

A
DESCRIPTIVE CATALOGUE
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS
IN THE LIBRARY OF THE
CALCUTTA SANSKRIT COLLEGE.

Prepared under the orders of the Government of Bengal.

BY
HRĪSHIKEŚA ŚĀSTRĪ,
SECOND GRAMMAR PANDIT, SANSKRIT COLLEGIATE SCHOOL,

AND
ŚIVA CHANDRA GUPTA, M.A., B.L.
LATE PROFESSOR, SANSKRIT COLLEGE

VOLUME IV. KĀVYA MANUSCRIPTS.

CALCUTTA :
PRINTED BY J. N. BANERJEE & SON, BANERJEE PRESS,
119, OLD BOYTAKHANA BAZAR ROAD.

1903.

पुराणम् ।

PURĀṆAM.

No. 1. अग्निपुराणम् । Agnipurāṇam. Substance, yellow coloured Bāli paper, 14 × 10 inches, bound in book form. Folia, 337, Lines, 15 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, but newly bound. Verse. Not correct. Complete.

One of the Mahāpurāṇas already published in Calcutta and other places in Devanāgarī character.

Beginning. श्रीं नमो भगवते श्रीवासुदेवाय ॥ सरस्वतीं त्रियं गौरीं गणेशं स्कन्दमीश्वरं ।
ब्रह्माणं वज्रिनीन्द्रादीन् वासुदेवं नमाम्यहं ॥ वैकुण्ठी हरिमीजाना (?) ऋषयः
श्रीनकादयः । तीर्थयात्राप्रसङ्गेन स्वागतं सूतमब्रुवन् ॥ ऋषय ऊचुः ॥
सुत त्वं पुजितोऽस्माभिः सारास्मार् वदस्व नः । येन विज्ञातमात्रेण सर्वज्ञत्वं
प्रजायते ॥ सूत उवाच ॥ सारास्मारी हि भगवान् विष्णुः सर्गादिकृद्भिः ॥
ब्रह्माहमस्मि तं ज्ञात्वा सर्वज्ञत्वं प्रजायते ॥ हे ब्रह्मणी वेदितव्ये
शब्दब्रह्म परच यत् । हे विद्ये वेदितव्ये हि इति चाद्यत्वेषी युतिः । अहं
शुकश्च पैलाद्या गत्वा वदिरिकाग्रम् । व्यासं गत्वा पृष्टवन्तः सीष्णान्
सारमयाब्रवीत् ॥ व्यास उवाच ॥ शुकार्थेः श्रुणु सूत त्वं वसिष्ठोयमुवाच (?)
तु । सारास्मार् हि पृच्छन् मुनिभिश्च परापरः (?) ॥

End.

आद्येयं पठितं मन्त्रलानि च वातस (?) मन्त्राणि विविधानि च । प्रतिसर्गशानु-
गीतो ब्रह्माक्षरं परिमण्डलं । गीतो भुवनकोषि (?) द्वीप-वर्षाद्विनिर्गताः ।
गर्भान्नाप्रयागादितोयमाहात्म्यमीरितं । ज्योतिषक्रं ज्योतिषां च गीतो
सुकुञ्जयानु (?) वः । मन्त्रान्तरादयो गीता धर्मोपमादिकस्य च (?) । अश्वीषो
द्व्यष्टिश्च प्रायश्चित्तं प्रदर्शितं । राजधर्मो दानधर्मो ज्ञानानि विविधानि

च । व्यञ्जाराः शान्तनव ऋग्वेदादिविधानकं । सूर्यवंशः सीमवंशी धनु-
र्वेदश्च वैद्यकं । धनुर्वेदीऽर्थशास्त्रञ्च मीमांसाभ्यायविस्तर (१) । पुराणसंख्या-
माहात्म्यं कन्दीव्याकरणं स्मृतम् ॥ अलङ्कारी व्याकरणं शिक्षाकल्प इष्टी-
दितः । नैमित्तिकः प्राकृतिको नय आत्यन्तिकः स्मृतः ॥ वेदान्तं ब्रह्मचिदानं
योगी छटाङ्ग ईरितः । सौव पुराणमाहात्म्यं विद्या छटादशस्मृतीः ॥
ऋग्वेदाद्याः परा सत्य पराविद्या परंपरं । सप्रपञ्चं निष्प्रपञ्चं ब्रह्मणो रूप-
मोरितम् । इदं द्वादशसाहस्रं शतकोटिप्रविस्तरं । देवलोके देवतैश्च
पुराणं (?) पठ्यते सदा । लोकानां हितकामेन संचिष्योद्गीतमप्रिना ।
सर्वं ब्रह्मेति जानीध्वं मुनयः श्रीनकादयः ॥ शृणुया (त् ?) आचर्याहापि यः
पठेत् पाठयेदपि । लिखेल्लिखापयेद्वापि पूजयेत् कीर्तयेदपि ॥ निर्मलः
प्राप्तसर्वार्थः सकुल (१) स्वर्गमाप्नुयात् । श्रवयन् (१) पुस्तकाय सर्वं वे पञ्च
सद्यं । पट्टिकावस्त्रगन्धादि दद्यादयः स्वर्गमाप्नुयात् ॥ योदद्याद्ब्रह्मर्षीकि (?)
स्यात् पुस्तकं यस्य वै षट् । तस्यात्पातभयं नास्ति भुक्तिमुक्तिमवाप्नुयात् ॥
यूयं अरताग्र्ये पुराणं रूपमैश्वरं । सूतो गतः पूजितैः श्रीनकाद्या
हरि ययुः ॥

Colophon. इत्याद्ये महापुराणे पुराणमाहात्म्यं समाप्तं ॥ * ॥ * ॥

विवरणम्—छटादशसहस्रपुराणानामन्यतमदाद्येयपुराणम्

No. 2. अद्भुतरामायणम् । Adbhuta Rāmāyaṇam. Substance, country-made yellow paper, 10 × 4 inches. Folia, 72. Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

An epic on the life of king Rāma, popularly ascribed to Vālmikī, the famous author of the Rāmāyaṇa. It is called *adbhuta*, in allusion to the marvellous character of the story, exceeding in extravagance the more popular epic, the Rāmāyaṇa. In it, Sītā is represented as having killed a Rāvaṇa with hundred heads, whom her husband Rāma was unable to vanquish. •Complete in twenty-seven chapters.

Beginning. श्री रामाय नमः ॥ नमस्तस्मै सुमोन्माद्य श्रीयुवाय तपस्विने । शान्ताय
वीतरागाय वाक्कीकाय नमोनमः ॥ रामाय रामचन्द्राय रामभद्राय वैश्वसे ।
रघुनाथाय नाथाय सीतायाः पतये नमः ॥ जयति रघुवंशतिजकः कौशल्या-

नन्दवर्जनी रामः । दशवदननिधनकारी दाग्रथिः पुष्करिकाक्षः ॥
 तमसातीरनिलयं निलयं तपसां गुरु' । वचसां प्रथमस्थानं वाक्कीर्तिं मुनि-
 पुङ्गवं । विनयावनती भूत्वा भारद्वाजीमहासुनिः । अरुण्यत् सखातः (१)
 शिष्यः कृताञ्जलिपुटी वशी । रामायणमिति ख्यातं शतकोटिप्रविस्तारं
 प्रणीतं भवता येश ब्रह्मलोकं प्रतिष्ठितं । श्रूयते ब्रह्मणा नित्यमविभिः
 पितृभिः सुरैः । पञ्चविंशतिसाहस्रं रामायणमिदं भुवि ॥ तदाकर्णित-
 मस्त्राभिः सावशेषं महासुने । शतकोटिप्रविस्तारे रामायणमहार्णवे ।
 किं गीतमिह यन्नास्ति तन्मे कथय सुव्रत ॥ आकर्ण्योदरिणः पृष्टं भरद्वाजस्य
 वै मुनिः । हृष्टामलकवत् सर्वं सञ्चार शतकोटिकं । आमित्युक्त्वा मुनिः
 शिष्यं प्रीवाच वदतां वरः ॥ भरद्वाज चिरं जीव साधु स्मरितमय नः ॥
 शतकोटिप्रविस्तारे रामायणमहार्णवे रामचन्द्रस्य चरितमाख्यं सम्यगी-
 रितं । पञ्चविंशतिसाहस्रं नृलोके यत् प्रतिष्ठितं । नृणां हि चरितं राम-
 चरितं वर्णितं ततः । सीतामाहात्म्यसारं यत् विशिषादच नीतवान् ॥
 शृणुस्वावहितो ब्रह्मन् काकुत्स्थचरितं महत् । सीतायाः सूत्रभूताया प्रकृते-
 चरितञ्च यत् । आख्यं मङ्गुतमिदं गीतं ब्रह्मणी गृहे ॥ हिताय प्रिय-
 शिष्याय तुभ्यमावेदयामि तत् ॥

End.

सीतायाः कथनं श्रुत्वा सहस्रास्यस्य रत्नमः । मानसीनरशैलीन्द्रस्थितं शाला-
 रघूत्तमः । जगाम पुष्करद्वीपं भाटभिः सह वानरैः । सीतायाः चैश्वरं रूपं
 रावणस्य बधस्तथा । अयोध्यागमनश्चैव इति वृत्तान्तविग्रहः । वृत्तान्त-
 संग्रहश्चापि पठित्वा रामभक्तिमान् । जायते मुनिशार्दूल नाव कार्या
 विचारणा । पठेत्तु यो रामचरितमेतत् पुनाति पापात् सुकृतं लभेत ।
 तीर्थाभिषेकं समरे जयञ्च म सर्व्वयज्ञञ्च मङ्गत् फलञ्च । भजेत यो राम-
 मचिन्त्यरूप नै (मै ?) कोन भावेन च भूमिपुङ्गव । एतत् सुपुण्यं शृणुयान्
 पठित्वा भूमी भवेत् नो जठरे जनन्याः ॥ ० ॥

Colophon.

इत्यार्षं रामायणे महर्षिवाङ्मीकीयेऽङ्गुतीनरकाण्डे सीतारामायोप्यागमनं
 सप्तविंशतिः सर्गः ॥ समाप्तमिदमङ्गुतीनरकाण्डं ॥ ० ॥ श्रीकृष्णः ॥

विवरणम्—चङ्गुतरामायणाभिधीऽर्षं निबन्धः महर्षिवाङ्मीकिरचितत्वेन प्रसिद्धः ।

No. 3. अग्निपुराणम् । Agnipurāṇam. Substance, country-made white paper, 10 × 5 inches. Folia, 318. Lines, 9-14 in a page. Character, Nāgura. Date, ? Appearance, old, excepting the first ten folia which have been recently re-written. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the work noticed before.

विवरणलूतपूर्वम् ।

No. 4. अद्भुतरामायणम् । Adbhuta Rāmāyaṇam. Substance, country-made white paper, 12 × 4 inches. Folia, 39. Lines, 2-12 in a page. Character, Nāgura. Date, Samvat 1855. Appearance, very old, worn out, and worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Complete.

Another complete copy of the work noticed before.

विवरणलूतपूर्वम् ।

No. 5. अध्यात्मरामायणम् । Adhyātma Rāmāyaṇam. Substance, country-made white paper, 14 × 6 inches. Folia, 320. Lines, 6-11 in a page. Character, Nāgura. Date, ? Appearance, not fresh. Verse. Generally correct. Complete (excepting the 3rd or Aranya Kāṇḍa only).

A poem describing the life and character of Rāma, the hero of the Rāmāyaṇa, under the garb of the Vedānta Philosophy, entitled Adhyātma Rāmāyaṇa, complete in seven parts, which are named as well as arranged in the same way as in Vālmiki's great work. It has been printed and published in several parts of the country. The work is in the form of a dialogue between Umā and Śiva.

Beginning. श्रीं नमो भगवते वासुदेवाय नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमं देवीं
सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् १ सूत उवाच कदाचिद्भारदी योगी
परानुषङ्गकथां पठ्यन् सकलाङ्गीकान् सत्यलोकमुपागमत् २ तं दृष्ट्वा
मूर्त्तिमद्भिः हृन्दीभिः परिवेष्टितं बालार्कप्रभया सम्यक् भासयन्तं सभाग्रहम्
३ मार्कण्डेयादिमुनिभिः कथ्यमानं सुदुर्मङ्गलं सर्वत्र गोचरं ज्ञानं सरस्वत्या
समन्वितं ४ चतुर्मुखं जगन्नाथं भक्ताभीष्टफलप्रदं प्रणम्य दंडवद्वत्तया तुष्टाव
मुनिपुङ्गवः ५ प्रसन्नस्तं मुनिं प्राह स्वयंभूर्वैष्णवोत्तमम् किं प्रष्टुकामस्त्वसि
तद्वद्व्यामि ते मुने ६

End.

प्रपेदिरे प्राक्तनमेव रूपं मदंशक्तं षष्ठद्वरीश्वरासे । प्रभाकरं प्राप हरि-
प्रवीरः सुगीव आदित्यजयौघवत्त्वात् ॥ ६५ ॥ ततो निमग्ना सरयुजलेषु
नराः परित्यज्य मनुष्यदेहं ॥ आरुह्य दिव्याभरणा विमानं प्रापुषे(?) सातनि-
काख्यलोकान् ॥ ६६ ॥ तिर्यक् प्रजाता अपि रामदृष्टा (?) जलं प्रविष्टा
दिवमेव याताः दिदृक्षुर्वी जानपदाश्च लोका रामं रामालीकविमुक्तसंगाः ॥
६७ ॥ ॥ छ ॥ : ॥ कृत्वा हरिं लोकगुरुं परेशं सृष्ट्वा जलं स्वर्गमवारंजः (?) ।
एतावदेवीश्वरमाह ब्रह्मः श्रीरामचंद्रस्य कथाविशेषं ॥ ६८ ॥ यः पादमयश्च
पठेत् स पापाविमुच्यते जन्मसहस्रजातान् (त् ?) ॥ दिने दिने पापचयं
प्रकुर्वन् पठन्नरः श्रीकमपौह भक्त्या ॥ ६९ ॥ विमुक्तसर्वेष्वघचयः प्रयाति
रामस्य सालोक्यमनन्यलभ्यः ॥ आख्यानमेतद्रघुनायकस्य कृतं पुरा राघव-
चोदितेन ॥ ७० ॥ महेश्वरेणातभविष्यदर्शं मुत्वा तु रामः परितोषमेति ॥
रामायणं काव्यमनंतपुण्यं श्रीशंकरेणाभिहितं भवान्यै ॥ ७१ ॥ भक्त्या पठेद् यः
श्रणुयात् स पापैर्विमुच्यते जन्मशतीहवैश्च ॥ अध्यात्मरामं पठतश्च निश्चं
श्रीतुश्च भक्त्या लिखतश्च रामः ॥ ७२ ॥ अतिप्रसन्नश्च सदा सखीपसीता-
समेतः प्रियसातनीति रामायणं जगन्मनीश्वरमादिकाव्यं ब्रह्मादिभिः सुरवरै-
रपि संस्तुतं च ॥ ७३ ॥ श्रद्धान्वितः पठति यः श्रणुयात् स निश्चं विष्णोः
प्रयाति सदनं स विष्णुदेहः ॥ ७४ ॥

Colophon.

इति श्रीमदध्यात्मरामायणे समामहेश्वरसंवादे उत्तरकाण्डे नवीऽ (वमी ?)
ध्यायः ॥ ७४ ॥ उत्तरकाण्डं समाप्तं ॥

विवरणम्—अध्यात्मरामायणाभिधोऽयमतिमुप्रसिद्धीयम् ।

No. 6. अध्यात्मरामायणम् । Adhyātma Rāmāyaṇam. Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 131. Lines, 4–13 in a page. Character, Nāgara. Date, 1868. Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Complete.

Another complete copy of the same work.

विवरणनूतनपूर्वम् ।

No. 7. अध्यात्मरामायणम् । Adhyātma Rāmāyaṇam. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 166. Lines, 2-8 in a page. Character, Bengali. Date, 1 Appearance, rather old. Verse. Generally correct. Complete.

Another complete copy of the same work. At the end of the codex, we find a śloka in which the cantos, chapters, and stanzas of the work are enumerated thus :—

पार्वत्यै परमेश्वरेण गदितेऽध्यात्मरामायणे काण्डैः सप्तभिरन्वितेऽतिशुभदे सर्गाश्चतुर्विंशकाः ।
श्लोकानानु शतवर्धेण सहिते—

विवरणन्तु पूर्णम् ।

No. 8. आत्मपुराणम् । Ātmapurāṇam. Substance, country-made white and yellow paper. 14×6 inches. Folia, 523. Lines, 7-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1859. Appearance, not old. Verse. Generally correct. Complete.

A work recently written, treating of the principles of the Vedānta philosophy in the style of a Purāṇa, entitled Ātmapurāṇa. By Śaṅkarānanda, complete in 18 chapters. Extent 13,000 Anuṣṭup slokas.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः श्रीरामाय नमः नमः पितृवरुणभ्यः ईशानीशप्रदेभेदेन व्याकृतं सकलं जगत् निरीक्ष्य श्रीनिधुः कथितं श्रुताश्रयगतिसमः १ एकदा करुणाक्रान्तिचित्त एतत् व्यञ्जितयत् अहो संसारशूलं क्लेशिताः सर्वदेहिनः २ कामादिकाकामासेन नारीवृकविनीदिना कथमस्मात् भवेन्नैव भीतिः सर्व-
दृष्टामिह ३ इति संचिंत्य मतिमान् स्वगुरुं परिपृच्छति ४ कथमज्ञान-
लोहाङ्गं सीम्णं संसारशूलकं गुणवयविशाखाक्यमतिक्रम्य ब्रजित् पुमान् ५ एवमुक्तो गुरुः प्राह स्वशिष्यं करुणानिधिः ज्ञानमज्ञाननाशाय नियतं साधनं
त्विति ६ संसारशूलमखिलं वृककाकादिसेवितं मायिनी मायया भातं माया-
ज्ञानमितौरितं ७ ज्ञानं वेदांतविज्ञानमज्ञानमितरत् पुनः न हि भ्रांतस्य
विज्ञानं लोकेपि ज्ञानमिष्यते ८ अतो ब्रह्माहमस्मीति बोधो मार्गैव संमतः
संसारशूलं संशय्य गच्छतां मुक्तिमंखपे ९ कर्तव्यमेतद्विज्ञानमात्मज्ञानापनु-
त्तये न चात्यदघ्नष्टीमादि देहकारागृहप्रदं १० आत्मबोधो ब्रह्मसाधुक्त-
ज्ञानविनाशनात् प्रापणस्यात्मरूपस्य ब्रह्मणो भेदशून्यतः ११

End.

इति यस्यामये विद्या ईश्वरस्य सदैव हि कथयन्ति स ईशानः पुराणेति न्
समीरितः सर्वत्र नापरं किञ्चित् तत् एतत् पठन् पुमान् शम्भन् वदन् विजा-
नन् वै सुच्यते भवसंकटात् ॥ ६४० *

Colophon.

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्रजानाचार्यान्दात्मजपूज्यपादशिष्येण शंकरानन्दभग-
वता विरचित उपनिषद्भक्त आत्मपुराणे अष्टादशीध्यायः १८ सर्वकथं च-
ञ्चीकसंख्या ११०० अष्टुष्टुपञ्चीकः काशीपुरी मङ्गाग्रिका गंगातटनिवासिका ।
दशान्वसंधस्यानं च विश्वेश्वरसमीपं लिखितं शिवप्रसादेन भ्रात्रेण कान्ध-
कुलेन संवत् १८५८ फाल्गुने शुक्लपक्षे च दशम्यां गुरुवासरे शुभमस्तु समाप्तं
शंघं (?) भवतु ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

विवरणम् - आत्मपुराणं नामात्मविवेकनिरतवेदान्तमूलकः कथिदाधुनिकनिबन्धविशेषः ।

No. 9. एकादशीमाहात्म्यम् । *Ēkādaśīmāhātmyam.* Substance, country-made white paper, 14 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Extracts from the Padmapurāṇa on the greatness of the Ēkādaśī, noticed before among Smṛiti MSS.

विवरणनूतपूर्वम् ।

No. 10. एकाग्रपुराणम् । *Ēkāmrapurāṇam.* Substance, country-made, yellow paper, 14 × 4 inches. Folia, 89. Lines, 7-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Verse. Generally correct. Complete.

A Purāṇa describing the greatness of Ēkāmrā, one of the sacred places of India.

Beginning.

ओं नमो गणेशाय ॥ कौर्तिर्यस्य सुरासुरैर्मुनिवरैरागीयतं नित्यं नाना-
तलवासिभिः सुरनरैर्विद्याधरैः किन्नरैः । पातालैष्वपि कन्दरेषु च मङ्गी-
प्राणां गतेः पद्मगैर्ब्रह्मोपेन्द्रसवासवान्वितजगत्कर्त्रे नमः शश्ववे ॥ पुरा-
नस्य युगे राजा धर्मध्वज इति श्रुतः । सर्वज्ञमिति पद्मञ्च सत्यं सत्यवतीसुतं ।
धर्मध्वज उवाच ॥ वेदव्यास त्रिधावास सर्वज्ञ परमाधेद । श्रोतुमिच्छा-
म्यहं किञ्चिद्गुणं सुष्ठु तमद्भुतं ॥ अनायासेन वङ्गनं पुण्यं यत्र भवेदिह तत्

चेतं वद तीर्थेषु देवतानामनुग्रहं ॥ वेदव्यास उवाच ॥ शृणु
राज्ञं प्रवक्ष्यामि पुराहृतमभूदयथा सनत्कुमा (रा ?) शितधीः संवाद-
मविमंसदि ॥ मध्यमे पुष्करे ज्येष्ठे वरिष्ठे च तपोवने । समागमं मुनीनाञ्च
वरं गच्छमभवद्गुप ॥ मरौचिप्रसुखाः सर्वे मुनयस्तत्र संस्थिताः । व्यवस्थिता
लिङ्गधर्माः कालतयविवर्जिनः ॥ धर्मस्थानान्यनेकानि प्रोष्यन्ति पृथक्
पृथक् सन्दिश्य वेदवाक्यानि निरुक्तपदनिर्णयः । मुनीनामश्रितो दिव्य-
ज्ञानिनां शम्भुसेविनां पुरतोऽथ मुनिश्रेष्ठः कश्यपाश्च यजोऽभ-त् ॥ ततोऽपृच्छ-
द्विषिगणान् प्रथम्य शिरसाञ्जलिं । विज्ञापयामोति पूर्वं शान्तः श्लघ उदारधीः ॥
अशित उवाच । के धर्माः कानि कर्माणि कानि शक्तानि जन्तुषु । निर-
पेक्षा निरातङ्गा विज्ञापेक्षा-विवर्जिताः ॥ अल्पायासं मङ्गत्पुण्यं यत्सुखं
साधनैरिह । यत् क्त्वा सकल्लोके दिवि भोदन्ति मानवाः । क्षत्राणां की
वरी लोके गतिमिष्टां प्रदायकः । अर्चने वा मङ्गत् पुण्यं तन्ममाख्यातु-
मर्हसे ॥

End.

यं यं वाञ्छन्ति ते मन्त्रं ते ब्रजन्ति सुरोल्लसं । हंस-वर्द्धिष्युक्तेन विमानेनार्क-
रोचिषा । हंसध्वजपताकेन किङ्किनीजालमालिना । सुरस्त्रीभिर्वीज्यमाना
आमरव्यजनेः शुभैः । गन्धर्वध्वनिभिर्जुष्टः (?) सेव्यमाभी वराहसुरैः । नाक-
पुष्ट समानाय (?) शक्रायैः विपूजिता (?) स्नेहाविलाससम्पन्नास्तं रेमु-
र्मुन्दं चिर ॥ सर्व्वतो भोगसम्पन्नाय कामना-कामरूपिणः । कृतिवासः-
प्रसार्दनेन न व्यवस्ते कदाचनः । कर्मसिद्धिरियं सत्यं कर्म्मणैः (?) च सुदु-
र्लभा । तव प्रसादाद्भोविन्द मया प्रीतं नृपादितं । यः शृणुति (?) इदं काव्यं
पठेद्वा विमलाश्रयः । जन्मान्तरकृतात् पापात् तत्क्षणादेव मुच्यते ॥ * ॥

Colophon.

इत्येकामपुराणं षट्साहस्रं मेखयुगं (?) संहितायां द्वितीयेऽंशे विद्योत्तर-
माहात्म्ये अष्टादशोऽध्याय एकामपुराणं समाप्तं ॥ १८ ॥ श्री नमो वासु-
देवाय ।

विवरणम् - एकामपुराणं नामैकामतीर्थनेत्रमाहात्म्यावर्णनपरनिबन्धविशेषः ।

No. 11. कल्किपुराणम् । Kalkipurāṇam. Substance, country-
made red paper, 16×5 inches. Folia, 80. Lines, 2-8 in a page.
Character, Bengali. Date, 1 Appearance, very old, worn out, and
torn in parts. Verse. Generally correct. Complete.

This is one of the Upapurāṇas and has been printed and published in several parts of the country.

Beginning. श्री नमो नगेशाय ॥* सेन्द्रा देवगणाः मुनीश्वरजना लोकाः सपालाः सदा ।
स्वं स्वं कर्म सुसिद्धये प्रतिदिनं भक्त्या भजन्त्युत्तमाः । तं विघ्ने शमनन्त-
मच्युतमजं सर्वज्ञसर्वशायं वन्दे वैदिकतान्त्रिकादिविविधैः शास्त्रैः पुरी
वन्दितं ॥ नारायणं नमस्कृत्य नरक्षेत्रं नरोत्तमं । देवीं सरस्वतीं चैव ततो
जयमुदीरयेत् । यद्दीर्घं करालसर्पकबलज्वालज्वालविग्रहा नेतुः सत्करवाल-
दन्तदलितः भूपाः क्षितिभीमकाः । शश्वत् सैन्धववाहनी द्विजजनिः
कल्किः परात्मा हरिः पाथात् सत्ययुगादिकृत् स भगवान् धर्मप्रवृत्तिप्रियः ।

End. मञ्जलजलददेही वातवेगैर्धराहः प्रमथितकरवालः सर्वलीकैकपालः । कलि-
कुलबलहन्ता सत्यधर्मप्रणता कलयत् कुशलं वः कल्किरूपः स भूपः ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये पञ्चविंशोऽध्यायः ॥ * ॥ ससात-
थायं यन्मः ॥ * ॥ श्रीहरये नमः ॥

विवरणम्—कल्किपुराणमिदं सुप्रसिद्धमेव ।

No. 12. कार्तिकमाहात्म्यम् । Kārtikamāhātmyam. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 34. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1821. Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts with writings by different hands. Verse. Generally correct. Complete.

Extracts from the Padma Purāṇa on the sacredness of the month of Kārtika,

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ विश्वसर्गेनिसर्गादिनवलक्षणलक्षितं श्रीकृष्णाय परं
धाम जगद्धाम नमाम तत् ॥ १ ॥ दशमं दशमलक्ष्यमाश्रितायविग्रहा
क्रौडदयदुक्कुलाभीर्धो परानन्दमुदीर्यते ॥ २ ॥

Id. पूर्णाङ्गतिं ततः कृत्वा देवान् सर्वान् विमर्जयेत् ॥ अभिषेकं च तिलकं कृत्वा
चाण्डिद्रवाचनं ॥ ४६ ॥ ब्राह्मणान् भोजयित्वा दौ परमाग्ने न वा शिवः ।
तेषां संगृह्य तच्छिवं मुञ्जीत स ह्यबन्धुभिः ॥ ४७ ॥ इत्येवं सुनिवक्तव्यं पुण्यं
स्वध्यायैः कथितमिहाचरेत् संभुतः ॥ भुक्त्वा चैहिकमन्ततः स वैकुण्ठे हरि-
पदसन्निधौ प्रयाति ॥ ४८ ॥

Colophon. इति श्रीकार्तिकमाहात्म्ये पद्मपुराणे उत्तरखंडे मुनिजीनकादिनारदसेवादि
द्वादशीध्यायः ॥ राम ॥ संपूर्णमिदं कार्तिकमाहात्म्यं संवत् १८२१ माघ
कृष्ण १४ वा सूर्यः ॥ लिखितं सदारामेण काश्यां शुभमस्तु ॥

विवरणम् - पद्मपुराणान्तर्गतकार्तिकमाहात्म्यरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 13. कालिकापुराणम् । Kālikāpurāṇam. Substance, country-made colourless paper, 12 × 4 inches. Folia, 174. Lines, 7-15 in a page. Character, Niari. Date, 202 Nepālī era. Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Complete.

One of the Upapurāṇas, dwelling on the greatness of the goddess Kālikā. Printed and published in several parts of the country.

Beginning. श्रीं नमश्चिच्छि कायै ॥ यद्यागिभिर्भवभयार्थं विनाशयाम्यमासाद्य बन्धितमतीव
विविक्तचिन्तैः । तन्नः पुनातु हरिपादसरोजयुग्ममाविर्भवत्क्रमविलङ्घित-
भूर्भूवःस्वः ॥ सा पातु वः सकलयोगिजनस्य चिन्तैः विद्यातमिष्यतरणभुवि
मुक्तिहेतुः । या चान्यजन्तुनिवहस्य विमोहिनीतिमायाविधीर्जगति शृङ्ग-
श्रु(सु ?)बुद्धिहन्तौ ॥ ईश्वरं जगतामाद्यं प्रणम्य पुरुषोत्तमं ॥ नित्यज्ञानमयं
बल्ये पुराणं कालिकाह्वयं ॥

End. यो हेतुरयः पुरुषः पुराणः (सनातनः) श्राव्यतः ईश्वरः परः । पुराणकहेद-
पुराणलभ्यः परः परेभ्यश्च (?) तन्ममि पुराणशेषे ॥ इति सकलजगत्
विभक्तिं या सा मधुरिपुमांश्चकरो नमोऽस्तु तस्य (?) । वहति । + +
+ + +

Colophon. इति श्रीश्रीश्रीश्रीकालीपुराणं समाप्तं ॥ ११ ॥ * ॥ कालिकायै नमाम्यहं ॥
यं बुवष निम्नं (?) हिजवरब्दाकटवस्यामजः श्रीकृष्णदेवेन स्वाकाद्यं नचा-
याज्ञना (?) शृङ्गाश्रुं न जानामि बुधैः शोधयता (?) हिमां ॥ कालिकाख्यां
क्रमधा + + + नाः पण्डितमुख्यकैः ॥ नेपालाद्गणत्रै युगल्लखनयन-
कृष्णपणे च चैत्रे मासर्चे उत्तराष्ट्रे सुरगुरुदिवसे वैद्यतीथीययुक्ते तस्मिन्विष्णो-
क्तिधौ सीलिखदिसमनिशं कृष्णनाथेन नित्यं नत्वा पित्रोः पद्माक्षं गणितजन-
सकलैः सेवितं कालिकाख्या ॥ । शुभमस्तु सर्वदा कालं ॥ श्रीश्रीश्रीकालिका
प्रसन्नस्तु ॥ दैव्ये नमस्तु (?) २ ॥ शिवायै नमः ॥

विवरणम्—कालिकापुराणमतिप्रसिद्धमेव ।

No. 14. कालिकापुराणः । *Kālikāpurāṇam.* Substance, country-made yellow paper, 18×5 inches. Folia, 278. Lines, 6-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Another complete copy of the same work.

विवरणस्तूपूर्वम् ।

No. 15. काशीखण्डम् । *Kāśikhaṇḍam.* Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 365. Lines, 5-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

A part of *Skandapurāṇa* dwelling on the greatness of *Kāśī* (Benares), entitled *Kāśikhaṇḍa*. It is a famous work and has been printed and published in several parts of the country.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः तं सम्महि महेशानं महेशानप्रियार्थक गणेशान (?) करि-
गणेशानाननमनामयं ? भुविष्टापि (?) न याच भुक्तिदिवतोप्युद्धरधः
स्यापि या या बडा भुवि मुक्तदा सुारमृतं यस्या (?) मृता जंतवः या नित्यं
विजगत् पविततटिनीतीरे सुरैः श्रेयते (?) सा काशी विपुरारिराजनगरी
पायादपाया जगत् (?) २ ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—काशीखण्डनाम्ना प्रसिद्धस्कन्दपुराणस्यांशविशेषः ।

No. 16. काशीखण्डम् । *Kāśikhaṇḍam.* Substance, country-made white paper, 12×6 inches. Folia, 251. Lines, 9-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worn out, slightly torn, and worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Complete (as regards the second half only).

The second half of the same work, with a short commentary in the margin.

End. एतच्छ्रवणतः पुंसां सर्व्वत्र विजयी भवेत् सौभाग्यं चापि सर्व्वत्र प्राप्नुया-
द्विर्मलाश्रयः १३२ यस्य विश्वेश्वरानुष्टस्य (?) तच्छ्रवणे मतिः । जायते पुण्य-
युक्त्य मङ्गलनिर्मलचेतसः । सर्व्वेषां मङ्गलानां च मङ्गलमङ्गलमुत्तमम् गृहेपि
लिखितं पुण्यं सर्व्वमङ्गलसिद्धये १३३

Colophon. इति स्कन्दपुराणे श्रीकाशीखण्डे द्वादशसाहस्र्यां संहितायां वेद्यासिक्कां अनु-
क्रमणिकायां शततमोऽध्यायः १०० श्रीरक्त

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् सम्पूर्णसुतरार्द्धं वर्तते ।

No. 17. काशीखण्डम् । Kāśīkhaṇḍam. Substance, country-made white paper, 11×6 inches. Folia, 671. Lines, 8-16 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1807. Appearance, old, with different hand-writings. Verse. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work with a commentary in the margin, by Rāmānanda.

विवरणनूतनपूर्व्वम् ।

No. 18. काशीमाहात्म्यवर्णनम् । Kāśīmāhātmyavarṇanam. Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 65. Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1820. Appearance, very old, worn out, worm-eaten throughout, and pages sticking together. Verse. Generally correct. Complete.

Extracts from the Nārada-purāṇa on the greatness of Kāśī.*

Beginning. अग्निरुवाच प्रसन्नोमि यदि स्कन्द मयि प्रीतिरनुत्तमा । तत् समावृणु
भगवन् त्विरं यन्मि हृदि स्थितं ॥ अविमृक्तमिदं त्वत्तं केदारस्य भुवस्तलं ॥
परां प्रद्योतिमापन्नं मीचदं चाभवत् कथं ॥ २ ॥ कथमेषा त्रिलोका (?)
गीयते मणिकर्णिका । तवामोत् किं पुरा स्वामिन् यदानामरनिस्त्रगा ॥३॥
वाराणसीति काशीति रुद्रावासइति प्रभी ॥ अवाप नामधेयानि कथ-
मेतानि सा पुरी ॥ ४ ॥ भद्रास्त्रशान (?) इति च कथं ख्यातं शिखिध्वज ॥

* According to a line added to the text, these are extracts from the Bhavisyapurana, Brahmakhaṇḍa.

एतदिच्छाम्यई श्रीतुं संदेहं मेऽपनीदय ॥ ५ ॥ स्कंद उवाच ॥ प्रप्रभाश्री-
मतुलस्तया यः समुदाहृतः ॥ कुंभयोनेऽसुमंवार्यमप्रा(१)संदधिका हरं ॥ ६ ॥
यदव देवदेवेन सर्वज्ञेन निवेदितं ॥ जगन्मातुः पुरस्ताच्च तथैव कथ-
यामि ते ॥ ७ ॥

End.

नाशि रुद्रसमी देवस्तीर्थं काशीसमा नहि विष्णेश्वरसमं लिंगं न भूतं न भवि-
ष्यति ॥ १५० ॥ अश्वमेधमहत्वाणि वाजपेयशतानि च । कथाश्रवणमात्रेण
तत्फलं प्राप्यते नरैः ॥ १५१ ॥

Colophon.

इति श्रीनारदपुराणीकं काशीमाहात्म्यं समाप्तं ॥ संवत् १८२० followed
by an extra line इति भविष्यपुराणे ब्रह्मखंडे मध्यदेशांतर्वर्त्तिककाशि-
माहात्म्यवर्णनं नाम पंचा (श १) तमोऽध्यायः ॥ ५० ॥ *

विवरणम् नारदपुराणान्तर्गतकाशीचैवमाहात्म्यवर्णनं पुस्तकेऽस्मिन् वर्त्तते ।

No. 19. काश्मीरमाहात्म्यम् । Kāśmīramāhātmyam. Substance, Kāśmīri white paper, 8×4 inches (bound like a book). Folia, 105. Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1848. Appearance,* very old, worn out, worm eaten throughout, and pages so packed together that they cannot be easily separated. Verse. Generally correct. Complete.

Verses on the greatness of Kāśmīra, written not only after the style of the Purāṇas, but also representing Vaisampāyana, the well-known Paurāṇika speaker, as addressing Janamejaya, the grandson of Yūdhishṭhira. The book is entitled Nilamatam.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ शारदावल्लभाय नमः ॥ श्रीनमो नारायणाय ॥ श्री
श्रीनिवासं हरिं देवं वरदं परमेश्वरं । तं लाकृनाथं गोविन्दं नमाम्यक्षर-
मव्ययं ॥ परीक्षितः + + + भृङ्गीमान्नृपतिर्जनमजयः ॥ पप्रच्छ शिष्यं
व्यासस्य वैशंपायनमंतिकात् ॥ जनमेजय उवाच । महाभारतसंग्रामे नाना
देशनराधिपाः । महाशूराः समायाताः पितॄणां स^१ महात्मनां ॥ कथं
काश्मीरको राजा नायातस्तु + + कीर्य ॥ पांडवैर्धार्तराष्ट्रैश्च न हतः
अथ कथं नृपः ॥ काश्मीरमंडलं चैव प्र + + + न जगति स्थितं + +

* This is written by a different hand and is not reliable.

+ ॥ वासुदेवं स्वयम् (?) ॥ जगाम माधवं योडुं चतुरंगबलान्वितः ॥
 तत्र तस्याभवदयुद्धं वासुदेवेन भीमता ॥ यादृशं वासुदेवस्य नदकेन (?)
 सङ्घाभवत् ॥ ततस्तु वासुदेवेन स युद्धे विनिपातितः ॥ अंतर्ध्वो तस्य पर्वो
 वासुदेवोभ्यवेचयत् ॥ भविष्यत्पुत्रराज्यार्हा तस्य दंशस्य गौरवत् ॥ ततः
 सा सुषुप्ते पुत्रं बालं सीनर्दसंज्ञितं ॥ बालभावात् पांडुसुतैर्नामीतः कौरवेभ्य
 वा ॥ जनमंजयः ॥ दंशस्य गौरवं चक्रे किमर्थं द्विजसत्तम ॥ वासुदेवो
 महात्मा यदध्याधिचत् स्वयं स्त्रियम् ॥ वैशंपायन उवाच ॥ यैव देवी उमः
 सैव काश्मीरा नृपसत्तम ॥ आसीत् सरः पूर्णजलं सुरस्यं सुमनोहरं । शालि-
 मालाकुलं स्कीतं सत्फलदायैः समन्वितं ॥ स्वाध्यायध्याननिरतैर्यज्ञशीलेज्जै-
 (जने ?) युतं ॥ तपस्विभिर्धर्मपरैर्वेदवेदांगपारगैः ॥

End.

इत्येवमुक्तं जनमंजयस्य व्यासस्य शिष्येण महाव्रतेन ॥ चित्तं न यदबन्ध-
 वद्भलभीला(त्या ?) सम, शास्त्रैः खलु भावितेन । सर्व्वं नैतद्विषयोपयोग्यं
 तदा न चक्रे भगवान् महात्मा । अतीवहृद्ये बहुविस्मयेण जनप्रियं भारत-
 पूर्णचंद्रे ॥

Colophon.

इति नीलमते वितस्तामाहात्म्यं समाप्तमिदं नीलमतं नाम ॥ श्रीरत्न ॥
 संवत् १८४८ ॥ श्रावणकृष्णरविवृत्तियां शुभं भद्रं शिवः ॥ आदर्शदीप-
 न्मतिविमलाच्च यदर्थहीनं लिखितं तथाच ॥ तत् सर्व्वमाध्यापरिशोधनीयं
 कोपं न कुप्यात् खलु लेखकस्य १ ॥ कल्याणमस्तु ॥ दीर्घायुः ॥ श्रीशार-
 वल्लभा जयति ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः ॥ श्रीगंगाधराय नमः ॥ श्रीलक्ष्मी-
 नारायणाय नमः ॥

विवरणम्—काश्मीरमाहात्म्यं नाम काश्मीरवृत्तवर्णनपरीक्ष्यं निबन्धः ।

No. 20. एकादशीमाहात्म्यम् । Ēkādaśīmāhātmyam. Substance,
 country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 61. Lines, 9 in a page.
 Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally
 correct. Complete.

A collection of extracts from different Paurāṇika works on the
 greatness of Ēkādaśī, the eleventh lunar day both of the white and
 dark halves of each lunar month.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमत्तारये नमः ॥ नत उवाच ॥ देवकीनंदनं कृष्णं
 वासुदेवं जगत्पतिं । नमस्कृत्य प्रवक्ष्यामि महापापहराणि वै ॥ १ ॥ युधि-

द्विराय कृष्णेन कथितानि महात्मना चतुर्विंशतिसंख्यानि मानाख्यानयुतानि च ॥ २ ॥ तानि वै भूतये विप्राः शृण्वन् सुसमाहिताः ब्रतान्येकादशीनां च नानापापहराणि हि १ अष्टादशपुराणेभ्यो विविधं सुमहात्मना (?)

End.

ब्रजप्रियतमा विष्णी राधिका गोपिकासु च ॥ कार्तिके पुजनीया च श्री दामीदरसंयुता ५२ शृङ्गपत्ने विशेषेण ह्येकादश्यां द्विजोत्तमाः ॥ द्विजं दामीदरं कृत्वा तत्पत्नीं राधिकान्धया ५४ कार्तिके पुजनीयौ तौ मान-
हारैश्च भोजनैः हंदावनाधिपत्यं च दत्तं कृष्णेन तृप्यता ५५ तत् कंठे कार्तिकेष्टम्यमेकादश्यामथापि वा स्नायाद्द्याच्च दानानि विष्णुर्मे प्रि (भी?) यतामिति ५६ सूत उवाच ॥ सर्वपापप्रशमनी देवीत्यापनकी शुभा । कर्तव्या वैष्णवेर्भक्त्या सर्वधर्ममयी तिथीः (?) ५७ इति ते कथितं सर्वं यत् पृष्टोऽहमिह त्वया ॥ ये कथां श्रावहव्यंति (?) शृण्वन्ति च नरोत्तमः (ः ?) ५८ तं सर्वपापनिर्मुक्ताः यांति विष्णीः परं पदं ॥ तस्मात् सर्वोत्तमा राजन् कर्त्तव्या वैष्णवीतिथि (?) ।

Colophon.

इति श्रीविष्णुभक्तिचंद्रोदये कार्तिकशृङ्गपत्ने बोधिनीनामैकादशीमाहात्म्यं सम्पूर्णं ॥ शुभं भवतु ॥ श्रीकृष्णो जयतु ॥

विवरणम्—एकादशीमाहात्म्यविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 21. काशीगङ्गापुत्रमाहात्म्ये ।

Kāśī-gaṅgāputra-māhātmye. Substance, country-made colourless and yellow papers, 10×3 inches. Folia, 55. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1772. Appearance, very old, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains extracts on the greatness of Kāśī (Benares) from the Pātālakhanda of the Padmapurāṇa, as well as extracts on the greatness of the Gaṅgāputras (a race of priests created by Gaṅgā, from the Skandapurāṇa. The former ends in the 44th folium, while the latter begins at that fol. and is continued to the 55th.

Beginning of the former.

श्रीगणेशाय नमः ॥ नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमं देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयसुदीरयेत् ॥ १ ॥ सूत उवाच ॥ एकदा सुखसाक्षीनं देवायाः पुत्रिणे भगु ॥ सुनयो विनयोपेताः पप्रच्छुर्लोमशा-
दयः ॥ १ ॥ सुनय ऊचुः ॥ भगवन् सर्वतत्त्वज्ञ तत्त्वं यत् तव निश्चितं ॥

निर्वाणपरिनिर्माणे कारणं मुक्तिकाक्षिणां ॥ १ ॥ यद्रहस्यं च वेदानां
तन्निष्कृष्य विविच्य च ॥ ब्रूहि नः श्रद्धयोपेतान् करुणालयवत्ततः ॥ २ ॥
वयं हि साधया सुग्धा निश्चयं न लभामहे ॥ सूत उवाच ॥ एवं पृष्टः स
भगवान् भगुस्तत्त्वार्थदर्शनः । यदुवाच तदाख्यामि तच्छृणुष्व समाहिताः ॥

End.

शौनकेवं भगवता भगुणा भगुनन्दन ॥ शंभुचेतस्य महिमा प्रीतः सर्व-
हितेच्छया ॥ एतस्य श्रवणादेव पापसंचातपंजरा ॥ सद्यो हि लयमाप्नोति
तूलमश्राविवाहितं ॥ श्रोतव्यमनुसूयहिः (?) पठनीयं च यत्नतः ॥ एनसां
विप्रनाशाय प्रीतय पाव्स्वतीपतेः ॥ एतदेव परं तत्वमेतदेव परं तपः । इति
सत्त्वा प्रथमेन अपेदिदमनन्यधीः ॥ एतज्जपेन संतुष्टो महादेवं (वः ?) सना-
तनः ॥ दद्यादभीप्सितानथा(?)नाव कार्या विचारणा ॥ अष्टीतरशतं सार्द्रं
लिंगानि परिपूज्य च ॥ साहाय्यां श्रणयात् काश्याः प्रत्यहं नियमान्वितः ॥
तस्य संवत्सरेण स्यात् पुनः शीलगुणान्वितः ॥ दीर्घायुरतिलक्ष्मीवान् शिवा-
राधनतत्परः ॥ ॥

Colophon.

इति श्रीपातालखंडे काशीमाहात्म्ये पंचमोऽध्यायः समाप्तः संवत् १७७२
आश्वनि + + गुरु

विवरणम् - पद्मपुराणीयपातालखण्डान्तर्गतकाशीमाहात्म्यरूपीऽयं निबन्धः । . . .

Beginning of the latter श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीदुर्दिराज्याय नमः शौनक उवाच ॥

शृणु मत् महाप्राज्ञ + + + भास्कर ॥ सर्वोद्भवः शुतोऽस्माभिर्गंगेयोद्भवं
मा वद ॥ १ ॥ सूत उवाच नारदप्रेरितो बिन्धी + + + समातनीत् ॥
ज्योतिश्चक्रं तदा चासीद्गुह्यमार्गमभ्यान्वितं ॥ २ ॥ कालात्ययं समाबूध्य
ब्रह्माद्या अमरान्तदा ॥ अगस्तं प्रार्थयामासुः काशीं प्राप्य महासुनिं ॥ ३ ॥
देवा ऊचुः ॥ ब्रह्मन् त्रिध्याद्रिणा रूढं ज्योतिश्चक्रं समास्करं ॥ जगदायुः
प्रमाणं तु कथं ज्ञेयं मुनीश्वर ॥ जगद्धितायमोशादीनवतारान् दधी हरिः ॥
शिविः स्वमांसदानेन जुगोप च कपीतकं ॥ ५ ॥ कुम्भयोने विचार्येति
जगद्रक्षितुमर्हसि ॥

End.

गंगापुत्र प्रशंसस्य समपाठान् स्त्रिया सह ॥ शृणुयाद्भिदिना यस्तु तस्य कामं
वदायर्हं ॥ ५३ ॥ विद्यया गुरुणा तुल्यं रूपेण कामसंनिभं । जगन्जीवन-
मत्युयं गुणशीलममन्वितं । गुरुणां पिच्छङ्गानां भक्तं देवविजयनां ॥
दीर्घायुषं यशस्वंत भूपेयं प्राप्नुयान् सुतम् ॥ ५५ ॥ जन्मोपनयनादी च
शृणुयाद्भिदिना शिष्यः ॥ भवेत् स गुणशाली स विदग्धसंचर्मण्डलं ॥ ५६ ॥

सदाज्ञानमयं यद्विं शृणुयातां बधूवरो । प्रीतिभाजी भवेतां च परस्परं
चिरायुषी ॥ ५७ ॥ गंगेयीत्पत्तिदीनेषु (दिनेषु) शृणुयाद्वा पठेद्दिदं ।
भूपाला वशमासस्य सर्वेषु विजयी भवेत् ॥ ५८ ॥ गंगेयीहवमाहात्म्यं
शृणुयाद्वा पठेदपि । प्रत्यहं यः समाधिस्थो दिव्यचक्षुः समाप्नुयात् ॥

Colophon.

इति श्रीस्कन्दपुराणे गंगापुत्रमाहात्म्यं संपूर्णम् । शुभं भूयात् ॥ कनक-
मुद्रानिष्कण्ठेण लिखितमिदं पुस्तकं लिखिते ॥ शुभं ॥

विकरणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतगङ्गापुत्राभिधकाशीस्थब्राह्मणविशेषोत्पत्तिवर्णनविषयकीड्यं
निबन्धः ।

No. 22. गङ्गामाहात्म्यम् । *Gaṅgāmāhātmyam.* Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 5-7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old,* worn out, torn, and worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Incomplete.

A collection of verses on the greatness of the river Ganges.

Beginning. महेश्वर उवाच समैव सा परा सृष्टिस्त्रीयरूपा शिवात्मिका ब्रह्माख्यान-
मनेकेषां आधारप्रकृतिः परा ॥ शुद्धविद्यास्वरूपा च विशक्तिः कारणात्मिका
स्वानन्दाश्रयरूपा च । + + गी ॥

End. नान्ति ।

* Though the appearance of the work is very old, it is evidently a recent composition, as it mentions the names of some cities on the banks of the Hugli recently founded, as the following extract will show :—

त्रिवेण्यादक्षभागे तु योजनार्द्धव्यतिक्रमे कांचनपल्लीयासमर्थे वैद्यजातिनिवासभूः ॥ चिकित्सकानां
स्थानं विदितं सकलैः जनैः गङ्गां त्यक्त्वा च यमुना पक्षे प्राप्य विनिर्गता ॥ यत्र व्याघ्रवती
चैव वर्तते भयदा सरित् ॥ ततः क्रीशाद्यतीते तु कुम्भहट् मङ्गलं गङ्गायाः पश्चिमे पारे सार्द्ध-
योजनतः परं । सप्तशालप्रसिद्धं च वृक्षानां निवासभूः ॥ कुम्भहट्यां योजनार्द्धव्यतिक्रमे भद्रसंज्ञकं
तपस्विनां ब्राह्मणानां स्थानं सर्वजनप्रियं । ततः क्रीशार्द्धपाते च मङ्गादेवमनोरमः भद्रेश्वरसमा-
ख्यातः कामनादायकी नृणां ॥ ततः क्रीशाद्यतीते तु दोर्घगंगीय पश्चिमे ततः खड्गदक्षीयासी
योजनेकव्यतिक्रमे निव्यानन्दप्रभीर्यं सन्ततिर्वहुलाभवत् ॥ श्यामसुन्दरदंष्ट्रं खर्गनद्याः समीपतः
भितरे (?) वर्तते नित्यं लोकानां मुक्तिदः सदा ॥

Cólophon. इति श्रीसकलपुराणसारसंग्रहं गंगामाहात्म्ये भागीरथीवर्णनं नाम त्रितीयो-
ऽध्यायः ॥

विवरणम्—गङ्गामाहात्म्यवर्णनात्मकोऽयं निबन्धः ।

No. 23. गणेशपुराणम् । Gaṇeśapurāṇam. Substance, country-made colourless paper, 10 × 1 inches. Folia, 782. Lines, 2-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Śāka 1685. Appearance, old, worn out, slightly torn in parts, and written by different hands. Verse. Generally correct. Complete.

Gaṇeśapurāṇa is a famous Upapurāṇa, and consists of two parts. The first part consists of one hundred chapters, while the second contains fifty.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ नमस्तस्मै गणेशाय ब्रह्मविद्या-
प्रदायिने । यस्या (यथा ?) गत्वायतं नाम वित्तसागरशीवर्षे ॥ १ ॥
॥ ऋषय ऊतुः ॥ मृत मृत महापात्र वेदशास्त्रविशारद ॥ सर्वविद्यानिधि त्वत्तो-
वक्तान्यो नीपल्लव्यते ॥ १ ॥ जन्मजन्मांतरौय नः स्थितं पुण्यं मरुभरं ॥ तेन
संदर्शनं जातं सर्वज्ञस्य सततम् ॥ २ ॥ वयं धन्यतमा लोके जीवितं नः
सृजवितं ॥ पितरौ वेदशास्त्राणि तपांस्तथापि एव च ॥ ३ ॥ अष्टादश
पुराणानि विस्मरान्धावितानि नः ॥ अन्यान्यापि हि न श्रुतिमिच्छास्ति हिज-
सतम ॥ ४ ॥ शीनकोट्य महासर्वं सक्तो वादश्वार्थिके ॥ त्वत्कथामृत
पानाद्री नान्यदित्यासकारणं ॥ ५ ॥ मृत उवाच ॥ साधुष्टं महाभाग
भवद्भिः पण्यकर्मभिः ॥ साधूनां समाचक्षतां सतिर्लोकपकारिणी ॥ ६ ॥
समापि परितोषोऽस्मि कथाना कथने हिजाः । अतोऽहं साधुवर्त्तभ्यः
कथयिष्ये विंशतः ॥ ७ ॥ अन्यान्यपुराणानि वर्त्ततेऽष्टादशैव तु ॥ गणेशं
नारदीयं च ऋषिंहादौन्यथापि च ॥ ८ ॥ गणेशस्य पुराणं यत् तच्चादौ
कथयाम्यहं । दुर्लभं श्रवणं यस्य सत्यलोके विंशतः ॥ ९ ॥ अस्य श्रवण-
मात्रेण कृतकृत्यो भवेन्नरः ॥ प्रभाव (?) यस्य गदितुं नेत्रः शेषयत-
सुखः ॥ १० ॥ संवेपतो ब्रवीत्येतत्तथापि भवदाज्ञया ॥ बहुजन्मास्त्रितैः
पण्यैरस्य तु श्रवणं भवेत् ॥ ११ ॥

End.

गणेशस्य पुराणं यः श्रणयादित्तिमान्नरः ॥ न भयं तस्य शूलान् वज्रान् चक्रि-
चक्रतः ॥ ६० ॥ इदं वः कथितं सर्वं पुराणं हि सुविस्तरं ॥ संपूर्णं

महिमा वक्तुं न शक्यो वर्षकांठिभिः ॥ ६१ ॥ ब्रह्मणा वक्त्रु खिनापि विशिषादि
मुनीश्वराः ॥ युष्माभिः परिपृष्टं यत् सर्वपापप्रणाशनं ॥ ६२ ॥ सर्वकामप्रदं
भक्तिमोक्षदं, पुण्यवर्जकं ॥ गणेशस्य परेशस्य नानालोलाधरस्य च ॥ ६३ ॥
वक्त्रु श्रीदीरघहरं किमन्यच्छांतिमिच्छथ ॥ ६४ ॥

Colophon. इति श्रीमत्गणेशपुराणे उत्तरखण्डे फलश्रुतिवर्णनं नाम षट्षष्टाशतमोऽध्यायः
समाप्तः ॥ श्रीमद्भक्तानुनामसु ॥ श्रीशके १६८५ सुभातुनामसंवत्सरे ॥
श्रमिस्तज्ज्येष्ठमासं च अष्टमी भग्नसंयुता । गणेशाख्यपुराणं च महादेवेन
लिखितं ॥ (१) ॥ श्री ॥ श्रीविनायक प्रसन्न ॥ आदित्यनाथ योगेश्वरीकुल-
देवता प्रसन्न ॥ यशमस्तु ॥ श्रीचिन्तामणि प्रसन्न ॥ स्वपश्य ॥ श्रीगजानन
प्रसन्न ॥ (२) ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया । यदि शृङ्खलया वा
मस द्रोपो न विद्यते ॥ गणेशस्य पुराणस्य प्रतस्थीद्यापनं चरेत् ॥ कांचनीं तु
गणेशस्य मूर्तिं कृत्वा स्वशक्तिः । पूजयित्वा विधानेन यथोक्तं च भक्तिः ॥
गणानां त्वेति मन्त्रेण होमं कृत्वा यथाविधि ॥ २ ॥ तदन्ते मार्जनञ्चैव तदृशा-
ग्रं तर्पणं ॥ तदृशाग्रं विप्रान् वै भोजयति विचक्षणः ॥ ३ ॥ स्वशक्त्या
ब्राह्मणानां तु भोजनं दयमिच्छया ॥ एकविंशतिविप्रान् वै विचक्षणाय न
कारयत् ॥ ४ ॥ तदन्ते वाचकश्चैव पठ्या यत्नेन धौमता ॥ वाचके च सुसंतुष्टे
नृपः श्राद्धं गणनायकः ॥ ५ ॥ अनेन विधिना राजन् करोति श्रवणं नरः ॥
सत्सुखं तस्य कामाक्षी सर्वमेव न मशयः ॥ ६ ॥ इत्युदयापनविधिः श्रीगणेशा-
पणमस्तु ॥ श्रीवक्रतुण्डाय नमः ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥
कानां च मंगलः । मंगलं सर्वलोकाणां भयोभयोतिसंगलं ॥ यदुत्तरपदभट्ट-
भावाद्भोजनं च शृङ्खल ॥ तस्य सर्वं चमत्तां देव वक्ष रत्न विनायक ॥ १ ॥ ६ ॥

विवरणम् - गणेशपुराणं नामाष्टाशतमसु सुप्रसिद्धमेव ।

No. 24. गणेशसहस्रनाम । Gaṇeśasahasranāma Substance, country-made yellow and white papers, 10 × 4 inches. Folia, 142. Lines, 3-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost fresh. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Gaṇeśasahasranāma or one thousand names of the God Gaṇeśa, entitled Gaṇeśatattva Prakāśikā, by Nārāyaṇa Muṇi.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ सिद्धिर्भूतिप्रदातारं प्रथमं गणनायकं । नाम्नां सहस्रं

मस्यैव आकरोमि यथामति ॥ १ ॥ देवानां प्रथमोऽग्निरुत्तममती विष्णुस्तयो-
 रन्तरे सर्वे देवगणाः श्रुता गणपतिर्लोकोपि गीत्वादिवत् ॥ पर्याप्तः प्रति-
 देवतं दशती (दशशती ?) नाम्ना संतो मुख्यया इत्यायुं भजते न्ययेतरसुरा-
 द्रित्यतमेत्यादरः ॥ २ ॥ ननु कोऽयं गणपतिनाम ॥ योयमग्न्यादिदेवपत्नी
 तं वैदिकप्रसिद्धे देवताकांडे सूर्यविष्णुकद्रादियत्र सूयते ॥ न हि देवता-
 लेनाश्रुतस्य महाभाग्याद्देवताया एक आत्मा बहुधासूयते इति यास्कीसगीत्या
 सर्वेश्वरत्वं परमात्मत्वं वा कल्पयितुं शक्यं ॥ तत् कथमस्य नामार्थचिंतया
 चेतः पावयितुं शक्यमिति चेत् ॥ उच्यते ॥ अग्निर्मुखं प्रथमी देवतानां
 संगतानामुत्तमो विष्णुरासीत् ॥ अग्निर्वै देवानामवमो विष्णुः परमस्तदंतरं
 सर्वा अन्या देवता इति लिंगब्राह्मणार्थ्या नाग्निर्भूतानामधिपतिरित्यादि-
 विष्णुः ॥ पर्वतानामित्येतेनाभ्यासान् (?) मंत्रपाठेन च समस्तदेवता-
 समुदायस्य आद्योत्तरयो विष्णुर्मध्ये सर्वे देवा इत्यवगमादग्न्यादिदेवानां
 भूतादिगणाधिपतित्वेन व्यष्टीश्वरत्वात् पर्वतगणाधिपतेर्विष्णोरपि (?)
 उपरि मरुतो गणानामधिपतय इति गणाधिपतेः पाठेन तस्य समष्टेश्वर-
 त्वावगमात् ॥

End.

गणेशदक्षया कुड्या तस्य नामां सहस्रकं ॥ व्याख्यातं तत्र मे दीपो गुणो वा
 नास्ति कथन ॥ अनेन प्रीयतां देवो भगवान् गणनायकः । दुरुक्तं त्रय्यतां
 देवः शोधयंतु च साधवः ॥ स्वीयं विप्रतमत्वमुद्रमयितुं रत्यांश्च संरक्षितुं
 पापान् पावयितुं महागणपतिर्मोरिश्वरत्वं गतः देवो दीनदयावशंवदतया
 मोरिश्रुतः पुत्रतां मंग्रान् परिचिंतित्वादधिकदुःख्यः स चिंतामणिः ॥
 श्रीमन्मोरेशचिंतामणिजलधिमहावैद्यजातोपनीतं सर्वं श्यामृतं तत्त्वगति
 विभजते कोपि नारायणाख्यः ॥ तन्नातर्यामिणेदं किमपि गणपतेर्दिव्यनामां
 सहस्रं व्याख्यातं तेन देवो वरदगणपतिः प्रीयतां विश्वरूपः ॥

Colophon.

इति श्रीवामिनीश्वरनारायणमुनिविरचिता गणेशसहस्रनामव्याख्या गणपति
 तत्वप्रकाशिकाख्या समाप्तिमगमत् ॥ ६ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ गणराजः ॥

विवरणं—श्रीनारायणमुनिविरचितगणेशसहस्रनामव्याख्यारूपोऽयं निबन्धः ।

No. 25. गयामाहात्म्यम् । Gayāmāhātmyam. Substance, country-
 made colourless paper, 10×5 inches. Folia, 38 (of which fol. 1 has been
 recently replaced). Lines, 3-11 in a page. Character, Nāgara.
 Date, ? Appearance, very old, and torn in parts. Verse. Generally
 correct. Complete.

Extracts from the Vāyupurāṇa on the sacredness of Gayā.

Beginning. श्रीरामाय नमः ॥ सनत्कुमार उवाच ॥ गयायाचां प्रवक्ष्यामि शृणु नारद
मुक्तिदां निष्कृतिश्रेष्ठ कर्तॄणां ब्रह्मणा गीयते पुरा ॥ सूत उवाच ॥ इति
श्रुत्वा तदा वाक्यं नारदो मुनिसत्तमः ॥ सनत्कुमारं पप्रच्छ प्रणम्य विधि-
पूर्वकं ॥ १ ॥ नारद उवाच ॥ सनत्कुमार मे ब्रूहि तीर्थानामुत्तमोत्तमं ॥
तारकं सर्वभूतानां श्रेष्ठतां वदतां सदा ॥ १ ॥ सनत्कुमार उवाच ॥
वक्ष्ये तीर्थवरं पुण्यं आह्लादी सर्वतारकं गयातीर्थं श्रेष्ठं तीर्थं श्रीऽप्यधिकं
शृणु ॥ ४ ॥ गयासुरस्तपस्तेषु ब्रह्मा तत्र जगाम वै क्लीन पातयित्वा त्वां
शिलां तां मूर्ध्नि धारयत् ॥ ५ ॥ तत्र ब्रह्माकरोदयागं स्थापयित्वा गदाधरं ।
फलगुतीर्थस्वरूपेण नियत्यर्थमहर्निशं ॥ ६ ॥ कृतयज्ञी ददौ ब्रह्मा ब्राह्म-
णेभ्यो ह्येतादिकं । श्वेतकल्पा तु वाराहं गयायागमकारयत् ॥ गयानाम्ना
गयास्थानं चेत्तं ब्रह्मर्षिर्काञ्चितं ॥ काञ्चति पितरः पुत्रान्नरकाङ्क्षयभीरवः ॥ ८ ॥

End. उपाख्यानमिदं पुण्यं गृहं तिष्ठति पुस्तकं । सर्पाग्निचौरजानितं भय तत्र न
विद्यते ॥ पूजयत् सततं यस्तु पुस्तकं मुनिपुंगव ॥ गृहं तस्य स्थिता लक्ष्मीः
सुप्रसन्ना भविष्यति ॥ श्रीसूत उवाच ॥ सनत्कुमारो मुनिपुंगवाय पुण्यां
कथां चायं निवेद्य भक्त्या ॥ स्वमाश्रमं रम्यवनैरुपेतं विस्मृत्य संगीतगुह्यं
जगाम ॥

Colophon. इति श्रीवायुपुराणे श्वेतवराहकल्पा श्रीगयासाहास्ये सनत्कुमारनागदम्बादे
अष्टमोऽध्यायः ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ रामा ॥ श्रीरामचन्द्रं ॥ श्रीराम-
गोपाल ॥

विवरणम् - वराहपुराणान्तर्गतगयासाहास्यरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 26. गरुडपुराणम् । Garuḍapurāṇam. Substance, country-
made yellow paper, 12×1 inches. Folia, 90. Lines, 9 in a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1886. Appearance, almost fresh.
Verso. Not correct. Complete.

A complete copy of the Garuḍapurāṇa which is one of the
eighteen Mahāpurāṇas.

Beginning. श्रीमन्महागणाधिपतये नमः ॥ श्रीविषाये नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥
श्रीकाशीराजाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ नारायणं नमस्कृत्य नरं

चैव नरात्तमं । देवां सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥ १ ॥ धर्मद्वन्द्व-
वद्भूमौ वेदस्त्रधः पुराणशास्त्राब्धः ॥ क्रतुकुसुमो मोक्षफलं मधुसूदन-
पादपी जयति ॥ २ ॥ श्रीमत उवाच ॥ श्रुतिस्मृतिपुराणज्ञाः सदा
चारपरायणाः ॥ अनूचानाः सदस्याथ सर्वदा धर्मवादिनः ॥ २ ॥ श्रोतव्याः
सावधानाश्च निद्राशोकविवर्जिताः ॥ वेदाध्ययनशीलाश्च ऋषयश्च तपोधनाः ॥
श्रीगुरु उवाच ॥ भवत्प्रसादाद्वैकुण्ठं त्रैलोक्यं सचराचरम् ॥ मया विली-
कितं सर्वमुत्तमाधममध्यमं ॥ भूर्लोकान् मत्पर्यन्तं प्रवाचं (?) विना
प्रभं ॥ भूर्लोकं सर्वलोकानां प्रचुरः सर्वजंतुषु ॥ ३ ॥ मानुषं तव भूतानां
भक्तिमत्फलं शुभं (?) ॥ अतः सुकृतिना (?) लोके न भूतो न भवि-
ष्यति ॥ गायति देवाः किल गीतकानि धन्यास्तु ये भारतखंडभागे ॥ स्वर्गाप-
वर्गेय फलार्जनाय भवन्ति भूयः पुरुषाः सुरत्वात् (?) ॥

End.

यो धर्मवान् प्राप्नोति श्रुतिसौख्यं पापी समस्तं विविधं च दुःखं यो धर्म-
श्रीर्लो जितमानसोऽपि विद्याविनीतो न परीयतापी ॥ ३६ ॥ स्वदा (२ ?)
तुष्टः परदारवर्जितो (?) स वै नरोगो भुवि वंदनीयाः (?) भिद्यद्
दाता चरुणाग्निहोत्रो वेदांतविच्छेद्रा (?) सहस्रजोवी ४० मासीवासौ च
पतिव्रता च षट् जीवलोके सम वंदनीयाः एवं समाचारयुतो गरीपि वापी
सकपः सजलं (सजलं ?) तडागं ४१ प्रपासुभद्रं गृहदेवसंदिग्धं कृतं
नरेणैव स धर्म उत्तमः वर्षासनं वेदविदं (?) दत्तं कन्याविवाहं ऋण
मोचनं द्विजैः ४२ भूमिः सुकृष्टा पित्रवार्त्तिहंतीमदवमतं सुकृतं समस्तं
अथाश्वमनं सुकृतस्य सारं शृणोति गायति च भावयद्गुरा स वै कुलोत्तमः स च
धर्मयुक्तो विष्णुालयं याति सुतः स तुलं (?) ॥ ४३

Colophon.

इति श्रीगुरुपुराणे विष्णुवैतथ्यसंवादं धर्मापदेशो नाम पंचविंशोऽध्यायः ।
सम्बन् १८८६ शाके

विवरणम्—गुरुपुराणं नाम महापुराणेन्यतमम् सुप्रसिद्धमेव ।

No. 27. गरुड़पुराणम् । Garuḍapurāṇam. Substance, country
made white, yellow, and foolscap papers, 12×8 inches. Folia, 33. Lines,
18-20 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1905. Appearance,
fresh. Verse. Generally correct. Complete.

Another complete copy of the same work, but the concluding
verses not only differ in number but in matter also.

End.

श्रुतेमां संहितां दिव्यां सर्वपापघनाशनीम् । आरीर्यं धनसंपन्नं विष्णु
सायुज्यमाप्नुयात् ॥ ८० ॥ रक्षोभूतपिशाचानां शयणादिव नाशनम् ॥ किं
प्रवक्ष्यामि श्री विप्राः पुण्यात् पण्यतमं स्मृतम् ॥ ८१ ॥
एतस्मात् कारणाद्भूतान् शीतान्या मा प्रयत्नतः । विष्णुर्लोकं समाप्नोति सर्व-
पापैः प्रमुच्यते ॥ ८२ ॥ वक्तारं पूजयेद्भक्त्या पितृभिर्भुक्कृतवत् । ब्राह्मणी
गां प्रयच्छति स्वर्णवस्त्रादिभूषणैः ॥ ८३ ॥ सिता चीरादिपाकेभ्य भोजयित्वा
हिजोत्तमम् ॥ गघार्थैरर्जनं कृत्वा वंशवर्गसमन्विताः ॥ ८४ ॥ गृहार्हादद्रव्य-
युक्तोऽथ वाहनमनमृद्रिकां ॥ दत्त्वा जसापदं भक्त्या पुनः कर्त्तव्यं दधत्तः ॥ ८५ ॥
व्यासं परोद्धतं भक्त्या वक्तारं स्वगृहं नयेत् ॥ जविथाश्च गृहं श्यामं धनं
चाद्रसमन्वितम् ॥ ८६ ॥ भूषणानि विचित्राणि वस्त्राणि विविधानि च ॥
शकटं पूरयित्वा ब्राह्मणाय निवेदयेत् ॥ ८७ ॥ वैश्या वस्त्राणि चान्यानि
दक्षिणाभिश्च तोषयेत् । शूद्रोऽपि चाद्रदानेन गृहे युक्तं प्रदापयेत् ॥ ८८ ॥
सूतकान्ते तथा पुत्रा व्यासादौ कारयेन्नरः ॥ वस्त्रादभिर्यज्जपन्तं, पूजयेद्वाचकं
शुभम् ॥ ८९ ॥

Colophon.

इति श्रीगुरुङ्गपुराणं प्रेतकल्पे एकोनविंशतिसाहस्र्यां संहितायां चोत्तरखंडे
श्रीभगवान्गुरुङ्गसादे पंचविंशति (१) तमोऽध्यायः ॥ श्रीकर्मव्या १५७० ॥
लिखितं मया श्रीमदस्रज्जगद्गुरुभाटपण्डितवान्मनुकुंदस्य पत्नी जयानाभी
तस्या भते (?) सति (?) श्रीदारागर्ज प्रयागतीर्थाश्रयेन (?) पण्डित-
जयकृष्णभिर्येण शुक्लाष्टम्यां ८ मासं सं १८०५

विवरणन्तु पूर्वम् ।

No. 28. चण्डीव्याख्या । Chaṇḍīvyākhyā. Substance, country-
made yellow paper, 18 × 5 inches. Folia, 113. Lines, 2-11 in a page.
Character, Nagara. Date, Śaka 1774, Samvat 1909; Bengali era 1259;
A. D. 1852. Appearance, almost fresh. Prose. Generally correct.
Complete.

A commentary, entitled Guptavatī, on the Chaṇḍī Māhātmya,
generally known by the name of Saptasatī, as consisting of
seven hundred verses, by Bhāskara-rāya Bhāratīdikṣita-mahāgūṇichit,
son of Gambhīra-rāya Bhāratīdikṣita of Benares.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीगुरुवे नमः ॥ श्रीरासे प्रति पञ्च-
राभिधमहायज्ञेण वेदवयव्याख्यानानुसरे विंशत्युक्तं श्रीविष्णुधर्मोत्तरे ॥

दुर्गे धेनुसुपद्म्यामि सुदुधामित्युगात् (?) शंकराचार्यं शिष्यचतुष्टयेन सहितं
 वंदे गुरुणां गुरुम् ॥ १ ॥ विधिविष्णुमुखामरोदयस्थितिनाशेषु शिष्योपवीचरः ॥
 जगदंब तव त्वयकमः चण्डमुद्गलकपुष्पभञ्जिका ॥ २ ॥ कवचार्गले च कीलक-
 मादौ मध्ये तयोदशाध्यायी ॥ अंते प्राधानिकवैकृतिके सूर्तिस्त्रयं रङ्गस्त्रा-
 नाम् ॥ ३ ॥ इति मार्कण्डेयपुराणाध्यायेषूनविंशती गुप्तान् ॥ अर्थात् प्रकटी
 कुरुते भास्कररायोऽपि कतिचित् ॥ ४ ॥ सप्तशती ऊरुहती श्रमवती
 सत्यवती च तप्तवती ॥ मम तु मतीरन्वितवती गुप्तवती नाम विभर्ती विह-
 चिम् ॥ ५ ॥ काव्यव्याकृतितार्किकौपनिषदेष्वेकैकविद्भिः कृताष्टीकाः संति
 चतुर्विधा अपि चमत्कारावहास्तद्विदाम् ॥ ताश्चण्डाजपहीमतपण्यमुखानु-
 शानमात्रोपयोग्यं ज्ञानमभौप्सतां न विदुषां चित्ते चमत्कुर्वते ॥ ६ ॥

End.

चतुष्टये पीठिकाणां प्राचीनानां च तु (८ ?) ये चमत्कृतिकरी भूयान्नवी-
 नानां च मत्कृतिः ॥ १ ॥ साधुच्छायाप्रमितप्रमोदवर्षं चिदंबरे जनिता ॥
 साधुच्छायाप्रमितप्रमोदवर्षं चिदंबरे तनुतात् ॥ २ ॥ गुरुरेव शिवो गुरुमव
 गुरुणैव सहासि नमो गुरवे ॥ न गुरोरधिकं शिष्यरक्षि गुरोमीति-
 रस्तु (?) गुरो जयनाथ गुरो ॥ ३ ॥ श्रीकाशीपुरवासिसोमपसुधी-
 गंभीरराद्भारतीपुत्रेणाभिचिता मया रचितया चंडोद्भूतटीकया ॥ यानदा-
 दिषु सप्तमी भ्रमरिणी ॥ भीमातटे सप्ततिले च नः कुलदेवता वसति
 श्रीचंद्रभागायता ॥ ४ ॥

Colophon.

इति श्रीमत्पद्माक्षप्रमाणपारावारपारीषधुरीणसर्वतंत्रस्वतंत्रश्रीमद्गंभीर-
 रायभारतीदीक्षिताक्षजभास्कररायभारतीदीक्षितमहाप्रचिता गुप्तवती-
 समाख्या सप्तशतीव्याख्या समाप्ता ॥ शकाब्दाः १७७४ संवत् १८०८ सन
 १२५८ इराजो १८५२ शाल तारिख आश्विन कृष्ण तृतीयाया सौराशि-
 नस्य सप्तदशदिने इराजो १ आकुटवरे लिखितं श्रीगोविन्दरामशम्भुणा
 श्रीर्जयति ॥

विवरणम् — श्रीमद्गंभीररायभारतीदीक्षिताक्षजभास्कररायभारतीदीक्षितमहाप्रचिद्विरचित-
 गुप्तवतीसमाख्यदेवोमाहास्याख्यास्वरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 29. चण्डीटीका । Chandīṭīkā. Substance, country-made
 yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 47. Lines, 5-9 in a page. Character,
 Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct.
 Complete.

Another commentary on the same work, entitled *Tattvavibō-dhinī*, by *Mahāmahopādhyāya Vidyāvinōdāchāryya*.

Beginning. श्रीं नमस्तस्मिन्कार्यै नमः । नत्वाजमगरागुदं भात्मिकमनेकवत् । विद्या-
विनीद चाचार्य्यचण्डीकां श्रीरत्नम् ॥ प्राक् किल भगवान् वादरायचाने-
चासी जेमिनीवाचीतवेदवेदङ्गाभारतीऽपि सन्दिहानी मार्कण्डेयं महर्षिमुप-
गम्याप्राचीत् । श्री भगवन् मनवचतुर्दश श्रूयन्ते के ते केन कार्य्यया वा
तथाभूताज्ञानज्ज्ञानानुपूर्व्याचया (?) इत्युक्ते मार्कण्डेयो महर्षिः प्रत्यवीचत् ।
नायमस्माकं चयाचय इति सर्व्याभिज्ञान् विन्याचलनिलयाचतुरः पण्डितः
पृच्छति सुनिनीपदिष्टीऽसावपि तथाकार्षीत् तेन चर्कपण्डितः आनुपूर्व्या
चतुर्दशमन्वाख्यानं वर्चयन्तीऽष्टममन्वन्तरकक्षां प्रकृतमभाषा ऊचुः ॥ मार्कण्डेय
उवाच ॥ श्रुत्वाच्छीरपत्न्यं मार्कण्डेयः शुभादित्वाद् च सागु काद्रवेद्यानि (?)
इत्युकार लुक् । चिरजीवितान् मन्त्रार्थं चन्यादावुपन्यसावान् । उवाचति
भागुरिति शेषः (?) ।

End मार्कण्डेयवचनमिदं ॥ इति देवी चण्डिका तथी राजवैष्णवीरिति वरं यथाभि-
लषितं दत्त्वा सद्यस्तत्त्वज्ञानात् अलङ्घिता वभूव तथोरदृष्ट्या अभवत् । व्यापक-
तथा अवतिष्ठते अ इत्यर्थः कौटुम्भी ताभ्यां राजवैष्णव्यां अभिष्टुता अभि-
सुख्येन म्रुतवती । एवं । सुरयः अविद्यर्षभः अविद्यर्षेष्ठ एवं पूर्व्योक्तिप्रकारेण
देव्या वरं लभ्या देव्याः सकाशान् अभिलषितं प्राप्य स्याद्विबसतो जन्मोत्-
पत्तिं समासाद्य सावर्णिर्मनुर्भविता सावर्णिरभवत् मनुर्भवितेत्यर्थः । अद्यतने
लट् अतएव स वभूव इत्यर्थः ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीविद्याविनीदाचार्य्यचण्डीटीकायां तत्त्वविरोधिण्यां
देवीमाहात्म्यां सम्पूर्णे ॥ ॥

विवरणम् — महामहोपाध्यायश्रीविद्याविनीदाचार्य्यविरचितदेवीमाहात्म्यटीकाद्वयीऽयं निबन्धः ।

No. 30. चन्द्रलालसहस्रनाम । *Chandralāśahasranāma*. Substance, foolscap paper, 10×3 inches. Folia, 11. Lines, 5–11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct. Complete.

A fragment of the *Skandapurāṇa*, enumerating the thousand names of *Chandralā*, a Goddess worshipped in the *Karṇāṭa* country.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीशारदायै नमः ॥ श्रीचंद्रवदनायै नमः ॥ माकंडेन
सवाच ॥ भगवन् मयिमहारे सुनिर्धारयन्तः पुरा ॥ तैर्नामभिः प्रमुष्टाव
देवी श्रीचंद्रलोचिका ॥ १ ॥ तानि मे शंस कृपया तदागमपुरःसरं ॥

End. माराद्यानि नमोततति (?) पठन्नाप्रोत्थभीप्सितं ॥ शृणोतु य इदं भक्त्या पठे-
त्वापि सकृन्नरः ॥ ४४ ॥ स सर्व्वदुःखनिर्मुक्तो मङ्गलौ त्रियमनुते ॥ त्वमप्येतत्
सदा ब्रह्मन् पठ देव्याः प्रसन्नये (?) ॥ ४५ ॥ दुर्बलसैतुनृपतीचक्षभाषि-
हृष्या श्रीमातृदिव्यचरिताहुतलोभनीयं ॥ भक्त्या शृणोतु य इदं मनुजो न
सेतुं क्लृप्तं स विंदति रिपुचयपूर्व्वखड्गं ॥ २ ॥ २४६ ॥ श्री ॥

Colophon. इति श्रीकंदे शक्तिरहस्ये नदीवैभवकांडे सिंहाद्रिखंडे संगतिविवसाह्वतो
सेतुक्लृप्ते टोकावा (?) सहस्रनामकथनो नाम द्वाविंशोऽध्यायः ॥ श्रीरन्तु ॥
इति गङ्गरोपमनामकरामभङ्गेन पुण्यायामि लिखितं ॥ आश्विन ६ शुद्ध भीमं ॥

विवरणम्—कृष्णपुराणान्तर्गतचन्द्रहासऽस्त्रनामरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 31. जैमिनिभारतम् (आश्वमेधिकपर्व्व) । Jaiminibhāratam
(Āśvamedhikaparva). Substance, country-made white and yellow paper,
12×4 inches. Folia, 306. Lines, 5-9 in a page. Character, Nāgara.
Date, Samvat 1691. Appearance, old. Verse. Generally correct.
Complete (only a part).

An elaborate work describing the exploits and character of the
Pāṇḍavas, in verse, entitled Jaimini Mahābhārata. It is supposed to
have been written by Ṛṣi Jaimini, but is evidently a work of a later
age, written in imitation of the great Mahābhārata. Only one Parvan
of this work is extant, describing the great horse-sacrifice of Yudhiṣṭhira.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ व्यासं वसिष्ठनप्तारं शक्तेः पौत्रमकन्धखं (?) ।
पराशरात्मजं वंदे एकतातं तपोनिधिं ॥ १ ॥ जनमेजय सवाच ॥ कथं
युधिष्ठिरः प्रीतो मम पूर्व्वपितामहः । इयमेवं क्रतुवरं चक्रे वंभुभि-
रन्वितः ॥ २ ॥ जैमिनिदवाच ॥ शृणु राजेन्द्र वक्ष्यामि धर्मराजस्य
चेष्टितं । दिवं पितामहे जाते धर्मपुत्रीतिदुःखितः ॥ ३ ॥ यदृच्छया
च संप्राप्तं व्यासं पश्यच्छ सादरं ॥ केनोपायेन मे ब्रह्मन् गीतचयकृतं
भयं ॥ ४ ॥ भुवं विनाशं प्राप्नोति तन्मे ब्रूहि तपोधन ॥ विना भीमेष्व
कथेन तथा द्रोणेन वर्णितं ॥ ५ ॥ न मे प्रीतिप्रदं राज्यं यत्प्राप्तं पूर्वजा-
वर्णितं ॥ कर्षस्य संदिरं रम्यं ब्रह्मपौत्रसमन्वितं ॥ ६ ॥ मया शृण्वं कृतं

तात सांप्रतं दानवर्जितं ॥ यन्मार्चिनी गवा निव्यं कम्पा मग्नं तथा धर्म ।
हर्षादशुचि सुचति तत्र सुचति श्रीकर्म ॥

End.

अष्टादशपुराणानां पठनाद्व्युत् फलं लभेत् । तत्फलं समवाप्नोति भारत-
श्रवणाक्षरः ॥ समयं भारतं तेन श्रुतं भवति भूतले ॥ य आश्रमधिकं
पर्वं श्रुत्वाशावपूर्वकं ॥ अस्मिन् पर्वणि राजेंद्र समाने पूजनं श्रुत्वा ।
ब्राह्मणान् भक्त्यभोज्यं संपूज्य वस्त्रभूषणैः ॥ अश्वी देयः सुवर्णस्य दशकर्ष-
समन्वितः । प्रत्यक्षं त्वभी देयस्तदा पर्वफलं भवेत् ॥ यथा शक्त्यापि वै
काव्यी विधिः पर्वणि यः श्रुतः । चतुर्दश च पर्वणि कथितानि विधा-
पते ॥ अतश्चाश्रमवासाख्यं पर्वं राजन् श्रुत्वा तत् ॥ वसमानेषु पार्श्वेषु
कुल्या सह गजाश्च ॥ पर्वणि नवजातानि सुखेन भरतर्षभ ॥

Colophon.

रति श्रीमहाभारते आश्रमधिके पर्वणि जैमिनीये पर्वश्रवणफलं समाप्तं ॥ ॥
श्रमस्तु ॥ ॥ संवत् १८८१ समये आषाढ वदि चतुर्दशी ॥ लिखितं कृष्णदेव-
कायस्यकरमाजीतपुरस्थाने गृहीत्वा ॥ ॥ जैमिनिपर्व समाप्तं ॥ ४ ॥

विवरणम्—जैमिनिमहर्षिविरचितं जैमिनिमहाभारतं नामापरविधं महाभारतं सुप्रसिद्धमेव ।
बुलकस्यास्य आश्रमपर्वसार्धं विद्यते ।

No. 32. जैमिनिभारतम् । Jaiminibhāratam. Substance, country-
made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 245. Lines, 6-7 in a page.
Character, Bengali. Date, 1 Appearance, old. Verse. Generally
correct. Complete (as a part).

Another copy of the same work.

विवरणमूलपूर्वम् ।

No. 33. जैमिनिभारतम् । Jaiminibhāratam. Substance, country-
made colourless paper, 12 × 4 inches. Folia, 159. Lines, 8-10 in a page.
Character, Nāgara. Date, 1 Appearance, very old, worn out, torn,
and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

A third (incomplete) copy of the same work.

विवरणमूलपूर्वम् ।

No. 34. तीर्थयात्रानुक्रमशिका । Tirthayātrānukramāṇikā. Substance, country-made white paper, 10×2 inches. Folia, 20. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

A fragment of the Skandapurāṇa on pilgrimage.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसूत उवाच ॥ इदं स्कान्दमहं युवा काशीखंडमनु-
त्तमं । नितरां पतितसीमा इदमेपि विचारितं ॥ १ ॥ अनुक्रमशिका-
ध्यायं तथा माहात्म्यमुत्तमं ॥ पाराशर्य्यं समाचक्ष्य यथा पूर्वमिदं भवेत् ॥ २ ॥
व्यास उवाच ॥ सूतावधेहि धर्मात्मन् आतृकथ्यं निशामय ॥ एकवैशंपाय-
नाद्याः शृण्वन्वपि च वाचकाः ॥ ३ ॥ अनुक्रमशिकाध्यायं माहात्म्यं चापि
खंडजं ॥ प्रवक्ष्याम्यद्य नाशाय महापुण्यप्रवर्द्धनं ॥ ४ ॥

End. एतच्छ्रुत्वा पुंसां रुच्यं विजयी भवेत् ॥ सीभाग्यं चापि प्राप्नुयाद्विर्गला-
शयः ॥ १३२ ॥ यस्य विघ्नेश्वरस्तुष्टः तस्यैतत् श्रवणे मतिः । जायते पुण्य-
युक्तस्य महाविर्मलचेतसः ॥ सर्वेषां संवलानां च महामंगलमुत्तमं ॥
यद्वैपि लिखितं पूज्यं सर्वसंगलसिद्धये ॥ १३४ ॥

Colophon. इति श्रीस्कान्दपुराणे काशीखंडे विघ्नेश्वरमहामहोक्ति तीर्थयात्रानुक्रमशिका-
नाम ब्रततमीध्यायः ॥ १०० ॥

विवरणम्—स्कान्दपुराणान्तर्गततीर्थयात्रानुक्रमशिकानामकीडयं निबन्धः ।

No. 35. देवीभागवतं । Devībhāgavatam. Substance, country-made white and yellow paper, 14×6 inches. Folia, 329. Lines, 4-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1861; Śaka 1726. Appearance, not old. Verse. Generally correct. Incomplete.

A work, entitled Devībhāgavata, describing the greatness of the Goddess Durgā in verse. It is divided into twelve skandhas or parts. The codex under notice contains six parts and a portion of the seventh.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीशारदापाये नमः ॥ सर्वचेतनरूपां तां विद्यामायां
च श्रीमहि ॥ गुंजीव (?) इत्थं जगत्प्रियां बुद्धिं या नः प्रसीदयान् ॥ १ ॥
श्रीनक उवाच ॥ सूत सूत महाभाग धर्मोक्तिं पुरुषर्षभ ॥ सदधीता त्वया

सम्यक् पुराणसंहिताः स्मृताः ॥ १ ॥ अष्टादशपुराणानि कृत्वेन सुनिर्मा-
नम् ॥ कथितानि सुदिव्यानि पठितानि त्वया किल ॥ १ ॥ पंचलक्ष-
युक्तानि सरस्वत्यानि मानवः ॥ त्वया ज्ञातानि सर्वाणि व्यासात् सत्यवती-
मुतात् ॥ ४ ॥ अस्माकं पुण्यधीमेन प्राप्तकं चेत्सुतम् । दिव्यं विन (?)
पुण्यं कलिदीपविवर्जितं ॥ ४ ॥ समाजीव सुनीनां वै श्रोतृकामोक्तिः पुण्यदा ।
पुराणसंहितां सूत ब्रूहि त्वं नः समाहितः ॥ ५ ॥ दीर्घायुर्धनं सर्वं च ताप-
त्रयविवर्जितं ॥ कथयाम्य महाभाग पुराणं ब्रह्मसंमतं ॥ ६ ॥ श्रीवेन्द्रिय-
युताः सूत नराः स्यादुविचक्षणाः न प्रसूतिं पुराणानि वंचिता विधिना हि
ते ॥ ७ ॥

End. नास्ति

Colophon. नास्ति

विवरणम्—देवीभागवतं नाम सुप्रसिद्धोऽयं निबन्धः ।

No. 36. नरसिंहपुराणम् । Narasimhapurāṇam. Substance, country-made yellow paper, 18 × 6 inches. Folia, 88. Lines, 9-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Verse. Not correct. Complete.

*Narasimhapurāṇa is an Upapurāṇa. It consists of 63 chapters. .

Beginning. श्रीं नमः श्रीनरसिंहाय नमः ॥ ततश्चाटककेशायज्वलत्पावकलोचन ।
वशाधिकं नखस्पर्शं दिवासिंहं (दिव्यसिंह ?) नमोऽस्तु ते ॥ नखस्तुखविल-
सितदतितनयोः परिपतदस्रगच्छीकृतगामः । हिमधरगिरिरिव गैरिक-
मुक्तौ नरहरिरहरहरवत्तु स युष्मान् ॥ हिमवतासिनः सर्वे सुगयी वेद-
धारमाः । निकालज्ञानपन्थानो (?) नैमिवारण्यवासिनः ॥ शैल्युदारारण्य-
निरताः पुष्करारण्यवासिनः (?) महेन्द्राद्विरता ये च ये च सप्तनिवासिनः ।
धर्म्यारण्यरता ये च दण्डकारण्यवासिनः । श्रीशैलनिरता ये च कुक्षयेन-
निवासिनः ॥ कुमारपर्वतस्थाव ये च पण्णनिवासिनः ॥ एते चान्ये च
बहवः सन्निध्या सुगयीऽमलाः । माघमासे प्रयामन्तु ज्ञातुं तीर्थं समा-
गताः ॥ तत्र ज्ञात्वा यथामार्गं ज्ञत्वा कर्ष्यं जपादिर्षं । नत्वा नृमाधवं
ह्येवं (?) ज्ञत्वा तु पितृतर्पणं ॥ इहा तत्र भरद्वाजं पुण्यतीर्थनिवासिनं ॥
तं पूजयित्वा विधिबलेन ते च सुपूजिताः ॥ चासनेषु विधिष्वेव इत्यादिषु

यथाक्रमं । भरद्वाजेन दत्तेषु आसीनास्ते तदीधनाः ॥ कथाश्रिताः कथाः
सर्वे परस्परमयाब्रुवन् ॥ कथामेषु तत्तत्तेषां सुनीनां भाविनाम्नां । आज-
गम मङ्गतेजाः सुतपुत्री मङ्गमतिः । व्यासशिष्यः पुराण (?) श्री रोमहर्ष-
संज्ञकः । तान् प्रष्टव्यं यथान्यायं स तैषाप्यतिपूजितः । उपविष्टो यथा-
योगं भरद्वाजमतेन सः ॥ व्यासशिष्यं सुखासीनं सूतं वै रोमहर्षणं ॥ तं
पप्रच्छ भरद्वाजो सुनीनामसत्तदा । श्रीभरद्वाज उवाच ॥ श्रीनकस्य मङ्ग-
सत्वे वराह्याख्या तु संज्ञिता । वेतुः श्रुता पुरा सूत एभिरेवामिरेव च ॥
साम्प्रतं नरसिंह्याम्नां (ख्या ?) वेतुः पौराणसंज्ञिता श्रीतुमिच्छाम्यहं सूत
श्रीतुकामा इमे स्थिताः ॥

End.

एवं ते कथितं सर्वं भरद्वाज मङ्गमते । पुराणं नारसिंह्याख्यं सुनीनां सन्निधौ
मया ॥ सर्गश्च प्रतिसर्गश्च वंशो मन्वन्तराणि च । वंशानुत्तरतस्मैव सर्वं
तरति दुष्कृतं ॥ ब्रह्मणेदं पुराणीकं (?) मरौष्यादीनां मङ्गमुने (?) ।
तैश्च भृगुणा प्रीतं मार्कण्डेयेन वै यतः । मार्कण्डेयेन वै प्रीतं राश्री वै
नाकुलस्य च । प्रसादाद्भरसिंहस्य प्राप्तं (?) व्यासेन धीमता ॥ त्वत्प्रसादा-
न्मया प्रीतं सर्वपापप्रणाशनं ॥ पुराणं नारसिंह्याख्यं मया च कथितं तव ।
सुनीनां सन्निधौ (?) पुण्यं स्वस्ति वोऽस्तु कृणाम्यहं ॥ यः प्रसीति शुचि-
भूत्वा पुराणं श्रितदुत्तमं ॥ माघे मासि प्रयागस्य खाला शुच्यमवाप्नुयान् ॥
भक्त्या यः श्रावयेद्भक्तो नित्यं नरहरिरिदं । सर्वतीर्थफलं प्राप्य विष्णुलोके
स मोदते ॥ श्रुत्वैतन्मुनिभिः सार्धं भरद्वाजो मङ्गमतिः ॥ सूतमभ्यर्च्य
तत्रैव स्थितवान् सुनयो गताः ॥ सर्वपापहरं देवं पुराणं नृहरिरिदं पठ्यतां (?).
प्रत्यक्षां नृणां नरसिंहः प्रसीदति ॥ प्रसन्ने देवदेवेशे सर्वपापक्षयो भवेत् ॥
पवित्रः पापवहास्ते मुक्तिं याति परां गतिं ॥ नखैः सुतीक्ष्णैर्विदहार
वैरिणं दिवौकसा तं प्रक्षमामि केशवं ॥ व्यासगृभृद्भिन्नभास्वत्पृथुलकित-
लटाच्छादिता किन्त्वमार्गः (?) । पातालं प्राप्तपादः प्रखरतरनक्षत्रोत्तमो
नारसिंहः ॥ करखरनखरैः भिन्नहत्याशिरं वः ॥ किंकि सिद्धसत् किन्वः (?)
सदृशवपुर्मिष्टं चित्रं गृहीतो नेत्राधिकः ? सोऽपि जीवेद्ब्रह्मपञ्चमयो
सोऽपि नित्यं हरिश्च (?) ॥ चापमजस्रमर्षैर्द्वर्जयित्वान् (?) यः स रीयते ॥

Colophon. इति श्रीनरसिंहपुराणे विचित्रतमोऽध्यायः समाप्तश्चेदं नरसिंहपुराणं ॥

विबरचम्—नरसिंहपुराणं नाम मङ्गपुराणेष्वन्यतमम् ।

No. 37. नाममाहात्म्यम् । Nāmamāhātmyam. Substance, country-made white paper, 12×5 inches. Folia, 38. Lines, 5-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1837. Appearance, old, worn out, and slightly worm-baten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the sacredness and efficacy of the names of Viṣṇu and Śiva, citing authorities in support, from several Purāṇas and Sāṃhitās, by Raghunāthendra Yati.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीरामाय नमः ॥ यन्नामकीर्तनादेव सद्यः पापक्षयो भवेत् ॥ तन्मङ्गं संस्कारामीशं शिवं कृष्णं विस्तुत्ये ॥ १७ ननु नामकीर्तनात् सद्यः पापक्षयप्रतिपादकमन्त्रार्थवादतिष्ठासपुराणीयपुराणसंज्ञितागमादीनां कस्यानुमानादिपराणां स्वार्थेऽपि प्रामाण्यं नास्तीति चेन्नानांतरसंवादविसंवादिवाक्यानामपिर्हिमस्य भेषजं स प्रजापतिरात्मनी वपासुदक्षिलद्यजमानः प्रसार इत्यादीनामिवाप्रामाण्यं स्वार्थे उत्तमानांतरसंवादविसंवादरहितानामपि चाद्य इटापतिः द्वितीयस्तु न संभवति तादृशवाक्यानां स्वार्थं अर्थांतरतात्पर्थ्यस्य देवताधिकरणादी व्यासादिभिर्भाष्यकारादिभिर्वागीकृतत्वात् ॥ भट्टाचार्यस्य ॥ अथवा मन्त्रार्थवादतिष्ठासपुराणप्रामाण्यात् छटिप्रलयावधीत्यत इत्यादिशेषेण मन्त्रार्थवादादीनां प्रामाण्यस्वीकाराच्च मन्त्रार्थवादयोः स्वार्थे प्रामाण्यं नास्तीति वदतो ननुवस्थानर्थेप्राप्तिदर्शनाच्च नामकीर्तनात् पापक्षयप्रतिपादकवाक्यानामपि मानांतरसंवादविसंवादयोरभावात् स्वार्थेऽपि प्रामाण्यं स्वीकर्तव्यमेव ।

End. वशिष्ठतन्त्रे (?) ॥ हरिपूजापरी यस्तु हरिनामपरायणः । स ज्ञातः सर्वतीर्थेषु सर्वयज्ञेषु दीक्षितः ॥ १८ ॥ तथा । श्रीशङ्करपूर्वं जयशब्दमध्यं जयइयानंतरतस्थेव ॥ विःसमकृत्वी नरसिंहनाम अपत्ति इन्ति हिजकोटिइत्यां ॥ २० ॥ सकृदुच्चारितं नाम हरिनाम चिदात्मकं । फलं नास्य क्षमी (?) कर्तुं सङ्कलनो विधिः ॥ २१ ॥ यथांतरे श्रीकृष्णः ॥ सत्यं ब्रवीमि मनुजाः स्वयमुद्धवाङ्ग यो मां मुकुन्दं हृ(नर ?)सिंहजनाहमेति ॥ जीवन् जयत्यनुदिनं मरचे रणे वा पाषाणकाष्ठसदृशाय ददाम्यभीष्टं ॥ २२ ॥ यन्नामकीर्तनादेव ज्ञतार्था अप्यङ्गी वयं तस्मै शिवाय कृष्णाय भूयो भूयो नमाम्यहं ॥ २३ ॥ भगवन्नाममाहात्म्यं यथानां संयङ्गः कृतः ॥ रघुनाथेन्द्रपतिना शिवस्वपरितुष्टये ॥ २४ ॥

Colophon. इति श्रीचण्डिलशस्त्रसारसमुच्चये श्रीहरिहरनाममहिमा संपूर्णः ॥ श्रीसंवत् १८६७ ॥ श्री

विवरणम्—रचनाधेन्द्रपतिव्रत श्रीहरिहरनाममाहात्म्यमश्वमेधशतसंस्कृतम् ।

No. 38. पराशरपुराणम् । Parāśarapurāṇam. Substance, country-made white and yellow papers, 15 × 6 inches. Folia, 32. Lines, 5-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Verse, Not correct. Complete.

Parāśara Purāṇa is an Upapurāṇa. It consists of 18 chapters.

Beginning. श्रीमद्यज्ञाय नमः ॥ सौरमण्डलमध्यस्थं सावं संसारमेवजम् । नीलपीवं
विरूपाक्षं नमामि शिवमव्ययम् ॥ १ ॥ मेरुशङ्खे समसीने संसारीदधि-
तारकम् ॥ युक्तः प्रचक्ष्य सर्वज्ञं श्रीपराशरमादरात् ॥ २ ॥ पप्रच्छ परमं
गुह्यं भक्त्या परमया मुदा भवपाशेन बद्धानां भवपाशविमीचनम् ॥ ३ ॥
पराशरोपि भगवान् भवानीपतिवक्त्रभम् ॥ प्राह कावचिकः श्रीमान् ध्यात्वा
सावं विमीचनम् ॥ ४ ॥ श्रीपराशर उवाच ॥ पुरा पुराणमखिलं व्यासः
सत्यवतीमुतः ॥ कृत्वा शिवप्रसादेन मुनीनां भावितात्मनां ॥ ५ ॥ दर्शयित्वा
मुनीन्द्रेभ्यः प्रसन्नैर्महात्मभिः पूजितोभवदत्यर्थं पुरजित्पादवक्त्रभः ॥ ६ ॥
अक्षिन्नवसरे श्रीमान् महाकावचिकोत्तमः ॥ महादेवी महादेव्या सह-
सन्निरुतिर्भवत् ॥ ७ ॥ तद्व द्विनेत्रं चन्द्रशेखरं (?) ॥ प्रचक्ष्य मुनयः सर्वे
दंभव (?) पृथिवीतले ॥ ८ ॥ प्रदक्षिणवयं कृत्वा प्रपूज्य परमेश्वरम् । तुष्टुवृष्ट-
मनसो विष्कृता विवशाः युक्तः ॥ ९ ॥ मुनय ऊचुः ॥ शिवाय सत्यजिज्ञान-
महानन्दस्वरूपिणे ॥ स्वविलम्बवद्दीनाय स्वयं वेद्याय ते नमः ॥ १० ॥ स्वात्-
प्रभूतमहामायाशक्तिवैभवसाक्षिणे ॥ सङ्गे भर्त्से च सङ्घे सर्वस्य जगतः
सदा ॥ ११ ॥ ब्रह्माकारे तु मायायाः स्वयं (?) चिच्छक्तिरूपतः ॥ संस्ति-
ताय स्वतंत्राय नमः सांवाय शंभवे ॥ १२ ॥

End.

इतःपरं न वक्तव्यमनुमावमपि हिज ॥ श्रुतव्यं च तथा नास्ति युक्तं सत्यं न
संशयः ॥ १३ ॥ महादेवप्रसादेन पराशरसमाप्त्यम् मया पराशरेश्वर
पुराणमिदमीरितम् ॥ १४ ॥ व्यासपुत्रः युक्तः श्रुत्वा पाराशर्यं पराशरात् ॥
पुराणं दंडवदभूमी प्रणाममकरीदगुपीः ॥ १५ ॥ नमो रुद्राय देवाय स्वतं-
त्रायाखिलात्मने ॥ प्रधानपुरुषेशाय जगत्सर्गादिहेतवे ॥ १६ ॥ या
विभाति मुदा साक्षिस्वरूपेण स्वभावतः ॥ ताम्रमायादरेणैव शिवामानन्द-
दायिनी ॥ १७ ॥ अष्टोत्तरसहस्रेण श्रीकैनेन विनिर्मितम् ॥ रुद्रमहादद्या-
ध्यायेः शिवोचैव च दर्शितः ॥ १८ ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णराजे वाङ्मने श्रीकृष्णजीव्यायः ॥१८॥ राम राम ॥ १८॥ राम
॥ १८॥ १८॥ १८॥ १८॥

विंशत्यम- पाराशरपुराणं नाम्नीपपुराणेन्यतमम् ।

No. 39. पाराशरपुराणम् । *Pārāśarapurāṇam.* Substance, country-made white paper, 15 × 6 inches. **Folia, 37.** Lines, 3-12 in a page. **Character, Nāgarī.** **Date,** ? **Appearance, old, and torn in parts.** **Verse.** Generally correct **Complete**

Another copy of the same work.

विषयसूचीपुर्णम्

No. 40. पञ्चरात्रम् । Pañcharatnam Substance, country made
white paper, 6 x 3 inches, bound like an ordinary book Folia, about 200
Lines, 6 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance, very
old, and worn out. Verse. Generally correct. Incomplete

A collection of five specially interesting works, viz., Bhagavad-gītā, • Sanat-kumāra Samhitā, Gurugītā, Dharmarājastōtra, and Śrīrāma Stavarāja, entitled Pañcharatna.

Beginning. श्रीरामकृष्णाय नमः ॥ श्रीगंधर्वाय नमः ॥ श्रीं गुरुर्वाक्षा गुरुर्विष्णु (१)
गुरुर्वेवमहेश्वर ॥ गुरुरेव परं ब्रह्म तस्यै श्रीगुरुवे नमः ॥ १ ॥ अज्ञान-
तिमिराधस्य ज्ञानाजमश्लाकाया ॥ चक्षुश्श्लोषित येन तस्यै श्रीगुरुवे नमः ॥
अर्धाङ्गमङ्गलाकार व्यास येन चराचर तत्पद दर्शित येन तस्यै श्रीगुरुवे
नमः ॥

End. जासि

Colophon. नासि

विषयम्—गुरुगीतासंगतकुमारसंहितादिपञ्चयन्त्रात्मकयष्टरवाभिधं पुस्तकम् ।

No. 41. पद्मपुराणम् । Padmapurāṇam. Substance, country-made white paper, 16×8 inches. Folia, 63. Lines, 13-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and written by different hands. Verse. Not correct. Incomplete.

One of the eighteen Mahāpurāṇas, probably the largest of the number. It is divided into five khaṇḍas or parts, viz., (1) Śrīṣṭi-khaṇḍa, (2) Bhūmikhāṇḍa, (3) Svargakhaṇḍa, (4) Pātālakhāṇḍa, and (5) Uttarakhaṇḍa. The codex under notice contains only a small portion of the Pātālakhāṇḍa.

Beginning. श्रीमद्देवाय नमः विरक्तराद्योस्तु ॥ इत उवाच चवीर्यां वंतुकामिनं ब्रह्मरक्ष
महात्मना पार्ष्वत्या सङ्ग देवेन उचितं श्रयम् (?) तटे मुनयस्तं समभ्येक्ष ब्रह्मरक्ष
विश्वरूपिणं कश्यपाया महात्मानः पद्मपुराणितीजसं ॥ स्वागतं ते मुनिसेव
सभायः कुत आगतः केसुामनमज्जलं ते कं दीप्त (?) नेतुमुद्यतः श्रीमंकर
उवाच अहं ब्रह्मरूपिणि प्लाती विभी हिमनिरिच्छिती द्रष्टुं च राघवं नन्दे जन
काव्यं मङ्गलतः नामाश्रयति राजासी पुराचम्यचेरितः आनन्धतु अर्ध-
तीपि राघवः परितुष्यति ॥

End. श्रीमद्भगवाच न लौकिकपदार्थोक्तद्वारेण विभीषणं देवै च दृष्टिद्विता
पुराणेतिह्यया पुरा देवद्रव्यदृष्टिस्थानात्मनीदितया (?) एव अस्मात्पुत्रा-
कथयेदो (?) विश्वद्विरयवा भवेत् अन्तेन कृतं ज्ञानं करणे च सप्त पक्षं
सुखान्वापला विज्ञान (?) यमस्तेद्विभक्तयते (?) चतुं पक्षं चटाकारमुच्य-
मंगुलीरहितं अनेन चीपङ्कतचंटा नादिता पुरा लन्तनि भक्तद्वारा चंटावा
रलका वसनसटायां (पुष्टावा ?) सत्तां तामेवावभूषका ब्राह्मचद्वरनिः
शोधयित्वाप्यनादयत् तेनैव पापनं (पापेन ?) चंटाकारवभक्ती (वक्त्री ?)
अभिव्यति स याति च शिवस्थानं च * * चापि तथा भवेत् यच्च वाक्त्रि (?)
कथामेतां प्रतेन सहस्री भुवि गुह्यादुत्पन्नतर्ष विद्याः शिवनाममहं भुवि स्ववः
उचितं विद्याः पुण्ययुतमसङ्गद (?) वसिष्ठ (?) द्रष्टव्यमस्मात् शिवकीर्ति
सङ्गीयते ।

Colophon. इत्यादिमहापुराणे श्रीपात्रे पाताकखण्डे शिवराचवसंधाई उपरिभागे राक्ष-
सीकीर्त्याश्रयायः श्रीभवाजीमंकराभां नमः श्रीरामचंद्राय नमः

विवरणम्—पद्मपुराणं अष्टादशस्कन्धापुराणेन्यतमम् तत्र च द्वितीये महापुराणं षड्विंशत्युक्त-
कण्डपक्षे विभक्तम् । तथाच (१) उटिकखण्डं (२) भूमिकखण्डं (३) स्वर्गखण्डं (४) पातालखण्डं
(५) उत्तरखण्डम् । अथ प्रतिखण्डं विषयागुणमचिका प्रदर्शयति—(१) उटिकखण्डं—गुह्यकर्मसु

जीविनां चत्वारिंशत्तमो विनः । नामाख्यायित्वासायैर्नोती भर्तृवित्तारः । पुष्करस्य च माहात्म्यं
 विष्णुस्य तन्वीरितम् । ब्रह्मसहस्रविधानस्य वेदपाठादिवचनम् । दानानां कीर्तनं यत्र हतानां
 वचनं वचम् । विवाहः शैलकाशस्य तादृकाख्यानकं मद्यत् । माहात्म्यस्य गवादीनां कीर्तितं
 धर्मसुखम् । काशस्यैवविद्यानां श्रुती यत्र वचम् वचम् । महाबलानर्चनं दानं यत्र प्रीतिं
 विनीतम् । तत् सृष्टिखण्डमुद्धिः । (१) धूमिलखण्डे—पितृमातादिपूज्यत्वे शिवशर्मकथा पुरः ।
 सुनन्दस्य कथा पश्चात् वचनं च मध्यखण्डः । दधीर्वैद्यस्य आख्यानं चर्माख्यानं ततः परम् । पित्र-
 सुभूषणाख्याने मनुष्यस्य कथा ततः । दयातिथिरित्येव मुहूर्तीर्षेणिरुपचम् । राज्ञा जैमिनिर्वादी-
 यज्ञावर्त्यकथापुनः । कथा काशीकसुन्दर्या वृक्षदैववधाचिता कामीदाख्यानकं तत्र विदुष्ववधसंयु-
 तम् । वृक्षस्य च संवादोपरावर्त्येन महाकथा । सिद्धाख्यानं ततः प्रीतिं खण्डस्यास्य फलीकृतम् ।
 दत्तेश्वरीनकसंवादं धूमिलखण्डमिदं व्युत्तम् । (२) क्षणखण्डे—ब्रह्माक्षीतृपतिवदिता यत्रर्विभव
 सौमिना । स धूमिलीकसंख्यानं तीर्थाख्यानं ततः परम् । नर्मदीतृपतिकथनं तत्तीर्थाणां कथा
 वचम् । सुन्दर्यावद्वितीयाणां कथाः पुण्याः प्रकीर्तिताः । काशिन्यीपुष्पकथनं काशीमाहात्म्य-
 वर्चनम् । सर्वथायैव माहात्म्ये प्रयानस्य च पुष्पकम् । नवीनमातुदीपिन कण्ठीवीननिरुपचम् ।
 व्यासजैमिनिर्वादाः पुष्पकस्यैकवाचितः । सुसुप्तमयनाख्यानं ततः परम् । कर्मपञ्चाङ्ग-
 माहात्म्यं कीर्तनं सन्धीपराधनुत् । एतत् सन्धीभिर्च विप्र सर्वपातकनाशनम् । (३) पातालखण्डे—
 राजाचर्ये वचनं रामराज्याभिषेचनम् । अश्वमेधीपदीशस्य वृथयथा ततः परम् । नामाराजकथाः
 पुष्पकः जनजावानुर्कर्मनम् । इन्द्रावनस्य माहात्म्यं सर्वपापप्रणाशनम् । नित्यजीवानुकाशनं यत्र
 कृष्णवतारिणः । माधवदानमाहात्म्यं खानदानार्चने कृतम् । धरावराहसंवादी यमराज्राज्योः
 कथा । संवादी राजद्रुताणां अश्वमेधीनिरुपचम् शिवशत्रुसमायोगी दधीच्याख्यानकमतः । तस्य
 माहात्म्यननुके शिवमाहात्म्यसुत्तनम् । ईशरातसुताख्यानं पुराणाच्च (४) प्रश्नम् । गीतमाख्या-
 नकर्त्तव्यं शिवगीता ततः कृता । कल्याणरी रामकथा भारवाजानस्यस्थितौ । पातालखण्डमेतद्धि
 —(५) उत्तरखण्डे—धर्मताख्यानकं धूर्त्यै गीत्यै प्रीतिं शिवेन वै । आश्वत्थरकथा पश्चात्
 श्रीजीवाद्यधुकीर्तनम् । खानरस्य कथाः पुण्याः ततः परमुदीरिता । गङ्गाप्रयागकाशीना
 नवावर्षावर्षपुष्पकम् । आवादीर्षानमाहात्म्यं तन्महावाद्गीतम् । अनुर्विषैकादशीनां माहात्म्यं
 वचनीरितम् । विष्णुधर्मसमाख्यानं विष्णुनामसङ्ख्यकम् । कार्तिकव्रतमाहात्म्यं भावखानफलमतः ।
 जम्बुद्वीपस्य तीर्थाणां माहात्म्यं पापनाशनम् । साधुमत्याय माहात्म्यं शृङ्गिणीतृपतिवर्चनम् ।
 शिवशर्मद्विषाख्यानं गीतम् । कृष्णवर्चने । अन्त्याख्यानस्य माहात्म्यं श्रीमद्भागवतस्य च । इन्द्र-
 प्रसन्नस्य माहात्म्यं पञ्चमीर्षेकवाचितम् । कन्नरवाभिषाणस्य विपद्गुणवचनम् । अथतारकथाः
 पुण्याः गङ्गाकाशीवासतः परम् । रामनामव्रतं दिव्यं तन्माहात्म्यस्य वाच्यम् । परीचयस्य धनुषा
 कीर्तिर्ज्ञेयमस्य च । इन्द्रेणदुर्गस्य खण्डं । पुष्पकैऽपिन् पातालखण्डस्य शिवराजवर्षादादिभिः
 चर्चितं धर्मिणीरिति

No. 42. पद्मपुराणं पातालखण्डम् । Padmapurāṇam Pātāla-khaṇḍam. Substance, country-made white paper, 16 × 8 inches. Folia, 286. Lines, 13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains two portions of the Pātālakhanda, the Rāmāśvamedha and the Vṛindāvana Māhātmya. The former is complete, but the latter incomplete.

पुस्तकेऽस्मिन् पद्मपुराणान्तर्गतपातालखण्डस्य द्वौ भागौ वर्तन्ते, रामाश्वमेधी इन्द्रावनमाहात्म्याश्च । तत्र रामाश्वमेधः सम्पूर्णं वर्तते, इन्द्रावनमाहात्म्याश्चासम्पूर्णम् ।

No. 43. प्रभासखण्डम् । Prabhāsakhaṇḍam. Substance, country-made white paper, 18 × 6 inches. Folia, 285. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1859. Appearance, old, and written by different hands. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains Prabhāsakhaṇḍa, a part of the Skandapurāṇa.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ प्रभासखण्डं लिख्यते ॥ नारायणं नमस्कृत्य नर-
 कैव नरोत्तमं ॥ देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥ १ ॥ चेन
 क्षेत्रवरं समाप्य विमलं प्राभासिकं भास्वरं सोमेशः पुरचयुतः चितितक्षे
 यैर्वीक्षितो हि चक्षुः ॥ ते तीर्त्वा विरतांतरं भवभयं भूत्वाभिसंभूयिताः
 स्वर्गे यानवरेः प्रयाति सुकृतैर्वर्गैरेव्याजिनः ॥ २ ॥ प्रसरच्चिन्मादाय यथा
 क्षतमयात्मने ॥ बटविश्वतत्त्वदेहाय नमस्विष्णानमूर्तये ॥ स्वर्गं तु ततमगच्छं
 नैमिषेया मङ्गलयः ॥ पुराणसंहितां पृच्छां पप्रच्छुर्लोमहर्षणम् ॥ तया
 हृतं महाबुद्धे भगवान् ब्रह्मविष्णुः (: ?) ॥ इतिहासपुराणार्थे व्यासः सत्य-
 गुपासितः ॥ तस्य ते सर्वरीमाणि वक्षसा हवितानि यत् । ईपाग्रं तु
 भगवांसतीमूढीमहर्षयः ॥ भवति प्रथमं नाम व्यासहार स्वयं विभुः ॥
 सुनीनां संहितां वक्तुं हृतं पीराचिन्मी कथां ॥ त्वं हि स्वायंसुवे यज्ञे सुत्याहे
 वितते हरिः ॥ संज्ञातः संहितां वक्तुं स्वसि(?)ने पुत्रवीर्यतमः ॥ तस्माद्भव
 नं पृच्छाम पुराणे सादकीर्तिते । प्रभासखण्डमाहात्म्ये ब्राह्मी याजा सुता
 पुरा ॥ अष्टमांशोऽथ (स्व ?) वै रीक्रीयानां सर्वार्थसंज्ञता ॥ वक्तुमर्हति
 चास्माकं पुराणार्थविहीरवः ॥

Epd.

साहंकीटिसुतीर्षाणां भद्रायामसि मामिनी (?) ॥ साहंकीटिमयं प्रीतं
मधुमत्या माधवी पुरे सर्वेषां विदारः प्रीतः प्रभासे उद्वसज्जिके ॥ बालन
खल्लां खिदी विष्टः पाताले वासिनी बलिः ॥ मधुमत्या माधवी देवः
सर्वकामकषप्रदः ॥ इति ते कथितं सर्वं प्रभासे रविमोजन प्रीतं सादृश-
साकृत् कारणात् सर्वसिद्धिदं ॥ * * *

Colophon.

इति श्रीकन्दपुराणे चतुरशीतिसाहस्रे सद्ग्रीकप्रभासयाचार्या प्रभासखड
संपूर्णं समाप्तं ॥ ॥ संवत् १८५८ वर्षे आषाढमासे ज्येष्ठपक्षे अमावस्यायां
भीमवासरे काशीनगरे दण्डाश्रमिनि ॥ ॥ रामः रामः ॥ ॥

विवरणम्—कन्दपुराणान्तर्गतप्रभासखडखण्डांशमात्रमत्र वर्तते ॥

No. 44. पद्मपुराणं प्रयागमाहात्म्यम् । Padmapurāṇam Prayāga-
māhātmyam. Substance, country-made colourless paper, 12×4 inches,
bound like an ordinary book Folia, 159 Lines, 9-13 in a page
Character, Nāgara. Date, Samvat 1852 Appearance, very old, and
slightly worm-eaten throughout Verse Generally correct Complete

A part of Padmapurāṇa on the greatness of Prayāga.

Beginning.

श्रीहनुमते नमः श्रीवेदव्यास उवाच अदाचिन्नैमिवारख्ये सूत परमकीर्तिदं
कीविदा सर्वधर्मेषु सर्वयज्ञेषु कीविदा १ नृतिचृतिपुराचक्षा सदाचार-
परायणा ॥ अनुचाना सदस्याश्च सर्व्यदा धर्मवादिन केचित् स्वाध्याय-
निरताः केचिन्वेदायतत्पराः केचिदध्यात्मतत्त्वज्ञा केचिद्योगियश्चरदा २
तर्केषु निपुण्यः केचिन्मीमांसायां विचक्षणा वेदातज्ञानसिद्धाता साह-
स्रिण जपे रताः ३ वेदाभ्यासेतिनिपुणास्तपसा मौनमाश्रिता सर्व्यतीर्थकृत-
ज्ञाना पृथ्वीपर्यटनचमः ४ चतुःषट्ककामाभिज्ञासेन सा मूयवर्षस तिका-
कक्षा महाकामः स्वधर्मनिरताः सदा ५ द्विमवन्निलया केचिन्महोद्विजलयाः
परे विंध्याद्रिनिजसाशान्ते सुह्याद्रिनिजसाशान्ते ६ श्रीशैलनिजया केचित्
क्षेत्रज्ञेयस्थिता यै र्धर्मान्वासिनी यै च कुमारचक्षवांसिन ८ मलयचक्षमाः
केचिन्निलयाचक्षवांसिनः माख्यवन्निलयाः केचिन्निलयाचक्षवांसिन ९ हंसका
रख्यनिजयाः मकुमारख्यवांसिनः अमकारख्यनाः केचिदीवारख्यनिवासिनः १०
धर्मारख्यरताः केचिदनुहारख्यरताकथा मकरख्य(१)रतावाग्नेर्दुंदारख्य(२)
निवासिनः ११ एते चान्ये चामुखः क्षत्रिया बह्वी मनाः सतः (१) स्वधर्मा
व्यास भिन्नमात्राः चित्तैरिजः १२ अक्षरविहीनान् निर्मलाः साधवन्मिताः

भगवद्भगवन्निरताः श्रीकानुचक्षुतपराः ११ निमीक्षाः श्रीनिर्मुक्ताः श्रीनि
निर्लीभित्तुराः श्रीमादिगुचसंपत्ता इदमभक्ता दयालवः १४ माराच-
जगन्नाथं स्वर्वाध्यक्षमनामयं जगन्तः परया भक्ता तत्पदाविदमानसाः १५
जगन्नाथिनामवावस्था जटिला ब्रह्मचारिणः श्रुतः परमं ब्रह्म जगन्नाथरना-
मयं १६ जितनिद्रा जिताहारा ब्रह्मदुःखसङ्घिण्यवः पश्यन्ती विष्णुदपिच-
चराचरनिर्द जगत् १७ चम्भवा वावुभवाश्च श्रीरूपपञ्चाशनाः सदा निरा-
हारास्तथा चान्ये कंदमूलफलाशनाः १८ जगद्भूतिगङ्गापाराकैलासगङ्गा-
सङ्घेदेवैः निर्व्यं संशोधितात्मानः तथा संतापनादिभिः १९ धर्माधिकान-
मीचायामुपायं प्राप्नुमिच्छवः एकत्र निश्चिताः सर्वे पप्रच्छुरिदमादरात् २०

End

वाचकं पूजयेद्भक्ता वस्त्रालंकारसाधनैः विलसन्नाथं न कुर्वीत नाम्बया फल-
भाग्भवेत् २८ चम्भवे फलमाप्नोति जलीन तुलसीदलैः भक्ता प्रचमत्तयापि
सर्ववेत्ता यतो हरिः यम वाचका(?) यथा दिया यथा प्रकथा पयस्विनी गौरीन
सकल दत्तं सा यतः सर्वतोधिका ६० वाचके तोषनापने संतुष्टो माधवः
स्वयं तस्मिन् तुष्टे जगन्नाथे किमलभ्यं जगन्नाथे साक्षात् पुस्तकं यम तीर्थ-
राजस्य तिष्ठति तव गंगादधी गङ्गा देवता निवसन्ति हि ६१ य इदं प्रत्यक्षं
भक्ता श्रावयेच्छ्रुत्यादपि मानवी यत्र कुत्रापि वैष्णोयानफले लभेत् ६२
आदावादिपराशरात्मजवरैषीकृतसती नैमिषे स्तेनीता ० श्रीविषय आदर-
भराच्छेष (१) विस्तारितः पद्याङ्गसुतेभ्य आदिनाद्वयसौधराजस्य तं
मुलाप्रीति निजिष्ठितं, नरवरी नानाविधं निश्चितं ६४

* Colophon.

इति श्रीपद्मपुराणे पातालखण्डे ० प्रयागमाहात्म्ये श्रीवसन्तादिस्वादे श्रवण-
पठनफलादिनिर्दिष्टं नाम अततमीध्यायः १०० संवत् १८५१ चैवसाते ज्य-
पदे सप्तम्यां शुक्रवाक्रे लिखितं पद्मपुराणान्तर्गतप्रयागमाहात्म्यवर्णनद्वितीयं
निबन्धः ।

No. 45. भागवतमाहात्म्यम् । Bhāgavatamāhātmyam. Substance, country-made white paper, 12×6 inches. Folia, 23. Lines, 9-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1850. Appearance, very old, worn out, and worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Complete.

A part of Padmapurāṇa on the greatness of the Bhāgavata.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ * यं प्रजन्तमनपेतमपेतकं वैपादनीविरहकालर-

वावुहाय ॥ पुनर्नि तन्मयता (?) नरनीमिदुक्तं सर्वभूतहृदयं सुनि-

आगतोक्तिः १ ॥ नैमिषे दूतमासीनमभिवाद्य मञ्जुमतिः ॥ कथानन्तरसा-
 खादकुञ्जकः शीनक्रीडणीत् ॥ २ ॥ शीनक उवाच ॥ अज्ञानध्वातविध्वंस-
 कीटित्पूर्वसमग्रं सूताख्यादि कथासारं मम कर्णरसायनम् ॥ ३ ॥ भक्तिज्ञान-
 विरागातीविवेकी वर्धते कथम् । मायासीद्वनिराश्र (स ?) च वैराग्यैः क्षियते
 कथं ॥ इह धीरकली प्राप्ते जीवसासुरतां गतः ॥ क्लेशाक्रांतस्य तस्यैव
 श्रीधने किं पश्यामः ॥ ४ ॥ श्रेयसां यद्विष्कम्भियः पावनानां च पावनम् ॥
 ज्ञानप्राप्तिकरं ज्ञानं साधने तद्वदधुना ॥ ५ ॥ चिन्तामणिर्लोकसुखं
 सुदुर्लभं संपदाम् (?) प्रयच्छति गुरुः प्रीती वैकुण्ठं योगिदुर्लभम् ॥ ६ ॥
 दूत उवाच ॥ प्रीतिः शीनकचित्ते ते ह्यती वच्मि विचार्य च ॥ सर्व-
 सिद्धान्तनिष्पन्नं संसारभयनासन (?) ॥ ७ ॥ भक्त्योच्चवर्द्धनं यस्य ज्ञानसंतीव-
 र्हेतुकम् । तदहं तेभिधास्यामि सावधानतया शृणु ॥ ८ ॥ कालव्यालसुख-
 यासवासनिर्नाशहेतवे ॥ श्रीमद्भागवतं शास्त्रं कली कीरेण भाषितम् ॥ ९ ॥
 एतस्मादपरं किञ्चिन्ममः शृणु न निश्चये जन्मान्तरे भवेत् पुण्यं तदा भागवतं
 कर्मेत् ॥ १० ॥

End.

असारे संसारे विषयविवर्तनाकुलविधयः । अणार्द्धं सेनार्द्धं पिवतु शुकगाथां
 गुप्तं सुधी (?) । किमर्थं व्यर्थतो (?) जगत कुपये कृतमितकथे । परीक्षित
 साक्षादयच्छ्रवणगतिसुतागति (?) कथने ॥ १०१ ॥ रसप्रवाहं संख्येन
 श्रीशुकैरेरिता कथा ॥ कंठे संवध्यते ये (न ?) स वैकुण्ठप्रभवेत् ॥ १०२ ॥
 इति च परमगुह्यं सर्वसिद्धातसिद्धं सपदि सर्वज्ञास्त्रं विलोक्य (?) ॥ जगति
 शुककथातीर्थार्थमन्त्रव किञ्चित् पिव परसुखहेतुं वादस (?) स्तब्ध-
 सारम् ॥ १०३ ॥ एतां यो नियतं शृणोति भक्त्या यथैनां कथयति शृङ्ग-
 वैश्वनाथे ॥ सौ संयुक् विधिकरणात् फलं कर्मेते, याथाव्याप्तदि भुवने
 किम (स्या ?) साध्यं ॥ १०४ ॥

Colophon.

इति श्रीपद्मपुराणे श्रीभागवतमाहात्म्यनिर्णय (?) नाम वलीध्यायः ॥ ६ ॥
 सं १८५० ॥

विवरणम्—पद्मपुराणीयोनरचन्द्रान्तर्गतश्रीमद्भागवतमाहात्म्यवर्णनरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 46. पद्मपुराणं माघमाहात्म्यम् । Padmapurāṇam Māgha-māhātmyam. Substance, country-made white paper, 10×3 inches. Folia, 135. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1877. Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Complete.

A part of Padmapurāṇa on the sacredness of the month of Māgha.

Beginning

ओं श्रीगणेशाय नमः ॥ आरब्धं नैमिषारण्ये सचं द्वादशवार्षिकं ॥ आजगमु-
रखिलात्तत्र मुनयो ब्रह्मवादिनः । असितो देवलस्यैव सुमंतुः पैल एव च ॥
सुमतिर्वामदेव्य जावात्तः काश्यपी भृगुः २ पर्वतः शरभंगश्च मुतीष्णीगण्य-
एव च आपस्तंबीष्णिमांडव्यः सत्यः कात्यायनस्तथा रघीतरीगिरायेव कपिली
रेभ्य एव च सुदगली गौतमस्यैव कण्वः काण्वीत्रिरेव च ४ धूमो हारीतकः
शकुः प्रथमकथ संकतिः । कौडिन्धी निषुवस्यैव काण्वादी गर्गे एव च ॥ ५
कौशिकी गालवी बभ्रूः शुक्रः शक्तिः पराशरः शिनिर्विभाङ्कः पंका बुधो
वौधाथनो वसुः ६ जमदग्निर्भरद्वाजो धूमपो मौनभार्गवः श्रौनकी नारदस्यैव
शतानंदः शातातपः ७ विष्णुहृद्दी विशालाक्षी जर्जरौ जंगमो जयः । पङ्कः
पाशधरः पारः पारगः पङ्कितोत्तमः ८ मङ्गाकामी मङ्गायीवी मङ्गाबाहुर्मङ्गो-
दरः । उद्दालको मङ्गासेन चार्त्त आमकप्रियः ९ एकपादोद्दपादश्च ऊर्ध्वः
वाहर्ज्ज्जाशनः । उग्रश्रीलो मङ्गाश्रीलो (१) पिंगली मंत्रवित् पटुः १० श्रंतिरः
कण्वः कालः कैवल्यश्च कलाधरः कल्पांतः कंकणः कंडुः कठः कात्याघ्नि-
रुद्रग ११ श्वेतावाहुर्मङ्गाप्राज्ञः श्वेताश्वतरसंज्ञकः । एतैः शिष्यैः प्रशिष्यैश्च
ब्रह्मिष्ठा वेदपारगाः १२ लोकानुग्रहकर्तारः परीपङ्कतिश्रीलिनः । परप्रिय-
रता नित्यं पञ्चशतपरायणाः ॥ १६ आगत्य नैमिषारण्यमशेषगुणसमुताः
कर्तुंमारिभिरे सचमय सृतः समाययी १४

End.

सत्याय सृती मुनिपुंगवैभ्यः कृत्वा नमस्कारमतिप्रहृष्टः इत्य' जगादीश्वतवाहु-
रुच्चैर्हिजीतमानां कुशलानि संतु १४० परमिदमितिकासं पावनं तीर्थभूतं
हजिनबिलयहंतु यः शृणोतीह नित्यं स भवति परिपूर्णः सर्वदा सर्वकामै-
र्ब्रजति च सुरलीकं दुर्लभं धर्मक्षेत्रे १४१ उवाच सृती गुरुवाविवभूतिः (१)
श्रीमाघमाहात्म्यमिदं पुनः पुनः श्रुत्वा च ते श्रीसुख सुनींद्राक्षदीर्घसचं
विधिवहितेन (१) १४२ एवं यः कुरुते मार्चं प्रतिवर्षं नरीतमाः स स्वर्गे
रमते लीके यावर्दिद्रायतुर्दृश १४३

Colophon.

इति श्रीपासे पुराणे श्रीसिद्धिलीपसंवादे माघमाहात्म्ये चंद्रशामीपायादि-

विध्याख्यां नाम सर्वां बोध्याः १० समाप्तः शुभमस्तु संवत् १८२०
सर्वे नाम जेष्ठश्रावणे वृषी १ बुधवासरे इदं पुस्तकं लिखितं (?) मनीष
कथय्य ग्रंथ क्रोड नवे (?) मङ्गलान्नादः ग्रामः शुभमस्तु रस्तु (?)

विवरणम्—पञ्चपुराणान्तर्गतमात्रमाहान्तराख्यं गुरुपीड्यं निबन्धः ।

No. 47. पद्मपुराणं रामाश्वमेधः । Padmapurāṇam Rāmāśva-
medhaḥ. Substance, country-made white paper, 12×6 inches. Folia, 240.
Lines, 3-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1851.
Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Verse.
Not correct. Complete.

A portion of the Pātālakhanda of the Padmapurāṇa, entitled Rāmāśvamedha.

Beginning. श्रीनमोऽस्तुते नमः ॥ श्रीरामाय नमः ॥ श्रीमते रामानुजाय नमः ॥ श्रीगुरु-
भारणाभ्यां नमः ॥ नारायणं नमस्कृत्य नरक्षेत्रे नरोत्तमं देवि (?) सरस्वतीं
भ्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥ १ ॥ व्यास उवाच ॥ ततः परं भुजगेन्द्रम् (?) ॥
बाह्यायनी मुनिवरः कथाम्बतां मुनिर्मलाम् ॥ २ ॥ वात्स्यायन उवाच ॥
शेषशेषकथास्ततो जगत्स्वर्गनयादिकाः ॥ भृगीलक्ष (?) खगोलक्ष (?) ॥
ज्योतिषक्रान्तिर्न्ययः ॥ ३ ॥ मङ्गलत्वाद्विष्टुनीं पृथीक (?) तत्त्वविनि-
र्णयः ॥ नानाराजचरिवाणि कथितानि त्वयानघ ॥ ४ ॥ सूर्यवंशभवानां
च राज्ञां चारिवमद्भुतम् ॥ तथानेकमहापापहृता रामकथा कृता ॥ ५ ॥
तस्य वीरस्य रामस्य ह्यनेककथा श्रुता ॥ संक्षेपतो मया त्वत्कामिच्छामि
स्वविवरम् ॥ ६ ॥

End. त्वया पृष्टा रामकथा मया ते कथिता पुरा किमन्यत् कथ्यतां ब्रह्मन् पुरतः
 खलु भीमतः ॥ अथ्यति धि कथामेतां ब्रह्महृद्यौघनासिनीम् (?) ते वति
 परमं स्नानं सर्वदेवैश्च दुर्लभम् ॥ ३६ ॥ गीत्रधैव सुतत्रय सुपी (सुरापी ?)
 मुक्तनयगः खलात् पूती भवत्येवमपिरेव द्विजधंभ ७ श्रीराम राम भती
 (भरता?) यज राम राम श्रीराम राम रघुमंदन राम राम श्रीराम राम रघु-
 कर्णध (?) राम राम श्रीराम राम अरण्य भव राम राम ३८ ॥ * ॥ * ॥

Colophon. इति पद्मपुराणे पातालखण्डे शिविवात्स्यायनसंवादे रामास्तमेष्टि (?) संपूर्णो
नामाष्टषष्टितमोऽध्यायः ॥ सुत (?) नमः ॥ श्रीखण्डपाठकक्रीतृणां धर्म भूषात

संयत् ॥ १८५१ ॥ चैत्रपुर्विमासपक्षे श्रीमवाचरे विहितं पुस्तकं कुरु
पठनार्थी श्रीमत्पद्मपुराणीलिखनाय हरिहरवर्मगोसाय (१) कृपम् (१)

विवरणम्—पद्मपुराणीयपाताकाव्यात्मगतसामान्यभाषिणोऽयं निबन्ध ।

No. 48. पद्मपुराणं शिवगीता । Padmapurāṇam Śivagītā. Substance, country made white paper, 10 × 5 inches Folia, 44. Lines, 5-10 in a page Character, Nāgara Date, Samvat 1739. Appearance, old, and worn out Verse Generally correct Complete.

Śivagītā is a portion of the Pātālakhanda of the Padmapurāṇa.

Beginning

॥ ओं नमः शिवाय ॥ ओं अथ श्रीशिवगीतासामान्यस्य भगवान् श्रीविद्
व्यासः अगस्त्य ऋषिः शिरसे ॥ ओं जगतीच्छन्दः कुरु ॥ ओं शिवः परमात्मा
देवता हृदये ॥ ओं सर्वव्यापक इति शक्तिनामौ ॥ ओं प्रथमौ बीजं हृदये
ओं ईं शक्तिनामौ ॥ ओं क्रौं शक्तिः गुह्ये सर्वार्थसाधने जपे विनियोगः ॥
ओं ईं अक्षोराय अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ ओं क्रौं तर्जनीभ्यां नमः ॥ ओं क्लीं मध्य-
माभ्यां नमः ॥ ओं क्लीं अनामिकाभ्यां नमः ॥ ओं ह्रं कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥
ओं रं करतलपृष्ठाभ्यां नमः ॥ ओं ईं अक्षोराय हृदयाय नमः ॥ ओं क्रौं
शिरसे स्वाहा ॥ ओं क्लीं शिखायै वषट् ॥ ओं क्लीं कवचाय ह्रं ॥ ओं
ह्रं नेत्रत्रयाय वीषट् ॥ ओं ह्रं अस्त्राय फट् ॥ अकारं विम्वरेन्द्राभी सत्त्वकं
निरञ्जनं ॥ उकारं हृदये विद्याद्रनीकं द्वितीयकं ॥ मकारं मूर्ध्नि
विम्वरं तमोरूपं च त्र्यम्बकं ॥ अक्षोराय उकारं मकारं विबुधैः ॥
विद्यामात्रां श्रिता यच्च तत्परं ज्योतिरीमिति ॥ १ ॥ अकारं हरिराख्यात
उकारं पितामहः (१) । मकारं उच्यते ब्रह्मतत्परं ज्योतिरीमिति ॥ २ ॥
इच्छा क्रिया तथा शक्तिर्ब्रह्मा गौरी च वैष्णवी ॥ विद्या शक्तिः श्रिता यच्च
तत्परं ज्योतिरीमिति ॥ ५ ॥

End.

अथ च ॥ अथ प्रभृति न सूत त्वमाचार्यः पिता बुधः ॥ अविद्यायाः
परं पारं यथाचारयितासि न ॥ ११ ॥ उत्पादकब्रह्माभीगौरीयान्
ब्रह्मदेः पिता ॥ त्वान् सूतामन त्वत्तः सत्त्वं गान्धीधि नीं बुधः ॥ १२ ॥
ब्रह्मज्ञानं मुनयः सर्वे सायसध्यासुपासितं ॥ सुवन्तः सत्सुवन्तं सत्सुधा वीर्यवी-
र्ये ॥ १२ ॥ श्री ॥

Colophon. इति श्रीनृपचपुराणे शिवगीतासुपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे शिव-
राजवर्मणादेः सप्तसाध्यात्मयोगीनाम षोडशीऽध्यायः ॥ १६ ॥ श्री ॥ स्वस्ति
१७१८ वर्षे कार्तिकसितपक्षे द्वितीयाश्वी लिखितमिदं शिवं ॥ शुभमस्तु
क्षेत्रकपाठकयोः ॥ ॥ ॥ श्री ॥ १ ॥ श्री ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम्—पद्मपुराणोपपातासप्तसाध्यात्मयोगीनामषोडशोऽयं निबन्धः ।

No. 49. त्र्यम्बकक्षेत्रमाहात्म्यम् । Tryambakakṣetramāhātmyam.
Substance, country-made colourless paper, 12×3 inches. Folia, 120, of
which foll. 1-17 are wanting. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara.
Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts.
Versa. Generally correct. Incomplete.

A fragment of the Pātālakhyaṇḍa of the Padmapurāṇa on the
sanctity of the Tryambakakṣetra, a sacred place near Nāsik.

Beginning. नास्ति

End. त्र्यम्बकक्षेत्रमाहात्म्यं पठितं वै दिज्जगतां । भवानपि गतस्तत्र केनापि
काव्यैर्दुता ॥ त्वया त्र्यम्बकमाहात्म्यं श्रुतमध्यायपञ्चक ॥ एकस्मिन् गते
पार्थ त्रितीयेन दिवं गतः । चयाचामस्य पुण्येन स्वर्गे ते निवृत्ता स्थितिः ॥
श्रीतिलेन तव बन्धी स्यात्तर्हि पुण्यं प्रदीयतां ॥ दूतस्य वचनं श्रुत्वा
अध्यायद्वयसंभवान् ॥ पुण्यादिमीचयामास भातर् नरकार्यवात् ॥ जेतं
च पीतं च तथा च ईशं ज्ञायं जगतां कलिकलवद्धं । जलारि रूपादि
चतुर्गुणेषु विभक्त्यं ब्रह्मार्निर्मुगीन्द्राः ॥

Colophon. इति श्रीपद्मपुराणे पातालखण्डे त्र्यम्बकक्षेत्रमाहात्म्यप्रवचननिबन्धस्य नाम
षोडशोऽध्यायः ॥ समाप्तं संपूर्णम् ॥

विवरणम्—पद्मपुराणान्तर्गतपातालखण्डमाहात्म्यप्रवचननिबन्धोऽयं निबन्धः ।

No. 50. पाण्डवगीता । Paṇḍavagīta. Substance, country-made
Kāśmīrī paper, 8×4 inches. Folia, 33. Lines, 5-6 in a page. Character,
Nāgara. Date, Samvat 1878. Appearance, not much old, but slightly
worm-eaten throughout. Versa. Not correct. Complete.

A work on the greatness of the God Viṣṇu, entitled *Pāṇḍavagītā*.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ पांडव उवाच ॥ प्रह्लादनादं(नारद ? पराशरपुत्ररीक-
व्यासावरौषयकशीनकभीषकाद्याः ॥ कृष्णांगदार्जुन (जुन?) वशिष्ठ (?)
विभीषणाद्या एतानहं परमभागवतान् नमामि ॥ १ ॥ कीमदुर्ध्व उवाच ॥
धर्मो विवर्द्धति युधिष्ठि (?) र्कीर्त्तनेन पापं प्रणश्यति हकीदरकीर्त्तनेन
शत्रुर्विनश्यति धनंजयकीर्त्तनेन माद्रीसुतो कथयतां न भवति रीणाः ॥
पांडवोवाच (?) शरीरे अर्जरीभूते व्याधिद्यौ कर्णवरे ॥ श्रीषष्ठं जाग्रवी-
तीयं वैद्यो नारायणो हरिः ॥

End. इदं पवित्रमायुष्यं पुण्यं पापप्रणाशनं दुःखप्रनाशनं पुण्यं पांडवेः परिकीर्त्तितं
॥ ११५ ॥ यः पठेत् प्रातस्तथाय वैष्णवं श्रीचतुर्त्तमं सर्वपापविनिर्मुक्ती
विष्णुसायुज्यमाप्नुयात् ॥ ११६ ॥

Colophon. इति श्रीपांडवगीता समाप्ता सु(?)भक्त्यु ॥ संवत् १८७८ ॥

विवरणम्—पाण्डवगीताभिधश्रीविष्णुसाहाय्याविषयकीडयं निबन्धः ।

No. 51. पुराणसर्वस्वम् । *Purāṇasarvasvam*. Substance, country-
made yellow paper, 16 × 5 inches. Folia, 253. Lines, 3-8 in a page.
Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Prose. Not
correct. Incomplete.

A brief sketch of the *Purāṇas*, entitled *Purāṇasarvasva*.
Anonymous.

Beginning. प्रथमं ॥ सूत उवाच ॥ प्रथमं तावत् स्थायशुद्धं सन्त्वनरस्वरूपं कथितं
सर्गादौ । स्वारीचिर्नाम द्वितीयो मनुः । तस्मिन् स्वारीचिरे मन्वन्तरे
विपश्चिन्नाम देवेन्द्रः पारावताः सतुषिताः देवाः । ऊर्ध्वस्रस्तः दक्षी निर्भ-
षतो वरीवाग्निश्चलः सोमः सप्त ऋषयः ॥ वै एकत्र पुत्रवाद्या स्वारीचिचक्ष
मनोः पुत्रा राजानो भविष्यन्ति ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—निबन्धपुराणसारसंघट्टद्वयीयं निबन्धः ।

No. 52. पुराणसूचिः। *Purāṇasūciḥ.* Substance, country-made white paper, 10 × 5 inches, bound like an ordinary book. Folia, 148. Lines, 12-22 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains a list of contents of all the Upapurāṇas and also of the Mahābhārata.

पुराणसूचिम् नरसिंहप्रमुखाणांमुपपुराणानाम् श्रीमद्भारतस्य च सूचयी विद्यते ।

No. 53. बृहन्नारदीयपुराणम्। *Vṛhannāradyapurāṇam.* Substance, country-made Kāśmīrī paper, 12 × 5 inches. Folia, 159. Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1851. Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Complete.

One of the Upapurāṇas. It has been published by the Asiatic Society, Bengal, under the editorship of Paṇḍita Hṛisikeśa Śāstrī.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अमायातं सुदम्य (?) सनकाद्या महोजसः । यथाह-
महंषां च सर्वं वंदे सोपि तान् मुनीन् (?) ॥ कृतकल्पेषु सुनिषु गंगातीरे
मगीरतं ॥ १ ॥ आसीनेषु च सर्वेषु असीवीन्नारदी हरिं ॥ अथ तत्र
सभामध्ये नारायणपरायणं । सनत्कुमारः प्रोवाच नारदं सुनिर्गुणं ॥ २ ॥

End. यत्र तत् पठते शास्त्रं शृण्वयाविश्रुतम्परः ॥ १४५ ॥ तस्य पुण्यफलं न्ये-
त्येवं (?) सुसमाहिताः ॥ शतजन्माश्चित्तैः पापैः सद्यएव विमुच्यन्ते ॥ १४६ ॥
शतवंशसमस्तसु देहानि विष्णुमाप्नुयात् ॥ यः पठेत् प्रातस्तथाय श्रद्धा श्रीक-
विंशतिं ॥ १४७ ॥ ज्योतिष्टोमफलं तेषां गंगास्नानं दिने दिने ॥ एतत् पवित्र-
मारीर्यं न बाध्यं दुःकृतात्मनां ॥ १४८ ॥ नौ

Colophon. इति श्रीबृहन्नारदीयपुराणे सनत्कुमारनारदसंवादे कलियुगवर्तमानमीश-
वर्धनी नाम अष्टाविंशोऽध्यायः ॥ १८ ॥ संसत् (?) १८५१ ॥ मिति यावत्-
सुदि ॥ ५ ॥ सुक्तासरे (?) ॥ पठनार्थिः श्रीमत्सामौधनेश्वर (?) पुरीजी ।
लिखितं हरिहरवने ॥ सुभमस्तु (?) ॥

विवरणम्—बृहन्नारदीयाख्यं पुराणमिदमष्टाविंशोऽध्यायपुराणानामन्त्यतमम् ॥

No. 54. ब्रह्मपुराणम् । Brahmapurāṇam. Substance, country-made white paper, 15×6 inches. Folia, 84. Lines, 13-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Incomplete.

Brahmapurāṇa is one of the Mahāpurāṇas and holds the first place in the list thereof. It consists of ten thousand slokas, and is divided into two parts.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः श्रीं नमो भगवते वासुदेवाय यस्मात् सर्वमिदं प्रपञ्चवर्तितं
मायाजगज्जायते यत्किञ्चिदस्ति लीयते च समये कल्पानुकूलं पुनः ॥ यं
ध्यात्वा सुमयः प्रपञ्चवर्तितं विदति मीचं भ्रुवं तं वंदे पुरुषोत्तमस्थमजरं
नित्यं विभुं निश्चलं ॥ यं ध्यायति बुधाः समाधिजनये ह्यहं वियत्संनिभं
नित्यानन्दपदं प्रपन्नमखं सर्व्वेश्वरं निर्गुणं व्याख्यातपरं प्रपञ्चवर्तितं ध्यामैव-
गम्यं विभुं तं संसारविनाशकमुत्तमजरं वंदे हरिं मुक्तिदं ॥ सुपुच्छे नैमिषारण्ये
पवित्रेय मनोहरे नानासुनिजनाकोर्षे नानापुष्पोपशोभिते शालैश्च कर्षि-
कारेश्च पनसैर्हवद्यादिरेः शाम्भूकपिलैश्च न्यषीधैर्देवदारुभिः । चन्दनैः
पारिजातैश्च चन्दनागुरुपाटलैः । वकुलैः सप्तपर्णैश्च पुन्नामैर्नामकैश्चरैः ।
शालैस्तालैस्तमालैश्च नागिकैरेतावज्जुने । अन्यैश्च बहुभिर्गन्धैर्गन्धकायैश्च
श्रीभिते नानापवित्रगन्धाकोर्षे नानासुमनसैर्गन्धैः नानाजलाश्रयेः पुष्पीर्दीर्घि-
काद्यैरलङ्किते प्राश्रये । चतुर्वैर्ध्वजैः युद्धैश्चान्यैश्च जातिभिः । वानप्रस्थै-
र्गृहस्थैश्च यतिभिर्ब्रह्मचारिभिः सप्तहोमैर्गुरुलैश्च सर्व्वैश्च समलङ्कितं । या
मीधुमचन्दनैर्मांसमुद्रतिलेषुभिः । चक्रकायैस्तथामेधैः सखैश्चान्यैश्च श्रीभिते ।
तत्र दोमे कृतवदे ज्यमानमहामखे यज्वना नैमिषायां हवे दाहप्रदायिके
आजम्बुकाय सुनयकायान्येपि विज्ञातयः ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—ब्रह्मपुराणमिदं महापुराणानामनर्था दशसहस्रश्लोकपूर्णम्, भागद्वयमुक्तम् ।

No. 55. ब्रह्मपुराणे भारतवर्षविवरणम् । Brahmapurāṇe Bhārata-
varṣavivaraṇam. Substance, country-made white paper, 16×4 inches.
Folia, 7. Lines, 6-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, old and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct.
Complete

A part of the Brahmapurāṇa, containing a description of Bhārata varṣa (India).

Beginning.

वीरसेनाय नमः ॥ वीरवर्चस उवाच ॥ जम्बूद्वीपं समुद्राणामतीतं मध्यतः
स्थितः ॥ सप्तमि मध्ये विरेड्डा' मेघः कमलपद्मेतः ॥ चतुरग्रीतिसाङ्गै-
र्गङ्गामैसाय चीम्बुयः ॥ प्रविष्टः वीरबाणसाङ्गार्धमूर्ध्नि विवृतः ॥ मृते
वीरबाणसाङ्गो विस्तारस्तस्य पर्वतः ॥ भूपद्मास्त्य ग्रीकोसी कर्णिकाकार
संस्थितः ॥ दिनवान् देमकूटश्च विषमयास्त्य दक्षिणे ॥ नील येतश्च
प्र'नी च चतरे वर्षपर्वता' ॥ लक्षप्रमाणी वी मध्यो दक्षणीमातापरे ॥
सङ्कलितवीक्ष्यासाय विस्तारिणश्च ते ॥ भारतं प्रथमं वर्षे तत 'किपुद्वं
कृतं हरिवर्षे तथैवान् मेरीर्दक्षिणतो दिशा ॥ इत्यर्कं चौरं वर्षे तथैवान्
हिरण्यं ॥ उत्तराः कुरवश्चैव यथा वै भारताक्षया ॥

End.

द्विधाः पांचालनुरवी मध्यदेशाः प्रकीर्तिता कामरुपासामनिना' पूर्वदेश
निवासिनः ॥ सुद्धा कलिगमगधा दाक्षिणात्याश्च सर्व्वशः ॥ तथापराता
सीराङ्गा मूरसीनाः परे कृता ॥ मादका साक्षवाचैव पारिपासनिवा
सिनः ॥ सीवीरा सैधवाङ्गणा. सिन्धा' मालनिवासिनः ॥ भद्रनामाक्षया
महा पारसीकादयस्तथा ॥ आसां पिवत' सलिलं वर्तन्ति च रुद्राद्युता ॥
चत्वारि भारतं श्रेष्ठं जम्बूद्वीपे महासुते । पुरुषैर्यजुपुर्व्वो जम्बूद्वीपे स. च
कदाचित्कमते जनुर्मागुथ्य' कर्मसचयात् ॥ चत्वारि भारते वर्षे युगान्यथ
महासुते ॥

Colophon.

इति श्रीब्रह्मपुराणे जनुषंगपादे भरतवर्षविवरणं नाम अष्टमोऽध्यायः ॥ ॥ ॥

विवरणम्—ब्रह्मपुराणान्तर्गतभारतवर्षविपुलरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 56. ब्रह्मवैवर्तपुराणे पंचक्रोशीमाहात्म्यम् । Brahmapurāṇa Pañcakrośīmahātmyam Substance, country-made white paper, 10×3 inches. Folia, 4. Lines, 11-13 in a page Character, Nāgara Date, 1 Appearance, old Verse. Generally correct Complete.

A part of the Brahmapurāṇa on the sacredness of Pañcakrośī or Benares.

पञ्चक्रोश्यान् ब्रह्मपुराणान्तर्गतमाहात्म्यवर्णनं विवृते ।

No. 57. ब्रह्मवैवर्तपुराणे काशीमाहात्म्यम् । Brahmaivaivartapurāṇe Kāśīmāhātmyam. Substance, country-made Kāśmīrī paper, 10×3 inches. Folia, 14. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A fragment of the Brahmaivaivartapurāṇa in celebration of the sanctity of the same sacred place but different from the last.

अत्रापि काशीमाहात्म्यपराः कव्येन श्लोकाः सन्ति ।

No. 58. ब्रह्मवैवर्तपुराणं (श्रीकृष्णजन्मखण्डम्) । Brahmaivaivartapurāṇam (Śrīkṛṣṇa-janmakhaṇḍam). Substance country-made yellow and white paper, 14×6 inches. Folia, 408. Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old, but slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Complete.

The Brahmaivaivarta is a Māhāpurāṇa and is the tenth in the list. It contains eighteen thousand ślokas and is divided into four parts or khaṇḍas, viz., Brahmakhaṇḍa, Prakṛitikhāṇḍa, Gaṇeśakhaṇḍa, and Śrīkṛṣṇa-janmakhaṇḍa. The codex under notice contains the last part. Its contents are fully given in the Sanskrit vivaraṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः नारद उवाच श्रुतं प्रथमतो ब्रह्मन् ब्रह्मखंडं मनोहरं
ब्रह्मणो वदनांभोजात् परमाद्भुतं च ततस्तद्वचनं सम्यक् समागत्य भवा-
निकं श्रुतं प्रकृतखंडं च सुधाखंडात् परं परं ततो गणपतेः खंडं (?) सखं
भवसंडनं न मे तत्र मनो लोभं विमिश्रं श्रीशुनिष्कृति श्रीकृष्णजन्मखंडं च
जन्मादिखंडं (?) सा नृणां प्रदीपः सर्वतत्त्वानां काण्डः (?) हरिभक्तिदं ॥
ख (स ?) श्री वीराय्यजननं भवरागजिज्ञासं कारणं मुक्तौ (?) मुक्तितीर्था (?)
भवाधि (अ ?) तारणं परं ॥

End. एतन्ने कथितं सर्वं यत्श्रुतं गुरुवक्त्रतः ॥ ६७ ॥ विदासं ईहि विप्रेन्द्रा
यानि नारायणायनं ॥ इष्ट्या विप्रसमूहं च जन्मलार्तुं समागतं (?) ॥ ६८ ॥
कथितं ब्रह्मवैवर्तं (?) भवतामाश्रया परं ॥ कायेन मनसा वाचा परं
भक्त्या दिवानिशं ॥ ६९ ॥ भज सर्वं परं ब्रह्म राधेर्बन्धुव्यात् परं
मनोऽनु ब्रह्मबन्धव्यं ज्ञानाय परमात्मने ॥ ७० ॥ शिवाय ब्रह्मणे निबन्धं

गणेशाय नमो नमः (?) ॥ नमो देव्यै सरस्वत्यै पुराणगुरवे नमः ॥ ७१ ॥
 सर्वविघ्नविनाशिन्यै दुर्गादेव्यै नमो नमः ॥ युष्माकं पादपद्मानि दृष्ट्वा पुण्यानि
 श्रीनक ॥ ७२ ॥ अद्य सिद्धान्तं यानि यत्र देवी गणेश्वरः ॥ ७३ ॥

Colophon. इति श्रीब्रह्मवैवर्त महापुराणे श्रीकृष्णजन्मखण्डे एत (?) श्रीनकसंवादि
 चाविंशदधिकशतं को(?)ऽध्यायः ॥ १३२ ॥ समाप्तं संपू—

विवरणम्—ब्रह्मवैवर्तपुराणं नाम महापुराणानां दशमं । एतच्छाष्टादशसङ्ख्यसङ्गीतैः पूर्णं । ब्रह्म-
 प्रकृतिगणेशश्रीकृष्णजन्माभिषेकखण्डचतुष्टयसममितम् । पुस्तकेऽस्मिन् तत्र श्रीकृष्णजन्माभिषेकं चरमं
 खण्डमात्रं विद्यते—अथ हि श्रीकृष्णजन्मखण्डे—श्रीकृष्णजन्मसम्प (?) श्रीजन्माख्यां ततोद्भूतं गोकुले
 गमनं पश्चान् पूतनादिवधीकृतः बाण्यकौमारजा खीला विविधास्तत्र वर्णिताः । रासक्रीडा च
 गोपीभिः शारदी समुदाहृता । रङ्गस्य राधया क्रीडा वर्णिता बहुविधरा ॥ सङ्काकूरेण तत्-
 पश्यान्मथुरागमनं हरेः ॥ कंसादीनां वधे हरेः सदस्यद्विजसंस्थितिः । काश्यां सान्दीपनेः
 पञ्चाद्विषापादानमहुतम् ॥ यवनस्य वधः पश्चाद् द्वारकागमनं हरेः । नरकादिबधस्तत्र कृष्णेन
 विहितं ॥ खण्डखण्डमिदं विप्र ऋषीं संसारखण्डनम् ॥

No. 59. ब्रह्मवैवर्तपुराणं (गणेशखण्डम्) । *Brahmavaivarta-*
purāṇam (Gaṇeśakhaṇḍam). Substance, country-made white paper, 12 × 6
 inches. Folia, 53. Lines, 7-15 in a page. Character, Nāgara. Date,
 Samvat 1832. Appearance, very old, worn out, torn, writing effaced in
 parts, and written by different hands. Verse. Generally correct.
 Complete.

The third part of the *Brahmavaivartapurāṇa*.

पुस्तकेऽस्मिन् ब्रह्मवैवर्तपुराणस्य गणेशखण्डं वर्तते । तत्र विषयाः—गणेशजन्मसम्पन्नः सपुण्यक-
 म्हाव्रतः । पार्वत्या कार्तिकेयेन सह विष्णुशसम्भवः । अरितं कार्तवीर्यस्य नामदग्न्यस्य चाहुतम्
 विवादः सुमहान् पञ्चाङ्गामदग्न्यगणेशयोः । एतद्विष्णुशसम्भवं हि सर्वविघ्नविनाशकम् ॥

No. 60. ब्रह्मवैवर्तपुराणं (गणेशखण्डम्) । *Brahmavaivarta-*
purāṇam (Gaṇeśakhaṇḍam). Substance, country-made white paper,
 14 × 8 inches. Folia, 105. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara.
 Date, Samvat 1847. Appearance, old. Verse. Generally correct.
 Complete.

Another copy of the same work.

विबरचनूतपूर्वम्

No. 61. ब्रह्माण्डपुराणं ललितोपाख्यानम् । *Brahmāṇḍapurāṇam Lalitōpākhyānam*. Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 42. Lines, 2-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

A fragment of the *Brahmāṇḍapurāṇa*, giving the story of *Lalitā*.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ चतुर्भुजं चंद्रकलावर्तसे कुचोन्नते कुङ्कुमरागशीचे ।
पुंङ्खेक्षपाशाकुम्भपुष्पवाचहसे नमसे जगदीकमातः ॥ १ ॥ श्रीः ॥ अस्त नः
श्रेयसे नित्यं वक्षु वामांगसुंदरं । यतस्तृतीयो विदुषां तुरीयाः प्रसन्नः ॥
अगस्त्यो नाम देवर्षिर्वेदवेदांगपारगः । सर्वसिद्धांतसारशीर्षः प्रज्ञानंदरसा-
त्मकः । अचाराद्भुतकैतुनि तीर्थान्वायतनानि च । शैलारण्यापमस्तुष्ट्याः
सर्वान् जनपदानपि । तेषु तेजस्विकान् जन्मज्ञानतिमिराहवान् । शिखी-
हरपरान् दृष्ट्वा चिन्तयामास तान् प्रति ॥

End. नास्ति

Colophon. नास्ति

विबरचनम्—ब्रह्माण्डपुराणान्तर्गतललितोपाख्यानरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 62. ब्रह्माण्डपुराणं ललितोपाख्यानम् । *Brahmāṇḍapurāṇam Lalitōpākhyānam*. Substance, country-made white paper, 10 × 5 inches. Folia, 93. Lines, 12-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

विबरचनूतपूर्वम् ।

No. 63. ब्रह्माण्डपुराणम् उत्तरार्द्धम् । *Brahmāṇḍapurāṇam Uttarārdham.* Substance, country-made white paper, 16 × 7 inches. Folia, 218. Lines, 6-20 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1882; Saka 1747. Appearance, old, and worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Incomplete.

The *Brahmāṇḍapurāṇa* is a *Mahāpurāṇa* and is the last in the list. It is divided into three parts, the first, the middle, and the last. The first part is divided into two books, the *Prakriyā* and the *Anuṣaṅga*; the middle and the last are called respectively *Upodghāta* and *Upasamhāra*. It consists of ten thousand ślokas. The codex under notice contains the last part only. Its contents are fully given in the Sanskrit *vivarāṇa*.

Beginning. *Same as in the Lalitōpākhyānam.*

End. नास्ति

Colophon. नास्ति

विवरणम्—ब्रह्माण्डपुराणमिदमष्टादशसहस्रपुराणानामन्तिमं दशसहस्रश्लोकीकृतम् । अथ चत्वारः पादाः पञ्च भागा विभक्ता । तत्र प्रक्रियामुपसंहारपादौ मिलित्वा प्रथमो भागः, उपोद्घातपादो मध्य-भागः, उपसंहारोपादो उत्तरभागः । उपसंहारस्य विवरणम् यथा—चतुर्थमुपसंहारं ब्रुवी खण्डे तद्योत्तरे वैवस्वतानुराग्यान् विकारेषु यथायथम् । पूर्वमेव समुद्दिष्टं संक्षेपादिषु कथ्यते । भविष्यत्काण्डे अमृताक्ष चरितं हि ततः परं । लोकायतुर्दश ततः कथितामानुषण्यैः (?) । वर्णनं नरका-चाक्ष विकल्पावरहेकतः मनीमयपुराणान् लयपालितककतः शैवस्यापि सुरस्यापि वर्णनञ्च ततः परम् ॥ त्रिविधाऽमुकसम्प्रदायजन्तून् कीर्तिता गतिः । अनिर्देश्याप्रतर्कञ्च ब्रह्मणः परमात्मनः । अन्यथ्यतिरेकाभ्यां वर्णनञ्च ततः परं । इत्येव उपसंहारपादो हतः, स चोत्तरः ।

No. 64. पद्मपुराणं भूमिखण्डम् । *Padmapurāṇam Bhūmikhāṇḍam.* Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 300. Lines, 2-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1855. Appearance, very old, slightly worm-eaten, and written by different hands. Verse. Not correct. Complete.

A part of the *Padmapurāṇa* entitled *Bhūmikhāṇḍa*.

Beginning. ॥ श्रीमद्देवशय नमः ॥ अथ यजुः ॥ यच्च तत् नक्षत्रभाग सर्वलोकार्थो-
विद (सर्वलोकार्थोविद ?) ॥ संदेहं ज्ञानतो विम दास्यं बुद्धिनाशनं ॥

केचित् पर्वति (?) प्रह्लादं पुराणेषु द्वितीयतमाः. पंचवर्षान्विते नापि दैत्यः
परितोषितः ॥ देवासुरं कथं प्राप्नोति हरिणा सह युध्यति ॥ निहन्ती वासु-
देवेन प्रविष्टी वैष्णवी तनु (?) ॥ सूत, उवाच ॥ कश्यपेन पुरा ज्ञानं कर्म
व्यासेन धीमता ॥ ब्रह्मणा कथितं पूर्वं व्यासस्यानि स्वयं प्रभो ॥ तस्मै हि
प्रवक्ष्यामि भावतामयती (भवतामयती ?) द्विजाः ॥ संदिग्धकारणे जातं
द्विजदेहिने वेधसा ॥ ? ॥ व्यास उवाच ॥ ग्रन्थं सूत महाभाग ब्रह्मणा
परिभाषितं ॥ प्रह्लादस्य यथा जगत् पुराणेष्वन्यथायुतं ॥ जातमात्रः स वसुधां
वैष्णवं भागमाश्रितः ॥ महाभागवतः श्रेष्ठो प्रह्लादो देवपूजितः ॥ विष्णुना
सह युद्धाय सपुत्रः संहरं गतः । निहन्ती वासुदेवेन प्रविष्टी वैष्णवी तनुम् ॥

End.

भूमिखंडं नरः श्रुत्वा सर्वपापैः प्रमुच्यते । मुच्यते सर्वदुःखेभ्यः सर्वरोगैः
प्रमुच्यते । अन्यदेवं परित्यज्य यजन(?)दानं तया श्रुतं । श्रौतग्यानि (?)
प्रयत्नेन पचाख्यं पापनाशनं ॥ प्रथमं छटिखंडं द्वि द्वितीयं भूमिकं कृतं ॥
गोप्रदानं सहस्र * * भाति मानवः (?) ।

Colophon.

इति श्रीपद्मपुराणे भूमिखंडे द्वितीयं भूमिखंडं समाप्तम् ॥ श्रीः ॥ संवत्
१८५५ पौषशुक्लपंचम्यां समाप्तमिदं भूमिखंडं ॥

विवरणम्—पद्मपुराणस्य भूमिखण्डं पुस्तकेऽस्मिन् वर्तते ॥

No. 65. मल्लारिमाहात्म्यम् । Mallārimāhātmyam. Substance,
country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 53. Lines, 6-9 in a
page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out,
torn, and worm-eaten throughout. Verse. *Not correct. Complete.

A fragment of the Brahmandapurāṇa in celebration of the
sanctity of Mallārikṣetra, one of the sacred places of India in
Mahārāṣṭra.

पुस्तकेऽस्मिन् ब्रह्माण्डपुराणान्तर्गतमल्लारिविषयमाहात्म्यं वर्तते ॥

No. 66. श्रीमद्भागवतम् । Śrīmadbhāgavatam. Substance,
country-made colourless paper, 18×6 inches. Folia, 1128. Lines, 8-12
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse.
Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the well known Bhāgavata, with a commentary, entitled Dīpikā, by Śrīdhara Svāmin. The work as well as the commentary of Śrīdhara Svāmin has been printed and published in several characters and in several parts of the country. It contains eighteen thousand ślokas and is divided into twelve parts, called skandhas. It claims to be one of the Mahāpurāṇas, but its genuineness is questioned by many eminent critics. It is sometimes attributed to Vopadeva. The Devībhāgavata, noticed before, also puts forward a similar claim, but this is less generally admitted. The Śrīmadbhāgavata is certainly a more popular work, and is frequently recited at the households of pious and well-to-do Hindus. The contents are given below in Sanskrit.

प्रथमस्कन्धे सुतर्षीणां समागमः । व्यासस्य चरितं पुण्यं पाण्डवानां तथैव च । पारीक्षित-
मुपाख्यानमितीदं समुदाहृतम् । द्वितीयस्कन्धे—परीक्षितकुसंवादे स्मृतिव्यतिरूपं । ब्रह्म-
नारदसंवादेऽवतारचरितामृतं । पुराणलक्षणस्यैव स्मृतिप्रकरणसम्भवः । तृतीयस्कन्धे—चरितं
विदुरस्याथ मैत्रेयेणास्य सङ्गमः । स्मृतिप्रकरणं पश्चाद् ब्रह्मणः परमात्मनः कापिलं साङ्ख्यमप्यथ ।
चतुर्थस्कन्धे—सत्याचरितमादौ च भ्रुवस्य चरितं ततः । पृथीः पुण्यसमाख्यानं ततः प्राचीन-
वर्षिणः । पञ्चमस्कन्धे—प्रियव्रतस्य चरितं तदंशानाम् पुण्यदं । ब्रह्माख्यानमर्गतामात्रं लोकानां
वर्णनमृतं । षष्ठस्कन्धे—नरकास्थितिरप्येष संस्थाने पञ्चमी मतः ॥ षष्ठ स्कन्धे—अर्जुनस्य चरितं दशस्मृति-
निरूपणं हवाख्यानं ततः पश्चात्परुतां जन्म पुण्यदं । सप्तमस्कन्धे—प्रह्लादचरितं पुण्यं वर्णाश्रम-
निरूपणं । अष्टमस्कन्धे—गजेन्द्रभीषणाख्यानं मन्वन्तरनिरूपणम् समुद्रमन्थनस्यैव बलिबैभववन्धनम् ।
नवमस्कन्धे—मत्स्यावतारचरितमष्टमीऽर्थं प्रकीर्तितः ॥ दशमस्कन्धे—मरुतवंशसमाख्यानं सोमवंशनिरूपणं वंशानु-
चरितम् । दशमस्कन्धे—कृष्णस्य बालचरितं कौमार्यं ब्रजस्थितिः । कौशेयं मथुराख्यानं यौवनं
हारकास्थितिः । भूभारहरणश्चाथ । एकादशस्कन्धे—नारदेन तु संवादो वसुदेवस्य कीर्तितः
यदीय दत्तात्रेयश्च श्रीकृष्णेनोद्धवस्य च । यादवानां मिथीनश्च । द्वादशस्कन्धे—भविष्यकवि-
निर्देशो मीची राज्ञः पारीक्षितः । वेदशास्त्राप्रथयनं मार्कण्डेयतपः स्मृतम् । सौरीविभूतिरुचिता
सात्वती च ततः परम् । पुराणसंख्याकथनम् ।

No. 67. भविष्यपुराणम् । Bhaviṣṭapurāṇam. Substance, country-made white paper, 14 × 6 inches. Folia, 82. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, 1 Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Incomplete.

The Bhaviṣyapurāṇa is another Mahāpurāṇa, and is divided into five parts, called Brāhma, Vaiṣṇava, Śaiva, Saura, and Upasambhāra respectively. It contains fourteen thousand śloka. The codex under notice contains a few pages only of the last part.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः श्रीमते रामानुजाय नमः इत्यथीनाय नमः यस्तु विरह-
वक्राद्याः पारिवद्याः पुरः शर्तं विज्ञातिज्ञानि * * विष्णुस्तेन तमाश्रये ।
श्रीश्रीनकादयः कथुः सर्वधर्मार्थतत्त्वस्य सर्वशास्त्रविज्ञारद तत्त्वार्थविदुषां श्रेष्ठ
सूत ईपायनप्रिय १ यानि कर्माणि लोकेषु चरित्वाप्यपि शान्तिः तव
प्रसादादस्याभिः युतं च वदतांवर कृतकृत्या वयं स्यामः पवित्रीकृतचेतसः
योगिनां तु चरित्वापि भगवद्दास्यपविभोगिनां (?) नीकाव्यवहतकल्याणि त्वया
धर्मोपदेशिना न दत्तिं याति चेतांसि तत्त्वानानि वदस्व नः ॥

End. नास्ति

Colophon. नास्ति

विवरणम्—भविष्यपुराणोत्तरखण्डं खण्डितं पुस्तकेऽस्मिन् वर्तते । भविष्यपुराणं हि महापुरा-
णानामन्यतमं चतुर्दशसहस्रश्लोकपुर्वं भागपञ्चकसमन्वितम् । तद्विवरणं यथा मारदीये तदादिनं
छानं पर्वं ब्राह्मं यत्राणुपक्रमः । आदित्यचरितः प्रायः सर्गाख्यानसमाप्तिः । छट्टादिकथनोपेतः
शास्त्रसर्वस्वरूपकः । पुस्तकस्थकलेखानां लक्ष्यं च ततः परम् । संस्काराणां सर्वेषां लक्षणव्याख्यान
कीर्तितम् । पञ्चत्यादितिथीनां च कल्पाः समेव कीर्तिताः । अष्टमत्याः शेषकल्पाः वैष्णवे
पर्वणे स्मृताः । शैवे च कामती भिन्नाः सौरे चान्यकथावयवः । पुराणस्योपसंहारसहितं
पञ्चपञ्चमम् ।

No. 68. श्रीमद्भागवतं सटीकम् । Śrīmadbhāgavatam Saṭīkam. Sub-
stance, country-made white paper, 14 × 5 inches. Folia, 955. Lines,
10-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old,
and slightly worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Incomplete.

An incomplete copy of Śrīmadbhāgavata, noticed before.

विवरणम्—पुस्तकम् ।

No. 69. श्रीमद्भागवतं सटीकम् । *Srīmadbhāgavatam Satīkam.* Substance, country-made yellow and white paper, 14×6 inches. Folia, 785. Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1861. Appearance, old, worn out, and written by different hands. Verse. Incomplete.

This codex contains the first ten skandhas of the *Srīmadbhāgavata*.

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीमद्भागवतस्य दशमस्कन्धपर्यन्तो ग्रन्थो वर्तते ।

No. 70. श्रीमद्भागवतम् । *Srīmadbhāgavatam.* Substance, country-made yellow and reddish paper, 18×4 inches. Folia, 451. Lines, 6-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh, but written by different hands. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the first nine skandhas of the *Srīmadbhāgavata*.

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीमद्भागवतस्य नवमस्कन्धसमाप्तिपर्यन्तो ग्रन्थो विद्यते ।

No. 71. श्रीमद्भागवतम् । *Srīmadbhāgavatam.* This codex consists of two fragments of different descriptions. The first begins with the 7th skandha and closes with the 10th. Substance, country-made yellow paper, 17×5 inches. Folia, 320. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Verse. The second contains the first six skandhas. Substance, country-made white paper, 14×4 inches. Folia, 298. Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse.

विषयसम्पूर्णम् ।

No. 72. श्रीमद्भागवतम् । Śrīmadbhāgavatam. Substance, country-made white paper, 12×6 inches. Folia, 446. Lines, 8-16 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1897. Appearance, very old, and slightly worm-eaten throughout. Verse. Generally correct, Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विषयानुक्रमम् ।

No. 73. भागवतम् । Bhāgavatam. Substance, country-made white paper, 12×6 inches, bound like an ordinary book. Folia, 125. Lines, 12-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1867. Appearance, very old, worn out, and slightly worm-eaten throughout. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the first part of the tenth skhandha of the Bhāgavata, with commentary.

पुस्तकेऽस्मिन् सटीकं भागवतदशस्कन्धस्य पूर्वार्द्धमात्रं वर्तते ।

No. 74. भागवतं सटीकम् । Bhāgavatam Saṭīkam. Substance, country-made white paper, 12×6 inches. Folia, 180. Lines, 7-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1849. Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the first, second, and a large portion of the third skandha of the Bhāgavata with commentary.

पुस्तकेऽस्मिन् सटीकः प्रथमी द्वितीयः सम्पूर्णः, तृतीयश्चासम्पूर्णः वर्तते ।

No. 75. भागवतम् । Bhāgavatam. Substance, country-made colourless paper, 15×5 inches. Folia, 209. Lines, 5-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the Bhāgavata.

विबरचनूपूर्वम् ।

No. 76. भागवतम् । Bhāgavatam. Substance, palm leaves, 14×2 inches. Folia, 197. Lines, 4-5 in a page Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn. Verse Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the 10th skandha of the Bhāgavata.

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीमद्भागवतस्य दशमस्कन्धमात्रं वर्तते ।

No. 77. भागवतम् । Bhāgavatam. Substance, country-made paper of several colours, 18×5 inches. Folia, about 500. Lines, 5-17 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, old, and written by different hands. Verse. Generally correct. Incomplete.

A collection of fragments of different codices of the Bhāgavata.

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीमद्भागवतस्यस्य बहुविधासम्पूर्णपत्राणां खण्डितपत्राणि वर्तन्ते ।

No. 78. भागवतम् । Bhāgavatam Substance, country made white paper, 16×5 inches. Folia, 370 Lines, 11-17 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, with different hand writings. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विबरचनूपूर्वम् ।

No. 79. भागवतम् । Bhāgavatam. Substance, country-made colourless paper, 10×5 inches. Folia, 68. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1597; Saka 1462. Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the seventh skandha of the Bhāgavata.

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीमद्भागवतस्य सप्तमस्कन्धमात्रं वर्णितम् ।

No. 80. भागवतम् । Bhāgavatam. Substance, country-made colourless paper, 14×4 inches Folia, 405. Lines, 10-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, with different hand writings. Verse Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणानुक्तपूर्वम् ।

No. 81. भागवतम् । Bhāgavatam. Substance, country-made white paper, 17×5 inches. Folia, 172. Lines, 9-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1855. Appearance, very old, with different hand-writings Verse. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणानुक्तपूर्वम् ।

No. 82. भागवतम् । Bhāgavatam. Substance, country-made colourless paper, 10×5 inches. Folia, 180 (of which foll. 1-4 are wanting). Lines, 12-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the 10th skandha of the Bhāgavata with Śrīdhara Svāmin's commentary on it.

पुस्तकेऽस्मिन् भागवतस्य दशमस्कन्धमात्रं वर्णितम् ।

No. 83. भागवतम् । Bhāgavatam. Substance, country-made white paper, 17×4 inches. Folia, 131. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and slightly worm-eaten. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the eleventh skandha of the Bhāgavata, but incomplete, with Śrīdhara's commentary on it.

पुस्तकः किम् भागवतस्य अष्टादशस्कन्धोद्धारकश्चैव वर्तते ।

॥

No. 84. भागवततत्त्वसारः । Bhāgavatatattvasārah. Substance, country-made yellow paper, 18×3 inches. Folia, 13. Lines, 3-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A summary of the subject matters treated of in the Bhāgavata, by Rādhāmohana Sarman.

Beginning. श्री नमः कृष्णाय ॥ श्रीकृष्णचरणाभोजि परानन्दानुताम्बुषी । मनो मधुव्रती
नित्यं रमतां ममताचित् ॥ श्रीकृष्णभावसज्जेन राधाभीष्टनगर्भणा ।
श्रीमद्भागवतस्यैव तत्त्वसारं प्रकाशयते ॥ अथ चापरे कालवेकस्य पुनर्ज्ञाने-
रवप्रदर्शनाय ब्रह्मादिदेवतेरर्चितो भगवान्मारायणो व्यासत्वेनावततार । ततो
वैष्णवं विभज्यापि तत्त्वज्ञानशक्तिविहीना मन्दबुद्धयो (यः १) कलौ लोकाः
अविद्यन्तीति निश्चित्य स्त्रीसूत्रब्रह्मवन्द्यनामपि नि.श्रेयसाय च भारतपुराणानि
कृत्वा तथापि श्रीकृष्णगुणवर्णनमन्यत्र धर्मोदिकमनुकीर्तितमिति चित्तप्रशान्ति-
मलभमानो वेदव्यासो नारदीयदेशेन श्रीकृष्णगुणवर्णनप्रधानं श्रीभागवताख्य
कृततत्त्वसारसूत्रसारव्याख्यानमयं प्रारिपुस्तुतम्प्रतिपाद्यं परममङ्गलं ययादी
निर्दिष्टं चन्द्रावलीति पद्येन ।

End. नास्ति

Colophon. नास्ति

विवरणम्—श्रीराधाभीष्टनगर्भकृतभागवततत्त्वसारव्याख्यानपरीक्षितं विवरणम् ।

No. 85. भागवतम् । Bhāgavatam. Substance, country-made yellow and white paper, 10×5 inches. Folia, 296 Lines, 7 in a page. Character, Nāgura Date, Samvat 1874. Appearance, fresh. Generally correct Incomplete.

This codex contains only the third and fourth skandhas of the Bhāgavata.

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीमद्भागवतस्य तृतीयचतुर्थस्कन्धी वर्तन्ते । चतुर्थस्कन्धात्के श्रीकीर्त्य लिखितः यदि लिखितमिदं हि पुस्तकं नामधेयं तदपि लिखति इति काश्चिदुपलक्षितम् । प्रभवति समर्थं सर्वजीवाख्यनाम त्रिचिह्नसत्तादि नौमिनकस्य(?) शेषे १ ॥ सं १८७४ ॥

No. 86. भागवतम् । Bhāgavatam. Substance, country-made colourless paper, 15×5 inches. Folia, 230 Lines, 5-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Verse and prose Generally correct. Incomplete.

This codex contains the first, fourth, and sixth skandhas, of which the first two are incomplete.

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीमद्भागवतस्य प्रथमचतुर्थस्कन्धावसम्पूर्णौ परस्कन्धश्च सम्पूर्णौ वर्तन्ते ।

No. 87. भागवतम् (श्रुत्यध्यायः) । Bhāgavatam (Śrutyaḍhyāyah). Substance, country-made white paper, 12×6 inches. Folia, 17 Lines, 8-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm eaten throughout. Verse. Generally correct. Incomplete.

Śrutyaḍhyāya is a very famous chapter of the Bhāgavata, and is in the 10th skandha. It contains a prayer of the Śrutis in the form of the Gopis, to God Viṣṇu.

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीमद्भागवतस्य श्रुत्यध्यायी वर्तते ।

No. 88. भगवत्साक्षात्कारविषयकाः क्षुद्रनिबन्धाः । Bhagavanmāhā-
kṣayaviṣayakāḥ kṣudranibandhāḥ. Substance, country made yellow paper,
6×3 inches. Folia, 109. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara.
Date, ? Appearance, not old. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains several short poems on the greatness of the
God Viṣṇu, by different authors.

पुस्तकेऽस्मिन् भगवत्साक्षात्कारविषयकाः कति क्षुद्रकविता. सन्ति ।

No. 89. भागवतसारसंग्रहः । Bhāgavatasārasaṅgrahaḥ Sub-
stance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia, 43. Lines, 6 8
in a page. Character, Nāgara Date, ? Appearance, old, and worm
eaten throughout. Prose. Generally correct. Incomplete

A short summary of the Bhāgavata by Viṣvanātha, son of
Baijanātha. This codex contains the first thirty-three chapters.

निबन्धोऽयं श्रीमद्भागवतस्य संक्षिप्तव्याख्यानरूपो वैजनाथात्मजश्रीविष्णुनाकृतीऽसम्पूर्णः ।

No. 90. भागवतसन्दर्भः सटीकः । Bhāgavatasandarbhah satikah
Substance, country-made yellow, red, and coloured paper, 11×4 inches.
Folia, 26. Lines, 12-15 in a page Character, Bengali Date,
Saka 1751; Bengali Era 1236 Appearance, old Prose. Not correct.
Incomplete (upto the end of the first chapter)

A work giving the purport of the Bhāgavata, entitled Bhāgavata-
sandarbhā, by a Bhatta Brāhminana of the Deccan, prepared at the
request of Rūpa and Sanātana, with a commentary by Vidyābhū-ana
in the margin.

Beginning. श्रीकृष्णो जयति ॥ कृष्णवर्णं त्विवा कृष्णं साङ्गिपाङ्गास्वपार्षदं ॥ यज्ञे.
संकीर्तनमार्थैर्यजन्ति हि सुमधसः ॥ १ ॥ अन्त. कृष्णं वदितुं दक्षिणाङ्गादि
वैभवं । कृष्णो संकीर्तनाद्यै. अ कृष्णचैतन्यमाश्रिता ॥ जयतां मधुराभुमी
श्रीकृष्णवत्सलान् । श्री विष्णुवत्सलत्वं क्षीपकौ (१) पुस्तकानिमां (२ ॥
श्रीपि तत्त्वान्वयी भवति वक्षिष्यद्विजयंशज. ॥ विविध व्यलिखदयम् लिखिता
इति ॥ १ ॥

End of the first Sandarbha. इतिमयं जायतस्वप्रसुतिर्दयः । आत्मानं परमात्मानं ।
स्वयं वामदेवीदेवि नमस्तानुसन्धानेन, देवदुत्तादेरिवानुष्ठितेन यामेन वा
ततश्चङ्गाया (?) सद्वृत्तीकृत्यमिरिक्तचङ्गायाः ॥ १२ ॥ ७ ॥ श्रीतुतः ॥
उद्दिष्टसम्बन्धः ।

Colophon. कलियुगपावनस्वभजन-विभजन-प्रसीजनावतार-श्रीश्रीभगवत्कृष्णचैतन्यदेव-वर-
दानुचरविश्वचैतन्यराजसभासभाजनश्रीरूपसमातनब्राह्मणभारतीगर्भे—श्रीभाग-
वतसन्दर्भोनाम प्रथमः सन्दर्भः ॥ १ ॥ ६० ॥ श्रीकृष्णचैतन्यचन्द्राय
नमः ॥ ० ॥ ० ॥ क्वपिरियं श्रीकृष्णगीनाराजचैतन्यचर्चः ॥ ० ॥ अकाव्याः
१७५१ ॥ सन १२२६ साक ॥ ० ॥

Note.—The codex contains also an incomplete copy of Viśvanātha Chakravartin's commentary on the Bhāgavata.

युक्तकेशित् श्रीमहाभगवत्स विज्जनायचक्रवर्तिनङ्गायाऽसम्पूर्णा टीका च वर्तते ।

No. 91. भक्तिरत्नावली सटीका । Bhaktiratnāvalī satikā. Sub-
stance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 122 (of which
the first and last folia have been lately replaced). Lines, 8 in a page.
Character, Nāgara. Date, Śaka 1565 Appearance, very old, worn out,
slightly worm-eaten, and written by different hands. Prose and verse.
Generally correct. Complete.

A work treating of faith in Viṣṇu, entitled Bhaktiratnāvalī, by
Viṣṇupurī, with a commentary, entitled Kāntimālā.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमः श्रीकृष्णाय नमः श्रीं हरये नमः ये तुक्तावपि निस्पृहाः
प्रतिपदश्रीश्रीलदानंददां यामाख्याय समस्तसत्त्वकर्मणि कुर्वन्ति ये स्ते वशे
तान् भक्तानपि तां च भक्तिसिद्धिं भक्तप्रियं श्रीहरिं वंदे संततमन्त्रेणैतुद्विष्यं
नित्यं शरण्यं भजे ॥ सत् सदाशुभाराधनित्युतिबोधितं प्रारिक्षितनिर्दिष्ट-
समाधिकारं श्रीकृष्णकीर्तनरूपं मंगलमाचरति श्रीभागवतपद्येवैव जयति
जयनिवासी देवकीजन्मवादी यदुवरपरिवत् (?) खेदोभिराश्रयार्थोत्तरवर-
रक्षितः सुखितः श्रीतुल्येन ब्रह्मपुरवर्जितानो वर्जयन् कायहीनम् ॥

End.

अतएव आदेव ब्रह्मादिना दक्षिणैर्भिर्भैः भावीयते अपि तु यीयस्य रक्षितः ।
तदेवमोक्षपरिहारीपि ब्रह्मः खेदोभिराश्रयार्थोत्तरवर- ॥ ६॥ इत्येता यदु-

अथः कृतवता श्रीभक्तिरत्नावली तं प्रीत्यैव तथैव संप्रकटिता तत् कान्ति-
भावा मया अथ श्रीभरतसमीक्षितलिखने नूनाधिकं यत् कृतं तत् चतु
सुधिलीर्यक कृतवतासुखम् मी चापकम् १ महायज्ञमरप्राप्तशशांकगुणिते
अथै कान्तिरुपे कृतवतासुखं द्वितीयाया सुमनसो वारायणस्य मन्त्रिण्य सन्निधी
कृतवतासुखं ॥ भक्तिरत्नावलीसिद्धासुखिता कान्तिभावा ॥

Colophon. ॥ इति श्रीविष्णुपुरीवचितायां श्रीभक्तिरत्नावलीयां शटीकायाः (१) दशो-
॥ दशम (१) विवरणं संपूर्णम्

विवरणम्—कान्तिभावाः कृतवतासुखिताभक्तिरत्नावलीनामकोऽयं विवरणः श्रीविष्णुपुरी-
विरचितः ।

No. 92. श्रीमद्भगवद्गीता सटीका । *Srīmadbhāgavadgītā-satikā.*
Substance, country-made colourless paper, 14×5 inches. Folia, 112.
Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1704.
Appearance, very old, and worn out. Prose and verse. Generally
correct. Complete.

This codex contains a complete copy of the *Bhagavadgītā*, the well known philosophical poem of Vedavyāsa, being Kṛiṣṇa's celebrated exhortation to his favourite pupil, Arjuna, in the field of Kurukṣetra. It is divided into 18 chapters and contains 700 slokas. The codex contains also the well-known commentary of Śrīdhara Svāmī. The commentary and text have been published in several parts of India and is well known to all Sanskrit scholars.

पुस्तकेऽस्मिन् सटीकासंपूर्णा भगवद्गीता वर्तते ।

No. 93. भगवद्गीताटीका । *Bhagavadgītā ṭīkā.* Substance,
country-made colourless paper, 12×4 inches. Folia, 88. Lines, 11-15
in a page. Character, Nāgara. Date, . ! Appearance, very old, and
worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A well known commentary on the Bhagavadgītā, entitled Subodhini, by Śrīdhara Svāmī.

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीधरस्वामिकृता सुबोधिनी नाम श्रीभगवद्गीताटीका वर्तते ।

No. 94. भगवद्गीताभाष्यम् । Bhagavadgītā-bhāṣyam. Substance, country made white paper, 12×4 inches. Folia, 174. Lines, 5-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete

A glossary on the Bhagavadgītā by Śaṅkarācāryya. This is also well known to Sanskrit readers, and has been published in several parts of the country.

पुस्तकेऽस्मिन् भगवद्गीतायाः संपूर्णं शङ्करभाष्यं वर्तते ।

No. 95. भगवद्गीताटीका । Bhagavadgītātīkā. Substance, country made white paper, 14×5 inches. Folia, 74. Lines, 9-17 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose and Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains a complete text of the Bhagavadgītā, and Śrīdhara Svāmī's commentary on it.

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीधरस्वामिटीकासहितसंपूर्णभगवद्गीता वर्तते ।

No. 96. भगवद्गीता सटीका । Bhagavadgītā-saṭīkā. Substance, country made white paper, 12×4 inches. Folia, 115. Lines, 6-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1859 ; Śaka 1724. Appearance, not fresh. Verse and prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणसूक्तपूर्वम्

No. 97. भगवद्गीता । Bhagavadgītā. Substance, country made colourless paper, 10×4 inches. Folia, 64 Lines, 7 in a page Character, Nāgara. Date, Samvat 1780. Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A complete text of the Bhagavadgītā.

पुस्तकेऽस्मिन् भगवद्गीताया सूक्तमात्रं वर्तते ।

No. 98. संकरभाष्यसहितभगवद्गीता । Sankarabhāṣyasahita-Bhagavadgītā. Substance, country made yellow paper, 20×6 inches. Folia, 119. Lines, 9-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Verse and prose Generally correct Incomplete

This codex contains an incomplete copy of the text of the Bhagavadgītā with Sankarabhāṣya.

पुस्तकेऽस्मिन् संकरभाष्यसहितभगवद्गीतासंपूर्णं वर्तते ।

No. 99. ध्यानेश्वरी । Dhyāneśvarī. Substance, country made colourless paper, 8×4 inches Folia, about 500 Lines, 6-11 in a page Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Verse. Generally correct Complete

A versified commentary of the Bhagavadgītā in Mahārāṭhī, generally known as Dhyāneśvarī (Gītā).

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीभगवद्गीताया महाराष्ट्रीभाषापद्यानुवारी वर्तते पुस्तकस्यास्य ध्यानेश्वरीति-
प्रतिष्ठित्वात् ।

No. 100. भगवद्गीता सटीक । Bhagavadgītā saṭikā. Substance, country made colourless paper, 14×5 inches. Folia, 112 Lines, 10-13 in a page. Character, Nāgara. Date, 1660 Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose and verse. Generally correct Complete.

This codex contains a complete text of ' the Bhagavadgītā with Śrīdhara Svāmī's commentary.

विवरणन्तु पूर्वम्

No. 101. भगवद्गीता सटीका । Bhagavadgītā sṭīkā. Substance, country-made Kāśmīrī paper, 15 × 6 inches. Folia, 97. Lines, 8-14 in a page. Character, Nāgara Date, 1 Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct. Complete

This codex contains the text of the Bhagavadgītā with the commentary of Rāghavendra Yati, entitled Bhagavadgītārtha-sangraha.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीकृष्णसत्सङ्गमध्यात्मसंगतश्रीरामकृष्णवेदव्यासक-
श्रीकृष्णोपासयन्त्री विजयतेतरां ॥ श्री कृष्णोपासयन्त्री नमः पूर्वार्थपादिकां
मुद्रन् कृ(छ १) श्री कृष्णगीताया भाष्यायुक्तायै संवत् १ श्रीमद्भग-
वद्गीता श्री न युतिगीतरा इति भारतमाख्यान रूपया मुनिना कृतमिति
भागवतोत्तया (१) वेदायैज्ञानानधिकारिणा श्रीमद्वादीना चन्द्रानुसार
श्री श्री भवेदिति भगवान् वेदव्यासः संभवसभारख्यविराटीयोगभौमदीपकच-
रण्यगदा सौप्तिकब्राह्मणशासनिकाचर्मिक नीलस महाप्रख्यानखगरीरीक-
अविष्यत्पूर्वमेदिनाटादशपर्व्यात्मकभारत कृत्वा तत्र नीलपर्व्याभ भारतपादि-
जातसधुभूता सर्वभारतार्थसंयङ्गभूता कृष्णार्जुनसंवादरूपा भगवद्गीता
निबन्धे । तत्र पूर्वपटके प्रानीपाद्योक्तिः द्वितीयपटके तत्साम्यज्ञानकोक्तिः
तृतीयपटके प्रागुक्तस्य पचनं क्रियत इति तन्माधुष्यावी द्वितीये कतिपय-
श्लोकाश्च कृष्णार्जुनवीधने प्रसक्तिसपादनाय प्रवृत्ताः ॥

End. यथेति यत्र सेनायां योगीश्वरः सर्वोपायवता ह्यानी तत्र श्रीः राख्यश्रीः
भूतिः संपत् नीतिर्वायः मुखा निचक्षेति नमः नतिनिचय इत्यर्थः १८ अश्विन-
वृक्षपूर्णां दीपदूरापनिचये नमः श्रीप्राचनाकाय कलाभीष्टप्रदायिने १ इति
श्रीकृष्णगीताया भाष्यायुक्तायै संवत् १ राख्येष्टे यन्निना कृतः कृष्णसंविदि १

Colophon. इति श्रीमत्सर्वदत्तसत्तन्त्रीनदुसर्षीप्रमुखाद्विषयवर्षप्रवृत्तिरिति श्रीम-
दभगवद्गीतायै संवत् १ अष्टादशोऽध्यायः ॥ १८ ॥ भगवद्गीतासटीकसुनातम् (१)

विवरणम्—श्रीराख्यवेदव्यासकृतभगवद्गीतायाः सारसंक्षेपवर्णिका टीका ।

No. 102. भविष्यपुराणम् । Bhaviṣṣapurāṇam. Substance, country-made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 29, (of which fol. 1 is wanting). Lines, 12-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Incomplete.

Bhaviṣṣapurāṇa is a Mahāpurāṇa, and is divided into five parts or Parvans, which are respectively entitled, (1) Brāhma, (2) Vaiṣṇava, (3) Śaura, (4) Pratisarga, and (5) Upasamhāra. In regard to this Purāṇa, Professor Wilson remarks :—"This Purāṇa, as the name implies, should be a book of prophecies, foretelling what will be (bhaviṣyati), as the Matsya Purāṇa intimates. Whether such a work exists is doubtful." The codex contains only a few pages of the Upasamhāra or the last Parvan.

पुस्तकेऽस्मिन् भविष्यपुराणोपनिषत्सु कति पत्राणि विद्यन्ते । भविष्यपुराणस्य महापुरा-
णानामन्वयतमं पञ्चमं पर्वसु विभक्तञ्च तथादिनं ब्राह्मं पर्वं, द्वितीयं वैष्णवं तृतीयं शैवं, चतुर्थं प्रतिः
समीप(त?)यं पञ्चमस्तुपसङ्गहारमिदम् । तथाहि—

ब्रह्मादिनं स्मृतं पर्वं ब्राह्मं यथावत्पञ्चमः ।
वृक्षशीलस्यार्द्धं पुराणप्रत्यसक्तनः ॥
आदित्यचरितः प्रायः सत्याख्यासमाश्रितः ।
सृष्ट्यादिलक्षणीयैतः शास्त्रसर्वस्वरूपकः ॥
पुनर्लक्ष्यकर्मखानां लक्ष्यश्च ततः परम् ।
सत्कारावाह सन्नेवां लक्ष्यश्चान्न कौर्त्तितम् ॥
पञ्चत्वादितिथीनाञ्च कल्पाः सप्त च कौर्त्तितम् ।
अष्टमायाः शेषकल्पा वैष्णवे पर्वणि स्मृताः ॥
शैवे च त्वाप्तो भिन्नाः क्षीरे चान्येकश्चाश्विनः ।
प्रतिसमाहृतं पञ्चाष्टाख्यासमाश्रितम् ।
पुराणस्योपसङ्गहारसहितं पर्वं पञ्चमम् ॥

No. 103. भविष्यपुराणम् । Bhaviṣṣapurāṇam. Substance, country-made white paper, 14 × 6 inches. Folia, 153, (of which foll. 8-42 are wanting). Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn. Verse. Generally correct. Incomplete.

The codex contains a portion only of the first part of the Bhaviṣyapurāṇa.

पुस्तकेऽस्मिन् भविष्यपुराणस्य प्रथमपर्वस्यः प्रथमांशो वर्तते ।

No. 104. भविष्यपुराणम् । Bhaviṣyapurāṇam. Substance, country-made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 114. Lines, 5-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

The codex contains a fragment of the Kumārīkākhanda of the Bhaviṣyapurāṇa.

पुस्तकेऽस्मिन् भविष्यपुराणान्तर्गतकुमारिकाखण्डोऽसंपूर्णो वर्तते ।

No. 105. भविष्यपुराणम् (ब्रह्मखण्डः) । Bhaviṣyapurāṇam (Brahmakhaṇḍaḥ). Substance, country-made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 113. Lines, 6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains an incomplete copy of the Brahmakhaṇḍa of the Bhaviṣyapurāṇa.

पुस्तकेऽस्मिन् भविष्यपुराणान्तर्गते ब्रह्मखण्डोऽसंपूर्णो वर्तते ।

No. 106. भुवनकोषः । Bhuvanakoṣaḥ. Substance, country-made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 366. Lines, 7-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts, with different hand-writings. Verse. Generally correct. Incomplete.

A collection of passages from the different Purāṇas, bearing on the geography of the world, entitled Bhuvanakoṣa.

पुस्तकेऽस्मिन् भूगोलवृत्तान्तसम्बन्धिनां पुराणवचनानां संघर्षो वर्तते ।

No. 107. भगवद्गीता सटीका । Bhagavadgītā saṭikā. Substance, country-made yellow paper, 10×6 inches, bound like an ordinary book. Pages, 931. Lines, 4-16 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Verse and prose. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the Bhagavadgītā as well as a commentary, entitled Gūḍhārthadīpikā, by Madhusūdana Sarasvatī.

पुस्तकेऽखिन् श्रीमद्भुद्गवत्सर्वतोविरचितगूढार्थदीपिकासहितभगवद्गीता वर्तते ।

No. 108. भूगोलनिर्णयः । Bhūgolanirṇayaḥ. Substance, country-made colourless paper, 10×4 inches. Folia, 13. Lines, 5-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and worm-eaten in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

A work treating of geography, entitled Bhūgolanirṇaya, written by Rāmakṛṣṇa Yajvari at the command of Vikramārka. The codex under notice contains only a part of the work on the sacredness of the river Ganges.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

महागणपतिं नम्रा विक्रमार्कनियोगतः ॥

श्रुतिस्मृतीः समालीन्य वच्मि भूगोलनिर्णयं १ ॥

तवादी रामकृष्णेन यज्वना क्रियते मया ॥

गंगादिनिर्णयः सत्यक् नास्ति विक्रमसागरे २ ॥

प्रक्षिपत्य शिथं देवीं सारभूतः शिवाग्रया ।

कुर्वेऽखिलपुराणेभ्यो गंगामाहात्म्यसंयङ्गं ॥

सुमनसवाच ॥

ग्रन्थश्चक्षयः सर्वे भूला यूयं समाहिताः ॥

समसंकीर्णेष्वपि च गंगायाः प्रथितं यशः ३ ?

तस्या माहात्म्यमखिलं वक्तुं नैवेद्यं शक्यते ॥

तथापि वक्तुं संक्षेपात् द्विवेगं कथितं तु यत् ॥

End. नमः ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—श्रीरामकृत्ययजुर्विद्वित भूगीकनिर्ययन्यान्तर्गत-महाभारतादिविवकीयमसंपूर्णं
नियन्तः ।

No. 109. पद्मपुराणं तदन्तर्गतशिवसहस्रनामव्याख्या Padmapurā-
ṇam tadantargataśivasahasranāmayākhyā. Substance, country-made
yellow and white paper, 16 × 8 inches. Folia, 323. Lines, 5-16 in a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1858. Appearance, old. Verse and
prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the text of the first, second, and third parts
of the Padmapurāṇa, but incomplete, as also of the Śiva sahasranāma
in the last part of the Padmapurāṇa, recited by Kṛiṣṇa before Rīṣi
Mārkaṇḍeya and others who had come to Dwārakā to pay their
respects to Kṛiṣṇa, and contains also a commentary on the Sahasra-
nāma by Śivendra Sarasvatī.

पुस्तकेऽस्मिन् पद्मपुराणस्य प्रथमद्वितीयतृतीयखण्डान्यसंपूर्णानि विद्यन्ते तथा शिवेन्द्रसरस्वती-
कृतटीकासहितसुत्तरखण्डोपनिषदसहस्रनामाप्यस्ति ।

No. 110. महाभारतम् । Mahābhāratam. Substance, country-
made white paper, 6 × 8 inches. Folia, 607. Lines, 4-12 in a page.
Character, Nāgara. Date, 1189.* Appearance, old, and slightly worm-
eaten throughout. Prose. Not correct. Incomplete.

The great epic, Mahābhārata of Maharsi Vedavyāsa, is complete
in eighteen parvans. The first, Ādiparvan or the introductory part,
consists of 8884 slokas. The second, Sabhāparvan, describes the
wonderful palace of Yudhiṣṭhira, with allusions to the court-houses of
Indra, Varuṇa &c., by way of comparison, and consists of 2590
slokas. The third or Vanaparvan describes Yudhiṣṭhira's exile with
his brothers in the wilderness and consists of 11664 slokas. The
fourth, Virāṭaparvan, describes Yudhiṣṭhira's taking refuge in the
court of the king Virāṭa with his brothers and wife, disguised as
menial servants, and consists of 2300 slokas. The fifth, Udyogaparvan,

* It does not, however, appear to be so old.

describes the preparations for the great war. It consists of 7796 ślokas. The sixth, Bhīṣmaparvan, describes the war under the leadership of Bhīṣma. It consists of 5684 ślokas. The seventh, Droṇaparvan, gives an account of the war under Droṇa, and consists of 9909 ślokas. The eighth, Karṇaparvan, describes the war as conducted by Karṇa and consists of 4964 ślokas. The ninth, Śalya parvan, describes the campaign of Śalya and the conclusion of the great war, consisting of 3620 ślokas. The tenth, Saṁsauptikaparvan, describes the slaughter of the Pāṇḍava troops by Aśvathāmā. The eleventh, is the Strīparvan in which the lamentations of the widows of the Kurus are described, consisting of 775 ślokas. The twelfth is the Śāntiparvan, the biggest of all, describing Bhīṣma's instruction to Yudhiṣṭhira on Dānadharmā, Rājadharmā, &c., consisting of 14732 ślokas. The Anuśāsana-parvan, consisting of 8000 ślokas, comes next. The fourteenth is the Āśvamedhikaparvan, treating of Yudhiṣṭhira's horse-sacrifice, and consisting of 3320 ślokas. The fifteenth is the Āśramavāsa-parvan in which Dhṛitarāṣṭra's retirement to the hermitage with his wife is described. It consists of 320 ślokas. The sixteenth, Maṇṣala parvan, describes the extinction of the Yādu family. The seventeenth is the Mahāprasthāna-parvan, describing Yudhiṣṭhira's withdrawing from the kingdom with his brothers and wife, consisting of 320 ślokas. The eighteenth or last is the Svargārohaṇa-parvan in which Yudhiṣṭhira's ascent to heaven is described. It consists of 200 ślokas. The epic is called Mahābhārata, because when it was weighed in a balance with the four Vedas and the eighteen Purāṇas, it was found to be the largest and heaviest of all. The Harivaṁśa is sometimes regarded as an appendix to the Mahābhārata. It has been published in several parts of the country. The codex under notice contains the following parvans:—Sabhā (incomplete), Vana, Virāṭa, Udyoga, Bhīṣma, Droṇa, Karṇa, Śalya, Strī, Śānti, Āśrama, and Mahāprasthāna.

Beginning. श्री कृति सिद्धं श्रीगणेशाय नमः ॥

श्री नारायणं नमस्कृत्य नरकेन नरोत्तमम् ।

देवीं सरस्वतीं व्यासं तमी जयमुदीरयेत् ॥ ॥ वे, पा, नः

श्री ततोन्नवीनमयः पार्थ वासुदेवसमं निधेः (१) ।

भाष्यः कृष्णं वाचा पूजयित्वा पुनः पुनः ॥

अथात्र कथात् संश्रुतात् पावकाश्च दिव्यतः ।

तथा वातोऽपि कौतये बृद्धिं किं कारवाचि ते ॥

End.

महाप्रस्थानिकं पर्व्वं द्वैतम् (?) सप्तदश श्रुतम् ।

अथाध्यायस्त्रयः (?) प्रोक्ताः श्लोकानां च अतद्वयम् ।

मिश्रितश्च तथा श्लोकाः संख्याताः (?) परमर्षिणा ॥

Colophon.

इति श्रीसर्गारोहः समाप्तः ॥ राम ए म ॥ एम ली क ॥ रा रा रा र ।

विवरणम्—महाभारतमिदं महर्षिवेदव्यासप्रणीतेतिहासनिबन्धविशेषः । निबन्धोऽयं महत्त्वात् भारवत्वाच्च महाभारतनाम्ना प्रसिद्धः । निबन्धोऽयमष्टादशपर्व्वभिः समेतः । अष्टश्लोकपूर्णः सुप्रसिद्ध एव ।

No. 111. महाभारतं (विराटपर्व्व) । Mahābhārataṁ (Virāṭa-parva). Substance, country-made yellow and red paper, 18 × 2 inches. Folia, 67, (of which foll. 1-34 are wanting). Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains an incomplete copy of the Virāṭaparvan of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् विराटपर्व्वसंपूर्णं विद्यते ।

No. 112. महाभारतं (आदिपर्व्व) । Mahābhārataṁ (Ādiparva). Substance, country-made white paper, 12 × 6 inches. Folia, 360, (of which fol. 2 and foll. 34-43 are wanting). Lines, 6-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1868. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete, (as regards the Ādiparvan).

This codex contains the first or Ādiparvan only ; which consists of 8884 slokas.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतस्यादिपर्व्वमात्रं वर्तते ।

No. 113. महाभारतं (सभापर्व्व) । Mahābhārataṁ (Sabhā-parva). Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 117. Lines, 8-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete, (as regards the Sabhāparvan).

This codex contains the Sabhāparvan of the Mahābhārata, which consists of 2711 ślokaś.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतस्य सभापर्वणाम् विद्यते ।

No. 114. महाभारतं (कर्णपर्व) । Mahābhārataṁ (Karnaparva). Substance, country-made white and yellowish paper, 12×5 inches. Folia, 107. Lines, 4-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1855. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete, (as regards the Karnaparvan).

This codex contains the Karnaparvan or the eighth part of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतस्य कर्णपर्वणाम् विद्यते ।

No. 115. विराटोद्योगपर्वणी । Virāṭodyogaparvaṇī. Substance, country-made white paper, 10×5 inches. Folia, 404. Lines, 9-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Verse. Not correct. Complete.

This codex contains the Virāṭa and Udyoga parvans of the Mahābhārata with Nīlakaṇṭha's commentary in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतस्य विराटोद्योगपर्वणी सटीके वर्त्तते ।

No. 116. द्रोणपर्व । Droṇaparva. Substance, country-made white paper, 10×5 inches. Folia, 346, (of which fol. 345 is wanting). Lines, 6-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Verse. Not correct. Complete.

This codex contains the Droṇaparvan or the seventh part of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतस्य द्रोणपर्वणाम् विद्यते ।

No. 117. महाभारतीयदानधर्मः सटीकः । Mahābhāratīyadāna-dharmah satikah. Substance, country-made white paper, 13×5 inches. Folia, 331 Lines, 8-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse and prose. Generally correct. Complete.

This codex contains the Dānadharma, or Bhīṣma's instruction to Yudhishthira on gifts, a part of the Anu āsanaparvan of the Mahābhārata, with Nīlakantha's commentary in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् नीलकण्ठटीकासहितो महाभारतीयदानधर्मोऽष्टोत्तरशतिका
वर्धत ।

No. 118. महाभारतदानधर्मः । Mahābhāratīyadānadharmah. Substance, country-made white and yellow paper, 12×5 inches. Folia, 361. Lines, 1-17 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1877. Appearance, old. Verse and prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

- विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 119. महाभारतीयशल्यगदासौप्तिकस्त्रीपर्व्यादि । Mahābhāratīya Śalyagadāsauptikastrīparvāḍi. Substance, country-made white paper, 12×5 inches. Folia, 131 Lines, 4-16 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1848 and 1879. Appearance, old, written by different hands, and bearing two different dates. Verse. Not correct. Complete.

This codex contains four parvas of the Mahābhārata, viz., Śalya, Gadā, Sauptika, and Strī.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतीयशल्यगदासौप्तिकस्त्रीपर्व्यादि वर्धते ।

No. 120. महाभारतं सटोकं (मोक्षधर्मराजधर्मौ) । Mahābhāratam-saṭikam (Mokṣadharmā-Rājadharmau). Substance, country-made white and yellow paper, 12×6 inches. Folia, 685. Lines, 5-13 in a page. Character, Nāgara. Date, 1 Appearance, not much old. Verse and prose. Generally correct. Complete.

This codex contains parts of the Śāntiparvan, entitled Mokṣadharmā and Rājadharmā, with a commentary in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् आदिपर्वान्तर्गते मोक्षधर्मराजधर्मौ वर्तते ।

No. 121. महाभारतं । Mahābhāratam. Substance, country-made white paper, 12×6 inches. Folia, 485. Lines, 5-17 in a page. Character, Nāgara. Date, 1 Appearance, very old, worn out, and torn. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only three parvans of the Mahābhārata, viz., Ādi, Sabhā and Udyoga.

अथादिउद्योगपर्वौचि वर्तन्ते ।

No. 122. महाभारतं (आश्वमेधिकात्रयमौषलमहाप्रस्थानस्वर्गारोहणपञ्चाङ्गि) । Mahābhāratam (Āśvamedhikāstrayamaṁṣalamahāprasthānasvargārohaṇaparaṇvāṇi). Substance, country-made white paper, 14×6 inches. Folia, 197. Lines, 5-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1848. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the Āśvamedhikā, Āśrama, Mausala, Mahāprasthāna, and Svargārohaṇa parvans of the Mahābhārata.

आश्वमेधिकात्रयमौषलमहाप्रस्थानस्वर्गारोहणपञ्चाङ्गि वर्तन्ते ।

No. 123. महाभारतं (आदिपर्व) । Mahābhāratam (Ādiparva). Substance, country-made white paper, 14×6 inches. Folia, 218, (of

which foll. 1-112 are wanting). Lines, 5-18 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1726. Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the Ādiparvan of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतस्यादिपर्वसंपूर्णं वर्तते ।

No. 124. महाभारतं सटीकम् (वनपर्व) । Mahābhārataṁ saṭīkam (Vanaparva). Substance, country-made white and yellow paper, 12 × 5 inches. Folia, 564. Lines, 9-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains only the Vanaparvan of the Mahābhārata, with a commentary in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् सटीकं वनपर्वमात्रं वर्तते ।

No. 125. महाभारतं (विराटपर्व) । Mahābhārataṁ (Virāṭa-parva). Substance, country-made white and yellow paper, 14 × 5 inches. Folia, 119. Lines, 9-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains only the Virāṭaparvan of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् विराटपर्वमात्रं वर्तते ।

No. 126. महाभारतम् (द्रोण-कर्ण-शल्य-सौप्तिक-गदा-भीष्मपर्वानि) । Mahābhārataṁ (Drōṇa-Karṇa-Salya-Sauptika-Gadā-Bhīṣma-parvāṇi). Substance, country-made colourless paper, 14 × 5 inches. Folia, 575. Lines, 10-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the Drōṇa, Karṇa, Śalya, Sauptika, Gadā, and Strī parvaṃ of the Mahābhārata,

पुस्तकेऽस्मिन् भारतीयद्रोणकर्णसाल्यसौप्तिकगदाक्षीपर्व्याधि वर्तते ।

No. 127. महाभारतं (भीष्म द्रोणपर्वणी) । Mahābhārataṃ (Bhīṣma Drōṇaparvaṇi). Substance, country made colourless paper, 14 x 6 inches. Folia, 591. Lines, 9-12 in a page Character, Nigala Date, 1 Appearance, old. Verse Generally correct Complete

This codex contains the Bhīṣma and Drōṇa parvaṃ of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् भारतीयभीष्मद्रोणपर्वणी वर्तते ।

No. 128. महाभारतं (विराटपर्व) । Mahābhārataṃ (Virāṭa parva). Substance, country made yellow paper, 18 x 2 inches Folia, 57 Lines, 5 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, old Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains an incomplete copy of the Virāṭaparvaṇ of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् विराटपर्वसंपूर्णं वर्तते ।

No. 129. महाभारतं सटीकं (अनुशासनाश्वमेधाश्वमौषलमहा-प्रस्थानपर्व्याधि) । Mahābhārataṃ satīkaṃ (Anuśāsanāśvamedhāśrama mauśalamahāprasthānaparvāṇi). Substance, country made white and yellow paper, 12 x 6 inches. Folia, 391, Lines, 5-15 in a page Character, Nāgara. Date, Samvat 1877. Appearance, not much old, with different hand-writings. Verse and prose. Complete, (except the Anuśāsanaparvaṇ, of which foll. 1-33 are wanting).

This codex contains the Anusāsana, Aśvamedha, Āsrama, Mausala, and Mahāprasthāna parvans of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् भारतीयाशुभासनाश्वमेधाश्रमवासिनामहाप्रस्थानपर्वणां वर्तन्ते ।

No. 130. महाभारतं (शान्तिपर्व) । Mahābhāratam (Śānti-parva). Substance, country-made white paper, 18 × 4 inches. Folia, 708. Lines, 7-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete

This codex contains the Śāntiparvan of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतीयशान्तिपर्वं वर्तते ।

No. 131. महाभारतम् । Mahābhāratam. Substance, country-made white paper, 14 × 6 inches. Folia, 893. Lines, 7-22 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and partly torn. Verse. Generally correct. Incomplete

This codex contains the Drōṇa, Karṇa, Śānti, Aśvamedhika, Mausala, Āśramavāsi, Mahāprasthānika, and Svargārohaṇa parvans of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतीयद्रोणकर्णशान्तिश्वमेधिकनीपलाश्रमवासिनामहाप्रस्थानिकस्वर्गारोहणपर्वणां वर्तन्ते ।

३३

No. 132. महाभारतम् । Mahābhāratam. Substance, foolscap paper, 14 × 5 inches. Folia, 363. Lines, 10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the Vanaparvan (complete) and a small fragment of the Sabbāparvan.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतीयवनपर्वं संपूर्णं समापर्वणोऽंशमात्रं विद्यते ।

No. 133. महाभारतम् (आदिसभावनविराटपर्वणि) । Mahābhāratam (Ādisabhāvanavirāṭaparvāṇi) Substance, country made white paper, 14 × 4 inches. Folia, 761. Lines, 8-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, with different hand writings. Verse Generally correct. Complete.

This codex contains the Ādi, Sabhā, Vana, and Virata parvans of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतीयआदिसभावनवर्षाणि विद्यन्ते ।

No. 134. महाभारतम् (विराटपर्व सटीकम्) । Mahābhāratam (Virāṭaparva saṭīkam). Substance, country made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 90, (of which foll 1-3 are wanting. Lines, 3-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose and verse Generally correct. Complete, (except the first 3 folia)

This codex contains only the Virāṭaparvan of the Mahābhārata, with a commentary in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतीयसटीकविराटपर्वमात्रं विद्यते ।

No. 135. महाभारतम् (उद्योगपर्व सटीकम्) । Mahābhāratam (Udyogaparva saṭīkam) Substance, country made white and yellow paper, 12 × 5 inches. Folia, 238. Lines, 10-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose and verse Generally correct. Complete.

This codex contains the Udyogaparvan of the Mahābhārata, with a commentary in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् सटीकसुद्योगपर्वमात्रं विद्यते ।

No. 136. महाभारतम् (भीष्मपर्व) । Mahābhāratam (Bhīṣma-parva). Substance, country-made white paper, 14 × 4 inches. Folia, 160. Lines, 2-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Generally correct. Complete.

This codex contains only the Bhīṣmaparvan of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतीयभीष्मपर्वनामं विद्यते ।

No. 137. महाभारतम् (कर्णशल्यगदासौमिकस्त्रीपर्व्याणि) । Mahābhāratam (Karnaśalyagadāsauptikastrīparvāṇi). Substance, country-made colourless paper, 12 × 4 inches. Folia, 330. Lines, 2-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and written by different hands. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the Karṇa, Śalya, Gada, Sautika, and Strī pārvans of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतीयकर्णशल्यगदासौमिकस्त्रीपर्व्याणि वर्त्तन्ते ।

No. 138. महाभारतम् (द्रोणपर्व) । Mahābhāratam (Drōṇa-parva). Substance, country made white paper, 12 × 6 inches. Folia, 69. Lines, 13-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only a fragment of the Drōṇaparvan of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतीयद्रोणपर्व्याणीश्वशेषे विद्यन्ते ।

No. 139. महाभारतम् (दानधर्मः सटीकः) । Mahābhāratam (Dānadharmaḥ saṭīkaḥ). Substance, country-made yellow paper, 12 × 6 inches. Folia, 59. Lines, 8-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and spoiled in parts. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only a portion of the Dānadharma with a commentary in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतीयदानधर्मपर्व्यान्तर्गतदानधर्मसंज्ञाश्रमावर्त्तन्ते ।

No. 140. महाभारतम् (आश्वमेधिकमौषलमहाप्रस्थानिकपर्व्याणि सटीकानि) । Mahābhāratam (Āśvamedhika-mausala mahāprasthānika parvāni satīkāni). Substance, country-made white paper, 12×6 inches. Folia, 146. Lines, 9-13 in a page Character, Nigara Date, Samvat 1842. Appearance, old. Prose and verse Generally correct Complete

This codex contains the Āśvamedhika, Mauṣala, and Mahā-prasthānika parvans of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतीयआश्वमेधिकमौषलमहाप्रस्थानिकपर्व्याणि वर्तन्ते ।

No. 141. महाभारतम् (द्रोणकर्णपर्व्याणी) । Mahābhāratam (Dronakarpaparvāni) Substance, country made white paper, 16×4 inches Folia, 442 Lines, 5-11 in a page Character, Nigara. Date, Appearance, old. Verse Generally correct Complete

This codex contains the Drōṇa and Karṇa parvans of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतीयद्रोणकर्णपर्व्याणी वर्तन्ते ।

No. 142. महाभारतम् (द्रोणपर्व) । Mahābhāratam (Drona parva) Substance, country made white paper, 12×6 inches Folia, 113 Lines, 13-14 in a page Character, Nigara Date, 1812 (?) Appearance, old. Verse. Generally correct Complete

Colophon. ज्ञात श्रीमहाभारते ज्ञतसाहस्रां संहितायां वैयाखिका द्रोणपर्व समाप्त ।

द्रोणपर्व्याणि विप्रैश्चो भोजनं परमाहृत ।

शराय देया राजेद्र चापान्यसिबराक्षया ॥

अथान् गजान् रथायैव वासास्याभरणाणि च ।

सर्वदृष्टादशशते चाधिकोऽष्टकोऽहिके ॥

सर्ववृत्तरे उवाचो तु कर्णे मास्त्रसित धने ।

अधिन्या च विसीयाथा चाद्रजे द्रोणपर्व्ये मे ॥

लिखितं हरिद्वारस्य शास्त्री विष्णुवत्सल्ये ।

श्रीलक्ष्मीयामसु संवत् १८१२ शब्द(?)वीथ इति तबोदयो गुरुवासरे लिखितं
सोहानायाति बारीश ह्यल वाद (?) ।*

No. 143. शम्भलयाममाहात्म्यम् । Sambhalagrāmamāhātmyam.
Substance, country-made white and yellow paper, 16 × 4 inches. Folia, 48.
Lines, 4-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1859.
Appearance, not old. Verse Generally correct. Complete.

A part of the Skandapurāṇa on the sanctity of Sambhalagrāma
or Sambalapur.

Beginning. श्रीं स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः ॥ शिवाय नमः ॥

नारायण नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमं ।
देवीं सरस्वतीं चैव ततो जयसुदीरधेत् ॥
निदशाना यथा विष्णुस्त्रीर्यानां तीर्थराशिषु ।
तथा जयति भुवन्त्रे शम्भलयाम उत्तम ॥

End.

अगस्ति (?) उवाच ॥
भगवन् भूतभव्येश सर्वज्ञानमहानिधि ।
अधीत्येता कथां दिव्यां न तस्मिन्निधायि च ॥
तव वागमृत भूयो मनो मे स्वातु (?) निश्च्युति ।
इदानीं ब्रूहि मे स्वामिन् शालयामकथानकं ॥

स्कंद उवाच ॥

भद्रियामस्य माहात्म्यं हरेर्यैव द्विजीतम् ।
काथितं च महापुण्यं शालयामे निशामय ॥

Colophon. इति श्रीस्कंदपुराणे भुवन्त्रे शम्भलयाममाहात्म्यं समाप्तं ॥ • ॥ संवत् १८५९
लिखित भाद्रपद पुनवामी शनि.

विवरणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतशम्भलयाममाहात्म्यविषयकोऽयं निबन्धः ॥

No. 144. महाभारतम् (द्रोणपर्व) । Mahābhāratam (Droṇa-parva). Substance, country-made colourless paper, 12 × 4 inches. Folia, 343, (of which nearly fifty folia are wanting). Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains an incomplete copy of the Droṇaparvan of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् द्रोणपर्वोऽपूर्णं वर्तते ।

No. 145. महाभारतम् (सभापर्व) । Mahābhāratam (Sabhā-parva). Substance, country-made white paper, 14 × 7 inches. Folia, 78. Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1804. Appearance, very old. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains an incomplete copy of the Sabhāparvan of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतीयसभापर्वं वर्तते ।

No. 146. महाभारतम् (वनविराटपर्वणी) । Mahābhāratam (Vanavirāṭaparvaṇī). Substance, country-made white paper, 16 × 7 inches. Folia, 559. Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1812. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the Droṇa and Virāṭa parvans of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतीयद्रोणकथपर्वणी वर्तते ।

No. 147. महाभारतम् (उद्योगभीष्मपर्वणी) । Mahābhāratam (Udyogabhiṣmaparvaṇī). Substance, country-made white paper, 14 × 3 inches. Folia, 415. Lines, 7-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1632. Appearance, very old, with different hand-writings. Verse. Generally correct.

This codex contains the Udyoga and Bhīṣma parvans of the Mahabharata. The former is complete, but the latter incomplete

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतस्त्रीयोगसौप्तिकपर्वणो वर्तते । तत्रोद्योगपर्वणोऽसंपूर्णम् भीष्मपर्वणं त्वसंपूर्णम् ।

Colophon of the Udyogaparvan इति श्रीमहाभारते ब्रतसाधकाः संहितायां वेद्या-
शि(सि १)काः सद्योगपर्वणि पांडवयुद्धसमादेशी नाम ब्रतसौधायः (१) ॥
ॐ ॥ सद्योगपर्वसमाप्तमिति ॥ ॐ ॥ संवत् १६१२ क्लृप्तये तारुणनाम
संवत्सरे द्वितीयव्यास सुदि रविवासरे समाप्तम् ।

No. 148. महाभारतम् (राजधर्मविशोकसौप्तिकस्त्रीपर्वण्यणि) ।
Mahābhāratam (Rājadharmaviśoka sauptikastīparvāṇi) Substance,
country made white and yellow paper, 11×6 inches Folia, 273 Lines,
9-16 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance, old.
Verse Incomplete

This codex contains a fragment of the Rajadharma, a part of the Śāntiparvan, and the Viśoka, Sauptika, and Śrī parvans complete

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतीय शान्तिपर्वणान्तर्गतो राजधर्मोऽसंपूर्णो वर्तते । विशोकसौप्तिकस्त्री-
पर्वण्यणि तु संपुण्यानि वर्तन्ते ।

No. 149. महाभारतम् (दानधर्म) । Mahābhāratam (Dāna-
dharmaḥ) Substance country made colourless paper, 14×4 inches
Folia, 226 Lines, 9 in a page Character, Nāgara Date, ?
Appearance, very old, and worn out Verse Generally correct
Complete.

This codex contains the Danadharma, a part of the Śāntiparvan of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् शान्तिपर्वणान्तर्गतदानधर्ममात्रं विद्यते ।

No. 150. महाभारतम् (मोक्षधर्मः) । Mahabhāratam (Mokṣa dharmah). Substance, country-made white paper, 14×4 inches Folia, 141. Lines, 5-10 in a page. Character, Nāgara Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm eaten in parts Verse Generally correct. Complete.

This codex contains the Mokṣadharmā treated of in the Śānti-parvan of the Mahābhārata.

पुस्तकसंज्ञिन् महाभारतीयशान्तिपर्व्यान्तर्गती मोक्षधर्मो वर्तते ।

No. 151. महाभारतम् (आपद्धर्मः) । Mahabhāratam (Āpa-ddharmah). Substance, country made white paper, 14×6 inches Folia, 46 Lines, 11-14 in a page Character, Nāgara Date, Samvat 1802. Appearance, old Verse Generally correct Complete

This codex contains the Āpaddharma treated of in the Śānti parvan.

पुस्तकसंज्ञिन् महाभारतीयशान्तिपर्व्यान्तर्गतापद्धर्ममात्रं वर्तते ।

Colophon.

इति श्रीमहाभारतं शतसाहस्रं संहितायां वैयासिकं शान्तिपर्व्यापद्धर्मं समाप्तं अतः परं माचक्ष्मन् सवत् १८०२ मार्गशीर्षे शुक्ल ४ शनी तिथिं लिखितं पुस्तकं बनीकरीपनामकखंडे रायण (?) स्वायं परार्थं च सावसदाश्रवार्पणमस्तु श्रीशिव श्रीशंकर श्रीगौरीश योगनाथर श्रीमोक्षान (?) ।

No. 152. महाभारतं (उद्योगपर्वः) । Mahābhāratam Udyoga parva). Substance, country made white paper, 18×9 inches Folia, 59 Lines, 7 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse Generally correct Incomplete.

This codex contains the Udyogaparvan.

पुस्तकसंज्ञिन् महाभारतीयोद्योगपर्व्यासपूर्वं वर्तते ।

No. 153. महाभारतं (आश्वमेधपर्व) । Mahābhāratam (Āśva-medhaparva). Substance, country-made white paper, 18×6 inches. Folia, 90. Lines, 14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the Āśvamedhikaparvan of the Mahābhārata.

পুস্তকে আশ্বমেধপর্বাসংপূর্ণ বর্ণিত ;

No. 154. महाभारतं (काशीदासी) । Mahābhāratam (Kāśī-dāsī). Substance, country-made colourless paper, 20×5 inches. Folia, 112. Lines, 14-16 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1649. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

A very popular poem on the subject-matters of the Mahābhārata in the Bengali language, by Kāśīrāma Dāsa, generally known as Kāśīdāsī Mahābhārata, complete in eighteen parvans like the original. It has undergone several editions, and even men of the lower classes in Bengal daily read it at their leisure time.

No. 155. महाभारतं (विराटपर्व) । Mahābhāratam (Virāṭa-parva). Substance, country-made yellow paper, 20×3 inches. Folia, 17. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the Virāṭaparvan, noticed before.

বিবরণ্যকৃতপূর্ণম্ ।

No. 156. महाभारतम् (उद्योगपर्व सटीकम्) । Mahābhāratam (Udyogaparva saṭīkam). Substance, country-made white paper, 12 × 6 inches. Folia, 302, (of which foll. 1-100 are wanting). Lines, 12-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains an incomplete copy of the Udyogaparvan of the Mahābhārata, with a commentary in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् सटीकसुद्योगपर्वसंपूर्णम् वर्तते ।

No. 157. महाभारतम् (आदिपर्व) । Mahābhāratam (Ādiparva). Substance, country-made white paper, 12 × 6 inches. Folia, 43, (of which foll. 1-32 are wanting). Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains an incomplete copy of the Ādiparvan.

पुस्तकेऽस्मिन् महाभारतीयादिपर्वसंपूर्णम् वर्तते ।

No. 158. महाभारतम् (स्वर्गरोहणपर्व) । Mahābhāratam (Svargārohanaparva). Substance, country made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 6, (of which foll. 1-2 are wanting). Lines, 7-11 in a page. Character, Nāgara. Date, . ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains an incomplete copy of the Svargārohanaparvan of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् स्वर्गरोहणपर्वसंपूर्णम् वर्तते ।

No. 159. महाभारतम् (द्रोणपर्व) । Mahābhāratam (Droṇaparva). Substance, country-made white paper, 18 × 6 inches. Folia, 286. Lines, 10-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains a complete copy of the Dronaparvan of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् संपूर्णं द्रोणपर्वं वर्तते ।

No. 160. महाभारतम् (आदिपर्व सटीकम्) । Mahābhāratam (Ādiparva saṭīkam). Substance, country-made yellow and white paper, 15 × 6 inches. Folia, 358. Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1876. Appearance, old, and torn in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the Ādiparvan with the commentary of Nilakaṇṭha in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् सटीकमादिपर्वमात्रं विद्यते ।

The Colophon of the Commentary. इति श्रीमत्पद्माक्षप्रमाणश्चमय्यादाधुरंधरचतुर्धर-
वंशावतंसगोविन्दस्मृन्मनीः श्रीनीलकण्ठ(?)स्य कृतौ भारतभावदीपे आदि-
पर्वस्य खाडवदाहार्यः प्रकाशः ॥ संवत् १८ ॥ ७६ ॥ आश्विन सुदि ॥ ८ ॥ ८ ॥

No. 161. महाभारतम् (सभापर्व सटीकम्) । Mahābhāratam (Sabhāparva saṭīkam). Substance, country-made colourless paper, 18 × 6 inches. Folia, 139. Lines, 8-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains an incomplete copy of the Sabhāparvan with Nilakaṇṭha's commentary in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् सटीकं सभापर्वसंपूर्णं वर्तते ।

No. 162. महाभारतम् (वनपर्व सटीकम्) । Mahābhāratam (Vanaparva saṭīkam). Substance, country-made white paper, 18 × 6 inches. Folia, 460. Lines, 10-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, torn in parts, and with different hand-writings. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the Vanaparvan with Nilakanṭha's commentary in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् नीलकण्ठटीकासहितं संपूर्णं वनपर्वं वर्तते ।

End of the Commentary.

अथाध्यायशते हे तु संख्याया परिकीर्णिते ।
 एकीनसप्तत्येव तथाध्यायाः प्रकीर्णिताः ॥
 एकादशसङ्काणि श्लोकानां षट्शतानि च ।
 अतुःषट्सुधा श्लोकाः पञ्चण्यस्मिन् प्रकीर्णिताः ॥
 एतच्छ्रुत्वा तु पुरुषो सर्वपापैः प्रमुच्यते ।
 तीर्थावगाहजं पुण्यं श्रवणादेव लभ्यते ।
 युत्तैतद्वनपर्वं तु ब्राह्मणान् भोजयेन्मुदा ।
 गोभूहिरण्यवस्त्रादीर्वाचकं चापि पूजयेत् ॥

Colophon of the Commentary. इत्यारण्यके पर्वणि आख्यायानि समाप्तं (?) ॥ संपूर्णं समाप्तं श्रीरामाय नमः ॥ ६ ॥

No. 163. महाभारतम् (विराटपर्व सटीकम्) । Mahābhāratam (Virāṭaparva saṭīkaṁ). Substance, country-made yellow and white paper, 18 × 6 inches. Folia, 104. Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1876. Appearance, rather old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the Virāṭaparvan, with Nilakanṭha's commentary in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् नीलकण्ठटीकासहितं संपूर्णं वनपर्वं वर्तते ।

Colophon of the Commentary. इति श्रीमहाभारतविराटपर्वणि श्रीमत्पदवाक्यप्रमाण-
 पारावारीणचतुर्धरवंशवतंसश्रीनीलकण्ठभट्टकृतं भावार्थदीपः (?) दिसमति-
 तनीध्यायः ७२ ॥ इति समाप्तमिदं विराटपर्वणि (?) ॥ संवत् ॥ १८ ॥ ७६
 आषाढ सुदि १४ भीम तादिन पुस्तक (?) संपूर्णं ।

No. 164. महाभारतम् (भीष्मपर्व सटीकम्) । Mahābhāratam (Bhīṣmaparva saṭīkam). Substance, country-made white paper, 15×6 inches. Folia, 280. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the Bhīṣmaparvan with Nilakanṭha's commentary in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् सटीकम् भीष्मपर्वं वर्तते ।

No. 165. महाभारतम् (उद्योगपर्व सटीकम्) । Mahābhāratam (Udyogaparva saṭīkam). Substance, country-made white paper, 15×6 inches. Folia, 309. Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1851. Appearance, very old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the Udyogaparvan with Nilakanṭha's commentary in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् सटीकमुद्योगपर्वं वर्तते ।

No. 166. महाभारतम् (विराटपर्व) । Mahābhāratam (Virāṭa-parva). Substance, country-made yellow paper, 21×2 inches. Folia, 17. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains an incomplete copy of the Bhīṣmaparvan.

पुस्तकेऽस्मिन् सटीकमुद्योगपर्वं वर्तते ।

No. 167. महाभारतम् (कर्णशल्यगदासौप्तिकस्त्रीपर्वोपनिषि) । Mahābhāratam (Karnaśalyagadāsauptikāstrīparvāpi). Substance, country-made yellow and white papers, 15×6 inches. Folia, 353. Lines, 5-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1876. Appearance, old, and slightly worm-eaten.³⁴ Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the Karna, Salya, Gadā, Saupṭika and Strī parvans of the Mahābhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् कर्णसल्यगदासौप्तिकस्त्रीपर्वणाणि सन्ति ।

No. 168. महाभारतम् (मोक्षदानराजधर्मः) । Mahābhārataṁ (Mokṣadānarājadharmāḥ). Substance, country-made white paper, 14 × 5 inches. Folia, 627. Lines, 12-17 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1719. Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the Mokṣa, Dāna and Rāja dharmas of the Mahābhārata with the commentary of Ānandapūrṇa Muṇindra Vidyāsāgara, entitled Vyākhyānaratnāvalī in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् आनन्दपूर्णमुनीन्द्रविद्यासागरविरचितव्याख्यानरत्नावलीनामकटीकासहितमोक्ष-
दानराजधर्मो विद्यन्ते ।

Colophon of the Commentary. इति श्रीमत्पद्मसहस्रपरिभाषकाचार्यभट्टानन्दपुङ्गवपाद-
त्रयैश्वरानन्दपूर्णमुनीन्द्रेण विद्यासागरनामधेयेन विरचितायां व्याख्यानरत्ना-
वल्यां मोक्षधर्मोपनिषदायां समाप्तः (१)

No. 169. महाभारतं (दानधर्मः सटीकः) । Mahābhārataṁ (Dānadharmaḥ saṭīkaḥ). Substance, country made yellow and white paper, 15 × 6 inches. Folia, 331. Lines, 8-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the Dānadharma with Nīla-
kaṇṭha's commentary in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् सटीकदानधर्मो विद्यते ।

No. 170. महाभारतम् (आश्वमेधिकपर्व सटीकम्) । Mahābhāratam (Āśvamedhikaparva saṭīkam). Substance, country-made white paper, 15×6 inches. Folia, 127. Lines, 9-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and worn out. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the Āśvamedhikaparvan with Nilakaṇṭha's commentary in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् सटीकाश्वमेधपर्वं विद्यते ।

No. 171. महाभारतं (स्त्रीपर्व सटीकम्) । Mahābhāratam (Strīparva saṭīkam). Substance, country-made white paper, 15×6 inches. Folia, 31. Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the Strīparvan with Nilakaṇṭha's commentary in the margin.

पुस्तकेऽस्मिन् सटीकं स्त्रीपर्वं वर्तते ।

No. 172. महाभारतं (आश्रमवासिपर्व) । Mahābhāratam (Āśramavāsiparva). Substance, country-made white paper, 15×6 inches. Folia, 38. Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains a complete copy of the Āśramavāsiparvan.

पुस्तकेऽस्मिन् सटीकाश्रमवासिपर्वं वर्तते ।

No. 173. महाभारतं (मौषल-महाप्रस्थानिकस्वर्गारोहणपर्वणि) । Mahābhāratam (Mauṣala-mahāprasthānika-svargārohaparvāṇi). Substance, country-made yellow and white paper, 17×6 inches. Folia, 26. Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the *Mauṣala*, *Mahāprasthānika*, and *Svargā-rohana* parvans of the *Mahābhārata*.

विवरणस्तूपूर्वम् ।

No. 174. अद्भुतरामायणम् । *Adbhutarāmāyaṇam*. Substance, country-made colourless paper, 12 x 3 inches. Folia, 70. Lines, 6-9 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1638. Appearance, very old, worn out, torn in parts, and with different hand-writings. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the *Adbhuta Rāmāyaṇa*, noticed before.

End.

सीताया ऐश्वरं रूपं रावणस्य वधस्तथा ।
अथोध्यागमनं रामस्यैव वृत्तान्तसंग्रहः ॥
वृत्तान्तसंग्रहश्चापि पठित्वा रामभक्तिमान् ।
जायते मुनिशार्ङ्गल नात्र कार्यविचारणा ॥
पठेत् यो रामचरितमत्तत् पुनाति पापात् सुकृतं लभेत ।
मौर्षाभिषेकं समग्रं जयच्च स सर्वयज्ञस्य मङ्गलं फलञ्च ॥
भजेत यो रामसचिन्त्यरूपसैकात्म्यभावेन च भूमिपुत्रीम् ।
एतत् सुपुण्यं शृण्वयात् पठेद्वा भूयो भवेद्भो जठरे जनन्याः ॥ ० ॥

Colophon.

इत्यार्षे श्रीरामायणं आदिकाव्येऽद्भुतौत्तरकाण्डे सीतारामयोध्याप्रत्यागमनं
नाम सप्तविंशतितमः सर्गः ॥ २७ ॥ इति समाप्तः ॥ एवमस्तु ॥ शकाब्दा
१६२८ मार्गशीर्षस्य चतुर्दशी दिवसे ॥

विवरणस्तूपूर्वम्

No. 175. दुर्बोधपदसाधनी । *Durbodhapadasādhani*. Substance, country-made white paper, 14 x 3 inches. Folia, 80. Lines, 10-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1834. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary explaining difficult passages only in the *Mahābhārata*, entitled *Durbodhapada-sādhani*, by Vimalabodha. This work is noticed by Dr. R. Mitra, under the name of *Durbodhapada-bhaṣṇinī*. See his Notices, No. 3011.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीं नमो भगवते श्रीवासुदेवाय ।

नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमम् ।

देवीं सरस्वतीं चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥

नारायणमिति नारायणं परमात्मानं नरं जीवात्मानं श्रीरैन्द्रियविषयीष-
नौतया वेदनया नरो मत् इति व्युत्पत्त्या चैव शब्दी नैव शब्दवत् पदं
समर्थं नरोत्तममिति ह्यीर्विशेषणं नरेभ्यो जीवेभ्यो ह्युत्तमः नारायणः सदा-
मुक्त्वात् नरदामी उत्तमयेति जीवः नरत्वमुक्तव्युत्पत्त्या उत्तमत्वं । पद-
मात्मसादात्मात् श्रीनारायणाय नमः ।

नमो धर्माय सहते नमः कृष्णाय मायिने ।

नमा व्यासाय गुरुर्वै यैरिदं धार्यते जगत् ॥

निघटभाष्यनिगमनिज्ञानि विशिषतः ।

वैशंपायनटीकादि देवस्यामिमतानि च ॥

वीक्ष्य व्याख्या विरचितता दुर्घटार्यप्रकाशिनौ ।

भगवद्विमलबीधेन भारताख्यानवेदिना ।

श्रीमहाभारताख्यानदुर्विधपदसाधनौ ।

टीका विरच्यतेऽस्माभिरादिपर्वकामादिभ्यम् ॥

End.

कालि गोधूम्याटः पत्नी म यच धूमं पश्यति तत्रैवाटति तदनुकारी सोमसह-
न पितामीत्यर्थः । किं वाङ्मयार्चितो भव्यैः सहति गणं पृथ्वीम् ॥

Colophon.

इत्याश्रमधिकपर्वस्थिते विषमाः श्लोकाः ॥ इति श्रीमद्विमलबीधविरचितता
महाभारतद्विध्वंसिकटिपणिका समाप्ता ॥ शुभमस्तु सर्वत् १८३४ फाल्गुन
शुक्लचतुर्दश्यां वर्षे रामनाथेन लिखितुमिदं पुस्तकम् ।

ववरणम्—श्रीविमलबीधविरचितश्रीमहाभारतदुर्विधपदसाधनौ नाम टीका ।

No. 176. भविष्यपुराणम् । Bhaviṣyapurāṇam. Substance, country-made red and white paper, 12 × 6 inches. Folia, 416, (of which foll. 1-23 and the last have been recently replaced by fresh ones). Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1953.* Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts, except the re-written folia as mentioned above. Verse. Not correct. Complete.

*This must be the date when the codex was partially re-written.

Although this work is called by the name of Bhaviṣya-purāṇa, it appears to be only a Sanskrit translation of the Bhaktamāla, for in it are given the lives even of Jīva Gosvāmīn and other followers of Gaurāṅga. According to this work, Bhaviṣya-purāṇa is divided into three khaṇḍas or parts, viz., (1) Vaiṣṇavakhaṇḍa, (2) Śivakhaṇḍa, and (3) Śāktikhaṇḍa; and Bhakti is spoken of as the best means of salvation. It contains 6700 stanzas and is divided into 146 chapters.

Beginning. श्रीमन्महाव नमः ।

नमामि गोविन्दपदारविन्द पदारविन्द (?) सद्देहिरामन्दनमुत्तमाख्यं ।

जगज्जनानां हृदि सन्निविष्टं महाजन्मैकायमसृजतं (?) ॥ १ ॥

एकदा मुनयः सर्वं जलज्जलनमनं निभाः ।

द्विमवहांसनः सर्वं मुनयो वेदपारगाः ॥ २ ॥

त्रिकालज्ञा महाकाली नानापुण्याशमाश्रयाः ।

सद्देहादिरता येन येन विध्वनिवासिनः ॥ ३ ॥

येर्युदायस्थिरताः पुष्करारण्यवासिनः ।

अनुसागरिता येन येन सत्यनिवासिनः ॥ ४ ॥

एते चान्ये च बहुवः सांश्रय्यसुतयोमलाः ।

नैमिषं समुपानय शौनकेन्द्रष्टमुत्सृजा ॥ ५ ॥

ते पूजयित्वा विधिवत्तेन ते च प्रपूजिताः ।

आसनेषु विचित्रेषु हव्यादिषु यथाकर्म ॥ ६ ॥

शौनकेन प्रदत्तेषु आसीनास्त तपोधनाः ।

कृष्णार्थिताः कथाः पुण्याः परस्परमद्यावृत्तम् ॥ ७ ॥

कथातेषु तेतस्तेषु मुनीनां भावितात्मनाम् ।

आजगाम महातेजा मृतसाव महाद्युति ॥ ८ ॥

व्यासशिष्यः पराणशीलोमहर्षणमंशकः ।

तान् प्रणम्य यथान्यायं स तैश्चैव प्रपूजितः ॥ ९ ॥

उपविष्ट यथाधीमं शौनकाद्या महर्षयः ।

व्यासशिष्यं यथान्यायं सृते वै रीमहर्षणम् ॥ १० ॥

ते प्रपञ्चमुद्भाभागाः शौनकाद्या महर्षयः ।

एवमन्वेतु धी चाव भक्ताक्षेपां तु कीर्तनात् ।

हृदिभक्तिमवाप्नोति ततः प्राप्नोति वाञ्छितम् ॥ ११ ॥

इदं श्रीभगवत्प्रतिमावाक्यं कथितं मया ।

End.

प्रीत्यै भूयाद्भगवतः श्रीकृष्णस्य दयानिधिः ॥ १२ ॥

भूत्वा प्रसन्नीभगवान् निजभक्तानुकीर्त्तनात् ।

ददात्वभिमतं वृणां श्रोतॄणां वाचकस्य च ॥ १२ ॥

प्रसीदतु हरिः श्रीमान् भगवान् भक्तवत्सलः ।

तद्वक्ता मे प्रसीदंतु तस्मै तंभ्यो नमोनमः ॥ १४ ॥

षट् सङ्ख्यमित्योका उक्ताः सप्तशताधिकाः ।

ऊनपंचाशदधिकं सर्गाणां च शतं शुभम् ॥ १५ ॥

Colophon. इति श्रीभविष्यपुराणं समाप्तं ॥ सवत् १८५६ फाल्गुन कृष्ण ३ शनिवारे
पुर्त्तिमगात् ॥

विवरणम् — भविष्यपुराणभाष्या प्रसिद्धीकृतमपि पुस्तकमिदं भक्तमालस्य संस्कृतानुवादभूतमनु-
मीयते ॥ यस्याऽत्र जीवगीतासामि प्रमुखाणामपि भक्तानां चरितं वर्णितमभूत् ॥

No. 177. मार्कण्डेयपुराणम् । Mārkaṇḍeya-purāṇam. Substance,
country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 246. Lines, 4-10
in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1686. Appearance, old,
and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

One of the Mahāpurāṇas, standing third in the list. It was
narrated by Mahārṣi Mārkaṇḍeya through the agency of birds to
Jaimini. The contents are given in the Sanskrit vivaraṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

प्रपद्ये देवमोक्षार्थं शाश्वतानन्दमव्ययम् ।

सङ्गादेवं सङ्गात्मानं विश्वस्य जगतः पतिम् ॥

यद्योगिभिर्भवभयार्त्तिं विनाशार्थीग्यमासाद्यनदिनमतोव विभक्तचिन्तैः ।

तत्रः पुनातु हरिपादसरोजशुष्मसाविश्रुतं क्रमविलङ्घितभूर्भुवः स्वः ॥

पायाभयः सकल कलश (१) भेददध-

खीरादकुक्षि फाल्गुनीगणिविष्टमूर्तिः ।

श्रासावधूतसलिलात्कालिकाकरालः

सिंधुः प्रवृत्तमिव यस्य करोति संगान् ॥ १ ॥

नारायणं नमस्कृत्य नरघैव नरोत्तमम् ।

देवीं सरस्वतीं चैव ततो जयन्तुदीरयेत् ॥

प्रविश्या नैमिषं श्रेष्ठं यत्र योगेश्वरां हरिः ।
सत्यं भूदेवदेवित्री यत्र सा निगधारिणी ॥

End.

भारतेनाभवत् यन्त्रे संदृष्टस्मोटन द्विजा ।
तद्वद्वि ज्ञात मैत्रं कथिदम्यः करिष्यति ।
यूथं दीर्घायुषः स्वीक्रेर्नरिगउत्तिसंयुता ।
सर्वस्ययोगे तत्पाचास्तु बुद्धिरव्यभिचारिणी ॥
पिठशापकतादोषात् दीर्मनस्य व्यर्पेतु वः ।
एतावदुक्ता वचनं स अगाम स्वमाश्रमम् ।
चिंतयन् परमोदारं पविष्ठां वाक्यभीरितम् ॥

Colophon. इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे जैमिनिपद्यं (१) पुराणं परिपूर्णं ॥ छ ॥ श्रीः ॥ स्वस्ति
संवत् १९८६ ॥ वर्षे आषाढ वदी द्वापदसी ॥ छ । ॥ राम ॥

विवरणम्—भविष्यपुराणं महापुराणानामन्यतमम् । तद्विवरणं यथा भारद्वाज्ये कथितम् ।

यथाधिकृत्य शक्तुनीन् सर्वधर्मानुरुपणम् ।
मार्कण्डेयेन मुनिना जैमिने प्राक् समीरितम् ॥
पविष्ठां धर्मसंज्ञानां ततो जन्मानुरुपणम् ।
पूर्वजन्मकथा चैषा विक्रिया च दिवस्यते ॥
तीर्थयात्रा बलस्यती द्रौपद्यकथानकम् ।
हरिश्चन्द्रकथा पण्ड्या युद्धमात्रावकाभिधम् ॥
पितापुत्रसमाख्यानं दत्तात्रेयकथा ततः ।
हैहयस्याथ चरितं महाख्यानमसमाचितम् ।
मदालसाकथा प्रीक्ता क्षालकाचरिताचिता ।
सृष्टिसंकीर्णं पुण्यं नवधा परिकीर्तितम् ।
कल्पात्कालनिर्देशो यत्सृष्टिनिरूपणम् ।
ब्रह्मादिसृष्टिरप्युक्ता हौपवर्षानुकीर्तनम् ।
मनुष्याश्च कथा नाना कीर्तिता पापहारिकाः ।
तासु दुर्गाकथात्यन्तं पुण्यदा चाष्टमन्तरं ॥
तत्पश्चात् प्रणवीपनिस्त्रयीतेज समुद्भव ।
मार्कण्डेयस्य जन्माख्या तन्माहात्म्यमश्रिता ॥
वैवस्वताम्यवर्षापि वत्सस्य चरितं ततः ।
क्षनिचस्य ततः प्रीक्ता कथा पुण्या भृङ्गात्मनः ॥
परीक्षितचरितं चैव किमिच्छन्नतकीर्तनम् ।

नरिष्यमस्य चरितं दृष्ट्वाकुचरितं ततः ॥
 तुलस्याचरितं पश्चाद्गामचरितं सत्कथा ।
 कुशवंशसमाख्यानं सीमवशानुकीर्तनम् ॥
 पुरुवर (१) कथा पुण्या नृपस्य च सत्कथा ।
 यथातिचरितं पुण्यं धनुवंशानुकीर्तनम् ॥
 श्रीकृष्णवाक्यचरितं मायुरं चरितं ततः ।
 हारकाचरितञ्चाय कथा सर्ववतारजा ॥
 ततः साक्षात्समुद्देशः प्रपञ्चासत्त्वकीर्तनम् ।
 मार्कण्डेयस्य चरितं पुराणश्रवणं फलम् ॥

No. 178. मार्कण्डेयपुराणम् । *Mārkaṇḍeyapurāṇam.* Substance, country made white paper, 12×6 inches Folia, 236. Lines, 6-11 in a page. Character, Nāgara Date, ? Appearance, old. Verse Generally correct Complete.

Another complete copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 179. महाभारततात्पर्यनिर्णयः । *Mahābhārata Tātparyya-nirṇayaḥ.* Substance, country made colourless paper, 12×6 inches. Folia, 50. Lines, 11-18 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

A study of the Mahābhārata, explaining the subject-matter and object of the poem, entitled *Mahābhāratatātparyyanirṇaya*, by Ānanda Tīrtha, with a commentary in the margin; entitled *Tātparyyanirṇaya-dīpikā* by Janārdana Bhaṭṭa.

Beginning of the Commentary. ॥ श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

नारायणं पूर्यमुपैकदेहं जन्मादिदं ज्ञानविषयवहेतुम् ।

विश्वस्य भक्तितरसीत्यदुःखं सहेतुमीशं विततं नमानि ॥ १ ॥

नमानि नीलावुदकातिकीर्तं व्याहं निरसाक्षिणदीपदम् ।

ज्ञानादिदं नानाविधादिकीर्तं ज्ञानसुखात्मकमुत्तमम् ॥ २ ॥

अयमि श्रीमदानन्दतीर्थमार्गचञ्चरीः (१) ।

अनुवर्णः सती श्रीमद्वर्यो समदीदत् ॥ १ ॥

श्रुत्वा भारताध्यैर्निर्णयस्य प्रदीपिका ।

आसतीर्थादिसहाय्यामाश्रित्य क्रियते मया ॥ ४ ॥

महाभारततात्पर्यनिर्णयस्य दीपिका ।

कर्तुमुद्योगिनः संतः चाभ्यस्तु मम दुर्लभम् ॥

Beginning of the Text. श्रीहरये नमः ॥

नारायणाय परिपूर्णगुणार्णवाय विन्नीदयस्थितिलयोदियतिप्रदाय ।

ज्ञानप्रदाय विबुधासुरसीस्य दुःखसत्कारणाय वितताय नमो नमो ॥ १ ॥

चाक्षीकृष्णगुणवारिधिरप्रमयी नारायण, परमात्म एक ।

संज्ञातसंविदस्त्रिल जडरे निधाय लम्बीभुजांतरगत, स्वरतोपि चाये ॥

End of the Text.

सः प्रीयतां परमत, परमादन्त ।

संतारक सततमं नृतिदुस्तरागात् ॥

यत्पादपद्मकरदयु (जु १) कीहि पार्श्व

स्वाराज्यमापुनभयं विनोदात् ॥ १८६ ॥

Colophon of the Text इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचिते श्रीमद्भारत
भारततात्पर्यनिर्णये सुवाक्योद्धारणं नाम द्वितीयोऽध्यायः ॥

End of the Commentary. वनवासादिदुःखस्यानुभूतत्वात् कथमिह स्वाराज्यमित्युक्त
मिथ्यतयाह सदेति सदा सर्वदा विनोदात् वनवासादिकं तीर्थाटनदैत्य-
जननादि सुखकरमेवेति भावः ॥ १८६ ॥ यं गंगाजमदग्निजान्मखभवादि-
हिरण्याभिधात् पुत्रं प्राप जगार्हं न भवदमस्वाध्यायसंयुतनात् ॥ पूर्ति
मय ज्ञानी सती सुखकरोध्यायी वितोय' शुभ' श्रीमद्भारतभावनिर्णयपदार्थी
दीपिकाध्यामनसत् (१) ॥ १ ॥ २ ॥

Colophon of the Commentary. इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितस्य
श्रीमन्भारततात्पर्यनिर्णयस्य टीकायां जगार्हं न भवदमस्वाध्यायसंयुतनात् पदाब्धेदीपिकायां
द्वितीयोऽध्यायः ।

विरचितम् श्रीमद्भारततात्पर्यनिर्णयदीपिकायां निबन्ध ।

No. 180. मार्कण्डेयपुराणम् । *Mārkaṇḍeyapurāṇam.* Substance, country-made yellow paper, 18×5 inches. Folia, 228. Lines, 10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verso. Generally correct. Complete.

Another copy of the *Mārkaṇḍeyapurāṇa*, noticed before.

विवरणान्तर्गतम् ।

No. 181. देवीभागवतम् । *Devībhāgavatam.* Substance, country-made yellow paper, 15×5 inches. Folia, 134. Lines, 10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verso. Not correct. Complete, (as regards the first part only).

Another copy of the *Devībhāgavata*, noticed before.

विवरणान्तर्गतम् ।

No. 182. मुक्तिचिन्तामणिः । *Muktichintāmaṇiḥ.* Substance, country-made yellow paper, 16×4 inches. Folia, 38. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, 1622? Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A work on salvation, with authorities cited from the different *Purāṇas*. Anonymous.

Beginning. श्री नमो नारायणाय ॥

नीलाद्रो तत्तदर्थिभ्योदातुमर्थं चतुष्टयं ।

अदृश्यो नैव पदो यातं यत्नं हरिं नमः ॥

मायामीहानलज्वालादग्धशानाद्गुरुं नरं ॥

यो नैकधा मोचयति कृपायुं तमहं भजे ॥

मानागमश्रुतिपुराणमहात्थिमध्यादुक्त्य बुद्धिमयनेन हरेः प्रसादात् ।

वाक्यानि यातानि (यानि ?) विलिखानि विमुक्तयेऽहं सत्सदर्थमानसं (मणिम् ?) परिशीलयन् ॥

End.

ब्रह्मोपवासनियमाः सहस्रान्दार्जिता अपि ।

समुह एवामेकव गणितः शीटिकोटिभिः ॥

विष्णुमन्त्रं सहस्रश्लोकैः समीक्ष्यो न हि कीर्तितः ॥ ० ॥

Colophon. इति सुक्तिचिन्तामणौ प्रसादकाय्य समाप्त ॥ ० ॥ इति सुक्तिचिन्तामणि
नामार्थं धन्यः समाप्तः ॥ * ॥ * ॥ युगलयुगरसंस्मृतमन्त्रितेऽस्मि ।

विवरणम्—सुक्तिचिन्तामणिनामकसुक्तिविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 183. इतिहासतमोमणिः । Itihāsatamomani Substance, country made Kāśmīrī paper, 10×7 inches, bound like an ordinary book. Pages, 35 Lines, 14-21 in a page Character, Nagua Date, ! Appearance, not very old, but torn, and worm eaten through out. Verse. Generally correct Complete

This appears to be a recent work on modern Indian history in Sanskrit verse, written after the manner of modern Indian histories, entitled Itihāsatamomani, complete in four chapters.

Beginning. समर्ज्योऽसतोविद्य दिव्य पाति च ततक्रमम् ।
प्रजाय व्यायतश्यासि नमस्तस्माद्यमादय ॥ १ ॥

शिव्य उवाच ॥

बाष्पीकृत्यासगीतानां रामादीना महीक्षिताम् ।
बाष्पेऽपि कौर्त्तिमाकर्ण्य चरितार्थं न वेदाहम् ॥ १ ॥
स्वजन्मभूपुराहते ज्ञानाभावात्तु लज्जित ।
तदीय निखिल तत्त्व ध्यूषेऽह भवन्मुखात् ॥ २ ॥
तथात्र यवनाक्रान्तिमागतिसि विर्दशिता ।
अयजाभिधशालुणां जिज्ञासे च समासत ॥

End. वाणेषुवसुचन्द्रे १८५५ ऽब्दे मङ्गिसासुरभूपति ।
टीष्टं महाबलं जघूर्णत्वा श्रीरङ्गपत्तनम् ॥
ततथास्थे गते कानि सिन्धियाख्य सङ्कीर्णकरं ।
महाराष्ट्राधिपौ द्वौ ते इङ्गलण्डीया विजिग्यसे ॥
वार्त्तां तेषां तु साम्राज्यप्रहञ्जेर्यदि वाञ्छसि ।
मित्रे तु विस्तराच्छिष्यसन्धेय्येषु मार्गय ॥ १०५ ॥
अक्षरसाहचन्द्रे १८६८ ऽब्दे इक्ष्वाक्याधिकारिता ।
देशान् प्राचीऽस्त्रिणान् व्याप्नोदा वज्राद यमुनावधि ॥ १०६ ॥

मन्त्रेन स्वप्रजाप्राप्त्यै रचाये च हिताय च ।

नवं ते स्थापयामासुराज्यकायै हितकर्म ॥ १०७ ॥

तथा नियोजितायै तैरधिकारधुरन्धराः ।

ते प्रायः कुर्वन्ते सर्वे मय्यग्नये विचारणं ॥ १०८ ॥

यदींश्लक्ष्मीयश्चान्नं ज्ञातुमिच्छसि विजरात ।

नलीदन्तीदकोत्साख्यस्तदायस्यो विचार्यताम् ॥ १०९ ॥

Colophon. इतीतिहासतमोमणौ भारतवर्षीयौ चरितकान्तकथनीनाम् चतुर्थोऽध्यायः ॥
समाप्तपार्थ तमोमणिः ॥ ४ ॥

विवरणम्—इतिहासतमोमणिनामकाधुनिकभारतेतिहासविषयकौऽयं निबन्धः ।

No. 184. रम्भाशुकसंवादः । Rambhāsukasaṁvādaḥ. Substance, country made colourless paper, 17 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 4 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A short poem on asceticism, entitled Rambhāsukasaṁvāda, in the form of a dialogue between Rambhā, a famous nymph, and Śuka, the great Rishi.

Beginning. श्रीं नमः शिवाय । रम्भोवाच ॥
वसन्तमासि कुसुमे समाकुले वनान्तरे पुष्पनिरन्तरे ।
कामान्तरं यः पुरुषो न सेवते हयान्तरं तस्य नरस्य जीवनम् ॥

End. शास्त्रान्तरं यः पुरुषो न सेवते हयान्तरं तस्य नरस्य जीवनम् ॥

Colophon. इति रम्भाशुकसंवादः समाप्तः ॥ ० ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽभिन्नु रम्भाशुकयोर्वाकीवाक्यच्छलेन सद्भासपथ्यं कथितः ।

No. 185. रामायणम् । Rāmāyaṇam Substance, country-made yellow and white paper, 12 × 5 inches. Folia, 788. Lines, 2-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1853. Appearance, not fresh. Verse. Generally correct. Complete.

The epic poem, Rāmāyaṇa, of the great Rishi Vālmiki is well-known to all Sanskrit scholars and is a sacred book of the Hindus.

who hear it recited by qualified Brāhmanas in auspicious months of the year, with devotional feelings. It is divided into seven cantos or kāṇḍas, viz., Bāla or Ādikāṇḍa, Ayodhyakāṇḍa, Aranyakāṇḍa, Kiśkindhyakāṇḍa, Sundarakāṇḍa, Yuddhakāṇḍa, and Uttarakāṇḍa, and consists of twenty-four thousand slokas.

Valmiki Rāmāyaṇa is considered as the earliest epic in India and has undergone several editions with commentaries and translations in different parts of the country.

Beginning. श्रीमच्छेष्टाय नमः ॥

वेदवेद्ये परे पुरि जातेष्टे रथात्मजे ।

वेदः प्राचेतसादासीत् साक्षाद्रामायणात्मना ॥

रामं रामानुज सीतां भरतं भरतानुजम् ।

सुग्रीवं वाहुतक्ष (वायुपुत्रश्च P) प्रथमामि पुन पुनः ॥

कृजन्ते रामरामेति मधुर मधुराक्षरम् ।

आवक्ष्य कविताशास्त्रां वेदे वाच्यौक्तिकीकृतम् ॥

वाच्यौक्तिकीकृतं कवितावनचारिणः ।

शब्दन् रामकथानाद को न याति परां गतिम् ॥

End. आदिकाव्यमिदं सर्वं पुरा वाच्यौकिना कृतम् ।

यः शृणोति सदा भक्त्या स गच्छेद्दिव्यवी गतिम् ॥

पुण्यदाराय वर्द्धन्ते मंषद मंततिस्तथा ।

सत्यमेतद्विला तु (विदित्वा तु) श्रितव्यं निश्चयात्मभिः ॥

इति रामायणश्रवणविधिः ।

यत्र यत्र ह्यनुनायकीर्णं तत्र तत्र कृतमस्तकाक्षलि ।

वाच्यवारिपरिपूर्णलोचनं मादति नमत वाचसालकम् ॥

Colophon. इत्यार्षे रामायणे वाच्यौकीये चतुर्विंशतिसाहस्रिकां सहितायां श्रीमदुत्तर-

काण्डे स्वर्गारोहणं नाम दशोत्तरशततमोऽध्यायः ॥

विवरणम्—वाच्यौकिरामायणं सुप्रसिद्धमेव ।

No. 186. रामायणं (अरण्यकाण्डम्) । Rāmāyaṇam (Aranya-kāṇḍam). Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 92. Lines, 2-8 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1716. Appearance, old. Verse Generally correct Complete

This codex contains only the Aranyakāṇḍa of the Vālmīki Rāmāyaṇa.

पुस्तकेऽस्मिन् वाष्पौकिरामायणस्यारण्यकाण्डमात्रं वर्तते ।

No. 187. रामायणम् (बालकाण्डम्) । Rāmāyaṇam (Bālakāṇḍam). Substance, country-made white paper, 9 × 3 inches. Folia, 89. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the Bālakāṇḍa or the first canto of the Rāmāyaṇa.

पुस्तकेऽस्मिन् बालकाण्डमसम्पूर्णं वर्तते ।

No. 188. रामायणम् (अयोध्याकाण्डम्) । Rāmāyaṇam (Ayodhyākāṇḍam). Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 111. Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the Ayodhyākāṇḍa or the second canto of the Rāmāyaṇa.

पुस्तकेऽस्मिन् सम्पूर्णमयोध्याकाण्डं वर्तते ।

No. 189. रामायणम् (किष्किन्ध्याकाण्डम्) । Rāmāyaṇam (Kiskindhyākāṇḍam). Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches, bound like an ordinary book. Folia, 106. Lines, 6-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1698. Appearance, very old, and worn out. Verse. Not correct. Complete.

This codex contains the Kiskindhyākāṇḍa or the fourth canto of the Rāmāyaṇa.

पुस्तकेऽस्मिन् सम्पूर्णं किष्किन्ध्याकाण्डम् वर्तते ।

Colophon. संपूण किष्किन्ध्याकांडमिमिति ॥ शब्दं धीरम् ॥ संवत् १८४८ मस्यै
यावणशुक्रप्रतिपदायां पम्निवितं (?) ग्रन्थस्य (?) ।

No. 190. रामायणविषमपदव्याख्या । *Ramāyana viṣamapada-
vyākhyā.* Substance, country made white paper, 10×3 inches. Folia,
936, (of which foll. 1-5 are wanting). Lines, 4-9 in a page. Character,
Nāgarī. Date, Samvat 1878. Appearance, fresh. Prose. Generally
correct. Complete (excepting the first five folia).

A work explaining the difficult passages of the Rāmāyaṇa,
entitled Visamapada-vyākhyā, by Bhaṭṭa Deva Rāma.

Beginning. नास्ति ।

End. एतद्व्याख्यानं रामायणमायुष्यमायुर्वृद्धिकरं सभविष्यं भगवदंतर्धानानंतरं
भगवदभीष्टावनातिक्रममहर्षितं सहीत्तरं उत्तरकांडमहर्षितं प्रथमतः पुनरी
वाच्योक्तिः कृतवान् पतंतम पुत्र इत्युच्यते । तद्वत्ता हिरण्यगर्भो
प्यन्वमन्त सत्यशब्दतया वेदोपबृंहणतया सार्थसाधकत्वेन चांगीकरोति
स्मिति सर्वैरसिद्धिः ॥ १० ॥

Colophon. इति श्रीमत्ज्ञानकीरमणपदपञ्चमप्रचरणपरायणश्रियन्तपाठकपादानु
यायिभट्टदेवरामसंरुहीते श्रीमद्रामायणविषमपदव्याख्यानं उत्तरकांडं
समाप्तमगमत् ॥ श्रीतत्सत् श्रीरामायणमस्तु ॥ अस्याज्ञया प्रवर्तते
मुनयाय (?) चतुर्दश । येन सृष्टिमिदं त्रिण रामाय्य विष्णुमायये ॥ २ ॥
अहल्याकल्याणं जनकदुहितुर्जीवितमहीतयः कीशल्यायाः सुकृतपरिपाकः
सतपसाम् ॥ अतीनां सर्वस कतिजनगिरां त्रयमपदं बहुलं शर्यम् भूवत्
पुरतः किंचन महः ॥ २ ॥

अथ रामायणप्रवणविधिदानविधिश्रुतिव्यति ॥

रामायणे श्रुते दद्याद्रथं हंसमथं सुधीः ।

चतुर्भिर्वाजिभिर्मुक्तं तथा क्षीमपताकथा ॥ १ ॥

रत्नैश्च विवर्धयुक्तं किंकिनीनादनादितम् ।

संपादितं रथे सम्यग् धनं दद्यात् पर्याप्तिनो ॥ २ ॥

ब्राह्मणान् भोजयत् पञ्चाश्रुतमष्टोत्तरं सुधीः ।

एवं कृत्वा विधानेन गृह्णाकाव्यफलप्रदम् ॥ ३ ॥

विवरणम्—लिङ्गं नामाष्टादशसहापुराणानामन्यतमम्, शिवमाहात्म्याप्रख्यापकं कादशसहस्र-
श्लोकपूर्णं पुराणम् । एतदात्मोच्चविषयः यथा—

पुराणीपक्रमे प्रथः सृष्टिसंक्षेपतः पुरा ।
थीगाख्यानं ततः प्रीतिं कल्पाख्याने ततः परं ॥
लिङ्गोद्भवस्तद्वर्षा च कीर्तिता च ततः परम् ।
सनत्कुमारशैलादिसंवादाश्च पावनः ॥
ततो दधीचिचरितं युगधर्मनिरूपणम् ।
ततो भवनक्रीडाख्या सत्यमीमान्वयस्ततः ॥
ततश्च विस्मरात् सर्गस्त्रिपुराख्यानकल्पया ।
लिङ्गप्रतिष्ठा च ततः पञ्चपाशविमोचनम् ॥
शिवव्रतानि च तथा सदाचारनिरूपणम् ।
प्रायश्चित्तान्यविष्टानि काशाशौश्लेषवर्णनं ॥
अस्यकाव्यात्मकं पञ्चाक्षराक्षरचरितं पुनः ।
नृसिंहचरितं पञ्चाक्षरचरितं च तथा ॥
शिवं सहस्रनामाश्रयं दत्तयज्ञनिनाशनम् ।
कामस्य दहनं पञ्चात् गिरिजायाः करधरः ॥
ततो विनायकाख्यानं नृत्याख्यानं शिवस्य च ।
उपसन्दुकथा चापि पूर्वभाग इतीरितः ॥

उत्तरभागे—शिवमाहात्म्याकथनसम्बन्धी शकथा ततः ।

सनत्कुमारनन्दीशमंवाद्य पुनर्मर्त्यं ॥
शिवमाहात्म्यामंयुक्तस्नानदानादिकं ततः ।
सत्यपूजाविधिर्नैव शिवपूजा च मुक्तिदा ॥
दानानि बहुधोक्तानि श्राद्धप्रकरणं ततः ।
प्रतिष्ठा तत्र गदिता ततोभारस्य कीर्त्तने ॥
ब्रजेश्वरी महाविद्या गायत्रीमहिमा ततः ।
वास्तवकथं च माहात्म्या पुराणश्रवणस्य च ।
एतस्यापरिभागले नैवस्य कथ्यती यथा ॥

No. 192. उपद्दीपवर्णनम् । Upadīpavarṇanam. Substance,
country-made white paper, 12 x 4 inches. Folia, 6. Lines, 8-11 in a
page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, old, and slightly
worm eaten throughout. Verse. Generally correct. Complete.

Fragments of the *Brahmāṇḍa* and *Skanda purāṇas*, describing the islands in the Indian Ocean.

Beginning. ॥ श्रीः ॥ यमद्वीपमिति ख्यातं नानारवाकरान्वितं ।

तत्रापि द्युतिमान् शैली नानाधातुसुमंडितः ॥

निम्नगानी मूलभूतः प्रभवः काचनस्य च ।

नीलोत्त दीव्यते विप्र सहस्राक्षपुरी लियम् ॥

तर्पायनिन सहता विहिता विश्वकर्माणा ।

ऋतुद्रुमवनं चात्र स्वालंकारदं शुभम् ॥

चिंतामणिर्महारात्र भूतं भयं वदत्यसौ ।

कामभेनुरियं दिव्यमन्नाद्यं च ददाति च ॥

उच्चश्रवा महानशथादि (अ) १) मंथननिर्गतः ।

परावता (त) १) सरः सर्वे गजालवाद्रिसन्निभाः ।

पारिजातवनं पुण्यं सर्व्वतो गंधसंकुलं ।

नंदनं च वनं दिव्यं सर्व्वदेवसुखावहम् ॥

महाकिनी नदी रम्या स्वर्गादि प्रभवत्यतः ।

अश्वमेधशतैः लभ्यं स्वर्गं चैव यथाविधि ॥

End. ॥ गण्डकानामयं लोकस्विते वै गुह्यकाः स्मृताः ।

न्यायनीपाज्जा वित्तानि निगूह्यन्ति च ये भुवि ॥

स्वमार्गसाधनाश्याथ शूद्रप्रायाः कुटुम्बिनः ।

भतिभज्यं च भोक्तारः क्रोधासृयाविवर्जिताः ॥

नानर्भं न च धर्मं वै विदंत्येते मदासुखाः ।

एक एव हि जानंति कुलपूज्यो हि यो हिजः ॥

तस्मां गाः संप्रयच्छन्ति मन्यन्ते तद्वचः स्फुटम् ।

गर्भद्विभाजो ह्यत्रापि तेन पुण्येन गुह्यकाः ॥

ततो गच्छन् ददर्शयि हृष्टपुष्टजनाग्रतः ।

पिचंडिलैः स्थूलवक्त्रैर्मधमंभीरनिस्त्रिभैः ।

लोकरधूपितं लोकं श्यामनाग्निंश नोमर्शः ॥

Colophon. इति ब्रह्माण्डसूक्तदयोगुह्यकलोकवर्णनं समाप्तम् ।

विवरणम्—उपदीपवर्णनं ब्रह्माण्डसूक्तपुराणसंगृहीतम् ।

No. 193. ब्रह्मोत्तरखण्डम् । *Brahmottarakhaṇḍam.* Substance, country-made white paper, 8×4 inches. Folia, 137. Lines, 7-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1689. Appearance, very old, and worn out. Verse. Not correct. Complete.

A fragment of the Skanda purāṇa, entitled *Brahmottarakhaṇḍa*, or the latter part of the *Brahmakhaṇḍa*, describing the greatness of God Śiva.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । सदाशिवाय नमः ॥

ज्योतिर्मात्रसदानन्दनिर्मलज्ञानरूपिण ।

नमः शिवाय शीताय ब्रह्मणे लिंगमूर्त्तये ॥

सृचय ऊचुः ।

व्याख्यातं (?) भगवन् मृत विष्णोर्माहात्म्यमृतमम् ।

समस्ताघट्टर (?) पुण्यं समासेन शतं (?) च नः ॥

इदानीं श्रीतृप्तिच्छामी माहात्म्या त्रिपुरद्विपः ।

तद्वक्तानां च माहात्म्यमर्शपाघट्टरं परम् ।

End. विविधगुणविभर्तैर्नित्यसंख्यरूपं प्रविशति वहिरन्तर्भासमानं महिम्ना ।

मनसि सुविह्वरत स्वात्मना तत्तत्तत् परमशिवमनन्तानन्दमात्रं पश्य ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे ब्रह्मोत्तरखण्डे पुराणश्रवणमहिमवर्णनं नाम द्वाविंशति-
तमोऽध्यायः ॥ श्रीसदाशिवाय नमः शके १६८९ स-र्वजिद्रामसंवत्सरे
फाल्गुन शुक्ल १५ गुरौ ब्रह्मोत्तरखण्डं समाप्तं श्रीलक्ष्मीनारायणस्यैव पुस्तकम् ।

No. 194. अयोध्यावर्णनम् । *Ayodhyāvarṇanam.* Substance, country-made yellow and white paper, 12×4 inches. Folia, 83. Lines, 4-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1865. Appearance, old, and partly worn out. Verse. Generally correct. Complete.

A fragment of the *Brahmāṇḍapurāṇa*, on the greatness of *Ayodhyā*, (Oudh), in the form of a dialogue between *Durgā* and *Śiva*.

Beginning श्रीलक्ष्मणाश्रयाय नमः ॥

वन्देहं रामचन्द्रस्य पादौ प्रणतस्तनूकौ ।

सीतायाश्च पुनः पादौ सर्वसिद्धिविधायकौ ॥

रामं रामानुजं सीतां भरतं भरतानुजम् ।
सुखीवं वायुसनुं च प्रणमामि पुनः पुनः ॥

पार्वत्यवाच ।

साधु भागवतश्रेष्ठ साधुमार्गप्रवर्त्तक ।
त्वया तु यन् परिज्ञातं च तन्न जानाति कश्चन ॥
त्वत्तः श्रुताः महाभाग नानातीर्थसमाश्रिताः ।
कथाः कथय भी देव अयोध्याया मनोहराः ॥
सांप्रतं श्रोतुमिच्छामि सरस्वत्यः सनातनम् ।
अयोध्याया महापथाः सहस्रान् गुणान्जलम् ॥

End.

मतिविपुलविधानैर्वर्णितं धर्ममादां
कलयति परमं तत्र ज्ञेयमाह्वयते ।
य इह नर उदारः शीमनाथः स सम्यग्
व्रजति हरिनिवासं सर्वभोग्यं भक्ता ॥ १६ ॥

Colophon.

इति श्रीभयोध्याखण्डे गौरीशंकरसंवादे भयोध्यालेखसहिमा(म १)वर्णनीयाम्
त्रिंशोऽध्यायः ॥ ३० ॥ श्रीरामचंद्राय नमः ॥ सं ॥ * ॥ ॥ * ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥
क ॥ क ॥ संवत् १८६५ यावत्कृष्णः ॥ नि. भैरी ब्रह्मण ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ क ॥

त्रिवरणम् — ब्रह्माण्डपराणान्तर्गतायोध्यामाहात्म्यवर्णनम् ।

No. 195. त्र्यम्बकक्षेत्रमाहात्म्यम् । Tryambakaksetra mähāt-
myam. Substance, country-made white paper, 9×3 inches. Folia, 17.
Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very
old, and slightly worm-eaten throughout. Verse. Generally correct.
Incomplete.

A fragment of the Pātālahandā of the Padmapurāṇa on the greatness of the sacred place, Tryambaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीउमावांशकाय नमः ॥

कृषय ऊचः ॥

सूत सूत महाप्राज्ञ वेदवेदांगपारग ।
प्राचक्षतेषामाहोतां श्रीशुनिष्कामि वो मने

End.

नास्ति.

Colophon.

इति श्रीपद्मपुराणे पातालखंडे चण्डिकाविष्णुमाहात्म्ये गीतमात्रमहेतुकथनं
नाम षष्ठीऽध्यायः ॥

अवतरणम्—पद्मपुराणीयपातालखंडे आत्मर्गतचण्डिकाविवेकमाहात्म्यवर्णनम् ।

No. 196. वामनपुराणम् । Vāmanapurāṇam. Substance, country-made yellow paper, 12 × 5 inches. Folia, 251. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Not correct. Incomplete.

The Vāmanapurāṇa is also one of the Mahāpurāṇas ; noticed by Dr. Rājendra Lāl Mitra in his Notices of Sanskrit Mss. in No. 1264.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ ० ॥ श्रीं नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ० ॥

त्रैलोक्यराज्यमाख्यं बलैरिन्द्राय यो ददौ ।

नमस्तस्मै सुरेशाय सदा वामनरूपिणे ॥ १ ॥

पुलस्त्य (?) ऋषिसासीनमायमे वाग्विदां वर ।

नारदः परिप्रच्छ पुराणं वामनाययं ॥ २ ॥

कथं भगवता ब्रह्मन् विष्णुना प्रभविष्णुना ।

वामनत्वं धृतं पूर्वं तन्ममाचक्ष पृच्छतः ॥ ३ ॥

कथं च वैष्णवी भूत्वा प्रज्ञादी दैत्यसत्तमः ।

विदग्धैर्युधैः सार्धमत्र मे शंशनी (?) सद्मान् ॥ ४ ॥

शृण्वते च विजयेषु दक्षस्य दुहिता सती ।

शंकरस्य प्रिया भार्या बभूव वरवर्णिनी ॥ ५ ॥

किमर्थं चा (वा ?) परित्यज्य स्वशरीरं वरानना ।

जाता हिमवती गेहं गिरि (?) न्द्रस्य महात्मनः ॥ ६ ॥

पुनश्च देवदेवस्य पुत्रौलमगमच्छुभा ।

एतन्मे श्रापं (शंशयं (?)) क्लिप्ति सर्व्ववित्त्वं मतोपि (?) मे ॥ ७ ॥

तीर्थानां चैव साहाय्यं दानानां चैव सत्तम ।

व्रतानां विविधानां च विधिमुच्यते मे हिज ॥ ८ ॥

End.

नास्ति ।

Colophon. इति वामनपुराणे वामनप्रादुर्भावे प्रह्लादतीर्थयात्रायां द्वितीयपापप्रणाशनं
श्लोकम् ॥ प्रह्लादतीर्थयात्रा समाप्तः (?)

विवरणम् - वामनपुराण नाम महापुराणानामन्यतमम् ।

No. 197. वायुपुराणम् । Vāyupurāṇam. Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 238. Lines, 4-6 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, not old, but torn in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

The Vāyupurāṇa is an Upapurāṇa. *Vide* Dr. Rājendra Lāl Mitra's Notices of Sanskrit Mss., No. 1618. The codex under notice contains only some fragments of the Vāyupurāṇa such as Bhuvanakoṣa &c.

पुस्तकेऽस्मिन् वायुपुराणस्य कति खण्डितपत्राणि वर्तन्ते ।

No. 198. बृहन्नारदीयपुराणम् । Vṛihannāradyapurāṇam. Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 135. Lines, 4-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn. Verse and prose. Not correct. Complete.

A Mahāpurāṇa, noticed by Dr. Rājendra Lāl Mitra in his Notices of Sanskrit Mss., Nos. 506, 1021, 1680, and edited by Paṇḍita Hṛīṣīkesa Śāstrī under the auspices of the Asiatic Society, Bengal.

बृहन्नारदीयपुराणं नाम महापुराणानामन्यतमम् सुप्रसिद्धमेव ।

No. 199. वामनपुराणम् । Vāmanapurāṇam. Substance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 222. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1611. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of a work noticed before.

विवरणलूकपूर्वम् ।

Colophon.

इति वामनपुराणे पुनस्त्यनारदभेवाद् वामनपुराणे समाप्तम् ॥ शुभमस्तु
 राम ॥ संवत् १६४१ समर्थे माघ वदि द्वितीया गुरौ ॥ श्रीमन्मङ्गलाधीश
 चक्रवर्त्तसहभुजमानराजो ॥ राजन्यश्रीसदानन्दो नखयित्वा मुकुन्दतः ।
 श्रीवामनपुराणीयं (?) परीपकृतये मदा ॥ श्रीगौडान्वयकालराजतनुजी-
 नारायणस्तुतः श्रीलक्ष्मीधरनामधेयविबुधसत्पात्रलोभतुतः । पुत्राः(?)
 सस्य च कृष्णादासमुकती श्रीधर्मदासस्तथा सर्व्वेयामनुजी मुकुन्दपदभाग्दासी
 मुकुन्दस्य यः ॥ ॥ यदवधि निविडनिकुत्रे मरकतमणिमञ्जुरालोकि । तद-
 वधि मरीजमाला हरिहरि हलालहले वसति ॥ १ ॥ यदवधि घनघन
 शाली सखि वनमाली समालोकि ॥ तदवधि पटोरपंके किमपि मुशंके
 करः स्पृशति ॥ चतुर्भुजमिश्रैर्ता ॥

No. 200. वामनपुराणं । Vāmanapurāṇam. Substance, country-made white paper, 12×6 inches. Folia, 57. Lines, 16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Complete.

A*other copy of the same work.

विवरणस्तु पूर्व्वम् ।

No. 201. विष्णुपुराणसृष्टिक्रिया । Viṣṇupurāṇa-sṛṣṭīkriyā. Substance, country-made yellow paper, 11×4 inches. Folia, 15. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Verse. Generally correct. Incomplete.

A part of the Viṣṇupurāṇa on creation.

विष्णुपुराणान्तर्गतसृष्टिक्रियावर्णनमसम्पूर्णं पलकेऽस्मिन् वर्तते ।

No. 202. शैलादिलिङ्गनिर्णयः । Sailādi liṅganirṇayaḥ. Substance, country-made yellow paper, 15×4 inches. Folia, 12. Lines, 9-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Verse. Generally correct. Incomplete.

15 s. c.

This work forms a part of the Kāśīkhaṇḍa, which again is said to be a book of the Skandapurāṇa, describing several classes of the images or Lingas to be found in Kāśī.

Beginning. श्रीशिवरिः ॥ श्री काशीविश्वेश्वराय नमः ॥

अगस्त्य उवाच ॥

युत्वा स्कन्द न तमीऽस्मि तव वक्त्रेरितां कथां ।
अत्याश्चर्यकरं प्रोक्तमाश्रयानं वैन्दुमाधवम्
उदानीं श्रोतुमिच्छामि देवदेवसमागमं ।
तात्पर्यात् ज्ञातुं समाकर्ण्य दिवोदासस्य चेष्टितं
विष्णुमायाप्रपञ्चं किमाह गुरुऽध्वजं ।
के के च शम्भुना सात्रं समीयुर्मन्दराङ्गिरः ।
ब्रह्मर्षयः कथं दृष्टस्वपाकुलितचक्षुषा ।
किमाह देवीब्रह्माणं किमुक्तं भास्वतापि च ।
योगिनीभिः किमाख्यायि गणालीना (: १) किमब्रुवन् ॥
एतदाख्याहि मे स्कन्द महत् कौतु (तु १) हर्षं मयि ।
इमं प्रथं निशम्येशिर्भूनेः कल्पसज्जनः ॥

End.

वरणायां कृतस्नानेः शैलेर्गर्भैः समर्चितः पितृन् मन्त्रयं च मुदा दत्त्वा दानानि
शक्तिः न तेषां पुनरावतिरत्र संसारवर्त्मनि ।

शैलेश्वरे महालिङ्गे नित्यं स्थास्याम्यहं शुभे ।
दास्यामि च परां मुक्तिमस्तज्जिज्ञास्वने जने ।
शैलेश्वरं ये दृष्ट्वन्ति वरणायाः सुरोद्यमि ।
तेषां काश्यां निवसतां दग्धं नाति भविष्यति ।
उमयापि वरोदत्तस्तत्र लिङ्गे घटोद्भव ।
शैलेश्वरस्य ये भक्तानि मे पुत्रा न संशयः ॥

स्कन्द उवाच ॥

इति शैलेश्वरं लिङ्गं कथिं (तं ?) ते महामुने ।
उदानीं कथयिष्यामि रत्नेश्वरसमुद्भवं ।
युत्वा शैलेशमाहात्म्यं शङ्काया परां (शङ्काया परया नरः ?) ।
पापकञ्चुकमत्सज्यं शिवलीकमवाप्नुयात् ॥

Colophon.

इति स्कन्दपुराणे (१) काशीखण्डे शैलादिलिङ्गनिर्णयो नाम षट्षष्टितमोऽ-
ध्यायः ॥ ० ॥ ६६ ॥ ० ॥ श्री यदन्तर (' ?) परिभष्ट (' ?) माताहीनानु

यद्भवत् पूर्णं भवत् तत् सर्वं तत्प्रसादाज्जनार्दनः ॥ काले वर्षति.
पर्यन्तः (?) पृथिवी शस्यशालिनी ।

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् स्कन्दपुराणान्तर्गतकाशीखण्डस्यांशमात्रं वर्तते ।

No. 203. पुरुषोत्तममाहात्म्यम् । Puruṣottamamāhātmyam. Substance, country-made colourless paper, 18×5 inches. Folia, 19. Lines, 9-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Verse. Generally correct. Incomplete.

Said to be a book of the Skandapurāṇa on the sanctity of Puruṣottama-kṣetra or Purī.

Beginning. श्री नमो भगवते वासुदेवाय ॥

मुनय ऊचुः भगवन् सर्वशस्त्रज्ञ सर्वतोर्थमहत्त्ववित ।
कथितं यत् त्वया पूर्वं प्रसूते तीर्थकौर्त्तने ।
पुरुषोत्तमाख्यं सुमहत् चवं परमपावनं
यत्काले दारुततनूः श्रीग्रीमानवलीलया ।
दर्शनान्मुक्तिदः साक्षात् सर्वतोर्थफलप्रदः ।
तद्रीविस्तरतो ब्रूहि तत्त्वं केन निश्चितम् ॥

End. नान्ति ।

Colophon. इति स्कन्दपुराणे चतुर्विंशतिसाहस्रं उत्तरखण्डे जैमिनिद्याप (?) संवादे
श्रीपुरुषोत्तममाहात्म्ये चतुर्थोऽध्यायः ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् स्कन्दपुराणान्तर्गतपुरुषोत्तममाहात्म्यसमपूर्णं वर्तते ।

No. 204. शनैश्चरस्तोत्रम् । Śanaishcharastotram. Substance, foolscap paper, 8×2 inches. Folia, 1. Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Verse. Generally correct. Complete.

A prayer to the planet Śanaishchara (Saturn) contained in the Revākhaṇḍa of the Skandapurāṇa.

Beginning. श्री नमः शनैश्चराय ॥

प्रणम्य देवदेवेशं सर्वगहननिवारणम्,
शनैश्चरस्य शान्त्यर्थं चिन्तयामास पार्थिव ॥

युधिष्ठिर उवाच ॥

देव देव जगन्नाथ यक्षपीडार्तिनाशन ।

शरीरे पीडाविनाशाय उपायं वद केशव ।

श्रीकृष्ण उवाच ॥

रघवंशति विख्यातो राजा दशरथः पुरा

चक्रवर्त्ती स विज्रियः सप्तद्वीपाधिपो महान् ।

कृत्तिकालं शनिं ज्ञात्वा देवशैर्जापितोहि सः ।

गौहिणी भेदयित्वा तु शनिर्याम्यति साम्प्रतम् ।

शङ्कते भयमल्युथं सुरासुरभयङ्करं ।

दादशाब्दत्वं दुर्मित्य भविष्यति सुदारुणम् ॥

End.

पूजयित्वा जपस्तीव्रं भत्वा चैव कृताञ्जलिः ।

मांसीदनं तिर्निर्मिथं दद्यात् लौहं सदक्षिणं ।

कृष्णांगं तपस वापि या मे दद्याद्दिजातये ।

तस्य पीडा न चैवासं करिष्यामि कदाचन ॥

गोचरं वाटनगं वा विषमस्थानमस्थितं ।

जन्मर्तुं न तथा लभ्ये दशास्वल्परंशासु च ।

न तस्य सततं कर्तुं पीडा सम्यग् यथाय ॥

यनेनेव प्रकारेण पीडामुक्तीभवेत्तत्र ॥

एव तस्य भया दधे वर (?) भिल्लानुनन्दन ।

एतद्वत्प्रप्राप्य राजा दशरथस्तथा ।

मेने कृतार्थभास्मानं नमस्कृत्य शनैश्चरं ।

शने प्रस्थान्नातो रथमारुह्य वेगवान् ।

स्वस्थान गतवान् राजा पूजमानो विजातिभिः ॥

य इदं प्रातरुत्थाय शनिवारि पदेन्नरः ।

पूजयित्वा शनिं वापि तस्य तुष्यति भास्करिः ॥

स क्लामोऽप्रदोऽभिलो भविष्यति न संशयः ॥

सर्वपासैव वर्णानां शनिपूजा विधीयते ।

शत्रेणापि विग्रहेण कर्त्तव्यमिदमादरात् ॥

Colophon.

इति श्रीस्कन्दपुराणे रेवाखण्डे दशरथकृतं शनैश्चरस्तीव्र समाप्तम् ॥

विधरणम्—स्कन्दपुराणीयरेवाखण्डान्तर्गतं शनैश्चरस्तीव्रम् ।

No. 205. शनिप्रदोषव्रतकथा । Sanipradōṣavratākathā. Substance, country-made white paper, 8×3 inches, Folia, 10. Lines, 4-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

Attributed to the Skandapurāṇa. It relates a story for the glorification of Śiva, which is recited in the afternoon of a Saturday, if it happens to be the thirteenth lunar day.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसांवशिवाय नमः ॥ अथ शनिवयोदशी पूजा-
विधान (?) लिख्यते । तस्मिन्नह्नि घटिवयादक्षमयान् पूर्व्वं तिलामनकैः (?)
गत्वा । नित्यकर्म्म विधाय पूजोपकरणद्रव्याणि संगृह्य शिवालयं गच्छेत् ।

End. भुक्ता भोगान् यथाकाम (?) इह लोके परत्र वा ॥ ४६ ॥
सर्व्वथा पापनिर्मुक्तः शिवलीकं स गच्छति ॥
वरं विमानमाकृदी जायते शङ्करः स्वयं ॥
- भक्त्या शनिवयोदश्यां प्रदोषे य इदं पठेत् ॥ ४८ ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे शनिवयोदशीव्रतपूजाकथा सम्पूर्ण (?) ।
विवरणम्—शनिवयोदशीव्रतकथारूपोऽयं निबन्धः ।

No. 206. शिवपुराणम् । Sivapurāṇam. Substance, country-made white paper, 10×5 inches. Folia, 115. Lines, 2-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct. Incomplete.

Sivapurāṇa is one of the Mahāpurāṇas, embracing a hundred thousand verses, and consists of twelve Saṁhitās, namely Vighnesa, Rudra, Vināyaka, Bhauma, Mātrikā, Rudraikāśa, Kailāsa, Śata-rudra, Koṭīrudra, Sahasrakōṭīrudra, Vāyaviya, and Dharmasaṁhitā. But these Saṁhitās are hardly ever found. Noticed by Dr. Rajendra Lal Mitra in No. 123, Vol. I. The MS. under notice is only a fragment of the work.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीनक उवाच
भगवन् सर्व्वधर्म्मज्ञ सर्व्वदृक् सर्व्वभावन
सर्व्वशास्त्रज्ञ सर्व्वान्ता ज्ञानचवी (?) महात्मनाः ।

त्वं वेदवेदान्तसमुद्रपारपरायणस्त्वं करुणासमुद्र ।

अस्मान् भवाञ्जी पतितान् विमूढान् ज्ञाता भव त्वं भवकर्णधार ॥

वदाद्य तौर्धानि पुरातनानि पुण्यानि गुह्यानि च विस्तृतानि ।

केनापि ज्ञातानि भवन्ति नैव तानीह सर्वाणि वदाद्य सु (सू ?) तः ॥

तथैव देव (१ ?) यतनानि नूनं शिवानि शैवानि हि पुण्यदासः ।

तदनुगारिश्रितानि भूयो विचिन्वितानीश खचक्रमाणि

तौर्धानि पुण्यानि पवित्रितानि कृष्णेन भूयो धरणिस्थितानि ।

तान्येव सर्वाणि वद कृपाध्वे (ज्ये ?) विष्णोस्तथैवायतनाग्रि सृत् ।

मूर्त्तान्तयास्थानभवाद्य सर्वाः शंभोस्तथा वा युतकीर्त्तयद्य

भिन्नानि तद्वद्विपूर्जितानि गुह्यानि चाख्याहि महानुभाव ॥

End.

नास्ति ।

Colophon.

इत्युत्तरखण्डे शिवमाहात्म्ये सप्तद्वीपतीर्थवर्णनाध्यायः ।

विवरणम्—शिवपुराणं नामाष्टादशसहासुराणानामन्यतमम् । अस्मदालीख्यपुस्तकान्वसम्पूर्णं वर्त्तते ।

No. 207. शिवपुराणम् । Sivapurāṇam. Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 57. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणन्तूपुर्व्वम् ।

No. 208. शुकरभ्रासंवादः । Sukarambhāsamvādaḥ. Substance, country-made red paper, 13 × 2½ inches. Folia, 4. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse and prose. Generally correct. Complete.

This codex contains the Śukarambhā-samvāda or a dialogue between Śuka and Rambhā noticed before in No. 184 of this volume, and a commentary on it.

पुस्तकेऽस्मिन् सटीकः शुकरभ्रासंवादी वर्त्तते ।

No. 209. सनत्सुजातीयभाष्यम् । Sanatsnyātīyabhāṣyam. Substance, country-made white paper, 12 × 4 inches. Folia, 52. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1736. Appearance, not fresh. Prose. Generally correct. Complete.

The text is a part of the Mahābhārata, Udyogaparvan, chapters 40-45, in which the great Ṛṣi Śanatsujāta, invoked by Vidura, instructed king Dhṛitarāṣṭra in the Brahma-vidyā. The MS. under notice is a commentary on this by Śaṅkarācāryya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः गोपालाय नमः नमः पुंसे पराणाय पूर्णानंदाय विष्णवे
निरस्तनिखिलध्वाततेजसे विशद्वैतवे ॥ नम आचार्य्येभ्यो ब्रह्मविद्वाः सनत्-
सुजातविवरणं संक्षेपतो ब्रह्मजिज्ञासूनां सुखावधीधाय आरभ्यते ।

End. अहमन्नमहमन्नमित्यादि विदुषां स्वानुभवी दर्शितः तर्चते श्रीका भवन्ति
नित्यगुडबुडुमक्तस्वभावमौलमात्मना षडिन्द्रियाणि भावयन् सन्नियम्यन्
नियमः अस्मि वन् चिदचनं जगत्पण्डितकारणमनश्चरं च तद्वत् जगत्समीन्द्रं
च यत् तत्पदेकवाचकं मदामृतं निरघ्ननं चित्तवसिष्ठकं सुखं तदस्माकं
तदस्माहमिति ॥ भव ॥ ३० ॥ * ॥ ॥ क ॥ क

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमच्छंकराचार्य्यविरचिते सनत्-
सुजातीयभाष्ये पंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ संवत् १८७३ श्रावणे १७३६ भाद्रपद
कृष्ण ३० भृगुवामने तद्विने पूर्णे कृत्वा लब्धः रामः ॥ शिवाय नमः ॥

विवरणम्—श्रीमच्छंकराचार्य्यविरचितसनत्सुजातसंहिताभाष्यम् ।

No. 210. महाभारतकथानकम् । Mahābhārata-kathānakam. Substance, country-made white paper, 12 × 4 inches. Folia, 582. Lines, 3-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old, but written by different hands. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

A sketch of the Mahābhārata, entitled Bhārata-kathānakam. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीकृष्णार्जुनाय नमः (?) ॥ श्रुतमथ पठितं वा पाठितं
श्रावितं वा श्रुतिदृ (दृ ?) रितमसूहं सिद्धिमंतस्तनीति श्रियपरमण (?)
समीपं प्रापयेदंतकाक्षी हरिप्रकथितमेतद्भारतं भारतंऽस्मिन् ॥ १ ॥ अथ
वेदार्थस्यातिविषमत्वेन कलियुगजाता ये (?) मनुष्यास्तेषां ज्ञानाद-

श्रीधृतया स्त्रीशूद्रविजयधुजनानां वेदश्रवणानधिकाराच्च विहितनिविद्ध-
ज्ञानाभावादकार्यं प्रवृत्ता (ना १) मविहिताचरणादनंतदुःखपरंपरां विर्चित्य
तेषां तत्सर्वं दूरीकरणार्थं परमदयालुर्भगवान् वेदव्यास आह विहितवेद-
विस्तारी युधिष्ठिरादिवदाचरणीयं न तु दुर्योधनादिवदिति राजसूया-
दावमसर्थानामनाधिकृतानां च तत्प्राप्त्यर्थं भगवान् श्रीकृष्णः सर्वोपकारकः
स एव सर्वेश्वर्योऽर्थीभिः सेवितव्य इति ज्ञानार्थं च जयाख्यं महाभारतग्रंथ-
सद्वरभते ॥

End.

नरसि ।

Colophon.

इति मीलनधर्मकथा समाप्ता ।

विवरणम् — श्रीमहाभारतसंक्षिप्तकथाविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 211. कार्तिकमाहात्म्यम् । Kārtikamāhātmyam. Substance, country-made colourless paper, 10 × 5 inches, bound like an ordinary book. Folia, 15. Lines, 5-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and worm eaten throughout. Verse. Generally correct. Complete.

A fragment of the Śānatkumāra Saṁhitā treating of religious observances to be performed in the month of Kārtika.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्याय नमः ॥

ऋषय ऊवः ॥

मुनिश्रेष्ठा बालखिल्याः सर्वलोकहिते रताः
कर्मा कल्पचित्तानां लोकानां दीनभाषिणां
ज्ञानविज्ञानहीनानां शिष्टीदरमुखिणिणां
क्षणभंगुरवृद्धीनां स्वार्थतत्परमानसां
कथं प्रसन्नोभगवान् भविष्यति जनार्दनः ।
श्रुते चेद्वाक्स्वरमुखात्तद्व्रतं व्रतमुत्तमं ॥
न स्थिरं जायते चित्तं क्षणमात्रं जपादिषु
वाह्यपूजासमर्थानामुद्धाराय सुखाय च ४
इहलौके परैश्चापि येन पुण्यमवाप्यते ।

End.

सनत्कुमार उवाच इत्थं तैर्नमिष्यारण्ये बाण्यखिल्यैरुदाहृतं भास्करस्य
सुखाच्छ्रुत्वा ततस्तानभिवाद्य च ययुः सूर्यस्य निकटं गायंतीभास्करस्तुतिं
इत्येतत् सर्वमाख्यातं कार्तिकस्य प्रतीक्षामम् यच्छ्रुत्वा सर्वपापेभ्यो मुक्तोभवति
तत्क्षणात् अतःपरं किं वक्ष्यामि तद्ब्रूयाच्चैव सत्वरम् ।

Colophon.

इति श्रीसनत्कुमारसंहितायां कार्तिकसाहाय्यं । त्रतीयापनविधिनाम
चतुर्नवतितमोऽध्यायः ॥ २४ इदं कार्तिकसाहाय्यं कार्तिके च सिततरे
अलिखत् रामशर्मा ॥

विवरणम्—सनत्कुमारसंहितान्तर्गतकार्तिकव्रतसाहाय्यं १५ पौऽध्यायं निबन्धः ।

No. 212. स्कन्दपुराणं (अवन्तीखण्डः) । Skandapurāṇam
(Avantīkhaṇḍah). Substance, country-made white paper, 12×6 inches.
Folia, 159. Lines, 1-11 in a page. Character, Nagara. Date, Samvat
1839. Appearance, old. Verse. Not correct. Complete.

A part of the Skandapurāṇa, named Avantīkhaṇḍa, describing
the sacred places in India, especially those in Avantī.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीभवानीशंकराभ्यां नमः ॥ उपमां च (?) ।

प्रथिभ्यां यानि तीर्थानि पुण्याश्च सरितस्तथा ।

कथ्यंतां तानि यत्रैन श्राद्धं श्रेष्ठं प्रदीयते ॥

ईश्वरोवाच (?) ॥

अस्ति स्त्रीकेषु विख्याता गंगायाः सरितो नदाः ।

सेविता देवगर्भं (?) मुनिभिश्च निर्पावताः ॥

End.

योद्यापि पूज्यं चतुर्लिंगं भक्त्या मानवः ।

स कुलं तारयत्येव मातृकं पितृकं शत ॥

य इदं शृणुयाद्भक्ता लिंगमाह्वात्मा मुत्तमं ॥

पठन्नाश्च तथा देवि रुद्रलीकं व्रजति ते ॥

एष ते कथितो देवि प्रभावः पापनाशनः

चतुरशीतिलिंगानां किं भूयः शानुमिच्छसि ॥

Colophon.

इति श्रीस्कन्दपुराणे आरंभखंडे उमासाहस्ररसंवादे दुर्दुरेश्वरसाहाय्यं ।
चतुराशीति (?) कथा संपूर्णः (?) ॥ ८४ इति श्रीशंभवतीखंडचतुराशी (?)
अध्याय समाप्ताः (?) ॥ संवत् १८३९ ॥

विवरणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतावन्तीखण्डरूपीऽर्थे निबन्धः ।

No. 213. स्कन्दपुराणम् । Skandapurāṇam. Substance, country-made white paper, 14 × 4 inches, bound like an ordinary book. Folia, 107. Lines, 4-14 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1861. Appearance, old, and worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Incomplete.

The Skandapurāṇa is a Mahāpurāṇa, but a complete copy is not available. The codex under notice is only a fragment consisting of three Samhitās, viz., (1) Śivasamhitā, (2) Sūtasamhitā, and (3) Uttarasamhitā.

पुनर्केऽस्मिन् स्कन्दपुराणस्य शिवसंहितामृतसंहितोत्तरसंहितेत्यंशतयं विद्यते ।

No. 214. शाम्बपुराणम् । Śāmbapurāṇam. Substance, country-made white paper, 12 × 6 inches. Folia, 101. Lines, 7-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Śāmbapurāṇa is an Upapurāṇa, dwelling on the greatness of the God Sūrya, and contains 3500 verses.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः श्री नमः सूर्याय
नमः सवित्रे जगदेकचक्षुषे जगत्प्रसूतिस्थितिनाशहर्त्रे ।
अथौसयाय विगुणात्मधारिणे विरिंचिनारायणशंकरात्मने नमः ॥

तिमिरकिरकिरातः प्रत्ययं सप्रभातः

कमलविमलबन्धः पुण्यकारुण्यमिधः ।

भुवनभवनदीपः कृष्टपापप्रदीपः (?)

सुरमुनिकृतसेवा (?) पातु वो भानुदेवः

समस्तप्राणदेहाय सदा विशुद्धबुद्धयै

अथौसयाय देवाय नमो लोकैकसाक्षिणः (?) ।

पितामहाय कृष्णाय योगिने व्यक्तसूर्भये

भूतभव्यभविष्याय विश्वसंछष्टये नमः ।

नमस्तस्मै सुनीशाय सु (५ ?) वृताय तपस्विने
शान्ताय वीतरागाय तस्मै ज्ञानात्मने नमः ।

नमस्तस्मै विधात्रे च अव्यक्तप्रभवाय च
भूतसंहारतिज्ञाय (?) भास्कराय गभस्तिने ।

शक्ती वह्नियमोरचो वरुणीय समीरणः

धनदशेश्वरयैव अध ऊर्ध्वं तथैव च (?)

यदीशी व्याप्य तिष्ठन्ति तस्मै सर्वात्मने नमः ।

नैमिषारण्ये शौनकः कल्पपतिः सूतमपृच्छत्

सर्वे द्वादशवार्षिकं कालं चात्र विश्रावणं

एतद्विघ्नं तरे कालं कथामंतामपृच्छत ॥

End.

अश्वमेधकृतं पुण्यं यत्फलं लभत नरैः (?) ।

तत्फलं समवाप्नोति श्रुत्वा शास्त्रं महामते ॥

अद्यावन्मय कथामंतां यं शृण्वन्ति पठन्ति च ।

तेषां हि वोचितं सर्वं प्रदास्यति स भास्करः ।

न तेषां च कर्तुं शास्त्रं कृष्टव्याधिभयं भवेत् ॥

तत् सर्वं स मयाख्यातं भास्करेण महात्मना ।

पृच्छन्तीं मम शास्त्रीहं सुमुखिन महीतल ॥

सूत उवाच ।

भास्करं हि (भास्करं हि ?) यतप्रीतं

शास्त्राद्यैलवणाभमि बृहद्वनाय वसिष्ठ (?)

तत् सर्वं कथयामि ते ॥

श्रवणकलितशास्त्री भानुदेवप्रसादा

हवति त्रिजितकामः कामिनोर्कालपालः ॥

करुणविमलमूर्तिर्धृतपापप्रचंडी

बलितमकलभोगी याति लोकं च विष्णोः ॥

Colophon. इति शास्त्रपुराणं समाप्तमिति ॥ अंशसंख्या ३५०० ।

विवरणम्—शास्त्रपुराणमंतदुपपुराणान्तर्गतम् ।

No. 215. सनत्सुजातीयभाष्यम् । Sanatsuyātiyabhāṣyam. Substance, country-made white paper, 12 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 10-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1651. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A little Bhāṣya or glossary on the Sanatsuyātiya Samhitā, by Vindumādhava Prasāda.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ वैशंपायन उवाच ॥ सनत्सुजातविवरणं संक्षेपतो ब्रह्मजिज्ञासूनां सुखावबोधायारभ्यते ॥ तत्र इति विदुरेण सनत्सुजातं प्रति द्रवितं यद्वाक्यं तत् संपूज्य संमात्य सनत्सुजातं सनदिति सनातनं ब्रह्म उच्यते हिरण्यगर्भाख्यं तस्मात् सनातनाब्रह्मणो मानसात् ज्ञानैराग्यादि-समात्यतो ज्ञात इत्युक्तो भगवान् सनत्कुमारः तं रक्षिते रक्षसि प्राकृतजन-वर्जित महात्मा महाबुद्धिः पप्रच्छ पृष्ठवान् ।

End. पिता जनयिता परमेश्वरस्तं पुष्करे हृत्पुण्डरीकमध्ये निहितं विदुः परमात्मानं आत्मर्त्तनावगच्छ (' ?) तीत्यर्थः । तथाच श्रुति (: ?) तेषामनुभवे दर्शयति तर्ह्येतत् पश्यन् नृपिर्वासदेवः प्रतिपेदे ॥ इति ब्रह्मदारण्यके ॥ १९ ॥

Colophon. इति सनत्सुजातीयं संक्षिप्तं विदुमाधवप्रसादनिर्माणां सं १६५१ भाष्यं समाप्तं । भैरवभट्टं रत्नलिखि परीपकाराय सं १६५१ कार्तिके ॥ .

विवरणम् — श्रीविन्दुमाधवप्रसादविरचितसनत्सुजातीयसंक्षिप्तभाष्यरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 216. वैशाख्यमाहात्म्यम् । Vaisākhyamāhātmyam. Substance, country-made white and yellow paper, 14 × 5 inches. Folia, 59. Lines, 6-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Verse. Generally correct. Complete.

A part of the Skandapurāṇa on the sacredness of the month of Vaisākha.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः

सूत उवाच ॥

भृगोऽप्यंशुभवं राजा ब्रह्मणः परमेश्विनः ।

पुण्यं माधवमाहात्म्यं पथ्यं पृच्छन्माहात्मिन् ॥

End.

वैशाखमाहात्म्यं यत् श्रुत्वा दद्यादहम् हिरण्यकं

वाचकाय प्रदातव्यं विधिवद्ब्रूते नरः ॥ ६८ ॥

इहलोकं परस्मिन् तत्फलं लभतेऽक्षयं ।

पुनर्पुनरुक्तं भुक्त्वा लभते चाव्ययं पदं ॥ ६८ ॥

Colophon. इति श्रीस्कंदपुराणे वैशाखमाहात्म्ये श्रीवरीषनारदमन्वादे चतुर्विंशोऽध्यायः ॥

२४ ॥ छः ॥ छः ॥ छः ॥ छः ॥ छः ॥ छः ॥ छः ॥

विवरणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतवैशाखमाहात्म्यरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 217. मार्गशीर्षमाहात्म्यम् । *Mārgaśīrṣanāhātmyam.* Substance, country-made white and yellow paper, 15 x 5 inches. Folia, 54. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete.

A part of the Skandapurāṇa on the sacredness of the month of Mārgaśīrṣa or Agrahāyaṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

देवकीनन्दनं वन्दे जगदानन्दकारकम् ।

भुक्तिमुक्तिप्रदं वन्दे माधवं भक्तवत्सलम् ॥ १ ॥

सूत उवाच ।

श्रेतद्वीपमुखासीनं देवदेवं रमापतिम् ।

चतुर्वक्त्रो नमस्कृत्य पप्रच्छ पितरं सुदा ॥ २ ॥

ब्रह्मीवाच ।

हृषीकेश जगद्गतः पुण्यश्रवणकीर्तन ।

प्रष्टव्यं ब्रूहि मे देव सर्वज्ञ सकलेश्वर ॥ ३ ॥

मासानां मार्गशीर्षोऽहमित्युक्तं भवता पुरा ।

तस्य माहात्म्यं ज्ञातुमिच्छामि तत्त्वतः ॥ ४ ॥

End.

अकर्मः (?) सर्वकामीवा मीचकामस्तु यो भवेत्

मार्गशीर्षव्रतकरः सर्वमेवाप्नुयाद्भरः ॥ ७९ ॥

विष्णुभक्तिर्हि लोकेऽस्मिन्नत्यन्तं दुर्लभा मता ।

सा वै संप्राप्यते सर्वं (सर्वैः ?) सद्ब्रतविधानतः ॥ ७९ ॥

किमत्र वदुनीतेन स्मरणात् कीर्तनादरेः

न्यूनं संपूर्णतां याति सर्वमेव न संशयः ॥ ७९ ॥

तस्मादसंशयप्रदीप्तं (?) सद्ब्रतमासी मनीषिभिः

किं पुनर्दुर्लभं लोके तस्य व्रतविधानतः ॥ ७९ ॥

पायसेर्विविधैः शाकैः पक्वान्नभोजयेद्भिज्जान् ।
 मार्गशीर्षं पुराणं तु श्रुतव्यं भक्तिपूर्वकम् ॥ ७६ ॥
 पौराणिकम् सपूज्यी भक्त्या विष्णुपरायणः ।
 एव ब्रतं यः कुरुते तस्य विष्णुः प्रसीदति ॥ ७७ ॥
 इति वै मार्गशीर्षस्य साहास्यमतिदर्लभम् ।
 साहास्यश्रवणेनापि लभते वाङ्मृतं फलम् ॥ ७८ ॥
 सद्ब्रतमिदं कलावर्तितरां सुगुप्तीकृतं
 यमेन हि हरिप्रियं भवति सुतिर्दृष्ट्याम् ॥
 करोति खलु यो नरः सद्सि सशक्तिः किञ्चन
 तदेष बहुलं लभेदभयलीकसंमिदयम् ॥ ७९ ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे मार्गशीर्षसाहास्यं विंश्याशीयः (विंशोऽध्यायः ?) ॥ श्री
 सांवाश्वार्षणमस्तु ॥ ६ ॥ श्रीकामभैरवाय नमः ॥ ६ ॥ राम ॥ श्रीकृष्ण
 विवरणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतमार्गशीर्षसाहास्यनामकोऽयं प्रबन्धः ।

No. 218. स्कन्दपुराणम् (कुमारिकाखण्डः) । Skandapurāṇam (Kumārīkākhaṇḍaḥ). Substance, country made colourless paper, 9 × 3 inches. Folia, 367. Lines, 9–10 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaivāt 1630. Appearance, very old, and worn out. Verse. Not correct. Complete.

Skandapurāṇa is a Mahāpurāṇa, consisting of several Saṃhitas without connection with each other, and divided into a great number of khaṇḍas. A description of it is given in the Kurma and Varāha purāṇas. The MS. under notice contains the Kumārīkākhaṇḍa only, which describes the origin of the name of Kumārīkākhaṇḍa, (a tract of country stretching along the western coast of India from Mahī-sāgarasangama or the mouth of the river Mahī falling in the Gulf of Cambay to Cape Comorin) and the sacred places situated therein.

Beginning. श्रीं नमो (?) श्रीगणेशाय ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥

श्रीमुनय ऊचुः

दर्शयिष्ये वतीरे तु यानि तीर्थानि पञ्च च ॥

तानि ब्रूहि विशालाक्ष वर्णयंस्ततितानि (?) ॥

सर्वतीर्थफलं येषु नारदाद्या वदन्ति च ॥

तेषां चरितसाहास्यं श्रीतुमिच्छामहे वयम् ॥

End.

इदं पवित्रं खलु पुण्यदं सदा यशस्करं पापहरं परात्परं ।
 शृणोति भक्त्या पुरुषं स पुण्यभागसुखं रुद्रसंलोकतां भर्जत् ॥
 यशस्यं नियतं सुपुण्यं स्वामिचिदं (?) पापहरं नराणाम् ।
 शृणोति नित्यं नियतः शुचिः पुमान् भिक्षार्थं विष्णुपदं प्रयाति ॥

Colophon.

इति श्रीस्कन्दपुराणे कुमारिकाखण्डे गुप्तजने गुप्तलेखमाहात्म्यं संपूर्णं
 समाप्तं ॥ क ॥ ६१ ॥ श्री ॥ स्वस्ति संवत् १६३० वर्षे द्वितीये आषाढे वदि ३
 शुक्ले यथं संख्यां हजारः ७००० एकशतम्

विवरणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतकुमारिकाखण्डरूपीये निबन्धः ।

No. 219. बृहन्नारदीयपुराणम् । Bṛhannāradyapurāṇam. Sub-
 stance, country-made yellow paper, 21 × 5 inches. Folia, 147. Lines, 6-9
 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse.
 Not correct. Complete.

The Bṛhannāradya is another Upa or minor purāṇa, and is
 throughout Vaiṣṇavite in its tendency. It has been published
 by Paṇḍit Hṛīṣikeśa Śāstri under the auspices of the Asiatic
 Society, Bengal.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥

नारायणं नमस्कृत्य नरैश्चैव नरोत्तमं ।
 देवीं सरस्वतीं चैव ततो जयमदाश्रयेत् ॥
 वन्दे वन्द्यावनासीनमिन्दिरानन्दमन्दिरं ॥
 छपेन्दुं सेन्द्रकाकण्डं परानन्दं त्रिभुं परम् ॥
 ब्रह्मविष्णुमहेशाद्या यस्यांशालोकसाधकाः ॥
 तमादिदेवं चिद्रूपं विशुद्धं परमं भजं ॥

सूत उवाच

सीनकाद्या महात्मान कृष्यो ब्रह्मवादिनः ।
 नैमिषारण्ये महारण्ये तपस्तेजोमूर्धन्यः ॥
 जितेन्द्रिया जिताहाराः सत्यपरायणाः ।
 यजन्तः परया भक्त्या विष्णुमाद्यं जगद्गुरुम् ॥
 अनीर्थाः सर्वधर्मज्ञा लीकानुग्रहतत्पराः ।
 निश्चिन्ता निरहङ्कारा परेशरतमानसाः ॥

End.

एतत् पवित्रमारोग्यं न वाचं दक्षुतार्तिने (तात्मने ?)

नीचामनगताः सर्वे शृणुवादिदमुत्तमं ।

एतत्पुराणश्रवणादिहामुव सुखप्रदं ।

वदतां शृण्वतां मयाः सर्वपापप्रणाशनं ॥

यः शृणोति नरो भजा (क्ता ?) पुराणं देवनिश्चितं ॥

ते सर्वे पापनिर्मुक्ता यास्यन्ति परमाङ्गतिं ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीब्रह्मार्दीयपुराणे समाप्ते ॥ ॥ श्रीं नमो वामुद्देवाय ॥ श्रीं हरिः ॥

श्रीं नमो नारायणाय ॥

विवरणम्—पुराणमिदमुपपुराणान्तर्गतम् सुप्रसिद्धमेव ।

No. 220. विष्णुपुराणं सटीकम् । Viṣṇupurāṇam satīkam. Sub-

stance, country made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 312. Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

The Viṣṇupurāṇa is a Mahāpurāṇa, and consists of four Aṁśas, while each Aṁśa is divided into several chapters. It has been published with the commentary of Śrīdhara Swāmin in several parts of the country. The codex under notice contains the text with the commentary of Ratnagarbha Bhaṭṭācāryya, entitled Vaiṣṇavakṛitachandrikā, in the margin.

Beginning of the Commentary. श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीविंदुमाधवं वंदे परमानंदविग्रहं ॥

वाचं विश्वेश्वरं गंगा (' ?) पराशरमुखात् सुनीत् ॥ १ ॥

श्रीमच्चित्सुखयोगिमुखारचितव्याख्यां निरीक्ष्य स्फुटं

तन्मार्गं सुबोधसंयुज्यतीमात्मप्रकाशमिषा ॥

श्रीमद्विष्णुपुराणसारविवृतिकर्ता यतिः श्रीधर-

स्वामी सदगुरुपादपद्मभुजः साधु स्वधीशुद्धये ॥ २ ॥

श्रीमद्विष्णुपुराणस्य व्याख्यां स्वल्पातिविक्षरां

प्राचामालीक्य तदाख्या मध्यमेयं विधीयते ॥ ३ ॥

अस्मिन्निवर्तितं यत्तु वस्तुतत्त्वमनात्मकं ।

सुनिर्मन्त्रीपनिषदा कृतं बध्नाति संगलं ॥ ४ ॥

End of the Commentary. तथाचैरुक्तामथामिधयाः कथामावावर्णेन भविष्यतीत्यर्थः ।
एतदंशतात्पर्यायै मन्त्रिष्याह । एतदिति । तनयादयस्त्रिदशेषु (१) समस्तं
सुतरां न काश्चिन्मन्त्रः ॥ ७८ ॥

Colophon. इति श्रीरवगर्भभद्राचार्यविरचितायां श्रीमद्भगवाकृतचंद्रिकायां चतुर्थेऽंशे
चतुर्विंशोऽध्यायः ॥

विवरणम्—श्रीमद्भिषगुपुराणं नाम महापुराणानामन्यतमम् सुप्रसिद्धमिव । पुस्तकमिदं रवगर्भ
भद्राचार्यकृत टीकासहितं वर्तते ।

No. 221. स्कन्दपुराणम् (केदारखण्डः) । Skandapurāṇam (Kedara khaṇḍaḥ). Substance, country-made white paper, 15×5 inches. Folia, 102. Lines, 5-12 in a page. Character, Nagara. Date, Saka 1181. Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Complete.

A part of the Skandapurāṇa, entitled Kedārakhaṇḍa, dwelling on the sanctity of Kedāra, a sacred place in Gārhwāl among the Himālaya mountains, and glorifying the God Śiva. Also noticed in the Catalogue of Sanskrit MSS., India Office Library in No. 3645, p. 1335, Part VI.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीं नमः शिवाय ॥

यस्याश्चया जगत्सृष्टा विरिचिः पालकी हरिः ।

संहर्ता कालरुद्रास्त्रीन्ममलये पिनाकिने ॥ १ ॥

तीथानामुत्तमं तीर्थं ज्ञानाणां ज्ञेयमुत्तमं ॥

तत्रैव नैमिषारण्ये श्रान्तकाद्यास्तपोधनाः ॥ २ ॥

दीर्घसर्वं प्रकुर्वतः सविणः समचेतवः (?) ॥

तेषां संदर्शनीत्सुखादागतो हि महातपाः ॥ ३ ॥

व्यासशिष्यो महाप्रज्ञो श्रीभगवानाम नामतः

तवागतं ते दद्रेषुं नथोदीर्घसविणः ॥ ४ ॥

उत्तम्युगपत् सर्वं सर्वं हस्मा (?) समत्सुकाः ॥

दत्त्वाध्यायं सत्कृत्य मुनयो वीतकल्पाः ॥ ५ ॥

तं पप्रच्छुर्महाभागाः शिवधर्मं मुनिस्त्रयम् ॥

मुनयः क्वचुः

कथयन् महापाद्मं देवदेवस्य शुलिनः ॥ ६ ॥

महिमानं महाभाग शिवार्चनममन्वितम् ॥

End.

सूत उवाच ।

व्यासप्रसादाच्छ्रुतमस्मि सर्वं मया तत् शंकररूपमद्भुतं ॥ ६४ ॥

सुविभूतं चाद्भुतवेदगर्भं ज्ञानात्मकं परमं पुण्यरूपं ॥

श्रद्धया परधीयेताः श्रावयन्ति शिवप्रियाः ॥ ६५ ॥

श्रण्वन्ति चैव ये भक्त्या शस्त्रीर्माहात्म्यमद्भुतं ।

शिवशास्त्रसिद्धं विभ्रान्ते धाति परमां गतिं ॥ ६६ ॥

न तेषां दुर्लभं किञ्चित्पि लोकेषु विद्यते

सर्वं ददाप देवेशी महेशः सर्वसिद्धिदः ॥ ६७ ॥

Colophon.

इति श्रीस्कन्दपुराणे केदारखण्डे शैवशास्त्रे पंचविंशोऽध्यायः शाक १४०० ॥

८१ ॥ अंगिराः संवत्सर मार्गे यदि ११ ॥ लिखितं शिवार्पणमस्तु ॥ * ॥

क ॥ श्रीगणेशायः (?) ॥ * ॥ क ॥ * ॥ क ॥ * ॥ क ॥ * ॥ क ॥ * ॥

विवरणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतकेदारखण्डरूपीयं निबन्धः

No. 222. स्कन्दपुराणम् (केदारखण्डः) । Skandapurāṇam (Kedāra-khaṇḍaḥ). Substance, country-made white paper, 12×6 inches. Folia, 110. Lines, 3-12 in a page. Character, Nagari. Date, Samvat 1865. Appearance, old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

Colophon.

इति श्रीस्कन्दपुराणे केदारखण्डे शैवशास्त्रे पंचविंशोऽध्यायः ॥ १५ ॥

समाप्तीऽयं ग्रन्थः ॥ संवत् १८६५ भाद्रमासे कृष्णपक्षे दशमी बुधवासरे तद्दिने

पुस्तकं समाप्तं ॥ लिखितं श्रीकृष्णनाथब्राह्मणेन ।

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (?) तादृशं लिखितं मया ॥

यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दीर्घं न विद्यते ॥ ० ॥

श्रीमिहिरार्थं नमः ॥ ० ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ ० ॥ श्रीसीतारामचंद्राभ्यां

नमः ॥

विवरणम्—पुस्तकपूर्वम्

No. 223. स्कन्दपुराणम् (कुमारिकाखण्डः) । Skandapurāṇam (Kumārīkākhaṇḍah). Substance, country-made white paper, 14×7 inches. Folia, 174. Lines, 10–12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the Kumārīkākhaṇḍa, noticed in No. 218.

विवरणन्तु कृत्यम्

No. 224. रामायणम् (उत्तरकाण्डम्) । Rāmāyaṇam (Uttara-kāṇḍam). Substance, country-made colourless paper, 20×5 inches. Folia, 351. Lines, 9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

The codex under notice contains the last book only of the Rāmāyaṇa.

पुस्तकेऽस्मिन् वा श्रीकृष्णरामायणयोः उत्तरकाण्डमात्रं वर्तते ।

No. 225. पुरुषोत्तमसाहाय्यम् । Puruṣottamasahāyīyam. Substance, country-made white paper, 10×5 inches. Folia, 158 (of which foll. 1–7 are wanting). Lines, 8–11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1740. Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Verse. Generally correct. Complete (excepting the first 7 folia).

A section of the Utkalakhaṇḍa of the Skandapurāṇa on the sanctity of Puruṣottamakṣetra or Puri, Utkala (Orissa), noticed in No. 203 of this volume. See the India Office Catalogue, No. 3627, p. 1325, part VI.

Beginning. नाक्ष

End.

प्रातः प्रातयः शशयात् कपिलाशतदीभवेत् ।

गमिः पुष्करजैर्लोथैरभिषेकफलं लभेत् ॥ ४५ ॥

धनं यशस्यमायुधं पुण्यं संतानवर्धनम् ।

स्वर्गप्रतिष्ठागतिदं सर्वपापपनीदकम् ॥ ४६ ॥

एतद्वक्ष्यमाख्याने पुराणेषु सुशोषितं
 कृत्वा विनाशं न तु वाच्यं कदाचन ॥ ४७ ॥
 कृतकौपहितं च दुरधीतश्रुतागमा (१) ।
 नाभिका दाभिका नित्यं परदीपोपदर्शिनः ।
 श्रवणवा मोहजोगलेभ्यो गोष्ठं सदैव हि ॥ ४८ ॥

Colophon. इति श्रीकृतद्वाराण्य पुरुषोत्तमसाहाय्य चतुरशोतिसाहस्रैर्जैमिनिवृत्ति-
 मत्तद्वर्णनप्रवृत्तिशोष्यायः ॥

पुस्तकालिखन (१) परिश्रमवेत्ता विद्वज्जनानाम् ।
 ताराधिलेखनद्वारा (१) हनुमानकः पर वेद ॥ १ ॥
 यं यकतां मानिष्योमी लिपको (१) पि विनायकः ।
 तथापि गानता बुद्धिर्मानुष्याणां च का कथा ॥ २ ॥
 भीमस्यापि रणं भंगी मुनेरपि सतिभ्रमः ।
 यदि शुद्धमज्ञं वा सम दीपो न विद्यते ॥ ३ ॥

संवत् १७४० आश्विन शुद्ध ७ सोमं नक्षत्रमूदावादनगरे पुस्तकं समाप्ति-
 मगमत् ॥ लिखितमिदं सोमनाथेण (१) शुभं भवतु सर्व्वेषां श्रीकृष्णः
 शरणं मम ॥

विचरणम् स्कन्दपुराणान्तर्गतपुरुषोत्तमसाहाय्यारूपोऽयं निबन्धः ।

No. 226. द्वारकामाहात्म्यम् । Dvārakamāhātmyam. Substance, country-made colourless paper, 10×6 inches, bound like an ordinary book. Folia, 62. Lines, 11-18 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1836. Appearance, very old, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Complete.

Extracts from the Skanda, Garuḍa, and Padma purāṇas on the smetity of Dvārakā, a city founded on the sea-coast by Kṛiṣṇa in Kathiāwar.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः श्रीसूर्य्याय नमः श्रीगुरुभ्यो नमः श्रीकृष्णाय नमः द्वारिका
 साहाय्यं लिप्यते ॥ श्रीं नमो भगवते वासुदेवाय ॥ श्रीलक्ष्मीनृसिंहाभ्यां
 नमः ॥

श्रीनारद उवा (च १) ॥ ॥

शृणु पांडव वक्षामि (?) हारकामंभवं फ ॥
 रुक्मिण्योसहिती यत्र स्वयं निवसते हरिः ॥
 नावंतो मथुरा काशी न गया न च पुष्करं ॥
 यादृशी कल्किकाले तु हारका कृष्णसंविता ॥
 अथीश्या न कुरुक्षेत्रं प्रयागं हाटकेश्वरं ॥
 प्रयाणकालं जीवानां यथा कृष्णपरी नृप ॥

End.

हारवतीं विना विप्रा मुक्तिर्न प्राप्यते कर्मा ॥
 पुराणसंहितामंतां कृतवान् बलिवन्धनः ॥
 इदं हारकामाहात्म्यं देवानामपि दुर्लभं ॥
 ददौ हरिः प्रसादेन प्रज्ञादाय महात्मने ॥
 ऋषिभ्यः कथयामास स पृष्टीं दैत्यसत्यमः ॥
 शृणुयाद् धी नरी भक्ता यः पदे हारकामंभुतः ॥
 सर्वान् कामानवाप्नोति विष्णुलोकं स गच्छति ॥

Colophon.

इति श्रीप्रह्लादसंहितायां श्रीमदहारकामाहात्म्यं हारिकाफलमाहात्म्यं (?)
 समाप्तं ॥ ॥ श्रीराम ॥ श्रीकृष्णो जयतु ॥ ॥ संवत् १८२६ न (१) वर्षे श्रावण-
 मासे शुक्लपक्षे एकादश्यां (?) रविवासरे ण सप्तमीं (लिखित १) श्रीवासो
 व्या आश्विनमासे लीखीत गभीरं पुस्तकं (?) ॥ सोमदेववासो उष्यधा
 अर्धद्वारस (१) पठनाथं परी उपकार्यं शुभं वतु (?) ॥ श्रीकंदारेश्वर
 अर्पणीतु (?) श्रीः ।

विवरणम्—स्कन्दादिनानापुराणसंगृहीतहारकामाहात्म्यरूपीऽथ निबन्धः ।

No. 227. स्कन्दपुराणं (नागरखण्डः) । Skandapurāṇam (Nagara khaṇḍaḥ). Substance, country-made white paper, 16 × 8 inches. Folia, 320. Lines, 4-15 in a page. Character, Nagara. Date, Samvat 1848. Appearance, old. Verse. Not correct. Complete.

A part of the Skandapurāṇa, entitled Nāgarakhaṇḍa, the sixth of the khaṇḍas, describing the origin of the phallic linga, the lives of Hariscandra, Visvāmitra, Trisanku, and the sanctity of the sacred place Hātakesvara, &c. The khaṇḍa is so called because it gives an account of the Brāhmanas of Nāgara in Guzerat. Noticed in the India Office Catalogue, No. 3650, p. 1348, Part VI.

Beginning. श्रीं नमो विनायकाय ॥ श्रीं नमः (?) श्रीपुरुषोत्तमाय ॥

स धूर्जटिजटाजूटी जयतां विजयाय वः ।

यत्नं कपलितभातिं करीत्यद्यापि जाग्रवी ॥ १ ॥

ऋषय ऊचुः ॥

हरस्य पुज्यते लिंगं कस्मादतन्महासतेः (?) ।

विगघात सपरित्यज्य शेषांगानि सुरासुरैः ॥ २ ॥

तस्मादतन्महाभाग यथावत् वक्तुमर्हसि ।

मांपतं मृतं कार्त्तिकेन परं कीर्तुहले हि नः ॥ ३ ॥

मृत उवाच ॥

प्रश्नभारी महानेध श्री भवद्विक्रदाश्रितः ।

कीर्त्तयिष्ये तथाचैनं नमस्कृत्य स्वयंभुवे ॥

End.

गीर्भाहिरण्यवत्पादौर्भाजनैः सर्वकामकैः ।

य एव भक्तियुक्तस्तु श्रुत्वा शास्त्रमनुत्तमं ॥ १६ ॥

पुत्रार्थदुपदेशार्थं स शैवं पदमाप्रयात् ॥

पुराणश्रवणादेव श्रनकभवसः चतै ॥ १७ ॥

पापं प्रशमभायाति सर्वतीर्थफलं नभन्तु ॥ १८ ॥

Colophon.

इति श्रीस्कन्दपुराणे तृतीयपरिच्छेदे ष्ठाटकेश्वरजैवसाहाय्ये पुराणप्रयत्ने

साहाय्ये नागरखण्डे (?) समाप्तं संपूर्णं । २२८ शिवसम्पत् ॥ ॥ संतत्

१८४८ श्रीसम्पत् (?) । संख्या १४०० ॥

नागयणार्थं च मया शोधितं परमाहुतं ।

खंडं नागरसंज्ञं वै सहापातकनाशनं ॥

विशरणम् स्कन्दपुराणान्तर्गतनागरखण्डरूपीऽयं सिद्धयः ।

No. 228. स्कन्दपुराणं (पातालखण्डः) । Skandapurāṇam (Pātāla-khaṇḍa). Substance, country-made white and yellow papers, 11×5 inches. Folia, 66. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1859. Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Complete.

A part of the Skandapurāṇa generally known by the name of Pātālakhanda. See Dr. Rājendralāla Mitra's remarks on this work in his Notices, No. 707. It will be seen that the first ten ślokas, given below, are not to be found in Dr. Mitra's Pātālakhanda.

Beginning. श्रीरामोन्नयति ॥

तर्तुं संस्तुतिवारिधिं चिजगतां नीर्मास यस्य प्रभी-
 र्धेनदं सकलं विभाति सततं जातं स्थितं संहृतं ।
 यथैतन्वचनः प्रमाणविधुरो वेदांतवेद्या विभु-
 र्त्तं बंदं सङ्गजप्रकाशमल श्रीरामचंद्रं परं ॥ १ ॥
 विश्वव्यापितनीः शुभाः (१) रघुपतेर्मूर्त्तं मूर्त्तिस्तु यो
 वाक्प्राप्तप्रतिबोधनैकचतुरः शाल्यादिशौनः शुचिः ।
 अज्ञानांधनिवारणैकतरणिर्विज्ञानचिंतामणि-
 र्निखानंदपदैकभ्रविजयते श्रीमान् मुकुंदो मुनिः ॥ २ ॥
 दारापुत्राधनानां परिजनसहितं वंधुवर्मः प्रियो वा
 माता भ्राता पिता वा स्वश्वर (१) कुलजनं यौवनं यौवमानं
 दर्पं सर्वं व्यर्थं (१) मरणसमर्थं धर्ममेकः सदायः (१) ॥ ३ ॥
 गंगीतुंगतरंगवारिभरितव्यामोहिभालानली
 व्याघूर्णनीच्छिलाच्छा (१) नानु त्रिगलत्पौषधाराभरः ।
 आसिक्तावसनाजिनादतिवर्णं व्याघ्रे पुनर्जावितं
 शंभुस्तोडवतालभंगभयभाक् स्थाणु (१) सुखायाम्नु वः ॥ ४ ॥
 काशी शंभुपुरी महासुखकरी गीर्वाणलक्ष्मीप्रदा
 कल्यातिपि न नाशमति गिरिज (१) यस्यां स्थितः सख्यदा ।
 नित्यं स्वर्गतरागिणी (१) विलसति प्रीतिप्रदा प्राणिनां
 प्रत्यक्षा प्रमथाधिपत्य (स्य १) रूपया कैलाशशृंगनाधिका ॥ ४ ॥

End.

समार्त्ता नृप गंधस्य वाचकस्यानुपजनं ।
 दानादिभिर्यथायायं संपूर्णफलहंतवं ॥
 मुद्रिकां कुंडलं चैव ब्रह्मभुवहिरगम्यं ।
 वस्त्राणि च विचित्राणि गंधसाम्यानुत्तमपन ॥
 देववत् पुजनं कृत्वा गीर्वा च दद्यात् पयस्विनो ॥

Colophon. ॥ इति श्रीस्क, पु. पा. च. संपूर्णे । संवत् १८५२ ।

विवरणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतपातालखण्डरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 229. स्कन्दपुराणं (पातानखण्डः) । Skandapurāṇam (Pātāla-khaṇḍaḥ). Substance, country-made white paper, 12×6 inches. Folia, 62. Lines, 3-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1818. Appearance, old, and slightly torn in parts. Verse. Generally correct. Complete.

Another complete copy of the same work.

विवरणान्तकपूर्वम् ।

No. 230. स्कन्दपुराणं (वदरिकाखण्डः) । Skandapurāṇam (Vadarikākhaṇḍaḥ). Substance, country made white paper, 12×6 inches. Folia, 25. Lines, 13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct. Complete

A part of the Skandapurāṇa, generally known by the name of Vadarikākhaṇḍa, describing the sanctity of the Vadarikāśrama, a sacred place in the Himālayas, situated on the Alakānandā river in the province of Śrinagar, its modern name being Badrināth.

Beginning. श्यामेशाय नमः ॥ श्रीनारसिंहच्युतेशाय नमः ॥

श्रीनक उवाच ॥

भूत भूत महाबाही सर्वधर्मविशारद ।

सर्वमास्त्रार्थ (१) तत्तज्ज्ञ पुराणे परिनिष्ठितः ॥

व्यासा (१) सत्यवति (१) पुत्री भगवन् वीष्णु (१) रचयः ।

तस्य परिग्रह्यन्ति (तस्य च प्रियग्रह्यस्त्वत्त्वत्तो १) वक्ता न कश्चन ॥

प्राने कल्पियुगे घोरं सर्वधर्मवहिकृते ॥

End.

सुवर्णं पुरयित्वा तु कल्लवाताय (१) पूरयत् ।

विवहंतु मन्त्रे (१) यत्फलं परिकीर्तितं ॥

तत् फलं तु वरारोहे चतुरात्राज्ञ संशयः ॥

Colophon.

इति श्रीस्कन्दपुराणे वपीका (१) खंडे एकादसमी (१) अध्यायः ॥ ११ ॥ रामचंद्राय

नमः ॥ गोवींदाय (१) नमः ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ गोपालाय नमः ॥ १८० ॥

विवरणम्—स्कन्दपुराणीयवदरिकाखण्डनामकोऽयं निबन्धः ।

No. 231. स्कंदपुराणं (भृखण्डः) । Skandapurāṇam (Bhūkhaṇḍaḥ). Substance, country-made white paper, 12×6 inches. Folia, 58. Lines, 3-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1818. Appearance, old. Verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains only a fragment of the Bhukhaṇḍa, which is a part of the Skandapurāṇa. It gives a legendary account of the shrines in and about Sambhalpur in Gondwana. See India Office Catalogue, No. 3667, p. 1358, Part VI.

पुनर्लेखिन् स्कन्दपुराणान्तर्गतभृखण्डस्याश्रयिणी वर्तते ॥

No. 232. स्कन्दपुराणम् (पाण्डुरङ्गमाहोत्सवम्) । Skandapurāṇam (Pāṇḍuraṅgamāhōtsavam). Substance, country made white paper, 18×3 inches, bound like an ordinary book. Folia, 72. Lines, 7-8 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A part of the Skandapurāṇa on the greatness of Pāṇḍuranga, an incarnation of the God Viṣṇu, worshipped in Puṇḍurika, a sacred place on the banks of the river Gaṇṭamī, known as Punderpur, near Poona.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

स्कंद उवाच ।

माहात्म्यं कथितं मयि नदीनामृतमीतमं ॥

गंगादीनां मुनिश्रेष्ठाः किमन्यच्छ्रुत्वास्मिन्मया ॥ १ ॥

कृष्यथ कथं ।

सर्वतिसं यदि ज्ञेयं तोयं चैकत विद्यते

उत्कृष्टं देवं चापि तस्मै वद महामते ॥ २ ॥

सत उवाच ।

श्रगम्यादिमहर्षिणां वचः श्रुत्वाथ पश्य स्वः ।

ध्यात्वा तादृशं ज्ञेयं तोयं देवतं दृष्टवान् ॥ ३ ॥

स्कंद उवाच ।

नाहं तथाविधं ज्ञेयं तोयं देवतं वद न ।

आयन् पश्यामि मुनयः सर्वतिकृष्टा मन्त्रमनः ॥ ४ ॥

तदागच्छत गच्छामी भवं गिरिजङ्गमं (?) ।

प्रष्टुमेतन्महाप्रश्नं कैलासनिलयं प्रभुम् ॥ ५ ॥

End.

श्रुत उवाच ।

इत्युक्त्वा तं परिक्रम्य प्रणम्य च पुनः पुनः ।

अनुज्ञातो नारदस्तु ययौ चैत्रं महासुनिः ॥ ३७ ॥

स्नात्वा तीर्थे महापुण्ये दृष्ट्वा विष्णुं सनातनं ॥

दक्षिणेश्वरमाश्रित्य तिष्ठत्यद्यापि नारदः ॥ ३८ ॥

Colophon.

इति श्रीस्कंदपुराणे उत्तरसंहितायां शंकरनारदसंवादे पांडुरंगमाहात्म्ये
द्वादशोऽध्यायः ॥ श्रीपांडुरंगमाहात्म्यं संपूर्णं समाप्तं ॥ ६ ॥ सुभं भस्तु (?) ॥
राम राम राम राम राम राम राम राम ।

विषयम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतपांडुरङ्गनाहात्म्यद्वितीयं निबन्धः ।

No. 233. स्कन्दपुराणम् (पुरुषोत्तममाहात्म्यम्) । Skandapurāṇam (Puruṣottamanāhātmyam). Substance, country-made colourless paper, 16×2 inches. Folia, 181. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ?* Appearance, very old, worn out, and writing effaced throughout. Verse. Generally correct. Complete.

Noticed before in No. 203.

सुभाकरत्वात् पुस्तकमिदं नास्तीति नार्हम् ।

No. 234. स्कन्दपुराणम् (ब्रह्मोत्तरखण्डः) । Skandapurāṇam (Brahmottarakhaṇḍah). Substance, country-made colourless paper, 8×3 inches. Folia, 103, (of which foll. 1-14 are wanting). Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing almost effaced throughout. Verse. Generally correct. Incomplete.

* At the end of the last page occurs the figure 1407, which seems to have been recently written.

This codex contains a copy of a part of the Skandapurāṇa, generally known by the name of Brahmottarakhaṇḍa, noticed in No. 193 of this vol., without either a beginning or an end. Noticed by Dr. Mitra; see his Notices, No. 2567.

विवरणानुपूर्वम् ।

No. 235. स्कन्दपुराणम् (ब्रह्मोत्तरखण्डः) । Skandapurāṇam (Brahmottarakhaṇḍaḥ). Substance, country-made white paper, 12×8 inches. Folia, 89. Lines, 6-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work.

विवरणानुक्रमायम् ।

No. 236. स्कन्दपुराणम् (ब्रह्मोत्तरखण्डः) । Skandapurāṇam (Brahmottarakhaṇḍaḥ). Substance, country-made white and yellow papers, 14×4 inches. Folia, 67. Lines, 3-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1859. Appearance, not old. Verse. Not correct. Complete.

Another complete copy of the same work.

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे ब्रह्मोत्तरखण्डे पुराणश्रवणफलानुवर्णनं नाम द्वाविंशोऽध्यायः ॥ समाप्तः ॥ शु(?)भमन्तु ॥ यदि अक्षरं पदं भ्रष्टं (?) भगवाद्गोत्रं यथा भवेत् । तदी (?) अक्षरं कमं देवीप्रसीदति परमेश्वरी (?) ॥ सर्वत् १८५९ मार्गशीर्ष (?) कृष्णपक्षे तृतीयायां भगवासरे ॥ ॥ संग्रहमस्तु देवीजी सहाये ॥ श्रीगंगाजी सहाए ॥ श्रीविश्वनाथाय नमः ॥ श्रीकालभयरी नमः ॥

विवरणानुपूर्वम्

No. 237. स्कन्दपुराणम् (प्रभासखण्डः) । Skandapurāṇam (Prabhāsa-khaṇḍaḥ). Substance, country-made white paper, 14×6 inches. Folia, 303. Lines, 13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct. Complete.

A part of the Skandapurāṇa, generally known by the name of Prabhasakhaṇḍa, describing the sanctity of the sacred places of Gujrat and Surat. Noticed in No. 48 of this volume. See India Office Catalogue, No. 3650, p. 1353, Part VI.

No. 238. स्कन्दपुराणम् (वैशाखमाहात्म्यम्) । Skandapurāṇam (Vaiśākha-mātmyam). Substance, country made white paper, 18×3 inches. Folia, 27. Lines, 6-9 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Noticed before in No. 216 of this volume. See India Office Catalogue, p. 1362, Part VI.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ त्रिदयासाय नमः ॥

व्यास उवाच ॥

मयाध्यक्षमन राजा ब्रह्मणः परमेश्वर ।

पुण्यं भाधतमाहात्म्या पथ्यच्छृण्वन् सत्समूह ।

End.

य इदं परमाख्यानं पापघ्नं पुण्यवर्द्धनं ।

गणनादा प्रदेयाप्य स याति परमां गतिम् ॥

निश्चितं पुनर्कं यथा गृहं तिष्ठति मानद ।

तथा मुक्तिः करिष्या हि किमु तत एवणात्मना ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणं वैशाखमाहात्म्यो पञ्चदशोऽध्यायः ॥

विष्णुराणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतवैशाखमाहात्म्योपनिषत् ।

No. 239. स्कन्दपुराणम् (सूतसंहिता) । Skandapurāṇam (Sūta-saṁhitā). Substance, country made white and yellow paper, 14×5 inches, bound like an ordinary book. Folia, 71. Lines, 10-11 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, not fresh. Verse. Generally correct. Complete.

A part of the Skandapurāṇa, generally known by the name of Sūta-saṁhitā. It is divided into several khaṇḍas or parts, as 1, Śivamāhatmyakhaṇḍa; 2, Jñānayogakhaṇḍa, 3, Muktikhaṇḍa,

4, Uparikhaṇḍa or Brahmagītā, written after the style of the Bhagavadgītā. Each of these is again subdivided into several chapters. Noticed by Dr. Mitra. See No. 1775 of his Notices. See also No. 3687, p. 1376, Part VI of the India Office Catalogue.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमं ।

देवीं सरस्वतीं व्यास ततो जयमुदीरयत् ॥ १ ॥

ऐश्वरं परमं तत्त्वमादिमध्यातिवर्तनं ।

आधारं सर्वलोकाणामनाधारमविक्रयं ॥ २ ॥

आनंतानंदबोधोनुनिधिरद्वैतविक्रमं ।

अविकापतिभौशानमनीशं प्रणमाम्यहं ॥ ३ ॥

End.

सत उवाच ॥

एव सुरासुरैरन्यैः श्रीकरोभिष्टुतः पुन ।

कृत्वा प्रसाद सर्वेषां तवैवान्तर्हितोऽभवत् ॥ ७६ ॥

अस्य तीर्थस्य साहाय्यं स्थानस्यास्य सभापत ।

या वीक्ष्य श्रद्धया मुक्तिः सिद्धा तस्य महात्मनः ॥ ७७ ॥

यः पठेच्छृणुयादापि मुक्तिखण्डमिमं सदा ।

स सान्निभ्युक्तिमाप्नोति प्रसादेन सभापतः ॥ ७८ ॥

नमो व्यासाय गुरुवे नमो विज्ञानदायकने ।

नमः शिवाय सोमाय साक्षिणे प्रत्यगात्मने ॥ ७९ ॥

Colophon. श्रीस्कन्दपुराणे सूतसंहितायां मुक्तिखण्डे नवमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ क ॥ छ ॥ छ ॥

विवरणम्—श्रीस्कन्दपुराणान्तर्गतसूतसंहितानामकोऽयं प्रथमः ।

No. 240. स्कन्दपुराणम् (श्रीकृष्णजन्मकथा) । Skandapurāṇam (Śrīkṛṣṇajannakathā). Substance, country made colourless paper, 8 × 2 inches. Folia, 8. Lines, 7–8 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

A part of the Skandapurāṇa, relating the story of Śrīkṛṣṇa's birth, entitled Śrīkṛṣṇa-jannakathā.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥

यं ब्रह्म वेदानविदी वर्दति परं प्रधानं पुद्गलं तथान्व ।

विश्वगुप्तं कारणमेश्वरं वा तच्चै नमो विघ्नविनाशनाथ ॥ १ ॥

श्रीकृष्ण उवाच ।

ब्रह्मापुत्र(?) सुमित्रेण सर्वशास्त्रविशारद ।

ब्रह्म सुतमं व्रतं (?) देव जेन(?) सुक्तिर्विधीयते ॥ १ ॥

चेतायां चैव चलेव्यु(?) बापरस्य समागमे ।

कर्मदैत्यसमुत्पन्नी पापात्म च दुरात्मनः ॥ २ ॥

तस्य भयी चतुष्टेष्टा देवकीनाम श्रीभमा ।

पुत्रजन्म भवेत्तस्या वधते श्रीपि (?) दानवेः ॥ ३ ॥

End. नास्ति

Colophon. नास्ति

विवरणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतश्रीकृष्णजन्मकथानामकोऽयं प्रबन्धः

No. 241. स्कन्दपुराणम् (शङ्करसंहिता) । Skandapurāṇam (Sāṅkarasamhitā). Substance, country-made white and yellow paper, 15 × 5 inches, bound like an ordinary book. Folia, 179. Lines, 6-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1859. Appearance, old. Verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains only a part of the Sāṅkarasamhitā, entitled Sambhavakhaṇḍa. The Samhitā gives an account of the history of Śaṅkara, and is divided into several parts, such as Dakṣa, Sambhava, Yuddha, Upadeśa, &c. See p. 1362, Part VI of the India Office Catalogue.

पुस्तकेऽस्मिन् स्कन्दपुराणश्रीकृष्णजन्मकथानामकोऽयं प्रबन्धः वर्तते ।

Colophon. संभवकाण्डं समाप्तं ॥ संवत् १८५९ पुष्य (?) मासे कृष्णपक्षे चंद्रवासरे ।

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (?) तादृशं पुस्तकं मया ।

यदि सुधममुद्धं (?) वा मम दोषो (?) न दीयते ।

मंगलं लेखकानां च पाठकानां च मंगलं ।

मंगलं सर्वजंतुनां (?) भूपतिनां (?) च मंगलं ॥ २ ॥

No. 242. स्कन्दपुराणं (सूतसंहिता) । Skandapurāṇam (Sūta-saṁhitā). Substance, country-made white paper. 15 × 6 inches. Folia, 37. Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the Sūta-saṁhitā, noticed before, with a commentary in the margin.

विवरणशून्यपाठः ।

No. 243. स्कन्दपुराणम् (सेतुमाहात्म्यम्) । Skandapurāṇam (Setumāhātmyam). Substance, country-made white and yellow paper, 16 × 5 inches. Folia, 98. Lines, 6-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Verse. Generally correct. Complete.

A part of the Skandapurāṇa, known as Setumāhātmya, which describes the sanctity of Rāmeśwara, a low sandy island in the Gulf of Manaar, separating India from Ceylon. See India Office Catalogue, Nos. 3691 and 3692, p. 1380, Part VI.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीरामनाथाय नमः ॥

नैमिशारण्यनिलया मुनयः श्रीनकादयः ।

अष्टांगयोगनिरतास्तत्त्वज्ञानैकतत्त्वपराः ।

सुमुखो महात्मानो निर्धमा ब्रह्मवादिनः ।

अर्थज्ञा मानरहिताः सत्यव्रतपरायणाः ॥ २ ॥

जितेन्द्रिया जितक्रोधाः सर्वजीवदयालवः ।

भक्त्या परमया विष्णुमर्त्यन्तं समातनं ॥ ३ ॥

तपस्तेषुसंज्ञात्मानो नैमिषे मुक्तिदायिनि ।

एकदा ते महात्मानः समाजं चक्रुस्तमम् ॥ ४ ॥

End.

सूत उवाच ॥

शुष्माकमेवं कथितं शृणुमस्तु कपेरपि ।

पापाहिनीचक्रं विप्रा धनुःकीटिमिष्यन्तान् ॥

भक्त्यायनिममज्यायं शृणोति पठतेऽपि वा ।

ज्ञानजं फलमाप्नोति धनुःकीटौ च मानवः ॥

योगिन्द्रैरसुखभां मुक्तिं प्राप्याद्यु विंदति ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणं सेतुमाहात्म्ये धनुःकीटिप्रशंसायां शृगालवामरसीञ्च
पञ्चविंशोऽध्यायः ॥ संख्य ४१०० ।

विवरणम् -- स्कन्दपुराणान्तर्गतसेतुमाहात्म्यरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 244. स्कन्दपुराणम् (कोकिलामाहात्म्यम्) । Skandapurāṇam (Kokilāmāhātmyam) Substance, country-made white paper, 14×5 inches. Folia, 28. Lines, 2-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1860. Appearance, old, and worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Complete.

This work, treating of the greatness of the goddess Kokilā, an incarnation of Durgā in the form of a cuckoo, as also of a religious observance held in her honour, forms a part of Kanakādrīkhaṇḍa, which is said to be a part of the Skandapurāṇa. It has been also noticed in the India Office Catalogue No. 3631, p. 1329, Part VI ; §. v.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीभुवनेश्वर्यै नमः ।

एकदा नैमिषारण्ये ऋषयः शौनकादयः ।

सत्वाते मृतमासीनं पप्रच्छुर्विदमादरात् ॥

ऋषय ऊचुः ।

मृतं मृतं महाप्राज्ञं किञ्चिद्विदुस्तस्य (१) संशयः ।

यतः प्रच्छामो वयं सर्वं सविस्तरमशेषतः ॥ २ ॥

कीर्तिकथायाम् माहात्म्यं महापातकनाशनं ।

मात्ताद भगवतो देवीं सृष्टिस्थित्यतः कारिणी ॥

भवपत्नी महामाया वैलोक्यव्यापिनी शिवा ।

तिर्यक्त्वं समनुप्राप्तायेनानिष्टेन कर्मणा ॥ ४ ॥

त्वं ब्रह्मण्यतीत्याकं तस्या माहात्म्यमिव च ।

कश्चिन् कालं व्रतं कार्यं कीं विधिः कस्य पूजनम् ॥

End.

मृत उवाच ॥

शिवनारदसवादः कथितस्ते मयानघ ।

नमस्कृताऽसि पृष्टीमि गमिष्यामि स्वमाश्रमं ॥ २३ ॥

यदा अरसि मां साधो स्नेहेन भृशमदनं ।

तदाहमागमिष्यामि सत्यमेतद्वदामि ते ॥ २४ ॥

इदं पवित्रं विमलं विविधं स्वर्गापवर्गपदमीश्वरस्य ॥

चरित्रमार्थं भृगुनन्दनाय संश्रावयित्वा हि जगाम मृतः ॥ २६ ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे कनकाद्रिखंडे शिवनारदसंवादे कीकिलामाहात्म्ये
पुराणश्रवणमहिमा नाम एकविंशोऽध्यायः ॥ शुभं भवतु ॥ श्रीरम् ॥ संवत्
१८६० ॥ श्रीराम राम राम महा राम ॥ श्रीगीर्वादाय नमः ॥ श्रीचान्दाय
नमो नमः यंथ १११५ ॥ छ ॥ छ ॥

विवरणम्—स्कन्दपुराणोक्तकनकाद्रिखण्डान्तर्गतकीकिलामाहात्म्योऽयं निबन्धः ।

No. 245. स्कन्दपुराणं (ब्रह्मगीता) । Skandapurāṇam. (Brahmagītā). Substance, country-made yellow and white paper, 15 x 5 inches, bound like an ordinary book. Folia, 131. Lines, 7-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

The fourth or last part of the Sūtasamhitā of the Skandapurāṇa, entitled Yajñavalkyibhavaḥkhaṇḍa or Brahmagītā, written in the style of the Bhāgavadgītā, and treating of nearly the same subject, with this difference only, that Śiva occupies here the place of Parabrahma, with a commentary by Mādhavāchāryya in the margin, entitled Tātparyadīpikā.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ सुनयः ऊचुः ॥

भवता सर्वमाख्यातं सत्सिपादविस्तारादपि ॥

इदानीं श्रोतुमिच्छामि ब्रह्मगीतामनुनतां ॥ १ ॥

सर्वविज्ञानरत्नानामाकरस्य महात्मनः ॥

क्षणैर्वायनस्यैव भवाञ्छ्रव्यः सुशिक्षितः ॥ २ ॥

त्वयैवाविदितं किञ्चिन्नास्ति सत्यं प्रभाष्यते ।

यदि प्रसन्नो भगवांस्तर्ह्यो वक्तुमिच्छार्हमि ॥ ३ ॥

End. इति परशिवभक्त्या प्राप्तविद्यया मृतः

सुखजनशिवतत्त्वप्राप्तिकामिव गीतां ।

सुनिगणहितबुद्ध्या भाष्यनिर्व्याणरूपं

परतरमवलीक्य प्रश्रया मौनमाप । ७६ ॥

सुनयस्य गुह्यं परवेदिनं प्रणिपत्य समस्तहितप्रदं ।

हृदयस्य मह्यं (?) पदलक्षितं परतत्त्वतयैव विदुः । स्थिरं ॥ ७७ ॥

Colophon. इति श्रीस्कंदपुराणे सूतसंहितायां यज्ञवैभवखंडे उपविभागे ब्रह्मगीतामूप-
निषत्सु ब्रह्मविद्यायां वादशोध्यायः ॥ १२ ॥

विवरणम्—स्कन्दपुराणीयसूतसंहितान्तर्गतब्रह्मगीताभिधः ब्रह्मविद्यारूपीयं निबन्धः ।

No. 246. स्कन्दपुराणं (हल्लास्यमाहात्म्यम्) । Skandapurāṇam (Hālāsyamahatmyam). Substance, country-made white and yellow paper, 15 × 5 inches. Folia, 212. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost fresh, and written by different hands. Verse. Generally correct. Complete (without colophon).

The Hālāsyamāhātmya forms a section of the Agastyasamhitā, which again is a part of the Skandapurāṇa, treating of the legendary history and religious merits of the Hālāsyakṣetra or Hemapadīnākara or Śivagangā in the Madura District. Madura is the capital of the Pāṇḍya dynasty who are often mentioned in the book. The presiding deity, Śiva, is often called Sundaresa after the great Sundara Nāyaka, the great founder of Śaiva Temples. Towards the east of the Temple is Rāmeśvaram. The great Śiva Temple of Madura is very likely the Hālāsyā Temple. Mīnākṣī, the great goddess of Madura, is often mentioned in this work.

“शिवत्वेनोत्तममिति श्रीमद्दालास्यमहात्म्यम् ।

श्रीमत् कदम्बविपिनमपरं कल्याणम् ॥

समाप्तं विद्यानगरीमपरं मधुरा परम् ॥

(Hālāsyamāhātmya, Page 136.)

Noticed by Dr. Mitra in his Notices, No. 2264.

Beginning. श्रीगणाधिपतये नमः ॥ श्रीदक्षिणामूर्तये नमः ॥ श्रीमौनानन्दराय नमः ॥

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजं ॥

प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥

मातामहमहाशैलशङ्करदयितामह (१) ।

कारणं जगतां बन्दे कंठादुपरि तारणं ॥

ऐश्वर्यं परमं तत्त्वमादिमध्यातवर्जितं ।

आधारं सर्वभूतानामनाधारमविक्रियं ॥ १ ॥

अमृतानन्दबोधावनिधिमङ्गुलविक्रमम् ।

अम्बिकापतिमौनानन्दमौनं प्रथमामहम् ॥

End.

त्वङ्गीलावणोच्चरं (?) तदधुना दिव्यं स्रवानां वरं तद्रूपे यतीचरेण कपय
संगीतमात्मोच्चरं मीनाल्या शिवया त्वमेव (?) भगवन्कृत्स्नानयुक्तान् प्रति
दत्वाभीष्टमर्नतसौख्य-जनकन्नित्यं प्रसन्नो भव । सत्यं सत्यमिदं मन्त्र
कपया वेदांतसाराद्यंत संगीतं प्रपठति पाश्चर्यज्ञता यद्भूतिविद्यासुतान् (?)
ग्रंथोर्दिश्यपदं प्रयातु सद्गता सप्रयुक्तसुक्तिं गता मीनालीश कृपां प्रदद्वि
सततं श्रीसुंदरेश्वरया ॥ श्रीदक्षिणामूर्तिगुरवे नमः श्रीगौरी- केदारेश्वरार्पण-
मन्तु सीतारामजी राधाकृष्णवल्लभ श्रीकृष्णपरमात्मा ।

विवरणम् — स्कन्दपुराणान्तर्गतहालास्यमाहात्म्यरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 247. स्कन्दपुराणम् (हालास्यमाहात्म्यम्) । Skandapurāṇam (Hālāsya-māhātmyam). Substance, country-made white paper, 12 × 6 inches. Folia, 180. Lines, 3-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1875. Appearance, very old. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणन्तु प्रायम्

No. 248. स्कन्दपुराणम् (हिमवत्खण्डः) । Skandapurāṇam (Himavatkhaṇḍah). Substance, country-made white paper, 12 × 6 inches. Folia, 287. Lines, 4-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Verse. Not correct. Complete.

A part of the Skandapurāṇa, generally known by the name of Himavatkhaṇḍa, describing the sacred places in Nepal and in the Himālayan regions generally. See India Office Catalogue, Nos. 3694, and 3695, p. 1383, Part VI.

Beginning.

श्रीं यस्यात्मा हिमशैलजा गणपति. सूर्यो हि विष्णुर्हरः

पंचास्यैः सुविभूषितः पद्मपतिस्तेषां च पञ्चासकैः ।

शैलीश्वरं सचराचरं त्रिगुणजं पञ्चासभिः सन्दधे

योजनं हि रसादिभिश्च भगवान् तस्मै नमः शंभवे ॥ १ ॥

कृषयः ऊचुः ॥

सुमीश्वर प्रसादान्ने श्रुतं मेरीः प्रशंसन ।

भूयश्च यागुनिष्कामो माहात्म्यं हिमवद्भिरं ॥ २ ॥

तव तपः कृतानां यद्देवानां च विशेषतः ।

माहात्म्यं तच्च तीर्थानां शृण्वतां वद नी विभी ॥ ३ ॥

End.

आस्थाय प्रथमे सम्यक् गातयन्(?) वृष्ट ।

वदकन्याकरीडूतैश्चामरैर्व्यञ्जयन् मुदा ॥

नीधंत गगनेशं (?) वाद्यगीतैर्विनोदयन् ॥

माहात्म्यं वै वर-हिम-गिरेः किं ब्रूमशीडूतं (?)

तच्छृंगेषु प्रसभसुनीशं (?) संति देवाः प्रसिद्धाः ॥

जामात्रं शीघ्रं सति (?) सुमयो यस्य पत्नी च गौरी

आद्याद्या चणमपि पृथक् तेन सुवंति शंशम् (?) ॥

Colophon.

इति श्रीस्कन्दपुराणे हिमवत्खण्डे नेपालमाहात्म्ये प्रद्युम्नीनरे यादवप्रत्या-
गमनं नाम पंचा (श्री ?) ती त्पुनरुत्पत्तितमोऽध्यायः ॥ १८५ ॥ अथ-
संख्या १३३०० ॥

विवरणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतहिमवत्खण्डोऽप्ययं निबन्धः ।

No. 249. स्कन्दपुराणं (सह्याद्रिखण्डः) । Skandapurāṇam (Sahyā drikhaṇḍaḥ). Substance, country-made yellow and white paper, 17×5 inches. Folia, 217. Lines, 5-10 in a page. Character, Nāgara. Date, 1859. Appearance, almost fresh. Verse. Generally correct. Complete.

A part of the Skandapurāṇa, generally known by the name of Sahyādrikhaṇḍa, describing the sacred places of pilgrimage in the Sahyādrī or Western Ghāts and along the Godāvarī river. See No. 1748 of Dr. Mitra's Notices; also No. 3682, p. 1370, Part VI, of the India Office Catalogue.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीं नमो भगवते वासुदेवाय । युधिष्ठिर उवाच ॥

कार्यतानि मुनिश्रेष्ठ तीर्थानि भवता मम ।

क्षेत्राणि चैव सुश्यानि वनानि वनवासिनां ॥

वदत्यादानि स्थानानि नैमिवैपुष्करे तथा ।

सह्याद्रेर्दंडकारण्ये माहात्म्यं वद सुव्रत ॥

मार्कण्डेय उवाच ॥

शृणु वत्स प्रवक्ष्यामि सह्याद्रेर्दृष्टकी वने ।

देवदेव अथ यत्र सदा तिष्ठति दैत्यह्ना ॥ ३ ॥

दत्तात्रेयी मुनिर्यत्र यत्र देवी च रेणुका ।
 रामस्तु सर्वदा यत्र संस्थिता स्वयं (?) ॥ ४ ॥
 यत्किन् चेन्न मङ्गागङ्गाहिममतिचतुर्मुखाः ।
 मुक्तिप्राप्तास्तथा सर्वे सिद्धाद्याः समकादयः ॥ ५ ॥

End.

लिखित्वा दापयेदयस्तु पुस्तकं स्वच्छमानसः ॥ २१ ॥
 तस्मै देवी दिशेत्तस्मै नरोपकरणे युता ।
 लोकेषुष्यो भवेन्मर्त्यो यशस्वी कीर्तिमान् भवेत् ॥ २२ ॥
 पुत्रवान् धनवान् लोके सुखी गोमांस जायते ।
 विद्यावान् सकुलोत्पन्नो जायते देवीपूजकः ॥ २३ ॥
 श्रुत्वा माहात्म्यमनुलं पुरुषो भक्तिसंयुतः ।
 ब्राह्मणान् भोजयत् पथाददद्याद्दानान्यनेकशः ॥ २४ ॥
 सर्वान् कामानवाप्नोति नात्र कार्या विचारणा ।
 इति सर्वं सुनोद्राय वसिष्ठाय तु शंकरः ॥ २५ ॥
 उक्तवान् मुनयः श्रेष्ठाः तत्सर्वं कथितं मया ।
 अधिष्ठा(?)वदितो भूत्वा ततः सिद्धिं गमिष्यति ॥ २ ॥

Colophon.

इति श्रीमद्दपुराणे महाद्विखण्डे तुलजामाहात्म्ये शंकरवसिष्ठसंयादे फल-
 युतिर्नाम द्वाविंशोऽध्यायः ॥ २२ ॥ सवत् १८५८ मिति भाद्रपदे कृष्ण पक्षे
 चतुर्दश्यां १४ गुरुवासरे तादिने (?) खण्डे समाप्ते ॥

विवरणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतसद्माद्विखण्डरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 250. सप्तशतीसारः सटीकः । Saptasatīśārah satīkah. Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 5-15 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1765. Appearance, old, worn out, and writing effaced in parts. Verso and prose. Generally correct. Complete.

A little poem, giving the substance of the Saptasatī, generally known by the name of Mārkaṇḍeya Caṇḍī, in nine verses, with an explanatory commentary in the margin, by the late Prema Candra Tarkavāṅśīśa, professor of rhetoric in the Calcutta Sanskrit College.

Beginning of the Commentary. श्रीं नमो गणेशाय ॥

निर्गोणपालनविनाशनबाललोला

म (य ई) श्रीवदितो नु विदधाति पितामहीऽपि ।

तामेव देवदनुजादिसमस्तस्यैवां

दुर्गां नतीऽपि विदधातु शुभां मतिं मे ॥

पुरा किल भगवत्पुनरानकचरणपङ्कजानुचिन्नजनितामन्दसन्दीर्घनिवृत्त-
स्नानेन कृतचित् कारणवशान्मार्कण्डेयपुराणानर्गतश्रीमद्देवीमाहात्म्य-
वाचनाविधुरेणापि तदीयातिबहुलफललिप्सुना केनचित् महापुरुषेणाभ्यर्थितो
मगवान् परमकारुणिकः पिपाकपाणिरतिसंख्य देवीमाहात्म्यतात्पर्यसम्ब-
लितं तत्समानफलसम्पादकञ्च दुर्गास्तोत्ररूपं प्रबन्धमेतं निर्वचयेति किं-
वदन्ती । तत्र तावत् प्रथमं मधुकैटभवधीदृष्टितामात्म्यरूपं प्रथमचरि-
तायैमुत्कीर्तयन् स्तौति लक्ष्मीं इति ।

Beginning of the Text.

लक्ष्मीं योगनिद्रां प्रभजति भुजगाधीशतल्पे सदप-
वृत्पद्मी दानवी तच्छ्रवणमलमयाङ्गी मधुः कैटभश्च ।
दृष्टा भीतस्य धातुर्नुतिभिरतिमुतामाय तौ नाशयन्तौ
दुर्गां देवीं प्रपद्ये शरणमङ्गमशेषापदुन्मूलनाय ॥ १ ॥
युद्धे निर्जित्य दैत्यः सुरकुलमखिलं यत्तदीयेषु धिक्छो-
षास्याप्य स्नान् विधेयान् स्वयमगमदसी शक्रतां बिक्रमेण ।
तं सामात्याप्रमिचं मङ्गवमभिनित्यस्यमुहूर्ध्विदृढां
दुर्गां देवीं प्रपद्ये शरणमित्यादि ॥ २ ॥
विश्वीत्पत्तिप्रणाशस्थितिविकृतिपरे देवि घोरामरारि-
चासात तातुं कलं नः पुनरपि च महासङ्कटेष्वीदृशेषु ।
आविर्भूयाः पुराणादितचरणमत्सर्व्यगीर्ष्वाणवर्गां
देवीं दुर्गां प्रपद्ये इत्यादि ॥ ३ ॥
हन्तं युध्मं नियुध्मं त्रिदशगणनुतां हेमवालां हिमाद्रा-
वारुदा व्यूढसैन्यान् युधि निहतवतीं धूमदक्चक्रमण्डान् ।
आमुखाख्यां दधानामुपशमितमङ्गारक्तबीजीपसर्गां
दुर्गां देवीं प्रपद्ये इत्यादि ॥ ४ ॥
प्रक्षेपस्तन्दनारायणकिटिनरसिंहेन्द्रशक्तीः स्वधत्याः
हत्वा हत्वा नियुध्मं अतविबुधगणं चासिताशेषलीकं ।
एकौभूयाय युध्मं रणशिरसि निहत्य स्थितामातङ्गङ्गां
दुर्गां देवीं प्रपद्ये इत्यादि ॥ ५ ॥
नायस्य स्वामिनोति विभुवनजननि प्रार्थना तथ्यपात्रां
पाख्यन्नेभ्ययनायां भगवति शिखः किं त्वदन्या जनन्ता ।

End.

तत्तुभ्यं स्यान्नमस्येत्यवनतविबुधाद्वादेवीत्या (१) विसर्गा

दुर्गां देवीं प्रपद्ये इत्यादि ॥ ६ ॥

चैगुण्यानां गुणानामनुसरणरतां केलिमानावतारां

चैलीकावाचशीलां दनुजकुलवलीवक्रिकीलासलीलां ।

देवीं सखिन्मयीं तां विपुलितविनमत्सन्निवर्गापवर्गां

दुर्गां देवीं प्रपद्ये इत्यादि ॥ ७ ॥

सिंह (१ ?) रुद्रां विनेतां करतलविलसन्नकण्ठादिरस्यां

भक्ताभीष्टप्रदात्रीं त्रिभुवनजननीं सर्वलोकैकवत्यां ।

सर्वालङ्कारदीप्तां विधुयुतसुकुटां श्यामलाङ्गीं केशाङ्गीं

दुर्गां देवीं प्रपद्ये इत्यादि ॥ ८ ॥

एतत् सन्तः पठन्तस्तवमखिलविपञ्जालतूल्यानलाभं

हृन्मोहभ्रान्तभानुप्रतिममखिलसंकल्पकल्पद्रुकल्पम् ।

दीर्गं दीर्गैवघोरातपतुङ्गिनकरप्रख्यभङ्गो गजेन्द्र-

श्रेणीपचास्यदेशं विपुलभयदकालाह्वितार्च्यप्रतापम् ।

End of the Commentary. सन्तः साधवः एतं दीर्गं दुर्गासन्तान्धनं स्तवं पठन्तु विधौ लोट्

सन्त इत्यनेनासतां पाठाधिकाराभावः सूचितः यथा सन्त इति सम्बोधनात्
पदं हं सन्तः पण्डिताः एतं स्तवं पठन्तु सर्वजना इति शेषः फलकथनाय
विशिष्टादि किम्भूतं अखिलविपञ्जालतूल्यानलाभं अखिलं यद्विपञ्जालं
विपक्षिगणक्षततूल्यामिवैत्युपमिति समासः तत्र अनलस्य आभा साम्यं यस्य तथा
तं एतत् स्तवपाठाद्विपुल विपञ्जाल भटिति नश्यतीत्यर्थः तथा हृदी मनसो
यन्मोहः सः भ्रान्तमिव तत्र भ्रान्तः प्रतिमा यस्य स तथा तं हृन्मोहनाशक-
मित्यर्थः तथा अखिलसङ्ख्यानां समस्तमानसिकविषयाणां कल्पद्रुकल्पं
कल्पहृन्नादीश (१ ?) दूतं कल्पहृन्नादभिलाषपूरकमित्यर्थः तथा दीर्गं दारिद्र्यं
घोरातप इव विकटसन्नाप इवेति स तथा तव हृन्मोहनाशकं दारिद्र्यविना-
शकमित्यर्थः तथा अङ्घ्रासि पापानि गजेन्द्रश्रेणीव हृन्मोहसमूह इवेति
स तथा तव पचास्यदेशं सिंहादीव दूतं पापविनाशकमित्यर्थः तथा विपुलं
पुनः पुनर्जायमानत्वाद्बहुलीभूतस्तथा भयदी कालो मृत्युः सोऽपि सर्प
इवेति तव तार्क्ष्यं गरुडस्यैव प्रतापः पराक्रमी यस्य स तथा तं मृत्युविना-
शकमित्यर्थः तथा विपुलः पुनः पुनर्जायमानश्च (१) मोक्षदमिति यावत् ।

श्रीकेशिनीमुखरसाश्रयशङ्कमाने चेली तुलायविलासिनि सतर्पणे

श्रीमेरुचन्द्रकृतिना कृतिना नितान्तसन्तोषसन्निधिया विव्रतिः कृतैः ।

Colophon. इति श्रीमेघचन्द्रतर्कवागीशभट्टाचार्यविरचिता सप्तशतीसारटीका समाप्ता ।

विवरणम्—श्रीमेघचन्द्रतर्कवागीशकृतटीकासहितसप्तशतीसाररूपीऽयं निबन्धः ।

No. 251. स्कन्दपुराणं (मार्गशीर्षमाहात्म्यम्) । Skandapurāṇam (Mārgaśīrṣanāhātmyam). Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 89. Lines, 3-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

A part of the Skandapurāṇa, describing the rites to be performed during the month of Mārgaśīrṣa or Agrahāyaṇa, noticed in No. 217 of this volume.

विवरणान्तःपूर्वम्

No. 252. कार्तिकमाहात्म्यम् । Kārtikanāhātmyam. Substance, country-made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 12. Lines, 3-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1835. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 211 of this volume.

विवरणान्तःपूर्वम्

No. 253. स्कन्दपुराणम् (हिमवत्खण्डः) । Skandapurāṇam (Himavatkhaṇḍaḥ). Substance, country made white paper, 16 × 6 inches. Folia, 93. Lines, 5-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and written by different hands. Verse. Not correct. Incomplete.

Although this codex is entitled Himavatkhaṇḍa, it contains in reality fragments of several khaṇḍas, such as Prabhāsakhaṇḍa, Avantikhaṇḍa, Himavatkhaṇḍa, &c., belonging to the Skandapurāṇa.

पुस्तकमिदं हिमवत्खण्डनाम्ना अङ्कितमप्यत्र स्कन्दपुराणीयप्रभासावन्तीप्रमुखखण्डानां अङ्कितानि कति पद्याणि सन्ति तदी नन्दे नालीचलाईमिति मन्थामहे ।

No. 254. सहस्रनाम सटीकम् । Sahasranāma-satikam. Substance, country-made white paper, 12 x 4 inches. Folia, 99, (of which foll. 63-69 have been recently replaced). Lines, 19 in a page. Character, Nāgara. Date, Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A chapter of the Anuśāsanaparvan of the Mahābhārata, entitled Sahasranāma, in which Bhīṣma, at the request of Yudhiṣṭhira, recites one thousand names of Viṣṇu. The codex contains the text with a commentary by Śaṅkarācārya, entitled Viṣṇu Sahasranāma-bhāṣya in the margin. See the Catalogue of the India Office, No. 3282, p. 1171, Part VI.

Beginning of the Commentary.

सच्चिदानन्दरूपाय कृष्णायाः कृतिः प्रकाशितः ।

नमो वेदांतवेद्याय गुरुवे बुद्धिमान्गणे ॥ १ ॥

यस्य धारणमात्रेण जन्मसंसारबंधनान् ।

विमुच्यते नमस्तस्मै विष्णवे प्रभविष्णवे ॥ २ ॥

कृष्णरूपाय नमः सूर्यभगवति नमः ।

वेदात्मभास्करं वेदे श्रमादिनिर्मलं मुनिम् ॥ ३ ॥

सहस्रसूक्तं (१) पुरुषोत्तमस्य सहस्रनेत्राननपादवाहिनः ।

सहस्रनाममन्त्रं प्रशस्ते निरूप्यते जन्मजरादिशान्ति ॥ ४ ॥

श्रीवैशंपायनी जनसंजयमुवाच युत्वेति धर्मानभ्युदयनिःश्रेयसीत्पक्षितुभतान्
वेदलक्षणानर्धेण कात्स्न्येन पावनानि च पापलघकराणि च सर्वशः
सर्वं प्रकारैः श्रुत्वा युधिष्ठिरो धर्मपुत्रः श्रुतमन्त्रं श्रुतमन्त्रं भीष्म सकलपुरु-
षार्थसाधनं अल्पप्रयासमनुकूलमिति ह्रत्वा पुनरेव अथवाभ्यभाषत प्रश्नं
कृतवान् ।

Beginning of the Text. श्रीवैशंपायन उवाच ।

श्रुत्वा धर्मानर्धेण पावनानि च सर्वशः ।

युधिष्ठिरः श्रुतमन्त्रं पुनरेवाभ्यभाषत ॥ १ ॥

युधिष्ठिर उवाच ।

किमेकं देवतं लोकं किवाप्येकं पराश्रयम् ।

मूर्धन्यं कं कर्मधन्यं प्राप्नुयमानवाः शुभम् ॥ २ ॥

को धर्मः सर्वधर्मोणां भवतः परमो मतः ।

किं अपन्मन्त्रं जन्मजन्मसंसारबंधनात् ॥ ३ ॥

End of the Text. श्रीभगवानुवाच ।

यी मां नामसहस्रेण स्तोत्रमिच्छति पांडव ।

श्रीहर्मकेन श्रीकेन कृतएव न संशयः ॥ १४४ ॥

नमस्तनंताय सहस्रमूर्तये सहस्रपादाक्षिशरीरवाहवे ।

सहस्रनाम्ने परुषाय शशते सहस्रकोटौयुगधार नमः (?) ॥ १४५ ॥

Colophon of the Text. इति श्रीमहाभारते ब्रतसाहस्रं संहितायां वैयासिकं श्रुति-
पर्वणि दानधर्मोत्तमानुशासने श्रीविष्णोर्नामसहस्रं समाप्तं ।

End of the Commentary. विश्वेश्वरमित्यादिना विश्वेश्वरीपासनादेव स्तोत्रारम्भे धन्यः कृत-
कृत्या इति दर्शयति ॥ १४९ ॥

आदरेण यथा स्तोति धनवंतं धनेच्छया ।

तथा चेद्विश्वकर्तारं स्तोता मुच्येत बधनात् ॥

इति भागवतवचनात् ।

सहस्रनामसम्बन्धव्याख्या सर्वसुखावदा ।

श्रुतिस्मृतिन्यायमूला अर्पिता हरिपादयोः ॥

Colophon of the Commentary. इति श्रीभगवत्पादश्रीशंकराचार्यविरचिता सहस्रनाम-
विहतिः समाप्ता ॥ य ॥ भ ॥ म ॥ स्तु ॥ क ॥ क ॥ क ॥ क ॥ क ॥

विवरणम्—१. लोकेऽस्मिन् सटीकं श्रीविष्णुसहस्रनाम वर्तते ।

No. 255. सहस्रनाम । Sahasranāma. Substance, country-made white and yellow paper, 10 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 8-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1761. Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

A different work of the same name and on the same subject, belonging to the Padmapurāṇa, Uttarakhaṇḍa. See the Catalogue of the India office No. 3396, p. 1223, Part VI.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

शुक्लाम्बरधर विष्णुमसिवर्णं चतुर्भुजं ।

प्रसन्नवदनं ध्यायत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥ १ ॥

ब्रह्मस्त्रीकादिह प्राप्तं नारदं भगवत्प्रियं ।

दृष्ट्वा तत्त्वा सभायां ते पप्रच्छमूर्तयो मुदा ॥ २ ॥

नेमिके निमिषवेगे ऋषयः शीतकादयः ।
देवर्षिमुपसगम्य पप्रच्छुरिदमावृताः ॥ ३ ॥

सृष्टिरुवाच ।

ममन् केन प्रकारेण सर्वपापक्षयी भवेत् ।
विना दानेन तपसा विना तीर्थैर्विना मन्त्रैः ॥ ४ ॥
विना वेदैर्विना ध्यानैर्विना चेन्द्रियनिग्रहैः ।
विना शास्त्रसमुद्देश्य कथं मुक्तिरवाप्यते ॥ ५ ॥

End.

विष्णोः सङ्ख्यनामैतत् प्रत्यहं हषभध्वज ।
नाम्नैकेन तु ध्येयं स्यात् तत् फलं ब्रूहि मे प्रभो ॥ १५१ ॥

श्रीमहादेव उवाच ॥

राम रामति रामति रमे रामे मनोरमे ।
सङ्ख्यनाम तत्सुखं रामनाम वराननं ॥ १५२ ॥

इति श्रीपद्मपुराणे उत्तरखण्डे समामहेश्वरसंवादे श्रीविष्णुसङ्ख्यनामस्त्रीव-
संपूर्णे समाप्तं शुभमस्तु सिद्धिरस्तु सवत् १७६१ कार्तिकमासे कृष्णपक्षे एका-
दशीगतद्वादशीतिथौ मंदवारतुलामूर्त्यसुभास्याने काशीमध्ये रामेश्वर-
भोमके पुस्तक लिखितं (?) वैज्यनाथ भारद्वाजी शुभस्थाने गणेश ।

विवरणम्.—पद्मपुराणान्तर्गतविष्णुसङ्ख्यनामरूपोऽयं निबन्धः

No. 256. पर्वानुकीर्तनम् । Parvānukīrtanam. Substance,
country-made white paper, 16 × 5 inches. Folia, 25. Lines, 1-9 in a
page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out,
and slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. In-
complete.

An abstract of the contents of each Parvan of the Mahābhārata,
entitled Parvānukīrtanam. The codex under notice contains only the
latter part of the work, with certain abbreviations.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । रामपिण्डी शृङ्गीशर्करापिनी मुग्धवृषस्तृकर्णारः (?)
जनमे, स, ततो राजा प्राप्य पार्थाः धृते कथं आसन् धृतावा इतपुत्रामात्मा
गांधारी च कथं आसीत् कथितं वा कालं रात्रौ ते तद्वत् ।

End.

अर्थात् आर्यहापि सततं चैव यो नरः ।

सर्वपापी नमस्को वैष्णवं लयमाधुर्यात् ॥

पितृनुद्वरे सर्वनिकादशसम्भवान् ।

आत्मानं समुतं चैव स्थिरं च भरतर्षभ ॥

दश शहीमः कर्तव्यः इदं मया तदाद्येव प्रोक्तं सर्वे (१०) नरर्षभ ।

Colophon.

इति श्रीमहाभारतु शतसाहस्र्यां संहितायां वैयासिक्या सर्वपञ्चानुकीर्तने
समाप्तिमगमत् ।

विवरणम् -- महाभारतोपमाः अक्षरसमष्टिर्द्वयोऽर्थे निबन्धः ।

पुस्तकस्थान् श्रव्यभागमात्रं वचनम् ।

No. 257. हरिवंशम् मटीकम् । Harivaṃśam saṭīkaṃ. Substance, country-made white paper, 11 x 6 inches. Folia, 656. Lines, 7-12 in a page. Character, Nagara. Date, Samvat 1859. Appearance, very old, worn out, torn, and worm eaten in parts. Verse Not correct Complete.

A supplementary section of the Mahābhārata, containing an account of the lineage and adventures of Kṛiṣṇa, entitled Harivaṃśa. This work is recited at the houses of Hindus, especially among childless families, that they may get children to continue their line. The codex under notice contains also the commentary of Nīlakaṇṭha, the famous commentator of the Mahābhārata in the margin. See the Catalogue of the India office, Nos. 3296-3297, p. 1175, Part VI.

Beginning of the Commentary. श्रीगणेशाय नमः ।

यं वक्तुं मुकुटाद्वेदित्थसनीमाया पराग् दृश्यता

निमुक्तस्यैवमानादिना(१)पि न विराट्मुञ्चैशभावं गतः ।

तं प्रत्यक्षं दृश्यमन्तरमन्त्यनीपगतवचनं

श्रीगोपालमुपास्य ह श्रुतिशिरावशोरवेर्दृशितं ॥ १ ॥

वाचस्ते नाभिभावी वक्षिरुदवासितं याति तर्कादिप्रतिष्ठा

मीमांसा प्रातिज्ञार्थं भजति गुणगुणं यस्य संख्याति सांख्यं ।

हृत्प्रीतिं योगशुद्धे निहितमुपनिषदात्मकं देः परं स

भाव्यथोपनिषाद्यर्थो जगसि विजयते यस्य लेशाः शिवाद्याः ॥ २ ॥

व्याचक्रे चित्तयुक्तां शतपथद्वये यः पुराणेतिहासं-
 शित्कामैकवोज (१) कृष्णपतिविहितं योगशास्त्रं च भाष्यैः ।
 मूलध्वान्तापहृत्य युतिशिवरगिरा ब्रह्मसूत्रैरहृत्य
 वेदव्यासः स भूयादखिलभवभयध्वस्त्यऽस्माद्विधाना ॥ २ ॥

Beginning of the Text.

नारायणं वन्देऽस्मै नमः चैव नरोत्तमं ।
 देवीं सरस्वतीं चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥ १ ॥
 हं पायनीं पृथुः शतमप्रमंयं
 पुण्यं पवित्रमथ पापहर शिवध्वं ।
 धीं भारतं समाधिगच्छति वाच्यमानं
 किं तस्य पुष्करजलैरभिषेचनं ॥ २ ॥
 जयति पराशरसूनुः सत्यवतीहृदयनन्दनीं व्यास ।
 यस्यास्य कमलमलितं वाङ्मयममृतं जगत् पार्वति ॥ ३ ॥
 योगीशतं कनकप्रदं मयं ददाति
 विप्राय वेदविद्धं च बहुयुताय ।
 पुण्यां च भारतकथां शृणुयाच्च तदा-
 नृत्यं फलं भवात् तस्य च तस्य चैव ।

End of the Text.

कौलामयावा कृष्णस्य पीठकस्य वचनतः ।
 हंसस्य विभक्तस्यैव वचनैव प्रकीर्तितः ॥ २८ ॥
 पुराणस्य सहाय इति वृत्तान्तसंग्रहः ।
 कथितो नृपगार्हृणं सर्वपापप्रणाशनः ॥ ३० ॥
 वृत्तान्तं शृणुयाद्यस्तु मां प्रातः समाहितः ।
 स याति वैष्णवं धाम लब्ध्वा कामं कुरुबुद्धि ।
 धनं पुण्यमायुष्यं (१) भुक्तिमृत्तिफलप्रदं ॥

Colophon.

इति श्रीमहाभारते शतसाहस्रीं संहितायां खिलेषु हरिवंशे वृत्तान्तसंग्रहे
 समाप्तयायं अध्यायः ॥ ११७ ॥

End of the Commentary.

तत्र ब्रह्मकुलं सहस्रजयते गोत्रेण यदुगीतम् ।
 धर्मज्ञानविरागवैभवचतुर्भट्टं चानुर्ध्वं
 गोविन्दः स्वयमच जन्म धृतवान् धीं नीलकण्ठं शिवं ।
 कृष्णं च शिवकमिल्यसूत्रजयम् (?) कुष्माण्डिकायां सुतान् ॥

तेषां व्येटी (?) नीलकण्ठः (?) काव्यां विवेकगुह्ये ।

व्यतनीह्वारतभाकदीपकाव्यविनायकम् ॥

Colophon of the Commentary.

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणमार्गदाधुरंधरचतुर्धरवंशावतसगीबिंदुसूक्ति-
मूनीनीलकण्ठस्य कृतौ भारतभाषदीपे हरिवंशांतयंघाबर्तकाग्रकं
समाप्तम् (?) ॥ संवत् १८५२ अनेनाम वैशाख (?) वदि १ वार-
सुक (?) ॥ क ॥

विवरणम्—सटीकहरिवंशरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 258. सटीकहरिवंशम् । *Saṭika Harivaṃśam.* Substance, country-made white paper, 18 × 7 inches. Folia, 761. Lines, 7-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Not correct. Complete.

Another complete copy of the same work.

विवरणनूतपूर्वम् ।

No. 259. हरिवंशम् । *Harivaṃśam.* Substance, country-made colourless paper, 14 × 4 inches. Folia, 487. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only an incomplete text of *Harivaṃśa*.

विवरणनूतपूर्वम् ।

No. 260. हरिवंशम् । *Harivaṃśam.* Substance, country-made white paper, 14 × 6 inches. Folia, 402. Lines, 10-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1829. Appearance, very old, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work.

विवरणनूतपूर्वम् ।

No. 261. हरिवंशम् । Harivaṃśam. Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 39 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 16-21 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Verse. Generally correct Incomplete.

An incomplete copy of the same work.

विषयानुक्रमम् ।

No. 262. होलिकामाहात्म्यम् । Holikāmāhātmyam. Substance, country-made white paper, 9×3 inches. Folia, 21. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1852. Appearance, old. Verse. Not correct. Complete.

A portion of the Pātālakhanda of the Padmapurāṇa, entitled Holikāmāhātmyam, describing the origin and ritual of a religious observance generally known by the name of Holikā or Holi in the N. W. Provinces and Dolayātrā in Bengal, performed in honour of Kṛṣṇa, during the fortnight preceding the full moon of the month of Phālguna, and deriving its name from a certain monster, Holā or Holikā. See the Catalogue of the India office, No. 3386, p. 1218, Part VI.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीधृत उवाच ।

शृण्वन्तु श्रवयः सर्वे गुह्याः गुह्यतरं महत् ।

होलिकाव्रतमाहात्म्यं विश्वरेण तपोधनाः ॥ १ ॥

फाल्गुनस्य सिने पक्षे कुर्याद्व्रतमनुत्तमं ।

सर्वकामप्रदं नृणां नारीणां च विशेषतः ॥

End.

व्रतस्यास्य प्रभावेन (च ?) देवेन्द्रो लोकमातमान् ।

नारदं प्रेषयामास भुवि लोकं जगद् सः ॥ ८३ ॥

रात्रिं—प्रभतीन् सर्वाण्युपदिश्य व्रतं त्विदं ।

यत्वं नाम सहस्रं (?) च सत्यलोकं ययौ मुनिः ॥ ८८ ॥

इत्येतत् कथितं सर्वं होलिकामाहात्म्यमुत्तमं ।

सर्वकामप्रदं नृणां किमन्यच्छ्रीगुप्तम् (?) ॥ ८९ ॥

Colophon. इति श्रीपद्मपुराणे पातालखण्डे ह्रींलिङ्गामाहात्म्ये वरप्रदानो नाम षष्ठी-
ऽध्यायः संवत् १८५२ श्रीरामकृष्णाय नमः । मि वरव (?) बहि ७ रमा
राम राम राम राम राम ।

विवरणम् -- पद्मपुराणोपातालखण्डान्तर्गतह्रींलिङ्गामाहात्म्यनामकोऽयं प्रबन्धः ।

No. 263. सूतसंहिता यज्ञवैभवखण्डः । *Sūtasamhitā Yajña-varbhavakhaṇḍaḥ.* Substance, country made white paper, 14×5 inches, bound like an ordinary book. Folia, 70 Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct.

Another incomplete copy of the *Sūtasamhitā* of the *Skanda-purāṇa*, noticed in No. 145 of this volume.

विवरणानूक्तपुस्त्यम्

No. 264. शिवराघवसंवादः । *Śiva-Rāghava-saṁvādaḥ.* Substance, country made white paper, 12×6 inches. Folia, 61. Lines, 13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A part of the *Pātālakhanda* of the *Padmapurāṇa*, entitled *Śiva-Rāghava-saṁvāda*, a dialogue between God Śiva and Rāghava, already noticed in No. 41 of this volume. See also the Catalogue of the India office, No. 3385, p. 1217, Part VI.

विवरणानूक्तपुस्त्यम्

No. 265. नारदीयपुराणम् । *Nāradyapurāṇam.* Substance, country-made white paper, 11×6 inches. Folia, 413. Lines, 7-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1955. Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 219 in this volume. See also the Catalogue of the India office, No. 3368, p. 1208, Part VI. This is to be differentiated from the *Vrihad Nāradyapurāṇa* which is a *Mahāpurāṇa* while this is an *Upapurāṇa*.

विवरणानूक्तपुस्त्यम् ।

No. 266. भागवतमाहात्म्यम् । Bhāgavatamāhātmyam. Substance, country-made yellowish paper, 18 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 3-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 45 of this volume.

विवरणान्तपूर्वम् ।

*

No. 267. भागवतम् । Bhāgavatam. Substance, country-made colourless paper, 12 × 4 inches. Folia, 82 (of which foll. 51-82 have been recently rewritten). Lines, 8-17 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, partly old and partly fresh. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

An incomplete copy of the work noticed in No. 66 of this vol., with a commentary in the margin.

„विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 268. राधास्तोत्रम् । Rādhāstotram. Substance, country-made yellow paper, 20 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 6-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

A part of the Nārada Pañcarātra, entitled Rādhāstotra or praise of Rādhā, the chief of the milk-maid adorers of Kṛiṣṇa.

Beginning. अथ राधालीवम् ।

राधा रामेश्वरी रम्या रामा च रमणात्मनः ।

रामोद्भवा कृष्णकान्ता कृष्णवचःस्थलाश्रया ॥ १ ॥

End.

इदं कवचमज्ञात्वा भजिष्यः परमेश्वरी ।

शतलक्षप्रजप्तोऽपि न मन्त्रः सिद्धिदायकः ॥

इत्येवं कथितं सर्वं राधिकाकवचं सुते ॥ श्री ॥

Colophon.

इति नारदपञ्चरात्रीष्टवनारदसम्पादं श्रीमतीराधिकाकवचं समाप्तं ॥

कञ्चालारक्ष ब्रह्मवैवर्ते प्रकृतिलिखितं ।

विवरणम्—नारदपञ्चरात्रान्तर्गतराधिकासीदकवचनरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 269. महाभारतव्याख्या । Mahābhāratavyākhyā. Substance country-made coloured paper, 20×5 inches. Folia, 153. Lines, 8-13 in a page. Character, Nāgara. Date, 1701. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A short commentary on the Mahābhārata, by Arjuna Miśra, entitled Bhāratārtha Dīpikā. See the Catalogue of the India office, Nos. 3169-3170, p. 1151, Part VI.

Beginning. ओं नमो गणेशाय ।

यस्यैकरूपपरमाणुरपि क्षणेन ध्यातुर्दधाति विपुलं श्रमसौक्ष्मिण्ये ।

तस्मै हरेर्हस्तं नारदसरोजयुग्मं प्रारिक्षितप्रतिहृतीरभितथिराय ॥

वेदव्यास-वैशम्पायन देवबोधविमलबोधमर्त्यज्ञानारायणभट्टशास्त्रिण्यमाध-पितृ-
पादभौ नमः । श्रीदेवबोधपादादिमतमाश्रित्य च ततः । क्रियतेऽर्जुनमिश्रेण
भारतार्थप्रदीपिका । तत्र प्रायेण पुस्तकेषु भगवद्वासुदेवाद्विपद्यानां नमस्कारी
दृश्यते तत्र श्रीदेवबोधपादानां स्वरूपी नास्ति तत्र श्रीमद्विमलबोधादिमहानु-
सारेण पञ्च तात्पर्यं यथामति विव्रियते । ओं नमो भगवते वासुदेवाय
ओं नमः पितामहाय ओं नमः प्रजापतिभ्य ओं नमः कृष्णवैपायनाय ओं
नमः सर्वविघ्नविनायकेभ्यः । नन्वेकेनैव भगवद्वासुदेवनमस्कारेण सर्वविघ्न-
प्रशमनसिद्धेः किमिति पञ्चानां नमस्कारः । तत्र प्राचीनराज्ञानः । एक-
स्यैव परमेश्वरस्य प्रयोजनभेदीपकन्यतमूर्तिभेदात् पञ्चरूपतया पञ्चानां
नमस्कारः सिद्धो भवति । तथाहि व्यापकगुरुत्वाद्भगवद्वासुदेवस्य नमस्कारः,
ततः सृष्टिगुरुत्वेन पितामहस्य, तदनन्तरं सम्प्रदायगुरुत्वेन प्रजापतीनां,
तदनुविद्यागुरुत्वात् कृष्णवैपायनस्य नमः, तदनुसर्वविघ्नगुरुत्वात् विनायकानां
नमस्कारः । यद्यपि विघ्नीपशमफले नास्ति विशेषः तथापि गुरुत्वेन
नमस्यतया सर्वेषां बुद्धिसन्निहितावेक एव नमस्यत इत्ययुक्तमपि प्रयोजना-
भेदादयुक्तापञ्चानां नातिरिति ॥

End.

रराज विपुलं राजन् महद्भियुदिवान्तरम् । अस्वरमिव तद्विशेषं मह-
द्भियुत् महाविद्युदित्यर्थः महाविद्युदिति वा पाठः । तेषां परमनारीणां
भवद्भ्यभोजने विन्यस्तं दर्शनमर्थं तासु लोहस्य भूषणं तेषां देवानां स्त्रीणां
हव्यभोजने तासु लोहस्य पात्रमभवत् । भूषणमपि तासु लोहस्यभवि-
त्यर्थः । स्वर्णादीनां तैर्हस्तादिति ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

Colophon. रति हरिवंशव्याख्या ।

विवरणम्—श्रीशर्ङ्गनमिस्रकृतमहाभारतव्याख्याद्वयीयं निबन्धः ।

No. 270. ब्रह्मवैवर्तपुराणं श्रीकृष्णजन्मखण्डः । *Brahmavaivarta-purāṇam Śrīkṛṣṇajanmakhaṇḍaḥ.* Substance, country-made yellow paper, 14×4 inches. Folia, 7. Lines, 2–10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only a portion of the Śrīkṛṣṇajanmakhaṇḍa of the *Brahmavaivartapurāṇa*. See the Catalogue of the India office, No. 3410, p. 1236, Part VI.

पुस्तकेऽस्मिन् ब्रह्मवैवर्तपुराणीयश्रीकृष्णजन्मखण्डस्य कति खण्डितानि पत्राणि सन्ति ।

No. 271. दुर्गामाहात्म्यम् । *Durgāmāhātmyam.* Substance, country-made yellow paper, 8×2 inches. Folia, 6. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

A part of the *Mahābhāgavata purāṇa*, noticed in the Catalogue of the India office, No. 3547, p. 1280, Part VI., dwelling on the greatness of the goddess *Durgā*.

Beginning. नारद उवाच ।

ब्रह्मि देव महेशान यथा सा परमेश्वरी ।

बभूव मनकागर्भे पूर्णभावेन पार्वती ॥

श्रुतं ब्रह्मपुराणेषु ज्ञायतेऽपि च यद्यपि ।

जन्मकर्मोदिकं तस्यास्तथापि परमेश्वर ।

श्रीतुं समिप्यते तस्वी (त्वमी ?) यतस्त्वं वेत्सि तत्त्वतः ॥

तस्माद्वक्तिः परा कार्या मयि यन्मायुमुत्तुभिः ।

त्वमप्येवं महाराज मर्यातां कुरु सर्वदा ।

संसारदुःखेरिषिलैर्वाभ्यसे न कदाचन ॥

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—दुर्गासाहाय्याविषयकीऽयं निबन्धः ।

No. 272. मार्कण्डेयपुराणम् । *Mārkaṇḍeyapurāṇam.* Substance, country-made yellow paper, 12 × 10 inches, bound like an ordinary book. Folia, 300. Lines, 5–13 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 177 of this vol. See also the Catalogue of the India office, No. 3555, p. 1284, Part VI.

विवरणन्तूक्तपूर्वम् ।

No. 273. श्रीमद्भगवद्गीता । *Śrīmadbhagavadgītā.* Substance, country-made yellow and red paper, 12 × 3 inches. Folia, 24. Lines, 3–5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 97 of this vol.

विवरणन्तूक्तपूर्वम् ।

No. 274. श्रीमद्भागवतम् । *Śrīmadbhāgavatam.* Substance, country-made white paper. 17 × 5 inches. Folia, 308. Lines, 3–15 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old and fresh. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the tenth chapter of the Bhāgavata.

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीमद्भागवतस्य दशमस्कन्धमात्रं वर्तते ।

No. 275. शीतलास्तोत्रम् । *Śitalāstotram.* Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folio, 1. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A portion of the Skandapurāṇa, containing a prayer to Śitalā, the goddess of small pox, entitled Śitalāstotra. The text, being very short, is quoted below in full.

ओं नमामि शीतलां देवीं रासभय्यां दिगम्बरीं ।

मार्कण्डीकलसीपेतां शूर्पाक्षकृतमलकाम् ॥

अथ शीतलास्तोत्रम् ।

स्कन्द उवाच ।

भगवन् देवदेवेश शीतलायाः सर्वं शुभं ।

वत्समूर्धसि देवेश विस्फीटकभयापहम् ॥

श्रीभगवानुवाच ।

वन्देऽहं शीतलां देवीं विस्फीटकभयापह्नां ।

यामासाद्य निवर्धत विस्फीटकभयं महेत् ॥

शीतले शीतले चेति यो ब्रूयाद्वाहपीडितः ।

विस्फीटकभवो दाहः क्षिप्रं तस्य विनश्यति ॥

शीतले ज्वरदग्धस्य प्रतिगन्धगतस्य च ।

प्रनष्टचक्षुषः पुंसस्तामार्ज्जविनीषधम् ॥

शीतले तनुजाम्नीगान् नृणां हरसि दम्भजान् ।

विस्फीटकविशीर्णानां त्वमकासृतवर्षिणी ॥

गलगण्डग्रहारीणां धी चान्धं दारुणा नृणाम् ।

त्वदनुध्यानमात्रेण शीतले यान्ति संचयम् ॥

न मन्त्री नापथं किञ्चित् पापरोगरय विद्यते ।

त्वमका शीतले ताहि नान्यां पश्यामि देवताम् ॥

मृणालतनुसदृशीं नाभिस्तन्मध्यमस्थितां ।

यस्त्वां सचिन्मयेद्देवि भक्तिश्रद्धासमन्वितः ॥

उपसर्गविनाशाय परं स्वरूपधनं महेत् ।

यस्त्वामुदकमध्ये तु ध्यात्वा संपूजयेन्नरः ॥

विस्फीटकभयं क्षीरं गृहे तस्य न विद्यते ।

अष्टकं शीतेलादेव्या न देयं यस्य कस्यचित् ।

दातव्यं हि सदा तस्मै भक्तिश्रद्धान्वितो हि यः ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे शीतलास्तोत्रं समाप्तं ॥ ओं तत् सत् ॥

विवरणम्—वृहन्नारदीयपुराणम् ।

No. 276. वृहन्नारदीयपुराणम् । Vṛhannāradiyapurāṇam. Substance, country-made colourless paper, 10×2 inches. Folia, 116. Lines, 3-8 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1623. Appearance, very old, worn out, and writing effaced for the most part. Verse. Generally correct. Complete.

Another complete copy of the work noticed in No. 198 of this vol.

विवरणम्—वृहन्नारदीयपुराणम् ।

No. 277. भागवतमाहात्म्यम् । Bhāgavatamāhātmyam. Substance, country-made red paper, 16×5 inches. Folia, 4. Lines, 9 13 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A portion of the Skandapurāṇa, dwelling on the excellence of the Bhāgavata.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमः ।

नारायणं नमस्कृत्य नरस्यैव नरोत्तमं ।

देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयत् ॥

श्रीकृष्णाय नमः ।

वचं श्रीमाधुरे देशे स्वपीठं कृत्स्नापुरे ।

अभिषिच्य गते रात्रि तौ कथं किञ्च चक्रतुः ।

End.

कृष्णार्थिनोऽगुणस्यात्र प्रेमैव विधिरुतमः ॥ ४१ ॥

आसमाभिं सकामिन कर्तव्यो हि विधिः स्वयं ।

आतो नित्यक्रियाः कृत्वा प्राप्स्य पादोदकं हरिः ॥ ४२ ॥

पलकश्च गुरुन् विप्रान् पूजयित्वापचारतः ।

द्वयावा शय्यावापि श्रीमङ्गलवत्तं सुदा ॥ ४३ ॥

पयसा च हविष्येण मौनं भोजनमाचरेत् ।
 ब्रह्मचर्यमधःसुप्तिः क्रीडनीभविष्यन्तं ॥ ४४ ॥
 कथास्ते कीर्तनं नित्यं समाप्ती जागरणरत ।
 ब्राह्मणान् भोजयित्वा तु दक्षिणाभिः प्रतीषयेत् ॥ ४५ ॥
 गुरवे बन्धुभवादि दत्त्वा गाञ्च समर्पयेत् ।
 एवं कृते विधाने तु लभत वाञ्छितं फलम् ॥ ४६ ॥
 दारागारसुतान् राज्यं धनानि च यदीप्सितं ।
 परन्तु शोभते नात्र सकामत्वं विदुस्त्वनम् ॥ ४७ ॥

Colophon.

इति स्कन्दपुराणेखिलेषु श्रीभागवतमाहात्म्ये चतुर्थोऽध्यायः ।

विवरणम्—श्रीमद्भागवतमाहात्म्यविवरणरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 278. कार्तिकमाहात्म्यम् । Kārtikamāhātmyam. Substance country-made white paper, 10 × 5 inches. Folia, 58. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1836 ; Śaka 1701. Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten. Verse. Not correct. Complete.

A part of the Padmapurāṇa, treating of the same subject with the work of the same name, noticed in No. 12 of this vol., but in a different way.

Beginning. श्रीमद्भागवतपठे नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ सत उवाच ।

श्रियः पतिमद्यामंत्र गते देवर्षिसत्तमे ।

इषाऽत्फुल्लादनना (इषीत्फुल्लानना ?) सत्या वासुदेवमथाब्रवीत् ॥१॥

सत्यावाच (?)

धन्यास्मि कृतकृत्यास्मि सफलं जीवितं च मे ।

मज्जन्मनि निदानौ च धन्यौ तौ पितरौ मम ॥ १ ॥

यौ मां वैलीक्यसुभगां जनयामासतुर्धुवं ।

षोडशस्त्रीसङ्ख्यायां वल्लभाङ्गं यतस्तव ॥ २ ॥

End.

विष्णुप्रियं सत्कार्यकार्तिकं सुकं निधाम्यविहङ्गिकारि (?) ।

ऊर्ध्वव्रतं सनियमं कुरुते मनुष्यः

किं तस्य तीर्थपरिशीलने सेच आद्यच (?) ॥

Colophon. इति श्रीपद्मपुराणे कार्तिकमाहात्म्ये कृष्णसत्यभाम्सर्वदादे एकौनविंशति (?)
श्लोकाः ॥ श्रीरम्भु शुभं भवतु श्वत् १८३६ शके १७०१ सालवाङ्मार्गं मंगा
वसे सुर साके लख्येत् वद्यारधी मया राम न (?) श्रीकासिजी मज्ज ।

विवरणम्—पद्मपुराणान्तर्गतकार्तिकमाहात्म्यनामापरीक्ष्यं प्रबन्धः ।

No. 279. भोष्पञ्चकव्रतम् । Bhīṣmapañcakavratam. Substance, country-made white paper, 10×5 inches. Folia, 3. Lines, 5-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1907. Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

Extracts from the Vratakhaṇḍa of the Caturvargachintāmaṇi, dwelling on a religious observance held for five days, beginning with the eleventh lunar day, in the months of Kārtika, Agrahāyana, Māgha, and Vaiśākha. The *vrata* is so called from its having been first observed by the great hero Bhīṣma.

पुस्तकेऽस्मिन् चतुर्वर्गचिन्तामण्यन्तर्गत व्रतखण्डोद्भूतभोष्पञ्चकव्रतम् वर्तते ।

Colophon. इति श्रीनन्ददीपपुराणे भविष्योत्तरपुराणेपि पञ्चभोष्पत्रं संपूर्णं लिखितं
जयकृष्ण—मिश्रपथाशिना मासीत्तममार्गशीर्षशुक्लद्वादश्यां १२ सोमि संवत्
१८०७ शीतोर्ध्वराजप्रयागी जयति ।

विवरणम्—भोष्पञ्चकव्रतविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 280. स्कन्दपुराणं (नागरखण्डः) । Skandapurāṇam (Nāgara-khaṇḍaḥ). Substance, country made white paper, 17×4 inches. Folia, 400. Lines, 2-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1859. Appearance, old, and written by different hands. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 227 of this volume.

विवरणस्तत्पूर्वम् ।

No. 281. स्कन्दपुराणं (युद्धकाण्डः) । Skandapurāṇam (Yuddha-kāṇḍaḥ). Substance country-made white and yellow paper 11×5 inches. Folia, 97. Lines, 2-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete.

A portion of the Śaṅkarasamhitā of the Skandapurāṇa noticed before in No. 241, entitled Yuddhakāṇḍa, describing a great battle between the Gods and the Asuras. Complete in 35 Adhyāyas.

युद्धकौशिकिन् स्कन्दपुराणीय—शङ्करसंहिताया युद्धकाण्डं वर्तते ।

No. 282. स्कन्दपुराणम् (उपदेशकाण्डः) । Skandapurāṇam (Upadeśakāṇḍaḥ). Substance, country made white and yellow paper, 10×5 inches. Folia, 169. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete.

A portion of the Śaṅkarasamhitā of the Skandapurāṇa noticed before in No. 241, entitled Upadeśakāṇḍa, in which Mahādeva gives instructions to the gods as to how they should conquer their enemies. Complete in 85 Adhyāyas.

युद्धकौशिकिन् स्कन्दपुराणीयशङ्करसंहिताया उपदेशकाण्डमात्रं वर्तते ।

No. 283. स्कन्दपुराणं (उत्कलखण्डः पुरुषोत्तममाहात्म्यम्) । Skandapurāṇam (Utkalakhaṇḍaḥ Puruṣottamamahātmyam). Substance, country-made white paper, 11×7 inches. Folia, 97. Lines, 8-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1951. Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete.

Another complete copy of the Puruṣottamamahātmyam, noticed before in No. 203.

विश्वरूपानूक्तपूर्वम् ।

No. 284. स्कन्दपुराणम् (उमाखण्डः) । Skandapurāṇam (Umā-khaṇḍaḥ). Substance, country-made white and yellow paper, 10 × 5 inches. Folia, 73. Lines, 1-9 in a page. Character, Nāgara, Date, ? Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete.

A portion of the Skandapurāṇa, entitled Umākhaṇḍa, containing a dialogue between Umā and Mahādeva, on the effects of good and bad deeds after the state of Karmavipāka, complete in 11 chapters.

श्रीगणेशाय नमः । उमा उवाच ।

धर्मं कथय देवेश नराणां हितकाम्यया ।
द्रव्यवस्त्रेषु सम्पन्नाः सर्वभरणभूषिताः ।
तस्माच्च सर्वकामेषु जायन्ते केन कर्मणा ॥
दुःखिताः कर्मणा केन जायन्ते पुरुषाधमाः ।
रत्नौगुण्डितसर्वांगा मारुतोद्भुतसूर्जजाः ।
कुवर्णवदना दीना विवर्णवदनास्तथा ।
अकुलीनाश्च जायन्ते नरा ये केन कर्मणा ॥

ईश्वर उवाच ।

एष देवि यथातथ्यं द्रव्यसंपत्तिरीश्वराः ।
तस्माच्च सर्वकामेषु यथा जायन्ति ते नराः ॥

End.

नर्मदायाश्चरी देवि यस्तु प्राणान् परित्यजत् ।
कल्पकोटिसहस्रं तु रुद्रलीकं महियते (१) ॥
नर्मदाया तु (१) यो देवि पराधीना न शक्नताः (१) ।
तेपि रुद्रत्वमायाति सपुत्राः पशुबाधवाः (१) ॥
नर्मदायां तु ये ब्रह्माः पतिः ताः (१) कालपर्ययात् ।
नर्मदातीयसंस्पृष्टास्तेपि याति परां गतिम् ।
आदिसिद्धा महापुण्या समकल्याणवाङ्मनो ।
सततं स्मरन्ते भक्त्या न स पापैः प्रलिम्पति (१) ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे उमाखण्डे एकादशीध्यायः समाप्तः ॥

विवरणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतकर्मफलविवेकविषयकीर्तनामहेश्वरसंवादरूपीयं निबन्धं उमाखण्डाभिधः ।

No. 285. स्कन्दपुराणं (कालिकाखण्डः) । Skandapurāṇam (Kālikākhaṇḍaḥ). Substance, country-made white and yellow paper, 12×5 inches. Folia, 213. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1718 ; Samvat 1955. Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete.

A portion of the Sanatkumāra Samhita of Skandapurāṇa, entitled Kālikākhaṇḍa. In the first chapter is given a complete list of the contents of the Skandapurāṇa. According to the Kālikākhaṇḍa, Skandapurāṇa contains six Samhitās, viz.,—(1) Sanatkumāra Samhitā, consisting of 25 khaṇḍas or parts and 10,000 chapters ; (2) Sūtasamhitā, consisting of 4 parts and 76 chapters ; (3) Śaṅkara samhitā, consisting of 21 parts and 2,000 chapters ; (4) Vaiṣṇavī-samhitā, divided into 300 chapters ; (5) Brāhmīsamhitā, containing 3,000 ślokas, and (6) Saurasamhitā, containing 60,000 ślokas.

The Kālikākhaṇḍa contains many legends about Śiva and prayers addressed to that God, describes the origin of 500 rivers, and gives an account of the different orders and castes and their duties. It describes also the manners and customs of different parts of India. A geographical account of the world is also attempted.

Beginning. श्रीगणेशशारदागुरुभ्यो नमः । श्रीकाशीविश्वेश्वराय नमः ॥ श्रीमत्स्कांदे
कालिकाखंडप्रारंभः ॥

श्रीं बालमूर्त्यप्रतीकां वंदे देव गणाधिप ।

करस्य कदलीचूतपत्रमञ्जुकमोदकं ॥ १ ॥

सुरा (परा १) सरस्वतीतीरं मनयो दीर्घमविषः ।

तपस्त्रयी महाघोरं मनस्यज्ञानवासिनः ॥ २ ॥

यदृच्छयागतं मृतं मपुत्र्य विनयीश्वर ।

तस्मै ते विष्टरं दत्त्वा पप्रच्छर्वीतकथाया ॥ ३ ॥

मनय ऊचुः ॥

मृत धन्या वयं सर्वे तत्समागमकाचिषः ।

अनष्टाज्ञानतमसः किञ्चित् पृच्छामहे वय ॥ ४ ॥

तत् सर्वमुनिवृत्तपद्मविकासनकरी रविः ।

पाराशर्याद्रहस्यानि युतवानसि विस्तरात् ॥ ५ ॥

पुराणानि मन्त्रैवानि स्कन्दादीनि वदाधुना ।

यद्य च श्रवणा (?) स्कांदं कियत्प्रकथितं गुरुणा ते महर्षिणा (?) ॥ ६ ॥

तस्मिन्नुद्देश्यसारं यत् सप्रमाणं वदामुना ।
यत् च श्रवणादेव विमुक्तिर्भवबंधनात् ॥

श्रीसूत उवाच ।

तपस्विनः पावतमाः भवन्तः पुण्यवर्जनाः ।
गोप्यं भवत्सु विप्रेषु श्रावयामि पुराणकम् ॥ ८ ॥
पुरा संशयमापन्नः कृष्णहैपायनी मुनिः ।
प्रणिपत्य सकैलासं कुमारं भववृक्षभं ॥ ९ ॥
स्कांदं पुराणं संप्राप पञ्चाशत्खंडमंडितं ।
षड्विधं संहिताभेदैः शिवधर्ममहार्णवं ॥ १० ॥
सनत्कुमारः श्रुतवान् विस्तरात् तन्मुखोदितं ।
सनत्कुमारशिष्येण मम व्यासेन दर्शितम् ॥ ११ ॥
तद्ददाम्यानुपूर्व्येण श्रण्वेतु परमर्षयः ।
आद्या सनत्कुमारीया संहितास्मिन् पुराणके ॥ १२ ॥
सा पञ्चाशत्सहस्रेण कथिता द्विजाः (?) ।
पञ्चविंशतिखंडैश्च मंडिता श्रुतिसमिता ॥ १३ ॥
चैत्रखंडः प्रथमतः द्वितीयस्तीर्थखंडकः ।
वर्षेऽस्मिन् भारते यानि तीर्थक्षेत्राणि सप्तमाः ॥ १४ ॥
शैवानि वैष्णवानि च कथिताभि सुविस्तरात् ।
काशीखंडस्तृतीयस्तु खंडः सप्त्याद्रिखंडकः ॥ १५ ॥
हिमाचलाख्यखंडस्तु मलयचलखण्डकः ।
विन्ध्याद्रिखंडो मीचाख्यः प्रभासः पुष्करस्तथा ॥ १६ ॥
नागराख्यस्ततः खंडो नर्मदाखंड एव च ।
श्रीशैलखंडो विन्ध्यातः अवन्तीखंडएव च ॥ १७ ॥
गौरीखंडस्ततो विप्राः कुरुक्षेत्राख्यखंडकः ।
केदारखण्डस्त्वपरः हरिहाराख्यखंडकः ॥ १८ ॥
सेतुमाहात्म्यखंडाख्यः कालिकाखंड एव च ।
ब्रह्मपाख्यानखंडश्च नदीखंडस्तथैव च ॥ १९ ॥
धर्मखंडो दशखंडो वर्षखंडस्तथैव च ।
एते सनत्कुमारीयसंहितायां प्रकीर्तिताः ॥ २० ॥
तीर्थखंडे तीर्थकथान्तव दानतपःक्रियाः ।
शिवविष्णादिदेवाणां सेतिहासकथादिकं ॥ २१ ॥

काशीखंडे विमुक्तय (विमुक्तस्य ?) प्रशंसा परिकीर्तिता ।

सद्माद्रिखंडे सत्पाद्रेः प्रभावः कौर्त्तिता हिजाः ।

सेतुभपाल(?)माहात्म्यं चंदनापीठवर्णनं ।

हिमाचलाख्ये विश्वेशप्रभावं मूर्तिसत्तमाः ॥ २३ ॥

मलयचलखण्डे तु शिवपूजीपवर्णनं ।

धिंध्याद्रिखंडे विश्वेशमहिमा परिकीर्त्तितः ॥ २४ ॥

मोक्षाख्ये मोक्षधर्माणां कथनं कृषिसत्तमाः ।

प्रभासे तु प्रभासस्य महिमा धर्मनिर्णयः ॥ २५ ॥

नर्मदाख्यानकथनं नर्मदाखंडके हिजाः ।

श्रीशैलखंडे श्रीशैलगुणकौर्त्तनवर्णनं ॥ २६ ॥

अर्चतिमहिमा चैव तस्मिन् खंडे प्रकीर्त्तितः ।

गौर्याक्षपःफलप्राप्तिर्गौरौव्रतविधिः सुतः ॥ २७ ॥

कुरुक्षेत्रप्रभावस्य दानं सूर्ययष्टिण तु ।

किंदाखंडे चाख्याता प्रभृतिः शूलिनस्तथा ॥ २८ ॥

हरिहारप्रशंसा च तस्मिन् खंडे युता हिजाः ।

सेतुतीर्थप्रशंसा च तस्मिन् खंडे युता हिजाः ॥ २९ ॥

कालौखंडे प्रशंसा च नामाख्यातशिवस्तुतिः ।

ब्रतानां विषयस्तव सीद्यापनविनिर्णयः ।

नदीपञ्चशतानां तु समुत्पत्तिः प्रकीर्त्तिता ।

वर्णाश्रमविधिवर्णनिर्णयस्तत्र कीर्त्तितः ।

देशधर्मानुकथनं तुत देशविधिक्रमः ।

वर्षाणां ह्यपभेदानां भुवनस्य च निर्णयः ।

End.

एतदः कथितं पुण्यं कालिकाखण्डसुतसमम् ।

संहितायां कुमारस्य स्कांदे वरपुराणके ॥ १८ ॥

उक्ता युता च नियमादुगीसङ्गसफलं लभेत् ।

भवभक्तिं परां प्राप्य विमुक्ताखिलपातकैः ॥ १९ ॥

शिवलोकमवाप्नोति सत्यमतश्चुनीश्वराः ।

सुमयः सूतवाक्येन कृष्टास्तमभिनंद्य च ॥ २० ॥

जीव जीव शत सूत त्वमस्माकं गतिः परा ।

इत्युचुस्ते तदा सूतं ययौ सूतो यथागतं । २१ ॥

Colophon.

अथ तत्सदिति श्रीमत्स्कांदे पुराणे शतसहस्रिकायां सप्तकुमारसंहितायां

कालिकाखण्डे शततमीध्यायः कालिकाखण्ड समाप्तः (?) श्रीकाशी-
विश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥ काश्यामेतत् पुस्तकं श्रीरामानन्दाय सूरये सदाशिवेन्द्र-
यतिना दत्तं विश्वेश्वरपुत्रे श्रीं तत् सत् शकाब्दा १७१८ विंध्याचलीक्षरे
काश्यां शालीवाहनपत्न्य च नागयज्ञाद्रिभूम्यंकशकीरुसर्वधारिके १ अश्विन्यां
च सिते पक्षे चतुर्थ्यां मंदवासरे सदाशिवेन्द्राख्यशैवभिक्षुणा संवत्पुत्रे २
स्कांदीनां कालिकाखण्डमलेख्यनिष्ठस्य पठतां श्रवतां चापि प्रसीदो
भवतीश्वर २ । श्रीं तत् सत् शुभं भवतु श्री सन्वत् १८४५ ।

विवरणम् — स्कन्दपुराणोपसन्नकुमारसंज्ञितान्तर्गतकालिकाखण्डरूपीऽयं निबन्धः । एतत्प्रति-
पाद्यविषयास्तु चारम्भोद्धृतश्लोकेषु प्रदर्शिताः ।

No. 286. स्कन्दपुराणं रेवाखण्डः । Skandapurāṇam Revā-
khaṇḍaḥ. Substance, country-made white paper, 12 × 6 inches. Folia, 374.
Lines, 3-9 in a page. Character, Bengali. Date, 1898 A. D. Appearance,
fresh. Verse. Not correct. Complete.

A portion of the Skandapurāṇa, entitled Revākhaṇḍa, giving
legendary accounts of Narmadā and several other Tirthas, noticed
by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 1745. (See also
the India Office Catalogue, No. 3669, p. 1360, part VI).

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

मञ्जुमातरङ्गकुम्भच्युतमदमदिरामतालिलाल (?)
स्नानैः सिद्धाङ्गनानां कुचयुगविगलत्कुक्षुसामङ्गपिङ्गं
सायं प्रातर्मुनीनां कुशकुसुमचयैश्चरती सख्यनीयं (?)
पायादो नन्ददात्र (?) करिकलभकराक्रान्तं (?) रङ्गसङ्गं ॥
एकदा पर्वते रम्ये कोष्ठासे मूरसेविते ।
नानापत्नी (?) समाकीर्णं नानाद्रुमलताकुले ॥
मन्दाकिन्याः प्रवाहेण सख्यत (?) आः प्राविते शुभे (?) ।
ध्यानयोगे परे रम्ये (?) मुनिभिः सहस्रिष्ठिते ।
भिङ्गोर्भङ्गकारमित्रेण विहङ्गविरुतेन च ।
निर्भराणां निनादेन सख्यतः प्रतिनादिते ।
तवाजगाम भगवान् शिवो भुजगशृङ्गः ॥
नानावेशाजतिधरैः खनचैरन्वितासदा (?) ।

End.

अथै दत्त्वा यथान्यायं पूजयित्वा ऋषिंसदा (?) ॥

अथैगंजैय रजै ष ऋषिभिः सह अश्वराट् ॥

तीर्थयात्रां चकाराथ नर्मदायां युधिष्ठिरः ।

उत्तरे दक्षिणे तौरे नर्मदायां महात्मनाः (?) ।

Colophon.

इति श्रीस्कन्दपुराणे रेवाखण्डे युधिष्ठिरमार्कण्डेयसंवादे रेवाचरितं शतश्रु-
त्तर (?) पञ्चविंशतितमोऽध्यायः ॥ १२५ ॥ इति नर्मदाखण्डः समाप्तः ॥
१०६ जानुयारि १८८८ इति ।

विवरणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतरेवाखण्डकपीडयं निबन्धः । अत्र रेवायामाहात्म्यं वर्णितम् ॥

No. 287. गर्गसंहिता । *Gargasamhitā.* Substance, country-made white paper, 14 × 6 inches. Folia, 253. Lines, 1–11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1955. Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete.

Gargasamhitā is a Vaiṣṇava work, treating of legends relating to Kṛiṣṇa, divided into eight khaṇḍas, viz., (1) Golakakhaṇḍa, (2) Vṛindāvanakhaṇḍa, (3) Girirājakhaṇḍa, (4) Mādhuryakhaṇḍa, (5) Vijñān-khaṇḍa, (6) Mathurākhaṇḍa, (7) Viśvajitkhaṇḍa, (8) Balabhadra-khaṇḍa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ गर्गसंहितायां प्रथमं गोलोकखण्डम् ।

श्रद्धिकज (?) पकज्जियमतीव विद्वेषक

नलिदमचिखीटितं (?) कुलिशकंजचिच्छाहतं ।

रत्नकनकनूपुर दलितभक्ततापथयं

चलद्युतिपदद्वयं हृदि दधामि राधापतेः ॥ १ ॥

वदनकमलनिगद्यस्य (?) पीयूषमाद्यं

पिबति जनवरीऽयं पातु सीधं गिरं मे ।

वदरवनविहारः सत्यवत्याः कुमारः

प्रणतदरितहारः शार्ङ्गधन्वावतारः ॥ २ ॥

कदाचिद्वैमिशरण्ये श्रीगर्गे ज्ञानिनां वरः ।

आययौ श्रीनकं द्रष्टुं तेजस्वी श्रीगभास्करः ॥ ३ ॥

तं दृष्ट्वा सहस्रीत्याथ श्रीनकी मुनिभिः सह ।

पूजयामास पादयोरेषपचारैर्विधानतः ॥ ४ ॥

श्रीनक उवाच ।

सतां पथेष्टनं धन्यं गृहीणां (?) शान्तिं श्रुतम् ।

नृणामलसमीहारी साधुरेव न भास्करः ॥

तस्यान्तः हृदि संभूतं मन्दं नाशय प्रभो ।

कतिधा श्रीहरिर्विष्णोर्गवतारा भवन्त्यलम् ॥ ६ ॥

End.

भागवताऽनंतस्य वलभद्रस्य परब्रह्मणः कथा यः श्रणुते श्रावयते तथानंद-
प्रेमातुरोगायति, हसति रुदति नंदति वदति निर्वर्तितः कृतार्थी भ्रष्टानंद-
मयी भवति ॥ १४३ ॥

इदं मया ते कथितं नृपेदं सर्वार्थदं श्रीवलभद्रखंडे ।

श्रणोति यो धाम हरः स याति विशोकमानंदमखंडरूपः ॥ १४४ ॥

Colophon.

इति श्रीमद्भगोवाद्यसंहितायां श्रीवलभद्रखंडे प्राप्तिपाकदुर्घोषनसंवादे
श्रीवलभद्रसहस्रनाम संपूर्णं नाम द्वादशीध्यायः ॥ १२ ॥

विवरणम् । गरीमंहितानाम कथिद्वेषेणो निबन्धः अष्टाभिः खंडैर्विभक्ताः । अत्र श्रीकृष्ण-
सहिभा विस्तृत उपवर्णितः ।

No. 288. स्कन्दपुराणम् (आसुरकाण्डः) । Skandapurāṇam
(Āsurakāṇḍaḥ). Substance, country-made white paper, 14×6 inches.
Folia, 23. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1955. Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete.

Āsurakāṇḍa is a portion of the Śaṅkarasamhitā of the Skanda-
purāṇa, complete in 15 Adhyāyas. Noticed in India Office Catalogue
under Nos. 3671, 3672, p. 1362, part VI.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीं श्रीशिवप्रियदेवं देवानामपि देवतं ।

भजं विघ्नराजं तं विघ्नहंतारमय्यथ ॥

कविः कवीनामीशानं गणानां गणनायकं ।

वक्तुं सहाकार्यं विघ्नेशं तं नमाम्यहं ॥

कार्तिकेयं महासेनं कुमारं पुष्करजं ।

नमामि केतिकंठस्थं किंकिणीनादनिदुरं ॥

ऋष उवाच (?)

भगवन् मृत सर्वज्ञ पुराणार्थविशारद ।

शूरस्य सिंहवक्त्रस्य तारकस्य महौजसः ।

अश्वेषामपि दैत्यानामुत्पत्तिं च तथा क्रियां ॥

विष्णुरेण वदाद्य त्वं शशूषा सहती च नः ॥

End.

शूरस्य सिंहवक्त्रस्य तारकस्य तदात्मजैः ।

बाधिताः पापभिः सर्वं दिवाराचमर्तद्वितैः ॥

इति गदितमशेषं पण्यं खायासुराणां

निखिलद्वरितहन्ते देवप्रजैश्च सम्यक्

तद्विदमहमिदानीमानुपूर्व्याच्चरिच'

व्यपगतकल्पपाणां वीडवदं भुसुरेन्द्राः ॥ ६ ॥

Colophon.

इति श्रीस्कन्दपुराणे शंकरसंहितायां शिवरहस्यखंडे आसुरकांडे पंचदशो-
ऽध्यायः ॥ १५ ॥ इति आसुरकांडः समाप्तः ॥ समत १८५५ सारंगोपपत्ते
हादश्यां तिथौ मंदवासरे तद्विनी समाप्तं ॥ रामचंद्र हरदत्त गौड़ब्राह्मण
सुः खंडेलाः हाली कलकत्ता ॥

विवरणम्—शङ्करसंहितान्तर्गतासुरखण्डरूपीऽर्थं निबन्धः ।

No. 289. कपिलसंहिता । *Kapilasamhitā*. Substance, country
made white paper, 11×6 inches. Folia, 33 Lines, 2-12 in a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1955. Appearance, fresh. Verse.
Not correct. Complete.

A work describing the sacred places, Ā-ramas, and Gods in
Utkala, and legends connected with these places.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीशूरी जयति ॥

पान्ते वी जलदश्यामाः प्रांग (१) ज्याघातकर्कशाः ।

शैलीक्यमण्डपस्तभाथलारी हृदिवाहवः ॥

सत्यजिद्वाच ॥

मया श्रुतानि चैवाणि पुण्यान्यघहराणि च ।

इदानीं श्रोतुमिच्छामि चैवाण्युत्कलदेशके ॥

तेषु क्षेत्रेषु यत्पण्यं यत्तीर्थं यात्र देवताः ।

यदाश्रमचया नय (नयः : ?) सान्सुव्वान् कथयस्व मे ॥

त्वत्प्रसादाद्दृष्ट्यामि कृतार्थोऽयं (६ ?) मङ्गलमुने ।

सर्वाभिर्देवताभिस्तु वन्द्याः पुज्यतमः प्रभो ॥

त्वं हि सर्वाणि जानासि पुराणष्टादशानि च ।

सर्वशास्त्राणि जानासि सर्वज्ञस्त्वं मङ्गलमुने ॥

End.

सर्वशान्तिकरं पुण्यं गुह्यं ते कथितं मया ।

अथैषावे न वाच्यन्तु देवब्राह्मणनिन्दकैः ॥

ज्ञानयोगमनीयत्वे (?) न वाच्यं मंशयात्मनि ।

य इदं परमं गुह्यं ज्ञानयोगं पठेन्नरः ॥

शृणुयादपि भक्त्या यः स शान्तिमधिगच्छति ॥

Colophon.

इति श्रीकपिलसंहितायामुत्कलदेशीपाठ्याने चतुःश्लोकाङ्कः नामैक-
विंशोऽध्यायः ॥ २१ ॥ समाप्तममाप्तयेयं (?) कपिलसंहिता ॥ शुभं ॥ इति
कपिलसंहिता समाप्तः (?) पीपमामे शुक्लपक्षेऽस्यां (?) बुधवासरे सम-
त्सरे (?) विक्रमादित्या १८५५ शके शालवाहन १८२० शुभं ॥ लिखिक (?)
रामचंद्र हर सहाय गौड़ब्राह्मणखंडेलं कृतं जाली कलकता ॥ श्रीरघु ॥
शुभमस्तु ॥ शुभं भयात्रस्तु (?)

विवरणम्—उत्कलदेशीयतीर्थक्षेत्रदेवतादिवर्णनविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 290. रामगीता सटीका । Rāmagītā satikā. Substance, country-made white paper, 14×6 inches. Folia, 56. Lines, 3-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Prose and verse. Not correct. Complete.

A portion of the Nirvāṇakhaṇḍa of the Skandapurāṇa on Rāma's identity with Parabrahma, entitled Rāmagītā, complete in 3 chapters, with a commentary in the margin, entitled Artha-sandīpikā, by Viśvarūpa Bhārati, pupil of Upendrasrama.

Beginning of the Commentary. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीं ॥ श्रीमद्रामविभूतिविश्ववपुषः
पद्यावल निमित्त (?) स्वाध्यायवित्तयस्य विश्वसंहितसमत्कारिणीं श्रुत्वा
श्रीरघुवीरपादकमलं तल्लब्धसामर्थ्यातः स्वातन्त्र्यातविनाशिनो विमलां कुर्वेऽयं-
संदीपिकां ॥ १ ॥

इह स्वयं सकलजगद्विद्यावतारो भगवान् वेदव्यासः स्कंदपुराणीपनिषदध्यायभयेन
(?) शुकसनकसंवादाज्जात्र्यामंदतरमंदमध्यमोजमाना (?) नभिकारिणीं

श्रीरामस्य विभूतिवैश्याभ्यामोपाधिकनिरुपाधिकस्वरूपं चतुर्षां तत्त्वं निरूपयितुं,
सनकस्य प्रश्नसुत्यापयति सनक उवाचत्यादिना ।

Beginning of the Text. सनक उवाच ।

प्रभुणा तेन रामेण निहते राक्षसेश्वरे ।
स्वस्थेषु विषु लोकेषु धर्मोऽवस्थितिमागते ॥ १ ॥
सीतायामनवदायामानीतायां हविर्भुजा ।
कथं क्रीडाग्निरुद्राद्रामस्यासमये पुनः ॥ २ ॥
कृतकृत्योपि भगवान् रामश्चक्रीध यत् पुनः ।
आरण्येय महानेप संशयो हृदि वर्तते ॥ ३ ॥
अहो धन्यतमास्ते वै येदृष्टं रामवैभवम्
शृण्वतामपि नाद्यापि रोमहर्षोऽभिवर्द्धते ॥ ४ ॥

End of the Text.

कथं विधत्ते जयतां नराणां स्त्रीषु शिवोक्तं नियमान्वितानां ।
लक्ष्मी च (१) लक्ष्मीपतिना प्रणीतं वाचं तु वाचस्पतिना सुगीतम् ॥ ११९ ॥
मह्यंति पापानि तमथ हार्दं ससारदुःखान्वधूय मर्त्याः ।
रामे रमंतं हि चिदंबरे ते श्रीवलय (१) येऽनदीनं (१) पठन्ति ॥ ११९ ॥
श्रीवयस्याभरणकर्णिकाय (१) मञ्जोदमध्ये च कृतंभराया (१) ।
पंक्तिस्थितां व्योम्नि च योगदृष्ट्या पश्यन्ति ये ते दिवसुत्पतन्ति ॥ ११४ ॥

End of the Commentary. इदानीं मध्यावयस्य ध्यानफलमाह ॥ चकारद्वयं संय-

हार्थम् ॥ मणिकर्णिकायामञ्जोदमध्ये स्थित्वा श्रीवयस्यानुपंक्तिस्थितान्
यथानुपूर्व्या वर्तमानान् व्योम्नि हृदयाकाशे योगदृष्ट्या पश्यन्ति
समाहितशुद्धा ध्यायन्ति त दिवसुत्पतन्ति कृतं मन्त्रं ब्रह्म भवति अभिव्यन-
तौति कृतंभरा तस्य (१) अथवा हृतकमलं भूमध्ये वा मणिकर्णिका
तस्या यदञ्जोदं ब्रह्मनाडीहासं महत्मातान पतितममृतं तन्मध्ये यस्य स तथा
तस्मिन् व्योम्नि योगदृष्ट्या श्रीवयस्यानुपंक्तिस्थितान् पश्यन्ति ते दिवसुत्पतन्ती (२) ब्रह्म-
लोके प्राप्नुवन्तीत्यर्थः ॥ १२ ॥ हिरण्यगर्भाद्यावैशजगज्जन्मविधाश्रिणी (१)
वामानद (१) मुधासिंधी सम्यक् मञ्जु म मनः ॥ १ ॥ उपेष्ट (१) श्रीपदांभोज
संशोत (१) स्मृतिमावत । विषरूपेण तीर्ण (१) श्रीरामगीतामहाबुधिः ॥ २ ॥
प्रियश्रीनृसिंहभारतीय ते वेदीकवैश्याभ्यसत्मिज्ञातीसमदीपिक (१) मरचयदी
विश्वरूपी यतिः । श्रीमं (१) नृपश्रीविक्रमाकसमयाहम्वत्पंचदुर्म बर्गे
श्रीवीरसिंहनृपती विश्व (१) भवं शासति ।

Colophon. श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यभारतीश्रीनृसिंहपूज्यपादशिष्यस्य उपेन्द्राश्रम-
श्रीचरणपद्मचरित्रकस्य (१) भारती श्रीविश्वरूपस्य विरचितायां स्कन्दपुराणीय-
निर्वाणखंडस्य चतुस्त्रिंशच्छतमीध्यायं (१) श्रीरामगीताटीकायां तृतीयो-
ध्यायः ॥ ६ ॥ ग्रंथसंख्या २१३४ ॥

विवरणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतनिर्वाणखण्डीयश्रीरामगीतारूपोऽयं निबन्धः श्रीविश्वरूपभारती-
कृतटीकासहितः ।

No. 291. स्कन्दपुराणं दक्षकाण्डः । Skandapurāṇam Dakṣa-
kāṇḍaḥ. Substance, country-made white paper, 14 × 6 inches. Folia, 48.
Lines, 7-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1955.
Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete.

A portion of the Śaṅkarasaṃhitā of the Skandapurāṇa, noticed
in No. 241, entitled Dakṣakāṇḍa, containing the legends connected
with the famous sacrifice of Dakṣa.

पुनर्कलिम्बन् स्कन्दपुराणीयशिवसंहितान्तर्गतदक्षकाण्डो वर्धितः ।

No. 292. स्कन्दपुराणं देवकाण्डः । Skandapurāṇam Devakāṇḍaḥ.
Substance, country-made white paper, 11 × 6 inches. Folia, 12. Lines,
9-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1955. Appearance,
fresh. Verse. Not correct. Complete.

Another portion of the Śaṅkarasaṃhitā of the Skandapurāṇa,
entitled Devakāṇḍa, describing the conference of the Gods with
Skanda on the war with the Asuras.

स्कन्दपुराणीयशङ्करसंहितान्तर्गतदेवकाण्डरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 293. स्कन्दपुराणं वीरमाहेन्द्रकाण्डः । Skandapurāṇam Vira-
mahendrakāṇḍaḥ. Substance, country-made white paper, 12 × 6 inches.
Folia, 14. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, fresh. Verse. Not correct. Incomplete.

A portion of the Śaṅkarasamhitā of the Skandapurāṇa, describing the heroism of Skanda in his war with the Asuras.

स्कन्दपुराणीयशङ्करसंहितानर्गतवीरमाहेन्द्रकाण्डरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 294. स्कन्दपुराणम् (तापीखंडः) । Skandapurāṇam (Tāpī-khaṇḍaḥ). Substance, country-made white paper, 14×7 inches. Folia, 160. Lines, 12-14 in a page. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1955. Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete

A portion of the Skandapurāṇa, entitled Tāpīkhaṇḍa, describing the holy places on the banks of the river Tapī, or Tapti, where Lingas are established. (See the India Office Catalogue, No. 3663, p. 1346, part VI.)

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीं नमः परमात्मने श्रीपराशरपुरुषोत्तमाय ॥ तपत्ये नमः ॥

पुत्र्यापरीं सावयनीं (?) पशोधीं तीर्थेश्वर्यैः परिमंडिता च ।

अनेकजन्मान्तरपाह्वी (?) पशोः दिवाटस्य पुनाति लोकान् ॥ १ ॥

आख्यातं शंकरेणैतन्माहात्म्यं भानुजीववं ।

शृण्वतां सर्वदेवानां कैलाशे (?) यमुं खल्वह्नि ॥ २ ॥

रौमशोऽपि समाकर्ण्य तत्र संसृजि संस्थितः ।

पश्चात् स कथयामास गोकर्णस्य महात्मनः ॥ ३ ॥

गोकर्णी रौमशाकुत्वा माहात्म्यं सकले महतः ।

मुनीनां हापरस्याते कथयामास भर्तृन् ॥ ४ ॥

ततस्तं मनयः सर्वे शृण्वा (?) माहात्म्यमभ्रतं ॥

गोकर्णं परिपृच्छन्ति ते रौमाश्चित्तविशदाः ॥ ५ ॥

End.

जन्मांतराभ्यासविकल्पनाश-

मुक्ताविमुक्तेः पदवीं स याति (?) ।

इदं पुराणं पठते च निखं

शृणोति यो वै हिजसंनिकाशात् ॥ ५६ ॥

यथाशक्त्या प्रददाति दानं

प्राप्नोत्यसौ तीर्थफले हि सम्यक् ।

जलावगाहं चित्राय गंगा

रेवा सदा तीर्थमिभालते ॥ ५७ ॥

सरस्वतीसंगमतीयपानात्

पुनाति ज्ञानं शरणेन तापी ।

Colophon. इति श्रीस्कंदपुराणे तापीमाहात्म्ये तापीषण्डे (१) श्रीसागरसंगमं नागेन्द्र
जरत्कारेश्वरश्रीतालविल श्रीतापीसागरसंगमप्रभावं समाम् (?) ॥ ७६ ॥
मि. वै. क. १२ सः १८५५ ।

विवरणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गततापीनदीतीरस्थिततीर्थीदिवर्धनपरस्तापीषण्डरूपीऽर्थ. निबन्धः ।

No. 295. स्कंदपुराणं श्रीशैलमाहात्म्यम् ब्रह्मोत्तरखण्डौ ।

Skandapurāṇaṁ Śrīśailamāhātmyam Brahmottarakhaṇḍau. Substance, country-made white paper, 14×7 inches. Folia, 113. Lines, 9–11 in a page. Character, Nāgara. Date 1955. Appearance, fresh. Verso. Not correct. Complete.

This codex contains two portions of the Skandapurāṇa, viz., (1) Śrīśailamāhātmya, complete in 14 chapters, describing the holy places in and the legends connected with Śrīśaila, and (2) Brahmottarakhaṇḍa, noticed in No. 234 of this vol.

Beginning of the Śrīśailamāhātmya. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमत् सवाच ॥

गंगातीरायमे रम्यं सिद्धचारणसंविते ।

नानाद्रुमलताकोणैर्दृश्यानामुप्यफलादकं ॥ १ ॥

भरद्वाजस्य निलये मुनिसिद्धनिषेविते ।

ब्रह्म यतस (?) संकौण्डे सर्वपापप्रणाशने ॥ २ ॥

सुखासने समासीन (?) ब्रह्मपुत्रं महद्युतिं (?) ।

सनत्कुमारं ब्रह्मर्षं (?) ज्ञानः (?) विज्ञानपारमो ॥ ३ ॥

आजगाम महतेजा व्यासी मुनिगणाढतः ।

सुखासीनं तु तं दृष्ट्वा पृष्ठवान् मुनिसत्तमः ॥ ४ ॥

क वा संनिहितो रुद्रः क वा मुनिगणाढते ।

निवसन्ते क वा देवाः कुत्र आसौ सदाशिवः ॥ ५ ॥

क वा सर्वाणि तीर्थानि कुत्र वा साधकाय ते ।

प्रापूर्वतिः (?) क या पुण्यं (?) तद्विज्ञाहि महातपाः ॥ ६ ॥

End of the Śrīśailamāhātmya.

श्रीपुर्व्वते कृता भक्तिर्भयि भक्तिश्च शोभने ॥ ४८ ॥

त्वयि भक्तिश्च यस्यासि मृत्तिस्यस्य करस्थिता ।

ब्रह्मादिभिः पुरा नीतं तथा मुनिगणैरपि ।

इदं गुह्यं परं श्रेष्ठं पवित्रं पापनाशनम् ॥ ४२ ॥

Colophon. इत्यादिसहापुराणे श्रीमत्स्कांदे श्रीपर्वतसाहाय्ये चतुर्दशीऽध्यायः ॥

विवरणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतश्रीशैलमाहात्म्यरूपीऽयं निबन्धः । अत्र श्रीशैलस्थितानां तीर्थ-
क्षेत्राणां माहात्म्यं वर्णितम् । ब्रह्मोत्तरखण्डस्य तु विवरणं पूर्वमुक्तमेव ।

No. 296. भविष्यपुराणं । Bhaviṣṣapurāṇam. Substance, country-made white paper, 14 × 6 inches. Folia, 188. Lines, 12-13 in a page. Character, Nāgara. Date, 1955. Appearance, fresh. Verse. Not correct. Incomplete.

An incomplete copy of the Bhaviṣṣapurāṇa, noticed in No. 105 of this vol. (See India Office Catalogue, Nos. 3447-3451, pp. 1254-1256, part VI).

• विवरणन्तुपूर्वम्

No. 297. शिवपुराणम् वायवीयसंहिता । Śivapurāṇam Vāyaviya-sāṃhitā. Substance, country-made yellow paper, 17 × 5 inches. Folia, 192. Lines, 5-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct. Complete.

A portion of Śivapurāṇa, deriving its name from its having been promulgated by Vāyu (or Śiva himself) to the R̥sis.

It is divided into two parts,—the Pūrva and the Uttara Bhāga, each consisting of 300 adhyāyas. (See the Catalogue of the India Office, No. 3617, p. 1314, part VI.)

Beginning. नमः शिवाय सोमाय सगणाय ससूनुवे ।

प्रधानपुरुषेशाय सर्गस्थित्यन्तर्हितवे ॥

End. अथच ते पशुपाशमुपवधा

स्वकृतया कृतपाशपतत्रता ।

अधिकृताखिलयोगसमाधयः

परमनिर्बृतिमापुरापदः (?)

Colophon. इति शिवपुराणे वायव्येयं समाप्त. (7)

विभरणम् शिवपुराणान्तर्गतवायव्येयसंहिताखण्डोऽयं निबन्धः

No. 298. नरसिंहपुराणम् । Narasimhapurāṇam. Substance, country made colourless paper, 12 × 3 inches. Folia, 92. Lines, 10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

The Narasimhapurāṇa, also styled Nṛsiṃhapurāṇa, is generally recognized as an Upapurāṇa. It contains 67 adhyāyas. The codex under notice contains an additional chapter, entitled Nāma-rahasyakīrtana, describing the different names of Viṣṇu in different sacred places, not mentioned in the India Office Catalogue. (See the India Office Catalogue, No. 3375, p. 1211, part VI).

Beginning. श्रीं नमो भगवत वासुदेवाय ।

ततश्चाटुकर्कशायज्वलत्पावकलीचन ।

वयाधिकनखस्पर्शं दिव्यसिंह नमोस्तु ते ॥

End.

शिवनद्यां शिवकर गथाश्राव गदाधर ।

सर्वत्र परमात्मानं यः पश्यति स मुच्यते ॥

अष्टषाष्ट तु नामानि कीर्तयितुं मया तव ।

क्षेत्राण्येवं गृह्णान् कथितानि विष्णवतः ।

एतानि मम नामानि रक्षयानि प्रजापते ।

यः पठेत् प्रातःकालाय शृणुयाद्वापि नमः ॥

गवां शतसङ्ख्यस्य दत्तस्य फलप्रदातृ (१) ।

दिनं दिनं श्रावयित्वा क्षेत्राण्येतानि यः स्मरेत् ।

दःस्वप्नौ न भवेत्तस्य मत्प्रसादान्न भङ्गयः ।

अष्टषाष्ट तु नामानि त्रिकालं यः पठेन्नरः ।

विमुक्तसञ्चयपापेभ्यो मम लोके स मोदते ।

द्रष्टव्याण्यथा शक्त्या क्षेत्राण्येतानि मानवैः ।

वैष्णवस्तु विशेषेण तेषां मुक्तिं ददाम्यहम् ।

हरिं समभ्यर्च्य तदयमंस्थितो हरिं स्मरेद्विष्णुदिने विशेषतः ।

विहाय संसारजलापकं पुनः स याति विष्णोःपदमभ्युदारं ॥

Colophon. इति श्रीनरसिंहपुराणे नामरहस्यकीर्तनं नामाध्यायः ॥०॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विवरणम्—नरसिंहपुराणं नामीपपुराणमेतत्, केचिदिदं नृसिंहपुराणमिति वदन्ति ।

No. 299. पद्मपुराणम् क्रियायोगसारः । Padmapurāṇam Kriyā-yogasārah. Substance, country-made colourless paper, 14 × 4 inches. Folia, 115. Lines, 9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

The last part of the Padmapurāṇa is entitled Kriyāyogasāra, complete in 25 Adhyāyas. In the last sloka, it is called an Upapurāṇa, so that it seems that it was at first a separate work, but afterwards incorporated in the Padmapurāṇa. Noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 1162. See also the India Office Catalogue, No. 3398, p. 1224, part VI.

Beginning. श्रीं नमो भगवते वासुदेवाय ।

नारायणं नमस्कृत्य नरक्षैव नरीत्तमं ।

देवीं सरस्वतीं चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥

लक्ष्मीनाथपदारविन्दयुगले ब्रह्मेन्द्रराद्यामर-

श्रेष्ठौ नमः शिरो निमान(?) समलं वन्दामहे सन्ततं ।

भक्त्या योगिमनस्तडागसुषमासन्दोहवङ्गुत्तमं (?)

गङ्गाश्रीमकरन्दबिन्दुनिकरं संसारदुष्खापहं ॥

End.

नरः पठित्वा युत्वास्य लभते वाञ्छितं निजं ।

लिखित्वा लिखयित्वा वा यः शास्त्रविदमर्चयेत् ॥

स विष्णुपूजनस्यैव फलं प्राप्नोति मानवः ।

इदमतिशयगुह्यं निःशृतं व्यासवक्तात्

रुचिरसुपपुराणं प्रीतिदं वैष्णवानां ।

चिरममरवरीषैर्वन्दितांसेमुंरारेः

सकलभुवनभर्तुः प्रीतयेन्तु ॥

Colophon. इति श्रीपद्मपुराणे क्रियायोगसारे व्यासजैमिनिमंवादे पञ्चविंशीऽध्यायः ॥ ० ॥

समाप्तश्चेदसुपपुराणमिति ।

विवरणम्—पद्मपुराणान्तर्गतक्रियायोगसारनामकीर्तनं सुप्रसिद्धं निबन्धः ।

No. 300. गरुडपुराणम् । Garuḍapurāṇam. Substance, country-made white paper, 14×7 inches. Folia, 164. Lines, 13 in a page. Character, Nāgara. Date, 1955. Appearance, fresh. Not correct. Incomplete.

Garuḍapurāṇa is one of the 18 Mahāpurāṇas, noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 2525, but the codex under notice, being only a portion of the work, does not agree with that either in its beginning or in its end. It partly agrees with the MS. noticed in the Catalogue of the India Office, No. 3356, p. 1201, part VI.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ गरुडपुराण (?) विश्वखंड ॥

ब्रह्मोवाच ॥

यथा पप्रच्छ मा व्यास (?) तथासी भगवान् भवः ।

पप्रच्छ विष्णुं देवाद्यैः शृण्वती मम वै सङ्ग ॥

रुद्र उवाच ॥

हरे कथय देवेश देवदेवक ईश्वरः ।

की ध्येयः कश्च वै पूज्यः कैत्रं तैस्तुष्यते परः ॥

End.

मनोवाक्कायजान् दीधान् तथा भुङ्क्ते खगेश्वर ।

मृतः स सुख (?) मायापाशैर्न बध्यते ॥ १५ ॥

यावच्छब्दो नरो यस्तु विकर्मनिरतो भवेत् ।

Colophon. इति श्री मिति आश्विन क. ८ गुरुवारसंसत १८५६ ॥ का ॥ दस कतं हरे
माध गौडब्राह्मखंडे योका ॥ वीरा किस् नौका ॥ लैकौ कलकत्ता मध्ये
संस्कृत कलेज में ।

विवरणम्—गरुडपुराणमिदं महापुराणानामन्यतमम् । पुस्तकमिदमसंपूर्णं वर्तते ।

No. 301. स्कन्दपुराणं अम्बिकाखण्डः । Skandapurāṇam Ambikā-khaṇḍaḥ. Substance, country-made white paper, 12×6 inches. Folia, 299. Lines, 14 in a page. Character, Nāgara. Date, 1955. Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete.

A portion of the Skandapurāṇa, containing legends chiefly connected with Śiva and Durgā. See the Catalogue of the India Office, Nos. 3623 and 3624, p. 1321, part VI.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः श्रीं नमो भगवते वासुदेवाय ॥

हृत्पानन-शकलचंद्रनिभैकदलः

शर्वात्मजो गणगतिर्भुजगोपवीतो ।

विघ्नान्निनाशयतु मोक्ष विधौ ममासौ

देवौ च सा कमलिनो वरदास्तु लक्ष्मीः ॥ १ ॥

नमः परमदेवाय चैगुण्यविदितात्मने ।

सर्व्वंती योगरुदाय मंसारभारहंतवे ॥ २ ॥

स्थितिसंबोधसख्याणां कर्त्तुं हर्त्तुं पुरारिणे ।

षड्विंशाय पुराणाय महादेवाय धीमते ॥ ३ ॥

End.

चक्रैः सवजैर्मण्डपैर्मिरिष्टैर्गैर्द्रुमैरिव ।

पिपिगुस्तेरणेऽन्यान्यं जगज्जं च पयोदवत् ॥

गृह्णतंतान् सुरान् सिन्दान् किमासत दितेः सुताः ।

इत्येवं संप्रचेक्ष्य शिवस्तस्मिन् वलार्णवे ॥

ते गृहीतायुधाः सर्वे बलवन्तो महासुराः ।

मुखैश्चंद्रप्रतिमानगो *

बभूव भूरतितरां सुदुर्गमा ॥

Colophon. इति स्कन्दपुराणे एकाशीतिसाहस्रां संवत्तायामविकाखंडे प्राज्ञादनारा-
यणीये द्वांदागमनं समाप्तम् । माति वैसाख सूदि २ संवत् १८५५

विवरणम्—स्कन्दपुराणान्तर्गतास्विकाखण्डरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 302. देवीपुराणम् । Devīpurāṇam. Substance, country-made white paper, 14 x 6 inches. Folia, 178. Lines, 2-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh, and written by different hands. Verse. Not correct. Complete.

A purāṇa glorifying the power of the great goddess. It is a sort of Tāntrikapurāṇa. Noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 2118. See also the Catalogue of the India Office No. 3362, p. 1205, part VI, but the readings do not always agree.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

नमस्तस्मै जगन्नाथे कुंभधीनिप्रशान्तये ।
नमस्कृत्य शिवा देवीं सर्वभागवतां शुभां ॥
पुराणं संप्रवक्ष्यामि यद्योक्तमृषिभिः पुरा ॥

End.

सदाचारः सदाहारः सर्वसंगविवर्जितं ।
वाचयन् शतमूर्ध्नि वा प्रत्यक्षं प्राप्नुयाच्छिवं ॥
एतदभ्युदयं पादं शतैस्त्रिभिर्नरोत्तमैः ।
सहस्रेर्वाद्दशैर्वत्स कथितं सर्वसिद्धिदम् ॥

Colophon. इत्याद्ये देव्यवतारं देवीपुराणं समाप्तमिति ॥ नमो दुर्गायै ॥ समाप्तः
सम्पूर्णम् ॥

विवरणम्—देवीपुराणं नाम प्रसिद्धोऽयं निबन्धः ।

No. 303. श्रीमद्भागवतम् दशमस्कन्धः । Śrīmadbhāgavatam Daśamaskandha. Substance, country-made colourless paper, 18×6 inches. Folia, 110. Lines, 12-19 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A complete copy of the Da-amaskandha of the Bhāgavata, noticed before in No. 274, with a commentary, entitled Bhāvārtha-dīpikā, in the margin.

विवरणं नूतनपूर्वम् ।

No. 304 R. चण्डीटीका । Candīṭikā. Substance, country-made white paper, 18×3 inches. Folia, 41. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1734. Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Candī or Saptasatī, by Vidyāvinoda Āchāryya.

Beginning.

নত্বাশ্রমজয়াগুদ' ভাস্তমিকমননরত্ ।

বিদ্যাবিনোদ আচার্য্যখণ্ডীটীকা করীত্বম্ ॥

প্রাক্ কিল ভগবান্ বাদরায়ণান্বেষাশী জৈমিনিরধীতবেদাঙ্কভাগবতোঽপি
সন্দিহ্বানী মার্কণ্ডেয়মহর্ষিমবগম্য অপ্রাচীত্ ভী ভগবন্ মনবদ্যনুদংশ
শ্রুয়ন্তে তে কেণ কর্মণা তথাভূতাস্তানস্মানানুপূর্ব্বাচচুত্ব্যকী মার্কণ্ডেয়-
মহর্ষিঃ প্রত্যবীচত্ । নায়মস্মাকং কথ্যচ্চণঃ ইতি সর্ব্বার্থাভিধান্ বিস্ময়া-
চলনিলয়াংযতুরঃ পচিষণঃ পৃচ্ছ ইতি স্তুনিগোপদিষ্টঃ জৈমিনিস্থাচাচার্য্যত্ ।
তে ধর্ম্মোপচিষণ আনুপূর্ব্বা চতুর্দশমস্ত্বাখ্যানং প্রবর্ষ্যযন্তীঽষ্টমসম্বন্ধরকথাং
প্রক্রমমাণা জুচুঃ মার্কণ্ডেয় চবাচ ইতি ।

End.

কৌটুশী দেবী তাভ্যাং রাজবৈশ্যভ্যাং ভক্ত্যা অমিষ্টতা সতী ॥ এত্ ॥ সুরথঃ
চত্বির্যমঃ চত্বির্যমঃ এবমেনেণ প্রকারেণ দেব্যা বরং লভ্মা সূর্যাং জন্ম
সমাসাদ্য প্রাপ্য সার্বাণি মনুর্ভবিতা ।

Colophon.

ইতি শ্রীবিদ্যাবিনোদাচার্য্যকৃতা খণ্ডীটীকা সমাপ্তা ॥ শ্রীশ্রীগুরবে নমঃ ।
লিপিরিয়ং শ্রীরামমোহনদেবশর্ম্মণঃ পুস্তকচ ॥ শক ১৩৩৪ । মাঘমা

বিস্তরণম্—শ্রীবিদ্যাবিনোদভট্টাচার্য্যবিরচিতখণ্ডীটীকারূপোঽয়ং নিবন্ধঃ ।

No. 305. রামায়ণং (উত্তরকাণ্ডঃ) । Rāmāyaṇam (Uttarakāṇḍaḥ).

Substance, colourless paper, 21 × 3 inches. Folia, 123, (of which foll. 1-19 are wanting). Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 224 of this vol.

বিস্তরণনুক্রপূর্ব্বম্

No. 306 R. বিষ্ণুপুরাণ' । Viṣṇupurāṇam. Substance, country-

made colourless paper, 21 × 3 inches. Folia, 212. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1414. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 220 of this vol.

বিস্তরণনুক্রপূর্ব্বম্

No. 307 R. रामायणम् । *Rāmāyaṇam*. Substance, country-made yellow and colourless paper, 20×5 inches. Folia, 111. Lines, 9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the work noticed in No. 185 of this vol.

विवरणन्तूक्तपूर्वम्

No. 308 R. महाभारतं (गडासौप्तिकस्त्रीपर्वणि) । *Mahābhārataṁ (Gadāsauptikastrīparvāṇi)*. Substance, country-made yellow paper, 14×4 inches. Folia, 114. Lines, 2-8 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1624. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the Gadā Sauptika and Strī parvaṣ of the Mahābhārata, noticed in No. 119 of this vol.

विवरणन्तूक्तपूर्वम् ।

No. 309 R. ब्रह्मवैवर्तपुराणं (श्रीकृष्णजन्मखण्डः) । *Brahma-vaivartapurāṇam (Śrīkṛṣṇajannakhaṇḍaḥ)*. Substance, country-made colourless paper, 18×3 inches. Folia, 57. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 58 of this vol.

विवरणन्तूक्तप्रायम् ।

No. 310. महाभारतं (वनपर्वटीका) । *Mahābhārataṁ (Vanaparvatīkā)*. Substance, country-made white paper, 14×7 inches. Folia, 82. Lines, 5-12 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Not correct. Complete.

A commentary by Arjuna Miśra on the Vanaparvaṇ of the Mahābhārata, called Bhāratārthadīpikā.

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीचर्वुनमिश्रकृतमहाभारतीयवनपर्वटीकाभाषां वर्त्तते ।

No. 311. महाभारतम् (उद्योगपर्वटीका) । Mahābhāratam (Udyogaparvatīkā). Substance, country-made white paper, 16×5 inches. Folia, 41. Lines, 5-11 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1696. Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete.

Arjuna Misra's commentary on the Udyogaparvan of the Mahābhārata.

পুল্লভেঽখিন্ মহাভারতীয়োদ্যোগপর্ব্বণঃ শ্রীঅৰ্জুনমিশ্রকৃতটীকা বর্ণনে ।

No. 312. महाभारतम् (सभापर्वटीका) । Mahābhāratam (Sabhāparvatīkā). Substance, country-made white paper, 16×8 inches. Folia, 28. Lines, 8-14 in a page. Character, Bengali. Date, A. D. 1900. Appearance, fresh. Prose. Not correct. Complete.

Arjuna Misra's commentary on the Sabhāparvan of the Mahābhārata.

পুল্লভেঽখিন্ সন্নিবৃত্তমহাভারতীয়সভাপর্ব্বটীকামাৰ্ণ বর্ণনে ।

No. 313. महाभारतम् (आदिपर्वटीका) । Mahābhāratam (Ādiparvatīkā). Substance, country-made white paper, 16×5 inches. Folia, 76. Lines, 1-14 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Not correct. Complete.

Arjuna Misra's commentary on the Ādiparvan of the Mahābhārata.

পুল্লভেঽখিন্ শ্রীঅৰ্জুনমিশ্রকৃতমহাভারতীয়াদিপর্ব্বটীকামাৰ্ণ বর্ণনে ।

No. 314. पौष्करियव्याख्या । Puṣkarīavyākhyā. Substance, country-made white paper, 16×4 inches. Folia, 22. Lines, 6-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on a Paurānika treatise, Puṣkarodbhava, on the nature of God Viṣṇu, complete in 26 Adhyāyas, entitled Puṣkarīavyākhyā, by Viśvanātha, son of Vaijanātha. Another

commentary on the same work, entitled *Mitrākṣarā*, by *Viśveśvara*, has been noticed in the Catalogue of the India Office, No. 3712, p. 1400, part VI.

Beginning.

मत्वा श्रीगणपं देवं ध्यामं हौपायनं गुरुं ।
 पौष्करीयप्रबंधस्य कृष्णं व्याख्यां यथामति ॥ १ ॥
 कृष्णानुजी विश्वनाथी मालादेवीसुतः सुधीः ।
 मञ्जुदिनयजुःशास्त्री वैजनाथात्मजी द्विजः ॥ २ ॥
 श्रीगणेशप्रसादेन तत्कृतप्रेरणात्मया ।
 कियते संगतिसत्र कथाया मूलसारतः ॥ ३ ॥
 सदाशिवानुगृहीतैश्चतुर्हसहात्मभिः ।
 वेदांतसारविद्वद्भिः कृता व्याख्यातरी कृता ॥ ४ ॥
 न वा (?) रोहे पुण्यचर्या वेदितः स न दुर्लभः ।
 अतो मया सुबोधाय कियते तद्विदां मुदं ॥ ५ ॥

प्रभावमिति । सागरांभसि प्रलयकालीनसमद्रे । पुष्करे सर्व्वतोमुखे
 पुष्करं सर्व्वतोमुखमित्यमरः स्वपती योगनिद्रां वितन्वतः प्रभावं सृष्ट्यादि-
 सामर्थ्यं आख्याति । पुष्करे चतुर्दशभुवनात्मके देवा ऋषयश्च यथोत्पन्नः ।
 एतत् कथयेति । द्वितीयः प्रश्नः । योगं ध्यानधारणादिरूपमिति ।
 योगं ध्यानधारणादिरूपमिति (?) । अभिगमोपायं वा कीदृशं योगं प्रभावं
 प्रभवत्यस्यादिति प्रभावः । इति तृतीयः । कियते कालं स्थित्वा शयिता
 शयनं करिष्यति ।

End.

विषये न्यसेति उभयोर्विष्णुकटयोः पक्षयोर्विषये कृताः प्राप्ताः लोकानां हित-
 काव्यया शांतये च ज्वलति अ ॥ दौतिं गच्छति विष्णुना गृहीत (?) कंठी
 कटः संस्तवं वचनमाह अनादीति ॥ इति षड्विंशः श्रीमद्विष्णुपराजराजकलया
 श्रीपुष्करभ्योद्भवः व्यातो वै विषमो विषेण समतां याती भवीकृतये ॥
 व्याख्याभिः सुधया समः स विदुषा श्रीविश्वनाथेन भी जातः सदृशहृणाय स
 तदस्मत् देवाय हर्षार्पितं ॥

Colophon.

इति श्रीविद्वज्जनमोदनार्थकृतवैजनाथात्मजविश्वनाथीयपौष्करीयव्याख्या-
 समाप्तिसकासीत् (?) ॥ श्रीमद्विष्णुशार्पणसप्त ॥ यदि गृह्यसूत्रं वा प्रसादा-
 द्निखितं मया । संशोधनीयं विद्वद्भिः सारासारविवेकिभिः ॥ शुभं भूयान् ॥

विवरणम् - पौष्करीयनिबन्धव्याख्यारूपोऽयं निबन्धः ।

INDEX TO PURĀNA MANUSCRIPTS.

The figures against the names of the Manuscripts indicate their serial number.

A.

Adbhutarāmāyaṇam, 2, 4, 174.
Adhyatmarāmāyaṇam, 5, 6, 7.
Agnipurāṇam, 1, 3.
Ayodhyavarṇanam, 191.
Ātmapurāṇam, 8.

B.

Bhagavadgītā, 97.
————— bhāṣyam, 91, 98.
————— satīka, 96, 100, 101, 107.
————— tīka, 95.
Bhagavanmahātmya-viśayaka-kṣudha-
nubandhaḥ, 88.
Bhagavatam, 73, 75, 76, 77, 78, 79, 80,
81, 82, 83, 85, 86, 87, 267.
————— satīkam, 74.
————— śrūtyādhyayaḥ, 87.
Bhagavata mahātmyam, 15, 266, 277.
————— sandarbhaḥ (satīkaḥ), 90.
————— sarasamudāh, 89.
————— tattvasaṁkṣ, 84.
Bhaktimatnavālī satīka, 91.
Bhaktiyapurāṇam, 67, 102, 103, 104,
105, 176, 296.
————— brahmakhaṇḍaḥ, 106.
Bhīṣmapañcika vrataṁ, 279.
Bhūgolamūṇyaḥ, 108.
Bhūvanakoṣaḥ, 106.
Brahmaṇḍapurāṇam — Lalitopākhyānam,
61, 62.
————— uttarādham, 63.
Brahmapurāṇam, 51.
Brahmapurāṇe — Bharatavarṣavivarṇanam,
55.
Brahmavaivartapurāṇam, Gaṇeśakhaṇ-
ḍam, 59, 60.
————— Śrīkṛṣṇajam-
makhaṇḍam, 58, 270,
309.
————— purāṇo Kāśmahāt-
myam, 57.
————— pañcakrośī-
mahātmyam,
56.
Brahmottarakhaṇḍam, 193.

C.

Caṇḍītikā, 29, 304.
———— vyākhyā, 28.
Candralasahasānam, 30.

D.

Devībhāgavatam, 35, 181.
———— purāṇam, 392.
Dhyanesvarī, 99.
Durbodhupadasādhanī, 175.
Durgamahātmyam, 271.
Dvarakamahātmyam, 226.

E.

Ekadāśmahātmyam, 9, 20.
Ekamūrtipurāṇam, 10.

G.

Gaṇeśapurāṇam, 23.
———— — śāstraśaṁkṣa, 24.
Gāṅgāmahātmyam, 22.
Gargasāhita, 287.
Gaṇḍapūṇam, 26, 27, 300.
Gavamahātmyam, 25.

H.

Harivaṁśam, 259, 260, 261.
———— — satīkam, 257, 258.
Holkamahātmyam, 262.

I.

Itihāsatamemāṇi, 183.

J.

Jaiminibharatam, 31, 32, 33.

K.

Kālikapurāṇam, 13, 14.
Kalkipurāṇam, 11.
Kapilasamhita, 289.
Kārtikamahātmyam, 12, 211, 252, 278.
Kāśīgāṅgaputramahātmye, 21.
Kāśīkhaṇḍam, 15, 16, 17.
Kāśmīramahātmyam, 19.
———— — mātmyavarṇanam, 18.

L.

Liṅgapurāṇam, 191.

M.

Mahābhārataṁ, 110, 121, 131, 132.

— ādiparva, 112, 123, 157.

— ————— satīkam, 160.

— ————— tīkā, 313.

— ādi-sabhā vana-virāṭa-

— parvaṇi, 133.

— anuśāśanaśvamedhāsra-

— ma-mauśala-mahāpra-

— sthānaparvaṇi, 129.

— āpadārhamah, 151.

— āśramavāṣiṭṭaparva, 172.

— aśvamedhaparva, 153.

— aśvamedhikaparva saṭī-

— kam, 170.

— aśvamedhikaśrama-mau-

— śalamahaprasthāna-

— svargarohanaparvaṇi,

— 122.

— aśvamedhika-mauśala-

— mahaprasthānikaparvā-

— ṇi-satīkam, 140.

— Bhīṣmaparva, 136.

— ————— satīkam,

— 161.

— Bhīṣmadroṇaparvaṇi,

— 127.

— danadharmah, 149.

— ————— satīkah,

— 117, 118, 129, 169.

— Droṇaparva, 116, 138,

— 142, 144, 159.

— Droṇakarpaparvaṇi, 111.

— Droṇakarṇa śalyasaup-

— tika gadastīparvaṇi,

— 126.

— Kāmaparva, 114.

— Kauruśalya-gadasaup-

— tika-stīparvaṇi, 137, 167.

— Kāśīast, 151.

— mauśala-mahaprasthāni-

— ka-svargarohanaparvā-

— ṇi, 173.

— mokṣadharmah, 150.

— ————— rājadharmau,

— 120.

— ————— dāmaājadharm-

— mah 168.

— rājadharmā-viśoka saup-

— tika-stīparvaṇi, 118.

— sabhāparva, 113, 145.

— ————— satīkam, 161.

— ————— tīkā, 312.

— śalya-gadā sauptika

— stīparvaṇi, 119, 308.

Mahābhārataṁ, śāntiparva, 130.

— ————— strīparvasatīkam, 171.

— ————— svargarohanaparva, 158.

— ————— udyogaparva, 152.

— ————— satīkam,

— 135, 156,

— 166.

— ————— tīkā, 311.

— ————— udyogabhīṣmaparvaṇi,

— 147.

— ————— vanaparva-satīkam, 124,

— 162.

— ————— tīkā, 310.

— ————— vanavirāṭaparvaṇi, 146.

— ————— virāṭaparva, 111, 125,

— 128, 155,

— 166.

— ————— satīkam,

— 134, 163.

— ————— virāṭodyogaparvaṇi, 115.

Mahābhārata-kathānakam, 210.

— ————— tātpariyāyikāḥ, 179.

— ————— vyākhyā, 269.

Mallārimāhātmyam, 65.

Margasūśanāhatmyam, 217.

Matkapṛeyapuranam, 177, 178, 180, 272,

Mukticintāmanī, 182.

N.

Namamāhātmyam, 37.

Naradīyapurāṇam, 265.

Narasimhapurāṇam, 36, 298.

P.

Padmapurāṇam, 41.

— ————— bhūmīkhaṇḍam, 64.

— ————— kriyāyogasāraḥ, 299.

— ————— māghamāhātmyam, 46.

— ————— pātālakhāṇḍam, 42.

— ————— prayāgamahātmyam, 44.

— ————— Rāmāśvamedhah, 47.

— ————— Śivagītā, 48.

— ————— tadantargata Śivasaha-

— ————— śānamavyākhyā, 109.

Pañcaratnam, 40.

Pāṇḍavagītā, 50.

Pauśārapurāṇam, 39, 39.

Parvānukīrtanam, 256.

Pauṣkarīyavyākhyā, 314.

Prabhāśakhaṇḍam, 43.

Parāṣarvasvam, 51.

Purāṇaśūciḥ, 52.

Puruṣottamamāhātmyam, 203, 225.

R.

Rādhāstotram, 268.

Rāmāgītā-satīkā, 290.

Rāmāyaṇam, 185, 307.

— araṇyakāṇḍam, 186.

— ayodhyā —, 188.

— bāla —, 187.

— kiṣkindhyā —, 189.

— uttara —, 224, 305.

— viṣṇupadāvyakhyā, 190.

Rambhāṣukasamvādaḥ, 184, 208.

S.

Sahasraśāma, 255.

— saṭīkam, 254.

Sailadhīgamanīyam, 202.

Sāmbapūrāṇam, 214.

Sambhalaśāmanamāhātmyam, 143.

Sanaīścarastotram, 204.

Sanipradoṣavratākathā, 205.

Sanatsujatīyabhāṣyam, 209, 215.

Saṅkarabhāṣyasahitabhagavadgītā, 98.

Saptaśatīśāmaḥ, saṭīkāḥ, 250.

Sītāstotram, 275.

Sivapurāṇam, 206, 207.

— vayasīyasamhitā, 297.

Sivaraghavasamvādaḥ, 264.

Skandapurāṇam, 213.

— amvikakhaṇḍaḥ, 301.

— āsurakhaṇḍaḥ, 288.

— avantīkhaṇḍaḥ, 212.

— bhūtikhaṇḍaḥ, 231.

— brahmagītā, 215.

— brahmottarakhaṇḍaḥ,

234, 235, 236.

— dakṣakhaṇḍaḥ, 291.

— devakhaṇḍaḥ, 292.

— halāśyamāhatmyam, 246.

— 247.

— himavatīkhaṇḍaḥ, 218,

253.

— kālikakhaṇḍaḥ, 285.

— kedarakhaṇḍaḥ, 221,

222.

— kokīlamāhatmyam, 214.

— kumārīkhaṇḍaḥ, 218,

223.

— mārgaśīrṣamāhatmyam,

251.

— nagarakhaṇḍaḥ, 227,

280.

— paṇḍuraṅgamāhatmyam,

232.

— patalakhaṇḍaḥ, 228, 229.

Skandapurāṇam prabhāṣakhaṇḍaḥ, 43, 237.

— puruṣottamamāhātmyam, 233.

— revākhaṇḍaḥ, 286.

— sahyadrikhaṇḍaḥ, 249.

— śaṅkarasamhitā, 241.

— setumāhatmyam, 243.

— śrīkṛṣṇapāṇmakatha,

240.

— śīśailamāhatmyam,

brahmottarakhaṇḍaḥ,

295.

— sūtasamhitā, 239, 242,

263.

— tūpīkhaṇḍaḥ, 294.

— umākhaṇḍaḥ, 284.

— upadesakhaṇḍaḥ, 282.

— utkalakhaṇḍaḥ, puruṣo-

ttamamāhatmyam, 283.

— vādīkīkhaṇḍaḥ, 230.

— vaiśākhamāhatmyam,

238.

— vīṭamāhendrakhaṇḍaḥ,

293.

— yuddhakhaṇḍaḥ, 281.

Stīmadbhagavadgītā, 273.

— saṭīkā, 92, 93.

Stīmadbhagavatam, 66, 70, 71, 72, 274.

— dasamaskhaṇḍaḥ,

33.

— saṭīkam, 68, 69.

Sukarambhāsamvādaḥ, 184, 208.

Sutasamhitā-yajñavalkyabhavākhaṇḍaḥ, 263.

T.

Tīrthayātrāṅkramanīkā, 34.

Tryambakakṣetramāhatmyam, 49, 196.

U.

Upadvīpavarṇāṇam, 192.

V.

Vaiśakhyamāhatmyam, 216.

Vamanapurāṇam, 196, 199, 200,

Vayupurāṇam, 197.

Viṣṇupurāṇam, 306.

— saṭīkam, 230.

— spīṣīkṛīya, 201.

Vṛhannaradīyapurāṇam, 53, 198, 219,

276.

A
DESCRIPTIVE CATALOGUE
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS
IN THE LIBRARY OF THE
CALCUTTA SANSKRIT COLLEGE.

Prepared under the orders of the Government of Bengal,

BY
HRĪSHIKEŚA ŚĀSTRĪ,
SECOND GRAMMAR PANDIT, SANSKRIT COLLEGIATE SCHOOL,

AND
ŚIVA CHANDRA GUPTA, M.A., B.L.
LATE PROFESSOR, SANSKRIT COLLEGE.

VOLUME V. TANTRA MANUSCRIPTS.

CALCUTTA :
PRINTED BY J. N. BANERJEE & SON, BANERJEE PRESS,
119, OLD BOYTAKKHANA BAZAR ROAD.

1903.

तन्त्र ।

TANTRA.

No. 1. अजपापूजाविधिः । Ajapāpūjāvidhiḥ. Substance, country-made white paper, 7×4 inches. Folia, 6. Lines, 15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose. Not correct. Incomplete.

A guide to the worship of Ajapā (Durgā).

पुस्तकेऽस्मिन् अजपापूजाविधानं विद्यते ।

No. 2. अजपागायत्री । Ajapāgāyatrī. Substance, country-made white paper, 5×6 inches. Folia, 10. Lines, 6–10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A prayer to Ajapā with directions for the performance of certain preliminary actions before it is said.

Beginning. श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ मेरुपृष्ठं ऋषिः ॥ कूर्मोद्देविता ॥ सुतलं छंदः ॥
आसने विनियोगः ॥ अनंतासनाय नमः ॥ कमलासनाय नमः ॥ विमला-
सनाय नमः ॥ शुद्धमुद्राधारमंडपमध्ये चतुर्दलपद्मस्थितायां गणेशं मूर्तवर्णं
षट्शत अजपागायत्रीमंत्रस्य श्रीं वीजं ॥

End. आत्मा त्वं गिरिजापति (मतिः ?) परिचरः (राः ?) प्राणाः शरीर(राः ?) गृहं
पूजा ते विषयोपभोगरचना निद्रा समाधिस्थितिः ॥
संचारः पदयोः प्रदक्षिणविधौ(धिः ?) सर्वाणि तीर्था(स्तीर्थाणि सर्वाः ?) गिरः
यद् यत् कर्म करोमि तत्तदखिलं शंभो त(त्वं ?) दाराधनं ॥

Colophon. अजपासमाप्तः ॥ श्रीसांवसदाशिवार्पणमस्तु ॥ क ॥ क ॥ क ॥

विवरणम्—अजपापूजायचीनामकोऽजपास्तवक पीडयं निबन्धः ।

No. 3. आगमविहतिः सटीका । *Āgamavivṛitiḥ Saṭikā.* This is a vedic work and has been misplaced among the Tantras. It contains the text of Gauḍapādīyabhāṣya on the fourth chapter of the Māṇḍukyopaniṣad, with the commentary of Śaṅkarācārya, and also Ānandagiri's commentary thereon. See Appendix.

No. 4. आचारसारः । *Ācārasāraḥ.* Substance, country-made colourless paper, 11×3 inches. Folia, 8. Lines, 4-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

An original Tāntrika work divided into 8 paṭalas or chapters, on the duties of Kaulas, a class of Śakti worshippers. Noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 470. The codex under notice contains upto a portion of the fifth chapter. It begins as usual, like other Tāntrika works, with Pārvatī's question to Mahādeva on the customs of Mahācina. On which God Śiva related to her the legend of Vasiṣṭha, who with a view to get *siddhi* from the goddess Tārā, went up to Cina and there received instructions from Buddha, an incarnate of Viṣṇu, on Kaulācāra. It is also called Mahācinakramācāra or Cinācārasūratantra. See the Catalogue of the India Office, No. 2563, p. 870, part IV.

Beginning. श्री नमः परमदेवतायै ॥

श्रीदेव्युवाच ॥

महाचीनक्रमाचारः सूचितो न प्रकाशितः ।

इदानीं श्रोतुमिच्छामि कथयस्व महेश्वर ॥

इति पृष्टः पुरा देव्या कैलासशिखरे हरः ।

चिन्तयामास मनसा किञ्चिदामौलितेजसः ॥

इयमुत्कण्ठता भूयो भूयः प्रेरयसि प्रिये ।

चीनाचारक्रमं वक्तुमप्रकाश्यं कथं मया ॥

अतिगुह्यतरः सीयमाचारः सिद्धिदायकः ।

स्त्रीणां हि चञ्चला बुद्धिः कथं गीतं हि शक्यते ॥

इति सच्चिन्त्य मनसा पुनराह महेश्वरी ।

महाचीनाक्रममाचारं ब्रूहि हि परमेश्वरः ॥

श्रीशिव उवाच ॥

अले यद्वैरले यद्वैरले यद्वैर्महेश्वरि ।
 चीनाचारक्रमं श्रोतुं विरता भव पार्ष्वति ॥
 स एव परमाचारी न प्रकाश्यः कदाचन ।
 गुह्यादगुह्यतरः साक्षात् साक्षादगुह्यमयः शिवे ॥
 स्त्रीस्वभावेन भवती साक्षान्मां परिपृच्छति ।
 स्वस्ववारं वारितासि स्त्रीस्वभावाद्भि पृच्छसि ॥
 देव्युवाच ।
 यदि चीनक्रमाचारं न मे कथयसि प्रभो ।
 प्राणत्यागं करिष्यामि पुरस्ते (?) न संशयः ॥
 इत्युक्तः शैलमुतथा रुद्रः कालानखी महान् ।
 महाचीनाक्रमाचारं गदितुं स प्रचक्रमे ॥

End. नाम्नि ।

Colophon. इत्याचारसारतन्त्रे चतुर्थपटलः ॥

* १४वरणम्--महाचीनाचारपरपठ्यायककालाचारविवयकीऽयं निबन्धः । अत्र वशिष्ठस्य महा-
 चीनगमनं बुद्धावतारादुपदेश्यदण्डं वर्णितम् । •

No. 5. उद्धारकोशः । Uddhārakośaḥ. Substance, country made white paper, 10×1 inches. Folia, 111. Lines, 5-7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and torn in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A treatise on the derivation and use of the mystic Mantras,² on the Śākta divinities, and their dhyānas, (meditation) by Dakṣiṇāmūrti. The authorities quoted are from Āgamāṃpitamañjarī, Kuvjikāsarvasva, Bhairavatantra, Sāradāpaṭala, &c. A work of the same name, on the same subject, and by the same author, is noticed by Dr. R. Mitra in No. 2343 of his *Notices*, but his copy does not correspond with this, either at the end, or in the colophon. The codex under notice is without a beginning.

End. श्रीशिव उवाच ।

दक्षिणामूर्तिना तेन हृदा तन्त्रान् मुनेरसान् (?) ।
 ज्ञतमुद्धारकोशाख्यं यथं गीष्यतमं कुत ॥ ४८ ॥

श्रीदेव्युवाच ।

कौताम्नि भवतानेन यथेनाहं सुरेश्वरं (?) ।

इत्युक्त्वा सा महाकृत् कैलासाद्रेथ जग्मतुः ॥ ४९ ॥

उभौ तावद्विकादेवी देवय चंद्रशेखरः ॥ ५० ॥

Colophon.

इति श्रीदक्षिणामूर्तिमन्त्रिविरचिते उद्धारकीशे सकलागमसारे बीडशदेवी-

सप्तकुमारनवयहसप्तदेवीचतस्र(?)देवीकीशध्याननिर्णयो नाम सप्तमोऽध्यायः ॥

संपूर्णम् ॥ शुभं भवतु ॥ श्रीरन्तु ॥ कल्याणमन्तु ॥ श्री ॥ श्री ॥ ह ॥ ह ॥

श्री ॥ ह ॥

विवरणम्—नानादेवतामन्त्रोद्धारकथनपूर्वकध्यानादिविषयकीड्यं निबन्धः ।

Note.—This has been recently recopied by the College authorities.

No. 6. उड्डीशः । Uddīśah. Substance, country-made white paper, 6 × 4 inches. Folia, 71. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgura. Date, ? Appearance, very old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A Tāntrika work noticed by Dr. R. Mitra in No. 989 of his *Notices*. Dr. Mitra places this work among the Kaula class of Tantras, but it seems more properly to belong to the Ābhicārika class, for it treats of the acquisition of supernatural powers by means of mystic formulas and magic practices.

A complete list of the subjects treated of in the work is given by Dr. R. Mitra. See also the India Office Catalogue, No. 2630, p. 919, part VI.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीनर्मदायै नमः ॥

उड्डीशेन समाकीर्णं दसमाकुले (?) ।

प्रणम्य शिरसा देवो गौरीं प्रकृतिं शंकरं ॥ १ ॥

ईश्वरं श्रीतुमिच्छामि लोकनाथ जगत्पते ।

प्रसादं कुरु देवेश ब्रह्म धर्मार्थसाधने ॥ २ ॥

वशीकरणमुच्चाटनमोहनसंभनं तथा ।

शान्तिकं पौष्टिकं चाथ करणानि विधानि च ॥ ३ ॥

चक्षुःशान्तिं (ग्लानि ?) मनोशान्तिं (ग्लानि ?) भुतिहानि (?) तथैव च ।

ज्ञानहानौद्रियाहानि (ज्ञानहानौद्रियाहानि:?) किलकं च तथा परम् ॥ ४ ॥

काव्यलंभ (?) सुरेशान शीषणं पुरणं तथा ।

संचयानविशेष तत्सर्वं वद मे प्रभो ॥ ५ ॥

End.

सुघटतया मनीहरीकृता अनतरसिद्धे (?) दुग्धकरतानामदितं (?) जालिके

जातवेदग्धे न तेषां तजा (?) ।

Colophon.

इति उच्छोशः समाप्ति (?) ॥ श्रीराम ॥ शुभं भवतु ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्री ॥

श्री ॥ * ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

विवरणम्—उच्छोशाभिधो वशीकरणीबाटनमोहनस्तम्भनशान्तिकपीठिकादिविषयकस्तान्त्रिक-
निबन्धोऽयं ॥

No. 7. कक्षपटं । *Kakṣaputaṁ.* Substance, country-made colourless paper, 8×3 inches. Folia, 67, (of which fol. 1 is wanting). Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing destroyed in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

Kakṣaputa or *Siddhacāmundā* is a Tantra on the attainment of supernatural powers and on the means of causing death by imprecation, &c., containing 1800 slokas, by Siddhanāgārjuna, noticed by Dr. R. Mitra in No. 256 of his *Notices*. The codex under notice is less by one pāṭala or chapter than his, but the codex noticed in the India Office Catalogue, No. 2616, p. 911, part IV, exactly corresponds with this.

Beginning. नास्ति ।

End.

दिव्येदमुनिकामैय हं कुलीतैलपेषितैः ।

पुष्पभास्करयोगेन त्रिलोहेन तु वेष्टयत् ॥

मूर्धस्थैः खेचरत्वं स्याद्योजनानां शतावधि ।

एते सर्वे मङ्गयोगांशं डासं चैव सिद्धिदा (: ?) ॥

Colophon.

इति श्रीसिद्धनागार्जुनविरचिते कक्षपुटे विंशतितमः पटलः ॥ १८०० ॥

समाप्त (?) ॥ श्रीराम ॥ श्रीगोपाल श्री ॥

विवरणम्—श्रीसिद्धनागार्जुनविरचितसिद्धनागसुखापरपद्यांशः कक्षपुटाभिधो मन्त्रसाधनवशी-
करणादिविषयकस्तान्त्रिकनिबन्धविशेषः ।

No. 8. कल्पसूत्रम् । Kalpasūtram. Substance, country-made colourless paper, 10×4 inches. Folia, 35. Lines, 5-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and a folio torn. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of Diksā or religious initiation, and other religious rites and ceremonies, for Śakti worshippers, noticed by Dr. R. Mitra in No. 1467 of his *Notices*, by the name of Vidyākālpasūtra. See also the India Office Catalogue, No. 2586 p. 880, part IV.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथातो दीक्षां व्याख्यास्यामो भगवान् परमशिव
भट्टारकः श्रुता ह्यष्टादशविद्याः सर्वानि दर्शनानि लीन(ल ?)या तत्तदवस्था-
पन्नः प्रणीय सविमत्या भगवत्या भैरव्या स्वात्माभिन्नया पृष्टः पञ्चभिर्मुखैः पञ्चा-
श्रयान् परमार्थसाररूपान् पञ्चिनाय ।

End. य इमामष्टादशखंडोमहोपनिषदं महाचैपुरासिद्धांतसर्वस्वभूतामधीते स
सर्वेषु यज्ञेषु यथा भवति यं यं कृतमधिते (?) तेन तेनाख्येष्टं भवतीति हि
श्रूयत इत्युपनिषदिति शिवं ॥ १८ ॥ य एवं वेदित्युपनिषत् भद्रंशे अपि तत्र-
मासनः श्रीं शान्तिः शान्तिः शान्तिः सहनाववत् शनस्तनो माहासीत् ॥

Colophon. इति परशुरामकृतं कल्पसूत्रं संपूर्णं ॥ श्रीरस्तु ॥ रामाय नमः ॥ श्री ॥
श्री ॥ श्री ॥

विवरणम्—श्रीपरशुरामविरचितकल्पसूत्राभिधीऽयं निबन्धः ।

No. 9. कामधेनुतन्त्रम् । Kāmadhenutantram. Substance, country-made yellow paper, 18×3 inches. Folia, 33. Lines, 3-6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not fresh. Verse. Not correct. Complete.

A Tāntrika work, complete in 24 paṭālas, treating of Mantras or Vījas, which are of fifty kinds, according to the fifty letters of the alphabet. Only a part of this work is noticed by Dr. R. Mitra in No. 481 of his *Notices*.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥ श्रीं नमः शिवाय ॥ श्रीदेव्युद्दिष्टं ॥

देवदेव महादेव सर्व्यागमविशारद ।

अधुना वद देवेश पञ्चाशद्वर्णमुत्तमम् ॥

तत्त्वद्वयं महादेव कथयस्व दशानिधि ।

कथया कथयेशान यद्यहं भववल्लभा ॥

श्रीईश्वर उवाच ।

अधुना संप्रवक्ष्यामि (१) रहस्यमतिगोपनं ।

येन विज्ञानमात्रेण जीवन्मुक्तो भवेन्नरः ॥

अज्ञात्वा वर्णतत्त्वानि महाविद्यां जपेत् यः ।

सर्वं तस्य वृथा देवि क्लान्तस्य अपपुत्रजनैः ॥

End.

एतत्ते कथितं सर्वं कामधेनोन्मत्तं प्रिये ।

Colophon.

इति श्रीकामधेनुतन्त्रे चतुर्विंशतिपटलः ॥ श्रीरामतनुशर्मणः स्वस्तर (१)

संस्तुतः ॥ श्रीगुरुचरणे सम भक्तिरस्ति ॥ श्रीमातृकाचरणे सम भक्तिरस्ति ॥

आवणः ।

विवरणम्—मातृकावर्णमूलात्मकपञ्चाशशीतत्त्वनिरूपकोऽयं कामधेनुतन्त्रनामको निबन्धः ।

No. 10. कामरत्नतन्त्रम् । Kāmaratnatāntram. Substance, country-made yellowish paper, 10 X 4 inches, bound like an ordinary book. Folia, 139. Lines, 11-13 in a page. Character, Bengali. Date, 1746 Śaka. Appearance, very old, and worn out. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A treatise, complete in 16 chapters, on sorcery and erotics, compiled from the Tantras, by Śrīmātha Bhaṭṭa. Noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 991. See also the India Office Catalogue, No. 3634, p. 921, part IV.

Colophon.

इति श्रीनाथभट्टविरचिते कामरत्ने रामादिशीर्षधनं नाम षोडशीपदेशः ॥ ० ॥

श्रीकृष्णे मातर्मेस्तु ॥ शाके चक्रयुगाद्रिचन्द्रगणिते चन्द्रे हि मार्गस्य च पारा-
वारयुगान्विताशदिवसे राशौ तु यामार्गके गन्धोऽलंखि सुधन्वमन्वसहितः
षट्कर्णयुक्तः शुभः श्रीलश्रीयुतशास्त्रतत्त्वसुविदो लुईस नेमरथं ॥ १ ॥

साईवस्य शुभध्यायी श्रीरामलीचनहिजः ।

पाठार्थमलिखत् यन्त्रमन्त्रगतिकः सदा ॥ २ ॥

यदर्थं लिखितो गन्धो मया भूदेवमुना ।

तद्विरभविर्कं नित्यं करोतु परमेश्वरः ॥ . ॥

विवरणम्—कामरत्नाभिधाचारिकतान्त्रिकनिबन्धोऽयम् ॥

No. 11. कामरत्नम् । Kāmaratnam. Substance, country-made colourless paper, 8×3 inches. Folia, 91. Lines, 5-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणन्तु पूर्वम् ।

No. 12. कालीविलासतन्त्रम् । Kālivilāsantram. Substance, country-made yellow and red paper, 18×3 inches. Folia, 44. Lines, 3-6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A Tāntrika work, treating of the usual Śākta Tāntrika rites and ceremonies, complete in 20 pāṭalas or chapters. Noticed by Dr. R. Mitra in No. 2963 of his *Notices*.

Beginning. ओ नमो गणेशाय ।

देव्यवाच ।

देवदेव महादेव संसारार्णवतारक ।

प्रच्छाद्यैकं महाभाग रूपया कथय प्रभी ॥

कलिकालं महाभाग जम्बुद्वीपे च भारते ।

सर्वेषां सम्मतं तत्त्वं रूपया वद साम्प्रतम् ॥

सद्योजात उवाच ।

साधु पृष्टं सुराराध्ये धन्यासि प्राणवत्तमे ।

यत्प्रोक्तं यत्प्रोक्तं (?) सर्वतन्त्रेषु अधुना कथयामि ते ॥

End.

न पुरश्चरन् विप्र नास्ति होमः कलौ हिजः ।

अभिषेकी नास्ति विप्र तर्पणं नास्ति नास्ति वै ॥

कलौ च विद्यते नित्यं सिद्धिदं गुरुतीर्थम् ।

गुरोः सन्भावमानेन दुष्टमनोऽपि श्रद्ध्यति ॥

विना गुरुसन्नेन मिद्विविद्यापि हानिदा ।

यत् श्रुते शिववक्त्रात् तदयं कथितं मुने ॥

किं ब्रूहत्या सद्भागा गच्छामि शिवमन्त्रिधि ।

इत्युक्ता प्रयथी शीघ्रं कौलासं शिवनन्दनः ॥ ० ॥ * ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीकालीविलासतन्त्रं देवदेवीसम्बा(व ?)दे गणेशमुनिकथनं शिवभाषितं
कालीविलासतन्त्रं चतुस्त्रिंशत्पटलं न समाप्तं ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥
श्रीकालीचरणे सम भक्तिरभ्यु ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

No. 13. कुलकुलादिचक्रम् । Kulakulādicakram. Substance, country-made yellow paper, 18×2 inches. Folia, 4. Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work treating of letters and their division into different classes according to the deities, &c.

Beginning. अत्र कुलकुलविभेदं वक्ष्यामि सन्निष्ठाभिह । अ आ ए क च ट त प
य पा माताः । इ ई औ ख छ ठ थ फ र चा आश्रयाः । उ ऊ ऋ ग ज
ड द व न लाः पार्थिवाः । ऋ ॠ अँ घ ङ ङ घ भ व सा वारुणा ।
लृ ऌ अँ उ अण न म श हा नाभसाः ॥ तथा निवर्त्ते ॥

वायुमिभजलाकाशाः पञ्चाशत्त्रिपयः कस्मत् ॥

पञ्च ऋष्याः पञ्च दीर्घा विन्दन्ताः साङ्गसम्भवाः ॥

End. एतद्रूपा. षोडशस्वराः अवर्यः । ककारादिष्टानं टपर्यन्तं कवर्गः । ठादि
म्हान्तः ठवर्गः । वादिहान्ती ववर्गः । एतं ऊणपञ्चाशत्त्वर्णाः ॥ ४ ॥

Colophon. भान्ति

विवरणम्—कुलकुलादितन्त्राभिधीयमन्त्रविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 14. कुलार्णवतन्त्रम् । Kulārṇavatāntram. Substance, country-made colourless paper, 10×5 inches. Folia, 74. Lines, 14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly effaced in parts. Verso. Generally correct. Incomplete.

An original Tantra, attributed to Siva, treating of creation and man, and of the advantages of the Kulācāra system of worship. It contains also the praise of Urdhāmāyā and other Tantras on the subject, derivation of Mantras, &c. Noticed by Dr. R. Mitra in Nos. 258 and 290 of his *Notices*. See also the Catalogue of the India Office, No. 2568, p. 879, part IV.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

श्रीं श्रीगुरुं गणपं दर्शो वटुकं शिवमन्युतं ॥

ब्रह्माणं गिरिजां लक्ष्मीं वाष्णीं वंदे विभूतये ॥ १ ॥

अनाद्या यास्त्रिलाद्यापि मायिने गतमायिने ।

अरूपाय स्वरूपाय शिवाय गुरवे नमः ॥ २ ॥

पराप्रसादतवीद्यत्सच्चिदानंदतेजसे ।

अग्निव्योमस्वरूपाय सावित्राय नमोस्तु ते ॥ ३ ॥

श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् देवदेवेश पंचकल्पविधायक ।

सर्वज्ञ भक्तिसुलभ शरणागतवत्सल ॥

End. नास्ति

Colophon. इति कुलार्णवरहस्ये काम्यकर्मकथनं नाम षोडशीः ।

विवरणम्—कुलार्णवाभिधीयं तान्त्रिकनिबन्धः ।

No. 15. कुलार्णवतन्त्रम् (कुलाचाररहस्यम्) । Kulārṇavatāntram (Kulācārarahasyam). Substance, country-made red and white paper, 12×3 inches. Folia, 61. Lines, 1-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains only the second chapter of the Kulārṇava Tantra, entitled Kulācārarahasya, treating of the rites and ceremonies observed by the Kaulas.

पुस्तकेऽस्मिन् कुलाचारतन्त्रस्य द्वितीयाध्यायमात्रम् वर्त्तते ।

No. 16. क्रमदीपिका । Kramadīpikā. Substance, country-made colourless paper, 8×2½ inches. Folia, 66, (of which fol. 1 is wanting). Lines, 6–8 in a page. Character, Nāgara. Date, 1598. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete, (except the first folium).

A Tāntrika work of the Vaiṣṇava class, treating of the worship of Viṣṇu in the different forms of Kṛṣṇa, Nārāyaṇa, Gopāla, Govinda, &c., divided into eight chapters or paṭalas. Noticed by Dr. R. Mitra in No. 1551 of his *Notices*.

Beginning. नास्ति

End.

जगदिदमनुविज्ञं येन यस्मिन् प्रपूते
यदनु ततमजस्रं याति वाचि त्रितीयम् ।
यदनु महदुदरिषीं विषमे च गोपीं ।
तमस्रतसुखबीधज्योतिषं नौमि कृष्णम् ।

Colophon.

इति श्रीक्रमदीपिकाध्यामष्टमः पटलः समाप्तः ॥ संवत् १५९८ समये कार्तिक
वदि ५ सोमं महाराजाधिराजश्रीसंयामनाथभुज्यमानराज्ये पुण्यदनगरे
क्रमदीपिकाख्यं ग्रन्थं जगन्नाथभट्टनामंखितम् । अष्टे श्रीवसुनन्दवर्णविभु
स्तिस्ये संभाविते कार्तिके पौर्ण्ये कृष्णतमे सृगाङ्कदिवसे श्रीपंचमीसंयुते
पृथ्वी प्रासाति पुण्यदासनगरे संयामराये नृपे ग्रंथं श्रीक्रमदीपिकाख्य-
मलिखच्छ्रीजगन्नाथः (?) सुधीः शुभमस्तु लेखकपाठकयोः ॥

विवरणम्—क्रमदीपिकाख्योऽयं विष्णुपूजाविषयको निबन्धः ।

No. 17. कौतुकरहस्यम् । Kautukarahasyam. Substance, country-made yellow paper, 14×6 inches. Folia, 19. Lines, 9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and worn out. Verse and prose. Not correct. Incomplete.

A Tāntrika work, treating of the acquisition of supernatural powers in stopping fire and bringing people under subjection by means of mystic formulas and magic practices, entitled Kautukarahasya, by Paṇḍita Cūdāmaṇi. The codex under notice contains at the beginning two Mantras or enchantments in an unintelligible language.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीं साहायधा इत्याह्वा ब्रह्मानदी टबु साटि योनिनि-
मध्वमायि इत्या भैरवनाथ वेटिनेण शीतपण करं दृष्टदीष वगूल हणूं ॥ठा॥
एक समीपननवामि डाल्याच्छा चखीच्छुच्छाश कपाल । धूल धूल महा-
धूल धूल केयी भावा इश्वर पार्श्वतो नीपाये पउजे घायल घायल । पीच्छि-
याधि छोड़ीये । उं ह्रीं ॥ काली वेल्य कमलिनी फूल । पीगीरामणी
सरिशूल ॥ १ ॥ वार ७ पाणी मंत्रीचन पाये लंयोतीन विवीधा(?)श्रुत्य-
वताराज्ञा व्यसनकौतुकावलोकनेन कालयापने (?) कर्णव्यं इत्युक्तवान्
पंडितचंडामणिः । अथ कौतुकानि निरूप्यते । तानि च कौतुकानि
विविधानि । अथरूपाणि मटशरूपाणि संभवनश्रीकरणवाजीकरणकविवस्तु-
करणजनादृश्यकरणचंद्रोददादिभेदादङ्गप्रकारणी (?)

End. नास्ति

Colophon. नास्ति

विवरणम्—कौतुकरहस्याभिधौ बहुविधसम्भवनवशीकरणादिविषयकोऽयं तान्त्रिकनिबन्धः ।

No. 18. गुरुगीता । Gurugita. Substance, foolscap paper, 12×3 inches. Folia, 6. Lines, 9-12 in a page. Character, Bengali. Date, 1215 Bengali era. Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Complete.

A Tāntrika work treating of the attributes of a spiritual guide, said to be an extract from the Brahma Yāmala. Noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 445.

Beginning. श्रीश्रीकृष्ण ॥

गद्यादृग्यतगरा विद्या गुरुगीता विशेषतः ।

तत्तल १) तृप्रसादादि श्रुतय १) तत् सर्वं ब्रह्म मे सुत ॥

श्रुत उवाच १)

केनामशिवरे रम्य भक्तिसाधनतत्परा ॥

प्रणम्य पाञ्चती भक्त्या शङ्करं परिपृच्छति ॥

देव्युवाच ॥

भगवन् देवदेवेश सदाशिव जगद्गुरो ।

सदाशिव महादेव गुरुदत्तां १) प्रदेहि मे ॥

केन प्रकारेण भीः स्वामिन् देही ब्रह्ममयी भवेत् ।
तत् कृपां कुरु मे स्वामिन् नमामि चरणे तव ॥

श्रीभगवानुवाच ॥

यस्य देवे परा भक्तिर्यथा देवे तथा गुरौ ।
तस्य ते कथिता ह्यर्थाः प्रकाशन्ते सद्भात्मनः ॥
गुणद्वन्द्वस्त्वकारस्तु कश्चिद्विबोधकः ।
अस्वकारविरोधित्वादगुरुत्वमभिधीयते ॥
तदङ्गप्रिकमलहन् (१) तापत्रयनिवारणम् ।
तारकं विपदां वन्दे श्रीगुरुं प्रणमाम्यहम् ॥
लीको उपकारकं (?) प्रदं (?) न केनापि युतं पुरा ।
दुर्लभं विषु लीकेषु तत् शृणुष्व वदाम्यहम् ॥

End.

संसारसागरसमुद्गरनै(?)क मन्द
* * जपित सिद्धमन्त्रं ।
दारिद्र्यदुःखं (?) भयशोकविनाशमन्त्रं (?)
वन्दे सद्भाभयह्वं गुरुराजमन्त्रं ॥
नत्वा श्रीचरणमङ्कटारणं भवाव्यतिरणं
तत्त्वत्परमानन्दे मिलन्तु मन्तः ॥
गीता गुगीता (?) कर्त्तव्या किमन्यैः शास्त्रविस्मरैः ।
या स्वयं पदोनाभस्य (?) मुखपदात् विनिर्गतः (?) ॥

Colophon.

इति श्रीब्रह्मयामलतन्त्रे उमासहस्ररमंवादे श्रीगुरुगीतास्तवराजः समाप्तः ॥
इति सन १३१५ साल तां ७ कार्तिक म अक्षर श्रीरामधुन्दर दास रत्नक
सां सिमुल्या जघा दिष्टं (?) तथा लिखितं लेखकदीप नास्ति ॥०॥०॥ १

विवरणम्—ब्रह्मयामलतन्त्रान्तर्गतगुरुगीताभिधे गुरुस्तवराजरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 19. गौरीदशकम् । Gaurīdaśakam. Substance, country-made colourless paper, 6×3 inches. Folia, 2. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

Ten verses containing a prayer to Goddess Gaurī, entitled Gaurī Daśakam, by Śaṅkarācārya.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीगणकायै नमः ॥

लीलारञ्जनापितलुमाखिललीला
लीलातीतेर्यागिभिर्गन्तवरचर्या ।
बालादित्यश्रेणीसमानद्युतिपुंजा
गौरीमंभामंबुरुहाचीमहमोडे ॥ १ ॥

आशापाशक्लेशविनाशं विदधानां
पादांभोजध्यानपराणां पुरुषाणां ।
ईशमीशर्वांगहरां तामभिरामां
गौरीं इत्यादि

प्रत्याहारध्यानप्रमाधिस्थितिभाजां
नित्यं चित्तनिवृतकाष्ठां कलयंतौ
सत्यज्ञानानंदमयीं तां तनुमध्यां
गौरीं इत्यादि

नानाकारैः शक्तिकदंबैर्भुवनानि व्याप्य
स्वरं क्रीडयेयं स्वयंभका ।

कल्याणीं तां कल्पलतप्रमानतिभाजां
चंद्राक्रीडानंदितमंदकिंतवक्ता
गौरीं इत्यादि

चंद्राचूडालंकृतलीलालकभारा ।
इंद्रोपेन्द्राभ्यर्क्षितपादावजयुग्मां
गौरीं इत्यादि

End.

मूलाभागादित्यतवक्तावजरंधां
सौरं चांद्रं व्याप्य विहायोज्ज्वलिता ।
येयं मृच्छात् मृच्छतनुं तां तनुमध्यां
गौरीं इत्यादि

आदिचात्यामचरमूर्त्तशिविलसंतौ
भूते भूते भूतकदंबप्रसवित्रीं
शब्दब्रह्मानंदमयीं तां तनुमध्यां
गौरीं इत्यादि

यस्यामंतत् प्रीतमशेषं मणिमालां
मूले यद्वत् कापि चरं काप्यचरम् ।

तामध्यात्मध्यानपदव्यागमनीयां
 गौरीमित्यादि
 यस्याः कृत्वा लीनमखंडं जगदंडं
 भूयो भूयः प्रादुरभूदक्षतमिव ।
 पत्या साईं रजताद्रौ शिखरत्नौ
 गौरीमित्यादि
 नित्यः सत्यो निष्कल एको जगदीशः
 साक्षी यस्याः सर्गविधौ मङ्गलार्थं च ।
 विश्वत्राणक्रीडनलीलां शिवपत्नीं
 गौरीमित्यादि
 प्रातःकाले भावविशुद्धिं विदधानां
 भक्त्या नित्यं पठति गौरीदशकं यः ।
 वाचा सिद्धिं संपदतच्चैः शिवभक्तिं ॥
 तस्यावश्यं पञ्चतपुर्वो विदधाति ॥

Colophon. इति शंकराचार्यविरचितं गौरीदशकं संपूर्णम् ।

विवरणं—श्रीशंकराचार्यविरचितगौरीदशकरूपोऽयं निबन्धः ।

•

No. 20. चतुःशतीटीका । Catuṣśatīṭikā. Substance, country-made colourless paper, 14×4 inches. Folia, 36. Lines, 3–12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and worn out in parts. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Catuṣśatī, which is an abstract of Bahurūpāṣṭaka, a big Tāntrika work treating of the worship of the Goddess Tripurāsundarī. The commentary on it is called Artharatnāvalī or Vāmakesvara, by Vidyānanda, a pupil of Ratneśa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमदाशेषयोगिन्द्र (?) ध्यानसुधारणवकानिधकलायै नमः ।

श्रीमन्महावनेशानपादपंकेरुहयं ।
 योगीन्द्रमधुपत्रातसेवितं सर्वदा भजे ॥
 प्रियानन्दमङ्गं बन्धे सदानन्दप्रकाशितं ।
 प्रपन्नजनताटुखध्यातसंभेदभास्करम् ॥

आद्यं मिथुनमारभ्य स्वर्गर्जनां क्रमं च तृ ।
 वंदे गुह्यैश्चमीशान्याः करुणातरणिप्रिया ॥
 यत्पादांबुजसंभूतं रज्जोविमलयन्मनः ।
 प्रसादं तनते मल्लं तं रत्नेशगुरुं भजे ॥
 यन्मुखान्माद्य(?)मासाद्य विद्यासिद्धिरभून्मम ।
 महात्रिपुरसुन्दर्यास्तं रत्नेशगुरुं भजे ॥
 शिवं कामखरि (?) सिद्धान् त्रिविधानपि दंपतीन् ।
 कंकालप्रभतीन् वंदे गुरुन् कल्याणरोचिषः ।
 गणनाद्यमष्टं वंदे विश्वैद्यैः प्रपूजितम् ॥
 सर्वविघ्नोघनाशायै सर्वाभीष्टफलाप्तये ॥
 बटुकं योगिनीश्वरं दभैरवानमितीजसः ।
 प्रणमामीष्टसंपत्तिसंपादनममुत्सुकान् ॥
 भंतमडलवर्णात्मरूपिणी करुणापरां ।
 धामसं (?) विश्वरूपां तां वंदे त्रिपुरसुन्दरीम् ॥
 संप्रदायान्वयर्जनं विमनुस्वात्मशंभुना ॥
 क्रियते टिप्पणं सम्यग्वाचकेश्वरशास्त्रकम् ॥
 अथैरवावलीत्येषा ख्यातास्तु भुवनत्रये ।
 भुवनेश्वरी ते (?) भक्ताः क्रियते टिप्पणं यतः ॥

प्रारंभितस्य गंधस्याविघ्नेन परिसमाप्तये विशिष्टलाभाय च परमकारुणिकी
 भगवान् लोकानुग्रहचिकीर्षुर्बहुरूपाष्टकं शास्त्रं संलिप्य चतुःशतसंख्यापरि-
 मितं गंधैस्तुमारमुद्धर्तुं कामस्तच्छास्त्रप्रतिपाद्यां वर्णावयवां महात्रिपुरसुन्दरीं
 भक्त्या महार्दवः प्रणमति ।

End.

मल्लिकामालतीत्यादि श्वेतपद्मैर्हंसैः कार्यः । करवीरजपापुष्पाणि वक्ष्यार्थ-
 मिति कर्पूरान्दि मौभाग्यार्थं परे गुग्गुलुमेतदपि वक्ष्यार्थं पलं महामासादि
 दधिमधुचौरलाजादि कालजिह्वीमार्थं ह्रीं कुर्यादृशांशनेत्यागम(?) कृत्वा न
 वाञ्छते रोगैः कालमृत्युमादिभिरसंतः श्लोकसमुदायकुंडललक्ष्मीमद्रव्यल-
 फलवचनः ।

Colophon.

इति श्रीविद्यानंदविरचिते चतुःशतीटिप्पणे अथैरवावली ह्रीमीपदेशः
 पंचमः पटलः ॥

विवरणम् — विद्यानन्दविरचितचतुःशतीटिप्पणरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 21. ज्वालापद्धतिः । Jvālāpaddhatīḥ. Substance, country-made colourless paper, 10×5 inches. Folia, 29. Lines, 3-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaivāt 1878. Appearance, very old, worn out, and partly worm eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the worship of Goddess Jvālāmukhī. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीं नमो गुरवे सरस्वतीदेवाय ॥ श्रीं नमो महर्षे
शयनतलाद्व्याय करचरणौ प्रक्षाल्य निजामने समुपविश्य निजशिरसि श्वेत-
वर्णसहस्रदलकमलकर्णिकान्तरीतचंद्रमङ्गलीपरि व्यग्रं शुक्लवर्णशुक्लाङ्गार-
भूषितशानानंदमुद्रितमानसं गच्छितानंदविषयं पदार्थं शानमुदात्तकवर्दा-
भयकरं त्रिनयन प्रमद्वदनं चणं सर्वदेवदेव यामणि वामहस्तपूतकमलया
रक्तवसन (१) भरणया स्नापयथा दक्षशर्जेनानिर्गितं परमशिवरूपं ध्यात्वा
तत्क्षणकमनावगलदधृतधारया स्वात्मानं प्रुतं विभाव्य मागसीपवारैराराध्य
आ ० नां श्रीं ह स ख प्रे ह स र प म ल व र यूं स ह र प्रे स ह ज म ल
म ल व र यीं हौं श्रीं श्रीमन्मूर्तिप्रकाशानंदनाम श्रीपादको श्रीदेव्या-
श्रीपादका पूजयामि नमः इति दशवा विषय दंडप्रणामं मनसा कुश्यात् ॥

End. ततः इतः पुञ्च जायत्स्वप्रसुप्तुप्रवस्थासु मनसा वाचा पद्मामुदरेण शिवा
प्राणदेहधर्माधिकारता बुद्धं यत् कृतं तत् सर्वं मां मदीये श्रीज्वालामुखी-
चरणे समर्पणस्तु श्रीं तत् सत इति समर्थं जज्ञेवाहं शिवो वाहं देवी-
रूपोऽहमिति मत्वा स (स्व १) शक्तिः सुखं विरक्तं (हरे २) इति विधिः ॥

Colophon. इति श्रीज्वालापद्धति संपूर्णम् (१) ॥ १ ॥ संवत् १८७८ ज्येष्ठ कृष्णपक्षे ११
निखितं ब्राह्मण भीमराम (२) प्रमद्वदनं ॥ १ ॥ २ ॥ १ ॥

विवरणम्—श्रीज्वालासुख्यामकदेनिककृत्यविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 22. कालीऊर्ध्वाम्नायः । Kālīūrdhvaṁnāyaḥ. Substance, country-made colourless paper, 15×3 inches. Folia, 20. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Not correct. Complete.

An original Tāntrika work on the mysteries of the universe or Tattvajñāna, complete in five paṭalas. As it was originally uttered by Śiva from the upper mouth, it was entitled ūrdhvaṁnāya.

Beginning. श्रीं नमः परदेवदेवताये ॥

सर्वास्त्रायमयीं विद्यां सर्वास्त्रायनमस्कृतां ।

सर्वसिद्धिप्रदां देवीं नमामासि (१) स्वरूपिणीम् ॥

—दीर्घवाच ।

देवदेव महादेव परमेश पुरातन ।

प्रसीद गुह्यं मे ज्ञानं कथस्व (१) प्रियस्व (व १) द ॥

सर्वशास्त्रेषु तन्त्रेषु गुह्यं यद्वर्तमानम् ।

तत् प्रकाशय मन्यसे यद्यहं तव यत्नभा ॥

श्रीशिव उवाच ।

कथं ते कथयिष्यामि गुह्यं यच्छृणुना (१) श्रुते ।

स्त्रीस्वभावान्न जानासि तत्त्वज्ञानं सुखप्रदम् ॥

दीर्घवाच ।

सुस्थिराहं भविष्यामि भावनादृष्टितत्परा ॥

End.

इयं नारायणी काली तारा शून्यनिवासिनी ।

सुन्दरीरतकालीयं भैरवीं महापतिनीम् ।

मनस्य (१) कल्पिता मुक्तिमेकैरुपा परापरः ।

परमात्मैव रामोऽयं महाविष्णुर्महाशिवः ॥

निरञ्जनस्वरूपीयं कृष्णरूपा च भारती ।

आत्मप्रकाशनी नित्या नित्यानन्दस्वरूपिणी ॥

Colophon. इति श्रीमहादेवेः रचितं कालीऊडास्त्रायं योगं समाप्तं ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—कालीऊडास्त्रायनामकीऽयं तान्त्रिकनिबन्धविशेषः ।

No. 23. ज्ञानार्णवतन्त्रम् । Jñānārṇavatāntram. Substance, country-made colourless paper, 9×3 inches. Folia, 103. Lines, 5-7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Incomplete.

An original Tāntrika work, entitled Jñānārṇava or the ocean of knowledge. Noticed by Dr. R. Mitra in No. 826 of his *Notices*. See also the India Office Catalogue, No. 2552, page 864, part IV. The India Office MS. appears to contain three paṭalas more than ours.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीदेव्युवाच ।

गणेशनंदी (नृदि १) चण्डेशसुरेन्द्रपरिवारित ।
जगद्व्य कलाधीश किं त्वया जप्यते सदा ॥ १ ॥
अक्षमालंति किं नाम संशयो मे हृदि स्थितः ।
श्रष्टातीतं परं ब्रह्म त्वमेव परमेश्वर ।
कथयानंदनिर्यंदः सांद्रमानसनिश्चयात् ।

ईश्वर उवाच ।

कषयामि वरारीडे यन्मया जप्यते सदा ॥ २ ॥
अकारादिक्षकारांता मातृकावर्णरूपिणी ।
षतर्दशस्त्रीपेतविंदुवर्गविभूषिणी ॥ ४ ॥
अनुस्वारिण देविणी विंदुमैकेन संजिता ॥
विमगः ३ ४ विंदुभ्यां संलगाभ्यां विराजिता ॥ ५ ॥
कलामंडलमाख्यातं शक्तिरूपं महेन्द्रि ।
ककारादिक्षकारांतवर्णेषु शिवरूपिणी ॥
अंजनत्वात् सदानंदी भीष्मारसहिता यतः ।
उच्चारणमभिन्ना मूला देवि न संशयः ॥ ७ ॥
पंचाशद्वर्णरूपेण शब्दाख्यं वक्ष्ये सुव्रत ।
अकारः प्रथमं देवि ककारस्तु ततः परम् ॥
अक्षमालंति विख्याता मातृकावर्णरूपिणी ।
शब्दब्रह्मस्वरूपं श्रष्टातीतं तु जप्यते ॥ ९ ॥

End.

स्वेच्छायां दर्शयिष्यामि निवेदानंतरं ततः ।
सर्वसिद्धिप्रदं चक्रे त्रिकाणे स कामदे ॥
परापररहस्याख्या योगिनो परिपूजयेत् ॥
पंच वाणान् समुत्साह्ये कामकामेश्वरीमयान् ।
जृम्भणाख्यां (?) महेशानि पूजयेद्वाणदेवताः ॥
वर्णात्मकं कामचापं द्वितीयं त्वममात्मकं ।
कामेश्वर्यां मोहमारुचां (?) पूजयेच्चापदेवतां ।
द्वितीयं भवनेशानि पाशयुग्मं वशंकरं ।
कामेश्वर्यं च कामेश्वर्यां कृशं पूजयेत् क्रमात् ।
पञ्चगावर्णाहास्ये समीपे क्रमतो यजेत् ॥ ४० ॥

पश्चिमादिक्रमेण चतुर्दिक्षु प्रपूजयेत् ॥

कामेश्वरी रुद्रशक्तिमायकृतेन चायतः ।

हिनीगणान् (?) योगिन्या योगिनः सर्वे ब्राह्मणा विविधा गणाः ॥

पूज्या हि परमेशानि यदिच्छेत् सिद्धिमाप्नुयः ॥

Colophon. इति श्रीज्ञानार्णवे भक्त्यातं च पञ्चवारापणविधिनमित्यथी (?) विंशतितमः पटलः ॥ आनन्दानन्दशास्त्रेण सासि कृष्णे सौम्ये वारे श्रीभने योगयुक्ते श्रीना-
थाज्ञापालकः स्वामिन्यः स्वार्थं कृत्वा चानिखम् पुस्तकं च यादृशं पुस्तकं
दृष्टा (?) तादृशं लिखितं स्यात् । यदि शुद्धमशुद्धं वा समं दीर्घं न
वियते ॥ लिखकपाठकयोः शंकरौ शं करोतु ॥ समाप्तं ज्ञानार्णवं ॥

विवरणम्—ज्ञानार्णवाभिधत्तत्त्वम् अत्र क्रमेण बालास्वार्णविधि बालाभ्यासकथन, बालापूजाविधि,
श्रीचिपुराबालाव्यजनविधि, पूर्वसिद्धिहोमनाविधि प्रमुखावयवया आनीचिताञ्जलि ।

No. 24. तन्त्रराजटीका मनोरमा । *Tantrarajatikā Manoramā*, Substance, country made white paper, 10×5 inches. Folia, 407. Lines, 9-11 in a page. Character, Nagari. Date, ? Appearance, very old, worm-eaten, worn out, and written by different hands. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the *Tantrarāja* or *Kadimatatantra*, entitled *Manoramā*, by Subhagmandanatha, surnamed *Prapañcasārasinīharāja-prakāśa*. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 2204. See also the *Catalogue of the India Office*, No. 2540, p. 855, part IV.

Beginning. स्तुति श्रीमन्महाय नमः ॥ आद्यश्रीकेन प्रबंधवाक्यार्थगर्भे विनायकस्तुतिः
त्रियत् । तत्र । अनाद्यन्त कालस्य आद्यनिरुद्धतयात् ॥ अपराधीनः ।
इतरप्रेरणाविधुरः । स्वाधीनमयमत्रयः । स्वायत्तज्ञातज्ञानज्ञेयात्म-
भुवनत्रयः । जयति त्रयार्था कृष्णा (विश्वोत्कृष्टा ?) भवति । अविरतः
कालस्य संतन्त्रमानव्यात् । काल इति विशेषणस्य नाम विनायकः । विघ्ने-
श्वरो विगतनायक इति च । एतद्वत् भवति । एवमुक्तः कालरूपी विना-
यकः सर्वोत्कर्षो भवतीति । तथाविधो विगतनायकः । कालो विश्वोत्-

(21)

ज्ञापी (?) भवतीति च तेन कालरूपपरमाद्या ललितानित्याया विश्व-
सत्यत्वं साधकानां तादात्म्यं च प्रबंधवाक्यार्थत्वेनात्र सूचितमित्युपनिर्दिष्टं (?) ।
पूज्यपादाः ।

End.

नामि

Colophon.

इति षोडशनित्यातंत्रेषु श्रीकादिसताख्यस्य पृथक्स्य तंतस्य प्रपंचसारसिंह-
राजप्रकाशाभिधानेन सुभगानन्दनाथेन रचितया मनोरमाख्यायां व्याख्यायां
षोडशनित्यानां साठकाकालान्तिप्रकाशनपरं पंचविंशपटलं परिपूर्णं परा-
श्रष्ट (?)

विवरणम्—युसुभगानन्दनाथविरचितमनोरमाभिधत्तं राजटीकादपाऽयं निवस्यः ।

No. 25. तन्त्रराजटीका मनोरमा । Tantrarajitika Manoramā.

Substance, country-made colourless paper, 12×6 inches. Folia, 251.
Lines, 12-15 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance,
very old, worn out, torn, worm eaten throughout, and written by different
hands. Prose. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work.

End.

सप्तमिमित्यादिभिर्दिन इत्येतैस्त्रिभिः श्रीकैलेशार्थवेदिनः फलं तत्त्वदाने संग्र-
दानमतस्य वर्जनीयस्य तथोदशदीपाद्योपादिशति (?) तत्र परमेश्वरीति देवी-
संबुद्धिः यत् पराम(गती भावः तं चार्थविद इति शेषः आनन्दोक्तमनुते
शिवशक्त्यारम्भेदस्वरूपो भवति तच्छब्देन तंतस्यानुभाव उच्यते तु त्वधुष्ये
कदाचन आपत्स्वपौत्यर्थः दंभाय मिथ्याचाराय न वृत्तान्तश्रीलिने
प्रच्छन्नायश्रीलिने देति यावत् नायाचते नास्मिकाय चेत यावत् । विषाय
अर्थार्थमिति यावत् अत्राय जज्ञाय भेदिने विधाभावश्रीलाय तवमिथ्यादिना
श्रीकैलेश यथाविधिप्राप्ततंत्रार्थवतः फलमुपदिशति तत्र तत् नित्यमैकतादि-
श्रीकैलेशात् सः भजनपरः सदर्शकः चित्स्वरूपः ईश्वर इति यावत् ॥

Colophon.

इति ॥ श्रीः इति षोडश * * तत्रेषु श्रीकादिसताख्यस्य परिपूर्णस्य
तंतस्य प्रपंचसारसिंहराजप्रकाशाभिधानेन सुभगानन्दनाथेन विरचितायां
मनोरमाख्यायां व्याख्यायां द्वादशिकाशित्यप्रपंचाशानां परमार्थस्वरूपप्रका-
शनपरं षट्त्रिंशत्पटलं परिपूर्णं पराश्रष्ट । षट्त्रिंशे पटले ज्ञेया शिवतत्त्वसंयं

उत च अप्यर्द्धसप्तष्टिम् व्याख्यायंश्चतुर्थं १२६७ श्रीः ॥ * * * नाम्ना
श्रीमन्कादिमताह्वयं शतानां नवकल्केकविंशता च समन्वितम् २९१ मुक्ति-
भूभानमाधुय्यभाष्यगंधैर्हसि ? * * * त् सुरश्रीरित्येकविंशत्यक्षरसंख्या ॥
पंशानि स्युः (१) २२७७२२०२२३१४१२२०५४६४ कादि मते तत्र व्याख्यान-
यंयसंख्या सङ्ख्यायां द्वादशकं न्यूनं पञ्चाशत्तेरितम् ११२५० ॥ काश्रीस्-
राजस्य गुरुः श्रीकण्ठेशी द्विजेश्वरः ॥ छ ॥

विवरणलुप्तपूर्वम् ।

No. 26. तन्त्रराजः । Tantrarājaḥ. Substance, country-made colourless paper, 12×6 inches. Folia, 94. Lines, 14-17 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1705. Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten in parts. Verso. Not correct. Complete.

An original Tāntrika work, entitled Tantrarāja or Kādimata Tantra, complete in 36 paṭalas or chapters. See also the Catalogue of the India Office, No. 2538, p. 854, part IV.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ गुरुभ्यो नमः ।

अनाद्यंती (?) पराधीनः स्वाधीनभवनचयः ।

नयत्यपुरती व्याप्तविश्वः कालो विनायकः ॥ १ ॥

भगवन् सर्वतंत्राणि भवतोक्तानि मे पुरा ।

नित्यानि षोडशानि च भवतंत्राणि कृतव्रजः ॥ २ ॥

तेषामन्योन्यसापेक्षात् जायते मतिविभ्रमः ।

तस्मात् निरपेक्षं मे तंत्रं तासां बद्ध प्रभो ॥ ३ ॥

शृणु कादिसतं तंत्रं पुर्णमन्यानपेक्षया ।

गोप्यं सर्वप्रयत्ने न गोपनं तंत्रचोदिनम् (?) ॥ ४ ॥

कथं कादिसतं नाम्ना तन्मो ब्रुहि महेश्वर ।

कालिकादिति शक्तीश पुरा तन्मनात्मया (?) ॥ ५ ॥

प्रोक्ते तंत्रे कादि कादि कालीमताख्येति (?) न नामतः ।

अथ तत् सर्वतंत्राणि सज्जानं सर्वसिद्धिदम् ॥ ६ ॥

कादिसंज्ञा भवद्द्रूपा सा शक्तिः सर्वसिद्धये ।

तंत्रं मद्रुक्तं भुक्ते नवनाथैरकल्पयत् ॥ ७ ॥

तथा तैर्भुवने तं त्वं कल्पे कल्पे विजृम्भते ।
 ऋक्सानेषु कल्पानां सा तैः मार्गं वज्रेण सा ॥ ८ ॥
 आद्ये तं वावतारादि द्वितीये नाद्यमण्डलम् ।
 नित्योद्धारभूतीये स्यात्तन्निताम्रं मथोद्भयोः ॥ ९ ॥
 नैमित्तिकं तथा कास्यं सर्वज्ञं (१) पञ्चकं भवेत् ।
 कामेश्वरी सप्तमं परती भगमालिनी ॥ १० ॥
 नित्यक्रिये तु नवमं भक्तं डा दशमं स्मृता ।
 एकादशे वज्रवीथी (१) ऽप्यथ वज्रेण मता ॥ ११ ॥
 तयोदशे भवेद् दृता त्वरिता सा पतुर्दृगं ।

End.

नित्याचिंत्याद्यात्मशक्तिरूपमात्मवतां मता (१) ।
 पूर्वोक्तद्वादशांस्तस्य मध्ये कृत्वा यथाविधि ।
 योनिं तन्मध्यतो देवीं ललितां मध्यतो गृह्णन् ॥
 पार्श्वयोरायुधान्यष्टौ कौण्डेषु परितः क्रमात् ॥
 नैश्वर्यादिकास्त्रिंश न हि द्वादशस्यापि (१)
 द्वादशाध्यायभेदस्तु नित्याविद्याभिरैव च ।
 तन्नामविद्या निर्याता पूजयेत् सार्धं कल्पनम् ॥
 संख्यातयं षष्टिसंख्या जपेत् तद्विद्विद्यया ॥
 नान्यं (त १) कृत्यं भवेत्तस्य नित्यनैमित्तिकादिकं ।
 तन्मध्ये नवयोनिं (१) वा विधातव्या च शक्तिभिः ॥
 पूजयेत् प्राग्बहुभयधकारादेकयोगतः ।
 यावच्छीवं विधिर्ह्यपि नूतितः सिद्धिनामपि (१) ।
 सर्वेषां त्रिनासौ प्रात्मावातस्तृण (१) ॥
 सम्यङ् समेतत्तन्तं कथितं परमेश्वरि (१) ।
 यत् परमशंती भावंश्वा (भावंश्वा १) वयोरेकमश्रुते
 न दद्यात्तन्ममैतत्तु नाभक्ताय कदाचन ।
 माशिष्याय न दर्भाय न च्छन्नायशालिने ॥
 तथास्तिके नास्तिकाय न लुब्धाय न माभिने ।
 न पापायतपिचाय न दम्भाय न भेदिने ॥
 यत् तं तमेतत् सकलं नित्या विद्या तु षोडश ।
 भक्त्या संगृह्य विधिवद्भजते समर्पकः ॥

शिवतत्त्वमयी व्याप्तिरिति मय्युक्तं समीरिता ॥

अस्यातिकालनाशित्वे तत् तत्त्वं स्वात्ममात् कृतम् ॥

Colophon. इति श्रीशिवतत्त्वमयी कादिसंतेष्टं चत्विंशत्पटलं समाप्तं शुभं भवत् संवत्

१७०५ समर्थं आपाद यदि ११ शर्मा समाप्तमिति

विवरणम् — यन्त्रराजापरपञ्चायकादिज्ञताया तन्त्रमिदम् ।

No. 27. तन्त्रसारः । Tantrasāra. Substance, country made yellow paper, 21 x 5 inches. Folia, 272. Lines, 5-11 in a page. Character, Bengali. Date, 1710. Appearance, very old, and worn out. Prose and verse. Not correct. Complete.

A Tāntrika compilation, entitled Tantrasāra, by Kṛṣṇānanda, surnamed Āgamavagīṇa. Noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 936. See also the Catalogue of the India Office, No. 2574, p. 884, part IV.

Beginning. श्री नमः शिवाय ॥

नत्वा कृष्णपददत्तं ब्रह्मदिसुरवन्दितं ।

गुरुञ्जानदातारं कृष्णानन्देन धीमता ॥

तत्तद्व्यवहाराद्यध्यानाद्यर्थं प्रतिपद्य च ।

सौकुश्याद्येव संलेपात्तन्त्रसारः प्रतन्यते ॥

End.

यद् यन्मया नाथ विमुक्तवृद्धा

स्पष्टीकृतं गुरुतमन् तन्त्रे ।

क्षलन्त्यसंतात् करुणानिधान

कीधान चार्हः खलु पावेयु (१) ॥

Colophon. इति श्रीमहासमीपाश्याश्रयीकृष्णानन्दभट्टाचार्यविरचितसन्त्रसारः समाप्तः ।

शमभस्तु शक्राष्टा माः १७३० ॥०॥ स्वाच्छरमिदं श्रीगौरकिशोरशर्मणः ॥०॥

ते २२ श्रावण ॥०॥ श्रीगुरुचरणे सम भक्तिरस्तु श्रीकालीचरणे सम भक्ति-

रस्तु ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम् — श्रीकृष्णानन्दभट्टाचार्यविरचितसन्त्रसारनामक्रीतिप्रसिद्धीत्ये तान्त्रिकनिबन्धः ।

No. 28. तन्त्रसारः । Tantrasārah. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 16. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse and prosa. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणलूकपूर्वम्

No. 29. तन्त्रसारः । Tantrasārah. Substance, country-made white paper, 10×1 inches, bound like an ordinary book. Folia, 102. Lines, 5-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and spoiled in parts. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

A third incomplete copy of the same work.

विवरणलूकपूर्वम्

No. 30. ताराविलामोदयः । Tārāvilāśodayah. Substance, country-made reddish paper, 16×3 inches. Folia, 18. Lines, 4-9 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1697. Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A Tāntrika work, compiled from Cīnakramabandhavāridhi, by Vāsudeva, complete in 10 chapters or ullāsas. It treats of the worship of the Goddess Tārā.

Beginning. श्री नमो भवान्ये ॥

यवाज्ञाते मनोवत्सी सद्मस्य विभाषते ।

यवाज्ञाते न सदासत् तन्मयः समुपास्महे ॥

उद्धृत्य श्रीनक्रमसन्तवारिधेः

श्रीकावलीभिर्गलरत्नसञ्चयम् ।

ताराविलामोदय एष उच्यते

श्रीवासुदेवेन गुह्यपादभक्तिः ॥

कैलासशिखरासीनं चन्द्रखण्डविभूषितं ।

वक्ष्यन्ते समासीना पृच्छति च नगात्मजा ।
 कथमीशान सर्वज्ञ भवतस्ते तपोधनाः ।
 कां विद्यां प्राप्य कवयो भारतादीन् प्रचक्रिरे ॥
 मुखा नगात्मजावाक्यं प्रहस्य परमेश्वरः ।
 प्राह प्रियां परिणज्य साधु साध्विति पूजयन् ॥
 शृणु साधु महाविद्यामज्ञानेन्वनदाहिनीम् ।
 यामवाप्य महात्मानो धर्मकामार्थमुक्तिम् ॥
 नामार्थं मनिरि किञ्चित् कवयः शुद्धबुद्धयः ।
 वादे सदसि या वाक्यस्तन्मयी प्रतिवादिनः ॥
 विद्यादानिकरी चैव विदुषां बलिदानतः ।
 हास्या यया सदस्यानां संशुद्धमपि जल्पयेत् ।
 वादिने वाय राजानं तं पत्नींश्च वशं नयेत् ॥
 जिज्ञासां न्यसनादेव मूकोपि सुकविर्भवेत् ।
 ज्ञानमात्रेण मन्त्रस्य जपात् सर्वज्ञता भवेत् ?
 अव्याहता मतिः शास्त्रे विजयी वाक्पतेरिव ॥
 भावनावशसम्पन्नी भवेद्योगी महाकविः ॥
 जडोपि यदि मूकः स्थावृभावनावशततपरः ।
 लभतेऽभिमतां वाणीं मन्त्रस्य लक्षजपतः ॥
 सुविमललसदनपाणिपादौ
 सुदितमनाः परद्रुषणे च मौनी ।
 हरिहरकमलीहवांप्रभक्ती
 भवति चिराय सरस्वतीनिवासः ॥
 ज्ञातसुकृतसहस्रानेकजन्मप्रभावै-
 र्भवति यदि मनुष्यी गुल्फधीनश्चिराय ।
 कथमपि मनुजेन प्राप्य शिष्याय कलौ
 निजकुलतिलकाय ज्येष्ठपुत्राय दद्यात् ॥
 मनुर्विशृणु दातव्यो ज्येष्ठाय हितकारिणे ।
 पुत्राय किमुतान्यथै विगोत्राय स्वपौरुषम् ॥
 मधुना त्रिदिनादर्घ्यान् जिज्ञासां न्यसनादमुं ।
 बिना पाठेन मूर्खोऽपि पण्डितः सीभिजायते ॥
 सर्व्वदा गोपयेद्देनं मनु सदगुरुमेव च ।
 तेन वीर्य्यवती विद्या निर्वीर्या स्यात् प्रकाशतः ॥

न पापमत्तये दद्यान्नाभक्ताय कदाचन ।

गुरुभक्ताय दानाय दद्यादव्यर्थपूजकम् ।

End.

श्री शिवः श्री शिवः श्री फलानि विविधानि कालिकाविहितानि च न
लिखितानि श्री तत् सत् ।

यावच्छुश्रूषीमणिः शशिकला यावन्मुकुन्दे रमा

यावच्छैलमहोपतिश्च हिमवान् यावत् सदाहीनलः ।

तावत् सुकवितादिसिद्धिमधुपासूनप्रभूनास्तियो

जीव्याच्छ्रीयुतवासुदेवसुकवेलारविलासीदयः ॥

Colophon.

इति श्रीवासुदेवकविकङ्कणविरचिते ताराविलासीदयं दशमीभाषः समाप्तः ॥

श्रीनाथगुरवे नमो नमः श्रीरस्तु खेखके मयि , शकाब्दाः १६९७ समुद्राङ्क-
रसेन्द्रेऽलेखि पुस्तकमुत्तमं रघुनाथेन मित्रेण भीमार्णवततीर्थुणा ॥ ७ ॥

श्रीनाथचरणेऽवला मतिरस्तु सदा नमः ।

विवरणम्—श्रीवासुदेवविरचितताराविलासीदयामभिधतारीपासनाविषयकोऽयं तान्त्रिकनिबन्धः ।

No. 31. ताराभक्तिसुधारणवः ।

Tārābhaktisudhāṛṇavah.

Substance, country-made white paper, 12×3 inches. Folia, 341. Lines, 2-9 in a page. Character, Nāgara. Date, 1 Appearance, very old, and worn out. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A work on the same subject, compiled from several Tāntrika works, such as Rudrayāmala, Tattvabodha, Tantracūḍāmaṇi, Matsya-sūkta, Tārāṇava, &c., by Mahāmahopādhyāya Nṛsiṃha Ṭhakkura, entitled Tārābhaktisudhāṇava, complete in 11 chapters or tarāṅgas,

Beginning. श्रीगणाधिपतये नमः ॥

सीनामीरमणिप्रवीणजलदयामभिरामच्छवि

नृत्यत्पीतपट्टयैककपटप्रोद्यत्परागोष्णं ।

वंगीयादनकैतवप्रविलसद् गंभीरघोरध्वनि

वर्दे कंचिदहं सुदा मधुलिङ्गं हृत्पद्ममध्यस्थितम् ॥ १ ॥

ह्रास्यव्याजविराजमानकुसुमां वक्षीजराजत्फला-

मुद्यत्कुंतलकैतवप्रविलसन्मालामालाकुलां ।

ध्यायन्त्यां रमणीयनूपुरकता बालामपणोमहं

कांचित् कल्पलतां नमामि ललितां शैलाभिराजोदगताम् ॥

सलोटतटसंगमाद् ब्रजति बालचन्द्रात्मता
 शिरीरुद्धनिवेशनाङ्कवति जाङ्गवोरुपधृक् ।
 विभाति हृदि कौमुभात्मकतया सतां यः सदः
 गुरीशरणरेणवे निरुपमाय तस्मै नमः ॥
 नाना तन्त्राणि विज्ञाय गदाधरगुरीर्मुखात् ॥
 करोति नरसिंहीयं ताराभक्तिसुधारण्वम् ॥
 शम्भुप्रणीतवचनानि विचिन्वतीपि
 नैपुण्यमन्यजनतीपि विभाति किम्भे ।
 मध्येसमुद्रमुपजातमहामणीनां
 न्यासी गुणेन गुणिनां किमु कीतकाय ॥

End.

पुष्पैर्भक्तविधैश्चैव रक्तचन्दनचर्चितैः ।
 रक्तपुष्पैर्महादेवि नानागंधसमन्वितैः ।
 विन्वपचैस्तथागंधैर्जवापुष्पैर्विशिषतः ।
 श्वेतरक्तपरागैश्च चंपकैः केतकैस्तथा ।
 एभिः पुष्पैर्महादेवीं पुञ्जयेन्नित्यतारिणीम् ।
 मालती * * पुष्पैश्च सदूर्जैर्नाचयेत्तदा ।
 कदंबैः श्वेतकुसुमैः कृत्तुमैः कांचनेस्तथा ।
 एवं संपूजयित्वाथ एभिर्द्रव्यैर्महेश्वरि ।
 लक्ष्मकं जपेन्मंत्रं हविष्याशीर्जितेन्द्रियः ।

Colophon.

इति तारिणीकल्पः समाप्तः । इति महामहोपाध्यायठक्कुरथीनृसिंहविर-
 चिते ताराभक्तिसुधारण्वे एकादशस्वरंगः । छसामहेश्वरी जयतु (?) शुभ-
 मस्तु सर्वजगतां शिव शिव साय साव ।

विवरणम्—महामहोपाध्यायठक्कुरथीनृसिंहविरचितस्तारामाभक्तिसुधारण्वेवाख्यशीतारोपासनाविष-
 द्दकोऽयं निबन्धः ।

No. 32. ताराभक्तिसुधारण्वः । Tārābhaktisudhāraṇavah. Substance, country-made white paper, 13×5 inches. Folia, 216. Lines, 7-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, writing effaced in parts, and written by different hands. Prose and verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणलूतपूर्वम् ।

No. 33. तारारहस्यविवृतिः । Tārārahasyavivṛtiḥ. Substance, country-made colourless paper, 12×4 inches. Folia, 137 (of which the first three folia are entirely torn and illegible). Lines, 8-10 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, writing effaced in parts, and written by different hands. Prose and verse. Not correct. Complete.

A Tāntrika compilation, in 15 paṭalas, entitled Tārārahasyavivṛti, by Śaṅkaracāryya, son of Kamalākara and grandson of Lambodara, a resident of Gauda. See the Catalogue of the India Office, No. 2603, p. 903, part IV.

Beginning. द्वित्रं ।

End.

मंडलात् कारितामिदं सध्वंभाषामयी भवेत् ।

वादादिषु च सध्वंभै देवता विजयो भवेत् ॥

सकलजननीर्त्तने

आनंदलक्षणमनाहतनामिदं

दातामनः * त्रिषु जनरूपमीशे ।

अन्तर्मुखिन मनसा परिचीयमानं

शंसति नेत्रमलिलैः पुलकैश्च धन्याः ॥

उपहर्षां न कर्त्तव्यं यथाशास्त्रसमीरितम् ।

विधेयमस्य समीतेधारावर्त्तयिसर्जलिः ॥

अक्षयं कुचर्थाः कथयन्त्ये

विपुल वक्षसि विभूतं नितंबे ।

अक्षयधरस्य विभूतिर्विभे (?)

करुणाशालिकपालिक * लिभागधेयः ॥

* * * पुत्रेण कमलाकरननुना ।

अर्त्तखि शंकरणेव वासनादिविः * *

Colophon.

इति श्रीगौडदेशनिवासिमहामहोपाध्यायश्रीशंकराचार्यविरचितातारारहस्य-

विहतीका (?) समस्त (?) ॥ श्रीरन्तु शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ॥ लिखितं
गध्योलका * * * रामेय * * ।

विवरणम्—गौरदेशवासि श्रीशङ्कराचार्यकृतिविहतीकाकृत्स्नविहतिनामकतारारङ्गस्य टीकाकृपीऽयं
निबन्धः ।

No. 34. तोडलतन्त्रम् । Todalatantram. Substance, country-made yellow paper, 8×3 inches. Folia, 27. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old and writing slightly effaced in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

An original Tantrika work on the ten Mahāvidyās, entitled Todalatantra, a part whereof under the name of Baddhayonimahā-mudra-kathana has been noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 995.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥ दिव्यवाच ।

ब्रह्मि मे जगती माय सर्वविद्यामय प्रभौ ।
महाविद्यासु सर्व्यासु गृह्यासु भुवनत्रये ॥
एतासां दक्षिणे भागे नानाकपिष्ठाकधृक् ।
पृथक् पृथक् महादेव कथयन्व मयि प्रभौ ॥
श्रीशिव उवाच ।

अथ चार्वङ्गि शुभगे कालिकायास्तु भैरवम् ।
महाकालं दक्षिणाया दक्षभागे प्रपूजयेत् ॥
महाकालं वै साङ्गं दक्षिणा रमते सदा ।
माराया दक्षिणभागे अशोभ्यं परिपूजयेत् ॥
सप्तद्रमयने देवि कालकूटं समुत्थितं ।
सर्व्वे देवाः सदा रात्रि महाशोभमवाप्नुयुः ।
शोभादिरहितं यस्मात् पीतं जालादलं विषम् ।
अतएव महेशानि अशोभ्यं परिकीर्तितम् ।
तेन साङ्गं महामाया तारिणी रमते सदा ॥
महातिपुरसुन्दर्य्यं दक्षिणे पूजयेत् शिवं ।
पञ्चवक्त्रं त्रिनेत्रं प्रतिवक्त्रं सुरेश्वरि ॥
तेन साङ्गं महादेवो सदा कामकुतूहला ॥

अतएव महेशानि पञ्चमीति प्रकीर्तिता ॥
 श्रीमदभुवनसुन्दर्या दक्षिणे चाम्बकं यज्ञत् ।
 स्वर्गे मर्त्ये च पाताले या चाद्या भवनेश्वरि ।
 एतासु रमते येन मन्त्रकस्तेन कथ्यते ॥
 सशक्तिय समाख्यातः सर्वतन्त्रप्रपूजितः ।
 भैरव्या दक्षिणे भागे दक्षिणामूर्तिसंज्ञकम् ।
 पूजयेत् परयत्नेन पञ्चवक्त्रं तमेव हि ॥
 छिन्नमस्ता दक्षिणांशे कबन्धं पूजयेच्छिवम् ।
 कबन्धपूजनाद्वै सार्वसिद्धीश्वरी भवेत् ।
 धूमावती महाविद्या विधवारुपधारिणी ।
 वगलाया दक्षभागे एकवक्त्रं प्रपूजयेत् ॥
 महाकद्वेति विख्यातं जगत्संहारकारकम् ।
 मातङ्गी दक्षिणांशे च मतङ्गं पूजयेच्छिवम् ॥
 तमेव दक्षिणामूर्तिं जगदानन्दरूपकम् ॥
 कमला दक्षिणांशे (?) विष्णुरूपं सदाशिवम् ।
 पूजयेत् परमेशानि संसिद्धौ नात्र संशयः ॥
 पूजयेदन्नपूर्णाया दक्षिणांशे (?) ब्रह्मरूपकम् ।
 महासीतप्रदं देवं दशवक्त्रं महेश्वरम् ॥
 दुर्गाया दक्षिणे देशे नारदं परिपूजयेत् ।
 नाकारः सृष्टिकर्ता च दकारः पाशकः सदा ।
 रेफः संहाररूपत्वात् नारदः परिकीर्तितः ॥
 अन्यासु सर्वविद्यासु ऋषिर्यस्य (य ?) निगद्यते ।
 स एव तस्य भर्ता च दक्षभागे प्रपूजयेत् ॥

End. नास्ति

Colophon. इति तीक्ष्णतन्त्रे दशमीब्राह्मणः ॥

विवरणम्—तीक्ष्णतन्त्रमिदं महाविद्यापासनादिविषयकम् ।

Appearance, very old, and writing slightly effaced in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

A collection of prayers and amulets of Goddess Tripurāsundarī, from Rudrayāmala, Śaivapurāṇa, &c.

Beginning of the Stavarāja. श्रीमहाराजराजेश्वर्यै नमः ।

कल्याणभद्राप्रसिद्धकंदर्पानंतसुप्रभा ।
 कारुण्यसागराकारा कानदीपैकहारिणी ॥ १ ॥
 कमला वाक्पती देवी कामितार्थपदायिनी ।
 कस्तूरीतिलकीहाभिवदना कमलालया ॥ २ ॥
 कंवुकंडी कलामाली करवीरसृजिता ।
 एकानंदपराशक्तिरेकानंदप्रदायिनी ।
 एकानेकजगन्माता चैकभक्त्या सृजिता ॥ ३ ॥

End of the Stavarāja.

आकामे (श्री ?) सुप्रकाशे सकलगुणमयीं सुन्दरीं रक्तनेत्रां
 नित्यां पद्मासनस्थाम् तरुणरविनिभां रक्तचंद्रप्रभा च
 आत्मानं सर्वभावैः सकलगुणयुतां सर्वदा यो हि पश्येत्
 साक्षादेवः शिवो वा सदनदहनकृत् खेचरी जायते सः ॥ १४२ ॥

Colophon. इति श्रीरुद्रयामले शिरःकृते त्रिपुरासुन्दर्यास्तवराजं पूर्णं (?) ॥

Beginning of the Kavaca (Amulet)

चैलोक्यमोहनं वेति नामतः परिकीर्तितं ।
 इदानीं श्रोतुमिच्छामि सर्वार्थं कवचस्य हि ।
 ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि कवचं भवनेश्वरी (?) ।
 चैलोक्यमोहनं नाम महाघातकनाशनम् ॥

End.

न शस्त्राघातमाप्नोति स चिरान्मृत्युमाप्नुयात् ।
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन कवचं प्रपठेत् सुधीः ॥

Colophon. इति श्रीरुद्रयामले उभयमहेश्वरसंवादे चैलोक्यमोहनं कवचं संपूर्णम् ॥ ६ ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् त्रिपुरासुन्दर्यास्त्रीणि स्तोत्राणि कवचश्चैकं वर्तते ।

No. 33. दत्तात्रेयतन्त्रम् । Dattātreya-tantram. Substance, country-made white paper, 15×5 inches. Folia, 8. Lines, 13-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and torn. Verse. Not correct. Complete.

A Tantrika work on mystic subjects, entitled Dattātreya-tantra, composed by Śiva at the request of Dattātreya. Noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 1850.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुवरणाभ्यां नमः ।

श्रीदत्तात्रेय उवाच ।

कौलासशिखरासीन देवदेव महेश्वर ।

दत्तात्रेय पथ्यपृच्छच्छकारं लोकांशकरम् ॥ १ ॥

लताजलिपुटी भूत्वा पृच्छती भक्तवत्सल ।

भक्तानां च हितार्थाय कल्पतन्त्रस्य कथ्यते ॥

कलौ सिद्धमहाकल्पं तं त्रिविद्याविधानकम् ॥

कथयस्व महादेव देवदेव भूषेश्वर ।

सति मानाविधा लोके यत्नमंत्रविचारक (१) ।

चागमोक्ता (१) पुष्टशीतवेदीक्ता डामरे तथा ।

चन्द्रोशे चादितमे च कालचंडेश्वरे मते ।

राधातंत्रे च उच्छिष्टे राधातंत्रे सतंत्रे ।

तत् सर्वं कौलन कलौ वीर्यविवर्जिता ॥

ब्राह्मणो (१) कामकीधौ च तस्य कारणहेतवे ।

विना कौलनमंत्राय तं त्रिविद्या कथं शिव ।

तत्रविद्या चण सिद्धिक्रिया कुरु मम प्रभो ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु सिद्धिं महायोगिन् सर्वयोगविशारद ।

तं त्रिविद्या महागुह्यं देवानामपि दुर्लभम् ॥

तवाग्रे कथितं देव तं त्रिविद्याश्रितो मया ।

गुह्यादगुह्यं महागुह्यं गुह्यं गुह्यं पुनः पुनः ।

गुरुभक्त्या दातव्यं न भक्ते न कदाचन ।

शिवभक्तकामनये हृदयिते समन्विते (१) ।

शिरी दद्यात् सुतं दद्यान्न दद्यात् तं कल्पकम् ॥

* अथैवैवै न दातव्यं नान्यथा शंकरोदितम् ।

अथासं संभवत्यामि दत्तात्रेय तन्मयः ॥
 कसौ सिद्धिमहात्मकं विना कौशिल्यं कथ्यते ॥
 न तिष्ठिर्न च नश्यन् निवर्त्तनी नास्ति वाच्यः ॥
 केवलं तत्रमात्रेण जीवन्ती सिद्धिरपिच्यते ॥
 यस्य साधनमात्रेण चणं सिद्धिश्च जायते ॥
 मारुतं नीचनं शुभं विष्टेष्टीशानं वशी ॥
 आकर्षणमिन्द्रजाल यक्षनीचरसापनम् ॥
 कालज्ञान अनाहारं हारं च विधिदर्शनम् ॥
 बंध्यापुत्रवतीयोगं मृतवत्सासुजीवनम् ॥

End.

गृहीत्वा शुभनक्षत्रे अमृतामूलकं कुरेत् ।
 तन्मासां धारयेत् कठे सर्पवाधाभयं नहि ॥
 गृहीत्वा शुभनक्षत्रे धूलूरमूलकं तथा ।
 धारयेद्दक्षिणे बाही व्याघ्रवाधाभयं नहि ॥
 गृहीत्वा शुभनक्षत्रे अपामार्गस्य मूलकं ।
 धारयेत् दक्षिणे कर्णे इक्षिकाक्षयनाशनम् ॥
 गृहीत्वा रविबारे तु श्वेतकर्णोरमूलकं ।
 धारयेद्दक्षिणे हस्ते अग्निवाधाभयं नहि ॥

Colophon. इति श्रीदत्तात्रेयतन्त्रे दत्तात्रेयसंस्मरणस्य सिद्धिमात्रादिनिवारणं नाम
 विंशत्पटलम् ।

विवरणम्—दत्तात्रेयतन्त्ररूपोऽयं निबन्धः । अत्र खलु दत्तात्रेयेण इष्टी भगवान्कुरुते
 मारुतीशानवशीकरणादिप्रयोगानुपदिष्टवान् ।

No. 37. दक्षिणामूर्तिसंहिता । Dakṣiṇāmūrtisāhita. Sub-
 stance, country made white paper, 12×5 inches. Folia, 75. Lines, 7-11
 in a page. Character, Nāṭia Date, ? Appearance, old, and
 slightly worm-eaten throughout Verse. Generally correct. Complete.

An original work on Tāntrika worship by means of mystic
 formulas, entitled Dakṣiṇāmūrti-sāhita, complete in 66 pāṭalas,
 of which the first three pāṭalas treat of the worship of Lakṣmī in
 her several aspects, and the fourth, of the worship of the Goddess of

the Empire. We find in the fifth and sixth chapters the worship of Brahmadeva; in the seventh, that of Ajapa, and in the eighth, that of Matrikā. The ninth chapter is called Pūrvāmnāyavivaranam. The tenth chapter treats of the Goddess Lalitā, and the eleventh of Kāmesvari, &c. See the Catalogue of the India Office, No. 2583, p. 887, part IV.

Beginning. श्रीनृशालिकायां नम ॥

श्रीमच्छ्रीकोशद्वय पंचसिद्धासनात्मक ।

कस कस्यलताना तु पंचरत्नरत्नकलम् ॥ १ ॥

चतुरायतनानंदिचतुरन्वयकोशम् ।

नित्यानंदिपरब्रह्मधामं (१) नौमि सुखामये ॥

श्रीदेव्याय ।

दयां कुरु महादेव कषयानन्दमदिर ।

किं तन्नल्लभय धाम श्रीतुमिच्छामि तत्त्वत ॥ २ ॥

कव श्रीसहित देव श्रीकोशद्वयं कव ।

कषमाश्वयससेव्यं कषं लिङ्गात्मकं प्रभी ॥

ईश्वर उवाच ॥

वतत् सर्व्वात्मक वस्तु त्रिपुरा परमेश्वरी ॥

चतुर्लक्षीसेव्यमानाभेदा कामदुषावरा ॥

End.

तत खगुलमभ्यर्च्य पुष्पभुषावरादिभिः ।

दत्त्वा दमनक तक्षै नमस्कृत्य प्रसाद्य च ॥ २६ ॥

जलकैलि तत कुथ्यात् सार्धं समचिभिः सुख ।

अन्नदानं प्रकुर्वीत रसैः वद्भिः समन्वितम् ॥ २७ ॥

एवं च कुरुते विद्वान् दमनारोपणे क्रमम् ॥

कस्य सांवत्सरी पूजा विद्याधिष्ठिता भवेत् ॥ २८ ॥

Colophon. इति श्रीदेविकासूक्तिसंहितायां दमनारीपचनैमित्तिकाभिधानं नाम ६६ पटलं ॥ श्री ॥

किमर्थम्—इतिदेविकासूक्तिसंहितानामकीऽर्थं तान्मिकनिबन्धः ।

No. 38. दासराथीयतन्त्रम् । Dasarathiyatantram. Sanskrit, country-made white paper, 14x4 inches. Folia 384, Lines 8-10 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct Complete.

A Tāntrika work based on Vedik principles, entitled Dasarathiya Tantra or Vedārtha saṅgraha, originally proclaimed by Rāma, the son of king Dasaratha, before Rīṣis, Lokapāla, &c., who had gone to Ayodhyā to render homage to Rama Afterwards Rīṣyaśringa related it to a large assemblage of Rīṣis who occasionally met at his Siddhyāśrama. It consists of two parts, Pūrva, the first, and Uttara, the last The former contains sixty chapters, and the latter forty. See the Catalogue of the India Office, Nos. 2557, 2558, p. 866, part IV.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसांबशिवाय नमः ॥

वागीशायै नमः सर्वार्थानामुपक्रमे ।

यद्गत्वा कृतकृत्या सुखममामि गजाननम् ॥ १ ॥

श्रीगणेशाय नमः सर्वार्थानामुपक्रमे ।

विभाङ्कसुतं शान्ताभारं तपसाधिपम् ॥ २ ॥

सिद्धान्तने समासीनन्त्यग्र गमकम्पम् ॥

उद्दालक उदकस्य मीदगल्लो गालवलय ॥ ३ ॥

गीतमस्य सुत साक्षाच्छान्तादी मङ्गातपा ।

तीर्थयात्राप्रसङ्गेन सिद्धान्तममुपागता ॥ ४ ॥

तत्र सिद्धान्तने पुण्यतीर्थे काला तपस्विनः ।

अथ ग तपीराशिमपश्यन् वीतकल्पा ॥ ५ ॥

योगारूढ मङ्गात्मानं ज्वलतं तपसा मुनिं ।

दृष्ट्वा प्रणेतुं साक्षात् कृतान्तलिपुटा विजा ॥ ६ ॥

ताम् दृष्ट्वा योगिबन्धुं (योगी ?) सौ शान्ताभारं मङ्गातपा ॥

दृष्ट्वा कुशलमव्ययमासनेषूपवेशयत् ॥ ७ ॥

मीदगल्लोदलकीर्दकशतानदादयो विजा ।

आसीना आसनेच्छे (स्त्री ?) ते विभाङ्कसुतं विभुं ॥ ८ ॥

अन्तर्जिज्ञासया वाक्यमिदं प्रीयुषपीथनाः ।

अथ उच्यते ।

विभाङ्कसुतं शान्तिम् सर्वज्ञं तपसाधिपम् ॥ ९ ॥

संस्कृत-विश्वकोषादिके ।

मता नव्य पितरौ नः पितामहाः ॥ १० ॥

अथास्याभिर्नङ्हायं खर्वं त्वत्पाददर्शनात् ।

अथ भव्याः कृतार्थाः स्य व्रतानि सफलानि नः ॥ ११ ॥

त्वत्पाभ(दाभो ?)रुहंरुहदर्शनं पुण्यराशिभि' ।

ब्रह्मजगन्मार्जितैर्लभ्यं नान्यथा तपसामिधेः ॥ १२ ॥

रामएव परं ब्रह्म सुदो (१) विष्णु' प्रजापति. ।

साक्षात्पारायणीनंती वाम्नी नरकेश्वरी ॥

तदुक्तमेतत् परमं तत्त्वं गुप्ततरं सुभं (१) ॥ ३ ॥

श्राव्यमाचार्यवक्त्राज्ञाच्छ्रित्येण नियतात्मना ।

श्रुत्वा गुप्ततम शास्त्रमिदं दाशरथीरितम् ॥ ३१ ॥

दक्षिण पूजयेदधैर्वस्त्रैराभरणैरपि ।

दंसिक शास्त्रवत्तारमसपूज्य विमूढधीः ॥ ३२ ॥

क्रियाहानिमवाप्नोति कार्यासिद्धिं न विन्दति ।

य. पूजयति बक्तार शास्त्रस्यास्य महात्मना ॥ ३६ ॥

आश्रितं पदमाप्नोति पुनरावृत्तिवर्जितं ।

कुटुम्बवृद्धि धनधान्यवृद्धि सौभाग्यवृद्धि च सुभानि (?) नित्यं ।

अवाप्य शास्त्रमवशेन पश्चात् परं पदं याति रमाधवासं ॥ ३४ ॥

कृष्णशृंग उवाच ।

इत्युक्तं गिरिजादेव्यै शिवेन परमात्मना ॥ १५ ॥

चित्कलामनुमाहात्म्यमारभ्यैतद्रहस्यकं ।

पूर्वम् नारायणेनोक्तमुत्तरं शंकररित ॥ ३६ ॥

तत्र द्वाश्रयीयाख्य वेदसांगार्यसग्रहे ।

अथैकमपि बाध्यायमर्थज्ञानपुरःसरं ॥ ३७ ॥

पठेद्य' श्रुणुयाद्वापि विमुक्तः पापराशिभिः (१) ।

प्रयाति परमं धाम सुनातनमनुत्तमम् ॥ १८ ॥

कृष्यश्च गमुखाभोजाकृतैतत् परमर्षयः ।

मत्वात्मानं परं ब्रह्म रामं नारायणं विभं ॥ ३६ ॥

काष्ठाग्रं न समाभाष्य ज्ञात्वा धर्मरहस्यकं ।

इतकथास्तोत्रम् : स्वाग्रमान मदित्तात्मना ॥ ४० ॥

इदं संज्ञे सचद्वयसं तावकावयद्वयिषा ।

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ४१ ॥

Colophon.

इति श्रीमदुत्तरमहात्म्यस्य द्वाविंशोऽध्यायः ।
 श्रीभाग्यविधीदये राजराजविद्यामाहात्म्ये श्रीपुष्करसंहितायां नाम पंचमः
 अध्यायः ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥

No. 39. नारदपञ्चरात्रं (पौष्करसंहिता) । *Nāradapañcarātram* (Pauṣkarasanihitā). Substance, country-made white paper, 10×5 inches. Folia, 1098 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worn out, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

A Tāntrika work consisting of 43 adhyāyas in which Puṣkara is instructed by Bhagavat in sacrificial rites. See the Catalogue of the India Office, No. 2531, p. 846, part IV.

Beginning. नास्ति ।

End. नास्ति ।

Colophon. इति श्रीनारदपञ्चरात्रे पौष्करसंहितायां अतनुविचारीनामसप्तविंशोऽध्यायः ॥

विवरणम्—नारदपञ्चरात्रान्तर्गतः पौष्करसंहिताभिधान्तिकनिबन्धविशेषः । पौष्करं प्रति भगवदुपदेशसद्भावात् पौष्करसंहितेति नामधेयमस्य ।

No. 40. नारायणाक्षररत्नमाला । *Nārāyaṇācārātnamālā*. Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 104. Lines, 5-7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, partly torn, and worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Complete.

A guide to the worship of God Nārāyaṇa, entitled Nārāyaṇācārātnamālā, by Bhagavanta Gosvāmin.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

नारायणं परं धाम नमि नोचमुखात्तये ।

यन्नामाकीर्तये इति मायाजीवितमस्तिसौ ॥

प्रातः प्रबुध्य गुरुं दिवं च नमस्कृत्य बहुम्राणीपदेनीत्याय स्तुतिकाद्यासने
नीषविष्य मूलादिब्रह्मरंभातं ज्योतिर्नैयं दिवं ध्यात्वा संप्रार्थ्यावश्यकं निर्वर्त्ता
हीनं दंतधावनं च कृत्वा मूलमंत्रेण मुखं प्रक्षाल्याचम्य मंत्राभिषेकपूतदेहः
दिवनिर्माल्यमपाकृत्य पुष्पादिनाभ्यर्च्य स्नायात् ।

End.

अथवाग्यप्रकारेण पुरश्चरणमुच्यते ।
गृह्येर्कस्य चेदीवां शुचिः पूर्व्वमुपीषितः ॥
नद्यां समुद्रगामिन्यां नाभिमात्रे जले स्थितः ।
यासादिमोक्षपथ्यैतं जपेन्मंत्रं समाहितः ॥
अनंतरं तद्वशांशक्रमाद्भोमादिकं चरेत् ।
तदंते मंत्रसिद्धार्थं गुरुं संपूज्य तीषयेत् ।
ततश्च मंत्रसिद्धिः स्याद्देवता च प्रसीदति ।
अथवा देवतारूपं गुरुं भक्त्या प्रतीषयेत् ।
पुरश्चरणहीनोऽपि मंत्री सिध्येन्न संशयः ।
एवं साधितमंत्रस्तु काम्यकाम्याण्यथान्वदति ॥

Colophon. इति श्रीभगवंतगोस्वामिना कृता नारायणाञ्चरित्रमाला संपूर्ण (१) । श्रीशिव-
परमात्मने नमः श्रीरन्तु शुभमस्तु ॥

विवरणम्—श्रीभगवंतगोस्वामिकृतनारायणाञ्चरित्रमालानामकतान्त्रिकोक्तरीतिकरणकनारायण-
पूजापद्धतिरूपोऽयं प्रबन्धः ॥

No. 41. नारायणाञ्चरित्रमाला । Nārāyaṇāncārātrīnamālā. Sub-
stance, country-made white paper, 16×7 inches. Folia, 35. Lines, 5-12
in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1955. Appearance, fresh.
Verse. Not correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणम्—शुद्धपूर्व्वम् ।

No. 42. निगमकल्पद्रुमः । Nigamakalpādrumah. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 32. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

A Tāntrika work on the Kaula system, entitled Nigamakalpādruma, spoken by Pārvatī at the request of Mahādeva, consisting of 13 chapters or paṭalas. It has been noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices*, No. 293.

Beginning. श्रीं नमो कालिकायै ॥

कैलासांशखरं रम्ये कीडस्यां नगनन्दिनीम् ।
यक्षैः प्रणम्य समर्थं भगवान् शङ्करोऽब्रवीत् ॥
मातर्दुर्गे महाभागे सर्वकल्याणकारिणि ।
रत्नेमांहात्म्या बहुधा युतं बहुविधं मया ।
इदानीं सारभूतं यत् कलं काव्यं तदुच्यताम् ।
तव प्रीतिकरं देवि सुगीर्घ्यं यत्नतः शिवे ।
वद मे सर्वकल्याणं यदि स्नेहोऽस्ति मां प्रति ॥

श्रीर्देव्युवाच ।

शृणु देव महाभाग तत्तेन कथयाम्यहम् ।
तव स्नेहेन बद्धाहं सत्यं सत्यं न संशयः ॥
न वक्तव्यं कदाचित्तु पशोरयं पुनः पुनः ।
प्रकाशात् सिद्धिदानिः स्यात् सत्यमेतदब्रवीमि ते ॥
येन त्वं शिवतां प्राप्सि विष्णोर्विष्णुत्वमेव च ।
ब्रह्मत्वं ब्रह्मण्यैव देवानाञ्चैव देवता ॥
तदुपायं वदित्वास्मि स्तुर्गे मत्वं रसातले ।
सिद्धानां सिद्धिर्येनैव कामिनां काममेव च ॥
शृणु त्वं वदतां श्रेष्ठ ह्यतिगीर्घ्यं वदाम्यहम् ।
सकामयैव निष्कामो द्विधा लोकाः प्रकीर्णतः ।
सकामः कामनायुक्तो निष्कामः केवलः शिवः ॥

End.

तत्र तद्विषये वाचौ नारीयोगे कुलिश्वर ।
सहस्रं वा तदर्हं वा शतं वापि प्रयवतः ।
जया सिद्धिमवाप्नोति सर्वथैव कुलिश्वर ।
इति ते कथितं देव मन्त्रसाधुनमुत्तमं ।

अस्मिन् यदि गृहीयाभदा नेत्र फलं लभेत् ॥
 एतत् कर्मयोगिन मन्त्रमिदं प्रजायते ।
 मन्त्रिन् स्वर्गेण कवचं कृत्वा कण्ठे विधारयेत् ॥
 ततः प्रत्यक्षफलदी मन्त्रो भवति शङ्करः ।
 स्वर्गोधिद्वयसाधित्य क्त्वायाथां सत्तपानथे (?) ।
 सां पश्यति साधकैश्च मन्त्रैश्च कृतं त्रयम् ।

Colophon. इति निगमकल्पद्रुमे चतुर्दशः पटलः ॥ श्रीगुरुचरणं नमः भक्तिरन्तु ।

विवरणम्--निगमकल्पद्रुमाभिधीयं कौलाचारविषयकस्तान्त्रिकनिबन्धविशेषः ।

No. 43. नित्यापोडशिकाम्बुधिः । Nityāṣoḍaśikāmbudhiḥ. Substance, country made white paper, 10×5 inches. Folia, 185 (of which the last fol. is torn). Lines, 4-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worn out throughout, and written by different hands. Verse. Not correct. Complete.

This work has been already noticed under the name of Tantra Rāja, see No. 26, and also noticed in the India Office Catalogue under the name of Kādimata tantra, No. 2538, page 854, part IV.

विवरणसूक्तपूर्वम् ।

No. 44. नित्यापोडशिकाम्बुधिय्याख्यानम् । Nityāṣoḍaśikāmbudhiyākhyānam. Substance, country made colourless paper, 10×4 inches. Folia, 83. Lines, 13-19 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, old, worn out, and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the above mentioned work, entitled Setubandha, by Bhāṣkara, complete in eight chapters.

Beginning. श्रीमद्गुरुज्ञानानन्दनाथवरणकर्मज्यो नमः ॥

श्रीगंभीरविपयितः पितृभद्र यः कोनसांवीदरे ।

विद्याष्टादशकस्य मर्मभिदमद यः श्रीनृसिंहाद गुरोः ।

यस्य (श्च ?) शिवदत्तशुक्लचरणैः पूर्व्याभिषिक्तोऽभवत्

सर्वे तां विपुलावधीति मनुते तामेकनाथवयीं ॥ १ ॥

वामकेश्वरतंत्र्यस्यै नित्याधीऽशिकावर्णवै ।

पूर्वाक्षरचतुःशती व्याचष्टे भास्करः सुधीः ॥ २ ॥

नित्याधीऽशिकावर्णवनामानं तं वै शिवैकपरतंत्र्ये ।

अतिशब्देन फणितपुत्रे स्फुटितमपि कः क्षमी मनुजः ॥ ३ ॥

यदाष्टदशतमं पत्रं पूर्वाचार्यैः प्रदर्शितं सिद्धम् ।

दृष्टव्यं (१) रुद्रर्षेः गुरुभक्तैश्च त्रिगतासि वलात् ॥ ४ ॥

नित्याधीऽशिकावर्णभिधेः परं पारं ग्रियासवः ।

विश्रामैरष्टभिर्दत्तं सत्तंत्र्यं भजत्विसम् ॥ ५ ॥

आपातः कामरुपाद्रुहणसूतनदः (१) प्रावितादा प्रतीची

गांधारात् सिधुमाद्राद्रुचपुत्रः (१) स्वरितादा च मंतोत्राचः

आ केदारादुदौचम्बुहिनसहजतः सति विदग्धसमाजा

ये मे तानिष यत्र सख्यतु समजान् कथमनुकर्तुमीष्टे ॥ ६ ॥

इह खलु निखिलजगाम्बितापिणीयं (नष्टणीयं ?) सुखमंब पुरुषार्थः । तच्च
ज्जिवासमकुर्वन् चेत विविधक्रमेण कामनीजपदाङ्गमभिलष्यन् । तदभयसाध
नलाङ्गर्भी धर्मसाधनत्वादयोऽपि सन्नाभिलषित एवांत परम्परं तारतम्य
भावापन्ना अपि पुरुषैरर्थसामान्यावर्षावाक्त्वारोपि पुरुषार्थ एव ।

End. नानि ।

Colophon. इति श्रीभास्कराक्षरीनां नित्याधीऽशिकावर्णव्याख्यानं सतुत्रं च विश्रामः
पंचमोऽभवत् ॥

विवरणम्—श्रीभास्करविरचितसिद्धसाधननित्याधीऽशिकावर्णव्याख्यानद्वयोऽयं निबन्धः ।

No. 45. नित्याधीऽशिकावर्णवः । Nityāsodasikārnavaḥ. Substance
country made, colourless paper, 12×4 inches. Folia, 28. Lines, 7-10
in a page. Character, Nāgari. Date, Samvat 1629. Appearance, very
old, worn out, and torn in most parts. Verse. Generally correct.
Complete.

A Tāntrika work, entitled Nityāsodasikārnava, complete in five
chapters or paṭalas, by Vāṇakesvara.

Beginning. लिपिलेखी प्रोक्तः श्रीमन्मोक्षसूत्रम् ॥ * * योगिनी शक्तिपिणी । देवी
मंत्रायो + + + मातका पीतदपिणी ॥ १ ॥ प्रणमामि महादेवी मातका

परमेश्वरी । कालहृल्लोलहृल्लोलकलनाशनकारिणीम् ॥ २ ॥ यदक्षरैक-
मात्रं पि संसिद्धे स्थितं नरः । रविताम्यन्दुकदर्पशंकरानलविष्णुभिः ॥ ३ ॥
यदक्षरशशिज्यातन्नामिदं भुवनत्रयं वन्दे सर्वेश्वरं देवीं सृष्टायांसिद्ध-
साधकां ॥ ४ ॥ यदक्षरसङ्घातः । भुवनत्रयं । ब्रह्माङ्गादि—कटाहानि
तां वन्दे सिद्धार्थिणीम् ॥ ५ ॥ यदकदंशमाधवीजं कोणत्रयं + + + कटा-
हातजगदद्यापि दृश्यते ॥ ६ ॥

End.

Not legible.

Colophon. इति श्रीवामकेश्वरतन्त्रे नित्यायोऽङ्गकार्णवे विद्याव्याप्तिसंदर्शनं चतुर्थं पटलं ।
विवरणम्—नित्यायोऽङ्गकार्णवाख्यं तान्त्रिकनिबन्धः ।

No. 46. नित्याख्यनिबन्धः । Nityotsavanibandhaḥ. Substance,
country-made white paper, 10 x 1 inches. Folio, 11. Lines, 6-9 in a
page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, old, and slightly
worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A Tātrika work, compiled from Para-surāmasūtra, Vaisampāyana
sāṁhita, Śārasaṅgaha, and Bhāṣavatāntara, treating of Dikṣā, pūjā,
&c., by Umananda-nātha. This codex contains only the first chapter
of the work.

Beginning. श्रीमहाशयपतये नमः । श्रीपरदेवतायै नमः । श्रीगुरवे नमः ।

नत्वा नाथपरपरां शिवसुखा विघ्नेश्वरं श्रीमहा-
राज्ञं तत्सन्निवां तदीयपुत्रनानाथा तदन्तः परां ।
पयामावर्तिदेवताः पराचिदानुस्मिन्मन्त्राभिर्भक्तान्
वीर्याय प्रणम्य निवेदनमिदं नाम्नापि नित्याख्यं ॥ १ ॥
अन्ते वसन्ता शमीरवतारेणाकृतस्य पठेन ।
प्रकृतपतिकल्पद्वयं पीकं रामायणं गदितोऽर्थः ॥ २ ॥
काश्यायोगान् देशमत्य काट्यैकविद्धारणा ॥
मार्थेन भासुरानन्दनाथैर्हर्षास्य योजितः ॥ ३ ॥
यस्यादृष्टो नास्ति भ्रमंडलीशः
यस्या दासो विद्यते न सितीशः ।
यस्याज्ञातं नैव शास्त्रं किमन्यो-
यस्याकारः सपरा शक्तिरेव ॥ ४ ॥

भृगुरामसतजालदामप्रसरस्य मे विजयेह ।

यंश्चिविमीकधुवैणं गुरुचरणस्वरणमव मार्गकिरं ॥ ५ ॥

आरभतरुणश्रीवनप्रौढतटंतीक्ष्णानवश्यायैः

सुर्वार्दितम्भु समभिरुक्तासैवाश्रितेह विश्रान्तिः ॥ ६ ॥

येषु दीचागणग्रथीश्यामाक्रीडोपराक्रमाः ।

सासान्यत्र क्रमेऽन्यथा क्रमेण प्रतिपादितः ॥ ७ ॥

प्रतिपाद्येषु मृग्यत्वमंगतान्यत्र यद्ववेत् ।

तत्सर्वं श्रीगुरुप्रीतिं रसास्वीरुधिगम्यतां ॥ ८ ॥

नान्योपसंस्तुतेरंगैः प्रयुञ्जानस्य मे क्रमात् ।

यस्य (सम १) प्रसादचानितं समादधतु तद्विदः ॥ ९ ॥

सुखममुचितानुक्तविहङ्गिगीत काव्यता ।

तंततिरात् संप्रदायादप्युक्तेह कश्चित् कश्चित् ॥ १० ॥

इह क्रमाणां सर्वेषां श्रीक्रमः प्रकृतिर्मतः ।

अतिदिग्य तमन्यत्र विशेषस्तु निरूप्यते ॥ ११ ॥

यथाऽर्थिनः साधकस्य सागे श्रीमंदरीक्रमे ।

आवश्यात्वात् प्रथमे दीक्षाविधिरुदीयते ॥ १२ ॥

End. नागि

Colophon.

इति श्रीभासुरानंदनाथचरविंद (चरणारविंद ?) मिलिदायमानमानमेनी-
मानदनाथ (१) निर्वर्तितेऽभिनये कल्पसूत्रानुसारिणि (२) निर्व्योत्सवविधये
दीक्षासमारंभनिरुद्धस्थानासारंभासाम् प्रथमः संपूर्णः ॥ श्री ॥

विवरणम्—निर्व्योत्सवविधये कश्चित् तालिकः निबंधविशेषः श्रीउमानंदनाथविरचितः ।

No. 47. पार्थिवलिङ्गपूजाविधिः । Parthivalingapūjāvidhiḥ. Substance, country made white paper, 12 x 4 inches. Folia, 8. Lines, 6-8 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the worship of the earthen image of God Śiva, compiled from Rudrayāmala and other Tāntrika works. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्री नमः शिवाय । अथ पार्थिवलिङ्गपूजाविधि-
निर्णयते । अस्य श्रीपार्थिवेश्वरचिंतामणिविद्यामंत्रस्य नियहानुष्ठानकपां

ब्रह्मा ऋषिः कामदुघादेवता गायत्रीऋतेदः श्रीघनवरदस्वरूपिणी पार्थिवेश्वर-
चिंतामणिदेवता श्री क्रीं वीजं क्रीं शक्तिः नमः कीलकं ममाभोटमिन्द्रायै
जपे विनियोगः ॥ श्रीं क्रीं क्रीं सर्वज्ञानाय शिवाय अंगदाभ्यां नमः । श्रीं
क्रीं क्रीं सर्वलताय शिवाय तर्जनीभ्यां नमः । श्रीं क्रीं क्रीं नित्यसुप्तशक्ति-
शिवाय मध्यमाभ्यां नमः । श्रीं क्रीं क्रीं सर्वज्ञानशक्त्यै अनामिकाभ्यां
नमः । श्रीं क्रीं क्रीं नित्याम्बुदशक्त्यै कनिष्ठाकाभ्यां (?) नमः ॥ श्रीं क्रीं
क्रीं अनंतशक्तिशिवाय करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः । एवं हृदयादिषडंगं ।
कर्पूरगौरं करुणावतारं संसारसारं भुजगेंद्रहारं ॥ सदा रमंतं हृदयार-
विंदं (न्द ?) भवं भवानीशमदं नमामि ॥ १ ॥

End. नास्ति

Colophon. नास्ति

विवरणम् - शिवपूजापद्धतिरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 48. पुरश्चरणरसोन्नामः । Paraścaranarasollāsaḥ. Substance,
country made colourless paper, 18×1 inches. Folia, 10. Lines, 11×13
in a page. Character, Nagara. *Date, Śaka 1686. Appearance, old,
and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

A Tāntrika work, in the form of a dialogue between Pārvatī and
Mahadeva, on acquiring proficiency in mantras and on the prac-
tice of Purascarana, which is a kind of worship, entitled Paraścara-
nollāsa. Noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit
MSS., No. 453.

Beginning. श्री शीनाथगरवे नमः ॥

देव्युवाच ।

देवपुत्र्य महाबाहो संसारार्णवतारक ।

रहस्यं देवदेवेश पुरश्चरणकर्मणः ॥

अतिगोप्यं महागुह्यं हृदये विद्यते तव ।

कृपया कथय शान अनुग्राह्याप्यहं यदि ॥

श्रीदेव उवाच ।

अतिगुह्यं महत्पुण्यं सारात्सारं अविस्मियते ।

सुषुम्नागर्भमध्यस्थं सर्वयोगमयं प्रियं ॥

पुरश्चरणीरसीक्षासं तन्त्रं ब्रह्ममयं सदा ।
 यत्कृत्वा साधको याति दुर्लभं परमं पदम् ॥
 अचिन्त्यमनघं तर्चं सदा हृदि मम स्थितम् ।
 एतत्तन्त्रमविज्ञाय पुरश्चर्यां करोति यः ।
 स भष्टः स च पापिष्ठः कथं सिद्धिमवाप्नुयात् ।
 एतत्तन्त्रानुसारिण पुरश्चर्यां करोति यः ॥
 स मित्रः स गणः सोऽपि स च विष्णुर्न मशयः ॥
 दिव्यं शरीरं गुरुं नत्वा दीक्षां कृत्वा विचक्षणः ।
 ततः समाहितो भूत्वा पुरश्चर्यां कारिष्यति ॥
 किं तस्य ध्यानपूजायां तस्य सिद्धिरदूरतः ।
 न च दीक्षापरं ज्ञानं न च दीक्षापरं तपः ॥
 न च दीक्षासमः कामसुखाद्दीक्षां गरीयसी ।
 दीक्षायां चञ्चलापाङ्गि न कालनियमः क्वचित् ॥
 सदगुरोर्दर्शनेनैव सुखपूर्वं उपस्थितम् ॥
 शिष्यमाहूय गुरुणा कृपया दीयते यादृ ।
 तदा नाम्नादिकं भद्रे न विचार्य न चान्यथा ॥
 गुरोर्दर्शनमामाद्य दीक्षाकालं विचारयेत् ।
 तत्क्षणचञ्चलापाङ्गि स शिष्यः पातकी भवेत् ॥
 अन्ते च चञ्चलापाङ्गि रौप्यं नरकं व्रजेत् ।
 गुरोराज्ञां भर्त्सित्वा दीक्षां कुप्याद्विचक्षणः ।
 न तत्र कालनियमी न ह्येवं श्राद्धमेव वा ॥
 भक्ता मनोरमान् भोगान् ततो मोक्षपुरं व्रजेत् ।
 नहि भोगं विना देवि जायते मोक्षमन्ययम् ।
 अतएव महेशानि कृत्वा भोगं सुदृक्कले ।
 महामोक्षं ततो गत्वा शिवशक्तिसयी भवेत् ॥
 शिवशक्तिसयं यत्तु महामोक्षं तदुच्यते ।
 महामोक्षं विना देवि महोज्ञानं न युज्यते ॥
 अनन्तशक्तिसयुक्तं महामोक्षं नगात्मजे ।
 दक्षनेत्रयुतो देवि यदाहं नगनन्दिनि ।
 तदैवाहं वरारीह भवामि सुरपूजिते ॥ ७
 तदैव महेशा देवि शिवोऽहं नाम्यथा क्वचित् ।
 यदा भवाम्यहं देवि रहितो दक्षचक्षुषा ।

सदैव सहसा भद्रं सारात्सारातरं सदा ॥
 कलारूपेण सा देवी ईश्वरी ब्रह्मरूपिणी ।
 यदि भाग्यवशाद्देवि तस्य विद्या च सिध्यति ॥
 भोगस्य पूर्ववद्देवि किञ्चिद्भवति भारते ।
 इति न कथितं सर्वं तव स्नेहाद्वरानने ।
 न देयं कस्यचिद्भटे यदीच्छेदात्मनी हितम् ॥

Colophon. इति पुरश्चरणरसीत्नामं देवदेवीसंवादे दशमः पटलः । समाप्तं यस्य ॥
 श्रीरत्नं सयि लेखकं सदा । शकाब्दः १६८६ ॥

विवरणम्—पुरश्चरणरसीत्नामाभिधः पुरश्चरणविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 49. प्रबोधमिहरोदयः । Prabodhamihirodayah. Substance, foolscap paper, 12×4 inches. Folia, 205. Lines, 27 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old, but written by different hands. Prose. Not correct. Complete.

A treatise on knowledge, compiled from several Tāntrika, Smārta, and Paurāṇika works, entitled Prabodhamihirodaya, by Rāmesvara Tattwānanda, a kāyastha of the Mitra family. Complete in eight chapters. In the first chapter, false knowledge (प्रसङ्गान्) is refuted. The second chapter treats of cause, action and actor, the third dwells on Parabrahma, the fourth on the creation, existence, and destruction of the universe, the fifth on Jiva, the sixth on Brahmadevyā, the seventh on worship, and the eighth on Ācāra. The authorities quoted in the book are Rudrayāmala, Tattwayāmala, Viṣṇupurāṇa, Gītā, Uttara-gīta, Kulārnavatantra, Yogavāsīṣṭha, &c.

Beginning. श्रीगुरुने नमः ॥

सच्चिन्मलसद्धारिहंसपीठकृतमने ।
 ब्रह्माविष्णुशिवाकारं श्रीगुरुं सततं भजे ॥
 कृत्यामले ।
 सहस्रदलपङ्कजं शकलशीतरश्मिप्रभं ।
 वराभयकराब्जं विमलपुष्पगन्धीदयं ।
 प्रसन्नवदनेक्षणं सैकलदेवतारूपिणं ।
 अनेत् शिरसि हंसं तदविधानपूर्वं गुरुम् ॥

अक्षरभ्रमरमीरुहोदरे निखलधमवदातमहुतम् ।
 कुण्डलीविवरकागडमण्डितं त्रिदशार्णमरमीरुहं भजे ।
 तस्य कन्दलितकर्णिकापटे क्लृप्तरेखमकथादिरखया ।
 कीणललितहललमण्डलीभावललमवललत्रयं भजे ।
 तत्पटे पटुतडित्कतारिम-
 म्परेमानमणिपाटलपभं ।
 चित्तयामि हृदि चिन्मयं वप-
 विन्दुनादमणिपीठमण्डलम् ॥
 ऊर्ध्वमस्य भूतभक्षिण्णामस्य
 तदिनामपरिवर्हणास्पद ।
 विश्वधम्मरमहोतमदीत्कटं
 व्यासयामि युगमादिहंसयोः ॥

तत्त्वयामि ।

गुरुर्विष्णु गुरुर्विष्णुर्गुरुर्विष्णो महेश्वरः ।
 तस्मिन् तदेतं संप्रति ब्रह्मविष्णुशिवोदयः ।
 आचार्यं मां विजानीयात् नावमन्यत कर्हिचित् ।
 न मनोवृद्धाह्वेत सर्वदेवमयो गुरुः ॥

“ * *

अथ तज्ज्ञानार्थं सकलशास्त्रतात्पर्यसाधा-
 वगर्भेश्वरः प्रबोधमिहिरादयं प्रकटीक्रियते ॥
 समारं विषयागारे तन्मादिकशृङ्खलावते ।
 अज्ञानतिमिराच्छन्ने कथं न भ्यादभारीगः ॥
 अतः प्रदुष्यते शास्त्रात् प्रबोधमिहिरादयः ।
 यस्य प्रकाशमात्रेण (१) सध्यागर्दशनं भवेत् ॥
 अवकाशाद्वक्तुं नास्य प्रदीप्तं पूर्णता भवेत् ।
 तदावकाशः प्रथमः असंज्ञाननिवारणः ।
 कारणस्य च कार्यस्य कर्तृत्वविवेचनं ।
 द्वितीयः परमेशस्य निर्णयान्तर्तीयकः ।
 ब्रह्माण्डजन्मसंस्थानसंज्ञारणां विनिर्णयः ।
 अवकाशयत्पर्याप्तं पञ्चमौ जौषमस्थितः ।
 षष्ठावकाशकथाव ब्रह्मविद्याविनिर्णयः ।

अभ्यर्चनविधानञ्च सममः परिकीर्तितः ।
 आचारशास्त्रमः प्रीतो भावेन परिनिष्ठितः ॥
 अवकाशाष्टकाः प्रीताः प्रबोधमिहिरिदृशे ।
 अज्ञानतिमिरध्वंसान्मुक्तिमार्गा भवन्त्यसौ ।
 * * शास्त्रारम्भं कृत्वा तदर्थं प्रतिजानीते ।
 वक्ष्येऽहं सर्वशास्त्राणां सिद्धान्तं ज्ञानकारणं ।
 प्रमाणिकं गतं चार्थं सिद्धान्तं सर्वसम्मतम् ॥

End.

ईशे नागाङ्गवाणेन्दु (१५८७, शक) विश्रुतिवासरे ।
 साधकानां हितार्थेन संयुक्तः पूर्णतां गतः ॥
 कामदेवमोहनासीत (?) कुलीनः सर्वशास्त्रविद्वत् ।
 तत्पुत्री नन्दनः श्रीमान् कुलतन्त्रविशारदः ।
 राजेन्द्ररघुनाथाक्षौ (?) तत्पुत्री पुण्यभाजनौ ।
 रघुनाथसुतश्रीमान् मित्रौ रामेश्वरः स्वयं ।
 सन्धीत्य मीरमग्नानां मनुजानां दुराशयं ॥
 आत्मनः प्रकृतिं चोक्ता इतश्चेतश्च धारतां ।
 सन्मार्गदर्शने तेषां प्रबोधमिहिरिदयम् ॥
 सारमात्रं शास्त्राणामकरोत् कृपया भुवि ॥

Colophon.

इति तत्त्वानन्दप्रकटीकृतं प्रबोधमिहिरिदये आचारविवरणं नामाष्टावकाशः ।
 इति विन्ध्यपुरवास्यसर्वविद्यामहामहोपाध्यायश्रीजगत्कृष्णगौशभाचार्य-
 चरणानुगृहीतः कायस्थमिवरामेश्वराख्यतत्त्वानन्देन प्रकटितं सकलशास्त्र-
 तात्पर्यसाधारणीमयहं तत्त्वज्ञानप्रदायकं प्रबोधमिहिरिदयं समाप्तम् ॥ ० ॥

विवरणम्—प्रबोधमिहिरिदयनामक श्रीरामेश्वरभिवतत्त्वानन्दविरचितोऽयं ज्ञानविषयकोऽयं
 प्रबन्धः ।

No. 50. प्रपञ्चसारसंग्रहः । *Prapañca-sārasaṅgrahaḥ*. Substance, country-made white paper, 14×5 inches. Folia, 54. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose. Not correct. Incomplete.

A digest of Tāntrika religious duties by Gīrvānendra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

7 s. c.

मला श्रीशङ्कराचार्यसमरिन्द्रयतीश्वरम् ।

कुर्वे प्रपञ्चसारस्य सारसंयष्टमुत्तमम् ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम् — तान्त्रिकपूजादिविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 51. भूतडामरतन्त्रम् । Bhūtaḍāmaratantram. Substance, country made colourless paper, 10×4 inches. Folia, 16. Lines, 4-7 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, old, worn out, and torn in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

One of the sixty-four original Tantras. It has been very largely quoted by Tāntrika compilers, but complete MSS. of the work are exceedingly rare and its extent is unknown. The codex under notice contains the sixth patala only. Noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 1598. See also the India Office Catalogue, No. 2551, p. 863, part IV.

Colophon. इति षष्ठ (?) पटलः ।

विवरणम् — भूतडामराभिर्भाष्यं सुप्रसिद्धतान्त्रिकनिबन्धः ।

No. 52. पञ्चचक्रपूजनम् । Pañcacakrapūjanam. Substance, country made white paper, 4×2 inches. Folia, 3. Lines, 5-7 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, old. Verse, Not correct. Incomplete.

A part of the Rudrayāmala on the worship of Cakras or circles, which are five in number, viz., Rāja, Mahā, Deva, Vira and Paśu.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पञ्चचक्र पूजेन विचारः (?)

देवदेव जगन्नाथ सर्ववित्याविशारद ॥

कीर्तिकानां (?) हितार्थाय चक्रमर्दं वद प्रभो ॥

ईश्वरीवाच ।

चक्रं पञ्चविधं प्रोक्तं शीतं च रुद्रयामले ।

विधिना पूजयच्चक्रं सौख्यमौचकफलादयं ॥

राजचक्रं महाचक्रं देवचक्रं तथापरं ।

विष (?) चक्र चतुर्थ (?) स्यात् पञ्चमं च पञ्चमं ॥

युजाद्रव्यं राजचक्रं वदामि शशु पाञ्चित ।

चतुर्विंशं षोडशं वर्षा (?) सुख्या सुमनोहरा ॥ ४ ॥

तदभावे कुमारौ च या कार्त्तिद्विधिनार्चयेत् ।

अथनि (?) योगिनी चैव रजकी स्वपत्नी (?) तथा ॥ ५

कैवर्त्तकममुतपन्ना पञ्चशक्तिरुदाहृता ॥

एता (५) प्रशस्ता सर्वास्तु साधकं न निर्योजिता ॥ ६ ॥

ऋतुमंवाभियंकात् सर्वकामफलप्रदा ।

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—पञ्चचक्रपूजनविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 53. भगवतीपूजनावधिः । Bhagavatīpūjāvidhiḥ Substance, country made white paper, 8×5 inches, bound like an ordinary book. Folia, 42. Lines, 12-13 in a page. Character, Nagari. Date. ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Not correct. Incomplete.

A guide to the worship of the Goddess Durgā. Anonymous.

Beginning. श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ अथ योगपीठपुतः । सामान्यार्घाटकेन यौनक्रमशः पुन्य
स्नानात्ततः पीठोपरि ४ योगरूपादुर्गावस्थानुसारं श्रीशुक्लदन्तनाथसन्निधौ
स्वादास्यार्द्रादितलादिसप्तपातालभवनान्यापय्यापरि ॥ ४ : ४ ॥ मं संशुक्राय
नमः ॥ ४ । कां कालायगुरुभ्यो नमः ॥ सू सन्निधौ नमः ॥ ४ । कं
कूर्माय नमः ॥ ४ ॥ अं अनन्ताय नमः ॥ ४ ॥ वं वराहाय नमः तद्दर्शनाय
४ । पं प्राथम्ये नमः प्राथम्या ।

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—श्रीभगवतीपूजाविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 54. महाशैवतन्त्रम् । Mahāśaivatantram. Substance, country-made colourless paper, 14×6 inches. Folia, 48. Lines, 12-16 in a page. Character, Nāgarī. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Not correct. Incomplete (a part only).

A part of the Mahāśaivatantra, entitled Ākāśabhairavakalpa, on the greatness and worship of Goddess Śūlinī (Durgā), spoken by Śiva at the request of Nārada. Complete in 20 chapters.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । दक्षिणार्तिरूप (दक्षिणार्तिरूप ?) गुरुभ्यो नमः ॥

कौलासाद्रेस्तु शिखरे नानाहचमनीहरे ॥ १ ॥

नानापद्मिगणामोदं नानापद्मिनिर्वादिता ॥

नानाचक्रकुलं दिव्ये नानाजननिर्षविते ॥ २ ॥

सहवारीडवीदृष्टसरोवनसमन्विते ।

अमरप्रवरावासे सिद्धगंधर्व्यसेविते ॥ ३ ॥

मंत्रो * * पःसिद्ध (मंचौपधतपःसिद्ध ?) सुनिर्वर्षनिषेविते ।

कल्पवृक्षमहालक्ष्मीहासदक्षघटस्य वै ।

नानारत्नविचित्राभिर्मुनि कांचनविष्टरे ॥ ४ ॥

आस्थे (?) तत् पुण्यमालाभिर्विस्तृते सत्कृते शुभे ।

आसीने तु महादेव देवदानवपूजितम् ॥ ५ ॥

उपास्यमानं सुनिर्भक्तनमःशिराधरैः ।

रूपया परया युक्तं तद्विचित्रं सचिणं हरं ॥ ६ ॥

प्रणम्य दंडवदभ्रमां नारदः प्राह तं वचः ।

भगवन् श्रोतुमिच्छामि साक्षात्मां शूलिनीमनीः ॥ ७ ॥

किं वर्णयिष्य किमंगं च किं रूपं मंचिती मुनिः ।

किं विधिः किं करः किं च किमुच्चारं किमात्मकम् ।

सर्वेषामपि मंचाणां हृदयं देव्य शङ्कर ।

त्वत्तः श्रुतं मया सर्वं यद्गुह्यं तु सुगोपनम् ॥ ८ ॥

आसितकस्य प्रपन्नस्य ब्रह्मि शङ्कर विस्तारात् ।

शंकरोवाच (?) ।

साधु पृष्टं त्वया ब्रह्मन् साधकानां हितैषिणं (?) ॥ १० ॥

वक्ष्ये दाक्षिण्यभावत्वादलयं फलमयुते ॥

प्रतीकारक्षयकरं स्वरक्षाकरमुत्तमम् ॥ ११ ॥

आत्मसंपत्करं नित्यं सर्वव्याधिमहारिपुं ।

अवरभूतमहातंकनिर्भूतनकरं परम् ॥ १२ ॥

ज्ञानमात्रेण सर्वेषां विभक्तिफलदं मुने ।

अज्ञातं मुनिभिः श्रेष्ठं देवेश्यापि समाहितैः ॥

मुने शुन्यंतरे * * पुनर्विप्रस्य नाम च ।

अविज्ञातं सुदुर्गाद्यैर्भगवद्भक्तिवर्जितैः ॥ १३ ॥

अतिगुह्यतमं साधो समाहितमनाः शृणु ॥

End.

एककाके समारुढे त्वन्यैर्मेतारिभेषवा ।

आगता यदि तत् कार्यं मैव हृदद्वेषहृततथा ॥

शुभाशुभेषु सर्वेषु वायसा बद्धवस्तथा ॥

आगतायेत् तथैवेतत् फलमाप्नोत्यसंशयः (?)

काकागमनतः पूर्वमन्यपक्षि (?) समागतः ।

अनर्थनिश्चितं तेषां मासात्तस्य दैविकं (?) ॥

शिश्रुत्वया वायसेन पक्षिणीन्ये समागताः ।

यदि गृह्णति तत् कार्यं सोपाधिक्रमितीरितम् ॥

आगत्य निवसंतस्ते न गृह्णति शिवाश्रया ।

विषत्तैस्तस्य (?) तत् कार्यं न सिध्यति कदाचन ॥

यथाचिराद् ग्रन्थीतं (?) तत् तथाकालेन सिध्यति ॥

एवमन्यं विविधैर्नाशाशस्त्रोक्तलक्षणैः ।

परौल्य सकलं भवी सर्वकार्याणि साधयेत् ॥

संताने भोगभीष्ये रिपुगतविजये राजकार्येऽर्थलाभे

नामाकार्येष्वभोष्टे कलत्रतु मतिमान् वायभैः सूचितानि ॥

चिह्नान्यालोक्य सूक्ष्मं सुखभमसुखभं वीतन्दीप सदीर्घं

मिचारिक्रांतमन्यदृष्टदृगुणजनितं दैविकं भौतिकं च ॥

Colophon.

इति श्रीमहाशैवतंचे वृत्तिरस्य आकाशभैरवकल्पे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे उमा-
महेश्वरसंबादे दुर्गाविश्वचालनविधाने शुभाशुभसूचकवायसर्वाविधानं नाम
विंशोऽंशः ॥ श्रीगुरुदक्षिणामूर्धये नमः ॥ शिव शिव ।

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् महाशैवतन्त्रस्याकाशभैरवकल्पाख्यांशविशिषी वर्तते ।

No. 55. महानिर्व्याणतन्त्रम् । Mahānirvāṇatantram. Substance, country-made yellow paper, 16×4 inches. Folia, 111. Lines, 3-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

An original Tāntrika work and the most revered of all the Tantras attributed to Mahādeva. The codex under notice contains only the first half of the text in 14 chapters. Noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 289.

Beginning. श्री नमः परदेवतायै ॥

गिरीन्द्रशिखरे रम्ये नानारत्नोपजीभिते ।

नानाहचलताकीर्णं नानापात्रैर्वैभूतम् ।

सर्वशुक्लसुसामोदमुदिनं सुमनोहरम् ।

शैत्यसौगन्धमाढाश्वत्थवृक्षरूपवोजितम् ।

अश्वरीगणसंगीतकलध्वनिनिनादितम् ।

स्थिरच्छायादुमच्छायाच्छादितं स्निग्धमञ्जुले ।

मत्तकाटिल (काकिल ?) सन्दोहसंसृष्टविपिनान्तरे ।

सर्व्वेदा स्वर्गणैः साङ्गं ऋतुराजनिर्घोषितम् ।

सिद्धचारणगन्धर्वगाणपश्यणैर्दूतम् ।

तत्र मानधरं देवं चराचरजगद्गुरुम् ।

सदाशिवं सदानन्दं करुणामृतसागरम् ॥

कर्पूरकुन्दधवलं शुद्धसत्त्वमयं विभुम् ।

दिगम्बरं दीननाथं योगीन्द्रं योगिवज्रभम् ।

* * * *

सर्व्वेषां हितकर्तारं देवदेवं निरामयम् ।

प्रसन्नवदनं वीक्ष्य लोकानां हितकाम्यया ।

विनयावनता देवी पाञ्चतो शिवमब्रवीत् ,

श्रीपार्वत्युवाच ।

देवदेव जगन्नाथ मन्नाथ करुणानिधे ।

त्वदधीनास्मि देवेश तवाज्ञाकारिणी मदा ॥

विनाशया मया किञ्चिद्द्विषितं नैव शक्यते ।

लपावलिशो मयि चेत् स्नेहोऽस्ति यदि मां प्रति ।^८

तदा निवेद्यते किञ्चित् मनसा यद्विचारितम् ॥

तदन्यः संशयस्यास्य कस्तिनीक्या मङ्गेश्वर ।
छेत्ता भविसुमङ्गो वा सर्वज्ञः सर्वज्ञास्त्ववित् ॥

श्रीसदाशिव उवाच ।

किमुच्यते महाप्राज्ञे कथ्यतां प्राणवत्तमे ।
यदकथ्यं गणेशपि स्कन्दे मेनापतावपि ॥
तवाय कथयिष्यामि सुगीप्यमपि यज्ञवेत् ।
किमस्ति विषु लोकेषु गोपनीयं तवायतः ॥
मम रूपमिदं देवि त्वं न भेदोक्तिं त्वथा मम ॥
सर्वज्ञासि न जानासि अत्र भिज्जेव पृच्छसि ।
ह्यति देववचः श्रुत्वा पार्वती हृष्टमानसा ।
विनयावनता देवी परिपृच्छसि (?) शङ्करम् ॥

श्रीशार्दावाच ।

भगवन् सर्वभूतेश सर्वधर्मविदावर ।
क्षपावता भगवता ब्रह्मान्तर्धामिना पुरा ॥
प्रकाशिताय त्वं देवाः सर्वधर्मापहङ्गिताः ।
वर्णाश्रमादिनिग्रमा यव वेदे प्रतिज्ञिताः ।
तदुक्तयोगयोग्यायैः कर्माभिर्भूवि मानवाः ।
देवान् पितॄन् ग्रीणयन्तः पुण्यशीलाः कृते युगे ॥

* * * * *

आयाते पापिनि कलौ सर्वधर्माविलोपिनि ।
दुराचारे द्रष्टुपक्षे दृष्टकर्मप्रवर्तके ।
न वेदाः प्रभवन्त्यत्र स्मृतीनां स्मरणं कृतः ।
नानेतिहामयुक्तानां नानामागीप्रदर्शना ।
बहुनानापुराणानां विनाशा भविता विभी ॥
तदा लीका भविष्यन्ति धर्मकर्मवह्निर्मुखाः ।
उत्सृङ्खला (?) सदात्मताः पापकर्मरताः सदा ॥
कासुका लीलपाः कूरा निद्रा दुर्मुखाः शठाः ।
स्वत्यायुर्मन्दमतयो रोगशोकसमाकुलाः ।

* * * * *

युगधर्मप्रभावेन स्वभावेन कलौ नराः ।
भविष्यन्त्यतिदुर्वृत्ताः सर्वथा पापकारिणः ।

तेषामुपायं दौनेश लपया कथय प्रभो ॥
 आयुरारोग्यवर्धनं वलवीर्यविवर्धनम् ।
 विद्याबुद्धिप्रदं नृणामप्रयत्नशुभकरम् ॥
 येन लोका भविष्यन्ति महाबलपराक्रमाः ।
 शुद्धचित्ताः परहिता मातापित्रीः प्रियङ्कराः ।
 स्वदारनिष्ठाः परुषाः परस्त्रीषु परासुखाः ।
 देवतागुरुभक्ताश्च पुत्रस्वजनपोषकाः ।
 ब्रह्मज्ञा ब्रह्मविद्याश्च ब्रह्मचिन्तनमानसाः ।
 सिद्धार्थं लोकयात्रायाः कथयस्व हिताय यत् ।
 कर्तव्यं यदकर्तव्यं वर्णाश्रमविभेदतः ।
 विना त्वां सर्वलोकानां कस्मात्ता भुवमवये ॥ ० ॥

End.

इति ते कथितं देवि सर्वेष्वर्थविनिर्णयः ।
 महानिर्व्याणतन्त्रस्य पूर्वार्द्धं कौलपावनम् ॥

* * * * *

परार्द्धमस्य यो वेत्ति स सर्वज्ञो न संशयः ।
 परार्द्धमहितं यस्यमेतं ज्ञानं तस्यैव भवेत् ॥
 त्रिकालवाप्ता त्रैलोक्यवार्त्तानां कथितं त्वमः ।
 सन्ति तन्त्राणि वज्रधा शास्त्राणि विविधान्यपि ।
 महानिर्व्याणतन्त्रस्य कलां नाहन्ति षोडशीम् ।
 महानिर्व्याणतन्त्रस्य माहात्म्यं किं ब्रवीमि ते ।
 विदित्वेतन्महातन्त्रं ब्रह्मनिर्व्याणमाप्नुयात् ॥०॥

Colophon.

इति श्रीमहानिर्व्याणतन्त्रे सत्तन्त्रोत्तमोत्तमे सर्वेष्वर्थविनिर्णयसारे श्रीमदाद्या-
 सदाशिवसम्वादि पूर्वकाण्डे शिवलिङ्गस्यापनचतुर्विधावधूतविवरणकथनं
 नाम चतुर्दशीब्रह्मणः ॥*॥०॥

विवरणम्—महानिर्व्याणतन्त्रं नाम खण्डत्रयविभक्तं वर्त्तते । अत्र पूर्वार्द्धमात्रं वर्त्तते, तत्र च
 चतुर्दशीब्रह्मासाः सन्ति । तत्र प्रथमोब्रह्मासे कलिकालाधःपतितजीवनिष्कारीपायविषयको भगवत्याः
 महादेवं प्रति प्रश्नः । २ये महादेवस्य परब्रह्मोपासनक्रमविषयकमुत्तरम् । ३ये परब्रह्मोपासनकथनम् ।
 ४थे प्रकृतिसाधनोपक्रमः । ५मे मन्त्रोद्धारसंस्कारादयः । ६ष्ठे श्रीपात्रस्यापनङ्गीमन्त्रानुष्ठानकथनं ।
 ७मे कुलतत्त्वकथनं । ८मे वर्णाश्रमाचारकथनं । ९मे कुशण्डिकादशविधसंस्कारविधिकथनं । १०मे
 ब्रह्मिण्याह्मादिपूर्णाभिवेककथनं । ११शे स्वपरानिष्ठजनकपापप्रायश्चित्तकथनं । १२शे समाप्तनव्यवहार-

कथनं १३शे वात्स्यहयागजन्माशयादिदेवगृहदानमर्वदेवप्रतिष्ठादिकथनं, १४शे शिवलिङ्गस्थापन-
चतुर्विधमधूतविवरणकथनं । तन्त्रमिदं वङ्गानुवादसहितं समुद्रितमभवत् ।

No. 56. मन्त्रमहोदधिः । Mantramahodadhih. Substance, country-made white paper, 12x4 inches, bound like an ordinary book. Folia, 181. Lines, 8-17 in a page. Character, Nāgura. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly worm-eaten throughout. Verso. Not correct. Complete.

An exposition of Tāntrika worship, complete in 25 chapters or tarāṅgas, by Mahidhara, son of Nāṭṭu Bhaṭṭa, and grandson of Ratnākara, a commentator of the white Yajurveda, under the patronage of Rājā Lakṣmi Nṛsiṃha. See the Catalogue of the India Office, Nos. 2576, 2577, p. 885, part IV. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices*, No. 1256.

Beginning. श्रीगर्गशाय नमः ॥

प्रणम्य लक्ष्मीनृहरिं महागणपतिं गुरुं ।

तन्त्राग्न्यनेकान्यानीका वक्ष्ये मन्त्रमहोदधिं ॥ १ ॥

प्रातरुत्थाय शिरसि ध्यात्वा गुरुपदानुजम् ।

आवश्यकं विनिर्वर्त्तय स्वातुं यायात् सरित्तटे ॥ २ ॥

श्रीतन विधिना काला मन्त्रस्नानं समाचरेत् ।

स्नानार्तमध्यां मन्त्रमध्यां कृत्वा देवं विचिंतयेत् ॥

गृहद्वारमथागत्य द्वारपूजां समाचरेत् ।

द्वारं वस्त्रास्त्रेणा प्रीत्य गणेशं चोर्ध्वतो यजेत् ॥ ४ ॥

महानर्त्ता दक्षभागे वामभागे सरस्वतीं ।

पुनर्दक्षे त्र्यजेद्दिघ्नं गङ्गाञ्च यमुनामपि ॥ ५ ॥

पुनर्वामं क्षेत्तपालं स्वःसिंघयसुने अपि ।

पुनर्दक्षे त् धातारं विधातारं च वामतः ॥ ६ ॥

तद्वर्त्तनीशं स्वपद्मौ ततोऽर्च्यं द्वारपालकान् ।

द्वारपूजा (' १ ') विधायेत्यं प्रविश्याच्च नमोदिरम् ॥ ७ ॥

उपविश्यासने नत्वा गणेशगुरुदेवताः ।

प्राणानायम्य तारेण पूरककुम्भकरेचकैः ॥ ८ ॥

End.

बाधिश्रुता चतुःषष्ट्या क्रमात् षोडशसंख्यया ।
 देवाद्यायोग्यताप्राप्तौ भूतशुद्धिं समाचरेत् ॥ ८ ॥
 विलोक्य नानातंवाणि प्रार्थितो द्विजसभमे ॥
 स्वमतेरनुसारेणाकापं भवमहोदधिम् ॥ ४ ॥
 भूतशुद्धिस्तथाप्राणप्रतिष्ठा न्यसनं लिपिः ।
 पुरश्चर्या ह्रीमविधस्तर्पणाद्य ईरितं (?) ॥ ५ ॥
 द्वितीयोर्ध्वं गणेशस्य मन्त्राः सम्यक् सज्जीरिताः ।
 कालौ कालौ भेदनीना (?) सुमुखौति तृतीयकं ॥ ६ ॥
 तारा तुरीयं संप्रोक्ता ताराभेदास्तु पचमं ।
 पष्ठे तरंगे कथिता क्रिन्नमस्ता शक्यपि ॥ ७ ॥
 स्वयंवरा मधुमती प्रभोदा च प्रभोदया ।
 बं * बंधनहारीति सप्तमं वररूपिणी ॥ ८ ॥
 तथा भेदाय वाराहो ज्येष्ठा कर्णपिशुचिनी ।
 स्वप्नेश्वरी च मातंगी वाणेशी मदनेश्वरी ॥ ९ ॥
 अष्टमे विस्तरात् प्रोक्ता काला बालभेदा अपि ।
 नवमे त्वन्नपूर्णोक्ता तद्भेदा मोहना द्विजाः ॥ १० ॥
 ज्येष्ठ-लक्ष्मीरत्नमंत्रा उक्ता प्रत्यंगिरारिह (?) ।
 दशमे वगला प्रोक्ता वाराहोदितयं तथा ॥ ११ ॥
 श्रीविदेकादशे प्रोक्ता वादर्श तु तदवतिः ।
 त्रयोदशे तु हनुमान् विस्तरात् प्रतिपादितः ॥ १२ ॥
 चतुर्दशे नारसिंहो गोपालो गरुडोपि च ।
 अथ पंचदशे मर्यां भीमो जीवः सिती मुनिः ॥ १३ ॥
 षोडशोर्ध्वं महासूक्तं जयो रुद्रो धनेश्वरः ।
 जाङ्गवी मणिकर्णोति प्रोक्ता सप्तदशेऽर्जुनः ॥ १४ ॥
 अष्टादशे कालरात्रिचंडिकाया नवाक्षरः ।
 एकीनविंशे चरणायुधः शास्त्रममन्वितः ॥ १५ ॥
 पार्थिवार्चनकीनाशचिचगप्तासुरी विधिः ।
 विंशे तरंगे यन्त्राणि स्वर्णकर्षणभैरवः ॥ १६ ॥
 खानादिरनयागांत एकविंशेर्चनी विधिः ।
 द्वाविंशे धर्ममारभ्य पुजनं तद्भेदा अपि ॥ १७ ॥
 त्रयोविंशे तु दमनैः पवित्रैश्च समर्चनं ।
 चतुर्विंशे चक्रभेदेर्मंत्राणां परिशीलनम् ॥ १८ ॥

सरंगे शरमे प्रीतिं कथंषट्कमशुक्रमात् ।
 एवं संजीवनावधिम् पंचविंशतिरुच्यते ॥ २० ॥
 विशोचनीया विहङ्गिः स्तब्धं साहसं मम ।
 आपन्नं निजवालाणां क्षमते जनकी यथा ॥ २१ ॥
 अहिच्छन्नं हिजच्छन्नं वत्सगीर्णमसुहृवः ।
 आसीद्रत्नाकरो नाम विहृत्ययाती धरातले ।
 तत्तनूजो रामभक्तः पूर्णं भद्राभिधीऽभवत् ॥ २२ ॥
 महीधरस्तदनुपन्नः संसारासारतां विदन् ।
 निजदंष्ट्रं परित्यज्य गतो बाराणसीं पूर्वं ॥ २३ ॥
 मेवमानो नरहरिं तं वैर्ययमिमं व्यधात् ॥ २४ ॥
 * * * * *

Colophon. इति श्रीमहीधरविरचितं मंत्रमहोदधौ षट्कर्णनिरूपणं नाम पंचविंश-
 स्तरंगः ॥

विवरणम्—श्रीमहीधरविरचितमन्त्रमहोदधिर्नाम तान्त्रिकी निबन्धः । एतदालोचितविषयास्तु-
 शेषवाक्ये प्रदर्शिताः ।

No. 57. मन्त्रमहोदधिः । Mantramahodadhī. Substance, country-made colourless paper, 15×5 inches. Folia, 82. Lines, 10-20 in a page. Character, Nāgarī. Date, Samvat 1862. Appearance, very old, worn out, torn in parts, and written by different hands. Verse. Not correct. Complete.

Another copy of the same book.

End. व्याख्याभिधपुत्रेण तथान्ये (?) हिजमत्तमे ।

अनेकानागमयथान्विलीकितमनीश्वरे ॥ २४ ॥

एकयथस्थितं सर्वं सचाणां सारमिच्छुभिः ।

संप्रार्थितसः (: स्व ?) मयासीं नाम्ना मन्त्रमहोदधिम् ॥ २५ ॥

अविच्छिन्नालयाः सन्तु निजधर्मपरायणाः ।

संगलानि प्रयच्छन्तु सर्वे द्रोहपराकुलाः ॥ २६ ॥

हरिः करोतु कल्याणं सर्वेषां जगदीश्वरः ।

प्रवर्त्त ॥ * * * मंत्रं यं यावद्देहो रतिः ॥ २७ ॥

गरसिंही महादेवे * * * सिंहाशनः ॥

सुदं वंशे महालक्ष्म्या देवचार मतीषु मे ॥ २८ ॥

शुसिंह उत्संगसमुद्रजीर्मा

समुद्रजघीपगृह निषणः ।

समुद्रजीही नमति सदाव्यात्

समुद्रभक्ताखिलसिद्धिदायी ॥ २९ ॥

राजा लक्ष्मीशुसिंही जयति मुखकरं श्रीशुसिंह भजेय

दैव्याधीशा महान्तो महता नृहरिणा श्रीशुसिंहैर्नमि ।

सेव्यो लक्ष्मीशुसिंहादपर इह नहि श्रीशुसिंहस्य पादौ

सेवे लक्ष्मीशुसिंह वसतु मम मनः श्रीशुसिंहा च भक्तम् ॥ ३० ॥

विश्वेशो गिरिजा विंदुमाधवी मणिकर्णिका ।

भैरवी जगद्बी दण्डपाणिर्मे तन्वतां शिवं ॥ ३१ ॥

अष्टे विक्रमती याते बाणवेदमृपैमिंते ।

ज्योत्सायां शिवस्याग्रे पूर्णसंभवमहोदधिः ॥

Colophon.

इति श्रीमहोदधिरविरचिते मंत्रमहोदधौ षट्कर्त्तृनिर्गुणपञ्चनाम पञ्चविंश-
स्तरंगः ॥ २५ ॥ संवत् १८६२ मिति वैशाख (ख) सुदी २ वार वृषकी
लिखालिखते साधोपुरी गीसाद वट्ट नाम सीमनाथरुमिष काश्यां मध्ये
लीपितं (?) ॥ क क क क क क ।

विवरणशून्यपूर्वम् ।

No. 58. मन्त्रमहोदधिः । Mantramahodadhih. Substance,
country-made colourless paper, 10x2½ inches. Folia, 116. Lines, 7 in a
page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out,
and torn in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

विवरणशून्यपूर्वम्

No. 59. मन्त्रमहोदधिटीका । Mantramahodadhiṭikā. Substance, country-made white paper, 14×5 inches. Folia, 39. Lines, 13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the Mantramahodadhi by the author himself, entitled Naukā. Both the text and the commentary were composed in Śaivāt 1645 (वर्षे सायकवेदवृत्तिमते). At the beginning of the codex is a sloka by one Mahēśvara, who claims to be the author of the commentary, but a short examination of the work soon convinces one that it is identical with Mahīdhara's Naukā.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् नौकानामन्त्रमहोदधिटीकाऽसंपूणा वर्त्तते ।

No. 60. मन्त्रमहोदधिः सटीकः । Mantramahodadhiḥ satikaḥ. Substance, country-made colourless paper, 10×6 inches. Folia, 191. Lines, 10–13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the Mantramahodadhi with the author's own commentary, entitled Naukā, in the margin.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् नौकाभिधटीकासहिती मन्त्रमहोदधिर्वर्त्तते ॥

No. 61. मन्त्रमुक्तावली । Mantramuktāvalī. Substance, country-made yellow paper, 12×2 inches. Folia, 10. Lines, 5–7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only a part of the Mantramuktāvalī, viz., that on the daily rites.

Beginning. प्रातःकृत्यं । ब्राह्मे मुहूर्ते उत्थाय मुक्तस्वापः सहस्रदलकमलावस्थितं श्वेत-
वर्णे विभुजं वराभयकरं श्वेतमाल्यानुलपनं स्वप्रकाशस्वरूपं स्ववामस्थित-
● सुरक्तशक्या स्वप्रकाशस्वरूपया सहितं गुरुं विभाज्य मानसीपचारैराराध्य
नमस्कुर्यात् । अखण्डमखण्डलाकारमित्यादिना ।

अज्ञानात्मिराभूच्च ज्ञानाच्चनशलाकयः ।

चक्षुर्दृष्टौलितं येन तस्यै योगुरवै नमः ॥

ततो मूलादित्रयैर्भूतानां मूलविद्यां विभावयेत् ॥

उद्यद्दिनकरीयतां यावच्छासं (?) दृढाग्रम् ॥

अशेषाशुभग्रान्यर्थं समाहितमनाः शिवं ।

तत्प्रभापटलप्रातः शरीरमपि चिन्तयेत् ।

अस्य नित्यत्वमाह गौतमीये ।

इदानीं पुर्व्वकृत्यच्च प्रसङ्गात् कथयामि ते ।

यत्कृत्वाधिकारितां मन्त्री मन्त्रार्चनादिषु ।

येन विना न सिद्धिः स्यान्नरकश्च प्रपद्यते ॥

यामले च ।

प्रातःकृत्यमकृत्वा तु धी देवीं भक्तितां यजेत् ।

निष्फला तस्य पूजा स्यात् शीघ्रहीना यथा क्रिया ॥

अथ ज्ञानविधिः ॥

End.

अस्य मन्त्रस्याचीभ्य ऋषिर्वृहतीच्छन्दः सहानीलसरस्वतीदेवता चतुर्वर्गसिद्धये
विनिर्दोगः । शिरसि अचीभ्यऋषये नमः मुखे वृहतीच्छन्दी नमः हृदि
सहानीलसरस्वतीदेवतायै नमः । * * * * * ध्यानपूजादिकं पूर्व्ववत्
पुरश्चरणं लक्ष्मिकं ध्यानं । श्री प्रत्यालीङ्गपदार्पिताग्निशुक्लहोराह्वासा परा ।
खड्गेन्द्रीवरककुम्भभुजा * * भवा खड्गे नीलविशालपिङ्गलजटाजूटे
कलापैर्युता वाभ्यन्ध्र (१) कपाभके चित्रगता हन्तुयतारा स्वयं ॥

Colophon.

इति मन्त्रमुक्तावली महा * * *

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् मन्त्रमुक्तावल्यान्यपूजादिविषयकौऽश्विर्गो वर्धन ।

No. 62. मन्त्रमुक्तावली । Mantramuktāvalī. Substance, country-made colourless paper, 14×6 inches. Folia, 78. Lines, 14–22 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn in parts, and written by different hands. Verse and prose. Not correct. Incomplete.

An exposition of Tāntrika rites and formulas. Anonymous. It has been quoted as an authority in Mantraratanāvalī. The codex

does not agree with that noticed in the India Office Catalogue, No. 2582, p. 887, part IV. The Tāntrika works mentioned in it are Prapañcasāra, Yāmala, Yoginī, Bhairavī, Dāmara, &c.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

जयदंति (?) जगदीशधीश्वरी सा भवानो
 गुणपदमधिरुदा भुतमुक्तावली या
 ह्रिमकररविद्योगादितया ब्रह्मरक्षा
 बुजकुहरकलया (?) प्रीतिमती दशाणां (?) ॥
 विद्यापंकजबंधुकीर्तितमहापद्मप्रभासना
 सुद्रामद्रितलीचमाम्बुजयुगासद्योगमुद्रा (?) धरा ।
 देहोन्मि (?) लितनीलनीरजविभाव्याधूतमन्मोहभू
 राजा कापि मया पदे बलमयी सूतां समुज्जृम्भती (?) ॥ १ ॥
 मन्त्रायनेवाञ्जनमन्दिरायै
 तद्वटिपाताहिविजृम्भनायै ।
 निशेष (?) पाशच्छिदुरपभायै
 तुभ्यं नमः श्रीभवनीधमुर्दे (?) ॥
 स्मरामि ताराधिपधाय (?) गौरं
 समुज्जसत्पद्मगभूषभूषम् ।
 कपर्दिनं सुन्दरनीलकण्ठ
 मदीयनाथं गिरिजासहायै (?) ॥ २ ॥
 संसारशावरीवः वारणदारुणोपि (?) ।
 यत्संप्रदायतरणि करुणीकरोति (?) ॥ ४ ॥
 अस्मादृशेषु भुवि शङ्करपूज्यपादान्
 बंदामहे गुरुपदस्य गुरुममस्यां (नृ ?) ।
 यस्मिन्ना निकुरं च (?) कैटरसुहृदित्थेनरुन्मोलाति
 प्रीदानंदमुधांशुधी मरुहलती तन्वती ॥
 लीनं वत्स निदानमंतदखिलं खीष्टं अगज्जालकं
 श्रीकाशीनगरी मुनेरनुदिशं तत्पादपशं नमः ॥
 यदमलयसः (?) कासारोऽस्मिन् विभाति हरिः पदं (?)
 सरनविसिनी सरसीविधुः सरसीरुहः ।
 अपि च रुचिरं ताराचक्रं समुखार (?) परा
 सततमिह तं वाणीतीर्थं गुरुं समुपासीते ॥

श्रीमन्प्रपं (च) साराञ्जलधे-

रूपदेशशक्तिगर्भे जातमनुसुक्ताफलानां

सन्धतिभूषार्थसुद्धरास्येतान् ॥

क्वापि क्वापि महागमनिकराकरजनि संवरत्राणि ।

सत्संप्रदायगुणैर्वायिज्ञतामिव (?) प्राप्स्यंति ॥

End.

नानि ।

Colophon.

इति मुक्तावल्यां एकोनविंशतिपटलः ।

विवरणम्—पुस्तकमिदमसंपूर्णं किञ्चिदधिकैकोनविंशतिपटलपर्यन्तं वर्तते । तत्र प्रथमे पटले गुरुशिष्यादिलक्षणनिर्देशपूर्वकं दीक्षाविचारो वर्तते । द्वितीयपटले मन्त्राणामक्षरविचारः स्वरूपनिर्देशश्च वर्तते । तृतीयपटले दीक्षाप्रकारी वर्तते । चतुर्थे प्राणायामादिविचारो वर्तते पञ्चमे देवताविशेषमन्त्रादिविचारः एवमन्यत्र ज्ञेयम् । ५

No. 63. मन्त्रमुक्तावली । Mantramuktāvalī. Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 9. Lines, 5-7 in a page. Character, Nāgarī. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains only a part of the Mantramuktāvalī with a Prākṛita translation.

पुस्तकस्यैव प्राकृतानुवादसहितो मन्त्रमुक्तावल्या अर्शविशेषो वर्तते ।

No. 64. मन्त्राभिधानम् । Mantrābhidhānam. Substance, country-made yellow paper, 16 × 4 inches. Folia, 13. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A lexicon of letters used in Mantras or mystic words, entitled Mantrābhidhāna, compiled by Nandana Bhaṭṭācāryya.

Beginning. त्रुतीयैर्दुर्गा ॥ भैरव उवाच ।

निर्वण्टमात्रकां देवि कथयस्व प्रसादतः ।

यथा विज्ञातया देवि सर्वज्ञत्वं प्रजायते ॥

यथा जानामि देवेशि निर्वण्टं कथयस्व मे ॥

* श्रीभैरव्युवाच ॥

धृष्ट साधु महाबाहो लोकानां हितकारक ।

इह गूढं निगूढञ्च निर्घण्टमातकाचरं ।

गुरोः परम्पराज्ञातं सवाच्याभ्यन्तरस्थितं ।

नहि जानन्ति ये मूढाः फले न स्यात् महेश्वर ।

मन्त्रोच्चारप्रसङ्गञ्च पूजाखण्डं गुरुक्रमः ।

मालिनीशक्तिश्रद्धेतं सिद्धान्तवामदक्षिणं ।

गारुडं भूततन्त्रञ्च भैरवं सारसंग्रहं ।

निर्घण्टकं मया प्रोक्तं शतकोटिप्रवित्तरं ॥

श्रीभैरव उवाच ।

सक्तन्दगतिसङ्गाद्यं भेदनिन्द्याविसर्पिणं ।

किञ्चित् किञ्चित् जानामि न जानामि च मातकाम् ।

भैरव्युवाच ।

अहो नमस्त्वं जानीयात् ह्रीनमन्त्रञ्च मातकां ।

गोत्रह्रीनं च संस्थानं गुरुह्रीनं पदे पदे ॥

तव स्थो(त्रे ?)हात् प्रवक्ष्यामि निर्घण्टमातकां श्रणु ॥

सर्वादी प्रणवी मन्त्रस्तदुच्चारं श्रणु प्रिय ॥

प्रोक्तारं वर्त्तन्ते तारं बिन्दुशक्तिस्त्रितत्त्वकं ।

प्रणवं चन्द्रमाद्यञ्च पञ्चदेवं भुवं त्रिकं ॥ श्रीं ॥

श्रीकण्ठ आद्यजो ऋक्षा ब्रह्म चैवादिमातका ।

सुरेशश्चैव बागीशः सारस्वती ललाटजः ॥ (च) ॥

अनन्तशैलको वक्रविशालयरुजः श्रुतः ।

चीरोदधिः पयोदय दीर्घच्छायो विधानकः ॥ आ ॥

इकारयन्द्रसूक्ष्मो च दत्तनेत्रसुगुह्यकः ।

रुद्रस्थः कोटरार्थैव नासिका परिकीर्तितः ॥ इ ॥

ईश्वरमूर्तिर्बामनेत्र शिखरकोटरस्तथा ।

वाग्मी शुद्धय जिह्वाख्यो मायाविष्टः प्रकाशितः ॥ ई ॥

End.

खाद्या परा ईशजीयं उदयं चन्द्रयुग्मकं ।

शुवी हविर्देवमाता देवासं वक्रिसुन्दरी ॥ खाद्या ॥

शिखा वषट् शिरोमध्यशक्रमाता हरप्रिया ॥ वषट् ॥

कीधास्त्रोक्तं तन्मन्त्रं शलाहो रिपुसंशयः ।

मैत्रेयम् तथा वीषट् शक्रदेवतमेष च ॥ वीषट् ॥

अस्त्राहो फट् छोटिका स्वाद्वान्तः क्षुब्धोपशान्तः ॥ फट् ॥

Colophon. इति मन्त्रमहाभाष्यविरचिते मन्त्राभिधाने समाप्तः ॥ * ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् मन्त्रव्यवहृतमात्रकावर्णानामभिधानानि वर्तन्ते ।

No. 65. मातृकाकोषः । Mātrikākosaḥ. Substance, country-made white paper, 8 × 3 inches. Folia, 7. Lines, 6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Verse. Not correct. Complete.

Another work on the same subject. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीमृत्सिंहं गणेशानं भारतीमौश्वरं शिव ।

नत्वा वक्ष्यं मातृकाया निघट्टं बाधुबुद्धये ॥ १ ॥

ध्रुवस्तारस्त्रिवह्नयं वेदादिस्तारकोऽव्यय ।

प्रणवश्च त्रिमात्रोपि श्रीकारो ज्योतिरादिमः ॥ २ ॥

संवर्त्तकी मृत्सिंहश्च हृदयान्मुखसंस्थितः ।

अनंतः परमात्मा च वज्रकीर्त्तितमः (?) क्रमः ॥ ३ ॥

End.

इति मातृकाकोशः ।

अथ कादिमते प्रीक्षाः शंकरेण श्रिता प्रति ।

अकारादिचकारांता वर्षसंज्ञाः क्रमादनुवेः ॥ १ ॥

वाती मन्त्राचिवह्नधरात्माजलवाग्निः ।

विभः खं चचरः शुची (?) भुवनं खं च शक्तियुक् ॥ २ ॥

प्राणजेजस्थिरावायुभ्रुवायुश्चापि भाग्यकाः ।

कथम् माददावी च कपाद्योष्मीमतीरवः ॥ ३ ॥

शिखी गीचा तीयशून्यजवीद्युतिरधि च्युतः ।

भूमीरसीनभश्चैव व्याप्तः ह्राहो रसांशुश्च ॥ ४ ॥

विपत्पशुश्च छहस्रः ब्रह्मणे (?) सः ॥

क्रमादनुवेः (?) मातृकावर्णसंज्ञाश्च

तान् ज्ञात्वा श्रीवरेण्मन्त्रम् ॥

मिश्रश्रीभास्कराख्येन कीर्त्तिसिंहस्य आज्ञया ।

मन्त्ररत्नावलीनाम क्रियते बालवीथिनी ॥ ४ ॥

End. अकार्यश्रीविद्यया + + बीजस्य प्रकारक्रमजातं सूत्रं अकार्यस्य + +
कोष्ठे विद्यमानं अकार्यलक्षणमिदमप्युपहारः सर्व + + तथापि आज्ञया
लिखितमिति

Colophon. इति श्रीमद्भारवाजिधिराजश्रीमत्कीर्त्तिसिंहविरचितायां मन्त्ररत्नावल्यां पञ्च-
चत्वारिंशोऽध्यायः (१) । गद्य ७०००

विवरणम्—श्रीभास्करमिश्रविरचितमन्त्ररत्नावलीनामकोऽयं तान्त्रिकनिबन्धविशेषः ।

No. 67. मन्त्ररत्नावली । *Mantraratanāvalī.* Substance, country made white paper, 14 × 7 inches. Folia, 115. Lines, 12-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete.

Another copy of the same work recently copied by the order of Mahāmahopādhyāya Nīlamanī Nyāyalankāra, late principal of the College.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 68. मातृकानिर्घण्टुः । *Mātrikānirghaṇṭuḥ.* Substance, country-made colourless paper, 12 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Verse. Not correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 64 of this vol.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 69. मेरुतन्त्रम् । *Merutantram.* Substance, country-made white paper, 18 × 6 inches. Folia, 63. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

A Tāntrika work in a conversational form between Siva and Pārvatī, in which its teachings and precepts are set forth before an assembly of Gods and Munis who had taken refuge in mount Meru. Complete in 80 chapters (prakāśas). It is so named because it is supposed to overtop all other Tantras. Noticed in the India Office Catalogue, No. 2570, p. 880, part IV; also by Dr. R. Mitra in his Bik. Series, No. 596.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

यथा सत् सदिवाभाति न च भाति कदापि सत् (व्यसत् ?)

यस्मिं (?) ज्ञानेन सा भाति तस्मै तस्मै नमो नमः ॥ १ ॥

जलंधरेण विजिते सुरासुरनरेखित ।

सूक्ष्मरूपेण ते सर्वे महेशं शरणं गताः ॥ २ ॥

+ + + महेशाणि समाधिष्ठं विलीक्य तां ।

प्रार्थिता चार्चिता तैस्तु वामदक्षिणमार्गिभिः ।

अंवा तदा बीधयता नत्वा तं संव्यजिज्ञिषत् (?) ।

ध्यायति विधिद्वय्याद्यास्तां त्वं ध्यायसि कं पुनः ।

मां वदति प + + + वदति परं शिवम् ॥

आवयोर्पि किं ध्येयं तत्त्वं मे कृपया वद ।

इति शुक्ला वचस्तस्याः स्मिता किंचिन्महेश्वरः ।

उपवेश्य विधींष्टादीन् वाक्यमंतदवाच ह ॥

नराणां परमं ब्रह्मरायुः सौराः शतं दशः ।

+ + + + योगीनां दिनमायुश्च तच्छतं ।

ब्रूयते परमं तस्य मानं कलियुगस्य तत् ।

अस्मार्थसार्धसंपूर्णं धर्मणा तं प्रमाणतः ।

End.

इति भी कथितं देवा दीपदानं सहोचितुः ।

अतःपरं किं वक्तव्यं तत् पृच्छत सुरीतमाः ॥

Colophon.

इति श्रीमहामायासहस्रकालानुसते मेरुतले शिवप्रणीते कार्तवीर्यसंचकचनं
ग्राम पंचचिंशत्प्रकाशः ।

मेरी शिव प्रसीतेऽस्मि (?) मेरुणा प्रकटीकृतं ।

मेरुभूते च नंवाणां महेशमुनिनिर्णयः ॥

इति मेरुतले समाप्त (१) ।

The concluding verse clearly indicates that the work is not complete. There must be another chapter at least.

प्रारम्भम्—मेरुतन्त्रमिदं जलेश्वरविजयानन्दं सुमेरुपर्वतमिलितानां देवतां पुरतः पार्श्वतीं
प्रति मङ्गादेवेन कथितम् । सुमेरुपर्वते कथितत्वात् सर्वतन्त्रग्रन्थत्वाच्चालम्बितमेति संज्ञाऽभवत् ।
अत्रालोचितविषयाः व्यवस्थाप्रकाशः, संस्कारः, दीक्षा, होमविधिः, याज्ञिककर्म, पुरश्चर्या, सिद्धि-
स्थितोत्तरणं, मुक्तालक्षणं, पार्थिवपूजाविधिः, पुरश्चर्याकौलिकाचारः, इत्यादयः ।

No. 70. योगिनीतन्त्रम् (कामरूपाधिकारः) । *Yoginītantram*
(*Kāmarupādhikārah*). Substance, country-made white paper, 10 x 4 inches.
Folia, 35. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing effaced in
parts.. Verse. Not correct. Incomplete.

An original Tantra of the Śākta class in two parts. The first
part consists of 19 paṭalas, while the second, entitled *Kāmarupādhikāra*
or *Kāmarupanirṇaya*, is complete in 14 chapters or paṭalas. The
codex under notice contains the second part only. The *Yoginītantra*
is noticed in the India Office Catalogue, No. 2555, p. 866, part IV ;
also by Dr. R. Mitra in his *Notices*, No. 2213.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

प्रधानसाधारणिकल्पसत्ता

स्वभावभावा भुवनत्रयस्य ।

सावित्र्या (यथा ?) व्यक्तमपीह साया

ज्योतिश्चरं पातु जगति नित्यम् ॥ १ ॥

श्रीदेव्याय ।

उज्जयिनादिर्कं पीठं युताऽहं तारपीठकम् ।

इदानीं श्रीतुमिच्छामि कामरूपस्य निर्णयम् ॥ १ ॥

यदन्तं तत्त्वया नाथ घोरपापप्रतिनाशनम् ।

कामाख्यासंज्ञकं पीठं प्रकाशं तु कलौ गतम् ॥

कलिसर्पप्रदं द्वापां विभितानां चिकित्सकम् ।

भयजं परमं देव किंरूपं, कथ्यतां विभो ॥ ४ ॥

श्रीभगवद्गीता ।

सकृदीयानस्य देवेभ्यः प्रादुर्भावः कृते युगे ।
 पूर्वजैस्तस्य संभतिस्तेतायुगसुप्तिऽभवत् ॥ ५ ॥
 चापरे ज्वालशैलस्य कामाख्यस्य कक्षी युगे ।
 श्रीरस्य कलिपापस्य विनाशाय महेश्वरी । ६ ॥
 प्रतिवर्षे तारपीठमुपपीठं युगं युगम् ।
 त्रयं त्रयं महादेवः पञ्चारण्यत्रयं त्रयं ॥ ७ ॥
 प्रतिपीठे महादेवः प्रतिपीठे च पाञ्चतो ।
 प्रतिपीठे स्थिता गंगा प्रतिपीठे चतुर्भुजः ॥ ८ ॥

End. * नास्ति ।

Colophon. इति श्रीयोगिनीतन्त्रे सत्सत्तन्त्रोत्तमे द्वाविंशतिसाहस्रे कामरूपीय पटा (?)
 चिकारे प्रथमतमं द्वितीयभागे प्रथमः पटलः ।

विवरणम्—योगिनीतन्त्रमिदं भागद्वयं विभक्तं । तत्रात्मोपपत्तिकमिदं कामरूपाचिकाराभिध-
 द्वितीयभागस्याग्रमात्रम् ।

No. 71. भुवनेश्वरीपूजा । Bhuvaneśvarīpūjā. Substance, country-made yellow paper, 10 × 3 inches. Folia, 18. Lines, 2-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not very old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the worship of the Goddess Bhuvaneśvarī, as also to the Puraścaraṇa ceremony to be performed at an eclipse. It contains also the Vijāṇas of several gods in the concluding part.

पुस्तकेऽङ्कितं श्रीभुवनेश्वरीपूजनयह्यपुस्तकचरणानां देवतागीजानि वर्तन्ते ।

No. 72. योगिनीहृदयदीपिका । Yoginīhṛdayadīpikā. Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 116 (of which foll. 1 and 2 are wanting). Lines, 8-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1715. Appearance, very old, worn out, and written by different hands. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the *Yoginīhrīdaya* by *Amṛitānanda*, noticed by *Dr. R. Mitra* in his *Notices*, No. 283.

End. सर्वत्र सर्वत्र समभावं कथंचिन्न पश्येदित्यर्थः ।

शिवेनातिरिक्तसत्त्वादविस्पष्टतयोदिता ।

तद्रूपनाथचरणात् विद्यतं मीचमच्युतम् ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमयोगीन्द्रपुरीश्वरनन्दशिष्यामृतानन्दनाथयोगिप्रवरविरचितायां योगिनीहृदयटीपिकायां पूजासङ्केतस्तृतीयः समाप्तः ॥ शुभमस्तु ॥ सं १७१५ । भाद्र ।

विवरणम्—योगिनीहृदयाभिधत्तान्तिकनिबन्धस्य टीकास्वीयं निबन्धः ।

No. 73. रश्मिमालामंत्रः । *Rāśmimālāmāntrah.* Substance, country-made yellow paper, 12×5 inches. Folia, 6. Lines, 6-9 in a page. Character, *Nāgara*, Date, ? Appearance, somewhat old. Verse and prose. Not correct. Complete.

A collection of hymns as well as of mystic words. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ रश्मिमालामंत्रः । तत्र वैदीकेषु (?) स्वरपूर्वकाः श्रीं भर्मुव स्रः (?) तन् सवितुर्नरेण भर्गो देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ इति त्रिशङ्कणां गायत्रि (?) । श्रीं श्रीं यत इन्द्र भयामहे ततो नो अभयं कुरुभिः ॥ सर्वं वं ह्यदितवन्तस्त्र उत यवि विषो विरुधो महि ॥ स्तुतिदा विरुधितुर्ब्रह्मा विरुधो वशी ॥ छन्दः पुरथे तृभिः स्तुतिदाभयकरः ॥ इत्येद्री सप्तषड्यणां संकरेयनाग्निनी (?) । श्रीं हृषी तूर्ण आर्दित्यो ह्यष्टाष्टां सौरितेजोविद्या ॥ श्रीं इति प्रणवः केवला ब्रह्मविद्या मुक्तिप्रदा ॥ श्रीं परी रजसे सावदी ॥ इति नवार्वा तुरीया गायत्री ।

End. श्यामवर्णां मदाघूर्णां मदाकुलितलोचनां ।

मनोहराभ्यां दीप्ती च खञ्जुरीकंभधारिणी ॥

इति ध्यात्वा मुद्राः प्रदर्शयत् ॥ खञ्ज । कुंभ । किरीट । मकरकुण्डल । पंचोपचारैः संपूज्य होममो भगवतीति महाभाये सर्वज्ञसंज्ञक (?) तिरस्कारं कुरु कुरु स्वाहा । इति

Colophon ॥ नास्ति ।

विवरणम्—नाथशास्त्रसंग्रहस्वीयं निबन्धः ।

No. 74. रामार्चनचन्द्रिका । *Rāmārcanacandrikā.* Substance, country-made yellow paper, 12 × 6 inches. Folia, 162. Lines, 2-7 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1769 ; Bengali Era 1254 ; A. D. 1847. Appearance, somewhat old. Prose. Not correct. Complete.

A manual for the worship of Rāma, complete in five chapters or *pāṭalas*, by Ānandavana, pupil of Mukundavana. The authorities quoted are Agastīsāṃhitā, Atharvaparahasya, Śrīrāmottaratāpanīya, Gautamīyatantram, Devyāgama, Nārādatantra, &c. Noticed in the India Office Catalogue, No. 2607, p. 905, part IV ; also by Dr. R. Mitra in his *Notices*, No. 2010.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

ननु (तत्) १) संसृतिवारिधिं विजगतां गौ नामरजस्य प्रभौ (?)

धनेदं सकलं विभाति सततं जातं स्थितं संवृतम् ।

यस्मिन्नी निगमा भवति न मनोमानं च धारायनी (?)

ते वंदे महाप्रकाशममलं श्रीरामचंद्रं परम् ।

विश्वव्यापितनीः शुभा रघुपतेर्मूर्तेव सूर्तिस्तु यो

वाक्यार्थप्रतिबोधनैकचतुरः श्रुत्यादिश्रुतः स(यु १)विः ।

अज्ञानाध्यनिवारणैकतरयिर्विज्ञानचिंतामणि-

नित्यानंददशोदकम् (?) विज्ञयते श्रीमन्मुकुंदो मुनिः ॥ १ ॥

वेदांतवाक्याथैतन्निर्विराजते

यस्मिन् गजाः कामसददधौ (?) नहि

बुधाः सदानंद प्रपेदिरे (?)

वंदे मुकुंदाख्यवने गुरुं परम् ॥ १ ॥

पूर्व्वे चीत्तरतापनीयमखिलं कल्पं वरं माहते

ब्रह्मागमिवसिष्ठव्यासवयुजाः (?) कल्याणया संहिताः ।

शास्त्रं संवमयं महाकुवलयं त्वालीया सी (गौ ?) तादिकम्

श्रीरामार्चनचंद्रिका कलिमलप्रध्वंसिका रच्यते ॥ ४ ॥

End.

रामोऽस्मिन्तियत्रधीरनिरतं रामं भक्तं दधे

यद्गामेव नियुक्तमेतदखिलं रामापत् श्रेयो

रामादेतदभिन्नमेव चरितं कीर्त्तयि रामम् तत् ॥

रामे सर्व्वमिदं विलीयत इती मे रामसाम्यं तनु ॥

कार्त्तव्यं दशकंधरी रघुपतेः

सम्प्राप्तं मैथिलोदाहृतं च ।

विभीषणी वदुर्बिधं लेखं पुनः सांप्रतं

संसारदावानलतापशाल्ये श्रीमत्तदमनः ॥ (१)

स्वामित्वं हनुमातुपेत्य प्रकृतिं देवा विद्योर्गं प्रिया

कीपानुग्रहसंवृधिवयमपि प्रेया प्रसन्न चंद्रार्चनचन्द्रिकेयं (१)

स्यात् संहितामार्गमुपाययद्विसंश्रुतिभिर्निर्णयनीयं यथा ॥ (१)

पटलेः पंचभिः प्रीक्षा श्रीरामार्चनचंद्रिका ।

आनन्दवननाम्ना हि कविना हरितुष्टये ॥ ४ ॥

Colophon.

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमन्मुकुन्दवनश्रीचरणशिरानन्दवन-
विरचितायां श्रीरामार्चनचन्द्रिकायां पंचमः पटलः समाप्तः ॥ शुभ-
मस्तु शकाब्दा १८१८ सन १२५४ ३ १८४७ । ७ जुलाई । १४ भाद्रपद ।

विवरणम्—श्रीआनन्दवनविरचितरामार्चनचन्द्रिकाभिधलान्तकनिबन्धविशेषः । अत्र पञ्च-
पटलाः सन्ति । तत्र प्रथमपटले, पूजानियमराममन्त्रीद्वाराय वर्णिते । द्वितीये नित्यक्रिया ।
तृतीये हीमपावसाधनान्तर्गपौठपूजास्तीर्थाणि । चतुर्थे यन्त्रीलेखः । पञ्चमे व्रतानि ।

No. 75. रामार्चनचन्द्रिका । 'Rāmārcanacandrikā. Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 56. Lines, 1-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose. Generally correct. Complete.

Another complete copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 76. राधातन्त्रम् । Rādhātantram. Substance, country-made colorless paper, 16 × 3 inches. Folia, 8. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Not correct. Incomplete.

A Tāntrika work on rites and observances for the guidance of Śākta worshippers, in the form of a dialogue between Hara and Pārvatī. But in the colophons of the first three chapters occur the words वासुदेवविपुलासनादे. The codex has five chapters only.

Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices*, No. 383. But the words at the beginning of his codex do not agree with ours.

Beginning.

শ্রী নমঃ শ্রীবাৰ্হ্মা । শ্রীপার্বত্যুবাচ ॥
 যথোত্তমশক্তিঃ শিবশিখণ্ডা পরিবেশিত
 দেবদেব মহাদেব সত্যস্বয় সনাতন ।
 রহস্যং বাসুদেবস্য রাধাতনম্ মনোহরং ।
 পূৰ্ণং হি স্মৃতিং দেব কথ্যমানেষু শঙ্কর ॥
 লপসা লপ্যগ্ৰশান তন্ম পরমদুর্লভং ।
 ইত্বর উবাচ ।
 রহস্যং বাসুদেবস্য রাধাতনম্ বরাননে ।
 অত্যন্তং গোপনং তন্ম বিশুদ্ধং নির্মলং সদা ॥
 কালীতনম্ যথা দেবি সৌকল্যং তথা প্রিয়ে ।
 সৰ্ব্বশক্তিময়ং তন্ম বিদ্যায়াঃ সাধনায় वै ॥
 নিগদামি বরারীজে সাবধানাবधारय ।
 বাসুদেবো হৃদযোক্তেঃ সত্বরং মম সন্निधि ।
 আগত্য পরমেশানি যদুक्तং তৎ শৃণু প্রিয়ে ॥

End.

নামি ।

Colophon.

इति वासुदेवरहस्ये राधातमे शिवपार्वतीसंवादे पञ्चमः पटलः ।

বিশ্বরহস্য—রাধাতনম্ নাম শাক্তপূজাদিবিষয়কসাত্ত্বিকনিবৃত্ত্যবিশেষীঃ সম্পূর্ণত্বাদেতদালীক্য-
 বিষয়াঃ ন সম্যক্ প্রদর্শিতাঃ ।

Besides Rādhātānta, the codex contains also (1) Yantracintāmaṇi, (2) Dakṣiṇācāravidhi, (3) Tārārahasyavṛitti, (4) Kumārihṛdaya, (5) Tārātānta.

(1) यन्त्रचिन्तामणि । Yantracintāmaṇi. Same paper. Folia, 27, (of which fol. 1 is wanting). Lines, 4-10 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1689. Appearance, very old. Generally correct. Complete.

A work treating of several mystic figures (यन्त्र), complete in 9 chapters, by Damaodara Paṇḍita.

Beginning. नामि ।

End.

श्रीशिव चवाच ।

अथातः संभवत्यामि दृष्टसत्त्वात् प्रमीचकम् ।

यदरण्ये सरिद्गुणे दृष्टसत्त्वैस् वेष्टितः ।

तदा यत्नं प्रकर्त्तव्यं वामहस्ततलोपरि ।

निष्ठीवनेन क्रौंकारं लिखित्वा ममसाक्ष्येत् ॥

अनामिकोद्भवरेत्नेन चतुर्दिक्षु प्रसेचयेत् ।

तत्क्षणांमुच्यते जल्युर्वावह्नीपिमहोरगैः ।

ब्रह्मयुक्तं करिभिर्वन्द्यैर्दुष्टैर्न संशयः ॥

Colophon.

इति श्रान्त्यधिकारे नवमपीठिकाया दृष्टसत्त्वविमोचनं नाम विंशं यन्त्रम् ॥०॥

॥०॥०॥०॥ यद्दे गत्रे ऋतौ चन्द्र इति श्राकं मितेऽपि च मार्गेश्वरस्य संक्रान्ती

शनेश्वरदिने निशि लिखितोयं सुयत्नेन यन्त्रचित्तामणिः खलु । श्रीं श्रीगुरवे

नमः ॥ श्रीशान्तिकी नाम महाधिकारः पूर्णः कृतः समनकः सुयत्नः ।

सुखप्रबोधानि तु कौस्तुभानि यन्त्राणि दामोदरपण्डितेन ॥ इति श्रान्त्यधि-

कारः समाप्तः ययः ॥ श्रीदुर्गा जयतु । श्रीसदाशिवदेवशर्कषः पुस्तक-

मिदं स्वाचरच्च ।

पुस्तकं हरते यत्नं कार्णो दुष्यो भवेन्नरः ।

मृतः स्वर्गे न गच्छेत्पु पितरं नरकं नयत् ॥

विवरणम्—श्रीदामोदरपण्डितविरचितमारण्योद्याटनवशीकरणविपद्भिर्मुच्यनादिवज्ज्वलविधयन्त्रविषय-
की यन्त्रचक्राभिवर्णनं निबन्धोऽयम् ।

(2) दक्षिणाचारविधिः । Dakṣiṇācaravidhiḥ. Same paper. Folia, 3.
Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali Date, 1691 Appearance,
very old. Verse. Generally correct. Complete.

A portion of the Kālirahasyatantra treating of both the Vāma and Dakṣiṇa ways of the worship of Goddess Kālī.

Beginning. ॐ श्रीदुर्गा । अथ दक्षिणाचारविधिः । गोरक्षसंहितायां ।

अथातः सप्रवत्यामि पुण्यं वै दक्षिणाविधिम् ।

सर्व्वसिद्धिप्रदं साधनमहपातकनाशनम् ॥

एकलिङ्गे स्मरान्नं च शय्यागारं चतुष्पथे ।

शवीपरि चितास्थी वा शय्यास्थी मैथुने रतः ।

परयोनी योनिगन्धे पुत्रार्थं पर्द्वेवताम् ॥

End.

वामागमे महेशानि यथाश्रुतिविधानतः ।
 जामालकशिता पूर्वं वा पुत्रा मातृमांसकैः ॥
 आशुतौ सा ससाख्याता सा ज्ञेयान्वावसायिनाम् ।
 यदि वामागमे देवि विजातीनां मनीरतिः ।
 मद्यवर्जं तदा कार्या तव पुत्रा यथाश्रुति ॥
 मद्यस्थाने महेशानि विजातिर्वीरभावतः ।
 तदा गुडार्द्रकं दद्यात् तर्कं वा गुडमिश्रितम् ॥
 नारिकेलोदकं कांक्षे ताम्बे वा विष्टजेन्मधु ॥
 विधिवद्दयं समाख्यातं तव पुत्राविधौ प्रियं ।
 तत् कर्त्तव्यं सदा भक्त्या यस्य यत्नं मनीरतिः ॥
 इति ते कथितं देवि पशुभावमनुत्तमम् ।
 गोपनीयं प्रयत्नेन न कदाचित् प्रकाशयेत् ॥

Colophon.

इति कालीरहस्ये दक्षिणाविधिर्नाम चतुर्थः पटलः ॥ • • • ॥ अकाव्याः
 १६८१ माह आश्विन २८ रोज ॥

* विवरणम्—श्रीकालीरहस्यान्तर्गतदक्षिणाचारविधिरूपीऽयं निबन्धविशेषः ॥

:

(3) तारारहस्यवृत्तिः । Tārārahasyavṛttih. Substance, same paper.
 Folia, 66. Lines, 8-9 in a page. Character, Bengali. Date, ?
 Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Tārārahasya, complete in 15 paṭalas or chapters. It treats in the first chapter of Nityapūjā, in the second of Dikṣāvidhi, in the third of Purascaraṇa, in the fourth and fifth of Kāmya-nirṇaya, in the sixth of Rahaṣyanirṇaya, in the seventh of Kumārī worship, in the eighth of Pura-carāṇarahaṣya, in the ninth of Mantra-nirṇaya, Stotra, and so forth. The authorities quoted are Nīlatantra, Viratantra, Matsyasūkta, Bhairavitantra, Mahābhairavatantra, Vijnāneśvarāsaṃhitā, Viśuddheśvaratantra, Kulacūḍāmaṇi. Noticed in the India Office Catalogue, No. 2603, p. 903, part IV.

विवरणतारारहस्याख्यतन्त्रटीकारूपीऽयं निबन्धः ।

(4) कुमारीहृदयम् । Kumārīhṛdayam. Same paper. + Folia, 4. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1691. Appearance, old. Verso. Generally correct. Complete.

An original Tāntrika work on the worship of Śakti, especially of Kumārī, revealed by Durgā to Nārada at the request of Śiva. Complete in five paṭalas.

Beginning. श्री नमः परदेवतायै ॥

एकदोषसि चीत्वाय नारदो ब्रह्मसम्भवः ।
 श्रीमत्तारं समभ्यस्य सर्वप्रदीपमगमत् द्रुतम् ।
 तत्र स्नातुं शिवो देव्या सहै स्त्रीयगणैर्गणैः ।
 समागता नीरदिव्यं चक्रः सर्वं परस्परम् ॥
 शिवे शिव इति सदा जगुरानन्दसंभवाः ।
 नारदः परमं दृष्ट्वा हरक्रीडनमुत्तमम् ।
 हरनामोक्तसंसारवैर्बेणुदण्डरवेण च ॥
 जगौ कलमतीवाय ननर्त्त च पुनः पुनः ॥
 नृत्तिं चक्रे ननामासी समुत्थो धरणीं गतः ।
 शिवोऽथ परया दृष्ट्वा सर्वकारुणिकोत्तमः ॥
 प्रीवाच भगवान् शश्वनरिदम्विषयसत्तमम् ।
 अहो नारद ब्रह्मर्षे कथं स्त्रीयि वदस्व मे ।
 किमदित्यं सुभक्ताय श्रीवाय वैष्णवाय च ॥
 किमिच्छामि हि कथय वदाम्यात्मविग्रहये ।
 श्रुत्वाऽथ नारदो वाक्यं नीलदेहसमुद्भवम् ॥
 नारदः परमप्रीतो जहर्ष च ननन्द च ॥
 प्रणम्य भक्त्या ब्रह्मर्षिः प्रीवाच खलितं वचः ॥
 यस्याः कटाक्षलक्ष्मोऽपि जगत्पतिर्विलम्पति ।
 सा वामाङ्गुलिता देवी तस्या भर्ता त्वमेव हि ॥
 केनैव च विधानेन कृपाऽस्या जायते परा ।
 शान्तमित्यं परं तत्त्वं तत्त्वज्ञानेन शङ्कर ॥
 तद्वदस्व महादेव गुरो ब्रह्ममय प्रभी ।

End.

पूजयित्वा सहस्रं हि जप्ता तु पूजयेत् पुनः ।
 तस्याः कर्णपुटे सम्यक् स्त्रीवाणि कवचानि च ।
 पठेत्तां देवतानुद्धा प्रणम्य च पुनः पुनः ।

स्नापयेतां सुजय्यायां मासमात्रं यदा वस्री ।
 बीजलेखकमेवैव जपेत् प्रयतमानसः ॥
 विंशत्वारि कथ्यते सर्वं समाप्तं वा यदिष्यते ॥
 सुमया च तया रात्रिशेषे यत् कथ्यतेऽवला ।
 तदाक्युतिमात्रेण देवीवाक्युतिर्भवेत् ॥
 शुभाशुभं च विज्ञेयं तेनैव नात्र संशयः ॥
 एवं यः कुरुते भक्तः सम्यक् सुस्थिरमानसः ।
 तद्देहं निवसेद्देवी स मुक्तः शिव एव सः ॥
 सिद्धमन्त्री यत्र वाय नाताया तु विवेचना ।
 इति ते कथितं सम्यक् सुगीप्यमिति निश्चितम् ॥

Colophon.

इति कुमारीहृदये पञ्चमः पटलः ॥०॥०॥०॥ समाप्तश्चायं ग्रन्थः शकाब्दाः
 १६११ ॥ विधीं गृहे कर्तुं चन्द्रे शकं परिमितेऽपि च । फाल्गुणस्य
 सिते पक्षे त्रयोदश्यां मङ्गलिशि कुमारीहृदयं तन्त्रं लिखितं भगुवासरे ।
 आश्रित्य श्रीगीकुलचन्द्रं धान्यगृहनिवासिना लिखितं तु प्रथमेन सदापुर्व्व-
 जिवेन हि ॥०॥०॥०॥ श्रीं तत् सत् ॥ श्रीगुरोः प्रसादादिष्टदेव्या सदा
 प्रसन्नास्तु ॥

विवरणम्—कुमारीहृदयाभिधत्तान्त्रिकनिबन्धोऽयं अत्र, कुमारीपूजनविधिवर्त्तते ।

(5) तारातन्त्रम् । Tārātantram. Same paper. Folia, 7. Lines,
 8 in a page. Character, Bengali. Date, 1691 Saka. Appearance, old.
 Verse. Generally correct. Complete.

A Tāūtrika work on the worship of Tārā, complete in six chapters or paṭalas.

Beginning श्रीं नमः परदेवतायै ॥

कैलासशिखरे रम्ये देवदेवं महेश्वरं ।
 पद्मच्छ भैरवीं देवीं शयनीयसुखोषिताम् ॥
 पुरा यौ कथितौ बुद्धवशिष्टौ कुलभैरवी ।
 केन मन्त्रेण देवेश सिद्धौ तौ बद्ध मी प्रभौ ।
 इति पृष्टः स देवेशी भैरवीं वाक्यमब्रवीत् ।

भैरव उवाच ।

स एव परमो देवी बुद्धरूपी जगद्गर्हणः ॥
उद्यतारामहामन्त्रं पञ्चाक्षं परिजप्य च ॥
सृष्ट्यादिकर्मकलां च अजरामरतां ययौ ।
वाशिश्लोप्येनसाराध्य नक्षत्रलीकमागतः ।
योगसिद्धीश्वरी भूत्वा दीततेऽद्यापि वल्लभे ॥

End.

इति ते कथितं तत्त्वं मनश्चैव समासतः ।
दर्शनाद्वक्तृशक्त्या सुखं ते परिभञ्जते ॥
तारातन्त्रं चीनतन्त्रं कालीतन्त्रं गुरुदितम् ।
सर्व्वथा गोपनायैव शक्तिवचःस्थितेऽर्पयेत् ॥
देयं शिष्याय ज्ञानाय साधकाय मङ्गात्मने ।
विलासिने स्वतन्त्राय गुरुतन्त्राय सुव्रते ॥
अन्यद्यन्त्रीकमवापि तत् सर्व्वं गुरुवक्तृतः ।
विरुद्धं वेदवादेऽपि श्रुतव्यं नात्र संशयः ।

Colophon.

इति भैरवभैरवीसंवादे तारातन्त्रे षष्ठः पटलः । समाप्तशायं तारातन्त्राख्यो
ग्रन्थः ॥०॥०॥ शकान्तः १६६१ चिन्तो गङ्गा नृताविन्दो शाके परिमिते
निशि लिखितं तारिणीतन्त्रं श्रीमदाश्विनशर्मा ॥ चैत्रे मासि
नवमदिवसे सोमवारऽथ रात्रौ पत्रे कृष्णे नवम्यां लिखितमिदमपूर्व्वं
तारिणीतन्त्रकञ्च ।

विवरणम्—तारातन्त्राभिधतारापूजादिनिषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 77. रुद्रयामलं (कालीपूजापद्धतिः) । Rudrayāmalaṁ (Kālī-
pūjāpaddhatiḥ). Substance, country-made colourless paper, 5 × 8 inches.
Folia, 26. Lines, 5-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A portion of the Rudrayāmala-tantra treating of the worship
of Kālī.

Beginning. अथ कालीपूजापद्धतिः ॥ श्रीब्रह्मे सुहर्ते उवाच बह्वृषासनः सुधीः
शिरस्यसङ्कसाराधीमुखयुक्तवर्णकमलकर्णिकान्तर्गतचंद्रमंडलस्थईसपीठे निज-
गुरुं युक्तवर्णं शुक्लालङ्कारभूषितं । ज्ञानार्णदमुदितमानसं वराभयकरं

यामि धृतं रक्तीतपलया प्रियया गीभितं गुरुं (?) दक्षिणहस्तेन धृतवाङ्-
कलेवरं शतं दिनयने सुगुरुणा संप्रदायकृतनामपूर्वकं ध्यात्वा मानसैवप-
चारैराराध्य श्रीं श्रीं श्रीं हस्तकुण्डल सरस मलयूह सरसम् ॥ अमुकनन्द-
नाथगोपादुकां पूजयामि नमः ॥ इति दशधा विनय्य देववत् प्रणामं भूमौ
कुर्व्यात् ॥

End.

अमुकदेवि चमसेति संहारमुद्रया स्वहृदि देवीं समानीय तन्मानीभूत्वा
निर्माल्येन पेशान्यां दिशि चउत्थय्यै नमः इति संपूज्य निर्वाण्यादिकं विनि-
योज्य गुरुं नमस्कृत्य यथासुखं विहरेत् ॥ स्मृतस्योपेक्षानर्हत्वं प्रसंगः ॥
उपोद्घातचिंतां चिंताप्रकृतिसिद्धार्थोपपोद्घातं विदुर्बुधाः हेतुत्वं (?) कारणत्वं
श्रियजिज्ञास्यनिवृत्तिरवसरः ॥ निर्वाणकत्वं संपादकत्वं एककार्यकत्वं ।
कार्यकारणभावः ॥

Colophon. इति श्रीरुद्रयामलं तत्रे महारहस्ये कालीपूजापद्धतिः समाप्तः (?) ॥

विह्वरणम्—रुद्रयामलान्तर्गतकालीपूजापद्धतिरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 78. रुद्रयामलं (ज्वालाकवचं) । Rudrayāmalaṁ (Jvālā-
kavacam). Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 3.
Lines, 4–11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
old, torn, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct.
Complete.

A portion of Rudrayāmala on the Jvālāmukhikavacha.

पुस्तकेऽस्मिन् रुद्रयामलान्तर्गतं ज्वालामुखीकवचं वर्तते ।

No. 79. ज्वालामुखीस्तवराजः । Jvālāmukhīstavarājaḥ. Sub-
stance, country-made colourless paper, 14 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 9
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse.
Generally correct. Complete.

A portion of the Rudrayāmala containing a prayer to the
Goddess Jvālāmukhī.

Beginning. श्रीं नमो ज्वालामुख्यै ।

भैरव उवाच ।

श्रीं तारं यो भजते मातर्बीजं तव सुधारसं ।
 पारावारसुता नित्यं निखला तदगृहे वसेत् ॥ १ ॥
 शून्यं यो दहनादिरुद्धममलं वामाक्षि संसेवितं ।
 सेंदुं बिंदुयुतं भवानि वरदे स्नाते स्मरेत् साधकः ।
 सुखस्यापि (?) सुरैर्द्रसिंधुजलवहाग्देवता भारती ।
 भवः पद्ममयी निरर्गलतरा मातर्मुखे तिष्ठति ॥

End.

इति श्रीपरमाज्वालातत्त्वं पंचांगमीरितं ।
 परारहस्यकं श्यामामर्ल्लस्वं कुलसंदरि ।
 गोप्यं गुह्यतमं सारं शिवदे पश्यवर्द्धनम् ।
 कीटियज्ञफलं प्राप्य कुलाचार्यैककारणं ।
 मृतं रोगापहं दिव्यं सर्वैश्वर्यप्रदायकं ॥
 सर्वैश्वर्यभक्तं देवेशि रहस्यं मम पार्येती ॥
 परागण्याय नोर्द्धयं दत्त्वा हानिर्भवेन्नमोः ।
 गुरुपूजां विधायादौ गुरुं संतोष्य यत्नतः ।
 गृहीयात् परमेशानि ज्वालामुख्या यथान्विधि ॥
 पंचांगमखिलं दिव्यं रहस्यं परदेवतं ।
 इदं रहस्यं परमं भक्त्या तव मयीदितं ।
 पंचांगमखिलं देवि गोपनीयं मयीनिवृत् ॥

Colophon. इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे ज्वालाशेष * : ज्वालामुखीसुखीवरजः संपूर्णः ।

विवरणम्—रुद्रयामलान्तर्गतज्वालामुखीलवर्णपीठस्य निवृत्तः ।

No. 80. रुद्रयामलं ज्वालापटलम् । Rudrayāmalaṁ Jvālā
 pāṭalam. Substance, country-made colourless paper, 12 × 6 inches.
 Folia, 5. Lines, 10 in a page. Character, Nāgarī. Date, ?
 Appearance, very old. The papers stick together and the writing is
 effaced. Verse. Generally correct. Complete.

A portion of the Rudrayāmala, being a guide to the worship of
 Jvālāmukhī.

पुस्तकैऽस्मिन् ज्वालामुखीपूजापद्धतिर्वर्तते ।

No. 81. रुद्रयामलं ज्वालासहस्रनाम । Rudrayāmalaṁ Jvālā-sahasranāma. Substance, country-made colourless paper, 12×6 inches. Folia, 11. Lines, 2-3 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1879. Appearance, very old, slightly worm-eaten, and torn. Verse. Generally correct. Complete.

A portion of the Rudrayāmala giving the thousand names of Goddess Jvālāmukhī.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीं नमो गुरवे सरस्वतीदपाय ।

भगवन् सर्वधर्मज्ञ भक्तानामभयंकर ।

परा मे यत्त्वया दत्तो वरः कैलाश (स ?) मानतः ।

क्षपथा परया नाथ तं मे दातुं चर्म (?) भव ॥

भैरव चवाच ।

मूलमंतत्त्वया प्रीतं वरं वरय पार्वति ।

तं प्रयच्छामि संसिद्धौ मनस (?) यदभीक्षित ।

श्रीदेव्युवाच ।

ज्वालामुख्या त्वया देव सहस्राणि (?) तत्त्वतः ।

प्रीक्तानि ब्रूहि मे मैत्र्या यदि मे त्वत्कृपा भवेत् ॥

End.

इदं धृत्वा सत्यवाही गत्वा रणधरां प्रति ।

निर्जित्य शत्रून् (तु ?) संचांसां प्रत्यायति गृहं (?) ॥

वारं (र ?) तथं पठेन्नित्यं शत्रुनाशाय पार्वति ।

वारचयं पठेन्नित्यं (स्त्रौ ?) मुक्तौ तु शतधा पठेत् ॥

वर्षार्थं दशधा नित्यं मारणार्थं च विंशति ॥

सौभनार्थं पठेन्नित्यं सप्तमांशिकी क्षमः (?) ।

भूयर्थं विंशता देवि पठेन्नामसहस्रकं ।

प्रत्यहमीकवारान्तं श्रुती मीचमवाप्नुयात् ।

अप्रकाश्यमदातव्यमवक्तव्यमभक्तिषु ।

असङ्गाय कुलीनाय कुपुत्राय दुरात्मने ।

गुरुभक्तिविहीनाय दीक्षाहीनाय पार्वति ।

दत्त्वा कुष्ठौ भवेज्जोके परत्र नरकं व्रजेत् ।

शत्रूनायुक्ताय भक्ताय साधकाय महात्मने ।

सचराय सुश्रीलाय दत्त्वा मीचमवाप्नुयात् ॥

Colophon. इति श्रीरुद्रयामले तंवे ज्वालासङ्खनानां (?) संपूर्णं संवत् १८७६ लिखितं
ब्राह्मभीमराम जेठ कृष्णपक्षे १४ ।

विवरणम् — रुद्रयामलान्तर्गतज्वालासङ्खनानामानि पुस्तकेऽस्मिन्मुद्राङ्कितानि ।

No. 82. रुद्रयामलं मारोद्धारः । Rudrayāmalaṁ Sāroddhārah.
Substance, country-made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 23. Lines,
4–14 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1850. Appearance,
very old, worn out, torn, and slightly worm-eaten throughout. Verse.
Not correct. Complete as regards a part.

A portion of the Rudrayāmala on the different kinds of clouds
and their actions under a dialogue between Umā and Mahēśvara,
in 11 adhyāyas.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

कैलासशिखरासीनं भैरवं परमेश्वरम् ।
गणकोटिसमाकीर्णं अक्षरीद्वीतकिन्नरैः ॥ १ ।
अर्द्धांगे ललितादेवी वामभागेन संस्थिता ।
भलाटे चंद्रमा चैव वर्तुकिः कण्ठमाश्रितः ।
तं दृष्ट्वा संभवो देवि (?) पार्वती परमपूज्यम् ।
ओं नमो वरदेवाय देवाधिपतये नमः ॥

पार्वत्युवाच ।

देवाधिदेवता चैव अनादिपरमेश्वरम् ।
विख्यातस्त्रिषु लोकेषु श्रुति (?) संस्कारकारकः ॥
मेघान् क्रीडन्तं देव कथं विद्युत् प्रज्ज्वालयते ।
क्रीडन्तं वर्षाकपं तु शरीरं तस्य क्रीडन्तम् ॥

इश्वरीवाच (?)

शृणु देवि परं गुह्यं मेघमाला यथाक्रमम् ।
वादशानां सङ्ख्येषु उद्धृतं षोडशतं मया ॥
मेघवर्णं प्रवक्ष्यामी सर्वशृणु मया (?)
चतुर्वर्णानि मेघानि विशेषेणाधुना शृणु ।
पूर्वार्द्धे जायते विप्र मध्यार्द्धे खवियस्तथा ।
अपराद्धे तथा वैश्वः शुद्धशास्त्रमिति रवौ ॥ २ ॥

मेषयाङ्गल (?) रूपेण वर्षतेपि च गीचरे ।

ब्राह्मणः श्वेतवर्णश्च त्रिविधोऽरुणवर्णकः ।

पीतवर्णो भवेदवैश्यः शूद्रः कृष्ण उदाहृतं (?) ।

विप्रस्य सर्ववर्णाणां (?) विप्रस्याण्डालमुच्यते ।

मधुरी गर्जति विप्रः त्रिविधो गुणगुमायते ।

वैश्यस्य गर्जनं घोरां शूद्रष्टमटमायते ॥

End.

कृष्णपीवा धूर्वं (?) विद्यात् मध्यमं चाधूर्वं भवेत् ।

संधं च ब्राह्मणी विद्यात् त्रिविधश्च दिनचये ।

सतरावेण वैश्य शूद्रस्य दर्शनेन तु (?) ॥

Colophon.

इति श्रीरुद्रयामलान्तर्गतमेषप्रकारतत्कार्यादिविषयकीऽयं प्रबन्धः ।

कांडि (?) काकरुद्रफलाध्यायो नामैकादशोऽध्यायः ॥ १ ॥ संवत् १८५०

कार्तिकशुक्ले १ सोमवासरे काशीमध्ये श्रीगंगातटे श्रीसोमेश्वराय नमः ॥

श्रीविश्वेश्वराय नमः लिख्यतं भवांडी वल्लतराम श्रीरम्तु ॥

विवरणम् - रुद्रयामलान्तर्गतमेषप्रकारतत्कार्यादिविषयकीऽयं प्रबन्धः ।

No. 83. लिङ्गाश्चनतन्त्रम् । Liṅgārcanatantram. Substance, country-made yellow paper, 15 × 3 inches. Folia, 10. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Verse. Not correct. Complete.

An original Tāntrika work on the worship of Śivaliṅga under a dialogue between Pārvati and Śiva, complete in 18 paṭalas. It is called also Jñānaprakāśa.

Beginning. ओं नमः शिवाय । श्रीदेव्युवाच ।

कामरूपं समासीनं शूद्रं विदग्धेश्वरं ।

पप्रच्छ सादरं देवी योगमाया जगन्मयी ॥

तपोधन महादेव सर्वेश्वरामौश्वर प्रभो ।

पुरा यत् सूचितं देव शिवलिङ्गाश्चनं प्रभो ॥

हृदये विद्यते देव मम शल्योपमं सदा ।

इदानीं परमेशान कृपया शल्यमुद्धर ॥

शिवलिङ्गाश्चनं तन्नं विचार्य कथय प्रभो ॥

साङ्गोपाङ्गेन सहितं रहस्यं यच्च विद्यते ।
 देवगन्धर्वमनुजा असुरराक्षसाश्च ये ।
 ते सर्वे सिद्धिमायान्ति शिवलिङ्गाच्च नान्यत् प्रभो ॥
 पूर्वं हि पार्श्वते देव वाक्यं मे वै महेश्वरी
 सर्वं हि कण्ठ्येषान् यथैह तव वल्लभा (भा ?) ॥

ईश्वर उवाच ।

श्रेष्ठं नगात्मजं प्रीतिं मेनकानगनन्दनि ।
 एतज्ज्ञानं महेश्वरानि ज्ञातुं वरानने ॥

सत्पूजासु देवशि लिङ्गपूजापरं पटम् ।
 लिङ्गपूजा विना देवि अन्यपूजा करोति यः ॥
 विफला तस्य पूजा आदत्ते नरकमाप्नुयात् ॥
 अश्विन् त्रिविधो देवि यदि लिङ्गं न पूजयेत् ।
 तत्पूजनात् परमेशानि त्रयश्चण्डालतां व्रजेत् ॥
 शिवार्चनं पूजासु यदग्रं वर्जितं सदा ।
 विहागर्त्तसमं देवि तदग्रं विहि पार्ष्वति ॥
 अन्नं विना पयो मूत्रं तस्य वेश्मानि कामिनि ।
 शिवपूजां विना देवि अन्यपूजां करोति यः ॥
 सर्वं विहासमं तस्य पुण्यं तेनैव च ॥

† + + + †

गौयते परमेशानि प्रथमं शिवपूजनं ।
 शिवपूजां विना देवि नास्ति पूजा कदाचन ॥
 शिवपूजां विना देवि अन्यपूजां करोति यः ।
 स एव रसनाहीनः कुम्भीरी जायते प्रियं ॥

In the third pātala, different kinds of līngas and their respective worshippers are thus enumerated.

चतुर्धा पार्थिवं लिङ्गं सत्सामेदेन पार्ष्वति ।
 शुक्लं रक्तं तथा पीतं कृष्णञ्च परमेश्वरि ।
 शुक्लं ब्राह्मणे शक्तं क्षत्रिये रक्तमिष्यते ।
 हरितं वैश्यजातौ तु कृष्णं शूद्रे प्रकीर्तितम् ॥

End.

आदी संपूज्य देवेशि पार्थिवं निष्कमकुत ।
 ततोऽन्यं पूजयेद्विषि अन्यथा निष्फलं भवेत् ॥
 तत्रैव गुह्यं वक्ष्यामि पार्थिवस्य च पूजने ।
 पार्थिवं पूजयेद् यत् मासि मासि वगानने ।
 चतुर्दश्यां महेशानि शुक्लायां वरवर्णिनि ॥
 कृष्णायाम्ना महेशानि अमावस्यां विधिपतः ।
 निम्नाय चतुर्दश्यां (?) निष्कं भक्त्या च पूजयेत् ॥
 सत्त्वत्सरे च देवेशि कृता पूजा च या प्रिये ।
 सर्वं फलमवाप्नोति नान्यथा तु कदाचन ।
 अपरैकं महागुह्यं सारात्सारं परात्परं ॥
 शृणु वक्ष्यामि चार्त्तार्त्तं येन ब्रह्मसमा भवेत् ॥
 एकहस्ते महेशानि निम्नाय पार्थिवं शिवं ।
 पूर्वोक्तिविधिना देवि पूजयेद्यत् पार्थिवस्य ॥
 दक्षिणं वामहस्ते वा निम्नाय यं च पार्थिवं ।
 तत्फलं परमेशानि लब्ध्वन्निसमा (?) भवेत् ॥
 पूजनात्तु च लिङ्गानां यत्फलं लभते नरः ।
 तत्फलं परमेशानि नान्यथा तु कदाचन ॥
 लिङ्गपूजासमं ज्ञानं समं ज्ञानं न वर्तते ।
 लिङ्गपूजा परं तत्त्वं लिङ्गपूजा परं तपः ।
 लिङ्गपूजा परं ज्ञानं लिङ्गपूजा परात्परं ।
 ब्रह्माण्डसकलं देवि सदा लिङ्गमयं प्रिये ।
 अतएव महेशानि लिङ्गं यत् प्रपूजयेत् ।
 ब्रह्माण्डं पूजयेत्तेन सततं परमेश्वरि ।
 इदं लिङ्गार्चनं तन्म ज्ञानशारं (?) परात्परं ।
 संपूर्णं (?) परमेशानि साक्षात्कीर्त्तौ (?) शुचिस्मिते ।
 एतत्तत्त्वं वरारोहं सततं समं मन्दिरे ।
 स एव धन्यो देवेशि स एव श्रीसदाशिवः ।
 कैलासमहेशाकारं पश्यामि तस्य मान्दरम् ॥ *

Colophon.

इति श्रीलिङ्गार्चनतन्त्रे ज्ञानप्रकाशे देवेश्वरसंवादे अष्टादशः पटलः ॥ * ॥
 समाप्तीयं (?) लिङ्गार्चनतन्त्रं समाप्तं ॥ श्रीश्रीशिवचरणे समं भक्तिरस्तु ॥
 श्रीश्रीदुर्गा श्रीश्रीहरिः शरणं श्रीश्रीदुर्गा श्रीश्रीकालि (?) चरणे समं भक्ति-
 रस्तु ॥ श्रीश्रीनारायण । श्रीश्रीसरस्वत्यै देव्यै नमः । श्रीश्रीदुर्गा ।

विवरणम् - लिङ्गाश्च नाभिं मूलतन्त्रमत्र शिवलिङ्गाश्च न विधिर्हितः ।

No. 84. वीरेश्वरसंवादः । Vireśvarasamvādaḥ. Substance, country-made white and yellow paper, 10 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and the papers stick together. Verse. Not correct. Complete.

A portion of the Kāśikhanda of the Skandapurāṇa on the worship etc. of Vireśvara (God Śiva) as performed by women desirous of male children.

पुस्तकेऽस्मिन् वीरेश्वरपूजनव्रतं वर्तते ।

No. 85. वरीवस्यारहस्यं प्रकाशमञ्जितम् । Varivasyārahasyam prakāśasahitam. Substance, country-made white paper, 12 × 6 inches. Folia, 71. Lines, 7-9 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, old, and written by different hands. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

Varivasyārahasya is a work on the mysteries of Tāntrika philosophy in verse by Bhāṣkara Rāya, surnamed Bhāṣkarānanda Nātha. The commentary on it, entitled Rahasya, is by the author himself. The codex contains both the text and commentary mixed together. The authorities quoted are Vāmakeśvara Tantra, Yoginī-hṛdaya, Virupākṣa Pañcāśika, Śambhavānandakalpapatā, etc.

Beginning. श्रीगुरुर्जयतितराम् ॥

विद्यानां च मनुना मनसंख्यानां च विद्यानां रहः ।

उपदेष्टा जयतितरां नरमिह नन्दनाथगुरुः ॥

वरीवस्यारहस्याख्यो ग्रन्थो यः स्वेन निर्मितः ।

तत्र दुर्घटशब्दानामर्थः संक्षिप्य कथ्यते ॥

तद्विज्ञानार्थं स गुरुमेवाभिगच्छेदाचार्यवान् पुरुषो वेदेत्यादिमुत्था
गुरुपसदनस्य तत्त्वज्ञानजनकत्वात् प्रथमं सकलमन्त्राधिष्ठाहृद्देवता इव पर-
रूपं गुरुवच्यवेषेण तद्देवतं नारसिंहं च विघ्नविघातायास्तु वः संप्रदायं
तदाज्ञयेव प्रवर्त्तयति ।

The principle of creation is thus referred to:—

नैसर्गिकी स्फुरता विमर्शरूपास्य वर्तते शक्तिः ।
यथोगादेव शिवी जगदुत्पादयति संहरति ॥ ३ ॥
सावश्यं विज्ञेया यत्परिणामादभूदेष्टा ।
अर्थमयी शब्दमयी च क्रममयी देहमय्यपि च सृष्टिः ॥ ४ ॥

End. नास्ति ।

Colophon. इति श्रीचृमिंहानन्दनाथचरणाराधकेन भास्कररायनाम्ना भासुरानन्दनाथेनी-
परिणी (?) वरीवस्यारहस्ये तत्प्रकाशे च प्रथमोऽंशः ॥ १ ॥

विवरणम्—वरीवस्यारहस्यं नाम तान्त्रिकनिबन्धोऽयं श्रीभास्कररायापरनामकश्रीभासुरानन्द-
नाथनिरचितः असंपूर्णत्वात् पुस्तकमिदं न सत्यगालीचनमर्हति ।

No. 86. मातृकाभेदतन्त्रम् । Mātrikābhēdatantram. Substance,
country-made yellow paper, 18 x 5 inches. Folia, 22. Lines, 8-10 in a
page. Character, Bengali Date, ? Appearance, old, and worn out.
Verse. Generally correct. Complete.

An original Tāntrika work treating of the Śākta system as
explained by Śiva at the request of Pārvaṭi. Complete in 14 paṭalas.
It begins with the rules of preparing gold chemically, etc., thus :—

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ।

कैलासशिखरे रम्ये नानारत्नीपशोभिते ।

पद्मच्छ परया भक्ता भैरवं परमेश्वरं ॥

श्रीचण्डिकीवाच ।

त्रिपुराप्रज्जनं नाम सर्व्वरत्नैर्विशेषतः ।

कालकालं स्वर्णरत्नं गुप्तभावं तथा मणिः ॥

केनोपायं देवेश स्वर्णरत्नादि लभ्यते ॥

तदस्व विशेषेण यथा रत्नादिकं भवेत् ।

यथोक्तं मूर्त्तितन्त्रेषु तदस्व दद्यानिधिः ॥

श्रीशङ्कर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि यथा रत्नादिकं भवेत् ॥

सुतंजसा पारदं किं रत्नं नहि लभ्यते ॥

The second pātala begins with a description of how a child is born in the womb of its mother. At the request of Pārvatī, God Śiva says :—

मणिपूरे महापद्मे सुषुम्नामध्यसंस्थितं ।
 तस्मान्नालेन देवेशि नाभिपद्मं मनाङ्गर ।
 रभ्रवयसमायुक्तं सदाशुक्रविभूषितं ।
 ऊर्ध्वनालं सहस्रारं अतः पृष्ठविभूषितं ।
 तस्मादेवस्तनहन्वं वर्द्धमानं दिने दिने ।
 मध्यनालं सुसुम्नानं वृत्ताकारं सुशोभनं ।
 आयोन्ययमधीनालं सदानन्दमयं शिवे ॥
 नाभिपद्मस्तु यद्वपुं तत्पृष्ठं समाङ्गिता ।
 विन्दुस्थानं मध्यदेशे सदापद्मविराजितं ।
 बाह्यदेशे चाष्टपदं चतुरस्रञ्च तदङ्घ्रिः ॥
 चतुर्द्वारसमायुक्तं सुवर्णाभं सहस्रकम् ।
 तत्पत्रेण भवेत् पुष्पवलययुक्तं विपचकम् ॥
 प्रफुल्लं तु विपचारे वाह्यं रुधिरदर्शनम् ॥
 याते शुक्ले पद्ममध्येऽस्मिन्तस्मिन् जायते ॥

In the fourth pātala drinking is thus recommended by Śiva :—

महापातकयुक्तेन कारणं पीयते यदा ।
 ज्ञानान्मुक्तिर्भवेत् सत्यं जातिर्भेदादिकं न हि ॥
 कारणं देवदेवेशि मीचदं सर्वजातिषु ॥

End.

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि साधिकायाथ लक्षणं ।
 दिव्यशक्तिर्विशक्तिर्गुरुशक्तिस्तथापरा ॥
 कुलशक्तिः कामिनी च नरशक्तिः कुमारिका ।
 श्रीगुरुं पूजयेद्भक्ता स्वदेहदलपूर्वकं ।
 अन्यथा तु स्वदेहस्य नियन्त्रो जायते ध्रुवम् ।
 सप्तजन्मनि सा देवि पुंयलिजायते ध्रुवम् ।

Colophon.

इति मातृकाभेदतन्त्रे चतुर्दशं पटलः ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—शक्त्युपासनाविषयकीमातृकाभेदतन्त्राभिधीयं निबन्धः ॥

No. 87. बालाकवचम् । Bālākavacam. Substance, country-made yellow paper, 10 × 5 inches. Folia, 19. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Not correct. Incomplete.

A guide to the worship of Bālātripurāsundarī, containing the formula of a kavaca or amulet in her name.

Beginning. श्रीरत्न ॥ श्रीं श्रीबालायै नमः । अस्य श्रीबालापरमेश्वरीकवचमंतस्य
राद्रसिंहा मूर्ति (१) कविः । ज्ञां ज्ञां कूं कूं ज्ञां ज्ञां पंक्तिदः ॥ ऐं ह्रीं
स्रीः श्रीबालापरमेश्वरीदेवता ऐं बीजं ॥ स्रीः शक्तिः ॥ ह्रीं कौलकं मम
चतुर्वर्गफलप्राप्तये सर्वविघ्ननिवारणार्थं विनियोगः ।

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् बालाविपुरसुन्दर्या. कवचं पूजापद्धतिय विद्यते ॥

No. 88. परानंदतन्त्रम् । Parānamdatantram. Substance, country-made colourless paper, 9 × 3 inches. Folia, 11. Lines, 4-7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains only a portion of the second chapter or pāda of the Parāmandatantra on Dikṣā.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीशारदायै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीत्रिपुर-
सुन्दर्यै नमः ॥ अथ दावां प्रवक्ष्यामि (१) देवि संक्षेपतच्छृणु (संक्षेपतः
शृणु ?)

वेदाभ्यासनिरत देवीर्भाक्तिसमन्वितं । १

एव प्रकाशतं (?) सिध्यं (?) प्रगच्छेदगुरुपुंगव. ॥

End. नन्दुहामनकानि तु उच्छिष्टं देवि दीयताम् ।

श्रीपातीवन्दुमुद्राय स्वास्मादनेन प्रयत्नः ॥ ५२ ॥

पूर्णाभिषेकसिद्धयर्थं दीपन सह दीयता ॥ ५४ ॥

Colophon. इति श्रीपरानंदतन्त्रे सपादलक्षणार्थे संक्षेपे द्वितीयपादे हाचिंशष्टिब्रह्माय
कामी नाम पंचमोऽङ्कः (?) संपूर्णं (?) ॥ श्रीगुरुदेवतापणमस्तु ॥ श्रीसांख्य
प्रियापणमस्तु ॥ क ॥

विवरणम्— पुस्तकेऽस्मिन् परानन्दतन्त्रीयद्वितीयपादस्य पञ्चमाङ्गिकमात्रं वर्त्तते ।

No. 89. बालार्चाक्रमदीपिका । *Bālārcākramadīpikā.* Substance, country-made colourless paper, 10 × 5 inches. Folia, 32. Lines, 5 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the Tāntrika rites and daily oblations enjoined upon the votaries of Bālātripurāsundarī, entitled Bālārcākramadīpikā. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

क्षणानन्दगुरुं नत्वा नत्वा श्रीपरदेवतां ।

क्रियते ऋत्विजाय बालार्चाक्रमदीपिका ॥ १ ॥

प्रातःक्षणमकृत्वा तु यो देवो भक्तितीर्थयत् ।

तस्य पुजा तु विफला श्रीचक्षुषीना यथा क्रिया ॥ २ ॥

End.

बालार्कायुततेजसं विनयनां रक्तावरोत्सादिनी

नानालङ्कतराजमानवसुधं बालीतुवाद् (बालेन्दुवाद् ?) शंखरां ।

हस्तैश्चिधनुःसृष्टिं सुखशर पाश मुदा विभती

श्रीचक्रास्थितसुन्दरी विजयतामाधारभूता स्मरत् ॥

तदुक्तं मारदातिलके

सर्वैः पुथैः सदा प्रज्या विहिताविहितैरपि ।

कर्त्तव्या सर्वदेवानां भक्तियोगोऽयं कारणं ॥

Colophon. इति श्रीबालार्चाक्रमदीपिकाया समाप्तं (१) ॥ शुभमस्तु ॥ श्रीरम्भुसमाप्तं च ॥

विवरणम्— बालात्रिपुरासुन्दरीपूजापद्धतिरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 90. बालाजपः । *Bālājapah.* Substance, country-made white paper, 6 × 2 inches. Folia, 4. Lines, 2-7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Not correct. Complete.

A guide for the utterance of the different *vijays* relating to Tripurāsundarī.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ बालायाः जपप्रकारः (?) साह ॥ अथ श्रीबाला-
विपुरसूरी (?) मन्त्रस्य दक्षिणामूर्तिः ॥ अष्टपिः पौक्तकन्दः बालाविपुरा-
देवता ॐ वीजं क्लृं कौलकं सौः शाक्तं. बाला विपुरसूदरी प्रीत्यर्थं जपे
विमर्शगः ॥

End.

गुह्यातिगुह्यगीर्णां त्वं गृह्णाणां कृतं जपं ।
सिद्धिर्भवतु मे देवि तत्प्रसादात् त्वयि स्थिता (?)
इति देव्यावामकरं जपं समर्पयत् ॥

Colophon.

नास्ति ।

विवरणम्—बालाविपुरसुन्दरोमन्त्रजपविषयकीडयं निबन्धः ॥

No. 91. बालादेवीपूजाप्रयोगः । Bālādevīpūjāprayogaḥ. Sub-
stance, country-made colourless paper, 8 × 5 inches. Folia, 8. Lines,
9-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old,
worn out, and slightly worm eaten in parts. Prose. Generally correct.
Complete.

Another guide to the worship of Bālātripurāsundarī.
Anonymous.

बालाविपुरसुन्दरीपूजाविषयकीडयमपरी निबन्धः ।

No. 92. बालासहस्रनाम । Bālāsahasranāma. Substance, country-
made white paper, 12 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 1-8 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct.
Complete.

This is a part of Umā Mahesvarasāhivāda, which again forms
a part of the Rudrayāmala, containing one thousand names of
Bālātripurāsundarī.

पुस्तकेऽस्मिन् रुद्रयामलीयोमामहेश्वरसंवादात्तर्गतं बालाविपुरसुन्दरीसहस्रनामानि वर्णिते ।

No. 93. महाविद्या । Mahāvidyā. Substance, country-made colourless paper, 10 × 5 inches. Folia, 25. Lines, 5-13 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the worship of Mahāvidyā, a goddess of a dark complexion and having five heads and ten hands, etc., as described in this work in her Dhyāna or meditation.

दंष्ट्राकरालकृष्णांग पञ्चवक्त्रां विलीचनां ।
महाविद्यां दशभुजां लंबीश्रीमकृष्णाशुकां ।
अङ्गि च मसलं शूलं भालकं भद्रकं (?) वाणमेव च ।
शस्त्राग्रेतानि विभ्राणां दक्षिणाधः क्रमात् (?) ।
वामोर्ध्वं हस्तभारस्यधनुःपाशं च विभ्रतौम् ।
उभरं शेटकं चैव कपालं सिंहगामिनीं ।
चित्रदंष्ट्रां वध्वा तु नमस्कारांश्च कारयेत् ॥

The goddess is worshipped for a charm to hold ferocious animals etc. spellbound (Stambhana), as we find at the beginning :—

श्रीं अस्य श्रीमहाविद्यावनदुर्गाविपुरमन्दरीमलराजमन्दस्य अरण्य ईश्वर ऋषिः
अननुपुच्छं श्रीश्रंत्यामी नारायणी किरातरूपधारी श्रीमहाविद्यावनदुर्गा
ईश्वरी देवता दं. वोज क्रीं शक्ति स्थाहा कोलकं सम विरोधिसर्वदुष्ट-
क्षमनार्थं श्रीमहाविद्यावनदुर्गाविपुरमन्दरीप्रसादसिद्धार्थमवजपे विनययोगः ॥

End.

अहंशुभ्रियमंत्रं मे गोपायधृष्टपयस्तेविदा विदुः । ऋचः सामानि यजुंश्च
साहि श्रीरमतायतां संततं योरस्त ॥ समस्त मंगलानि भवंतु ।

Colophon. इति श्रीमहाविद्या समाप्त (१) ॥ श्री ॥

विवरणम्—महाविद्यापामनाविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 94. शक्तिरत्नाकरः । Śaktiratnākaraḥ. Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches. Folia, 31. Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A work treating of Śakti, compiled from several Paurāṇika and Tāntrika works, such as Devipurāṇa, Kālīpurāṇa, Kurmapurāṇa,

Caṇḍīpurāṇa, Vṛihaddharmapurāṇa, Mārkaṇḍeyapurāṇa, Skanda purāṇa, Kulacūḍāmaṇi, Śaktiyāmala, Mantrakosa, Jñānārṇava, Śaivāgama, Vijamuktāvali, Śivarahasya, Rādhātānta, etc., consisting of five ullāsas or chapters, of which the first chapter is called Brahmanirūpaṇa, the second Durgasvarūpanirūpaṇa, the third Durgā-māhātmyanirūpaṇa, the fourth Durgāpūjāmāhātmya, and the fifth Daśavidyā (nirūpaṇa ?), by Rājakiśora.

Beginning. श्री नमोगणेशाय ॥

या शक्तिर्गिरिशस्य चतुरधिका दृष्टिः परा शान्धयी
कण्ठं गौः श्वर्यं रथा च रसनामध्यं रसेकात्मिका ।
घ्राणं चापि च गन्धिका किमपरं प्राणात्मिका सामने ।
वन्दे तां त्रिगुणैकबन्धितपदां भूयोपवर्गप्रदाम् ॥
सष्टः दृष्टिमयी हरैश्च नितरां त्वं पालयित्री परा
सङ्कर्तुः कलनैककारणमङ्गी निष्कारणं त्वं मदा ।
यत् त्वं सेहविलंपमान्मलभवो (?) ब्रह्मति ह्रस्वकी
ब्रह्मब्रह्ममयी त्वमेव परमाऽनुच्चार्य्यहृषीऽप्यमौ ॥
ब्रह्माङ्गी हरिणीश्वरीमृगपतीरुद्रीऽभवत् केशवी
ब्रह्मासी गणनायकः कश्चिन्मुखस्तत्पादसंवापरा (?) ।
मन्ये ते किल शाश्वतीमतिरङ्गी वैश्वमेव गताः
प्रौढोऽज्ञानशिशुं विना न (?) कृष्णः स्यात्तु सदा मातरि ॥
शैवायां शिवरूपिणीञ्च मनसा पश्यन्ति विश्वात्मिकां
सर्वं विष्णुपरायणाश्च परमं ब्रह्मति यो गिरिजाः ।
केचिद्विश्वनिदानशक्तिमपरं वस्तेकशक्तिं जना
वन्दे सर्वजगत्प्रियाञ्च नियतं वाञ्छन्ति वित्तप्रदाम् ॥
तस्याः किञ्चिदहं समस्त जगतां सारैकशक्तेः कियान्
नानातत्त्वप्राणपुष्पकवरादाहृत्य चामीदृतः
कुर्वे पुस्तकस्य रचनं (?) श्रीशक्तिवत्पाकरं
शक्ता धारणपादपद्मविभां श्रीराज केशीरम् (?) ॥

End.

श्रीभैरव उवाच ।

विद्याचतुष्टयी प्रीता दुर्गाया सम भाविनि ।
तां विहाय कथं तारा प्रीता सर्वजन प्रिये ॥

श्रीदेव्यावाच ।

साधु पृष्टं त्वया वत्स सर्वप्राणिहिते रते ।
 यथा तारा तथा दुर्गा विश्वधी नान्ति यद्यपि ।
 तथापि तत्पकाशाय भयं जातं पदं पदे ।
 शृणु वत्स महादेव गुरुन् दुर्गामनूहवान् ।
 परमा अपरानन्दः परमेशो शुभोदयः ।
 कृष्णः कालः कामनाया दिव्यीषा भैरवादिनः (?) ।
 नारदः काश्यपः शम्भुर्भागवः कुलकौशिकः ।
 एतं पञ्च महादेव सिद्धीषाः परिकीर्त्तिताः ॥
 रुद्राचार्यः क्षमाचार्यः परमासनसंज्ञकः ।
 कुमारीशः शक्तिधरो मानानन्दः प्रभञ्जितः ।
 हरिशर्मा विष्णुशर्मा दत्तात्रेयः प्रियवन्दः ।
 बहुना शाकिनो देवी चर्यानाथः प्रकीर्त्तितः ॥

तथाच विश्वसारे

जमदग्निभैरवाजो भृगुर्गौतमकाश्यपाः ।
 विश्वामिवः शिवो नन्दो क्राङ्गली स्थण्डिलस्था ।
 एतः च ऋषयः प्रोक्ता दुर्गोन्मत्तस्य पार्श्वेति ।
 भान्येन लभन्ति विद्या सर्वसम्पत्प्रदायिनी ।
 नातः परतरा विद्या तीर्थं नातः परात्परम् ॥
 विद्या चूडामणिद्वये कथिता पद्मयानिना ।
 काश्यपः काङ्गलिधेव शिवानन्दोऽथ गौतमः ।
 न्यवनः शुकशक्रो च पुलस्त्यः पुलहः कतुः ।
 विश्वप्रथैव दुर्वासः शान्तानुः सगरः कपः ।
 सर्वे देवाश्च शाक्तानः (?) सर्वतन्त्रसम्बिताः ।
 नहि शक्तिं विना देवि प्रकाश उपलभ्यते ।
 ये शाक्तास्ते महात्मानः सर्वधर्मपरायणाः ।
 ते श्रैवा स्ते वैष्णवाः स्मृते सर्वे शिवपूजकाः ।
 तत्रैव शिवरूपेण विचरन्ति महीतले ।
 तेषां समानं देवेशि न कुत्रापि महीतले ।
 देवकृटास्त्रिका विद्या कथिता पद्मयानिना ॥

Colophon.

इति श्रीशक्तिरवाकरे पञ्चमीज्ञासः समाप्तः ॥ ० ॥ ० ॥

विषयम्—शक्तिरत्नाकरी नाम विविधपुराणतन्त्रशास्त्रसंगृहीतः शक्तिस्वरूपदिविषयकसांख्यिक-
निबन्धोऽयम् । पुस्तकेऽस्मिन् पञ्चीभासा वर्तन्ते । तत्र प्रथमोऽङ्कासे ब्रह्मनिरूपणं । द्वितीये दुर्गा-
स्वरूपनिरूपणं । तृतीये दुर्गासाक्षात्कारनिरूपणं । चतुर्थे दुर्गापूजामाहात्म्यं । पञ्चमे च दश-
विद्यानिरूपणमस्ति ॥

No. 95. शब्दार्थचिन्तामणिः । Śabdārthacintāmaṇiḥ. Substance,
country-made white paper, 16 x 7 inches. Folia, 354. Lines, 11-12 in a
page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1957. Appearance, fresh, and
written by different hands. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Śāradātilaka by Premanidhi Pantha.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

यदीयांघ्रिहंदांजुजभजनतीवोजविधिका-
दपि श्रीमन्तः स्युर्भट्टिति गतभाग्या अपि जनाः ।
अमुं माह्विभत्याः पतिममलमत्यादिजननं
मदा वंदे वंदे कमपि कृतवीर्यात्मजतनुं ॥ १ ॥
अ तात्पर्यज्ञोहं गिरिशचक्रं नापि च दृष्ट्वा
स पांथः संदेहं गमयति सुदूरं भट्टिति यः
तथाप्येतत्तत्त्वावुनिधितरणे मे चपलतां
कृपाभिः श्रीमर्त्तुर्नाहं सद्गुणाय भवतु (?) ॥ २ ॥
शब्दार्थचिन्तामणिरेष नामतो
यंथोऽभवत् प्रेमनिर्भेर्हिजाधिपात् ।
न तत्र चित्रं कृतवीर्यमंदन
प्रसादलभ्यं किमिहास्ति नेप्सितं ॥ ३ ॥
शारदातिलकसंज्ञनिर्बंधे
टिप्पणानि बह्व्यः प्रचरन्ति ।
तावतापि च परिश्रममेतं
सार्थकौकुरुत सारविदीक्षाः ॥ ४ ॥

End.

कार्यं प्रेमनिर्धियदापि पतिजी (?) यंथी नवीनः क वा
कुत्वासी परसंमतार्थविसरप्रोद्भवार्थस्पृहा ॥
यस्य द्योतमती सती गुणवती मातापितीर्मायति (?)

नाम प्रेमनिधीति पञ्चकुलभूः कूर्मचलीजन्मभूः ।

रूपाय कृतवीर्यजायुतपदे वाराणसीवासभूः

तन्मे पूर्वमनादिदुः शिविश (१) १५ पटलः शब्दार्थचिन्तामणी ।

शब्दत् (१) १८५७ वैशाखशुक्लचतुर्थी समानीऽयं ॥

विवरणम्—कूर्माचलीयप्रेमनिधिपात्रावरचितशब्दार्थचिन्तामणिनामकीऽयं शारदातिलक-
भिधतान्निकनिबन्धैटिप्पणिरूपीयः ।

No. 96. शाक्तानन्दतरङ्गिणी । Śāktānandatarāṅgiṇī. Substance, country-made paper of several colours, 16 x 3 inches. Folia, 110. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A Tāntrika work on Śaktism, compiled from several Tāntrika and Paurāṇika works, such as Śāradātīlaka, Yāmala, Sammohatantra, ūrdhāmāyā, Mahātantra, Pūjāpradīpa, Bhaviṣyapurāṇa, Kulārṇava, Samayātāntra, Rudrayamala, Viṣṇudharmottara, Markandeyapurāṇa, Skandapurāṇa, Liṅgapurāṇa, Kālikāpurāṇa, Yoginihṛdaya, Śṛkrama, Kulacuḍāmaṇī, Gandarvatāntra, Vṛhatsṛkrama, Guptadikṣātāntra, Śānatkumāratantra, Kumāritāntra, Mundamālātāntra, Gautamiyatantra, Muktāvalī, Bhūtasuddhi, Kāmadhenutantra, Montrakōṣa &c. by Brahmānanda. It consists of 17 chapters or ullāsas, of which the first chapter treats of our body as created in the womb, the second of Dikṣā, the 3rd of Yoganirṇaya, the 4th of our duties in the morning, the 5th of Āsana, the 6th of Yogavidhi, the 7th of Nityapūjā, and the 8th of the Mālāvidhāna, etc., and so on. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices*, No. 3182.

Beginning. श्रीं नमः परमदेवतायै ॥

प्रणम्य प्रकृतिं नित्यां परमात्मखरूपिणीं ।

तन्यते भक्तिसुख्यर्थे शाक्तानन्दतरङ्गिणी ॥

अथ का प्रकृतिः ॥ तथाहि गुणत्रयसाम्यावस्था प्रकृतिः ॥ तथाचीनं
यामसि ॥

सत्त्वं रजसम इति गुणत्रयमुदाहृतं ।
 सांभ्यावस्थेति चैतेषामव्यक्तां प्रकृतिं विदुः ॥
 सा एव मूला प्रकृतिः प्रधानं पुरुषोऽपि च ॥

End.

दुर्गेका परमा देवी दुर्गेका परमं पदम् ।
 दुर्गेका परमं ज्ञानं दुर्गेका ज्ञानमेव च ॥
 दुर्गेका परमं सत्त्वं दुर्गेका परमा गतिः ।
 दुर्गेका परमं देवं दुर्गेका परमौषधं ॥
 दुर्गेका सुखमव्यक्तं दुर्गेका निर्वृतिः परा ॥
 दुर्गेका परमा तुष्टिर्दुर्गेका परमं यज्ञः ।
 दुर्गेका परमं तत्त्वं दुर्गाभिन्नमिदं जगत् ॥

इति भविष्यपुराणवचनेभ्यः—

प्राणप्रयाणपाथेयं संसारव्याधिभेषजं ।
 दुःखार्णवपरित्राणं दुर्गानामाचरद्वयम् ।

Colophon.

इति शाक्तानन्दतरङ्गिण्यां श्रीमनिर्णयोद्गादश्रीज्ञासः समाप्तः ॥ ० ॥ समाप्तः
 श्रीऽयं ग्रन्थः ॥ श्रीदुर्गा जयति ।

विवरणम्—श्रीमद्ज्ञानन्दविरचितशाक्तानन्दतरङ्गिणीनामकः सुप्रसिद्धतान्त्रिकनिबन्धोऽयम् ।

No. 97. शरदातिलकम् । Śāradātilakam. Substance, country-made colourless paper, 12 x 4 inches. Folia, 164. Lines, 6-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and written by different hands. Verso. Not correct. Complete.

A compiled Tantrika work of great repute in Bengal, complete in 25 patalas or chapters, by Luṅṣmaṇa Desikendra, son of Śrīkṛiṣṇa and grandson of Vijayācārya. This work has been noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices*, No. 733, and also in the India Office Catalogue, Nos. 2542, 2543, 2544, page 857, part IV.

Beginning. श्रीवसिंहाय नमः ।

निव्यानदवपुर्निरंतरगन्तुं चाशुदर्थः क्षमात्
 व्याप्तं येन चराचरात्मकमिदं ब्रह्मार्थरूपं जगत्
 ब्रह्मब्रह्मयदृष्टिरे सुकृतिनश्चैतन्यमनर्गतम्
 लक्ष्मीस्वादिनिर्गमं शशांकसदनं वाचामधीशं महः ॥ १

चन्तस्मितीकृतमितन्दुललावतंस
 मिन्द्वीवरोदरसङ्घीदरनेचशीभिः ।
 हेतुस्त्रिलोकविभवस्य नवेदुमीले
 रंतःपुरं दिशतु मंगलमादराहः ॥ २ ॥
 संसारसिंधोस्तरणैकहेतून्
 वंदे गुह्यं मूर्द्धि शिवस्वरूपान् ।
 रजांसि येषां पदपङ्कजानां
 ति (ती ?) यथाभिषेकश्चयमावहति ॥ ३ ॥
 सारं वक्ष्यामि तेषां शारदातिलकं शुभम् ।
 धर्मार्थकाममोक्षाणां प्राप्तेः प्रथमकारणं ।
 शब्दार्थसृष्टिर्भुनिभिश्चन्दोभिर्देवतैः सह ।
 विधिवन् संलयंचाणां तंचेऽस्मिन्नभिधीयते ॥ ५ ॥

End.

तस्मादभदखिलदेशिकधारणेन्द्रः
 षट्कर्मसागरविहारविनोदशीलः ।
 यस्य त्रिलोकविदितं विजयाभिधान
 माचार्यपण्डित इति प्रथयन्ति सन्तः ॥
 तन्नन्दनो देशिकदेशिकीभू-
 ष्ट्रीव्रण इत्यभ्युदितप्रभावः ।
 यत्पादकारणसुधाभिषेका-
 लक्ष्मीं परामश्रुवते कृतार्थाः ॥
 आचार्यविद्याविभवस्य तस्य
 जातः प्रभोर्लक्षणदेशिकेन्द्रः ।
 विद्यास्त्रशेषासु कलासु सर्व्वा-
 स्त्रपि प्रद्या यो महतीं प्रपेदे ॥
 आदाय सारमखिलं निखिलागमेभ्यः
 श्रीशारदातिलकनाम चकार तत्र ।
 प्राज्ञः स एव षट्क्षेरिह तत्संख्येः
 प्रीतिप्रदानविधये विदुषां चिराय ॥
 अगत्यांता शंभोर्वपुषि कलितार्द्धेन वपुषा
 जगद्रूपं शब्दत् सृजति महनीयामग्निं त्रिरं

सदृशं सव्यार्थं (?) लनभरनता शंकरवधू-
भवं ह्यभूयादवजनितदुःखीघ्नमनी ॥

Colophon. इति श्रीशारदातिलके पंचविंशः पटलः ॥

विवरणम्—शारदातिलकनामधेयसाम्बिकनिबन्धविशेषः सुप्रसिद्ध एव ।

No. 98. शारदातिलकटीका । Śāradātilakaṭikā. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 181. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgarī. Date, ? Appearance, very old, and written by different hands. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the Śāradātilaka, entitled Padārthādarśa, by Rāghava.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीकण्ठं निजताण्डवनत (?) प्रोद्दामनीदादरं
पश्यत्यहनुक (?) द्रुतपिया (?) संभातभावं मुक्तः ।
मन्दान्दोलितदुग्धसिन्धुलहरीलीलालसं लोचन-
प्रान्तालोकनमातनोतु भवतां भूतिं भवान्याः शुभम् ॥ १ ॥
संसिध्यमानमृषिभिः सनकादिमुख्यै-
र्यौगैकगम्यमविनश्यत्तमादि भूतं ।
संसारद्वन्निगमसारविचारसारं
शैवं मही मनसि मे सुदधातु (सुदमादधातु ?) ॥ २ ॥
भद्राय भवतां भूयाद्भारती भक्तिभाविता ।
सृतेरुज्ज्वलते यस्या वाग्विलासिति (?) दुर्लभा ॥
शारदातिलके तंचे गुरुणा सुपदेशतः ।
पदार्थादर्शटीकेयं राघवेण विरच्यते ॥
सम्प्रदायागतं किञ्चिद्विज्ञातागमसम्मतं ।
यदुक्तमव तत् संतो विचारयितुमर्हथ ॥ ५ ॥

End. नास्ति

Colophon. इति शारदातिलकटीकायां षतुर्विंशः पटलः ।

विवरणम्—राघवकृतशारदातिलकटीकाद्विंशत्यं निबन्धः ।

No. 99. श्यामारहस्यम् । *Syāmārahasyam.* Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 31. Lines, 2-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, rather old. Prose. Not correct. Incomplete.

Syāmārahasya is a compendium of Tāntrika worship, complete in 22 chapters (*prakāśas*), compiled from various sources, by Pūrṇānanda Paramahansa. Noticed in the India Office Catalogue, No. 2597, page 898, part IV ; also by Dr. R. Mitra in his *Notices*, vol. II, page 43.

पुस्तकेऽस्मिन् श्यामारहस्यस्य प्रथमपरिच्छेदेऽप्यसंपूर्णं वर्तते ।

No. 100. श्यामारहस्यम् । *Syāmārahasyam.* Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 144. Lines, 2-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Not correct. Complete.

A complete copy of the same work, complete in 22 *prakāśas* or chapters. The first chapter treats of the *Nyāsavivarāṇa*, the second of *Antaryajanavivarāṇa*, the third of *pūjāparyāya*, the fourth consists of several prayers and formulas of amulets, among which the most famous prayer, *Karpūrādi*, is quoted from the *Umātāntra*, the fifth treats of *Puraścaraṇa* and so on. The authorities quoted are *Kālī-tantra*, *Vīratāntra*, *Kumārikalpa*, *Bhairavitantra*, *Matsyasūkta*, etc.

Beginning. श्रीं नमः परमदेवतायै ।

देवीं दानवदैत्यदर्पनिवहानुमूलयनीं शिवां

ब्रह्मानन्तमहेशमौलिमणिभिः संसेवितां त्रिदयां ।

नत्वा श्रीगुरुपादपद्मपरमासीदाद्यतद्भवितः ।

पूषां नन्दयतिस्तनोति विमलां श्यामारहस्याभिधान् ॥

स्तन्यं वीरतन्त्रं तन्त्रं फेत्कारिणीं तथा ।

कालिकाकुलसर्वस्वं कालीं तन्त्रं यामलम् ॥

कुलचूडामणिलेखं कुमारोत्तममेव च ।

कुलार्थं तथा कालीकस्य भैरवतन्त्रं ।

कालिकाकुलप्रभावं तथा चोत्तरतन्त्रं ।

‘गुरुणाञ्च मतं ज्ञात्वा साधकानां तथा मतम् ।
सुहृद्बन्धुस्वभावार्थं वक्ष्यामि नीचकारिणीम् ॥

Virāṣaṇa is thus defined in the first chapter :—

एकं पादमथैकस्मिन् निवेश्यौरी च सस्थितः ।
इतरस्त्रिंशथा चोदं वीरसन्निभौ गतम् ॥

Fol 10.

Sacrificed objects are thus enumerated in the third chapter :—

कुमारीकल्पेऽपि

नराऽऽगाकयामिषामहिषाः शशगासया ।
प्रेतेषाञ्चैव वक्त्राणि देयानि परमेश्वरीति ॥

सुखमालायाञ्च

ईषद्भक्ष्यं दुग्धं घृतेनाक्तं निशायां दिवसेऽपि ।
बलिन्दद्याद्विशेषेण क्षणपले शुभे दिने ॥
ह्नागे दत्ते भवेद्दाम्नी मेषे दत्ते कविर्धुवम् ।
महिषे धनवद्भिः स्यान्मृगे भोगफलं भवेत् ॥
पक्षिदत्ते (?) मर्द्धिं स्याद्दगीधिकाया मर्द्धाफलं ।
नरे दत्ते मर्द्धिं स्यादटमिहिरजुत्तमा ॥
ललाटहस्ताहृदये शिरी भूमध्यदेशतः ।
स्वर्देहशुद्धिरे दत्ते रुद्रदेह इहापरः ।
चण्डालबलिदानेन मर्द्धासिद्धिः प्रजायते ॥
नरबलिस्तु विप्रेण न विधेयः । तदुक्तं यामले—
राजा नरबलिन्दद्यान्नाम्नीपि परमेश्वरः ।
सिंहव्याघ्रनरान् दत्त्वा ब्राह्मणो यात्यधीगतम् ॥

The famous Bhairavīcakra is thus described in the same chapter.

ततः सामयिकान् सर्वान् समाहृत्य निवेद्यते ।

अथ सामयिकं सह पानादिकं कुर्यात् । यस्तु चक्राकारेण पञ्चतन्त्राकारेण
वा भिन्नभिन्नासने बहुपद्मासन, शक्तिमुक्ताख्येन युग्मयुग्मक्रमेणोपविशेत् ।
सामयिकः सामयिकसंज्ञायां चन्दनाक्षतं दत्त्वा शिवशक्तिधिया पुष्पञ्च दद्यात् ।
ततो गुरुर्धदि तत्र तिष्ठति शङ्खादी गन्धपुष्पादिना तं प्रपूज्य तत्पार्श्वं ततो
दत्त्वा प्रणमिन् । गुरोर्भावे तत् पार्श्वं जले क्षिपेत् । अतः शक्तिपार्श्वं

इदिसंयुतं शक्तीं दत्त्वा, सामयिकीभ्योऽपि ओम्कारमुक्तमेव परान्वर्तते इद्विसहितं दद्यात् । ततः सामयिकीपि भक्त्या हृत्साभ्यां गृहीत्वा मूलमन्त्रे तदुपपद्येष्टथा प्रजप्य पूर्वोक्तमन्त्रेणानन्दभैरवेभ्यो गुरुदेवतासु समर्प्य तत्त्वशक्तिं कुर्यात् ततश्चक्रनायकसौः सह पात्रबन्धनमारचरेत् । अद्यास्य प्रमाणं यथा रुद्रयामले ।

साधकेभ्यश्च शक्तिभ्योदद्यान्निर्मोलाख्यचन्दनं ।

सामयिकैः समं कुर्याद्देवि पानादिभक्षणम् ॥

अन्वयापि ।

निविशेच्चक्ररूपेण पङ्क्त्याकारेण वा यथा ।

शक्तियुक्तो भवेदापि युग्मयुग्मविधानतः ।

शिवशक्तिप्रिया सर्वान् चक्रमध्ये समर्चयेत् ॥

अथ पात्रपरिमाणं यथा कुलसारे ।

नयनाग्निबाणसंख्याकर्षेस्तु परमंश्चरि ।

हेतुपानं प्रकर्त्तव्यं इत्युक्तं कुलशासने ॥

इतीप्यधिकपात्रान्तु न कर्त्तव्यं च साधकैः ॥

कर्षे लौकिकतीलकमित्यर्थः ।

कुलार्थं च

एकामने निविष्टा ये भुञ्जीत चैकभाजने ।

एकपात्रे पिवेदद्रव्यं ते यान्ति नरकाधमे ॥

एकपात्र इति सर्वे मिलित्वा एकपात्रे न पिवेत् (पिवेयुः ?) नतु प्रतिवार-
द्रव्यपाने भिन्नभिन्नपात्रं कार्यं अनुष्ठानानुपपत्तेः । न कुर्यात् पात्र-
सङ्करमिति वचनविगीधान् ।

विना मन्त्रेण जा (या ?) पूजा विना मानेन तर्पणं ।

शक्त्या विना तु यत् पानं तत् पानं निष्फलं भवेत् ॥

स्वशक्तिं वीरशक्तिं वा दि (दी ?) चित्तां गुरुमशर्षी ।

पाययित्वा पिवेत्प्रदामिति शास्त्रस्य निर्णयः ॥

न पद्मास्य स्पृशेत् पात्रं न विन्दे पात्रयेदधः ।

नैकहस्तैर्न दातव्यं न मद्यवर्ज्यं तु नः ॥

नाशयेदेकहस्तेन न पिवेदेकपात्रिणा ।

साधारं नोद्धरेत्पात्रं आधारिषु विनिक्षिपेत् ।

पात्रं न चालयेत् स्थानाद्रकुर्यात् पात्रसङ्करम् ।

वसुधै (?) न पिवेद्व्यं तथैव च न पूरयेत् ।
 न खूले न च सूक्ष्मं च पाचं कुर्व्यान्ननीरनम् ॥
 उच्छिष्टी न सृष्टीक्रे कुलद्रव्याणि सुन्दरि ।
 बहिः प्रक्षाल्य करो (करो ?) कुलद्रव्याणि दापयेत् ॥
 दधे तु सिद्धिदानिः स्वात् क्रुद्धा भवति योमिनी ।
 परिहृतं प्रक्षाल्य वितस्त्रा बह्ममावर्णम् ।
 शौदासीन्यं भयं क्रोधं चक्रमध्ये विवर्जयेत् ॥
 नान्योन्यं ताडयेत् पात्रं न पात्रमानयेदधः ॥
 गुरुशक्तिसुतानाञ्च गुरुज्येष्ठकानिप्रयोः ।
 उच्छिष्टं भक्षयेत् स्त्रीणां ताथी नोच्छिष्टमर्पयेत् ॥
 चक्रमध्ये च नियतं नान्यथा पतनं भवेत् ।
 कनिष्ठानां स्वश्रियाणां दद्यादुच्छिष्टमेव च ।

अन्यत्रापि

शक्त्युच्छिष्टं पिवेद्व्यं वीरोच्छिष्टञ्च चर्वणम् ।
 शक्तिवीरप्रसादेन किञ्च सिद्धयति भूतलं ॥
 पीत्वा पीत्वा पुनः पीत्वा पतित्वा च गङ्गीतले ।
 उत्थाय च पुनः पीत्वा पुनर्जन्म न विद्यते ॥

Foll. 46—50.

The condemnation of Kulācāra is thus prohibited in the Kālī-tantra.

कुलस्त्रीवीरनिन्दाञ्च तद्व्यसपहारणं ।
 स्त्रीषु रोषं प्रहारञ्च वर्जयेत् मतिमान् सदा ॥

Fol. 85.

श्रीश्यामारहस्यनिबन्धोऽयमेवंविधशक्तिमाधनतत्पूजनादिविषयकः ।

End.

नीलांशुकां मणिमयीञ्च करेषु वीणां
 सुदाञ्च पानमथ पूर्णसुधां दधानाम् ।
 उद्यच्छतसुं खवजः कविताप्रवाहं
 नीलाम्बुजानि हृदयेन सरस्वतीं तान् ॥
 लक्ष्मीकं जपेद्विद्यां दशाश्वसितोत्पलैः ।
 नीलाञ्च (?) महाविद्यां वीजायां परिकल्पयेत् ।
 ध्यानपूजा पुरश्चर्या नीलासमाङ्गचरेत् (?) ॥०॥

Colophon. इति पूर्णानन्दपरमहंसविरचिते श्यामारुहले चाविश्रिततमः प्रकाशः ॥०॥
समाप्तमिदं (?) ग्रन्थः ॥ * ॥ श्रीहरिः श्रीदुर्गा श्रीरामः । * ॥

विवरणन्तु पूर्वम् ।

No. 101. श्यामापूजाव्यवस्था । *Syāmāpūjāvysthā.* Substance, country-made reddish coloured paper, 22 x 1 inches. Folia, 2. Lines, 8-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A little work showing the authorities as to when and how the worship of the Goddess *Syāma* is to be performed, with discussions. Anonymous.

Beginning. श्रीं नमो गर्वशाय ॥ अथ श्यामापूजाकालव्यवस्था ॥ यामले
कार्तिके मासि कृष्णाया पञ्चदश्यां महानिशि ।
पूजयेद्योतियत्रेण कालो विद्या प्रसीदति ॥
वृषभयो प्रतिमां कृत्वा महाकालीं प्रपूजयेत् ॥

व्यीमकेशसंहिताया

तुलार्कं यक्ष्मभावस्यां निशार्जे घोरदक्षिणा ।
पूजयेद्विधिवद्गत्या सर्वसिद्धीश्वरोभवेत् ।
एवञ्चार्हरात्रं पूजायां सुख्यकालः । स च कालो यदि उज्जयदिने तदा
पूर्वदिने पूजा । यथा तत्रैव
तत्रोभयदिने शसकालं भूतयुता यदि ।
उत्तमाहेश्वरी सा च तिथिः सिद्धिप्रदा मताम् ।

गुप्तसाधनतन्त्रे

निशा तु परमेशानि सूर्ये चानुसुपागते ।
प्रहरे च गते रात्रौ घटिके च परे च ये ।
महानिशा समाख्याता ततश्चातिमहानिशा ॥

End.

तथाच तुलार्कनियतानावस्थायां निशीथे कालीं पूजयेदिति पर्यवसितम् ।
तुलार्कं नैव, लङ्घयेदित्यत्र तुलार्कपदञ्च तुलार्कोपलक्षितानावास्थापूजापरं ।
संकल्पवाक्ये तु कार्तिके मासि इत्युक्तं । न तु रात्र्युक्तं योऽपि गौण-

No. 103. सौभाग्यरत्नाकरः । Saubhāgyaratnākaraḥ. Substance, country made colourless paper, 14 × 6 inches. Folia, 123 Lines, 6-8 in a page Character, Nagura Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts Prose and verse Not correct Incomplete.

This codex contains only the latter part of the same work.

पुस्तकेऽस्मिन् सौभाग्यरत्नाकरस्य षट्त्रिंशत्तरङ्गस्यान्तिमांशमात्रं वर्तते ।

No. 104. सन्ध्यादि । Sandhyādi Substance, country made red and white paper, 15 × 3 inches Folia, 6. Lines, 8-11 in a page. Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly torn in parts Prose and verse Generally correct Complete

This codex contains Tāntrika Sandhyā or daily prayer, and is a guide to the worship of Rāma, with a prayer to him.

पुस्तकेऽस्मिन् तान्त्रिकसन्ध्या श्रीरामपूजा, स्तुतिश्च विद्यते ।

No. 105. मातृकायन्त्रम् । Mātrikāyantram Substance, country-made white paper, 10 × 5 inches. Folia, 4. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgari Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn throughout Verse, Not correct Complete

This codex contains a figure of fifty little squares each containing a letter of the alphabet, called Mātrikāyantra, as well as fifty Sanskrit ślokaś showing what good or evil fortune might follow from the use of any particular letter.

Beginning.

अकारे विजयं विद्याधनमैश्वर्यमेव च ।

आरीग्यं पुं * * * संशय ॥ १ ॥

आकारे शोकसंतापं चिह्नं सङ्घ वाधवैः ।

* * * ह्यर्थनाशं (?) तथैव च ॥ २ ॥

इकारेण स्थितं (सीक्यं ?) पुत्रलाभस्तथैव च ।

लेम चैवतु आरीग्यं अर्थलाभं (?) तथैव च ॥ ३ ॥

ईकारे सर्वकाव्याणि श्रीभगानि तथैव च ।
 लेमं चैव तु आनीर्यं श्रीभनं च पुन पुनः ॥ ४ ॥
 उकारे लभते स्थानं निचलाभ तु श्रीभनं ।
 सर्वकाव्याणि (कर्कषि १) सिद्धिं तु लभते नात्र संशयः ॥ ५ ॥
 ऊकारे शीकसतापं पार्थिवानां महद्भयं ।
 प्राप्यते च महादुःखं चौरिणापि न संशयः ॥ ६ ॥
 ऋकारे अर्थसंपत्तिं कार्यासिद्धितथैव च ।
 प्रतिष्ठा समवाप्नोति स्वर्गैः सह पूजितः ॥ ७ ॥
 एकारे विपलं भोगम् नामनं (१) दृश्यते तदा ।
 लेमजायुष्यं नामं (१) च कल्याणं च पुन पुनः ॥ ४० ॥

End.

Colophon. इति मातृकाशकुनावलि (१) समाप्ता ॥ ओ नस्तु (नमस्तु (१)) सर्वज्ञाय ॥

The Mātrikāyantra is given below .—

मातृकायन्त्रम् ।

अ १	आ २	इ ३	ई ४	उ ५	ऊ ६	ऋ ७	ॠ ८	लृ ९	ॡ १०
ए ११	ऐ १२	ओ १३	औ १४	अं १५	अ १६	क १७	ख १८	ग १९	घ २०
ङ २१	च २२	छ २३	ज २४	झ २५	ञ २६	ट २७	ठ २८	ड २९	ढ ३०
ण ३१	त ३२	थ ३३	द ३४	ध ३५	न ३६	प ३७	फ ३८	ब ३९	भ ४०
म ४१	य ४२	र ४३	ल ४४	व ४५	श ४६	ष ४७	स ४८	ह ४९	स ५०

विवरणम्— मातृकावर्णविषयकीऽयं निबन्धः ।

No. 106. श्यामापूजाव्यवस्था । Syāmāpujāvyavasthā. Substance, country-made white paper, 14 × 1 inches Folia, 4. Lines, 3-9 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, Very old, worn out, and torn in parts. Prose Generally correct. Complete.

Another work treating of the same subject as that noticed before in No. 101.

পুস্তকেঃখিন্ শ্যামাপূজাযোগ্যকালব্যবস্থা বর্ণিত।

No. 107. শ্যামাস্তোত্রম্ । Śyāmāstotram. Substance, country-made colourless paper, 16 × 3 inches Folia, 1 Lines, 9' in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old Verse Generally correct Complete

This contains the most famous prayer to Goddess Kālī, known by the name of Karpūradistotra, by Śiva.

পুস্তকেঃখিন্ কর্পূরাদিস্তোত্রম্ নামে বর্ণিত।

No. 108. শ্যামাস্তোত্রটীকা । Śyāmāstotratīkā Substance, country made yellow paper, 18 × 3 inches Folia, 2 Lines, 11-12 in a page. Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out and torn Prose. Generally correct Complete

A commentary on the above stotra. Anonymous

পুস্তকেঃখিন্ কর্পূরাদিস্তোত্রস্য কাবিত্ব টীকা বর্ণিত।

No. 109. সংক্ষেপতান্ত্রিকহোমপদ্ধতিঃ । Samskhepatāntrikahomāpaddhatih Substance, country made colourless paper, 18 × 2 inches Folia, 5. Lines, 7 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose Generally correct Complete

This codex contains, beside a short guide to the Tāntrikahomā, a guide to the purification of a Yantra, a kind of mystic diagram in which a devotee worships his own God, and also a guide to the Puraścaraṇa as performed at an eclipse.

পুস্তকেঃখিন্ সংক্ষেপতান্ত্রিকহোমপদ্ধতিঃ যন্ত্রসংস্কারপদ্ধতিঃ ইত্যকালীনপুরাণরচয়িত্ব বর্ণিত।

No. 110. सुन्दरीलहरीटीका । Sundarilaharīṭikā. Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 5. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Sundarilaharī or a prayer to Tripurā-sundarī. Anonymous.

पुस्तकैऽजिजसंपूर्णं सुन्दरी लहरी टीका वर्तते ।

No. 111. वरीवस्यारहस्यम् । Varivasyārahasyam. Substance, country-made white paper, 12 × 10 inches. Folia, 16. Lines, 5-20 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1796. Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 85.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 112. सुदर्शनत्रपटलम् । Sudarśanetrāṭalam. Substance, country-made yellow and white paper, 10 × 4 inches. Folia, 45. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the Tantrarāja by Prānamañjarī, the third wife of Premanidhi, a well-known Tāntrika author. Noticed in page 97.

Beginning. श्री राजराजेश्वराय नमः ।

अनीशोपि श्रीशिवभुरगतिपुंसां गतिकरी

ऽपवर्गायं यद्यात् फलमलमन्त्रे(?)ऽपि विसर्गं ।

असङ्केतुर्नाविमतिरपि सत्याग्नेमतिदः

सङ्गायः कीम्येषोऽत्र तु भवतु मे हेह्यपति ॥ १ ॥

श्रीकार्त्तवीथ्यपदराडिङ्गयोगरक्षा ।

स्त्रीयष्टदेवमिव केवलयोगयुक्ता ।

तच्छक्तिसम्यग्भिवदत्यत उद्यमीयं

श्रीसुन्दरीभजनकल्पविवेचने मे ॥ २ ॥

श्रीराजराजेश्वरकल्पमुक्ता

दीपप्रकाशप्रसूतप्रबन्धैः ।

श्रीतन्त्रराजार्थसुदर्शनेन

तत्त्वज्ञानिकस्य विद्वद्योमि निर्दिष्टम् ॥ ३ ॥

न तन्त्रार्थं ज्ञाने क्व च भवति तन्त्राजविषमा-

र्थवीधाया दूरे वत गतवती टिप्पणकथा ।

तथाप्येषा सिद्धिं ब्रजति यदि तर्हि भूवमङ्गी

सुगुर्विष्टमेवामरतरहरिहारे सकलस्यः ॥ ४ ॥

याते सुक्तिपद सुदर्शनसुतेऽष्टम्यासमदीमये

पूर्णश्रीशसुदर्शनावतरणांप्रिमेममाह्वानातः

विद्वन्मानसराजहंसमपर श्रीमत्पतिप्रिमतः

श्रीतन्त्रार्थसुदर्शनं नवमष्टं कुर्वेऽन्तरालोमयं ॥ ५ ॥

यस्याः कोपि च हर्षदेवविवचलात प्रमः श्रीमती

ख्याता हर्षमतीति गितः (१) कर्माचली जन्मभूः

विद्वत्प्रमनिधेस्तृतीयवनिता यौगणमस्रयहं

कुर्वे गोपिततन्त्रराजविषमाद्यैर्ब्रातमाशु स्फुटम् ॥ ६ ॥

End.

तत्तत् पटलाग्रस्य सम्यक् ज्ञानेन तत् तत् तत्त्वं स्वाधीतं भवति एवं सर्व-
तत्त्वेषु स्वाधीनेषु तेषु गीतेषु मक्तिः करतलामलकौभूतैवेत्यभिप्रेत्येकैकपटल
समाप्तिप्रदर्शने तदधीतिफलप्रदर्शने च करोति भूमेत्यादिना अत्र अत्रचतुष्कं
पतितं अत्र पतितं यत्र पुष्कणे धपीवौ (?) ॥ ७ ॥

Colophon.

साक्षाच्छ्रीपतिकार्त्तवीर्यकरुणा कल्पदमीघत्फलं (१)

विद्वत्प्रमनिधिप्रसिद्धधिवणारामप्रियांसंभवे ।

अन्वर्थाभिधतन्त्रराजविषमालोकार्थसुदर्शना

न्वर्थाव्यानसुदर्शनेऽत्र पटल (२) पूर्वोऽप्यपूर्वगितः ॥

विवरणम्—श्रीप्रमनिधिपण्डिततृतीयवनिताविरचितसुदर्शनाभिधश्रीतन्त्रराजव्याख्यारूपीऽर्थ

निबन्धः ।

No. 113. अपराजितास्तोत्रम् । Aparājitāstotram. This codex consists only of one folio of colourless paper, but, the writing being effaced in parts, is not legible.

पुस्तकमिदं लुप्तचरत्वादाख्येनं नास्ति ।

No. 114. वटुकस्तोत्रम् । Vaṭukastotram. Consisting of one folio of illegible writing.

इदमपि पुस्तकं लुप्तचरम् ।

No. 115. ग्रहणपुरस्करणम् । Grahapūrasaṅgamaṁ. This codex also consists of one folio and is a guide to the Pūrasaṅgama ceremony to be performed at an eclipse.

पुस्तकेऽस्मिन् ग्रहणकालीनपुरस्करणपुस्तकस्य पत्रमेकं वर्तते ।

No. 116. अक्षयकवचम् । Akṣayakavacaṁ. This codex too consists of one folio, containing the most celebrated Akṣayakavaca, generally believed to be very efficacious in promoting continuance of progeny.

पुस्तकेऽस्मिन् अक्षयकवचं वर्तते ।

No. 117. रुद्रचण्डी । Rudracandī. Substance, country-made yellow paper, 14 × 2½ inches. Folia, 4. Lines, 1-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

A portion of the Rudrayāmala, containing a prayer to Goddess Candī by Śiva, known as Rudracandī.

Beginning. ओं नमो गणेशाय ॥ अथ रुद्रचण्डिका ॥ श्रीशङ्कर उवाच ॥

15 a.c.

श्रीं चण्डिकां रुद्रवे न्यस्य शरणं यः करीत्यपि ।

अनन्तं फलमाप्नोति देवी चण्डी प्रसीदति ॥

रविवारे यदा चण्डी पठेदागमसम्पत्तां ।

जवावृत्तिफलं तस्य जायते नात्र संशयः ॥

सोमवारे यदा चण्डी पठेद्यन्तु समाहितः ।

सहस्रावृत्तिपाठस्य फलं जानीहि सुव्रते ॥

कुजवारे जगद्धावि पठेद्यामलसम्पत्तां ।

शतावृत्तिफलं तस्य बुधे खलफलं ध्रुवम् ।

शुक्रं देवि जगद्धावि चण्डीपाठेन शङ्करी ।

ज्येष्ठं तुल्यं फलं दूरे यदि चण्डीसमाहितः ॥

शनिवारे जगद्धावि कीर्त्यावृत्तिफलं ध्रुवम् ।

अतएव जगद्धावि यथा चण्डीं समभ्यसेत् ।

स धन्यश्च कृतार्थश्च राजराजाधिपि भवेत् ॥

End.

अतएव सहस्राणि किं वच्चे तव सन्निधौ ।

लब्धोदराधिका चण्डी यतश्चात् पठनाच्च यत् ॥

तत्त्वमसीति वाक्येन मुक्तिसाप्नोति दुर्लभम् ॥

Colophon.

इति रुद्रयामलं शिवपार्वतीसंवादे रुद्रचण्डिका समाप्ता ॥ श्रीं तत्सम् ॥००॥

८८८८ ॥ ८८८८ ॥ ८८ ॥

विवरणम्—रुद्रयामलान्तर्गतरुद्रचण्डिकाभिधचण्डीस्तवःपीठ्यं निबन्धः ।

No. 118. षट्चक्रनिरूपणम् । Ṣaṭcakranirūpaṇam. Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 14. Lines, 3 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Verse. Not correct. Complete.

A work by Pūrṇānanda, treating of the six mystic centres, or circles connected with particular parts of the body. These circles, often represented as lotuses, are called (1) Mūlādhāra, (2) Svādhi-
sthāna, (3) Maṇipura, (4) Anāhata, (5) Viśuddha, and (6) Jñā. The meditation on these procures transcendental powers. Complete in 55 verses. Noticed in the India Office Catalogue, No. 2613, p. 909, part IV.

Beginning. ओ नमो जगदीश्वर्यै । अथ षट्चक्राणि निरी(क ?)ष्यन्ते ॥

अथ तन्त्रागुसारेण षट्चक्रादिकमीकृतः ।

अच्यते परमानन्दनिष्ठाङ्गं प्रथमोऽङ्कुरः ॥

मेरोर्वाङ्गप्रदेशे अशिमिहिराशिरं मय्यदले निषण्णे

मध्ये नाडी सुषुम्ना त्रितयगुणमयो चन्द्रमय्याश्चरुपाः ।

धस्युस्त्रेव (?) पृथग्यश्चित्तमवपुस्तन्मध्याच्छिरस्था

तन्मध्ये चित्तिणी सा प्रणवविलमिता योगिनी योगमय्या ॥ १ ॥

लूतातनूपर्मेया सकलसरसिजान् मेरुमध्यान्तरस्थान्

भित्त्वा देदीप्यते तदग्रथनरचनया शुद्धबीधप्रबीधा ।

तन्मध्ये ब्रह्मनाडीहरमुखकुहरादादिदेवान्संस्था ॥ २ ॥

End. ज्ञानैतत्कमसुक्तं यन्मना (?) योगी समार्चो युतः

श्रीदीक्षागुरुपादपद्मयुगलाभीदप्रवाहीदयात् ।

समारे नहि अन्यते नहि कदा मंचीयते संजये

पूर्णानन्दपरम्पराप्रसूदितं ज्ञानं सतामयणीः ॥ ५४ ॥

योधीतं निशि मय्ययोग्यं दिवा योगी स्वभावस्थितौ

मीलज्ज्ञाननिदानमीतदमलं शुद्धं सुगहं क्रमं ।

श्रीमत्श्रीगुरुपादपद्मयुगलामादायताभर्म्ना (?)

स्तव्यावश्यमभौटदेवतपदं चेतो नरोन्मत्यते ॥ ५५ ॥

Colophon. इति पूर्णानन्दविरचितं षट्चक्रं संपूर्णम् । श्रीकालीचरणे

विवरणम् । श्रीपूर्णानन्दविरचितः षट्चक्रविषयकोऽयं निधनः ।

No. 119. मुण्डमालातन्त्रम् । Mundamalatanttram. Substance, country-made yellow paper, 18 x 3 inches. Folio, 39 Lines, 3-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, somewhat old Verso. Not correct. Incomplete.

An original Tantra, but the codex does not correspond either in the beginning, or at the end, with the work of the same name noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices*, No. 469, which is complete in six patalas, while the codex under notice contains ten patalas and a portion of the eleventh.

Beginning. ओं नमो दगाधि ॥

कैलासशिखरे रम्ये गन्धर्वगणसेविते ।

हरवत्स्थिता देवी पृच्छति स्म नगान्मजा ॥

देवदेव महादेव मृष्टिस्थित्यन्तकारक ।

नीलकण्ठ जगद्वन्धो प्रभो शङ्कर भो हर ॥

+ + + + +

श्रुतं परमतन्त्रं वै सारात्सारं परात्परं ॥

यत् शुक्ला श्रीप्रमाथान्ति शिवलीकमनाभयम् ॥

कालीतन्त्रे कुजिकायां तथा कालीविलासके ।

डामरे जामले काली मन्त्रेस्त्रे योनितन्त्रके ।

सन्महने (१) विक्रमे च तन्त्रे चैव कुलार्णवे ।

मातृकाभेदतन्त्रे च समयाचारतन्त्रके ।

श्रीरतन्त्रे तोडलि च तन्त्रे भैरवतन्त्रके ॥

ज्ञानतन्त्रे च निर्वाणे श्रुतं च परमादरात् ॥

इदानीं श्रोतुमिच्छामि गुह्यात्गुह्यतरं परं ।

सारात्सारतरं देवि पावनं सर्वदेहिनाम् ॥

शुक्ला जीवः शिवत्वञ्च लभते नात्र संशयः ॥

श्रीशिव उवाच ।

अस्ति चेकं सुखमालातन्त्रं परमसाधनं ॥

ज्ञात्वा जीवः शिवो भूत्वा विहरेत् क्षितिमण्डले ॥

अतिगीर्णं महेशानि तन्मराजं मनोहरं ।

सुखे सुखे च कथितं कथितं सुखमालया ॥

In the second pātala, the worshippers of Śakti are praised thus :—

शृणु देवि वरारोहे नास्ति शाक्तात् परो जनः ।

शाक्तीपि शङ्करः साक्षात् परं ब्रह्मस्वरूपभाक् ।

आराधिता येन काली तारा त्रिभुवनेश्वरी ।

षोडशी चैव सातश्रीं किञ्चा च वगलामुखी ।

आराधिता महेशानि सशिवो नात्र संशयः ॥

शाक्तानामुत्तमी नास्ति स्वर्गे खण्डे रसातले ।

The use of the five Makāras by a Brāhmaṇa is prohibited in this chapter.

मत्स्यं मांसञ्च मद्यञ्च सुद्रा मैथुनमेव च ।
 दिव्यानाञ्चैव वीराणां साधनं भवनाशनम् ॥
 न मर्त्यं प्रपिवेद्विभी न सुद्रां भक्षयेत् सदा ।
 न मैथुनसगम्यासु कर्त्तव्यं सिद्धिनाशनम् ॥

We also find substitutes of wine in this chapter.

नारिकेलीदकञ्चार्द्रं जलं सर्वार्थसाधनम् ।
 काश्यां गुडं (?) सव्यकरे कृत्वा कारणकम्पनम् ॥
 सन्विदासुरयोन्मथ्ये सन्विदेव गरीयसी ।
 अशुक्ल्यानि चान्यानि सन्विदा केवला सुरा ॥

Āsanas of twelve kinds are thus enumerated :—

आसनं द्वादशविधं शङ्कुतासनमुत्तमम् ।
 भद्रपीठासनं भद्रा आसनं वरदासनम् ।
 भद्रपीठासनं पद्मासनं सिंहासनकथा ।
 सिद्धिसिद्धासनं देव्यासनञ्च कुक्कुटासनम् ।
 सिंहासनं परं देवि श्मशानासनमुत्तमम् ।
 श्वासनं वरारीढे देवानामपि दुर्लभम् ॥
 यः श्रेयत् परमं ब्रह्मासनं परमश्रुतम् ॥

In the fourth chapter the way of gaining Siddhi (success) is mentioned, and in the fifth Śrīṅgārārasa is described.

End. नास्ति ।

Colophon. इति सुष्टमालातन्त्रे दशमः पटलः ।

विवरणम्—सुष्टमालाभिधे तन्त्रम् सुप्रसिद्धमेव । असम्पूर्णत्वान्नैतस्य सत्यगालीचनं कृतम् ।

No. 120. रुद्रचण्डी । Rudracandī. Substance, country-made yellow paper, 18 × 13 inches. Folia, 3. Lines, 4–8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A part of the Rudrayāmala noticed before in No. 117.

विवरणम्पूर्वम् ।

No. 121. शाक्तानन्दतरङ्गिणी । Śaktānandatarangīnī. Substance, country made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 96.

विवरणसूक्तपूर्वम् ।

No. 122. तन्त्रासूतम् । Tantrāṣṭam. Substance, country-made colourless paper, 12 × 3 inches. Folia, 26. Lines, 4-5 in a page. Character, Bengali. Date, Bengal Era 1243. Appearance, old. Prose. Not correct. Complete.

A Tāntrika work treating of the ten Mahāvīdyās, their worship, purāscarana, etc. The authorities quoted are Cāmundātāntra, Mālinīvijaya, Rudrayāmala, Tantracūḍāmaṇi, &c. Anonymous.

Beginning. श्रीं नमो दुर्गायै ।

प्रणम्य गीरीं जगदंकाततं

तथा गीरीं जगदंकावतं ।

कृतं कृत्यागमशास्त्रसारं

तन्त्रासूतं नाम सुसुखसारम् ॥

तत्रादीं महाविद्यानिरूपणं चासुखान्तरे ।

काशी तारा महाविद्या षोडशी भुवनेश्वरी ।

भैरवी छिन्नमस्ता च विद्या धूमावती तथा ।

वगला सिद्धविद्या च मातङ्गी कमलात्मिका ।

एता दश महादेवि महाविद्याः प्रकीर्तिताः ॥

नाम सिद्धायपेक्षास्ति न च्छत्रादिविचारणा ।

कालादिशोधनं नास्ति न च मित्रादिदूषणं

(न च मित्रादिदूषणं ?) ॥

मालिनीविजये ।

कालीलीला महादुर्गा खरिता छिन्नमस्ता ।

वाग्वादिनीचात्रपूर्णा तथा प्रत्यङ्गिरा पुनः ॥ ~

कामाक्षावासिनीवाक्ता मातङ्गी शैलवासिनी ।

इत्याद्याः सकला विद्याः कला पूर्णफलप्रदाः ॥

सिद्धविद्यतया नात्र युगमेवापरिश्रमः ।

तथा चैतामहाविद्या कलिदाषात्र याधिताः ॥

इत्यादिवचनेषु विचारी नास्तीति केचित् वक्तुं इदं प्रशंसापरं किन्तु सर्वत्र
विचारस्यावश्यकत्वं । अन्यथा दूरदृष्टवशात् कदाचित् स्वप्नादी वैरिमतस्य
प्राप्ता तत्र दीपस्य दृष्टत्वादिति साम्प्रदायिकाः ।

End.

नास्तैरर्चयेद्दिव्यं न तुलस्या विनायकं ।

न दुर्व्या अपेद्दुर्गां विलपचैर्दिव्यकरम् ॥

दुर्व्या निषिद्धेति यदुक्तं तत् श्वेतदुर्गापरं तथावाक्ते यामले —

रक्तमाल्यं श्वेतदुर्व्यां नीलकण्ठं कुरुण्डकं ।

न दद्याच्च महादेव्यै यदीच्छेच्छुभमात्मनः ॥

अवाभावे च गन्धाढ्यं दुर्व्या वा शोफले दलम् ।

विना वै दुर्व्या देवि पूजा नाम्नि च कर्हिचित् ॥

तस्माद्दुर्व्या यज्ञीतव्या सर्वपुण्यमयी हि सा ।

देवैः सर्वगन्धाढ्यं अभावे तुलसीदले ॥

तुलस्या पूजयेद्देवान्नात कार्या विचारणा ।

विना तुलस्या स्नानाङ्गं याञ्च यस्या (?) दिक् प्रिये ॥

न संपूर्णफलं प्राहुः सर्वत्रैव विनिश्चितः (?) ।

दुर्व्या वा तुलसी तस्मादयज्ञीतव्या च साधकैः ॥

सुन्दरी भैरवी काली ब्रह्मविष्णुविवस्वतां ।

विना तुलस्या या पूजा सा पूजा निष्फले (?) भवेत् ॥

शक्तियामले ।

सावित्रीञ्च भवानिञ्च (?) दुर्गादेवि सरस्वतीं ।

'योययत् (?) तुलसीपत्रैः सर्वकामैः समधत्ते ॥

जामले ।

रात्रौ रङ्गस्यपूजायां तुलसीं वर्जयेत् सदा ।

तुलसीघ्राणमात्रेण कीञ्चा (?) भवति देवता ॥

जामले —

स्नानं कृत्वा तु यं केचिदत् (?) पुण्यं हिन्दुनि वै हिजाः ।

देवतास्तत्र गृह्णन्ति न चापि पितृरक्षाया ॥

एतत्तु मध्याह्नस्नानपरं । तन्मे

आत्मा मध्याह्नसमर्थं न क्लिप्त्यात् कुतुसं बुधः ।

तत् पुण्योपवसांद्देविनिलये (?) परिगच्छते ॥

न पुण्यच्छेदने कृत्याद्देवार्थे वामहस्ततः ।

न दद्यात्तेन देवेभ्यः संस्थाप्य वामहस्ततः ॥ ७ * ॥

Colophon. जालि ।

श्रीहरमोहनदेवशर्मणः स्वाक्षरमिदं सां वाजपुर इति सन १९४३ तारिख ४ चैत्र ।

विवरणम्—तत्त्वामृतमिधाय तान्मिन्ननिबन्धविशेषः—

No. 123. गुरुगीतास्तोत्रम् । Gurugītāstotram. Substance, foolscap paper, 14 × 4 inches. Folia, 9. Lines, 4-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Verse. Generally correct. Complete.

A part of the *Brahmayāmala* in praise of the Guru, entitled *Gurugītā*.

पुस्तकेऽस्मिन् ब्रह्मयामलान्तर्गतगुरुगीता वर्णिते ।

No. 124. ईशानसंहिता । Isānasamhitā. Substance, Bali paper of yellow colour, 18 × 5 inches. Folia, 10. Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete.

A work on Vaiṣṇavism in the form of a dialogue between Nārada and Gautama, entitled *Isānasamhitā*, because Nārada chiefly quotes the words of Mahādeva as addressed to Pārvatī.

Beginning. ओं नमो (?) श्रीकृष्णचैतन्याय । श्रीगीतमोवाच (?) ॥

देवर्षे सर्वधर्मज्ञ सर्वदर्शिन् दयानिधे ।

वैष्णवाचारधर्माय योगधर्मस्तथा गुरो ॥ १ ॥

कर्मधर्मो मीमांसकः साधनानि च सर्वेशः ।

सर्वं श्रुतस्माधिगतं तत्प्रसादान्महामुने ॥ २ ॥

...

किन्तु नाथ कृपासिन्धो मन्मथरलायते ।
 जन्तूनां मानवा धन्यास्तेषु धन्या हिजातयः ॥ ३ ॥
 तेषु वै ब्राह्मणा धन्यास्तेषु मोक्षविधिप्रतिताः ।
 तेषु स्वाचारनिरतास्तेषां मध्ये तु वैष्णवाः ॥ ४ ॥
 न वैष्णवसमा देवा ब्रह्मविष्णुमुखादपि (?) ।
 त्रिजगत् वैष्णवाधीने देवा वैष्णवपालिता (?) ॥ ५ ॥
 देवैरपि प्रपूज्यन्ते वैष्णवाः सु(?)महामुने ।
 इति मे संशयं नाथ क्लृप्तुमर्हसि साम्प्रतं ॥ ६ ॥

श्रीनारद उवाच ।

भणु बन्धुस तपःश्रेष्ठ श्रोतुं योग्योऽसि गौतम ।
 दोषाभ्याने वैष्णवानां शङ्काते (?) मम मानसं ॥ ७ ॥

In this work the identity of Gaurāṅga with Kṛṣṇa is thus mentioned :—

श्रीपार्वत्युवाच ।

भगवन् सर्वधर्मज्ञ गुणवक्त्रिण ते पुरा ।
 कथितो गौरचन्द्रो यस्तव मे संशयो महान् ॥ ७४ ॥
 कण्ठभक्तो गौरचन्द्र मानवेति श्रुतं भया ।
 चतुर्वर्गप्रदो देवस्तयाऽसौ परिकीर्तितः ॥ ७५ ॥
 यद्योच्यते हि गौराङ्गश्चतुर्वर्गप्रदायकः ।
 तदा कथं मे कृतवान् सन्नासादिकषारणं ॥ ७६ ॥

श्रीमहेश्वर उवाच ।

भणु चार्तहृन् श्रमगे यत् प्रोष्टुं (१) गीपितं वचः ।
 सर्वगमेषु देवांश्च नाम्ना ते कथयाम्यहम् ॥ ७७ ॥
 द्विधाविभक्तरूपेण कृष्णः पूर्णफलप्रदः ।
 एकएव हि गौराङ्गः कर्त्ता पूर्णफलप्रदः ॥ ७८ ॥
 यो वै कृष्णः स गौराङ्गस्तयोर्भेदो न विद्यते ।
 तथापि भक्तिशालेषु गौरः (?) पूर्णतयाऽधिकः ॥ ७९ ॥
 शिवायै साधकानाञ्च स्वयं साधकरूपपृक् ।
 शिखागुरुः शचीपुत्रः पूर्णब्रह्म न सशयः ॥ ८० ॥
 कलौ तत्साधका ये तु ते देवा न तु मानवाः ।
 तेषां न पापलेशोऽस्ति मम ज्ञाने महेश्वरि ॥ ८१ ॥

देवेन यत् कृतं कर्म तत्तन्मोक्षैकसाधनं ।

यस्मिन् देशे गौरभक्तौ नास्ति भूमिविभूषणः ॥ ८२ ॥

तस्मिन् देशे न तिष्ठेत्तु क्षणं भीष्मविवेचितः ।

यत् देशे गौरभक्तः (?) स देशः परमो मतः ॥ ८३ ॥

After this, Gaurāṅga mantras are thus spoken of by Śiva :—

तस्य मन्त्रान् प्रवक्ष्यामि कल्पवृक्षानिव प्रिये ।

यान् श्रुत्वा मानवी भूतं ज्ञान्यमन्नं समीहते ॥ ८१ ॥

प्रणवं पूर्वमर्हन्त्य (सृष्ट्यर्थः) ततो गौरं समुच्चरेत् ।

छदन्ती मनुवर्थाऽयं गौराक्षस्य ङ्छरं (षड्छरं ?) ॥ ८२ ॥

ओं गौरचन्द्राय नमः ॥ १ ॥ क्रीं गौरचन्द्राय क्रीं ॥ २ ॥ क्रीं श्रीं गौरचन्द्राय

नमः । ओं क्रीं गौराक्षाय नमः ॥ ४ ॥ ओं क्रीं गौरचन्द्राय नमो क्रीं ॥ ५ ॥

The worship of Gaurāṅga is thus mentioned :—

क्षणवद्विद्धिती देवि सपर्याविधिस्तमः ॥ १०० ॥

विशेषं कथयाम्यत्र शृणु देवि प्रियस्वदे ।

ज्ञानान्तं कर्म मम्याद्य धीतवस्त्वं विधारयेत् ॥ १०१ ॥

गोपीचन्दनतीयाभ्यां तिलकं कारयेत् सुधीः ।

आचम्य पृथ्वादिवक्तः सम्यातर्पणकर्मणि (कर्मणि ?) ॥ १०२ ॥

निष्पाद्य भक्त्योगिन गौराङ्गं पूजयेत् प्रिये ।

शुक्लचन्दनपुष्पाणि दक्षभागे निधापयेत् ॥ १०३ ॥

वामभागे तु नैवेद्यं स्थापयेद्वेणवायणीः ।

ताम्रादिपादपुरतः सितचन्दनलेपिते (?) ॥ १०४ ॥

यन्तं क्षणवदार्तिव्यं पूजयेत् पीठदेवताः ॥ ५ ॥

अथ ध्यानं ।

हिभुजं सुन्दरं स्वच्छं वरामयकरं विभुं ।

सुहृदस्यं पुण्डरीकाक्षं दधानं (?) पीतवाससम् ॥

क्षणं क्षणमिति भाषणं सुस्वरं मुसलीहरं ।

यतिर्विशधरं सौम्यं वनमालाविभूषितं ॥

तारयन्तं जनान् सर्वान् भवाभोधैर्दयानिधिं ।

आत्मानं यथाशक्त्या पूजयेत् गौरसुन्दरम् ।

शीतचन्दनसंयुक्तं तुलसीदलमुत्तमम् ॥ १०५ ॥

प्रदद्यात् अथवा युक्तात्तुलसीमञ्जरीं तथा ।

सा पूजा विफला ज्ञेया या तुलस्या विना कृता ॥ १०८ ॥

तुलसीं धारयेन्नित्यं कर्णरन्ध्रे तु वैष्णवः ।

ब्रह्मतीर्थे वारिपात्रे तुलसीं स्थापयेत् सदा ॥ १०९ ॥

माल्यस्य तुलसीकाष्ठसम्भवं धारयेत् प्रिये ।

अथवा धारयेन्मालां तुलसीपत्रसम्भवां ॥ ११० ॥

अध्वत्वा वैष्णवी मालां धत्वा कर्म समपाचरेत् ।

न तत् फलाय भवति रक्षोयक्षादिभिर्हृतम् ॥ १११ ॥

+ + + + +

इत्थं संपूज्य गौराङ्गं दत्त्वा पुण्याश्लिचयम् ॥ ११६ ॥

सहस्रं प्रजपेन्मन्त्रं शतं वाष्टाधिकं प्रिय ।

समर्प्य तत् फले हस्ते स्तोत्रैर्भक्त्या च तोषयेत् ॥ ११७ ॥

उपास्य देवतास्तीक्ष्णं कवचञ्च सहस्रश्रितः ।

न पश्येत् वैष्णवी यस्मिन् तस्य पूजा त्वया भवेत् ॥ ११८ ॥

तस्माद्व्रत्यामि गौरस्य भोवन् सर्वार्थसाधनम् ।

गौरभक्तिप्रदं ह्येतन्नामाष्टशतकं शृणु ॥ ११९ ॥

अथ्युत्तोऽथ्युत्तमङ्गतिरात्मारामन्त्रात्मकम् ।

ब्रह्मवक्त्रः श्रेष्ठदाता ईश्वरश्चैश्वरात्मकः ॥ १२० ॥

In the stotra one hundred and eight names of Gaura are enumerated, the names being generally identical with those of Kṛiṣṇa. We quote the *karava* below :—

गौराङ्गकवचस्यास्य ऋषिपरिङ्गरसः स्मृतः ।

तुष्टुपूज्यं देवता च नररूपी महाप्रभः ॥ १०८ ॥

श्रीं वीजमस्य शक्तिश्च क्लीं लम्बा कोलकं तथा ।

चतुर्वर्गार्थमसिद्धौ (हुँ ?) विनियोगः प्रकीर्तितः ॥ १०९ ॥

प्रार्थ्या रक्षतु मां नित्यं ब्रह्मवीजमनुषम ।

गौरायति तथा याम्यां प्रतीच्यान्तु नमः पदम् ॥ ११० ॥

सर्व्वमेतदुत्तरया (१) नित्यं मां परिश्रुतु ।

साधाद्या गौरचन्द्री मां जले रक्षतु सर्व्वदा ॥ १११ ॥

ऽश्वदिकक्षदन्तश्च रत्नेभ्यः कामनान्तरे ।

हृष्यतु (न्तु ?) मां नित्यं सर्व्वमन्त्राः सनातनाः ॥ ११२ ॥

विवादोऽवत् मां गौरी दुःखशीले शचीसुतः ।
 टारिद्रे गौरचन्दो मां दुःस्वप्ने गौरसुन्दरः ॥ १४३ ॥
 हृदि हस्ते तथा नाभौ शरीरौवै पदौः कटौ (?) ।
 गौराङ्गी (?) सर्वदा पातु गौरचन्द्रो नखेषु च ॥ १४४ ॥
 रक्षाविहीनं यत् स्थानं यदादृष्टमयादिकं ।
 नत्सर्वं देवदेवेशो गौरदेहः (?) मदावत् ॥ १४५ ॥
 इत्येतत् कवचं गौरचन्द्रस्य परिकीर्तितं ।
 प्रत्यङ् भक्तिभावेन पठितव्यं नरैः सदा ॥ १४६ ॥

We find also the following amusing conversation between Hara and Pārvatī. Pārvatī asked her lord Mahādeva, that while it was a general rule that sons resembled their fathers in all respects, why it was that there was a remarkable exception in his case. While he had five heads, his son Kārtika had six, and she begged of her lord to explain the reason thereof. Mahādeva replied, there was no inconsistency, for he also had six heads, five outwards, and one hidden.

मयागमं पृ देवेशि पञ्चवक्त्रोऽहमव्ययः ।
 किन्तु वक्त्रान्तरे देवि युष्मं षडस्मि न भणयः ॥ ३५ ॥
 चतुर्वक्त्रं चतुर्देवु पञ्चमलोडं वक्त्रकं ॥ ३६ ॥
 देशान्तरं सुगमञ्च तत्प्रपन्नं महेश्वरि ।
 त्वयापि हृदि धार्यमप्रकाश्यं हि कुचचित् ॥ ३७ ॥
 पञ्चवक्त्रस्यैव मे देवि पञ्चवक्त्रं प्रकाशितं ।
 अतो मम मुतो जातः पञ्चवक्त्र पञ्चाननः ॥ ३८ ॥

End.

ये तु संसारदुःखात्ता नरो मोक्षार्थकीर्षवः ।
 ईशानसंहितासंतापमादा भक्तिभावनः ॥ १६१ ॥
 संपुत्र्य विप्रिन्द्रेवं राधानाथं नराकृतिम् ।
 श्रान्तं तदि नावल्य कुरुणाङ्गुनिभिं विभुम् ।
 विदुक्ता यानि मन्त्रास्तु तद्विष्णोः परमं पदम् ॥ १६२ ॥

Colophon. इति श्रीभारद्वाजतमसंवादे कुलाङ्गवैद्यगुप्तास्त्राये ईशानसंहिता समाप्ता ॥*

विवरणम्—ईशानसंहिताभिधौ वैष्णवमतानुगततान्त्रिकनिबन्धविशेषः ।

No. 125. कालीपूजापद्धतिः । *Kālīpūjāpaddhatiḥ.* Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 66. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, 1759 Saka. Appearance, not much old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the worship of Goddess *Syāmā*, entitled *Syāmārcana-kramadīpikā*, by *Kāśinātha Tarkapañcāna*.

Beginning. श्रीमद्दक्षिणकालिकायै नमः ॥ ० ॥

श्रीकालीपादपद्मं निजहृदिकमलं चिन्तयित्वा नितान्तं
श्रीकालीप्रीतिद्वंद्वोः क्रमविधिसधुना पूजने कालिकायाः ।
श्रीकालीतन्त्रद्वया गुरुपदकृपया साधकानां हितैषो
श्रीकालीभक्तदासः प्रकटयति सुदा श्रीलकाश्यादिनाथः ॥

अथ कालीपूजापद्धतिर्लिख्यते ।

End.

एवं पशुभावस्थितः साधको दक्षिणाचारमभ्यस्य श्रीगुरोराज्ञानुसारिण
पूर्णाभिषेकसंस्कारसंस्कृतः सन् धीरभावस्थितो वामाचारमाश्रयेत् ॥ ० ॥

शाकं वस्त्रमनोजवाणमुनिभूमाने गृध्राशीर्दिने

माघे मासि समुद्रनेत्रगणिते पक्षे सिते तान्त्रिकी ।

जातये क्रमदीपिकाशुभकरी श्यामासपथ्याविधौ

पूजानन्दविधायिनी विजयतां सर्वार्थसंसाधिनी ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीकाशीनाथतर्कपञ्चाननकृता श्यामार्चनक्रमदीपिकानास्त्री श्रीश्यामा
पूजापद्धतिः समाप्ता ॥ ० ॥ श्री तत् सत् ॥ ० ॥

विवरणम्—श्रीकाशीनाथतर्कपञ्चाननविरचितश्यामार्चनक्रमदीपिकाभिधानश्रीश्यामापूजापद्धति-
रूपोऽयं निबन्धः ।

No. 126. कालीतन्त्रम् । *Kālitāntram.* Substance, country-made white paper, 15 × 6 inches. Folia, 11. Lines, 8-11 in a page. Character, Bengali. Date, 1306 Bengal Era. Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

An original *Tāntrika* work treating of Goddess *Kālī*, entitled *Kālitāntra*, complete in eleven *paṭalas* or chapters. The first *paṭala* consists of the rules of the worship, the second treats of *Purāṣcarana*, the third of *naimittika* or occasional worship, etc., the fourth, entitled

Kāmyapaṭala, treats of Kāmya worship, etc., the fifth treats of Siddhi; the sixth of Virasādhana, the seventh of Puraścaraṇarahasya and so on. The Kālitantra is quoted as an authority in several Tāntrika works..

Beginning. श्री नमः शिवाय ॥

कैलःसशिखरासौर्न देवदेवं जगदगुरुं
पप्रच्छ परया भक्त्या पार्श्वतः परमेश्वरं ॥
देवदेवं महादेवं सृष्टिस्थित्यन्तकारकम् ।
किन्तु ब्रह्मभयं जगच्छांतुमिच्छामि तत्त्वतः ॥
कालिकाया महादेव्याः पूजाश्चैव विशेषतः ॥
सपथ्याभेदसंहितां चतुर्वर्गफलप्रदाम् ।

We quote below some important passages from the Virasādhana..

शृणु देवि वरारोहं योऽसाधनमुत्तमं ।
वृणां शीघ्रफलावाप्ती प्रकारान्तरमुच्यते ॥
चतुष्पथे चतुर्दिक्षु पुरुषं हृदयं खनेत् ।
जीवितं ब्रह्मरन्ध्रे वै दीपान् प्रज्वालयेदिति ॥
कर्त्तव्यपूजां संपूज्य जपेत् प्रयतमानसः ।
दन्ताक्षमात्रया चैव राजदन्तेन संरुणा ।
दिग्वासाः प्रजपेन्मन्त्रं अयुतं सर्वदेवतम् ॥
अपान्ते च वर्णिं दत्त्वा दक्षिणां विभवावधि ।
सर्वसिद्धीश्वरीं विद्वान् सर्वदेवनमस्कृतः ।
अथवा विजनेऽग्नये अस्थिशय्यासनो नरः
उदयान्तं दिवा जप्त्वा सर्वसिद्धीश्वरीं भवेत् ॥
विल्वतले निजक्रीड़े शिवमारीप्य यवतः ।
नृसिंहमुद्रया बोध्यं जपेन्मातृकया नरः ॥
सहस्रं पूजां (?) तत्र जप्त्वा सर्वसिद्धीश्वरीं भवेत् ॥
कुङ्कुमागुरुकसूरौ रौचनाधनचन्दनं ।
एकत्र साधितं कृत्वा प्रत्येकं साधयेत्ततः ॥
जिह्वायै रुधिरं कृत्वा आकाशे तु समाहरेत् ।
तेनैव गुटिकां कृत्वा भद्रकालीं ततो जपेत् ॥
ललाटे तिलकं कृत्वा साधयेत् वीरभीः स्वयं ।
महाष्टमीनवम्योस्तु संयोगे पुरतः स्थितः ।

ऋगमहिषमीपाणां चतुर्दिक्षु विनिक्षिपेत् ।
 कवस्थान् सुखपुञ्च च दौपादिभिरभ्यर्कतः ॥
 + + + +
 कुजे वा शनिवारि वा मरुसुख्य समाहृतं ।
 पञ्चगव्येन मिलितं चन्दनाद्यैर्विशिष्यतः ॥
 निक्षिप्य भूमौ हस्तार्द्धमानतः कानने वने ।
 तत्र तद्विषये रात्रौ सहस्रं यदि मानवः ।
 एकाकौ प्रजपेन्नृत्वं स भवेत् कल्पपादपः । इत्यादि ।

End.

कुलीने नावमन्येत देवीवत् परिपूजयेत् ।
 कुलजेषु प्रसन्नेषु कालिकामग्निभिर्भवेत् ॥
 स्नेही धन्यवतां स्त्रीके तथेति कुलदर्शनं ।
 तेषां मध्ये तु यः कथितं कुलदेवीं समर्चयेत् ।
 आयुरारोग्यमैश्वर्यं बलपुष्टिं महद्विश्रमः ।
 कथितं भुवि मुक्तिश्च कालिकापादपूजनात् ।
 मन्त्रेण ध्यानयोगेन कविता वशवर्तिनी ।
 अनया विद्यया मन्त्रो स्पृशेत् पातकिनं यदि ।
 स तु संस्पर्शमात्रेण दक्षिशुद्धिं निराकृत्य ।
 पौतन ध्यामर्थाग्नौ क्लृप्त्यदस्त्रिजं जगत् ।
 कथेन शत्रुशमनं घूमाभा वैरनिग्रहे ॥
 कुमारीपूजनं कार्यं सर्वधर्मफलार्थं ।
 कालोमतमिदं दिव्यं भैरवेण प्रकाशितं ।
 न कुदापि प्रवक्तव्यं माध्यते च स्वर्पारुषम् ॥
 प्रकाशं सिद्धिदानः स्यात्तस्मादयमेव गोपयेत् ।
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन गोप्तव्यं देवतागणे ।
 यथा मनस्ये लभ्येत तथा कार्यं महेश्वरि ।
 यो भक्त्या साधयेत् जानी तस्मै नित्यं प्रकाशयेत् ।

Colophon.

इति कालीतन्त्रे एकादशः पटलः ॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥ १३०६ काव्य-
 तीर्थोपाधिधारितेवमोहनशंका पुष्पकोऽयं (?) व्यलिखत् ॥

विवरणम्—कालीतन्त्रमिदं सुप्रसिद्धमेव ।

No. 127. तारारहस्यविहृतिः । Tārārahasyavivṛtiḥ Substance, country made yellow paper, 16 × 4 inches. Folio, 130. Lines, 6 7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the 'Tārārahasya, by Śaṅkarācāryya, entitled Tārārahasyavivṛti. Noticed before in No. 33, but as that was without a beginning, it is given below from the codex under notice.

Beginning. श्री नमो गुरुचरणेभ्यः ।

ऊर्जितामन्दगहनां सर्जदं वशरीरिणी ।
परा वायूपणा' वन्दे महानोलसरस्वती ।
नीलतन्त्रं स्वन्त्रं च मिहमारस्वत पर ।
वीरतन्त्रं मतम्यमुक्तं गाम्भीर्यं फरवं तथा ॥
भैरवाख्यं महातन्त्रं विज्ञानेश्वरसंहिताम् ।
विशुद्धेश्वरतन्त्रं च कुलचूडामणिं तथा ॥
जामले गुरुमते ज्ञात्वा गुरुभिः कथितं यत् ।
कृता श्रीशङ्करेणैषा तारारहस्यवृत्तिका ॥

At the beginning of the work, the contents of the text are thus enumerated.

नित्यपूजाप्रमाणान् प्रथमे पटले तथा ।
दीक्षाविधिर्द्वितीयं स्यात् पुरश्चर्या तृतीयके ।
नैमित्तिकं चतुर्थं तु पञ्चमं साम्यनिर्णयः ।
रहस्यनिर्णयः षष्ठे कुमारो सप्तमं तथा ॥
अष्टमे च पुरश्चर्या रहस्यं परिकीर्तितम् ।
नवमं पटलं देव्या मन्त्राणां परिनिर्णयः ॥
दशमं पटलं श्रीं च महिमैका दशं तथा ।
द्वादशं पटलं सम्यग्भावानां परिनिर्णयः ॥
प्रातः कृत्यादिकं चैव पटले च त्रयोदशं ।
सम्यग्विधानं क्षीमस्य तारायाम् चतुर्दशं ॥
पञ्चदशं तु मन्त्राणां वासना तत्त्वनिर्णयः ।
इति तारारहस्यं न सम्यगध्यायनिर्णयः ॥

No. 128. तारारहस्यविवृतिः । Tārārahasyavivṛtiḥ. Substance, country-made white paper, 16 × 6 inches. Folia, 150. Lines, 8-10 in a page. Character, Bengali. Date, A.D. 1898. Appearance, fresh. Prose. Not correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणन्तु पूर्वम् ।

No. 129. कङ्कालाध्यायवार्तिकम् । Kaṅkālādhyāyavārtikam. Substance, country-made white paper, 12 × 10 inches, bound like an ordinary book. Folia, 58. Lines, 12-14 in a page. Character, Nigara. Date, Samvat 1932. Appearance, not old, but slightly worn-eaten in parts. Prose and verse. Not correct. Complete.

A work on alchemy, entitled Kaṅkālādhyāyavārtikam. Anonymous. But it appears to be a work of a Jaina writer, for he salutes the Arhats at the beginning.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

सिद्धिः श्रीनामती येषां भवेत् सर्वसिद्धान्वितः ।

नला तानर्हतः कृत्वा कङ्कालाध्यायवार्तिकम् ॥ १ ॥

गुरुभ्यः किञ्चिदाकर्ण्य तज्ज्ञैः संसृज्य किञ्चन ।

किञ्चिदप्यनुभूयामौ संशयो विनश्यते मया ॥ २ ॥

प्रोक्तापि गुरुणा साक्षाद्भातुर्वाङ्मानसि स्थितिः ।

यावन्न दृश्यते त्विदं गुरुपात्रे क्रियाविधिः ॥ ३ ॥

यस्मात् कश्चादपि युत्वा यच्च कुत्रापि वीक्ष्य च ।

द्रव्यव्ययं प्रकुर्वीत तच्च श्राम्यति वा निश्चयः ॥ ४ ॥

श्रीभैरवं प्रणम्यादौ सर्वज्ञं त्रिजगत्प्रभुम् ।

श्रीभारतीं च विद्मः सर्वदेवप्रभुं प्रत्युद्गतां तथैव ॥ ५ ॥

ब्रह्मचर्यं तपः कार्यं हविष्यान्नं च भोजनम् ।

क्रियाभष्टे न सिद्ध्यति तदीनष्टे फलंति न ॥

At the end we find that the man who first attempted to bring this branch of learning to light was Kaṅkālālaya Yogin.

End.

तथा चतुरसीति गुटिका ८४ चरासी स्वं जनानि ८४ चतुरसीतिसमेदात्
परिज्ञाय पूर्व्यं श्रीकंकालालययोगिनानानिद्य (ज ?) श्रियायां हितार्थं
परमत्वेपनिर्वाहार्थं समामुपकारार्थं (?) किंचिद्रसतत्त्वमुच्छिष्टं । ततः
स्वशिष्येण स्वस्थाविस्मृत्यर्थं परंपरया अव्यवच्छेदार्थं परेणामुपदेष्टार्थं चायं
श्रीरसाध्यायी विचारितः । अतः च प्रथममष्टादशसंस्कारसंस्कृतशृङ्खला-
रसः १ ततो हेमरायिः २ वीधरायिः ३, माचिकारायिः ४, नाशरायिः ५
इति चतस्रो राजयः २ ततः खापरसत्त्वपातनविधिः ३ ततो मन (?) शिला-
सत्त्वपातने विधिः, ततः षोडशलीङ्गषड्भीहलीङ्गमारुचिविधिः ५ ततस्त्रिधा
षट्लीङ्गदुतिकारणं ६ ततस्त्रिधात्रयपद्मीरकजारणं ७ ततः पञ्चधाधीरक-
भस्मीकरणं ८ ततो गंधकशोधनं द्विधा ९ ततो द्विधा गंधकपौठी तस्याः
कर्म च १०, ततो गंधकतैले ११, ततो गंधकतैलेनैव सङ्ग वेधरसविधिः १५
ततो गंधकदुतिपौठी १५, ततो गंधकदुतिपौठीकर्म १५, ततस्त्रिधात्रय-
शोधनं १६ ततस्त्रिधात्रयकर्म १७, ततस्त्रिधात्रयकर्म १८, ततस्तस्याः कर्माणि
१९, ततो हेमवज्रभस्मानागसत्त्वनिचयप्रखोटिकर्माणि २० ततोवादिनौ गुटिका
२१ प्रत्येकविंशतिरधिकारा निबद्धाः, संतिले च (?) यद्यपि किंचिन्नया-
विधितार्थिकेंद्रसंज्ञातसंस्कारेण किंचिदक्षरार्थयुक्त्या किंचिन्नानुमाने
संभवेन विचिन्त्य व्याख्याता, तथापि यदि कापि किमप्यलीकं व्याख्यानं
भवेत् तदा प्रसज्य श्रीवार्त्तिकेद्रेः श्रीरसाध्यायेन तदधिष्ठाय देवताभिश्च सर्व्वं
चैतव्यम् ॥ * ॥

Colophon.

इति रसाध्यायः समाप्तः * भाद्रपदमासे कृष्णपक्षे अष्टम्यां चंद्रवारे शुक्ल-
दशम्याङ्कावेण लिखितं पुस्तकं शुभं १ संवत् १८३२ ।

विवरणम्—रसाध्यायमिधो रसविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 130. रुद्रन्यासविधिः । Rudranyāsavidihi. Substance, country-made white paper, 8 × 4 inches. Folia, 16 (of which foll. 1—5 are wanting). Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete (excepting the first five folia).

A work, teaching how every part of one's body is to be touched with one's right hand, with a name or *mantra* of Rudra being repeated at the same time, entitled Rudranyāsa. Anonymous.

Beginning. नास्ति ।

End.

श्री नमः शिवाय शीताय सत्ताय च सदाय च

इजोमुषे अर्धोराय नमस्तुभ्यं तमीमुषे १

अथ अपलक्षणं

सांगमाद्यं जपेद्भद्रं केवलायिनि चैव तु

सांगं साशीर्षकं चात्यं निरंगमिति केज्जन ।

तती जपः जपति इमादद्रायेति मंचतो अर्घ्यं दद्यात् देवपाणी तं निवेदयेत्

तती जपनिवेदनं

मुखातिगुह्यगीता त्वं गृह्णाणास्मत्कृतं जपं

सिद्धिर्भवतु मे देव प्रसादाच्च त्वयि स्थितिः

इत्यादि देवं स्तुत्वा समाप्य ।

Colophon. इति रुद्रन्यासविधिः समाप्तः । श्रीगणाधिपतये नमः ॥

विवरणम्—श्रीरुद्रमन्त्रन्यासविषयकोऽर्थं निबन्धः ।

No. 131. रुद्रपद्धतिः । Rudrapaddhati. Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 151. Lines, 1-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1794. Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose. Not correct. Complete.

A guide to the worship, etc., of Rudra, entitled Rudrapaddhati, by Yājñika Sudāsivadikṣita Kāśīdikṣita. The authorities quoted are :—Jāvalōpaniṣad, Sūtasamhitā, Vāyupurāṇa, Śivapurāṇa, Kālikāpurāṇa, Yamasmṛiti, Śātapasmṛiti, Viṣṇupurāṇa, Kālyāṇasamhitā, etc.

At the outset, one reciting the Rudrasūkta is thus praised :—

रुद्राध्यायी वसेत् यत्र यामे वा नगरेऽपि वा ।

न तत्र क्षुत्पिपासाया दुर्भिक्ष्याघवीऽपि वा ॥

यः पुनः सततं भक्त्या अभ्यर्च्य शशिशेखरं ।

जपन् ध्यायेत् सदाकृद्रं सोऽपि याति परं पदम् ॥

पृथ्वीं ससागरां योहि कृत्स्ना शैलवनान्वितां ।

दद्यात् काञ्चनसंपूर्णां हस्त्यां सर्वगुणान्वितां ॥

अधिकं तु फले भूने रुद्रजापात् सकृद्विज ॥

किमन्यर्बहुभिर्भवेः ब्रूतैश्च निधमैरपि ।

यज्ञे दानेर्जपेर्होमैः (?) वा किं प्रयोजनम् ॥

रुद्रेभ्यस्तु परं नास्ति जपो ध्यानवृत्तं अपः ॥

यज्ञात्मपांसिदानानि तीर्थानि विविधानि च ।

एतानि रुद्रजापस्य कला नार्हन्ति षोडशीम् ॥

The Rudrasūkta bears different names according to the number of times it is recited, as given below :—

लघुरुद्रे एकादश, महारुद्रे एकविंशत्युत्तरं शतं, अतिरुद्रे एतदेव एकादश-
गुणं त्रयोदशशतानि एकविंशत्येकं अथवा लघुरुद्रे त्रयोदश, महारुद्रे
चतुस्त्रिंशदुत्तरं शतं अतिरुद्रे पञ्चषष्ठ्युत्तराणि चतुर्दशशतानि ।

रुद्रस्यैकादशाष्टत्रयं रुद्रेकादशभिर्भूता ।

एकादशभिरेताभिर्महारुद्रश्च कथ्यते ।

एकादशमहारुद्रैरतिरुद्र इतीष्यते ॥

आर्द्रा षडङ्गानि एकवारं ध्यानन्तरं नमल इत्यादि रुद्राध्यायस्य दश आह्वतयः
ततः पुनः सांगा एकरुपाह्वतिसदंते यए सोमं व्याघटकं डिक्का महश्चिरी-
जपः । तदनंतरं त्रयश्रेत्यादि सप्तरुद्रजटानां जपं इयमेकरुद्री एवं याव-
दभिलषितं जपेत् ।

Colophon. इति श्रीयाज्ञिकसदाशिवदीक्षितकाशिदीक्षितकृता रुद्रपञ्चातः समाप्ता ।
संवत् १७२४ राम राम

विवरणम् — रुद्रपूजादिविषयको रुद्रपञ्चतिनामकोऽयं निबन्धः ।

No. 132. ललिताञ्जनचन्द्रिका । *Lalitārcanacandrikā.* Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 146. Lines, 5-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn in parts, and written by different hands. Prose. Not correct. Complete.

A guide to the worship of goddess Lalitā, entitled *Lalitārcanacandrikā*, by Saccidānanda Nātha. Complete in 24 *prakāśas* or chapters. The authorities quoted are, Bhairāvītantra, Yoginihṛīdaya, Jnananava, Kulārṇava, Tantranaja, Nāradapañcarātra, Bhaviṣya-

purāṇa, etc. The codex under notice contains upto the end of the seventh prakāśa.

Beginning. श्रीमच्छेषाय नमः ॥ श्री नमः श्रीमन्महाविपुलसुन्दर्य ॥

शिवं गुरुं गणधीशं प्रणम्य परदेवता ।

ललितायाः समेदायाः प्रवर्त्य ऽर्चनचन्द्रिकाम् ॥

तत्र श्रीमान् साध्वर्षः

रात्रिशेषे समुत्थाय कृत्वा वक्ष्यादिकं ततः ।

मानसैश्च शक्तिर्भूत्वा गुरुं ध्यायेच्छिरोपरि ॥

End of the codex under notice. एवं निष्काल्यदेवताः संपूज्य वक्ष्यमाणविधिना तदर्घ-
मुद्रास्य शिरसि सहस्रदलकमलकर्णिकामध्यस्थिताय परमशिवात्मने श्रीगुरवे
निवेद्य तत्पादुकां त्रिः सप्तार्घ्यं तदाज्ञापुरःसरं तत्पावस्यान्तं तत्त्वचतुष्टयं न
स्त्रीकृत्य तद्विज्ञानन्दनिर्भरः श्रीगुरुदेवतानामैश्वर्यं भावयित्वा श्रीपरदेवतायाः
श्रीचक्रपूजामारभेत यद्यवा श्रीचक्रपूजानन्तरं मूलदेव्या सह पञ्चायतनदेवता-
विसर्ज्येत् ।

सच्चिदानन्दनाथेन सहजानन्दचेतसा ।

चन्द्रिकायां प्रणीतायां प्रकाशः समदशोऽगमत् ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीसच्चिदानन्दनाथविरचितायां ललिताञ्चनचन्द्रिकायां आत्मपूजाद्वितीय-
यजमपञ्चायतनपूजाप्रबन्धेनाम समदशः प्रकाशः समाप्तः । *

विवरणम्—श्रीसच्चिदानन्दनाथविरचितललिताञ्चनचन्द्रिकाभिर्ललितापूजाविषयकोऽर्थं
निबन्धः ।

No. 133. ललिताञ्चनचन्द्रिका । Lalitāreccanacandrikā. Sub-
stance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 70. Lines,
3-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old,
worn out, and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete
(only the last chapter of the work).

This codex contains only the last chapter of the same work.

Colophon. इति सच्चिदानन्दनाथविरचितायां ललिताञ्चनचन्द्रिकायां
नैमित्तिकपूजाविधानाधिकारनिरूपणं नाम चतुर्विंशतिप्रकाशः
समाप्तः ।

श्रीसच्चिदानन्दसुमौद्रव्यः

शिवप्रसादाधिगतमार्गः

निरासंसारिकनीहनाली

निधीगतः श्रीपरदेवतायाः ॥

घोटे जाले धराख्ये प्रथितकरुणयालंकृतः प्रार्थितस्वम्

शिव्येः संसारतनैः सकलसुखकरीचन्द्रिकामातमान ।

ख्यातां नावा क लोकेऽर्चयितुतललितानामयुक्ता (' ?) बुधा

यामाश्रित्याभ्यर्च्य देवीपदयुगलमले प्राप्नुयुर्धाम नित्यम् ।

इति श्रीविद्यापडितस्वमाता ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ सुभमस्तु ॥ राम रामः

विकरण नूतनपूर्वम् ।

No. 134. लक्ष्मीनारायणपटलः f *Lakṣmīnārāyaṇapaṭalaḥ*. Substance, country-made white paper, 12 x 5 inches. Folia, 30. Lines, 6-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly worm-eaten in parts. Verso. Not correct. Complete.

A ^{*}portion of the *Prapañcasāra* of Śaṅkarācāryya, entitled *Lakṣmīnārāyaṇapaṭala*, treating of the worship of Lakṣmīnārāyaṇa or Nārāyaṇa amalgamated with Lakṣmī in one and the same body.

Beginning. श्रीरामाय नमः ।

अकचटतपयाद्यैः सप्तभिर्बर्णवर्णैः

विरचितसुखवाङ्मा पादमध्यास्यहृत्का ।

सकलजगद्धीमा शान्तिता विश्वयोनिः

वितरतु परिशुद्धिं चेतसः शारदा नः ॥ १ ॥

अथाभवन् ब्रह्महरीश्वराख्याः

पुरा प्रधानात् प्रलयावसाने ।

मुच्यैः प्रभिन्ना जगतीऽस्य सृष्टि

स्थितिचयस्यष्टनिविष्टचेष्टाः ॥ २ ॥

अनिवृत्तिं च क्लृप्तं च तं विचिन्त्य समाविशन् ।

वक्तारमजसव्यक्तं अरुपं मायिनं विभुम् ॥ ३ ॥

End.

लेखीय चीयैरपदंशनेष ।
 संस्पृष्टममं नियमेन भुक्ता ।
 सनपटने न जलं गृहीत्वा ।
 प्राश्यामतेत्येतदुदीर्य मंत्रं ॥ २२ ॥
 उच्छिष्टं किञ्चिन्नियेतु पथिव्या ।
 उच्छिष्टभाग्भी निनयितु पितृभ्यः ।
 सप्ताभिरह्निषु सदा सुखं च ।
 प्रत्नस्य हस्तावतनित्य पादौ ॥ २३ ॥
 आचम्य संचाय्य च किञ्चिदग्निं
 स्पृष्ट्वा स्पृष्टं त्र्ययुगेन माभिं
 अग्निरग्निर्बहुवानलस्य
 भुक्तं ममाम्नं जरयत्वशिषं ॥ २४ ॥
 सुखं एतत् परिणामसंभवं
 यच्छत्रुरोगं मम चास्तु देहं
 विष्णुः समक्षेन्द्रियदिव्यदेही
 प्रधानभूती भगवान् यथैकः ॥ २५ ॥
 समन तेनाप्रमशेषमम-
 मारीग्यदं मे परिणाममेतु ।
 दत्त्वाय तांबूलमथ द्विजेभ्यो
 विदल्यपथे स्वयमग्नौ भाषात् ॥ २६ ॥
 शिरसि पर्णस्य न मूलमयं
 शुक्लं च चूर्णं क्षमिष्टपूगं ।
 न ब्रह्मचारी विधवा यतिश्च
 ज्ञातौ व्रताङ्गिषु न पूगमद्यात् ॥ २७ ॥
 नयदङ्कः शेषमथेतिहासैः
 कृत्वाय सायंतनभीकृतांत ।
 वटार्कपालाशविभीतपद्म-
 प्रत्नस्य पथेऽथपि पिप्पलस्य ॥ २८ ॥
 एरंडपत्रेषु गृही न चाद्या-
 न्न कांक्षयाच विधवा यतिश्च ।
 प्रदीपबामेन शयीत मंत्री
 प्रभातयामेपि तथोच मध्ये ॥ २९ ॥

स्वपेत् शयानः स्वष्टे सदा प्राक्-
 शिरः मुखासे पथि पश्चिमास्यः ।
 स्याद्विष्णोः शिरस्य मेहे-
 षूदक्शिरास्यो न भवेत् कदाचित् ॥ १० ॥
 शय्यामधिष्ठाय शुभं च रानि-
 मूर्त्तं च जप्त्वा सह भाष्येया च ।
 कृत्वा नमस्कृत्य गुरुश्च भूत्वा
 मणायकमेव च जपन् शयौत ॥ ११ ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकशोमच्छंकराचार्यविरचिते प्रपञ्चसारे श्री
 लक्ष्मीनारायणपटलः ॥ शुभं भूयात् श्रीरामकृष्णाय नमः राम राम राम ।

विवरणम् — श्रीशङ्कराचार्यविरचितप्रपञ्चसारान्तर्गतलक्ष्मीनारायणपटलाभिधश्रीलक्ष्मीनारायण-
 पूजादिविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 135. ललिताञ्जनविधिः । Lalitāreccanavidhiḥ. Substance,
 country-made colourless paper, 8 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 9 in a
 page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, very old, worn out,
 torn, and writing effaced in parts. Prose. Not correct. Incomplete.

A guide to the worship of goddess Lalitā. Anonymous.

ललितापूजनविषयम् पक्षकान्तरमिदम् ।

INDEX TO TANTRA MANUSCRIPTS.

The figures against the names of the Manuscripts indicate their serial numbers.

A	K
Āchārasārah, 4.	Kakṣaputam, 7.
Āgamavivṛitiḥ saṭikā, 3.	Kālīpūjapaddhatiḥ, 77, 125.
Ajapāgāyatri, 2.	Kālitantram, 126.
Ajapāpūjavidhiḥ, 1.	Kālīrṣṭhāvāṇayah, 22.
Akṣayakavacam, 116.	Kālivilāsatāntram, 12.
Aparājitaślotram, 113.	Kalpasūtram, 8.
B	Kamadhenutantram, 9.
Bālādevīpūjāprayogaḥ, 91.	Kāmaratnatantram, 10, 11.
Bālajapaḥ, 90.	Kāmarupadhikaraḥ, 70.
Bālākavacam, 87.	Kaṅkalādhyāyavārtikam, 129.
Bālārccākramadīpikā, 89.	Kautukarahasyam, 17.
Bālāsahasranāma, 92.	Kramadīpikā, 16.
Bhagavatīpūjavidhiḥ, 53.	Kulācāraśāhyam, 15.
Bhūtaḍāmaratantram, 51.	Kulakuladicakram, 13.
Bhuvaneśvarīpūjaḥ, 71.	Kulapavatantram, 14, 15.
C	Kumarīhṛdayam, 76 (4).
Catuḥsatīṭikā, 20.	L
D	Lakṣmīnārāyaṇapatalaḥ, 134.
Dakṣiṇācāravidhiḥ, 76 (2).	Lalitārcana-candrikā, 132, 133.
Dakṣiṇāmūrtisamhita, 37.	————— vidhiḥ, 135.
Dāśarathīya tantram, 38.	Laṅgarceanatantram, 83.
Dattatreyaatantram, 36.	M
G	Mahānirvāṇatantram, 55.
Gaurīdaśakam, 19.	Mahāśaivatantram, 54.
Grahaṇapuraścaraṇam, 115.	Mahavidyā, 93.
Gurugītā, 18.	Mantramahodadhiḥ, 56, 57, 58.
————— stotram, 123.	————— saṭikāḥ, 60.
I	————— ṭika, 59.
Īśānasamhita, 124.	Mantramuktāvalī, 61, 62, 63.
J	————— ratnāvalī, 66, 67.
Jñānārjavatantram, 23.	————— āvidhānam, 64.
Jvālākavacam, 78.	Mātrikābhedaatantram, 86.
Jvālamukhistavarājaḥ, 79.	————— koṣaḥ, 65.
Jvālāpaddhatiḥ, 21.	————— nirghapṭaḥ, 68.
	————— yantram, 105.
	Merutantram, 69.
	Muṇḍamālātantram, 119.
	N
	Nāradapañcarātram, 39.
	Nārāyaṇarcārātrānamālā, 40, 41.

Nigamakalpadrūmah, 42.
 Nityāśoḍaśīkāmbudhiḥ, 43.
 ————— rāvaḥ, 45.
 ————— vyākhyānam, 44.
 Nityotsavanibandhaḥ, 46.

P

Pañcacakrapūjanam, 52.
 Parānandatantram, 88.
 Pārthivaliṅgapūjāvidhiḥ, 47.
 Pauṣkarasādhita, 39.
 Prabodhamihirodayaḥ, 49.
 Prapañcasārasaṅgrahaḥ, 50.
 Puraścaraṇasollāsaḥ, 48.

R

Rādhātāntram, 76.
 Rāmārcanacandrikā, 74, 75.
 Rāsmimālamantraḥ, 73.
 Rudracandīḥ, 117, 120.
 ————— nyāsa-vidhiḥ, 130.
 ————— paddhatiḥ, 131.
 Rudrayāmalaḥ, jvalākavacaḥ, 78.
 ————— paṭalam, 80.
 ————— sahasranama, 81.
 ————— kalīpūjāpaddhatiḥ, 177.
 ————— sārōddharaḥ, 82.

S

S'abdārthacintāmaṇiḥ, 95.
 S'aktānandatarāṅginī, 96, 121.
 S'aktiratnākaraḥ, 94.
 Saṃkṣepa tāntrika-homapaddhatiḥ, 109.
 Sandhyādi, 104.
 Sāradātīlakam, 97.
 ————— tīkā, 98.
 Saṭcakraṇirūpaṇam, 118.

Saubhāgyaratnākaraḥ, 102, 103.
 Sudarśanetrapaṭalam, 112.
 Sundarīlahaṛī-tīkā, 110.
 S'yamāpūjāvyavasthā, 101, 106.
 ————— śālmasyam, 99, 100.
 ————— stotram, 107.
 ————— tīkā, 108.

T

Tantrāmṛitam, 122.
 Tantrarājaḥ, 26.
 ————— tīkā, Manoramā, 24, 25.
 Tantrasāraḥ, 27, 28, 29.
 Tārābhaktisudhānavaḥ, 31, 32.
 Tārārahasya-vivṛitiḥ, 33, 127, 128.
 ————— vṛittiḥ, 76 (3).
 Tārātāntram, 76 (5).
 Tārāvilāsodayaḥ, 30.
 Tōḍātāntram, 34.
 Tripurāsundarīstotram, 35.

U

Uddhāraakoṣaḥ, 5.
 Uddīśaḥ, 6.

V

Varīvasyārāhasyam, 111.
 ————— prākāśasahitam, 85.
 Vaṭukastotram, 114.
 Vīreśvarasāṃvādaḥ, 84.

Y

Yantracintāmaṇiḥ, 76 (1).
 Yoginīhṛidayadīpikā, 72.
 ————— tantram, 70.

A
DESCRIPTIVE CATALOGUE
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS
IN THE LIBRARY OF THE
CALCUTTA SANSKRIT COLLEGE.

Prepared under the orders of the Government of Bengal.

BY
HRĪSHIKEŚA ŚĀSTRĪ,
SECOND GRAMMAR PANDIT, SANSKRIT COLLEGIATE SCHOOL.

AND
ŚIVA CHANDRA GUṬ, M.A., B.L.
LATE PROFESSOR, SANSKRIT COLLEGE

VOLUME VI. KĀVYA MANUSCRIPTS.

CALCUTTA :
PRINTED BY J. N. BANERJEE & SON, BANERJEE PRESS,
119, OLD BOYTAKKHANA BAZAR ROAD.

1903.

काव्यम् ।

K Ā V Y A M.

No. 1. अमरुशतकम् । Amaruśatakam. Substance, country-made red paper, 16 × 4 inches. Folia, 7. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

A collection of one hundred couplets of a miscellaneous character, mostly amatory, by Amaru. The author is held in high esteem, as one of the greatest poets of mediæval times. See Dr. R. Mitra's *Notices*, No. 641.

Beginning. श्री नमो गणेशाय ॥

आ(ज्या ?)कृष्टिबहुवृटकामस्वपाणिपृष्ठ-

प्रेङ्खन्नखाशुचयमस्मन्नितीऽन्विकाया ।

त्वा पातु मञ्जरितपल्लवकर्णपुर

लीभभमङ्गसरविभसभत कटाक्षः ॥ १ ॥

विनीहतावलग्न प्रसभमभिहृतीप्याददानीऽशुकान्तं

गृह्णन् केशिपाम्नाथरणनिपतितो निखिलः संभ्रमं ।

आलिङ्गन् योऽवधूतस्त्रिपुरयुवतिभिः सायुनेनीत्पलाभिः

कामीवार्द्धापरध स दहत् दूषितं शाश्वतो वः शराभिः ॥ २ ॥

आलीलामलकावलिं बिलुलि वा विभसलत्कुण्डलां

किञ्चिन्मू(ध ?)ष्टविशेषकं तनुतरैः स्वेदाभसः शीकरैः ।

तन्वा यत् सुखतालाता ननयनं वक्त्रं रतिव्यत्यये

तस्मां पातु चिराय किं हरिहरब्रह्मादिभिर्देवतैः ॥ ३ ॥

End. नास्ति

Colophon. नास्ति

निर्दण्डम्—अमरशतकं नाम संस्कृताद्यरसविषयकलीकशतौप्यर्थं निबन्धः । शब्दोऽयं
सुप्रसिद्ध एव वङ्गादिदेशहितसम्बद्धितश्च ।

No. 2. आनन्दलहरी । Anandalahari. Substance, country-made red and ash coloured paper, 18 x 3 inches. Folia, 15. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1747. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Hymns to Śivā by Śaṅkarācāryya. The object of the work is to identify Śivā with the leading Gods and Goddesses. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices*, No. 1820.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥

शिवः शक्त्या युक्तो यदि भवति शक्तः प्रभवितुं
नचेदेवं देवी न खलु कुशलः स्यन्दितुमपि ।
अतस्त्वामाराध्यां हरिहरविरिद्यादिभिरपि
प्रणतुं स्मृतं वा कथमकृतपुण्यः प्रभवति ॥ १ ॥
तनीयांसं पाशुं तव चरणपङ्क्तिरुद्भवम्
विरिञ्चिः संचिन्तन् विरचयति लोकानविकलम् ।
वदन्त्येनं शीरिः कथमपि सहस्रेण शिरसा
हरः संसृभ्येनं भजति भसितोद्गलनविधिम् ॥ २ ॥

End.

प्रदीपज्वालाभिर्दिवसकरनीराजनविधिः
सुधामृतेयन्दोपलजललवैरर्घ्यारचना ।
स्वकीयैरग्नोभिः सलिलनिधिसौहित्यकरणं
त्वदीयाभिर्वाग्मिस्तव जननि वाचां स्तुतिरियं ॥ १०९ ॥

* * * *

Colophon.

इति महामहोपाध्यायश्रीशङ्करसङ्काशश्रीशङ्कराचार्यविरचितानन्दलहरी
समाप्ता ॥ * ॥ शकाब्दाः १७४७ लिपिरियं कार्तिकीपूर्णिमादिहविषयीयम् ॥
श्रीमधुसूदनशर्माः स्वाचरमेतत् पुस्तकञ्च श्रीश्रीदुर्गा जयति ॥ श्रीश्रीहरिः ॥
ब्रह्मावासवने ससम्भ्रमतया धीरः समीरोऽप्यगा-
न्नातङ्गाश्च भयद्रुतास्त इती धावन्ति यन्नामतः ।
श्रीऽयं वैभवश्चादुपेतनगरप्रान्तः अभिर्बोद्धिती-
त्युक्तं भवते न केचरियुवा लज्जामयेकस्मिन् ॥ * ॥

श्रीरामो जयति श्रीः

विवरणम्—श्रीशङ्कराचार्यविरचितानन्दलहरीनामस्तोत्ररूपीऽयं निबन्धः सुप्रसिद्ध एव ।

No. 3. आनन्दलहरी । Anandalahari Substance, country-made white paper, 6 1/4 inches Folia, 33 Lines, 6-7 in a page Character, Nāgara. Date, Samvat 1878. Appearance, very old, worn out, and worm-eaten throughout. Verse Not correct Complete

Another copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 4. आनन्दलहरी । Anandalahari Substance, country made colourless paper, 15 x 3 inches Folia, 13 Lines, 1-5 in a page Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out Verse Generally correct Complete (excepting the first four slokas.)

Another copy of the same work with two additional slokas at the end, which are—

निधे नित्यस्यैरि निरवधिगुणे नीतिनिपुणे
निराघातज्ञाने निधमपरचितैकनित्ये ।
नियत्या निर्मुक्ते निखिलनिगमान्तस्तुतिपदे
निरातङ्गे नित्ये निश्चय ममापि स्तुतिमिमा ।
मञ्जीरशीभिचरण मण्डिशीभिर्मध्यं
हाराभिरामकुचमम्बुद्वयताञ्च ।
लीलालक प्रणतकल्पतरु ममामि
व्योति पर लिभुवनेश्वरवन्द्यपादम् ॥

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 5. आखवरनाम । Akhavarāṇāma. Substance, country-made white paper, 10 × 3 inches. Folia, 54. Lines, 4-5 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Verse and prose. Not correct. Incomplete.

A Sanskrit translation of the Ākbarnamah, a Persian work on Ākbar Shāh, the celebrated Mogal Emperor of Delhi. It may be considered as an historical work, for there is nothing in it of the character of a kāvya. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

यद्वस्तुतस्त्वस्त्रीकृतिरित्सुखलगाभिभिः ।

स्वर्कातःकरणीः प्रातः अवाणि (?) सुखादर्शभिः ।

जगन्निर्भित्तिरेखायधी चिचैककटर्मकैः (?)

महाभौतिककृत्स्नदृश्यं यत् पार्थिवं नृपः ॥

तत्रैवातिमहामूर्त्यं सुवर्णरजतादिकं ।

अत्युत्कृष्टस्वभावाकां हीरकादिमहाधनम् ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—आखवारनामाभिर्ध आखवारचरितविवरणं पुस्तकमिदम् ।

No. 6. आवदुल्लखरितम् । Abdullacaritam. Substance, country-made colourless paper, 16 × 5 inches. Folia, 76. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1643. Appearance, very old, worn out, slightly worm-eaten throughout, and written by different hands. Verse. Generally correct. Complete.

A Sanskrit poem on the life and character of Ābdulla, the king-maker, one of the Saiyad brothers who lived in the early part of the eighteenth century. Written by Lakṣmīpati, the fourth son of Viśvarūpa, a son of Jayadeva. The work is not divided into sections, paricchēdas, or saṅgas, and contains a good many Persian words, such as इजरत, सुकरी, पातिसाह, etc.

Beginning. श्री श्रीमहागणपतये नमः ॥

बीजनी (?) विजने ध्येयः सख्यनामं तु सन्निधी ।

प्रकाशयतु सौजन्यं दौर्जन्यमथवा मम ।

ज्ञात्वा श्रीलममात्यस्य सार्वभौमं चारुणा

भविष्यद्भूमिपालानां कर्तुं वर्त्तविशीधनम् ॥

End.

अवदुष्णी यथा लोकावाक्यती भूमिजानिना ।

निगृहीतीऽस्ति लोकानां मृत्तितस्तु तथा मम ।

मत्स्वामिनापि कर्त्तव्यी निय(ह ?)स्त्विति जानता ।

मया विलिखितं चास्ति यत्किञ्चिदत्र तत् पुनः ॥

हिंदूकैद्यापि यवनेर्नितरां तु पदस्थितेः ।

वाचनोद्यमिदं प्रीत्या स्वपदस्थैर्युक्तैवे ॥

लौकीक्या न मयि द्वेयः कर्त्तव्यी मर्मनाशकः ।

विश्वविख्यातभदेव जयदेवात्मजी मद्भान् ।

विश्वरूपः स्मृतो लोके चत्वारस्तत्सुताः स्मृताः ॥

तेषामाद्यः श्रीनिवासो नामतुल्यगुणाम्बितः ।

वीरेश्वरीद्वितीयस्तु विद्याविनयावक्रमी ।

विद्याललामसंपन्नो विद्यापतिरभत् परः ।

लक्ष्मीपति (: ?) चतुर्थस्तु तस्य या लिपिमालिका ।

विदुषां चित्तकमलं भमरीवास्तु मा भ्रमम् ॥

श्रीशुभमस्तु श्रीशके १६४३ वैशाख (?) सुदि १ जषी शुभं ॥

विवरणम्—अवदुल्लखितं नाम संकतपद्यनिबन्धोऽयं श्रीलक्ष्मीपतिविरचितः ।

No. 7. आनन्दलहरीटीका । Anandalahari-ṭīkā. Substance, country-made colourless paper, 16 × 6 inches. Folia, 34. Lines, 4-19 in a page. Character, Nāgari. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary by Narasiniha on the Ānandalaharī, interpreting every śloka in two ways. According to the first interpretation, the Goddess Bhavāni is praised ; according to the second, Viṣṇu.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

वारम्बारसुदारसन्धितमुखः शिखीपरिस्थापितं
 द्वारं द्वारसुदूखलीपरिगतोद्भृङ्गवीनं हठात् ।
 आयात्नीं परतोविलीक्य जननीमादाय यष्टिं करे
 धावं धावमिह प्रकाशितभयः पायात् स मायार्भकः ॥ १ ॥
 कल्हारीत्यलकैरवाभुजदलं माकन्दसन्धश्चरोः
 कीदृखं करपङ्कजिन दधतीं पुङ्खुतटङ्गीहवम् ।
 सौवर्णाङ्कुशपार्षणपद्मरुणामारक्तवस्त्राहताम् ।
 मातास्त्राङ्कुजमस्थितां विनयना चन्द्रार्द्धचूडां भजे ॥ २ ॥
 प्रणम्य शङ्कराचार्यचरणान्बुद्धयः ।
 आनन्दलहरीस्तोत्रं विष्णुपद्मेऽपि लघये ॥ २ ॥

End.

भेदीन ते जननि जातु जनाईनेन
 बैकुण्ठनाथपरतापि कृताच तेन ।
 मातर्भवानि करवाणि तथापि काकुं
 मा कुण्ठितांस्तु मयि ते करुणाकटाक्षः ॥

Colophon. इति श्रीनरसिंहउत्तुरविरचितानन्दलहरीटीका समाप्ता ।

विवरणम्—श्रीनरसिंहउत्तुरविरचितानन्दलहरीटीकारूपोऽयं निबन्धः । टीकायामस्मां
 निबन्धोऽयं विष्णुपद्मेऽपि व्याख्यातः ।

No. 8. उद्धवदूतम् । Uddhavadūtam. Substance, country-made red paper, 18 × 3 inches. Folia, 15. Lines, 5-6 in a page. Character; Bengali. Date, Śaka 1742. Appearance, very old. Verse. Not correct. Complete.

A poem by Mādhavakavīndra in imitation of the Meghadūta. A milkmaid of Vṛṇḍāvana sends Uddhava, an uncle of Kṛṣṇa, as her messenger to Kṛṣṇa at Mathurā

Beginning. श्रीं नमो दुर्गायै ॥

गोपीबन्धोरनवधिरूपादास्यदाक्षिण्यसिन्धो-
 रादर्शिन प्रथयपटुना प्रापित गोकुलाय ।
 गोधुग्गन्धव्यसनविसरासीकदुःखं रक्षस्यं
 मध्येकृत्य प्रियसहचरीमुज्ज्व काचिद्वचि ॥ १ ॥

End.

रुद्धा वस्तुप्रणयपदवी लङ्घिता लोचनज्वा
 सुद्विग्नं व्यस्य पदमयज्जस शङ्कितो नापसत्यु ।
 सामारादु किमवनकृत दुष्कर त्वाऽशीभि-
 क्ष्यक्ता युष्मान् मम यदुपतरय राज्य धिगन्तु ॥ १२३ ॥

Colophon.

इति तांलितनगरनिवासि श्रीमाधवकवीन्द्रभट्टाचार्यविरचित उद्भवदूतखण्ड-
 काव्यं संपूर्णम् ।

शाक नेत्रकृताद्रिपङ्कजमिने मर्थ्यं गते कन्यका
 स्मार स्मारमुपेन्द्रपादकमलं दीप्य तिथौ मचकं ।
 यन्यचोद्भवदूतसज्जमखिलं कृष्णाग्रिमेवं श्रम
 व्यालखौश्वधुमुदन चिंतसुरो धीर प्रमीदाकरम् ॥

श्रीश्रीमधुमुदनदं वशम्य पुष्पकमिदं स्वाक्षरम् ॥ शकाब्दा १७४९ ॥
 श्रीश्रीराधावल्लभचरणश्रीजयुगलं मन्यन्ती भमरायता श्रीश्रीगोपीनाथः
 श्रीश्रीदामोदर श्रीश्रीश्रीश्रीहरि ॥

विवरणम्—तांलितनगरनिवासि श्रीमाधवकवीन्द्रविरचित उद्भवदूताभिधोऽयं सुप्रसिद्धं खण्ड
 काव्यनिबन्धम् ।

No. 9. उद्भवदूतम् । Uddhavadutam Substance foolscap paper,
 12 x 3 inches. Folia, 13 Lines, 7-8 in a page Character, Bengali
 Date, 1 Appearance, not much old Verse Generally correct
 Complete.

Another copy of the same work.

विवरणम्—पुस्तकम् ।

No. 10. ऋतुसंहारम् । Ritusamhāram. Substance, foolscap paper, 11 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, rather old. Verse. Generally correct. Complete.

A poem on the six seasons or Ritus, entitled Ritusamhāra, attributed to Kālidāsa, complete in six chapters, each describing one Ritu or season. It begins with Summer and ends with the Spring.

Beginning. ननी माधवाय ॥

प्रचण्डमग्न्यः स्पृहणीयचन्द्रमाः
सदावगाहचमवारिमन्त्रयः ।
दिनान्तरम्योऽभ्युपशान्तमग्न्यधी
निदाघकालः समुपागतः प्रिये ॥ १ ॥

End.

प्रथममदनवृद्धः कौकिलालापस्यः
सुराभमधुनिषिकालअग्न्यप्रवन्धः ।
वित्रिधमधुपयूर्ध्ववष्ट(ष्ट)मानः समन्तात्
भवतु तव वसन्तः शेषकालः सुखाय ॥ ३६ ॥

Colophon. इति कालिदासकृते ऋतुवर्णने सहाकाव्ये वसन्तवर्णने नाम षष्ठः सर्गः ॥
समाप्तीऽर्थं गन्धः ॥

विवरणम्—श्रीकालिदासकृत ऋतुसंहाराभिधीऽयं सुप्रसिद्धः काव्यनिबन्धः ।

No. 11. ऋतुसंहारम् । Ritusamhāram. Substance, country-made yellow paper, 10 × 4 inches. Folia, 12 Lines, 4-11 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1756 ; A.D. 1832 ; Bengali Era 1241. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

* Another copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 12. कवितासंग्रहः । Kavitāsangrahaḥ. Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

This is a collection of slokas on a variety of subjects. Anonymous.

नानाविषयककवितासंग्रहपुस्तकमिदम् ।

No. 13. कार्तवीर्योदयम् । Kārtavīryodayam. * Substance, country-made colourless paper, 8 × 3 inches, bound in the form of a book. Folia, 56. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1675. Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Verse. Not correct. Complete.

A poem commemorating the achievements of king Kārtavīrya. Complete in fourteen sargas, by Candracūḍa, son of Puruṣottama Bhaṭṭa by Amvikā Devī. In the first canto, the birth of the hero is described. The second canto dwells on his childhood and youth. The third gives a description of a Nāgaikotsava, the fourth of a Kelivanotsava, and so on. Noticed by Dr. R. Mitra in his Bik. series, No. 296.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमहालक्ष्मी नमः ॥

अथ वदनसुसायाः सव्यसुद्धामभावं
सुकलितमपि जायद्वाक्ष्ये धर्मसंधं ।
अरवपुषि च वामं यस्य नेत्रं ततोयं
स भवतु मम भव्ये वल्लभः श्रेष्ठजायाः ॥ १ ॥
प्रतिदिनमतिवर्त्तं भुमतां धर्मभाजां
विविधचरितवत्या मङ्गलं तुंगयतः ।
विदधति मित्रभर्तुः सत्कवेर्द्विर्मायुः
भवरसपरिपाकप्रापणीयैर्यशोभिः ॥ २ ॥
सकलगुणदिकायं कार्तवीर्यं कृपेन्दुं
प्रति मतिरपुगा मे वर्णने यत् प्रवृत्ता ।

उपहसति पुरा मां सज्जनमन्दचूर्णं
 हरिवलमिव सिन्धोर्बन्धने साहसीति ॥ १ ॥
 नरपतिचरितानां वर्णनं व्यासभूषणं
 विदितपरमतत्त्वा अप्यकुर्वन् कवीन्द्राः ।
 अहमपि पदवन्द्यैर्वर्णयं सर्गगर्भे-
 सादसुमवाभिपानं पाण्डवेभ्योऽपि शीघ्र ॥ ४ ॥

End.

शिशिमखविवृधा सुधागुकारि
 स्तुतिभिरमृष्य सुदर्शनस्य विन्धोः ।
 अतनुत सहमानमन्तरिक्षे
 अचिरविमानतलेषु श्रीभमानाः ॥ २६ ॥
 द्दिनिजकुलकृतांत कांत नेमि
 नियमवतां महतां करोपि रक्षां ।
 जयमजित तनोषि भर्तृरुचैः
 समिति पद्माक्रमवर्जितस्य विन्धोः ॥ ३० ॥
 दशशतभुजदंष्ट्रमण्डला
 मणिसयकुण्डलमण्डितयुतिं त्वा ।
 सदमि मृकटदौर्ध्वरक्षकषेष्टां
 तस्य कृष्टाः ह्यरन्तः ॥ ४४ ॥
 यो विहङ्गिजराजित (?) गणात् पुण्येन अग्राप्तवान्
 भट्टश्रीपुरुषोत्तमात् कुलमण्डुर्गाम्बिकानन्दनः ॥
 तेनाह्ने मति चन्द्रचूडकविना श्रीकार्तवीर्योदये
 काव्येऽपुरि चतुर्दशः श्रुतिसुखः सर्गोपवर्गोज्ज्वलः ॥

Colophon.

इति श्रीचन्द्रचूडविरचिते कार्तवीर्योदये काव्ये चतुर्दशः सर्गः । एवंकेर-
 पुरुषोत्तमभट्टसुतयन्द्रचूडाव्यः । श्रीकार्तवीर्यनृपतेयविरतं चक्रे तदुत्तमाः
 शृणुत ॥ श्रीकार्तवीर्यः प्रीयतां ॥ श्रीरस्तु ॥ संवत् १६७५ समये
 आषाढशुद्धतृतीयायां सोमे काश्या विश्वेश्वरराजधान्यां ॥ राम ॥ शुभं
 भवतु ॥ श्रीः ॥ ५ ॥

विवरणम्—श्रीचन्द्रचूडकविविरचिते कार्तवीर्योदयाभिधोऽयं काव्यनिबन्धः ।

No. 14. कादम्बरी । Kādambarī. Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 17. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in most parts.

The codex contains only a small portion of the famous romance of Vāna Bhaṭṭa.

पुस्तकेऽस्मिन् वाणभट्टकृतकादम्बरीगद्यकाव्यस्यान्धांशमात्रं वर्तते ।

No. 15. कादम्बरी पूर्वखण्डः । Kādambarī Pūrvakhaṇḍaḥ. Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 191. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Not correct. Complete (as regards the first half).

The famous romance, Kādambarī, is in two parts. The author, Vāna Bhaṭṭa, died after writing the first part and consequently left it incomplete. His son Bhūṣaṇa Vāna subsequently added the second part. The codex under notice contains the first part only. Noticed by Dr. R. Mitra in his Bik. series No. 559. See also Burnell's Catalogue, page 157a.

पुस्तकेऽस्मिन् कादम्बर्याः पूर्वखण्डमात्रं वर्तते ।

No. 16. कादम्बरी उत्तरखण्डः । Kādambarī Uttarakhaṇḍaḥ. Substance, country-made, yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 101. Lines, 1-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Not correct. Complete (as regards the latter part).

The codex contains the latter part of Kādambarī, which is attributed to Vāna's son.

पुस्तकेऽस्मिन् कादम्बर्याः उत्तरखण्डमात्रं वर्तते ।

No. 17. कादम्बरीकथासारः । Kādambarikathāsārah. Substance, country-made white paper, 8 × 3 inches. Folia, 41. Lines, 10 in a page. Character, Nāgura. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm eaten throughout. Verse. Not correct. Complete. •

A poetical sketch of the well-known romance Kādambarī, complete in six sargas by Abhinanda, son of Jayanta Bhaṭṭa. At the beginning, the author gives an account of his own ancestry with their special characteristics, as follows :—

शक्तिर्नामाभवद्वैडी भरद्वाजकुले विजः ।
 दीर्घाभिमारमासाद्य कृतदारपरिषदः ॥ ५ ॥
 तस्य सित्वाभि ॥ नीभृदात्मजस्तेजसा निधिः ।
 जनेन दापो परमवृद्धेनास्मितीदृयः (?) ॥ ६ ॥
 स शक्तिस्वामिनं पुत्रमवाप युतशालिनं ।
 राज्ञः कर्काटिवंशस्य मुक्तापीडस्य मन्त्रिणं ॥ ७ ॥
 कल्याणस्वामिनामास्य याज्ञवल्कर इवाभवत् ।
 तनयः शुद्धयोगिर्द्धिबलनिर्द्धूतकम्पः ॥ ८ ॥
 अगाधश्रद्धयाभ्यसात् परमेश्वरसंजनम् ।
 अजायत सुतः कान्तश्चन्द्रो दुग्धोदधेरिव ॥ ९ ॥
 पुत्रं कृतजनानन्दं स जयन्तसज्जीजनत् ।
 व्यक्ता कान्तित्वकृत्वफला यच्च मरस्वती ॥ १० ॥
 वृत्तिकार इति व्यक्तं द्वितीयं नामविभ्रमः ।
 वेदवेदाङ्गविदुषः सत्यंशास्त्रार्थवादिनः ॥ ११ ॥
 जयन्तनाम्नः सुधियः साधुमार्गहितत्ववित ।
 मनुः समभवत्तस्मादभिनेन्द इति युतः ॥ १२ ॥
 काव्यविस्तरसन्धानखट्वदानसंधियं प्रति ।
 तेन कादम्बरीसिंधीः कथासात्रं समुद्भूतम् ॥

As this work has been published in several places, no further quotations need be made.

विवरणम्—कादम्बरीकथासाराभिधीयं सुपसिद्धी निवन्धः सुद्वितीय कलिकातादिमनरीडु ।

No. 18. किरातार्जुनीयम् । Kirātārjjuniyam. Substance, country made white paper, 8 × 4 inches. Folia, 91. Lines, 3-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old, but slightly worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Complete.

A well-known epic poem on a duel between Arjuna, the third of the Pāṇḍavas, and God Śiva in the guise of a wild hunter, complete in eighteen sargas, by Bhāravi. Ślokas from this work have been quoted in Vāmaṇa's Alankāravṛtti, by Kṣemendra in Suvṛttatilaka, etc. The poem has been printed in several places with the commentary of Mallinātha on it, entitled Ghaṇṭāpatha. Noticed by Dr. R. Mitra in his Bik. series, p. 235. See also Burnell's Catalogue, p. 156a.

किरातार्जुनीयं काव्यं महाकविभारविवरचितमतिमुप्रसिद्धम् ।

No. 19. किरातार्जुनीयम् । Kirātārjjuniyam. Substance, country-made coloured paper, 18 × 3 inches. Folia, 55. Lines, 3-5 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

An incomplete copy of the same work.

विवरणलूक्तपूर्वम् ।

No. 20. किरातार्जुनीयम् । Kirātārjjuniyam. Substance, country-made colourless paper, 8 × 2 inches. Folia, 98. Lines, 5 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणलूक्तपूर्वम् ।

No. 21. किरातार्जुनीयम् सटीकम् । Kirātārjunīyam satīkam. Substance, country-made yellow paper, 14×7 inches. Folia, 214. Lines, 6-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and written by different hands. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work, with the commentary of Mallinātha, entitled Ghaṇṭāpatha, in both the margins.

पुस्तकेऽस्मिन् मल्लिनाथटीकासहितमसम्पूर्णं किरातार्जुनीयं वर्तते ।

No. 22. किरातार्जुनीयम् । Kirātārjunīyam. Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 86. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1773. Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work.

विवरणानुरूपम् ।

No. 23. किरातार्जुनीयम् । Kirātārjunīyam. Substance, country-made yellow and red paper, 18×3 inches. Folia, 75. Lines, 4-5 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1750. Appearance, old, and written by different hands. Verse. Not correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणानुरूपम् ।

No. 24. कुमारसम्भवम् । Kumārasambhavam. Substance, country-made colourless paper, 18×3 inches. Folia, 44. Lines, 3-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in most parts. Verse. Not correct. Incomplete (up to the end of the 7th canto).

An epic poem, by Kālidāsa. From its name it is evident that the poet intended to carry the work on to the birth of Kumāra, the God Kārtikeya, a son born to Pārvatī by Mahādeva for commanding Indra's army against Tārakāsura, who had dethroned Indra and taken possession of heaven. He consequently starts with the birth of Pārvatī as a daughter of Himālaya. But the work, as found in most manuscripts, stops short at the marriage of Pārvatī to Mahādeva which is described in the seventh canto. Bharata Mallika, a modern commentator, says that the original text extended to sixteen cantos. MSS. have lately been found of these cantos. But opinion is still divided regarding the genuineness of the concluding cantos. Mallinātha has commentaries on all the works of Kālidāsa except on these nine concluding cantos, which throws a great doubt on the genuineness of these cantos. We do not find any commentary on them. The first seven cantos together with Mallinātha's commentary have been published several times and have been translated into English and other foreign languages. The codex under notice contains the first seven cantos only. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Bik.* series No. 501. See also Burnell's Catalogue, p. 156a.

कुमारसम्भवं नाम सुप्रसिद्धमेव । पुस्तकेऽस्मिन् कुमारसम्भवस्य प्रथमावधि सप्तमसर्गान्ती वर्तते ।

No. 25. कुमारसम्भवम् । Kumārasambhavam. Substance, country-made white paper, 14 × 3 inches. Folia, 66 (of which foll. 1-28 are wanting). Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the fourth, fifth, sixth, and a part of the seventh, cantos of the Kumārasambhava.

पुस्तकेऽस्मिन् कुमारसम्भवस्य चतुर्थपञ्चमषष्ठसर्गाः सप्तमस्य कति श्लोका वर्तन्ते ।

No. 26. कुमारसम्भवम् । Kumārasambhavam. Substance, country-made paper of several colours, 18 × 3 inches. Folia, 42. Lines, 3-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the first five cantos and a part of the sixth.

पुस्तकेऽभिप्रेतः पञ्च पूर्णाः सर्गाः षष्ठस्य चांशमात्रं वर्तते ।

No. 27. कुमारसम्भवम् । Kumārasambhavam. Substance, country-made colourless paper, 12 × 6 inches. Folia, 51. Lines, 3-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains upto the end of the seventh canto from the beginning.

पुस्तकेऽभिन् प्रथमतः सप्तसर्गान्तावधिकी निबन्धी वर्तते ।

No. 28. कुमारसम्भवम् । Kumārasambhavam. Substance, country-made white paper, 13 × 4 inches. Folia, 57. Lines, 5-6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Incomplete.

This codex contains the first seven cantos and a part of the eighth.

पुस्तकेऽभिन् प्रथमतः सप्त सर्गाः अष्टमस्य चांशमात्रं वर्तते ।

No. 29. कुमारसम्भवटीका । Kumārasambhavaṭikā. Substance, country-made white and red paper, 18 × 4 inches. Folia, 15. Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Kumārasambhava, entitled Subodha, by Bharata Mallika, a Vaidya by caste, son of Gaurāṅgasena. This codex contains the commentary on the first canto only.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ।

सिक्केषु दयाल्वेव दधीः पित्रीः सुतेष्विव ।
 अजातो जगतां जेमद्वरी दुर्गमद्वन्द्वरी ॥
 कुमारसम्भवं नाम कालिदासी महाकविः ।
 घटकार महाकाव्यं सर्गैः षोडशभिः युतम् ॥
 तस्य शेषाष्टसर्गस्य सञ्चारोऽभुन्न देवतः ।
 पाठोऽष्टमस्य सर्गस्य देवीशपात्र विद्यते ॥
 टीका तत् सप्तसर्गस्य सुवीधाख्या यद्यामति ।
 गीराङ्गसेनपुत्रेण भरतेन वितन्वते ।

End. नास्ति ।

Colophon. इति कुमारसम्भवटीकायां प्रथमः सर्गः ॥ ४४ ॥ श्रीदुर्गा ।

विवरणम्— श्रीभरतमल्लिकविरचितकुमारसम्भवटीकाखण्डोऽयं निबन्धोऽसम्पूर्णः ।

No. 30. कुमारसम्भवम् । Kumārasambhavam. Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 45. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the first seven cantos of the Kumārasambhava.

विवरणम्— अपूर्णम् ।

No. 31. घटकर्परं मटीकम् । Ghāṭakarparam satīkam. Substance, country-made white paper, 10 × 5 inches. Folia, 11. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1885. Appearance, very old, and slightly worm-eaten in parts. Verse and prose. Generally correct. Complete.

A poem describing the rainy season in eleven stanzas, by Ghāṭakarpara, one of the nine gems in the court of Vikramāditya, with a commentary in the margin by Kālidāsa. The poem is named after the author. See Burnell's Catalogue, p. 158a.

Beginning of the Text.

निचितं खसुपेय नौरदेः
प्रियङ्गीनाष्टदयावनौरदेः ।
सलिलैर्निहितं रजः सितौ
रविचन्द्रावपि नोपलक्षितौ ॥

End of the Text.

भावानुरक्तवनितासुरतैः शपेय-
साचास्य चास्य त्वषितः करकीशपेयं ।
जीयेय येन कविना यमकैः परेण
तस्यै वद्वेयमुदकं घटकपर्परेण ॥

Beginning of the Commentary. श्रीगणेशाय नमः ॥ प्रीषितप्रमदवेदसुष्यते इति
षट्श्लोकेनाम्यः । प्रीषितप्रमदया विद्वद्भगवत्कर्तव्या कथा अतः इदं
निचितमित्यादि वक्ष्यमाणं चोच्यते ।

End of the Commentary. सह जीवेय तदा मयैव सह जीवेय एव प्रतिज्ञा इदोकरणाथं
अपद्यत्यं प्राङ् कविः भावानुरक्तवनितासुरतैः शपेयं भावेन स्वभावेन
चिन्तेन परमार्थेऽनुरक्ता रागयुक्ता सा चासौ वनिता तस्याः सुरतानि न
प्राप्नुयामित्यर्थः यदि प्रतिज्ञां न पालयामि त्वषितः पिपासितः करकीश-
पेयं हस्तपात्रेण पेयं अंशु जलं च प्रापयेयमिति शपथम् ॥ * ॥

Colophon of the Commentary. इति श्रीकालिदासविरचितघटकपर्परीटीका
समाप्ता ॥ * ॥ संवत् १८८५ ज्येष्ठ शुक्लपक्षे प्रतिपदा बुधवारदि तिथिः
विश्वेश्वरशास्त्रिण्यः ॥ शम् ॥

There is also another commentary, entitled *Kāvya-rasāvalī*, by
Vaidyanātha Devaśarmā, noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of*
Sanskrit MSS., No. 2475.

विवरणम्—घटकपर्परिवरितं घटकपर्परामिधं काव्यम् ।

No. 32. कृष्णभक्तितरङ्गिणी । *Kṛṣṇabhaktitarāṅgiṇī*. Substance,
country-made red paper, 15 × 3 inches. Folia, 5. Lines, 5-7 in a page.
Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and
torn in parts. Verse. Not correct. Complete.

A little poem on Kṛiṣṇabhakti (or faith in Kṛiṣṇa), entitled Kṛiṣṇabhaktitarāṅgī, or a river of Kṛiṣṇabhakti, complete in 4 pariochedas and 50 śloka, by Rāmāgopal Sarmā.

Beginning. श्री तमः कृष्णाय ।

जगाम जगदीश्वरं विमलदधुधाराधरां
विलीक्य शरणागतां कमलयागु हृन्दावने ।
स्वभक्तगणकर्मणा स्वयमकारि जनायही (?)
धनुर्हरपुत्रधरः प्रथितकंसनाशानकः ॥
ब्रजेन्द्रकरतालकैर्हंसति बाललीलाविधौ
विचित्रकमकावलोललितसूत्तिसूक्तिप्रदौ
श्रीनयनचासकीर्तिशरवैः समुक्तासयन्
नवीनजलदच्छविर्नटति नन्दगोपाङ्गने ॥ २ ॥

End.

लमेव हरिरुपिणी हरिहरादनया सती
स्वयं + + निकुञ्जहृन्दावने ।
प्रफुल्लबनश्रीभने रसति रङ्गभङ्गावली
पिकादि बहुश्रीधुना परिसरे नरीन्दत्यते ॥ ५ ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णभक्तितरङ्गिण्यां मनोदूतप्रत्युत्तरतरङ्गपञ्चकचतुर्थपरिच्छेदः
समाप्तयायं ग्रन्थः ॥ ० ॥ श्रीहरिः ।

+ + युगं नत्वा नत्वा पादयुगं गुरीलनोति रामगोपालशर्मा भक्ति
तरङ्गिणी ॥ श्री गुरुवे नमः श्रीकाली ।

विवरकम्—कृष्णभक्तितरङ्गिणीनामकः कृष्णविषयको निबन्धः ।

No. 33. गीतगोविन्दटीकारसतरङ्गिणी । Gītagovindaṭīkārasa-
tarāṅgī. Substance, country-made colourless paper, 12 × 3 inches.
Folia, 176 (of which foll. 1-5 are wanting). Lines, 7-9 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and
written by different hands. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the Gītagovinda of Jayadeva, entitled
Rasatarāṅgī. Anonymous.

Beginning. नास्ति ।

End.

निजमतिपरतन्मोर्दोषसंपातभीते
 दचित्तमनुचितं वाक्यानि यन् किञ्चिदपि ।
 तद्विदुः कुरुष्वचित्तैः सद्भिर्द्विजसदीषः
 चक्षुषमपि कृपया चोदीक्षितं वीक्षितः स्यात् ॥

Colophon.

इति श्रीगीतगोविन्दटीकायां रसतरङ्गिण्यां गीतगीताम्बरीनाम्
 १६ सर्गः ॥

विवरणम्—रसतरङ्गिणीनाम् गीतगीविन्दटीकाविशेषद्वयोऽयं निबन्धः ।

This commentary is different from those noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, Nos. 928 and 1317, and also in his *Bik. series*, No. 483, p. 230.

No. 34. गीतगोविन्दम् । Gitagovindam. Substance, country-made colourless paper, 15 × 5 inches. Folia, 17. Lines, 11–12 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Not correct. Complete.

The Gitagovinda is a lyric poem on Kṛiṣṇa's sports with the milk-maids, by Jayadeva, the famous poet of western Bengal, who lived about the thirteenth century. Gitagovinda is well-known to all Sanskrit scholars and has been published in several parts of the country. The codex under notice contains a preface in Bengali verse, which need not be quoted in a Catalogue of Sanskrit MSS.

पुस्तकेऽस्मिन् संपूर्णं गीतगोविन्दं वर्त्तते ।

No. 35. गीतगोविन्दं सटीकम् । Gitagovindam saṭīkam. Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 60. Lines, 10–12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse and prose. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the Gitagovinda with the commentary of Śaṅkara Miśra on both the margins. This commentary is different from what was noticed before in No. 33.

पुस्तकेऽभिन्ने ग्रन्थरनिश्रटीकासहितं गीतगोविन्दं वर्तते ।

No. 36. गीतगोविन्दम् । Gitagovindam. Substance, country-made yellow paper, 10 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 4 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Verse. Generally correct. Incomplete.

An incomplete copy of the same work.

विवरणानुक्तपूर्वम् ।

No. 37. गीतगोविन्दम् । Gitagovindam. Substance, country-made ash-coloured paper, 12 × 3 inches. Folia, 23 (of which foll. 1-2 are wanting). Lines, 4 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Verse. Correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणानुक्तपूर्वम्

Nó. 38. गीतगोविन्दम् । Gitagovindam. Substance, country-made colourless paper, 7 × 4 inches. Folia, 68. Lines, 4-6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Verse. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work.

विवरणानुक्तपूर्वम्

No. 39. गोवर्धनसप्तशतीटीका । Govardhanasaptasatīṭikā. Substance, country-made white paper, 10 × 8 inches, bound like an ordinary book. Folia, 167. Lines, 22-23 in a page. Character, Nāgara. Date,

Samvat 1869.* Appearance, very old, worn out, worm-eaten throughout, and pages slightly sticking. Verse. Not correct. Complete. *

A commentary on the Govardhana-saptasatī, a work consisting of seven hundred stanzas in the Ārya metre on various subjects chiefly erotic, by Govardhana Ācāryya, entitled Baṅgārtha Sandipani, by Ananta Paṇḍita. The text has also been translated into Hindī Dohā under the name of Govardhana Satasai.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीरामः शरणं ॥

सर्वे साधुजनाः सदायतद्वदा सत्सुप्रदायादले
यद्दानापगणादगीतममतां (?) व्यालीच्य तत्त्वार्थदानम् ।
वेदान्तान् परिशीलयन्ति रक्षसि खानंदकन्दाकरं
वंदे तं जगदीश्वरं दयितया सानंदमालिङ्गितम् ॥ १ ॥
यत्पादास्तुजमज्ज्वलं (?) प्रभृतयो देवाः सदैवानुरे
ध्यायन्ति घघलन्ति (?) दुःखनिवहं लीलामगुण्याकृतिं ।
कृष्णोद्दीवरमिवनेतमतसोपुष्पावभासं सुदा
श्रीरामं कलयामि चेतसि चिरं चैतन्वसान्नात्मकम् ॥ २ ॥
पञ्चाशद्वर्णभेदैरपरिमितं (त ?) रैर्यंजातैश्च युक्ता
नानालङ्काररम्या गणितगुणगणा साधुहस्तैरुपेता
वाक्स्फुटिर्यत्प्रसादात् प्रसरति रसनाप्रान्तदंशे निमेषात्
नित्यं चित्तेऽनुरक्ते वसतु मम सुखं भारती सा रसाब्जा ॥ ३ ॥
गीवर्जनीक्रिसुखदाननिदानमेतद्
व्यङ्ग्यार्थदीपनमनुल्यवमत्कृतौनाम् ।
भ्रयादनन्तविबुधेन विधीयमानं
प्रीत्यै सुदा सकल्पपण्डितमण्डलीनां ॥
आर्याध्ययकृते तावदार्या एवाधिकारिणः ।
अतोऽन दृष्टिस्तैरेव कार्यानाम् कदाचन ॥

End.

अथ लीचनविन्दुसतशशशतप्रसारसंलक्षिते (१७०२)
चैवे मासि सिते शिवस्य दिवसे मासे वसरासरे (?)
पुण्यस्तम्भनिवासिना सुमतिनानन्ताभिषेकादरात्
काश्यां सविद्वानकारि कुतुकाद्याङ्गार्थसन्दीपनम् ॥ ४ ॥

कदाचिद्वा कचिन् वचसि यदि वाद्ये सम भवेद्

धनः सोऽयं सद्भिर्न खलु गणनीयो निजकृदि ।

अनाभावं यच्छिन् निखिलनिगमोप्याह सततं

‘ स एवैको यन्माज्जगति जगदीशो रघुपति’

Colophon. इति श्रीमद्दीदावरौपरिसरसुकृतपुण्यलभस्थितिविग्राजमाननीलकण्ठपण्डित-
तनुजबालीपण्डितात्मजजतिमाजीपण्डिताङ्ग जानन्तपण्डितविरचितं गोवर्द्धन
सप्तशतौव्यङ्ग्यार्थसन्दोपनं समाप्तमगात् ॥ स १८६९ ॥

विवरणम्—श्रीचनन्तपण्डितविरचितव्यङ्ग्यार्थसन्दोपनाभिधगोवर्द्धनसप्तशतीटीकाकूपीऽयं निबन्धः ।

No. 40. किरातार्जुनीयम् । Kirātārjunīyam. Substance,
country-made white paper, 10 × 8 inches, bound like an ordinary book.
Folia, 70. Lines, 15 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, old, and slightly worm eaten in parts. Verse. Generally
correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 18.

विवरणम्पूर्वम्

No. 41. कादम्बरीकथासारः । Kādambarikathāsārah. Sub-
stance, country-made white paper, 18 × 8 inches. Folia, 26 (of which
fol. 1 is wanting). Lines, 3-12 in a page. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1926. Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten in
parts. Verse. Generally correct. Complete.

A poem based on the story of the Kādambarī, complete in 8
chapters, entitled Kādambarikathāsāra, by Abhinanda Bhaṭṭa, son of
Jayanta Bhaṭṭa. Noticed also in No. 17.

Colophon. इति श्रीसकलविपश्चक्रवर्त्तिश्रीमदृजयन्तमनोरभिनन्दस्य कृतौ कादम्बरी-
कथासारेऽष्टमः सर्गः । समानोऽयं कादम्बरीकथासारः ॥ श्रीविक्रमादित्य —
संवत् १८९६ उषानामर्षवत्सरे श्रूकमामस्य द्वादशे दिने कृष्णवृक्षां चाद्रो-
नक्षत्रे भीमवासरे लिखितमिदं पुस्तकं काश्मीरे नारायणभट्टेनेति भद्रं ॥
श्रीभारदा प्रीयतां ॥

विवरणम्—कादम्बरीकथासाराभिधीऽयं निबन्धः ।

No. 42. चन्द्रशेखरचम्पूः । Candrasekharacampūh. Substance, country-made, colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 144 (of which fol. 2 is wanting). Lines, 4-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse and prose. Generally correct. Incomplete (upto the end of the first half of the work).

A fabulous story on an incarnation of Mahādeva under the name of Candrasekhara at the house of king Poṣya, the ruler of Brahmavarta, in prose and verse, by Rāmanātha, son of Raghunātha Deva. The work is divided into two parts. The codex under notice contains the first part only, which is complete in five chapters. The first is on the Prasna (question), the second on the Mṛigayā (hunting), the third on the birth and coronation, the fourth on the marriage ceremony, and the fifth on the Putrotsava, of the king.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ्यायातसप्तविंशवसतिर्विधत्प्रपञ्चानना
सर्वाशापरिपुरणे व्यसनितो नित्या मुतिप्रियसी ।
स्वर्नद्या फणिनायकेन हरिणा चन्द्रेण पूर्वमुतिः
पायात् पञ्चतन्दिनीप्रणयिनी कीर्त्तिश्च मूर्त्तिश्च यः ॥ १ ॥

अपिच

मौली वीर्य पुरहितः सुरधुनीं कण्ठाकृता कण्ठतां
कापि प्रियसि रागतः कमलजाकारं वदन्त्यः कश्चित् ।
प्राप्ता (ः ?) कापि न तत्प्रसादविशदीभावाच्छिवाकारतां
पार्वत्यास्त्रिगुणीकृता इव दृशाभासी भवन्तु श्रिये ॥ २ ॥
अक्षाध्वदर्शनान्नात्मसाक्षार्थं वेदशास्त्रयोः ।
वन्दे प्राक् कमलानन्दमशान्मत्तमोदम् ॥
ससारतारकमनुप्रदमात्मनिष्ठं
सिद्धान्तषड्जपनिकुलरत्नगर्भम् ।
देव्य (ः ?) कथैव कथयामितकामनीम्
अक्षरमोहितहिताय युवं प्रपद्ये ॥

End.

कामकलाय नृपतिरपि चिरीत्कलिकया

सरजितसन्धिरं प्रविश्य शीक-

मानापमाज्ज्वलनचतुरश्चतुरशी तथा

कामकलाकौशलकुतूहलेन तां निशामनैषीत ॥

श्रील श्रीरघुनाथदेवशिवदादेव्योक्तानुसम्भवाः

शशोभक्तिव्यालङ्कितरमलः श्रीराजसार्भकः ।

पीराण्या नवचन्द्रमौलिकथया श्रीरामनाथः स्वयं

चंपू गुम्फितवान् तदीयकथया जन्मोत्सवः स्थावितः ॥

इति पञ्चमोऽङ्काः संपूर्णः ॥ शुभमस्तु पुष्पाङ्गचंपूरये ॥ श्रीरामो विजयते
पुरवर्षोत्तमनास्ति ॥

विवरणम्—चन्द्रशेखरचम्पू काव्यस्य पूर्वाङ्गमन्तम् ।

No. 43. चन्द्रशेखरचम्पूः । Candrasekharacampūh. Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 161. Lines, 4-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the last part of the work.

पुष्पाङ्गचम्पू चन्द्रशेखरचम्पू काव्यस्य उत्तराङ्गमात्रं वर्तते ।

No. 44.* चौरपाञ्चाशिकाकाव्यम् । Caurapañcāśikākāvyam. Substance, country-made red paper, 15 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 4-7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1719. Appearance, very old, worn out, and writing nearly effaced, in most parts. Verse. Generally correct. Complete.

The Caurapañcāśikā or Caurakāvya consists of fifty stanzas, every one of which is applicable both to a princess disconsolate on her separation from her lover, and to the Goddess Durgā, by the celebrated poet Cora of Teliāṅgā. It is also attributed to Sundara, the hero of the Bengali poem, Vidyā-Sundara. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 441. See also Burnell's Catalogue, p. 36.

Beginning. श्रीं श्यामासुन्दरी जयति ।

अद्यापि तां कनकचम्पकदामगौरीं
फुल्लारविन्दवदनां तनुनीमराजीम् ।
सुतीक्ष्णतां मदनभिह्वलल्लाससाङ्गीं
विद्यां प्रमादगणितामिव चिन्तयामि ।

End.

अद्यापि गीज्ज्जति हरः किल कालकुटं
कूर्म्यां विभर्त्ति धरणीं खलु पृथकेन
अम्भीनिधिर्वहति दुःसहवाङ्मयि-
मङ्गीकृतं सुकतिनः परिपालयामि ॥

Colophon.

इति सुन्दरकविरचितं चौरपद्याशिकाख्यं काव्यं समाप्तम् ॥ श्रीकाली
जयति ॥ ० ॥ शाकं नवयष्टाष्टमांशसमुद्रचन्द्रे सूर्ये गते परिमिते मिथुने
गिरौशं ॥ श्रीसुन्दरं रचितं प्रथमं सुकाव्यं काव्यादिनामधिरमद्विज
आलितं ॥

विषयणम्—चौरपद्याशिकाभिधचौरकविरचितस्त्रण्डकाव्यात्मकोऽयं निबन्धः ।

No. 45. तीर्थप्रबन्धः । Tirthaprabandhaḥ. Substance, country-made colourless paper, 12 × 4 inches, bound like an ordinary book. Folia, 18. Lines, 2-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1693. Appearance, very old, and worn out. Verse. Not correct. Complete.

A poem on the sacred places in India, entitled Tirthaprabandha by Vādi-rāja. The work begins with Benares and concludes with the sacred places in the Deccan.

Beginning. श्रीं नमः श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

श्रीं हरिचौराङ्गधिः स्वेन भववर्धनं रिपोर्मनः

विहराहरद्वयं चारित्र्यचतुर्भिर्भु ॥ १ ॥

इयदीय दयासिन्धुर्भूतभवाङ्गुलिः ।

प्रबन्धप्रतिद्वन्द्वं करोत्येनमनेन सः ॥ २ ॥

आजस्रभूमिरटतीक्ष्णेषु तीर्थेषु तदर्थं नभारतुदा ।

आयासजलान्मुदुमानसस्य वायुमुदुः क्लान्तं पश्य (?) इपी ॥ ३ ॥

वरागीशतीर्थं मुनिवर्यं भवद्वयं च-

श्रीशेन पावय सनोष्टद्वयसम्भं न ।

नामोद्धतलम्बसधिरौष्ठय ततपदाङ्ग-

रागैश्च रक्षय कलि जय तद्विषय (१॥ ४ ॥

तीर्थचक्रतटोशाभा माहात्म्यानि यथामति ।

वादिराजयति कीर्ति पथे कतिपये कवि. ॥ ५ ॥

End.

पथानि प्रथितापथ-श्रुतयशोद्धयानि ततस्त्वष्टिता

व । नामलवा।दराजयतिमा पयोक्तिशुद्धात्मना ।

ब्रह्मान्यध्वरसिद्धसतकृताधयोद्वितीरुपुण्यप्रदा

न्यहा यः पठति शृणोति स भवेद्द्वहामधाम श्रिय. ॥ ६ ॥

Colophon.

इति श्रीसत्कुङ्किकुलतिलकश्रीमहादिराजपुण्यचरचरिचित्र तीर्थप्रबन्धे

महाकाव्ये दक्षिणप्रबन्ध. समाम ॥ समाप्तोऽर्थं शय्य ॥ ६ ॥ ६ ॥ राम ॥

राम ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ सवत् १६६३ शमर्द कुलाय शुद्धचित्तीयार्या

तीर्थप्रबन्ध. संपुर्णं ॥

विवरणम् — श्रीवादिराजयतिविरचिततीर्थप्रबन्धाभिधोऽय काव्यनिबन्ध ।

No. 46. दशमुखवधः । Dasamukhavadhah. A poem in the Prākṛita language on the Ravanavadha. The codex is written on palm leaves, and is the oldest of all the Sanskrit MSS. in the library of the Sanskrit College. A few years ago its date was found out to be Saka 1100. But it has been so worn out by age that it can not be touched on the softest touch. Every folio is torn in several parts, the writings are effaced, and the codex is in fact useless.

पुस्तकमिदं श्रीशं श्रीशे, नेदानीमुक्तं स्वर्णयोग्यत्वमप्यस्ति, दुःस्तु तावत् वाचनकथा ।

No. 47. गीतगीरीपतिः । Gitagauripatih. Substance, country-made white paper, 11 x 1 inches. Folia, 18. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out and torn in parts. Verse. Not correct. Complete

A lyric poem on God Śiva, composed after the manner of Jayadeva's Gītagovinda. It is by Bhānu Datta, entitled Gītagaṃpatī. It is complete in 10 chapters or sargas.

Beginning. नम. प्रभवे ॥

सन्धानृत्यविधौ भुजङ्गमपतेर्गीतामृतं शृण्वतः ॥
 प्रत्यक्षं त्वलितप्रभोदसन्निवन्तीमे समुत्पल्यधि ।
 मौलिकृत्पथगा किमु विपथगा जातेति शङ्कानुषौ
 देवस्य निपुराणकस्य चकित व्याखीकितं पातु वः ॥
 भानीर्गीतं सुधास्फीतं प्रभोर्डमवडिडिमः ।
 विदुषा रसनारङ्गममि भारति नृत्यताम् ॥
 अमास जगति सकल प्रतिगरमविशेषम्
 प्रमथितुमिव जनस्वेदमशेषम् ॥ ध्रु
 पुरङ्गरुतमारुतवेश जय भुवनाधिपते ॥
 प्रवहसि मधुमयन नवनौरददलित ।
 मरकतमिव वज्रसि लुलितं
 पुरङ्गरुत जलधिप्ररीर
 जय भुवनाधिपते ॥

End.

अर्द्धैरक्षति शैलराजदुहितुर्वचोरुचं नृत्यतः
 सबीर्य प्रतिविव्स्मिन्दुसुभगे भागे निजे वज्रतः ।
 अस्यातिस्तनमसृजलाकुरधिया व्यालीलमालीकयम्
 देवो दैव्यमपाकुरीतु गिरिजादेवार्द्धहारी हरः ॥
 भवानी वर्तते यावत् अञ्जलप्रा पुरादिव ।
 विवृतकच्छस्थिता तावत् भानी (. १) वाचौ विराजताम् ॥

Colophon. इति भानुदत्तविरचित गीतगीरीपतावर्द्धनारीश्वरीनाम दशमः सर्गः । श्रीः ॥

महानदीपाध्यायसर्वविद्यानिधानश्रीकबीन्द्राचार्यजगद्गुरोः पुस्तकमिदम् ॥

विवरणम् — श्रीभानुदत्तविरचितगीतगीरीविन्दानुकारिगीतगीरीपतिनामक गीतिकावलिदम् ।

No. 48. दशमुखवधः । Daśamukhavadhaḥ. Substance, white foolscap paper, 14 × 4 inches. Folia, 143. Lines, 13 in a page. Character, Nāgura. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Not correct. Incomplete.

An incomplete copy of the work noticed in No. 46, most probably a copy from the same codex, lately made under the orders of the College authorities, and consequently owing to the illegibility of the original copy, there are many blanks left in every page in the copy. It hardly contains any complete verse.

पूर्वाभिहितस्य दशकुमारचरितस्य पुस्तकान्तरेणैतत् । एतदपि खण्डितं वर्तते, ततश्च नालोचन-
मर्हति ।

No. 49. दशकुमारचरितम् । *Daśakumāracaritam*. Substance, country-made white paper, 14 × 5 inches. Folia, 86. Lines, 8–10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete, (without the *Pūrvapīṭhikā*).

A fabulous story in prose on the adventures of ten princes, entitled *Daśakumāracarita*, by Daṇḍī Ācāryya, the author of the *Daśamahātmya*, etc. It is a standard work in Sanskrit literature and has been published in several parts of the country. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 1289. The codex under notice is without the *Pūrvapīṭhikā* or the preliminary chapter. The introduction is commonly ascribed to Daṇḍī himself, but as it is somewhat less ambitiously written, and as the incidents related are, in one or two cases, briefly repeated in the body of the work, and with some contradictions, doubts have been started as to the accuracy of the attribution. It is universally recognised that the *Daśakumāracarita* not only begins abruptly, but ends in an equally abrupt manner. So it is generally supposed that the author left it unfinished. The story in question ends abruptly, the style undergoes a change, and the language is less elevated, and the incidents are more diffusely narrated. These considerations suggest some doubt about the genuineness of this portion of the work.

The subjects of the stories of the *Daśakumāracarita* are taken from domestic life and are interesting as pictures of Hindoo society probably for centuries anterior to the Mahomedan conquest. Proficiency and superstition seem to be the characteristic features. The heroes are described as endowed with enterprise and hardihood, with

unflinching devotedness to their friends and kindred, and with tender and constant attachment to the objects of their affection. One desirous of obtaining more information about the work, will do well to see H. H. Wilson's Introduction to the *Daśakumārācarita*.

दशकुमारचरितमिदं गद्यकाव्यं सुप्रसिद्धमेव ।

No. 50. चौरपञ्चाशिका । *Caurapañcāśikā*. Substance, country-made colourless paper, 12 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 5-9 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, old. Prose and verso. Generally correct. Complete.

A copy of the work noticed in No. 44 with a commentary in the margin.

विवरणान्तपूर्वम्

No. 51. नलोदयं (मटीकम्) । *Nalodayam (Sāṭikam)*. Substance, country-made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 50. Lines, 10-11 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, not fresh, and slightly worm-eaten in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A poem on the life and adventures of Nalarājā, the famous hero of the *Naiṣadha-carita*. The work is attributed to Kālidāsa. It is short in extent, containing only 200 stanzas; but it is remarkable for the number of alliterations which occur in every verse, and no verse is free from them. The codex under notice contains also a commentary in both the margins, entitled *Subodhinī*, by *Prajñākara Mīra*, an inhabitant of Mithilā. The text has been published with a commentary in Calcutta. See Dr. R. Mitra's *Notices*, *Bik. series*, No. 504, p. 239. See also Burnell, p. 159a.

Beginning of the Commentary. श्री श्रीगणेशाय नमः ॥

कङ्कणधराजमहिन्दीपधिया बह्वनमासतैरसङ्गम् ।

निर्व्यापयति कुमारं सगिरिसुतो जयति सज्जनः शत्रुः ॥ १ ॥

इति नलायी कालिदासेति कविनामकथनम् । सत्काव्य इति महाकाव्य-
भिज्ञत्वसूचनम् । उच्छ्वासः वाससाध्यः परिच्छेदः समाप्त इत्यर्थः ।

मित्रानन्दकरस्वामीजीमहीपाध्यायललितः ।

पुण्यशाममभाजेता यष्टा वाणीमयः सुधीः ॥ १ ॥

वेदेनैव विधिं कविं नयकसैलकेण वाचयतिम् ।

वेदान्तेन शिवं मनः कृतिभरैर्ज्योतिष्यै भास्करम् ।

व्याकृत्येन फणाधरं क्षितिधरं नागाधिपं हृन्दता

धर्मो यस्य विजितमश्नति परं मांस्त्वेन चार्थाकपम् ॥ १ ॥

तत्तुङ्गः सुकतो जितौश्वररूपापावः सुहृत्पात्रको

नानाशास्त्ररती महापदयुतोपाध्यायसंज्ञान्वितः ।

मनसकांशतकाननोद्यतचलहादीन्द्रदन्ताबल-

श्रेणोमर्दमचातुरीचण्डरिषिद्याकरी मेधिलः ॥ १ ॥

तस्यात्मजीमुद्भिन्नुपायगता

प्रज्ञाकरः सञ्जनतापहृता ।

गुणालयः श्रीशपदानुसन्ता

ज्ञास्तेषु दक्षः कुक्षिणी नियन्ता ॥ ४ ॥

मन्येन वयसा तेन कृता टीका सुबोधिनी ।

पूर्वाचार्यकृतौर्वीक्ष्य सुधियाम्पश्यतां मुदं ॥ ५ ॥

Colophon. इति श्रीमेधिलप्रज्ञाकरमिश्रप्रणीतायां नलोदयकाव्यटीकायां सुबोधिनी-
चतुर्थ उच्छ्वासः । समाप्तं सुबोधिनीटीका ।

विवरणम्--नलोदयमिदं श्रीकालिदासकृतित्वेन प्रसिद्धं साधु यमककाव्यं सुप्रसिद्धमेव, पुस्तक-
मिदं सटीकं वर्धते ।

No. 52. नलोदयम् । Nalodayam. Substance, country-made white paper, 10 x 4 inches, bound like an ordinary book. Folia, 25. Lines, 5-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Complete.

• Another copy of the same work.

विवरणानुपूर्वम् ।

No. 53. नलोदयं । Nalodayam. Substance, country-made white paper, 14 x 5 inches. Folia, 12 (of which foll. 1-2 are wanting). Lines, 3-12 in a page. Character, Nāgara. Date, 1827 Samvat. Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Verso. Generally correct. Complete (except the first two folia).

*A third copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 54. नेमिदूतम् । Nemidūtam. Substance, country-made white paper, 10 x 4 inches. Folia, 11. Lines, 6-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1714. Appearance, old. Verso. Generally correct. Complete.

This is a little poem, complete in 124 stanzas, bearing the name or title of Nemidūta or Nemicarita, relating the life of Nemi, by Vikrama, son of Saṅgaṇa. Nemi belonged to the famous Yatu dynasty. Once upon a time, longing for salvation he left his home and took shelter in the same Āsrama of the Rāmāgiri, where the Yakṣa of the Meghadūta had his residence during the days of his exile from Alakā, and began to lead an ascetic life. His wife, daughter of Ugrasena, followed him immediately, and seeing her husband strongly attached to an ascetic life, asked the mountain to carry a message to her husband and request him to come back to his own home. This is the subject-matter of the poem. It is not only composed in the same metre as the Meghadūta, but the last line of each stanza of both the works is also identical throughout. Even verses generally known as interpolations in the Meghadūta are not omitted here. In fact the whole work might be called as a sort of Samasyāpūrti to the last *carānas* of the Meghadūta verses. This work has been published in the Kāvya-mālā series.

Beginning. ॥ श्री ॥ गुरुभ्यो नमः ॥

प्राचिन्नाद्यप्रवक्ष्यद्दयी बन्धुवर्गे समर्थ

हिला भीमान् सह परिजनैश्चसेनात्मजाश्च ।

श्रीमान् नेमिर्विषयविमुखी मोक्षकामश्चकार
 क्षिप्रच्छायातरुषु वसतिं रामगिर्याश्रमेषु । १ ॥
 सा ततोच्चैः शिखरिणि समासीनमनं सुगीशं
 नासाव्यस्तामिषमयनं ध्याननिर्धूतदीपम् ।
 योगासक्त सज्जलजलदः।।मलं राजपुत्री
 वप्रक्षीडापरिणतगजप्रेक्षणीयं ददर्श ॥ २ ॥
 सहीत्येनं शमसुखरतं मंदराब्जोदनादौ-
 भूयन्त्वेकित्तजमथ नगं मोन्मिषक्षीपपुष्पं ।
 सा श्रीकाशीं चिंतितलमगात् स्यान्न दुःखं हि नाथ्याः
 कंठाग्रे प्रपणयिनि जने किं पुनर्दूरमंस्थे ॥ ३ ॥
 गत्वा शीवं रूपरमतुलां प्राज्यराज्यं तिलोक्तां
 कीर्तिं शुभां विततु सुवृदां प्रख्याशां च पिश्रौ (वीः ?) ।
 राजीभया सह नवघनस्यैव वर्षासु भूयो
 माम्भूदेवं चणमपि सर्वं विद्युतास्तुतमेषु ॥ १२१ ॥
 श्रीमान् योगादचलशिखरे केवल-ज्ञानमख्यन्
 नेमिर्देवाक्ष (र ?) गमरगणैः स्तूयतामोऽधिगम्य ।
 तामानंदं शिखरि परिणय्य संसारभाजां
 भीतिटानाम (भीमानिटान ?) भिमतसुखं भोगयामास शश्वत् ॥ १२५ ॥
 तदभुषार्थं प्रवरकविना कालिदासेन काव्या-
 दन्यं पार्दं सुप्रदरचितान्नेषदूताद गृहीत्वा ।
 श्रीमन्नेमि (मे ?) चरितविशदं साङ्गणस्याङ्गनम्मा
 चक्रे काव्यं बुधजनमजःप्रीतये विक्रमाख्यः ॥ १२४ ॥

Colophon. इति श्रीनेषदूतादपादसप्तमस्यादिरचितं नेमिचरिताभिधानं काव्यं समाप्तं ॥
 छ ॥ पं ॥ श्री मो आ ॥ जीविला चरदासलिषत् सं १७ ॥

In some places the author has also changed the reading of the Meghadūta, e.g.,

आतास्तादः पुलिनजघनां की विहातुं समर्थः

The reading of the original text is—

आतास्तादौ विव्रतजघनां की विहातुं समर्थः ॥

माम्भूदेवं चणमपि सखे विद्युतास्तुतमेषु ॥

* माम्भूदेवं चणमपि सखे विद्युता विप्रयीगः ॥

विरचयम्—नेमिचरितं नाम खण्डकाव्यं सारङ्गधनुर्विक्रमकविर्विरचितम् मेषदूतकाव्यस्यादितः
आरम्भार्थं यावत् प्रतिज्ञीकस्य चतुर्थपादमादाय समस्यापूर्तिरीत्या काव्यमिदं विरचितम् । अथ
नेमिनामधेयस्य कस्यचित् यदुर्वशीयस्य चरितं वर्णितमभूत् ।

No. 55. नैषधचरितनारायणीटीका । *Naiṣadhacarita-Nārāyaṇī-ṭīkā.* Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches, bound like an ordinary book. Folia, 29. Lines, 3-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, slightly worm-eaten throughout, and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the *Naiṣadhacarita*, entitled *Naiṣadhiya-prakāśa*, by *Nārāyaṇa*, son of *Narasimha Paṇḍita*. Among the several commentaries of the *Naiṣadhacarita*, this is considered the best. It has been published in Bombay with the text. This codex contains upto the end of the second chapter only.

Beginning. श्रीमहागणेशाय नमः ॥ श्रीसिद्धिदादेव्यै नमः ॥

वैदेही यस्य वामे जयति ज (यज ?) नमिदंक्षिणे लक्ष्मणोऽपि

श्रीमानर्थं हनुमानतुल्यलक्ष्मणयो हस्तविन्यस्तन (त ?) तः ।

कीदृशा (' ?) काण्डमकं दधदङ्गिन (त ?) कुलध्वंसकारी मन्मता-

वृषादध्यात् (दध्यादध्याज ?) भञ्जाकृति सलिलभिभिर्जानकीजानिरन्ध्याम् ॥

दशकन्धरकारिभिः सीता येत (चेतःसरीज ?) करीलम्बः ॥

रत्नकुलकैरवचन्द्रः पापः दध्यात् स नो रामः ॥ २ ॥

भद्राय भूयादधुना श्रीरामो भक्तिभाषितः ।

कृतेरञ्जुमते यस्य पदवी सुरदुर्लभा ॥ ३ ॥

नत्वा श्रीनरसिंहपण्डितपितुः पादारविन्दद्वये

मातुञ्जा (या ?) पि महात्मसेत्यभिधया विख्यातकीर्तः क्षितौ

श्रीरामेश्वरसीतयोः सुमनसोर्गुर्वारिवर्गा यथा-

बुद्धि श्रीनिषधेन्द्रकाव्यविवर्ति निर्व्याति नारायणः ।

प्रणम्य शङ्करं सोममनन्तं श्रीपतिं समं ।

कुर्वे नाथो (का ?) नैषधीयप्रकाशं सुहृदां सुदे ॥ ५ ॥

चिकीर्षितस्य निर्विघ्नसमाप्त्यर्थं शिष्टाचारपरिग्राप्तमाशौनसस्त्रिंशद्विंशः

कथं मङ्गलमाहुः ॥ निधीयेति ।

End. नास्ति

Colophon. इति श्रीवेदकरी (प १) नाम श्रीमन्नरसिंहपण्डितात्मजनारायणकृते नैषधीय-
प्रकाशे द्वितीयः सर्गः ॥ शुभमस्तु ॥ ६ ॥ ग्रन्थसंख्या ८०१ ॥

विवरणम् -- वेदकरीपनामश्रीनारायणपण्डितविरचितनैषधीयप्रकाशाभिधनैषधचरितटीकाकपीऽयं
निबन्धः सुप्रसिद्ध एव ।

No. 56. नैषधटीका । Naiṣadhaṭikā. Substance, country-made white paper, 11 × 6 inches. Folia, 93. Lines, 7-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and slightly worm-eaten throughout. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the same commentary of the Naiṣadhacarita with the text, from cantos 13-15.

पुस्तकेऽस्मिन् नारायणटीकासहितनैषधचरितस्य त्रयीदशचतुर्दशपञ्चदशसर्गा वर्तन्ते ।

No. 57. सटीकं नैषधीयचरितम् । Saṭīkanī Naiṣadhiyacaritam. Substance, country made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 226. Lines, 7-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. In some parts, the body of the codex being entirely destroyed is quite useless. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the same commentary as well as the text of the Naiṣadhiyacarita for cantos 16, 18, 19, 20 and 21. Of these cantos 19 and 20 are complete, while the rest are not only incomplete, but illegible also.

पुस्तकेऽस्मिन् नारायणटीकासहितस्य नैषधचरितस्य १६, १८, १९, २०, २१ सर्गाः कृताः । तत्र
१६, २० सर्गा सम्पूर्णं शिष्टान्तु खण्डिता वर्तन्ते ।

No. 58. नैषधचरितटीका । Naiṣadhacaritaṭīkā. Substance, country-made white paper, 16 × 8 inches. Folia, 27. Lines, 7-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the same commentary on the second canto, without the corresponding text of the Naiṣadhīyacarita.

पुस्तकेऽस्मिन् नैषधीयचरितस्य द्वितीयसर्गोऽयिनारायणटीकामात्रं वर्तते ।

No. 59. नैषधीयचरितम् । Naiṣadhīyacaritam. Substance, country-made white paper, 15 × 6 inches. Folia, 39. Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn, and worm-eaten in most parts. Verse. Not correct. Incomplete.

Naiṣadhīyacarita is an epic by Śrīharṣa, who, according to Dr. Bulhur, was a poet in the court of Jayanta Candra, the ruler of Kānyakubja, in the latter part of the 12th century. It contains an account of Nala, king of Niṣadha, and of his faithful queen, Damayantī, and consists of twenty-two *sargas*. The work is held in high esteem as one of the six great epics in the Sanskrit language, and in some quarters considered to be the best. There is a Sanskrit proverb also in this respect,—“उदिते नैषधे काव्ये क माघः, क च भारविः”. “After the appearance of the Naiṣadhakāvya, none will respect either Māgha or Bhāravi.” Among the several commentators, who have brought to bear their learning upon its elucidation, great respect is due to Paṇḍita Premcandra Tarkavāgiṣa, the late professor of the Sanskrit College, Calcutta, as his commentary is considered the best of all. It was first published by the Asiatic Society of Bengal ; but now there are several editions. See Dr. R. Mitra's *Notices*, Bik. series, No. 505, p. 240. The codex under notice contains only the first five cantos of the work.

पुस्तकेऽस्मिन् नैषधचरितस्य महाकाव्यस्य प्रथमतः पञ्च सर्गाः सन्ति

No. 60. नैषधीयचरितम् । Naiṣadhiyacaritam. Substance, country-made white paper, 16 × 4 inches. Folia, 93, (of which foll. 1-11 are wanting). Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the latter part of the Naiṣadhiya-charita, cantos 13-22.

पुस्तकेऽस्मिन् नैषधीयचरितस्य उत्तरार्द्धं वर्तते ।

No. 61. नैषधचरितटीका । Naiṣadhacaritaṭīkā. Substance, country-made white paper, 17 × 4 inches. Folia, 443. Lines, 4-7 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1882, Śaka 1787; Bengali era 1232. Appearance, fresh, except the first part which is completely worm-eaten. Prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains the commentary of Nārāyaṇa Paṇḍita on the Naiṣadhacarita from the 16th to the 22nd canto.

पुस्तकेऽस्मिन् नैषधचरितनारायणीटीकानिबन्धस्य षोडशसर्गादारभ्य द्वाविंशसर्गान्तं भावदंष्ट्री विद्यते ।

No. 62. नैषधचरितटीका । Naiṣadhacaritaṭīkā. Substance, country-made white paper, 16 × 8 inches. Folia, 52. Lines, 4-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old, but slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the same commentary on the first canto of the Naiṣadhacarita.

पुस्तकेऽस्मिन् नैषधप्रथमसर्गस्य नारायणीटीका वर्तते ।

No. 63. नैषधचरितटीका । Naiṣadhacaritaṭīkā. Substance, country-made white paper, 12 × 4 inches, bound like an ordinary book. Folia, 55. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1849. Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same commentary.

पुस्तकेऽस्मिन् नैषधचरितप्रथमसर्गस्य नारायणीटीका वर्तते ।

No. 64. नैषधचरितटीका । Naiṣadhacaritaṭīkā. Substance, foolscap paper, 18 × 6 inches. Folia, 306. Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the epic poem Naiṣadhacarita, entitled Subodhinī, by Bharatasena Mallika of the Vaidya caste. The codex contains the commentary from the beginning upto the end of the 10th canto.

Beginning.

नत्वा शङ्करचरणं वेद्याद्वीराङ्गमङ्गिकाञ्जातः

श्रीभरतस्तनुतेऽसुं नैषधटीकां सुबीधाख्याम् ॥

महाकविः श्रीहर्षो नैषधीयचरितं नाम महाकाव्यं चिकीर्षुः

सर्गवन्धो महाकाव्यमुच्यते तस्य लक्षणं ॥

आशीर्गमस्त्रियावन्तुर्निर्देशो वापि तन्मुख-

मित्युक्ते वन्तुर्निर्देशरूपं महाकाव्यलक्षणं प्रणयद्वाह—निपीयित्यादि ।

Colophon.

इति वेद्यहरिहरखान्दवंशसम्भवगीराङ्गमङ्गिकाञ्जश्रीभरतसेनकृतायां नैषध-
टीकायां सुबीधायां दशमः सर्गः ॥ समाप्तोऽयं दशमः सर्गः ॥ इति

विवरणम्—श्रीभरतमङ्गिकविरचितनैषधटीकाद्वितीयं निबन्धः । पुस्तकेऽस्मिन् दशमसर्ग-
व्ययस्तस्यै वर्तते ।

No. 65. पत्रकौमुदी । Patrakaumudī. Substance, country-made colourless paper, 18 × 3½ inches. Folia, 2. Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and torn in parts. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

A work on letter-writing, attributed to Vararuci, entitled *Patra-kaumudi* or the moonlight of letter-writing. It lays down rules for using colours, measures, signs and other particulars relating to letters. The codex contains only two folios of the work.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥

श्रीमत्कणपदारविन्दयुगलं ब्रह्मेशराद्यासर-
श्रेणीनर्वाकरीटकीटवङ्गभीपुथ्याञ्चितं सन्ततं ।
वाणोच्च प्रणमामि विश्वजननीं प्रसृष्टविध्वंसिनीं
भक्तानुग्रहविग्रहा भगवतो नित्यं वचोष्ठद्वये ॥
विकसादित्यभपस्य कीर्त्तिसिद्धीर्निर्दशतः ।
श्रीमान् वरहचर्चिमास्तनोति पत्रकौमुदीम् ॥
राज्ञां मन्त्रिप्रवीराणां पण्डितानां तथैव च ।
गुरुणां स्वामिभाष्याणां तथैव पितृपुत्रयोः ॥
सन्न्यासिभ्यश्चूणां तथैवानुविचिकिनाम् ।
एतयामपि सर्वेषां पत्रचिह्नादिकैर्ब्रुवं ॥

अथानुक्रमणिका ।

पत्राणां रञ्जनञ्चैव पत्रभङ्गप्रमाणकम् ।
पत्रान्तरकचिह्नानि पत्रस्य रचनाक्रमः ॥
पत्रान्तरप्रकारश्च पत्रस्थानयनक्रमः ।
पत्रप्रपठनञ्चैव पत्रचिह्नं ततः परम् ।
पदनामप्रकारश्च पत्रकीणस्य कीर्त्तनम् ।
प्रशस्तपदविन्यासः श्रीशब्दस्य पदक्रमः ॥
उत्थाप्य काङ्क्षापत्रस्य शङ्केतलिखनक्रमः ।
अङ्गपत्रविभाषा च भाषापत्रस्य लक्षणं ।
कीर्त्तिवर्णश्लोकश्च प्रीतिश्लोकस्तथैव च ।
नोतिश्लोकश्च शब्दोऽस्मिन् समासेनोपवर्णितः ॥

Colours of letters —

सुवर्णरूप्यरङ्गाद्यैरञ्जयेत् पत्रमुत्तमम् ।
सामान्येन तु मध्यानां पत्ररञ्जनमीरितम् ॥

The measure of a letter —

षडङ्गुलाधिकं हस्तं पत्रमुत्तममीरितं ।
मध्यमं हस्तमात्रं स्यात् सामान्यं मुष्टिहस्तकम् ।

How a letter is to be folded —

पत्रम् दिगुष्णीकृत्य ऊर्ध्वेन दिगुष्णं त्यजेत् ।

शेषभागे लिखेत् वर्षान् गद्यपद्यादिसंयुतान् ॥

Qualifications of the private secretary of a king—

ब्राह्मणो मन्त्रस्याभिज्ञो राजनीतिविशारदः ।

नानालिपिज्ञो मंधावी नानाभाषासमन्वितः ॥

मन्त्रस्याचतुराधीमान् नीतिशास्त्रार्थकीविदः ।

सन्धिवियङ्गभेदज्ञो राजकार्यविचक्षणः ॥

सदा राजहितान्वेषी राजसन्धिधिसंस्थितः ।

काव्याकाव्यविचारज्ञः सत्यवादी भिन्नान्द्रियः ।

स्वल्पवादी शुद्धात्मा धर्मज्ञो राजधर्मवित् ।

एवमादिगुणैर्युक्तः स एव राजलेशकः ॥

The following verses describe the modes in which letters are to be carried to the persons addressed, according to the rank of the writer as well as of the addressee.

राजपत्रं नयन्मुञ्चिं ललाटे मन्त्रिपत्रकम् ।

गुरुपत्रं नयन्मुञ्चिं ब्राह्मणानां तथैव च ।

यतिसद्वार्तासिनाश्वेन स्वामिनस्य तथैव च ।

सादरंश्चैव यत्र न तथा स्वमुञ्चिं धारयेत् ॥

भाष्यापुत्रस्य मित्रस्य हृदये धारयेत् सुधीः ॥

प्रवीराणां कण्ठदेशे पत्रधारणमोरितम् ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम् -- पत्रकौमुदीनामको चरकचिह्नतपत्रलिखनविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 66. पदाङ्कदूतम् । Padāṅkadūtam. Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 5. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1645 or 1724 A. D.* Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

* This seems to be the date of the composition of the work, and not of the copy.

A little poem in 45 stanzas, being an address by a love-lorn milk-maid of Vṛindāvana to a footprint of Śrīkṛṣṇa, imploring it to carry a message in her behalf to her lord at Mathurā. Written by Śrīkṛṣṇa Bhaṭṭācāryya Sārvabhauma, a paṇḍita belonging to the court of Rājā Raghurāma Rāya of Navadvīpa. The poem is written in the same metre as the Meghadūta, but is more philosophical in character. The milk-maid uses many philosophical arguments in the course of her instructions to the footmark. See *Notices of Sanskrit MSS.* by Dr. R. Mitra, No. 1015.

Beginning. श्री माधवाय नमः ।

गोपीमर्तुर्विरहयिधुरा काचिदिन्दोवराचौ
उन्मत्तेव स्रजप्रसङ्गवरी निम्नसन्ती विशालम् ।
अधोदास्ते सुररिपुरिति भान्तिदूतीसहाया
त्यक्ता गेहं भटिति यमुनाममुकुक्षं जगाम ॥ १ ॥
अप्राप्येव त्रजपतिसुतं तव कालं कियत्
सूक्ष्मापाणप्रियतमसखीसङ्गता सङ्गमथ ।
तस्योपास्ते कुलिशकमलस्यन्दनाडादियुक्तं
पद्माकारं सुरहरपदथावचिञ्च ददर्श ॥ २ ॥
अस्मिन्मुद्रावजलधरध्वाममाकर्ण्य भयः
कन्दपेथ व्यथितहृदयोन्मत्ततुल्या ययाचि ।
प्रज्ञाहीनं वचनरहितं निशलं शीतहीनम्
दीप्यं कर्तुं सुरहरपदोलम्बणं पद्मलाची ॥ ३ ॥

At the close of the work, the tenets of the Bauddha philosophy are thus refuted.

बीदस्यैतन्मतविटपिनो बलमाच्छादितं स्यात्
सङ्घिसंख्यान्तवचनतो यन्मया पूर्वमुक्ताम् ।
यद्यस्माकं सततमतनोः शायकैः सुखदेहः
प्रासाद्ये स्यात् कुसुमविशिखीनीति वाक्ये न साची ॥ ४४ ॥
सूत्रा एव अणिकमनिशं विशमाङ्गनं धीराः
खिदीस्माकं हरिविरहजः सर्वदेवास्ति चित्ते ।
नान्ताः शब्दो वचनमपि यत् तादृशं तस्य किम्
प्रेमैवास्मात् प्रियतमज्ञतं तव मोपाङ्गनाम् ॥ ४५ ॥

याके शायकवेदवीक्षमिति श्रीकृष्णमार्गव-

ज्ञानन्दप्रदमन्दमन्दमपदवन्दारविन्दे वृदि ।

चक्षो हृष्यपदाङ्कदूतमखिलप्रोतिप्रद शृणुता

श्रीरश्रीरपुरामरायणपतेराज्ञां गृहीत्वादरात् ॥

१६४५ ।

Colophon. इति श्रीकृष्णभट्टाचार्यविरचितं पदाङ्कदूताख्यं काव्यं समाप्तम् ।

विवरणम्—श्रीकृष्णभट्टाचार्यसार्धभौमविरचितम् पदाङ्कदूताख्यं नाम खण्डकाव्यम् सुप्रसिद्धमेव ।

No. 67. पदाङ्कदूतम् । Padāṅkadūtam. Substance, country-made yellow paper, 18 × 2 inches. Folia, 6. Lines, 3-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 68. पदाङ्कदूतम् । Padāṅkadūtam Substance, foolscap paper, 14 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 3-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Verse. Generally correct. Complete.

A third copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 69. देशवलीविवृतिः । Deśāvalīvivṛtiḥ. Substance, country-made colourless paper, 9 × 3 inches. Folia, 301. Lines, 6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Not correct. Incomplete.

A geographical work entitled Deśāvalīvivṛti, by Jagamohana Paṇḍita, the author of the Prabodhacandrikā, a grammatical work, written at the request of king Baijāla, Rājā of Pāṭnā in Magadha,

of the Cohan race, who died in 1570 Śaka, after the lapse of 4800 years of the Kaliyuga. It enumerates fifty-six kingdoms of India, some of which have got great celebrity from ancient times, while others have come into notice in more recent times.

In compiling this work the author has tried his best to make the work a complete guide to travellers in those countries. Besides a full geographical account of each kingdom, he gives Paurāṇika, historical, and traditional accounts connected with great cities, famous villages, sacred places, noted shrines, etc., belonging to those countries. The names of rulers of both ancient and modern times are given and the manners, and customs of the people are fully described. Even the derivations of names of some places are not neglected. Only the want of a systematic arrangement detracts much from the value of the work.

The work begins with Āṅgadeśa, (Bhagalpur district of modern times). Āṅgadeśa had been a flourishing kingdom from ancient times. We find its name in the Rāmāyana, Mahābhārata, and other Sanskrit classical works. Cities, sacred places and shrines situated in this kingdom, some of which were founded in the times of the Mahomedan government, are also mentioned. After Anga follow descriptions of Tippera, Assam, Virbhūmī, Mallabhūmī, Kikata (Gayā district), etc.

In describing Kikata, a full Paurāṇika account of Gayā and Gayāśūra is given. Bhūṣapa is spoken of as the most celebrated city in Bengal, but the names of Mursidābād, Berhampur, Dacca etc., do not occur. From this work it is clear that the divinity of Gaurāṅga was fairly established in India at the time when it was written. A good many Persian words, such as Suvā (a district) etc. are to be found in this work. The authorities quoted are, Vikrama-sāgara, De āvalī, Bhavīṣyapurāṇa, Vāyūpurāṇa, Skandapurāṇa, &c. The codex being incomplete, we are unable to pursue the subject further.

Beginning.

शिवं प्रथमं सर्व्वेशं सर्व्वकारणकारणम् ।

षट्पञ्चाशद्देशमालाविवृतिः क्रियते मया ॥

किञ्चिद्दक्षिणदिशि किञ्चिच्छास्त्रानुसारतः ।

किञ्चिन् स्वस्वभावाद्दृष्टा चाश्रया नृपतेक्षया ॥

श्रीमद्देवज्ञभूषण मगधदेशवासिनः ।

सन्तोषायैव सन्दर्भे जातो मम परिश्रमः ।

प्रबोधचन्द्रिका नाम प्रथमं निर्मितं मया ।

सुमते हि व्याकरणं बाणभ्युत्पत्तिहेतवे ॥

तच्च प्रथमं चन्द्रदेशस्य—

End. नास्ति ।

Colophon. इति विक्रमसागरीजुतदेशावलिबिहारी सामान्यतो वङ्गदेशविवरणं सम्पूर्णम् ।

विवरणम्—देशावलीबिहतिनांमाहादिषट्पञ्चाशद्देशविवरणविवशकोऽयं निबन्धः मगध अधिपति-
* देवज्ञभूषणभाषणितश्रीजगन्मोहनपण्डितविरचितः । असंपूर्णत्वात् पुस्तकमिदं न सम्यगालोचितम् ।

No. 70. देशावलीबिहतिः । Deśāvalivivṛtiḥ. Substance, country-made white paper, 10 × 3 inches. Folia, 166. Lines, 6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains, besides a portion of the abovementioned work, fragments of the Pāṇḍavavijaya, which is noticed below.

पुस्तकेऽस्मिन् पूर्वोद्धृतस्य निबन्धस्य तथा वत्समाणपाण्डवविजयाख्यस्य च पुस्तकस्य कश्चिद्देश-
विशेषो वर्तते ।

No. 71. देशावलीबिहतिः । Deśāvalivivṛtiḥ. Substance, country-made white paper, 12 × 4 inches. Folia, 163. Lines, 2-6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains the latter part of the same work. From this may be obtained some important information about the author and king Vijaya, as well as of the Bhūmihāra dynasty.

We may quote here from this part the following interesting story of Kālayavana or Kālāpāhāḍa, the famous 'destroyer of the images of Hindu Gods.

कलिः पञ्चमसाहस्ये चतुःशतीनवत्सरे ।
 योगिनीपुरमध्ये च यमुनायाश्च सन्निधी ॥
 नीलकण्ठीविजयरी गुर्जरवंशसंभवः ।
 सख्यावयवसौन्दर्ययुक्तः कृतको (?) रूपवान् ॥
 नारीणां चित्तमथनो दर्शनादेव वैजल ।
 वयसा षोडश पुनः (?) कन्दर्पमदृशः कली ।
 एकदा यमुनातीरे यवनेशगृहान्तिके ।
 पाषाणचक्रे चोपविश्य पार्थिवं पूजितवान् पुरा ॥
 नाट्येन रागयुक्तेन महिम्नः कीर्तयति हि ।
 भक्त्या पपाठ भूपाल कलस्वरैर्धरामरः ॥
 नादमाहात्म्याती भूप सर्वपां पुरवासिनां ।
 नारीणां च विशेषेण चकार चित्तकर्षणम् ।
 अलान्तरे साहस्रन्या गवाक्षच्छिद्रमध्यतः ।
 ददर्श रूपं मनोहारि गीतञ्च कर्णनापन्नम् ॥
 दृष्ट्वा रूपवती राजन् कुमारी यवनात्मजा ।
 दृतीं च हितिकां दिव्यां प्रेषयामास यदतः ॥
 नीलकण्ठस्य गेहपु दूत्यो ऽहं नृपनन्दन ।
 बहुप्रकारबुद्ध्या च विवाहरीचिकां कथां ॥
 श्रावयामास भूपाल विप्रं मन्मथवर्हिनीम् ।
 श्रुत्वा नीलकण्ठी विप्रो भक्तिमान् शिवकर्मजित् ।
 प्रोवाच विनतं वाचं साहस्यं दासीदूतिका ॥
 येषां गृहे कुक्कुटादि विचरति दिवानिशं ।
 प्राणान्त्येऽपि नो यांस्त्य दृष्टिता यवनस्य च ॥
 निवेदयामासुस्ताश्च मारुवीं प्रति तद्वचः ।
 श्रुत्वा किञ्चित् क्षणं प्राप्य तृणीभृता च मारुवी ।
 माचे निशया हृत्तान्तमवदत् निर्जने गृहे ॥
 अथान्तरे महाराज्ञी यवनेशाय सद्यनि ।
 मारुवी-चेष्टितं सर्वं कथयामास श्रद्धया ॥
 श्रुत्वा यवनराजस्य दाविशसुवशासकः ।
 प्रातःकाले च संप्राप्ते प्रेषयामास वै चरान् ।
 पलायमानं तं विप्रं तेषु कश्चिद्विजोत्तमं ।
 बद्धा चानीतवान् राजन् यवनेशस्य सन्निधी ॥

तदा द्रुपद्यान्तःपुरे नीत्वा हि नीलकण्ठकं ।
 मादव्याद्यैव प्रासादे योजयामास तत्पथ्यात् ॥
 विबाहं कृतवती सा च निजदासीभिरिव हि ।
 दिनानि कतिचिन्नेन नैवोक्तं मादवीं प्रति ॥
 मादवी नीलकण्ठाङ्गं संप्रष्टुं न चमा नृप ।
 ब्रह्मतेजसवाङ्मन्यात् निकटे गन्तुमन्वया ॥
 एतन्तु मातरं नैजीं निवेदितवती मृदा ।
 जातिध्वंसय कर्मव्यः सुराग्रीमांभक्षणैः ।
 युवस्थीयोषितो द्रुप्यो मांसमत्स्यादिकानि च ।
 गृहीत्वा जग्मुष्ठाः सर्व्वा नीलकण्ठस्य सन्निधिं ॥
 हस्तपादादिकं धृत्वा मुखे दत्त्वा गवां पलं ।
 ततः सुरासेवमथ प्रत्यकुर्विजवक्त्रारि ॥
 ब्राह्मण्यहीनो नीलकण्ठो यवनास्त्रादिभक्षणात् ।
 त्रिजोहानिच संप्राप्तः कृष्णवर्णो बभूव ह ॥
 एकदा रात्रिसमये स्त्रुत्वा पूर्व्वविरचितं ।
 चेदीकविग्रहादींश्च नामादंशस्थितानपि ।
 चकार स्मारणं गेहं यवमलस्य संभवम् ।
 केषामपि च देवानां शक्तिर्न मम रक्षणे ।
 अतस्तेषां विनाशाय करोमि शोचमं बह्वम् ॥
 अयुतयवनान् नीत्वा मार्गशीर्षे च वैजल ।
 योगिनोपुराहिनिःसृत्य सकालयवनोद्विजः ॥
 मन्दिराणाञ्च देवानाञ्चत्पाटने मतिं दधौ ॥

After destroying all the images in Hindusthāna, he went down to Puri, where he was killed by Hanumāna in the guise of a man, 4600 years after the commencement of the Kaliyuga.

End.

शक्ति सततिवाच्यचन्द्रगणिते विक्रमस्य च ।
 जात्रवीतटिनीतीरे मृतो वैजलभूपतिः ॥
 चत्वार्यष्टसहस्राणि चाप्दानष्टशतानि च ।
 गतानि कलिकालस्य वत्सराणि नदीतटे ॥
 तदा वैजलभूपय योगमार्गे स्मृतं जहौ ॥
 द्वाङ्काकारी महामासीत् जात्रवीतटिनीतटे ।
 जयजित्पिङ्गी वैजलय चक्षुः (१) दाहं पितुर्वपुः ॥

कर्म मते वैजयं च दुष्टा भूपतिरुदयः (?) ।
 स्वं स्व राज्यं च संप्रापुर्भूमिहारकर्मजाः ।
 दिवमुग्रादिस्थानानि भूमिहारकजातिजाः ।
 निजायत्तं च संचक्रुर्दूरीकृत्य रजपुत्रकान् ॥
 राजाशया कृती यन्यो नानोपायान् प्रदर्शय ॥
 क्रान्त्युत्क्रान्तखण्डिते समर्भाशीधितेऽपि च ।
 स्वजातस्य वैजयस्य परतीयामवासिना ।
 चतुर्वर्षव्यत्यये च नियोगात् यामवासिनाम् ॥
 यथा प्रक्रियाकौमुदीञ्च विक्रमवर्षनिश्चिताम् ।
 दृष्ट्वा प्रबोधचन्द्रिकां वयसि प्रथमंऽकरोत् ।
 तथा विक्रमागारादियन्यान् दृष्ट्वा नृपाशया ।
 स ह्योपदेशतयैव निजनेषप्रदर्शनात् ।
 देशावलीं विविच्यैव निश्चितां विजिलाशया ।
 देशावलीं समभ्यस्य सभायां भूभुजां सदा ॥
 मात्यो हि विषयान् भावो देशावलीप्रसादतः ।

Polophon.

इति जगन्मोहनपण्डितविरचिता षट्पञ्चाशद्देशावलीवृत्तिः समाप्ता ॥ शुभ-
मस्तु ।

भद्रजानुकटीयौवस्तम्भद्विपरिधीमुखं ।

कष्टेन लिखितं पुस्तं यद्येन परिपालयेत् ॥

विवरणम्—देशावलीनामधेयनिबन्धस्यान्त्यभागरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 72. पाण्डवविजयकाव्यम् । Pāṇḍavavijayakāvyaṁ. Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 400 (of which more than 160 folia are wanting). Lines, 6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

A poem describing the conquest of India by the Pāṇḍavas. Though professedly poetical, it has scarcely any of the essential characteristics of a Sanskrit *kāvya*, unless it be its metrical structure. Like *Deśāvalivivṛiti*, it is rather a geographical work, describing the most noted places in India with historical or Paurāṇika events

associated with them. The chief interest of the book consists in the accounts which it gives of the manners, customs, laws, religious institutions and other social particulars of different parts of India before and after the Mahomedan conquest. It is, however, a strange medley of history and fiction, and is overlaid with a mass of legends and tales which detract considerably from the value of the work from the historical point of view. It is a voluminous work, and is perhaps bigger than even the Mahābhārata. The manuscripts of the work in the Library of the Sanskrit College are fragmentary, and yet if they are put together, they would amount to no less than 2,000 folios. The stories of Vikramāditya, Śālivāhana, Bharṭṛihari, Śaṅkarācāryya, Prabhākara Bhaṭṭa, Jumar Nandī, Jaya Candra (King of Kanoja), Pratāprudra (ruler of Orissa), Surabhṭṭa, etc., find a place in it. The authorities quoted are Bhaviṣya Purāṇa, Skanda Purāṇa, Rudravijaya, Viśvagnūdarśa, Mahābhōjaprabandha, Śākāvalī, etc.

The following is said of Jumarānandī, the author of the Sanksiptasāra Vyākaraṇa—

कुमरनन्दो महाज्ञानी माघी (?) शास्त्रे विचक्षणः ।
 पाणिनिव्याकरणस्यायिसंलेखालङ्घितम् ।
 व्याकरणं शोधितञ्च करिष्यति स्वरुहितः ।
 कुमरनन्दिविशमन्त्रे सप्तपुरुषव्यत्यये ।
 रभसन्दौ मालवदेशाच्च पठित्वा पादभूमिषु ।
 धातुबोधं महाकीर्णं काव्येष्वपि स्वरुहितः ।
 काश्चित्त्वं नरव्याघ्र सदाज्ञानी हि तौ कलौ ॥

The birth of king Śālivāhana is thus mentioned—

यत्र राजन् कलौ काले शाककर्ता दत्तीयकः ।
 कुम्भकारस्य भाव्यायां नागवीर्याच्च भूमिपः ॥
 जातो राजा महावीर्यो शालीवाहननामकः ।
 कलिकालचिह्नसङ्गवत्सरस्य व्यतिक्रमे ।
 शार्ङ्गशर्पाक्षरे चैव गोदावर्याक्षटेऽपि च ।
 शालीवाहनभूपालो नागवीर्याहविष्यति ॥

Beginning. नास्ति ।

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम् पाण्डवविजयामिषीयं काव्यमिदम्, अतः पाण्डवानां दिग्विजयव्ययदर्शिनं भारत-
ज्यैष्ठिकवज्रदेशविवरणं वणिगतमस्ति ।

No. 73. पाण्डवविजयकाव्यम् । Pāṇḍavavijayakāvyaṃ. Sub-
stance, country made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 447, (of which
the first two are wanting. Lines, 6 in a page. Character, Nāgara.
Date, ? Appearance, old, worn out, and torn in parts. Verse.
Not correct. Incomplete

This codex contains a portion of the Pāṇḍavavijaya which gives
a description of Saptajāṅgala, Jessore, Kāmṛūpa etc., countries be-
longing to East Bengal. It has neither a beginning, nor an end.
The names of cities, villages, etc., which have risen into importance
in comparatively recent times, occur in it.

Beginning. नास्ति ।

End. नास्ति ।

Colophon. इति भीमदिग्विजयग्रन्थे पूर्वदेशविजयविवरणम् ।

विवरणम्-पुस्तकेऽस्मिन् पाण्डवविजयकाव्यस्य भीमदिग्विजयवर्णनरूपीऽग्रविशेषो वर्तते ।

No. 74. पाण्डवविजयकाव्यम् । Pāṇḍavavijayakāvyaṃ. Sub-
stance, country-made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 504. Lines,
1-6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, torn,
and worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains a portion of the Pāṇḍavavijaya, consisting
of the description of Utkala or Orissa and other adjacent countries.

पुस्तकेऽस्मिन् उत्कलादिदेशविवरणसम्बलितपाण्डवविजयस्याग्रविशेषो वर्तते ॥

No. 75. पाण्डवविजयकाव्यम् । Paṇḍavavijayakāvyaṃ. Substance, country-made white paper, 12 x 4 inches. Folia, 218. Lines 6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old; and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Incomplete

This codex contains the first portion only of the third part of the same work. It begins with Nakula's campaign in the southern regions. At the beginning is the story of a Śaiva king, named Isāna. He was born 4100 years after the commencement of the Kaliyuga, and had the help of Śiva in all that he did. He rooted out Buddhism throughout India, and conquered all the southern provinces.

In the course of the narrative, the stories of Vikramāditya, Śalivāhana, Bharṭṛihari and other great men are related. In this part of the work the situation of the Santal provinces is thus mentioned. "In the south of the Luddakya, from the middle of the Simhabhūmi lies the dwelling place of the Samātala nation". We also find in this part good many tales which pleased us immensely in our childhood when recited by our grandmothers. Among these the following is very amusing. Once upon a time there was a great dispute between Pārvatī and Mahādeva over the marriage of their sons Kārtikeya and Gaṇapati. Pārvatī had chosen a girl for Gaṇapati, but Mahādeva wanted to marry her to Kārtikeya. After a long dispute they came to the following decision that, among the boys, whosoever would first complete his journey round the world, would get the girl for wife. On this Kārtikeya was very glad, and started at once on his peacock, but Gaṇeśa, who had a lazy mouse to carry him, was very sorry and spoke to his mother of his difficulty. Then Pārvatī advised him to make a circle round his father in whom all the worlds met together. Gaṇeśa did so, and gained the prize.

Beginning.

नकुली धर्मयुक्तस्य बली सैन्यसमन्वितः ।

अजातशत्रुनिर्देशाच्च इन्द्रपत्न्याह्वितगन्तः ॥

त्वरया गेतवान् दक्षेयव दूता हि योधिनः ।

कालानन्ददेशमर्धं सत्वभद्रं महापतिं ॥

दष्टदसनदूतैश्च जितवान् सततशतः ।

नादगिरिसन्निधानं दक्षुमान्दुर्गमशतः ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

पुस्तकेऽस्मिन् पाण्डवविजयकाव्यस्य तृतीयखण्डस्य प्रथमांशभागे वर्तते ।

✓ No. 76. पाण्डवविजयकाव्यम् । Pāṇḍavavijayakāvyaṃ. Substance, country-made colourless paper, 9 × 3 inches. Folia, 653. Lines, 6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn in parts, and slightly worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains the bulk of the third part of the Pāṇḍavavijaya but is incomplete. It consists of the descriptions of the countries situated chiefly in the southern parts of India. Ten classes of Brāhmaṇas, such as Sāraswata, Kānyakubja, &c., with their origin, are fully mentioned in this part. It is said also that all the Brāhmaṇas to be found in India, except the Mathurās and Gayālīs, belong to these ten classes. The Brāhmaṇas of the Kaliyuga are thus characterised —

कलिकाले दास्यकर्मरता विधिविवर्जिताः ।

भाविनः शुद्रकर्मणः परदारपरायणाः ॥

We find also the name of Śaṅkarācāryya in this part.

Beginning. नकुलीभीमिन साकं कीटिदेशजयाय च ।

रणस्थले च गतवानयेक्यं हकीदरम् ॥

तदा भीमो नकुलदेवं कीटिदेशजयेच्छया ।

चकार युक्तिमध्ये च रजपुत्रप्रपातिते ॥

We find in this part the following description of the Portuguese, who first settled at Goba (Goā), and converted the people into Christianity.

कलिपञ्चमवर्षाणां सङ्ख्यायाश्च भूमिपः ।

आरम्भे गीवादेशे च खेच्छराट् ? ।

आगत्य वसति चक्रे नानाकेश्वरैः सङ्ग ॥

ईशभजनमार्गं च प्रकाशं च गवानरे ।
 दशश्लोकिभजनानि शिष्ययामान् ब्राह्मिणु ॥
 परब्रह्म विना किञ्च स्याधि नीवृत मानवाः ।
 तेजसवाद्यवयवक्रियेनदिकालसंश्रिताः ।
 कदापि पूजनं तेषां कुरुत नीपि जाप्यकान् ।
 परदारपरहिंसार्परद्रव्यस्य हारणं ।
 परश्रीकातरत्वं च न कर्तव्यस्य मानवाः ॥
 एकस्मिन् दिवसे राजन् देवानां सिद्धये नराः ।
 नामानि गृह्णन् मुदा निजपावित्रहेतवे ॥

(See foll. 151-151).

The derivation of Gaudadeśa is also very amusing.

प्रथमं पर्वते विप्रा वसन्ति तपोहेतवे ।
 यश्चार्थं कृत्रियाणां च प्राणिनां च हिताय च ।
 प्रेषिताः सममुनीनां सन्ताना हि स्वयंभुवा ॥
 सर्वे तत्र समागत्य सन्नां चक्रिरे मन्त्रम् ।
 गुह्यप्रियवित्तानाञ्च वासार्थं ललभुमिकाम् ।
 इदौ पूर्वगिरिरन्ते समुद्रवेगसन्निधौ ॥
 गुह्यविजस्य वासत्वाद् गौडदेशी हि गीयते ॥

In fol. 446, a great Mahomedan expedition is thus mentioned—

आगत्य पश्चिमदेशाच्च आरव्यदेशवासिनः ।
 कालदीपकास्तुदस्ताश्च तुदस्तदेशपालकाः ॥
 तारतारवासिनश्च यक्षामदेशनिवाशिनः ।
 बह्वी च्छिपमुखाः पञ्चाक्षधारिणीवराः ॥
 आगत्य योगिनीपुरे यमुनायाः सरित्तटे
 कोलाहलं सितं सङ्गायं कृत्वा च यवनाचार्यमानुषाः ।
 लुण्ठनं नगरस्यापि कारयामासुरेव हि ॥

The Pīthasthānas of the Goddess Lakṣmī are thus described—

त्रियो दिव्याः प्रवक्ष्यामि पीठानि गिरिकन्धके ।
 महीतले च नामानि शृणु चावहिता भव ॥
 कोङ्कापुरे महालक्ष्मीर्बोध्या पर्वतकन्धके ।
 तथा सन्ततिपीठस्था महालक्ष्मीर्हरिप्रिया ॥

श्रीशंखं भामरी ख्याता विजयश्रीप्रदायिनी ।
 पाण्डुरङ्गे विशक्ताख्या लक्ष्मीर्विष्णुवक्त्रभा ॥
 योगिन्यलम्बेविख्याता योगसिद्धिप्रदायिनी ।
 काश्चि कानगरे प्रीता कामाख्या शङ्करप्रिया ॥
 भीमाचीति समाख्याता दक्षिणं मथुरापुरे ॥
 चिदम्बरेऽपि विख्याता शिवाभाषवसुन्दरी ।
 शेषाचले महालक्ष्मीर्विख्याता गिरिकान्तके ॥
 उज्जयिन्यां महाकाली महाकालस्य वक्त्रभा ।
 लङ्कापुरेऽर्चिता मित्यं शङ्करी शङ्करप्रिया ॥
 कामरूपे महापीठे कामाख्या कामरूपिणी ।
 मङ्गन्दुर्गवर्त्ये दुर्गा मङ्गिणामुरमर्हिनी ।
 गङ्गासामरसङ्गेऽपि विख्याता कमलालया ॥
 नीलाचले समाख्याता सुभद्रा भक्तिमुक्तिदा ।
 मायादेशीति विख्याता गयायां श्रीहरिप्रिया ॥
 वाराणस्यां विशालाची भक्तमिष्टान्नसिद्धिदा ॥

(Sec foll. 531-534).

The Paurāṇika legend about the cause of the moon's being:
 Sasānka is thus related—

एकदा नाकदेशे च सुमरीर्दक्षिणेऽपि च ।
 स्त्रीकारार्थं शक्रराजो नानादेवगणैः सह ॥
 जालानि विविधयन्त्रिसंयुतानि महीपते ।
 स्थापयामास दक्षं वागुरायन्ममैव च ।
 * * * * *
 अथान्तरे श्वेतवर्णशक्राः पञ्च प्राणिनः ।
 दृष्ट्वा जालादिकं भूप विसृष्ट्वा पश्चिमांशके ॥
 मदा चन्द्रो धनुर्धारी वाणघातेन भूमिप ।
 त्रिकणान् श्लेद्यामास * * *
 पञ्चानां मध्ये चैकच्च चौरयित्वा शशी निजे ।
 क्रोडे स्थापितवान् क्रोडेन स्वर्गपुरात्तरे ॥
 निजमण्डलकलामध्ये शशकस्य च स्थापनं ।
 अकारं ह यतश्चन्द्रस्ततः कलङ्कवान् भुवि ॥

(Sec foll. 585-586.)

At the end of this part, after telling a short story of Vikramāditya and Śālivāhana, the poet refers to Mahābhajaprabandha for further information.

End.

अवाप्तरेऽसहदेवय नानाद्रव्यमपि द्रुतम् ।

धर्मराजाय तत्सर्वं निवेद्य भरतर्षभ ॥

कृतकर्मो मुखं राजन् उग्राम जनमेजय ॥

Colophon.

इति पाण्डवदिश्वजयं नकुलसहदेवमलितदिश्वजयीनाम तृतीयसङ्ख्यः

समाप्तः ॥ शुभमस्तु ॥

विवरणम्—पाण्डवविजयकाव्यस्य तृतीयसङ्ख्येयगीर्णो वर्णनऽन ॥

No. 77. पाण्डवविजयकाव्यम् । Pāṇḍavavijayakāvyaṃ. Substance, country-made white paper, 15 × 4 inches. Folia, 773, (of which foll. 1-447 are wanting). Lines, 4-6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Incomplete.

A part of the Pāṇḍavavijaya, containing a description of Bhīma's victory. In this part we find the names of Bhartṛhari, Vikramāditya, Śālivāhana, and Vararuci, etc., and a reference to a work on the reigns of Vikramāditya and Śālivāhana, entitled Śākāvalī.

At the end, the different kinds of salvation are thus mentioned—

मीचं तावदन्त्योके तीरभुक्तिनिवासिनः ।

कीविदाः शान्तं विचार्यैव नित्यानन्तमुखोदयम् ॥

गीर्णैः पण्डिताः नित्यं पञ्चवंगनिवासिनः ।

दुःखाभावं महामीचं वदन्ति सततं नृपः ॥

गीदावरीदेशतटे मालिपुरनिवासिनः ।

अगस्त्यशिष्या बह्वी लोकाध्यक्षं वन्दति (वदन्ति ?) च

सूर्यमण्डलसंप्राप्तिं मगधदेशनिवासिनः ।

वदन्ति सततं भय ब्राह्मणाः सूर्यपूजकाः ॥

काशीदेशवासिनश्च वेदवेदाङ्गपारगाः ।
 सदा निष्ठां च वदन्ति सततं ज्ञानमार्गिणः ॥
 साधुभ्यं चैव सानीयं मातृवद्देशस्य प्राप्ततः ।
 ज्वालान्पुरवासिनश्च पश्चिन्ताः शास्त्रवेदिनः ॥
 ज्योतिर्मठस्य मध्ये तु ये नरा देवपूजकाः ।
 नारायणसेवनाच्च वैकुण्ठप्राप्तिमीव च ॥
 एवं ज्ञानाविधं भीष्मं भरतश्छान्निवासिनः ।
 उपवीपश्चिन्ता पार्श्वद्वयानि भीष्मं गायन्ति सर्वदा ॥

No. 78. देशवल्लीविवृतिः । Desāvalivivṛtiḥ. Substance, country-made white paper, 10 × 2 inches. Folia, 431. Lines, 2-5 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

Another copy of the Desāvalivivṛti.

विष्णुदेव ज्ञानपूर्वम् ।

Note.—This codex contains some fragments of the same work, about one hundred and fifty folia, without any order or arrangement.

No. 79. भूपरिक्रमणग्रन्थः । Bhūparikramanagranthaḥ. Substance, country-made colourless paper, 14 × 5 inches. Folia, 50. Lines, 6 in a page. Character, Nāgara. Date, 1537 Śaka. Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Verse and prose. Not correct. Complete.

A work on a journey round the earth, entitled Bhūparikrama, in four parts, with a description of fifty-six countries, by Vidyapati, the famous poet of Mithilā in the court of Deva Siṃha, and afterwards of his son Śiva Siṃha, and the author of the Puruṣaparikṣā,

etc. The author in describing Balarāma's journey along the banks of the sacred river Śarasvatī, mentions the names of the countries of his own time, as also historical events of comparatively recent times, as for instance, a description of the battle of Allā-oo-ddin with Hāmīr, the celebrated hero of Rājputana.

Beginning.

नला गणपतिं सर्वं श्रीविष्णुं रविमन्त्रिका ।
 भूपरिक्रमणयः लिख्यते भुवि नैमिषे ॥
 देवसिंहनिदेशाच्च नैमिवारण्यवासिनः ।
 शिवसिंहस्य पितुः सूतपीठनिवासिनः ॥
 पञ्चषष्टिदेशयुतां पञ्चषष्टिकथान्वितां ।
 चतुःखण्डसमायुक्तामाह विद्यापतिः कविः ॥
 पुराणानि च तन्त्राणि वाक्यानि च मनीषया ।
 विलोक्य राजप्रबन्धान् नवरत्नकृतानपि ।
 देवसिंहस्य कचये विद्यापतिः कविर्नन्दान् ।
 वक्तुमन्त्रमवासाच्च नामाप्रख्यानसंयुतान् ॥

End.

पतिरेव गतिः स्त्रीणां बालानां जननी गतिः ।
 नालसानां गतिः काचिह्नोके काकणिकं विना ॥

पद्यानेषु चतुर्ध्वलसेषु ततोऽप्यधिकतरं वस्तु मन्त्री दापयामास, इत्यलसकथा समाप्ता ।

अन्वयव्यतिरेकाभ्यामुक्तं वीरस्य लक्षणं ।

अप्युदाहृतमवोक्ता कथा द्वारा इयोरपि ॥

Colophon.

इति विद्यापतिकृते भूपरिक्रमणयं जनकदेशविहती अलसकथा समाप्ता ॥

मुनि विरामबाणशशि वत्सरे संख्यके गते (१५०७) पुंसां परीक्षणवृत्तिचक्रे

भूपस्य चाज्ञया ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥

विवरणम्—श्रीविद्यापतिकविकृतभूपरिक्रमणयस्याभिधुमंगोलविषयकीऽर्थं निवन्धः ।

No. 80. पाण्डवविजयकाव्यम् । Pāṇḍavavijayakāvyaṃ. Substance, country-made colourless paper, 10 x 3 inches. Folia, 714 (of which foll. 1-400, are wanting). Lines, 6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Incomplete.

An incomplete copy of the *Paṇḍavavijaya*, having neither a beginning nor an end, containing descriptions of villages and cities, such as Banhar, Barisal, Bulia, etc., in the author's usual manner. We find in it a description of the practice of *Jhāpāna* (a mode of worshipping the Goddess *Manasā*).

पुष्पकमिदमाद्यन्तवर्जितम् ।

No. 81. प्राकृतसप्तशती । *Prākṛitasaptasatī*. Substance, country-made white paper, 10 × 3 inches Folia. 58. Lines, 4-7 in a page. Character, *Nāgara*. Date. ? Appearance, old and worn out. Verse. Not correct. Complete

A poem consisting of seven hundred *Āryas* in the *Prākṛita* language, 'entitled *Prākṛitasaptasatī*, or *Gāthāsaptasatī*, by *Hāla Kavi* who is often identified with *Sātavahana* of the *Andra* dynasty, and is the source of the *Govardhanasaptasatī*.

Beginning. श्रीगणेशायनमः ॥

पुसुवडणीरीमारुणपडिमासंकनं गीरिहृष्यम् ।
गङ्गाश्रवणपट्क अस्मि असंसासलिलं जलं णमह ॥
अमम पाठअकथं पठितं साउव जे य आणन्ति ।
कामसुसतच ससिं कुणन्ति ते कणह सज्जति ॥ १ ॥
सप्तसप्तशती कदयच्छलेन नं कीडी अमर आरम्भि ।
'हल्लिण विरडभाड' सालंकारणा गाहणा ॥ २ ॥

End.

संभा संगहि पडिमा संकतगौरीमुहकमलं ।
अहिचं विअ फुरिओ'र विअलिअमसु'हरं णमह ॥ ६८ ॥
संकेतिओ'व्वणज्जइ खंडखंडक' ओ'व्वधीओ'व्व
वासागमन्ति मगी घरदुसुत्तमुहेयहिण ॥ १०० ॥

Colophon. सतसचं समचं ॥ एभमस्तु ॥ ६ ॥ श्री

विवरणम्—हाल कवि विरचितप्राकृतसप्तशतीनामकप्राकृतार्थासप्तशतीरूपोऽयं निबन्धः गोवर्धन-
सप्तशतीनामकस्य संस्कृतकाव्यस्य मूलभूतः ।

No. 82. पुरुषपरीक्षा । *Puruṣaparīkṣā*. Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 105, (of which foll. 1-29 are wanting). Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose and verse. Not correct. Incomplete

A tale, illustrating good or bad conduct, under the name of *Puruṣaparīkṣā*, by Vidyapati, a Paṇḍita in the court of king Śiva. Śiṃha of Mithilā, and the author of several Sanskrit works and the celebrated Maithila songs. The work has been published and translated into English by Rājā Kālikṛiṣṇa Bāhādur.

Beginning. नास्ति ।

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—विद्यापतिविरचितपुरुषपरीक्षाऽभिधगद्यपद्यमयोऽयं निबन्धः ।

No. 83. कीचकबधकाव्यम् । *Kīcakabadhakāvyaṃ*. Substance, country made yellow paper, 15 × 3 inches. Folia, 15. Lines, 4-13 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Incomplete

An epic poem by Nīti Varmā on the slaughter of Kīcaka, the brother-in-law of Virāṭa, king of Matsya, by Bhīmasena, one of the Pāṇḍava brothers. The slokas in the first and fifth chapters end in Yamaka in the first and second halves of each verse. The codex contains only up to a portion of the fifth chapter.

Beginning. श्री नमो गणेशाय ।

जितः सुचरितश्चन्दो स्मरार्थं दुःसहो मया ।

इतीव देहमकरोदभिन्नं यः सद्यो मया ॥ १

विभर्त्ति हारमनघं यो भस्मभिरर्हिसितम् ।

तेजय मन्त्रद्युर्गैरिन्द्रियार्थैरर्हिसितम् ॥ २

यस्याहुरतिगम्भीरजलदप्रतिमङ्गलं ।

म व. करोतु निःपङ्गमुदयं प्रतिमङ्गलम् ॥ ३

End. नास्ति ।

Colophon. इति कौचकवधमहाकाव्ये चतुर्थः सर्गः ।

विवरणम्—श्रीगीतबर्णकविरचितकौचकवधमभिधोऽयं काव्यनिबन्धः ।

No. 84. नैषधचरितम् (उत्तरार्द्धं) । Naiṣadhacaritam (Uttarārdham). Substance, country-made red and yellow paper, 14 × 3 inches. Folia, 147. Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1730. Appearance, very old. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the latter part of the famous epic poem, Naisadhacarita.

पुस्तकेऽस्मिन् नैषधचरितस्य उत्तरार्द्धमात्रं वर्तते ।

No. 85. नैषधचरितपूर्वार्द्धटीका । Naiṣadhacarita Pūrvārdhha-ṭīkā. Substance, country-made yellow paper, 14 × 7 inches. Folia, 530. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, somewhat old. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the first half of the Naisadhacarita by Premacandra Tarkavāgīśa, the famous professor of Rhetoric in the Calcutta Government Sanskrit College. Although Premacandra's name is generally associated with the title of Tarkavāgīśa, he held the title of Nyāyaratna, when this commentary was written by him, as we find in the colophon.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

या काङ्क्षितामलपदा नियतं जगाम,
शक्तार्थसच्चयसमन्वयने च योग्या ।
व्यक्तीकरोति निखिलं हृदि भावजातं
वाग्देवतामभिमतामहमाश्रये ताम् ॥
अस्यासु भाववज्जलासु सदर्थिकासु
टीकासु चेदिह भवेद्विफलः प्रयत्नः ।

सद्विषयापि नृदुर्गोपविधीधनार्थं

जातीयसोऽहमिह सम्प्रति नावगुह्ये ॥

अस्य सत्यस्य महाकाव्यतया वर्षनीयप्रसन्ननायकत्वेन सङ्गदयानां भटिति
साभिनिवेशशुभप्रवर्त्तकतया च प्रथमं सहायकनामकीर्त्तनरूपं वस्तु
निर्दिशति ॥

Colophon.

इति श्रीप्रेमचन्द्रनाथरत्नविरचितायामनन्यबोधिकासमाख्यायां नैषधटीकाया-
मीकादशः सर्गः समाप्तः ॥६॥ रादे गाढप्रतिष्ठः (?) प्रथितपृथुयशाः शाकरादा-
निवासी विप्रः श्रीरामनारायण इति विदितः सत्यवाक संयतात्मा । तत्पुत्रः
सृष्टेनाखिलजनदयितः श्रीयुतः प्रेमचन्द्रश्चक्रे चक्रिप्रसादाक्षलचरितमहा-
काव्यपूर्वार्द्धटीका ॥ समाप्तार्थं पूर्वभागः ॥

विवरणम्—श्रीप्रेमचन्द्रतर्कबागीशकृतनैषधचरितपूर्वार्द्धटीकाद्वितीयं निबन्धः ।

No. 86. वज्रसूचिलघुटङ्कसंहिता । Vajrasūcilaghutaṅkasahitā.

Substance, country-made yellow paper, 10 × 6 inches. Folia, 37. Lines, 7-20 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost fresh. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains two works:—(1) Bajrasūci, and (2) Laghu-
ṭaṅka. The first is a Baudha work, being an attack upon Brāhmanism or more properly on the caste-system on the authorities of the Vedas, Smṛitis, etc., by Aśvaghoṣa, the famous poet of Buddha-
carita. The author considered his positions in this work to be so very strong as to be incontrovertible, and accordingly named it Bajrasūci or a piece of adamant.

The second is a reply to the first, disproving all its reasonings and re-establishing Brāhmanism, and is entitled Laghuṭaṅka, or a little weapon for cutting the diamond. It was written by Subhadra, at the request of Mr. Wilkinson, the Agent at Sibur, in 1759 Śaka. The work was printed under the auspices of Mr. Wilkinson.

Beginning of the Vajrasuci.

जगद्गुरुं मनुष्यीषं नत्वा वाक्कायचित्ता ।

अनृषीषं वक्तुमीषं नृचरानि यथामति ॥ १

वेदाः प्रमाणं स्मृतयः प्रमाणं
धर्मार्थयुक्तं वचनं प्रमाणं ।
यस्य प्रमाणं न भवेत् प्रमाणं
कस्यस्य कुर्याद्वचनं प्रमाणम् ॥

इह भवता यदिष्टं सर्व्ववर्णप्रधानं ब्राह्मणवर्णं इति वयमत्र ब्रूमः कीदृशं
ब्राह्मण्योनाम किं जातिः किं शरीरं किं ज्ञानं किमाचारः, किं कर्म किं वेद
इति । तत्र जीवन्भावद्वाह्मण्यो न भवति कस्मात् वेदप्रामाण्यात् उक्तं हि
वेदे श्रीं मुख्यः पशुरासीत्, सोमः पशुरासीत्, इन्द्रः पशुरासीत्, पशवो देवाः
अद्यन्ते देवपशवः । अपाका अपि देवाः भवन्ति । अतो वेदप्रामाण्या-
न्मन्यामहे जीवन्भावद्वाह्मण्यो न भवति । भारतप्रामाण्यादपि उक्तं हि
भारते—

सप्तव्याधा दशार्णव सृगाः कालिञ्जरे गिरौ ।
चक्रवाकाः शरद्वीपे हंसः सरसि मानसे ॥
तेऽपि जाताः कुरुक्षेत्रे ब्राह्मणा वैदपारगा ॥

अतो भारतप्रामाण्यात् व्याध सृग-हंस चक्रवाक-दर्शनसम्भवान्मन्यामहे
जीवन्भावद्वाह्मण्यो न भवति ।

In this way it is proved also that neither body, nor know-
ledge, nor habit, nor actions, nor the Vedas, can be a cause of one's
being a Brāhmaṇa.

End.

यदा न कुरुते पापं सर्व्वभूतेषु दारुणम् ।
कार्येण मनसा वाचा ब्रह्म सम्पद्यत तदा ॥ इति
अग्निाभिरुक्तं यदिदं हिजानां
मीहं निहन्तुं हतवृद्धिकानाम् ।
गृह्णन्तु सन्तो यदि युक्तमंतत्
सुखं त्वथायुक्तमिदं यदि स्यात् ॥

Colophon. कतिरियं सिद्धाचार्याश्चोषपादानामिति ॥

विवरणम्—श्रीशश्वोषाचार्यविरचितवज्रसूचिनामकब्राह्मणत्वखण्डनपरवीड्यनिबन्धविशेषः ।

Beginning of the Laghufāṅka.

ब्राह्मणं दुष्टदमनं सत्पतिं जगदीश्वरं ।

नत्वा यद्युक्तिटङ्गेन वज्रमूनीं भिन्नशङ्कम् ॥ १

वेदाय भिक्षाः स्मृतयश्च भिक्षाः

स्तथा मनीनां मतयश्च भिक्षाः

धर्मस्य तत्त्वं निहितं गुह्याय ।

महाजना येन गताः स पन्थाः ॥ २

इह खलु वर्णिनां ब्राह्मणोपगृहीतं वचनतः लोके सर्वत्र प्रसिद्धं श्रिष्टानुसृत-
चारतश्च यैश्चामस्य ब्राह्मणत्वस्योत्कर्षमसहिष्णुना किल भवताऽयं प्रश्नः
कृतः कीयं ब्राह्मणो नामिति ।

End.

देशं सालवनामकेऽत्र नगरी भूपालनाम्ना शभा

तस्या अग्निशिङ्गनामकपरी यस्यामञ्जीगटायणीः ।

विलक्लिन्मम्रितिसाक्षिवी विजयते तस्याश्रितानां सभा-

मध्यंभ्रङ्गघटङ्क एव विदधां तोषाय दीषापहः ॥

नन्दबाणगिरिचन्द्रमन्त्रिते

शान्तिवाहनशकेऽयने वरे ।

अश्वयुग्धवलपक्षमौर्ध्वे

टङ्क एव खलु निर्मितो लघु ॥

Colophon.

इति श्रीहरिहरदयमुग्रीकचरणादिचटितसुवर्णादिनाम्ना समस्त-ब्राह्मण-
विदम्बण्डलौघिष्येण विरचिता वज्रमूनीलघुटङ्कः समाप्तः ॥ श्रीरम् ॥ शुभं
भवतु ॥ क ॥

विवरणम्—लघुटङ्कनामकवज्रमूनीलघुननिबन्धोऽयं ।

No. 87. वासवदत्ता । Vāsavadattā. Substance, country-made yellow paper, 16 × 10 inches; in the form of an ordinary book. Folia, 24 (of which foll. 1, 7 and 8 are wanting). Lines, 20-25 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn. Prose. Not correct. Complete.

A romance by Subandhu, a nephew of Vararuci. Edited by Dr. Hall for the Asiatic Society of Bengal. Noticed in Burnell's

catalogue in page 162a. The peculiarity of this work is that every sentence has a double meaning.

Beginning. नास्ति ।

End. तुलसागतेन मकरन्देन वासवदत्तया च सह तत्र पुरे गत्वा हृदयाभिलषितानि
सुरतसुखान्यनुभवन् कन्दर्पकेतुः कालं निनाय ॥ • ॥

Colophon. इति श्रीवररक्षिभागिनियमहाकविमुबन्धुविरचिता वासवदत्तानामाख्यायिका
समाप्ता ॥ • ॥ पुस्तकमिदं ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥

विवरणम्—महाकविश्रीमुबन्धुविरचितवासवदत्ताभिधाख्यायिकानिबन्धोऽयम् सुप्रसिद्ध एव ।

No. 88. वासवदत्ताटीका । Vāsavadattāṭikā. Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 38. Lines, 2-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on Subandhu's Vāsavadattā by Vaidya Narasimha. This commentary appears to be different from that noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices*, No. 2434, or that mentioned by Burnell in his list, p. 162a.

पुस्तकेऽस्मिन् वेद्यश्रीनरसिंहकृतवासवदत्ताटीका वर्णते ।

No. 89. बालभारतम् । Bālabhāratam. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 347. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Śarvat 1851; Śaka, 1677. Appearance, very old, and slightly worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Complete. Extent, 6550 ślokas.

A poetical paraphrase of the Mahābhārata of Vyāsa by Amara-candra, a pupil of Jina Datta Sūri, complete in 44 sargas. It begins with the marriage of Budha to Ilā and ends with the Sarpas-tra of Janamejaya. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Bik. series*, No. 481, p. 229.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः । श्रीं नमः परब्रह्मणे सदगुरवे च ।

श्रीं सतां परब्रह्मविखीकमार्ग-

सपङ्क्तिं दूरितकष्टकं यः ।

श्रीभारतं ब्रह्म ततान शब्दं

स श्रेयसे सत्यवतीसुतीऽस्तु ॥ १

ब्रह्मत् प्रभावैर्भुवनं पुनाते

बटू यदौघाविव पुष्पवल्ली ।

जनः समन्तीऽप्ययमस्तु तस्मिन्

महीमयं ब्रह्मणि लीनचित्तः ॥ २

अथ पर्यधिप्रभवः प्रभावी

प्रभाविनिर्देष्टा सुधारसेन ।

महाभिषेकं जगतां विधत्ते

विधुर्वपमानिव पण्यराशिः ॥

End.

आयुषं कथयन्ति जन्तुषु पयः सारः पर्यधिः पुनः

पौष्ट्यं पृथिवीजुषामनिमिषीभावाय सन्भाव्यते ।

विद्वान् श्रीजिनदत्तनृवरचने सारः सुधानामपि

व्यक्तं मुक्तिमपि प्रयच्छति सतां यत प्रीतमत्प्रीतिस्तु ॥ ४०

श्रीजीवदेवमूरीणां त एव परमाणवः ।

लम्(१)र्यदङ्गतां भञ्जे तदग्रेतद्विगे वयः ॥ ४१

श्रीवायटम्याननिवासनस्ते

संभूय भुयस्तरुर्ध्वभाजः ।

कटाचिदागम्य निवेशवेष्टम्

जगद्भिर्ज्ञानं मुनिचक्रशक्रम् ॥ ४२

मरुदातास्माकं भुवनत्रयिनी तस्य तनयी

तयोः सङ्गे यस्यामङ्गनि हनुमद्दीप्तभटयोः ।

तथा संवेष्ट्यासी प्रचुरपि मङ्गाभारतकथा

यथा स्वल्पाभिः स्यान्निधिभिरतिथिः कर्णपथयोः ॥ ४३

आज्ञापितस्तद्विद् कर्त्तुं नि मृदिभिर्लैः

ख्यातः क्षितावमरचन्द्र इति स्वशिष्यः ।

श्रीबालभारतमिति प्रततान काव्यं

वीराङ्गमेतद्विनम्रमात्मनीऽङ्गम् ॥ ४४

शक्ते प्रशक्तिसर्गेऽथ ये सन्तुक्तिवृत्तकमे

• निश्चित्य स्पष्टतां नीता नवाशीतिरनुष्टुभाम् ॥ ४५

चतुर्थं च चत्वारिंशत् सर्गेरामन्ननुष्टुभाम् ।

• षट्सहस्रं पञ्चशती पञ्चाशत् बालभारते ॥ ४६

Colophon. इति श्रीजिनदत्तसूत्रिण्यपण्डितश्रीमदमरचन्द्रविरचिते बालभारतनाम्नि

महाकाव्ये वीराङ्गे चतुश्चत्वारिंशः प्रशक्तिसर्गेः समाप्तः ॥ संवत् १८५१ शके

१६७७ श्रावणे शुक्लदशम्या सोमवारः ॥

विषयम्—श्रीमदमरचन्द्रसूत्रिविरचित, बालभारतं नाम संचितमहाभारतरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 90. बालभारतम् । Bālabhāratam. Substance, country-made colourless paper, 14×5 inches. Folia, 141. Lines, 5-7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly worm eaten. Verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains from the beginning up to the end of the Ādiparva of the above mentioned work.

पुस्तकेऽस्मिन् बालभारतस्य प्रथमत आदिपर्वान्तपर्वान्तो वर्तते ।

No. 91. बालभारतम् । Bālabhāratam. Substance, country-made colourless paper, 11×6 inches. Folia, 18. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains only the five first *sargas* of the Sabhā-parva of the Bālabhārata.

पुस्तकेऽस्मिन् बालभारतीयसभापर्वणः प्रथमतः पञ्च सर्गा विद्यन्ते ।

No. 92. बालभारतम् । Bālabhāratam. Substance, country-made white paper, 14 × 6 inches. Folia, 30. Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1690. Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains only a short portion of the Aranyaparva of the Bālabhārata.

पुस्तकसिद्धिन् बालभारतीयारण्यपर्वण. विंशत् पत्राणि वर्तन्ते ।

No. 93. विद्वान्मोदतरङ्गिणी । Vidvanmodatarangini. Substance, country-made yellow paper, 14 × 10 inches, bound like an ordinary book. Folia, 119. Lines, 7-18 in a page. Character, Bengali. Date, 1734 Śaka. Appearance, old. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

A work on the principles of the different schools of Indian philosophy in the form of a dialogue between their followers, under the name of Vidvanmodatarangini or a book that produces waves of pleasure in the hearts of scholars, by Giranjīva Bhaṭṭācāryya, son of Rājendra Śatāvadhana who was a pupil of Bhavānanda Vidyāvāgisa. The work consists of eight Tarangas. There is an older version on this subject, from which it might have been copied. It has been published in Calcutta. The author has told something of his ancestors and of himself at the beginning, which is quoted below---

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

तमोगणेश्वरानां शक्ती सकलकालमर्थाननी

धरातलविहारीणी जलसमाजविहारीणी ।

कलानिधिसहायिनी लसदलीनमोदासिनी

मदनवर्णस्वनी भवतु कापि कादांब्वनी ॥ १ ॥

दयोदकापमयः समन्तानि जगितारम्भसम्भावनीयः

रक्षोवक्षोभनीतः प्रथितजनपदीरविनी येन नृनां हः ।

यस्याशीर्वादादहोदयकलितशिखीमुपतर्ज्य शृणुः

सञ्जातो मे कशाखः स्फुटो भवति निःसीव्यसतीत्यासनातः ॥ २ ॥

क्रियादक्षस्य दक्षस्य रादापरनिवाहितः ।

सौजन्यजनिता कौर्त्तिर्गौडदेशमपुरयत् ॥ १ ॥

तस्य काश्यपगोत्रस्य कश्यपस्येव सन्ततिः ।

प्रचूरा गौडदेशीया कुलीनायसराभवत् ॥ ४ ॥

ब्राह्मण्याचारधाराचरणरसवश्रीहंसरूपीऽस्य वंशे

काशीनाथाभिधानः समञ्जनि विनतीगोषु च ब्राह्मणेषु ।

येनानीय प्रथमाद्विजचरणरजोमूर्तिं विन्यस्तमात्रं

पुत्रादंरत्न सिद्धौषधमिव सङ्का(?)नेकरोगाम् लङ्कार ॥ ५ ॥

सामुद्रके सोऽय समुद्रकल्पः

सामुद्रकाचार्य इति प्रसिद्धिम् ।

लेभे नृणामाकृतिदर्शनेन

फलं वदन् भूतभविष्यदादि ॥ ६ ॥

अथ तस्य अयः पुत्रा जाताः (?)पितृपरायणाः ।

राजेन्द्रीराघवेन्द्रश्च महेन्द्रश्चेति ते क्रमात् ॥ ७ ॥

तेषामेष गुणोत्तरः समञ्जनि श्रीराघवेन्द्रः कृती

बाण्ये यं समुदीक्ष्य स्वच्छणयुते तातोऽनुरक्तोऽभवत् ।

लेभे षोडशवार्षिकः कृतिमतामानन्दहन्दाश्च, रः

भट्टाचार्यश्रुतावधानपदवीं यत्कीर्णविद्यार्णवः ॥ ८ ॥

बाण्येऽधीन्य समस्तशास्त्रमभितः सिद्धान्तवागीशतः

वागीशप्रतिमो बभूव विजयी वादेषु विद्यावताम् ।

यस्यास्वाद्य सरस्वतीरसमुधाधारैकदारानिरः

मूङ्गान्दोलनशालिनी हि कवयो गायन्ति नित्यं यत्रः ॥ ९ ॥

* * * * *

अधीयानमर्हस्य तदध्यापकोऽयं

भवानन्दसिद्धान्तवागीश ऊच्ये ।

अयं कोऽपि देवीनवद्यातिविद्या-

चमत्कारधारामपारां विभर्ति ॥ १० ॥

तस्यादङ्गं ससुत्यस्त्री महापुरुषतः पुमान् ।

धामेकनिधितः कूर्च्यात् किरणैककणो यथा ॥ ११ ॥

विचार्य तारकं अक्रं पिता मे कल्याणरः ।

मन्त्रासुखसदेवेति ज्ञतवाग्नामकर्णेश ॥ १२ ॥

नाकेव सन्धीष्य जनः कथायाः
 बर्हिताकारयिता तदाश्रीः ।
 ततीयजन्मानतिवक्तव्यताम्
 चिरचिरलोचनया जुह्वाव ॥ २० ॥
 सीई पुरः समधिगम्य पितुः प्रसादं
 ब्रह्मेकतां गतवतः शिवराजधाम्याम् ।
 यत्नादधीतमनधीतमथापि शास्त्रं
 अध्यापयामि निश्चितं विपुलं विचार्य ॥ २१ ॥
 न्यायादिशास्त्रेषु मया कृता ये
 काव्येषु ये वा कश्चिप्रबन्धाः ।
 भवन्ति विद्यासु च तासु तासु
 ये ये बुधान्ते परितोषकास्ते ॥ २२ ॥
 सम्प्रत्यसौ सर्वमङ्गीश्वराणां
 अपण्डितानामपि सम्प्रतानाम् ।
 बिलासकृतीरथ पण्डितानां
 विरच्यते कोपि मया प्रबन्धः ॥ २३ ॥
 एतां मदीयामवगाह्य सम्यक्
 तरङ्गिणीं युद्धधियोमनुष्याः ।
 विद्यार्थवालीङ्गनमन्त्रेण
 भवन्तु षट्शास्त्रमतप्रवीणाः ॥

* Thus the first Tārāṅga or chapter is an introductory one. The second describes an assemblage of distinguished men of different sects and schools. The third describes a contest between a Naiyāyika on the one hand, and a Bauddha and a Nāstika on the other, in which the last two are worsted. In the fourth the principles of the Nyāya philosophy that agree with the Vaiśeṣika are mentioned. The fifth is on the Mīmāṃsā philosophy, and so on.

End.

ये केचित् पुरुषा निजात्मनि चिदानन्दप्रबोधमये
 यत्नेनाखिलवासनाहतविधिं बाष्कन्ति बाष्कन्तु ते ।
 बाष्कानीवयमाद्य तत्फलकृते चित्ते जरीजश्रतां
 अस्माकन्तु निरनारं हरिहराहंतामिका वासना ॥

इति तमतादिनिर्णयविधिर्भोदुबुद्धियुतः *

भट्टाचार्यशतावधान इति श्री गौडीकवीऽभूत् कविः ।

विद्वन्मोदतरङ्गिणी ननु चिरञ्जीवेन तज्जन्मना

शास्त्रेयारचिते च पुस्तिसमसस्याक्षरङ्गीऽष्टमः ॥

Colophon.

इति चिरञ्जीवभट्टाचार्यकृतविद्वन्मोदतरङ्गिण्याम् अष्टमस्तरङ्गः समाप्तः ।
यत्नः ।

शक्ते वेदकृताशसिन्धुशशम्भान्ने मुनीन् शक्ते

राधे कृष्णतृतीयया कृजदिने तिथ्याप्रभोराशया ।

इराजाक्षरवाचकार्यलिखनाथं वै समालिख सा

विद्वन्मोदतरङ्गिणी सुकविता वटशास्त्रसत्त्वा (वा ?) दिनी ॥

यदाज्ञावर्तिना यन्त्री लिखितोयं विजम्बना ।

श्रीरामलोचनाख्येन तस्य वाणी प्रसीदतु ॥

विवरणम्—श्रीचिरञ्जीवभट्टाचार्यप्रणीतषडर्गनमतसम्बलितविद्वन्मोदतरङ्गिणीनामकोऽयं

प्रबन्धः ।

No. 94. विद्वद्गालभञ्जिकाविवरणम् ।

Viddhasālabbhañjika-vivaraṇam. Substance, country-made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 41. Lines, 5-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary by Nārāyaṇa, on the Viddhasāla-bhañjika, a Sanskrit Nāṭikā in four Acts written by Rājasekhara Kavi of Mahārāṣṭra. This codex contains up to the end of the third Act.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः । श्रीमहालक्ष्म्यै नमः । रङ्गनाथदीक्षितभ्यो नमः ॥

पितृवचनमवश्यमेव पाल्यं जगति जनानिति शक्तिसुं यनान् गतमिति ।

कहणारसार्द्रचित्तं मनसि नको मन सन्निधिं विधत्ताम् ॥ १ ॥

श्रीरङ्गनाथदीक्षिततातं नारायणो वन्दे ।

मीमि सदा दामोदरमादरतः सदगुरुञ्चैव ॥ १ ॥

सम्प्रदायमविज्ञानता मया शब्दशासनविचारभोद्विषया ।

प्राकृतं प्रचुरपुस्तकेष्वपि राजशेखरकवीर्विविच्यते ॥ २ ॥

तत्प्रसङ्गवशतः क्वचित् क्वचित् संस्कृतेऽपि रसनाऽपवर्तते ।

तच्च यत् खलितमर्थकीविदा (?) तत् समादधत शोधनाधना ॥ ४ ॥

बाखरामायणे स्वस्य महाराष्ट्रत्ववर्णनात्

महाराष्ट्रकविः सीयं देशीं प्रायः स्वदेशजा

प्रयुक्तवानतीऽस्माकं सुबोधा वक्तृभासि सा ॥ ५ ॥

प्रारिप्सितस्य ययस्य निर्विघ्नपरिस्फूर्तये कृतं मङ्गलं शिष्यशिष्यार्थमादी
निबध्न् देवदेवजित्सीपवर्णनेमानेगस्यसकलविघ्नीपशामकत्वं मचयन् उपात्त-
विशेषणैयास्य ययस्य शङ्काररसपधानत्वं धीतयन् अन्याधानायमानोदकस्थेव
सूचधारस्याख्याया अपिमाणा मङ्गलत्वमभिसंदधतुनादी (नदी ?) भवतारयति
कुलगुरुरिति ।

End.

नास्ति ।

Colophon.

इति श्रीवेङ्कटरङ्गनाथदीक्षितमन्त्रीनारायणस्य कृतो विद्वद्भालभञ्जिकाविवरणे
तृतीयोऽङ्कः ॥ ३ ॥ श्रीहरिः

विवरणम्—श्रीनारायणदीक्षितप्रणीतविद्वद्भालभञ्जिकानाटिकाटीकारूपीऽयं निबन्धोऽसम्पूर्णः ।

No. 95. विद्वद्भालभञ्जिका । Viddhasālabbhaṅjika. Substance, country-made colourless paper, 12 × 1 inches. Folia, 37. Lines, 4-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1711. Appearance, very old, and slightly worm-eaten in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A Nāṭikā in four Acts by Rājasekhara Kavi of Mahārāṣṭra. It has been printed in the 'Paṇḍita,' and in the 'Pratnakamranandini'. See Burnell's Catalogue, p. 172b.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीं नमो भगवते सङ्गलेश्वरश्रीमद्विजयलक्ष्मीरसिंहाय ॥

कुलगुरुवरणानां केली(लि ?)दीक्षाप्रदाने

परमसुहृद्गंगो रोहिणीवज्रभस्य ।

अपि कुसुमपुष्पत्कैर्देवदेवस्य जिता

जयति सुरतलोलानाटिकासूचधारः ॥

अपिच

दृशा दर्शं मनसिर्जं जीवयन्ति दृशेव याः ।

विरूपाक्षस्य जयिनीसाः सुमी वामलीचनाः ॥

End.

देवी कीपकषायितागुगमिता लब्धा मृगाङ्गावली

प्रागुद्रापि मयाय कन्तलपतेः पुष्पी कलबीकृता ।

युष्मन्नीतिवशेन तस्य च महासेनापतेर्विक्रमेः

सञ्जाता मम चक्रवर्त्तिपदवी किञ्चाम यत् प्रार्थये ॥

तथापीदमस्तु ।

वामाङ्गं प्रथमं सनन्तवकितं यावद्भवानीपते-

लंछीकण्डकृष्टयद्व्यसमिता यावत् सुदीर्णा हरेः ।

यावच्च प्रतिसामसारणविधौ व्ययी करौ ब्रह्मणः

स्थेयासुः श्रुतिश्रुतिलेखमधुरासावत् सतां मृतयः ॥

इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥ १ ॥

Colophon.

चतुर्थोऽङ्कः ॥ श्रीकृष्णोजयति मङ्गलं संवत् १७११ समये वैशाखकृष्णदशम्यां
लिखापितं ॥

विवरणम्—विहङ्गालभट्टिकाभिधोऽयं नाटिकाग्रन्थः ।

No. 96. भट्टिकाव्यटोका । Bhaṭṭikāvyaṭikā. Substance, foolscap paper, 18 × 6 inches. Folia, 599. Lines, 3-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not very old. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Bhaṭṭikāvya, entitled Mugdhabodhini, by Bharatasena, son of Gaurāṅga Mallika and belonging to the family of Harihara Khān. The commentator fully explains the plan of his commentary at the beginning by way of introduction. According to him, the poet Bhartṛihari is the author of the text. The object of his work is to explain all grammatical references by citing the authority of the Mugdhabodhā grammar.

Beginning. नमो भगवते ॥

नत्वा शङ्करमस्वप्नगौराङ्गमल्लिकात्मजः ।
 भट्टिटीकां प्रकुरुते भरतो मुग्धबोधिनौम् ॥
 विह्विताः पाणिनीयाद्यैः पठनीयादिवोधिकाः ।
 भट्टिटीका सम त्वेष मौग्धबोधार्थ उद्यमः ॥
 कविकल्पद्रुमीकानां धातूनामनुबन्धतः ।
 स्पष्टानि यानि कार्याणि ततो बोध्यानि तानि तु ॥
 नातिस्पष्टानि कार्याणि यथगौरवभीतितः ।
 वाच्यान्वच न चाप्यर्था अतिविकृतवाग्भवाः ॥
 भर्तृहरिर्नाम कविः श्रीरामकथाग्रये सङ्गाकाव्यं चकार ।

End.

कुलवितरणविद्या वैभवास्यप्लगोत्री-
 वर हरिहरस्वानन्त्यातवंशास्वधीन्दो-
 भवनविदितकीर्तिः सेनगौराङ्गतीयोऽ
 जनि भरतसेनोभट्टी(टि ?)टीकाचकार ॥ * ॥ * ॥

Colophon.

इति सङ्केतहरिहरस्वानन्त्यातवंशमभवगौराङ्गमल्लिकात्मजश्रीभरतसेनकृतायां मुग्ध-
 बोधिन्यां भट्टिटीकायां परप्रवेशिनाम हाविशतितमः सर्गः ॥ * ॥ २२ ॥
 ० ॥ २२ ॥ समाप्तार्थं यथ्यः ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—श्रीभरतसेनकृतमुग्धबोधिन्यभिधमभट्टिकाव्यटीकाकृपीऽयं निबन्धः ।

No. 97. भट्टिकाव्यम् । Bhattikāvyaṃ Substance, country-made colourless paper, 15 × 6 inches. Folia, 38. Lines, 3-5 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Incomplete.

An epic poem in 22 cantos on the adventures of Rāma and his invasion of Ceylon. The poem is so written that the different cantos treat successively of the different topics of grammar of the Sanskrit language. It is a standard text-book on grammar in Indian schools, and has been printed, in some cases with notes,

in several parts of the country. Written by Bhatti, who was called also Bharṭṛisvāmin, Bhattasvāmin, or Svāmibhatta. Extracts from the work have been quoted by Ksemendra in his *Svapatti*. See Dr. R. Mitra's *Notices*, No. 2032, and also Bunnell's Catalogue, p. 1386.

Beginning. श्री रामाय नमः ।

अभद्रपीविबुधसमूहः परन्तप श्रुतान्वितो दशरथ इत्युदाहृतः ।
गुणधरं भयर्नाहुतच्छलेन ये सनातनः पितरमुपागमन् स्मयन् ।

End. नास्ति ।

Colophon. इति भट्टिकाव्ये सीतापहरणीनाम पद्यमः सर्गः ॥ * ॥ ० ॥ *

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् शुप्रसिद्धस्य भट्टिकालस्य पञ्चमसर्गावधिकीऽंशी वर्तते ।

No. 98. भट्टिकाव्यजयमङ्गलटीका । Bhaṭṭikāvya Jayamaṅgala-tīkā. Substance, country-made foolscap paper, 18 x 6 inches. Folio, 94. Lines, 4-8 in a page. Character, Nagara. Date, Śaka 1718. Appearance, old. Prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains the commentary of Jayamaṅgala on the latter part of the Bhaṭṭikāvya.

Colophon. इति बलभीवास्तव्यस्यास्य श्रीस्वामिन्मोर्भट्टमहाब्राह्मणस्य महावैयाकरणस्य
कृती रावणवधे महातिडन्तकाण्डे लुङ्घितासतनाम्नी जयमपरिच्छेदस्य
जटीश्वरी जयदेवी जयमङ्गल इति नामभिस्त्रिभिः प्रसिद्धस्य अनेकशास्त्र-
व्याख्यानकृती टीकायां काव्यस्याथोप्याप्रत्यागमनं नाम द्वाविंशः सर्गः जय-
मङ्गलं समाप्तम् ॥ गजवृन्दादिभूषाके पाँचे मासि सिते दले । प्रतिपदगुरुवारे
च माधवरात्रौ लिखितं ॥ १ ॥ श्रीरामचन्द्राय नमः ॥ ॥ ॥ ० ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् जयमङ्गलविरचितायाः भट्टिकाव्यटीकाया अन्तिमोभागो विद्यते ।

No. 99. भट्टिकाव्यजयमङ्गलटीका । Bhaṭṭikāvya Jayamaṅgala-
ṭīkā. Substance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia,
393. Lines, 3-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Ap-
pearance, very old, worn out, torn in parts, slightly wormeaten
throughout, and written by different hands. Prose. Generally correct.
Complete.

The commentary of Jayamaṅgala on the Bhaṭṭikāvya. The
commentary has been published with the text.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीवक्रतुण्डाय नमः ॥

प्रणिपत्य सकलवेदितसहितदत्तभट्टिकाव्यसाल्लभनिभः ।

जयमङ्गलतिनाम्ना नीकेव विरच्यते टीका ॥

लक्षणं लक्षणं श्रीभयभक्तव विदधा प्रदर्शयितुम् ।

श्रीस्वामिभूः कविभट्टिनामा रामकथाश्रयं महाकाव्यं चकार ॥

तथा स्यात् निवच्यते कविना विधाकृतं । एकं लक्षणसूचकैः प्रकीर्णधिकार-
पत्रप्रतिदत्तकाण्डेऽनुभिः । द्वितीये लक्षणसूचकैरामसम्प्रदादिभिरैक-
विंशत्या सर्गैः । तत्र लक्षणं द्विविधं शब्दलक्षणं काव्यलक्षणञ्च । तत्र प्रथमस्य
प्रकीर्णधिकारप्रतिदत्तकाण्डानि । द्वितीयस्य प्रमत्तकाण्डं ॥

End.

कान्तिसिन्ध्यादि मया विहितं काव्यं कृतं अनन्य श्रीधरसूनुना नरेन्द्रनाम्ना
नृपेण पालितायां रचितायां अतएव काव्यविधाना या कौत्सः सा तस्यैव
भवतात् आशिषि तातङ् । यतः प्रजानां प्रसाकरः प्रसादुकूलः ॥ आनु-
लोभ्येष्टः ॥ ३५३६ ॥

Colophon.

इति बलभोगान्तथ्यस्यास्य श्रीस्वामिभूनीर्भट्टब्राह्मणस्य महावैयाकरणस्य कृतौ
रावणवधे महातिडन्तकाण्डे द्वाविंशः सर्गः ॥ 'जयमङ्गलं समाप्तं' ॥ शब्द-
मन्तु ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् सम्पूर्णा जयमङ्गलटीका वर्तते ॥

No. 100. भट्टिकाव्यटीकावैजयन्ती । Bhaṭṭikāvyatikāvaijayanti. Substance, country-made colourless paper, 16 × 3 inches. Folia, 1016. Lines, 9-11 in a page. Character, Bengali. Date, 1371 Śaka. Appearance, very old, worn out, written by different hands, and the letters effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Bhaṭṭikāvya by Kandarpa Cakravarti, entitled Vaijayanti. The codex contains up to the end of the ninth chapter.

Beginning. श्रीं नमी गणेशाय ॥

अत्र तावत् कविना महाकाव्यलक्षणलक्षितानि यावन्ति महाकाव्यतया भिद्यमानि अतः सर्गवन्तः काण्डवन्थ कृतः, ततः काण्डानि प्रकीर्णधिकार-प्रसन्नतिङ्गन्ताख्यानि चत्वारि ततः प्रसन्नं विना हित्वा त्रिषु शब्दलक्षणलक्षितानि तत्र नानाविधानां लक्षणानां प्रदर्शनं प्रकीर्णकं तदेवादी दर्शितं व्यापादकत्वात् । अथ महाकाव्यादी आशीर्गमस्त्रिधा वस्तुनिर्देशो वा कर्तव्य इति सम्प्रदायानुरीधावस्तुनिर्देशं कुर्वन्निष्टदेवतास्मरणायकं मङ्गलमाविष्करोति ॥

End. नालि ।

Colophon. इति श्रीकन्दर्पचक्रवर्तिनृतायां भट्टिकायां वैजयन्त्यां नवमः सर्गः ॥ ० ॥ * ॥
नक्षत्रेशसमुद्रकालधरणीयुक्ते शकान्दे शितं पत्ने सीमद्दिने गते यष्टपत्नी राशौ विद्यायामिमां । श्रीकन्दर्पकृतां सुकीर्तिदमतां टीकां हि भट्टिमुंदा काली-
शङ्करदेवशर्मसुकृतां प्रालिखितां यजतः ॥

विवरणम्—श्रीकन्दर्पचक्रवर्तिनृताभट्टिकाकपोऽयं निधनः ।

No. 101. भट्टिका भरतमल्लिककृता । Bhaṭṭikā Bharatamallikakṛitā. Substance, country-made yellow paper, 18 × 7 inches. Folia, 60. Lines, 9-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

An incomplete copy of the work noticed in No. 96.

विवरणम्—शुद्धपूर्वम् ।

No. 102. भट्टिकाव्यजयमङ्गलटीका । Bhaṭṭikāvya Jāyamaṅga-
ṭīkā. Substance, foolscap paper, 18 × 6 inches. Folia, 18. Lines, 8 in
a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose.
Not correct. Incomplete.

An incomplete copy of the work noticed in No. 99.

विवरणानुक्तपूर्वम् ।

No. 103. भट्टिकाव्यजयमङ्गलटीका । Bhaṭṭikāvya Jāyamaṅga-
ṭīkā. Substance, country-made white paper, 8 × 4 inches, bound like an
ordinary book. Folia, 321 (of which foll. 1-23 are wanting). Lines, 6-18
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn
out, worm-eaten, torn, spoiled, and the writing damaged in several places.
Prose. Not correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणानुक्तपूर्वम् ।

No. 104. भट्टिकाव्यम् । Bhaṭṭikāvyam. Substance, country-made
colourless paper, 18 × 3 inches. Folia, 4-5 in a page. Character, Bengali.
Date, ? Appearance, very old. Verse. Generally correct. Incom-
plete.

Another incomplete copy of the work noticed in No. 97

विवरणानुक्तपूर्वम् ।

No. 105. भट्टिकाव्यम् । Bhaṭṭikāvyam. Substance, white and yellowish paper, 16 × 2 inches. Folia, 40. Lines, 2-4 in a page. Character, Bengali. Date, Śāka 1765. Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains up to the end of the fifth canto of the Bhaṭṭikāvyu.

पुस्तकेऽख्यम् भट्टिकाव्यस्य पञ्चमसर्गात्तोऽशोवर्तते ।

No. 106. भट्टिकाव्यम् । Bhaṭṭikāvyam. Substance, country-made yellow and red paper, 14 × 3 inches. Folia, 38. Lines, 4 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex also contains up to the end of the fifth canto.

विवरणस्तूपूर्वम् ।

No. 107. गीतगोविन्दम् । Gītagovindam. Substance, country-made white paper, 8 × 5 inches. Folia, 43. Lines, 6-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten in parts, and written by different hands. Verse. Not correct. Complete.

A lyric poem on Kṛiṣṇa's adventures in Brindāvana by Jayadeva. It is a well-known work, and has been printed and published several times in different places in India.

गीतगोविन्दं नाम गीतिकाव्यं सुप्रसिद्धमेव ।

No. 108. मेघदूतम् । Meghadūtam. Substance, country-made white and red paper, 16 × 3 inches. Folia, 22. Lines, 4 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verso. Generally correct. Complete.

The well-known Cloud-Messenger of Kālidāsa, printed and published in several parts of the country, and also translated into English, Bengali, and other languages. Noticed in Burnell's Catalogue, p. 1606.

पुस्तकेऽस्मिन् सम्पूर्णं मेघदूतम् वर्तते ।

No. 109. मेघदूतटीका । Meghadūtatīkā. Substance, country-made yellowish paper, 15 × 3 inches. Folia, 10. Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains an incomplete copy of a commentary on the Meghadūta. Anonymous.

पुस्तकेऽस्मिन् मेघदूतस्य काचिदसम्पूर्णा टीका वर्तते ।

No. 110. रघुवंशम् । Raghuvāṃśam. Substance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 91 (of which foll. 1-49 are wanting). Lines, 4-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1639. Appearance, very old. Verso. Generally correct. Incomplete.

An epic poem on the race of Raghu, by Kālidāsa. It opens with an account of Dilipa, a king of the Solar dynasty, and ends with the downfall of the dynasty. Complete in 19 sargas or cantos. It is a popular standard work and has been published in several places in

India with English as well as vernacular translations. Although there are extant several commentaries on the work, editors invariably edit the text with the commentary of Mallinātha. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Bik. Series*, No. 512, p. 242.

The codex contains only the latter part of the work.

Colophon. इति श्रीरघुवंशे महाकाव्ये कालिदासकृती वंशप्रतिबंधीनाम एकीनविंशति-
तमः सर्गः ॥ १८ ॥ संवत् १६१८ जेष्ठ वदी ११ तारीखी: श्रीच्याराम वैष्णव
भगवददास्य श्रीकृष्णाय गुरुजयति पाथी ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ श्रीगीर्वाणाय
नमः ॥

पुस्तकेऽस्मिन् रघुवंशस्य उत्तरार्द्धं वर्तते ।

No. 111. रघुवंशम् । Raghuvamśam. Substance, country-made Kāśmiri paper, 10 × 5 inches. Folia, 67 Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn and worm-eaten throughout, the writing injured in several places. Verse. Generally correct. Incomplete

This codex contains up to the end of the 17th canto.

पुस्तकेऽस्मिन् प्रथमतः सप्तदशसर्गास्तावद्विंशती यन्ती वर्तते ।

No. 112. रघुवंशम् । Raghuvamśam Substance, country-made colourless paper, 12 × 4 inches. Folia, 146. Lines, 2-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1752. Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work.

विवरणलूकपूर्वम् ।

No. 113. नैषधचरितनारायणीटीका । Naisadhacaritanārāyaṇī-
Tika. Substance, country-made foolscap paper, 10×5 inches Folia,
902. Lines, 3-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
very old, worn out, and torn in parts. Not correct. Incomplete.

This contains the commentary of Nārāyaṇa on the Naisadha-
carita up to the end of the 12th canto.

पुनर्लक्षितं नारायणीटीकायाः सादृश्यसर्गाभासी वर्तते ।

No. 114. पाण्डवविजयकाव्यम् । Pāṇḍavavijayakāvyaṃ Sub-
stance, country-made colourless paper, 12×3 inches Folia 400 Lines,
6 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance, very old,
worn out, torn, and worm eaten throughout The codex is entirely
useless, as the folia in several places cannot be separated Verse.
Not correct. Incomplete

A part of the Pāṇḍavavijaya noticed before. In this part we
find the names of Udayanācīryya, Prabhākara Bhaṭṭa, and Bhar-
trihari. Thus —

“उदयनाचार्यभट्टश्च प्रभाकरसमाख्यक ।

एतौ ही विक्रमात् पूर्वं विशताब्दव्यतिक्रमे ॥

“जाती विश्वीचसम्पन्नौ बुद्धमतनिरासकौ ॥”

“विक्रमस्यानुजीराजा योगो भर्तृहरिर्भक्त ।

भाष्यटीकाव्यवस्थां च कृतवान् नरबुद्धये ॥”

The following Udbhaṭasloka is also found in this part —

वाचि श्रीमाधुरीणा जनकजनपदस्थायिनीनां कटाक्षे

हन्ते गीताङ्गनामां सुललितजघने चीतकलप्रेयसीनाम् ।

“सैलङ्गरीनां नितम्बे सचनचमरुचीं केरलीक्षिपामि

वेदभौषा कटी च स्फुरति रतिपतिर्गुञ्जरीणां कुक्षु ॥

The name of Jessoṛe is also found.

उपवसि यमीरादिदिशा काननमयुता ।

जातव्याष्टप्रभाङ्गल बहुलासु नदीषु च ॥

The story of the Vidyāsundara as related by the Bengali poet Bhāratacandra, is also found in it in connection with Burdwan.

“कर्त्तव्येदसहस्राणि गच्छन्ति यदा नृप ।

बीरसिंहराजगेहे कौतुकं जातमेव हि ॥

काशीपरे महाराजः मुचसिंभुर्महोपतिः ।

तस्य पुत्रः सुन्दरश्च वर्द्धमानसुपागतः ॥

बीरसिंहस्य दुहिता विद्यानाम्नातिश्रीभजा ।

नानाशास्त्रपारगा च विनीपनिषदं नृप ॥

भूमिसागं सुन्दरश्च गत्वा राशौ विवाहिता ।

जित्वा विद्यां विचारेषु मन्त्रिणं कृतवान् वरः ॥

विद्यासुन्दरज्ञानालम्बीरपञ्चाशदाव्यके ।

यन्मै समीचीनतया वर्त्तते नृपशेखर ॥”

From this we may easily infer that the author did not himself read the Caurapañcāsikā, which contains only fifty stanzas with double meanings.

These are the only important matters, worth noticing in this part.

No. 115. रघुवंशम् । Raghuvamśam. Substance, country-made colourless paper, 12 × 4 inches. Folia, 104. Lines, 5-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1714. Appearance, very old, and worn out. Verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains from the second canto up to the end of the work.

पुस्तकेऽस्मिन् द्वितीयसर्गादारभ्य समाप्तपर्यन्तो ग्रन्थो वर्त्तते ।

No. 116. रघुवंशं सटीकम् । *Raghuvamśam saṭīkam.* Substance, country-made yellow paper, 18 x 7 inches. Folia, 43. Lines, 10-16 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains up to a portion of the fifth canto of the text with the commentary of Mallinātha in both margins.

पुस्तकेऽस्मिन् मल्लिनाथटीकासहितं पञ्चमसर्गस्य १० श्लोकान्तं मूलं वर्तते ।

No. 117. " रघुवंशविवृतिः । *Raghuvamśavivṛtiḥ.* Substance, country-made foolscap paper, 14 x 6 inches. Folia, 73 (of which foll. 1-4 are wanting) Lines, 2-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains an incomplete copy of a commentary on the *Raghuvamśa*, entitled *Vivṛiti*. Anonymous.

पुस्तकेऽस्मिन् विवृतिनामधेयायाटीकायाः कश्चिदंशो वर्तते ।

No. 118. रघुवंशं सटीकम् । *Raghuvamśam saṭīkam.* Substance, country-made white paper, 12 x 5 inches. Folia, 31. Lines, 9-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the text of the first canto of the *Raghuvamśa* with the commentary of Mallinātha.

No. 119. **रघुवंशम् ।** Raghuvamśam. Substance, country-made white paper, 10×5 inches. Folia, 209 Lines, 5-16 in a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1231. Appearance, old, the first part appearing to have been replaced lately Verse. Not correct. Complete.

This codex contains the text of the Raghuvamśa complete.

Colophon. इति श्रीरघुवंशे महाकाव्ये कालिदासकृतौ काव्यादर्शे वंशप्रतिबंधी नाम
एकीनविंशतितमः सर्गः ॥ १८ ॥ समाप्तः ॥ संवत् १२३१ आशीनमासि
कृष्णपक्षे बुधवारे सप्तम्यां तिथौ समाप्तश्चाय ॥ शुभमस्तु कलिकाता श्री-
वागमनं श्रीगगनारायण दासका स्वाक्षरितः ॥ यादृश पुस्तकं दृष्टं तादृशं
लिखितं मया । यदि शुद्धमप्युक्तं वा मन दीपो न क्षीयते ॥ १ ॥ यथादृष्टं
तथालिखितं त्वय के दीपो नास्ति ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

• विवरणान्तर्गतम् ।

No. 120. **रतिमञ्जरी ।** Ratimañjarī. Substance, country-made yellow paper, 12×10 inches, bound like an ordinary book. Folia, 10. Lines, 10-12 in a page. Character, Bengali Date, ? Appearance, almost fresh. Verse. Not correct. Complete

A work on the Ratisāstra defining different kinds of women, such as Padminī etc., entitled Ratimañjarī, by Jayadeva.

रतिमञ्जरीनामकी रतिशास्त्रविषयकीऽयं निबन्धः श्रीजयदेवकृतः ।

Besides this, the codex contains also two other little works, one of which is नास्तिकमतसारसङ्घः, or a collection of verses from several Purāṇas on Buddhism, and the other is मृदुरिकाचिकित्सा or a treatment of small-pox.

No. 121. शान्तिशतकम् । Śāntiśatakam. Substance, country-made, colourless paper, 18 × 3 inches. Folia, 10. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Verse. Generally correct. Incomplete.

A work on peace of mind, complete in 100 stanzas, entitled Śāntiśataka, by Śilhana Pandita. This is a well known work, published in several places in India, in some cases with vernacular translations. The codex under notice contains 73 stanzas only.

पुस्तकेऽस्मिन् शान्तिशतकस्य प्रथमतः ७३ श्लोका वर्तन्ते ।

No. 122. शृङ्गारतिलकम् । Śṛṅgāratilakam. Substance, country-made Kāśmirī paper, 10 × 5 inches. Folia, 4. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Complete.

A little poem on love matters, entitled Śṛṅgāratilaka, complete in 26 stanzas, by Kālidāsa.

शृङ्गारतिलकं सुप्रसिद्धमेव ।

No. 123. श्लोकसंग्रहः । Śloka-saṅgrahaḥ. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 11. Lines, 3-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

A collection of Sanskrit verses from several famous works, such as Mahābhārata, etc., entitled Śloka-saṅgrahaḥ. Anonymous.

पुस्तकेऽस्मिन् लानाविषयकाणां श्लोकानां संग्रहो वर्तते ।

No. 124. रसिकजीवनम् । Rasikajīvanam. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 107. Lines, 8-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1846. Appearance, old and slightly worm-eaten in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A collection of poems on miscellaneous subjects, entitled Rasika-jīvanā, by Gadādhara Bhaṭṭa, son of Gaurīpati Bhaṭṭa and grandson of Dāmodara Bhaṭṭa. The poets quoted in this work, are Mayura Bhaṭṭa, Jayadeva, Bhānukara, Bhartṛhari, Viṣṇu, Vilhna, Trilocana, Gaṇapati, Rāghava Caitanya, Dhanadeva, Kṛiṣṇa Miśra, Bhaṭṭa-nārāyaṇa, Yaśovarman, Indrakavi, etc.

Colophon. इति श्रीभवाजीभावासाकृष्णदत्तभट्टदामीदरभट्टमुनीश्वरीपतिभट्टमुना-
गदाधरभट्टेन विरचिते रसिकजीवने दशमः प्रबन्धः ॥ १० ॥ श्रीराधाकृष्ण-
पंथमस्तु श्रीरामः प्रसन्नोऽस्तु साः वैष्णवदयारामेण श्रीगोस्वामीजीउदैकला-
पठमार्थं सं १८४६ मार्गशीर्ष ११ शुभवासरे ॥

No. 125. रागमाला । Rāgamālā. Substance, "country-made" colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

A work on voices or tones used in song, entitled Rāgamālā, compiled from the Nārada-pañcarātra.

Beginning. श्रीं नमः कृष्णाय ॥

श्रीहृन्दावमचन्द्रस्य सङ्गीतसञ्जालिनः ।

पद्मः षोडशसाहस्रं स्थिताः प्रसरसोद्भटाः ॥

गीतसारभूतः कृष्णानुरागनादनीकितः ।

गीर्वाणगीतसारसं एकीकृतं कृष्णसन्निधौ ॥

तेन जातानि रागाणां सङ्ख्याणि च षोडशः ।

मैत्रोदत्तरतः पूर्वं पश्चिमं दक्षिणं तथा ।

समुद्रकाण्डे ये देशास्तत्र चैवां प्रचारणा ॥

भारतीयचतुर्भागे पारम्पर्योपदेशतः ।

पुनरुक्तं चतुर्धा पण्डितैः पदविशतु चावविशतः ॥

तत्र रागाः

मालवश्चैव मङ्गारः श्रीरागश्च वसन्तः ।

द्विज्जोत्तयाश्च कर्णाट एते रागाः प्रकीर्तिताः ॥

अथेषां म्रियः

धानसी मालसी चैव रामकिरीच सिन्धुड़ा ।

चासीयारी भैरवीचैव मालवस्य प्रिया इमाः ॥

वैलावरी पूरवी च कानडा माधवी तथा ।

क्रीडा कंदारिकाचैव मङ्गारस्य प्रिया इमाः ॥

गान्धारी च तथा गौरी कौमारी शुभगा तथा ।

वेनोशरी च वैराणी श्रीरागस्य प्रिया इमाः ॥

तुङ्गी च पञ्चमी चैव ललिता पठमञ्जरी ।

गुर्जरी च विभाषा च वसन्तस्य प्रिया इमाः ॥

माधुरी दीपिका चैव देशकारी च पाङ्क्तिड़ा ।

वराङ्गी मारङ्गाटी च एता द्विज्जोत्तयोपिताः ॥

काटिका चाथ भूपाली रामकेलीगङ्गा तथा ।

कामोदी चैव कल्याणी कर्णाटस्य प्रिया इमाः ॥

Colophon. इति श्रीभारतपञ्चरात्रसंहितायां रागनिर्णयिनाम तृतीयोऽध्यायः ॥ ० ॥

समाप्तिर्ज्ञातेयं रागमालिकेति ॥ ० ॥

विवरणम्—भारतप्रचलितषड्रागषट्त्रिंशद्रागिणीविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 126. रागमाला । Rāgamālā. Substance, country-made yellow paper, 12 x 6 inches. Folia, 9. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work,

विवरणम्—

No. 127. राधारससुधानिधिः । Rādhārasasudhānidhiḥ. Substance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 40. Lines, 3-7 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1768. Appearance, very old, worn out, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A work in praise of Rādhikā, entitled Rādhārasasudhānidhi. Anonymous.

पुनर्लेखिन् राधिकास्तुतिविषयकाः कतिपये श्लोका वर्तन्ते ।

No. 128. राघवपाण्डवीयम् । Rāghavapāṇḍavīyam. Substance, country-made colourless paper, 18 × 3 inches. Folia, 68. Lines, 4 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1722. Appearance, old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

An epic poem, in which each verse has a twofold meaning. According to one interpretation, it is a description of the life and character of Rāma, the hero of the Rāmāyaṇa, whereas according to the other interpretation, it is an account of Yudhiṣṭhira, the hero of the Mahābhārata. It consists of 13 cantos, and was written by Kavirāja Paṇḍita, a poet in the court of Kāmadeva. This work has been published with a commentary by Premacandra Tarkavāgīśa, the late professor of the Calcutta Sanskrit College.

Beginning. श्रीं नमो ब्रह्मणे ।

स्वाधिविज्ञानात्स्वजराजःपुष्पपिञ्जरमूर्त्यये ।

इच्छाधीनजगत्सृष्टिकर्मणे ब्रह्मणे नमः ॥

पुनातु वः सरस्वत्या विलासशिष्यकः शुकः ।

सनाथमयमाणिक्यैपुष्करान्तरगोचरः ॥

ब्रह्माण्डमण्डपच्छप्रपन्नकुङ्कुलदीर्घिणे (?) ।

जयतां जगतः शान्त्यै शान्धवी शैक्तिरेकिका ॥

श्रीलतालिङ्गिताङ्गस्य विश्वकल्पद्रुमस्य वः ।

अवतारमहाभावाः पुष्पान्त फलमौसितम् ॥

कान्तिः श्रीकण्ठकण्ठस्य जयश्यालिङ्गभीष्मका ।
 स्कन्धाददेव कालिन्दी मौनी मन्दाकिनीर्षधा ॥
 स नः करीतु विघ्नानां वारणं वावणाननः ।
 गजवारिभरारम्भ भीगावलिरिवाल्लिभिः ॥
 जगत्प्रद्वीपयौर्वशी मय्याचन्द्रमसोरपि ।
 यथोरुह्नीपितौ वाग्भिर्भौ वन्दे कविपुङ्गवौ ॥

* * * * *
 अस्मि कान्देवसन्तानसन्तानकवनाङ्कुरः ।
 कामदेवः अमादेवः काममेतुर्जनेश्वरः ॥

* * * * *
 तस्यावदातेः कविभक्तिमयैः संभृतनामागुण्यजराशेः ।
 विनीदहेतोः कविराजमूर्तिर्मन्थनदम्दमिदं विधत्ते ॥
 श्रीरामायणमाण्डिक्यं भारतस्वर्णमुद्रितं ।
 न कस्य कुरुते लोके विस्मयीकासि भागसम् ॥
 प्रायः प्रकरणेभ्येन विशेषणविशेष्ययोः ।
 परिव्रज्या कश्चित् तदुपमानोपमेययोः ॥
 कश्चित् पदैश्च मानार्थैः कश्चिद्वक्तोक्तभङ्गिभिः ।
 विधास्यते मया काव्यं श्रीरामायणभारतम् ॥
 पदमेकमपि श्लिष्टं वक्तुं भयान् परिश्रमः ।
 कथाद्वयैकमिच्छेद् किं भरापतितोऽधिकम् ॥
 श्रीमदरामायणं गङ्गाभारतं सागरीमहान् ।
 तत्संक्षेपजनकाय्यञ्चौ कविराजभगीरथौ ॥
 सुवत्सुर्वाणामदृश कविराज इति वयः ।
 वक्तोक्तिमार्गेनिपुणायतुर्थी विद्यते न वा ॥

End.

श्रुतचिचकथन्तीर्धभूतात् कुम्भभुवः कवेः ।
 स्वपूरप्राप्तये चक्रे राजा हरिविसर्जनम् ॥
 श्रियाजुषः स भारत्या सागुजः साधुवत्सलः ।
 पृथिवीं पालयामास कामदेव इवापरः ॥ १ ॥

Colophon.

इति हरिहरधरणीत्यादि कविराजपण्डितविरचिते राघवपाण्डवीये महा-
 काव्ये श्रीरामचन्द्रश्रीधर्मराजाभिषेकीनाम त्रयोदशः सर्गः ॥ समाप्तो
 यन्त्रः ॥ * ॥

स्मितीदिशं मातृधरणसरसोवाजयुगलं

मङ्गमाया यामुत्पिद्मकमलाकालं हतं यत् ।

प्रणव्य प्राणव्याधम इमसङ्गायीधृतमतिः

शकाच्चे हविश्रष्टाषिविधुमिने पक्षमनिखत् ।

विवरणम्—राघवपाण्डवीयाभिधरामयुधिष्ठिरश्लिष्टचरितविवयकीड्यं निबन्धः श्रीकविराज-
मुरिविरचितः ।

No. 129. राघवपाण्डवीयं टीकामङ्गितम् । Rāghavapāṇḍa-
vīyaṁ tīkāsaḥitam. Substance, country made white paper, 12 × 6
inches. Folia, 225. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara.
Date, ? Appearance, almost fresh but slightly worm-eaten throughout.
Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the Rāghavapāṇḍavīya as well as
a commentary on it by Śaśadhara, a Paṇḍita in the court of Rudra-
siṁha.

पुस्तकेऽस्मिन् राघवपाण्डवीयमूलं शशधरकृता तट्टीका च वर्तते ।

No. 130. राघवपाण्डवीयटीका । Rāghavapāṇḍavīyatīkā. Sub-
stance, country made yellow paper, 11 × 7 inches. Folia, 183. Lines,
6-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old.
Prose. Not correct. Complete.

Another copy of the same commentary.

पूर्वोद्धितटीकाया अन्यत् पुस्तकम् ।

No. 131. राजतरङ्गिणी । *Rajataranginī*. Substance, country-made white paper, 16 x 7 inches. Folia, 137. Lines, 2-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1863. Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Verse. Not correct. Complete.

The *Rajataranginī* or a history of Kāśmīra, consisting of four parts by four different writers, viz, *Rajataranginī*, written by Kalhana Paṇḍita in 1148 A. D., *Rajavālī*, by Jonarāja in 1412 A. D., a continuation thereof written by Śrīvara Paṇḍita, a pupil of Jonarāja in 1477 A. D., the *Rajāvalī Pāṭaka*, by Prājyabhaṭṭa, who brings up the story to the conquest of the valley by the Emperor Akbar. The first publication commenced under the auspices of the General Committee of Public Instruction, but was afterwards transferred to the Asiatic Society and completed in 1895. The text has also been translated into the English language.

विवरणम् - राजतरङ्गिणीनाम सुप्रसिद्धः काश्मीरदेशीय इतिहासनिबन्धः । यन्मस्यास्य भागचतुष्टयं वर्तते (१) राजतरङ्गिणी ११४८ ख्रिष्टाब्दे कन्नडपण्डितविरचिता, (२) राजावली १४१२ ख्रिष्टाब्दे जौनराजविरचिताऽसम्पूर्णा (३) तदीयशिष्यश्रीवरपण्डितेन १४७७ ख्रिष्टाब्दे सम्पूर्णा नीताः (४) समाप्त आश्ववारमाह्वन काश्मीरजयावधिकृति तर्भं प्राच्यभट्टविरचितम् । राजतरङ्गिणीयं सुप्रसिद्धम् । साम्प्रतं प्रवक्तव्यविहिर्माह्वनादेवैव व्यवह्रियते ।

No. 132. रामाय्याष्टकं सटीकम् । *Rāmāryyāṣṭakam sūṭikam*. Substance, country-made white paper, 10 x 4 inches. Folia, 32. Lines, 6-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A century of verses in Āryā metre on Rāma, the hero of the *Rāmāyana*, entitled *Rāmāryyāṣṭakam*, by Mudgala Bhaṭṭa, with a commentary, entitled *Śrīrāmāryyāṣṭavapadārtha Dipikā* in both the margins, by Kokana Bhaṭṭa.

Beginning of the Text. श्रीरामाय नमः ॥

त्वयि विमुखे मखमुख्ये सख्येनान्यस्य कस्य जीवामि ।

जीवामि तु भवद्विषयसनाशनमात्रजीवना सर्व्व ॥

End of the Text.

धनुषानिपुत्रयजनुषा रुचिरतराकारनिर्जिताम्बुधरा ।

तरुणाकृष्टनिभचरणा काचन कठुणा कृष्टाङ्गि मे हृदयम् ॥ १०८

Colophon of the Text. इति श्रीविष्णुमुकुटमहामुद्गलभट्टरचितं रामाय्याशतमष्टाधिकं
समाप्तमगात् ॥

श्रीरामः ॥

Beginning of the Commentary. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्ये नमः ॥

श्रीसीतारामचन्द्राभ्यां नमः ॥

सीतास्तुतासमासक्तं रामकल्पमहोरहं ।

मफलं शीतलच्छायं शालविश्रान्तिदं भजे ॥ १ ॥

श्रीमन्मुद्गलभट्टेन रामचंद्रप्रभीः कृता ।

आर्याव्रतभूतिस्तस्या व्याख्यानं क्रियते स्फुटम् ॥

End of the Commentary.

पदार्थद्योतिनी चयं दीपिकायानुकूलिनी ।

शक्तं भट्टेः सुविधता स्वमुखादौ मुदा स्फुटम् ॥

मार्गशौर्षे श्रुतेष्टया सौम्येय विक्रता शुभा ।

सिद्ध्यं दीपिकाय्याणां मुदं वक्षतु सर्व्वदा ॥

Colophon of the Commentary. इति श्रीमहामुद्गलभट्टरचितश्रीरामाय्याशतमष्टाधिकं
दीपिका संपूर्णा ॥

विशरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् टीकासहितश्रीरामस्तवार्थाशतकं विद्यते ।

No. 133. रामार्थाशतकम् सटीकम् । *Rāmāryyāśatukam saṭīkam.* Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 36. Lines, 7-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worn out, and worm eaten throughout. Prose and verse. Not correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणनूतपूर्वम् ।

No. 134. रामकृष्णकाव्यम् । *Rāmakṛṣṇakāvyaṃ* Substance, country-made white paper, 8 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing injured in parts. Verse. Not correct. Complete.

A little poem on Rāma and Kṛṣṇa, entitled Rāmakṛṣṇa Kāvya, by Daivajña Paṇḍita Sūrya Kavi.

पुस्तकेऽस्मिन् रामकृष्णविषयकाः देवज्ञपण्डितश्रीर्भूयःकविकृताः कवि श्लोका वर्तन्ते ॥

No. 135. विदग्धमुखमण्डनं सटीकम् । *Vidagdhamukhamanḍanam saṭīkam.* Substance, country made white paper, 14 × 5 inches. Folia, 49. Lines, 3-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten throughout, and injured in many parts. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

A work on Sanskrit puzzles, entitled Vidagdhamukhamanḍana, by Dharmadāsa, a Buddhist, complete in 4 chapters. This work has been published with a commentary in Calcutta etc. The codex contains the text of the Vidagdhamukhamanḍana upto the

end of the third chapter, with a commentary on it, entitled *Vidvan-manoharā*, by Tārā Candra, a Kāyastha by caste.

पुस्तकेऽस्मिन् त्रीरावन्दकतटीकासहितं विदग्धमुखमण्डनं वर्तते ।

No. 136. विदग्धमुखमण्डनं सटीकम् । *Vidagdhamukhamanḍanam satīkam.* Substance, countrymade white paper, 15×5 inches. Folia, 14. Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1851. Appearance, very old, worn out, torn, and writing injured in parts. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains only the last chapter of the same work.

पुस्तकेऽस्मिन् विदग्धमुखमण्डनस्य चतुर्थः परिच्छेदो वर्तते ।

No. 137. विद्वद्भूषणम् । *Vidvadbhūṣaṇam.* Substance, country-made white paper, 13×5 inches. Folia, 12. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten throughout, and writing injured in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A little poem on several subjects, entitled *Vidvadbhūṣaṇa*, or an ornament for the learned, by Bāla Kṛiṣṇa Bhaṭṭa of the Atri family.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

कलयाभ्यर्चकदत्तं विद्वत्समन्तःस्फुटैकदत्तमपि ।

विभुजं चतुर्भुजं जगन्नि गायन्ति मोदकैकमुजम् ॥

अविगीतसमुत्पद्नी बालकृष्णाभिधानवान् ।

विद्वद्भूषणनामानं कुर्वेहं पद्यसंघट्टम् ॥

यः श्रूयते हृत्सीतो यं च न वाचीवगाहन्ते ।

वन्द्याश्च यन्महाकृतमलं जगतीत विद्वांसः ॥

End.

विधाधीदार च + इटहरणकाला कौशलज्ञामभिव्या
 क्रुधाधीयप्रतिष्ठामनुसरति कृपानिशसन्धमावात् ।
 जायदीमानुक्थीरुचिरतरलसहापद्यास्य ताडामा
 + + + त्व हरिवारि दध्यात् ॥

Colophon.

इति दत्तात्रेयबालकृत्यमट्टकती विषद्वयं सत्काव्ये भूतिप्रकरणमकादश
 समाप्तिं पकाथ ॥

विवरणम्—विषद्वय्याभिधकवित्तासंयद्वरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 138. विरुदावली । Virudavali Substance, country made white paper, 10 x 3 inches Folia, 32 (of which foll 5 and 23 are wanting). Lines, 3 in a page Character, old Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, worm eaten, torn, and writing injured in many parts. Verse and prose. Not correct. Incomplete

A Viruda is a little alliterative Kāvya consisting of prose and poetry written in praise of a king or a god or a goddess The work under notice is in praise of Jahāgira (Jāhāngira ?) Anonymous.

Beginning. श्री ममी गणेशाय ॥

शशशशशवासनचक्रचकासनचारुचतुष्टयाबहुमती
 सपुर्ध्वनिकण्ठीकृतकलकण्ठीकण्ठीरवगमना भारती ।
 जयलीचनसकेतितजगदङ्गेपङ्केरुहमुखि सुखितभरे ।
 नवकञ्जलरेखे धृतशशिलंखे मङ्गिमङ्गागर्जासंहिशिरे ॥

End.

दृष्टा ते यश्च इन्दुमङ्गरहितं लक्ष्मीं परं विख्याता
 तस्मादस्य सुधाकरस्य विगती दीप कलङ्कात्मकः ।
 त्वां सञ्चार पुनर्मङ्गानयमितस्मादेरसलेति मानन्द (१)
 श्रीमन्तं समभिव्रियता वक्त्रदिनासाधल्यदीपवत्ये ॥

इदं वीरनृपतेः पद्यम् ॥

Colophon.

नास्ति ।

विवरणम्—विरुदावलीनामकराजस्तुतिविषयकी निबन्धविशेषः ।

No. 139. विरुदावली । Virudāvalī. Substance, country made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 25. Lines, 6-8 in a page. Character, old Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing injured in most parts. Verse and prose. Not correct. Complete.

A different work in the same style and under the same name by Raghudeva, a Maithila poet of the Hārita family.

विवरणम् - मैथिलीवीरचंद्रवक्रतटद्वेजीयराजविशेषस्तुतिविषयकीडयं निबन्धः ।

No. 140. विरुदावली व्याख्या । Virudāvalī vyākhyā. Substance, country-made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 60. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing injured in most parts. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the above work by Kṛṣṇadatta Sarman.

विवरणम् - श्रीकृष्णदत्तशर्मविरचितोऽखिलग्रन्थव्याख्यारूपीडयं निबन्धः ।

No. 141. विरुदावली । Virudāvalī. Substance, country-made Kāśmīrī paper, 15 × 5 inches. Folia, 11. Lines, 2-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten in parts. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

Another work in the same style and under the same name. Anonymous.

१. विवरणम्—पूर्वोक्तप्रकारस्तृतीयोडयं ग्रन्थः ।

No. 142. विरुदावली । Virudāvah. Substance, country-made white paper, 9 × 3 inches. Folia, 31. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old, only one folio (2nd) torn. Verse and prose. Not correct Complete.

Another work of the same name by Kalyāṇa.

विवरणम्--कल्याणकृतविरुदावलीनामकीडयं निबन्धः ।

No. 143. वृहत्कथामरित्सागरसारः । Vṛhatkathāsaritsāgara-sāraḥ. Substance, country made white paper, 18 × 7 inches. Folia, 659, (of which foll. 311 and 658 are wanting). Lines, 1-14 in a page. Character, Nāgara. Date, .? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten throughout, written by different hands, and writing effaced in several parts. Verse Not correct. Complete.

An epitome of Vṛhatkathā or Kathāsaritsāgara, the ocean of the streams of story. The story Vṛhat Kathā was told long ago, on the summit of mount Kaulāsa, by Śiva, at the request of Pārvatī, and then widely diffused in the world by Puṣpadanta and his fellows, who were born on the Earth in the forms of Kātyāyana and others. In this manner, Puṣpadanta in the form of Vararuci related it to Kānabhuti, who again related it to Mālyavāna in the form of Guṇādhyā, while Guṇādhyā on his part using the Paisāca language threw it into seven hundred thousand couplets in seven years, and wrote the whole work with his own blood in the forest. After a long period Somadeva Bhaṭṭa, a Kāśmīrī Paṇḍita, made a sketch of this work in the Sanskrit language under the name of Kathāsaritsāgarasāra. Paṇḍita Somadeva in the preface gives the following account of his work. "The first book in my collection is called Kathāpiṭha, then comes Kathāmukha, then the third book, named Lāvānaka, then follows Naravāhanadattajanana, and then the book called Caturdarika, and then Madanamancuka, then the seventh book named Ratnaprabhā, and then the eighth book named Sūryyaprabhā, then Alakārāvatī, then Śaktiyaśas,

and then the eleventh book called Velā, then comes Śaśāṅkavatī, and then Madirāvatī, then comes the book called Pañca, followed by Mahābhīṣeka, and then Suratamañjarī, then Padmāvatī, and then the eighteenth book Viṣamaśīla."

As Professor C. H. Tawney, M. A., has translated the work into English, we need not give here a detailed account of the work.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

मिथे दिशत् व' श्यामः शम्भोः कण्ठो मनोभवा ।
अङ्गुष्ठपाश्वतीदृष्टिपातैर्विव विचेष्टितः ॥ १ ॥
संभ्यामृत्योत्सवे ताराः करेणोद्धूय विघ्नजित् ।
सीत्कारसौकरैरन्याः कल्पयन्निव पातु वः ॥
प्रणस्य वाचं निग्राह्यपदार्थद्योतदीपिका ।
वृहत् कथायास्कारस्य संयच्छं रचयाम्यहम् ॥ २ ॥

End.

इत्येषा शशिमुखरेण तुङ्गिन्तमाभत्सुताभ्यर्चना-
तुष्टेयैव कथा तथैव कथिता कैलासशैले पुरः ।
उत्पन्नैरेव आपतः चितितले कात्यायनाद्यैः कृतौ
विद्वद्भिर्मिता प्रसिद्धिमनुलां तत् पुण्यदन्तादिभिः ॥
एवं महदनीदृता पठति यो यो वा शृणोत्यादरा-
दयश्चैनां सुकथां विभर्त्ति न चिरात् स ध्वस्तपापः कृतौ ।
सह्याधरतामवाप्य नियतं लीकं मम प्राप्नुया-
दित्यस्याश्च तदा वरं गिरिसुता कान्ता कथाया ददी ॥

Colophon.

इति काश्मीरिकभट्टश्रीसोमदेवविरचिते कथासरित्सागरे विषमशीललम्बके
पञ्चमसंस्कृतः ॥ समाप्तोऽयं विषमशीललम्बकः ॥ आदितयतुविशोभरं शतं
समाप्तयार्थं वृहत्कथासरित्सागरी नामकथा संयच्छः ॥ अथ सव्य-
काराभिप्रायः ॥

संयामलम्बशशिपुभयशीचिता भूः
संयामराज इति भूमिपतिर्बभूव ॥
येनावतीत्यै विविधैर्विभुषितेन
कश्मीरमण्डलमनीयत नन्दनलम् ॥
तस्यात्मजी नमदशेषमरेशमौलि-
माचिक्यकाथनिकपौकृतपादपौठः ।

श्रीमाननन्त इति तार्किककल्पवृक्षः
 शौर्यैकराशिकदपद्यत चक्रवर्ती ॥
 दारायसीमनिषयस्य निरुक्तकथः
 चित्तीदरं नरपतेर्लुठितस्य मूर्धा ।
 सैवागतीर्जितमहाहरिचक्रचारु
 कीर्त्तिश्रवणं परितोषमिवैति राहुः ।
 सोऽद्यचिगर्भाधिपतेस्तनुजां
 राजेन्दुरिन्दोर्वहति स्य देवीम् ।
 तमोपहा सूर्ये इति प्रजानो
 विभातसम्यामिव विश्ववेद्याम् ॥
 आम्नायैरिव नानादेशसमुद्भूतविप्रशतसेव्यैः
 अन्त्रिभिरिव रत्नभूतैर्भीतिभृता भूभृतामपि शररीपैः ॥
 कल्पदुर्गैरिव + + विहारिभिरुदारैः
 देव्या यथा, विश्वैः कश्मीरा मण्डिता मठप्रवरैः ॥
 यच्चिर्भित्तान्यमलतोयवह्नितस्ता-
 विस्तीर्णतीर भुवि सीधसुभासितानि ।
 व्योमापगापरिगतान्तर्हिमाद्रिशङ्क-
 भङ्गिं भजन्ति सुतरां सुरमन्दिराणि ॥
 आसमञ्जसैकतिलकीप्यनलीकभङ्गो
 यस्याननामृतमयी गुणिवान्धवीऽपि ।
 विहेविपार्षदशिबीऽपि शिवावतारः
 श्रीमान् सुतः कलशदेव इति चित्तीशः ॥
 द्रवी (?) भूतो नमयितुं निखिलमाददयान्
 पातुं चमय जलधीनपि स (?) सुवीरः ।
 स्रष्टः सुरैर्दभिवः कलशीदभवो यः
 श्रीहर्षदेव इति नम्रवरख्य यस्याः ॥
 तस्याः सदैव गिरिशार्ङ्गनङ्गीमकर्म
 नाना प्रधान बहु + + पटनायाः
 सञ्ज्ञागमार्थविषयश्रवणश्रमायाः
 देव्याः खणं किमपि चित्तविनोदहेतोः ॥
 नानाकथः नृतमयः सुहृन् कथायाः

† + + †

दिव्यवरमुरिगुणाभिराम-

रामात्मजन विहित खलु संयहोऽयं ॥

संपूर्णोऽयं कथामरितसागरः । श्रीनमो मृत्युञ्जयभैरवाय नमः ,

विवरणम् काश्मीरश्रीसीमदेवभट्टनिरचितकथामरितसागरसारनामकोऽयं निबन्धः सुप्रसिद्ध
एव ।

No. 144. वेतालपञ्चविंशतिः । Vetālapañcaviṁśatiḥ. Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 44. Lines, 1-6 in a page. Character, Bengali. Date, 1774 Śaka. Appearance, almost fresh. Prose. Not correct. Complete.

A work consisting of twenty different stories told by a Vetala at the request of Mahārāja Vikramāditya, entitled Vetālapañcaviṁśati, by Jambhala Datta.

Beginning. श्री नमो शिवाय ।

दीर्घखड्गहयलीलयाचलगिरिभास्यतदक्षरव'

ध्वानादभौतजगद्भूतपदभरालीलतृफणायीरगम् ।

तुङ्गापीङ्गजटाटवीपारसरीदगङ्गाक्षमालाचल-

अन्दं चारुमहेश्वरस्य भवतां सुश्रेयसे ताखडवम् ॥

चंलाक्योदरदौपिकाः सितरुचां सीभाग्यगर्वच्छिदः ।

श्रीकोन्मीलविलीचनदयमुधापूर एकः (?) शीतलाः ।

संसारभ्रमहारिणस्त्रिजगतामुच्चैर्दिशन्तु श्रियं

भक्तानामभयप्रदानसुसुखा कंसहृषस्तेऽश्वः ॥

नमामि मञ्जुश्रियमद्भुतं शुभं यदीयपादहितयं चरत्पथं ।

प्रसादतो यस्य विदन्ति पण्डिता लोकत्रयं निर्मलचेतसो हरे ।

श्रीसान्दीवरदेववक्त्रकमलादाकर्णं भक्त्या गुरो

वेतालस्य कथामतीव सुरसां पञ्चाधिकां विंशतिं

श्रीमञ्जुललदत्तकेन रचितां स्वल्पाक्षरैर्मुक्तकै-

शिवायां स्मरणार्थमेव मुजनाः शृण्वन्तु कौतूहलात् ॥

सज्जना यदि युष्माकस्मां श्रवणकौतुकं ।

भवन्तीऽपि पठन्वेनां कथामद्भुतवर्णिताम् ॥

End.

राजन् महासात्त्विकजीववत्सरगतं । अखण्डतप्रतापं सन् चक्रवर्तिन्नेन
राज्यसुखभोगं भुङ्क्ते तालवृद्धिसिद्धौ तव सुसिद्धे भवता इत्युक्तान्दधी
देवी । प्रसन्नसमयी भूतः प्रसन्नशरीरः परैरनुपलक्षितो राजधानीं समा-
गत्य मिलितः । महता सुखेन राज्यचकार । तदनुदिवसे महीधरेज्या-
हतगतिर्लोकपाल इवाभवत् ।

Colophon.

इति सांख्यवैयर्थिकश्रीजम्भलदनविरचितकथापाठे पञ्चविंशतितमो वेताल-
कथाप्रबन्धः ॥ २५ ॥ ० ॥ समाप्तार्थं यस्य ॥ ० ॥ शकाब्दा १७७४ शकौय
• आश्विनस्य द्वितीयदिवासीया तिथिरियं ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—वेतालपञ्चविंशतिनामधेयः कथाग्रन्थोऽयं सुप्रसिद्ध एव ।

No. 145. शालिवाहनचरितम् । Śālivāhanacaritam. Substance,
country-made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 36. Lines, 8-10 in a
page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn
out throughout. Verse. Not correct. Incomplete.

A poem on king Śālivāhana. The author has not mentioned
his own name at the beginning or in any of the colophons of the
work. According to this work, Śālivāhana was the grandson of
a Kṣatriya, Lāta Simha by name, whose residence was Pratiṣṭhāna-
nagara on the banks of the Narmadā. Śālivāhana was born to his
daughter Śasikalā by Takṣaka, one of the eight Nāgas, who assumed
the form of her husband during his absence. Śasikalā, fearing a
social scandal threw her son into the Narmadā in a covered earthen
pot. A potter got the pot while floating in the river and took the
babe to his house. The child grew up in the pot-maker's house and
afterwards became the great Emperor Śālivāhana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

अश्विधिः स्यात्ता स्यात् जजघितां धूलौलवः जैलतां

शैली नृत्कथतां दृषं कुलिशतां वयं दृषणीयतां ।

वक्रिः शीतलतां हिमं दहनतामायाति यस्येष्टया
 लीलादुर्ललिताद्भुतव्यसनिते कृपाय तथै नमः ॥
 नर्मदाया मदीयत्तमातङ्गेः करलीलया ॥
 विनर्णितान्मसः श्रान्तपाय्यतापहतः स्फुटम् ॥ २ ॥
 यथाः शैत्येन सत्यासं विरहीतापहृत्फलं ।
 मङ्गेशी लिङ्गरूपेऽतिष्ठन्कमितवानिव ॥ १ ॥

End. नास्ति ।

Colophon. इति श्रीशालिवाहनचरिते साम्राज्यलामीनाम परिच्छेदः ॥

विवरणम्—शालिवाहनचरितनामकं काव्यमिदम् ।

No. 146. शिशुपालवधटीका । 'Śiśupālabadhaṭīkā. Substance, country-made white paper, 16 × 8 inches. Folia, 63. Lines, 13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the Śiśupālabadha, entitled Sarvaṅkaṣa, by Mallinātha Sūri. This commentary is invariably published with the text in our country.

विवरणम्—श्रीमद्भिनयाद्यम्, विरचितशिशुपालवधटीकादुपोऽयं निबन्धः ।

No. 147. शङ्करचेतोविलासचम्पूः । Śaṅkaracetovilāsacampūḥ. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 76. Lines, 4-8 in a page. Character Nāgara. Date, ? Appearance, old, and worn out. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

A Campū Kāvya on Ceta Simha, a king of Benares, by Śaṅkara Dīkṣita, entitled Śaṅkaracetovilāsacampū.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीमत् भालसन् + + सुधापानप्रसङ्गोक्तसन्
 भीदप्रोज्झितदानपानरचनार्कलिं मिलिदावली ।
 सिंदूरारणकुण्डलीकृतवस्तुगुणायभागासन्
 फुत्कारैलिरयन् विनाशयत् विघ्नान् स विघ्नाधिपः ॥ १ ॥
 यदापर्णा कार्येष्वभिमततमां सिद्धिमवहत्
 यदाद्रै कारुण्यादिव मदजलान्धालिनि निजम् ।
 हटात् प्रत्युद्दालिं दलयदलिमालामिव महः
 समन्तात् तडन्तावलवदनमन्तर्विलसन् ॥ २ ॥
 उद्यत्सिंदूरदण्डप्रतिकृतिविलसदबालबालेन्दुखण्डः
 प्रत्युद्बुद्धचण्डः पतदलिलवलीमंडिताखंडगण्डः ।
 वेगाद्भूतगुण्डः सुररिपुविजयीदृग्दृग्दण्डः प्रचण्डः
 कुर्यात् श्रीचेतसिंहचित्पतिभवने मङ्गलं वक्रतुण्डः ॥ ३ ॥

End.

नास्ति ।

Colophon.

बहिरंगण-शालीपविष्ट निगमागम-कलादि-विद्यानिधान-गन्धर्वाभरीबन्दीय
 गुण-गण-वन्दिजन-जिगीयमान-लक्ष्मीनारायण-यशःप्रशंसिमाकण्ठनीहिमपल-
 काशु-प्रकटदृश्यमान-मानसभावसहस्रदीहोहोलितपादारविन्दकाशिराजचेत-
 सिद्ध-प्रीतमाहित साहित्यपारावारपारीणश्रीमद्वीरचितबालकणसूनुशङ्करविर-
 चिते शङ्करचेतीविलासचंपूनामकीऽयं निबन्धः श्रीशङ्करभिरविरचितः ।
 उल्लासः ॥

विवरणम्—शङ्करचेतीविलासचंपूनामकीऽयं निबन्धः श्रीशङ्करभिरविरचितः ।

No. 148. शिशुपालवधम् । Śiśupālabadham. Substance, country-
 made yellow and white paper, 16 × 4 inches. Folia, 44. Lines, 5 in a
 page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and torn
 in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

An epic poem by Māgha based on an episode of the Mahābhārata,
 the subject being the slaughter of Śiśupāla by Kṛiṣṇa. The work is
 well-known and has been printed several times with the commentary

of Mallinātha. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 1273. The codex under notice contains upto a portion of the sixth canto from the beginning.

विवरणम् - शिशुपालवधकाव्यस्य षष्ठसर्गाधिकतमपद्यष्टीकपर्यन्तं पुस्तकेऽस्मिन् वर्तते ।

No. 149. शिशुपालवधम् । Śiśupālabadham Substance, country-made yellow paper, 17 × 3 inches. Folia, 22. Lines, 4 in a page. Character, Nāgura. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

विवरणन्तु कपूर्वम् ।

No. 150. शिशुपालवधम् । Śiśupālabadham. Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 104. Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and written by different hands. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणन्तु कपूर्वम् ।

No. 151. माघटीका । Māghaṭīkā. Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 15. Lines, 8-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Incomplete.

Mallinātha's commentary on the 17th canto only of the Śiśu-pālabadha.

पुनर्हसिम्भं शिशुपालवधकाव्यस्य सप्तदशसर्गाव्याख्या वर्तते ॥

No. 152. शान्तिशतकम् । Śāntiśatakam. Substance, country-made colourless paper, 18 × 3 inches. Folia, 10 Lines, 6 in a page Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and the letters slightly effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete, without the concluding colophon

A work on peace of the mind, entitled Śāntiśataka, by Śilhana Misra. It is a well-known work and has been printed with a Bengali translation.

शान्तिशतकमिदं सप्रसिद्धमेव ।

No. 153. शान्तिशतकम् । Śāntiśatakam. Substance, Bālī yellow paper, 12 × 8 inches, bound like an ordinary book. Folia, 38. Lines, 5-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Verse. Not correct. Complete, without the concluding colophon.

Another copy of the same work.

विवरणान्तर्गतपूर्वम् ।

No. 154. शान्तिशतकटीका । Śāntiśatakatikā. Substance, country-made Bali yellow paper, 12 × 8 inches, bound like an ordinary book. Folia, 45. Lines, 2-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Prose Not correct. Complete, without the concluding colophon.

A commentary on the Śāntisataka. Anonymous.

शान्तिशतकटीकाद्विषयं निबन्धः ।

No. 155. शुकसप्ततिः । Śukasaptatiḥ. Substance, country-made white paper, 13 × 10 inches. Folia, 98. Lines, 12-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Not correct. Complete.

A work, consisting of 70 fictitious stories, entitled Śukasaptati, in the style of Vetālapañcaviṃśati. There is a popular Hindī work, Totākāhini, which is most probably a translation of this work. Anonymous.

* शुकसप्ततिर्नामसप्ततिप्रकारोपकथानिबन्धोऽयम् ।

No. 156. सदुक्तिकर्णामृतं । Saduktikarṇāmṛtaṁ. Substance, country-made white paper, 12 × 4 inches. Folia, 125. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1127.* Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete.

A compilation of some most interesting poems on several subjects, entitled Saduktikarṇāmṛta, by Maṇḍalika Śrīdharaḍāsa, a courtier of Lakṣmaṇa Sena. The author has compiled in it five best poems in each subject from distinguished authors of his time.

* The date of the compilation of the work.

Beginning. श्री नमो गणेशाय ॥

प्रजां कामपि सम्पदश्च कुरुते यत्पादसम्बाहिके
 नित्यं शायति विश्वगन्तमसं यच्चक्षुःश्रीमनात् ,
 यत् पादार्धपथीवधूथ दूरितं निःशेषं यच्छति
 सवसत् (१) नारतमनाख्यं यस्वरूपो हरिः ॥
 श्रीश्रीलोच तपामि तिभति भव यच्छिन् न यस्यावाधि
 प्राप्ति दान इव द्विषामिव जयी येनेन्द्रियाणां कृतः ।
 समाजामिवयोगिनामपि गुरुयश्च क्षमागण्डले
 स श्रीनक्षत्रसेन एव नृपतिर्मुक्तय जीवन्नभत् ॥
 सस्यामीन प्रतिराज उद्धृत महासामन्तचूडामणि-
 नास्वा श्रीवट्टदाम इत्यनुपमप्रेमैकपत्रं सखा ॥
 तापं मन्तसस हरन्नहरहः कीर्तिं दधत् कामदी
 सावादचयमुत्तान्तमयः पूर्णः कलानां निधिः ।
 श्रीमान् श्रीधरदास इत्यधिगुणाधारः स तस्मादभ-
 दाकामारमपारपौरुषपराधीनस्य तस्यानिशम् ।
 लक्ष्मीर्वदन्निदां गृहेषु गणिता गीष्ठीषु विद्यावतां
 भाक्तश्रीपतिपादपङ्कवनखज्योत्स्नाम् विश्वास्यति ॥
 प्रत्येकं विषयेषु पञ्चकमते श्रीकेः कवीनामिदं
 तेनाकारणवाच्येन विदधे श्रीमक्तिकणाश्रितं
 प्रीति पङ्कवयन्तु कर्णकलसीमापूरयन्तिथिः ।
 मञ्जन् परिशीलयन्तु वसिका पञ्चप्रवाहा इव ॥

End.

श्रीकानाञ्च शतवयमभ्युपेतसहस्रयोगिजितोऽयं गन्धः ।
 वकाक्षि समाहितसप्रशताधिकमहत्प्रपश्य ॥
 शक्ति समाधिकविश्व्याधिकशतीपेनदशशते
 श्ररदा श्रीमल्लक्ष्मणसेनां वतिपत्न्याहर्तुं कविर्गण ।
 सवितृर्गत्या फाल्गुनविंशेषु पराशरन्तने कुतकात्
 श्रीधरदासेनेदं सदुक्तिकणाश्रितं चक्रे ॥
 भवन् नृपधर्मपरमः समृद्धा च भवन्तु तसुधेयं ।
 धेयात् सुखानि लोके केशवचरणाम्बुजहितय ॥

Colophon.

इति महागान्धर्विकश्रीधरदासत्रिनिश्चितसदुक्तिकणाश्रिताः श्रीकसुसुध,
 समाप्तः ।

विवरणम् — महामाण्डलिक श्रीधरदासप्रणीतसदृशकथासुताख्यः श्लोकसमग्ररूपोऽयं निबन्धः ।

No. 157. संस्कृतमञ्जरी । *Samskrītamānjari* Substance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 9 Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Not correct. Incomplete.

A little book for beginners in Sanskrit, consisting of simple sentences, entitled *Samskrītamānjari*. Anonymous.

संस्कृतभाषाशिक्षार्थिनां प्रथमपाठ्यपुस्तकरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 158. समस्याकल्पलता । *Samasyakalpalatā*. Substance, green foolscap paper, 16 × 12 inches, bound like an ordinary book. Folia, 38. Lines, 16-25 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1769. Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Complete.

A collection of verses, composed by the students of the Sanskrit College in its earlier days, to fill up *Samasyās*, entitled *Samasyākalpalatā*.

पुस्तकेऽस्मिन् ४ संस्कृतविद्यालयपूर्वतनच्छात्रवर्गकृतसमस्याविशेषपूरकश्लोका वर्तन्ते ।

No. 159. सूर्यशतकम् । *Sūryyaśatakam*. Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 11. Lines, 2-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1768. Appearance, almost fresh. Verse. Generally correct. Complete.

A century of verses in praise of the Sun, entitled *Sūryyaśataka*, by *Mayūr Bhaṭṭa*. The name of the author and his work are well-known to Sanskrit scholars. Mention is made of the author and his work in the *Kāvya-prakāśa* of *Mammāṭha Bhaṭṭa*.

मयूरकृतकं सूर्यशतकं सुप्रसिद्धमेव ।

No. 160. सेतुचन्द्रिका । *Setucandrikā*. Substance, country-made colourless paper, 14 × 3 inches. Folia, 88, (of which foll. 1 and 2 are wanting). Lines, 9-11 in a page. Character, *Nāgara*. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete, (except the first two folia).

A commentary on the *Setubandha*, a *Prākṛita Kāvya*. Anonymous.

पुस्तकेऽस्मिन् सेतुबन्धकाव्यस्य काचित् टीका वर्तते ।

No. 161. घटकर्परशृङ्गारतिलके । *Ghaṭakarparaśṛṅgāratilake*. Substance, colourless paper, 12 × 3 inches. Folia, 5. Lines, 5-6 in a page. Character, *Nāgara*. Date, Śaka 1673. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains two little but well-known poems, *Ghaṭa-karpara* and *Śṛṅgāratilaka*.

पुस्तकेऽस्मिन् घटकर्परशृङ्गारतिलके वर्तते ॥

No. 162. हंसदूतम् । Haṁsadūtam. Substance, foolscap paper, 16 × 4 inches. Folia, 15. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not very old. Verse. Generally correct. Complete.

A little poem on Rādhikā's message to Kṛiṣṇa through a goose, entitled Haṁsadūta, by Jiva Goswāmī, one of the followers of Gaurāṅga.

Beginning. नमः श्यामः ।

दुकूलं विशाणी दलितदृष्टिालयुतिहरं
जवाप्यश्रेणीरुचिरुचिरपादान्जतलः ।
तमालश्यामाङ्गीदरदमितलीलाधितमुखः
परानन्दाभीगः स्फुरतु हृदि मे कीऽपि पुरुषः ॥ १ ॥
यदा यातो गोपौद्धदयमदनौनन्दमदना-
न्मुकुन्दी गाम्बिन्यासनयमनुविन्दन् मधुपरो ।
तदामाङ्गीशिलासरितं चनघूणां परिचये-
रगाधायां बाधामयपश्यसि राधा विरहिणी ॥
सदा कंसावार्ते स्फुरति चिरमद्यापि भवत'
स्फुटं क्रीडाकारे वपुषि निविडा प्रमलहरा ।
यतः सा सैरिन्ध्रीमलयरुद्धपङ्क्तिं तव मनो
विधायस्वच्छन्दं विहरति हरे किं विलपनं ॥

Colophon. इति श्रीजीवगीश्यामिविरचितं हंसदूतं खण्डकाव्यं समाप्तम् ॥

विवरणम्—श्रीजीवगीश्यामिविरचितहंसदूताख्यखण्डकाव्यरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 163. आरव्ययामिनी । Āravyayāminī. Substance, foolscap paper, 15 × 10 inches, bound like an ordinary book, in two volumes. Pages 1532, of which the first vol. has pp. 1-704 and the second pp. 705-1532. Lines, 15-21 in a page. Character, Bengali. Date, 1299. Appearance, fresh. Prose and verse. Not correct. Complete.

A Sanskrit translation of the Arabian Nights' Entertainments, entitled Āravayāminī, by Jagadbandhu Paṇḍita, at the request of Śambhu Candra, a Zamindar of Kākiniya. The translation is not literal but a free one.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ।

शान्तनुरीयमहैतं शिवं ब्रह्मसनातनं ।
अननं चिन्मयं नीमि शान्तानन्दं परात्परम् ॥
सान्तानन्दप्रदा या कलषचयहरा भामरौ पीठसंस्था
विस्तीर्णसीरगेहा निखिलभयहरा भीमरूपा सुकृपा ।
भृगुलीकाभिधानं नरपतिनगरं सर्व्वतः पाति प्रणां
तस्या चानन्दमय्याः पदकमलयुगेऽभौष्टसिद्धौ चारामः ॥ २ ॥
यामाराध्य पितामहस्त्रिजगतामृतपत्तिकाय्यं त्रिभु
यां सखिन्य जनार्दनस्तनुभतां सम्पालनाकौशलः ।
यां सख्युत्थ मङ्गेश्वरः पुरन्दरः संहारकाय्येश्वर-
स्तानानन्दमयी नमामि शुभदा सर्व्वेश्वरीं चिन्मयीं ॥ ३ ॥

† †

भूपः श्रीशम्भुचन्द्री गुणिगणगणितः पण्डितः श्रीयुतः श्री-
भृगुलीकाभिधाने धृतनगरसमे काकिनाथास्तलेस्मिन् ।
दीनानां दैन्यरोगान् गदमिव धनान् (?) दापयन् दुर्गतेभ्यो
नित्य धन्यन्तरेवां सुविमलयशसा नाशयन् भाति भूपैः ॥ ११ ॥

End.

श्रीमत् श्रीशम्भुचन्द्री नरपतितिलकः सर्व्वदेशप्रसिद्धः
काकीनाथां नगव्यां विलसति सुकृति (?) युतो धीमान् वरीयान् ।
आरं आरं तदाज्ञां तनुत इति मुदा श्रीजगद्भु विप्रा
विश्रीऽस्याः पुस्तिकाया निजगुणवशतः क्षामयेद्विषमहान् ।

Colophon.

इत्यारव्ययामिन्यां सहस्रियासहस्रादिस्वादे प्रथमखण्डनामप्रश्नपञ्चाशत्तमः
सर्गः । ५३ साध १२८८साल ।

विवरणम् -- प्रसिद्धारव्योपान्यासस्य संस्कृतानुवादरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 164. R. सिंहासनद्वात्रिंशती । *Simhāsanadvātrīṃśatī*. Substance, country made red and colourless paper, 16 × 4 inches. Folia, 50. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Prose. Not correct. Complete.

Thirty-two fabulous stories on Vikramāditya, each related to Bhojarāja, by one of the thirty-two Puttalikās or images carved in the body of the throne of king Vikramāditya, by Vararuci. The text has been translated into Hindi and Bengali under the name of Vatrīśasimhāsana.

Beginning. श्रीं नमो गंगेशाय ॥

अनन्तशब्दार्थसमीपयोगिनः

पश्यन्ति पारं नहि यस्य योगिनः ।

जगत्तयाशेषतमीविनाशक

ज्योतिः परं तज्जयति प्रकाशम् ॥

द्वात्रिंशतिकालम्भिः सिंहासनखण्डस्य विक्रमादित्यस्य ।

वररुचिरचिता रचयति सभ्याः शृण्वन्तु दुर्लभा गाथाः ॥

End.

अतः श्रीभोजराज यः कश्चिदेतद्विक्रमादित्यचरितं देवाङ्गनासंवादसुन्दरं
श्रोष्यति पठिष्यति वाचयिष्यति तस्य धृतिर्लक्ष्मीकौर्त्तिसकलशौर्ष्योदार-
प्राप्तिर्भविष्यति । इति वरं दत्त्वा देवाङ्गनाः स्वर्गे गताः ।

Colophon. इति वररुचिकृतौ सिंहासनद्वात्रिंशतिकायां द्वात्रिंशती कथा ॥

विवरणम्—वत्रिंशसिंहासनेति प्रसिद्धमावागम्यमूलीभूतसंस्कृतनिबन्धोऽयम् ।

No. 165. R. विद्वान्मोदतरङ्गिणी । *Vidvanmodatarāṅgiṇī*. Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 11. Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

No. 113. अपराजितास्तोत्रम् । Aparājitāstotram. This codex consists only of one folio of colourless paper, but, the writing being effaced in parts, is not legible.

पुस्तकमिदं क्षुमाक्षरत्वादासीचनं नास्ति ।

No. 114. वटुकस्तोत्रम् । Vatukastotram. Consisting of one folio of illegible writing

इदमपि पुस्तकं क्षुमाक्षरम् ।

No. 115. ग्रहणपुरस्सरणम् । Grahapapurasāranam. This codex also consists of one folio and is a guide to the Puraścaraṇa ceremony to be performed at an eclipse.

पुस्तकेऽस्मिन् ग्रहणकालीनपुरस्सरपुस्तकस्य पत्रमेकं वर्तते ।

No. 116. अक्षयकवचम् । Aksayakavacam. This codex too consists of one folio, containing the most celebrated Aksayakavaca, generally believed to be very efficacious in promoting continuance of progeny.

पुस्तकेऽस्मिन् अक्षयकवचं वर्तते ।

No. 117. रुद्रचण्डी । Rudracandī. Substance, country made yellow paper, 14 × 2½ inches. Folia, 1. Lines, 1-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

A portion of the Rudrayāmala, containing a prayer to Goddess Caṇḍī by Śiva, known as Rudracandī.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥ अथ रुद्रचण्डिका ॥ श्रीशङ्कर उवाच ॥

भो चण्डिका हृदयं नास्य शरणं यः करीत्यपि ।

यनस्य फलमाप्नोति देवी चण्डो प्रसीदति ॥

रविवारे यदा चण्डो पदेऽद्यात् समाम्भता ।

तवावृत्तिफलस्य जायत नात्र संशयः ॥

सोमवारे यदा चण्डो पदेऽद्यात् समाहितः ।

मह्यप्राप्तपाठस्य फलं जानीहि सुवर्त ॥

कृजवारे जगद्भाति एतेऽध्यात्मलसम्भता ।

गतावृत्तिफलं तस्य बुधे लक्षफलं भवम् ।

युक्ते देवि जगद्भाति चण्डोपादेन शङ्करी ।

मेघं तूष्णं फलं दशे यदि चण्डो समाहितः ॥

गनितवारे जगद्भाति कोऽप्यावृत्तिफलं भवम् ।

अतएव जगद्भाति यद्य चण्डो समभ्यसेत् ।

स भव्यश्च कृतार्थश्च राजराजाधिपौ भवेत् ॥

End.

अतएव महेशानि किं वल्ले तव सन्निधौ ।

लक्ष्मीदराधिका चण्डो श्रवणात् पठनाच्च यत् ॥

तत्त्वमस्योति वाक्येन मुक्तिसाप्नोति दुर्लभम् ॥

Colophon.

इति रुद्रयामले शिवपार्वतीसंवादे रुद्रचण्डिका समाप्ता ॥ श्रीं तत्सत् ॥००॥

८८८८ ॥ ८८८८ ॥ ८८ ॥

विवरणम्—रुद्रयामलान्तर्गतरुद्रचण्डिकाभिधचण्डोक्तवर्णोऽर्थ निबन्धः ।

No. 118. षट्चक्रनिरूपणम् । Ṣaṭcakranirūpaṇam. Substance, country-made yellow paper, 18 x 3 inches. Folia, 14. Lines, 3 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Verse. Not correct. Complete.

A work by Pūrṇānanda, treating of the six mystic centres, or circles connected with particular parts of the body. These circles, often represented as lotuses, are called (1) Mūlādhāra, (2) Svādhi-
sthāna, (3) Maṇipura, (4) Anāhata, (5) Viśuddha, and (6) Jñā. The meditation on these procures transcendental powers. Complete in 55 verses. Noticed in the India Office Catalogue, No. 2613, p. 909, part IV.

Beginning. ओ नमो जगदीश्वर्यै । अथ षट्चक्राणि निगी(रु ?)ध्यन्ते ॥

अथ तन्त्रागुसारेण षट्चक्रादिक्रमोद्धतः ।

उच्यते परमानन्दनिर्वाहः प्रथमोऽष्टुरः ॥

मेरीवांछप्रदेशे शशिमिहिरशरे सत्यदत्ते निपत्ये

मध्ये माङ्गी सुपुत्रा त्रितयगुणमयी चन्द्रमर्थ्याग्रिरूपा ।

धुस्यूस्वेव (?) पथ्यययिततमवपुस्कन्धमध्याच्छिरस्या

तन्मध्ये चित्रिणी सा प्रणवविलसिता योगिनां योगगम्या ॥ १ ॥

लूतातनूपमया सकलसरमिजान् मंरुमध्यान्तरस्थान्

भित्त्वा देदीप्यते तद्गुणनरचनया शुद्धबीषप्रवीणा ।

तन्मध्ये ब्रह्मनाडीहरमुखकृहरादादिदेवान्तर्मस्या ॥ २ ॥

End.

आर्जिततृक्रममुत्तमं यन्मना (?) योगी समार्घा युतः

श्रीदीक्षागुरुपादपद्मयुगलामोदप्रवाहोदयात् ।

संमारे नहि अन्यत नहि कदा संचीयते संक्षये

पूण्यानन्दपरस्परप्रसुदितः शान्तः सतामयणीः ॥ ५४ ॥

योगीति निशि सम्यग्धारय दिवा योगी स्वभावस्थितौ

मोक्षज्ञाननिदानमंतदमल गङ्गे सुशुद्धं क्रमं ।

श्रीमत्योगगुरुपादपद्मयुगलानादीश्वरान्तर्मना (?)

स्तस्मैवश्यमभोटदेवतपदे चेत्ता नरोद्व्यते ॥ ५५ ॥

Colophon. इति पूर्णानन्दविरचितं षट्चक्रं संपूर्णम् ॥ श्रीकालीचरण

निवरणम् — श्रीपूर्णानन्दविरचितं षट्चक्रविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 119. मुग्धमालातन्त्रम् । *Mugdhamālātāntram* Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 39. Lines, 36 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, somewhat old. Verso. Not correct. Incomplete.

An original Tantra, but the codex does not correspond either in the beginning, or at the end, with the work of the same name noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices*, No. 469, which is complete in six paṭalas, while the codex under notice contains ten paṭalas and a portion of the eleventh.

Beginning. श्री नमो दगायै ॥

कैलामशिखरे रम्ये गन्धर्वगणसेविते ।

हरवक्षस्थिता देवी पृच्छति च नगात्मजा ॥

देवदेव महादेव सृष्टिस्थित्यन्तकारक ।

नीलकण्ठ जगद्वन्धी प्रभी शङ्कर भी हर ॥

+ + + + +

श्रुतं परमतन्त्रं वै सारात्सारं परात्परं ॥

यत् शुक्ला श्रीप्रमायान्ति शिवलीकमनामयम् ॥

कालीतन्त्रे कल्पायां तथा कालीविलामके ।

जामले जामले काली मर्त्यस्त्रे योनितन्त्रके ।

सम्पद्ने (१) विक्रमे च तन्त्रे चैव कुलार्णवे ।

मातृकामेदतन्त्रे च समयाचारतन्त्रके ।

बीरतन्त्रे तीक्ष्णे च तन्त्रे भैरवतन्त्रके ॥

ज्ञानतन्त्रे च निर्व्याघ्रे श्रुतं च परमादरात् ॥

इदानीं श्रीतुमिच्छामि गुह्यात्गुह्यतरं परं ।

सागात्सारतरं देवि पावनं सर्वदेहिनाम् ॥

शुक्ला जीवः शिवत्वञ्च लभते नात्र संशयः ॥

श्रीशिव उवाच ।

अस्ति चैकं मुखमालातन्त्रं परमसाधनं ॥

ज्ञात्वा जीवः शिवो भूत्वा विहरेत् क्षितिमण्डले ॥

अतिगोप्यं महेशानि तन्त्रराजं मनोहरं ।

मुण्डे मुण्डे च कथितं कथितं मुखमालया ॥

In the second paṭala, the worshippers of Śakti are praised thus:—

धृष्टुं देवि वरागीष्टं नास्ति शाक्तात् परो जनेः ।

शाक्तापि शङ्करः साक्षात् परं ब्रह्मस्वरूपमाक् ।

आराधिता येन काली तारा त्रिमूवनेश्वरी ।

वीङ्गशी चैव मातङ्गी क्षिप्ता च वगलामुखी ।

आराधिता सर्वशानि सशिवी नात्र संशयः ॥

शाक्तानामुत्तमो नास्ति स्वर्गे खण्डे रसातले ।

The use of the five Mukāras by a Brāhmaṇa is prohibited in this chapter.

मत्स्यं मांसञ्च मद्यञ्च सुद्रा मैथुनमेव च ।
 दिव्यानाञ्चैव वीराणां साधनं भवनाशनम् ॥
 न मद्यं प्रपिबेद्विप्री न सुद्रां भक्षयेत् सदा ।
 न मैथुनमगम्यासु कर्त्तव्यं सिद्धिनाशनम् ॥

We also find substitutes of wine in this chapter.

नारिकेलीदकश्चाद्रं जलं सर्वार्थसाधनं ।
 काशे गुडे (?) सव्यकरे कृत्वा कारणकम्पनम् ॥
 सन्निदासुरयोर्मध्ये सन्निदेव गरीयसी ।
 अनुकल्पानि चान्यानि सन्निदा केवलं सुरा ॥

Āsanas of twelve kinds are thus enumerated :—

आसनं द्वादशविधं शङ्केतासनमुत्तमं ।
 भद्रपीठासनं भद्रा आसनं वरदासनं ।
 भद्रपीठासनं पद्मासनं सिंहासनमनया ।
 सिद्धसिद्धासनं देव्यासनञ्च ककुटासनं ।
 सिंहासनं परं देवि श्लेशानासनमुत्तमं ।
 श्वासनं वरारोहे देवानामपि दुर्लभम् ॥
 यः श्रेष्ठं परमं ब्रह्मासनं परमभूषितम् ॥

In the fourth chapter the way of gaining Siddhi (success) is mentioned, and in the fifth Śringārārāsa is described.

End. नास्ति ।

Colophon. इति सुखमालातन्त्रे दशमः पटलः ।

विवरणम्—सुखमालाभिधे तन्त्रम् सुप्रसिद्धमेव । असम्पूर्णत्वाद्भूतस्य सम्यगाख्यानं कृतम् ।

No. 120. रुद्रचण्डी । Rudracandī. Substance, country-made yellow paper, 18 x 13 inches. Folia, 3. Lines, 4-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A part of the Rudrayāmala noticed before in No. 117.

विवरणानुक्तपूर्वम् ।

No. 121. शाक्तानन्दतरङ्गिणी । Śāktānandatarāṅgiṇī. Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete

Another copy of the work noticed in No. 96.

विवरणभूक्तपूर्वम् ।

No. 122. तन्त्रासूतम् । Tantrāṁṣūtam. Substance, country-made colourless paper, 12 × 3 inches. Folia, 26. Lines, 4-5 in a page. Character, Bengali. Date, Bengal Era 1243. Appearance, old. Prose. Not correct. Complete.

A Tāntrika work treating of the ten Mahāvīdyās, their worship, purāścaraṇa, etc. The authorities quoted are Cāmuṇḍātāntra, Mālinīvijaya, Rudrayāmala, Tantraeṇḍāmaṇi, &c. Anonymous.

Beginning. श्री नमो द्वायै ।

प्रणम्य गौरौ जगदेकमातर
तथा गिरिशं जगदेकवधम् ।
कृत कर्तव्यागमशास्त्रसारं
तन्त्रासूतं नाम सुसुगन्धसारम् ॥

तत्रार्द्रा महाविद्यानिरूपणं चामुण्डातन्त्रं ।

• काली तारा महाविद्या श्री-डशी भुवनेश्वरी ।
भैरवी किन्नरमन्त्रा च विद्या भूमावती तथा ।
वगन्ता सिद्धविद्या च मातङ्गी कमलात्मिका ।
एता दश महादेवि महाविद्याः प्रकीर्तिताः ॥
नाम सिद्धाद्यपेक्षास्तु न क्षत्रादिविचारणा ।
कालादिदर्शोधनं नास्ति न च मित्रादिदूषणं
(न च मित्रादिदूषणं ?) ॥

मालिनीविजये ।

कालील्लिला महादुर्गा त्रयिता किन्नरमन्त्रिका ।
वाग्वादिनीचाम्रपूर्णा तथा प्रत्यङ्गिरा पुनः ॥

कामाक्षावासिनीबाला मातङ्गी शैलवासिनी ।

कृत्याद्याः सकला विद्याः कर्मा पूर्णफलप्रदाः ॥

सिद्धविद्यतया भाव युगगवापरिग्रहः ।

तथा चैतामहाविद्या कलिदोषात्र याधिताः ॥

हृत्पादिवचनेषु विचारो नास्तीति क्वचित् वस्तुतः उक्तं प्रशंसापरं किन्तु सर्वत्र विचारस्यावश्यकत्वं । अन्यथा दूरदृष्टवशात् कदाचित् स्वप्नादौ वैरिसन्तस्य प्राप्ता तव दोषस्य दृष्टत्वादिति साम्यदायिकाः ।

End.

नाक्षतैरर्चयेद्विष्णुं न तु रम्यः विनायकः ।

न दुर्व्या जपेद्गंगां बिलपत्रैर्दिवाकरम् ॥

दुर्व्या निषिद्धेति यदुक्तं तत् श्रेतदुर्नापर तथाभीतो यामर्त्त —

रक्तमाल्यं श्रेतदुर्व्यां नीलकण्ठं कुरुण्डकं ।

न दद्याच्च महादेवे यदीच्छेच्छुभमात्मनः ॥

जवाभावे च गन्धार्कं दुर्गा वा शौफले दलम् ।

विना वै दुर्गाया देवि पूजा नास्ति च कर्त्तव्यम् ॥

तस्मादुर्गा गृहीतव्या सर्वप्रथमया हि सा ।

देवेभ्यः सर्वगन्धार्कं च भावे तुलसीदले ॥

तुलस्या पूजयेद्देवानां कार्या विचारणा ।

विना तुलस्या स्नानाङ्गं प्राहु यस्या (१) दिकं प्रिये ॥

न संपूर्णफलं प्राहुः सर्वत्रैव विनिश्चितः (१) ।

दुर्व्या वा तुलसी तस्माद्गृहीतव्या च साधके ॥

सुन्दरी भैरवी काली ब्रह्मविष्णुविवस्वता ।

विना तुलस्या या पूजा सा पूजा निष्फलं (१) भवेत् ॥

शक्तियामर्गः ।

सावित्रीञ्च भवानिञ्च (१) दुर्गादेवि सरस्वतीं ।

योशयेत् (१) तुलसीपत्रं सर्वकामैः सन्निधयेत् ॥

जामर्गः ।

रात्रौ रक्ष्यपूजायां तुलसीं वर्जयेत् सदा ।

तुलसीघ्राणमात्रेण क्रीडा (१) भवति देवता ॥

जामर्गः—

स्नानं कृत्वा तु ये कश्चिदुक्तं (१) पथं क्लृप्तं वै विज्ञाः ।

देवतान्न रक्षन्ति न चापि पितरस्तथा ॥

एतत् सध्याङ्गज्ञानपरं । तन्ने
 स्वात्मा मन्त्राङ्गसमग्रं न किञ्चिन्नात कुतुम्बं बुधः ।
 तत् पुण्योपवसाद्विनिर्मुक्त्यं (?) परिगण्यते ॥
 न पुण्यच्छेदने कथादेवार्थं वामहस्ततः ।
 न दद्यात्तेन देवेभ्यः सस्याप्य वामहस्ततः ॥ * * ॥

Colophon. नास्ति ।

श्रीहरमोहनदेवशर्मणः स्वाक्षरमिदं सां वाजपुर इति सन १२४३ तारिख ४ चैत्र ।

विवरणम्—तन्त्राष्टताभिध्नाऽयं तान्त्रिकनिबन्धविशेषः—

No. 123. गुरुगीतास्तोत्रम् । Gurugītāstotram. Substance, fool-scap paper, 11 × 4 inches. Folia, 9. Lines, 4-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Verse. Generally correct. Complete.

A part of the Brahmayāmala in praise of the Guru, entitled Gurugītā.

पुस्तकेऽस्मिन् अक्षयामलान्तर्गतगुरुगीता वर्तते ।

No. 124. ईशानसंहिता । Iśānasāṃhitā. Substance, Bāli paper of yellow colour, 18 × 5 inches. Folia, 10. Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete.

A work on Vaiṣṇavism in the form of a dialogue between Nārada and Gautama, entitled Iśānasāṃhitā, because Nārada chiefly quotes the words of Mahādeva as addressed to Pārvatī.

Beginning. श्रीं नमो (?) श्रीकृष्णचैतन्याय । श्रीगीतमीवाच (?) ॥

देवर्षे सर्वधर्मज्ञ सर्वदर्शिन् दयानिधे ।

बैष्णवाचारधर्माश्च योगधर्मस्तथा गुरो ॥ १ ॥

कर्मधर्मा मोक्षधर्मः साधनानि च सर्वेश्वर ।

सर्वं श्रुतस्मादिगतं तत्प्रसादान्महासुने ॥ २ ॥

No. 188. R. पदाङ्कदूतटीका । Padāṅkadūtātīkā. Substance, country-made red paper, 16 x 4 inches. Folia, 3. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the work noticed in No. 167.

विवरणान्तकपूर्वम् ।

No. 189. R. पदाङ्कदूतम् । Padāṅkadūtām. Substance, country-made colourless paper, 20 x 4 inches. Folia, 4. Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1730. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 66. '

विवरणान्तकपूर्वम् ।

No. 190. R. पदाङ्कदूतम् । Padāṅkadūtām. Substance, country-made yellow paper, 14 x 4 inches. Folia, 5. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणान्तकपूर्वम् ।

No. 191. R. भट्टिकाव्यम् । Bhattikāvyaṃ. Substance, country-made colourless paper, 14 × 3 inches. Folia, 27. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in most parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

Noticed before.

विवरणं कृप्यम् ।

No. 192. R किरातार्जुनीयम् । Kirātārjunīyam. Substance, country-made red and yellow paper, 15 × 4 inches. Folia, 36. Lines, 4 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and written by different hands. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains upto the end of the sixth canto of the Kirātārjunīya, noticed in No. 18.

विवरणं कृप्यम् ।

No. 193. R. किरातार्जुनीयम् । Kirātārjunīyam. Substance, country-made colourless paper, 17 × 4. Folia, 89. Lines, 4–7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1652. Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

Colophon.

इति किरातार्जुनीये महाकाव्ये श्रीमद्भारविमिश्रविरचितेऽस्त्रलाभनामाष्टा-
दशः सर्गः समाप्तः ॥ ० ॥ श्रीकृष्णः सहायः ॥ समाप्तयायं ग्रन्थः ॥ ० ॥

शार्ङ्गोऽन्वह्निः शरर्जुनीयगुणिते मेषस्थिते भास्करे

चन्द्रे पञ्चकलेषिते गुरुदिने श्रीभारविष्यादृतं ।

काव्यं व्यलिखदङ्गदिग्गजमितैः पत्रैर्मृदा यत्नतः

सीतारामपदारविन्दकमलं जला तदाग्नौ विजः ॥

कारम् यदामभट्टिजाचायेस्य वेम्भमि ।

महाभारतपाठस्य लिखितं समकालतः ॥

सप्तमोऽध्यायस्य रामजीवनश्लोकः ।

तच्छ्रीभागवतस्य पठताव समापितम् ॥

कदम्बारीपाठ्यं जलपद इदं काशमन्त्रि-

हसन् श्रीरामादिप्रविततश्रीजीवनगृहे ।

अहो यत् सनकौर्था कवनयमिदं द्योतिततः

वर्मा धैर्यादायप्रभृतिगुणसंज्ञातभवया ॥

विवरणलूकपूर्वम् ।

— — — — —

No. 194. R. कादम्बरी (उत्तरभागः) । Kādambārī (Uttarabhā-
gah). Substance, country made white paper, 12 × 5 inches Folia, 85.
Lines, 2-10 in a page. Character, Nagari. Date, ? Appearance,
old, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Com-
plete, (as regards the latter part only).

This codex contains only the latter part of the Kādambārī,
noticed in No. 16.

विवरणलूकपूर्वम् ।

— — — — —

No. 195. R. ऋतुसंहारम् । Ritusambhāram. Substance, country-
made white paper, 18 × 3 inches Folia, 10. Lines, 2-8 in a page
Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-
eaten in parts. Verse. Generally correct. Complete

Another complete copy of the work noticed in No. 10.

विवरणलूकपूर्वम् ।

— — — — —

No. 196. भारतसावित्री । Bhāratasāvitṛī. Substance, country-made yellow paper, 15 x 3 inches. Folia, 8. Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A short sketch of the battle of the Mahābhārata in poetry, entitled Bhāratasāvitṛī, attributed to Vyāsa.

Beginning. श्रीं नमः कृणाय । अथ भारतसावित्री ।

षट्शतानि सर्वाङ्गानि श्रीकानां प्राङ् केशव ?

अर्जुनः पञ्चपञ्चाशत् सप्तपट्टिञ्च सञ्जयः ॥

धृतराष्ट्रः श्रीकर्मकं गीताया मानमुच्यते ।

धृतराष्ट्र उवाच ॥

बहिः सञ्जय यद्दत्तं युद्धे तेषां महात्मना ।

कुरुणा पाण्डवानाञ्च संप्रवृत्ते महाहृदये ॥

के तव प्रसूता योधाः के च तव महारथाः ॥

महाबलाश्च के तव कथं केरिनिपातिताः ॥

भीष्मद्रोणौ कथं भर्मा कर्णशल्यौ निपातिताः ।

पुल्यश्च मम मन्द्यान्मा कथं दूर्योधनो हतः ॥

End.

दिनानि दश भीष्मेण भारद्वाजेन पञ्च च ।

दिनद्वयान् कर्णेन शल्येनार्द्धदिनन्तथा ॥

दिनार्द्धान् गदायुद्धमेतदभारतमुच्यते ॥

धर्मक्षेत्रमयं तस्मिन् कुरुक्षेत्रे महाबलः ।

पाण्डुसारीपयदयुद्धं राजपुत्रैर्युगशस्त्रिभिः ॥

+ + + +

इमा भारतसावित्रीं प्रातस्तथाय यः पठेत्

स भारतफलं प्राप्य परं ब्रह्माधिगच्छति ॥

दिवा वा यदि वा रात्रौ दुर्गे वा विषमेऽपि वा ।

न गच्छेत् प्राणसन्देहं कार्यसिद्धिञ्च गच्छति ॥

नरी भारतसावित्रीं श्राद्धकाले पठेद्यदि ।

पितरस्तस्य तुष्यन्ति शतवर्षाणि नित्यशः ॥

Colophon. इति भारतसावित्रीनामकोऽयं प्रबन्धः ।

विवरणम्—भारतसावित्रीनामकोऽयं प्रबन्धः ।

No. 197. R. शान्तिशतकम् । Śāntiśatakam. Substance, country-made reddish paper, 18 × 3 inches. Folia, 13. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 152.

नमस्यामी देवान् ननु हतविधेऽपि वशगा
विधिर्वन्धाः सोऽपि प्रतिनियतकर्म्म कफलदः ।
फल कर्मायत्तं किममरगणैः किञ्च विधिना
नमस्तत्कर्म्माभ्यो विधिरपि न धेभ्यः प्रभवति ॥

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 198. रघुवंशटीका । Raghuvamśatikā. Substance, country-made reddish paper, 18 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 9-13 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

An incomplete copy of a commentary on the Raghuvamśa, by Bharata Mallika.

पुस्तकेऽस्मिन् रघुवंशस्य भरतकृतटीकाऽसम्पूर्णा वर्तते ।

No. 199. रघुवंशं । Raghuvamśam. Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 45. Lines, 4-5 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not fresh. Verse. Generally correct. Incomplete.

An incomplete copy of the well-known epic poem, Raghuvamśa, by Kālidāsa.

पुस्तकेऽस्मिन् कालिदासकृतरघुवंशस्य पञ्चमसर्गांशो ग्रन्थो वर्तते ।

No. 200. रघुवंशम् । Raghuvamśam. Substance, country-made colourless paper, 18 × 1 inches. Folia, 33. Lines, 3-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणानुक्तपूर्वम् ।

No. 201. शृङ्गारतिलकम् । Śringāratilakam. Substance, country-made white paper, 16 × 2 inches. Folia, 4. Lines, 4 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

Noticed before.

विवरणानुक्तपूर्वम् ।

No. 202. शङ्करदिग्विजयम् । Śaṅkaradigvijayam. Substance, country-made yellow paper, 18 × 6 inches. Folia, 68, (of which fol. 15 is wanting). Lines, 9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn. Prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains an incomplete copy of the Śaṅkaradigvijaya or Śaṅkarācāryya's universal victory,—a well-known work already printed and published.

पुस्तकेऽभिज्ञानानन्दगिरिकृतशङ्करदिग्विजयनिबन्धः खण्डितो वर्तते ।

No. 203. उत्तरনৈষধটীকা । *Uttaranaiṣadhatikā.* Substance, country made yellow paper, 18 × 7 inches. Folia, 161. Lines, 4-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose Generally correct. Incomplete.

A commentary on the latter part of the Naisadhacarita. Anonymous.

পুস্তকঃস্মিন্ নৈষধচরিতীশরাঃস্য টীকা বর্ণনে ।

No. 204. পূর্বনৈষধটীকা । *Pūrvanaiṣadhatikā.* Substance, country made coloured paper, 20 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 12 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

An incomplete commentary on the first part of the Naisadhacarita.

বিবরণান্তপূর্বম্ ।

No. 205. भट्टिकाव्यटोका । *Bhaṭṭikāvyaṭikā.* Substance, red and white paper, 21 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

An incomplete copy of Bharata Mallika's commentary on the Bhaṭṭikāvya.

বিবরণান্তপূর্বম্ ।

No. 206. रघुवंशटीका । Raghuvamśatikā. Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 112. Lines, 3-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Not correct. Incomplete.

Noticed before.

विवरणन्तु पूर्वम् ।

No. 207. मेघदूतम् । Meghadūtam. Substance, country-made yellow paper, 20 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 2-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

Noticed before.

विवरणन्तु पूर्वम् ।

No. 208. मेघदूतम् । Meghadūtam. Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 4 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work.

विवरणन्तु पूर्वम् ।

No. 209. मेघदूतम् । Meghadūtam. Substance, country-made colourless paper, 18 x 3 inches. Folia, 11, (of which fol. 1 is wanting). Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1672. Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

A copy of the same work.

विवरणन्तुक्तपूर्वम् ।

No. 210. मेघदूतम् । Meghadūtam. Substance, country-made yellow paper, 20 x 4 inches. Folia, 13. Lines, 2-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, rather old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

Noticed before.

विवरणन्तुक्तपूर्वम् ।

No. 211. विद्यासुन्दरम् । Vidyāsundaram. Substance, country-made colourless paper, 15 x 3 inches. Folia, 9. Lines, 4 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

Noticed before.

विवरणन्तुक्तपूर्वम् ।

No. 212. नैषधचरितम् । Naiṣadhacaritam. Substance, country-made colourless paper, 16 x 2 inches. Folia, 95. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

Noticed before.

विवरणन्तुक्तपूर्वम् ।

No. 213. नैषधटीका । NaisadhatIkā. Substance, country-made colourless paper, 20 × 1 inches. Folia, 57. Lines, 9-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

An incomplete commentary on the Naisadhacarita.

Beginning. श्री नमो विशेषराय ।

प्रिया । अथानन्तर समुदाहरण अपर राजानः परं श्रेष्ठा विलासिनी
रथेनीतसां कान्तान्त्राकल्पिता सन्तः ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

पुनः कस्यचिदसम्पर्णा काचिन्नैषधचरितटीका वर्तते ।

No. 214. अनर्घराघवम् । Anargharāghavam. Substance, country-made colourless paper, 12 × 3 inches. Folia, 98. Lines, 18 in a page. Character, Nagari. Date, ? Appearance, very old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A Sanskrit drama on the life of Rāma as described in the Rāmāyana, complete in seven acts, by Murāri Miśra, son of Bardhana Bhaṭṭa, belonging to a Maudgalya family. His date and residence cannot be ascertained. But according to the editor of the Kāvya māla, he lived before the middle of the ninth century A. D. This is a famous work and has been printed in several parts of the country. An abstract of it is to be found in Wilson's Select Specimens, Vol. II, p. 375, and it is noticed by Dr. R. Mitra in his Bik. Catalogue, No. 532, p. 250. See also Burnell's Catalogue, p. 171b, under the name of Murārinatakam.

Beginning. श्रीजगदीश्वराय नमः ।

निष्पत्त्यहमुपास्यहं भगवतः कौमीदकीलक्षणं (वृत्तः १)

कीकप्रीतिचकीरपारणपटुज्योतिश्वती भोचने ।

याभ्यामर्हविषीधमुग्धमधुरश्रीरर्द्धनिद्रायिती

नाभीपल्लवपण्डरीकमुकुलः कम्बोः सपवीकृतः ॥

End.

तथापिदम् ।

सम्बन्धितमक्तिवकमकन्दं शवणयो-

रविशाय्यद्वारा समुपचित्वन्तु कवयः ।

न शब्दब्रह्मीत्यपरिसलसनात्राय च जन.

कवीना गंभीरं वचसि गृणदीर्घा रचयन् ॥

इति निष्क्रान्ताः सर्वे । सप्तमीऽङ्कः ।

Colophon.

इत्यनर्घराघवे सुरारिक्ती नायकागमनामकः सप्तमीऽङ्कः ॥

विवरणम् सुरारिभिशिवरचितानर्घराघवनामकोऽयं नाटकनिबन्धः ।

No. 215. अनर्घराघवम् । Anargharaghavam. Substance, country-made yellow paper, 15 x 3 inches. Folia, 75. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, . Appearance, old. Prose and verse. Not correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणलुक्तप्रत्यम् ।

No. 216. अनर्घराघवम् । Anargharaghavam. Substance, country-made colourless paper, 12 x 3 inches. Folia, 72. Lines, 6-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Śarīvat 1735. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A third copy of the same work.

विवरणलुक्तप्रत्यम् ।

No. 217. अनर्घराघवटोका । Anargharaghavatika. Substance, country-made yellow paper, 18 x 6 inches. Folia, 101. Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Anargharāghava by Rucipatī Mahopādhyāya of the Khanāla family, a paṇḍita who lived in the court of Bhairavendra, son of Narasimha Deva, and a resident of Vijauli in Mithilā.

Beginning. श्री महागणपतये नमः ॥

दीर्घद्वितयं खण्डपरशीः कीदृशमारीपयन्
 कुर्वाणः सहसा विदेहदृष्टिं पूर्णप्रतिज्ञाभयम् ।
 मानन्दे कुशिकात्मर्जनं मुदृशो ब्रन्देन कौतुहलात्
 मप्रीतं प्रिययाऽवलीकितमुखी रामोऽस्तु नः श्रेयसे ॥ १
 अभूदभूतप्रतिपक्षभीतिः
 मदा समासादितभ्रविनीतिः ।
 चिर कृताधिकृतभ्रमिदेवः
 स्फुरत् प्रतापी नरसिंहदेवः ॥ २
 मनुस्य वसुन्धरापरिहृदस्यानन्दकन्दः क्षितिं
 राधारोजयतामर्शविदुषां विश्रामकल्पद्रुमः ।
 दाने कर्णकथावलीपनिपुणः संसाररवाङ्गुरी
 भूमीपालशिरोमणिर्विजयते श्रीभैरवेन्द्रीनृपः ॥ ३

End. *Torn.*

Colophon. *Torn.*

विवरणम्—महोपाध्याय श्रीरुचिपतिविरचितानर्घराघवटीकारूपोऽयं निबन्धः ।

No. 218. अनर्घराघवटीका । Anargharāghavaṭikā. Substance, country-made colourless paper, 13 × 5 inches. Folia, 100. Lines, 15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

विवरणं नूतनपूर्वम् ।

No. 219. उत्तरचरितम् । Uttaracaritam. Substance, country-made white paper, 14 x 3 inches. Folia, 45. Lines, 3-7 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1877. Appearance, very old and torn in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A famous drama on the latter part of the life of Rāma, entitled Uttaracarita, by Bhavabhūti. It has been printed in several parts of the country and is one of the standard works in Sanskrit literature. Professor Wilson has translated it. See his Select Specimens, Vol. I, and Burnell's Catalogue, p. 167a.

विवरणम्—उत्तरचरितमिदं सुप्रसिद्धमेव ।

No. 220. उत्तरचरितटीका । Uttaracaritaṭikā. Substance, foolscap paper, 16 x 5 inches. Folia, 28. Lines, 3-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Uttaracarita, by Rudranārāyaṇa, son of Śrīraṅganātha Dikṣita.

विवरणम्—श्रीरङ्गनाथदीक्षितपुत्ररुद्रनारायणकृतोत्तरचरितटीकारूपीयं निबन्धः ।

No. 221. कृष्णलीलानाटिका । Kṛṣṇalīlānāṭikā. Substance, country-made Kāśmīrī paper, 10 x 5 inches. Folia, 80. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1879. Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Prose and verse. Not correct. Complete.

A little drama, complete in four acts, on the life of Kṛṣṇa, by Vaidyanātha Tatsat.

Beginning. ओं श्रीमहागणपतये नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

विविधभूमिकया विबुधीत्सवं

समतनीदृशं दृष्ट्वाहुतलीलया ।

कलितपौतपटः कुतुबी नटः

स मुखमातनुतां भवतां हरिः ॥ १ ॥

अपिच ।

धनः सन्तमसापसारणकरः संख्यमाह सता
भास्वहासुरसारकापरिहृतः कृष्णाश्रितोऽप्यधयः ।
लावण्यात् तच्चन्द्रिकाद्रुतबलत्संसारवः ॥ निधिः
श्रीकृष्णाननचन्द्र एषः भवतां मोदं तमोत्प्लुतः ॥

अपिच

धन्दारण्यगतीऽपि यः सुसमनां विभं समुद्भासते
भमिष्ठोपि तदीयभारश्मनः श्यामोऽपि पीतीजनैः ।
आश्रिष्टीवनमालयाप्यवनतां विभङ्गवाध्वश्रम—
च्छेदी कोपि तमाल एष भवतां भव्याय भयाश्चिरम् ॥ ३ ॥
गा वनानामनुचारयन् शनैर्मुग्धवेणुमनुनादयन् रसात् ।
भानुजातनुतरङ्गमालयाकृष्टट्टिकमलोऽवताद्वरिः ॥

नन्द्यन्ते सूवधारः ।

End.

तथापीदमस्तु ।

यावद्गौरौ गिरिणि विलसति कमला केशवीरस्थानेऽपि
ब्राह्मी ब्रह्मास्यकंजेष्वपि निगममयी यावदास्ते स्फुरन्ती ।
तावद्गौर्व्वाणवाणी कविवरवदनं भङ्गिभेदैरनन्तं-
रातन्वाना प्रमोदं सहृदयहृदयं सा नरोनर्तुं नित्यम् ॥ ४ ॥

(इति निष्क्रान्ताः सर्वं चतुर्थोऽङ्कः)

संपूर्णां चयं तत्सदुपाख्यवेदानाथकृता श्रीकृष्णलीलानाटिका संवत् १८७२
कर्त्तिकशुक्लषष्ठां सौम्यवासरे विद्यानन्दपण्डितेन काशीरेण लिखिते
ग्रन्थं भवतु श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।

विवरणम्—श्रीवेदानाथविरचिता श्रीकृष्णलीलाविषयिणी काचिन्नाटिका मधुररसपूर्णा ।

No. 222. चण्डकौशिकं नाटकम् । Candakausikamnatāṭakam.
Substance, country-made white paper, 12 x 5 inches. Folia, 5. Lines, 5-10
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and
worn out. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

A drama based on the Paurāṇika story of Viśvāmitra's
revenge on Hariscandra, a king of the solar dynasty reigning over

Ayodhyā, entitled *Caṇḍakaṇḍikā*, by Āryakṣemīśvara. This is a well-known drama and has been printed in Calcutta, Bombay, etc. See Burnell's Catalogue, p. 168b. The codex under notice contains an incomplete copy of the text.

विवरणम्--पुनर्लेखितं चण्डकौशिकमभिधनाटकस्य कति पत्राणि वर्तन्ते ।

No. 223. चण्डकौशिकं । *Caṇḍakaṇḍikam*. Substance, country-made white paper, 9 x 4 inches. Folia, 31. Lines, 4-10 in a page. Character, Nāgara. Date, 1857. Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten in parts. Prose and verse. Not correct. Complete.

A complete copy of the same work.

विवरणन्तत्प्रथमम् ।

No. 224. चित्रयज्ञनाटकं । *Citrayajñanāṭakam*. Substance, country-made white paper, 14 x 3 inches. Folia, 23. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Not correct. Complete.

A drama on the celebrated sacrifice of Dakṣa, entitled *Citrayajña*, by Vaidyanātha Vācaspati, one of the paṇḍits belonging to the court of Isvaracandra Rāya, Rājā of Nadia. This drama is complete in five acts and was written to be exhibited at the festival of Govinda. An abstract is given in Professor Wilson's *Select Specimens*, Vol. II.

Beginning. श्रीं नमो दगायै ॥

यत्पादाङ्गुलिःस्रुता भगवती गङ्गा सिद्धीक्रीतले
घोरैः कालभयेर्विहीनमकरोत् तत्त्वं न वेत्ति श्रुतिः ।
वीणापाणिरङ्गनिर्गमं नहि गुणान् गातुं जमो नारद
सत् त्वां पातु महीपते यदुपतेः पादाङ्गं सर्व्वदा ॥

End.

(ततः प्रविशति वीरभद्रः)

भूमिं कल्पयति क्षिपन् पद्मगुणदीर्घां दिशं कामति
नेत्रं घर्णयति कृधा धरपटं दम्नेन संकल्पति ।

बाहू स्फीटयति द्विषी गणयति लुट्ठास्त्रिलीकौतले

वीरत्वं वितनीति दक्षसदने स वीरभट्टोऽसुरः ॥

प्रधानदेवादीन् नानावस्थां प्रापयति ।

केषां निपत्य हृदये चरणान्निवेश्य दलान् वभञ्ज हृदमृष्टिविघातनेन ।

यमशंस्येव सहसा दधदत्पपाट काश्चिन्नकार विनमानमिना मृगाणां ।

अपिच ।

केषांचिच्छेद कर्षां वनमपि तथा कस्य बाहू च केशान्

केषां मृद्गं शपेटेर्नयति बलवतां वक्रतामात्तरीषैः ।

कण्डे चित्तेप ध्रुवीज्वलदनलशिखागोमयान् भस्मराशीन्

मृगं चिच्छेद तूर्णं मिश्रितस्वरतरेणामिना दक्षराजः ॥

Colophon.

इति चित्रयज्ञनामनाटकं यज्ञभट्टीनाम पञ्चमोऽङ्कः । इति श्रीवैद्यनाथवाच-
स्पतिभट्टाचार्यविरचितं चित्रयज्ञं नाम नाटकं समाप्तम् ॥

विवरणम्—श्रीमन्नवहोपाधिपमहाराजश्रीश्वरचन्द्ररायमहापण्डितश्रीवैद्यनाथवाचस्पतिभट्टाचार्य
विरचितचित्रयज्ञाभिधी रूपकपञ्चमोऽङ्कः विषययास्य दक्षयज्ञभट्टरूपः ।

No. 225. चैतन्यचन्द्रोदयं नाटकम् । *Caitanyacandrodayam nāṭa-*
kam. Substance, country-made white paper, 14 × 6 inches. Folia, 77.
Lines, 12-13 in a page. Character, Bengali. Date, 1894.* Appearance,
old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

An historical drama on the incarnation of Caitanya, complete in ten acts, by Kavi Kāṇṇapura, belonging to a Vaidya family of Kāñcārā-pārā and born in 1525 A. D. He was the author of the *Alaṅkāra-kaustubha*. This drama was first represented at the sandal festival of Jagan-nātha in the court of Rājā Pratāparudra, king of Cuttuck. It belongs to the class technically termed *Nāṭaka*, and, in its name and plot, it is an imitation of the *Prabodhacandrodaya*. The plot, generally speaking, is taken from the *Karcā* of Rūpagosvamī. It has been edited by Dr. R. Mitra under the auspices of the Asiatic Society of Bengal.

Beginning. श्रीश्रीकृष्णचैतन्याय नमः ॥

निधिषु कुसुदपद्मशङ्खमुख्यैश्चिकरी नवभक्तिचन्द्रकान्तैः ।

विरचितकलिकोशकेशकशङ्खविषयतमांसि हिनन्तु गौरचन्द्रः ॥

This is the date of the composition of the work.

नाम्यान्ते षवधारः ।

अलमतिप्रसङ्गेन । भी भीः अथाहं रवाकरवेलाकन्दलितदलितकञ्जली-
ज्वलन्महानीलमणिकन्दलस्य नीलगिरिदरीदरी दृश्यमानघनदलमालतमाल-
तर्कडम्बस्य गभीरतरकीटरमहावटवटनिकटप्रकटप्रमदमातङ्गस्य भगवतः-
श्रीपुरुषोत्तमस्य गुण्डिचायात्रायां सकलदिविदिविहारिहारिभरनिकर-
मुखरमुखरममाणजयध्वनिध्वनितजगदष्टभाण्डकुहरे प्रमीदमीदमानसरमा-
युक्तविभक्त-भक्तजनजनित-भगवत्कीर्तनकुतूहल-ह्लासान्मानन्दितदिवधू-
निकरे अविमर्दमर्दनसाहचर्यलम्पटपटहमहापणपणवस्त्रनस्त्रन्यत्रकारवग-
भीरभेरीभाङ्गृतिदुन्दुभिहङ्कृतिकारणान्यशब्दशृङ्गनिरवधि वधिरायमाणजननि-
करे कचन समर्थ सेवाधिकारतथा रतथा समुपसीदता सीदता च भगवत्-
क्षणचैतन्य-तन्यमानतिरीभाव-भावभावितमानसारुषा परुषापट्टशावलाद-
शात वैमृशेन मृशेन जतना तथाविधीप परमानन्दे मानन्देशमपि न कर्तुं
ऽवतारनिश्चयानिभताभिलाषेण गजपतिना प्रतापकट्टेणादिष्टीऽभि ॥

End.

अथै । तथात्

निजिच्छया प्रापय यथादेव स्थानान्तरं नी वपुरन्तरं वा ।

तनेतदायर्थचरित्रमेव जातिमरा एव चिरं स्मरामः ॥

तथापीदमन्

आकल्पं कवयन् नाम कवयो युष्मद्विलासावनी

तामेवाभिनयन् नर्तकगणाः शृण्वन् पश्यन् ताः ।

सन्तो मत्सरतां त्यजन् कुजनाः सन्तोषवन्तः सदा

सन्तु चौणिभुजो भवच्चरणयोर्भक्त्या प्रजाः पान्ति च ॥

भगवन् तथैवातु । इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥ *

Colophon.

इति महामहोत्सवी नाम दशमोऽङ्कः ॥ १० ॥ * ॥ * ॥

समाप्तमिदं चेन्नमचन्द्रोदयनाटकम् ॥ *

शांके चतुर्दशशते रविवाजि युक्ते (१४००)

गौरीहरिधरणिमण्डल आविरासीत् । १४०४

तस्मिंश्चतुर्नवतिभाजि तदीय लीला

यस्योऽयमविरभयत् कतमस्य वक्तान् ॥

(१४९४) श्रीकृष्णचैतन्यचरणसररीरुहभ्यो नमः । श्रीश्रीपरमानन्दसुखीचरणभ्यो

नमः ॥ श्रीभक्तवन्देभ्यो नमः ।

विवरणम्—श्रीचैतन्यचरितविषयकनाटकनिबन्धोऽयं ।

No. 226. धनञ्जयविजयः (व्यायोगः) । Dhanañjayavijayaḥ (Vyāvogah). Substance, country-made colourless paper, 9 × 3 inches. Folia, 17. Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose and verse. Not correct. Complete.

This is a drama in one act, called Vyāyoga. The plot is taken from the Virāta Parva of the Mahābhārata and describes the recovery of the cattle of Rājā Virata by Arjuna, after they had been carried off by Karna and the Kuru princes. The battle is described by way of conversation between Indra and some of his attendants. It was written by Kāncana Ācāryya, the son of Narāyaṇa, a celebrated teacher of the Yoga-sastra of the race of the Kapu or Kappiyana Brāhmaṇas. The drama was first performed in the autumnal season by a written order of Jagaddeva or Jayadeva. An account of it is given in Wilson's Select Specimens, Vol. II. Also noticed in Burnell's Catalogue, p. 168b.

विवरणम् - धनञ्जयविजयव्यायोगः सुप्रसिद्ध एव ।

No. 227. नागानन्दनाटकम् । Nāgānandanāṭakam. Substance, country-made white paper, 12 × 1 inches. Folia, 36. Lines, 3-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A drama on the joy of the Nāgas or Serpents at their deliverance from the hands of Garuḍa, by Jimutavāhana, a Vidyādhara Prince, who, though living amidst Aryan surroundings, is truly a Buddhist in his sympathies. In fact it may be called a Hindu Buddhist play, and holds a unique position in the history of Sanskrit dramatic literature. The story of the play is taken from Kathāsaritsāgara, Taraṅga XXII, without any deviations. It is attributed to Śrīharsa. The work has been printed and translated into English by Mr. Boyce. See Burnell's Catalogue, p. 169b.

विवरणम् - नागानन्दनाटकं सुप्रसिद्धमेव ।

No. 228. नागानन्दनाटकं । Nagamandanātakam. Substance, country-made yellowish paper, 17 × 5 inches. Folia, 32. Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali. Date, Bengali Era 1266. Appearance, almost fresh. Prose and verse. Not correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणं कृपयन्तु

No. 229. प्रबोधचन्द्रोदयं नाटकम् । Prabodhacandrodayam natakam. Substance, country-made yellow paper, 16 × 1 inches. Folia, 67. Lines, 3-4 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1733. Appearance, not old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

An allegorical drama on the overthrow of universal ignorance by true knowledge, entitled Prabodhacandrodaya, or the rising of the moon of knowledge, by Śrīkṛiṣṇa Miśra, a paṇḍita who lived in the court of Kṛti Barmadeva. One peculiarity of this drama is that human emotions, such as Kāma, etc., are personified. This drama was acted before Kṛtivarman at the command of his general, a Brahmana named Gopala, who had just vanquished Karna of Dahala or Dāhaba (Cedi). The date of Kṛiṣṇa Miśra, the author of the Prabodhacandrodaya, is limited by A. D. 1050, and A. D. 1116. See Epigraphia Indica, p. 220 and p. 331. The work has been published. Noticed by Dr. R. Mitra in his Bik. Catalogue, No. 538, p. 253. See also Burnell's Catalogue, p. 149b.

Beginning. श्री नमो महाशयपतये ।

मथ्याह्नाक्रमोच्चिकास्त्रिव पयःपुरीयदज्ञानतः
 स्व वायुर्ज्वलनाज्जलं क्षितिर्निरति त्रैलोक्यसन्मोहति ।
 यतच्च निदृष्टां निमोहति पुनः सगुहागिर्भोगोपमं
 सान्दानन्दमुपास्य हं तदमलम् स्वात्माववीधे सहः ।

अपिच

अननाडीनियमितमरुतहितत्रयं चरन्
 स्वान्तं शान्तिपणयिनि समुन्मोहदानन्दसान्द
 प्रत्यक्क्रीतिर्जयति यमिनः स्पष्टलालाटनेत्र
 याजत्र्यकोक्तमिव जगदशापि चन्द्रार्द्धमौलः ।

End.

तथापीदम् ।

पथ्यन्तोऽस्मिन् जगति मङ्गतीं वृष्टिमिष्टां विधत्तां
 राजानः आं गलितविधिवीपप्रतां पालयन्तु ॥
 तत्त्वोन्मीषादपहततमस्तम्पसादान्महान्तः
 संसाराभिः विषयममतातङ्गपङ्कनरन्तु ॥
 इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

Colophon.

इति प्रबोधचन्द्रोदयनामनाटके प्रबोधोत्पत्तिनाम षष्ठोऽङ्कः ॥ समाप्तथायं
 ग्रन्थः ॥ ० ॥ ० ॥ श्रीश्रीरामः ॥ ० ॥ ० ॥ शकाब्दा १७३३ माघस्य पञ्चविंश-
 दिवसोऽयम् ॥

विवरणम्—प्रबोधचन्द्रोदयाभिधतत्त्वज्ञानोत्पत्तिविषयकः सुप्रसिद्धो नाटकनिबन्धः ।

No. 230. प्रबोधचन्द्रोदयनाटकम् । Prabodhacandrodayanāṭakam.

Substance, country-made colourless paper, 16 × 2 inches. Folia, 45. Lines, 4-7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1648. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse and prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणान्तर्गतपूर्वम् ।

No. 231. प्रबोधचन्द्रोदयनाटकम् । Prabodhacandrodayanāṭakam.

Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 31. Lines, 6-7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete, having neither a beginning, nor an end.

A third copy of the same work.

विवरणान्तर्गतपूर्वम् ।

No. 232. प्रबोधचन्द्रोदयनाटकम् । Prabodhacandrodayanāṭakam. Substance, country-made ash-coloured paper, 18 × 2 inches. Folia, 68. Lines, 4 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 233. प्रबोधचन्द्रोदयनाटकम् । Prabodhacandrodayanāṭakam. Substance, country-made reddish paper, 18 × 3 inches. Folia, 11. Lines, 2-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 234. प्रबोधचन्द्रोदयटीका । Prabodhacandrodayaṭika. This codex has been so worn out that it cannot bear even the softest touch of a finger ; consequently we leave it untouched.

पुस्तकमिदमतीवजीर्णं नाङ्गुलिकमिदमपि सक्तं, ततश्च परिवर्तनमकार्षिः ।

No. 235. प्रबोधचन्द्रोदयनाटकम् । Prabodhacandrodayanāṭakam. Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 20. Lines, 3-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the text.

विवरणान्तरमेव ।

No. 236. प्रबोधचन्द्रोदयनाटकम् । Prabodhacandrodayanāṭakam. Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 58. Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1535. Appearance, very old, and worn out. Verse and prose. Not correct. Complete.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 237. प्रसन्नराघवम् नाटकम् । Prasannarāghavam nāṭakam. Substance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 20. Lines, 15-20 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

A dramatic version of Rāma's life from the time of his marriage to the fall of Rāvaṇa, entitled Prasanna-rāghava, complete in seven acts, by Jayadeva, a poet of the same name as, though different from, the author of Gītagovinda. This work has been printed. See the *Notices of Sanskrit MSS.* by Dr. R. Mitra, No. 3309. See also Burnell's Catalogue, p. 169b.

Another copy of the same work.

विवरणम्—प्रसन्नराघवं नाटकं सुप्रसिद्धमेव ।

No. 238. प्रसन्नराघवं नाटकम् ।

Prasannarāghavam nāṭakam.

Substance, country made yellow paper, 12 × 6 inches. Folia, 83. Lines, 4-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not fresh. Prose and verse.

Another complete copy of the same work.

विवरणन्तुपूर्वम्

No. 239. भामिनीविलासव्याख्या ।

Bhāminīvilāsavyaṅgyā.

Substance, country-made white paper, 14 × 7 inches. Folia, 57. Lines, 9-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Bhāminīvilāsa of Jagannātha Paṇḍitarāja, entitled Pradīpa, by Manirāma Śarmā. The codex under notice contains the text also in the middle of each folium. Both the text and the commentary do not extend in this codex beyond the end of the first chapter.

The commentator gives a short list of his ancestors at the beginning.

आसीत्तारोपनामा सकलमृनिगणयामसङ्गीयमान
 प्रत्ययोत्पन्नचान्द्राष्टतनिकरान्नादनश्रीकराजः ।
 श्रीमन्नागोजिभट्टादधिगतनिखिलप्रसूराच्छब्दशास्त्री
 गङ्गारामाभिधानः प्रविततधिषणः सर्वधुर्यो मनीषी ॥ २ ॥
 तन्मनुः प्रादुरासीत् प्रकटितजयरामाभिधानो निदानं
 शास्त्रार्थनिर्यरत्नावलिकलितदशाराशिसम्पन्नस्य ।
 यस्माज्जातोऽभिरामः सकलवसुमतीपालसंलालिताभि
 शशास्त्रार्थोद्दामनामप्रकलितविभवो रामचन्द्रः सुधीन्द्रः ॥
 ततः प्रादुर्भूतः सद्दयष्टदयानन्दजनकः
 कलावानस्युच्चैरुदयगिरिराजादिधुरिव ।
 महीदध्वताराकुलपरिटटः कान्तिरुचिर
 मणोरामोनाम्ना मरमरसप्रश्लाधिगतधीः ॥

विवरणम्—मुसकैऽस्मिन् भामिनीविलासाभिधयस्य मूलं सद्यः शीमयतः प्राज्ञे कविशिरस-
पण्डितकृतटीका च वर्तते ।

No. 240. भामिनीविलासः । Bhāminīvilāsaḥ. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 18. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Incomplete.

A poem on several subjects, entitled Bhāminīvilāsa, by Paṇḍita rāja Jagannātha, who lived in the court of Ākhar, and was the author of the Rasagangādhara, etc. It has been printed and published.

विवरणम् भामिनीविलासाभिधं काव्यं पण्डितराजकृतटीकायुक्तं मुद्रितम् ।

No. 241. मथुरानिरुद्धं । Mathurāniruddhaḥ. Substance, country-made white paper, 10 × 5 inches. Folia, 78. Lines, 6-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Prose and verse. Not correct. Complete.

A drama on the secret love of Usā, the daughter of Vāṇāsura, and Aniruddha, a grandson of Kṛiṣṇa, and the defeat and death of the former by that divinity, entitled Mathurāniruddha, complete in eight acts, by Candrasekhara Sarasvatī, second son of Somayājī Gopinātha Vājapāyī, the religious preceptor of a prince who is celebrated for his encouragement of literature and his victories over the Mlecchas. The piece was represented at a festival of Śiva. An abstract of this work is given in Mr. Wilson's Select Specimens, Vol. II.

विवरणम् - दीयत च द्रव उग्रेश्वरसरस्वतीकृतमथुरानिगडाभिधमृषाहरणविषयकं किमप्यभिन-
नाटकम् ।

No. 242. महावीरचरितम् । Mahāvīracaritam. Substance, country-made white paper, 10 × 1 inches. Folia, 79. Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1879. Appearance, almost fresh. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A well-known drama, entitled Mahāvīracarita, by Bhavabhūti, the celebrated poet, on the adventures of Rāma, commencing with his visit to Viśvāmitra's hermitage and ending in his return to Ayodhyā. The course of the story is much the same in the play as in the Rāmāyaṇa, although there are a few variations in some of the details. It is a standard book and has been published in several parts of the country. There is scarcely a Sanskrit scholar who does not know of this work. An abstract of this work is given in Mr. Wilson's Select Specimens, Vol. II. See Burnell's Catalogue, p. 170a.

विवरणम्—श्रीभवभूतिविरचितं महावीरचरितं सप्तमिहम्ब ।

No. 243. मालतोमाधवं नाटकं सानुवादम् । Mālatīmādhavaṁ nāṭakam sānuvādam. Substance, country-made colourless paper, 12 × 1 inches. Folia, 123. Lines, 4-6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Prose and verse. Not correct. Complete.

Mālatīmādhava is a drama on the stolen marriage of Mālatī. The story of Mālatī and Mādhava is one of pure invention, and the piece belongs to the class of compositions termed Prakaraṇa. Mr. Colebrooke first introduced the story of the Mālatī Mādhava to the knowledge of European readers by an outline of the plot and

a translation of a part of the fifth act. The author of this work is the well-known master of the Sanskrit language, Bhavabhūti. Prof. Wilson has given an abstract of it in his *Select Specimens*, Vol. II. See Burnell's Catalogue, p. 170b. The codex under notice contains the text with a Hindi metrical translation.

पुस्तकेऽस्मिन् महाकविश्रीभवभूतिविरचितं मालतीमाधवं प्रकरणं हिन्दीभाषानुवादसहितं वर्तते ।

— — — — —

No. 244. मालतीमाधवं प्रकरणं । *Mālatīmādhavam prakaranam.* Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 12. Lines, 1-5 in a page. Character, Bengali. Date, " Appearance, old. Prose and verse. Not correct. Incomplete

An incomplete copy of the *Mālatīmādhava*.

पुस्तकेऽस्मिन् मालतीमाधवप्रकरणसम्पूर्णं वर्तते ।

— — — — —

Note.—This codex contains also another fragment of the same work in Nāgara character on country-made white paper, very old and worm-eaten throughout.

पुस्तकेऽस्मिन् मालतीमाधवपुस्तकान्तरस्य कति जोर्णानि पत्राणि सन्ति ।

— — — — —

No. 245. मालविकाग्निमित्रं । *Mālavikāgnimitram.* Substance, country-made yellow paper, 12 × 8 inches. Folia, 38. Lines, 7-20 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1899. Appearance, almost fresh. Prose and verse. Not correct. Complete.

A drama in five acts by Kālidāsa, with Mālavikā and Agnimitra, the king of Vidisā, as heroine and hero respectively. It is well-known to Sanskrit scholars. Mr. Wilson has given an account of this drama in his *Select Specimens*, Vol. II, and has proved that it is the work of Kālidāsa, the author of *Abhijñāna Śakuntala*. See *Burnell's Catalogue*, p. 170*b*.

पुस्तकेऽस्मिन् कालिदासकृतमालविकाग्निमित्रनामकं नाटकं वर्तते ।

No. 246. मालविकाग्निमित्रम् । *Malavikāgnimitram* Substance, ry made yellow paper, 20 × 4 inches. Folia, 11. Lines, 4 in a page. Character, Bengali. Date, ' Appearance, almost fresh. Prose and verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

विद्वत्पुस्तकप्रियम्

No. 247. मुद्राराक्षसम् । *Mudrārākṣasam* Substance, foolscap paper, 15 × 4 inches. Folia, 83. Lines, 4-6 in a page. Character, Nāgarī. Date, Samvat 1877. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A drama on the triumph of the intrigues of Cānakya, the prime minister of Candragupta, against Rākṣasa, the minister of Nanda who preceded Candragupta on the throne of Pāṭaliputra, by means of the latter's own signet ring (*Mudrā*), entitled *Mudrārākṣasa*, by Viśākha Datta. This is also a well-known dramatic work, complete in five acts. It is a unique work in Sanskrit literature. Its plot is not a pure invention, nor on the other hand is it derived from the usual storehouse of legends on which Sanskrit authors have generally drawn for their materials. It has no female

among its prominent characters. In fact it is wholly of a political character. It has been noticed by Dr. R. Mitra in his *Bik. Catalogue*, No. 537, p. 253. Mr. Wilson has given a short account and an abstract of it in his *Select Specimens*, vol. ii. See Burnell, p. 171b.

विवरणम् - मुद्राराक्षसमिदं सुप्रसिद्धम् ।

No. 248. मुद्राराक्षसम् । *Mudrarākṣasam*. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 48. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणन्तकपूर्वम्

No. 249. मुद्राराक्षसम् । *Mudrārākṣasam*. Substance, country-made colourless paper, 10 × 5 inches, bound like an ordinary book. Folia, 77. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1691. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse and prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणन्तकपूर्वम्

No. 250. मुरारिविजयं नाटकम् । *Murārivijayam nāṭakam*. Substance, country-made colourless paper, 12 × 1 inches. Folia, 59. Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1511. Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Prose and verse. Not correct. Complete.

A drama on Kṛiṣṇa's victory over Kāṁśa, the king of Mathura, entitled *Murārivijaya*, complete in five acts. The subject is taken from the tenth section of the *Bhāgavata*, which gives an account of the early life of the last incarnation of Viṣṇu as Kṛiṣṇa. The author is *Jīvarāma Yājñika*. We find among Mr. Wilson's Select Specimens a different play on the same subject, entitled *Kāṁsabadha*, by *Kṛiṣṇakavi*.

Beginning. श्रोविप्राधौशाय नमः । सद्भाद्रिसंवासिन्यै नमः ॥ श्रोः

सानन्दं मुह्यिनाचलस्य दहिनुः खण्डनं चारुश्रुवा

कोदण्डेन हटात् कटाक्षविशिखान् कामं विमुञ्चत्यपि ।

योऽयं क्वापि न खण्डनां क्षणमपि प्राप्तः परब्रह्मणि

ध्यानस्य द्रष्टुमा स कोऽपि यमिनामाद्यस्य पायाज्जगत् ॥

चन्द्रोपेन्द्रमहन्द मुग्धविविधैस्तदगुणीत्कीर्त्तने

दक्षादिप्रतिपक्षलक्षविविधानेप च दक्षाध्वरे

श्रीमन्ना विरहं च यस्य न मनाग्भिन्ना मुर्विन्दु । ।

भूतिशस्य समाधिगम्यगरिमा जौयात् स गभीरिमा ॥

नान्दान्ते सवधारः । अलमतिविलारेण ।

End. *Not legible.*

Colophon. इति कंसहिंसनी नाम पञ्चमोऽङ्कः ॥ श्रीशिवो जयति ॥ सवत् १५४१
सिद्धार्थिनां संवत् १६७५ ।

विवरणम्—मुरारिविजयाभिधनाटकप्रबन्धोऽयं । अथ श्रीकृष्णस्य कंसविजया वर्णितः

No. 251. मृच्छकटिकटीका । *Mṛcchakaṭikāṭikā.* Substance, foolscap paper, 16 x 6 inches. Folia, 97. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, 1877-1878* (Śaka ?). Appearance, not fresh. Prose. Not correct. Complete.

A short commentary on the *Mṛcchakaṭika* or the Toy cart, by *Lallā Dikṣita*, son of *Lakṣmaṇa Dikṣita* and grandson of *Śaṅkara*

* These are the dates of the original composition of the work.

Dikṣita. The following stanzas give some information about the author and the work.

शास्त्रार्थवर्णवर्णधारकविताकानारकणीरव-
 श्रीमच्छङ्करदीक्षितस्य तनयः श्रीलक्ष्मणस्तुतः ।
 लल्लादीक्षितपण्डितः सुकवितालङ्कार + श्रील्लसन्
 उद्यत्कंपुराणशृङ्गनिपुणः व्यातः स काश्यामपि ॥
 विख्यातयिचक्रत्ये रघुपतिवसन्तं मनिर्धो तस्य चाक्षे
 ग्रामः श्रीदेवरत्न. पितृसुखवसतिः काशिका ग्रामे धाम ।
 शास्त्रे कार्ये विधाना गुणिमनुजमतेवांक्षसेनस्य राज्ञः
 प्रोक्तं लल्लेतिनाम्ना सुगममिह कृताऽर राघवंनन् (?) ॥
 भारभः काशिकाया मुनि मुनिरस भू (१८७७) वत्सरे राजधान्यां
 प्राणाः पत्नी दिवं साऽगमदिह कलका-ताभिधायां तदानीं
 पूर्वं दिग्दन्तिसमाचलधरणि १०७८ मिते गोवर्द्धनौ गतेन
 श्रीलल्लादीक्षितेनाहुतबुधकविनाऽकारि मानीधनेन ॥

विवरणम् -- श्रीमल्लल्लादीक्षितविरचितसृच्छकटिकटोकाख्योऽयं निबन्धः ।

No. 252. मृच्छकटिकम् । Mṛicchakaṭikam Substance, country-made yellow paper, 18 x 4 inches. Folia, 15. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains only the first act of the well-known Sanskrit drama, Mṛicchakaṭika, or the Toy cart, on the love of Cārudatta, a young merchant of the Brāhmaṇa race, and Vasantasenā, a dancing girl, both of whom dwelt in Avanti. It is in ten acts. The story of Mṛicchakaṭika is one of pure invention, and the piece belongs to the class of compositions termed prakaraṇa. The author is a royal poet, named Śudraka, who had a deep knowledge in all the branches of Sanskrit literature. It has undergone several editions in several parts of the country. Noticed in Burnell's Catalogue, p. 170b.

पुस्तकेऽस्मिन् मृच्छकटिकप्रकरणस्य प्रथमाङ्कमात्रं वर्तते ।

No. 253. मृच्छकटिकम् । Mṛicchakaṭikam. Substance, country-made Kāśmīrī paper, 15 × 6 inches. Folia, 87. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not fresh. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work.

पुनर्लेखितं मृच्छकटिकं प्रकरणं सम्पूर्णं वर्तते ।

No. 254. मृच्छकटिकम् । Mṛicchakaṭikam. Substance, foolscap paper, 16 × 5 inches. Folia, 103. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Not correct. Complete.

Another copy of the same work.

विचरणान्तकपूर्वम्

No. 255. मृच्छकटिकटीका । Mṛicchakaṭikatīkā. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 41 (of which fol. 40 is wanting). Lines, 2-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Mṛicchakatika, entitled Mṛicchakatika vivṛiti, by Mahopādhyāya Pṛithvīdhara

पुनर्लेखितं पृथ्वीधरकृता मृच्छकटिकटीका वर्तते ।

No. 256. मृगाङ्कलेखा *Mrigaṅkalekhā*. Substance, country-made white paper, 12 × 4 inches. Folia, 47. Lines, 4-7 in a page. Character, Nāgura. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose and verse. Not correct. Complete.

This is a play of the class termed *Nāṭikā* in four acts, by Visvanātha, the son of Trimaladeva, who lived originally on the banks of the Godāvarī, but subsequently removed to Benares, where the play was represented at the Yātrā or festival of Viśveśvara. *Mrigaṅkalekhā* is the daughter of the king of Kāmarūpa or Āsāma. She was beheld by Karpūratilaka, king of Kalinga, whilst hunting, and the parties were mutually enamoured. The language is polished, but in the modern style. The play is clearly a comparatively recent composition. The story, the incidents, and the ideas of this play are largely borrowed from *Ratnāvalī*, *Mālinīmadhava* and *Vikramorvasī*, so that we can give the writer very little credit for originality.

अहोऽस्मिन् विश्वायकविनिर्मिता मृगाङ्कलेखाभिधा नाटिका वर्तते ।

No. 257. रत्नावलीनाटिका । *Ratnāvalīnāṭikā*. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 31. Lines, 3-9 in a page. Character, Nāgura. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm eaten throughout. Prose and verse. Not correct. Complete.

A little drama of the class called *Nāṭikā* on the marriage of Udayana, king of Vatsadesa, to Ratnāvalī, princess of Sinhala or Ceylon, by Śrīharsa, complete in four acts. The story of this drama appears to have been not wholly the invention of the author, but to have enjoyed very extensive popularity at a period long anterior to the composition of the drama. An abstract of it is given in Wilson's *Select Specimens*, vol. ii. See Burnell, p. 172b.

विवरणम्—रत्नावलीनाटिका खलु सुप्रसिद्धं न विशेषालोचनमपेक्षते ।

No. 258. विदग्धमाधवम् नाटकम् । Vidagdhamādhavam nāṭakam. Substance, country-made colourless paper, 15 x 5 inches. Folia, 75. Lines, 4-9 in a page. Character, Nāgara. Date, . Appearance, very old, and worn out. Prose and verse. Not correct. Complete.

~ This is a play in seven acts. The subject is taken from the Bhāgavata and relates to the love of Kṛiṣṇa and Rādhā. It is in fact the songs of Jayadeva dramatised. The want of dramatic incidents, the chief defect to be found in it, is not relieved by any literary merits in its composition. There is little poetry in the thoughts. Its author, Rūpa, was one of the first disciples of Caitanya. A short account of the play is given in Wilson's Select Specimens vol. ii.

Beginning. श्रीराधाकृष्णो ज्ञातः ।

सभाना ज्ञा दोषास्यपि मधुरिमीत्याददसनी
दधानाराधादिपण्यधनसार सरसिता ।
दरना मन्नाप्रीद्विमानपमसमारसरमी
प्रणोतः तत्रणा सत्तु दरिलीला प्रिणरिणा
अपिन
अनार्पतचरा चिरात करुणया रतीर्ण कर्ण
मसपयत्त मसदतीर्ण लरमा रसकर्तय
दरि पुरटमन्त रदुति कट्टमन्तापिदः
मदा तदयकन्टर्भ सत्तु रत्तु सत्तु नन्दन

नामन्ते मन्धाराः । अन्तर्सतिचिन्तरेण

End.

कृष्णः (सित्वा) भगवति तथातः । तदन्ति गौडीदावमाने मासपेदः चिन्ता
थिच्छन्ती पितरावबिलम्बन गौकाने पवित्र्य नन्दयाम । इति निष्कर्षा
मन्त्रे ।

Colophon. इति गौडीतीर्थविहारिनाम मधुरिमीद्वयः . श्रीराधाकृष्णो ज्ञातः ॥ १

विवरणम् — श्रीकृष्णलीलाविषयकं विदग्धमाधव नाम्ना नाटकम् ।

No. 259. वेणीसंहारं नाटकम् । Venīsaṁhāraṁ nāṭakam. Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 69. Lines, 1-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaivāt 1828. Appearance, very old, worn out, and worm-eaten throughout. Prose and verse. Generally correct. Complete.

The Venīsaṁhāra is a well-known dramatical work by Bhāṭṭa nārāyaṇa, based on the Mahābhārata. The name alludes to an incident described in the latter part of the Sabhāparva, of Draupadī's being dragged by her *veni* or braid of hair into the public assembly by Duhśasana—a di-grace that weighed most heavily upon the Pāṇḍavas and was most bitterly revenged. An abstract of it is given in Mr. Wilson's Select Specimens, vol. ii. It is a standard work and has been published in several parts of the country and translated into English.

वेणीसंहारमिदं सुप्रसिद्धं नाटकम् । (जगन्निष्ठम्) ।

No. 260. वेणीसंहारम् । Venīsaṁhāram. Substance, country-made colourless paper, 15 × 9 inches. Folia, 96. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1769. Appearance, very old. Prose and verse. Not correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणलक्षणम् ।

No. 261. वेणीसंहारनाटकम् । Venīsaṁhāranāṭakam. Substance, country-made yellow paper, 12 × 6 inches. Folia, 78. Lines, 2-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaivāt 1907, Śaka 1772; Bengali Era 1257. Appearance, not fresh. Prose and verse. Not correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणलक्षणम् ।

No. 262. अभिज्ञानशकुन्तलम् : Abhijñanasakuntalam. Substance, country-made yellow paper, 18 x 3 inches. Folia, 60. Lines, 2-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and writing effaced in parts. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

The Abhijñanasakuntala of Kālidāsa is well-known to the public. It has been translated not only into several vernaculars of India, but into good many European languages also, and is highly appreciated by literary men of all countries. The text too has been published several times with or without commentaries.

कालिदासस्याभिज्ञानशकुन्तलं नाम नाटकं सुप्रसिद्धमेव, इदं कालिदासकृतं चेदतथा
“कालिदासस्य सर्वस्व” इति कथ्यते ।

No. 263. अभिज्ञानशकुन्तलम् । Abhijñanasakuntalam. Substance, country-made yellow paper, 18 x 3 inches. Folia, 28. Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

पुस्तकैश्च अभिज्ञानशकुन्तलमसंपूर्णं वर्तते ।

No. 264. अभिज्ञानशकुन्तलं । Abhijñanasakuntalam. Substance, country-made ash-coloured paper, 15 x 3 inches. Folia, 65, (of which foll. 1-6 as well as 38-44 are wanting). Lines, 6 in a page. Character, Nāgura. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

A third incomplete copy of the same work.

अभिज्ञानशकुन्तलस्यान्यत् खण्डितं पुस्तकम् ।

No. 265. अभिज्ञानशकुन्तलम् । Abhijñānaśakuntalam. Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 15. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

इदमपि पुस्तकं खण्डितं वर्तते ।

No. 266. अभिज्ञानशकुन्तलम् । Abhijñānaśakuntalam. Substance, country made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 29. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and worn out. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

अपरं खण्डितं पुस्तकम् ।

No. 267. अभिज्ञानशकुन्तलटीका । Abhijñānaśakuntalāṭīkā. Substance, country made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 135. Lines, 6-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the Abhijñānaśakuntala, entitled Arthadyotikā. Anonymous.

. Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

यत्तं धाजनि दशधा विधागतं यदयञ्जातं

दर्शयधर्मति पीड्यकं यद्भातं सम—

महदादिकस्य चाद्यम् ।

तेजस्तद्वयद्विमाख्यरूपयुग्मम् ॥ १ ॥

उद्दिश्य सूरनिखगां गतवतीः युत्वा कलिं शैशवे

यः साक्षात् करवाणि तामिति जटाजूटीपकण्ठं गतः ।

पीत्वा पुष्कलपुष्करेणु किमप्यचेति विस्मापयन्

पिबोर्विद्युद्वयस्रं विहितवान् पायात् गजास्यः स वः ॥ २ ॥

नाट्यं वेदादिमालोका ताण्डवं श्री विनिर्णयम् ।

स्वात्मनाभिनयन्तं तं प्रथममि महानटम् ॥ १ ॥

या लास्यसंप्रयोगेण शिवाराधनतत्परा ।

भवतां मृतये भूयात्-सा सदा सख्यमङ्गला ॥ ४ ॥

भाटिकाद्यभिनयोपगमनाद्याचाख्यमथ भरतं मुनिमीड ।

नाट्यताण्डवनिर्गोजनलोलाकांशेन परितोषितभगम् ॥

अथ नाटकादौ पृथ्वरङ्गाङ्गभूतामाशीरूपां चतुरस्रतालानुसारिणीमष्टपदां
गवधारी नान्दी पठति ।

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—अर्थदीप्तिकाभिधाभिज्ञानशकुन्तलीकारूपोऽयं प्रथमः ।

No. 268. हनुमन्नाटकं. Hanumanatakam. Substance, country-made white paper, 12 x 5 inches. Folia, 71. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly worm-eaten in parts. Prose and verse. Not correct. Complete.

This work, otherwise styled Mahanataka, is a drama on the exploits of Rāma. There is a legend connected with the work that it was originally composed by Hanumāna, the monkey-general of Rāma, and inscribed on slabs of stone. Vālmīki happened to read it and fearing that it would supersede his own epic on the subject, caused the stones to be thrown into the sea. There the work was lost for a long time. The stones were recovered during the reign of Bhoja Rāja of Dhāra, and deciphered and restored by one of his court Paṇḍitas, named Kāśīvara Miśra. The legend appears to be absolutely unreliable as the Mahānataka is simply a collection of the best slokas about Rāma to be found in classical Sanskrit Literature, put in a dramatic form. The work has been printed, and it has been noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 1739. Our codex differs from that of Dr. Mitra's only in the name of the last restorer. According to ours, the name of the Paṇḍit who restored it is Kāśīvara, while according to Dr. Mitra's it is Damodara Miśra.

हनुमन्नाटकमिदं सुप्रसिद्धमिव महानाटकेति नाम्ना मुद्रितम् ।

No. 269. हनुमन्नाटकं सटीकम् । Hanumannāṭakam saṭīkam. Substance, country-made white paper, 16 × 6 inches, bound like an ordinary book. Folia, 66. Lines, 5-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing destroyed in parts. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains the text of the same work with a commentary in both the margins, by Mohanadāsa Misra.

पञ्चकैश्चिन्, मोहनदासमिश्रकृतटीकासहितं महानाटकं वर्तते ।

No. 270. हनुमन्नाटकम् । Hanumannāṭakam. Substance, foolscap paper, 14 × 1 inches. Folia, 98. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the above mentioned work rendered into the modern dramatical form and reduced in bulk by Madhusūdana Misra. Hence it appears to be different from that noticed above. The verses at the beginning as well as at the end are not identical with those of the original work.

Beginning. नमो गणेशाय ।

विश्वेशी वः स पायाक्षिगुणसचिवतां याऽवलम्ब्यीनुवारं
विश्वद्रोक्षीनष्टस्थितिविलयमजः स्वच्छया निर्विभीते ।
ग्रथेयं गामतीत्य प्रभवति महिमा कीऽपि लोकत्र्यतीत
न्यक्तो यश्चतुराद्यैरपि निपुणतमीवीक्षणादिक्रियासु ॥ १ ॥
एष श्रील हनुमता विरचिते श्रीमन्महावाटके
वीरश्रीयुतरामचन्द्रचरिते प्रत्युद्भूते विक्रमः ।
मिश्रश्रीमधुसूदनेन कविना सन्दर्भसज्जीकृते
स्वर्गारीह्वणनामकीऽत्र नवमी गतीऽङ्क एवेत्यर्था ॥

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् मधुसूदनमिश्रपरिवर्तितस्वरूप महानाटकं विद्यते ।

No. 271. हनुमन्नाटकम् । Hanumannātakam. Substance, country-made white paper, 16 × 5 inches. Folia, 33. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten throughout, written by different hands, and writing injured in most parts. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

An incomplete copy of the original work.

पलकमिदमतीवजीर्णे किं च कौटुम्भिकमसंपूर्णं लघुनाटकं वर्तते ।

No. 272. हनुमन्नाटकम् । Hanumannātakam. Substance, country-made ash-coloured paper, 15 × 3 inches. Folia, 19. Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains an incomplete copy of Madhusūdana Miśra's version of the Mahānāṭaka.

पलकेऽस्मिन् मधुसूदनमिश्रपरिवर्तितं महानाटकमसंपूर्णं विद्यते ।

No. 273. अभिज्ञानशकुन्तलं सटीकम् । Abhijñānaśakuntalam satikam. Substance, country-made white paper, 14 × 6 inches. Folia, 71. Lines, 8-20 in a page. Character, Nāgara. Date, Śarvat 1788. Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the Abhijñānaśakuntala with explanatory notes in the margin. The readings differ in most parts from Bengali MSS., and agree with those of Paṇḍita Iṣvaracandra Vidyāsāgara's edition.

पलकेऽस्मिन् सटीकमभिज्ञानशकुन्तलं वर्तते ।

No. 274. जगन्नाथवल्लभं नाटकं । Jagannāthavallabham nāṭakam.
Substance, country-made white and green paper, 18 × 6 inches. Folia, 15.
Lines, 7-8 in page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not
old. Prose and verse. Not correct. Complete.

A drama on Kṛiṣṇa's life in Vṛindāvana by Rīmānanda Rāya, the
son of Bhavānanda Rāya. This piece was written at the request of
Pratāparudra, king of Cuttack, and was first represented in his
court in the spring season.

Beginning. श्रीश्रीराधाकृष्णभ्यां नमः ॥

स्वराशितविपत्रिकामुरजवेणमङ्गीतकं
विभङ्गितनुवल्लरीललितमुग्धदासोन्मग्नम्
वयस्यकरतालिकारणितनूपरैरुज्ज्वलं
गरारिनटनं सदा दिशन् शर्म्यं लोकोत्तमम् ॥

अपिच

स्मितं न च सितद्युतितरुलसल्लि नाभोरुहं
श्रुतिर्न च जगज्जय मनमिजस्य मीर्ज्ज्वलता ।
मुकुन्दमुखमण्डलं रभसमुखगोपाङ्गना
दृगखलभवी भ्रमः शुभशताय तं कल्पता ॥
कामं कामपथीनिधिमृगदृशामुद्गावयन्निर्भरं ।
चतः कौरवकाननानि यमिनामत्यन्तमल्लासयन्
वचः कीककुलानि शोकविकल्पाभ्यामेकान्तमाकल्पयन्
आनन्दं वितनीत् श्रीमधुरिपोर्वकापटेशः शशी ॥

नगराग्रेण गीयते ।

भद्रलसल्लयजपानतरलितचिकुरपरिगतकलापकं
साचितरलितनयनमभ्यशङ्कशङ्कलचिप्तसुन्दरीजननितकौतुकं ।
मनमिज केलिनन्दितमानसं भज च मधुरिपुमिन्दुसुन्दरवल्लरी-

मुखलालसं ॥ ४ ॥

लघुतरलितकम्बरं हसितनयसुन्दरं

गजपति प्रतापकद्वन्द्वदयानुगतमनुदिनं

सरसं रचयति रामानन्दराय इति चारु ॥ ५ ॥

End.

सद । इतः परं किन्ते प्रियं सम्पादयामि ।

कृष्णः । देवि इतः परमपि प्रियमस्मि ।

पञ्चैकीविंशस्त्रावलीभिरभितोनिस्तस्यमाणं न
दानन्दैकनिदानमणना प्राप्ता प्रसादात्तव ।
भूय सेयमलम्बि काचन दृष्टो धीयूषधारा मया
किम्मात परमस्ति दवि भुवन किञ्चितप्रिय सादृशा ।

मङ्गलगूर्जरौरागेण

परिणतशरदृशधरवदना
मिनिता पाणितन गुरुमदना ।
दवि किमिह परमस्ति मटिष्ट
वज्रतरसुकृतफलितमुदाष्ट ॥ ६
पिकेविधुसधुसधपावलिचरित
रचयन्ति मामधना सखभरित ।
प्रणयत् कल्प सखममित ।
गमानन्दभक्तिरुत्तरिगितम
तथापादमः ।

यदावदमतिमम प्रतिदिन गीपालनोद्यस्य य
भमवेत रक्ष्यमतदतुल्यो नास्त स्त्रीलधौ
तस्मिन् सदगतमानस एव कृपा दृष्टा भवत्या सदा
भाव्य यत्न निष्मिता व्रजववन माद समाप्राप्ति स

मट तथा इति निरुन्ता मन्व

Colophon.

इति राधासङ्गमानाभ पञ्चमाऽऽ इति रासानन्दरायकविवरचित
योजगन्नाथवत्सभ नाम नाटक ममान ई ॥ ० ॥ श्रीगीतान्दचन्द्रदास
दवशम्भय पुस्तकासद

विवरणम्—श्रीरासानन्दराय विरचित जगन्नाथवत्सभाभिषय आक्रान्ताचारतविषयकोऽय नाटक
निबन्ध ।

No. 275. दानकेलिकौमुदी । Dandakumudī Substūce,
country-made yellow paper 11 x 7 inches 14th, 19 lines, 11-17 in a
page Character, Bengali Date, 1 Appearance very old, worn out,
and writing slightly effaced in parts Verse and prose Generally
correct. Complete

A drama on the love of Kṛṣṇa and Rīdhā, belonging to the class
termed Bhanikā, by Rūpa, the author of the Vīṭaḍhamadhava etc,

The codex under notice contains the text in the middle and a commentary on it in both the margins.

Beginning. श्रीश्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ॥

मन्तः स्मरतयोऽन्ताजलकणव्याकोर्णपद्माङ्गुरा
 किञ्चित्पाटलिताञ्जला रसिकतोतसिक्तपूरःकृच्छती ।
 रुदायाः पथि माधवेन मधुरव्ययीयतारीक्षरा
 राधायाः किल किञ्चितः सत्यकिनी दृष्टिःमिथं वः क्रियान् ॥
 अपिच ।

विभुरपि कलशम् सदाभिवृद्धिं
 गुरुपि गौरवचर्यथा विहीनः ।
 मृगरूपचित्तवर्क्रिमाऽपि शुद्धी
 जयति सुरद्विषि राधिकानुरागः ॥
 नान्यत्नः । अवधारः अलमिति विस्मयेण ।

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम् - श्रीरूपगोस्वामिचरितदानकेलिनामकभाषाकाप्रबन्धोऽयम् ।

No. 276. मालतीमाधवं । *Malatīmādhavam.* Substance, country-made white paper, 8 x 1 inches, bound like an ordinary book. Folia, 130. Lines, 13-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and worm-eaten throughout. Prose and verse. Generally correct. Complete.

The codex contains a complete text of the *Mālatīmādhava*, noticed before in No. 243.

विवरणलूकपूर्वम् ।

No. 277. मालतीमाधवं सटीकम् । *Mālatīmādhavam saṭīkam.* Substance, foolscap paper, 15 x 12 inches, bound like an ordinary book. Folia, 178. Lines, 22-27 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Prose and verse. Not correct. Complete.

This codex contains the text of the *Mālatīmādhava* with the commentary of Jagaddhara.

পুস্তকেঃখিন্ মহামহীপাধ্যায়পণ্ডিতরাজমহাকবিরাজধর্ম্মাধিকারিশ্রীরামধরপণ্ডিতাশ্রম-
শ্রীজগদ্ধরবিরচিত টীকাসহিত মালতীমাধব বর্নিত ।

No. 278. अभिज्ञानशकुन्तलम् । *Abhijñānaśakuntalam.* Substance, foolscap paper. 10 × 8 inches, bound like an ordinary book. Folia, 143. Lines, 11 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1756. Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A complete copy of the *Abhijñānaśakuntala*, noticed in No. 262.

বিবরণশূন্যপুস্তকম্ ।

No. 279. मालतीमाधवटीका । *Mālatīmādhavāṭikā.* Substance, country-made white paper, 12 × 8 inches, bound like an ordinary book. Folia, 120, (of which fol. 1 is wanting). Lines, 11-23 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1835. Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing injured. Prose. Not correct. Complete.

This codex contains a commentary on the *Mālatīmādhava* by Jagaddhara.

পুস্তকেঃখিন্ মালতীমাধবস্য জগদ্ধরী টীকা বর্নিত ।

No. 280. রসমঞ্জরী । *Rasamanjari.* Substance, country-made white paper, 10 × 6 inches, bound like an ordinary book. Folia, 40. Lines, 19-20 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten-throughout. Verse. Generally correct. Complete.

A work in erotic poetry treating of Rasas or emotions, such as *Śringāra* etc., with a description of the characteristics of lovers and

their mistresses, entitled *Rasamañjari*, by *Mahāmahopādhyāya* *Bhānūdatta Mīśra*. See the *India Office Catalogue*, p. 335, No. 1211.

Beginning. योरास ।

आसीथं चरणे दधाति पुरतो निखीनतायां भुवि
स्वीयैव करेण कर्पति तरोः पुष्पं यमाश्रया ।
तस्य क्लिन्नकरित्वचा विरचिते निद्रातिभागेनिजे-
रन्तःप्रेमभरालसां प्रियतमामङ्गे दधानी हरः ॥ १ ॥
विवञ्जनमनीश्वरसस्यासङ्गतवै ।
एषा प्रकाशते श्रीमन्नानुना रसमञ्जरी ॥ २ ॥

तच्च रसपुष्पद्वारस्याभ्यर्हतत्वेन भायिका तावन्निरूप्यते ॥ सा च विधा
स्वीया, परकीया, सामान्यवनिता चेति ॥

End.

भाभ्वोकस्यन्दसन्दोहसुन्दरी रसमञ्जरी ।
कुर्वन्तु कवयः कर्णभूषणं कृपया मम ॥
तातो यस्य जनेश्वरः कविकलालद्वारभूडामणि-
दंशो यस्य विदेहभः सुमरितकिल्लोलकर्षीरिता
पयोनाम्नकृता न तेन कविना श्रीमानुना वीधिता
वाग्देवी श्रुतिपात्रिजातकुसुमस्पृङ्गाकरी मञ्जरी ॥ १२२ ॥

Colophon. इति श्रीमहामहोपाध्यायभानुदत्तमिश्रविरचिता रसमञ्जरी समाप्ता ॥

विवरणम्—रसमञ्जरीनामकी रसादिभेदविषयकीऽर्थ निवृत्त्यः ।

No. 281. रसमञ्जरीटीका । *Rasamañjarīṭikā*. Substance, country-made white paper, 12 x 6 inches. Folia, 35. Lines, 21-23 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

* A commentary on the above work, entitled *Rasamañjarīvivṛiti*, by Nāgeśa Bhaṭṭa, son of Śiva Bhaṭṭa

पुनर्लेखिन् शिवभट्टमनुनामिशभट्टकृता रसमञ्जरी टीका वर्तते ।

INDEX

TO

KĀVYA MANUSCRIPTS INCLUDING THOSE OF NĀṬAKA.

The figures against the names of the Manuscripts are their serial numbers in the Catalogue.

A

- Ābdullacaritam, 6.
Abhijñāna Śakuntalam, 262, 263, 264,
265, 266, 278.
————— satīkam, 273.
Abhijñānaśakuntalāṭikā, 267.
Ākhavarānāma, 5.
Amaruśatakam, 1.
Ānandalaharī, 2, 3, 4, 169.
————— ṭikā, 7, 172.
Anargharāghavam, 214, 215, 216.
————— ṭikā, 217, 218.
Āravya-yāmini, 163.

B

- Bālabhāratam, 89, 90, 91, 92.
Bhāminīvilāsaḥ, 240.
————— vyākhyā, 239.
Bhāratamāvitṛī, 196.
Bhaṭṭikāvyaṃ, 97, 101, 105, 106, 171, 175,
180, 191.
Bhaṭṭikāvya-Jayamaṅgalaṭikā, 98, 99,
102, 103.
————— ṭikā, 96, 205.
————— Bharata Mallikakṛitā,
101, 181.
————— Vaijayanti, 100.
Bhūparīkramamaṅgranthah, 79.

C

- Caitanyacandrodāyam nāṭakam, 225.
Caṇḍakaśikarī nāṭakam, 222, 223.
Candraśekharaśampuh, 42, 43.
Caurapañcāśikāvyam, 44, 50, 182, 183.
Citrāyājña nāṭakam, 224.

D

- Dānakelikaumudī, 275.
Daśakumāracaritam, 49.
Daśamukhabadhah, 46, 48.
Deśavālvivṛitīḥ, 69, 70, 71, 78.
Dhanāñjayavijayah, 226.

G

- Ghatakarpararī satīkam, 31.
Ghaṭakarparasṛiṅgāratilake, 161.
Gītagaurīpatīḥ, 47.
Gītagovindam, 34, 36, 37, 38, 107.
————— satīkam, 35.
Gītagovindatīkārasatarāṅgiṇī, 33.
Govardhanasaptasatīṭikā, 39.

H

- Hamsadūtām, 162, 168.
Hanumannāṭakarī, 268, 270, 271, 272.
————— satīkam, 269.
Hāsyaṛṇavam, 177.

J

- Jagannāthavallabham nāṭakam, 274.

K

- Kādambarī, 14, 194.
————— kathāsārah, 17, 41.
————— pūrvakhaṇḍah, 15.
————— uttarakhaṇḍah, 16, 194.
Kauṇmṛitam, 170.
Kārtavīryodayam, 13.
Kāśmīravaraṇaṭikā, 173.
Kavitāsāṅgrahaḥ, 12.
Kicakabadhakāvyam, 83.
Kīrātārjjunīam, 18, 19, 20, 22, 23, 40,
192, 193.
————— satīkam, 21.
Kīrātārjjunīaṭikā, 178.
Kṛiṣṇabhaktitarāṅgiṇī, 32.
Kṛiṣṇalīlānāṭikā, 221.
Kumārasambhavam, 24, 25, 26, 27, 28, 30.
Kumārasambhavaṭikā, 29.

M

- Māghaṭikā, 151.
Mahāvivācaritam, 242.
Mālatīmādhavam, 276.
————— nāṭakam sāmuvādam, 243.
————— prakaraṇam, 244.

Mālatimādhavam saṭikam, 277.
 Mālatimādhavaṭika, 279.
 Mālavikāgnimitram, 245, 246.
 Mathurānruddham, 241.
 Meghadūtam, 108, 207, 208, 209, 210.
 Meghadūtaṭikā, 109.
 Mṛicchakaṭikam, 252, 253, 254.
 Mṛicchakaṭikaṭika, 251, 255.
 Mṛigāṅkalekha, 256.
 Mudrārākṣasam, 217, 248, 249.
 Murārivijayam nāṭakam, 250.

N

Nagānanda nāṭakam, 227, 228.
 Naiṣadhacaritam, 59, 60, 179, 212.
 ————— saṭikam, 57.
 Naiṣadhacaritamuttarārdham, 84.
 Naiṣadhacarita-Narayaṇīṭika, 55, 113.
 ————— pūrvarddhaṭikā, 85, 204.
 ————— ṭikā, 56, 58, 61, 62, 63,
 64, 203, 204, 213.
 Nalodayam, 52, 53.
 ————— saṭikam, 51.
 Navaratnam, 187.
 Nemidūtam, 54.

P

Padāṅkadūtam, 66, 67, 68, 166, 189, 190.
 Padāṅkadūtaṭikā, 167, 188.
 Pāṇḍavavijayakāvyaṃ, 72, 73, 74, 75, 76,
 77, 80, 114.
 Patrakaumudī, 65.
 Prabodhacandrodayam nāṭakam, 229, 230,
 231, 232, 233, 235, 236.
 Prabodhacandrodayaṭikā, 234.
 Prākṛitasaptaśatī, 81.
 Prasanna-rāghavam nāṭakam, 237, 238.
 Puṇḍarikā, 82, 85.
 Purvaṇaiṣadhaṭikā, 85, 204.

R

Rādharaṣasudhanidhiḥ, 127.
 Rāgamalā, 125, 126.
 Rāghavapāṇḍaviyam, 128.
 ————— ṭikāśahitam, 129.
 Rāghavapāṇḍaviyaṭikā, 130.
 Rāghavaśaṁsam, 110, 111, 112, 115, 119,
 199, 200.
 ————— saṭikam, 116, 118.
 Rāghavaśaṭikā, 198, 206.
 ————— vivṛiḥ, 117.
 Rājatarāṅgiṇī, 131.
 Rāmakaṣṇakāvyaṃ, 134.
 Rāmāyāśataṭikam saṭikam, 132, 133.

Rasamañjarī, 280.
 ————— ṭikā, 281.
 Rasikañjanam, 124.
 Ratimañjarī, 120.
 Ratnāvalīnāṭikā, 257.
 Ritusamhāram, 10, 11, 186, 195.

S

Saduktikarpamṛitam, 156.
 Śālivāhanacaritam, 145.
 Samasyākalpalatā, 158.
 Saṁskṛitamāñjarī, 157.
 Śaṅkaracetovīlāsacampuh, 147.
 Śaṅkaradigvijayam, 202.
 Śantisātakam, 121, 152, 153, 197.
 ————— ṭikā, 154.
 Setucandrika, 160.
 Śmāhāsanadwatṛiṇīśatī, 164.
 Śiśupālavadham, 148, 149, 150.
 ————— ṭikā, 146, 151.
 Ślokaśaṅgrahaḥ, 123.
 Śṛīṅgaratīlakam, 122, 161, 184, 201.
 ————— saṭikam, 176.
 Śukasaptatī, 155.
 Śūryyaśataṭikam, 159.

T

Tiṭṭhaprabandhaḥ, 45.

U

Uddhavadūtam, 8, 9.
 Uttaracaritam, 219.
 Uttaracaritaṭikā, 220.
 Uttaraṇaiṣadhaṭikā, 203.

V

Vajrasūci laghuṭāṅkasahitā, 86.
 Vāsavadattā, 87.
 ————— ṭikā, 88.
 Veṇīśaṁhāram nāṭakam, 259, 260, 261.
 Vetālapañcaviṁśatī, 144.
 Vidagdhamadhavam nāṭakam, 258.
 Vidagdhamukhamandanam, 171.
 ————— saṭikam, 135,
 136.
 Viddhaśālabhañjika, 95.
 ————— vivaraṇam, 94.
 Vidvadbhūṣaṇam, 137.
 Vidvanmodatarāṅgiṇī, 93, 165.
 Vidyasundaram, 185, 211.
 Virudāvali, 138, 139, 141, 142.
 ————— vyākhyā, 140.
 Vṛihatkathāśaritsāgarasāraḥ, 143.

A
DESCRIPTIVE CATALOGUE
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS
IN THE LIBRARY OF THE
CALCUTTA SANSKRIT COLLEGE.

Prepared under the orders of the Government of Bengal,

BY
HRĪSHIKEŚA ŚĀSTRĪ,
SECOND GRAMMAR PANDIT, SANSKRIT COLLEGIATE SCHOOL,

AND
SIVA CHANDRA GUPTA, M.A., B.L.
LATE PROFESSOR, SANSKRIT COLLEGE .

VOLUME VII. ALAṆKĀRAH, CHANDAH, POLITICAL
SCIENCE & LEXICOGRAPHY MANUSCRIPTS.

CALCUTTA :
PRINTED BY J. N. BANERJEE & SON, BANERJEE PRESS,
119, OLD BOYTAKKHANA BAZAR ROAD.

1904.

अलङ्कारः ।

ALANKĀRAH.

No. 1. अलङ्कारचन्द्रिका । Alankaracandrikā Substance, country-made yellow, white, and reddish paper, 12 x 8 inches. Folia, 73 Lines, 9-16 in a page Character, Nāgara Date, Samvat 1868 Appearance, old Prose Not correct. Complete

A commentary on the Kuvalayananda, entitled Candrikā, by Vaidyanātha, son of Rāmacandra.

Beginning. श्रीमद्भागवतस्य नम

अनुचिन्त्य महानखी हरिलीचनचन्द्रिका ।

कुर्वन् कुवलयानन्दसदलङ्कारचन्द्रिकाम् ॥

चिकीर्षिताविज्ञमिद्वय इष्टदेवता स्मृति ॥

End.

चन्द्रालीक इति शरदागमसंज्ञकचन्द्रालीकमलभती ग्रन्थः, शरत्कालागम-
नेन चन्द्रालीक इति ग्रन्थ, तस्माच्च कुवलयानन्दः स्वग्रन्थीभूत, कुवलयस्य
कुसुदस्यानन्द इति च ग्रन्थ इति शिवमाप्ता ॥

विद्वद्भक्तमहामात्यरामचन्द्रात्मजन्मना ।

एता कुवलयानन्दप्रकाशनविशारदा ।

विदाकृतेषु विदासः काव्यतत्त्वविदास्वरा ॥ २ ॥

असौ कुवलयानन्दचन्द्रालीकोत्पत्तिरपि सन् ।

प्रतिष्ठा लभते नैव विनालङ्कारचन्द्रिकाम् ॥ ३००० ॥

Colophon.

इति श्रीमत्पद्मकव्यमाणज्ञानसद्रामभट्टात्मजवैद्यनाथकृतलङ्कारचन्द्रिका
कुवलयानन्दटीका सम्पूर्णा ॥ सम्वत् १८६८ समथ पौष शुद्ध १४ शनि ।

विवरणम्—श्रीवैद्यनाथकृतकुवलयानन्दटीकाभूतलङ्कारचन्द्रिकानामकोऽयं निबन्धः ।

No. 2. अलङ्कारटीका । *Alaṅkāraṭikā*. Substance, country-made white paper, 14 × 5 inches. Folia, 30, (of which foll. 2-11 are wanting, and written generally on one side of a folio). Lines, 12-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains an incomplete commentary on Abhinava Gupta's rhetorical work, *Dhanyālokalocana* or *Kāvyaḷokaṭikā*.

पुस्तकेऽस्मिन् अभिनवगुप्तव्याख्याऽसंपूर्णा वर्तते ।

No. 3. उज्ज्वलनीलमण्टिका । *Ujjvalanīlamanṭikā*. Substance, country-made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 34. Lines, 9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the *Ujjvalanīlamanī*, a rhetorical work of Rūpa. Anonymous.

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीरूपगोस्वामिकृतोज्ज्वलनीलमण्टिका वर्तते ॥

No. 4. अलङ्कारशेखरः । *Alaṅkāraśekharaḥ*. Substance, country-made yellow paper, 22 × 5 inches. Folia, 37. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, 1247 Bengali Era. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose and verse. Not correct. Complete.

A compendium of rhetoric compiled by Kesava Mīśra under the orders of Mānikyacandra of Tṛibhuti (Tirhut). It is a sort of commentary on the *Śaundhadanīsūtra*. It has been noticed in the India Office Catalogue, p. 346, No. 1197.

Beginning. श्रीगणपतये नमः ।

प्राणान् कथोदरीणां राधानयनान्तर्ध्वजं ।

तेजसमाशनीलं शरणागतवज्रपद्मं वन्दे ॥

स्वप्रकाशविदामन्दमयाय परमात्मने ।

अविद्यानिबिडध्वान्तभास्वराय नमस्तत्तम् ॥

यस्या काव्यकृता हिताय विहिता ये सम पूर्व्वं मया
 ते तर्कार्थवसंप्रवव्यमिनिभिः शक्याः वरं वेदितुं ।
 इत्यालोच्य हृदा मदालसवधूपादारविन्दकणत्-
 काञ्चीव ध्वनिकोमलोऽयमधुना प्रसूयते प्रक्रमः ॥
 आसीत् प्रत्यर्थिपृथ्वीरमणकमलिनीहृन्दहंसतमासः
 कीर्त्तिभाजत्सुशम्भान्वयकुसुदवलीयामिनीजीवनाथः
 राजद्राज न्यराजीमुकुटमणिगणप्रोक्तसत्पादपीठः
 प्रीदात् साम्राज्यलक्ष्मीशिशिलित नखो रामचन्द्रीऽवनीन्द-
 मिवाणि प्रतिपालयन् विजगतीं कीर्त्तीन्दुना ह्लादयन्
 भ्रूणां हृदयं प्रतापदहनैराचिन्दिवञ्चालयन् ।
 सर्व्वे स्वेन कृतार्थयन् विजगणान्देवान् मखैस्तीषयन् ॥
 एष प्रौढमनाशिराय वृभुजि सप्रार्णवां मेदिनीम् ॥
 लीराशोधिः शशीव श्रुतिरिववदनाहेधसो रामचन्द्रा
 दद्यादद्यात्प्रतापः समजनि समना धर्मचन्द्री नरेन्द्रः ।
 यस्याद्यापि प्रसन्नास्मत्सुभगमुखाः स्विदादश्चत्कपीला
 रोमाश्चस्तम्भभव्यास्विदशयुवतयो यस्य गायन्ति कीर्त्तिं ॥
 प्रत्यर्थिभ्रपनिरवशहाराज्यलक्ष्मी धम्मिल्लमाल्यमुरभीकृतमिचवर्गैः ।
 तस्मादजायत समस्तगुणाभिरामी माणिक्यचन्द्र इति राजकचक्रवर्त्ति ॥
 काव्यालङ्कारपारङ्गममतिरखिलक्याभ्रतां चक्रवर्त्ति
 सर्व्वेषामन् काव्ये सतिरतिनिपुणेत्याशये संनिवेश्य ।
 वेदान्त न्याय + । + + केशवं संनियुज्य
 श्रीमन्माणिक्यचन्द्रः क्षितिपतितिलको यस्यमेतं विधत्ते ॥

End.

तर्कप्रौढमतिः प्रशस्तकवितावल्लीक + + लीतमवः
 कीषव्याकरणप्रपञ्चचतुरीऽलङ्कारपारगमः ।
 श्रीयुत् केशवमिश्र + । + + नियुज्य स्वयं
 चक्रो शक्रसमः प्रबन्धमनलं भाणिक्यचन्द्री नृपः

Colophon.

इति महाराजाधिराजश्रीमाणिक्यचन्द्रकारिते न्यायाचार्यश्रीकेशवमिश्रकृते
 अलङ्कारविशयामरबन्धे ।

विवरलम्—श्रीयुतकेशवमिश्र-विरचितालङ्कारशंखराभिधाश्रीद्वधनिम्नवर्त्तितकपीऽलङ्कारनिबन्धो-
 ऽयम् ।

No. 5. उज्ज्वलनीलमणिकिरणलेशः । Ujjvalanīlamapikiraṇaleśah, Substance, country made white paper 12 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 9-11 in a page. Character, Bengali. Date ? Appearance, old. Prose and verse. Not correct Complete

A short commentary on the Ujjvalanīlamani, entitled Kirāṇaleśa. Anonymous.

Beginning श्रीश्रीकृष्णचैतन्यचन्द्राय नमः ।

अस्मिन्नालम्बना प्रीता कृष्णस्तस्य च वल्लभा ।

तत्र विषयालम्बनं नाथकचूडामणिः श्रीकृष्ण । यथा

पदव्युत्तिविनिर्दूतस्वरपराङ्मूर्त्तपीदगाति

दृग्धलकलानटीपटिमनीहारीणी

स्फुरन्नवघनाक्रान्ति परमदिव्यस्त्रीलानाधि

क्रियात्तत्र जगत्तयोद्यवतौभाग्यसिद्धिमदम ।

End. अथ गीण ।

स्वप्नं प्राप्तविशेषोऽस्य हरगीण इतीत्यने ।

दर्शनस्यदर्शनवर्त्मरीधारामवनविहारजलकेनिर्गशीचीय मीकाखिलादानलीला-

सधूपानादय अभन्ता एव ॥

Colophon. इत्युज्ज्वलनीलमणिकिरणलेशः सम्पूर्णः । यथादिष्ट इत्यादि ॥ * ॥ १

विवरणम्—किरणलेशाभिध उज्ज्वलनीलमणिमंलितटीकारूपोऽयं निबन्धः ।

No. 6. उज्ज्वलनीलमणिः (मटीकः) । Ujjvalanīlamaniḥ (saṭīkah). Substance, country made white paper, 16 × 6 inches. Folia, 140. Lines, 8-14 in a page. Character, Nagari. Date. ? Appearance, old. Verse. Not correct Complete

A Vaiṣṇava work of the nature of the Rasamañjarī, by Rūpa Gosvāmī. See India Office Catalogue, p. 346, No. 1197. The codex under notice contains also a commentary on the text, entitled Locana Rocanī, in both the margins.

Beginning of the Commentary. श्रीश्रीराधाकृष्णाय नमः ॥

सनातन समी यस्य न्यायान् श्रीलः सनातनः ।

श्रीवल्लभोऽनुजः सोऽयं श्रीरूपो जीवसङ्गतिः ।

श्रीहरिभक्तिरसाद्यतसिन्धो जाति पुरा दुरालोके ।

उज्ज्वलनीलमणो मम लोचनरीचन्यसौ विवर्तिः ॥

अथ स एव रसाद्यतसिन्धुप्रकाशकः पृथ्वे सर्वस्वादयपूर्वमुज्ज्वलाख्यं रसं
किञ्चिदेव विवृत्य क्षतकृत्यमन्यमानः संप्रति प्रिवत भागवतं रसमिति
न्यायेन अज्ञाव्यञ्जकथारभटं व्यञ्जयन्मुज्ज्वलनामयस्य विधाय तं रसमतीव
विवर्णन् श्रीमद्विजयदेवतमपि श्रीभगवन्तं निजगुरुमपि तं मन्वन् पार्थयत ॥१॥

Beginning of the Text. श्रीश्रीराधाकृष्णभ्यां नमः ॥

नामाकृष्टरसज्ञः श्रीनिनीद्रीपयन् सदानन्दम् ।

निजगुपीतमथदाश्री सनातनाया प्रभुर्जयति ॥

मुञ्चरसेषु पुरा यः संक्षेपेणादिता रक्ष्यत्वान् ।

प्रथगेन भक्तिरसराट् सविस्तरं ण्यते मधुरः ॥

End of the Text. अथमुज्ज्वलनीलमणिर्ग्रहणमहावीषसागरप्रभवः ।

भजतु तत्र भक्तैरकुण्डलपरिसराभरणैश्चिह्नं देवः ।

Colophon of the Text. इति श्रीकृष्णगास्त्रामिविवर्चिता महाकाव्यउज्ज्वलनीलमणिनामा
यस्यः समाप्तः ॥

End of the Commentary. यतः कृष्णस्य विजयविहारविकाशोऽर्थे स्वात्मिकनाय रक्षसि
प्रकटय्य सुतं श्रीमद्विजयनीलमणि ! । × । देवात अक्तः । स एष
इति न तु सकृच्चतव । इति संयोगभेदाः ॥

सनातनसमा यस्य ज्ञायान् शूलः सनातन ।

श्रीवक्त्रभाऽनुजः सोऽयं श्रीरुग्निजीवमङ्गलितः ॥

Colophon. टीकेयं सनाता लोचनरीचनीनालो ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् लोचनरीचनीनामकटीकासहितः श्रीरूपगोस्वामिविवर्चित उज्ज्वल-
नीलमणिनामप्रेयालङ्कारप्रबन्धा वर्तते ।

No. 7. कविकल्पलता । Kavikalpalatā. Substance, country-made
yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 55. Lines, 7 in a page. Character,
Bengali. Date, Appearance, old, and worn out. Verse. Generally
correct. Complete.

A manual of rules for poetical composition, by Devesvara Kavīśvara, son of Vābhāṭa or Vāgbhāṭa, the prime minister of the king of Mālava. But the Colophon of the codex under notice reads श्रीमाघचैतन्य विरचित कविकल्पलताया, in which it is difficult to find out the meaning of माघचैतन्य, unless it be a surname of the author. See the India Office Catalogue, p. 338, No. 1178; also the Report of a search for Sanskrit and Tāmil MSS. for the year 1893—1894, Madras, p. 80, No. 32.

Beginning. श्री नमो गणेशाय ।

गङ्गावारिभिरुलिताः फणिकणैरुत्पलवासन्निखार-
रत्नैः कोरकिताः सितांशुकलया स्मरैकपुष्पाग्रयः ।
आनन्दानुपरिप्लुताच्छिहृतभृगुधूमैर्मिलद्दोहदा
नान्यं कल्पलताफलं दधतु वीरभीष्टं जटा धूर्जटे ॥
मानवेन्द्र महासायश्रीमन्नाभटनन्दनः ।
देवेश्वरः प्रतनुते कविकल्पलतामिमाम् ॥
प्रतिभाभावितात्मानः कवित्वं ते न कुर्वते ।
अन्यत्र कविताधानकृश्ला विरलाः पुनः ॥
यदन्यैर्वर्म न क्षणं तव सचरतीमम ।
पटं पटं प्रस्थानतः सन्तः सन्तु विचारकाः ॥
कविशिञ्जाशतं वीर्यं कवोन्द्रानुपजीव्य च ।
निबद्धेयं मया धीरास्वरितश्रीकमिद्वये ॥
सुवत्सरस्य भवका सद्दालिपिशीलिता ।
कविकल्पलता मेयममला परिशील्यताम् ॥
शब्दश्लेषकथार्थाव्यायत्वारम्भका इह ।
ते चतुःपञ्चषट्सप्तकुसुमैरन्विताः क्रमात् ॥
सर्वं विनश्यति विहाय कवित्वमेकं
कार्यं साकमिति कस्य नहि प्रसिद्धम् ।
एतद्विस्तृत्य भुवि कल्पलतासु काव्य-
सम्पत्तयः समतिभिः सततं निषेव्या ॥
आविष्कृतो वसुमतीश्वरेण देवेश्वरेण
कविनामधिलासकेन
काव्यज्ञमानसमुद्रे तु भ्रमावाकल्पमेव
शुचिकल्पलतावतारः ॥

End.

Colophon. इति श्रीमाघचैतन्यविरचितकविकल्पलताया अष्टमं कुसुमं ॥ समाप्तः ।
ययः ॥ श्रीरामः ।

विवरणम्—कविकल्पलताभिधकाव्यरचनानुकूलनिग्रमविषयकः कथिदलङ्कारनिबन्धः श्रीदेवे-
नरविरचितः ।

No. 8. कविकल्पलताटीका । Kavikalpalatāṭīkā. Substance, country-made yellow paper, 16 × 5 inches. Folia, 66. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose Not correct. Complete.

A commentary on the Kalpalatā, different from that noticed the India Office Catalogue, p. 339, No. 1183. Anonymous.

Beginning. नमो गणेशाय ॥ इदानीं हृदयजननानुसरणेन निजयन्त्र्य प्रामाण्यं
निदर्शयति ॥ कविशिल्यादि—भी धीराः पण्डिता इयं कविकल्पलता
मया निबद्धा किमर्थं त्वरितं शीघ्रं श्रीकानां सिद्धये सम्पत्तये, किं कृत्वा
कविशिक्षाशतं वीत्य कवयः शिष्यन्तऽनया इति कविशिक्षाः कवित्वोपाय
ग्रन्थालेषा शतं अमंकातं दृष्ट्वा कविन्द्रान् कविश्रेष्ठान् उपजीव्य अनुशील्य च
तभ्यः श्रुत्वा कवित्वोपायप्रसरमिति यावत् ॥

End. यदित्यर्थं वाक्यार्थवर्णनं मनुजदेवाथर्थ-भूतं नरदानवदेवतानां विभ-
चमत्काररूपं । इति समस्य वितयघटितमर्थं योऽभिमन्ता मन्यमानः
स प्रगे प्रातः प्रातः प्रयातः ॥ प्रत्यक् पथोनिधितटं अलाचलसन्निहित-
समुद्रतीरं ॥

Colophon. इति कविकल्पलताटीका समाप्ता ॥ * ॥ * ॥ * ॥

विवरणम्—कविकल्पलताटीकारूपोऽयं निबन्धः ।

No. 9. काव्यप्रकाशः । Kāvyaṇprakāśaḥ. Substance, foolscap paper, 16 × 5 inches. Folia, 80. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose and verse. Not correct. Complete.

A well-known work on Rhetoric, by Mammāṭha Bhaṭṭa, a Kāśmīrī Paṇḍita, complete in ten chapters or Ullāsas. Editions of the work have been published in Calcutta. See the India Office Catalogue, p. 314, No 1136.

विवरणम्—मम्मटभट्टविरचितः खलु काव्यप्रकाशमिधोऽलङ्कारनिबन्धः सुप्रसिद्ध एव विद्वत्समाजेषु ।

No. 10. काव्यप्रकाशः । Kāvya-prakāśaḥ. Substance, country-made colourless paper, 14 × 5 inches. Folia, 56. Lines, 6–12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten in parts. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

An incomplete copy of the same work.

विवरणलूक्तपूर्वम् ।

No. 11. काव्यप्रकाशटीका । Kāvya-prakāśaṭīkā. Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on Mammāṭha's Kāvya-prakāśa. Anonymous.

पुस्तकं दृष्ट्वा काव्यप्रकाशस्य काचित् खण्डिता टीका वर्तते ।

No. 12. काव्यप्रकाशः । Kāvya-prakāśaḥ. Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 52. Lines, 4–9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणानुक्तपूर्वम् ।

No. 13. काव्यप्रकाशटीका । Kāvya prakāśaṭīkā. Substance, country-made red and white paper, 18 × 4 inches. Folia, 16 (of which folio 1 is wanting). Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains an incomplete copy of Gadādhara's commentary on the Kāvya-prakāśa.

पुस्तकेऽस्मिन् गदाधरकृतकाव्यप्रकाशटीका खण्डिता वर्तते ।

No. 14. काव्यप्रदीपः । Kāvya pradīpaḥ. Substance, country-made white paper, 12 × 4 inches. Folia, 98. Lines, 5-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1732. Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose. Not correct. Incomplete (having neither a beginning nor an end).

A commentary on Maṃmaṭha Bhaṭṭa's Kāvya prakāśa by Govinda Mahāmahopādhyāya. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No 3022. See also Burnell's Catalogue, No 155a.

पुस्तकेऽस्मिन् महासहोपाध्यायश्रीगीविन्दाकरविरचितप्रदीपाभिधकाव्यप्रकाशटीकाऽसम्पूर्णा विद्यते ।

No. 15. काव्यप्रदीपः । Kāvya pradīpaḥ. Substance, country-made white paper, 14 × 5 inches. Folia, 169. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1884. Appearance, not old, but slightly worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Complete.

A complete copy of the same work.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

सीतार्द्रव्याः प्रथमतमयः केशवस्यात्मजन्मा
श्रीगोविन्दोऽखिकरकवेः प्रेमपात्रं कनीशान् ।
श्रीमन्नारायणचरणयोः सम्यगाधाय चित्तं
नत्वा सारस्वतमपि महः काव्यतत्त्वं व्यनक्ति ॥

End.

परिशीलयन्तु सन्तो मनसा सन्तोषशीलेन ।
इममद्भुतं प्रदीपं प्रकाशमपि यः प्रकाशयति ॥
दीपिकाहितयं काव्ये प्रदीपहितयं सुतौ ।
स्वमतौ सम्यगुत्पाद्य गोविन्दः शर्म्य विन्दति ॥

Colophon. इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीगोविन्दठक्कुरकते काव्यप्रदीपे अर्धालङ्कार-
निर्णयानाम् दश (म १) उक्तासः ॥ १ ॥ समाप्तय प्रदीपः ॥ श्रीसंवत् १८८४
फाल्गुन वदी पक्षौष्ठ्या ६ बुधवासरे रघुवरदयालकयेष दत्तपठनाय
लिखितमिदं शुभम् ।

विवरणन्तुपूर्वम् ।

No. 16. काव्यप्रदीपोद्योतः । Kāvya-pradīpodyotah. Substance, country-made white paper, 14 × 4 inches. Folia 136 (of which folia 1-98 are wanting). Lines, 4-15 in a page. Character, Nāgārā. Date, Samvat 1844. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Pradīpa, by Nāgojī Bhaṭṭa, son of Śiva Bhaṭṭa Upādhyāya. The codex under notice contains only the latter portion of the work.

Colophon. इति श्रीमदुपाध्यायपनामकशिवभट्टसुतसतीर्गभजनगोजीभट्टकते काव्य-
प्रदीपीयते दशम उक्तासः ॥ श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥ श्रीनर्मदायै नमः ॥
संवत् १८४४ भाद्रपद कृष्ण ८ कुलमंडनेन लिखितं काश्या नर्मदातीर-
वासिना महाराष्ट्रेण विष्णुदत्तात्मजेन श्रीरामार्पणमस्तु ॥

विवरणम् - श्रीनगोजीभट्टविरचितकाव्यप्रदीपटीकाभूतीयोताभिधीऽयं निबन्धः ।

No. 17. काव्यप्रदीपोद्योतः । Kāvyaṣradīpodyotah. Substance, country-made white paper, 14 × 4 inches. Folia, 88. Lines, 15-17 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Not correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणान्तुक्तपूर्वम्

No. 18. काव्यप्रदीपः । Kāvyaṣradīpaḥ. Substance, country-made colourless paper, 14 × 5 inches. Folia, 172. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1821. Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

Noticed before in No. 14.

विवरणान्तुक्तपूर्वम् ।

No. 19. काव्यसारसंग्रहः । Kāvyaśārasaṅgrahaḥ. Substance country-made white paper, 14 × 4 inches. Folia, 80. Lines, 1-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

A treatise on poetics in three parts,—*viz.*, (1) Kāvyaśārasaṅgraha, (2) Baraṇasaṅgraha, and (3) Subhāsitasaṅgraha, by Śrīnivāsa. The author has written it after the style of the Sāhitya darpaṇa, *i.e.*, he has laid down rules in Kārikās which he himself explains. The codex under notice contains the first part only. See Burnell's Catalogue, No 55a.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ बालबीधनार्थं काव्यसारसंग्रहचयं कर्तुमिच्छन् यय
कुन्दनरायशान्त्यं सम्प्रदायाविच्छेदाय च समुचितेष्टदेवतानुस्मरणकथं
मङ्गलं यस्यादौ निबध्य चिकीर्षितं प्रतिजानीते ।

अहृतं बालसुन्दरे संगृहीतजगत्तयं ।

अथी मनसि संगृह्य कलयं संग्रहचयम् ॥ १ ॥

उदरे संगृहीतजगत्तयं अथी मनसि संगृह्य कलयं संग्रहचयम् ॥ १ ॥ उदरे
संगृहीतजगत्तयं अतएव अहृतं बालं बालश्रीविद्यागोपालकृष्णं अथी

अथपरिमाणे मनसि मातृकावत् संगृह्य यन्मसमाप्तिपर्यन्तं श्रीयन्ने व संयुक्तं
यद्यं कलये करीमौति मञ्जवः ॥

End.

अचीत्प्रेक्षासमासीत्कीरेककालयोः समप्राधान्येन संकरः । एवं भेदा-
न्तरमपि प्रवृत्त्यान्तरे द्रष्टव्यं ॥

Colophon.—At the end of the first chapter इति श्रीनिवासस्य कृतौ काव्य-
सारसंग्रहत्रये संग्रहवयस्कृत्तिसरणिः and at the end of the
last chapter, इत्यष्टालङ्कारप्रकरणं समाप्तं । इति लघुसंग्रहः
समाप्तिसंग्रहः ।

विवरणं—श्रीनिवासकृतः काव्यसारसंग्रहाभिः काव्यस्वरूपादिविषयकः ग्रन्थविशेषः ।

ग्रन्थेऽस्मिन् ग्रन्थकृतां साहित्यदर्पणकाररीत्या स्वकृतकारिका व्याख्याताः ।

No. 20. काव्यादर्शः । Kāvyaḍarśaḥ. Substance, country-made
yellow paper, 16 x 4 inches. Folia, 49. Lines, 4-6 in a page. Character,
Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Gen-
erally correct. Complete.

A well-known work on rhetoric, with rules and examples in
verse, entitled Kāvyaḍarśa or looking-glass of poetics, by Daṇḍin,
the author of Daśakumāracarita. The work has undergone several
editions. See Burnell's Catalogue, p. 55a.

Beginning.

चतुर्मुखसुखाशीजनहंसधूमसम् ।
मानसे वसतां दीर्घं सञ्जगता मरुत्वती ॥
पूर्वशास्त्राणि संगृह्य प्रयोगानुपलब्ध च ।
यथासामर्थ्यमस्याभिः क्रियते काव्यलक्षणम् ॥

End.

व्युत्पत्तिबुद्धिरमुना विधिदर्शनेन ।
मार्गेण दीपगुणयोर्विशवर्त्तिनीभिः ।
वाग्भिः कृताभिसरणी मदिरेक्षणाभिः
धन्यो युवेव रमते लभते च कौर्त्तिम् ॥

Colophon. • इत्याचार्यदण्डिनः कृतौ काव्यादर्शे द्वितीयः परिच्छेदः ॥ समाप्तीऽर्थः ॥

विवरणम्—श्रीमदाचार्यदण्डिकृतकाव्यादर्शाभिधोलङ्कारनिर्देशाद्यम् ।

No. 21. काव्यादर्शटीका। Kāvyaḍarśaṭikā. Substance, country-made red and yellow paper, 15 × 3 inches. Folia, 151. Lines, 3-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the Kāvyaḍarśa. Anonymous.

Beginning. नमो नमो गर्भशाय ॥ ताम्रित यस्यादावुपनिवर्णात् चतुर्मुखित सरस्वती
वाग्निधत्ता देवा सम चिते दीर्घ चिरकालं वसतां क्रीडनपरा भवत् ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—काव्यादर्शटीकाकृपायं निबन्धः ।

No. 22. काव्यादर्शः। Kāvyaḍarśaḥ. Substance, foolscap paper, 10 × 7 inches, bound like an ordinary book. Pages, 121. Lines, 11-15 in a page. Character, Nagara. Date, Śaka 1782, Sāvat 1917, Bengali era 1267. Appearance, not fresh. Verse. Not correct. Complete.

Another complete copy of the same work.

विवरणस्तूक्तपूर्वम् ।

No. 23. काव्यादर्शः। Kāvyaḍarśaḥ. Substance, country-made yellow paper, 20 × 5 inches. Folia, 18. Lines, 1-8 in a page. Character, Bengali. Date 1824, A.D. ? Appearance, not fresh. Verse. Not correct. Complete.

A third copy of the same work.

विवरणस्तूक्तपूर्वम् ।

* We find the following words just after the colophon, शरहरनयन-
सूची, indicating the number 1635, but the era is not clearly mentioned,
though the date of copying is distinctly given as above.

No. 24. काव्यालङ्कारवृत्तिः । Kāvya-lāṅkāra-vṛttiḥ. Substance, country-made white paper, 16 × 4 inches. Folia, 33. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1881. Appearance, old, slightly worm-eaten, and torn in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A short commentary on the Kāvya-lāṅkārasūtra,—an elaborate treatise on poetry and rhetoric, entitled Kāvya-lāṅkāra-vṛtti, by Vāmaṇācāryya. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 215. But in his *Bik. Catalogue*, p. 284, No. 610, we find a work under the name of Kāvya-lāṅkāra by Rudrata, which appears to be a different work, as it is complete in 16 chapters while the work under notice has 5 chapters only.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

प्रणम्य परमं ज्योतिर्वामनेन कविप्रिया ।

काव्यालङ्कारमन्त्राणां स्वार्थः वृत्तिर्विधीयते ॥

End. अवाहिनस्याविवक्षितत्वात् स्वस्वामिभावमात्रं विवक्षितं, तेन मिदमिन्द्र-
वाहनमिति ।

सदमन्त्रो मया शृङ्गा विविच्यान्येन दर्शिताः ।

अनयेव दिशा कार्यं शिष्याणां सत्यवेक्षणम् ॥

Colophon. इति श्रीवामनाचार्यकृतो काव्यालङ्कारमञ्जरी पञ्चमाधिकरणे द्वितीयोऽध्यायः । समानं प्रार्थान्गकपद्यमभिकरणमिति * काव्यालङ्कारमञ्जरी समाप्ता । शुभं भवतु संवत् १८८४ यावण कृष्ण १२ अश्विासुरे समाप्तमिदं ।

विवरणम्—श्रीवामनाचार्यकृतकाव्यालङ्कारमवृत्तिरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 25. कुवलयानन्दः । Kuvalayānandaḥ. Substance, country-made white and yellow paper, 10 × 4 inches. Folia, 59. Lines, 5-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

The well-known manual of poetic figures by Apyadiksita, son of Raṅgarāja. It was written at the request of Venkata, king of Vijaya-

nagara. and is based on the Candrālōka of Jayadeva. This work has been often printed in India. See the India Office Catalogue, p. 335, No. 1161, and also Dr. Mitra's *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 1692.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अमरीकवरीभारभमरीमुखरीकृत ।
 दूरीकरीतु दूरितं गौरीचरणपङ्कजम् ॥ १ ॥
 परस्परतपःसम्पत्फलायितपरस्परौ ।
 प्रपञ्चमातापितरौ पार्श्वौ जायापती शुभः ॥ २ ॥
 उदाह्य योगकलया हृदयाञ्जकीर्णं
 धनैश्चिरादपि यथाकचित्कृत्यमाणः ।
 यः प्रम्फुल्लयितरते परिपूर्णरूपः
 श्रेयः समादिशन् शार्थातिकं मुकुन्दः ॥ ३ ॥
 अलङ्कारेषु बालानामवगाहनसिद्धयः ।
 ललितः क्रियते तेषां लल्यलक्षणमेश्वरः ॥ ४ ॥
 येषां चन्द्रालीके दृश्यन्ते लल्यलक्षणश्रीकाः ।
 प्रायस्तत्रैव तेषामितरेषां त्वभिन्नवा विरच्यन्ते ॥ ५ ॥

End.

अम्, कुवल्लयानन्दमकरोदयदीक्षितः ।
 नियोगाद्वेकटपतेर्निरुपाधिरुपाधिः ॥
 चन्द्रालीकोविजयते शारदागमसम्भवः ।
 तथा कुवल्लयानन्दा यत्प्रसादादभेदयः ॥

Colophon. इति श्रीमद्वैतविद्याचार्यश्रीभगवान्कलजलधिकौस्तुभश्रीरङ्गराजाध्वरीन्दु-
 वरदम्नोरप्यदीक्षितस्य कृतिः कुवल्लयानन्दः समाप्तः ॥ ग्रन्थसंख्या १८११

विवरणम् — कुवल्लयानन्दाभिधसुप्रसिद्धालङ्कारनिबन्धोऽयम् ।

No. 26. कुवल्लयानन्दः । Kuvalayānandah. Substance, country-made white paper, 12 x 5 inches. Folia, 20. Lines, 9 in a page. Character, Nāgarā. Date, ? Appearance, very old. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

An incomplete copy of the same work.

विवरणन्तुक्तपूर्वम् ।

No. 27. कुवलयानन्दः । Kuvalayānandaḥ. Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 9-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and written by different hands. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

A second incomplete copy of the same work.

विवरणन्तुक्तपूर्वम् ।

No. 28. कुवलयानन्दविषमपदव्याख्या । Kuvalayānandavisama-padavyākhyā. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 20. Lines, 4-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worn eaten in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A short commentary on the Kuvalayānanda, explaining only difficult words and passages, entitled *Ṣaṭpadānanda* by Nāgeśa Bhaṭṭa Śrīkāla.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । गोरीचरणपङ्कजसिन्धुं परिणाम असरीत्यादि विशे-
षणस्य माभिप्रायत्वात् परिकरः ॥ कवरीभारं सीगन्थाटागता भ्रमस्य
इत्यर्थः ।

End. कुवलयानन्दे रसगङ्गाधरोद्भाविनदृषयाद्धारत्वात्कृतसरसगङ्गाधरसम्यक्प्रकाशे
दृष्टव्यः ।

Colophon. इति श्रीकालीपनामकनागेशभट्टविरचितकुवलयानन्दोद्यविषमपदव्याख्या-
रूपः षट्पदानन्दार्थो गन्धः समाप्तः ॥ ६०० श्रीकृष्णाय नमः ॥ श्रीरामराम
राम राम राम राम राम ।

विवरणम्—श्रीनागेशभट्टकृतकुवलयानन्दविषमपदव्याख्यारूपोऽयं निबन्धः ।

No. 29. अलङ्कारचन्द्रिका । Alaṅkāracandrikā. Substance, foolscap paper, 15 × 5 inches. Folia, 84. Lines, 4-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Kuvalayānanda, entitled Alaṅkāracandrikā, by Vaidyanātha, son of Rāmabhadra Tatsat. Dr. R. Mitra has noticed this work in his Bik. Catalogue, p. 283, No. 607, but he seems to be somewhat mistaken about the name of the author. From the incorrect reading of the first verse in his MS., “कुर्वे कुवलयाणन्दः सदलङ्कारचन्द्रिकाम्”, he has formed an entirely wrong impression about the work. He speaks of it as a comprehensive treatise on rhetoric by Kuvalayānanda. The correct reading, however, is “कुवलयाणन्दसदलङ्कारचन्द्रिका”. The expression “कुवलयाणन्द-चन्द्रिका” is a compound word, meaning a commentary of the name of Candrikā on the rhetorical work, Kuvalayānanda. Again, misunderstanding the meaning of the last couplet,

असौ कुवलयाणन्दश्चन्द्रालीकीत्यतोऽपि सन् ।
प्रतिष्ठां लभते नैव विनालङ्कारचन्द्रिकाम् ॥

he says that this work for a time was known also by the name of Kuvalayānanda. But the real meaning of the verse is that, although the text, Kuvalayānanda, is based on the Candraloka, it can not serve its purpose without the aid of the Candrikā.

Beginning. श्रीगणपतये नमः ॥

अनुचिन्त्य महालक्ष्मीं हरिलीलचन्द्रिका ।
कुर्वे कुवलयाणन्दसदलङ्कारचन्द्रिकाम् ॥

चिकीर्षिताविघ्नसिद्धय इष्टदेवतां स्मृतिं अमरौति —

End.

विहङ्गन्दमहामान्यरामचन्द्रात्मजम्ना ।

विदुषा वैद्यनाथेन कृतलङ्कारचन्द्रिका ॥

एनां कुवलयाणन्दप्रकाशनविशारदाम् ।

विदाकुर्वन्तु विद्वांसः काव्यतत्त्वविदावराः ॥

असौ कुवलयाणन्दश्चन्द्रालीकीत्यतोऽपि सन् ।

प्रतिष्ठां लभते नैव विनालङ्कारचन्द्रिकाम् ॥ १०० ॥*

Colophon. इति श्रीमत्पद्माक्षप्रमाणज्ञ तत्सद्रामभद्रात्मज-वैद्यनाथ-कृतालंकारचन्द्रिकाख्या कुवलयानन्दटीका सम्पूर्णा ॥ * ॥ * ॥ * ॥

विवरणम्—अलंकारचन्द्रिकाभिधकुवलयानन्दटीकारूपोऽयं निबन्धः ।

No. 30. चन्द्रालोकटीका । Candrālōkaṭīkā. Substance, country-made white paper, 10 × 1 inches. Folia, 10. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgarā. Date, ? Appearance, old. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the Candrālōka, a treatise on rhetoric, entitled Ramā, by Vaidyanātha Pāya Guṇḍa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्ये नमः ॥

हन्दावने खेलति राधिकासमं

कर्णावतंसीकृतफुल्लपद्मः ।

रङ्गः समालम्ब्य श्ररत् सुधांशुं

कलंकितामाप स पातु माधवः ॥ १ ॥

नला गुरुं वैद्यनाथः पायगुण्डेति कीर्तितः ।

व्याख्यां रमाख्यां कुरुते चन्द्रालोके विलासिनीम् ॥

यस्यसमाध्यादिप्रतिबन्धकशमनाय स्तुष्टदेवतातिरिक्तदेवतामङ्गलस्य निषिद्ध

तथा सकलमूलभूतत्वेन समुचिततया च श्रीमद्भाग्यदेवतावस्तुनिर्देशादि-

रूपं मङ्गलमाचरन् जयदेवनामा कविः शिष्यशिष्यायै व्याख्यात-

श्रीतृणामनुषंगतीमङ्गलाय च निबध्नाति ।

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—श्रीवैद्यनाथपायगुण्डनामधेयविरचितचन्द्रालोकटीकारूपोऽयं निबन्धः ।

No. 31. . चन्द्रालोकः । Candrālōkaḥ. Substance, country-made yellow paper, 15 × 4 inches. Folia, 24. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct. Complete.

A treatise on poetic figures, entitled *Candrāloka*, complete in ten chapters, by Jayadeva, surnamed *Piyūsavarṣa*. This is the original work which Apyadikṣita has extensively used in writing his *Kuvalayānanda*. It has been noticed in the India Office Catalogue, p. 316, No. 1158. In the Report on a search for Sanskrit and Tāmil Manuscripts for the year 1893-94, page 81, Apya dikṣita is mentioned as the author of the *Candrāloka*, and the following passage from *Dīpikā*, a commentary on the *Kuvalayānanda*, is quoted from the Catalogue of the India Office Library in support of the statement. 'काव्यं यशसेऽर्थकृतं इत्यादिकं प्रामाणिकपण्डितोक्तं राजप्रसादादिकमभिहितं । एवं हि श्रूयते अप्यदीक्षिता नाम चन्द्रालोकं नाम ग्रन्थं चिकीर्षुः पण्डितरङ्गराजपुत्रः सपितुराज्ञया वेंकटाद्रिराजसुपजगाम । स च राज्ञाभ्यर्थितश्चन्द्रालोकं नाम ग्रन्थं चकार ।' &c.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥

उच्चैरस्यति मन्दतामरसता जायत्कलहैरव-
ध्वंसं हस्तयते च यासु मनसामङ्गासिनी मानसे ।
धृष्टोद्यन्मदनाशमार्च्चिरमला लोचयौ दर्शिका
मा नेवत्रितयोव खण्डपरशीर्वाग्देवता दीव्यतु ॥

End.

न योगादेरावतनं न संकेतनिकेतनं ।

इत्या निर्वृत्तशब्दोऽयं मुख्यया स्ताभिधायया ॥

Colophon. इति चन्द्रालोकान्तकारेऽभिधानिरूपणीनास दशमी मयूखः ॥ ० ॥ १ ॥
समाप्तथायं ग्रन्थः ॥

विवरणम्—योजपदेवविरचितचन्द्रालोकाभिधीऽलकारमिबन्धः कुवलयानन्दमूलीभूतः मू-
सिद्ध एव ।

No. 32. प्रतापरुद्रिः । *Pratāparudriḥ*. Substance, country-made colourless paper, 10 × 5 inches. Folia, 127 (of which foll. 1-4 are wanting). Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date ? Appearance, very old, and worn out. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

A manual of rhetoric in nine chapters by Vidyāranya. Noticed in the India Office Catalogue, p. 338, No. 1176.

Beginning. नास्ति ।

End. नास्ति ।

Colophon. इति विद्यारण्यकृता गुरुप्रकरणं समाप्तम् ॥

विवरणम् — श्रीविद्यारण्यविरचितालंकारनिबन्धविशेषः । ग्रन्थस्यास्यैतदेव देशिष्य' यन् प्रताप-
रुद्रयशःप्रख्यापकैरेव स्वरचितश्लाकाविशेषैरवलम्बनाणामुदाहरणानि दत्तानि ।

No. 33. दशरूपकं सटीकं । Daśarūpakam saṭīkam. Substance, country-made white paper, 12 x 5 inches. Folia, 103. Lines, 4-8 in a page. Character, Nāgara. Date, 1880 (Śaka ?). Appearance, very old, worm-eaten throughout, and torn in parts. Prose and verse. Not correct. Complete.

A short commentary on the Da-arūpaka of Dhanañjaya, entitled Daśarūpālōka, by Dhanikā. The codex contains the text also.

Beginning. श्री नमः योगेशाय ॥ इह सदाचारं प्रमाणयद्भिरविघ्नैः प्रकरणस्य समा-
प्राप्तमिष्टयोः प्रकृताभिमतदेवतार्थनैमस्कारः क्रियते श्लोकद्वयेन ।

नमस्तस्मै योगेशाय यत्कण्ठं पुष्करायते ।

सदाभोगधनध्यानां नीलकण्ठस्य ताण्डवं ॥

दशरूपानुकारेण यस्य सादयन्ति भावकाः ।

नमः सर्वविदे तस्मै विणवे भरताय च ॥

यस्य कण्ठः पुष्करायते सदङ्गवदाचरति सदाभोगेन घनध्यानी निविडध्वनि
नीलकण्ठस्य ताण्डवे उद्भूते नृत्ये, तस्मै योगेशाय नमः ॥

End.

रथं जुगुप्सितमुदारमथापि नीच-

सुगं प्रमादिगहनं विकृतं च वल्गु

यद्वाप्यवल्गुकविभावकभाष्यमानं

तत्रास्ति यत्र रसभावमुपैति लोके ॥

विष्णोः सुतेनापि धनञ्जयेन

विहङ्गनीरागनिबन्धहंतुः ।

आविष्कृतं मुञ्जमहौशगीष्ठी-

वैदग्ध्यभाजा दशरूपमेतत् ॥

Colophon.

इति विष्णुमूर्धनिकस्य दशरूपवल्गोके चतुर्थः प्रकाश

व्योमाद्रिनागवसुभूमिति सुवर्ष

सासिन तस्य मलपचगतान्तकाति ।

वारे कवेर्द्विजवरेण किल व्यन्निधि

श्रीकाशिनाथकविना दशरूपमेतत् ॥

शीरामचन्द्रपदपञ्चजत्रघरीकी
 वाराणसीजननजातमहाप्रभावः ॥
 काव्याष्टदीर्घगुणचारुविचारदली
 हस्ताक्षरेरलिखितदस्तां विजाग्रः ॥

२ ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ ॥ ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन्नालोकाख्यआख्यासहितं दशरूपकं वर्तते ।

No. 34. दशरूपकं सटीकम् । *Daśarūpakam satīkam.* Substance, country made white paper, 12 × 1 inches. Folia, 93. Lines, 1-8 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, very old. Prose and verse. Not correct. Complete.

This codex contains also the same commentary with the text.

विवरणलूतप्रवचम् ।

No. 35. रसगङ्गाधरः । *Rasagāṅgādharaḥ.* Substance, country-made yellow paper, 16 × 6 inches. Folia, 309. Lines, 2-11 in a page. Character, Nagara. Date, Śaivāt 1917. Appearance, not fresh. Prose and verse. Not correct. Complete.

A somewhat diffused treatise on rhetoric by Jagannātha Bhaṭṭa Paṇḍita Rāja, son of Peru Bhaṭṭa Sūri. This work is now in course of publication. See the India Office Catalogue, p. 349, No. 1203.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

स्रुतापि तरुणातपं कथयथा हरन्तो नृणां
 मभङ्गुरतनुलिपां दलयिता शतैर्वधुतां ।
 कलिन्दगिरिनिन्दिनीतटसुरद्रुमालम्बिनो
 मदीयमतचुम्बिनो भवतु कार्प कादम्बिनो ॥ १ ॥
 ग्रामज्जानेन्द्रभिर्भीरुधिगतनिखिलब्रह्मविद्याप्रपञ्चः
 काणादीराक्षपादीरपि गहनगिरो यो महन्द्रादवेदोत् ।

देवादेवाभ्यगोष्ठ स्मरहरनगरे श्रामनं जैमिनीयं
 शेषाकप्राप्तशेषासलभणितिरभत् सर्वविद्याधरो यः ॥ २ ॥
 पाषाणादपि पीयूषं स्यन्दते यस्य लीलया ।
 तं वन्दे पेरुभद्राख्यं लक्ष्मीकान्तं सहागुरुम् ॥ ३ ॥
 निमग्नेनक्लेशैर्मनलजलधिरत्नरुदरं
 मयीद्वीती लोके ललितरमगङ्गाधरमणिः ।
 हरन्नलध्वान्तं हृदयमधिकुटी गुणवता-
 मलङ्कारान् सर्वानपि गलितगर्वान् रचयतु ॥ ४ ॥
 परिष्कृष्ट्वन्वयान् सहृदयधरोणाः कतिपयं
 तथापि क्लेशो मं कथमपि गतार्थो न भविता ।
 तिस्रीन्द्राः मञ्जीभं विदधतु पयोधेः पुनरिमं
 किमते नायासो भवति वितथी मन्दरगिरेः ॥ ५ ॥
 निम्नाय नूतनमृदाहरणानुरूपं
 काव्यं मयात्र निहितं न परस्य किञ्चित् ।
 किं सञ्जितं मुमनसां मनसापि गन्धः
 कस्तूरिकाजननशक्तिभृता सृगेण ॥ ६ ॥
 मननतरितोर्णविद्यार्णवी जगन्नाथपण्डितनरेन्द्रः ।
 रसगङ्गाधरनामो करोति कृतकैर्न काव्यसीमांसाम् ॥ ७ ॥
 रसगङ्गाधरनामा मन्दर्भाऽयं चिरं जयतु ।
 किञ्च कुलानि कवीनां निमग्नसम्पत्तिरं जयतु ।

End.

कासारवतीधरा मनोज्ञतरा कः पावनः स्त्रीलीक्यां
 श्रीकमलाकचकस्तूरिकार्कलपल्लवाकराय
 श्रीनन्दवर्द्धनाय नमः ॥

शुभं भूयात् । सिद्धिरप् । श्रीवृन्दावनविहारिणे हारिणे नमः । संख्य
 ६५०० सम्बत् २२२७ ।

Colophon.

नास्ति ।

विवरणम्—श्रीजगन्नाथपण्डितराजविरचितरसगङ्गाधराभिधोलङ्कारनिबन्धोऽयम् ।

No. 36. रसगङ्गाधरः । Rasagaṅgādharaḥ. Substance, country-made yellow paper, 14 × 7 inches. Folia, 366. Lines, 3-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in most parts. Prose and verse. Not correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणन्तु पूर्वम् ।

No. 37. रसगङ्गाधरः । Rasagaṅgādharaḥ. Substance, country-made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 48. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

An incomplete copy of the same work.

विवरणन्तु पूर्वम् ।

No. 38. रसगङ्गाधरः । Rasagaṅgādharaḥ. Substance, country-made white paper, 12 × 4 inches. Folia, 365. Lines, 3-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worm-eaten throughout. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A copy of the same work.

विवरणन्तु पूर्वम् ।

No. 39. रसतरङ्गिणी । Rasatarāṅgiṇī. Substance, country-made white paper, 15 × 6 inches, bound like an ordinary book. Folia, 25. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1852. Appearance, very old, and worn out. Prose and verse. Not correct. Complete.

An exposition of the theory of poetic sentiments, complete in eight chapters, by Bhānūdatta Mīra of Mithila. See the India Office Catalogue, p. 353, No. 1211.

Beginning. श्रीसरस्वत्ये नमः ॥ श्रीराधाय नमः ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥

लक्ष्मीमान्नाय लक्ष्मीर्ज्ञानमसृजहमन् श्रीचयन् यज्ञतल्लून् ।
 क्षवं श्रीणाक्षि पश्यन् समिति दशमुखे वोढ्य रोमाक्षमर्त्तम् ॥
 हृत्वा ह्येङ्गवीनं चकितमपसरन् स्त्रीच्छरत्केर्दिगन्तान्
 मिस्रन् दन्तेन भर्षि तिलमित्र तल्लयन् पातुसापोतवासाः ॥ १
 भारत्याः शास्त्रकान्तरभान्नायाः श्रेयकारिणी ।
 क्रियते भागुना भार्गवमा रमतर्ङ्गिणी ॥ २
 बाणो कसल्लिना भार्गवया रमतर्ङ्गिणी ।
 हंसाः कृताधियन्त्र युक्तमवप्रतोयताम् ॥ ३ ॥
 गिरान्द्विव तर्ङ्गिण्या वारय प्रवारणान् ।
 यद्भविष्यति लोकानामाविर्लो विरलो रसः ॥ ४ ॥

End. यावद्भानोः कृता कार्प कालिन्दो भवि नन्दते ।
 तावत्तद्वत् सं भार्गवया रमतर्ङ्गिणी ॥

Colophon. इति श्रीसकलकविकल्पामनाथगणपतितनयभानुदत्तविरचितायां रमतर्-
 ङ्गिण्यां षष्ठस्तोत्रः ॥ ८ ॥ अन्तं भवत् १८५२ मिति भादो सुदि शप्तमिकी
 समाप्ती यव्यः ॥ इति सुभ पटलस्थिमाषो दाशम्य ।

विवरणम् - श्रीभानुदत्तमथविरचितरसस्वरूपार्दिनरूपकरमतर्ङ्गिणीनामकी निबन्धविशेषः ।

No. 40. रमतर्ङ्गिणी । Rasataranginī. Substance, country-made white paper, 12 × 6 inches. Folia, 22. Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaivāt 1815. Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing injured in most parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text up to the end of the 8th chapter.

विवरणन्तृक्तपूर्वम् ।

No. 41. रसतरङ्गिणी । Rasataranginī. Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 38. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1744. Appearance, very old, and worn out. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A third copy of the same work.

विवरणन्तु पूर्वम् ।

No. 42. रसप्रदीपः । Rasapradīpah. Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 44. Lines, 2-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1872.* Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Prose and verse. Not correct. Complete.

A different work on the same subject and under a different name, by Prabhākara Bhaṭṭa, son of Mādhava Bhaṭṭa Mahāmahopādhyāya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

स्वस्विसस्वा कुचकुम्भस्विवि

विलोकमानं प्रतिस्विसमानम् ।

प्रचण्डगुच्छं परितः क्षिपन्त

ह्रस्वमालम्बनमाश्रयामः ॥ १ ॥

कलयन् कल्याणचयं रघुकुलतिलकः कुलीपास्य ।

यस्य प्रसादललात् कपिभिरक्तुपारलङ्घनं विहितं ॥ २ ॥

यस्यान्तरादिशेषो यः स्यादस्मिन्नर्सा तु गुणगृह्यैः

अवधार्यता रसज्ञै रज्ञै रितरैर्नरैर्मम किम् ॥ ३ ॥

इह तावत् काव्यम्यानेकप्रयोजनप्रयोजकत्वेऽपि रससंवेदनजन्यं सुखमेव सुख्यं
प्रयोजनम् ।

End.

व्योमाकूपारभूमीशसंवत् गणितवत्सरै ।

एकान्तविश्ववर्षेऽपि प्रवर्त्तयं कृतो मया ॥ ४ ॥

दीषापहाररुचिरी विमलो रससन्निभः कोऽपि ।

विलसतु रसप्रदीपो यावत्कल्पं जगन्नितम् ॥

* The date of the composition of the work is “व्योमाकूपारभूमीश संवत्गणित-
वत्सरै”, Samvat 1170.

Colophon. इति श्रीमहिषद्वन्द्वारकचन्द्रवन्दनोद्यपादारविन्दवन्दनसुरपुरन्दरजगद्गुरु-
महामहोपाध्यायभट्टमाधवतनूजनिप्रभाकरीद्वीते रसप्रदीपे व्यञ्जनानिरूपणी
नाम तृतीयांशः समाप्तः । संवत् १८७२ वैशाखकृष्णदशम्याम् ॥

विवरणम्—श्रीप्रभाकरभट्टविरचितरसप्रदीपाख्यो रसविषयक एव काव्यत्वं प्रबन्धः ॥

No. 43. शृङ्गारमरसो । Śringārasarasi. Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 29. Lines, 2-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose and verse. Not correct. Complete.

A treatise on amorous sentiments, entitled Śringārasarasi, or a deep tank of amorous sentiments, by Misrabhava, son of Misra Bhaṭṭaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

गजमुखममरप्रवरं सिद्धिदे विघ्नहर्तारं ।
गुरुमवगमनयनप्रदामिष्टकरीमिष्टदेवती वन्दे ॥
कवितारमरसिकानां मानसहंसा इह प्रमाद्यन्ताम् (?) ।
इति भावेन क्रियन्सुरसा शृङ्गारमरसौघम् ॥
यः रूपया परकाव्ये दूषणमपि भयणं (कर्तुं ?) ।
तस्य पुंसो मम काव्यं प्रकाशनौघं न दृष्टम् ॥

End. अथ वायुवर्णनम् ।

मलयोच्चलानिलीयं चन्दनतनुमङ्गतः शीतः ।
सोपि दधीति मनीयन्मन्ये क्षणिकतृकृतः सङ्गात् ॥
दक्षिणवातकपीतमनुनी (तरुणी ?) स्तनमण्डलाङ्गने शनकैः ।
सुरतश्चमजलकणिकातण्डुलभक्षणं कर्तुं ॥

Colophon. इति श्रीमिश्रभट्टकतनयश्रीमन्मिश्रभावाविरचिता शृङ्गारसरसौ संपूर्णा ।
शुभमस्तु । रामस्येदं पुस्तकम् । ग्रन्थसंख्या ५५० ।

विवरणम्—श्रीमहावमिश्रविरचितशृङ्गारसरसीनामकशृङ्गाररसप्रधानश्रीकमयीयं निबन्धः ।

No. 44. वाभट्टालङ्कारः । Vābhattālaṅkārah. Substance, country-made colourless paper, 13 × 6 inches. Folia, 8. Lines, 15-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Complete.

A treatise on Rhetoric named after the author, Vābhṭṭa or Vāgbhṭṭa. Noticed in the India Office Catalogue, p. 330, No. 1153.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ।

श्रिये दिशतु वी देवः श्रीनाभयजिनः सदा ।
 मोक्षमार्गे सतां व्रते यदागमपदावली ॥
 साधुशब्दाद्यसम्बन्धं गणालङ्कारमुच्यते ।
 स्फुटगौतमसीपितं काव्यं कर्त्तुं कौत्स्यं ।
 प्रतिभा कारणं तस्य व्युत्पत्तिस्तु विभूषणं ।
 + श्रीतपतिरुद्रभ्यास इत्याद्यकविमत्कथा ॥

End.

सक्तं अधिकं सदाधिपं जनपायतान-
 विच्छेदकं त्रिसदनं कृतदातृजातम् ।
 हृदय विभं हृदि विभक्षितं (च १) रागवन्तं
 + सदाद्यसम्बन्धकं सगाडम् ॥

इति हारवन्तः । एवमन्येपि ज्ञातव्याः ।

Colophon. इति वाभट्टालङ्कार पत्र. परिच्छेदः समाप्तः ॥

विवरणम्—अलङ्कारनिबन्धोऽयं ग्रन्थकृताभेव सुप्रसिद्धः ।

No. 45. वाभट्टालङ्कारटीका । Vābhattālaṅkāratīkā. Substance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 120. Lines, 13-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the Vābhattālaṅkāra. Anonymous.

Beginning. श्री नमो जिनाय ॥

श्रीमान् श्रीआदिनाथः श्रियमिह दिशतु श्रियसौ श्रियसौ वी
 विधाणः सौमभय हृदयमतिश्रवः शङ्कराभः + + + +
 संयुती + + + + भव्या परिकलिततनुर्वर्णनीयोद्वाहीने-
 विभूषणे सुवर्णं मुदितशिवरिणी भाति + + कामजिता ॥

प्रभावविभवा वा संपत्तिज्ञादामदक्षिणं
 सृशामि शिरसा सौचगुरुपादरजःकणम्
 बालानां सुखबोधाय स्वस्याङ्गशरणाय वा ।
 बाभटालेकतः कुर्वे व्याख्यां संक्षेपयुक्तितः ॥

एतत् शास्त्रस्याविघ्नपरिममाप्तये श्रीबाभट + + विशेष्टेष्टद्विता-
 नमस्कारमाह—

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—बाभटालेकारटीकारूपोऽयं निबन्धः ।

— — —

No. 46. वाणीभूषणम् । Vāṇibhūṣaṇam. Substance, country-made yellow paper, 12 × 1 inches. Folia, 15. Lines, 4-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly worm-eaten throughout. Prose and verse. Not correct. Complete.

A treatise on versification by Dāmodara. Noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 3149, and also in the India Office Catalogue, p. 305, No. 1097.

Beginning. श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

राजत् कञ्जरराजि-कृतिविमलीदृष्टदृक्कल क्लावलि
 भाजदभीगिकणामणिप्रविलसन्मुक्तामणियामणि
 पाटाभोजभुजङ्गफुत्कृतिरण्यञ्जरीरमञ्जुद्युति
 श्रेयो वः शिवशैलराजसुतयोर्दयादभिन्नं वपुः ॥
 सन्तौह यद्यपि महाकविसम्पृणीत-
 यस्यास्तथापि मम वालिशताविलासः ।
 सम्पूर्णशारदविधावुदयं प्रपन्ने
 किञ्चाम नाम्बुदयमसति तारकापि ॥

End. मावाहतमिह प्रीतं चत्वारिंशत्तद्वयाधिकम् ।

चयोदशाधिकशतं वर्षावृत्तिमितौरितम् ॥

Colophon. इति श्रीदामोदरविरचितं वाणीभूषणं सम्पूर्णम् ॥ क ॥ क ॥ क ॥ श्रीरामो
विवरयते ॥ क ॥ क ॥ क ॥

* विवरणम् - श्रीदामोदरसमिविरचितवाणीभूषणाभिधकाव्यनिर्माणाश्रिताविषयकः प्रयत्नः ।

No. 47. सरस्वतीकण्ठाभरणम् । *Sarasvatikanthābharanam* Sub-
stance, country-made white paper, 15 × 6 inches. Folia, 160. Lines, 8-11
in a page. Character, Nagari. Date, Samvat 1882. Appearance, very
old, worn out, and slightly worm-eaten in parts. Prose and verse. Gen-
erally correct. Complete.

An elaborate treatise on poetics in five chapters (*parichehas*),
attributed to king Bhōja of Dhūrā. The first *paricheha* treats of
the *Kāvya-lakṣaṇa* and includes *Doṣagunavivaraṇa*, the second of the
Śabdālaṅkāralakṣaṇa, the third of the *Arthālaṅkāraṇirūpaṇa*, the
fourth of the *Śabdārthālaṅkāraṇirūpaṇa* and the fifth of the *Rasa-
rūpaṇirūpaṇa*. Noticed in the *India Office Catalogue*, p. 322,
No. 1153, and also in the *Notices of Sanskrit MSS* by Dr. R. Mitra,
No. 3143. See also the *Bikanir Catalogue*, p. 287, no. 617. It is a
well known rhetorical work, published by the late Ānanda Mohana
Baḍua of Assam.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अनिर्गुणाः पदं वाक्यमित्याह्यदचतुष्टयम् ।
यस्याः सत्त्वादिभेदेन वाग्देवी तामुपास्महे ॥
निर्दयं गुणवत् काव्यमनैकारैरलङ्कितम् ।
रसान्वितं कविः कुर्वन् कीर्तिं प्रातिष्ठ विन्दति ॥
दीर्घाः पदानां वाक्यानां वाक्यायानां च षोडश ।
हयाः काव्ये कश्चिन्मर्थे तानेवार्था प्रचक्षते ॥

End.

यावन्मूर्द्धि हिमाशुकन्दलवर्जितं सर्वाङ्गिनी धूर्जटे
यावच्चक्षुः कौमुदमन्विकृतं (तत्) लक्ष्मोर्मुरङ्गापणः ।
यावच्चक्षुः कौमुदमन्विकृतं कश्चिज्योर्ध्वं धनुः कौमुदं
भयात्तावदियं कृतः कृतधियां कर्णावतंसोत्पलम् ॥

Colophon.

इति श्रीसहाराजाधिराजश्रीभोजदेवविरचितं सरस्वतीकण्ठाभरणान्तकारि
रमविवेचनः परिच्छेदः समाप्तः ॥ ॥ शमभक्त ॥ ॥ क ॥ ॥ क ॥
सांवाय नमः ॥ सेवत् १८१२ भाद्रपदमासतृतीयां रवीं समाप्तिमश्रुतम् ॥

विवरणम् - महाराजश्रीभीमराजविरचितः सरस्वतीकण्ठाभरणं नामालङ्कारप्रबन्धः सुप्रसिद्ध
एव ।

No. 48. सरस्वतीकण्ठाभरणम् । *Sarasvatīkaṇṭhābharapam.* Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 339. Lines, 4 in a page. Character, Bengali. Date, Bengali era 1249. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in many parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणं लूक्यम् ।

No. 49. सरस्वतीकण्ठाभरणटीका । *Sarasvatīkaṇṭhābharapāṭikā.* Substance, country-made white paper, 16 × 6 inches. Folia, 108. Lines, 3-12 in a page. Character, Nagari. Date, Samvat 1882. Appearance, very old, worn out, and worm-eaten in parts. Prose. Not correct. Incomplete (upto the end of the third Paricheḍa).

A commentary on the *Sarasvatīkaṇṭhābharapam*, entitled *Ratna-darpaṇa*, by Ratneśvara Kaviśvara Mahāmahopādhyāya.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

एकेन यस्य यमितः प्रमदेव देह-

शार्ङ्गन राजति प्रमानिव चापरेण ।

तत्त्वक्रमादथ च न प्रमदा प्रमान् वा ।

श्रेयानि वर्द्धयन्तु स ह्यरशासनी वः ॥ १ ॥

श्रीरामसिंहदेवेन दीर्घखदलितविषा ।

क्रियतेऽर्वतिभूपालकण्ठाभरणदर्पणः ॥

कण्ठाभरणमनर्थं वाग्देवो रत्नदर्पणीत्सङ्गे ।

यस्मिन् पश्यन् निभतं प्रकाशमर्त्वाङ्गलावण्यम् ।

यन्यारम्भे समुचितेष्टदेवतानमस्कारेण शिष्टाचारमनुवर्त्तते । अनिरिति ।

End.

प्रस्फुरन् वाग्देव्याः कण्ठाभरणकौतुकम् ।

मयि प्रहसनोद्धर्ता तत्त्वाने रत्नदर्पणम् ॥

* At the beginning the name of the author is given as *Śrīrāma Siṃha*, while in the Colophon the work is attributed to *Ratneśvara*. It seems that *Ratneśvara* was a Pandit in the court of king *Ramasīṃha* and that he waived his own claim to the authorship in favour of his king and master.

Colophon.

इति महामहोपाध्यायवरकेश्वरकवीश्वरविरचिते रत्नदर्पणनाम्नि सरस्वती-
कण्ठाभरणविवरणेऽर्थालङ्कारस्तौयपरिच्छेदः ॥ रत्नेश्वरी नाम कवीश्वरी-
ऽसौ विराजते काव्यसुधाभिषेकैः दत्तकवक्त्राद्भूत + + + तसुन्दरी
पल्लवयुगलजन्म ॥ * ॥ श्रावणमासे कृष्णपक्षे दशम्यां भौमवासरे लीला ॥
श्रीसंवत् १८८२ ॥ श्रीगुरुचरणकमलभ्यः ॥

विवरणम्—रत्नदर्पणाभिधः सरस्वतीकण्ठाभरणटीकारूपोऽयं निबन्धः ।

No. 50. साहित्यदर्पणटीका । *Sahityadarpanaṭikā.* Substance, country-made yellow paper, 15 × 5 inches. Folia, 173. Lines, 6-9 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1622.* Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the *Sāhityadarpaṇa*, entitled *Sāhityadarpaṇa-vivṛiti*, by Rāmacaraṇa Tarkavāgīsa, an inhabitant of the Rādhā districts in western Bengal. It has been published with the text. Noticed in the India Office Catalogue, p. 337, No. 1174.

Beginning.

वागीश्वरीसरसगीतगुणप्रवाहं
सारस्वतीमततमेवितपादपद्मम् ।
हमाद्रिमारकतशेखरकान्तमोशं
वन्दे खगेन्द्रभुजसौलिंगतं सुकुन्दम् ॥
श्रीविश्वनाथकविराजकृतिप्रणीतं
साहित्यदर्पणमतिस्थगितप्रमथं ।
श्रीमहाधयचरणं शरणं गुरुणाम्
यत्नेन रामचरणौ विवृणोति विप्रः ॥
यः परः परगुणप्रकाशने
लब्धवर्णनिकरी जयत्यसौ ।
दीपगानरचिताघमञ्जया
यात्यधः पिपिनराजिरञ्जसा ॥

सप्तमिज्ञानप्रत्यययमनमानभिमते प्रकटदोषप्रकरविघटिताद्वकाव्यादि-
निरूपणे सत्यप्यलंकारयन्यनिकरे तेषामभीष्टमदुष्टकाव्यादिनिरूपणमव्याहृत-

* Date of composition.

राज्ञान्तमलेकारयस्यसारभमाणः प्रथमकारिकायाः सरस्वत्याराधनप्रयुक्त-
नार्थनिर्वाहप्रयुक्तिपरतां प्रकाशयितुमवतरणिकां स्वयमेव शय्यकृदाह—

End.

वस्तुतस्तु मुखचन्द्रं पश्यामीत्यादां यथा समासहयसम्भवात् सन्देहस्थे-
हापि परिहृत्यसमाहर्षस्वति प्रकृतयोनिशब्दद्वयसम्भवात् सन्देह एवेत्येव
धेये ॥ एवं च एकपदवृत्तिसङ्करस्थोदाहरणं संसारध्वान्तविष्वंसहंस इत्या-
द्यवगन्तव्यम्, यथा वा

संनोविदं सेरीजाचि स्मरशक्त्या सुनिर्भर ।

सा चिद्विजने गाढं स्वास्थमालम्बते लघु ॥

इत्युदाहरणमुन्नेयमिति ॥ २ ॥

Colophon.

इति योगरामचरणतर्कवागीशभट्टाचार्यविरचितया साहित्यदर्पणविवर्ती दशमः
प्रकाशः ॥ * ॥ * ॥ अक्षिपक्षरमचन्द्रसंस्कृते हायने शकवसुम्भरापतेः ।
श्रीलालरामचरणायजन्मना दर्पणस्य विवर्तितः प्रकाशितः ।

दीपं कञ्च वीक्ष्य मन्त्रमन्तर्थादिवाः शपन्त्यत चैत्

तन्मां न व्ययधृदगुरोरपि गिरां निर्दोषणा दर्शयः ।

कृतावाणां मतिमादधाति यदमो गटार्थमन्दीपना

दानन्द वितर्नति यः शृणुविदां तन्मास्मामीचयसः ॥

विवरणम्—रामचरणतर्कवागीशविरचितसाहित्यदर्पणटीकारूपोऽर्थे निबन्धः सुप्रसिद्ध एव ।

No. 51. साहित्यदर्पणटीका । Sāhityadarpanāṭikā. Substance,
country-made yellow paper, 18 × 6 inches. Folia, 160. Lines, 8 in a page.
Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Not correct.
Incomplete.

An incomplete copy of the same work.

विवरणलृकपूर्वम् ।

No. 52. साहित्यदर्पणटीका । Sāhityadarpanāṭikā. Substance,
country-made yellow paper, 15 × 6 inches. Folia, 200. Lines, 9-11 in a
page. Character, Bengali. Date of the work, 1622, and that of the copy,
1277 Bengali era. Appearance, not fresh, and written by different hands.
Prose. Not correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणलृकपूर्वम् ।

No. 53. साहित्यदर्पणः। Sāhityadarpaṇaḥ. Substance, country-made yellow paper, 15 × 5 inches. Folia, 159. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Not correct. Complete.

The standard manual of Alankāra and literary criticism written in the fifteenth century on the banks of the Brahmaputra, by Visvanātha Kavirāja, son of Candraśekhara Mahākavicaandra. It consists of ten chapters or Paricheḍas. The first treats of the Kāvyaalakṣaṇa, the second of Śabda, Artha and their varieties, the third of Rasa, the fourth and fifth of Dhvani, the sixth of Drama, the seventh of Doṣa, the eighth and ninth of Guṇa and Rīti respectively, and the tenth of Alankāra. Noticed in the India Office Catalogue, pp. 336-337, No. 1173. Also in the Bikānir Catalogue, No. 615, p. 286. This work has undergone several editions; some times with the commentary of Rāmacārāṇa Turkavāgīsa, in Calcutta, Bombay, etc. and has been translated into English by Babu P. Mitra of Benares.

Beginning. श्रीं नमोगर्गशाय ॥ यस्यास्मिन्निर्बिम्बेन प्रारक्षितपरिसमाप्तिकानी
वाङ्मयाधिकृततया वाग्देवतायाः साक्ष्यमाधत्ते ।
शरदिन्दुसुन्दरदक्षिणेतसि सा मं गिरां देवी ।
अपहृत्य तमः सन्ततमयानखिलान् प्रकाशयतु ॥

End. अथ पञ्चमसमाप्तस्य इत्येकाग्र्यं पथिकश्यामायितेत्युपमा पथिकसामा
जिकेश्वरिति रूपकं प्रविष्टं ॥

श्रीचन्द्रशेखरमहाकविचन्द्रमु-
श्रीविश्वनाथकविराजकृतं प्रबन्धं
साहित्यदर्पणममुं सुधियां विलीक्य
साहित्यतत्त्वमखिलं सुखमेव विभ ॥
यावत् प्रसन्नेन्दुनिभानना श्री-
नीरायणस्याङ्गमलं करोति ।
तावन्मनः सम्प्रदयन् कवीना
मेष प्रबन्धः प्रथितोऽयम् लोके ॥

Colophon. इति साहित्यदर्पणे दशमः परिच्छेदः ॥ ० ॥ * ॥

विवरणम्—साहित्यदर्पणाभिधोऽयं सुप्रसिद्धोऽलङ्कारनिबन्धः ।

No. 54. काव्यप्रकाशटीका उदाहरणचन्द्रिका । Kāvya-prakāśa-tikā-udāharanacandrikā. Substance, country-made yellow paper, 21 x 6 inches. Folia, 150. Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1773, Samvat 1908, Bengali era 1258,* A.D. 1852. Appearance, old. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Kāvya Prakāśa on the poetic extracts quoted by the author, Mammāṭha, for the purpose of illustrating the rules laid down in his work, entitled Udāharanacandrikā, written in 1740 Śaka, by Vaidyanātha, son of Rāmacandra Bhaṭṭa Sūri and grandson of Viṭṭala Bhaṭṭa. See the India Office Catalogue, p. 329, No. 1151.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

निज (?) भक्त धुरीणस्य तिरुकरुः गतीयसीम् ।

संभादादिः कृताकारं नमामि कुलदेवतम् ॥ १ ॥

गङ्गाद्वासितमौलि यन्दुकलालितशेखरः सततं ।

अङ्गीकृतगरलोजयति जयन्तिपतिर्जगति ॥ २ ॥

यत्पदांबुरुङ्गदन्धमिलिन्दीकृतमानसाः ।

भक्ता भवन्ति सिङ्गीनां सदनन्तामुपायद् ॥ ३ ॥

उत्तुङ्गकन्धयुगमान्द्र विलिप्तचार-

सिन्दूरपूरकचिराय गजाननाय

दूरानताखिलसुपञ्चिकिरीटरत्न

* नीराजिताप्रियुगलाय सदा नतीऽस्मि ॥ ४ ॥

आधाय हृदि वाग्देवीचरणाम्बुजमादरात् ।

कुर्वे प्रकाशसंबज्ञासुदाहरणचन्द्रिकाम् ॥ ५ ॥

चिरन्तनकृता व्याख्याः समालीय यथामति ।

रचिता वैद्यनाथेन रामचन्द्रात्मजश्रवा ॥ ६ ॥

कृतिरेषा क्रियावद्भिः साधुभिश्च निपण्णैः ।

गुणदीपविभागज्ञैर्निपुणं परिशील्यताम् ॥ ७ ॥

End.

अनन्यकविकल्पिताखिलसदर्थमसूचिका

सदन्वयविबीधिका विबुधसंशयोच्छेदिका ।

उदाहरणयोगाजगनमञ्जनाङ्गादिका

सुदाहरणचन्द्रिकां भजत वैद्यनाथोदिताम् ॥

विद्यद्वैदमन्त्रिणाभिर्मन्त्रिभ्यः (१७४०) कार्तिके सिते ।

बुधपट्यामिमं ग्रन्थं वैद्यनाथोऽभ्यपूरयत् ॥

Colophon.

इति श्रीमत्पदवाच्यप्रमाणभिक्षधर्मशास्त्रपारावारीयतत्सहितसमष्टात्मज-
श्रीरामभट्टरिमनुजा वैद्यनाथेन रचितायां काव्यप्रकाशोदाहरणविहता-
मुदाहरणचन्द्रिकाख्यायां दशम उल्लासः ॥ समाप्तेयमुदाहरणचन्द्रिका
शकाब्दा १७३३ सन्वत् १८१८ मने १२५८ साल ईराजी १८५२ साल
साल तारिक् २४ चैत्र शुद्धिचयोदश्यां २ आश्विन लिखितं श्रीगीविन्द-
शर्माभिः ।

विवरणम् काव्यप्रकाशप्रदर्शितोदाहरणश्रीकाना व्याख्यारूपीयं निबन्धः ।

No. 55. काव्यप्रदोपोद्योतटीका । Kāvya Pradīpodyotāṭīkā. Sub-
stance, country-made yellow paper, 18×6 inches. Folia, 285. Lines,
5-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1773, Samvat 1908,
Bengali era 1258, A. D. 1851. Appearance, not fresh but torn in parts.
Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Kāvya Pradīpa, entitled Udyota, by Nāgojī
Bhaṭṭa, son of Upādhyāya Śiva Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अष्टभुजाय नमः ॥

याचकानां कल्पतरोरिकचक्षुताशनात् ।

श्रीगणेशपुराधीशात् रामतो लब्धजौविकः ॥

नागेशभट्टः कुरुते प्रणम्य शिवया शिवं ।

काव्यप्रदीपविद्योतसतिशुद्ध्यर्थमंविदे ।

स्तोतुमीचित्ये हेतुः वचनेत्यादिनिगमयतीति (१) तिकाणां व्यवहारादग्नेयः ।
प्रारंभ आद्याकृतिः सनादव्यवहितपूर्वकालत्वमपि मङ्गलस्य मंचितं ।

End.

सती नागेशवत्सेऽस्मिन्नलंकारमहोदधेः ।

सतां सतिः सखरतां यावन्नन्ददिवाकरौ ॥ २ ॥

काव्यप्रदीपकीद्योतः शिवयोरर्पितो मया ।

यद्विस्मिता ममाहारां संज्ञाता सापि भारती ॥ ३ ॥

Colophon.

इति श्रीमत्पाषाण्योपशामकशिवभट्टसुतमतीगर्भजनागीजीभट्टकृतं काव्य-
प्रदोपोद्यो दशमोऽलम् ॥ १० ॥ समाप्तार्थं ग्रन्थः । शकाब्दा १७७३ सन्वत्

१८०८ मम १२५८ ईराजी १८५१ साल सौर कार्तिकस्यैकोविंशदिने ८
 ईराजी चतुर्थ नवम्बर भासवासरे श्रीगीविन्दरामशर्माभिः लिखितं
 श्रीरामकृष्णायाम् नमो नमः ।

विवरणम् - श्रीनागेशभट्टविरचितकाशप्रदीपटीकाकपीयत्रं निबन्धः ।

No. 56. साहित्यदर्पणदशमपरिच्छेदः । Sāhityadarpaṇadaśama-paricchedaḥ Substance, country made white and ash-coloured paper, 15 × 3 inches. Folia, 34. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only a portion of the tenth or last chapter* of the Sāhityadarpaṇa.

पुस्तकं द्वास्त्रिंशन् साहित्यदर्पणदशम परिच्छेदोऽष्टमसम्पूर्णं वर्धते ।

No. 57. साहित्यदर्पणः । Sāhityadarpaṇaḥ. Substance, country-made paper of several colours, 18 × 3 inches. Folia, 160. Lines, 5 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old and written by different hands. Prose and verse. Not correct. Complete.

The same work, noticed in No. 53.

विवरणम् - पूर्वोक्तम् ।

No. 58. काव्यप्रकाशटीका । Kāvya prakāśaṭīkā. Substance, country-made yellow paper, 18 × 5 inches. Folia, 10. Lines, 10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

* We could not exactly make out the date from the following words of the verse occurring in the colophon शाकं पञ्चविंश चट् चन्द्रभाद्रे, i. e., in the lunar Bhādra of 735 Śaka.

This codex contains only the commentary on the fifth chapter of the Kāvya-prakāśa, by Mahesvara Nyāyālaṅkāra, entitled Kāvya-prakāśadarśa.

পুস্তকটিতে মল্লিকার্ক্যাক্ষরিতকাব্যপ্রকাশপঞ্চমপরিচ্ছেদটীকামাত্র বর্ণিত ।

No. 59. কাব্যপ্রকাশঃ । Kāvya-prakāśaḥ. Substance, country-made colourless paper, 18 × 3 inches. Folia, 10. Lines, 3-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the work noticed in No. 9.

বিবরণান্তকপূৰ্ণম্ ।

No. 60. অলঙ্কারকৌস্তুভঃ । Alaṅkāra-kaustubhaḥ. Under this number there are three different MSS. of the Alaṅkāra-kaustubha, all incomplete.

(1) Substance, country-made colourless paper, 18 × 5 inches. Folia, 57. Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

(2) Substance, country made yellow paper, 18 × 5 inches. Folia, 10. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

(3) Substance, country made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 86. Lines, 6-9 in a page. Character, Bengali. Date, Appearance, very old, and worn out. Incomplete.

Of these the first contains the text, from the beginning upto a large portion of the fifth Kirāṇa or chapter, the second, from the beginning upto a small portion of the second Kirāṇa or chapter, while the third, has from the latter part of the fifth Kirāṇa to the end of the work.

It is a work on Rhetoric, divided into ten chapters or Kirāṇas (rays). It illustrates every figure of speech, and rhetorical ornament in praise of Kṛiṣṇa. The author Kavikarṇapūra, one of the followers

of Caitanya, was a renowned Vaiṣṇava, and wrote several works on the Vaiṣṇava faith. Noticed by Dr. R., Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 1662. Upto this time three different works of the same name have come to our notice viz,—(1) the codex under notice, (2) that mentioned in the Report on a search for Sanskrit and Tāmil Manuscripts for the year 1893-94, No. 2, page 80, No. 31, written by Kalyāṇa Subrahmanya, and (3) that noticed in the India Office Catalogue, written by Viśveśvara.

Beginning. श्रीश्रीगौरविधुर्जयति ॥

यत्पारम्पर्येस्वामीष्टदेवतानामगुणकीर्तनात्मकम् मङ्गलमङ्गीकुर्वन् यन्मस्य
निर्व्विघ्ना परिममाप्तिमाशास्ते ।

स्वानन्दरमसदृशः कृष्णचैतन्यविद्य ही जयति ।

आपातरमपि कृपया मुधया सपयाम्भव भमी यः ॥ १ ॥

स जयति येन प्रभवति दृष्टिं सदृशा व्यञ्जनावृत्तिः ।

अतिशयितपदपदार्थोऽभिनिरिव मुरलीध्वनिर्मुगारातेः ॥ २ ॥

End.

शास्त्रस्य न्यक्तृत्वात् शङ्कार एव पुष्टः । प्रागुक्तलक्षणस्य रसस्थानन्दस्वरूप-
त्वेन प्रतिपादिते चक्रे रसस्य रसेन विरीध इति यदि च प्रतिपाद्यते तन्तु
सामयौभूतस्य ख्याय्यादरेव न तु रसस्य ॥ ० ॥

(वनवासस्थसीताया गर्भदर्शनात् प्राक् शङ्कारकृतिः । अत्र करुणोऽङ्गी-
शङ्कारोऽङ्गम्) शास्त्रशङ्कारयोः कचिन्न दोषः ॥ यथा

वनवासस्थसीतायागर्भदर्शनात् प्राक् शङ्कारः) *

Colophon.

इत्यलङ्कारकौस्तुभे दीपप्रदर्शनीनाम दशमः किरणः ॥०॥ समाप्तमार्थं यन्मः
श्रीमत् कर्णपूरस्य चरणवनिर्ग भजे । निर्व्विघ्नतः कृष्णकथाङ्गी येनालङ्कार-
कौस्तुभः ॥ ० ॥

विवरणम्—श्रीमत्कविकर्णपूरविरचितालङ्कारकौस्तुभाभिधः कश्चिदलङ्कारनिवन्धविशेषो वैच-
वानां वङ्गमतः ।

Besides these three texts, there is also an incomplete copy of a commentary on the text from the fourth chapter to the end. The name of the writer is not mentioned.

अथ काव्यसम्पूर्णटीकानिवन्धोऽपि वर्त्तते ।

* The passage under brackets does not appear in Dr. R. Mitra's codex.

INDEX

TO

ALAṆKĀRA MANUSCRIPTS.

The figures against the names of the Manuscripts in these indices are their serial numbers in the Catalogue.

A
Alaṅkāracandrikā, 1, 29.
———— kanatobhah, 60.
———— śekharaḥ, 4.
———— tīkā, 2.

C
Candrālokaḥ, 31.
———— tīkā, 30.

D
Daśarūpakam Saṅgītaḥ, 33, 34.

K
Kavikalpalatā, 7.
———— tīkā, 8.
Kāvyaśaradaḥ, 20, 22, 23.
———— tīkā, 21.
Kāvyaśaṅkāravṛttiḥ, 24.
Kāvyaśradīpaḥ, 14, 15, 18, 59.
Kāvyaśradīpodyotaḥ, 16, 17.
———— tīkā, 55.
Kāvyaśrakāśaḥ, 9, 10, 12, 59.
———— tīkā, 11, 13, 58.
———— udāharaṇacandrikā,
54.
Kāvyaśaraṅgrahaḥ, 19.
Kūvalaṇānandaḥ, 25, 26, 27.
———— viṣamapadavyākhyā, 28.

P
Pratāparadīp, 32.

R
Rasagāṅgādharaḥ, 35, 36, 37, 38.
Rasapradīpaḥ, 42.
Rasataraṅgiṇī, 39, 40, 41.

S
Sahityadarpaṇaḥ, 53, 57.
———— daśamaparicchedaḥ, 56.
———— tīkā, 50, 51, 52.
Saraswatīkaṇṭhābharaṇam, 47, 48.
———— tīkā, 49.
Sṛiṅgārasarasi, 43.

U
Ujjvalaṇīlamanīkīraṇaśaḥ, 5.
———— satīkaḥ, 6.
———— tīkā, 3.

V
Vābhātātālaṅkāraḥ, 44.
———— tīkā, 45.
Vāṇibhūṣaṇam, 46.

कन्दः ।

CHANDAḤ.

PROSODY.

No. 1. कन्दोमञ्जरी । Chandomañjarī. Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 27. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Not correct. Complete.

A treatise on prosody, entitled Chandomañjarī, complete in six chapters or stavakas, viz. :—(1) Mukhabandha, (2) Samavṛitta, (3) Arddha-samavṛitta, 4) Viṣamavṛitta, (5) Mātrāvṛitta, (6) Gadya etc., by Gaṅgādāsa, the author of Acyutacarita and Dīnēśa-śataka, etc., son of Gopāla Dāsa, belonging to the Vaidya caste. It is a well-known work, and has undergone several editions, sometimes with commentary. The peculiarity of this work is that almost all the examples are original and describe Kṛiṣṇa's sports and adventures at Vṛindāvana. Noticed in the India Office Catalogue, p. 305, No. 1099.

Beginning. श्रीं नमः शिवाय ॥

देवं प्रणम्य गोपालं वैद्यगोपालदासजः ।

सलीषातनयस्कन्दो गङ्गादासस्तनोत्पदः ॥

सन्ति यद्यपि भयान्स्कन्दीयस्या मनीषिणाम् ।

तथापि सारमाकृत्य नवकार्यो मनीषमः ॥

इयमच्युतलीलाया सहस्रिजातिशालिनी ।

कन्दसां मञ्जरी कान्ता सभ्यकण्ठे लशिष्यति ॥

पर्यं चतुष्पदी तच्च वृत्तं जातिरिति द्विधा ।

वृत्तमन्तरसंख्यातं जातिर्मात्राकृता भवेत् ।

सममूर्द्धसमं वृत्तं विषमश्चेति तत्रिधा ॥

समं समचतुष्पादं भवत्यूर्द्धसमं पुनः ।

आदिस्तृतीयवद् यस्य पादमर्थोद्दिष्टीयवत् ।

भिमन्निचिह्नचतुर्थाद् विषमं परिकीर्तितम् ॥

End.

वर्गः षोडशभिः समञ्जनपटैर्नव्यार्थभ्याश्रयै-

र्येनाकारि तदनुत्तम्य चरितं काव्यं करप्रोतिदं

कांसारेः शतकं दिनेशशतकद्वन्द्वं तस्यास्वमी

गङ्गादामकवे. श्रुतेः कृतकानां सञ्चन्दसां मञ्जरी ॥

Colophon. इति छन्दोमञ्जरीयां षष्ठस्तवकः ॥

विवरणम्—छन्दोमञ्जरीयं सुप्रसिद्धैव छन्दोनिबन्धेषु, बृहशीमृदाङ्गणं प्राप्ता च ।

No. 2. छन्दोमञ्जरी । Chandomañjarī. Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 32. Lines, 3-4 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, partly torn, writing effaced in parts, and some pages sticking together. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains up to the end of the fifth chapter of the work.

पुस्तकेऽस्मिन् छन्दोमञ्जरीयाः षष्ठस्तवकान्तपर्यन्तं वर्तन्ते ।

No. 3. छन्दोमञ्जरी । Chandomañjarī. Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 2-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and the pages so glued together that they cannot be easily separated. Verse. Not correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणन्तूक्तपूर्वम् ।

No. 4. छन्दोमञ्जरी । Chandomañjarī. Substance, country-made colourless paper, 18 × 3 inches. Folia, 10. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and pages glued together in the same manner. Verse. Generally correct. Incomplete.

An incomplete copy of the same work.

विवरणन्तुपूर्वम् ।

No. 5. छन्दोमञ्जरी । Chandomañjarī. Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches. Folia, 12. Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly torn in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणन्तुपूर्वम् ।

No. 6. पिङ्गलसूत्रम् । Piṅgalasūtram. Substance, country-made colourless paper, 8 × 4 inches. Folia, 13. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn. Verse. Generally correct. Complete.

Aphorisms on Prosody, by Piṅgala. It has been edited, translated, and explained by A. Weber. There is another edition of the text with Halayudha's commentary, by Viśvanātha Śāstrin in the Bibliotheca Indica. Noticed in the India Office Catalogue, p. 153, No. 560.

Beginning. श्रीं मथरसतजभनलगसमितं भमति वाद्यये जगति यस्व ।

स जयति पिङ्गलनागः शिवप्रसादाद्दिगुडमति ॥ १ ॥

विगुरुं विद्धि मकारं लघ्वादिसमन्वितं यकाराख्यम् ॥

लघु मध्यमश्च रेफं अकारमध्ये गुरुनिबद्धम् ॥

End.

अङ्गुल पृथुहस्तादण्डकोशः

योजनमित्यध्व ॥

लङ् ॥ सैकेगू ॥

प्रतिलोमगुणं द्विर्जायम् ॥

ततो ध्येकं ज्ञेयम् ॥

द्विर्द्धं ॥ रूपे शून्यम् ।

द्विः शून्ये तावदङ्गतद्गुणितम् ॥

द्विर्द्धानं तदन्तानाम् ॥

परि पूर्णं परिपूर्णम् ॥ इति १८७८ ॥

Colophon. इति पिङ्गलाभिधानं छन्दः समाप्तः (?) ॥ आर्या ५ ॥ मूलसंख्या १८७८ ॥

विवरणम्—पिङ्गलमुनिकृत छन्दःसूत्रं नाम लौकिकवैदिकछन्दसामाकरभूतम् पुस्तकमन्त-
ज्जलायुधकृतटीकया सहासिधातिकसमित्या प्रकाशितम् ।

No. 7. प्राकृतपिङ्गलम् । *Prākṛita Piṅgalām.* Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 18. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

A manual of Sanskrit and Prākṛita metres in the Prākṛita language, ascribed to Piṅgala. Noticed in the India Office Catalogue, p. 309, No. 1107.

Beginning. श्रीं नमः शिवाय ॥

ओ विविद्धमतसाधरपारम्

पमेऽवि विमलमहलम् ॥

पदमं भासतरङ्गी चारुं

सीपिङ्गली जयम् ॥

दीङ्गी संजुतपरी विन्दुजुषं प्राणिचोचचरनी ।

मन्यद्वकदुमनी असील्लुङ्गी ईर्षं सुहृदं एकं अनी ॥

End. नान्ति ।

Colophon. नान्ति ।

विवरणम्—प्राकृतभाषाविरचितछन्दोनिबन्धोऽयं प्राकृतपिङ्गलनामप्रसिद्धः ।

No. 8. पिङ्गलसूत्रम् । *Piṅgalasūtram.* Substance, country-made colourless paper, 8 × 4 inches. Folia, 100. Lines, 4-7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work.

पुस्तकेऽस्मिन् सम्युक्ते प्राकृतपिङ्गलं वर्तते ।

No. 9. प्राकृतपिङ्गलं सटीकं ।

Prākṛitapiṅgalam Saṭīkam.

Substance, country-made colourless paper, 18 × 3 inches. Folia, 147. Lines, 7-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in most parts. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Prākṛitapiṅgala in Sanskrit. by Sriharṣa Sarman, son of Paṇḍita Makaradhvaja, entitled Tatvadīpikā.

Beginning. श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

सानन्दं तमपाद्य हं गिरिसुतापादारविन्दद्वयम् ।
 कंक्षीनां कलहं नतेश्वरशिरीशज्ञाजलनोज्ज्वलम् ।
 तच्चूडामणिशृङ्गेरीपतिकलारीचिःकणेनाणना
 यक्षीराजितमर्द्धमुद्रितमनोहारि श्रियोमन्दिरम् ॥
 ज्ञात्वा प्राक् * * * *
 नव्यानाञ्च पटीयसीमिततरां चीदक्षमां वाक्कलाम् ॥
 ध्यायं ध्यायमनुचणं हरपदाश्रीजद्वयं कामदम्
 टीकां पुस्तकपिङ्गले प्रतनुते श्रीहर्षनामा सुधीः ॥
 क पिङ्गलवचो गूढं क मे मतिरणीयसी ।
 तथापि यत् करीम्यत्र तन्मे साम्यन्तु पण्डिताः ॥

End.

रेफः संयुक्त इतिबोध्यं विसर्गस्यावश्यनिषेधाय पुनरभिधानं । गाथेयं ।

श्रीमद्वर्षेण धीरेण निष्क्रिता तत्त्वदीपिका ।

पिङ्गलं ज्ञातुमिच्छहिः सहिः सेव्या समस्ततः ॥

Colophon.

इति श्रीमत्पण्डितमकरध्वजात्मजश्रीमच्छ्रीहर्षशर्माविरचितायां तत्त्वदीपि
 कायां पिङ्गलवचो वर्णहर्षाद्वितीयः परिच्छेदः ॥

एतां साधय यां विना बुधजना जानन्ति किं पिङ्गलम्

सा युष्माकमनुश्रवणं वितरतु प्राणप्रिया मङ्गलम् ।

विवरणम्—पण्डित श्रीहर्षशर्माविरचिततत्त्वदीपिकाभिधप्राकृतपिङ्गलटीकाद्वयोऽयं निबन्धः ।

No. 10. वृत्तरत्नाकरः । Vṛttaratnākaraḥ. Substance, country-made colourless paper, 14 x 5 inches. Folio, 5. Lines, 9-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, pages glued together, and torn in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A treatise on Sanskrit Prosody complete in six chapters, entitled Vṛttaratnākara, or the ocean of metres, by Kedarā Miśra, son of Pabbeka or Pabyeka, a high caste Brāhmana. This work has undergone several editions in Calcutta, Bombay, etc. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 302, No. 1037.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

मुखमलानमिहार्थं नत्वा ब्रह्माक्षुताञ्चितम् ।
 गौराविनायकापेते शङ्करं लोकशङ्करम् ॥ १ ॥
 वेदार्थशैतशास्त्रज्ञः पञ्चकीमृद्धिजीवमः ।
 तस्य पथोऽस्मि कदारः शिवपादाब्जनि बतः ॥ २ ॥
 तेनेष्ट क्रियते तन्दो लज्जलज्जगत्प्रवितम् ।
 वृत्तरत्नाकरं नाम बालानां मुखसिद्धये ॥ ३ ॥
 पिङ्गलादिभिर्वाचार्यैर्दत्तं लौकिकं द्विधा ।
 मातावर्णविभेदेन कृन्दस्तद्विह कथ्यते ॥ ४ ॥
 षडध्यायनिबद्धस्य कृन्दसोऽस्य परिष्कृतम् ।
 प्रमाणमिह विज्ञेयं षड्विंशदधिकं शतम् ॥ ५ ॥

End.

• ब्रह्मस्यङ्गलिकौ व्याप्तिमधः कर्त्तात्तथाङ्गलम् ।
 प्रभारो नष्टमृष्टमङ्कवादि लङ्गक्रिया ।
 मङ्ग्या चैवाध्वर्योगय पङ्कते प्रत्ययाः स्मृताः ॥
 वंशेऽभुत्कण्ठस्य प्रगटगुणगणः शैवसिद्धान्तवेत्ता
 विपः पञ्चकनामा विततमतिरसौ सर्वतत्त्वार्थबोधी ।
 कदारस्तस्य पुत्रः शिवचरणयुगाराधनैकाग्रचित्तः ।
 कृन्दस्तेनाभिरामं प्रविरचितमिदं वृत्तरत्नाकराख्यम् ॥

Colophon. इति श्रीकदारमिश्रविरचितं वृत्तरत्नाकरे षष्ठीऽध्यायः ॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

विवरणम् — श्रीकदारमिश्रविरचितं वृत्तरत्नाकराभिधः सुप्रसिद्धकृन्दीनिबन्धोऽयम् ॥

No. 11. वृत्तरत्नाकरटीका । Vṛttaratnākaraṭīkā. Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 68. Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaivāt 1602. Appearance, very old, worn out, worm-eaten throughout, and pages strongly glued together. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Vṛttaratnākara by Nārāyaṇa Bhadra, son of Rāmeśvara Sūri. The author wrote the work in 1602 Śaivāt. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 303, No. 1094.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

नत्वा गणेशं वाग्देवीं पिङ्गलं मातरं गुरुन् ।

अन्यानपि च भाष्यादिकर्तृश्रुत्यादिशारदान् ॥ १ ॥

श्रीभट्टरामेश्वरारिभट्ट

नारायणः श्लामनुकथ्य बुद्धिम् ।

सन्नेपन्नत्ता विवर्ति स्मृत्त-

रत्नाकरं व्यक्ततया तनोति ॥ २ ॥

विशिष्टशिष्टाचारमूलभूतं स्वलिनीं बह्व्यया इत्यादि वैदिकलिङ्गान्वितयुति
प्रमाणकविशिष्टदेवतानमस्कारजनितनिर्विघ्नादिस्नानमकीर्तनपूर्वक-स्वययस्य
यन्त्रालंकारगतार्थतां सूचयन् सप्रयोजनकर्तव्यसामान्यज्ञानपूर्वकविशेष-
जिज्ञासुप्रवृत्तिमिद्वयार्थं सामान्यतः प्रतिजानीते ॥

End.

भट्टश्रीनागपाशात् समजनि विबुधयाज्ञदेवाभ्यभट्टः

प्राप्सोष्टासौ तनूजं रचयितनिरतं भट्टगोविन्दसंज्ञम् ।

विश्वानिवान्ववायान्बुधिविधुरधिकं वर्जते तत्तनूजी

विद्यार्थी लाभपारः प्रथितप्रयुयशा भट्टरामेश्वराख्यः ॥ १ ॥

नारायणेन सुधिया काश्यां निवसता सता ।

वृत्तरत्नाकरं टीका तद्वत्वा रचिता चिता ॥ २ ॥

ग्रन्थेऽस्मिन् गुणगणसत्त्वसूच्यते चेत्

स्वकार्यं गुणवन्न मन्यते कः ।

तत् सन्तः शिरसि कृताञ्जलिस्तु यानि

शीघ्रं तत् सदसदिष्टीदितं मया यत् ॥ १ ॥

याति विक्रमार्कं द्विषण्डभ (१६०२) संमिते

सितगकार्तिकरुद्रे ॥

यस्यवर्त्ति सुकृतं किल कुप्यां

रामचन्द्र पदपूजनपुण्यम् ॥ ४ ॥ ० ॥ ५ ॥ ६ ॥

Colophon. इति श्रीमद्विष्णुकृतश्रीमद्भट्टारामेश्वरम्भारिणः नारायणभट्टविरचितायां वृत्त-
रत्नाकरव्याख्यायां प्रस्तावनायाः पत्रः ॥ समाप्ता चर्य टीका ॥ क क क क
क क क क ॥ १ । २ । ४ । ८ । १६ । ३२ । ६४ । १२८ । २५६ । ५१२ ।
१०२४ । २०४८ । ४०९६ । ८१९२ । १६३८४ । ३२७६८ । ६५५३६ ।
१३१०७२ । २६४१४ । ५२८२८८ । १०५६५७६ । २०९३१५२ । ४१८६३०४ ।
८३७२६०८ । १६७४५२१६ । ३३४८०४३२ । ६७५०८८६४ । इति क्लृप्तेष्वी-
कृषादीनां प्रस्तावसंख्या ।

विररणम् — नारायणभट्टविरचितवृत्तरत्नाकारटोकाद्विषयं निबन्धः ।

No. 12. वृत्तरत्नाकर व्याख्या । Vṛttaratnākaravyākhyā. Sub-
stance, country-made white paper, 12 × 4 inches. Folia, 35. Lines, 10-15
in a page. Character, Nāgara. Date, { Appearance, very old, worn
out, and torn in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Vṛttaratnākara, entitled Ratna Prakā-
śikā, by Rāma Kṛiṣṇa, son of Sadāśiva Deva and Bhavānī, grandson
of Śrīpatideva Śūri and great-grandson of Nilakanṭha.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

शिवं शिवकरं नत्वा वानं गणपतिं गुरुन् ।

वृत्तरत्नाकरव्याख्यां कुर्वे रत्नप्रकाशकाम् ॥

तत्र तावन्धन्वीज्ञानमावश्यकं तदन्तं ब्राह्मणेन निष्कारणी धर्मः षडङ्गी वेदी-
ऽध्यथी ज्ञेयश्चेति । अङ्गानि त्वाह भगवान् पाणिनिः ।

“कन्दः पादौ तु वेदस्य हस्ता कल्पोऽथ पद्यते ।

ज्यातिषामयनं चतुर्निरुक्तं शीवमुच्यते ॥

शिक्षा प्राणं तु धेदस्य मुखं व्याकरणं स्मृतम् ।

तस्मात् साङ्गमधीनैव ब्रह्मभूय कल्पते ॥

इति तदङ्गानामभ्ययने ज्ञाने चावश्यकं कन्दोज्ञानमावश्यकमेव ।

End.

अवाभिराममिति । कन्दोविशेषणादध्येतृणासध्यापकानां च निरतिशयि-
तानन्दावाधिरिति सूचितं । रमणं रामः अभितौ रामो येनेति व्युत्-
पत्तेरिति सिद्धम् ॥

श्रीमानर्जुनतन्त्रविक्रम इह श्रीविक्रमः कीप्यभू-

द्रात्रो प्राज्यमविन्दत क्षितितर्ज यथीञ्जयिष्या पुरा ।

शाको धेन जतः क्षितौ क्षिति सुराः श्रीधर्मराजादनु-

प्रीतिं भूमिहिरण्यधेनुसदनेः संप्रापिता नित्यमः ॥ १ ॥

तस्माद्वक्त्रवर्णः समभवद्विखिलो विश्वविख्यातकीर्ति-
मत्त श्रीमान्दत्तः शिवपदनिनिनाराधनाचितवृत्तिः ।
वीरः क्षीरीन्दवीचीपरिचितविभवव्याप्तकीर्तिः समन्ताद्
भाजत्प्रप्यार्थप्रप्यीपतिवह्लल्लारग्यनाराचवर्जः ॥ २ ॥
जातः श्रीभगवंतसिंह इति यः ख्यातः क्षिती धर्मभा-
सत्पुत्रः क्षितिपालपालनकरी दाता च जाताश्रयः ।
यः क्षात्रं युधि दर्शयन् निजश्रयः संघर्षयन् धर्षयन्
सर्वं शत्रुगणं प्रतापसहसा मन्दोपयन् भतलम् ।
दानार्थः परितोपयन् निजगणान् सपापयन्नाशितान्
ध्यायन् श्रीपतिमभूतः जययन् गोवाणसिंहः क्षती ।
तस्मात् प्राप्तमौक्तिकः समतनीश्वरीरामका-
व्याख्यागोशमूर्तः सद्गुणताने शीरामकृष्णः ॥ ४ ॥
आदिशर्मा च सुतरी पवित्र
श्रीनीलकण्ठोऽस्मिन्तन्मौक्तिकतः ।
तस्मादभूत् पण्डितमण्डलीडितः
श्रीश्रीपतिः श्रीपतिमकरिताः ॥ ५ ॥
तस्य पत्नीऽस्मिन् विख्यातः समर्चित्तमदाशिवः ।
सदाशिवः सदाशाय्य आपदवर्त्ताभयः सुधीः ॥ ६ ॥
तत्तन्जयन्ना सैयं कृता रत्नप्रकाशकाः ।
रत्नप्रकाशकव्याख्या रत्नकृष्ण श्रीनता ॥ ७ ॥
श्रीमन्ध्वजप्रसादेन सर्वत्र जगतीतम् ।
सैषा एकाशमायात् सर्वत्र भानुमानिव ॥ ८ ॥
संप्रार्थयेह सततं कृताञ्जलिः
निर्मत्सरा यऽव वसन्ति लोके ।
संशीघ्र संशीघ्र कर्तुं सदयीयां
विपश्चित्से परिशीलयन् ॥ ९ ॥
शेषाशेषवचीबिन्नासतिनमडाणोशकाव्यामत-
स्वादासक्तधियासमतसन्धियां कुन्दीविटो प्रीती ।
भयादन सुधाश्रुदीधितारिव श्रीरत्नप्रकाशक-
व्याख्या सर्वसुधाभजां समतनीश्वरीरामकृष्णः कृती ॥
रामकृष्णेन सुधिया कृता रत्नप्रकाशकाः ।
तया तुष्यन् विश्वात्मा भवात्माः कलितः शिवः ॥

Colophon.

इति श्रीमहेवकुलावतंसश्रीमन्नौलकण्ठदेवात्मजश्रीश्रीपतिदेवमूरिमु-
सदाशिवदेवापरानिधापदेवगुप्तवानौगर्भजरासकृष्णकृतया उत्तरवा-
करस्याख्यायां रत्नप्रकाशिकाख्यायां प्रस्तोतीऽध्यायः ॥ ६ ॥ समाप्तश्चायं
ग्रन्थः ॥ लिखकपाठकर्योः । शुभानि दिवङ्मनाम् ॥

विवरणम् -- श्रीरासकृष्णदेवविरचितरत्नप्रकाशिकाभिधत्तरत्नवाकरटीकाद्वयोऽयं निबन्धः ।

No. 13. उत्तरद्वाकरः सेतुमहितः । *Vṛttaratnākaraḥ Setusahitaḥ.*
Substance, country-made white paper, 13 × 6 inches. Folia, 37. Lines,
5-12 in a page. Character, Nāgura. Date, Samvat 1881.* Appearance,
very old, worn out, torn, and worm eaten throughout. Prose and verse.
Not correct. Complete.

The codex contains the text in the middle and the commentary
in both the margins. The text has been already noticed. The
commentary is entitled *Vṛttaratnākaraḥ* or a bridge across the
ocean of metres. It was written at Benares in Samvat 1735 (A. D.
1676) by Haribhāskara Śarmaṇ, son of Āpāji Bhaṭṭa, grandson of
Hari Bhaṭṭa and great grandson of Parusottama Bhaṭṭa. Noticed
in the India Office Catalogue, p. 203, No. 1903; also by Dr. R. Mitra
in his *Notices of Sanskrit MSS.*, Nos. 712 and 2810.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीभास्करं नमस्कृत्य ।

प्रस्फुरन्मधुपक्षिस्त्वितपद्मा पङ्क्त्या ज्ञातं जनिपङ्क्तिर्जनैर्य ।

बुध्यते किं जड । वयस्यात् सारणं तदिह धाम नमामः ॥

श्रीगणेशाय नमः । चापि नत्वा भास्करशस्त्रेण ।

उत्तरद्वाकरं सेतुर्ग्रन्थमिति विरचयत् ॥

ग्रन्थारम्भे यस्यर्थमधिकृत्य प्रवर्तते तत् प्रयोजनमिति गीतमन्वीक्य सुप्रयोजन
शिवप्रणामरूपं मङ्गलं निबध्नन् ग्रन्थस्य सत्त्वप्रयोजने लोकावधेयाङ्ग-
मुखसन्तानेति—

End.

वाम्बकेश्वरमुनीकृतवासादग्रिहाधिकूलनौरधिचन्द्रात् ।

पुण्यभूमिपुरुषोत्तमभट्टाद्विभवमुक्तौ हरिभट्टः ॥

वेदवाक्यनिबन्धावच्छेदप्रोच्यते विधिरिवेह बुधीषीः

लोकगीतविमलायतकीर्तिः सोऽपि सज्जनमणिर्जयति स्म ॥

* It is the date of the copy, for the date of the composition is वाच-
बङ्गिग्रन्थभूतिवर्षे (1735 Samvat).

तस्मादुद्धृतकीर्तिः कृतमुकृतभयान्मन्त्रतन्त्रस्तनः ।
 साधूनामयगण्योगदद्वन्द्वविधौ मानवानां शरणः ।
 काशीचेचाधिवासी हतकठिनतरारातिवृद्धवर्गदण्डः
 श्रीमानापाजिभट्टः सुरभजनरतः शुद्धधीराविरासीत् ॥
 सेतुस्तनयनयन शैवनगरे सद्वृत्तरत्नाकरे
 नेतुं भास्करशर्मणा विरचितः पारं बुधानां गणम् ।
 तने सर्वसुरामुरेन्द्रनिकरव्यालीलमौलिखल
 चन्द्रद्वन्द्वमरौचिरश्चितपदी देवी रविः प्रीयताम् ॥
 तरीतुमचरीकरं यदिह हत्तरत्नाकरमङ्गी सुमनसाहं
 मननहंतुमेतं जडः हरेरिव मङ्गीदर्शो कपिनियङ्गसेतौ
 + + + ब्रूयतु महिमागुरोशरणयोः समुज्ज्वलते
 बाणवज्रहयभूमितवर्षे वसन्तसमये मधुशुक्ले ॥
 अगस्त्यपतिपदीह समाप्तिं सेतुरेव बुधसंघमुदेत् ॥ १ ॥

Colophon.

इति श्रीमत्काश्यपात्रयसंभवाग्रहीषिकुलतिलकायमानश्रीमदापाजिभट्टमनु-
 श्रीभास्करविरचितेतिवृत्तरत्नाकरसेतुः समाप्तमगात् ॥ श्रीगणेशाय नमः ।
 लिखापितमिदं वाराणस्याः श्रीपद्मपतिप्रसादात् ॥ कृष्णेति मङ्गलं नाम ॥
 संवत् १८८१ ।

विवरणम्—श्रीभास्करभट्टविरचितसेतुनामकहत्तरत्नाकरटीकाकपीडयं निबन्धः ।

No. 14. कन्दोमञ्जरी । Chandomanjari. Substance, country-made colourless paper, 12 × 3 inches. Folia, 32. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1567. Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

• Another copy of the work noticed in No. 1.

विवरणनूतपूर्वम् ॥

No. 15. श्रुतबोधः । Srutabodha. Substance, country-made reddish paper, 15 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and worn out. Verse. Not correct. Complete.

A little treatise on prosody attributed to Kalidāsa, entitled Srutabodha, one producing the knowledge of metres instantly. It

consists of 41 stanzas, each of which is composed in the metre it describes. The work has been frequently printed. Of its several editions, that of Paṇḍita Hṛīṣīkeśa Śāstrī is the most thorough-going and throws considerable light on the obscurer parts. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 301, No. 1082.

Beginning. श्रीं नमी गर्णशाय ॥

कन्दर्प लक्षणं येन श्रुतमात्रेण बुध्यते ।

तमहं संप्रवक्ष्यामि श्रुतबीधमविवक्षितम् ॥

संयुक्ताद्यं दीर्घं सानुस्वारं विसर्गसंमिश्रम् ।

त्रैयमक्षरं गुरु पदान्तस्थं विकल्पेन ॥

एकमात्रो भवेद्भूमी द्विमात्रो दीर्घ उच्यते ।

त्रिमात्रस्य भवेत् प्रती व्यञ्जनचार्द्धमात्रकम् ॥

End.

चत्वारो यववर्णाः प्रथमकगुरुवः षष्ठकः सप्तमोऽपि

हो तद्वत् षोडशाक्षरं सप्तमदमृदिते षोडशाक्षरं तद्यान्यौ ।

रश्मास्तम्बोरुकाले सुनिम्निम्निभिर्यत्र काले विरामी

वाजं वन्द्यैः कवीन्द्यैः सुमतिभिरुदिता स्रग्धरा सा प्रसिद्धा ॥

Colophon. इति कालिदासकृतः श्रुतबीधः समाप्तः ।

विवरणम्—श्रुतबीधाभिधत्कन्दोनिवन्धः कालिदासकृतित्वेन प्रसिद्धः ।

No. 16. श्रुतबीधः । Śrutabodhaḥ. Substance, country-made ash-coloured paper, 18 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 8-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

Another complete copy of the same work.

विवरणस्तूतपूर्वम् ।

No. 17. श्रुतबीधः । Śrutabodhaḥ. Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing spoiled by stains of ink in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A third copy of the same work.

विवरणस्तूतपूर्वम् ।

No. 18. श्रुतबोधः । Śrutabodhaḥ. Substance, country-made ash-coloured paper, 15 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1716. Appearance, very old, and worn out. Verse. Correct. Complete.

A fourth copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 19. श्रुतबोधः । Śrutabodhaḥ. Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 4-5 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1716. Appearance, old. Verse. Not correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

Besides this, in the same codex we find the following :—

(1) A complete copy of the Chandomañjarī छन्दोमञ्जरी । Substance, country-made colourless paper, 15 × 4 inches. Folia, 27. Lines, 3-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Noticed in No. 1.

विवरणान्तपूर्वम् ।

(2) Maheśvara Nyāyālaṅkāra's commentary on the Kāvya prakāśa upto the end of the second chapter only.

महेश्वरन्यायालङ्कारविरचितकाव्यप्रकाशटीकाद्वितीयोऽध्यायवर्धिका ।

(3) There are also fragments of many works on different subjects not worth mentioning.

No. 20. श्रुतबोधटीका । Śrutabodhaṭīkā. Substance, foolscap paper, 6 × 3 inches. Folia, 14. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Śrutabodha, entitled Subodhini, written by Manohara Śarmaṇ at the request of king Mānikya Nātha.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

वन्दे विश्वेश्वरं देवं वाचस्पतिमुखान् गुरुन् ।

मातरं पितरं नत्वा निर्विघ्नेप्सितसिद्धये ॥

नत्वा भवानौचरणारविन्दं

मनोहरेण क्रियते विचार्य ।

माणिक्यमाला, मङ्गिपाल (?) तुष्टेः

सुबोधिनीयं श्रुतबोधटीका ॥ १ ॥

End.

यत्र मुनिमुनिमुनिभिर्विरामो भवति । सुनयश्च सुनयश्च सुनयश्च

सुनयस्तैः सतभिरित्यर्थः ॥ १ ॥

Colophon.

इति श्रीसमस्तनृपशिरोसणिरञ्जितपादवीठमाणिक्यमङ्गकारिता श्रीमनोहर

शङ्खकृता श्रुतबोधटीका सुबोधिनीसमाप्ता ॥ श्रीरामः श्रीरामः श्रीरामः

श्रीरामः ॥

विवरणम्—श्रीमनोहरशङ्खकृतसुबोधिनीनामकश्रुतबोधटीकारूपोऽयं निबन्धः ।

INDEX

TO

CHANDANI AND ARTHAŚĀSTRA MANUSCRIPTS.

The figures against the names of the Manuscripts in these indices are their serial numbers in the Catalogue.

C

Chandomañjarī, 1, 2, 3, 4, 5, 14.

P

Piṅgalasūtram, 6, 8.
Prākṛitapiṅgalam, 7.
————— saṭīkam, 9.

S

Śrutabodhaḥ, 15, 16, 17, 18, 19.
————— śīkā, 20.

V

Vṛttaratnākaraḥ, 10.
————— setusahitaḥ, 13.
————— śīkā, 11.
————— vyākhyā, 12.

Yuktikalpataruḥ, 1.

अर्थशास्त्रसूचिः ।

POLITICAL SCIENCE.

No. 1. युक्तिकल्पतरुः । Yuktikalpataruh. Substance, country-made red paper, 15 × 6 inches. Folia, 89. Lines, 7-9 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1732. Appearance, old. Verse. Not correct. Complete.

A work on all the requirements of a royal court, entitled Yuktikalpataru, by Bhojarāja, treating of policy, ports, towns, jewels, swords, elephants, horses, ornaments, flags, &c. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 271.

Beginning. श्रीगुरुवे नमः ॥

विवस्वर्गैर्विधीं वेधास्तन्पालयति यो विभुः ।

तदत्ययविधावीक्षणं वन्दे परमेश्वरम् ॥

कंसानन्दमकुल्याणः कंसानन्दं करोति यः ।

तं देवदत्तैराराध्यमनाराध्यमहं भजे ॥

नमामि शास्त्रकर्त्तृणां चरणानि मुहुर्महः ।

येषां वाचः पारयन्ति श्रवणेनैव सञ्जनान् ॥

नानामुनिविरचानां मारमाकृत्य श्रवतः ।

तनुते भीजनृपतिर्युक्तिकल्पतरुं मुदं ॥

विवुधाभीष्टदसम् कल्पहृत् समान्वितः ।

प्राप्नोतीष्टतमां सिद्धिं वृधाः संसेव्यतामयम् ॥

दण्डनीतिर्यस्य मूलं ज्योतिःशास्त्रं प्रकाण्डकम् ।

दृष्टार्था इतरा विद्याः शास्त्राः पुण्यं तथैतराः ।

अप्यदृष्टं फलं यस्य रसस्तस्याश्रितं सताम् ॥

सोऽयं कल्पतरुर्धौरा उपासी भूपसन्निधौ ॥

संश्रित्याम् कल्पहृत्समन्वितः शास्त्राण्यवैद्य च ॥

राजभिर्मन्त्रातामर्षी यः शास्त्रार्थोत्तमो भुवि ॥

End.

षटीभिर्घाटितं यानं षटी नैकेति गृह्यते ।
 तदाष्टौस्तु फलेर्यानं फलयानं प्रचक्षते ॥
 चन्द्राभिस्तूलपूर्णेयं चन्द्रायानं तदुच्यते ।
 यानं यत् सप्तभिर्वृक्षैर्वृक्षयानमदुच्यते ॥
 जन्तुभिः सलिलं यानं जस्तुयानं प्रचक्षते ।
 बाहुभ्यां + + + + जघन्येषु न निर्णयः ।

Colophon.

इति युक्तिकल्पतरु निष्पादयानीदृशः ॥ ० ॥ ॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥ शुभ-
 मस्तु ॥ ब्रह्मरूपतरेतीताब्दाः १७३२ ॥ २ ॥ श्रीगीबिन्दलक्ष्मदेवस्य
 स्थापनमिदम् ॥

विवरणम्—नृपतिजनाधिगम्यविविधविषयालीचनपरीयुक्तिकल्पतरुनामकोऽयं निबन्धः श्रीभीम
 नृपतिविरचितः ।

A
DESCRIPTIVE CATALOGUE
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS
IN THE LIBRARY OF THE
CALCUTTA SANSKRIT COLLEGE.

Prepared under the orders of the Government of Bengal,

BY
HRĪSHIKEŚA ŚĀSTRĪ,
SECOND GRAMMAR PANDIT, SANSKRIT COLLEGIATE SCHOOL,

AND
ŚIVA CHANDRA GUI, M.A., B.L.
LATE PROFESSOR, SANSKRIT COLLEGE

LEXICOGRAPHY MANUSCRIPTS.

CALCUTTA :
PRINTED BY J. N. BANERJEE & SON, BANERJEE PRESS,
119, OLD BOYTAKKHANA BAZAR ROAD.

1904.

कोषग्रन्थानां सूचिः ।

LEXICOGRAPHY.

No. 1. अभिधानचिन्तामणिः । Abhidhānacintāmaṇiḥ. Substance, country-made colourless paper, 12 x 5 inches. Folia, 95. Lines, 10-14 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1816, Śaka 1681. Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing injured in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A Dictionary of Sanskrit words, entitled Abhidhānacintāmaṇi or Haimakoṣa, by Hemacandra, a Jaina author, pupil of Devacandra Sūri and teacher of king Kumāra Pāla. Born A. D. 1092; died A. D. 1173. This codex contains the first or synonymous part only. Noticed in the India Office Catalogue, p. 283, No. 1004.

Beginning. ओं अहं ॥

प्रथिपत्याहृतः सिद्धसांगशक्त्यनुशासनः ।

रुद्धयोगिकमिश्राणां नाम्नां मालां तनीत्यहम् ॥ १ ॥

व्युत्पत्तिरहिताः शब्दा रुद्धा आम्बुडलादयः ।

योगोऽन्वयः स तु गुणक्रियामन्वयसम्भवः ।

गुणतो नीलकण्ठाद्याः क्रियातः सृष्टमग्निभाः ।

स्वस्वामित्वादिसम्बन्धस्तद्वाहुर्नाम + + तां ॥

End.

नमस्कारनामनतो नमः ॥

Colophon.

इत्याचार्यश्रीहंसचन्द्रविरचितायामभिधानचिन्तामणौ नाममालायां सामान्य-
काण्डः षष्ठः सम्पूर्णः शब्दाशयसङ्गसप्ततीयमानं (?) ३००० संवत् १८१६
शके १६८१ प्रवर्त्तमाने पीछमासे कृष्णपक्षे ८ तिथौ श्रीमत्सुदाबाद नगरे
पं खुव्यालचंदलिपिकृतं श्रीरस्तु कल्याणमस्तु ।

विवरणम्—श्रीहंसचन्द्रविरचितायामभिधानचिन्तामणिनामकः सुप्रसिद्धः कौषलिवन्धः ॥

No. 2. अमरकोषः सटीकः । Amarakoṣa Satīkaḥ. Substance country-made foolscap paper, 23 × 14 inches, bound like an ordinary book. Folia, 243. Lines, 14-31 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, neither old nor fresh, slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Amarakoṣa with extracts from the commentaries of Rāyamukūṭa, Bharatasena, Mathureśa, Ramānātha, Nārāyaṇa, Nilakanṭha, Rāmāśrama, Kṣīrasvāmin, &c. The words of the Koṣa and the extracts are arranged in parallel columns. This codex contains upto the end of the Banauḥadhivarga. A codex of the same nature has been noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 279, No. 986-987.

Beginning.

अमरकोषः	रायमुकुटः	भरतसत्त्वः	रमानाथः	सारसन्दरी	पदार्थः	नीलकण्ठः	रामाश्रमः
स्वर्	स्वरति-	नव नामांश	नव स्वर्ग	स्वरित्यदि	कामुदी	नव स्वर्ग	द्योशब्दी
	शब्दाथते	स्वर्गं वर्तन्ते		त्रिपिष्टपाल	नव स्वर्ग		प्रीकाराली
	स्वर्			नव स्वर्ग			प्यस्ति ।
	स्वरादित्वा-						
	द्वययम्						

End. नास्ति ।

Colophon. इति वनोपधिवर्गः समाप्तः ।

विवरणम् - पुस्तकेऽस्मिन् प्रसिद्धटीकानां सारांशैः सह अमरकोषशब्दा वर्तन्ते । असम्पूर्णमिदं पुस्तकं वनोपधिवर्गान्तम् ।

No. 3. अमरकोषः सटीकः । Amarakoṣaḥ Satīkaḥ. Substance, foolscap paper, 23 × 14 inches. Folia, 180. Lines, 15-32 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, neither old nor fresh, slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

The second or the latter part of the work noticed above. The words of the Amarakoṣa and the extracts of commentaries are written

in the same manner with the exception of the Anekārthavarga and the Liṅgādisaṅgraha in which they are written in continuous lines.

विवरणम्—पूर्वोक्लिखितस्य निबन्धस्योत्तरभाग एषः ।

No. 4. शब्दसन्दर्भसिन्धुः । Śabdasandarbhāsindhuḥ. Substance, country-made white paper, 17 × 14 inches, bound like an ordinary book. Folia, 361. Lines, 18-29 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and thoroughly worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A Dictionary of Sanskrit words, entitled Śabdasandarbhāsindhu, by Kāśinātha Tarkālankāra, who got the title of Vidyābāhūdura from the king of Benares. In this, the words are written according to the Sanskrit alphabet in the first column and in the second their synonyms from Anarakoṣa have been put in parallel lines. This codex contains only the first part of the work.

Beginning: श्रीगणेशाय नमः । श्रीरामो जयति ।

ध्यात्वा विश्वेशपादास्तु जयगमसत् लोकधर्मानुशास्त्रा
तर्कालङ्कारसंज्ञस्त्रिपरस्परपरे पण्डितेन्द्रः क्षिप्तोन्मात् ।
विद्यावाङ्मादराख्यामलमत भुवने सर्वशास्त्रे गुरुयः
श्रीकाशीनाथशर्मा विरचयति सुदा शब्दसन्दर्भसिन्धुम् ॥
नानाकोषसमाहृतं खलु सतां रम्यं प्रसोदावहं
विस्पष्टीकृतविलुप्तार्थविलमच्छब्दावलीं संयुतम् ।
अल्पज्ञा अपि संभवन्ति सहस्रा शब्दार्थबोधोदयाद्
यस्यालीकनमात्रतीव्रज्जिदीविबद्धगणैराहताः ॥ २ ॥
अकारादिवर्णक्रमेणादि वर्णैः
स्वरैरन्वितैः कादिभिश्च क्रमेण ।
तथैव द्वितीयाक्षरैः कादिवर्णैः
समाकीर्णमैवंविधैः शब्दद्वन्द्वैः ॥ ३ ॥
स्व-स्व-पठ्यायबीधार्थै ये शब्दाः सज्जदीरिताः ।
नानार्थज्ञापनाद्यैव पुनस्ते समुदाहृताः ॥ ४ ॥
क्रमविज्ञापका वर्णा युक्ताः शब्दार्थयोः पुरः ।
यद्वर्णशब्दा नी सन्ति संस्थितास्तान् विन्दवः ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—विद्यावाङ्मार्गोपाधिकश्रीकाशीनाथतर्कालङ्कारविरचितः शब्दसन्दर्भसिन्धु नामकं
कोषनिबन्धविशेषः । पुस्तकमिदं प्रथमभागरूपम् ।

No. 5. शब्दसन्दर्भसिन्धुः । Śabdasandarbhāsindhuḥ. Substance, country-made white paper, 17 × 14 inches, bound like an ordinary book. Folia, 355. Lines, 17–29 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1712,* Sāmvat 1848. Appearance, very old, worn out, torn, and thoroughly worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

The latter part of the abovementioned work.

Beginning. नास्ति ।

End. श्रीकाशीनाथपण्डितेन्द्रविरचिते शब्दसन्दर्भसिन्धी अकारतरङ्गः ।

शार्कन्दे युगलेन्दुसिन्धु धरणीमंल्लामिते श्रीमता

काशीनाथधरामरेण विदुषा हर्षेण संनिर्मितः ।

यन्योधीरजनप्रमोदजनकः संदृश्यमानः सुखं

पाण्डित्यप्रद एष श्रीभगपुरे पूर्वः समाप्तिं गतः ॥

Colophon. इति श्रीसर्वशस्त्रगुरुकाशीनाथतर्कालङ्कारपण्डितेन्द्रविद्यावाङ्मार्गविरचितः
अकारादिखकारान्त एकीनपञ्चाशत्तमस्तरङ्गी नाम . शब्दसन्दर्भसिन्धुः .
समाप्तः । संवत् १८४८ फाल्गुने मासि शुक्ल पक्षे नवम्यां शृगुवासरे ।

विवरणम्—पूर्वोक्लिखितस्य निबन्धस्यान्तिमोऽंशः ।

No. 6. अमरकोषटीका मुग्धबोधिनी । Amarakoṣaṭīkā Mugdha-
bōdhinī. Substance, country-made yellow paper, 16 × 12 inches, bound
like an ordinary book. Pages, 597. Lines, 7–18 in a page. Character,
Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts.
Prose. Generally correct. Complete.

* Date of the composition.

A commentary on the Amarakoṣa, entitled *Mugdhabodhini*, by Bharata Sena, a physician, son of Gaurāṅga Sena, belonging to the family of Harihara Khān, and the author of several commentaries and *Dvirūpakōṣa*, &c. He lived in the middle of the 18th century. The author has followed the system of Vopadeva's *Mugdhabodha* throughout all his works. This work has been noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 276, Nos. 973-976.

Beginning. नमो गणेशाय ।

नत्वेनं कुरुतेऽस्मिन् गौराङ्गमल्लिकात्मजः ।

टीकामसरकोषस्य भरतीमृगशीर्षिणीम् ॥

याः पाणिनीयादिभिरथ टोकाकृता महर्द्धवद्भिर्मतव्यः ।

तामि. प्रवृत्त्यन्ति न मृगशीर्षास्तेषां नियोगेन समीचीनोऽयम् ॥

यथा कथञ्चित् व्युत्पत्तिः संज्ञाशब्दस्य पण्डितैः ।

प्रकृतेरवगत्यै कृता तत् सा विधास्यते ॥

यय्यारम्भे विज्ञाभावाय यय्यकृत्प्रकृतमाचरति । यय्येत्यादि ।

End.

अपि महत्तमाणां समूहः साहस्रं करीषं शुक्लगीमयं चर्मकवचं अथर्वनाम्ना
सुनिना प्रीतीवेद उपचारान् मनु भर्तृहरिवदधस्ता एभ्यः संक्षेपाः, आदिना
चर्मणां समूहयाम्भ्यं एव आगारं ज्ञेयमित्यादि ॥ ० ॥ श्रीगुरुवे नमः ।

Colophon.

इति वेद्यहरिहरम्भानवशसम्भवगीराङ्गमल्लिकात्मजश्रीभरतसेनकृतयामसर-
कोषटीकायां मृगशीर्षिण्यां सङ्कीर्णकान्ठविवरणम् ॥ ॥ ० ६
श्रीश्रीदर्गा ।

विवरणम्—मुद्रितटीकाकारश्रीभरतसेनकृतमृगशीर्षिणीनामसरकोषटीकाकृपोऽयं निबन्धः

No. 7. अमरकोषटीकाव्याख्यासुधा । *AmarakoṣaṭIkāvyākhyā*
sudhā. Substance, country-made white paper, 18×13 inches, bound
like an ordinary book. Folia, 788. Lines, 21-25 in a page. Character,
Nāgara. Date, Samvat 1852. Appearance, very old, worn out, torn, and
thoroughly worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Amarakoṣa, entitled *Vyākhyāsudhā*, written
by Bhānujīdīksita, son of Bhaṭṭojīdīksita, at the request of Kīrtisinha-

deva, a ruler belonging to the Baghla dynasty. This codex contains the text also in the middle. Noticed in the India Office Catalogue, p. 274, No. 966.

Beginning. ॥ ६ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

वक्त्रवीरवक्त्रभक्त्या गिरं भट्टीजिदीक्षते ।

अमरे विदधे स्वाख्यां मुनिवयमतानुगाम् ॥

प्रारिक्षितप्रत्युद्गापनुभये कृतं मङ्गलं शिष्यशिष्यार्थमादौ निवस्यति ।
यस्येति—हं अनघा भवतिः स धीराः सेव्यतां न अघं पापं येषां तेऽनघाः,
निष्पापाः सुकृतिन इति तावत् सुकृतिन एव तं सेवितुं प्रभवन्तीति तत्
एवं संबोध्यते धर्म्येण पापमपनुदतीति श्रुतेः धियं राति ददाति रादाने
अस्मात् किप् चेति किप् धीरा ज्ञानप्रदी गुरुः अनेन तद्विज्ञानार्थं स गुरु-
मेवाधिगच्छेदिति श्रुत्यर्थः उपदिष्टः प्रयोजनमनुद्दिश्य मन्दीपि न प्रवर्तत
इति गुरुसेवायाः फलमाह श्रिये चाश्रयाय चेति च इयमुभयोः प्राधान्य-
च्योतनाय भक्तिमुक्तिप्राप्तिगुरुसेवातो भवति क्रियार्थोपपदं अनुर्थो, तादर्थ्यं
वा । गुणाय

सत्यं श्रीचं दया क्षान्तिव्यागः सन्तीव आर्जवं ।

जसोदमक्षपः स्वाम्यं तितिक्षीपरति युतम् ॥

ज्ञानं विरक्तिरेवैवं श्रीर्थं तेजो वलं क्षतिः ।

स्वातन्त्र्यं कौशले कान्ति वीर्यं मार्हवसेव च ॥

इत्यादयो गुणा कौटुम्बस्यास्य ज्ञानदयासिन्धोः ज्ञायतेऽनेनेति ज्ञानं शास्त्रं
दया निष्कारणपरदुःखप्रहाणेच्छा तयोः सिन्धुरिव शास्त्रसम्पन्नस्य दयापूर्णस्य
च अनेन श्रीवियं ब्रह्मनिष्ठमिति विशेषणयोर्मध्ये श्रीवियत्वमुक्तं । पुनः
कौटुम्बस्य न गाधलस्यर्शोऽयस्य गभीरस्य विषयानाकृत्येति यावत् कौटुम्बो
धीराः अचयः अः वासुदेवः तस्मिन् अद्यो ज्ञानं वा निवासी वास्य सोऽचयः
तेन ब्रह्मनिष्ठरूपं द्वितीयं विशेषणमुक्तं यद्वा न अद्यो हिंसा यस्य परपीडा-
रहित इत्यर्थः यस्माद्ब्रह्मजने लोको इति गीता ।

End.

यथा वा कलिकाकीरकः पुमानित्युक्तं कीरकाणीति माघप्रयोगान्नपुंसकत्व-
मपि । यत्तु गीषा पीटा इत्युदाहृतान् मुकुटः । तत्र आबुङ्गतमित्युक्तेन-
शिवत्वाभावात् ॥ ४६ ॥ इति लिङ्गादिसंयुक्तवर्थः ॥

Colophon.

इति श्रीवक्त्रवलवंशीवक्त्रवीरमदधरविषयाधिपश्रीकीर्त्तिसिद्धदेवाग्रथा श्रीभट्टी-
जिदीक्षितात्मजश्रीभानुजिदीक्षितविरचिता अमरटीका व्याख्यासुधाख्या-

समाना ? संवत् १८५२ यावत्पुस्तक १० रवी तद्धिने लिखितं ब्राह्मणवैद्य-
भाषेन काश्या मध्ये राममन्दिरेषु ।

विवरणम्—अमरकोशटीकामुग्धबोधिनी ।

No. 8. अमरकोशटीकामुग्धबोधिनी । Amarakoṣaṭīkā Mugdha-
bodhinī. Substance, country-made yellow paper, 18 × 6 inches. Folia, 312.
Lines, 5-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance,
fresh. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 6.

विवरणम्पुस्तकपूर्वम् ।

No. 9. अमरकोशः । Amarakoṣaḥ. Substance, country-made
colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 86 (of which foll. 1-32 are want-
ing). Lines, 4-5 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1616.
Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct.
Complete (except 32 folio from the beginning).

A famous standard work in Sanskrit lexicography, entitled Nāma-
līṅgānuśāsana, usually called Amarakoṣa, by Amara, Siṃha, one of the
nine gems or Navaratnas in the court of Vikramāditya, also known by
the name of Durga Siṃha in his commentary on the Kalāpa.* The
work is complete in 3 parts, viz.,—1, Sāmānyakāṇḍa, 2, Viśeṣyaṅghna,
3, Līṅgādisaṅgraha, and has undergone several editions with or with-
out commentaries. Noticed in the Catalogue of the India Office
Library, p. 269, No. 947.

Beginning. नामि ।

End. षट्संज्ञकान्तिषु यष्टकलिङ्गव्ययं । परं विरोधेषु श्रेष्ठं तु ज्ञेयं छिद्यप्रदो
मत्तः ॥ * ॥ * ॥ लिङ्गादिष्वर्गसंज्ञकः ॥

Colophon. इत्यमरसिंहकृती नामलिङ्गानुशासने . लिङ्गादिष्वर्गसंज्ञकः
समानः ॥ * ॥ अकाष्टः १६१६ ।

* “कलापदर्गसिंहः” ।

ऋतुविधुरमचन्द्रे शाकवर्षे सुरारे
 रङ्गनि तिथिविशेषे मासि भाद्रे कुजाक्षे ।
 अमितरहितपक्षे नामलिङ्गकशास्त्रं
 ध्यानिख + + + कृष्णपूर्वः प्रसादः ॥
 त नराः पशवो लोकं किं तेषां जीवनं फलम् ।
 येन लब्धा हरेर्दीक्षा नासितो वा हरेर्जनः ॥

विवरणम्—अमरसिंहकृतनामलिङ्गानुशासनाभिधः कीपनिबन्धः सुप्रसिद्ध एव ।

— —

No. 10. प्राकृतलक्ष्मीः । *Prākṛitalakṣmīh.* Substance, foolscap
 white paper, 15 × 10 inches, bound like an ordinary book. Folia, 26.
 Lines, 5–20 in a page. Character, Bengali. Date, Samvat 1935.
 Appearance, fresh, but worm-eaten throughout. Verse. Not correct.
 Complete.

A vocabulary of Prākṛita words, entitled *Prākṛita Lakṣmī* or
Nāmamāla. Anonymous.

Beginning. श्री नमः सर्वज्ञाय ॥

तमि ऊन पर पुरिसं पुरिसुत्तममनाऽसंभवं देवं
 बुद्धं पाञ्चललक्ष्मि नाममाला निसामेह ॥
 कमलामणौ सयंभु पियामङ्गी अउमुङ्गीअ परमेठी
 धरो विह्वी विरिह्वी पयारइ कमलजीणो य ॥

End.

तेइइ मए रइया मुथे तुहि यएइय मइइयया ।
 इय समता पाञ्चललक्ष्मिनामहया देसौ ॥

१८१५ पञ्चविंशदधिकानविंशशतसंवत् वर्षीय लिखित आदर्श दृष्टा मयैतत्
 पुस्तकं लिखितं ।

विवरणं—प्राकृतलक्ष्मीनामकप्राकृतशब्दकीपदीप्त्यं निबन्धः ।

— —

No. 11. अमरकोषः । Amarakoṣaḥ. Substance, country-made colourless paper, 18 × 3 inches. Folia. 75. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1577.* Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 9.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 12. अमरकोषः । Amarakoṣaḥ. Substance, country-made colourless paper, 18 × 4 inches. Folia, 105 (of which foll. 1-77 are wanting). Lines, 3-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Verse. Generally correct. Incomplete.

An incomplete copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 13. अमरकोषः । Amarakoṣaḥ, Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 90 (of which foll. 1-4 are wanting). Lines, 4-5 in a page. Character, Bengali, Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete (except the first four folia).

Another copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

* The following verse is written after the colophon "भाट्टेमासि सिनेपज्ञे-
द्वयस्यां प्रनिवासरे लिखिता पुस्तिका चैषा श्रीरामेश्वरशर्मणा ॥" श्रीगुरारिचक्रवर्तिनः पाठार्थे ।
सुभक्त्युक्त्याः १५७७ ।

No. 14. अमरकोषः । Amarakoṣaḥ. Substance, country-made white paper, 14 × 4 inches. Folia, 93. Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the Amarakoṣa in the middle and short explanatory notes on difficult words in both the margins.

पुस्तकेऽस्मिन् मूलं मध्ये, विषयपदः व्याख्यानार्थमस्मिन् पार्श्वे वर्तते ॥
विवरणान्तर्गुप्यम् ।

No. 15. अमरकोषः । Amarakoṣaḥ. Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 127. Lines, 4-5 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1713. Appearance, very old, and worn out. Verse. Not correct. Complete.

The same work.

विवरणान्तर्गुप्यम् ।

No. 16. अमरकोषः । Amarakoṣaḥ. Substance, country-made yellow paper, 12 × 3 inches. Folia, 14. Lines, 4-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains a very small portion of the work.

पुस्तकेऽस्मिन्नमरकोषस्य स्वल्पीभागी वर्तते ।

No. 17. अमरकोषः । Amarakoṣaḥ. Substance, country-made colourless paper, 16 × 4 inches. Folia, 120 (of which fol. 1 is wanting and foll. 85-120 have been replaced). Lines, 4-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only upto the Avyayavarga of the Amarakoṣa.

पुस्तकेऽभिन्नव्ययवर्गपश्चिन्ता वर्तते ।

No. 18. अमरकोषः । Amarakoṣaḥ. Substance, country-made Kāśmīrī white paper, 12 × 5 inches. Folia, 72. Lines, 8-9 in a page. Character, Kāśmīrī. Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct. Incomplete.

The same work.

विवरणान्तपुर्व्वम् ।

No. 19. अमरकोषः । Amarakoṣaḥ. Substance, country-made yellowish paper, 18 × 3 inches. Folia, 31. Lines, 1-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and worn out. Verse. Generally correct. Incomplete.

The same work.

विवरणान्तपुर्व्वम् ।

No. 20. अमरकोषः । Amarakoṣaḥ. Substance, country-made colourless paper, 18 × 3 inches. Folia, 61 (of which foll. 1-40 are wanting.) Lines, 4-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

The same work.

विवरणानुक्तपुस्तकम् ।

No. 21. अमरकोषः सटीकः । Amarakoṣaḥ Satīkaḥ. Substance, country-made yellow paper, 16 × 3 inches. Folia, 122. Lines, 6-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text with explanatory notes in both the margins.

पुस्तकेश्चिन्त्याख्यासहितोऽमरकोषो वर्तते ।

No. 22. अमरकोषटीका पञ्जिका । Amarakoṣatīkā Pañjikā. Substance, country-made white paper, 15 × 8 inches, bound like an ordinary book. Folia, 393. Lines, 5-24 in a page. Character, Devanāgarī. Date, Samvat 1867. Appearance, old, worm-eaten throughout, and torn in parts. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Amarakoṣa, entitled Padacandrikā, by Rāyamukutaṃaṇi Vṛihaspati. This is a well-known commentary. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 270, Nos. 954, 955.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अध्यासे यः सर्व्वं भुव ईदृशं इत्यनोचरो वचःसु ।

अहमिति संविद्विषयः पुद्गलः स परः पुरातनो जयति

अभीष्टदेवता नमस्कारापनौतसङ्गर्हि (?) विज्ञापनमङ्गसाध्यप्रति-
बन्धकतिरोधानद्वारा प्रारिञ्चित परिसमापयतीति प्रामाणिकमतो निष्पत्त्य-
प्रारिञ्चितपरिसमाप्तिहेतुस्तेष्टदेवतासंकीर्तनादिशिष्टादृष्टमुत्पिपादयिष्यन्त्य-
कारः प्रथमं पद्यं निबन्धम् । यथेति

End. शेषमिति इह यन्मन्त्रविश्वरभयादयस्त्रिंशं नाम च नोक्तं । तच्छिष्टानां पूर्वा-
चाय्याणां महाकवीनाञ्च प्रयोगान् श्रेयं । यथा गीषा पुंस्यपि स्त्री पीठा
नपुंसकंऽपि स्त्रीत्यादिकमूढनीयमिति ॥ ॥

Colophon. इति सहितापनौयकविचक्रवर्तिराज्ञपण्डितसार्धभौमचूडामन्त्रिमहाचाव्ये-
रायमुकृतमणिबीमहृदस्यतिरुक्तायाममरकोषपञ्चिकायां पदचन्द्रिकायां
लिङ्गादिमन्त्रवर्गेविवरणं समाप्तं ॥ समाप्ता चयममरकोषपञ्चिकेति ॥
संवत् १८६७ भाद्रे मासि अस्तिते पक्षे अमायां कृ क कृ कृ

विवरणम्—रायमुकृतमणिबीमहृदस्यतिरुक्तपदचन्द्रिकाभिधामरकोषटीकाद्विषयं निबन्धः ।

No. 23. अमरकोषटीका त्रिकाण्डचिन्तामणिः । Amarakoṣaṭika
Trikāṇḍacintāmaṇiḥ. Substance, country-made reddish paper, 15 × 3
inches. Folia, 14. Lines, 4-8 in a page. Character, Bengali. Date, ?
Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Amarakoṣa, entitled 'Trikāṇḍacintāmaṇi',
written by Raghunātha Cakravartin at the request of Śrīkṛṣṇavallabha
Mahāśaya. According to the commentator, gods Śiva, Viṣṇu, as well
as Buddha, are the subject of the initial verses of the text. This
codex contains a very small part of the commentary. Noticed in the
Catalogue of the India Office Library, p. 278, No. 984.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥

नत्वा गिरौशचरणान्मुञ्जमाकलय्य
तन्त्राणि तन्त्रविदुषां रघुनाथनामा ।
शोकृष्णवज्रभमहाशयसन्निधौना-
द्धीरस्तनोति विमलामरकोषटीकां ॥
यासि विधाय विनयं कृतिनोऽहमेत
दृष्टं मयापि यदि शास्त्रविद्वज्जुनां ।

आशीषं सम्यगवधानपरेः कृतम्-

मार्गस्यैवमत्र रूपया परिहृत्यैव ॥

अन्वारेणे विज्ञविद्यायाभिमतदेवतानमस्कारेण धर्मस्त्यादयन् शैव वैश्व-
वीहान् प्रवर्तयितुं शिष्याश्रमाये चादौ निबध्नाति । यस्येति - चत्वार्यः--

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम् - शीरषुनाचलतत्रिकाष्टचिन्तामण्यभिधानकोषटीकादयोऽयं निबन्धः ।

No. 24. अमरकोषटीका त्रिकाष्टचिन्तामणिः । Amarakoṣaṭikā
Trikāṣṭacintāmaṇiḥ. Substance, country-made yellow paper, 17 × 4
inches. Folia, 12. Lines, 8-10 in a page. Character, Bengali. Date, ?
Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणलूकपूर्वम् ।

No. 25. अमरकोषः । Amarakoṣaḥ. Substance, country-made
yellow paper, 18 × 5 inches. Folia, 54. Lines, 4-6 in a page. Character,
Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in most
parts. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 9.

* विवरणलूकपूर्वम् ।

No. 26. एकवर्णार्थसंग्रहः । Ekavarpārtha-saṅgrahaḥ. Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 5-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing injured in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A vocabulary of monosyllables in verse, entitled Ekavarpārtha-saṅgraha, by Bharata Sena, the famous commentator. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 297, No. 1044.

Beginning. श्रीरामः शरणात् ।

नमस्कृत्य शिवं वेद्यगौराङ्गमज्ञिकात्मजः ।
भरतः कुरुते पद्यैरेकवर्णार्थसंग्रहम् ॥
न हलः केवलस्यास्ति उच्चारणमिति स्वरैः
चलस्यैकैकता तस्य सता कक्षादयी यथा ॥
अः श्रीपती वर्त्ततेऽर्थे अन्यार्थप्रतिषेधयोः ।
अभावेऽप्यन्यकस्यायामनव्ययमदौरितम् ॥

End.

यद्यपि चस्त्रिवर्णात्मा तथाप्येकीनिगद्यते ।
नामानुरीधात् चान्तापि प्रथमेव हि पठ्यते ॥
यस्य विश्वप्रकाशादौ मङ्गेश्वरमुखैर्बुधैः ।
चान्ताः प्रथङ् निबद्धान्ते चान्तवर्णेषु केयन ॥
ख्यातानामेकवर्णानामर्थानां कियतां क्रतुः । *
मङ्गदीऽर्थं परे त्वयां त्रियास्तन्तान्तरेचक्षान् ॥ ॥

Colophon. इति गौराङ्गमज्ञिकात्मजश्रीभरतसेनकृतएकवर्णार्थसंग्रहः समाप्तः ॥ * ॥

विवरणम् - श्रीभरतसेनविरचितेकवर्णार्थसंग्रहाभिधेकाक्षरकीदृशीऽर्थं निबन्धः ।

† These last verses are not found in the India Office Catalogue.

No. 27. एकाक्षरकोषः । Ekākṣara-koṣaḥ. Substance, country-made red paper, 18 x 3 inches. Folia, 2. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Another vocabulary of syllabic signs or monosyllables, entitled Ekākṣarakoṣa, by Puruṣottama Deva. The copyist of this codex has made a change in the order of the original work, beginning with the first consonant k and ending with vowels. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 296, No. 1042.

Beginning. श्री नमो दगायै ॥ अथ एकाक्षरकोषो लिख्यते ।

कः प्रजापतिरुद्दिष्टः कीवायुरिति श्रद्धितः ।

कथैवात्मा समाख्यातः कः प्रकाश उदाहृतः ॥

कं शिरो जलमाख्यातं कं सुवि च प्रकीर्णितं ॥

प्रथिव्यां कः समाख्याता कः पापे च प्रकीर्णता ।

End.

एकार इन्द्रः कथितः ऐकारस्यान्महेश्वरः ॥

ओकारश्च भवेद्ब्रह्मा ओकारो रुद्र उच्यते ॥

अं प्रीतमपरं तन्म अः स्याद्दिवी महेश्वरः ॥

Colophon. इत्येकाक्षरकोषो लिखितः ।

विवरणम्—श्रीपुरुषोत्तमदेवविरचितएकाक्षरकोषद्वयोऽयं निबन्धः ।

No. 28. एकाक्षरकोषः । Ekākṣarakoṣaḥ. Substance, country-made colourless paper, 18 x 3 inches. Folia, 2. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणम्—श्रीपुरुषोत्तमदेवविरचितएकाक्षरकोषद्वयोऽयं निबन्धः ।

No. 29. एकाक्षरकोषः । Ekakṣara-koṣaḥ. Substance, country-made white paper, 18 × 2½ inches. Folia, 2. Lines, 4-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Another recension of the same work ascribed to Bhāṣkara.

Beginning. श्री नमोगणेशाय ।

मतिं करीतु सा तुष्टा श्रीर्दश पद्मसंस्थिता ।
अह तस्याः प्रसादेन विद्यामन्योऽपि (?) भक्तिमान् ॥
अकारी बासुदेवः स्यादाकारः स्यान्मङ्गेश्वरः ।
इकार उच्यते कामो लक्ष्मीरीकार उच्यते ॥

End.

सत्कारं धारणे ह स्यामथा मुखनि कीर्तितः ॥
अः खेप ॥ २४ ॥
विदित्वा सर्वशास्त्राणि तथा काषादिकञ्च यतः ।
इदमेकाक्षरं कीषसाह भास्करपण्डितः ॥

Colophon. इत्येकाक्षरसंनिधान ॥ ० ॥ श्रीः

विश्वरश्मि—भास्करपण्डितविरचितकाक्षरकीषद्वयोऽयं निबन्धः ।

No. 30. एकाक्षरकोषः । Ekakṣara-koṣaḥ. Substance, country-made colourless paper, 18 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and somewhat worn out. Verse. Generally correct.

This codex contains two works of the same name and on the same subject, of which the first is Puruṣottama Deva's work, agreeing with the codex noticed in No. 27, and is a complete copy, while the second is incomplete and has also an entirely different recension ascribed to Prāṇakṛiṣṇa.

Beginning. नवीनजलदशार्जुनं श्रीविन्दं कदम्बालयं ।

नला श्रीपञ्चकण्ठेय यन्मोऽयं लिख्यते मुदा ॥

नामाभिधानमालोक्य यत्नदन्त्यधिया अपि ।

एकाक्षराश्रयमिदमभिधानं वितन्वते ॥

अः केचनः समाख्यातः स्वादाकारः पितामहः ।

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—श्रीपञ्चकण्ठविरचितेकाक्षरकोषरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 34. अमरकोषटीका कोमुदी । *Amarakoṣaṭīkā Kaumudī.*
Substance, country-made white and red paper, 20 × 4 inches. Folia, 54.
(of which foll. 1-11 are wanting). Lines, 8 in a page. Character,
Bengali. Date, Śaka 1694. Appearance, old, and worn out. Prose.
Generally correct. Incomplete.

A commentary on the *Amarakoṣa*, entitled *Nāmaṅgākhyā Kaumudī* by *Tarkapañcānana Bhaṭṭācāryya*.

Beginning. नास्ति ।

End. कश्चिदेव स्त्रीनपुंसकर्यादाद्वरचमाह औचित्यं, औचितौ औचित्यशब्दात्
स्त्रीत्वात् ङीष् हलसञ्चितस्य इति यकारलोपः औचितौ कश्चिदित्युक्तत्वात्
श्रीकां ब्राह्मणमित्रादी नपुंसकमेव एवं कश्चित् ।

Colophon. इति तर्कपञ्चाननभट्टाचार्यकृतौ नामलिङ्गानुशासनव्याख्यापरिच्छेदः समाप्तः ॥
इति नामलिङ्गाख्यकोमुदी समाप्ता ॥ ० ॥

नत्वा भाद्रपदि मासि कृष्णचन्द्रस्य सन्धिर्ध ।

अलंखि श्रीमृत्सिंहन नामलिङ्गाख्यकोमुदी ॥ ३ ॥ ३ ॥

वृत्त्यं नमः ॥ १६२४ शकाब्दाः ॥

विवरणम्—नामलिङ्गाख्य-कोमुदीनामक-तर्कपञ्चाननभट्टाचार्य-विरचितेकाक्षरकोषटीकाकोमुदी-
निबन्धः ।

No. 32. वर्णाभिधानं । Varpābhidhānam. Substance, country-made yellowish and foolscap paper, 16 x 5 inches. Folia, 5. Lines, 8-11 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1723. Appearance, old. Verse. Not correct. Complete.

A vocabulary of alphabetic letters generally used for Tāntrika purposes, entitled Varpābhidhāna, by Yadunandana Bhaṭṭa. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 297, No. 1046, but the name of the author is given as Śrīnaudana Bhaṭṭa instead of Yadunandana.

Beginning.

ओं गुरवे नमः ।

तारं तारकमित्युक्तं विशदं केचिद्गिरां लक्षणं
यत्तत्त्वं खपदं निरञ्जनपदं सत्यं पदं ब्रह्मचः ।
तद्विष्णोः परमं पदं निर्व्याघसुक्तिप्रदं
तत् सत्त्वमसि पातु भुवने रामाभिधेयं महः ॥
ब्रह्मागम्यवशिष्टगीतमश्विवाक्तेत्कारिणीतन्त्रजान्
कोषान् यामलतन्त्रकल्पकथितान् निर्व्यष्टवर्णावलीः ।
प्रत्यालीया च विष्णुवद्वक्त्रिणे वर्णाभिधाने मुक्त-
भट्टः श्रीयदुन्दुबो विततुने वर्णाभिधानं परं ॥
मन्त्रार्थाः पुं नपुं देवाविद्याः श्रोत्र्याः कक्षाः ।
अध्यात्मज्ञानयुक्तानि मन्त्रविद्यासु तत्त्वकं ॥
वेदसारं विषवीजमतःपरं ॥ ० ॥

केशव उवाच ।

ओंकारं वर्तनं तारं वामय हंसकारणं ।
मन्त्राद्याः प्रणवः सत्यं विन्दुशक्तिस्त्रिदैवतम् ॥
सर्ववीजोत्पादकश्च पञ्च देवं ब्रुवं त्रिकं ।
सावित्री चित्रिणी ब्रह्म चिगुणं गुणवीजकम् ॥
आदिबीजं देवशिवं वेदबीजं महः परं ।
पञ्चरश्मिस्त्रिकूटश्च सितत्वं भवनाशकम् ॥
गायत्रीबीजपञ्चाशी मन्त्रविद्याप्रसूः प्रभुः ।
अक्षराद्यैर्मादकाद्यानादिरहेतमोऽक्षरी ॥

ओं

अः श्रीकण्ठः सुरेशश्च खण्डाट्यैकमात्रिकः ।
पूष्पो देवीहृदिनीलो नारकसमिधैर्बद्धः ॥

End.

वर्जितामस्य साहा श्रया वपद्विच्छिन्नाभ्यया ।
 नैवकथाय वीमद्व इति द्वं कीमकथाभ्यया ॥
 फट् शस्त्रास्त्र करी चेति संज्ञया ज्ञायतां बुधेः ।
 नामादिवर्धं विन्दुं तत् विद्या वीजं स्वदेवतं ।
 एवं वर्णादि बीजादि केशवेनाभिधीयते ॥

Colophon.

इति वर्णाभिधानं समाप्तं ॥ ० ॥ * ॥ * ॥ ० ॥

अनेन लिखितं ग्रन्थं यदीरयति मानवः ।

युक्करी तस्य माता च पिता तस्य च गर्हभः ,

श्रीगुरवे नमः ॥ श्रीं नमो भगवते वासुदेवाय ॥

शाकं सर्वं ज्ञानार्थं विभुः विभिते प्रभतो मन्दवारं

तिष्ठां पदेऽसिते वा कलिमततद्वर्धेऽशके सतमं च ।

श्रीदुर्गासादपन्नं विबुधसुरवरैर्वन्द्योर्ध्वं विचिन्त्य

काशोनाथो व्यलीखीतरस्त्रिसुपर्णसन् ग्रन्थवर्णाभिधानम् ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम् — वर्णाभिधानाभिधानाटकावर्णाभिधानरूपोऽयं ग्रन्थः श्रीयदुलन्दनभट्टविरचितः ।

No. 33. द्विरुपाक्षरकोषः । Dvirupākṣarakoṣaḥ. Substance, country-made red and white paper, 18 × 3 inches. Folia, 5. Lines, 4-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and somewhat worn out. Verse. Not correct. Complete.

A vocabulary of words spelt in two different ways, ascribed to Puruṣottama. Noticed in the India Office Catalogue, p. 294, No. 1037.

Beginning.

श्रीं नमः श्रीललाय ॥

भवेदाषाढ आशादी विषुपविषुवं तथा ।

मानुःस्वसा मादस्वसा कशा च कश्मिता कथा ।

सम्भवं ज्ञानं प्रीतिं वासयो वाशवोऽपि स्वा-

वाशिष्ठोऽपि वशिष्ठकं ।

End.

पृथुलं पृथुविद्यातं मधुलं मधुसूतये ।

प्रमत्तं कीर्तितं यत्तु प्रायस्त्रयं तत्तु कीर्तितम् ॥ ० ॥

Colophon.इति विद्याचरकीयः समाप्तः ॥ श्रीकृष्णः श्रीरत्नं मयि लेखकं ॥ श्रीमहाधर
शर्मा अलिखत् पुस्तकं ॥ श्रीकृष्णः ॥

No. 34. विश्वप्रकाशः । *Viśvaprakāśaḥ.* Substance, country-made Kāśmirī paper, 14 × 7 inches. Folia, 71. Lines, 14-16 in a page. Character, Nāgari. Date, ? Appearance, old. Verso. Generally correct. Complete.

A dictionary of words having various meanings, entitled *Viśva-prakāśa*, by Maheśvara, son of Brahma and grandson of Kṛiṣṇa and great-grandson of Keśava.

In the preface of the work quoted below, a full account of the ancestry of the author has been thus given. There was a person named Haricandra, who was a trusted physician in the court of king Sāhasāṅka, and wrote a commentary on Caraka. In his family was born a famous physician named Śrīkṛiṣṇa who was the best of all the contemporary physicians and adorned the court of the king of Gādhipura (Kanoje) as the divine physicians Aśvinī-kumāras adorn the court of Indra. His son Dāmodara was well versed in threefold dialects and vanquished all his opponents in debate. His son was Malhaṇa who got the title of Vācaspati for his vast scholarship, and stood foremost of all the physicians of his time. His nephew Keśava mastered all the books in medicine and wrote works on several branches of literature. His son Śrīkṛiṣṇa also was celebrated for his deep learning. His son Maheśvara, the author of the work under notice, was prosperous and was known as a great poet. He was well acquainted with all branches of literature, got proficiency in the three branches of the Medical Science, and was also

a specialist in grammar. Besides *Viśvarūpaprakāśa*, he wrote another lexicon, entitled *Śabdabhedaprakāśa* as well as *Sahasāṅka-carita*, a poem different from that of Padmagupta, which goes under the name of *Navasāhasāṅkacarita*.

The following stanza quoted in the report on the search for Sanskrit and Tāmīl Manuscripts for the year 1893-94, No. 16, pp. 44-47 indicates that the work was written in 1033 Śaka.

रामानन्तव्योमरूपैः शककालेऽभिलक्षिते ।

कीर्त्तं विद्यकाशाख्यं निरमाक्षीमहेश्वर' ॥

As the word *Vyoma* generally indicates cipher or nothing, we can not understand Mr. M. Śeṣagiri Śāstri's interpretation that the work was written in 1133 Śaka. See the same report.

In the same preface the author has referred to the following writers on grammar and lexicography - Bhogindra, Kātyāyana, Vācaspati, Vyāḍi, Viśvarūpa, Amara, Mangala, Subhanga, Bhopalita and Bhāguri. Noticed in the Catalogue of the India Office Library p. 282, Nos. 1000-1003.

Beginning.

श्रीगणेशायनमः ।

स्तुवीमहिमहामीहल्ले शालकभिवम्बरं ।

वैधानुकनिदानञ्च सख्यञ्च दृष्टवानर्थ ॥ १ ॥

कलाविलासान्धकरन्दविन्दुमुद्राविनिद्रेष्ट दयारविन्दे

या कल्पयन्ती रमते कवीनां देवीं नमस्यामि सरस्वतीं ताम् ॥

कवीन्दुकुमुदानन्दकन्दोदगमसुधाकरं ।

वाचस्पतिमतिस्पर्द्धिं श्रेष्ठवीचन्द्रिकीज्ज्वलं ॥ २ ॥

बुभुक्षु श्रीरात्रिकञ्जीवमालीज्जासिद्यशःप्रियं ।

गुरुं बन्दे जगद्वन्द्य गुरुवरजैकेरीदधं ॥ ३ ॥

श्रीसाहसामुद्रपतेरनवद्यविय

वेद्यान्तरङ्गपदपङ्क्तिमेव विभक्त ।

यशस्तुवाचचरितीहरिचन्द्रनामा

स्वव्याख्यया चरकतन्ममलक्षकार ॥ ५ ॥

आसीदसीमवसुधाधिपवन्दनीये

तस्यान्वये सकल्पवैद्यकुलावतंस ।

अक्षय्यं दक्ष इव गाधिपुत्राभिपत्य
 श्रीकृष्ण इत्यमलकीर्णितताचितानः ॥ ६ ॥
 संकल्पसंमिन्नमन्यविकल्पजन्य-
 कल्पानलाकुलितवादिसङ्घसंस्थुः ।
 तर्कचयमिनयनसनयनदीयी
 दामीदरः समभवद्विवर्ता वरेभ्यः ॥ ७ ॥
 तस्याभवत्पुनरुदारावाची
 वाचस्पतिः श्रीमल्लनामिन्नासी ।
 सद्वैद्यविद्यामखिनीदत्तेन
 श्रीमल्लद्वयः सत्कमुदाकरेन्दुः ॥ ८ ॥
 यदभाष्टजः सकल वैद्यकतन्त्रज-
 रत्नाकरप्रियमवाप्य च केशवीऽभृत् ।
 कौर्त्तर्निकेतनममिन्नापदप्रमाथ
 वाक्यप्रपञ्चरचनाचतुराननयी ॥ ९ ॥
 कृष्णस्य तस्य च सुतः क्षितपम्परीक-
 दम्भातपवपरभागयज्ञःपताकः ।
 श्रीब्रह्म इत्यविकल्पात्मसुखारविन्द-
 भीष्मासलासितरसादसरस्वतीकः ॥ १० ॥
 तस्यात्मजः सरसकैरवकालकौर्त्तः
 श्रीमान् महेश्वर इति प्रथितः कवीन्दुः ।
 निःशेषवाक्यमहाचर्वपारदृष्टा
 शब्दागमाम्बुदङ्घ्रिस्वरविर्भव ॥ ११ ॥
 यः साङ्गसाङ्गचरितादिमहाप्रबन्ध-
 निर्माथनेपुत्रगन्धार्गन्धीरवभ्योः ।
 धी वैद्यकत्रयसरीजसरीजबन्धु-
 र्बन्धुः सतां च कविकैरवकुसुमिन्दुः ॥ १२ ॥
 इयं कृतिसास्य महेश्वरस्य
 वेदम्भासिन्धोः पुदवीतमानाम् ।
 देदीप्यतां हतकमलेषु नित्य
 भाकल्पभाकल्पितकौन्दुभयीः ॥ १३ ॥

भीगीन्द्रकाव्यसहासराट्
 वाचस्पति व्याडिपुरःसराचाम् ।
 सविश्वरूपामरमङ्गलाना
 सुभगभीषास्मितभागुरीचाम् ॥ १६ ।
 कीर्णकाशात् प्रकटपभाव
 सम्भावितानर्घ्यस्य स एव
 सम्पादयन्नवति वाञ्छितायान्
 कथं न चित्तामणितो कवीनाम् ॥ १७ ।

। । । +

सता पतकसम्भारभूषणी च कृतोमया ।
 ताम्बानुशासनमिदं सम्पूर्णं तन्वताङ्गुम् ॥ २० ।
 एकदिशि चतुःपञ्चवङ्गुव्यानुक्रमोऽव्ययै ।
 कालादिवर्णं नानार्थसंशयोऽवतन्वते ॥ २१ ॥
 नानार्थं प्रथमान्तीऽत मन्त्रवादीं प्रदर्शित
 समस्यन्तेषु शब्देषु वर्णमानं मनश्चित ॥ २२ ॥
 दृष्टान्तं न मयि कापि समस्याधार एव च ।
 स्पष्टाय लिङ्गमदाय क्राप्यश्च पुनरुक्तता ॥ २३ ॥

End.

नि शेषवेषकसताम्बुधिपारद्वया
 शब्दागमाङ्गुलवङ्गुलवङ्गुलव कवीन्द्र ।
 यत्नानुमन्त्र इमा निश्चयान् प्रकाश
 साम्बोच्यता सकृत्तिसप्तदशावगचा ॥ २ ।
 नामपारायणीयादिनिरुक्तौर्ध्विकल्पित ।
 शब्दवर्णविधियान् सन्दर्भो ह्येव साधुभिः ॥ ३ ॥
 कर्तुं चेतश्चमत्कार सताङ्गुलि विपश्यन् ॥
 भङ्गशक्तु निराकर्तुमयमव्युत्पत्तिम् ॥ ४ ॥
 कन्दोऽनप्राप्तयमकन्नेषी चित्तेषु निर्णय ।
 एवेवास्मीपयोगश्च कवितुङ्गातिरेव च ॥ ५ ॥

Colophon.

इति श्रीसकलवैद्यराजचक्रवर्तीशेखरस्य पञ्चमव्यवस्थानिधेः श्रीमन्महेश्वरस्य
 कृतौ विश्वप्रकाशे शब्दमेवप्रकाशे परिसमाप्ते । श्रीरामचन्द्राय नमः ।
 श्रीदेव्यै नमः ।

विवरणम् — वैद्यकुलात्मकयोगहृदयविराचतविश्वरूपप्रकाशाभिधाऽय कावनिबन्ध सुप्रसिद्ध
 १ अथ ।

No. 35. दुर्गपदप्रबोध । Durgapadaprabodha Substance,
 country made white paper, 12 x 5 inches Folia, 33 Lines, 13-17 in a
 page Character, Nagari Date, Saka 1661 * Appearance, very old,
 worn out, torn, and worm eaten in parts Prose Not correct Complete

A glossary of difficult words in Hemacandras Linganusasana,
 entitled Durgapadaprabodha, by Sivallabha Vacaka.

Beginning. श्री

स्वस्ति श्रीदायक दवनायक शान्तिनायकम्
 मद्वृत्तिदायक शास्त्रकारिणां प्रशिक्षय तम्
 ज्ञानविमलपादकशिष्ययेनै
 प्रतन्यत दुर्गपदप्रबोधीय ।

श्रीश्रीवक्त्रभाषकै २

श्रीहंसचन्द्रमरिक्तं लिङ्गानुशासन ।

वर्त्तत यद्वरं तस्य हतिदुर्गार्थबोधक २ ।

(विभिर्विशेषकम्)

नामकोवादिशास्त्राणि प्रदृश्यानि विवृण्व तत्

कृतास्ति लौकिको वाता कापि संस्कृतविशङ्का ॥ ४ ।

प्रतिपत्त्यायमवीक्षा न शास्त्रान्तरवृद्धिका ।

विदन्मुखा इह यन् यन्गौरवसौपसुभि ॥ ५ ।

End.

तीरातशब्दी श्रीमर्मजरशब्दशैल्युभी पताकावाचकी स्वस्मलिङ्गी च ॥

Colophon.

इति श्रीज्ञानविमलापाध्यायशिष्यवाचनाचार्यश्रीश्रीवक्त्रभाषकविरचितश्रीश्री
 हेमचन्द्रार्थविरचिताभाष्यजलिङ्गानुशासनहतिदुर्गपदप्रबोधि परलिङ्गदुर्गपद-
 प्रबोध समाप्त । समानीत्यं श्रीदुर्गपदप्रबोध

* This appears to be the date of the original composition of the work.
 See the colophon

+ + + + + + + +
 श्रीचक्रवर्त्ताराजाधिपसंसत्संप्राप्तभक्त्यकीर्त्तनां तेषां गुरुराजानां धर्मो
 राज्ये सुविख्यातः । श्रीमद्यीशपुरपुरन्दरे सुरसिंहमहीपती प्राण्वा । राज्य-
 मियं शत्रुच्छासति प्रभूतीदयं ॥ ५ ॥ भूमिषड्वरसंतुगीम ११११ संवत्
 वर्षे सुखाधिके मासि कार्तिके काले सुदि सप्तमी दिने ॥ ६ ॥

पुत्रोत्पेन सुरी राज्ञी शरण्यं ब्रह्मणः श्रिया ।

विद्याधिका परा भूता येषां तस्मै जयन्तिव ॥

तेषां शिष्यवरैश्चक्रे श्रीश्रीवल्लभवाचकैः ।

दुर्गेपदप्रबोधोऽयं प्रकर्षज्ञानकृतव ॥

विवरणम्—इमं चन्द्रकृतलिङ्गाजुश्रासनवर्तिरूपोऽयं दुर्गेपदप्रबोधोपाध्याय । नवमः श्रीवल्लभवाचक-
 विरचितः ।

No. 36. द्विरुपाक्षरकोषः । *Dvirupakṣarakoṣaḥ.* Substance, country-made white paper, 15 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 33.

विवरणान्तर्गतपूर्वम् ।

No. 37. त्रिशकारकोषः । *Trisakarakoṣaḥ.* Substance, country-made white paper, 12 × 3 inches. Folia, 5. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A vocabulary of words in which; either of the three letters ष, श, स, occurs, by Kālī Śaṅkara.

विषयसम्बन्धपूर्वम् ।

No. 39. अमरकोषः । Amarakoṣaḥ Substance, country-made white and red paper, 17 × 3 inches Folia, 103 Lines, 4 in a page. Character, Bengali Date, Śaka 1728 Appearance, old, and worn out Verse Generally correct Complete

The same work

विवरणानुक्तपूर्वम् ।

No. 40. अमरकोषः । Amarakoṣaḥ Substance, country made colourless paper, 15 × 3 inches Folia, 28 Lines, 5-6 in a page Character, Nagari Date, ? Appearance, old Verse Incomplete

The same work.

विवरणानुक्तपूर्वम् ।

No. 41. वर्णाभिधानम् । Varnabhidhanam Substance, country made yellow paper, 15 × 4 inches Folia, 2 Lines, 8-9 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, somewhat old Verse Generally correct Complete

A copy of the work noticed in No 32, without the preliminary verses It begins at once with श्रीकृष्णोपनिषद्, etc, having also somewhat different readings at the end. Such as शान्तालीपद् कोटिकासाधर्मान. सुर-वाचकः । वीचद् ॥१॥ नेचयुक्तं तथा वीचद् ग्रन्थेष्टतमैवच ।

विवरणानुक्तपूर्वम् ।

No. 42. नानार्थकोषः । Nānārthakoṣaḥ. Substance, country-made yellowish paper, 15 x 3 inches. Folia, 25. Lines, 2-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct. Incomplete.

A vocabulary of words having various meanings arranged as Kānta, Khānta, &c. Anonymous.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमः ॥

पानु बी मङ्कालिका धवलिका रदस्य च ।
 गङ्गायसुनयीः सङ्गं वङ्गनिव गजाननः ॥
 उवाङ्गाय नमस्तुभ्यं यस्य मूर्तिविलम्बिनी ।
 जटावेष्टनप्राप्तिभा विभावयति प्राङ्गवी ।
 पूर्वोच्चायैततीर्वीत्य शब्दशान्तिं निरूप्य च ।
 नानार्थशब्दकोषोऽयं लिङ्गभेदेन कथ्यते ॥
 प्रायशोऽपभेदेन विशेषव्यवधानं कथितं ।
 स्त्रीपुं नपुंसकं त्रयं विशेषीकृत्य कथयितुं ॥
 मिलित्वा चिन्तित पदं मिथुने च दधीरिति ।
 निबिडलिङ्गं शिवायै तन्नामादि न पूर्वभाक् ॥
 रूपराक्तं लिङ्गमुक्तं लिपिभान्तिच्छिदं कथितं ।
 विशेषनिर्दिष्टमुक्तेऽपि विज्ञेया वाच्यलिङ्गता ।
 गुणे यत्नादयः शब्दाः पक्षि स्फुरति विभु ।
 तीक्ष्णाद्यान्तु गुणे जीवे गुणिलिङ्गान्तु तदति ॥
 जीवपुंसोरपि स्त्रीत्वं काप्यन्यत्वविवक्षया ।
 उद्भिदः प्रसवे जीवे हरीतक्यादयः स्त्रिया ।
 पुष्ये जातीप्रभृतयः स्त्रिलिङ्गा जौहयः फलं ।
 प्राङ् नानार्थानु तन्निष्ठ इतीर्यन्तेन चैकता ।
 शब्दावृत्तिर्न लिङ्गक्ये समसी न विशेषणे ॥
 जीवे नपुंसके पक्षि स्त्रिया योषिति तदवधीः ।
 विभु चेत्यादि यद्रूपं तन्निष्ठस्यैव वाचकम् ॥
 एकविंशच्चतुःपञ्च षड्विंशानुक्रमानु क्रतः ।
 अरकादिकाद्यन्यवर्गेनानार्थसंघट्टः ॥

End.

नाम्नि ।

Colophon. नाति ।

विबरणम् - नामाशङ्कलक्ष्यवृद्धपीठ्यं निबन्धविशेषः ।

No. 43. अमरकोषः । Amarakoṣaḥ. Substance, country Tāri leaves, 18 × 1½ inches. Folia. 110. Lines, 1-3 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1598. Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the Amarakoṣa with a short commentary in both the margins.

पल्लकेऽभिन्नु च्छट्टीकामङ्गितोऽमरकोषी वर्तते ।

INDEX

TO

KOŚA MANUSCRIPTS.

The figures against the names of the Manuscripts in these indices are their serial numbers in the Catalogue.

A	N
Abhidhānacintāmaṇiḥ, 1.	Nanārtthakośa, 42.
Amarakośaḥ, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 25, 38, 39, 40, 43	P
———— satīkaḥ, 2, 3, 21.	Prākṛitalakṣmīḥ, 10.
———— tīkā, Mugdhabodhinī, 6, 8	S
———— kaumudī, 31.	Sabdasandarbhasindhuḥ, 4, 6.
———— pañjika, 22.	T
———— trikāṇḍacintāmaṇiḥ, 23, 24	Triśakāraakośaḥ, 37.
———— vyākhyāsudhā, 7, 8.	V
D	
Durgāpadaprabodhaḥ, 35.	
Dvīrūpākṣarakośaḥ, 33, 36.	
E	
Ekākṣvarakośaḥ, 27, 28, 29, 30.	Varṇāvidhānam, 32, 41.
Ekavarṇārthasaṅgrahaḥ, 26.	Viśvaprakāśaḥ, 34.

A
DESCRIPTIVE CATALOGUE
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS
IN THE LIBRARY OF THE
CALCUTTA SANSKRIT COLLEGE

Prepared under the orders of the Government of Bengal,

BY
HRĪSHIKĪŚA ŚĀSTRĪ,
SECOND GRAMMAR PANDIT, SANSKRIT COLLEGIATE SCHOOL,

AND
ŚIVA CHANDRA GUPTA, M.A., B.L.
LATE PROFESSOR, SANSKRIT COLLEGE

VOLUME VIII GRAMMAR MANUSCRIPTS.

CALCUTTA
PRINTED BY J. N. BANERJEE & SON, BANERJEE PRESS,
119, OLD BOTTAKKHANA BAZAR ROAD

1904.

व्याकरणम् ।

GRAMMAR.

No. 1. अव्ययार्थदीपिका Avyayārthadīpikā. Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 5. Lines, 1-8 in a page. Character, Nāgara. Date, 1796. Appearance, very old, and worn out. Prose. Not correct. Complete.

A little work on Avyaya, entitled Avyayārthadīpikā or a lamp to the meanings of Avyayas. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ च पुनरावर्ते । वा विकल्पाद्ये, - इ इति प्रसिद्धिः ।
इः इति पूजायां । ई इति स्फुटपादपूरणयोः । एव इति निश्चये ।

End. पुनर् इति अप्रथमविशेषयोः । स्वर इति स्वर्गपरलोकोः ॥ ३

Colophon. इत्यव्ययं संपूर्णं ॥ सम्वत् १७९६

विवरणम्—अव्ययशब्दविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 2. अष्टाध्यायी Aṣṭādhyāyī. Substance, country-made colourless paper, 10×4 inches. Folia, 87 (of which the first is replaced by a new one of green colour). Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Not correct. Incomplete (upto the 5th Sūtra of the fourth Pāda of the eighth Adhyāya).

The well-known standard work in Sanskrit Grammar, entitled Aṣṭādhyāyī, or one complete in eight Adhyāyas (chapters) by Pāṇini. This work has undergone several editions of which that of O. Böhtlingk with German notes and various appendices is most interesting. Babu Śrīśacandra Basu of Allahabad recently published it with an English translation, embodying elaborate explanatory notes, etc. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 155, No. 567.

Beginning. गीरीरासः शरणं ॥

सौ येनाक्षरसमासायमधिगम्य मङ्गिरात् ।

कृतं व्याकरणं प्रीतं तस्यै पाणिनये नमः ॥

येन धीता गिरः पंसां विमलैः शृष्टवारिभिः ।

तमयाज्ञानजं भिन्नं तस्यै पाणिनये नमः ॥

अइउण् १ ऋल् २ एओङ् ३ ऐ औ च् ४ ङ य व र ट् ५ ल ष् ६
अ म ङ ण न म् ७ भ भ ज् ८ च ट ध ष् ९ ज व ग ङ द ण् १० ख फ् ११
त थ च ट त व् १२ क प य् १३ श ष स र् १४ हल् १५ इति प्रत्याहार-
मन्त्राणि ॥

End. नालि ।

Colophon. इति षट्माध्यायस्य तृतीयः पादः ।

विवरणम्—सुप्रसिद्धैवेयं पाणिनीयाष्टाध्यायी वङ्गश्रीमुद्रिता च सप्रतिका ।

No. 3. षट्माध्यायी Aṣṭādhyāyī. Substance, country-made yellow paper, 10 × 6 inches. Folia, 69. Lines, 10-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work.

End. नीदात्तस्त्रितीदयमगार्थकाश्रयमालवानां ७ अ अ इति ८ ॥ ६८ ॥ इषा
मुर्भाट्नीदस्या णै ॥ ० ॥

Colophon. इत्यष्टमाध्यायस्य चतुर्थः पादः ॥ ० ॥ षट्माध्यायः समाप्तः ॥ ० ॥ ० ॥
सचमंख्या—त्रीणि सप्तसहस्राणि तथा नवशतानि च । पञ्चवर्तिष्ठ मन्त्राणि
पाणिनिः कृतवान् स्वयम् ॥

विवरणन्तुपूर्वम् ।

No. 4. षट्माध्यायी Aṣṭādhyāyī. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 54. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgarī. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

The same work.

विषयानुसृतम् ।

No. 5. अष्टाध्यायी Aṣṭādhyāyī. Substance, country-made paper of several colours, 10 × 4 inches. Folia, 141. Lines, 5-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1761. Appearance, very old, worn out, slightly torn in parts, writing injured in many places, and written by different hands. Verse. Not correct. Complete.

The same work.

Colophon. पाणिनिव्याकरणं समाप्ता (?) विपाठिहरिरामानुजा विपाठिदेवरासंभ
लिखितं संवत् १७६१ मार्गशीर्ष वद्य ३ शुक्लौ शोभनरेवुरस्य पुस्तकं ॥

विषयानुसृतम् ।

No. 6. उणादिपादः Unādirpādah. Substance, foolscap paper, 18 × 3 inches. Folia, 11. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1703. Appearance, rather old and slightly torn in parts in the margin. Verse and prose. Generally correct. Complete.

At present there are to be found eight superior schools of Sanskrit grammar, viz., (1) Pāṇīniya, (2) Cāndra, (3) Kaumāra or Kālāpa, (4) Śārasvata, (5) Haima, (6) Jaumara or Sāṁkṣiptasāra, (7) Vau-padeva or Maudgabodha, (8) Pāḍimanābha or Saupadma. Of these the first, third, sixth, seventh, and eighth have chapters on Unādi affixes under such different names as Unādisūtra, Unādirpāda, etc. The Unādisūtra belonging to the Pāṇīniya school, edited with Ujjvala-datta's commentary, is noticed in the India Office Catalogue, p. 181, No. 680. Unādivṛitti, belonging to the Kālāpa school by Sivadāsa, is noticed in the same Catalogue, p. 204, No. 771. Unādirpariśiṣṭa by Kramadīśvara, belonging to the sixth school is also noticed in the same Catalogue, p. 223, No. 834. Unādikōṣatikā or a commentary on Rāmasārman's Unādikōṣa, belonging to the Mugdhabodha School and Unādivṛitti by Padmanābha, belonging to the Supadma school

are also noticed in the same Catalogue, p. 238, No. 874, and p. 244, No. 890 respectively. But the codex under notice does not agree with any of these nor is the name of the author, etc., mentioned in it. Consequently we could not determine its place.

Beginning. श्रीं रामाय नमः ।

वादेववादिवातादी ॥

वातादी वाये वादेवने उवादिर्भवति ॥ वादेवागमगुह्यद्विष्टादवी
ययासम्भवं परिकल्पनीयाः ॥ वा—वायुः, पा—पायुः, जरा, जटा इव
जरायुः, जटायुः, मा—मायुः, गोपूष्व मा—गोमायुः इदि इन्दुरित्यादि ।

End.

तिङ्न्नादितराः शब्दाः कृद्भिः सर्वे प्रसाधिताः ।

समासतद्धिताश्च विकारानपि साधयेत् ॥

यस्मिन् दृशे प्रसिद्धा ये प्रयोक्तव्याहि ते तथा ।

अप्रसिद्धाश्च ये शब्दा बीध्या स्यान्मरानु ते ॥

Colophon.

इत्युवादिपादः समाप्तः ॥ ० ॥ ० वा ॥ ० ॥ ० श्रीं दुर्गायै नमः ॥ श्रीं
हरये नमः ॥ ० ॥ श्री श्रीहरिदेवशम्भुः पुस्तकमिदं ॥ श्रीराधा
कान्तदेवशम्भुः स्वाक्षरं । शकाब्दा १७०३ तारिक १८ वैशाखस्य ॥ ० ॥ *

विवरणम्—उवादिप्रत्ययविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 7. प्रक्रियाकौमुदी । Prakriyākāumudī. Substance, country-made colourless paper, 14 × 5 inches. Folia, 169. Lines, 13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A grammatical work in Sūtras, arranged systematically from Pāṇini's grammar, and explained by a brief commentary by Rāmacandra Āchāryya, son of Kṛṣṇa Āchāryya, complete in four parts. The first part treats of Sandhi, Liṅga Prakriyā, Avyaya, Stri Pratyaya, Kāraka prakriyā, Samāsa prakriyā, Taddhita prakriyā, and of the Dvirukti prakriyā. The second part treats of the Ākhyāta,

* From the first Sūtra upto वायु the reading in Pāṇiniya and Saṅkṣipta-sāra is the same.

including Parasmaipada prakriyā, Ātmanepada prakriyā, and Unādi prakriyā, etc. The third, of the Kṛit prakriyā, and the fourth, of the Vaidika Prakriyā. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 164, No. 613.

Beginning. श्रीं नमी गुहपादकाभ्याम् ॥

श्रीमद्विद्वत्मानस्य पाणिन्वादीन् मुनीन् गुरुन् ।

प्रक्रियाकौमुदीं कुर्मः पाणिनीयानुसारिणीम् ॥

अ इ उ ऋ । ऋ लृ क् । ए ओ ऊ । ऐ औ ष् । ङ य व र ट् ।
ल ष् । ज म ङ य नम् । भ्र भ ञ् । घ ढ ध ष् । ज व न ङ दश्
ख फ ह ठ थ च ट तव् । क पय् । श ष सर् । ङ ल् । इति प्रत्याहार-
मुपाधि ।

End.

अनन्तात् सर्व्वशः शब्दा न शक्यन्तेऽमुशसितुम् ।

बालव्युत्पत्तयेऽप्याभिः मन्विष्योक्ता यथामति ॥

प्रक्रियाकौमुदीं सेयं रामचन्द्रप्रकाशिता ।

असद्वचनमोक्त्वात् सचकोरप्रिया चिरम् ॥

अयति मुभगमूर्तिर्मुग्धहासावलीकः

प्रशमितजनतापीविद्वलः स्वात्मदीपः ।

सचकितमिव लक्ष्मीः सेवते यत्पदानं

ललिततरकराभ्यां साधु संवाहयन्ती ॥

मीमांसायुगलावपादकचमुक्तीकश्रवणादा

दुर्ज्ञेयस्वरशास्त्रवतमनसां शब्दाधिकेष्वावतां ।

शब्दा + + विसार्थसाधुवचनध्यानारिनाशकमा

स + + गुरुरामचन्द्रजनिता सा प्रक्रियाकौमुदी ॥

Colophon.

इति श्रीरामचन्द्राचार्यविरचिता प्रक्रियाकौमुदी समाप्ता ॥ यन्वापे

अष्टाष्टिदीवान्मतिविभमादा

यदर्थेऽहीनं लिखितं मयाच ।

तत् साधुमुख्यैः परिशीधनीयम् ॥

विवरणम्—प्रक्रियाकौमुदीनामकोऽयं सुप्रसिद्धो वैयाकरणविद्वत्तः ॥

No. 8. कविरहस्यम् । Kavirahasyam. Substance, foolscap paper, 12×4 inches. Folia, 17. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Verse. Not correct. Complete.

A poem in praise of king Kṛiṣṇarāja by Halāyudha. It illustrates also formations of roots of the same meanings with different sound and form as well as of different meanings but similar in sound and form in the present tense. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 262, No. 925.

Beginning. श्रीगोविन्दी जयति ।

जयन्ति सुरजित्पादनखदीधितिदीपिकाः ।
 मोहान्धकारविभ्रंशान्मक्तिमार्गप्रदर्शिकाः ॥
 लोकेषु शास्त्रेषु च ये प्रसिद्धाः
 काव्येषु ये सत्कविभिः प्रयुक्ताः ।
 उच्चित्य तांश्चित्तविनोदनाय
 शब्दानहं धातुभिश्चरामि ॥ २ ॥
 एकार्था एकशब्दाश्च नानार्थाश्चैकवाचकाः ॥
 सदृशार्थाभिधानाश्च भिन्नार्थाः सदृशाश्चराः ॥
 एकार्था तुल्यशब्दाश्च निबध्यन्तेऽत्र धातवः ।
 धातुपारायणाश्लेषेः पारोक्षीर्णधिया मया ॥ ४ ॥
 अत्यगम्यस्तु निज्योत्स्नापविचे दक्षिणापथे ।
 कृष्णराज इति ख्यातो राजा सामान्ज्यदीक्षितः ॥
 गोपायति चित्तिमिमां चतुरत्रिंसीमां
 पापाञ्जुगुप्तत उदारमतिः सदैव ।
 चित्तं च गोपयति यस्तु वनीयकेभ्यो
 धीरी न गम्यति मङ्गल्यपि कार्यजाते ॥

End.

यः शीटति श्वाख्यातं न शीटति निरीक्षयः ।
 प्रतिवेधति यः शब्दं कार्यं यस्यानुसिध्यति ॥
 नयन्ति यदगुणाः सर्व्वं यस्तान् नयति दिप्तुखम् ।
 त्रिया वदति वदति सरस्वत्या च यः सदा ।
 इति समाप्तमन्त्रगुणीदयं
 कविरहस्यमिदं रसिकप्रियम् ।

सहभिक्षानिधानहलायुध-

विजयरत्न कृतिनः कृतार्थिनः (P) ॥ क

Colophon. नास्ति ।

विवरणम् — श्रीहलायुधविरचितकविरहस्यनामधेयीऽयं सुप्रसिद्धी निबन्धः । अथ राजश्रीकण्ठ
राजश्रुतिरक्षित धातूनां वर्तमानलकारप्रथमपुरुषैकवचनरूपाणि प्रदर्शितानि ।

No. 9. कविकल्पद्रुमः । Kavikalpadrumaḥ. Substance, country-made yellow and white-coloured paper, 12 × 3 inches. Folia, 32. Lines, 4 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1759, Bengali era 1244. Appearance, not fresh. Verse. Generally correct. Complete.

A work treating of Dhātus or roots in ślokas by Vopadeva, the author of the Mugdhabodha Vyākaraṇa. In it the roots are arranged alphabetically according to their final letter. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 238, No. 875, and p. 239 No. 876.

Beginning. श्रीं ननीगच्छेय नमः ॥

शब्दाकरकरयाममर्थमङ्गलमङ्गलम् ।

ज्ञानात्मानमनाद्यन्तमादित्यं तसुपाख्ये ॥ १ ॥

इन्द्रश्चन्द्रः काशकृन्त्वापिशली शकटाधनः ।

पाणिन्धमरजैनेन्द्रा जयत्यष्टादिशाब्दिकाः ॥ २ ॥

मतानि तेषामालोक्य सर्वसाधारणः स्फुटः ।

धातुपाठः स्वदाद्यायक्रमादनादिमक्रमः ॥ ३ ॥

कविकल्पद्रुमी नाम पद्यैर्निर्णायनेऽथ च ।

धातवः पठिताः पाठश्रुतीकागमस्थिताः ॥ ४ ॥

पदानिङ्कुङ्किरणाद्यनुबन्धगणोदितम् ।

कर्त्तृशारवमात्रेण स्पष्टमतानुबन्धतः ॥ ५ ॥

परीऽनुबन्धः पूर्व्ववर्गिकवाक्यस्वधातुषु ।

नामेष्टितानुबन्धेषु न परेषाञ्च मध्यमः ॥ ६ ॥

End.

धातुनामिह स्त्रीणां द्विचत्वारिंशद्विहिताः ।

इति स्त्रीतः सप्तदशशब्दा वदन्तीति च ।

धातुस्तथैवं धा मेवः कविकल्पद्रुमः फलम् ॥

अथ अन्यकृताख्याने व्यापयति ।

विदुर्लभेऽग्रिष्ये भिषक्केशवमृगम् ।

तेन वेदपदस्येन वीपदेवविजेन यः ॥

स्वर्गे गौर्वाचमायः सुरपतिमभितः शब्दिकानां वरिष्ठाः

पाताले नागराजं भृजगयुवतयो यस्य गायन्ति कौर्त्तिम् ।

यस्मिन् शब्दपाथीनिधिमखिलमिदं गीचटं वासुराद्री

ग्रन्थोऽकार्षीद्वर्णनं कविकल्पतिलकः कौशविर्वापदेव ॥

Colophon.

इति श्रीवीपदेवविरचितः कविकल्पद्रुमो नाम धातुपाठः समाप्तः ॥*

प्रथमस्तु शकाब्दा ॥ १०५८ सन १०४४ श्रीगिरिशचन्द्रग्रन्थेषा लिखित-

मतम् ॥

विवरणम्—श्रीवीपदेवविरचितः कविकल्पद्रुमाभिधी धातुपाठरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 10. कविकल्पद्रुमः । Kavikalpadrumah. Substance, country-made colourless paper, 12×3 inches. Folia, 36. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Incomplete.

An incomplete copy of the same work.

विवरणम्—पूज्यम् ।

No. 11. कविकल्पद्रुमः । Kavikalpadrumah. Substance, country-made colourless paper, 15×3 inches. Folia, 36. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

The same work with explanatory notes in the margin.

विवरणम्—पूज्यम् ॥

No. 12. कामधेनुः । Kāmadhenuh. Substance, country made reddish paper, 16 x 4 inches Folia, 31 Lines, 7-11 in a page Character, Bengali. Date, Saka 1715. Appearance, old, and worn out Prose Not correct. Complete.

A commentary on the Kavikalpadruma, entitled Kāmadhenu, or Kavyakāmadhenu. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 239, No. 877. The codex contains the text also in full

Beginning. श्री नमी गणेशाय ॥

येन विवदिकरणैराख्यातैर्धातुलोहितै ।

प्रकाशैः सप्रकाशयन्ते क्रियास्त नौमि गोपतिम् ॥

कविकल्पद्रुमं धातुपाठ विवरित मया ।

धातुवृत्तिकाव्यकामधेनुनाम्नाभिधीयते ॥

तत्र प्रयोगधातुन् मितक्रमादितफलार्थका ।

अपतिपोस्तनिता तुल्यप्रयोगानामभेदका

तत्रादौ यन्त्यक्तदुचितेष्टदेवतामादित्यमुपाने ।

सप्तदशशतानां सप्तदशशती षट्कोनयट्का च ये धातव एव स्वस्थाने
प्रतिस्कन्ध प्रयोगरूपाणि फलानि यथेष्टमर्पयन्तीत्यर्थः ॥ ० ॥ ० ॥ विप्रधनेन
श्रित्येष भिषक्केशवभृगुना तेने वेदपदमेन वीपदेवहिजेन य । यच्च
कविकल्पद्रुमं वीपदेवेन हिजेन व्यस्तारि स मेव्य इत्यन्वय पुर्व्वण ॥ सम्पा
दयन्तीमहादौ कीर्त्तय बालसन्निधिप एषध्वं विद्या काव्यकामभृगुतन्नि (१) ॥
कल्पादयन्तु शब्दासाये स्वंः मर्चरुदाहता ॥ सविकरणांमस्याती व्यन्निख
छाह ।

स्वर्गे गीर्वाणनाथ सुरपतिमभित शाष्टिकाना वरेण्य

पातालं नागराजं भुजगयुवतयो यस्य गायन्ति कीर्त्तिम् ।

यक्षीर्णा + + + शास्त्रपाथोनिधिपतिमिदं गोपदं वासुगात्री

श्रित्योऽकार्षीहनेन कविकुलतिलक + + वीपदेव ॥

शक्ते शायकसीनसिन्धुश्रिभि वष्ट्या तिथी सखिते

मासे चाश्वयुजि बुधस्य दिवसे पक्षे सिते ऋचक ।

वै रोहिण्यभिधानके नगसुतापादद्वयं चेतसा

अत्वा नाम लिलिख पुस्तकमिदं काशीपति कामदे ॥

नगेन्द्रपुत्रि अरदन्धवज्रभे

दरिद्रदरिद्रविनाशकारके ।

सदा सुखं देहि चक्षुः स्वकाय मे

त्वदङ्गि पद्मसरयौककर्मणे ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—कविकल्पद्रुमटीकाकपोत्यै काव्यकामधेनुनामकी निबन्धः ।

No. 13. कातन्त्रपरिग्रहं सवृत्ति । Kātantrapari-graḥaṁ savṛtti.
Substance, country made colourless paper, 18 × 2½ inches. Folia, 25.
Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very
old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Prose and verse.
Generally correct. Incomplete.

A grammatical work consisting of rules supplementary to the
Kātantra, entitled Kātantrapari-graḥa, with a short commentary,
entitled Vṛtti, by Śrīpati Datta. Noticed in the Catalogue of the
India Office Library, p 201, No. 761

Beginning. श्री गमो गणेशाय ॥

मसारतिमिरसिद्धिं मङ्गलमन्त्रम् ।

हविं नन्द विविधमनितन्त्रदृष्टं इमं. कातन्त्रपरिग्रहम् ॥ .

ब्रह्मराट्टिग्रहम् ॥

आदिस्य ब्रह्मभवतौत्यधिक्रियते । प्राक् ब्रह्मराट्टिग्रहं मङ्गलार्थं ।

स्वस्यैरिणी ॥

ईरिणी. परतः स्वराट्टिग्रहं ब्रह्मभवति । स्वैरः स्वैरी स्वैरादगुणमात्रा-
दिना सिद्धे ईरिनुयङ्गमौरिण्येत्युतिनिवृत्तार्थं ।

अक्षस्थोदित्याम् ॥

ऊहित्या परतः अक्षराट्टिग्रहं ब्रह्मभवति ॥ अक्षोदितौ सेना पूर्वपदव्या-
दिति शास्त्रम् ॥

End. नालि ।

Colophon. इति वैद्यमङ्गोपाध्यायश्रीश्रीपतिदत्तविरचितया कातन्त्रपरिग्रहद्वितीयौ सन्धि-
प्रकटुषं समाप्तम् ।

विवरणम्—पुलवऽख्यम् सहायिकस्य कातन्त्रपरिग्रहस्य सन्धिप्रकरणव्याधिविग्रहाच्च विद्यते ।

No. 14. कातन्त्रपरिशिष्टसूत्रम् । Kātantrapariśiṣṭasūtram. Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia 16 (of which foll. 1-8 are wanting). Lines, 2-6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost fresh. Verse. Not correct. Complete.

This codex contains only the Sūtra part of the work, attributed to the same author. It is complete in seven Prakaraṇas, viz., (1) Sandhi; (2) Nāmaprakaraṇa; (3) Kāraka; (4) Satva; (5) Natva; (6) Stryadhikāra; (7) Samāsa.

Beginning. नास्ति ।

End. गवाश्चादीनि । न मधुसर्पिरादीनि ॥ सव्यानेऽनव्यथाभावेन ॥ शेषे इथाः ॥

Colophon. इति वैद्यमहामहोपाध्यायश्रीश्रीपतिदत्तविरचित कातन्त्रपरिशिष्टसूत्र समाप्तकरण समाप्त ॥ श्रीश्रीगुरुवे नमः ॥ ० ॥ श्रीश्रीदुर्गाय नमः ॥ ० ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् कातन्त्रपरिशिष्टसूत्रसूत्रांशमात्रमसम्पूर्णं विद्यते ।

Besides this, the codex contains also rules on the Uṇādi affixes, but incomplete.

No. 15. कातन्त्रपरिशिष्टटीका । Kātantrapariśiṣṭatīkā. Substance, palm leaves (Tadīpatra) 23 × 2 inches. Folia, 166 Lines, 3-4 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, worm-eaten, and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the preceding work, entitled Kātantrapariśiṣṭa-prabodha, by Gopinātha Tarkācāryya, son of Paśupati Ācāryya Siṃha. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 202, No. 763.

Beginning. ओ नमो ब्रह्मण्य ॥

सो जातो चरन्तोचरेन्द्रतनयानाथाग्निपात्रोऽङ्गा-

सक्तामानवमानसात् पश्यन्तेराचाश्चिह्नान् ततः ।

कीर्त्तिश्रीजितश्रीतरश्मिः कुसुदशेषिण्यः

दानानीतरवारितधरादीनामि हेन्वारितः ॥

सोऽयं त्रिसप्तसप्तभाजितमतिः कामाभिरामाकृतिः

सत्योत्सुकवशीकृतेश्वरमतिः श्रीयोजनासमतिः ।

गोपीनाथ इमस्कार मधुरव्याहारवागीश्वर-

तर्काचार्यवरः सदर्थचतुरः सश्रीकविद्याधरः ॥

इह खलु सकलविद्वज्जनकुञ्जरप्यातिप्राप्तनिखिलविघ्नहन्तीन्सारणकारण-
प्रारब्धकर्मापकारकरणहरिमस्कारपुरःसरं यन्ममारभमानसाम्निवन्धनं
शिष्यान् शिष्यिष्यन् करोति संसारेति—

End.

नास्ति ।

Colophon.

इति श्रीमद्गोपीनाथतर्काचार्यविरचिते परिशिष्टप्रबोधे षष्ठ्याख्या
समाप्ता ॥

विवरणम्—श्रीगोपीनाथतर्काचार्यविरचितपरिशिष्टप्रबोधाभिधकातन्त्रपरिशिष्टटीकाकपीऽयं
निबन्धः ।

No. 16. कातन्त्रहृत्तिः । Kātantravṛttih. Substance, country-made yellow and reddish paper, 18 × 5 inches. Folia, 115. Lines, 3-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1753. Appearance, old with different hand writings. Prose. Generally correct. Not complete.

Kātantra or Kalāpa Vyākaraṇa primarily consists of sūtras or grammatical rules by Sarvavarman, and is complete in four sections, viz., (1) Sandhi, complete in five chapters, (2) Nāma, in six chapters, the last three of which are called Kāraka, Samāsa and Taddhita pādas respectively, (3) Ākhyāta, in eight chapters, and (4) Kṛit in six chapters. Paṇḍita Durga Simha has made a concise commentary on the sūtras, entitled Vṛitti, sometimes Daurgasimhi. The codex contains the text with the vṛitti upto the end of the Ākhyāta section. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 196, No. 730. See also the interesting account of Kātantra School and of Durga Simha, specially in the second series, Notices of Sanskrit MSS. Vol. I, Preface.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥

द्वन्द्वं प्रवक्ष्यामि सर्वज्ञं सर्वदर्शिनम् ।

कातन्त्रस्य प्रवक्ष्यामि व्याख्यानं सर्ववर्षिकम् ॥

सिद्धी वर्षसमाप्तायः ॥

सिद्धः खलु वर्षानां समाप्तायो वेदितव्यः । न पुनरन्यथोपदेष्टव्य इत्यर्थः
सिद्धशब्दोऽत्र नित्यार्थो निष्पन्नार्थः प्रसिद्धार्थो वा । यथासिद्धमाकाशे सिद्ध-
मन्नं आप्तिज्ञः सिद्ध इति वर्षा यकारादयः । तेषां समाप्तायपाठक्रमः ॥

तत्र चतुर्दशादीं स्वराः ॥

तस्मिन् वर्षसमाप्तायविषये आदी ये चतुर्दश वर्षांस्ते स्वरसंज्ञका भवन्ति ।
अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ए ऐ ओ औ । यथातुकारणे ऋस्व लृका
रोस्ति तथा दीर्घोप्यस्तीति मतम् ॥ स्वरप्रदेशाः स्वरवर्णवर्जं नामीत्येव-
मादयः ।

End.

अरपूर्वत्वे सप्तस्यचरे च गुणाः ॥

अरपूर्वत्वे सप्तस्यचरे च गुणसंज्ञिते ॥ एकं पूर्वमैकारमपेक्ष्य अपरघीकार-
मपेक्ष्य इति गुणप्रदेशानाम्नामयोधातुविकरणयोगुण इत्येवमादयः ॥

आह्नतरे च वृद्धिः ॥

आर उत्तरे च सप्तस्यचरे च वृद्धिसंज्ञिते । आर ऐ औ ॥ वृद्धिप्रदेशा
वृद्धिरादीं सगे इत्येवमादयः ॥ ० ॥ मि

Colophon.

इति दीर्गसिंहा उक्तावाख्यानेऽष्टमः पादः ॥ दं ॥ ० ॥ शकान्दाः १७५१॥१२१

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् दुर्गसिंहकृतवृत्तिसहितस्य कलापापरपद्यायस्य कातन्त्रव्याकरणस्या-
ख्यातान्तावधिकोशो वर्तते ।

No. 17. कारकोलासः । Kārakollāsaḥ. Substance, country-made colourless paper, 15 × 2½ inches. Folia, 6. Lines, 4-7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1680. Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A little treatise on Kāraḥas in verse, entitled Kārakollāsa, by Bharata Sena, the famous commentator of the Vaidya caste. The peculiarity of the book is that all examples are in verse, originally composed by the author on Kṛiṣṇa, Śiva, etc.;

Beginning. श्री तारिण्यै नमः ॥

श्रीलोकचाणकशरिं गत्वा श्रीरामकृष्णं ।
 करोति कारकीर्णसं पद्येन भरती भवक् ।
 कारकं स्यात् क्रियासुखे क्रिया धातये सच्यते ।
 धातवस्त्रिविधा धीरैरुक्ताः केचिदकर्मकाः ।
 सकर्मकाश्च कतिचित् कतिचिच्च द्विकर्मकाः ।
 न साधयितुमीशा यं वस्तुनरमकर्मकाः ।
 सप्तमावांशार्थकास्ते भवादयः समुदीरिताः ॥
 ताता भवति गोविन्दः सदा भाति महेश्वरः ।
 चित्ते तिष्ठतु रु शम्भुरेवमन्यऽप्यकर्मकाः

End.

अपरं प्रयुक्तं न च खिलति कस्यचित् ।
 किं कर्म कस्य वा वृत्तं इत्यादिकमपीक्षते ॥
 कारकीर्णो विधिः स्वल्पं मयाच प्रकीर्तितः ॥
 विसरेणैव विज्ञेयस्तन्तान्तरविलीकनात् ॥

Colophon.

इति महामहोपाध्यायसदवद्यगोराक्षमल्लिकाभजभरतसेनकृतः कारकीर्णः
 समाप्तः ॥ श्रीकृष्णः ॥ श्रीशम्भुचन्द्रशर्मणः पुस्तकं ॥ ७० ॥ ७० ॥ ७० ॥
 ॥ ७० ॥ ७० ॥ श्रीरामचन्द्री जयति ॥ ७० ७० ७० ७० ॥ ७० ॥ ७० ॥
 श्रीदुर्गा ॥ श्रीहरि ॥ ७० ७० ॥ ७० ७० ७० ७० ॥ ७० ७० ७० ७० ॥
 ७० ० ॥ ० ॥ ७० ॥

विवरणम्—श्रीभरतसेनविरचितः कारकीर्णशाभिधः कारकविषयकीऽर्थ पद्यानिबन्धः ।

No. J. 18. कारकचक्रटीका । Karakacakraṭīkā. Substance, country-made colourless paper, 18 × 6 inches. Folia, 11. Lines, 9-10 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1735. Appearance, not fresh. Generally correct. Complete.

A commentary on Bhavānanda Siddhāntavāgīśa's Kārakacakra or ṣaṭkārakavivarāṇa, a disquisition on the grammatical functions of the cases, entitled Raudrī, by Rudra Tarkavāgīśa Bhaṭṭācāryya, a grandson of the author Bhavānanda.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ।

प्रणम्य परमानन्दं गोविन्दं गोपकपिणम् ।

रुद्रेण तन्यते रौद्री कारकार्यविनिर्णये ॥

क्रियेति क्रिया धातुर्थः तन्निमित्तत्वं तत्कारणत्वमित्यर्थः । नन्वत्र निमित्तत्वं न साक्षात् सम्प्रदानापादानयोरव्याप्तिः किन्तु साक्षात् परस्परं साधारणं । तवाह सम्प्रदानादेरिति चादिना अपादानसंशङ्कः । अत्रमति (?) दृष्टव्यत्वाकारकेच्छा । इदमुपलक्षणं पतनप्रतिषेधकसंयोगनाशकविभागवारेत्यपि ध्येयं ।

End.

यस्य चेति यस्य भावेन क्रियया सह भावलक्षणां भावः अन्यस्य क्रिया तस्य स्वसमानाधिकरत्वेन प्रतिपत्तिः तद्बोधकपदान् समसीति मन्त्रार्थः । दर्शनादिति इदमुपलक्षणं गोषु दृष्टमानासु गत इत्यादी तादृशक्रियासमानकालीनत्ववाधेन वर्तमानध्वंसादिमामागाधिकरण्यस्यैव बोधाच्च इत्यपि बोध्यं । पूर्वपरतयेति मत्वीयस्येत्यत्र सकर्मत्वादिरभेदी वा वृत्तार्थः । कालिकदैशिकस्थले क्रमेण बोध्यः । तत् सर्वं यस्येत्यादि पूर्वनिष्कर्षार्थकं नन्वेवं फले भाष्यादिव्याख्याविरोधादाह यस्य इदमपि व्याख्यातार्थकमिति ॥ ० ॥

Colophon.

इति भट्टाचार्यचूडामणिश्रीकट्टतर्कवागीशभट्टाचार्यविरचिता पितामहकृत-
कारकाद्यर्थनिर्णयटिप्पणी समाप्ता ॥ ८ (वाष्ठाग्निसिन्धुविधुमानशके
नवांशे शुक्रस्य जीवदिवसे व्यलिखन्मनीषी श्रीहरियन्द्रदेवशर्मा लिखि-
तेयं कारकटीकेति ॥ श्रीं नमः श्रीरामचन्द्राय ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ श्रीगुरुवे
नमः ॥ ० । ० । ० । चिरजीविश्रीमधुमदनतर्कवागीशश्रीजयनारायणतर्क-
पञ्चाननयीर्भावोः पुस्तकमिदम् ॥

विवरणम्—महामहोपाध्यायश्रीभवानन्दमिश्रान्तवागीशपीठश्रीकट्टतर्कवागीशभट्टाचार्यविरचितः
रौद्रीनामकः कारकचक्रटीकाखण्डितं निबन्धः ।

No. 19. काशिकावृत्तिः । Kāśikāvṛttih. Substance, country-made colourless paper, 15 x 5 inches. Folia, 186 (each chapter with separate fol. marks). Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts, and with different hand writings. Prose. Generally correct. Incomplete.

The original commentary on the Aṣṭādhyāyī of Pāṇini by Jayāditya and Vāmana. Jayāditya after having written the work upto the end of the third pāda of the fifth Adhyāya left it incomplete, and Vāmana afterwards finished it. It is a most famous work in the Pāṇiniya school and has undergone several editions. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 159, No. 591, 592. The codex under notice contains from the latter portion of the second pāda of the third Adhyāya upto the first portion of the fourth pāda of the eighth or last Adhyāya together with the text. All sūtras and colophons are marked with red colour.

Beginning. नास्ति ।

End. नास्ति ।

Colophon. इति काशिकायां द्वितीये षष्ठमस्याध्यायस्य तृतीयः पादः ॥

विवरणं - काशिकावृत्तिनाम पाणिनीयाष्टाध्यायाः सोदाहरणव्याख्यास्वरूपा, जयादित्यवामनाभ्यां विरचिता सुप्रसिद्धैव बहुशो मुद्रणं गता च । प्रसक्तैऽस्मिन् तृतीयाध्यायस्य द्वितीयपादान्तोऽष्टमाध्यायस्य चतुर्थपादप्रथमांशावधिको ग्रन्थो विद्यते ।

No. 20. कृदिवरणम् । Kṛidvivarṇam. Substance, country-made white paper, 12×5 inches. Folia, 31 (of which fol. 27 is wanting.) Lines, 9-14 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1878. Appearance, old, torn in parts, and written by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the rules regarding the kṛit affixes complete in one Pariccheda, entitled Kṛidvivarṇa, by Kāśinātha. The codex contains the text also, and upto fol. 17 all sūtras are marked with red colour.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

अथोच्चारयः ॥ क्तादिरण् ॥ उ कृञ् करणे । करीति रचयति चिचं य इति कर्त्तरि कारः ॥ शिखी चिचकरः काररिति चिचः । वा गतिगन्धनयोः वाति सततकृच्छति य इति कर्त्तरि वायुः ॥ पा रचणे । पाति रचत्यपागमत्या जलून् य इति कर्त्तरि पायुः गृहम् । जि जये । जयत्यभि-

जयति रीगान् य इति कर्त्तरि जायः औषधम् । उमिज् प्रसिपथे ।
 मिनीति प्रक्षिपति देहे उष्णार्थं य इति कर्त्तरि मायः पित्तम् । राधसाध-
 संसृष्टौ । साधोति परकार्याणि य इति कर्त्तरि साधः । अद भक्षणे ॥
 सु पूर्वः । सुतरामद्यते भज्यते लोकेयं इति कर्मणि स्वादः ॥ अशुक्-
 व्यामी सङ्गाते च ॥ अत्र ते व्याप्नोति सेवे परिपाकं य इति कर्त्तरि आशुः ।
 आशुर्नोहिः पाटलः स्यादित्यमरः । दृ विदारणे । दीर्यते मूयते जनै-
 र्यदिति कर्मणि दाह काष्ठं । वन धन सम्भक्तौ । मजति विभजति खण्ड-
 खण्डमदौ य इति कर्त्तरि मानः । कः प्रत्यः सानुरस्त्रियाभित्यमरः ॥ चर-
 गतिभक्षययोः । चरति प्रचरति मनीषरतया सकलमनःसु यत् इति
 कर्त्तरि चार रथं ।

End.

वर्षाभावादुद्धेः कारी रादिप्फी वा प्रकीर्तितः ।

यथा ककारीऽकारश्च हलचोर्विधिरिति ॥ १८७ ॥

वर्षान्कार इतीष्टम् व्यञ्जनादेव मन्वतः ।

वर्षागुणाश्चरेत्युक्त्वा नाचां सम्भवति त्वयम् ॥ १८८ ॥

तत्रावर्षादुद्वावर्षास्वरयोः समवेतितः ।

वर्षात्वादेव इष्टौषो रकारी रेफ इत्यपि ॥ १८९ ॥

तुमादेर्विभक्तिः मन्वसाधनानुक्रमादिह ।

मीदाद्वारा कृता विहिः सदृशा पृथ्वीतं ध्रुवम् ॥ २०० ॥

Colophon.

इति काशीनाथकृते कृदिवरणे तुमादिसृतीयः परिच्छेदः ॥ ० ॥ ग्रन्थ सम्पन्न

१८७८ अंक १७४३ ॥ ० ॥ श्रीशिवचरणाभ्यासः ॥ ० ॥ श्रीशिवः ।

• विवरणम् — कृदिवरणाभिधेयकृदिवयकमवाणा व्याख्यासुपो निबन्धः श्रीकाशीनाथविरचितः ।

No. 21. कैयटसहितं महाभाष्यम् । Kaiyāṭasahitaṁ Mahābhāṣyam.
 Substance, country-made white paper, 15 × 8 inches. Folia, 10. Lines,
 15-31 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old.
 Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the first pāda of the second chapter of
 Patañjali's Mahābhāṣya or the great commentary with the gloss,
 entitled Bhāṣya Pradīpa, of Kaiyāṭa, son of Jaiyāṭa.

पुस्तकसंज्ञिन् कैयटकृतप्रदीपसहितं पातञ्जलमहाभाष्यं द्वितीयाध्यायप्रथमपादावधिकं वर्त्तते ।

No. 22. पदमञ्जरी । Padamañjarī. Substance, country-made colourless paper, 14 × 4 inches. Folia, 70 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 6-10 in a page. Character, Nāgara. Date, 1 * * 8 Samvat*. Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Not correct. Incomplete.

* Padamañjarī is a commentary on the Kāśikāvṛtti by Haradatta Miśra. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 160, Nos. 597-600. The codex under notice contains only the fourth Pāda of the sixth chapter.

पल्लकेऽस्मिन् पञ्चाध्यायस्य चतुर्थपादमात्रा काशिकावृत्तिटीकाद्वया पदमञ्जरी वर्तते ।

No. 23. कैयटसहितं महाभाष्यम् । Kaiyatasahitam Mahābhāṣyam. Substance, Kāśmīrī white paper, 16 × 8 inches. Folia, 374. Lines, 13-20 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and worm-eaten in parts. Prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains upto the end of the third Pāda of the fifth Adhyāya of Patañjali's great commentary on the Aṣṭādhyāyī of Pāṇini with the gloss of Kaiyata, each Adhyāya having separate folio marks. Thus the first Adhyāya ends in fol. 103, of which the first ten are wanting, the 2nd in fol. 88, the 3rd in 86, the fourth in 68, and the 5th in 39.

पल्लकेऽस्मिन् कैयटकृतवृत्तिसहितं पातञ्जलमहाभाष्यम् पञ्चमाध्यायवृत्तयः पादावधिकमन-
पञ्चमस्य वर्तते ।

No. 24. कैयटवृत्तिः । Kaiyāṭavṛttiḥ. Substance, country-made white paper, 15 × 6 inches. Folia, 26. Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains a fragment of Kaiyata's gloss on the Mahābhāṣya of Patañjali, having all the quoted passages marked red.

अत्राप्यसम्पूर्णा कैयटवृत्तिर्वर्तते ।

No. 25. गीर्वाणपदमञ्जरी । Gīrvāṇapadamanjarī. Substance, country-made colourless paper, 9 × 5 inches. Folia, 13. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgarī. Date, Śaṁvat 1849. Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Complete.

A little treatise on the use of Sanskrit words, in the form of a dialogue between a householder and a Sannyāsin of Benares, entitled Gīrvāṇa Padamañjarī, by Varadārāja Bhaṭṭa. It is not a grammatical work at all or a rhetorical one, it is rather a treatise on colloquial Sanskrit composition.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

नत्वा वरदराजं श्रीगुरुं भट्टेन वैदिकानां ।

व्यवहारार्थं कतिपयसंस्कृतपदानि मया लिख्यन्ते ॥

अथ मया स्वामार्थं कृतव्यम् । शीघ्रं तर्हि गन्तव्यं । पाकस्तु जातः । कति ब्राह्मणा भोजनाद्यमानेयाः । एकएव ब्राह्मण आनेयः । खान आनेयी तर्हि दातव्या । जलपात्रं याज्ञं । कुशा याज्ञाः । तिला याज्ञाः । स्वपात्रं याज्ञं । तिलकसाधनं याज्ञं । शुद्धवस्त्रं याज्ञं । उभरीयं याज्ञं । एतत् सर्वं गृहीत्वा मणिकर्षिकायां गत्वा यथाविधि खाला सन्न्यासिनां समुदाये गत्वा दण्डवत् प्रणामं कृत्वा स्वामिनः भिक्षार्थं आगतव्यमिति प्रार्थनीयाः ।

End.

न भुक्तं मया स्वामिनः । मम यदस्तु भक्षणयोग्यं तदेव मया गृहीतं स्वामिनः ।

कृता वरदभट्टेन गीर्वाणपदमञ्जरी ।

गणेशप्रीतये चैव वैदिकप्रीतयेऽभवत् ॥

Colophon.

इति श्रीगीर्वाणपदमञ्जरी समाप्ता । शुभं भूयान्, भाङ्गन्त्य ददतु श्रीरस्तु शुभमस्तु इदं पुस्तकं लिखितं वर्तते सः सारारजोयेन लिखितं स्वार्थं वा परार्थं वा श्रीरस्तु संवत् १८४९ आश्विन-शुक्ल-त्रितीयायां भासे वासरे लिखितं गणेशदेवकान्तकुलेन मिश्रेण । शुभमस्तु ॥

विवरणम्—गीर्वाणपदमञ्जरीनाम संस्कृतवाक्यव्यवहारविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 26. गुढार्थदीपनी । Guḍhārthadīpinī. Substance, country-made white paper, 13 × 6 inches. Folia, 100 (of which fol. 25 is wanting). Lines, 5-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1535. Appearance, old and slightly torn in parts with different handwritings. Prose. Generally correct. Complete.

A short gloss on Patañjali's Mahābhāṣya explaining or clearing up all the difficult passages, entitled Guḍhārthadīpinī, by Sadāśiva Bhaṭṭa, a pupil of Kamalākara Dikṣita. The passages of the text are marked with red colour.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

भतिभवितागनाय दिगम्बरविहङ्गिनं ।

अङ्गीकृतकलत्राय नमोऽप्युवाच योगिनं ॥ १ ॥

गाङ् कुटा ॥ कैयटेन च गाङ् कुटादिभ्य इति गाङ् कुटादि सर्वधि-
त्वेनाञ्जित्कृतो विधानं अनेन क्रियते ।

End.

अन्यं तु खय इति पठान् तस्मिन्नापि पाठे प्रथमानामिव स्थानितं पठ्यवस्थिति ।

Colophon.

इति श्रीमद्गणेशप्रसादप्राप्तसत्प्रज्ञाभासुरविदुरशितोमविदतामेषपूज्यपाद-
शिष्य-व्याकरणार्णवकर्णधार-गोलङ्गीपनामककमलाकरदीक्षितचरणसमारा-
धनसमधिगतमहाभाष्याशयगुदतत्त्वस्य श्रीमत्सकलविद्यानिपुणानर्वाचिशिरी-
मणिमहागुरुनैलकण्ठभट्टारकपादपरिचर्याय (अ ?) ससमसाज्ञानस्य भट्ट-
सदाशिवस्य कृतो गुढार्थदीपन्यामष्टमोऽध्यायः समाप्तिसमाप्तः ।

पितृरन्ध्रमभ्यस्य भाष्यं भाष्यविदां मणिं ।

कमलाकरमाराज्य व्यधत्तेदं सदाशिवः ॥

श्री ॥ शंके रसेन्दुवाचाग्निमते आश्विन ॥ ६ ॥ क ॥

विवरणम्— श्रीसदाशिवभट्टप्रणीतमहाभाष्यगुढार्थदीपनीनामकटीकारूपोऽयं ग्रन्थः ।

No. 27. विवरणसंहिता चङ्गदासवृत्तिकारिका । Vivaraṇasahita
• Caṅgadāsa vṛttikārikā. Substance, country-made white paper, 12 × 6 inches. Folia, 15. Lines, 10-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1876. Appearance, old. Prose and verse. Not correct. Complete.

This codex contains kārikās or ślokas on some grammatical principles relating to Kṛit, Taddhita, Kāraka and Samāsa, entitled

Vṛttikārikā, complete in 61 kārīkās, by Candagadāsara Buddha author, with a commentary called Nirvāṇa. The name of the author is not mentioned.

Beginning of the commentary. हरिः श्रीं श्रीहरये नमः ॥ यस्यादी
विज्ञोपश्रमनाय शिष्टाचारपरिपालनाय ॥ १ ॥ पञ्चोक्तयता
त्याह पूर्वोत्यादि—अथेयं योजनम् ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥
कृतकृत्याय पुनः किंविशिष्टाय तायने पुनः कृतकृत्याय यः पुनः शिष्ट
किं तत् जगत् पुनः किंविशिष्टाय येन पुण्याः काः पारमिताः । अथवा
हेतुत्वेन योग्यं ।

Beginning of the text. श्रीहरये नमः ।

पुण्याः पारमिता येन शक्ति यदचनं जगत् ।
सुगताय नमस्तस्मै कृतकृत्याय तायने ॥ १ ॥
जयने यदनुध्यानाजगतां वाग्विभूतयः ।
विभुर्जयति मङ्गुशीयतुमाराशिघासनः ॥ २ ॥
चतुरक्तो गुणान् ब्रूते विरक्तो दूषणानि यत् ।
मध्यस्थाय नमस्तस्मै विभक्तेर्गुणदोषयोः ॥ ३ ॥
सम्बन्धं शब्दशास्त्राणां परमार्थ इति स्थितः ।
स्फुटं तनुपदेत्यामयतुर्विधोपयोगिनम् ॥ ४ ॥
यत्किञ्चिन्ने विधीयन्ते त्यादितत्यादितकृताः ।
समाप्ती वा भवेद् यत्र स उक्तः प्रथमा ततः ॥ ५ ॥
उक्तस्यार्थस्य गृह्णन्ति संख्यानं त्यादयः परम् ।
लिङ्गसंख्या विभक्तौस्तु कृतकृतसमासकाः ॥
द्वयोर्नाम्नोर्द्वयं वा यदि वाक्यं समुद्भवे ।
लङ्काचयाश्रिता संख्या त्याद्यादी वा विशेषणे ॥ ७ ॥
प्रकृतेर्विकृतंवापि यथोक्तत्वं द्वयोरपि ।
वाचकः प्रकृतेः संख्या गृह्णाति विकृतं तु ॥ ८ ॥

End of the text.

तद्विस्तारं समाहारे स्यादुत्तरपदे परं ।
स समाप्तीद्विगुर्यत्र संख्या संख्येयवाचिभिः ॥ ५४ ॥
उभौ तत्पुनश्चावृत्तौ तेन कार्यं तदाश्रयं ।
वचनेन परस्वार्थे बहुव्रीहिः स उच्यते ॥ ५५ ॥

सरूपे यदि वा युद्धे दिग्भा नाम्ना विद्विष्यापि ।
 इतरंतरयोनि च समाह्वारोपि चार्थयोः ।
 स समासो भवेत् इन्दी नाम्ना नाम्ना समुच्चये ॥ ५७ ॥
 तस्मिन्नन्यस्वरं प्रायो यच्च चित्तं द्वयोः (१)
 यत्र संख्या विभक्त्यादीं सोऽन्यथैवाव उच्यते ॥ ५८ ॥
 वशीतत्पुरुषोऽराजा मनुष्याभ्यां परा सभा ।
 क्लीवे शालाभिधेयापि च्छाया बाहुल्यपूर्विका ॥ ५९ ॥
 वा स्युः सेना सुरा शाला निशा च्छाया इमाः पुनः ।
 उपशोपकमी नित्यं तदादित्यप्रकाशने ॥ ६० ॥
 राक्षसैः पुंसि विज्ञेयावद्धौ सुदिनपुण्यतः ।
 पक्षोऽन्यथात् परः क्लीवे न कीरवेति दर्शने ॥ ६० ॥
 सम्बन्धे कारके उन्दे भावे गोत्रे परत च ।
 कथ्यन्ते तद्धिता रुद्राः समास्यन्ताऽन्यथा अपि ॥ ६१ ॥

End of the Commentary. परत चेत्युक्तेभ्यः संबंधादिभ्योऽस्मिन् तस्येदं तत्र भव-
 स्मास्मिन् भवे तत्र साधुरित्यादि नगरस्येदं तत्र भवो वा नागरं, समासान्त-
 मह्वाराजः नया सुदुभ्यः प्रजायाम् वज्रग्रीवावसन्तत अप्रजाः सुप्रजाः,
 दुःप्रजाः अन्त्यान्त्याभ्यां मंधाया मन्दमंधाः अकारादमंधा दुर्मेधाः तथा धर्मस्य
 नातता अत्यधर्मा अन्दनवत् गन्धोऽस्य अन्दनगन्धिः पक्षे अन्दनगन्धः
 वाचामिदमस्य मनः श्रीभना दन्ता अस्तेव सुदन्तचतुर्हन्ता ॥ ६१ ॥

Colophon. इति चक्रदासकृतिविवरणे तद्धितोद्देशः समाप्तयायं सन्तः १११११ संवत्
 १८३६ श्रावण शुक्लपक्षे प्रतिपदात् शुक्लवासरे धनुनातटे मधुपुरिमध्ये श्रीः ।

विवरणम्—चक्रदासकृतिकारिका टीकासहिता पुस्तकेऽस्मिन् वर्णते ।

No. 28. तत्त्वबोधिनी। Tattvabodhinī. Substance, country-made yellowish and colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 356 (of which fol. 349-355 are wanting. There are also wanting some folia here and there in the middle). Lines, 9-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing spoiled and injured in most parts. Prose. Generally correct. Complete, except for the want of the folia noticed above.

A well-known commentary on the Siddhāntakaumudī of Bhaṭṭoji

Dikṣita, entitled **Tattvabodhinī**, by Jñānendra Sarasvatī, a pupil of Vṛmanendrasvāmin. This work has been published in lithograph and print with or without the text at Benares and Bombay. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p.175, No. 654-655.

Beginning. ॥ १६४ ॥ श्रीमद्गुरुचरणोन्मीलनः ॥

नत्वा विश्वेश्वरं सर्वं कृत्वा च गुरुवन्दनम् ।

सिद्धान्तकौमुदीव्याख्या क्रियते तत्त्वबोधिनी ॥ १ ॥

विश्वविद्यालयाय कृतं मङ्गलं शिक्षायै निबध्नन् चिकीर्षितं प्रतिजानाति ज्ञानि-
तयमित्यादिना लघोवयथा यस्य तयं संख्याया चवयवे तयप् चिचिभ्या चवय-
वस्येत्ययं सन्तारी वेदशास्त्रतत्त्वावगम्यारी मन्त्रयः मन्त्रकृत्स्न्यादिकमन्त्रेषु मन्त्र-
रत लकारी मन्त्रेः पर इतपत्ययश्च गच्छन्तु मेद्ववति । किदित्यनवर्णनात् पर-
करणादा तेषां पाणिनिकात्यायनपतञ्जलीनां चयं मन्त्रवदं न न स्वयंभवे
नमस्कृत्येत्येवाचापि नमः स्वामीत्यादिना चतुर्थी स्यान्नैवम उपपदविभक्तेः
कारकविभक्तिर्वलीयसीति वक्तव्यमाणात्प्रसङ्गोति देवानामितिवद्वितीयया
एव युक्तत्वात् किञ्च जहत्स्वार्थां वृत्तिरिति पक्षे नमःशब्दस्य निरर्थकत्वात्
तदीये चतुर्थी न भवत्यर्थवद्वयपरिभाषायाः प्रवर्णे स्वयंभवे नमस्कृत्येत्यच
स्वयंभवमनुकूलयितुमित्यर्थविवक्षया क्रियार्थोपपदस्येत्यादिना चतुर्थीति मङ्ग-
एव स्फुटीभवित्यति ।

End. *Not legible.*

Colophon.

इति श्रीपरमहंसपरिव्रजकाचार्यश्रीनामनेन्दुस्वामिचरणसेवकज्ञानेन्दुसर-
स्वतीकृतायां सिद्धान्तकौमुदीव्याख्यायां तत्त्वबोधिनी कृतं समाप्तमगमत् ।
इति श्रीतत्त्वबोधिनी समाप्ता । श्रीरत्न । कल्याणमस्तु । यादृशं पुनर्कं
दृष्टं (८६ ?) तादृशं लिखितं मया । यदि शुद्धमङ्गलं वा मम दीधी न
दीयते । तैलाद्रक्षेत् जलाद्रक्षेत् + + + + मुखद्वारे न दातव्यमेत-
दिति पुस्तिका ॥ २ ॥ शुभं भवतु ॥

विवरणम् - श्रीज्ञानेन्दु-सरस्वती-विरचित-तत्त्वबोधिनी नामक सिद्धान्तकौमुदी-व्याख्या-रूपीऽर्थ-
निबन्धः ।

No. 29. **तत्त्वबोधिनी ।** **Tattvabodhinī.** Substance, country-made white paper, 14 x 5 inches. Folia, 56. Lines, 12 in a page. Character,

Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Incomplete.

An incomplete copy of the same work.

पुस्तकेऽस्मिन् तत्त्वबोधिन्यसम्पूर्णा वर्तते ।

No. 30. धातुचन्द्रिका । Dhātucandrikā. Substance, country-made colourless paper, 21 x 3 inches. Folia, 17. Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1772 Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A treatise on Dhātus or roots in verse according to Vopadeva, entitled Dhātucandrikā, by Thākuraḍāsa Nyāyapañchānana, son of Mṛityunjaya Sarasvatī, grandson of Rāma Śaṅkara and great-grandson of Śatamanyu, a descendant of Kāmadeva, belonging to the Mukhopādhyāya family.

Beginning. श्रीं हरये नमः ।

प्रथम्य पार्श्वतीक्ष्णावाद्यन्तवर्षविक्रमः ।
विप्रठाकुरदासेन आद्यादिगण ईर्यते ॥
परानुबन्धाम्बुधाराः प्राथीऽथ आपकां विना ।
मृगशैलत् फलं श्रेयं क्लाम्यदञ्चारणार्थकः ॥
गङ्ग गती वर्तते मत्स्यादाने प्रादी समर्पणे ।
अष्टाप्रितापथीभां पा पाने वा वर्तने स्थिती ॥
अथ आदिः ।

End.

असि हिंसि हिंसि वधे गर्ह कर्तुं यद्विद्वद् ॥
प्रादाने उद्दि भासि स्यात् वद् अतो जि कृ कृष ।
अतो उद्दि पीका आदयोऽपि वरादयः ॥
अर्हिसार्ध-धातूनां चुरादित्वमपीष्यते ॥
अपदेवोपदेशेन कृतं धातुचन्द्रिका ।
अथोगदर्शनद्वयान् यथावत्तुदीरयेत् ॥
यः कामदेवकुलकीर्तिकरः कृतोऽयः
सद्गामप्रवरसुधीः सतमन्मनुः ।
अथोपदेवः अविबरीऽजनि तत्करीरी-
ऽकार्षीणदीयकव्याकचकः किलेताम् ॥

Colophon. इति सुखीपात्रायर्षशसभूत-सत्यस्यसरस्वतीपुत्र-ठाकुरदासन्यायपञ्चाननभट्टाचार्यविरचिता धातुदीपिका समाप्ता ॥ श्री
दुर्गाप्रियाया नमः । श्री तत् सत् १ शकाब्दाः । १७७२ ।

विवरण—सुखीपात्रायर्षशसभूत-सत्यस्यसरस्वतीपुत्र-ठाकुरदासन्यायपञ्चाननभट्टाचार्यविरचित-
सुखीपात्राध्यायविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 31. धातुदीपिका । Dhātudīpikā. Substance, country-made white paper, 18 x 8 inches. Folia, 4. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Kavikalpadruma, entitled Dhātudīpikā, by Durgādāsa, the famous commentator of the Mugdhabodha.

Beginning. श्री नमः श्रीकृष्णाय ॥

नत्वा श्रीशमिरीश्री श्रीदुर्गादासप्रभं कियते ।

कविकल्पद्रुमटीका विषमतरा धातुदीपिका नाम ॥

कति कति सत्यपि सन्तः सन्तीषान् भजन इतरगुणैः ।

ये परगुणलवला दुर्गादासः प्रणमति देव्यः ॥

सुखाय च्छातवर्गाणां भवेति परिभाष्यते ।

अन्तस्थाः सूर्यवलवा अ वा इत्यादयः स्वराः ।

उ मंज्ञाः शषसङ्गा अन्त्यात् प्रागुपधा भवेत् ॥

श्रीवीपदेनी धातुपात्रं चिकीर्षः प्रारिभितसमाप्तये शिष्टाचारप्राप्तं मङ्गल-
माचरति ।

शब्दाकरकरग्राममर्थमम्लमग्नं ।

ज्ञानात्मानमनाद्यन्तमादित्यं तन्मापाच्छेदं ॥

तं प्रसिद्धं आदित्यं उपाच्छेदं मेवामहं वयमिति उक्तम् । तत् शब्दीऽपि
प्रसिद्धत्वाद् यच्छब्दं नापेक्षते तथाच तं केशपात्रे प्रसमीत्य कर्तृबालप्रियत्वं
त्रिविलं चमर्थः । इति कालिदासः । यथोक्तकर्षणापमायादित्यस्य
यन्मन्त्ररूपतां प्रतिपादयन् विशिष्यत्वात् शब्दाकरेत्यादि शब्दानामाकरा
उत्पत्तिस्थानानि तत्र करग्रामः किरणसमूहो यस्य तं अर्थानां मन्त्रं
समूहो मन्त्रनं यस्य तं तथाच स्यान्मन्त्रलं वादशे राजके च देशे समूहेऽपि

च चक्रवाडे इति विनयप्रकाशः ज्ञानात्म्यान्मानी तं न विद्यते आद्यन्तौ यस्य
तं नित्यमित्यर्थः । एके तं प्रसिद्धपुष्पतत्त्वधानुग्रहसुपाकाहे । आदिर्ल
सूत्रमिव लघोपमा । अयमुदयति मुद्राभञ्जन. पद्मिनीनामित्यादिवत् अद्या-
धारणविशेषयोर्विशेष्योपस्थितिर्भवति तादृशविशेषणान्वाह शब्दाकरेत्यादि ।
शब्दाकराः करयाम इव यस्य तं । अर्थमण्डलं मण्डनमिव यस्य तं उभयत्र
लघोपमा । ज्ञानात्मानमिति । ज्ञायत अनेनेति ज्ञानं ज्ञानसाधनं
तदेवात्मा यस्य तं अनाद्यन्तमिति वेदाह्वत्वाग्रित्यमित्यर्थः ।

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम् — दूर्गादासविरचितधातुदीपिकानामककविकल्पद्रुमटीकारूपोऽयं निबन्धः ।

No. 32. दुर्वार्तिकलक्षण । *Durvārtikalakṣaṇa.* Substance, country-made colourless paper, 17 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 2-6 in a page. Character, Bengali. Date, ' Appearance, old, and worn out. Prose and verse. Not correct. Incomplete.

A little Sanskrit grammar based on difficult Vārtikas in the manner of Vopadeva, entitled *Durvārtikalakṣaṇa*. This codex contains only a small part of the work upto the end of *Ṣaṭvaprakaraṇa*. The name of the author is not mentioned at the end of any of the chapters. In the fragment we find only at the end of the *Ṣaṭvaprakaraṇa* the following passage “Iti Durgādāsena viracitaṁ Ṣaṭvaprakaraṇaṁ samāptaṁ.”

Beginning. दारा वषोसिकता-जलौकीवस्नानवाचि-दशावकलाक्रुतिकासचालाजादिभ्यः
पुलिङ्गशङ्खश्च नित्यं व्यं । पृथी नित्यं बहुवचनं स्यात् ।

End. नास्ति ।

Colophon. अन्ताधिकारः समाप्तः ।

विवरणम् — दुर्वार्तिकलक्षणनामिदं कश्चिद्व्याकरणं निबन्धः ।

No. 33. धातुपाठः । Dhātupāṭhaḥ. Substance, country-made yellow paper, 10 × 5 inches. Folia, 22. Lines, 8-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1774, Samvat 1909, Bengali era 1259, A. D. 1852. Appearance, almost fresh. Prose. Not correct. Complete.

A collection of Sanskrit roots with their respective meanings as handed down in connection with Pāṇinīya Grammar. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 182, No. 683.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

धातुपाठप्रारम्भः ॥ भू सत्ताया ॥ १ ॥ उदासः परस्मैभावः ॥ अथ कथ्यन्ते
षट्त्रिंशदनुदात्तेताः ॥ राध इडा ॥ १ ॥ स्पृह संघर्षे ॥ २ ॥ गाधप्रतिष्ठा
लिङ्गयोग्ये च ॥ ३ ॥ बाध लोडने ॥ ४ ॥ नाध नाध याच्ञापतापेय-
व्याशीः पु ॥ ५ ॥ दध धारण ॥ ६ ॥ स्फुटि आवरणे ॥ ७ ॥ चिदि श्रित्ये ॥ ८ ॥
वदि अभिवादनस्तुत्याः ॥ ९ ॥ भदि कल्याणे सुखे च ॥ १० ॥

•End.

हृषीङ् रोषे लज्जाया च ॥ महीङ् पूजाया ॥ रेखा द्वाघासादनयोः ॥
ध्रुवस् पश्चिमापपरिचरणयोः ॥ तिरस् अन्तर्हर्ष ॥ अगद नौरोगत्वे ॥ उरस्
वल्गव्यः ॥ तरण गर्ता ॥ पयस् प्रसृती ॥ सभ्यस् प्रभूतभावे ॥ अंबर
संवर संभरणे ॥ आकृतिगणोऽय ॥

Colophon.

इति कराडादयः ॥ इति धातुपाठः समाप्तः ॥ शकाब्दा १७७४ । संवत्
१८०८ । सन १२५८ साल ईराजौ १८५२ साल । तारिक् कार्तिक
कृष्ण चतुर्थी । सौरकार्तिकस्य समदश दिवस ॥ २७ ॥ ईराजौ १
नवम्बर । सोमवार ॥ लिखितं श्रीगोविन्दरामशर्माभिः संस्कृतपाठ-
शालायां श्रीकृष्णार्पणम् ॥

विवरणम्—पाणिनीयधातुपाठरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 34. धातुपाठः भोमसेनोयः । Dhātupāṭhaḥ Bhīmasenīyaḥ. Substance, country-made colourless paper, 12 × 4 inches. Folia, 23. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1649. Appearance, very old, worn out, and slightly torn in parts. Prose. Not correct. Complete.

Dhātupāṭha Pāṇinīya in the recension of Bhīmasena. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 182, No. 686.

- Beginning.** श्रीगणेशाय नमः ॥ राम जय ॥ भू सत्तायां ॥ उदात्तः परब्रह्मणः ॥
एष इहो ॥ स्वर्ग संसर्ग ॥ गार्ह प्रतिसाक्षिकधीर्धर्म ॥ वाङ्मयीन ॥
- End.** लाभ प्रेरणे । त्रय गात्रविचूर्णने । वर्ष-वर्षक्रियावितारमुखवचनेषु ।
बहुलमंतद्विदर्शने ॥ शिल्प-चंगाग्निरसने । श्रेताश्वतर गी लीङ्गि वाङ्कर-
काशामश्वतरतकलापय ॥ पुष्पादिषु धात्वर्थ इत्येव सिद्धम् ॥ इति स्वार्थ-
व्यन्तायुरादय ॥
- Colophon.** इति भीमसेनधातुपाठः समाप्तः ॥ कृ ॥ राम ॥ शुभमस्तु ॥ राम ॥ संवत्
१६४६ समर्थ वैशाख वदि सप्तमी शनिवार लिखिते भगवान् ब्राह्मणेन ॥
नरसिंहभटपाठाथे ॥ श्रीरामाय नमः ॥ रामः ॥ कृ ॥ कृ ॥ कृ ॥ श्रीराम ॥
॥ कृ ॥ ॥ राम राम राम राम राम ॥ राम ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीविष्णु-
नाथाय नमः ॥

विवरणम्—भीमसेनीयधातुपाठरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 35. परिभाषेन्दुशेखरः । Paribhāṣenduśekharaḥ. Substance, country-made white paper, 14 × 5 inches. Folia, 47. Lines, 12-15 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, old, and written by, different hands. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Paribhāṣās or general rules of interpretation and application as handed down in connection with Pāṇiniya grammar, which are altogether 130 in number, entitled Paribhāṣenduśekhara, by Nāgaḥ Bhaṭṭa, and is different from that of Sāradeva under the name of Paribhāṣāvr̥ṣṭi. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 181, No. 677. The codex contains almost all the quoted passages marked red.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगौरीशङ्कराभ्यां नमः ॥

नत्वा सांव शिव ब्रह्म नागेश. कुरुते सुधीः ।

बालानां सुखबीधाय परिभाषेन्दुशेखरम् ॥

प्राचीनवैयाकरणतन्त्रे वाचनिकानि । अथ पाणिनीये तन्त्रे क्रयकल्याण-
सिद्धानि भाष्यवार्तिकयोः (: १) निबद्धानि यानि परिभाषाकपाणि तानि
व्याख्यायन्ते । ननु लब्ध् च १ उ च् मूषवीर्षकारखेरीवाद्यानि नमश्चिद्वचनेषु
सन्देहादनिर्णयोऽत आह ॥ व्याख्यानतो, विशेषप्रतिपत्तिर्न हि सदिहादयः

अथम् ॥ १४ ॥ विज्ञेयस्याभ्युत्थार्यकस्य आस्थानात् त्रिज्जलान् प्रति-
पत्तिर्निकृषो वतः संदेहः आस्थानसकचमनुष्ठानं लब्धम् न तथा प्राक्क
निर्धयजनकत्वौचित्यादित्यर्थः । असंदिग्धानुष्ठानविज्ञानं आनेत्रं
दिग्द्विचारकपाचार्यव्यवहारेण संदेहनिवृत्तेर्वास्थानातिरिक्तनिमित्तानपे-
क्ष्य नीड्यते इति यावत् ॥ तेनाष्टदिग्वर्षस्यतत्परिचाराय पूर्वेष्वष्ट-
दिग्वर्षपरेष्वष्टदिग्वर्षमिति लब्धं सूत्रं भाष्ये स्पष्टम् ॥ १॥

End.

[illegible]

Colophon.

इति श्रीमदुपाध्यायीपनामकसदाशिवभट्टसुतसतीगर्भजनागोत्रीभट्टकृते परि
भाषेन्दुशेखर समाप्त ॥ मितौ फाल्गुने शुक्लपक्षे प्रतिपत्तिथौ वाराणस्या
महापुण्यस्थितेन लिखितोऽयं ग्रन्थः ॥

टिप्पण—श्रीमान् श्रीभट्टतत्परिभाषेद्गुणवर्णनात्मकपाणिनीयसाम्प्रदयिकपरिभाषापरम्परा
टीकावृत्तिं निबन्धः ।

No. 36. प्रक्रियाकौमुदी । Prakriyakaumudī Substance, country made colourless paper, 10 x 5 inches Folia, 239 Lines, 10 12 in a page Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts Prose and verse Generally correct Incomplete.

An incomplete copy of the work noticed in No. 7.

विवरणानुसृतपूर्वम् ।

No. 37. प्रक्रियाकौमुदी । Prakriyākaumudī. Substance, country-made colourless paper, 10 × 3 inches. Folia, 288 (of which foll. 1-26 are wanting). Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1636.* Appearance, very old, worn out, torn and writing effaced in most parts. Prose and verse. Generally correct. Complete (except for the first 26 foll.)

Another copy of the same work.

विवरणभूक्तपूर्वम् ।

— —

No. 38. प्रक्रियाकौमुदी । Prakriyākaumudī. Substance, country-made colourless paper, 10 × 5 inches. Folia, 101. Lines, 3-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1493. Appearance, very old, worn out, torn, and writing slightly injured in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete (as regards the latter part).

This codex contains only the latter part or uttarārddha of the work, complete with all the sūtras as well as important passages marked red.

पुस्तकेऽस्मिन् प्रक्रियाकौमुदीनामकयस्योत्तरार्द्धमात्रं वर्णितम् ।

— — —

No. 39. प्रक्रियाकौमुदीटीका । Prakriyākaumudīṭikā. Substance, country-made white paper, 14 × 6 inches. Folia, 366 (of which the first two are wanting). Lines, 7-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (up to the end of the Suvanta Prakriyā.)

A commentary on the preceding work by Kṛiṣṇa, son of Śuṣa Narasimha. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, pp. 168 and 169, Nos, 622, 623, 624. There is noticed also another

* The writing being very much injured, we made out the last two figures with great difficulty.

commentary on the same work under the name of Prasāda, by Vṛttala, son of Nṛsiṃha. See the same Catalogue, p. 166, No. 618.

Beginning. नास्ति ।

End. आप्पचे तु अन्योनं पाचयति अन्योनं ददतीत्याद्यप्युक्तं । अथ तृतीयादिव्यति विशेषविधानमविवर्तितं । द्वितीयमपि पुनश्च स्वेष्टत्वादिति संक्षेपः ॥

पृथ्वीमण्डलमीलितमण्डलमणिः श्रीशिववंशमनो-
भंसुः श्रीनरसिंहमूर्तिरभवत् प्रत्यक्षवाचस्पतिः ।
तत्सूनोः कृतगुटभावविहर्ता मत्प्रक्रियाव्याकृतौ
श्रीकृष्णस्य कृतौ समाप्तिमगमत् द्वित्याशया प्रक्रियः ॥

इति द्विकृतप्रक्रिया ।

Colophon. इति श्रीप्रक्रियाकौमुदीटीकायां सुवर्णं समाप्तं ॥ १ ॥

विवरणम्—प्रक्रियाकौमुदीटीकारूपोऽयं निबन्धः श्रीकृष्णविरचितः ।

No. 40. प्राकृतप्रकाशः । Prakṛitaprakāśaḥ. Substance, country-made reddish paper, 16 × 3 inches. Folia, 26. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A grammar of the Prakṛita dialects in Sanskrit, entitled Prakṛita Prakāśa, by Vararuci. This work has been translated into English and edited by Prof. E. B. Cowell, and the text also has been published in Calcutta and other places. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 266, No. 939.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥

*सम्बद्धादिरादिरदादा ॥ सम्बद्धादिवादिरकार आवा भवति ॥ लोकांशु-

* Before this sūtra the following extra passages are generally found in the printed copies :—आदिरतः ॥ अधिकारोऽयं यदित ऊर्ध्वमनूक्तमिदमः आदिरतः क्षान्ति तद्भवतीत्येवं वेदितव्यं । आदिरतदापरिच्छेदसमाप्तिरत इति च आवाकारविधानान् ।

सारात् प्राक्तने ॥ समिही सामिही वा । प्रकट अभिजात समक्षिणी
प्रतिपत् सट्च सट्च प्रसुत प्रतिविद्धि प्रतिस्थिं ।

End.

अवेहि रे रीषसंभावनादिषु यथासंख्यं निपात्यते ॥ गाथादिषु द्रष्टव्याः ॥
पिव मिव हिवा इवार्ये ॥ एते इवार्ये स्तुः गर्भं पिव, कमलमिव, चन्दी
हिवा ॥ शेषः संस्कृतात् ॥ शेषः संस्कृताज्ज्ञेयः ॥

Colophon.

इति वररुचिकृते प्राक्तनप्रकाशे नवमः परिच्छेदः समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥
श्रीमन्यानन्दशर्मायः पुस्तकम् ॥

विवरणम्—श्रीवररुचिकृतः प्राक्तनप्रकाशाभिधः प्राक्तनभाषाव्याकरणरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 41. प्राक्तनमनोरमा । Prākṛitamānoramā. Substance,
white foolscap paper, 12 × 8 inches. Folia, 29. Lines, 4–10 in a page.
Character, Nāgara (probably lithographed). Date, Samvat 1917 ;
Saka 1792. Appearance, looking somewhat older than the date. Prose.
Not correct. Complete.

A commentary on Vararuci's Prākṛita Prākāśa, entitled Manō-
ramā, by Bhāmaha.

Beginning. श्री श्रीमर्षजाय नमः ॥

अथति मदमदितमधुकरमधुकराकलनः कृषितापाङ्गः ।

करदिङ्गल्लकल्लूविनीदमुत्तिती गणाधिपतिः ॥

वररुचिरचितप्राक्तनलक्षणमूलाज्ञत्यमार्गेण बुद्ध्या चकार इति संक्षिप्तं
भामहं (हः ?) स्पष्टाम् ॥

End.

शेषं महाराष्ट्रवत् महाराष्ट्रीयवा भाषां विद्युत्प्राक्तनं विदुरित्युक्ते प्राकृतिः ।

Colophon.

इति श्रीप्राक्तनमनोरमावृत्तिः सम्पूर्णताममत् ॥ संवत् १८१० मिति

लक्ष्मणशिवशक्तसमर्थी मन्दवासरे श्रीमन् मन्सुदावाद आदिसमस्त ।

विवरणम्—भामहविरचितप्राक्तनप्रकाशग्रन्थरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 42. प्रौढमनोरमा । Praudhamanoramā. Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 242. Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn and writing effaced in parts. Prose Generally correct Incomplete (upto the end of the first half).

A gloss or supplementary commentary on the Siddhānta Kaumudī, entitled Praudhamanoramā, by Bhattoji Dīksita, the author of the text. This is a well-known work and has undergone several publications. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos. 643-650, pp. 173-174.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥

ध्यायं ध्यायं परं ब्रह्म स्मरं स्मरं गुरीगिरं ॥

सिद्धान्तकौमुदीव्याख्यां कर्म प्रौढमनोरमाम् ॥

ह य व र ट् ॥ हकारोपदेशः ॥ अट् अश् इश् इत् यङ्गेषु हकारयङ्ग-
णार्थः । अर्हण अङ्यवायेपीति णत्वं । देवा ऋसंति । भी भगी इति
रीर्यत्वं । देवीहसति । ऋशि चैत्यत्वं । लिलिङ्गे । विभाषेत् इति वा
टः ॥ इल् ॥ इदं सूचं वल्, रल्, भल्, शल्, हकारयङ्गणार्थम् ॥

End.

पुंवत्त्वं विशेष इति विशेषाभिधानमविवक्षितमिति च स्वीक्ते परस्परव्याघा-
तात् मूलं + + + पुंवद्भावस्यास्पष्टत्वात् तदयस्यस्याङ्गस्येनैव व्याख्या-
तत्वाच्चेति टिक । यथायथमिति । नाम्नीकेति षष्ठीनिषेधः सातत्वं वा
निपात्यत ।

Colophon.

इति श्रीभट्टोजीदीक्षितविरचिताया प्रौढमनोरमायां सिद्धान्तकौमुदीव्याख्यायां
पूर्वार्द्धं समाप्तमगात् ॥ शुभमस्तु ॥ श्रीराम ॥

विवरणम्—श्रीभट्टोजीदीक्षितविरचितसिद्धान्तकौमुदीटीका प्रौढमनोरमाभिधा सुप्रसिद्धेव ।

No. 43. शब्दरत्नम् । Śabdaratnam. Substance, country made colourless paper, 15 × 5 inches. Folia, 118. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Praudhamanoramā, entitled Śabdaratna, by Hari Dīksita, disciple of Rāmāśrama, son of Vīresvara and grand-

son of Bhattōji Diksita. Noticed in the India Office Catalogue. Nos. 651 and 652, p. 174. All the important passages are marked with red colour.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

शुभविभूषणमीडे शिवाथलाभाय ।

टातं सकलसभीष्टं फलमीष्टे यतकपाडुष्टिः ॥ १ ॥

ध्यायमिति ध्यात्वा ध्यातेत्यर्थः यमूलन्तमेतत् । परं सर्वजगदुपादानं
कार्यं ब्रह्महृत्त्रयगर्भव्याहृतये इदं ध्यानं चिन्तापरपर्यायं कृत्यमुक्तं
व्यापाररूपं । अरण्यं तज्जन्यमिति विशेषः । गुरोरित्येकवचनेन सर्व-
विद्यालाभ एकस्मादेव गुरोरिति सूचितं प्रौढानां मनोरमयतीत्यर्थिकां
मनोरमां प्रौढत्वं च सकलदर्शनार्थज्ञानपूर्वकं महाभाष्यगुढार्थज्ञान
वत्त्वम् । इण् यङ्येति ।

End.

तृतीयादिषु विशेष इत्युक्तेऽन्यत्राविशेषाभाव इति लभ्यते । तृतीयादिनित्यत्वा
भावे सर्वत्रैव तल्लाभे तस्य विशेषत्वभङ्ग इति भावः ॥ अष्टपत्न्यादिति
पञ्चदशमिति हिानोक्तमिति भावः ॥ अष्टस्येनेत्येवेति अत्र केचिदित्या-
दिना मदक्त्या मूलस्य रीत्येति भावः इति युक्तं ॥

Colophon.

इति श्रीमहोदितभट्टोजिपौतदोदितहरिविरचित प्रौढमनोरमाध्याख्यानं
शब्दरत्ने सुवक्तुः समाप्तः ॥

विवरणम्—श्रीहरिदोदितविरचितप्रौढमनोरमाटीकादयः शब्दरत्नाभिधी यन्त्र ॥

No. 44. मध्यसिद्धान्तकौमुदी । Madhyasiddhāntakaumudī. Sub-
stance country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 115. Lines
8-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old
with different handwritings. Verse and prose. Generally correct
Incomplete.

An abridgment of the Siddhānta Kaumudī by Varadarāja.
Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 667, p. 178.

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः ॥

नत्वा वरदराजः श्रीगुरुन् भट्टोजिदोदितान् ।

करोति पाणिनीयानां मध्यसिद्धान्तकौमुदीम् ॥ १ ॥

अ इ उ ष १ । लृ लृ कृ २ । ए ओ ऊ ३ । ऐ औ वृ ४ । इ य व
 र ट ५ । ल ण् ६ । ज म ङ ण न मू ७ । भ भ ञ् ८ । घ ङ ष ण्
 ९ । ज ब ग ङ द १० ॥ ख फ क ठ थ च ट त व ११ । क प य १२ ।
 श ष स र १३ । ह ल् १४ । इति मृचायणादिसंज्ञाधीनि ॥ इका
 रादिष्कार उच्चारणार्थः ॥ लृ ण् मध्ये त्वत्संज्ञार्थः ।

End. नास्ति ।

Colophon. इति कृत् प्राक्रिया ।

विवरणम्—वरदराजकृतमध्यसिद्धान्तकौमुदीनामव्याकरणनिबन्ध. सुप्रसिद्ध एव ।

No. 45. मध्यसिद्धान्तकौमुदी । Madhyasiddhāntakaumudī. Substance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 50. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains a portion of the Madhya Kaumudī from the beginning of the Subanta Prakriyā upto the end of the Rudhādī.

पुस्तकेऽस्मिन् मध्यसिद्धान्तकौमुदी खण्डिता वर्तते ।

No. 46. मध्यसिद्धान्तकौमुदी । Madhyasiddhāntakaumudī. Substance, foolscap paper, 12 × 6 inches. Folia, 200 (of which the last fol. has been torn and become useless). Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, somewhat old. Verse and prose. Not correct. Complete.

End. वायने वुसुन् ॥ चापे रन्ते ऋक्षर्थेति चकारादसुनी नुङागमः ॥ लिङिति प्रत्ययात् पूर्वमुदानः स्यात् ॥ चिकीर्षकः ॥ अत्र ईकारस्योदात्तता इत्यादि प्रयोगमनुसृत्यान्वाख्यातव्यं ॥ ० ॥ इति खरप्रक्रियां ॥ ० ॥

एषा वरदराजेन बालानामुपकारिका ।

अकारि पाणिनीयानां मध्यसिद्धान्तकौमुदी ॥ १ ॥

कृतिवरदराजस्य मध्यसिद्धान्तकौमुदी ॥

तस्याः ॥ ० ॥

यदक्षरं पदभट्टं मावाहीनं तु यङ्गवेत् ।

तत् सर्वं क्षम्यतां देव प्रसीद परमेश्वर ॥ ० ॥

सम्पूर्णम् ॥ ग्रंथे भवतु ॥ ० ॥ सिद्धिरस्तु ॥ * ॥ जय रस्तु (?) । श्लोक-

संख्या ॥ ० ॥ १००० ॥ ५०० ॥ ० ॥ पत्रसंख्या २०० ॥ ० ॥ श्री ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् श्रीवरदराजकृता मध्यकौमुदी सम्पूर्णा वर्तते ॥

No. 47. मध्यसिद्धान्तकौमुदी । Madhyasiddhāntakaumudī. Substance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 66. Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the latter part of the Madhya Siddhānta Kaumudī of Varadarāja.

पुस्तकेऽस्मिन् वरदराजकृताया मध्यसिद्धान्तकौमुद्या उत्तरार्द्धमात्रं वर्तते ।

No. 48. मध्यसिद्धान्तकौमुदी । Madhyasiddhāntakaumudī. Substance country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 68. Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the Dhātu Prakriyā of the Madhya Siddhāntakaumudī.

पुस्तकेऽस्मिन् मध्यसिद्धान्तकौमुद्याधातुप्रक्रियामात्रं वर्तते ।

No. 49. मध्यसिद्धान्तकौमुदी । *Madhyasiddhāntakaumudī*. Substance, country-made colourless paper, 16 × 7 inches. Folia, 57. Lines, 15-21 in a page. Character, Nāgara. Date, 1863, Śmṛvat. Appearance, very old, worm-eaten throughout, and with different handwritings. Verse and prose. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work.

पुस्तकैऽभिन् मध्यसिद्धान्तकौमुदीसंपूर्णा वर्तते ।

No. 50. प्रदीपसहितं महाभाष्यम् । *Pradīpasahitam Mahābhāṣyam*. Substance, country-made white and yellowish paper, 15 × 7 inches. Folia, 1054 (each section with its own fol. marks). Lines, 8-23 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Not correct. Complete.

This codex contains Pātañjali's *Mahābhāṣya* complete, with Kaiyaṭa's commentary on it in both the margins noticed before.

पुस्तकैऽभिन् कैयटकृतप्रदीपसहितं महाभाष्यं संपूर्णं वर्तते ।

No. 51. मुग्धबोधं । *Mugdhabodham*. Substance, country-made yellow paper, 14 × 4 inches. Folia, 56. Lines, 6-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Verse and prose. Not correct. Incomplete.

A Sanskrit grammar, entitled *Mugdhabodha*, consisting of aphorisms with Vṛttis, by Vopadeva, son of Kesava and pupil of Dānasa. The date of the author is ascertained to be the latter part of the 13th century. It is a famous work generally studied in Bengal and has undergone several publications with or without commentaries. Noticed in the India Office Catalogue, Nos. 848-849, p. 230.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ।

मुकुन्दं सच्चिदानन्दं प्रक्षिपय प्रक्षीयते ।

मुग्धबोधं व्याकरणं परीपकृतये नवा ।

नम विवाह इति नमस्तारुणम् ॥ अं अष्टमेर्नङ्गल स्यादिति पञ्चमनाभि
धेयसन्ध्या ॥

End. नास्ति ।

Colophon. इति पवन पाद ।

विवरणम्—वीपद्वकृत सुग्धबोधव्याकरण सुप्रसिद्धम् । अनकशो मुद्रितमिदं बङ्गनागुरा
यचरे ।

No. 52. सुग्धबोध । Mugdhabodham Substance, country made white paper, 12 x 7 inches, bound like a book Folia, 77 Lines, 16-23 in a page Character, Nagari Date, Saka 1727 Appearance, old, worn out, torn and worm-eaten throughout Verse and prose Not correct Complete

A complete copy of the same work

End. कश्चिद्विहितं न स्यात्, कश्चिन्निषिद्धं स्यात्, कश्चिद्वा स्यात् कश्चित्ततोऽन्वया
पीत्यर्थः पूर्वभि ब्राह्मणाय इत्यादी वेदविद्धे ब्राह्मण्यदी मङ्गलार्थ इत्यादि-
पाद इति लक्षणाध्याय । गोव्याख्यानवीचदन लोके सकीर्तनं चेलुभयं हि
लोकं सुदुर्लभं तत् खलु सुग्धवीधाङ्गभ्यतऽत पठनीयमतत् ॥

विद्वद्भनेशकाची भिषक्केशवनन्दन ।

वापदवसकारेदं विप्रो वेदपदास्पदम् ॥ १ ॥

बीवाचस्पतिनेव पन्नगपुरी शेषाङ्गनेवाभव

दोमेकं वि + + स्मती वसुमती मुख्यं सख्यावता ।

मोऽयं व्याकरणावर्कतराण्यशातुर्ध्याचिन्तामणि

जीयात् कीविदगर्व्यपर्व्यतपति श्रीवीपदेव कवि ॥ १ ॥

यस्य व्याकरणे वरिष्ठवचना स्मृता प्रबन्धा दश

प्रख्याता नव वेद्यकऽपि तिस्रिनिर्भाराधमेकोऽद्भुत ।

साङ्ख्य त्रय एव भागवततत्त्वोक्तौ पराक्षस्य भु-

व्यन्तवाचीश्रीरोमणेरिदृश्या के के न लोकीतरा ॥

Colophon. इत्याचार्यचक्रवर्तमानविबीपद्वविवरित सुग्धबोधे व्याकरणे सप्तमम् ॥

षष्ठयुगलसुरङ्गचन्द्रशङ्करेण युज
 बुधदिनशनिवारे फल्गुनीसृतपक्षा ।
 लिखितमपि सद्यम् श्रीकाशीनाथाभिषेय
 बागची इति विख्यात वाराणसीपुरे स्थितिः ॥

विवरणम् २ प्रथमतः ।

No. 53. मुग्धबोधं । Mugdhabodham. Substance, country-made yellow paper, 16 x 3 inches. Folia, 125 (of which foll. 1-15 are wanting). Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in most parts. Verse and prose. Generally correct. Incomplete (without beginning or end).

The same work (incomplete).

बुधदिनसुक्ते मुग्धबोधव्याकरणसम्पूर्णं वर्णितम् ।

No. 54. मुग्धबोधं । Mugdhabodham. Substance, country-made colourless paper, 15 x 3 inches. Folia, 131. Lines, 3-5 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1695. Appearance, very old, worn out, slightly torn, and writing effaced in parts. Verse and prose. Generally correct. Complete.

The same work (complete).

विवरणम् २ प्रथमतः ।

No. 55. मुग्धबोध । Mugdhabodham. Substance, country-made yellowish paper, 18 × 3 inches. Folia, 111. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, partly worn out, and with different handwritings. Verse and prose. Generally correct. Complete.

The same work complete.

विवरणान्तर्गतप्रश्नम् ।

No. 56. मुग्धबोध । Mugdhabodham. Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 62 (of which foll. 1 and 2 are wanting). Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

The same work incomplete.

विवरणान्तर्गतप्रश्नम् ।

No. 57. मुग्धबोधटीका । Mugdhabodhatikā. Substance, country-made red and colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 65. Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and partly worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains fragments of two separate commentaries on the Mugdhabodha, one by Kārtikēya Siddhānta, entitled Subodha, and the other by Dayārāma Vācaspati. The first treats of Kārakapāda only, while the second of the Stritya, each with its own fol. marks. Of these, the first work is noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 862, p. 235.

पुस्तकेऽस्मिन् मुग्धबोधव्याकरणस्य द्वौ टीकाग्रन्थौ विद्येते । उभौ च खखितावाचनरहितौ । तत्र प्रथमः कार्तिकेयसिद्धान्तकृतः सुबोधभिधेयः, द्वितीयः दयारामवाचस्पतिकृतः । प्रथमस्य कारकपादव्याख्यानग्रन्थाच्च, द्वितीयस्य तु स्त्रीव्याख्यानग्रन्थाच्च वर्तते ।

No. 58. मुग्धबोधटीका । Mugdhabodhatīkā. Substance, country-made yellow paper, 18 × 6 inches. Folia, 217. Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, / Appearance, almost fresh. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Mugdhabodha, entitled Subodha, by Durgādāsa Vidyāvāgīśa, son of Vāsudeva Sārvvabhauma Bhaṭṭācāryya. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 855, p. 231. This is a famous work and is highly prized by the followers of Vopadeva. It is published with the text.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥

लक्ष्मीकान्तं निखिलजगतां सर्गसंहारहेतुं
दुर्गादासी धरणिपतितः कीटिकुलं प्रणम्य ।*
पथ्यान्वीच्याम् । बुधमतं धीमतं पाठकानां
मनोपाथं रचयति सितामुग्धबोधस्य टीकाम् ॥
श्रीमद्विद्यानिवासोद्योराद्यैर्यद्यपि परिभिः ।
मुरिभिर्विहिता व्याख्या तद्याप्याख्यायते मया ॥
अयुक्तं यदिह प्रीते प्रसादेन संभवे वा ।
वची मया दयावन्तः सन्तः संशोधयन्त ततः ॥

End.

इदानीं तच्छिष्यस्तनूकीर्त्तिं वर्जयन् श्लोकद्वयमाह ॥ श्रीर्वाचस्पतिनेत्यादि ॥
दुर्गादासो व्यरचयदिमां मुग्धबोधस्य टीकां
नानाविद्वत्ततविलसितामाशुबोधं सुबोधान् ।*
आलोक्यैतामपिशुनमबुधाः क्षुधमानाः स्वभावान्
दीर्घं व्यक्तालवमपि गुणं भ्रुविद्वद्भावयन्त ॥

Colophon.

इति दुर्गादासविद्यावागीशविरचिता सुबोधानाम् मुग्धबोधटीका समाप्ता ॥०॥
विवरणम्—श्रीदुर्गादासविद्यावागीशविरचिता सुबोधानाम् मुग्धबोधटीका । मुद्रसिद्धैवेयम् ।

* We notice some differences in the reading of the first verse of the India Office codex, such as—

श्रीगौरीशानी निखिलजगतां सर्गसंहारहेतुं ।
दुर्गादासी धरणि पतितो भक्तिभावेन नत्वा ॥

No. 59. মুগ্ধবোধটীকা । Mugdhabodhatīkā. Substance, country-made yellow paper, 18×6 inches. Folia, 270. Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, / Appearance, old having oily stains upto fol. 21. Prose. Generally correct. Complete.

• The same work complete.

বিস্তরণলুক্কপ্ৰব্ধম্ ।

No. 60. মুগ্ধবোধটীকা । Mugdhabodhatīkā. Substance, country-made colourless paper, 18×4 inches. Folia, 211, each section having separate fol. marks of its own. Lines, 7-9 in a page. Character, Bengali. Date, Bengali era 120. Appearance, old, with different handwritings. Prose. Generally correct. Complete.

The same work.

বিস্তরণলুক্কপ্ৰব্ধম্ ।

No. 61. মুগ্ধবোধটীকা । Mugdhabodhatīkā. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 278. Lines, 3-7 in a page. Character, Nāgara. Date, / Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

The same work.

বিস্তরণলুক্কপ্ৰব্ধম্ ।

No. 62. মুগ্ধবোধটীকা । Mugdhabodhatīkā. Substance, country-made yellow paper, 18×6 inches. Folia, 299. Lines, 3-8 in a page. Character, Bengali. Date, / Appearance, old, the last fol. is torn in two. Prose. Not correct. Complete.

The same work.

বিস্তরণলুক্কপ্ৰব্ধম্ ।

No. 63. मुग्धबोधटीका । Mugdhabodhatīkā Substance, country-made yellow paper, 18 × 6 inches. Folia, 269. Lines, 4-10 in a page. Character, Bēngali. Date, Saka 1757*. Appearance, old. Prose. Not correct. Complete.

Another commentary on the Mugdhabodha, entitled Setu-saṅgraha, by Gaṅgādhara, son of Śivaprasāda Tarkapañcānana of Kumārahaṭṭa.

Beginning. श्री नमो गणेशाय ।

गङ्गाधरः शिवं नत्वा कुरुते संतुमंयहम् ।

दुर्गम्य मुग्धबोधस्य स रित्सन्तरणार्थिनाम् ॥

अथ यत् खलितं स्यान्मे प्रसादेन भवेण वा ।

ग्रार्थऽहं प्राञ्जलिभूत्वा सन्तः संशोधयन्तु तत् ॥

मार्हश्रव्याकरणादित्य सारमाकृत्य सर्वेषां मुग्धबोधं नाम व्याकरणं कुर्वन् यन्त्रकार आदावशेषविघ्नविघाताय मञ्जिदानन्दनमनरूपमङ्गलमाचरति ॥ परन्तु वाचनिकव्यापारं वाचनिकमङ्गलाचरणमुचितमत आह मुकुन्दमिति ।

End.

अस्मिन् ग्रन्थे यदिदं लौकिकप्रयोगव्युत्पत्तय उक्तं तद्वैदिकप्रयोगव्युत्पत्तय उक्तं तद्वैदिकप्रयोगव्युत्पत्तय वज्रले ज्ञेयं कविर्वाहितं न स्यात् कविर्निषिद्धं स्यात् कविदत्तोऽन्यत्रापाति यथा पूर्व्वभिः पूर्व्वान्विसी न ऐस् ॥ ब्राह्मणास् इति ब्राह्मणशब्दाज्जसि सत्यं न विसर्गः । इत्यादी वेदमिहे । ब्रह्मशब्दो मङ्गलार्थः । तथाच आदावन्ते च मध्ये च मङ्गलाचरणं स्मृतम् ॥ ० ॥

Colophon.

इति कुमारहृदयनिवासि-श्रील-श्रीशिवप्रसादतर्कपञ्चाननात्मज गङ्गाधरकृत दुर्गम्यमुग्धबोधसरित्सन्तरणहेतुसंतुमंयह इत्यादिपादः ॥ ० ॥ इति कदलाध्यायः ॥

इज गङ्गाधरः शाके वाजिवन्धाद्रिचन्द्रम् ।

संयहं मञ्जकारिभं ध्वान्तेऽहर्खिलनं यथा ॥ ० ॥

समाप्तयायं ग्रन्थः ॥ ० ॥ श्रीरामचन्द्राय नमः ॥ ० ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥

श्रीहरिः शरण ॥ ० ॥ नमः शिवाय ॥

विवरणम्—कुमारहृदयवाक्ययौशिवप्रसादतर्कपञ्चाननात्मज गङ्गाधरवरचितहेतुसंतुमंयहामुग्धबोधटीकाद्विषयं निबन्धः ।

No. 64. मुग्धबोधटीका । Mugdhabodhatikā. Substance, country-made colourless paper 18 × 3 inches. Folia, 28, Lines, 3-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another commentary on the Mugdhabodha, entitled Sabdadīpikā, by Govindarāma Vidyāsiromaṇi. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 857, p. 232.

Beginning. अथ मुग्धबोधटीका लिख्यते ॥

नला शम्भुपदवन्दं नाम्ना गोविन्दशर्मणा ।

टीकेयं मुग्धबोधस्य कियत शब्ददीपिका ॥

रामानन्दप्रमुखकवयः शब्दपारं गता यं

मृत्युच्छाश्लवणकमलीझाषिवाचो न तेन ।

एतेषां तन्मतिमतिमसालीका टीका सदृशां

गोविन्देनीयत इति सती भान्तिघातिन्यदृष्ट्या ॥

श्रीवीरदेवनाम्ना पण्डितेन भवास्पतिना साहजभाष्यादिभ्यः सारमाहृत्य
संचपेण मुग्धबोधे नाम व्याकरणं कुर्वता तत्रादावर्शविवर्तविघाताय सुकुन्द-
शिवनमनरूपमङ्गलमाचर्यते ।

End. नास्ति ।

Colophon. इति संज्ञापादः ।

विवरणम् — श्रीगोविन्दरामविद्याशर्माणि विरचितशब्दप्रदीपाख्यमुग्धबोधटीकारूपोऽयं निबन्धः ।

No. 65. मुग्धबोध व्याकरणम् । Mugdhabodhavyākaraṇam. Substance, country-made colourless paper, 12 × 3 inches. Folia, 94 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, with different handwritings, and writing effaced in most parts. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

An incomplete copy of the work noticed before.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 66. मुग्धबोधटीका । Mugdhabodhatīkā. Substance, country-made colourless paper, 18 x 3 inches. Folia, 43. Lines, 2-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another commentary on the Mugdhabodha, entitled Bālabodhini, by Śrīvallabha Vidyāvāgīśa, son of Syāmādāsa Mukhopādhyāya. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 858, p. 233.

Beginning. श्रीं गुरवे नमः ।

नला योगरूपादपद्मयुगलं सर्वार्थसम्पत्प्रद
तावत्तुगीपवधूजनप्रियपदं श्रीकुङ्कुमैरुच्चितं ।
द्वत्तापोपशमं सुजाततुलसीसुन्दरौर्मवितं
टीकां बालकतोषिणीं वितनुत श्रीवल्लभो ब्राह्मणः ॥

श्रीवोपदेवनाम्ना मल्लितेन मार्हशय्यादिभ्यः सारमाकृत्य संक्षेपेण मुग्धबोध
नाम व्याकरणं कुर्वता तयादावशेषविघ्नविघाताय मुकुन्दशिवनमनरूपमङ्गल-
माचर्यते ॥ मुकुन्दमिति ॥ तत्र व्याख्याक्रमः ।

उपीडातः पदस्यैव पदार्थः पदविग्रहः ।

चालना प्रत्यवस्था च व्याख्या सूत्रस्य षड्विधा ॥ इति

अतो मुकुन्दं द्वितीया । मच्चिदानन्द द्वितीया । प्रणिपत्य लुप्तप्रथमा ।
प्रणोयते क्रिया । मुग्धबोधं प्रथमा । व्याकरणं प्रथमा परीपकृतये चतुर्थी ।
मया तृतीया । मया वोपदेवेन मुकुन्दं प्रणिपत्य मुग्धबोधं नाम व्याकरणं
प्रणोयते प्रकाशयत इत्यन्वयः ॥ मया लक्ष्म्या सहति वा । तथाच माल-
ज्जीर्निगद्यत इत्येकाचर कोषः ॥

End. नास्ति ।

Colophon. इति बालबोधिनी व्यापादः ॥ श्रीमनोहरदेवशम्भेण पुस्तकमिदम् ।

विवरणम्—श्रीश्रीवल्लभविरचितबालबोधिनीनामधेय मुग्धबोधटीकाकूपीस्थं निबन्धः ।

This codex contains also another fragment of the same work upto the commencement of the Syātipāda.

वर्जितऽनाम्नापि काचित् खण्डिता टीकायास्तस्याः प्रतिलिपिः स्यादपिपादारम्भपर्यन्ता ।

No. 67. मुग्धबोधटीका । Mugdhabodhatīkā. Substance, country-made red and colourless paper, 17 × 1 inches. Folia, 90 (of which foll. 1-29 are wanting). Lines, 5-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, with different handwritings, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another commentary on the Mugdhabodha by Madhusūdana Vācaspatī, entitled Madhumati. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 869, p. 236.

Beginning. नास्ति

End. नास्ति

Colophon. इति श्रीकृष्णचरणारविन्दमकरन्दमधुव्रतश्रीमधुगदनवाचस्पतिभट्टाचार्यविर-
चितायां मुग्धबोधटीकायां मधुमत्या चतुर्थः समासपादो गतः ॥ श्रीजुगल
किशोरदासस्य पुस्तकं स्वाक्षरञ्च तस्य ॥ श्रीश्रीरघुनाथाय नमो नमः ॥

किं गवि गोलसुत गवि गोलं

गवि चेद् गोलमनर्थकमेतत् ।

गवि चेद्गोलं यदि पुनरुक्तम्

सम्प्रति भवति भवत्यपि गोलम् ॥

आदौ वागमृतं ततोमुखशशी लावण्यलक्ष्मीकृतौ

मत्तेरावतकुम्भसन्निभकुक्षौ जाताम्यमूनि क्रमात् ।

इत्थं तन्नयथौवनान्द्रिमयनादाला वपुर्वारिधे-

जातं किञ्च कटाक्षवौचस्पतिं स्रष्टुं न शक्नोरपि ।

विवरणं—श्रीमधुगदनवाचस्पतिविरचितमधुमतीनामकमुग्धबोधटीकाद्रूपोऽयं निबन्धः । पुस्तकेऽस्मिन् खण्डितो वर्तते ।

No. 68. मुग्धबोधटीका । Mugdhabodhatīkā. Under this number we find fragments of Durgādāsa's commentary on the Mugdhabodha in four different codices.

1st—Country-made colourless paper, 16 × 4 inches. Folia, 31. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, somewhat

old. Prose Generally correct Incomplete Upto the Visandhipāda from the beginning of the first verse, agreeing with that quoted in the India Office Catalogue, No 855, p 231

2nd—Country made yellow paper, 18 × 3 inches Folia 15. Lines, 4-9 in a page Character, Nāgria Date, ? Appearance, old Prose. Generally correct Incomplete From the beginning upto the Sandhipāda.

3rd—Country-made yellow paper, 18 × 4 inches Folia, 21. Lines, 6 in a page. Character, Bengali Date, ? Appearance, fresh Not correct. Incomplete, containing only the first portion of the Dhātupāda.

4th—Country made red and colourless paper, 18 × 4 inches Folia, 31. Lines, 8-9 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, old. Prose Generally correct Incomplete Containing the Samāsa and Taddhita pādas

• पञ्चकेदुश्चिन्न दगाटासटीका खण्डिता वर्त्तते ।

No. 69. मुग्धबोधटीका । Mugdhabodhatika Substance, country made colourless paper, 16 × 4 inches Folia, 179 Lines, 9-12 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, old, and slightly worm eaten throughout Prose Generally correct Incomplete

Another commentary on the Mugdhabodha by Rīma Tarkavāgīśa. It is a very interesting work and has been published with the text in Calcutta. This contains upto a large portion of the Taddhitapāda. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 853, p 231, and also by Dr R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 1540.

Beginning. श्री नमो योगेश्वर ॥

ब्रह्मादिदेवासुरहन्द्बन्दिने

पद्मालयेशास्त्रिसरोजराजिते ।

कन्दर्पदर्पानकपादनीरजे

सन् प्रणामा वरदीर्घव्रजे ॥

पञ्चाननं चन्द्रकलाविभूषं

नादं दधानं प्रकृतिप्रयुक्तम् ॥

व्यस्तं समस्तं स्वरितं सुमित्रं

चाष्टीदितं तत् त्रिगुणं नमामि ॥

दनुजकुलविपक्षतुल्यदग्धाब्धिगर्भी-

लसदस्यतसमाना रेजिरे यम्य वाचः ।

मुखरखलखरीक्ति ध्वान्तविश्वं सभानी-

स्त्रिभुवनवृधवच्चः क्षेतवाङ्मनोरहष्टैः ॥ *

तेन व्याकरणं कृतं कलियुगे दृष्टा भवाभ्यौ नरा-

नज्जामाहतमानसान् करुणया श्रीमृगधीधं भुवि ।

पाणिन्यादिसतावलोकनपरः श्रीरामशर्मा कृतौ

तस्यैतां सुधियां प्रमोदजननीं टीकां तनोति स्वयम् ॥

गणवद्विर्गुणी नेयो न दीपोऽक्षीह यवतः ।

मतां खल्वनजो दीपः परिष्कार्यः सतां पुनः ॥

परेऽत्र पाणिनीयज्ञाः केचित् कलापकीविदाः ।

एके विद्या तिवासाः स्युरन्ये सांक्षिप्तसारकाः ॥

इह खलु सकलशिष्टैकवाक्यतया प्रारिप्सितग्रन्थसमाप्तिप्रतिबन्धकीभूता

साधारणविघ्ननाशजनकेश्वरनमस्काररूपमङ्गलं शिष्यशिष्यायै चादौ निव

ध्नाति । मृकन्दमित्यादि ।

End.

नास्ति ।

Colophon.

श्रीश्रीरामतर्कवागीशभट्टाचार्यमहामहोपाध्यायविरचिता कारकपादटिप्पणी
समाप्ता ॥

विवरणम्--श्रीरामतर्कवागीशभट्टाचार्यविरचितमृगधीधटीकाखण्डेन निबन्धोऽतिसुप्रसिद्ध

प्रश्न ॥

* The second and the third introductory śloka are not quoted in the India Office Catalogue, while the fourth is not found in Dr. R. Mitra's *Notices*.

No. 70. মুগ্ধবোধটীকা । Mugdhabodhatikā. Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 217 (each section having separate fol. marks of its own). Lines, 6-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains Gaṅgādhara's commentary on the Mugdhabodha, entitled Setusaṅgraha, upto the end of the Vibhaktipāda. Already noticed in No. 63.

বিবরণ নূতনপুস্তক ।

No. 71. মুগ্ধবোধটীকা । Mugdhabodhatikā. Substance, country-made yellow paper, 21 × 4 inches. Folia, 169. Lines, 3-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains Durgādāsa's commentary on the Mugdhabodha, entitled Subodha, upto the end of Tyādi. Already noticed in No. 58.

বিবরণ নূতনপুস্তক ।

No. 72. মুগ্ধবোধটীকা । Mugdhabodhatikā. Substance, country-made red and yellow paper, 20 × 4 inches. Folia, 275 (of which foll. 1-102 are wanting). Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1736. Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains a portion of Durgādāsa's commentary on the Mugdhabodha from the commencement of Samāsa upto the end.

Besides this there is another fragment of the same work on the Strītya chapter, the paper on which it is written being ash-coloured.

বিবরণ নূতনপুস্তক ।

No. 73. मुग्धबोधपरिशिष्टं । Mugdhabodhapariśiṣṭam. Substance, country-made reddish paper, 15 × 3 inches. Folia, 19. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, 1756. Appearance, not old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A supplement to the Mugdhabodha Pariśiṣṭa by Nandakiśora Sarmaṇ Bhaṭṭācāryya Cakravartin. This codex contains a portion of the work from Kāraka upto the end of the Taddhitapāda. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 573, p. 238.

Beginning. श्रीं नमी भगवते ॥

अथ कारकं विवृणुमः ॥ तत्र क्रियानिमित्तं कारकमिति वद्वः । अथ निमित्तपदस्य कारणाद्यत्वे विप्राय भूमिं ददातीत्यत्र सम्प्रदानेऽप्याप्तिः तस्य त्यागविशेषात्मकदानक्रियायाः कारणात्वाभावात् अनन्यथासिद्धनियत-पूर्ववर्तिन एव कारणपदार्थत्वात् । प्रयोजकार्यकत्वेन तु देवदत्तस्य तण्डुलं पचतीत्यत्र सम्बन्धेऽप्यतिव्याप्तिः । तस्य तण्डुलसम्पादनद्वारा पाकक्रियायाः प्रयोजकत्वात् किन्तु क्रियानिमित्तत्वं क्रियान्वयित्वं स चान्यथैव विभक्त्यर्थ-कारकः तथाच क्रियान्वयिब्रह्मत्वार्थान्वयित्वं कारकत्वं विप्राय भूमिं ददा-तीत्यत्र दानक्रियान्वयि यच्चतर्क्यसम्प्रदानत्वं तदन्वयित्वं विप्रस्येति तत्र लक्षणसङ्गमः । देवदत्तस्य तण्डुलं पचतीत्यत्र पञ्चार्थसम्बन्धित्वं तण्डुलेऽप्येति न तु पाकक्रियायामती न सम्बन्धिनः कारकत्वापत्तिः । वस्तुतः कश्चादि षट्कान्यतमत्वमेव कारकत्वम् ।

End.

॥ तस्मै ॥ भावविहिततत्प्रत्ययान्ताः मिवादयः स्त्रीलिङ्गाभ्याः । अन-न्वितत्वात् कश्चादोऽनुवृत्तिर्नास्ति । साधोर्भावः साधुता गुरुता लघुता । नेमन् । भावविहितेभ्यः प्रत्ययान्तः पुंलिङ्गः स्यात् । जडस्य भावः जडिमा लघिमा गरिमा ॥ प्रियो वा ॥ इमनन्तः प्रियः पुंलिङ्गे वा स्यात् ॥ प्रेमा प्रेम ॥ स्वार्थप्रत्ययान्तानां क्वचित् लिङ्गान्तरत्वमभिधानात् । यथा मिलीकी एव वैलीक्यं मुक्ता एव मौक्तिकं ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीनन्दकिशोरभट्टाचार्यचक्रवर्तिनः श्री मुग्धबोधपरिशिष्टे तद्धितप्रकरणं समाप्तं ॥

श्राक्रे याते रसशरसरित्स्वानिशुभांशुमाने
चापं भानौ गतयति विधोर्वासरे द्विद्विसंख्ये ।
वाणीपादाङ्गुल्युगट्टं मानसालिं प्रवेश्य
भूदेवी दीर्नखिलमलिखत् पुस्तकं विचिनायः ॥
अस्य ऋतुः पितुर्वक्त्रे कीलगूषं पतेत् सदा ॥

विवरणम्—श्रीमद्विकीरभाष्याचार्यचक्रवर्तिनसुग्धवीधपरिशिष्टनामकीऽर्थं सुग्धवीधपाठक-
सङ्ग्रहारिनिबन्धविशेषः ॥

No. 74. महाभाष्यप्रदीपविवरणम् । Mahābhāṣyapradīpavivara-
ṇam. Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia,
159. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on Kaiyaṭa's gloss on Mahābhāṣya by Nārāyaṇa,
entitled Bhāṣyapradīpavivaraṇa, generally known as Nārāyaṇīya,
different from the work on the same subject and under the same
name by Iṣvarānanda, which is noticed in the Catalogue of the
India Office Library, No. 580 p. 158. The codex contains from
the beginning of the second chapter upto the end of the sixth.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

अथो समर्थः ॥ ननु समानधर्मोपलम्भादिशेषधर्मोपलम्भाच्च स्थाणुर्वा पुरुषी
वेति सन्देह उपजायते विधिग्रन्थे तु न तथाविधसन्देहनिमित्तमुत्पत्त्यानः
इति प्रश्नानुपपत्तिरित्यत आह अर्थानिश्चयादिति ।

End.

न मैत्रेयादित्यर्थनिषेधार्थं यष्कादिषु तुल्यार्थः पाठी न कर्तव्यः यत्ततोवेति
लुक्सिद्धत्वादित्यत निपातनेन विनेष्टसिद्धिः ॥ ॥

Colophon.

इति नारायणाय श्रीमहाभाष्यप्रदीपविवरणे षष्ठ्याध्यायस्य चतुर्थे पादे
चतुर्थमात्रिके पादयाध्यायस्य समाप्तः ॥ शुभमस्तु ॥ रामः ४५०० ॥

विवरणम्—नारायणाय श्रीमहाभाष्यप्रदीपविवरणसम्पूर्णम् ।

No. 75. माधवीयधातुवृत्तिः । Mādhavīyadhātuvṛttih. Sub-
stance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 220. Lines,
12 × 13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very
old, worn out, torn, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Not correct.
Incomplete.

A commentary on Paniniya Dhatupīṭha entitled *Madhavīya Dhatuvṛtti*, by Sayanacāryya, brother of Madhavācāryya. Noticed in the Catalogue of the India Office Library Nos. 689-694, pp. 183 184. This codex contains upto the end of the Bhuvādi. The work has been published in Bombay

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

वागीशाय सप्तमस सञ्चायानामपक्रम ।
 य नत्वा कृतकृत्या श्रुस्ते नमामि राजाननम् ॥ १ ॥
 जायाउस्तिगुखी यस्य लीलयोगिष्ठिष्ठिष्ठने ।
 कुन्दाकुरवदाभाति दन्ताय तद्वह्निर्गतम् ॥ २ ॥
 चिदानन्दकला बाणी बंद चन्द्रकलाधरा ।
 नर्मल्यतारतम्येन विविता चित्रवृत्तिषु ॥ ३ ॥
 स्वस्ति शोभनमस्त्राप पञ्चोत्तमपुरन्दर ।
 यत्कर्त्तारमार्त्तिकदश चेलाक्य प्रतिविष्यते ॥ ४ ॥
 यम सोतारारायता (१) यत् प्रतापहताशने ।
 परमार्त्तिकपद दिश राजानो रणदीक्षता ॥ ५ ॥
 तूष्णी काष्णान्तिके प्रार्त्ति यत्प्रतापधनञ्जय ।
 परी निधाय गार्ग्यमात्मा संरक्ष्यते परे ॥ ६ ॥
 कृन्वन् शत्रु यशसि धूमपटलीकृत कपायास्यद
 कातामगविवर्जित प्रकटयन् भूमिं नवा भूयसीम् ।
 आतन्वन् इतरप्रतापदहनस्फूर्जतस्फुलिङ्गाकृति
 प्राथो यच्छति यत् प्रतापदहन कातं केन विस्मरताम् ॥ ७ ॥
 तस्य सन्निशिग्वारत्नमन्त्रमारणसायण ।
 य ख्याते इतगभति यथायंयति पार्थिवी ॥
 + + + + + ॥ ८ ॥
 तन मा + + सायणन मनाषिणा ।
 आग्लथा माधवीयथं धातुवृत्तिर्विरच्यते ॥ १९ ॥

End.

भातार पृथ्वपदयतवाननि इकारलोपो लुप्वा निपात्यते तत्पुरुषे कृति-
 यहुलमात वा अल्कुमिद्धि । उल यथादथो वृत्ता इत्यर्थः । + + +
 इति व्याख्या रासिष लुपतोत्प्रेषमादीनमात्रप्रसीदसिद्धायां संकटः विपत्ति
 न भवति ॥ ६ ॥

Colophon.

इति पूर्ववर्षिचपथिनसमुद्राधीश्वरकल्परामृतसंगमराजमहात्मनिष्ठा सायव-
पुत्रेण माधवसङ्कीर्तरेण सायवाचार्यविरचितायां माधवीयायां भातुङ्गती
श्रमिकरचभूतादयः समाप्ताः ॥ ॥ ॥ शुभमस्तु ॥

विवरणम्— माधवीयाभातुङ्गतिनामत्रेयपाणिनीयभातुपाठव्याख्याननिबन्धः श्रीसायवाचार्यकृतः
सुप्रसिद्धस्य सायने सुद्वितयायै निबन्धः ॥

No. 76. लघुशब्देन्दुशेखरः । Laghusābdenduśekharaḥ. Substance, country-made yellow paper, 12 x 6 inches. Folia, 565. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1907 ; Bengali Era 1257 ; A. D. 1850. Appearance, almost fresh.* Prose. Not correct. In complete.

An abridgment of the Śabdendusekhara, a commentary on the Siddhāntakaumudī, by Nāgojī Bhaṭṭa, son of Śivabhaṭṭa and Sati. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 663, p. 177. The codex contains only upto the end of the first half (Pūrvārdha) of the work.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्ये नमः ॥

पातञ्जलि महाभाष्ये कृतभूरिपरिचयः ।

शिवभट्टसुती धीमान् सतीर्द्व्याप्तु गर्भजः ॥ १ ॥

याचकानां कल्पतरोररिकचञ्चतामनात् ।

श्रवणैरपराधीश्राद्गामती लब्धकीविकः ॥ २ ॥

नत्वा फलोद्यं नानेकस्तनुतेयप्रकाशनम् ।

मनोरमीनार्जुदेवं लघुशब्देन्दुशेखरम् ॥ ३ ॥

यस्यसमाश्रित्ययप्रचारदिप्रतिबन्धकदुरितप्रशमनाय समुचितच्छवितयनम-
स्काररूपं मङ्गलमाचरन् व्याख्यातश्रीतुषामनुषंगती मङ्गलाय च निव
धासि ॥ सुनिचयमिति ॥

End.

चाखे क्व इति तु संज्ञाशब्दोऽन्युत्पन्नः । चववर्षाभावादिति तदाशयः ।

विवरणम् उक्तशब्देन्दुशेखरे द्रष्टव्यः ॥

शब्देन्दुशेखरे स्वस्मि पूर्वमर्जुनपुत्रं ।

श्रीवती-तेन भगवान् शिवया सङ्गितः शिवः ॥

भूषितः फणिभाष्यीत्या लघुशब्देन्दुशेखरः ।

सतां वृत्कमलेश्वाक्षां यावत् फणिकथे धरा ॥ १ ॥

Colophon.

इति श्रीशिवभट्टसुतसतीगर्भजनागीजीमद्वज्जने लघुशब्देन्दुशेखरे पूर्णार्द्धे समाप्तम् ॥ सम्बत् १८०७ सन १२५७ साल । ईराजी १८५० । तां ८ यावत् १२ जुलाई मङ्गलवारः शुक्ला चतुर्दशी । लिखितं श्रीगीविन्दराम शर्माणा ॥

विवरणम्—लघुशब्देन्दुशेखरामिधद्वज्जनेन्दुशेखरसंक्षेपः । सिद्धान्तकौमुदीटीकायन्त्रः । श्रीनागीजीमद्वज्जितः सुप्रसिद्ध एव ।

No. 77. लघुशब्देन्दुशेखरः । *Laghuśabdenduśekharaḥ*. Substance, country-made yellow paper, 12 x 6 inches. Folia, 109 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 2-8 in a page. Character, Nāgari. Date, Samvat 1907 ; Bengali Era, 1257 ; A. D. 1851. Appearance, almost fresh. Prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains the latter half or Uttarārdha of the same work.

Beginning. नास्ति ।

End.

अनाशांलादित्यस्योदाहरणं । रत्नधातुमिति रत्नधातून तेन वैकाशरीकृता-
दित्यस्योदाहरणं । अलला भवतीरित्यलला भवतीरिति । अलला इति
शब्दविशेषादुत्तरणमिति तद्वाच्यकृत इति सर्व्वेष्टसिद्धिः ।

शब्देन्दुशेखरः पुनो मञ्जूषा चैव कथ्यता ।

स्वमतौ सम्यग्गुत्याय शिवयोरपिती मया ॥ १ ॥

शब्देन्दुशेखरः साथे फणिभाष्यीक्तिभूषितः ।

सतां वृत्कमलेश्वाक्षां यावत्सन्ददिवाकरी ॥ २ ॥

Colophon.

इति श्रीमदुपाध्यायोपनामशिवभट्टसुतसतीगर्भजनागीशभट्टरचितलघुशब्देन्दु-
शेखराख्ये सिद्धान्तकौमुदीन्याख्याने उत्तरार्द्धे समाप्तम् ॥ समाप्तसायं यन्त्रः ॥
शुभमस्तु ॥ लिखितं श्रीगीविन्दरामशर्माभिः सम्बत् १८०७ सन १२५७ ईराजी
१८५१ साल तां १ माघः पीठ सुदि एकादशी ॥ ११ ॥ ईराजी ११ ।
आनुयायी ।

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् लघुशब्देन्दुशेखरस्योपरार्द्धं वर्तते ॥

No. 78. लघुशब्देन्दुशेखरः । *Laghuśabdenduśekharaḥ*. Substance, country-made white paper, 12 × 4 inches. Folia, 175 (of which foll. 1-113 are wanting). Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, with different handwritings. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only a fragment of the above-mentioned work.

पुस्तकेऽस्मिन् लघुशब्देन्दुशेखरः खण्डितो वर्तते ॥

No. 79. लघुसिद्धान्तकौमुदी । *Laghusiddhāntakaumudī*. Substance, white foolscap paper, 13 × 5 inches. Folia, 123. Lines, 2-7 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1880. Appearance, not fresh. Verse and prose. Not correct. Complete.

An abridgment of the *Siddhāntakaumudī*, by Varadarāja, is entitled *Madhya Siddhāntakaumudī* or *Madhya Kaumudī*. This is a further abridgment of the same work under the name of *Laghu-siddhāntakaumudī* by the same author. It has undergone several publications of which that with an English translation by J. R. Ballantyne, is remarkable. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos. 669-671, pp. 178-171.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

मत्वा सरस्वतीं देवीं यज्ज्ञां गुण्यां करीम्यहं ।

पाणिनीयप्रवेशाय लघुसिद्धान्तकौमुदीम् ॥ १ ॥

अ इ उ ष ऋ लृ क ए ओ ऊ ऋ लृ ष ण व र ट ड ण् न म ऊ ष
नम् भ भञ् ष ढ ध भ न व ण् ढ ष ख फ क ठ ष च ट्
क प य् श ष स र् हल इति साहित्यराशिं समाख्यादादिसंज्ञायां हला

रादिवकार उच्चारणार्थः खल् मध्ये लिङ्कञ्जकः । इत्यन्तं । उक्तद्वितीयं
हल् इत्यस्यात् । उपदेश आद्योकारणं मनेष्यहृष्टं परं नानारादभुवर्चनीयं
सर्व्वथ ।

End.

युनक्ति ॥ युवन् शब्दात् स्त्रियां तिः स्यात् । युवतिः ॥ ० ॥ इति स्त्री
प्रत्ययाः ॥

शास्त्रान्तरे प्रविष्टानां बालानां षोडशकारिका ।

कृता वरदराजेन लघुमिहानकीमुदी ॥

Colophon.

इति श्रीवरदाराजकृता लघुमिहानकीमुदी समाप्ता ॥ क ॥ संवत् १८८० ॥
माघफाल्गुन वधी । वार सीम । तिथि अष्टम्यां । श्रोकवर्ण्यदाहलिखितं ॥
श्रीमद्वल्लभे नमः ॥

विवरणम्—श्रीवरदाराजकृतलघुमिहानकीमुदीनामकमिहानकीमुदीसारसंयोजनवीड्यं
निबन्धः ।

No. 80. लिङ्गानुशासनं । *Lingānuśāsanam*. Substance, country-made colourless paper, 16 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 2 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

The last chapter of Amarako-a treating of genders. It might be considered as a supplement to grammar.

पञ्चकेऽख्यग्रमरकीषस्य लिङ्गानुशासनभागमात्रं वर्त्तते ।

No. 81. वाक्यपदीयटीका । *Vākya-padīyatīkā*. Substance, country-made yellow paper, 10 × 5 inches. Folia, 61. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1904 ; Bengali Era 1254 ; A. D. 1849. Appearance, not fresh. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the *Vākya-padīya* of Bhartṛhari, a metrical treatise on the philosophy of grammar complete in three *kāṇḍas*.

for which it is sometimes called *Trikāṇḍi*, by *Harivṛṣabha*. The first *kāṇḍa* is entitled *Brahmakāṇḍa* or *Āgamasamuccaya* (on grammar and language generally). The second is called *Vākya-kāṇḍa* (on the sentence). The third is *Padakāṇḍa* or *Prakīrṣaka* (on the word). This work has been published with *Harivṛṣabha*, *Puṇyārāja* and *Helārāja*'s commentaries, by *Paṇḍita Rāmakṛṣṇa Śāstrīn* in the *Benares Sanskrit Series*. Noticed in the *Catalogue of the India Office Library*, No. 700, p. 186. The codex under notice contains only *Harivṛṣabha*'s commentary on the first chapter.

Beginning. श्री णो गाय नमः । श्रीमत्पतंजलय नमः ॥

अनादिनिधनं ब्रह्म शब्दतत्त्वं यदक्षरं ।

निरुक्तं तैः स्य भावेन प्रक्रिया जगतीयत ॥ १ ॥

सर्वपरिकल्पातीतं तैत्तिरीयं भेदसंमर्गसमतिक्रमेण समाविष्टं सर्वभाभिः शक्तिभिः विद्यावद्याप्रविभागरूपं अप्रतिभागं तत्त्वभेददर्शयामेन सूर्यविभागभावनाया च व्यवहारानुपातिभिर्धर्मोपधर्मैः सर्वान्वयः स । अनादिनिधनं ब्रह्मेति प्रतिज्ञायते नहि कारिकाकारणात्मकस्य विभक्तानिरुक्तस्यैव ब्रह्मणः सर्वव्यापेऽपि पूर्वापरं प्रवृत्तिनिवृत्तिकोटौ परिसंख्यायते । न चासीद्दमघं स्मिन्नेवा सृष्टिपरिवर्त्तप्रत्ययानां कश्चिदेव हेतुः स्य प्रगम्यते तत् भिन्नरूपाभिर्मनानामपि विकाराणां प्रकृत्यन्तया च शब्दोपशान्तया च शब्दतत्त्वमभिधीयते ।

End.

नित्यवादिनाम् ये साधूनां धर्महेतुत्वं न प्रतिपद्यन्ते मन्त्रमयथादिसदृशीं साधुव्यवस्थां मन्यन्ते । ते प्रकृतौ प्राकृतं साधूनां शब्दानां समूहमाचक्षते विकारान् पश्चात् व्यवस्थापिता यः संभिन्नबुद्धिभिः पुरुषैः स्वसंस्कारादिभिर्न हीयत इति । उभयेषामविवेकादस्य शब्दविवक्षा योऽन्यः प्रयुज्यते शब्दो न सोऽर्थस्याभिधायकः । एषामपि सैव परा कल्पेन देवोवागमंकीर्णा कदाचिदासीत् तेषामपि गम्यागम्यादिव्यवस्थावर्धनं साधुसाधुव्यवस्थानित्यमविवेकेन शिष्टेः स्मर्यते । तत्त्वान्यशब्दविवक्षायां बालप्रलापवदर्थेषु प्रयुज्यमानेषु यः शब्दो रुढो यथा न रुढः । तावुभावध्वंस्य न वाचको तत्र साधुव्यवहृता वा भवत्यर्थप्रतिपत्तिरभ्यासादा प्रपन्नानामचिन्तकीचवत् संप्रत्ययमार्गं जायते ॥

Colophon.

इति श्रीहरिवृषभसहस्रनामविरचिते बाष्कुपदीये आगमसमुच्चयानाम

ब्रह्मकाण्डं समाप्तम् । संवत् १८०४ खन १२५४ इरानी १२४८, २५
फाल्गुन २ मास श्रीगीविन्दरामब्रह्मणा लिखितम् ।

विवरणं—श्रीहरिहरभिरचितः वाक्यपदीयाख्यग्रन्थप्रथमकाण्डस्य टीकाद्वयीत्यर्थं निबन्धः ।

No. 82. वाक्यपदीयटीका । Vākyapadīyatīkā. Substance, country-made yellow paper, 10 × 5 inches. Folia, 166. Lines, 8-9 in a page Character, Nāgari Date, Samvat 1905, Bengali Era 1255; A. D. 1848. Appearance, not fresh Prose Not correct. Incomplete.

This codex contains Puṇyarāja's commentary on the second kāṇḍa of Bhartṛihari's Vākyapadīya

Beginning. श्रीं नमो भगवत वासुदेवाय । श्रीगणाधिपतये नमः ॥

पदं शब्दस्य प्रयोजनसङ्घटितं स्वरूपादिकं निश्चयं निश्चितं । तस्य च साधारण्येन वाचकत्वं व्यवस्थापितं । इदानीं मतभेदेन केषांचित् पदं वाचकं अन्येषां वाक्यमिति वाचकात्मनी वाक्यस्वरूपस्य च द्वितीयस्वरूपप्रतिपादनाच्च द्वितीयकाण्डप्रारम्भः ।

End.

अथात्र तन्म न्यायस्य सिद्धिर्भाष्यानुगा अज्ञाता ।

अवतारीऽपि भाष्यस्य सयुक्ते ससुपागते ॥

निबन्धहेतौ शास्त्रस्य टीकाकारेण कीर्तितः ।

संयुक्तस्यानुगुणरूपत्वं औपपादितम् ॥

विद्यावतानप्येतस्य संयुक्तप्रतिपक्षतः ।

कृतमाचार्यदेवशैराविश्वविश्वेश्वरतः ॥

अष्टस्यान्वायसारस्य वैवाकरणागमिनः ।

मूलभूतमवाप्यायं पर्वतादागमः स्वयम् ॥

आचार्यवसुरातेन न्यायमार्गान् विचिन्व च ।

प्रसीदति विधिवशायं मम व्याकरणागमः ।

मयापि गुरुनिर्दिष्टाह्वाच्यान्वायविलुप्तये ॥

काण्डप्रथममीत्यायं निबन्धः परिकीर्तितः ।

यन्मकरेण यन्मिऽस्मिन् स्नास्मिन् गुप्तेनमः स्फुटं ।

इत्येवं वाक्यकाण्डस्य प्रदीपविधयाः अज्ञाताः ॥

संगतिः कीर्तिता लघु समासेनागिराजुक्ता ।

विद्वज्जनानां यः खण्डः सर्वत्र गीयते जने ॥

उपसृत्य विरचिता राज्ञा + + शूरवर्धनं नामैव ।•

महाशक्तिप्राप्तुल्लेखककण्ड समासतः ॥

पुष्कराजिन तत्त्वोक्ता संगतिः कारिकाश्रिता ।

गुरवे भर्तृहरये मन्दब्रह्मविदे नमः ॥

सर्वसिद्धान्तसन्दीपसारामृतमयाय च ॥

Colophon. इति श्रीपुष्कराजकृता वाक्यपदीयद्वितीयकाण्डटीका समाप्ता । लिखितं श्रीगीविन्दभक्त्या सम्बत् १८०५ आषाढ कृष्णष्टमीया बुधवारे । सन १९५५ आषाढ ईराजी १८ जुलाई बुधवार साले १८४८ ।

श्रीरामनारायणबाबुदेव ।

गीविन्दवैकुण्ठसुकुन्दकणः ॥

विवरणम्—श्रीपुष्कराजविरचितवाक्यपदीय द्वितीयकाण्डटीकाद्वितीयं निबन्धः ।

No. 83. वाक्यपदीयटीका । Vākyapadīyatīkā. Substance, country-made yellow paper, 12 × 6 inches. Folia, 204. • Lines, 6-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not fresh. Prose. Not correct. Incomplete.

Another copy of the preceding work.

पुस्तकेऽस्मिन् वाक्यपदीयद्वितीयकाण्डटीकानाम्नं वर्तते ।

No. 84. शब्दकोस्तुभः । Śabdakaustubhaḥ. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 296. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on Pāṇini's Aṣṭādhyāyī, entitled **Śabdakaustubha**, by Bhaṭṭoji Dīkṣita, the author of the renowned grammatical work, **Siddhāntakaumudī**. The work was left unfinished, only nine lectures, treating of the rules contained in the first quarter of the first Pāda, are generally found, the remainder is said not to be extant. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos. 607-609, pp. 162-163. See also Dr. Mitra's Notices of Sanskrit MSS., No. 1464.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

विश्वेशं सच्चिदानन्दं बन्दे ह्योखिलं जगत् ।
चरोक्तिं वरीभक्तिं संजरोहति लीखय ॥ १ ॥
नमस्कृत्य जगद्वन्द्यं पाणिन्यादिमुनिवयम् ॥
श्रीभक्तुर्हस्मिन्नायं मिहान्नास्थापकान् बुधान् ॥ २ ॥
नत्वा लक्षाधरं तातं मुमूर्शोऽहं नन्दितं ।
कृपिभाषितमाध्याह्नं शब्दकौस्तुभसूत्रं ॥ ३ ॥
परिचितं बहून् ग्रन्थान् योऽर्थः क्षेत्रज्ञ एभ्यते ।
तमशेषमनायासादिती यत्कृतं सज्जनाः ॥ ४ ॥
ममार्थं लक्ष्मीरसणं भक्त्या शोभन्तकौस्तुभम् ॥
क्षेत्रज्ञभद्रांजनपुत्रः साफल्यं लब्धमोहते ॥ ५ ॥

प्रचावत् प्रहस प्रचावत्प्रहसये आकरणस्य विषये भगवान् भाष्यकारः प्राद-
र्शयत् ॥ अथ शब्दानुशासनमिति ॥

End.

वार्तिकं व्याचक्षाणेन भगवतः शाकलिनः नाको यामस्योदीच्य बाह्वीकीभयरूप-
ताभ्युपगमात् तव हृदसादादभिसद्यैवानुवादाच्च । तस्माद्वाहीकीर्देशविशेष-
इत्येव तत्त्वम् । यथाच कर्णपर्वणि

“पञ्चामा सिन्धु । । एतामन्तरं ये समाश्रिताः ।

वोह्रीका नाम त देशा न तत्र दिवसं वसेत् ॥ इति

एतन् धर्मवर्द्धिभूतत्वाद्वाहीका इत्युक्तं भवति । अतद्विषयाशङ्कान्तरीवित्ता-
चन्द्रभागा इति पञ्चमयः । सिन्धुः + + + + तन्मध्यदेशो वाहीका
इति व्याख्यातारः । व्युत्पत्त्यन्तरं तु तत्रैव दर्शितं । बह्विकः स्वा + +
+ + विषयाशयां पिषायकं । तथौरपथं वाहीका नैषा + +
+ + इति । एतच्च + + + + + बल्लव इति सर्वं स्पष्टम् ॥

Colophon. इति श्रीविष्णुकुटसजीवरदरेः सुतना भट्टिजिभट्टेन कृते शब्दकौस्तुभे
प्रथमस्याध्यायस्य प्रथमपादे नवमांशिकम् ॥

विवरणम्—श्रीभट्टोजिदीक्षितविरचितशब्दकौस्तुभामिषपाणिनीयवृक्षटीकारूपोऽयं निबन्धः॥
निबन्धोऽयं सत्यकृतैवासंपूर्णः कृत इति प्रवादः प्रचरतितराम् ॥

No. 85. शब्दकौस्तुभः । Śabdakaustubhaḥ. Substance, country-made white and yellow paper, 11 × 5 inches. Folia, 290 (of which folia 157–229 have been lately replaced). Lines, 4–9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, except those lately replaced. Prose. Generally correct. Incomplete.

The same work.

विवरणस्तूपूर्वम् ।

No. 86. शब्दकौस्तुभटीका (प्रभा) । Śabdakaustubhāṭikā (Prabhā). Substance, country-made white paper, 13 × 6 inches. Folia, 89. Lines, 6–10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on Bhaṭṭoji Dikṣita's Śabdakaustubha, entitled Prabhā, by Vaidyanātha Pāyagunḍa, son of Mahādeva and Vānī. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 610, p. 163.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ शिवाय सांवाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

आनन्दकान्दं सुनिष्ठमिष्टिन्दं ।

सख्यन्दगीविन्दपदारविन्दम् ।

वन्दे सुरेन्द्रादिमदादिदलः ।

दीनादिशब्दं रविनन्दनन्दम् ॥ * १

वेद्यनाथः पायगुण्डो नत्वा नागेश्वरं गुरुम् ।

व्याख्यां प्रभाख्यां तनुते कौस्तुभस्य खण्डये ॥

* Prof. Aufrecht suggests— वन्दे सुरेन्द्राश्रितं पादपत्रं

दीनाश्रमाय विमर्दं च नन्दम् ॥

मारिस्तितवन्निर्बिषपरिसमाप्तये कृतं मंगवदादिन्याजकं मन्त्रकं शिष्य-
शिष्यायै व्याख्यातवीतुवानमुपनतौमन्त्राव च निवधति ॥

End. **नाशि ।**

Colophon. नास्ति ।

निबन्धम्—श्रीवैद्यनाथपायगुह्ये विरचितः प्रभाभिधः शब्दकोशमठीकारपदस्य निबन्धः ।

No. 87. शब्दशोभा । *Śabdaśobhā.* Substance, country-made white paper, 12 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 14–15 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaivāt 1824 Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Verse and prose. Generally correct. Complete

A little grammatical work, consisting of rules based on Bhaṭṭojī Dīkṣita's works with short explanations, entitled Śabdasaḥā, by Nīlakaṇṭha Kavi, son of Jauārdana Śukla. He finished the work in Śamvat 1693.

"चित्रवपुडेकमितेष्टेतिज्ञाने विक्रमादित्यात् ।

शिवरात्रौ शिवपदयोर्निगलतिराधावि नीलकण्ठेन ॥”

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥

सामन्दं शतशो नत्वा शिवयोः परावयम् ।

शब्दशीभा वयं कुर्माः शिष्यव्युत्पत्तिसम्पदे ॥ १ ॥

य इत्यस्य ए ऐ ओ इ व वरख ज ख न ऊ न ऊ क द ब च भ ज ङ
 द न व ख फ क ठ थ त ट त क प य व स इति त्वाद्यादिर्लघावांनि
 ॥ आद्यन्त्यान् ॥ आद्यन्त्यान् तत्सङ्गितानां नभ्यन्तानां संज्ञा ज्ञान् ।
 यथा जम् इति ज ख न ऊ नानां संज्ञा ज्ञान् यवनादयः ।
 आदित्यश्चरार्थाव्यन्त्यान्ते ।

॥ कार्यायेत् ॥

उच्चार्यमाणं प्रयोजनार्थमित् ।

इतीषीयः ॥

प्रसक्तादर्शनं खीपी खीपसाधनसिद्धान्तः।

End.

सनाथे कम् ।

चनम् पूर्वे सनाथे सति पूर्वकाणि कवेककतेके धातानुपपदे । प्रबन्ध
धाति । अपि सप्तपूर्वात् प्ररस्य जेरच् परिचमय्य प्रादाव ।

पीनः पुन्ये चम् ॥ पदं द्विच ।

एककतेके धाती पूर्वकाणि चम् । चमनं विः ॥ आरं आरं चरये ।

जीकाण्डेषल सिद्धिः ।

इति ज्ञानप्रक्रिया ॥

यद्यपि खलवद्गुणीभ्यो तथा ज्ञेयसद्व्येषः ।

तुष्यति तदेव तेजी विषयति यस्य प्रसादेयं ॥ १ ॥

सङ्कलनाहंनपुत्री बाह्याचार्यस्य दौहित्रः ।

अभ्यस्यशब्दशाली भट्टोजीदीक्षितश्चापः ॥ २ ॥

हीरामिथानपातिव्रतमङ्गसि प्राप्तमिजगन्ता ।

कविनीलकण्ठशृङ्गा निश्चितिमेना विनिर्गमे ज्ञेयः ॥ ३ ॥

विनववक्त्रेकमित्युदेतिज्ञाने विज्ञानादिव्यात् ।

शिवरात्री शिवपदशीर्णिजज्ञातिराधायि नीलकण्ठेन ॥ ४ ॥

Colophon.

नीलकण्ठकविकल्पितं शब्दशोभाभिधं व्याकरणं सम्पूर्णम् ॥ संवत् १९०५ चैत्र शुभ-
प्रतिपदेऽर्धे मार्गश्रीश्राष्ट्यां सिते पक्षे वदद्विज्ञानवर्तिनि श्रीडाकानाथ
नगरेऽसीद्धि वादानमिश्राखगणिना स्वपठनाय ।

विवरणम्—श्रीनीलकण्ठकविवरितः शब्दशोभाभिधव्याकरणविवन्धः ।

No. 88. शब्दशोभा । Śabdaśobhā. Substance, country made
yellow paper, 12 x 6 inches. Folia, 13. Lines, 7 in a page. Character,
Nāgara. Date, 1 Appearance, almost fresh. Not correct. Incom-
plete.

The same work.

विवरणम्—श्रीनीलकण्ठकविवरितः ।

No. 89. शेखरास्थिमाला । Śekharaśthimālā. Substance, country-made white paper, 14 × 5 inches. Folia, 81 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten throughout, and written by different hands. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the Laghusabdenduśekhara, a work noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 666, p. 177, under the name of Cidasthimālā, by Vaidyanātha Payagunḍa. In the Catalogue of Sanskrit MSS. mention is made of another commentary on the Laghusabdenduśekhara, entitled Asthimālā, by Balambhaṭṭa Payagunḍa. As the codex under notice is incomplete, and has neither a beginning nor end, and has no descriptive colophon at the end of a chapter or section, we cannot ascertain whether it is Cidasthimālā or Asthimālā or a third work different from these.

पुस्तकेऽस्तिशेखरास्थिमालाभिधायकशब्दे नुशेखरटोकारदीप्तं निबन्धः खण्डितो वर्तते ।

No. 90. षट्कारकम् । Ṣaṭkāraḥam. Substance, country-made colourless paper, 14 × 5 inches. Folia, 20. Lines, 5-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1870. Appearance, old. Verse and prose. Not correct. Complete.

A treatise on the grammatical functions of the cases under the name of Ṣaṭkāraḥam in verse with explanations, by Vallabhānanda. The very introductory verse shows that the author is a Buddhist.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

भयं सारवर्त्तं येन निर्वर्त्तितं भवपञ्चरम् ।

निर्व्याघ्रपदमारुहं तं बुद्धं प्रणमाम्यहम् ॥

षट्कारकाणि सन्ध्यास्तुतागुतातया विधा ।

विभक्तिष्वेयमिष्येयमवश्यं योगमिच्छता ॥

रङ्गायं यन्त्रकर्ता बालमुत्पन्नये संक्षेपतः सन्ध्यामभिधानः प्रस्तुतश्च
षट्कारकादीत्यादि ।

End.

नचैवं केवलस्यापदस्य प्रवृत्तिनिवृत्तिर्हितुः क्वचिदपि श्रूयते अतः शब्दस्यवहारे
क्रियमाद्ये बहुभिरिव पदैः कर्त्तव्यः, इति ज्ञात्वापि पदसिद्धमवैकशः कदा-
चिन्मन्दमतयो बह्वपदप्रयोजनानां सन्दिग्धिरन् अनेककारकसम्बन्धो यथा
पाठवं निवृत्तीति स्थितम् अतएवायमस्याकर्मतावान् परिश्रमः एषां विवृति-
संयुक्तानां मध्ये गम्यचतुःशतम् अक्षारमसी लोके सम्बन्धीयतिसिद्धः ।

Colophon.

इति श्रीवज्रभानन्दविरचितं षट्कारकं समाप्तम् । भाद्रमासे कृष्णपक्षे तिथौ
एकादश्यां चन्द्रवासरे संवत् १८०० ।

विवरणम् — श्रीवज्रभानन्दविरचितषट्कारकाभिषकारकविषयकोऽर्थ निबन्धः ।

No. 91. प्राकृतमनोरमा । Prākṛitamanoramā. Substance, country-made white paper, 12 × 6 inches. Folia, 31. Lines, 4-10 in a page. Character, Nāgarā. Date, Samvat 1873. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on Vararuci's Prākṛitaprakāśa by Bhāmaha. Noticed in No. 41.

विवरणस्तूक्तपूर्वम् ।

No. 92. वार्त्तिकपाठः । Vārttikapāṭhaḥ. Substance, country-made yellow paper, 12 × 6 inches. Folia, 60. Lines, 9 in a page. Character, Nāgarā. Date, Samvat 1905 ; Śaka 1770 ; Bengali Era 1255 ; A. D. 1848. Appearance, almost fresh. Prose. Not correct. Complete.

Supplementary rules to Pāṇini's aphorisms on Sanskrit grammar, entitled Vārttika Pāṭha, complete in eight chapters, each chapter having four Pādas, by Kātyāyana. It is a well-known work but has not yet been published. The Vārttikapāṭha published in Benares deals with such Vārttikas only as are to be found in the Siddhānta Kaumudī.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

मिहे शब्दार्थसंबंधे लीकतीऽर्थे प्रयुक्ते शब्दप्रयोगे ब्राह्मेण धर्मनिधनः । संसा-
नायामर्थावगती शब्देन वापशब्देन च शब्देनैवार्थोभिधेय इति निबन्धः ।
तत्र ज्ञानपूर्वके प्रयोगे धर्मः ।

End.

शङ्कीटि । असीति वाच्यम् अभ्यासेन ॥ प्रकृतिचरा । प्रकृतिचरः
प्रकृतिजशं प्रकृतिजश इति वक्तव्यम् । अ च एकदेशनिर्देशाद्भवतः
पाणिनेः सिद्धम् ॥

Colophon.

इति श्रीभगवत्काव्यायनकृते वार्त्तिकपाठे अष्टमाध्यायस्य अन्त्यः
पादः । ४ । ८ ।

विवरणम्—काव्यायनकृतवार्त्तिकपाठाभिधं सुप्रसिद्धीऽर्थं निबन्धः ।

No. 93. मुग्धबोधव्याकरणम् । *Mugdhabodhavyākaraṇam.* Sub-
stance, country made colourless paper, 11 × 5 inches. Folia, 25. Lines,
6-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old.
Verse and prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains the first part of the *Mugdhabodha Vyākaraṇa*,
from the beginning upto the end of the *Hasanta Strīlingapāda*.
Noticed in No. 51.

विवरणस्तत्पूर्वम् ।

No. 94. मुग्धबोधपरिभाषाटीका । *Mugdhabodhaparibhāṣāṭīkā.*
Substance, country-made yellowish paper, 15 × 3 inches. Folia, 15.
Lines, 2-5 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1728.
Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

An explanatory note on *Mugdhabodha Paribhāṣā*.

Beginning. श्रीं नमोगर्णशाय ॥

विष्णु प्रचक्ष्य वागीशे ज्ञात्वा गुरुमतमुह ।

कासाक्षित् परिभाषाया भाष्यते अक्षनुद्धय ॥

येन केनचिद्व्याख्यातुकामेनावश्यमभ्युपगम्यम् । अर्थात् सूचयति यथाति
सूचयति वा एवम् ।

End.

व्याख्येतेतत् शब्दार्थानवच्छेदे विशेषप्रतिपत्तिङ्गूना प्रकरणादीनामभावे
विशेषस्वरूपाय लक्षणासुसार उदितो भवति नञ्निश्चयार्थः शास्त्रे प्रकृते-
रिति ॥ ० ॥ इति श्रीपरदेवतायै नमः ॥

Colophon.

इति श्रीसुन्धबोधव्याकरणे महामहोपाध्यायश्रीबोपदेवसकलितपरिभाषा-
संयुक्तिटीका समाप्ता ॥ ० । समाप्ता चेथं परिभाषा ।

केवल सुन्धबोधिनामिदं हि प्राणदायिका ।

इमा टीकामञ्जु नन्वी भवन्ति अन्धका यथा ॥

शकाब्दा. १७२८ ॥ श्रीरामसागरदेवश्रमण. स्वाचरमिदं । श्रीहृदि.
शरच्चम् ॥

विवरणम्—सुन्धबोधपरिभाषासंयुक्तिटीकाद्विषयं निबन्धः ।

No. 95. अन्तर्व्याकरणम् नाट्यपरिशिष्टम् ।

Antarvyākaraṇam

Nāṭyapariśiṣṭam. Substance, country made yellow paper, 14 × 5 inches
Folia, 66 (not regularly numbered). Lines, 10-12 in a page Character,
Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose and verse. Not
correct. Incomplete.

This codex contains only fragments of Antarvyākaraṇa or Nāṭya-
pariśiṣṭa, a Sanskrit grammar written in the style of a drama,
having two-fold meanings. Interpreted in one way, the passages are
found to contain good advice and profound doctrines of Hindu
philosophy, but in the other way, they are aphorisms of Sanskrit
grammar with illustrations, by Kṛṣṇānanda Vācaspati, a resident of
Mahesāpura in Nadia, who was rewarded for this work by Mahārāja
Satīścaandra of Kṛṣṇanagara with the title of Sarasvatī. This

work has been recently published by Paṇḍita Ajitanātha Nyāyaratna of Navadvīpa with his own commentary. The codex under notice has neither a beginning nor an end, nor even a complete chapter of the work.

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीकृष्णानन्दवाचस्पतिविरचितस्य नाट्यपरिशिष्टापरपर्यायस्य चान्वर्त्यकारणस्य कति पत्राणि वर्तन्ते ।

No. 96. सारमञ्जरी । Sarmanjarī. Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 3-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1756. Appearance, rather old. Prose. Generally correct. Complete.

A treatise on the philosophy of grammar by Jayakṛiṣṇa Tarkapañcānana. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 724, p. 191, under the name of Śābdārthasāramañjarī. It has been published in Bengali type by Sarvesvara Bhattachāryya of Navadvīpa.

•Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥

हेरस्वचरणद्वन्द्वं विघ्ननाशकरं परम् ।

प्रणम्य जयकृष्णेन क्रियते सारमञ्जरी ॥

तत्र प्रथमतः कालत्रयनिरूपणम् । वर्त्तमानध्वंसप्रतियोगित्वमतीतत्वम् । वर्त्तमानप्रागभावप्रतियोगित्वं भविष्यत्त्वम् । स्वावच्छिन्नकालवृत्तित्वं वर्त्तमानत्वम् ॥ अथ लकारादीं शक्तिनिरूपणम् । खटी. वर्त्तमानत्वम् । अथ विधिलिङो भविष्यत्त्वं विधिः सम्भावना च । विधिः कर्त्तव्यतीर्षद्वयः । सम्भावना कल्पनम् । खटी भविष्यत्त्वं । आशीः प्रेरणा च । आशीः शुभचिन्तनं । प्रेरणं प्रवर्त्तनम् । आशिषि लिङो भविष्यत्त्वं आशीषः । लृट् लृङो भविष्यत्त्वं । तव्यानीययोर्भविष्यत्त्वं विधिश्च । लङ् लुङ् लीरतीतत्वं । खटी वक्तृपरोक्षत्वं अतीतत्वञ्च । लङ् लीरतीतत्वं क्रियातिशयश्च ।

End.

एवमंको ब्राह्मण इत्यत्र आतिपुरस्कारेण ब्राह्मणमात्रोपस्थितौ एकपदं सार्थकं ही ब्राह्मणावित्यत्र द्विपदं द्रुतबीधाय सार्थकं त्रयो ब्राह्मणाश्चत्वारो ब्राह्मणाः पञ्च वङ्गित्यादौ तु बहुवचनेन बहुलावच्छिन्नब्राह्मणोपस्थितौ चादीनान्तु व्यावर्त्तकतया सार्थकत्वमिति निष्कर्षः ।

आलोका विविधयस्य विचार्य च पुनः पुनः । -

कृतं जयकृष्णेन शब्दार्थसारमञ्जरी ॥

Colephon. इति जयकृष्णविरचिता शब्दार्थसारमञ्जरी समाना ॥ ० ॥ दुर्गा । ० ।
दुर्गा । ० । दुर्गा । ० । दुर्गा । ० । दुर्गा दुर्गा । ० । शकाब्दा १०५६ ॥
दुर्गा ॥

विवरणम्—श्रीजयकृष्णतर्कपञ्चाननविरचितशब्दार्थखण्डपनिर्णयविषयकशब्दार्थसारमञ्जरीनामकी
निबन्धविशेषः । सुद्वितीये निबन्धो वज्राक्षरैः नवहोपि सर्वेश्वरभट्टाचार्येण ।

No. 97. शब्दार्थसारमञ्जरीटीका । Śabdārthasāramañjarīṭīka. Sub-
stance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 14. Lines,
7-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old.
Prose. Generally correct. Incomplete

An explanatory note on a part, entitled Kārakādinirupana, of
the abovementioned work, entitled Śaṭkārakavivecana, by Bhavānanda
Siddhāntavāgīśa.

Beginning. नत्वा श्रीकृष्णचरणं कारकाद्यर्थनिश्चयः ।

श्रीभवानन्दसिद्धान्तवागीशेन वितन्यते ॥ •

तत्र क्रियानिमित्तं कारकमिति सामान्यलक्षणं । सम्प्रदानादेरनुमतिप्रका-
शनद्वारेण तच्छ्रुत्यादिसम्प्रदानद्वारा सम्बन्धिनीऽपि पाकादिक्रियानिमित्तत्वेन
सम्बन्धिनि चैवस्य तच्छ्रुतं पञ्चतीत्यादौ चेष्टादावतिव्याप्तेः । किन्तु विभ-
क्त्यर्थद्वाराक्रियान्वयित्वं मुख्यभाक्तसाधारणं कारकत्वं क्रियानिमित्तत्व-
सहितं मुख्यमिति लोके पञ्चतीत्यादौ क्रियाविशेषणोऽतिव्याप्तिवारणाय
विभक्त्यर्थद्वारा इति चैवस्य पञ्चतीत्यादौ चैवसम्बन्धित्वं न पाकेऽन्वेति वृत्त्या
नामार्थसाक्षात्तया क्रियायाः तापि कर्मादिकारकसाक्षात्तया परस्पर-
काङ्क्षाविरहात् ।

End.

यद्यपि यस्य च भावेन भावलक्षणेनिति पाणिनिमूले क्रियायाः सामान्याधि-
करण्ये समन्वीचीधत्ता नामार्थयोः सामानाधिकरण्ये समन्वी न युक्ता तथापि
गुणकर्मान्वये सति सत्त्वादित्यभिपुङ्गवयोऽर्थान्तरान् नृचे भावपदं धर्मपद-

तथा व्याख्येयमिति. तत् सङ्गमनीयं यस्य धर्मेषु धर्मोत्तरं निवृत्तस्वभावाना-
नाधिकरणस्य प्रतिपाद्यते तच्च समीचीति सूत्रार्थः । यस्य क्रियायाऽन्वयस्य क्रिया-
न्तरं लक्ष्यते इति व्याख्यातन्तु शाब्दिकाभिप्रायिकम् ।

Colophon. इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीमद्वामदेवसिद्धान्तवागीश्वरिचरितं शब्दार्थसारमञ्जरी
षट्कारकविवेचनं समाप्तम् । श्रीहरिनाथदेवशर्मा लिखितमिति ॥

विवरणम्—महामहोपाध्यायश्रीमद्वामदेवसिद्धान्तवागीश्वरिचरितः शब्दार्थसारमञ्जरीः कार-
काष्टीकादयः षट्कारकविवेचनाभिधौ निबन्धविशेषः ।

No. 98. षट्कारकविवेचनम् । Ṣaṭkarakavivecanam. Substance, country-made colourless paper, 14 × 3 inches. Folia, 1. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

The same work incomplete, having somewhat different reading in the introductory verse, such as —

नत्वा कृष्णपदहन् कारकाद्यर्थनिर्णयः ।

श्रीमद्वामदेवसिद्धान्तवागीश्वरेण प्रकाशितं ॥

विवरणन्तु पूर्वम् ।

No. 99. शब्दरत्नम् । Śabdaratnam. Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 5. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A little work treating of the philosophy of Sanskrit grammar, entitled Śabdaratna, by Śrīrāma Śaraṇa, entirely different from the work of the same name, noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos. 651-652, p. 172.

Beginning.

शब्दब्रह्मसमीपं गत्वा शब्दब्राह्मणं विलोकयन् ।

श्रीरामशरणीवक्ति शब्दरत्नं समासतः ॥

तत्र प्रकृतिप्रत्ययाभ्यामर्थस्य वाचकः शब्दः । शब्दगतौ बाह्यकादहः ।

तथाचामरे शब्दे शब्दन्त वाचक इति । स च षोढा भवति ।

शक्ती सांच्छिकी रुद्री योगरुद्रश्च यौगिकः ॥

कश्चियौगिकरुद्रश्च शब्दः षोढा निगद्यते ॥

इति शब्दशक्तिप्रकाशिका । तत्र शक्तार्थप्रतिपादकः शक्तः । शक्तिश्च

शब्दानां मुख्यव्यापारः शब्दनिष्ठो यो मुख्यव्यापारः भगवत्संकेतितोऽद्या-

च्छब्दादयमर्थो बोद्धव्य इतीश्वरेच्छारूपः सैव शक्तिरित्यर्थः तद्विभिष्टार्थः

शक्त्यस्तत्प्रतिपादकः शक्ती वाचक इति यावत् । आधुनिकशब्देतस्तु न

शक्तिर्नित्यस्यैव तथात्वात् । तदक्तं भर्तृहरिणा

आजानिकसाधुनिकः पुंडो तो विविधी मतः ।

नित्य आजानिकस्तत्र या शक्तिरिति गीयते ॥

काश्चित्कल्पाधुनिकः शान्तकारादिभिः कृत इति । अतएव गोपीनाथ

तर्काचार्यैरपि साक्षात् संकेतितं योऽर्थमभिधत्ते स वाचकः ।

End.

प्रत्येकपदानुभवजन्य-संस्कारैश्चरम-तावद्विषयकस्मरणस्याव्यवधानीत्पत्तेर्नामा-

सन्निकर्षैरेकप्रत्यक्षस्यैव नामासंस्कारैरेकस्मरणीत्पत्तिसम्भवात् तावत्पदसंस्कार-

सहितचरमवस्तुज्ञानस्योपेक्षकत्वात् कथमन्यथा नामावर्णैरेकपदस्मरणं परन्तु

तावत् पदार्थानां स्मरणादिकदैव खलौ कपोतन्यायात्तावत् पदार्थानां क्रिया-

कर्तृभावेनान्यदपि शब्दबोधः भवतीति केचित् । तथाहि

उक्ता युवानः शिशवः कपोता खले यथाऽनौ युगपत् पतन्ति ।

तथैव सर्वे युगपत् पदार्थाः परस्परैवापि च शब्दबोधः ॥ भवतीति शेषः ।

ब्रह्मा युवानोऽन्वयिनी भवन्तीति केचित् । परंतु

यद्यदाकाङ्क्षितं योग्यसंनिधानं प्रपद्यते ।

तेन तन्नाम्नितः स्वार्थः पदैरेवाऽवगम्यते ॥

तथाच खल्ववाकाङ्क्षार्थबोधानन्तरं तथैव पदार्थकृत्या महावाक्यार्थबोध

इत्याहुः । तात्पर्यं वक्तुरिच्छा यदि तात्पर्यज्ञानं कारणं न स्यात् तदा

सैश्वर्यमानय इत्यादौ कश्चिदप्रत्यक्ष कश्चिन्नवयस्य बोधो न स्यात् । न च

तात्पर्यस्याङ्कप्रकरणरूपादीनामेव शब्दबोधकारणत्वमस्तिति वार्थं तेषामननु-

गमात् तात्पर्यज्ञानजनकत्वेन तेषामननुगमे तु तात्पर्यज्ञानेनैव साक्षात्तात्

कारणमिति स्थितम् ॥

Colophon. इति शब्दरत्नं समाप्तम् ॥

विवरणम्—श्रीरामशरणविरचितशब्दस्वरूपादिविषयकशब्दरत्नाभिधीऽयं निबन्धः ।

No. 100. सारमञ्जरी । Sāramanjari. Substance, country-made yellow paper, 14 × 3 inches. Folia, 25. Lines, 2-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, with different handwritings. Prose. Not correct. Incomplete.

An incomplete copy of the work noticed in No. 96.

विवरणम्—पूर्वम् ।

No. 101. सम्बन्धोद्देशः । Sambandhodesāḥ. Substance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 11. Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgura. Date, ? Appearance, very old, worn out, slightly worm-eaten, and torn in parts. Verse and prose. Not correct. Complete.

A portion of Caṅgadāsa's Kārikā on case affixes, entitled Sambandhodesā, with short explanatory comments.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीशिवशरणाभ्यां नमः ॥

यस्मिन्नर्थे विधीयन्ते त्यादितदयादितद्धिताः ।

समासी वा भवेद् यत्र स उक्तः प्रथमा ततः ॥

यस्मिन्नर्थे इत्यस्यार्थः । तदयथा त्यादितदयादितद्धिताः प्रत्ययाः यस्मिन्नर्थे यस्मिन् कारके विधीयन्ते क्रियन्ते स उक्तो भवति तत उक्तत्वात् प्रथमा विभक्तिः स्यात् । यत्र यस्मिन् कारके समासी वा भवेत् स उक्तो भवति तत उक्तत्वात् प्रथमा वेदितव्या । तद् यथा चक्षुरी भवति वर्द्धते, विधुः विपते हृष्यः राजते राजति वा स्वकर्माख्यः । जयति जयन् नृपतिः अवगाहते सरसीं क्षरः कटं करोति क्लृप्ते वा दीवदनः ।

End.

ततः चानयेत्यादि विशेषणानुक्रमेऽपि पूजादिक्रियावता विशेषेभ्योऽपि
त्यादिना कृता च कर्मणि विहितेनीतकर्मोक्तः प्रथमा नाम उक्त-
कर्मोक्तता द्वितीयापि ॥ ० ॥

उक्तकर्मोक्ततायां कचिदुक्तमनुक्तताम् ।

अनुक्तमपि वीकं स्यात् कचिदेव पदान्तरे ॥ १६ ॥

॥ ० ॥ ० ॥ श्रीशिव ।

Colophon. इति श्रीचण्डासक्तो सम्बन्धीदेशः समाप्तः ॥

विवरणम्.—सम्बन्धीदेशाभिधः श्रीचण्डासक्तकारिकायन्त्रविशेषः ।

No. 102. संस्कृतवल्ली । Samskr̥itavallī. Substance, country-made colourless paper, 10 × 5 inches. Folia, 4. Lines, 11-17 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains only a small portion of Samskr̥itavallī, a work on Sanskrit grammar.

यन्त्रेऽस्मिन् संस्कृतवलीनामनेयस्य संस्कृत्याकरणविशेषस्य स्वश्रीशो वर्तते ।

No. 103. संक्षिप्तसारटोका गोयीचन्द्रकृता । Saṅkṣiptasāratīkā-
Goyīcandrakṛitā.

This codex contains Goyīcandra's commentary on Saṅkṣiptasāra in six parts of different descriptions, each having separate fol. marks. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 816, p. 218.

1st.—Substance, country-made yellowish and red papers, 18 × 6 inches. Folia, 75. Lines, 3-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete (upto the end of the Sandhipāda.)

Beginning. श्रीं नमः शिवाय ॥

हरिहरहरिहरगर्भाज्ञत्वा हरिहरसंविताय नमः ।
 संक्षितसारटीकां नीचीचन्द्रः स्फुटी कुर्वते ॥
 दीवापसारस्यपराः पदार्थभेदावधारणप्रवणाः ।
 कथयौ रवय इवाहौ मामनुमृच्छन्तु स्फुरद्गुपाः ॥
 बहून् दीवानपि त्यक्त्वा कृत्वात्येपि गुप्ते बहून् ।
 सन्भावयन्तु सन्तो मां शिरस्त्रेण कृतीऽक्षयिः ॥
 मुकुटे करिमुकुरस्त्वप्रतिविम्बं दृश्यते यद्यत् ।
 तद्वद्व्याकरणाणां सारमिहोपि दृश्यती सतिः ॥

प्रत्युहसूत्रनिर्वाकरणाकारणं नमस्कारमारम्भे विधाय सारासारशास्त्रप्रपञ्च-
 शास्त्रान्तरं दर्शनालसचेतसामिदानीन्तनजनानां प्रवृत्तिकारणं धन्यनामचिर-
 समयसुरपुरावस्थानर्हेतवे यशसे च स्वनाम प्रथममयमाचार्य्यो दर्शयति ॥
 शिवमित्यादि ।

End.

भवान् जिते इति पक्षे द्रुततरीशारणाभावात् शिष्येयि खादीश्री न भवति
 एवं स्वर्गे तिष्ठति धनमभितिष्ठति दुष्खं याति दुष्खमायाति इत्याहौ
 वागुत्सारे ॥ ० ॥

Colophon.

इत्यौत्सवसिकशीगीयोचन्द्रविरचितायां लुमरनन्दपरिशीधितरुजितीकायां
 सन्धिपादः समाप्तः ॥ ० ॥

2nd.—Substance, country-made colourless paper, 18 × 4 inches. Folia, 25. Lines, 10–12 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

(Commentary on the Kārakapāda only, but incomplete.)

3rd.—Substance, country-made colourless paper, 18 × 4 inches. Folia, 9. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Prose. Not correct. Incomplete.

(Only a portion of the commentary on Taddhita).

4th.—Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 22. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Prose. Not correct. Incomplete.

(Commentary on Kṛit, incomplete.)

5th.—Substance, country-made colourless paper, 18 × 5 inches. Folia, 40. Lines, 5-11 in a page. Character, Bengali, Date, ? Appearance, very old. Prose Generally correct. Incomplete.

(Commentary on the Kṛīdantapāda only.)

6th.—Substance, country-made papers of several colours, 18 × 4 inches. Folia, 67. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old, Prose Not correct. Incomplete

(On the Suvantapāda only.)

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् गोयीचन्द्रकृता संचिप्तसारटीका खण्डिता वर्तते ।

— —

No. 104. संचिप्तसारटीका गोयीचन्द्रविरचिता । Samkṣiptasāratikā Goyīcandravīracitā. Substance, country made colourless paper, 18 × 2 inches. Folia, 113. Lines, 5-6 in a page Character, Bengali Date, Saka × × 16. Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct Incomplete

This codex contains Goyīcandra's commentary on the Taddhita-pāda only of the Samkṣiptasāra.

Beginning. तद्धित इत्यधिकार. पादसमाप्तिं यावत् । नात्र इत्यधिकारः समासपाद-
समाप्तिं यावत् । तद्धितसंज्ञाप्रयोजनं रक्ष्युं तद्धित इत्यादि ।

End. कालिगर्भे विशेषणत्वे ब्रह्मपठ्यायात् ब्रह्मत्वं ब्रह्मता भवति ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

Colophon. इत्यौत्सासिनिक श्रीगीयीचन्द्रविरचितायां जुमरनन्दिविरचित + + +
+ + + + + लिखितम् ॥ शुभमस्तु शकाब्दा × × १६ सोर
थाश्विनस्य चतुर्थदिनसे एकवासरे दिवा + + + + श्रीशङ्करदेव-
वर्ध + + + + ।

विवरणम्—श्रीगीयीचन्द्रविरचितसंचिप्तसारतद्धितपादटीकाऽप्येवं लिख्यम् ।

* The first two figures of Saka are written in a new hand and appear just like 10, but forms of the character in which it is written do not appear to be so old.

No. 105. संक्षिप्तमारटीका व्याकरणदीपिका । Samkṣiptasāraṭīkā
Vyākaraṇadīpikā.

Under this codex we find six fragments of entirely different descriptions, each having separate fol marks.

1st —Substance, yellowish and red paper, 17 x 3 inches. Folia, 55.
Lines, 6-9 in a page Character, Bengali Date, Śaka 1729. Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This contains Vyākaraṇadīpikā only on the first or Sandhipāda.

Beginning. श्री गणेशाय नमः ।

मत्वा श्रीहरिचरण कृत्वा शरणं पितुः पदं मतम् ।
विमलधिपां हितजननौ क्रियते व्याकरणदीपिका धनात् ॥
कोऽपि न्यायपुराणकाव्यनिचयालङ्कारवैशेषिक-
व्याकरण्यतिनाटककृतितुर्गर्विद्याविनोदः स्थितः ।
तत्पुत्रस्य विचारनिष्कलमतः श्रीन्यायपञ्चाभन-
स्यात्सुक्तं सुचिधौ विधाय विमलां ग्रन्थमु धावे हितम् ॥
सुगमं निगदन् गम्यते
शिशुभिर्दुर्गममिव तत्त्वतः ।
निरवीचमतः प्रयत्नतः
परिसमृद्धं च उचिष्टौक्यम् ॥
अनधीत्य शब्दशास्त्रं धीऽन्यशास्त्रं समाहृतं ज्ञानम् ।
सोऽहं पदानि गणयति निशि तमसि जलेऽचिरप्रजातस्य ॥

End.

सकलश्लोकावकाशतयाऽभिमतकम्पारम्भसमर्थं मङ्गलमाचरन्तीति सन्धारणे
यन्मङ्गलमङ्गलमाचरन् तदयद्यपि नमस्काररूपतया कर्त्तव्यं यन्मे निबन्धु
मन्वाय्यं तथापि सदाचारपरम्परापरिप्राप्ततया काव्यवाद्यनोभिः कृतं
सर्वेश्वरत्वाच्छिवनमस्कारं शिष्यान् शिष्ययितुमादौ निबध्नाति शिवमित्यादि ।
सन्धिकपदं नित्यं इत्यादि यद्यपि सूत्रे नित्यं सन्धिकपदस्यार्थानुसृतत्वात्
सर्वमनुकरणे वेति प्रकृतिभङ्गभयात् कश्चिदसन्धिरपि तेन ते चाति चने
इत्यादि नित्यसत्त्वेर्वाधप्रसिद्धत्वादि कम्पौदाहरणं दर्शयति किं धनेनेत्यादि
वर्भा मन्वाय्यार्थानुसृतत्वात् वायुपक्षं वर्गद्वितीयाभावः वाग्वरङ्गमन्वाय्यं वायु-
वर्भावित्यर्थः व्यवस्थितविभाषया श्रीकार्त्तान्धितस्य च वर्णस्य सन्धिकं
भवत्येव ॥ ५ ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

Colophon. इति पूर्व्यामिङ्गलकलानिधिमहाविनीहामज्जीन्यायपञ्चाननकृतायया
व्याकरणदीपिकायां प्रथमः सन्धिपादः समाप्तः ॥ ० ॥ ० ॥ लिपिरियं
श्रीहरप्रसाददेवशर्मन् पुस्तकम् ॥ श्रीश्रीरामः जयरामः श्रीश्रीदुर्गा श्रीश्री-
दुर्गा श्रीश्रीदुर्गा श्रीश्रीदुर्गा काली जयति शकाब्दा १७१८ ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् व्यायपञ्चाननकृतायाः सन्धिसारटीकायाः व्याकरणदीपिकायाः
प्रथमपादमात्रं वर्तते ।

2nd.—Substance, country-made colourless paper, 16 × 4 inches.
Folia, 147. Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Date, Bengali
era 1145. Appearance, very old, worn out, partly torn, and writing
effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This contains only the second or Tinantapāda of the same work.

Beginning. श्रीरामः ॥
कालत्रयमध्ये वर्तमानकालस्य पुरीवर्चित्वेन सुखत्वात् वर्तमानकालविहित-
प्रत्ययं विदधन् शब्देनाख्यातत्प्रसिद्धान् तानादाय श्रीपदिश्यन् इति मन्वान-
यन् टन् चणमादावुपन्यस्तवान् ॥

End. तस्य कर्मस्थत्वात् कर्त्तरि विष्णोऽण् कर्मकर्त्तव्येपि भवत्येवेति अतिदेशकस्य
नित्यत्वादिति प्रागेव निरवीचम् ॥ ० ॥

Colophon. इति पूर्व्यामिङ्गलकलानिधिमहाविनीहामज्जीन्यायपञ्चाननकृतायया
व्याकरणदीपिकायां द्वितीयतिलुक्तः पादः ॥
श्री नमो रामचन्द्राय चक्रपाणये नमः ॥ श्रीगुरवे नमः महामहिम-
श्रीरामरामन्यायलङ्कारभट्टाचार्यस्यान्नेवासिनः राधामाधवशर्मन् लिपिरियं
कार्तिके मासि सिते पक्षे नवम्यां शुक्रवारके समाप्तिशाला जाता
तिलुक्त ० ० ।

यत्नेन लिखितं ग्रन्थं ययोरयति मन्दधीः ।

शूकरो तस्य माता च पिता तस्य च गर्हभः ॥

सन ११४५ साल श्रीकृष्णाय नमः ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् व्याकरणदीपिकायां द्वितीयपादमात्रं वर्तते ॥

3rd.—Substance, country-made yellowish paper, 15 × 3 inches. Folia, 44. Lines, 4–12 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1726. Appearance, not very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This contains only the third or Kṛidantapāda of the same work.

Beginning. श्री नमः त्रिषाध । तिकन्वयं समाध कृपन्वयं प्रकमनाचक्षिप्यन्वि
मष्टमानौ विदधन्नाह लटः ॥

End. कृत्स्नादपि यथा तुम् तथैव निरवीचम् ।
क्षत्रिपरवदित्येति यच् धनौ च वरादयः ॥
पूर्वग्राममहाकुक्षि समजनि श्रीन्यायपञ्चाननो
अङ्गीकृत्य गुरोर्मते समकरोत् कृत्तिप्पनीं श्रीभगाम् ॥

Colophon. नासि लिपिरियं श्रीहरप्रसादशर्मन्तः आदर्शसाधुद्वले लेखकस्य दीपो न
विचारणीयः ॥ तथाच

यथा दृष्टं तथा लिखितं लेखके नासि दूषणं ।
भीमस्यापि रये भङ्गी सुनीमाच्च मतिचमनं ॥
यमेन लिखितं ययं यदीरवति मानवः ।
शुक्लरो तस्य माता च पिता तस्य च गर्भमः ॥

भाद्रमासस्याष्टमदिवा कृदन्तटीपनीं समामा रयं सौम्यवार्ते हरी च
शकाब्दा १७२६ ।

विवरणम्—पुस्तकिकेऽस्मिन् व्याकरणदीपिकाभाषाकृतौयपादमात्रं वर्तते ॥

4th.—Substance, country-made yellowish paper, 15 × 3 inches. Folia, 45. Lines, 6–9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

This contains only the fifth or Kārakapāda of the same work.

Beginning. श्री नमः गयेत्राय ॥

ननु प्रकृतिप्रत्यवादिविभागपरिकल्पनया शब्दशास्त्रं व्याकरणं तद्विज्ञानम्
कथं त्रिषाधुष्यप्रवीजकावित्यादिव्याकरणवत् । अनीचते । सुप्रत्ययकविधा-

यत्नं यत्नं विधास्यन्तकनार्थिर्लक्ष्मी विना न सम्भवतीति तद्वैशुल्यात्
कर्त्तव्यत्वस्यानानपि व्याकरत्वं यथा नाक इत्यधिकारात् कर्त्तव्यत्वेना-
नाकपदं नाम च प्रकृतिर्भवत्येव इति न कश्चिद्विरोधः ।

End.

भावकर्त्तव्यीरिति अनुदात्तङिशात्मनेपदमित्यसामानरं सूत्रं यतएव उदा-
हरत्वे उपपत्त्यमित्यात्मने इति कश्चित् पुस्तके दृश्यते तदनुसन्धेय टीकायां
श्लोक वार्तिक इति पाठो लिपिकरप्रमादकृतः । यथालपाठो द्रष्टव्यः श्लोक-
वार्तिकस्यार्थं श्लोकः शास्त्रव्यवहारायै सूत्रकृता निबद्ध इत्यर्थः । अथवा
वार्तिककथनैकदेशे श्लोकवार्तिकत्वोपचारात् सामानाधिकरण्यामिति ॥ श्रीं ॥

Colophon.

इति पूर्व्यामिदं कुल्लवखानिधिवीविद्याविनीतात्मजश्रीन्यायपञ्चाननभट्टाचार्य-
कृतायां संक्षिप्तसारटीकायां व्याकरणदीपिकायां पञ्चमः कारकपादः समाप्तः ॥
श्रीं नारायणाय नमः ॥ श्रीं गुरवे नमः ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् व्याकरणदीपिकायाः पञ्चमपादमात्रं वर्तते ॥

5th.—Substance, country-made yellowish paper, 17 x 3 inches.
Folia, 61. Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Date, ?
Appearance, rather old. Prose. Generally correct Incomplete.

This contains only the sixth or Suvantapāda of the same work.

Beginning. श्रीं नमी गच्छेन्नाय ॥

सुप्रत्ययसुक्ता तत्काव्यायै तत्प्रकृतिकाव्यायै च यत् सुवन्तपादमारभ-
मासी जसादीनां जकारादिप्रसङ्गे सम्बोपसमाहकं लक्ष्यमाह कुक्लि च ।

End.

प्रथमं सन्धिकाव्याभावात् अक्संभत्वितात् टामिसेत् ङसिङ्सामित्यस्य
प्रवृत्तौ पद्यात् सर्वार्थदीर्घः स्यात् । एषा अङ्गपरत्वात् नोऽन्त्येर्निनीऽतः
स्त्राणि अविधानावसरे अटामिरिति साङ्गस्य सिद्धिर्न स्यात् ॥ अथ ॥ साट
इति सहाटभिर्वर्तमान इत्यर्थः । साटशब्दात् सप्तमीभिः नकारस्त्रात्वे
गुणः ॥०॥

Colophon.

इति पूर्व्यामिदं कुल्लवखानिधिवीविद्याविनीतात्मजश्रीन्यायपञ्चाननभट्टाचार्य-
कृतायां व्याकरणदीपिकायां षष्ठः सुवन्तपादः समाप्तः ॥ श्रीं गुरवे नमः ॥ श्रीकाशि
नाथे नमः ॥ श्रीरामः ।

पक्षे सिते तथावाङ् पञ्चम्याश्च शनैश्चरे ।*

आचार्योश्च कृतैर्वेद्यं समाप्ता लिखिता सती ॥ ०० ॥ ०० ॥ ० । ०

० । ० । ० । ० । ० ।

विवरणम्—पुस्तकैऽस्मिन् व्याकरणदीपिकायाः षष्ठसुवल्गुपादमात्रं वर्णितं

6th.—Substance, red and yellowish paper, 15 × 3 inches. Folia, 60. Lines, 4–8 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1734. Appearance, not fresh. Not correct. Incomplete.

This contains only the seventh or Samāsapāda of the Vyākaraṇa-dīpikā, a different work by a different author

Beginning. श्री नमो गणेशाय ॥

सुखेन श्रूयते सन्तः श्रवणे यत्पदाम्बुजे ।

उद्भूतमलमिष्टममं श्रीरामं प्रथमाम्यहम् ॥

॥ तत्समासोऽनेन विधीयते स चानेकस्थैर्कोकरश्चमेव । एकस्य तत् कथं
सम्भवतु इत्युपात्तस्य सुवल्गेन सङ्केत्यस्यापेक्षितत्वे हेतुमाह नामाधिकारः (१)
विद्यत एवेत्यादि ॥

End.

केचित्तु नित्येति प्रमादकृतं क्षिप्रश्रवणानन्तरं सकलशब्दं प्रमादपतितः एवं
मतिं अज्ञायामदीक्षी भवतोत्थाङ्गः ।

वचःसम्पत्तिदायित्वं मुनेः पञ्चाननस्य च ।

निविडज्ञानतो मुक्तिर्न वंशीवदनादिना ॥ शुभमस्तु ॥

Colophon.

इति श्रीवंशीवदनभट्टाचार्यविरचितायां व्याकरणदीपिकायां सप्तमः समास-
पादः ॥ ०० ॥ शुभमस्तु शकाब्दा १७३० । जयती काशी ॥ श्री गुरुवे नमः ॥

वारे रवेस्तथा मासे श्रावणे सितपञ्चके ।

इदमसादनाख्येदं लिखितं पुस्तकं सदा ॥

० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ०

विवरणम्—पुस्तकैऽस्मिन् वंशीवदन भट्टाचार्यकृतायां व्याकरणदीपिकायाः समासपादमात्रं वर्णितं ॥

This work is an exposition of Goyicandra's commentary on *Samkṣiptasāra*. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 830, p. 221. The full name of the author is given in it as *Nārāyaṇa Nyāyapañcāna*, and that of his father as *Vāneśvara Vidyāvinoda*. The codex under notice contains the work complete with the exception of *Pādas* iv and vii ; for while iv is wanting, the seventh or *Samāsapāda*, annexed here as a portion of *Nārāyaṇa Nyāyapañcāna's Vyākaraṇadīpikā*, is not really so. It is *Vaṁśī-vadana's* exposition of Goyicandra's commentary, sometimes called by the name of *Vyākaraṇadīpikā* and sometimes as *Vyākaraṇādarśa*. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos. 823-829, pp. 220-221.

No. 106. संहिसमारटीका । *Samkṣiptasāraṭikā*. Substance, country-made colourless and reddish papers, 15 × 3 inches. Folia, 108. Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains Goyicandra's commentary on the *Kāraka* and *Tiñantapādas* of the *Samkṣiptasāra*, noticed in No. 103, each with separate fol. marks of its own, both incomplete.

पुनर्लेखितं संहिसमारव्याकरणस्य गीरीशन्दकृतटीकायाः कारकतिङ्गलपादात्मसम्पूर्णं विद्यते ।

No. 107. परिभाषेन्दुशेखरटीका । *Paribhāṣeṇḍuśekharaṭikā*. Substance, country-made white and yellow paper, 15 × 5 inches. Folia, 87 (of which foll. 1-4 are wanting). Lines, 9 in a page. Character, *Nāgara*. Date, ? Appearance, not fresh. Prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains a commentary on the *Paribhāṣendusekhara* of Nāgojī Bhaṭṭa, incomplete.

As the codex under notice has neither a beginning nor an end, nor even a regular colophon, we could not find out the name of the author.

पुनर्लेखितं परिभाषेन्दुशेखरस्य काचित्सम्पूर्णा व्याख्या वर्तते ।

No. 108. सारस्वतटीका । *Sārasvatatīkā*. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 125. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ' ? Appearance, very old. Prose. Not correct. Incomplete (upto the end of the *Taddhitaparakarapa*).

A commentary on the *Sārasvataparakriyā*, the text of which is given in full throughout, by Puṇjarāja, son of Jīvana, and a minister of Gayāsadan (Gaisuddin Khilizi?), ruler of Mālava. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos. 801-802, pp. 212-213. The codex under notice is incomplete, containing the commentary upto the end of the first chapter only.

Beginning.

आनन्देकनिधिं देवमन्तरायतमोरविम् ।

दयानिलयने वन्दे ऋतं हिरटाननम् ॥

वाग्देवतायाश्चरचारविन्द-

मानन्दसान्दे हृदि मन्निधाय ।

श्रीपुष्कराजः कुर्वते मनोज्ञां

सारस्वतव्याकरणस्य टीकाम् ॥

इह संक्षेपे कर्त्ता निरन्तरायाभीसितार्थसिद्धौ श्रुत्याचारप्रतिपादनाय इष्ट-
देवतानमस्काररूपमंगलाचरणपुष्पैर्वा प्रयोगप्रतिपत्तिद्वारा समुपयोजने चिकी-
र्षितं प्रतिजानीते ॥

प्रथमस्य परमात्मानं बालधीहृदिसिद्धये ।

सारस्वतीमृजं कुर्वे प्रक्रियां नातिचिकराम् ॥

End.

तथायद्यी संख्यायां संख्यावाचकाणां तथायद्यी प्रथमो अक्षरः ॥ श्री
चण्डिका मुदा यस्य हितयं नितयं नदादित्यादीप् हितवी नितवी च

यथं यंस्तु लोप इतीकारलोपः । टित्वात् ईप् दयी तयी । अशुक्तसंयद्धार्य-
माह शंषा निपात्याः कत्यादयः का संख्या येषां ते कांत सा संख्या येषां ते
तति या संख्या येषां ते यति विंशतिपञ्चत्यादयोऽपि प्रयोगानुसारेण निपात्या
इति ॥ ० ॥

Colophon. इति

उद्देशालवयातसाहस्रलक्षचौराजेंद्रचूडामणि-
श्रीमत्साहस्रयासदानसचिवः सौमन्यदग्धोदधिः ।
तत्त्वज्ञावधिसाधुजीवनसुतः सारस्वतव्याकृतः ।
वेतस्यामिति तद्धितप्रकरणं श्रीपुष्कराजोभ्यधात् ॥

वैशाखकृताष्टम्यामालेखि श्रीराजारामेण ।

विवरणम्—श्रीपुष्कराजकृतसारस्वतप्रक्रियाटीकारूपोऽयं निबन्धः पुस्तकंऽस्मिन्नसंस्पर्शं वर्तते ॥

No. 109. सारस्वतटीका । *Sarasvataṭīkā*. Substance, country-
made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 114. Lines, 7-8 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Not correct.
Incomplete.

The latter part of the same work (incomplete.)

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

दयावती दीव्यति देवता सा
यथा चिरं चेतसि विष्णुरन्त्या ।
सरस्वतीसूत्रविचारणीया-
ममन्दतां विन्दति सादृशोऽपि ॥

अथाख्यातप्रक्रिया निरूप्यते अथेति तद्धितसंज्ञकप्रत्ययसन्दर्शननिरूपणान-
न्तरं आख्यातसंज्ञकाः प्रत्ययाः आख्यातप्रत्ययाः शाकपार्थिवोदित् मज्जम-
पदलोपीति समासः स्वादिकथनानन्तरं त्यादिनिरूपणावसरे नादिशब्दा-
नपङ्क्तय प्रथममक्षरम् प्रयुक्ती मङ्गलाद्येतामपि व्यनक्ति ।

End.

नास्ति ।

Colophon at the end of the *Ākhyāta* भाषानिर्मातृसंयोजिता विरचिताया

विद्याधामा पुष्पनामा वृषेय सदव्याख्यामन्तसारस्तस्य व्याख्यातप्रक्रिया
समाप्ता । व्याख्यातप्रक्रिया ॥

विवरणम्—श्रीपुष्कराजकृतसारस्तोत्रराश्ट्रीकादयो निबन्धोऽसम्पूर्णः ।

No. 110. सारस्वताख्यातं । *Sārasvatākhyātaṁ*. Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only an incomplete portion of the *Ākhyāta* chapter of *Sārasvataprakriyā*, a grammatical work consisting of the *Sūtras* of the *Sārasvatavyākaraṇa* with a commentary or *vṛtti* on them by Anubhūti Svarūpācāryya in three sections: viz, 1 *Suvanta*; 2 *Ākhyāta*, 3 *Kṛidanta*. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 790, p. 210. This work has been published in Bombay, Benares, etc.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

॥ अथाख्यातप्रक्रिया निरूप्यते ॥

॥ धातोः ॥

बल्यमाणाः प्रत्यया धातोर्जाः ॥

॥ भ्वादिः ॥

भू सृजायामित्यादिगोणी धातुमञ्जी भवति ॥ धातुत्वानिवाद्यः । स च
त्रिविधः । आकृतेपदीपरकौपद्युभयपदी चेति ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् सारस्वतप्रक्रियाया व्याख्यातप्रकरणमार्चं खण्डितं वर्तते ।

No. 111. सारस्वतदीपिका । Sārasvatadīpikā. Substance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 115, Lines, 15-17 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1795. Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Sārasvataprakriyā, entitled Dīpikā, by Candrakīrti Sūri. The name of the work as well as of the author is mentioned in the Catalogue of the India Office Library, No. 803, p. 213.

Beginning. श्रीसरस्वत्ये नमः ।

नमोऽस्तु सर्वकल्याणपन्नकाननभास्वते ।
जगत्तितयनाथाय पराय परमात्मने ॥ १ ॥
नमः श्रीगुरुवे चाबुद्धये दत्तसिद्धये ।
नतिप्रदानश्रीलाये सरस्वत्यै नमोनमः ॥ २ ॥

अथ श्रीमत्परमहंसपरिव्रजकाचार्यश्रीचनुभूतिस्वरूपो निःशेष विघ्नसंघात-
शान्त्यर्थं सत्सर्पि देवेश्यपि ऐहिकामुषिकफलसिप्सुलाश्च फलव्यदानाच्च
मानपास्य भगवन्नमस्कृतिपूर्वकं सारस्वतौ प्रक्रियां चिकीर्षुः सरस्वतौदत्तवर-
चादावेव प्रसादेन श्रीकामाद् । प्रचर्येति ।

End.

स्वल्पस्य सिद्धस्य सुबोधिकस्य
सारस्वतव्याकरणस्य टीकाम् ।
सुबोधिकाख्या रचयामकार
सुवेश्वरश्रीवसुचन्द्रकीर्ति ॥ ३ ॥
स्फुटं समसङ्गसाधि ज्ञतर्ककमनुष्टुभाम् ।
सारस्वतस्य टीकायां गम्यमानमिदोदितम् ॥ ४ ॥

Colophon.

इति श्रीमत्तानपुरीयतयागच्छाधोदयस्य राजभट्टारकश्रीचन्द्रकीर्तिभूरिविर-
चितायां सारस्वतव्याकरणस्य दीपिकायां संपुष्ठा समाप्ता. (?) ॥ श्रीवसु-
कल्याणमस्तु ॥ संवत् ११८५ वर्षे ।

विवरणम्—श्रीचन्द्रकीर्तिभूरिविरचितदीपिकाभिधसारस्वतटीकाद्वयोऽथ निबन्धः ।

No. 112. सारस्वतप्रक्रिया । Sārasvatapraṁkriyā. Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 85. Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of that part of the Sārasvatapraṁkriyā which has been noticed in No. 110, with the only difference that at the very beginning of this codex we find the following verse :

लक्ष्मीदृशिङ्गी प्रविपत्य काश्यां
बुधाश्च पद्माकरभङ्गमुत्थान् ।
सारस्वतीया च तिवादिहसिं
क्रमात् लिखेयं गणपप्रसादान् ॥

पुस्तकेऽस्मिन् सारस्वतप्रक्रियाया आख्यातिभागमात्रं वर्तते ।

No. 113. सारस्वतप्रक्रिया । Sārasvatapraṁkriyā. Substance, country-made white paper, 15 × 6 inches. Folia, 71. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1881. Appearance, not old. Verse and prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains a portion of Sārasvatapraṁkriyā from the beginning to the end of the Taddhita Prakriyā.

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥

प्रबन्ध परमात्मानं बालधीहृदिसिद्धये ।

सारस्वतीशृङ्गं कुर्वे प्रक्रियां नातिविसराम् ॥ १

इन्द्रादयोपि यस्मान्न न ययुः शब्दवारिधेः ।

प्रक्रियां तस्य कृत्यस्य चमीवक्तुं नरः कथम् ॥ २

तत्र तावत् संज्ञा संज्ञ्यबद्धाराय संश्लक्ष्यते अष्टसङ्ख्यसमानाः । अनेन

प्रत्याहारबद्धाया वक्षाः परिगच्छन्ते । तेषां समानसंज्ञा च विधीयते ।

End.

संख्यायाः प्रकारे वा द्विधा त्रिधा चतुर्धा गुणो वा द्विधा त्रिधा क्रियाया
आहतौ कृत्यसः । पञ्चकृत्यः सप्तकृत्यः द्विभिर्वा तुः । विदक्तं विदक्तं ।

वक्ष्याम्यामृशम् ॥ वक्ष्यः चक्ष्यः । तस्यवटी संख्यायाः । दितयं नितयं
 दयं नयं ॥ अष्टाशब्दादतिवेलादयो वक्ष्याः अष्टानां त्रयाकारिकाः जायिकाः
 त्रिधा निपात्याः ॥ कस्यादयः । का संख्या येषां ते कति ।

Colophon. इति तद्विषयप्रक्रिया समाप्ता ॥ संवत् १८८१ चैत्र सुदिमावास्या मंगलवारी
 यादृशं पुस्तकं दृष्टं तादृशं लिखितं मया ।

यदि ग्रहमण्डलं वा ममदीपो न दीयते ॥

१।६ । लिखितं संकरवक्ष्यासामुज्जदासरामचन्द्रसहाय । श्रीकृष्णाय नमः ॥

६ ६ ६ ॥

पुस्तकेऽस्मिन् सारस्वतप्रक्रियायाः प्रथमतस्तद्विषयप्रक्रियायां वर्णनं ॥

No. 114. सारस्वतप्रक्रिया । Sārasvataprakriyā. Substance, country-made colourless paper, 12 x 5 inches. Folia, 71 (of which foll. 1-7 are wanting) Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1785. Appearance, very old, worn out, torn, and writing slightly effaced in parts. Verse and prose. Generally correct. Complete, excepting the first eight folia.

Another incomplete copy of the same work.

विबरचनपुर्व्वम् ।

No. 115. सारस्वतप्रक्रिया । Sārasvataprakriyā Substance, country-made colourless paper, 12 x 4 inches. Folia, 53. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the Ākhyātaprakriyā only of Sārasvataprakriyā.

विबरचनपुर्व्वम् ।

No. 116. सारस्वतव्याख्या । *Sārasvatavyākhyā.* Substance, country-made colourless paper, 14 × 5 inches. Folia, 24. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1698. Appearance, very old, and worn out. Prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains a Hindi explanation of the *Sārasvatapra-kriyā*, as well as the original text upto the end of *Pañcasandhi* only. Anonymous.

Beginning. ॥ क ॥ ॐ नमः

प्रथम्य परमात्मानं बालधीर्दृष्टिसिद्धये ।

सारस्वतीसूत्रं कर्त्तुं प्रक्रियां नातिविलसां ॥

व्याख्या —

अथ श्लोकस्य अष्टौ पदानि सन्ति । यद् श्लोकिका चाट पदं बहल । कदा । प्रथम्य । परमात्मानं । बालधीर्दृष्टिः । सिद्धये । सारस्वतीं । सूत्रं । कर्त्तुं प्रक्रियां । नातिविलसां । अवेष्ट । सम्यक्कर्ता इति कथयति सम्यक्कर्ता एव कथं वद ।

End. नालि ।

Colophon. इति स्वरसन्धिः समाप्तः (१) इति पंच संधि बालविबोधा संवत् १६९८ वर्षे फागुण सुदि १ गती ।

विवरणम्—पलकेऽन्विन् भाषाव्याख्यामहितसारस्वतप्रक्रियायाः पञ्चमस्यपत्र्यलीङ्गीकरणे ॥

No. 117. सिद्धान्तकौमुदीव्याख्या तत्त्वबोधिनी । *Siddhāntakau-mudīvyākhyā Tattvabōdhinī.* Substance, country-made colourless paper, 14 × 5 inches. Folia, 530. Lines, 6-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1837-1878.* Appearance, very old, worn out, slightly worm-eaten throughout, and with different handwritings. Prose. Not correct. Complete.

* We find different dates at the end of different sections, of which the first is 1857 and the last 1878.

This codex contains a copy of the work noticed in No. 28, and is divided into four parts, each having separate fol. marks of its own with different handwritings. The first is in 156 folia, the second in 218 folia, completing the first-half or Pūrvārdha, dated Śaṁvat 1857, the third in 89 folia, upto the end of Tinanta, dated Śaṁvat 1878, while the fourth is in 60 folia containing the Kṛidanta portion only, dated Śaṁvat 1878

विषयवस्तुपूर्वम् ।

No. 118. सिद्धान्तकौमुदीव्याख्या सुबोधिनी । Siddhāntakaumudī vyākhyā Subodhinī. Substance, country-made colourless paper, 12 × 4 inches, bound like an ordinary book. Folia, 91. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the Tinanta portion only of Subodhinī, a commentary on the Siddhāntakaumudī, by Jayakṛisna, son of Raghunātha, and grandson of Govardhana Bhatta of the Manli family. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos. 658-659, p. 176

Beginning. योग्येऽयं नमः ॥

अथानुपदिनः । तत्र अकाराद्याः शब्दिकरणाः । अकिं लक्षणे । अजि गत्याच्चेति गतौ गत्याश्चे च । अत्र अतिक्रमणद्विसंयुतः अतिगतौ । अवि अभिशब्दे । अयं अदि गतौ । भादयोऽष्टौ ।

End.

यज पावयतेति यजेन अविच्छत् कें मुद्रादनदात्तत्वे सरितत्वमिति । स्वरितो-
वानुदाने पदादावित्यनेन ऋत्विति ऋत्विति कालेन्द्रदस्यौ सादिता
अतामुपपदे यजेः क्तिप् वक्षिष्वपीति संप्रसारणं न विद्यच्छतीति । इत्यंत
वर्जितस्य नित्यमपसकस्यादिरुदात्तः स्वादिति सूचार्थः ।

Colophon.

इति श्रीमन्मौलिकलनिष्कायमानश्रीगीवर्द्धनभट्टात्मजराघुनाथात्मजेन जय
कृष्णेन कृतायां सिद्धान्तकौमुदीव्याख्यायां सुबोधिनीयां तिङन्तस्य प्रकरणं
समाप्तं ॥ शुभमस्तु ॥

विवरणं—सिद्धान्तकौमुदीयाख्या मृषीधिनी । पुलकेऽस्मिन् निबन्धस्यास्य तिरुत्तमप्रकरणभाष्यं वर्तते ।

No. 119. सिद्धान्तकौमुदी पूर्वार्धः। Siddhāntakaumudī Pūrvār-
ddhaḥ. Substance, country made yellow and white paper, 10 × 4 inches.
 Folia, 248. Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
 Appearance, old. Prose. Not correct. Complete.

This codex contains the Pūrvārdha or first half of the well-known grammatical work Siddhāntakaumudī of Bhaṭṭoji Dikṣita. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos. 626-642, pp. 171-173. The complete work has undergone several publications in different parts of India.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसीतापतये नमः । अविघ्नं वन्तु ।

मृणितयं नमस्कृत्य तदुक्तीः परिभाव्य च ।

वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदीयं विरच्यते ॥१॥

य इ स वा ष ह ल् क् ए ओ ऊ णे औ ष् ह य व र ट् क ष् ञ् म ण्
 ष न म् भ भ ञ् घ ट ध ष् ज व ग ङ द ण् ख फ् छ ठ थ च ट त व्
 क प य् श ष स र् ह ल् इति माह्वराणि सूत्राणि अथादिस्त्राणीनि
 एषामन्त्या इतः लघु समे अकारस्य हकारादियकार उच्चारणार्थः ।

End.

व्युत्क्रमार्थं पृथगवस्थानं । ह'न् व्युत्क्राताः । द्विवर्षसम्यग्नेन पृथगवस्थिताः ।
ह'न् यज्ञपात्राणि प्रयुनक्ति । ह'न् सङ्घर्षवासासुदेनौ । अभिव्यक्तौ साङ्-
ख्ये ह्यर्थः ॥ योगविभागादन्यत्रापि ह'न् दृश्यते ॥ इति द्विवक्ति
प्रकृतिः ॥

Colophon.

इति भट्टोजीदीक्षितविरचितायां सिद्धान्तकौमुद्यां पूर्वार्जः समाप्तः ॥
श्रमं भूयात् ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् विज्ञानकौमुदीनामधेयस्य सम्प्रसिद्धवैयाकरणनिबन्धस्य पूर्वार्द्धभागं वर्णितम् ।

No. 120. शब्दसिद्धान्तकौस्तुभः । Śabdasiddhāntakaustubhaḥ. Substance, country-made white paper, 14 × 6 inches. Folia, 210. Lines, 5-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1803. Appearance, old, and worn out. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

A grammatical work based on Pāṇini's Sūtra arranged after the system of Bhaṭṭoji Dīksita, entitled Śabdasiddhāntakaustubha, a different work from the Śabdakaustubha. A commentary on Pāṇinisūtra noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 607, p. 162. Anonymous. The codex under notice contains a portion of the work from the beginning upto the end of the Samāsa Prakaraṇa

Beginning. ॥ श्री नमः ॥

द्वयं प्रथम्य गीबिन्दु सुवर्णः, पाणिनिवृत्तेः ।

तत्प्रीत्यं यत् ' सर्वः शब्दसिद्धान्तकौस्तुभः ॥ १

अ इ उ ण् । ऋ लृ क् । ए ओ ङ् । ऌ ओ च् । ह य व र द् । लव् ।
ज म ङ् ण न म् । भ भ ञ् । घ ङ घ ष् । ज व ग ङ द ष् । ख फ क्
ठ थ च ट त ङ् । क प य् । श ष स र् । ह ल् । इमानि माह्वराणि
सूत्राख्यवादि सञ्ज्ञाधानि । एवमन्त्या यतुर्ह्येत । लव् सूत्रस्याऽवच्छेदः ।
हकारादित्यकार, सुखीश्वरणां ।

॥ हलन्त्यः ॥

हलिति सूत्रेऽन्यमित् स्यात् ।

॥ आदिरन्त्येन सङ्केता ॥

अन्त्येनेता सङ्केत आदिर्मध्यगानां सञ्ज्ञा स्यात् स्वस्य चति हलसञ्ज्ञासिद्धौ ॥

॥ हलन्त्यम् ॥

उपदेशेऽन्य हलित् स्यात् ॥ आदीश्वरानुपदेश । सूत्रे यददृष्टं पदं
सूत्रात्तरादनुवर्तनीयं । तेन अण् अक् अच् भक् जङ् इत्यादि सञ्ज्ञासिद्धिः ॥

End.

मस्करमस्करिणौ वेणुपरिजाजकथौ, मकारशब्दोऽव्युत्पन्नस्य सुङिति च
निपात्यते । वेङ्किति किं मकरोद्याह मकरी समुद्रः ।

पारस्कर प्रथमौनि च संज्ञायाम् ।

एतथां नर्तक सुद् निपात्यते । पारस्कर, किञ्चिथा ॥ उद्धत्यतिः ॥

तद्वहती करपत्नीश्वीर देवतयोः सुदत्तलोपच ।

तत्पुष्पं अलेन दकारीपि बोध्यः ॥

तद्वृत्तीर्दकारतकारी ज्येते करपत्नीस्तु सुट् । तस्करः उड्स्वतिः । प्रायश्च
चित्तिचित्तयो । प्रायश्चित्तं प्रायश्चित्ति । पारस्करादिराहतिनयः ।

Colophon. इति शब्दसिद्धान्तकौस्तुभे समासप्रक्रिया पूर्तिमगात् ॥ ० ० ॥ श्री ॥
भवत् १४०३ सुदी पञ्चमी भाद्रपदी ।

विवरणम्—शब्दसिद्धान्तकौस्तुभमभिधेय. पाणिनिमुलकः कश्चिद्याकरचनितव्यविशेषः ।
पुस्तकैर्लोकान् निबन्धकर्तुं नासादिकं मोक्षिषितम् ।

No. 121. सिद्धान्तचन्द्रिकाटीका सुबोधिनी (पूर्वार्धः) Siddhānta-
candrikāṭikā Subodhinī (Purvārdha) Substance, country-made white
paper, 16 x 7 inches Folia, 121 Lines, 8-13 in a page. Character,
Nāgari Date, Samvat 1869 Appearance, old. Prose. Generally
correct Complete

This code x contains only the first half of Subodhinī, a commentary
on the Siddhāntacandrikā, a succinct commentary on the Sārasvata
Sūtra, by Rāmāśrama. Noticed in the Catalogue of the
India Office Library, No. 807, p 215, complete in two Arddhas, the
first comprising the Suvanta section; the second, the Ākhyāta and
Kṛidanta sections, by Pandita Śaḍānanda Gaṇijit, a pupil of Śrībhāga-
candra Gaṇi Pathaka, a follower of Aṣhat. In this commentary the
text is quoted throughout.

Beginning. श्री श्रीमते भगवन्निम्वाकाय नमोनमः ।

पुराणपुरुषं ध्यात्वा नत्वा चार्चनमायक ।

सिद्धान्तचन्द्रिकाहसि चर्करीमितरामहम् ॥ १ ॥

विद्यारदपयोनिधौ खरतमासायं जगत्पूज्यके

श्रीभट्टारकसपदा गुणगणैस्तुष्टौ धरन् पुण्यवान् ।

पूज्यश्रीजगन्भक्तिप्ररिधिर्कोवर्कति विद्यानिधिः

सोऽयं श्रीतत्करायते च यशसा मूरीयते तेजसा ॥ २ ॥

श्रीकर्त्तिरत्नमय्याहो यतोन्मीभूतस्य ततः ।

श्रीमत्सुमतिरत्नाख्यः पाठकः प्रवरकतः ॥ ३ ॥

त्रीपाठकाः त्रीसुखलाभसंज्ञा

जायन्प्रभावा विलसत्प्रतिष्ठाः ।

तच्छिष्यवर्गः कृतिराजिभूषाः

त्रीपाठकाः पाठकवारचेन्द्राः ॥ ४ ॥

श्रीभागचन्द्रागणिसंभवर्द्धाः

संवेगर्वाङ्गनिमग्नविग्रहाः ।

श्रीभक्तिपूर्व विनयं हि येषां

तन्नामधेयं गुरवी वदन्ति ॥ ५ ॥

तेषां हि तेषां विनयप्रधानी

ऽनविद्यविद्याभ्यसनेकतानः ।

प्राज्ञः सदानन्दनयिः सुश्रियः

करीति हन्ति सुभगां सुवीक्षितौ ॥ ६ ॥

यन्यादौ यन्यमर्थं यन्यान्ते च मङ्गलमाचरन्वीयमिति श्रिष्टाचारः । तत्र
मङ्गलं त्रिविधं आशीर्वादात्मकं नमस्कारात्मकं वस्तुनिर्देशात्मकञ्चेति ।

अथ यन्यादौ यन्यकर्ता रामाश्रमी नमस्कारात्मकं शिष्यशिष्यायै निबध्नाति ।

End.

शेषा निपात्याः कन्यादयः । कन्यादयः शब्दा निपात्यन्ते संख्यापरिमाणं कर्तव्ये
यः प्रशस्तन वर्त्तमानात् किम् शब्दाद्वा उक्ति प्रत्ययः पक्षे वतुः का संख्या
यथा ते उक्ति चेति जडीलुक् कति कियन्तः ।

देविका त्रिशपदित्यबाह्वर्धसप्तश्रेयसां पञ्चानां उक्ती प्राप्तावादेः स्वर-
स्वात्म निपात्यन्ते मिति णिति च देविकायां भवे दाविकं देविकायां
सरगुं - च भवे दाविकसारवमित्यमरः अष् त्रिशपाया विकारः त्रिशप-
यमसः अष् दिव्यीहः इदं दाव्यीहं वाहीवीशसादौ स्तरे इत्यौत्वं निपातनात्
• अष् दीर्घः दार्घसमे भवे दार्घसवम् निपातनादष् श्रेयसि भवं श्रायसं निपा-
नादष् ॥ ० ॥

श्रीमत् पाठकवर्धभक्तिविनयाविख्यातकीर्तिप्रभा

राजेन्द्रेः परिपूजिताः सुकृतिनः पुंभाववाग्देवताः ।

मन्तारो जगतां पति गुणमयैर्विभाजमानां सनत्- •

संवेगाद्विबुजी जयन्ति कृतं बट्ट्याकविद्याविदः ॥ १ ॥

तेषां शिष्यः सदानन्दनादगुणकभूषितः ।

विद्वानकविद्यावर्द्धि पूर्वार्धेऽप्यर्धेरेदिमान् ॥ २ ॥

Colophon. इति श्रीसिद्धान्तचन्द्रिकाव्याख्यायां पण्डितप्रवरश्रीसदानन्दनचिन्तित्कृती
सुबोधिन्याख्यायां पूर्वार्द्धं समाप्तम् संवत् १८६२ । ० । ० । श्रीराधा ।

विवरणम्—सिद्धान्तचन्द्रिकाभिधसारसप्तटीकाव्याख्यारूपः सुबोधिन्याख्योऽयं निबन्धः श्रीसदानन्दनचिन्तित्कृतः । पुस्तकेऽस्मिन् निबन्धस्यास्य पूर्वार्द्धं समाप्तं वर्तते ।

No. 122. सिद्धान्तचन्द्रिकाटीका सुबोधिनो (उत्तरार्द्धः)। Siddhānta-candrikāṭikā 'Subodhini' (Uttarārdhaḥ). Substance, country-made white paper, 16 x 7 inches. Folia, 123. Lines, 9-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

The Uttarārdha or the second-half of the same work.

Beginning अनियमानन्दायनमः ॥

सार्ध्वीयं सच्चिदानन्दं नामं नामं जगत्प्रभुम् ।

सिद्धान्तचन्द्रिकाव्याख्यानवृत्तिक्रियतेतराम् ॥ १ ॥

॥ धातोः ॥

अधिकारीऽयं प्राङ् नामो यद्व्यतः किमर्थोऽयमधिकार उच्यते करीकरोति
पुत्रीभवति सहायीत्यादित्यादौ कुर्यादितिपुत्रकयोर्धातोः प्राक्प्रयोगस्य
नियतत्वेन विशिष्टा प्रत्ययोत्पत्तिर्यथा न स्यात् अन्यथा अट्चित्तवी
दीर्घो दुर्वारः स्यादित्यधिकारः ।

॥ भ्रादिः ॥

भवनं भूः क्रियासामान्यं आदत्ते यादवत्यर्थमित्यादिः चेतनभाषितकार्यः यथा
दीर्घते गृह्यते अर्थोऽनेनेति आङ् पूर्वोददातः किमप्रत्ययः शब्द इति
यावत् भूवः क्रिया सामान्यस्य आदिर्वाचकः शब्दो धातुसंज्ञो भवति एवं
सति द्विवक् नाम्ना इत्यादावप्यथे वभूव वभूवे इत्यादावाख्यातान्ते चाति
व्यातिलोचनमपि क्रियावाचकत्वात् अतो भ्रादिरित्यावर्त्ता भ्रादिर्ध्वेति वहु-
व्रीहिर्याख्येवः अत्रादिशब्दो व्यवस्थायां तेन भूशब्दादारभ्य ये पठितास्तौ
यास्या तेन क्रियावाचित्वे सति भ्रादिनवपठितत्वं धातुत्वं नामधातुत्वं
स धातुरिति वचनाज्जातुलं सीमास्तुल्य एव पाठ्याः ।

End.

भरवधारवपीवचनीः गङ्गदवाक्खलने एवासीवादेवा इवा भिवासी सीवा
 खलने च सिद्धं सद् चल् कलनयीः लाट् जीवने इवीक् रोववे सज्जावां
 च महीक् पूजावां रेखा झावा सादनयीः इव सपरितापपरिचरवनीः
 तिरस् चनर्त्तौ भगदमीरोगले उरस् वसेन तरचगती वयस चसती संभूयन्
 प्रभूतभावे चैवर संवर संभरये ५१ इति कल्पादिगणः १८८३ ।

सिद्धान्तचन्द्रिका उत्तराख्येयं सुवीधिनी ।

त्रिव्याचामुपकाराय सदानन्देन निरुक्ता ॥ १ ॥

Colophon.

इति श्रीसिद्धान्तचन्द्रिकाव्याख्यायां पञ्चितप्रवरश्रीसदानन्दगणित् कृती
 सुवीधिव्याख्यायां उत्तरार्द्धे समाप्तम् समाप्तार्थं नमः शुभं भूयात् मङ्गलं
 भवतु श्रीगणेशः ।

चानन्दयन्त्रं नियमैर्जनपाद्योऽसुनती ।

स्ववाक्मुधाकरेवन्दे भक्त्या श्रीनिम्बभास्करम् ॥

श्रीगणेशाय नमः । श्रीमतेतिन्वाकाय नमः । श्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ॥

विवरचम्—सिद्धान्तचन्द्रिकाभिध-सारस्वतटीकाव्याख्यारूपः सुवीधिव्याख्योऽयं निबन्धः श्रीसदा-
 नन्दगणित्निर्वरितः । पुस्तकेऽस्मिन् निबन्धस्यास्थीतरार्द्धमात्रं वर्तते ।

No. 123. सिद्धान्तचन्द्रिका पूर्वार्द्धम् । Siddhāntacandrikā Pūrvārdham. Substance, country-made colourless paper, 12 × 4 inches, Folia, 45. Lines, 7-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse and prose. Generally correct. Complete.

This codex contains only the first-half or Pūrvārdha of the Siddhāntacandrikā, a succinct commentary on the Śārasvata Vyākaraṇa, by Rāmāśrama, quoting the text throughout. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 807, p. 215. .

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

ममकाल्य महेश्वरं मते बुद्ध्या पतञ्जलिः ।

वाचीप्रचीतव्याचं कुर्वे सिद्धान्तचन्द्रिकाम् ॥ १ ॥

॥ अ इ उ ऋ ए समावाः ॥

अनेन क्रमयेत यथा ज्ञेयास्तै च समानसंज्ञास्तः । नेतेषु सूत्रेषु सम्बिन्द्य-
सन्धेयोऽविवक्षितत्वात् विवक्षितान् सम्बिम्बतीति नियमात् ॥

॥ ऋस्वदीर्घप्रतमेदाः सवर्णाः ॥

एतेषां ऋस्वदीर्घप्रुताः समातोयाः परस्परं सवर्णा भव्यन्ते । ऋवर्णसवर्णौ च ।
एकमात्रोऽस्वः । द्विमात्रोदीर्घः । त्रिमात्रः प्रुतः । ए ऐ औ चोऽस्य सवर्णाणि ।

॥ सभये स्रराः ॥

अकारादय एकारादयश्च ऋस्वदीर्घप्रुतमेदाः स्ररा उच्यन्ते ।

End.

इदं यज्ञपात्राणि प्रयुज्यन्ति । इदं सङ्घर्षवशात्सुदेवी । अभिम्यक्ती साह-
चर्य्येणेत्यर्थः । चार्थे इदं इति निपातनात् । पुंसमपि शिवा निपाताः ।
कत्यादयः का संस्था येषां ते कति । दाविकः । श्रावपः । दाव्यः । दाव-
सवः । नावसः । क क क क क क क ।

Colophon.

इति श्रीरामचन्द्राश्रमाचार्यविरचित्तायां सिद्धान्तचन्द्रिकायां पूर्व्याहं
समाप्तम् शुभमस्तु संवत् (?) क श्री० श्री० श्री० श्री० श्री० श्री० ।

विवरणम्—श्रीरामाश्रमाचार्यविरचितः सिद्धान्तचन्द्रिकाभिधः सारस्वतटीकादयोऽर्थ निबन्धः ।

No. 124. सिद्धान्तचन्द्रिका । Siddhāntacandrikā. Substance
country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 65. Lines, 7-10 in
a page. Character, Nāgara, Date, Samvat 1756. Appearance, very old,
worn out, and torn in parts. Verse and prose. Generally correct.
Complete.

A complete copy of the same work.

End.

॥ पीनः पुन्ये चम् पदं द्विच ॥

समानकर्तृकेषु चातुषु पूर्वकालि चातीर्थम् चमनास्य पदस्य चिर्वचनं पाठ्यं
पाठ्यं गच्छति । भोजं भीजं चारं चारं गमं गमं नमं नमं रंजं रंजं चामं
लामं कथमादिषु स्वार्ये कृत्तुचम् । कथंकारं चन्वयाकारं एवंकारं इत्तं
कारं पठति । एवं पठतीत्यर्थः ।

अथेप्रथमं पूर्वेषूपपदेषु ज्ञा चमौ वा । अथे भीजं व्रजति अथे भुज्जा पूर्व
भीजं पूर्वं भुज्जा । पथे अथे भुज्जे तती व्रजति । चाभीज्ञा तु पूर्व
निबन्धश्च ॥

॥ वचान् कारः ॥ अकारः ककारः ।

॥ रादिषो वा ॥ रफः । रकारः ॥

॥ लोकाश्चेत्यस्य सिद्धिर्था मातरादः ॥

Colophon. इति रामानुजविश्वविता सिद्धान्तचन्द्रिका समाप्ता सुभक्त्युद्दे पुस्तकं
रामानुजमित्रके शास्त्रालयिणी तन्त्रिराजालिक सम्बत् १७५६ अमरुत सुदि
दशम ।

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् सिद्धान्तचन्द्रिका सम्पूर्णा वर्धते ।

No. 126. सुपदमव्यकरणम् । *Supadmiavyākaraṇam.* Substance, country-made colourless paper, 13×3 inches. Folia, 213 (of which foll. 1-13 are torn, spoiled, and entirely useless). Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1591. Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in most parts. Verse and prose. Generally correct. Complete.

A Sanskrit grammar in aphorisms with brief explanations, based on Pāṇini's sūtras, complete in five adhyāyas or chapters, each containing four Pādas. The first adhyāya treats of Saṃjñās and Sandhis, the second of Śatva, Natva, Kāraka and Vibhaktis (case-affixes), the third of conjugation of roots, the fourth of Kṛit and Samāsa, and the fifth of Taddhitas, by Padmanābhadaṭṭa, a Maithila Brāhmaṇa, descendant of a Vararuci. According to Dr. R. Mitra, Padmanābhadaṭṭa was an up-country scholar settled in Bengal. From his citations from Ujjvaladatta and Medinikara he appears to have lived after the fifteenth century, A. D. The work has undergone two different editions in Bengal, one in Nāgara character, by Paṇḍita Hṛīkeśa Śāstrī, and the other in Bengali type, by Trajlokyanātha Kavyatīrtha. The study of this work is chiefly confined to districts of Jessore and Khulna and to Bhatpara in 24 Perganas. The work has several commentaries on it of which the Makaranda of Viṣṇumisra is the best. The author has given the following list of his works in his Paribhāṣā, a different work :—Supadmiavyākaraṇa, Pañjika,

or a short commentary on it, *Praṇogadīpikā*, *Uṇādivṛitti*, *Dhātukaumudī*, *Yāñlugvṛitti*, *Paribhāṣā*, *Gopālacarita*, a *kāvya*, *Ānandalaharīṭikā*, *Chandoratna*, a work on Prosody, and *Ācāracandrikā* in *Smṛiti*. In his *Uṇādivṛitti* we find names of his ancestors upto the third generation, *Dāmodara Bhaṭṭa* being his father, and *Śrīdatta* his grandfather. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 883, p. 242, and also in the Catalogue of Sanskrit Mss. in the Library of the Asiatic Society of Bengal, part I. No. 427, p. 158.

Beginning. Torn and not legible.

End.

॥ निष्कुलान्निकाषणे ॥

अन्तर्द्धिर्निष्करणं डाच् स्यात् । निष्कुला कुशते सा डिन् ।

॥ सत्यादशपथे ॥

डाच् स्यात् ॥ सत्या करोति निश्चिनीतीत्यर्थः । शपथे तु सत्यं करोति रिपुः ।

॥ शूलात्पाके ॥ डाच् स्यात् । शूला करोति मांसं ॥

॥ दृष्ट्वात् प्रातिकृत्य ॥ दृष्ट्वा करोति कुपुत्रः ॥

॥ सुखप्रियादानकृत्य ॥

डाच् स्यात् ॥ मतामूर्धं सुखाभव ॥

प्रियाकरोति सखि कान्तमुखाजका प्रियाकरोति सुपुत्रः ॥

॥ वदाद्यव्ययम् ॥

Colophon. इति श्रीपद्मनाभदत्तकृती सुपथे व्याकरणं पञ्चमीऽध्यायः ॥ ० ॥

श्रीरस्तु मयि लेखकं ॥ शुभमस्तु शकाब्दाः १५८१ ॥ श्रीरामनक्षत्रदशम्यां च

पुस्तकमिदं स्वाक्षरं ॥ श्री गमः सरस्वत्यै ॥

विवरणम्—पद्मनाभदत्तविरचितः सुपथ्याभिधीय्यकरणाविवर्धोऽयं सुप्रसिद्ध एव ।

No. 126. सुपथ्याकरणम् । *Supadmayākaraṇam*. Substance, country-made colourless and yellow paper, 17 × 4 inches. *Folia*, 229 (of which foll. 1-138 are too old, but the rest are fresh, most probably they were lately copied). Lines, 6-9 in a page. Character, Bengali.

Date, : ? Appearance, partly very old and decayed, and partly fresh. with different handwritings. Verse and prose. Generally correct. Complete.

Another complete copy of the same work.

Beginning. श्री नमो गणेशाय ॥

प्रथमं परमं देवं देवीं वाचस्पतीन् गुणम् ।

पद्यमाभः स्फुटं पूर्णं भाषायामाह लक्षणम् ॥

अथ विवरणञ्च तस्य ज्ञानज्ञासनेन पाणिनीयादिशब्दकृतीरूपलक्ष्य
सीकर्योपाधये प्रतिसंस्कृतस्य शब्दलक्षणस्य तत्वादी वर्णोपदेशः शास्त्र-
प्रयोगाय ।

। अ इ उ ऋ ऌ क ण ची ङ णी च ॥

॥ आदिरितान्येन समर्थः ॥

आदिवर्णोऽन्येन ता अकारादिना इत संज्ञकेन सह गृह्यमाणः समर्थो
वाच्यो भवति । अणित्युक्ते अकारइकारउकारा गृह्येरन् नकारादीनां
प्रत्याहारार्थमुच्चारणं । एवमन्ये च प्रत्याहाराः । अण इण अक् इक् उक्
ऋक् एक् अच् इच् एच् ऐच् इत्यसौष्टकादश्च । अपरे च नाकोपदिष्टा
वादश्च ।

॥ अचोऽन्ये इल् ॥

अचोऽन्ये वर्णा इलसंज्ञका भवन्ति । कादयोऽनात्मा ॥

End. See the preceeding No.

Colophon. See the preceeding No.

विवरणन्तपूर्वम् ।

No. 127. उपसर्गवृत्तिः । Upasargavrittih. Substance, country-made colourless paper, 12 x 2½ inches. Folia, 5. Lines, 3-5 in a page. Character, Bengali. Date, Bengali era, 907. Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced throughout. Verse. Generally correct. Complete.

A little work treating of Sanskrit prefixes or Upasargas in verse,

entitled, *Upasargavṛtti*, by *Bharatamallika*, the famous commentator of *Mugdha-bodha*, *Raghuvamśa*, &c.

Beginning. श्री नमोदगायै ॥

पार्श्वतीशङ्करौ नत्वा बालानामपकारिका ।
 भरतेनीपमर्गाणां प्रतिः स्वल्पा विधीयते ॥
 प्रपरापमन्यवान् निदव्यभिपरिपत ।
 अतिप्रत्यपाङ्क्त मरुपमर्गाङ्गया चमी ॥
 धातयः स्युरनेकाद्यास्तेषामर्था हि वैवलम् ।
 प्रसिद्धा अप्रसिद्धानां द्योतका प्रादयोमताः ॥
 धातीरर्णः प्रसिद्धीयः स एव प्रादिना कृत्तित ।
 अनवादीहि लोके व्यादृष्टप्रत्ययकारकः ॥
 क्रिययादमतः प्रादिः काण्यर्थभिदपि अतः ।
 अर्थभिदन्तु शिष्टानां प्रयोगादिति शान्तिकाः ॥
 नानार्थ उपसर्गाणां तत्र श्रेयवाप्यतिश्रुताः ।
 कति चैते निबध्यन्ते शेषा ज्ञेयाः प्रयोगतः ॥
 प्रशब्दः कापि गत्यादिवर्षकोद्योतकः कृत्तित ।
 एवमुक्तो वाचकत्वं द्योतकत्वं परादिषु ॥
 यथा प्रगत आचार्यः पाचार्य इह वाचकः ।
 उक्तार्थायोगतः शब्द इह नैव प्रयुज्यते ॥
 अनेकार्थतया योजना निवर्तनेऽसमायत्ता ।
 अर्थ प्रतिपत्तेरसं द्योतकत्वे तु प्रः कृतः ॥
 प्रगतौ सर्व्वतीभावे प्राथम्यव्यवधारयोः ।
 उतपत्त्यावच्छेदोः ख्याता व्युत्कर्षे च प्रयुज्यते ॥
 पस्थिती मधुरां कृष्णसौलं वारि प्रसर्पति ।
 प्रकृतिः प्रचरत्येवं प्रभवः प्रकृतः कटम ॥

End.

मसीमिषीभाषणे व्यसिपुर्त्यः परिदिवली ।
 विप्रपुर्णोविरीधीक्रियन्पुर्णो मङ्गरीद ।
 मृःप्रेतानामवधानत्वे व्याददा अत्रविभक्त ।
 यद्विनिर्गुविषयदादावदना व्याददयहि ।
 निवा यकी निवर्त व्याददविज्ञानप्रतियहि ॥

संक्षिप्तं भाष्यं भाष्येति भाष्यं भाष्येति ।

गै वै परीक्षिते स्वादासुपादासंदिग्धे ॥

धातुसंज्ञासंज्ञासंज्ञा, कतिचित्स्थाना ।

पसिद्धा नदित्याद्याः शेषा ज्ञेया, प्रयोगतः ॥ ० ॥

Colophon. इति वैयासीराज्ञमन्त्रिकात्मन्त्रिकीभरतविरचितोपसर्गहर्षि समाप्तः ॥ श्रीविष्णो-
चमट्टवशात्तथा लिखितः ॥ १५ कर्त्तृकः ६०७ सालः ।

विवरणम्— श्रीभरतमन्त्रिकविरचितोपसर्गहर्षिविरचितोपसर्गहर्षिनामकी निबन्धविशेषः ।

No. 128. संक्षिप्तमारटीका । *Samskriptasāratikā* Substance, country made colourless paper, 18 x 3 inches Folia, 57 Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali Date, Appearance, very old, and worn out Prose Generally correct Incomplete

This codex contains Goyemondī's commentary on the *Samskṛpta sāra*, upto the end of the *Sundhīpāda* only. Noticed in No. 103

विवरणम्—

No. 129. गणरत्नमहोदधिः । *Ganaratnamahodadhī* Substance, country made white paper, 12 x 5 inches Folia, 40 Lines, 5-10 in a page Character, Nāgari Date, Samvat 1925 Appearance, old, and slightly worn-eaten in parts Verse and prose Not correct Complete

A metrical arrangement of Gāṇas used in Pāṇini's grammar with a short commentary, entitled *Ganaratnamahodadhī*, by Vardhamāna, disciple of Govinda Sūri, complete in eight adhyāyas. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos 915-917, p 258.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः शिवाय गुरुवे नमः हरि श्री नमः ।

श्रीगणेशमाहात्म्येति नाम्ने नमः ।

नमः श्रीगणेशाय श्रीगणेशाय नमः ॥

गणशकाजिनाथान्कनविष्णुसुरापनाः ।

कर्णो भवानो वाग्देवो बन्धेऽभीष्टार्थसिद्धये ॥ १ ॥

सुखेनैव यज्ञीयन्ति गणरत्नानि या त्रिताः ।

इतिः सारभ्यते लघु गणरत्नमज्ञीदधेः ॥ २ ॥

शालातुरीयशकटाङ्गजचन्द्रमीम-

न्दिग्वस्तभर्तृहरिवामनभोजसुखाः ।

मंभाविनः प्रवरदीपककर्तृ युक्ताः

प्राज्ञैर्निषेवितपद्धतया जयन्ति ॥ ३ ॥

विदित्वाखिलशास्त्राणि प्रयोगानुपलब्ध च ।

स्वजिष्यप्रार्थितं कर्णो गणरत्नयज्ञीदधिम ॥ ४ ॥

सर्वान्यविज्ञोभयनेभयतदः

किं युक्तदक्षाद्भिभवत त्वदेतत्

उभयत्वदन्योन्यपरस्परैतराः

समः सिमन्वान्यतरेतरेतराः ॥ १ ॥

॥ सर्वोदीनि सर्वानामानि ॥

सर्वानामः ऊँ खौ ऊँसिद्धीः आत्सिद्धी जमः श्री ।

एकंदमदमी ज्ञेया उत्तरीउतमसथा

स्वमजाति धने नास्ति काला दिग्दे श्रवत्तयः ।

प्रस्थापरावरपराधरदक्षिणीतरा

इत्यमी व्यवस्थाग्रामसंज्ञाया ज्ञेयाः सर्वोदिकार्यिणः ॥

End.

मूलविभक्तो मज्ञीधः पृष्ठादिभ्यो रुद्रय विज्ञेयः रुपाण्योवर्धुध मखसुच कसद
दायादकाकमुहः ४१२ आकृतिगणायम् मूलविभुजादि ।

Colophon.

इति श्रीगीविष्णुचरणकमलनिहितपरमभक्तिविजितसकलवेदानसिद्धान्त-
विबज्जमत श्रीमज्जगदखिल ज्ञत-षड् दर्शनादर्श-सर्वोभौमसख्योमीमखितपार्श्व
युगल-श्रीगीविन्दपञ्चित शिष्य-श्रीवर्जमानपञ्चितविरचिते गणरत्नमज्ञीदधी-
आख्यातकृत्यश्रितप्रत्ययगणनिर्णयो नामाष्टमोऽध्यायः समाप्तः ।

The following verses are found after the colophon, and appear to have been composed by a former copyist.

गिरिजयोवितसामिकलेवरं

गिरिवरं समधिष्ठितमीश्वरम् ।

बहुगिरिशनैः समुपस्थितं

गिरिजामिन्दल्लाटमई भजे ॥ १ ॥

ललितपदसरोजवन्दनार्थं विवित्तु-
 रमरमधुकराणामिष्टगन्धे समूहः ।
 अविरतमभिवन्दे तत्सुताया हिमाद्रे-
 र्निगतविभजदाशापूरसुत्कल्मसिहनु ॥ २ ॥
 मिते सम्पदभूमिधिरदवसुष्मयूषाकरणे-
 लपत्येनाद्येषा लिखितिरिति सम्पूर्तिमगमत् ।
 चतुर्हस्यां पर्व शशधरसुताङ्गतिरिचिरे
 बुधेः साक्षात्पार्थिवसतशशिशीर्षस्य नगरं* ॥ ३ ॥
 लपाध्यायोपनामा च नामा श्रीश्वरसूनुना ।
 सिद्धेश्वरस्य सकला गणरत्नमङ्गोदधेः ॥ ४ ॥
 पूतात्माभरराजसुख्यसुमनोमीलीयरत्नाङ्कितं
 पादाङ्गुष्ठमले दधत्कटितटे शार्ङ्गलक्ष्मणगुहं ।
 कण्ठे तैल्यमङ्ग्यतिप्रभमणित्वेत्तपणाम्भ्यर्थी
 भूषां मुक्तिं सुधाकरं गिरिसुतानङ्गे सदाङ्गे शिवः ॥ ५ ॥
 गिरिजालतिकाङ्गिष्ठं यथेक्षितफलप्रदम् ।
 यं गिरीशचितिरुहं गतास्ते सौखिका जनीः ॥ ६ ॥
 लखकाय पठिषे च ददात्मीशो यथेक्षितम् ।
 मनोरथान् सर्वदेव गिरिशतनयायुतः ॥ ७ ॥
 इति शुभं
 यादृशं पुस्तकं दृष्टं तादृशं लिखितं मया ।
 यदि शुद्धमगुहं वा मन दीप्तो न दीयते ॥ १ ॥
 संवत् १८२५

विवरणम्—गणरत्नमङ्गोदधिनामकव्याकरणाङ्गिष्ठितगणनिकरविवरणविषयकोऽयं निबन्धः
 श्रीवर्द्धमानविरचितः* ।

* The date indicated by this verse contradicts that given in figure ;
 for according to this, the writing was finished in Samvat 1871, while
 the date in figure is Samvat 1925. To solve this it might be supposed
 that the date in verse indicates a previous copying.

No. 130. अष्टाध्यायी । Aṣṭādhyāyī. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 56. Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work noticed in No. 12.

विषयसूक्तपूर्वम् ।

No. 131. परिभाषावृत्तिः । Paribhāṣāvṛttiḥ. Substance, country-made yellow paper, 18 × 5 inches. Folia, 89 (of which foll. 6 and 7 are wanting). Lines, 4-7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1774. Appearance, too old, worn out, writing effaced throughout, especially for foll. 1-8, which are not legible at all; they are also torn in parts. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Paribhāṣās or general rules of interpretation and application as handed down in connection with Pāṇini's grammar, complete in 27 Pādas or sections, by Śrīdeva. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 672, p. 170.

Beginning.

स्फुरदभिनवरागभास्कराभा प्रगल्भा
प्रसभश्चित्तदीपा स्वीतसङ्गीकचक्रा ।
विदितद्वितविचारा जायन्तातीपशास्त्रे
प्रभवतु परिभाषावृत्तिरसिचित्वा ॥
व्याख्या । तो विशेषप्रतिपत्तिर्न सन्देहा-
द + + + ।

End.

समासज्ञतद्वित्येव सत्प्रसभभावप्रत्ययसम्बन्धमाह यथा गीतात्पञ्चत्वं पाचकत्वं
दक्षित्वमिति दक्ष्यभिन्नरूपाव्यभिचारितसम्बन्धेभ्यस्तु सम्बन्धाभिधानं यदि
+ + + + यिकालमिति केचित् कुम्भकारत्वमित्यन्वः । यत्र हि
समासोक्तवर्गीभावप्रत्ययः न त्रिसप्तसम्बन्धी स्यात्तस्मात्पञ्चत्वं दक्षित्वं
कारत्वं जायते । यत्र त्रिसप्तसम्बन्धी स्यात्तस्मात्पञ्चत्वं दक्षित्वं
भावप्रत्यये कति भावभावसुच्यते न तु सम्बन्धः । यत्र त्रिसप्तसम्बन्धी स्यात्

यच्छब्द उत्पत्तिमत्स्वपि पदार्थेषु वट्सम्बन्धी न व्यभिचरति अत उत्पन्न
भाषप्रत्ययसामान्यमभिधायति तन्नेति न तु क्रियासम्बन्धः * ॥ ० ॥

Colophon.

इति महामहोपाध्यायश्रीश्रीरदेवकृतायां परिभाषावृत्तौ व्यायमूलाः परिभाषा
समाप्ता ॥ ० ॥ ० ॥ अकाब्दाः १७७४ भाद्रपद षष्ठदिवासीया लिपिरिथं ॥

विवरणम्—पाणिनीयव्याकरणव्यवहृतायां परिभाषापरम्परायां व्याख्याद्वयः परिभाषावृत्ति-
नामकीडयं निबन्धः श्रीश्रीरदेवविरचितः ।

No. 132. संक्षिप्तसारतद्धितपरिशिष्टवृत्तिः । *Samkṣiptasārataddhita-pariśiṣṭavṛttiḥ*. Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 62. Lines, 4-8 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1624. Appearance, very old and worn out. Prose. Not correct. Complete.

Goyīcandra's commentary on the Taddhita Pariśiṣṭa of the *Samkṣiptasāra*. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 836, p. 223.

Beginning. श्रीं श्रीं नमो गणेशाय ।

श्रीमञ्जुमन्दिरपरिशोधितभागात् परिशिष्टमस्ति यत्किञ्चित् ।

तत् सम्पूर्णं कुरुते गोवीचन्द्रः प्रकीर्णया व्रत्या ॥ *

॥ स्त्रीपुंसाभ्यां नष् तद्वन्दादी ॥

तद्वन्दादयोयावन्तः एवार्थाः प्रयुक्तास्तेषु स्त्रीपुमस् इत्येताभ्यां नष् भवति ।

स्त्रेणं पीक'† । स्त्रियां स्तेषी पीकौ नदादित्वादी । तद्वन्दादाविति
किम् स्त्रीवत् पुम्वत् ।

* The reading of the codex noticed in the India Office Catalogue is different, सामान्यमपि दधाति तन्नेति सतन्नेतय + + +

† In the codex noticed in the India Office Catalogue, we find the following addition after स्त्रेणं पीक' :—ईयांदावित्यकारलुक् स्त्रीयां वन्द स्त्रीषु भवं स्त्रीभ्यो द्वित्वे स्त्रीष्व आद्यां स्त्रीष्वानिदमित्वादीदयोऽर्था अवगमनम्याः । In that codex we find also the following additional reading after नदादित्वादी :—बहुत्ववचनान् तद्भावे विकल्प मन्विच्छन्ति स्त्रेणं स्त्रीत्वं पीक' पुं स्त्र' ।

॥ श्रीमी धाम्नादिकान्तोमे ॥

धाम्नादिवाचकात् श्रद्धात् ज्ञेये वाच्ये श्रीमी भवति ॥ श्रीमीनं श्रीम-
त्मीनं कीदृशीच *

End.

॥ अनुक्तपुस्तकस्याच ॥

अनुक्तपुस्तकस्यातः स्थाने विहित इति भवति ॥ . आच ॥ अट्टिका खट्टका
खट्टाका पूर्ववत् कः नञ् समासे कृत्वा कः अखट्टका अखट्टिका अख-
ट्टाका परमखट्टका परमखट्टिका परमखट्टाका सदाशोनां पुण्यमानैरिति
नियतस्वीनिकृत्वात् खट्टाशब्दीऽनुक्तपुस्तकः सर्वत्र प्रत्यये कैऽच इति क्रत्वः
अविद्यमाना खट्टा अस्या इति वज्रतीहावपि अखट्टका अखट्टिका अखट्टाका
अकृतसमासानावेति के कृते अतो वेति कृतो क्रत्वः अनुक्तपुस्तकस्यातः
स्थाने विकल्प एव भवति । यदातु अविद्यमाना खट्टा अस्या इति अख-
ट्टेति स्वीप्रत्ययस्य वेति क्रत्वे कृते पुनः स्त्रियामात् ततीऽन्त्यादी के कृते
क्रत्वः तदा अनुक्तपुस्तकस्यैवाकारस्य स्थाने अति कृते विकल्पस्याभावात् निश्च-
यमखट्टिकेति ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

Colophon.

इत्यौत्थासनिकश्रीगीथीचन्द्रविरचितं महाराजाधिराजश्रीसुमरनन्धिरिजी-
धितं तद्विज्ञपपरिग्रहितं समाप्तम् । श्रीदर्गाय नमः ॥ ० ॥ श्रीः ॥ ० ॥ अ-
मन्तु शकान्ताः १६२४ वैशाख शुधवारे कृष्णपक्षे अमावस्यायां तिथौ इयं
पुस्तिका समाप्ता ॥ ० ॥ श्रीरामचन्द्राय नमः ॥ ० ॥ इत्ये नमः ॥ ० ॥
श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ ० ॥ अष्ट चार ॥ खगजटभमावति भयहामिभा ठह
पर देश क था वि च च वि ऊ भ अ च ख च ॥ ० ॥ श्रीमद्गायै
नमः ॥ श्रीगीविन्दाय नमः ॥ श्रीशिवाय नमः ॥ * ॥ श्रीदर्गाय नमः ॥

विवरणम्—श्रीगीथीचन्द्रविरचिततद्विज्ञपपरिग्रहितपुस्तिकायाऽयं निबन्धः ।

* The codex noticed in the India Office Catalogue reads as follows :—

ज्ञेय धाम्नादिवाचकात् धाम्नादिवाचकात् श्रद्धात् तत् ज्ञेये वाच्ये श्रीमी भवति । धाम्ना
शब्देन तद्विज्ञपवाचिनः श्रद्धा श्रद्धानी न तु धाम्नाशब्दः अतः अचिन्तु ननुपपन्नं अचिन्तनीयं
मित्यादि विज्ञेयप्रतिपत्तिर्वाच्यमानत एव भावाप्रतिकारस्तु धाम्नामित्यादिवाचकः । श्रीमीनं श्रीम-
त्मीनं कीदृशीच ।

No. 133. तद्धितपरिशिष्टवृत्तिव्याख्यानम् । Taddhitapariṣṭavarṭti vyākhyānam. Substance, country made colourless paper, 15 × 3 inches. **Folia, 27.** Lines, 8-9 in a page Character, Bengali Date, Saka 1623. Appearance, very old, and worn out Prose. Generally correct Complete.

An explanatory note on the above work. Anonymous.

Beginning. नमोगच्छेय ॥ कर्तव्यस्य सङ्गति दर्शयन् यन्त्रकार. खानापापि दर्शयति ॥ जुमरनन्दोत्यादि। परिशिष्टं यत्किञ्चित् इत्युच्यते किञ्चित्-विषयया नपुंसकत्वं अतीभागापेक्षया पुंस्य कञ्चान्न स्यादिति निरस्तम् । कुत इति वर्षमानप्राये सट् इत्या विवरणेन प्रकीर्णं सव्याख्यानया च न श्लोकं श्रीशब्दो लिपिकरप्रमादाद् दृश्यते । परिशब्दोऽपि लिपिकरप्रमाद ज्ञत यत्कथा सति कन्दोभङ्ग स्यात् तच्चादय पाठ श्रीजुमरनन्दोऽधीत भागान् परिशिष्टमस्ति यत्किञ्चित् इत्यादि ।

End. उपचारात्-कनौजिकायास्तेति तत् सट् इति तदुपचारात् इत्यर्थः ॥ ० ॥

Colophon. इति तद्धितपरिशिष्टव्याख्यान सप्तमं ॥ श्रीश्रीगच्छेय नमोनम ॥ ० ॥ ० ॥ शुभमस्तु शकाब्दा १६२३ तारिख ८ यावत् ॥ श्रीगौरीशङ्कराय नमोनम. श्रीगुरवे नमोनम. ॥ श्रीरामचन्द्राय नमोनम ॥

विवरणम् — प्रागुक्ततद्धितपरिशिष्टवृत्तिव्याख्यानद्वयोऽयं निबन्धः ।

No. 134. कातन्त्रवृत्तिपञ्जिका । Katantra-vṛttipañjika Substance, country-made colourless paper, 18 × 2 inches Folia, 10 (of which foll 1-9 are wanting) Lines, 3-6 in a page Character, Bengali Date, Saka 1540 Appearance, very old, worn out, and writing effaced in most parts. Prose Not correct. Incomplete

A commentary on Durgā Dāsa's vṛtti on Kātantra, entitled Pañjikā, by Trilocanadāsa, upto the end of the Sandhipāda only. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 741, p. 198.

Beginning. नास्ति ।

End. निबन्धन उकारावादानात् नव्यादाजिविधी । ईश्वरं किंवादीनं वत्

मानाकारा गृह्यते तस्यैवाङ्गुवन्धत्वात् । वाक्यकारणयोस्तु वर्तमानस्य
निरनुबन्धत्वात् दीर्घात् विकल्प एव । माहिददिति छेदिरमावीन
अतमी ईकारानुबन्धाच्चेति वक्तव्यवलादव्ययेन माशब्दोऽप्यव्यय एव तेन पुनो
माहिददित्यादित्वापूर्वेष्वपि विकल्प एवेति ॥ ० ॥

Colophon.

इति विलोचनदासकृतायां कातन्त्ररतिपञ्जिकायां पञ्चमः सन्धिपादः समाप्तः ।
श्रीहरिः । श्रीरामः श्रीरामः स्वास्वरच श्रीकृष्णरामद्वयश्रेष्ठः शक्राब्दा
१५४०

विवरणम् -- पुस्तकेऽस्मिन् विलोचनदासकृतायाः कातन्त्ररतिपञ्जिकायाः सन्धिपादान्तावधि-
कोऽंशो वर्तते ।

N. B.—This codex contains also fragments of the same work on
Kṛitpāda but entirely useless, not worth notice.

पुस्तकेऽस्मिन् कृत्पादपञ्जिकापि लुप्तस्वरा खण्डिता च वर्तते ।

No. 135. संक्षिप्तसारसमासज्ञापकावली । *Samkṣiptasārasamāsa-
jñāpakāvali*. Substance, country-made yellowish paper, 18 × 4 inches.
Folia, 17. Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1736.
Appearance, old, Prose. Not correct. Complete.

This codex contains only an exposition of a collection of Jñāpakas
or indicatory sūtras supposed to be contained in the Samāsapāda of
the Samkṣiptasāra, by Haragovinda Vācaspati. We find a notice of a
portion of this work on the Sandhi, Tinanta and Kṛidantapādas only,
in the Catalogue of the India Office Library, No. 837, p. 224.

Beginning. श्रीं नमी गणेशाय ॥

प्रथम्य गोपीजनवल्लभाङ्गि

भक्त्या भजत्कामदकल्पवृक्षम् ।

सुधीप्रमोदाय तनोति कथित्

सुधोः समासज्ञपकालिनेताम् ॥

॥ तत्पु ॥ समासमं एकौकारं तच्च त्रिप्रत्ययनिर्दिष्टात् प्रनेकत्वेव सञ्जयति
अत्र त्र्ये नञ इति त्रयशेषि केवलस्य तस्य च एकौकारं गोपयते, अत्रान्

नञ एकीकरणं सङ्कारि किमप्यपेक्षते तद्विह सुवन्तपदान्तरकरणात्
सन्निहितं सुवन्तमेव नत्वधिकारान् नामेति तथात्वे विधेयता न स्यात् । अत्र
ज्ञापकं लुक् सुपोऽनीजटादेरित्यनेन समासे सुपीलुन्विधानं तथाच अधि-
कार प्राप्त्य नात्र एव समासविधाने सुपीलुन्विधानमनर्थकं स्यात् । अतः
सुवन्तेन सङ्गेति सिद्धं । तत्पुरुषसंज्ञकः समासो वा भवतीति ।

End.

॥ ते वा ॥ अत्र ज्ञापकं श्रद्धादौ पद्यशब्दपाठ इति पूर्वमुक्तम् ॥ अस्मिन्
पाक्षोक्ता इत्यादि अत्र बीजे टादिप्रत्ययानां तद्धितपादेऽकरणमिति राजाद्वेष्ट
इत्यत्र लिखितं ॥

कतिचित् ज्ञापकानां दृष्टानि मया नृपाः ।

ज्ञाप्यानुसारतोऽन्यानि कल्प्यानि दिग्गयाऽमया ॥

नाना बुधैर्विरचितव्युपलब्धिबीजे

संक्षिप्तसारमङ्गे विनिगूढवर्त्म ।

धीराः प्रपञ्चनं सुखं ज्ञापकावलीना

मासां समाकलनसंजगितामलज्ञाः ॥

एषा ज्ञापकमालिका हरगोविन्दसंशोधिता

धीरा व्याकरणे प्रवेशनिचये जिज्ञासवः सादरम् ।

कर्णेन प्रियतां विपद्यधिपद्या समीक्षनालङ्करी

राज्ञानप्रचयप्रमूढघटिता सारश्रद्धाढता ॥

Colophon.

इति श्रीगोपीनाथचरणारविन्दारचितध्यानसुसुन्मीलितपरमानन्दसन्धीह
श्रीलङ्करगोविन्दविद्यावाचस्पत्यतिविरचितायां संक्षिप्तसारज्ञापकावली समास
ज्ञापकावली समाप्ता ॥ अक्ष १०२६ तां १८ वैशाखस्य ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् श्रीलङ्करगोविन्दविद्यावाचस्पत्यतिविरचितज्ञापकावलीनामकमिदमस्य
संक्षिप्तज्ञापकावलीनाम वर्णते ।

No. 136. संक्षिप्तसारसुवन्तज्ञापकावली । Samskṛiptasārasuvanta
jñāpakāvalī. Substance, country-made yellowish paper, 18 × 4 inches.
Folia, 19. Lines, 8–10 in a page. Character, Bengali. *Date, ?
Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains only the Suvanta portion of the above-
mentioned work.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ॥

॥ लुक् ॥ सुमित्यनुत्पन्नं ज्ञानं नाम एतच्च लुकि लोपवृत्तस्य चेति
विहंशेन च बोधितं चमत्कारा लुपेः क्लृप्तस्य रूपत्वे लुपीति ज्ञानम् ।
चित्रार्थस्य इति चित्रमे विहं ज्ञानं तद्वैचर्यः प्रयोजनं कार्यं यस्य च
चित्रार्थस्य ज्ञानकारणस्येत्यर्थ एतेन असादिप्रत्ययादीनां अकारादः
असादिज्ञानं प्रतिकारणत्वात् लुक् विधीयते । गमेवं चेत् असादीनां अकार-
सकारयोरपि लोपः प्रसज्यते तथाहि अकारादीनां असादिज्ञाने प्रति
यथा कारणत्वं तथा अकार सकारादीनामप्यस्ति । उच्यते येषां ज्ञानमात्र
कारणता तेषामिव लोपः न तु कार्यान्तरसाधकानां तथाहि अकारादीनां
असादिज्ञानमात्रकारणता अकारसकारादीनां तथा नास्ति अस्तीनां पद
घटकत्वमप्यस्ति अस्ती न लोपः ।

End.

॥ सादी ॥ अत्राप्रधानार्थत्वे निषेधाभावात् तत्राप्यत्र भवति तेन प्रिया-
दाभिरिति । सादी । प्रकटनियमम् सादाविति प्राप्तेऽपि सादाविति
कृतं अनादिदृष्टेयं सादिर्यत्र तेनादिशीऽदृष्ट इत्यत्र न भवति एवं हेरिदृष्टि
त्वचापि सुदीनुत्तिर्ज्ञापकत्वेन बोध्या ॥

गुरुपदिष्टज्ञानाभा दुर्मेराज्ञानकाननं ।

उत्तीर्णो हरनीविन्दो निष्ठाति ज्ञापकावली

Colophon.

इति सुवन्तज्ञापकावली समाप्ता ॥ ॐ नमो गणेशाय ॥ ॐ दुर्गा
ॐ हरिः ॥

निवरणम्—पूर्वोक्लिप्तस्य निवन्धस्य सुवन्तप्रकरणे पुस्तकेऽस्मिन् वर्तते ॥

No. 137. तिङन्तज्ञापकावली । Tinantajñāpakāvalī. Substance,
country-made colourless paper, 18 × 3 inches Folia, 11. Lines, 6-9 in a
page Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose.
Generally correct Complete.

This codex contains only the Tinanta portion of the same work.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ॥

नीयैमावक्यं नत्वा निवनीतं सदां लुक् ।

तिङन्तो हरनीविन्दः दुर्गायां ज्ञापकावलीम् ॥

धातीः ॥ ननु वर्तमानलक्षणे क्रियेत्यस्य विनिवर्धं प्रयानेति किञ्च न
 क्षात्रे क्रिया प्रवर्तते इति यत्कावावच्छेदेन क्रिया प्रवर्तत इत्यर्थः तदेतत्
 ज्ञापयति कस्यस्यापि धात्वर्थेन व्यवहारः । अतएव परधात्वादी कर्त्तव्य-
 धात्वर्थता दृष्टेति । अत्र काल इत्यनेनापि किञ्च वर्तमान इति धात्वर्थ-
 विनिवृत्तस्य स्वस्य उपचारादि किञ्च किञ्चिन् करणीयं वर्तमाने धात्वर्थे
 वर्तमानावाप्तादित्यर्थेनैवोपपत्तेः । तदेव ज्ञापयति क्रियाकालयोरभेद इति ।

End.

चकावधातीर्त्तदित्करणं ज्ञापयति अनेकवर्धव्यवहिता च इत्यनेन
 प्रात्यादित्वाङ्गत्वनिषेधः अनेकवर्धव्यवहिता च एव भवति तन्मादीदृष्टि-
 पक्षित्वादी धातीरनेकवर्धव्यवहिताचक्षुःपि द्रा इत्याकारस्य तथात्वाभावे
 कृत्वी भवत्येवेति वीध्यम् । ॥ यत् ॥ कृत्वी स्यत्वाच्च निषेधेन ज्ञापितं
 पूर्वसूत्रे सङ्क्षिप्त्वाभ्यामित्युपलक्ष्य च प्रादादौपि गृह्यन्ते अतएव आख्यायि
 धर्मं स्वयमेवेत्यादी व्यातेनात्मना चेत्यादिना चङ्गीकृते तेन सह इव ।

तिङ्कल्पपादं समुचीकृतानि

दिग्दर्शनाय उपकानि यवान् ।

जिज्ञासवी व्याकरणासार्

मातृसंश्लेषतस्तस्य विष्णुकायन्तु ॥

Colophon.

इति द्वितीयतिङ्कल्पपादज्ञापकावली ॥ दर्गा आ नमो गणेशाय हरये नमः
 हरये नमः ॥ श्री रामः ॥

विषयम्—पुस्तकेऽस्मिन् पूर्वोक्तक्रियेत्यस्य निबन्धस्य तिङ्कल्पप्रकरणमात्रं वर्तते ॥

No. 138. कारकज्ञापकावली । Kārakajñāpakāvalī. Substance,
 country-made red and yellowish papers, 18 × 4 inches. Folia, 8. Lines,
 5-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old.
 Prose. Generally correct Complete

This codex contains a portion of the same work dealing with
 the Kārakapāda only, entitled Kārakajñāpakāvalī.

Beginning. क्रिया ॥ अत्र एवे कारकपदात्तरूपेति द्विवेति करणात् कारकज्ञानः
 तथाचं क्रिया मुख्यप्रवीजनी इति अधिकरणसमन्वयस्य क्रियापदस्य मुख्य
 प्रवीजकपदेन उपजीवमात्रं । तथाधिकरणं वैधिकादि इत्यादि

पदसंयङ्गात् साधसाधनभावरूपं तेन क्रियायां सुखक्रियानिष्ठसाधनानिष्ठ-
मितसाधनतायैषु सुख्य इत्यर्थः ते च तत्साधनतायया, कारकाख्यै-
भवन्तीति । अतएवीत्तं क्रियानिमित्तं कारकमिति ॥

End.

नञ् तत्पुरुषे उत्तरपदार्थप्रधानत्वेन साधुना समतीति कृतेपि असाधुवीने
समतीक्ष्णौ किमसाधयद्वयेन तदेतज्ज्ञापयति स्वाभ्यासैरिति चावुक्तिं च
इति । प्रकरणाधिकितेन नञ्यीने विभक्तिर्न प्रवर्तते । अत्र समतीति
करणात् न यद्वद्वृत्तिः । उत्तरसूत्रे पूजायामिति श्रवणात् अत्र साधु-
शब्द उक्तकारिवचनः । ननु अत्र सामान्यशब्दादेव समसार्थशब्द-
भविष्यति किं तत्र साधुशब्देन । उच्यते तदेतज् ज्ञापयति अपूजायां
प्रत्यादिशीनेपि साधसाधुभ्यां समतीत्यनेन साधुविभो मातरि प्रतीतिर्भवति ।
एतदर्थमेव उत्तरसूत्रे द्वितीयावर्त्ममित्यादि निवेद्यसत्त्वेपि अप्रत्यादाविति
क्तम् । द्विती । इदं स्वार्थे ज्ञापकं उपपदविभक्तोः कारकविभक्ति-
र्गोचरीति प्रागेवोक्तम् । अथ । इदं ज्ञापकं कर्मणि वाच्ये प्रत्यये क्तञ्
सामान्य उक्तत्वस्वीकारे न पुनर्विशेष उक्तत्वं अन्यथा अनुज्ञाधिकारान्
अधीति व्याकरणे इत्यत्र उक्तात् व्याकरणशब्दात् समती न प्रसज्येत ॥

बालकानां सुवीधार्ये कानिचित् ज्ञापकानि तु ।

उक्तान्यन्यानि मुधियः कल्पयन्वनया दिशः ॥

Colophon. इति संचितसारज्ञापकावल्यां कारकज्ञापकावली ॥ इति श्री दुर्गा ॥
श्री गङ्गा ॥ श्री रामः ॥

विवरणम्—पञ्चकेऽस्मिन् पूर्वोक्तिखितय निबन्धस्य कारकप्रकरणमात्रं वर्तते ॥

No. 139. संचितसारटोका गोयीचन्द्रकृता । Saṅkṣiptasāraṭīkā
Goyīcandrakṛitā. Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches.
Bolia, 80. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1689.
Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains Goyīcandra's commentary on the Sandhi-
pāda only of the Saṅkṣipta-āra, noticed in No. 103.

विवरणम्—पञ्चकेऽस्मिन् पूर्वोक्तिखितय निबन्धस्य कारकप्रकरणमात्रं वर्तते ॥

No. 140. व्याकरणदीपिका । Vyākaraṇadīpikā. Substance, country-made colourless and red papers, 15 x 3 inches. Folia, 64 (of which foll. 1-15 are wanting). Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date Saka 1696. Appearance, old, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the fragments of Sandhipāda of the Vyākaraṇadīpikā of Nyāyapañcāṇana, noticed in No. 105.

विश्वरत्नकृतपुस्तकम् ।

No. 141. वसुधातुकारिका मटीका । Vasudhātukārikā sṭīkā. Substance, country-made colourless paper, 15 x 3 inches. Folia, 15. Lines, 4-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Verse and prose. Not correct. Complete.

This codex contains a treatise on Sanskrit roots in imperfect metre, entitled Vasudhātukārikā, and a short commentary on it written separately. The text is finished in fol. 4, and then begins the commentary which is finished in fol. 15. Anonymous. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 841, p. 227.

Beginning of the Text. श्री गन्ती गणेशाय ॥

ब्रह्माग्रसि रुचिद्युतां श्रुतिव्रतीर्यस्य यतिशय्यी-
व्यन्तागमरत्ना तथाश्रिमभरत्नीनां दिकारे परे ॥
चान्ता रेडिपदी वृद्धिप्विति च मान्तान्तथा भावका
लेषां मन्त्रिसलाः कदि क्रदिकला नीचः खरीलप्यते ॥

End.

यः शकृ शकौ पठितो दिवादी
स न प्रसिद्धः (रूप) शक्यति शक्यते च ।
शक्नोति रूपं च स्रव्यादिपाठात् ॥ १७ ॥
ये तुरादि सुवातुरः कतिपय-
लेषां चरादी गणे पाठात्
स्वार्थनिश्च पाठयिदितुरवत् (?) पाठवर्थं व्याश्रते

पुत्रायां पठितोऽस्ति केचि

केच्यतीति रूपमपरं केच्यति ध्वार्यम् ॥ • ॥ मनी मरने ॥ मनी

शकाद्याः ।

Colophon. समाप्तपात्रं यन्मः । मरत्यस्य ममः

Beginning of the Commentary. श्रीमन्मः शिवाय ॥ उभाग्रसीत्यादि । एषां धातूनां

नीचः स्वरी लुप्यते ॥* एतेऽनुदात्तलोपिन इत्यर्थः ॥ एषामनुदात्तलोपा-

दात्मनेपदं ॥ तदयथा उध उधो वर्द्धते आङ् ग्रन् इत्याद्या आर्द्धाते ।

कच यत् एष आः दीर्घो रीचते दीर्घते ग्रीभने ।

End. लघ्वदर्शनादयोः सम लघ आलोचने आत्मनेपदी ।

Colophon. इति वसुधातुकारिका टीका समाप्ता ॥ इतिः ॥ लिपिरियं गोपालदेव-
शर्माः श्रीहरिः ।

विवरणम्—वसुधातुकारिका नाम धातुविषयकः कनिष्ठिचम्भः मटीकीऽस्मिन् पुस्तके वर्तते ।

अथ हि यन्मकर्तृटीकाकारस्य च नामादिकं नोन्निखितम् ॥

No. 142. धातुप्रकाशः । Dhātuprakāśaḥ. Substance, country-made red and colourless paper, 15 × 3 inches, Folia, 21. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, Bengali era 1154. Appearance, very old, and worn out. Prose. Not correct. Complete.

A work on Sanskrit roots with their meanings and classifications as handed down in the Saṃkṣiptasāra School, entitled Dhātuprakāśa, a different work from Dhātuganaprakāśa, noticed in the Descriptive Catalogue of the Sanskrit MSS., in the library of the Asiatic Society, Bengal, part I, Grammar No. 673, (1). p. 33, in which roots are arranged according to the order of the Supadma grammar.

* The codex noticed in the India Office Catalogue appears to have some different readings, such as—

उभाग्रसीत्यादि । एषां धातूनां नीचः स्वरीलुप्यते । नीचीऽनुदात्तः एतेऽनुदात्तलोपिन इत्यर्थः । तदयथा उध उधो वर्द्धते ।

† We found out another codex in our library containing the *Tika* portion only, noticed after words, in which the commentary is attributed to Vāḍindrācārya.

Beginning. श्री नमः शिवाय ॥ भू सतायां चितौ संज्ञाने । अतः सातत्वगमने
चतुरन्युतिर आमेचने । शुक्तिर चरये । तालव्यादिरपि । सुतिर
भाषये । जित निवासे रोगापनयने च । मन्त्र बिलोदने । कुचि लुचि
लघि माचि हिंसा संक्षेपयोः ॥

End. वर्षं वर्षक्रियावित्कारगुणवचनेषु । वज्रलमेतन्निदर्शनं । पञ्चं चरित
भावे । वेद्य दर्शने । श्रीख आचरणे । सुरादयः समाप्ताः ॥ ५ ॥ * ॥
नमो गुरुचरणसरीजाम् ॥ ० ॥
हिमारी च स्थिते सिंहे गते पञ्च च वासरे ।
ल्लिखितं पुस्तकं प्रीत्या गोपालदेवशर्मा ॥
इति सन ११५४ साल मीकाम कमरापुर श्रीगुरुसद्वचनः
वाक्याः ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥
केशवं पतितं दृष्टा द्रोणीं हर्षमुपागतः ।
कदम्बि पाण्डवाः सर्वे द्वाहा केशव केशव ॥

Colophon. नास्ति ।

विवरणम् -- संक्षिप्तसारानुगत-भादिधानुविषयकीऽर्थं निबन्धः ।

No. 143. कविकल्पद्रुमः । Kavikalpadrumaḥ. Substance, country-made red paper, 15 × 3 inches. Folia, 28. Lines, 4-5 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1710. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A copy of the work noticed in No. 9.

विवरणम् पूर्यते ।

No. 144. गौरीचन्द्रकृत-संक्षिप्तसारटोका । Goyeandrakṛitasam-
kṣiptasāraṭikā. Substance, country-made colourless and yellow paper, 17 × 3½ inches. Folia, 96. Lines, 2-5 in a page. Character, Bengali. Date, Bengali era 1234. Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains Goyicaudra's commentary, only on the sixth or Subantapāda of the Saṃkṣiptasāra, noticed in No. 103.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 145. पाणिनीयभाषावृत्तिः । Pāṇiniyabhāṣāvṛttiḥ. Substance, country-made white paper, 15 x 7 inches. Folia, 186. Lines, 5-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verse and prose. Not correct. Complete.

A brief commentary on the non-voidika part of the Pāṇinīya Aṣṭādhyāyī, entitled Bhāṣāvṛtti, or a scholium on the Sanskrit language proper. It is divided according to the text of Pāṇini into eight books of four chapters each, and the order and number of aphorisms in all of them are the same with those of Pāṇini, except the omission of course of such as relate to the Vedas. The explanations of the sūtras are conformable to the Vārttikas and the Mahābhāṣya. By Puruṣottamadeva, a follower of Buddha and author of the Jñāpakasamuccaya on Paribhāṣā maxims, as well as of the Ekākṣara and Unekākṣara koṣas. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 604, p. 162. See also Bhāṣāvṛtti in the A Descriptive Catalogue of Sanskrit MSS., in the Asiatic Society of Bengal, part I, Grammar No. 160, (1), p. 82.

Beginning. श्रीमन्मो गणेशाय ॥

नमोऽस्तु त्रय भाषायां यथा विसृजितलक्षणे ।

पुरुषोत्तमदेवेन लघ्वी हतिर्विधीयते ॥

अथ श्रद्धाश्रयभाषायां । लौकिकानां प्रकृतिप्रत्ययविभागपरिकल्पनया सामान्य-
विशेषवता लक्षणेन गत्यन्तराभावात् । वर्णानामुपदेशः क्लृप्तसन्निवेशासक्त-
नार्थः । तदुभयं संज्ञार्थं सा च लाघवेन शास्त्रप्रवृत्तार्था अकारण-
तोपदेशः अकारणवृत्तार्थः ।

अ इ उ ष ऋ लृ क् । ए ओ ङ् । ऐ औ च् । ह य व र ट् । ल ष् ।
अ म ङ् ण ण् । अ ष ण् । अ द ध ण् । अ व ग ङ् ह ण् । अ क
ङ् ठ ण् च ट त व क प य् । श ष स र् । ह ल ।

अकारादीन् वर्णानि तान् क्लृप्तोपदिष्टान् अनेनेतान् अकारादीन् संज्ञका-
ननुवभाति प्रत्याहारायम् अकाराद्यैस्तु दर्शयितुमर्थं यथाकामम् ॥

एकं त्रीणि पुनश्चैकं तत्त्वाग्रं तथैव यं ।

एकं द्वे षट् तथैवेकं षट् पञ्च षड्विंश च ॥

End.

अथः अथि सबोधे ॥

इत्यः परस्य अथः अथि लीपः स्यात् । प्रत्नं प्रत्नं । यथासंख्यमथ नाति
सर्वमात्रे लीपः शिष्टि शिष्टि इति इति वन्तुं सर्वं किं अथ
स्वरसूत्राय । अं अ ॥ अकारमात्रे विहतीपदेशः प्रतिज्ञातः अकारः
संज्ञती भवेत् ॥ इत्यः सथि ॥

Colophon.

श्रीपुरुषोत्तमस्य भाषाहतावष्टमोऽध्यायः समाप्तः । पाणिनिव्याकरणे पुरुषो-
त्तमभाषा ॥

विशरणम्—श्रीपुरुषोत्तमदेवकृतावेदिकपाणिनीयप्रवृत्तिसंपादय निबन्धः ।

No. 146. संक्षिप्तसारः । *Samkṣiptasārah.* Substance, country-made yellow paper, 12 × 10 inches, bound like an ordinary book. Folia, 125, pages 250. Lines, 9–18 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1771, A. D. 1849. Appearance, almost fresh. Not correct. Complete, (except the Prākṛita portion).

A Sanskrit Grammar in Sūtras, entitled *Samkṣiptasāra*, written by Paṇḍita Kramadīśvara of unknown parentage and nativity, and revised with a short commentary or *vṛitti*, entitled *Rasavati*, by Jumarānandin, who is represented as lord of lords (*Rājādhirāja*); hence it is sometimes styled *Jaumara*. Aufrecht makes it anterior; to the Vopadeva School, but Colebrooke places it next to the *Mugdhabodha*. Both these systems are current in Bengal, one in *Rāḍha* or west Bengal and the other in *Gauḍa* on both sides of the *Bhāgirathī* river. The students of the *Mugdhabodha* are accustomed to ridicule the reviser of the former, as a *Jugi* or *Jolā* and deride Jumarānandin as one of the weaver caste. The title of the work, *Samkṣiptasāra*, usually leads one to suppose that it is an epitome or abridgment of some larger grammar, so that we may infer it to be a first abridgment from Pāṇini's system. Kramadīśvara seems to have composed it on the model of Bhartṛihari's gloss on the *Mahābhāṣya* and his *Vākyapadiya*, and to have illustrated every part of it

with examples from Bhartṛihari's grammatical poem, Bhāṭṭi. The work is completed in seven pādas—(1) Sandhipāda, (2) Tināntapāda, (3) Kṛīdantapāda, (4) Taddhitapāda, (5) Kārakapāda, (6) Subāntapāda, (7) Samāsapāda. There is also an additional pāda (8th pāda) containing rules on Prākṛita. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 815, p. 218. See also the A Descriptive Catalogue of Sanskrit MSS., belonging to the Library of the Asiatic Society of Bengal, Part I. Grammar No. 431, p. 134.

Beginning. श्रीं नमः शिवाय ।

शिवं प्रणम्य सर्व्वं सर्व्वभावास्तुल्यवत् ।

संक्षिप्तसारमाचष्टे पण्डितः कर्मदीनर ॥

End.

सर्व्वैरेवा प्रयोक्तव्या भाषाहृद्गानुसारतः ।

बालव्युत्पत्तिदिङ्माचं दर्शनार्थं तु लक्षणम् ॥

Colophon. इति वादीन्द्रवक्त्रहामणि महापण्डितकृतौ संक्षिप्तसारं महाराजाधिराज-
योगेश्वरनन्दपरिशीलितायो इतो नमः समासपादः समाप्तः ॥
शक्राब्दाः १७७१ ।

No. 147. संक्षिप्तसार-गोयोचन्द्रटीका। Saṁkṣiptasāra Goyicandra-
ṭika. Substance, country-made yellow paper, 12 × 10 inches, bound like
an ordinary book, pages 554. Lines, 12–20 in a page. Character, Bengali.
Date, Saka 1772. Appearance, almost fresh. Prose. Not correct.
Incomplete.

This codex contains Goyicandra's commentary on Kāraka, Samāsa, Tinānta and Sandhipādas only of the Saṁkṣiptasāra, noticed in No. 103.

विषयसूक्तपूर्व्वम् ।

No. 148. वैयाकरणभूषणसारः। Vaiyākaraṇabhuṣaṇasārah. Sub-
stance, country-made yellow paper, 12 × 10 inches, bound like an ordinary
book, pages 74. Lines, 14–21 in a page. Character, Bengali. Date, ?
Appearance, almost fresh. Prose. Generally correct. Complete.

An abridgment of Vaiyākaraṇabhuṣaṇa, a treatise chiefly dwell-
ing on the syntax and the philosophy of grammatical structure, based

on the *Sublakanastubha* and its subdivisions, complete in sixteen chapters. According to the introductory distich it treats of the substance of grammatical science based on the exposition of the *Mahābhāṣya* of Patañjali, and enjoys the light of two commentaries, the *Bhūṣaṇasāradarpaṇa* and the *Laghubhūṣaṇakānti*, by *Koṇḍabhaṭṭa*, son of *Rangojibhaṭṭa*, (some spelling it as *Raṅgaji Bhaṭṭa*, which is incorrect indeed), and a nephew of *Bhaṭṭoji*. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 798, p. 187. See also the Descriptive Catalogue of the Sanskrit MSS. belonging to the Asiatic Society of Bengal, Part I, Grammar No. 440, p. 117.

Beginning. श्री गौरी गणेशाय ॥

श्रीलक्ष्मीरमचं नीमि गौरीरमचकपिषम् ।

स्त्रीट्ठपं यतः सर्वं जगद्दिविचर्तते ॥ १ ॥

अशेषफलदातां भवाम्बितरथे तरिम् ।

• शिवाशिषार्थलाभायं प्रायेथ शिवभूषणम् ॥ २ ॥

पाणिन्यादिमुनीन् प्रणम्य पितरं रङ्गीजिभट्टाभिधं

वैतज्जालनिवारणादितरणि पञ्चाववाग्दिवता ।

दुग्धिं गोतमजैमिनोयवचनय्याख्यातभिर्द्वितान्

भिहान्तानुपपत्तिभिः प्रकटये तेषां वचो दूषय ॥

नत्वा गणेशपादाब्जं गुरुनय सरस्वतीम् ।

श्रीकौस्तुभः कुर्वेऽहं वैयाकरणभूषणम् ॥ ४ ॥

प्रारिभितप्रतिपत्त्यकीपञ्चमनाय कृतं श्रीफणिष्यारण्यरूपमङ्गलं त्रिजगिषार्थं
निबध्नन् चिकीर्षितं प्रतिजानीते ॥ ० ॥

फणिभाषितभाष्याभ्यः शब्दकौस्तुभ उद्भूतः ।

• तत्र निर्वीत एवार्थः संक्षेपेक्षेह कथ्यते ॥

उद्भूत इत्यत्राख्याभिरिति शेषः भाष्याभ्यः शब्दकौस्तुभ उद्भूत इत्युक्तिस्तु शब्द-

कौस्तुभोक्तार्थानामाधुनिकत्वनिरासाय अन्यथा तन्मूलकस्यास्य शब्दव्याधुनि
कीर्तुप्रेक्षितासारत्वापत्तौ पाणिनीयानामनुपादयतापत्तेः । तत्र निर्वीत
इत्युक्तिरितोऽप्यधिकजिज्ञासुभिः शब्दकौस्तुभे द्रष्टव्यमिति भूययितुं ।

End.

ब्रह्मैवेत्यनेनाभावं पुरुषः स्वयं व्यीर्यतिः तमेव भात्ममनुभाति सर्वं तस्मा भाषा
सर्वमिदं विभातीति । युतसिद्धं स्वप्रकाशत्वं सूचयति स्फुटशब्दोऽप्यवदिति
स्फोट इति वीर्यकं स्फोटशब्दाभिधेयत्वं सूचयति निर्विषयं च प्रकृति-

प्रत्ययाविभागेः अती मेव चाति मङ्गलं न्युतिरुपमाह—पूर्वात्मन इत्यादि । ११
अशेषभूषादातारं अपि सर्वेश्वरं गुरुम् ।
श्रीमदभूषणसारेण भूषये शेषभूषणम् ॥

Colophon.

इति श्रीमत्पद्माक्षप्रसादपारावारपारीश्वरज्ञीजिभङ्गात्मजकीष्कभङ्ग-
कृते वैयाकरणभूषणसारे स्फोटवादः समाप्तीऽयं यन्त्रः ।

मन्वीष्ठाकाक्षः कर्मो तदाचारक्याङ्गते ।

वाक्यवाच्यास्तव्यक्तैर्यथाभ्यासकमादिह ॥

अस्यार्थः पृथगिच्छति पुष्पीयति । अपक्वं पृथगिवाचरति । अपुष्पं पुष्पी-
यति मानवकमित्याद्युक्तकर्मण्यर्थं श्लोकः सदिति ॥ ० ॥ यथमन् ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—वैयाकरणभूषणसाराभिधोऽयं कश्चिद्वैयाकरणसिद्धान्तविषयको निबन्धः श्रीकीष्क-
भङ्गविरचितः ।

— — —

No. 149. भूषणसारदर्पणः । Bhūṣaṇasāradarpaṇaḥ. Substance, country-made yellow paper, 12 x 10 inches, bound like an ordinary book, pages 383. Lines, 7-20 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1770, Bengali era 1255. Appearance, fresh. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the abovementioned work, entitled Bhūṣaṇasāradarpaṇa, meaning literally a mirror to the compendium of Bhūṣaṇa, a grammatical embellishment and not a rhetorical one (alaṅkāra), the literary art which embellishes the language by adding ornaments and graces to it, by Harivallabha, son of Śrīvallabha, a celebrated Vedantist of the Kurma hills. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 715. p. 189. See also the Descriptive Catalogue of Sanskrit MSS. belonging to the Asiatic Society of Bengal, Part I, Grammar No. 279, p. 86.

* **Beginning.** नमो गणेशाय ॥

रसाप्रेमासज्जगद्गवन्द्यं मधुसूतम्

न्युतिक्रीमाह्व्यापरिजनितवेदानमसूतम् ।

अखण्डानन्दाक्षं निखिलजनकतृकन्दनिलयं

इत्यथीर्य वन्दे प्रकृतकृतिविभक्तिकृते ॥ १ ॥

मन्येकस्मिन्नपि साधके समवहितसाधकमहत्वादि कार्यान्पनेरुर्जना-

द्वेषितप्रारिक्तप्रवृत्तापादानुहितं भगवत्कृतिकृतं मङ्गलं श्रवणश्रव्य-
श्रवणमादौ निबध्नाति श्रौतकीरमयमिति अधिकरणवृत्तान्तरमयश्रवणेन
कर्तृवृत्तान्तलीपदस्य समासः तेन च श्रौतहितश्रव्यस्य मध्यमपदलोपो
समासः शाकपार्थिवदेराकृतिगणत्वात् तदुपादानं सशक्तिकस्यैव भगवती
जगद्विर्भावकारणत्वमिति ध्वनयितुं ।

End.

निर्विज्ञेति । अप्रतिबद्धस्वयम्यप्रचारार्थमित्यर्थः ॥ श्रीं श्रीं गन्यावसाने ।
मङ्गलमिति गत्यात्मकं तदित्यर्थः । मङ्गलादीनि मङ्गलात्मनि मङ्गल-
मभ्यानि च शास्त्राणि प्रथयन् इति भाष्यकारोक्तश्रुतेरिति भावः । पूर्णत्व-
मखण्डानन्दत्वं । अप्रतिहतेच्छत्वं वा तेन रूपेण तद्वर्तित्य स्वीयय-
प्रचारेच्छाविषयसिद्धये इति बोध्यम् ॥ ० ॥

ज्ञात्वा श्रीकृष्णवाक्जालमनुल्लं गैयायिकीकोरपि
मीमांसानयमाकलय्य च मया सम्यक् कृते दर्पणे ।
अखिन् भूषणारतां बुधजनः सीतकण्ठमालीकतां ।
यन्निश्चासमलीमसी न सुकुरस्तत्त्वार्थबोधधमः ॥ १ ॥
चासीत् कृष्णगिरी धरासुरवरः श्रीवल्लभः कीर्तिदो
वेदान्तो विनीटमञ्जरिरिति ख्यातानि यन्निर्मितिः ।
तत्सूनुर्हरिवल्लभः समकरोत् सद्युक्तिमदुज्ज्वलं
श्रीमदभूषणसारदर्पणमिममोदाय विद्यावताम् ॥ २ ॥
उत्प्रेक्षितार्थो हि न मीटतेतवे
ऽभ्यस्ती भजं सोपि तथा तथैव ।
इत्याकलय्योभयमव युक्तिं
प्रसादसिद्धं समुदाहृतं मया ॥
सर्वोध्यर्थो बुधैः स्पृष्टो यद्यपीह तथापि मे ।
तत्सन्दर्भांशेऽतिवितता समता केन वाग्नेते ॥

Colophon.

इति श्रीकृष्णवल्लभाभिज्जोत्पद्भातीयोपनामकश्रीवल्लभाखण्डहरिवल्लभविरचिते
भूषणसारदर्पणे स्तोत्रवादः समाप्तः ॥ शुभमन्त शकाब्दाः १७७० वङ्गाब्दाः
१२५५ ॥ श्रीरामाय नमः ॥

विवरणम्—कृष्णवाक्सीयमीहरिवल्लभ-विरचित भूषणदर्पणाभिध वैयाकरण भूषणसारटीकाकपी-
ऽर्धं निबध्नातः ।

No. 150. वैयाकरणसिद्धान्तमञ्जूषा । *Vaiyākaraṇasiddhāntamañjūṣā.* Substance, country-made yellow paper, 12 × 10 inches, bound like an ordinary book. Folia, 268. Lines, 11–25 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1905, Bengali era 1255, A.D. 1849. Appearance, not old, but slightly worm-eaten throughout in the margin. Prose. Not correct. Incomplete.

A philosophical exposition of the general principles of grammar and speech complete in four sections—(1) Ākāṅkṣādivicāra, (2) Dhātvarthanipātarthādinirṇaya, (3) Subarthavicāra, (4) Vṛttivicāra, entitled *Vaiyākaraṇasiddhāntamañjūṣā*, usually called *Mañjūṣā*, by Nāgeśabhaṭṭa *alias* Nāgoji Bhaṭṭa, surnamed Upādhyāya, son of Sivabhaṭṭa and Sati, disciple of Haridikṣita, Rāmarāma, and Raghurāma, and *protege* of a prince named Rāma, ruler of Śringavera near Allahabad. We find two works extant of the name of *Vaiyākaraṇa Siddhāntamañjūṣā*, of which one is the abridgment of the other, with the prefix *Laghu*, the abridgment having been made by the author himself. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 718, p. 190. The codex under notice contains upto the vibhakti portion of the Subarthavicāra of the text and a commentary attached to a small portion of the text in both the margins, entitled *Kausikā*, by Kṛiṣṇa Miśra, son of Rāmasvaka, different from the *Kalā* of Vaidyanātha Payegunde. See also Dr. R. Mitra's *A Descriptive Catalogue of Sanskrit MSS.*, in the Library of the Asiatic Society, Bengal, Part I, Grammar No. 243, p. 124.

Beginning of the Commentary श्रीरामाय नमः ॥

मञ्जूषाकुञ्चिकाश्रित्यशब्दब्रह्मसमुच्चयः ।

दिशां दशेतिदिश्यानां शब्दो प्रायतिकं परम् ॥

नानेति ॥ भटतीतिभटः वाग्भीमः भटपरिभाषणे तन् प्रत्ययः । मञ्जतीति मञ्जूषा मन्जुर्गुप्तचैत्युषण् । इदं इत्यभूतं चैत्येवं ज्ञायमानमर्थज्ञातं सिद्धं सिद्धस्य संस्थितिरित्यभावव्यवस्था सिद्धान्तः । इति वात्स्यायनः परमपुत्रवाचोपबर्ण-हेतुत्वादपीहातमाह तचेति वैयाकरणसिद्धान्तेष्वित्यर्थः । मुख्य इति वाक्य-स्कीटात्मकशब्दब्रह्मज्ञानं व्याकरणस्य मुख्यं प्रयोजनमित्यर्थः । शब्दस्कीटात्मक-ब्रह्म एव तात्त्विकतया तद्व्यतिरिक्तवस्तुनीस्तात्त्विकत्वात् सिद्धान्तान्तरस्या-मुख्यत्वं । यद्यपि आभ्यन्तरः स्कीटीवाचकः । न च तस्य लोके प्रयोगोऽस्ति तथापि तस्यैवेत्यस्य वाक्यस्यैवेत्यर्थः एवञ्च तदभिव्यक्त्यस्य वाक्यस्कीटस्य सिद्धिः ॥

Beginning of the Text.

नागेशभट्टविदुषा गत्वा सात्त्व शिषं लघुः ।

वैयाकरणसिद्धान्तमञ्जूषेया विरच्यते ॥

तत्र वाक्यमीटीमथ्यः लोके तस्यैवार्थमीधकत्वात् । तेनेवार्थसमाप्तेषु तदुक्तं
न्यायभाष्यकृता पदसमूहो वाक्यमर्थसमाप्ताविति ॥

End of the Text. नास्ति ।

Colophon of the Text. नास्ति ।

End of the Commentary. नास्ति ।

Colophon of the Commentary. नास्ति ।

As the commentary does not extend to the whole of the text, but is left off suddenly in the middle, and as the copyist has put his name with the date of the copy in this incomplete part of the commentary, it cannot be ascertained whether the remaining part of the commentary is not available, or the work has been left unfinished by the writer.*

विवरणम्—श्रीनागेशभट्टविरचितवैयाकरणसिद्धान्तमञ्जूषाभिधेयः कश्चित् सुप्रसिद्धो वैया-
करणविद्वन् पुस्तकेऽस्मिन्नसम्पूर्णे विद्यते । विद्यते चान् पुस्तके निबन्धस्यास्य प्रथमावधिकः
कश्चिदंशविशेषः कुञ्चिताभिधया टीकया सम्पन्नः ।

No. 151. मध्यनिद्धान्तकौमुदी । Madhyasiddhāntakaumudī. Sub-
stance, country-made white paper, 14 × 12 inches, bound like an ordinary
book. Folia, 193. Lines, 2-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, old, partly torn, and worm-eaten throughout. Verse and
prose. Not correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No 44.

* श्रीगीतिन्द्ररामशर्मा लिखितं सन् १८०५ मास अष्टमशती १० । सन १९५५
इराजो १८४८१८ जानेर ।

No. 152. संक्षिप्तसारगोयीचन्द्रटीका । *Samkṣiptasāra Goyīcandra-ṭikā.* Substance, country-made colourless and yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 145. Lines, 6-9 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1742.* Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the *Tinanta* portion of Goyīcandra's commentary on the *Samkṣiptasāra* noticed in No. 103.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 153. संक्षिप्तसारगोयीचन्द्रटीका । *Samkṣiptasāra Goyīcandra-ṭikā.* Substance, country-made colourless paper, 18 × 2 inches. Folia, 59. Lines, 5-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1577. Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains a portion of Goyīcandra's commentary on the third or *Kṛīḍantapāda* only of the *Samkṣiptasāra*, noticed in No. 103.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 154. संक्षिप्तसारउणादिपादः । *Samkṣiptasāraunāḍipādaḥ.* Substance, country-made red and colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 2-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse and prose. Generally correct. Complete.

A supplementary chapter of the *Samkṣiptasāra* on *Unāḍi* affixes. Noticed in the Catalogue of the India Office Library under the name of *Unāḍiparīṣiṣṭa*, No. 834, p. 223.

Beginning. श्रीं नमोगणेशाय ।

वादेववादिर्वातादी ॥

वातादी वाच्ये वादेवतरे उणादिर्भवति । वा वायुर्वातः गोलायुः प्रभावः ।

वादिशागमगुणवृद्धिप्रसादयो यथासम्भवं परिकल्पनीयाः । चत्वारिंशः ।

चक्रुरः चक्रुरः । चरादेरिष्टः । चरिष्टः । मदादेरिरः । मदिरः ।
इक्षः सखादेः । सखिसे सखिसे । खादेखङ् । नेत्रं वक्षः । पवादे-
रिष्टः । पविष्टः ।

End.

विचर्येः चरुजौ ॥ पार्थः पशुः ॥ उच्यतेः । उच्यः । खमीज ।
सिंहः ॥ अष्टम्यामटुङ् । अरटुः ॥ जटभ्यां जट् । कर्षः तर्कः ॥
इनीद्वन । इदं । विरो यः । दीर्घः ॥ जीर्षिः । जिषिः ॥ रसे रामाजः ।
रासासाजः ॥ दीर्घिः । दीहि ब्रह्मसंख्यायां ॥ नावतेर्भिः । ना विः
ब्रह्मसंख्यायां ॥ बदेर्भ्यः ॥ बद् संख्यायां ॥ मञ्जीमहर्वाङ् । अमञ्जाङ् ।
वलिबर्हः । अनेर्भ्यः । अनेर्भ्यः कङ्गीमन्त्रः ॥ अनेर्वाः । अनेर्वाः ब्रह्म-
संख्यायां ॥

Colophon.

इति श्रीकृष्णदीनरत्नते संक्षिप्तसारे महाभारतभाष्ये श्रीमद्भारतपरिच्छेदिते
छन्दोगीयादिपादः समाप्तः ॥ श्रीरामरामदेवशर्माः पुस्तकम् ॥

विवरणम्—संक्षिप्तसारोपीयादिप्रत्ययविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 155. समासवादः । *Samāsavādaḥ.* Substance, country-made yellow paper, 20 × 5 inches. Folia, 9. Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A treatise discussing on Samāsas or compound nouns, entitled *Samāsavāda*, by Govindacandra Bhaṭṭācāryya Cakravartin.

Beginning.

अथ समासवादः । समासत्वं किंवाचतद्वाङ् नामां समासीयुक्ताथ इति
• वैयाकरणैः । नामानित्यत्र बहुलमविवक्षितम् । नामलक्ष तस्मात् परा
विभक्तय इत्यनेन विधीयमानमुपः प्रकृतत्वं । विशेषणं विशेष्यस्य ब्रह्म-
मीधविषयसम्बन्धीयोगसाधनं युक्तः । तथाच युक्तोऽर्थो यस्मिन् बहुधाये
स युक्ताथः प्रकृतिप्रत्ययविभाजप्रत्यायकपूर्वपदसमुदायात्मीधी नामां
समुदायः समास इतिपर्यवसितोऽर्थः । एतच्च नामं न समासत्वं प्रति-
पद्यते । नित्य एव समास इति मते कश्चिन्नान्न इत्यादिप्रमाणैः समास-
प्रकृत्यकारः । यदि च वाक्यमेव कश्चित् विवक्ष्येन समासतां प्रतिपद्यते
मीधीत्यस्यमित्यादी विवक्ष्यसमासी व्याससम्भवात्, तन्मार्गं इत्यादी नित्य-

समासो व्यासाभावात् अन्यथा महारथ इत्यादी आकारादिविधमर्थेकत्वं
 विद्यर्थापत्तेः, तथाचाभिधानाश्रितलोपाभाववदन्मध्यवर्तिविभक्तिशून्यलान-
 ससुदायकत्वं समासत्वं । तेनालुक्समासे नाव्याप्तिः तत्र विभक्त्यलोपे-
 ऽभिधानाश्रयत्वात् तथाचीकृतं कश्चिन्न लुप्यन्तेऽनभिधानात् नापि व्यासेऽति-
 व्याप्तिः कश्चिद्विकल्प इति समास एवाभिधानाश्रयत्वात् ।

End.

निर्गन्धिकमित्यत्र मणिकाशामभाव इत्यन्वयबोधः, अथिस्त्रीत्यत्र स्त्रीविषयानु-
 कूलव्यापारवानित्यर्थः एवं यथाप्रयोगमन्यदप्युक्तम् । मध्यवर्तिविभक्ति-
 लोपे समासीत्तरविभक्तेरपि विलोपे समासस्य प्रत्येकपदान्यत्वात् लिङ्गायां
 कारकविभक्त्यादिकमुपपद्यते । इति संक्षेपः ।

Colophon.

इति गोविन्दचन्द्रभट्टाचार्यचक्रवर्तिजतः समासवादः समाप्तः ।

विवरणम्—श्रीगोविन्दचन्द्रभट्टाचार्यविरचितसमासवादाभिधः समासविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 156. संक्षिप्तसारपरिशिष्टं । Sankṣiptasārapariśiṣṭam. Sub-
 stance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 28. Lines,
 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old,
 worn out, torn, and writing slightly effaced in parts. Prose. Not
 correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 132.

विवरणम्—पूर्वम् ।

No. 157. मुग्धबोधदुर्गादासटीका । Mugdhabodha Durgādāsaṭīkā.
 Substance, country-made papers of several colours, 15 × 4 inches, Folia,
 114. Lines, 2-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance,
 very old, worn out, torn in parts, and having different handwritings.
 Prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains fragments of Durgādāsa's commentary on
 the Mugdabodha from the beginning upto a portion of Strītyapratyaya,
 noticed in No. 58.

विवरणम्—पूर्वम् ।

Besides this the codex contains also another fragment of the same work on the Kṛidanta of the following description.

Substance, country-made papers of several colours, 16 x 4 inches. Folia, 48 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1722. Appearance, very old, worn out, with different handwritings. Prose. Not correct. Incomplete.

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीदुर्गादासतर्कबागीश इत सुन्धबोधव्याकरणे जदन्तटीकामात्रं वर्तते ।

No. 158. कातन्त्रवृत्तिपञ्जिका । Kātantravṛttipañjikā.

This codex contains fragments of Trilocanadāsa's Pañjika on Kātantravṛtti in great disorder. Except the first four, most of the folia are not consecutive. Portions of Tīnanta, Kāraka and Kṛidanta sections, etc., are to be found here, but all incomplete, many of them having neither a beginning nor an end. Owing to this condition of the codex we are obliged to leave it unnoticed.

पुस्तकेऽस्मिन् कातन्त्रवृत्तिपञ्जिका खण्डिता वर्तते ।

No. 159. कातन्त्रपञ्जिका । Kātantrapañjikā. Substance, country-made colourless paper, 15 x 3 inches. Folia, 132. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Not correct. Complete.

This codex contains Trilocanadāsa's Pañjika on the Kātantravṛtti from the commencement of Nāmnicaustaya upto Samāsa, incomplete.

पुस्तकेऽस्मिन् त्रिलोचनदासस्य पञ्जिकायामस्मिन् चतुष्टयादारभ्य समानांशवधिकी भागी वर्तते ।

Note.—Under this codex fragments of Durgāsimha's vṛtti are to be found, not worth noticing.

पुस्तकेऽस्मिन् दुर्गासिंहवृत्तस्य खण्डिता वर्तते ।

No. 160. तद्धितसारः । Taddhitasārah. Substance, country-made colourless paper, 15×3 inches. Folia, 35. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A part of the Kṛitpariśiṣṭarahasya, a commentary on Datta's Kṛitpariśiṣṭa, entitled Taddhitasāra, by Ratideva Siddhāntavāgīśa, son of Gaṅgādhara-cāryya of the Catta family of Bengali Brāhmanas.

Beginning. - श्रीं लमी ईरन्नाय ॥

॥ अण् तदहन्दादी । तदईतीत्यादाविकर्णं वक्ष्यति तस्मात् प्राग्शेषांस्ते-
तदहन्दादयस्तेष्वयं सौत्सर्गिकः अण् विशेषविहितैः प्रत्ययेर्वाभ्येत । सन्नि-
हितत्वादयस्य इदं वाच्यं तस्मादंबीत्यन्तिरच ।

End. नास्ति ।

Colophon. इति महासहोपाध्याय चक्रवर्त्तमहेश्वरगङ्गाधराचार्यात्मजश्रीरतिदेवसिंहान्त-
वागीशभट्टाचार्यविरचिते दत्तकृतकृतपरिशिष्टरङ्गस्य तद्धितसारस्य द्वितीयो-
ऽध्यायः

विशेषम् - तद्धितसाराभिधः श्रीरतिदेवसिंहान्तवागीशविरचितदत्तकृतकृतपरिशिष्टरङ्गस्य-
स्वात्मजविश्वेश्वरपौत्रस्य निबन्धः ।

No. 161. व्याकरणदीपिका । Vyākaraṇadīpikā. Substance, country-made colourless paper, 14×2 inches. Folia, 89. Lines, 4-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains a portion of the Vyākaraṇadīpikā of Nārāyaṇa Nyāyapañcāṇana, noticed in No. 105, on the Samāsapāda of Goyīcandra's commentary on the Saṁkṣiptasāra. In codex No. 105, as we have already noticed, the Samāsa portion of Vyākaraṇadīpikā has been replaced by the same portion of Vyākaraṇadīpikā of Vamśivadana, a different commentary on the same work.

Beginning. नमीनवेष्टाय ।

समासशब्दोऽव्युत्पत्ती व्युत्पत्तौ च ज्ञातार्थत्वेन । तल्लक्षणमकृत्वा तद्विशेष-
लक्षणमाह ॥ तत्प । द्विगुकर्म्मधारयौ च तत्पुरुषाविति तत्पुरुषस्य व्यापक-
त्वात् प्रथममुपन्यासः । तथाहि व्यासप्रव्याप्तीर्मध्ये व्याप्तिरेव गरीयसीति ।
कश्चित् तस्य पुरुषस्तत्पुरुष इति यथा कथञ्चिदुत्पत्तौ शब्दोऽव्युत्पत्तौ-
प्रधानः समासीप्ययमुत्तरपदार्थप्रधान इति संज्ञासंज्ञिनीः समानार्थत्वेन
सुख्यत्वात् प्रथममुपन्यास इत्याह तत्र कर्म्मधारयस्यापि तथात्वात् बहुव्रीह्यावपि
संज्ञासंज्ञिनोरन्यपदार्थत्वेन तथात्वाच्च ।

End.

नित्यैकस्यविश्वरूपेति प्रथमपादे द्वितीयगणे पञ्चकला भवतीति नित्यपदं
प्रमादकृतं एकस्यविश्वरूपेति सत्पाठः द्वितीयपादे च सकलशब्दो लिपिकर
प्रमादादङ्गु पञ्चकेषु न दृश्यते ॥

श्रीगीविन्दपदारविन्दमधुपञ्चीन्यायपञ्चानने-

नीतं साधुमताभिः सर्वविदुषां मत्वा निबन्धावलि ।

• + + + + निरसने विशांस इच्छासि चेत्

सत्सिद्धान्तरिद्रताहरममं कण्ठे विधत्तादरात् ॥

वैयाकरणकरीन्द्रा अपागच्छत चेज्जिजीविषा दूरम् ।

आमखलउदितोऽयं ग्यातः पञ्चाननीयक्यात् ॥

Colophon. इति पूर्वशान्तीत्यादि ॥ श्रीहरिः ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् शोभनारण्यन्यायपञ्चाननकृताया गोपीचन्द्रटीकाव्याख्यारूपाया
व्याकरणदीपिकायाः समासप्रकरणमार्गं वर्तते ॥

Note.—Under this codex a few folia of the Vṛittaratnākara are to be found, but they have neither a beginning nor an end.

पुस्तकेऽस्मिन् उत्तरवाक्यस्य कतिपयाणि सन्ति ।

No. 162. सुपद्व्याकरणम् । Supadmayākaraṇam. Substance, country-made coloured and colourless papers, 12 × 3 inches. Folia, 260, each section having separate fol. marks. Lines, 4–5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing

effaced in parts, with different handwritings. Verse and prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains upto the end of the second pāda of the fourth adhyāya of the work noticed in No. 125.

पुनरेकस्मिन् सुपद्यव्याकरणस्य चतुर्थाध्यायस्य द्वितीयपादान्तावधिकींशी वर्तते ।

Note.—Besides this, under this codex, we find fragments of Cāṇakyaśloka, a compilation of verses attributed to the great politician Cāṇakya of Karpūrādistotra, a prayer to the goddess Durgā, as well as of Dhātupāṭha attached to the Supadmavyākaraṇa, not worth noticing.

No. 163. संचिप्तसारगोयीचन्द्रटीका । Saṅkṣiptasāra Goyīcandra-tīkā. Substance, country-made colourless paper, 16 × 2 inches. Folia, 73. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1496. Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in most parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the Sandhipāda only of Goyīcandra's commentary on the Saṅkṣiptasāra, noticed in No. 103.

The following lines are found after the colophon :—

श्रीकृष्णाय नमः । शुभमस्तु शकाब्दाः १४९६ ॥ ० ॥

प्रणम्य शिरसा कृष्णं योगादृतं शुभप्रदं ।

टीकैयं लिखिता मन्त्रैः श्रीमदद्यादवशर्कणा ॥

नभोमासि सिते पले चतुर्दश्या विचोर्दिने ।

बभूव नरसिंहस्य टीकैयं भवि दुर्लभा ॥

विवरणस्तत्कप्रश्नेम् ।

No. 164. संक्षिप्तसारगोयीचन्द्रटीका । Saṁkṣiptasāra Goyīcandra-
tīkā. Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 119.
Lines, 4-9 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1616. Appearance,
very old, worn out, and writing effaced in most parts. Prose.
Generally correct. Incomplete.

This codex contains Goyīcandra's commentary on the Tinanta or
the second pāda of the Saṁkṣiptasāra, noticed in No. 103.

पुस्तकेऽभिन् गोयीचन्द्रकृत संक्षिप्तसार-तिङ्गन्तपादटीकासाधं वर्धते ।

No. 165. कविकल्पद्रुमः । Kavikālpadrumaḥ. Substance, country-
made reddish paper, 14 × 3 inches. Folia, 31. Lines, 2-5 in a page.
Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out.
Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 9.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 166. धातुदीपिका । Dhātudīpikā. Substance, country made
yellowish and white papers, 18 × 5 inches. Folia, 75. Lines, 7-9 in a
page. Character, Bengali. Date, Śaka 1774. Appearance, old. Prose.
Generally correct. Complete.

Another copy of Durgādāsa's commentary on the Kavikalpa-
druma, entitled Dhātudīpikā, noticed in No. 31.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 167. मुग्धबोधटीका प्रबोधचूरा । Mugdhabodhatīkā Prabodha-
dhāṅkurā. Substance, country-made red and white papers, 18 × 4 inches.
Folia, 24. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, ?
Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the *Mugdhabodha*, entitled *Prabodhāṅkurā*, by *Vṛindāvanacandra*, a *Brāhmaṇa*, son of *Rādhākṛiṣṇa*. In the *Catalogus Catalogorum*, we find a *Vṛindāvanacandra Tarkālaṅkāra Cakravartin*, son of *Rādhācarāṇa Kavindra Cakravartin*, as the author of the *Alaṅkāra Kaustubha Prakāśikā*, a commentary on the *Alaṅkāra Kaustubha*, but no name of the *Prabodhāṅkurā* is mentioned either separately or in connection with *Vṛindāvanacandra*. See *Catalogus Catalogorum*. Though the names of the author and his father indicate their *Vaiṣṇava* cult, the opening verse of the work leads one to infer that the author belonged to the *Śaiva* sect. The codex under notice contains only a portion of the *Sandhipāda*.

Beginning. ओं नमो गणेशाय ॥

नत्वा श्रीलशिवाङ्गपद्मयुगले ब्रह्मादिदेवार्चितं
श्रीवृन्दावनचन्द्रकोटिजवरीराधादिक्लृष्णारम्भजः ।
नानाधीरमतानि वीर्य विमला श्रीमौग्वोधौ शुभाम्
शिष्याणां प्रकरोति यद्वमतये टीकां प्रबोधायुराम् ॥
दौनोऽहं करसंपुटी वच इदं याचिऽनुकम्पान्वितं
दीधोमद्वचनेऽव धीर विमले दृश्यः कदाचित् त्वया ।
संशोध्यं कपयानुभूय विमले तत् पौर्व्वपयार्थकं
मोमोद्वाह्रं दृष्टात् सुकोलनविधौ नोभावितं दूषणम् ॥
कृता यद्यपि पूर्व्वज्ञानाव्याख्या तथाप्यहम् ।
व्याख्यां करोमि सम्बुद्धे सुग्वोधविरोधिनीम् ॥

४६ सकलकोविदलोकनिकरकेसरिमतावलम्बनप्राप्तशेषविघ्नवीजविनाश-
कारणप्रारब्धकर्म्मोपकारकमुक्ति-दायकाभिमत-मुकुन्ददेवतानमस्तारपुरःसरं
शम्भुमारभमाणो, नानादिन्दे शीयशिष्याणां कर्तृति प्रवृत्त्यर्थं शम्भुनामनिर्देशेन
शिष्याणां शिष्यवियम्न तन्निबन्धनमादौ रचयति मुकुन्दमिति ।

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—श्री० न्दावनचन्द्रकृतप्रबोधोद्धारविधिसुखबोधटीकाद्वितीयं निबन्धः ।

No. 168. कारकचक्रटीका । Kārakacakraṭīkā. Substance, Foolscap paper, 12×4 inches. Folia, 51. Lines, 4-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Not correct. Complete.

A commentary by Mādhava, on the Kārakacakra, a work treating of Kārakas or Sanskrit cases.

Beginning.

प्रणम्य परमं देवं शिवं विवर्तिमादरात् ।

तनोति माधवोद्योमान् कारकाद्यर्थनिर्णयं ॥

कारकेति—कारकाद्यर्थस्य निर्णयो यथादिति व्युत्पत्त्या कारकाद्यर्थ-
निर्णायके यस्य इत्यर्थः । आदिना कत्वादिपरिच्छेदः । कः कारक-
पदार्थ इति शिष्यजिज्ञासानिवर्त्य परमतनिराकरणपूर्वकस्वमतसिद्ध-
लक्षणमभिहितुः प्रथमतीवैयाकरणमतसिद्धलक्षणमुपन्यस्य दूषयति ।
तत्र क्रियति तच्च कारकादीं षट्कत्वं समस्यर्थः । क्रियति क्रियाधात्वर्थं
उच्यते इति शाब्दिकस्मरणान् तन्निमित्तत्वं तत्कारणत्वमित्यर्थः । यामं
गच्छतोत्यादौ गमधात्वर्थसंयोगावच्छिन्नक्रियायाः कारणत्वाभावेऽपि धात्वर्थ-
तावच्छेदकोभूतसंयोगकारणत्वमादाय यामादं कारकत्वं तादृशक्रियायाः
संयोगावच्छिन्नकारणत्वसत्त्वेऽपि क्रियात्वत्वेन निवेशनान् न क्रियायां कारक-
लक्षणातिव्याप्तिरित्यवधेयं ।

End.

यस्य च भावेनेति यस्य भावेन यत् क्रियया सह भावः क्रियात्तरं तस्याः
स्वसमानाधिकरणत्वेन उक्तरीत्या लक्षणं प्रतिपत्तिस्तदीधकपदात् सतमोति
सूत्रार्थदर्शनादिति इदमुपलक्षणं गोषु दुग्धास्त्रागम इत्यादौ तादृशक्रिया
सामानाधिकरणत्वादेन वर्तमानध्वंसादिसामानाधिकरणस्यैव बोधा-
ज्ज्ञेयपि बोध्यं तत्सूत्रं यस्य च धर्मस्येति यदभिन्नधर्मस्येत्यर्थः तथा-
लक्षणं भावपदं धर्मपरं यस्य चेति षष्ठी अभेदार्थिकेति भावः । ननु
पूर्वोक्तार्थः केषामित्यत आह शाब्दिकानामिति तथाच तादृशार्थः शाब्दि-
कानामेव नास्माकमिति भावः ॥ ० ॥ ० ॥

Colophon.

सनामा माधवौ कारकटीका ॥ ० ॥ ० ॥

प्रवरचम्—श्रीमाधवज्ञतकारकचक्रटीकाऋषीऽयं निबन्धः

No. 169. मुग्धबोधटीका दुर्गादासकृता सुबोधा । *Mugdhabodha tīkā Durgādāsakṛitā Subodhā.*

This codex contains fragments of Durgādāsa's commentary on the Mugdhabodha in four different parts :

(1) Substance, country-made red and yellow papers, 18 × 4 inches. Folia, 36. Lines, 5-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Prose. Not correct. Incomplete.

From the beginning upto a portion of the Strītyapāda.

अथ दुर्गादासकृतटीकायाः सुबोधायाः प्रथमतः स्त्रीत्यापादप्रविशेषावधिको ग्रन्थो वर्तते ।

(2) Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 27. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, Bengali era 1226 Appearance, very old. Prose. Not correct. Complete.

A part of the same work on the Samāsapāda, complete.

समासपादस्य टीकाऽत्र पूर्णा वर्तते ।

Colophon. इति श्रीदुर्गादासविद्यावागीशविरचितायां सुबोधायां मुग्धबोधटीकायां समासटीका समाप्ता ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ श्रीदुर्गा श्रीकाली प्रमुखकर्त्री श्रीरामप्रसाददेवशर्माः स्वाध्यायनिर्दि सन ११२६ तां २ माघ ।

(3) Substance, country-made colourless and red papers, 18 × 4 inches. Folia, 66 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 3-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete (except the first folium).

A part of the same work on the Kṭipāda, complete.

क्षिपादटीका पूर्णा वर्तते ।

(4) Substance, country-made colourless paper, 15 × 5 inches. Folia, 11 (of which fol. 1-4 are wanting). Lines, 4-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete (except the first four folia).

A part of the same work on the Kārakapāda.

कारकपादटीकाऽत्र वर्तते ।

No. 170. संचिप्तसारटीका गोयीचन्द्रकृता । *Samkṣiptasāraṭīkā*
Goyicandrakṛitā Substance, country-made red and yellow papers,
 17 × 4 inches. Folia, 24. Lines, 6 in a page. Character, Bengali.
 Date, ? Appearance, almost fresh. Prose. Not correct. Incomplete.

Goyicandra's commentary on the Taddhitapāda of the *Samkṣiptasāra*, noticed in No. 103. Incomplete.

गोयीचन्द्रकृततद्विषयपादटीका ।

No. 171. संचिप्तसारटीका गोयीचन्द्रकृता । *Samkṣiptasāraṭīkā*
Goyicandrakṛitā. Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches.
 Folia, 109 (of which foll. 15 are wanting). Lines, 3-6 in a page.
 Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Prose.
 Not correct. Incomplete.

Goyicandra's commentary on the *Samisapāda* of the
Samkṣiptasāra, noticed in No. 103.

गोयीचन्द्रकृतसमासपादटीका ।

No. 172. उणादिपादः । *Unāḍipādaḥ*. Substance, country-made
 yellowish paper, 17 × 4 inches. Folia, 3. Lines, 5 in a page. Character,
 Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Verse and prose. General-
 ly correct. Incomplete.

A part of the *Samkṣiptasāra* treating of affixes *Unā* etc., entitled
Unāḍipādaḥ.

विवरणसकपूर्वम् ।

No. 173. प्रदीपः । Pradīpaḥ. Substance, country-made yellow, red and ash-coloured papers, 15 × 4 inches. Folia, 56. Lines, 6-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old, with different handwritings. Prose. Not correct. Incomplete.

An exposition of the principles of Sanskrit Grammar, entitled Pradīpa or the lamp by Kāsīnātha, an inhabitant of Haripāla in the Hugli District.

Beginning. श्री गणेशायनमः ।

शिवं स्वयम्भवं गौरीं सावित्रीं सरस्वतीम् ।
 शिवां सनातनीं कृत्वा साङ्गगां सेवयाम्यहम् ॥
 गणेश्वरे गुरुं गङ्गां गायत्रीं गीमुरं गिरां ।
 पतिं यच्च नमस्कृत्य तनोमीमं प्रदीपकम् ॥
 विषयिणं कमध्यास्ते पुस्तकाङ्गा भवादृशः ।
 कः क्वाधीती भवान् ब्रूहि कृतस्त्वं केन वागतः ॥
 अन्तेवाक्यभवः कस्य किमाख्यस्तदगुरुर्गद ।
 किं किं तन्मयाधीतं मे भवता विस्तरादहम् ॥
 व्याकरणलन्तु किन्तावदुत्पत्तिस्तस्य कीदृशी ।
 एतादृक् संस्कृतां वाणीं यदि वक्तुं विशेषतः ॥
 न शक्नोषि तदा ब्रूहि गिरं साध्यानुयोगिनीं ।
 तच्चाप्यशक्नो मां पृच्छ तानहं भवतोयतः ॥
 वक्ष्यामि संस्कृतेनैव सर्वान् वाचमनिन्दितान् ।
 वाच्यवाचकभेदेन वक्तुं शक्नोम्यशेषतः ॥
 मयोक्तं वचनं श्रुत्वा वदस्वेति जगाद सः ।
 अतो मया विस्तरेण प्रतिज्ञातं प्रकथ्यते ॥
 यथाशास्त्रं प्रवक्ष्यामि शृणु सवचनं शुभम् ।
 गौडान्तःपातिरादायां निवसानि सदा चिरं ।
 जानीहि मम भी ब्रह्मन् हरिपालाख्यिकां पुरीं ॥
 श्रीमत्काशीनाथदेवशर्मेत्याख्या मम कृता ॥
 अध्ययनस्य विरामोऽभूदधुनाध्यापयाम्यहम् ।
 अमुना कारणेनार्त्तं स्वगृहादागतः किल ।
 धर्मशास्त्राध्यापयितुं नैवास्मि भवं पुरा ॥
 गुरुवाक्या श्रीरामचन्द्रदेवशर्मेति विद्युता ।
 यद्यच्छास्त्रं मयाधीतं यत्नोऽस्मिन् जापयाम्यहम् ॥

বাস্বেঽবীত্ব সমস্তশাস্ত্রমনিম্নং সিদ্ধান্তবাণীশ্রুতী
 বাণীশ্রুতমিহো বস্তুব সদ্যঃ শ্রদ্ধাবতী বিদ্যায়া ।
 যস্যাসাদৃশরস্বতীরসসুখাচারী পরা কীবিদা
 শ্ৰিত্বা বাদিবচীঽভবন্ বিজয়িনী বাদেবু বিদ্যাযতান্ ॥
 তন্ পাদাজরজঃকণাদমুমতী বাগ্ধ্যাঃ কৃপালীকনা
 শ্চাচাৰ্য্যং ধিষণ্যানুবর্হনধিযেদানৌ সমাসাদৃশম্ ।
 শাস্ত্রাণ্যং পরিচিন্তয়চ্ছিক্তকৃতে দীপং বিচারস্বয়ং ।
 বিদ্যাযে বিতর্নৌমি বাচ্ছিক্তগিরা ক্রিয়াবদাক্লাদকর্ম ॥
 দৌনে দাক্ষণ্যর্গীতং ন সদ্যঃ শ্রুতীতি দানর্গুণান্
 দাতুং দাপয়িতুং গুণান্ দময়িতুং দৌর্ধর্ষণীং দয়াভিঃ ।
 তচ্ছান্মদদীপসংগাননুগুণকণয়া দীপ্যমানান্ বিদূরে
 চিহ্না দস্তাশিখং মাং নয সমুদ্রমতিং তে ত্বদীর্ঘাঞ্জিগুণে ॥

ব্যাকরণত্বং প্রকৃতিপ্রত্যয়াগমাদেপ্রোপাদানেন শব্দশাসনং ব্যাকরণং ইতি
 কথিত, যথা প্রকৃতিপ্রত্যয়াদিবিভাগপরিবক্ষণমযা শব্দসাধুত্বপ্রতি-
 পাদকশাস্ত্রত্বং । ণতক্ষিণ্ লক্ষণে আদিমা সমাদেশযৌর্যং । তৎ কা
 প্রকৃতিঃ প্রত্যয়ীতৃপভেঃ কারণং প্রকৃতিঃ ন চ তস্যাঃ কার্যত্বেন কারণত্বং
 নোপপদ্যত ইতি বাচ্যম্ কপালাদিঃ কার্যত্বেঽপি ঘটং প্রতি কারণত্ববৎ
 কারণত্বব্যবচাতাভাবাত্ অন্যথা তুরাদিষিজাদৈর্নিকারণত্বাপভেঃ সা চ
 বিধা ধাতুনাভেদাত্ ।

End.

মালি ।

Colophon.

মালি ।

বিবরণম্—প্রদীপাখ্যে ব্যাকরণদিশাস্ত্ররহস্যনির্ণায়কঃ কথিতবিশেষঃ শ্রীকাজীনাথ-
 দ্বৈবশর্মা বিবচিতঃ ।

No. 174. ব্যাকরণদীপিকা । Vyākaraṇadīpikā. Substance, red and
 yellow papers, 17 × 4 inches. Folia, 37. Lines, 7–12 in a page. Character,
 Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose. Generally correct.
 Incomplete.

A portion of Vyākaraṇadīpikā (Vaiṣṇavadana's commentary on Goyicandra's) on the Samāsapāda only, noticed in No. 105.

যত বীৰশীবদনকৃত ব্যাকারদীপিকায়াঃ সমাসপদার্থে লুপ্তিত বর্ণিত ।

No. 175. সংক্ষিপ্তসারঃ । Saṁkṣiptasārah.

Under this No. we find the following fragments of the Saṁkṣiptasāra.

(1) সন্धिপাদঃ । Sandhipādaḥ. Substance, country-made colourless paper, 14 × 4 inches. Folia, 33. Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse and prose. Not correct. Complete.

(2) তিঙন্তপাদঃ । Tiṅantapādaḥ. Substance, country-made, yellowish and colourless papers, 14 × 3 inches. Folia, 58. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse and prose. Not correct. Incomplete.

(3) ক্রিডন্তপাদঃ । Kṛidantapādaḥ. Substance, country-made colourless paper, 11 × 3 inches. Folia, 43. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Verse and prose. Not correct. Complete.

(4) সুবন্তপাদঃ । Suvantapādaḥ. Substance, country-made colourless paper, 14 × 3 inches. Folia, 30. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, partly torn, and writing effaced in most parts. Verse and prose. Not correct. Complete.

(5) সমাসপাদঃ । Samāsapādaḥ. Substance, country-made colourless paper, 14 × 3 inches. Folia, 38. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1650. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in most parts. Verse and prose. Not correct. Complete.

(6) কারকপাদঃ । Kāraṅkapādaḥ. Substance, country-made colourless and reddish papers, 14 × 3 inches. Folia, 19. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse and prose. Not correct. Incomplete.

All these contain rules of Kramadīśvara with their respective Vpittis by Jumarānandin.

Under this number we find also duplicate copies of some of the abovementioned fragments, such as Sandhipāda, Kārapāda and Suvantapāda, but all incomplete and not worth noticing.

No. 176. लिङ्गानुशासनम् । Līṅgānuśāsanam. Substance, country-made white paper, 18×5 inches. Folia, 5. Lines, 6-16 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1684. Appearance, very old. Verse. Generally correct. Complete.

The part of Amara Siṃha's lexicon, noticed before, treating of genders only, with explanatory notes in both the margins.

अमरकोषान्तर्गतलिङ्गानुशासनं सटीकमत्र वर्तते ।

No. 177. संक्षिप्तसारपत्राणि । Saṁkṣiptasārapatrāṇi.

This contains a few folia of the Suvanta and Sandhi pādas of the Saṁkṣiptasāra with some of Amara Siṃha's lexicon, not worth noticing.

पुस्तकेऽस्मिन् संक्षिप्तसारपत्राणि अमरकोषपत्राणि च मिलितानि सन्ति ।

No. 178. संक्षिप्तसारः । Saṁkṣiptasārah.

Under this number the following portions of the Saṁkṣiptasāra (rules of Kramadīśvara with Jumarānandin's vpitti) are to be found.

(1) **तद्धितपादः ।** Taddhitapādaḥ. Substance, country-made yellowish paper, 13 × 4 inches. Folia, 61 (of which the first two are wanting). Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Verse and prose. Generally correct. Complete (except the first two folia).

(2) **समासपादः ।** Samāsapādaḥ. Substance, country-made colourless and yellow papers, 15 × 4 inches. Folia, 45. Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in most parts. Verse and prose. Not correct. Complete.

(3) **सुवन्तपादः ।** Suvantapādaḥ. Substance, country-made colourless paper, 18 × 4 inches. Folia, 20. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and writing slightly effaced in parts. Verse and prose. Generally correct. Complete.

(4) **कारकपादः ।** Kārapapādaḥ. Substance, country-made yellow and colourless papers, 18 × 4 inches. Folia, 20 (of which the first three folia are wanting). Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse and prose. Not correct. Complete (except the first three folia).

(5) **कृदन्तपादः ।** Kṛdantapādaḥ. Substance, country-made colourless paper, 14 × 3 inches. Folia, 31. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1752. Appearance, old, worn out slightly, and slightly torn in parts. Verse and prose. Not correct. Complete.

(6) **तिङन्तपादः ।** Tiṅantapādaḥ. Substance, country-made colourless paper, 18 × 4 inches. Folia, 56 (of which the first three folia are wanting). Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Verse and prose. Not correct. Complete (except the first three folia).

पुस्तकेऽस्मिन् सञ्चितसारस्य समुद्धिताः पादा वर्तन्ते ।

No. 179. কবিকল্পদ্রুমঃ । Kavikālpadrumaḥ. Substance, country-made colourless paper, 15 × 4 inches. Folia, 7. Lines, 4-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

An incomplete copy of the work noticed in No. 9.

বিবরণ নূতনপূর্ব্বম্ ।

No. 180. সুপদমব্যাকরণং । Supadmavyākaraṇam. Substance, country-made white and red papers, 16 × 5 inches. Folia, 37 (from 50 to 93, of these foll. 55-60 are wanting). Lines, 9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

A portion of the Supadmavyākaraṇa noticed in No. 125.

বিবরণ নূতনপূর্ব্বম্ ।

No. 181. মুগ্ধবোধপরিশিষ্টং । Mugdhabodhapariśiṣṭam. Substance, foolscap paper, 14 × 6 inches. Folia, 2. Lines, 8-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and torn. Prose. Not correct. Incomplete.

An incomplete copy of the work noticed in No. 73.

বিবরণ নূতনপূর্ব্বম্ ।

No. 182. সংক্ষিপ্তসারতত্ত্বিতপাদঃ । Saṁkṣiptasārataddhitapādaḥ. Substance, country-made colourless paper, 16 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

This contains only the Taddhitapāda of the Saṃkṣiptasāra noticed in No. 142. Incomplete.

पुस्तकेऽस्मिन् संचितसारस्य तद्विषयपादसार्धं खण्डितं वर्तते ।

No. 183. संचितसारगोयीचन्द्रटीका । Saṃkṣiptasāra Goyī-candraṭīkā.

A portion of Goyīcandra's commentary of the Saṃkṣiptasāra noticed in No. 103, on palm leaves. Excessively worn out, torn, and worm-eaten throughout, not worth noticing.

इयं हि तादृगपवलिखिता संचितसारगोयीचन्द्रटीका ओष्णशीर्षाखण्डिता च वर्तते ।

No. 184. कारकोल्लासः । Kārakollāsaḥ. Substance, country-made white paper, 14 × 4 inches. Folia, 7 (of which fol. 5 is wanting). Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1758. Appearance, old, and worn out. Verse. Not correct. Complete.

A short treatise on Kāraḥ or cases, entitled Kārakollāsa, or an illustration of Kāraḥ in verse, by Bharata Sena, son of Gaurāṅga Mallika, the well-known author of several Sanskrit works.

विषयवस्तुपूर्वम् ।

No. 185. शब्दशक्तिप्रकाशिकाटीका । Śabdasaktiprakāśikāṭīkā. Substance, country-made yellow and white paper 20 × 7 inches. Folia, 121. Lines, 2-12 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, somewhat old, with different handwritings. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Śabdasaṅkīrtanaprakāśikā, a treatise on the philosophy of Grammar by Jagadīśa Bhaṭṭācāryya, one of the famous commentators of the Navyanyāya school of Navadvīpa, by Kṛṣṇapakānta Vidyāvāgīśa, pupil of Rāmanārāyaṇa Tarkapañcāna. The text is generally placed among the treatises of Śabdakhaṇḍa of the Navyanyāya school. But as the commentary is full of grammatical discussions, we prefer to place it among the grammars.

Beginning. श्री नमः शिवाय ।

योगेशं क गतं चिरं ह्रिमगिरिः शङ्के कुटीरे प्रिये
योगार्थं किमतालि कोचरमणी तवेति सन्भावयं ।
श्रुत्वा ह्यसममन्वितं गिरिसुता गौरीशशीर्भेनका
तवासीति वदन् मनोज्ञददो मास्यात् सखीदरः ॥
न्यायालङ्कारयुक्तं विभुवनजनकश्रीपतीशेनयुक्त
+ + + सततमविट्ठां श्यामलं सामगोतं
“ व्यातं तातं नितान्तं सद्यसद्यसं सादृशां साधुसंज्ञं
श्रीयुक्तचाच कालीचरणमरचयं यद्यनादीं प्रणम्य ॥
ब्रह्मश्रीकृष्णकान्तात्मकसुतयजनप्रीतसत्पादपद्मा
सानन्दानन्दमन्दस्मितमलितवचोभाषणक्षलपापा
किञ्चित् क्रीधान्यतापाद्वतरिपकलितानिष्टादिदीषा
शिष्टामुग्धाविशिष्टा प्रभवतु जननी तारिणी मे नमस्या ॥
न्यायार्थस्थितिसृष्टिसंहतिर्विधी कृतं सक्त्यायनान् ।
धीरानुज्ञपदं नयन्तमयतान् दुर्वृद्धिकान् मुदतां ।
वेदाभ्याससमृद्धतास्त्रिलधरादित्यं महानं मुदा ।
श्रीलक्ष्मीजगदीशमत कमलाधीनं नमस्यासहे ॥
न्यायसंसारपाथोधिमयोपासकतारकम् ।
रामनारायणं वन्दे तर्कपञ्चाननं गुरुम् ॥
धीरश्रीकृष्णकान्तेन विद्यावागीशमंजिना ।
व्याख्यायते सतां तुष्टौ शब्दशक्तिप्रकाशिका ॥
प्रणम्य भूयो विनयेन मायान्
धीरान् समक्षानिति वेदयामि ।
अशेषमाख्यमिदं विज्ञाय
प्रदर्शनीयं सुधीभाव्यदृष्टम् ॥

मङ्गलाचरणपूर्विका निजकृतकारिकावलीव्याख्यात् प्रेषावत्प्रवृत्तये विहितं
 शिष्यायै च प्रयोजनमभिव्यक्त्यन्वयप्रतिपादकं पद्याभासी निबध्नाति तर्कनिबन्धे
 तर्कवितर्कभाषातिरिति यावत् तन्मं सिद्धान्तः तद्भाषा पूर्वपक्षे सिद्धान्तश्च
 जानातीत्यर्थः । अथवा तर्कं तर्कशान्दं तन्मं व्याकरणं ज्ञातम् वा
 जानातीत्यर्थः ।

End.

एकाच इत्यस्य व्याहृतिमाह पुनः पुनः कथयतीत्यादि चनादिस्त्वस्य
 व्याहृतिमाह पुनः पुनरेकत्यादि सत्सर्गैत इत्यस्य व्याहृतिमाह च प्रभृतिभ्य-
 खेति कुत इत्याकाङ्क्षायामाह पुनः पुनः शेष इत्यादि इत्याख्यात-टीप्पणी
 समाप्ता तद्धित टीप्पणी करणे च न्यायासम्बन्धितार्थकतया विचारविधुरतया
 अति सुगमतया च मदोया प्रष्टविनीतपन्ना ।

Colophon. समाप्तीत्यर्थं यन्मः ॥

धिवरणम् - श्रीकृष्णकान्तविद्यावागीशकृततन्मशक्तिपञ्चाशिकाटीकाकृषीत्यं निबन्धः ।

No. 186. व्याकरणदीपिका । Vyākaraṇadīpikā. Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 75. Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the Taddhita portion only of the Vyākaraṇa dipikā, a commentary on Goyicandra's noticed in No. 105, complete.

पुस्तकेऽख्यन् विद्याविनीदात्मजश्रीन्यायपञ्चाननकतायाः गोपीचन्द्रव्याख्याटीकाकृषायाः व्याकरण दीपिकायास्तद्धितप्रकरणमात्रं वर्तते ।

No. 187. वसुधातुकारिकाटीका । Vasudhātukārikāṭikā. Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 8. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1523. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

Another complete copy of the commentary on the Vasudhātū-
śārikā noticed in No. 141.

Colophon. इति श्रीवादीन्द्राचार्यकृता वसुधातुकारिकाटीका समाप्ता ॥

राम लक्ष्मीश्रिकं नाम यदुक्तं नरसरेत् ।

विनाऽपि सेतुनिर्माणमपारं भवसागरम् ॥

श्रीकृष्णरामदेवशर्मणः स्वाक्षरं पुस्तकम् ॥ * ॥ शकाब्दा १५२१ श्रीचतु-

र्भुजाये नमः श्रीमहादेवाय नमः ॥

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 138. शब्दशक्तिप्रकाशिका । Śabdaśaktiprakāśikā. Substance, country-made colourless paper, 16 × 2 inches. Folia, 92, (of which the last two foll. appear to have been replaced recently). Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts (except that of the last two foll.) Verse and prose. Generally correct. Complete.

A work on the philosophy of words in verse with short explanations, entitled Śabdaśaktiprakāśikā, by Jagadīśa Tarkalāṅkāra, the well-known authority of the Navyanyāya school, noticed in Nos. 452-453.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 139. संक्षिप्तसारसुबन्तपादः । Saṁkṣiptasārasubantapādaḥ. Substance, country-made yellow, and white papers, 15 × 3 inches. Folia, 13. Lines, 5-6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and worn out. Verse and prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains only a portion of the Subantapāda of the Saṁkṣiptasāra noticed in No. 103.

पुस्तकेऽस्मिन् संक्षिप्तसारसुबन्तपादः खण्डितो वर्तते ।

No. 190. समासवादः । Samāsavadah. Substance, country-made red and white papers, 21×6 inches. Folia, 6. Lines, 2-9 in a page. Character, Bengali Date, Śaka 1640. Appearance, very old, and worn out Prose. Generally correct Complete

A different work under the same name and treating of the same subject with the work noticed in No 155 by Rāmabhadra Śārva-bhauma Bhaṭṭācāryya

Beginning. श्रीराम ।

भट्टाचार्यसार्धभौमरामभट्टेण धीमता ।

समासेन समासानां तत्त्वमत्र निरूप्यते ॥

अथ बहुव्रीहौ चित्रगुमानय इत्यादौ चित्रगोखामित्रीधोगोपदस्य चित्र-
पदस्थोभयपदस्य वा खामिनि लक्षणाया एकपदवैयर्थ्यप्रसङ्गात् नापि गोपदं
गोखामिलक्षकं गणि चित्रपदस्याभेदान्नय इति वाच्यम् पदार्थैकदेशे अन्ते-
दान्नयस्यात्यन्तमव्युत्पन्नत्वात् । अन्यथा पशुरपशुर्वेदोऽश्वश्च इत्यादावपि
विना लक्षणां योग्यतापत्तेः ।

End.

कृष्णकार श्रीरपायौ खट्वाशायौत्यादावुपपदसमासेतु कृष्णादिपदानि लक्षणाया
कृष्णविषयकचौरकर्मकखट्वाधारकादिपराणि । धात्वर्थनामार्थयोरभेदे-
नान्वयस्याव्युत्पन्नत्वात् व्युत्पत्तिसङ्गीचे तु यत्कृष्णा कृष्णाद्विषयकत्वादि
लक्षणायाव्युत्पत्तिसङ्गीते सङ्गेप ॥

Colophon.

इति महामहोपाध्यायसार्धभौमभट्टाचार्यविरचित समासवादः सम्पूर्णः ।

श्रीगोविन्दपदहन्तं सान्द्रानन्दपदं सदा

नत्वा नभयतुवङ्मुनिमतेऽक्षिणीदिनां रघुः ॥

विवरणम्—महामहोपाध्यायश्रीरामभट्टसार्धभौमप्रणीतसमासवादरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 191. संक्षिप्तसारटीकागोयीचन्द्रकता । Samkṣiptasāratikā Goyī-
candraṭṭā. Substance, country made colourless paper, 18×4 inches. Folia, 50. Lines, 6-10 in a page Character, Bengali. Date, ? Ap-
pearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the Kārakapāda of Goyicandra's commentary on the Samkṣiptasāra, noticed in No. 103.

পুস্তকেঃক্সিন্ গোবীণন্দকৃতসংক্ষিপ্তসারকারকপাদটোকামাত্র বর্ণিত ।

No. 192. সংক্ষিপ্তসার । Samkṣiptasārah Substance, country-made red paper, 15 × 4 inches Folia, 50 Lines, 7-10 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, with different handwritings Prose Not correct Incomplete

This codex contains fragments of Samkṣiptasāra, noticed in No. 103, on Sandhi, Tīñānta, and the Kīdantīpāda

পুস্তকেঃক্সিন্ সংক্ষিপ্তসারস্য সম্বন্ধিতভক্তকদমপাদাঃ খণ্ডিতা বর্ণিত ।

No. 193. কবিকল্পদ্রুম । Kivikalpadrum Substance, country-made red paper, 15 × 4 inches Folia, 33 Lines, 2-4 in a page Character, Bengali Date, 1731 Saka Appearance, old Verse Generally correct Complete

Another complete copy of the work noticed in No. 9.

Colophon. इति श्रीवोपदेवपण्डितविरचित कविकल्पद्रुमो नाम धातुपाठ समाप्त ॥ ० ॥

খৌদুগা ॥ খৌ ॥ ০ ॥

কালীকান্তধরামর প্রণতিল্লৈ যন্ত সমাখ্য সুদা -

শ্রাক ভূম্যনলান্বচন্দ্রগণিত মাঘাশ্রিপচাশ্রক ॥

চন্দ্রাঙ্ক ব্যলিখিতিভাষ্য মনসা গোবন্দপাদাম্বুজ

চৌখ্য য ক্রুত নরী জনযিতুর্মাং হৃৎস্মূলকম্ ॥

বিবরণম্—কবিকল্পদ্রুমোঃক্সিন্ সম্পূর্ণ বর্ণিত।

Note. There is another copy of the above-mentioned work, having six folia only from the beginning

পুস্তকেঃক্সিন্ সন্ত্যম্যান্যপি ষড়পাশি নবম্যস্ত্যাস্য ।

INDEX

TO

VYĀKARAṆA MANUSCRIPTS.

The figures against the names of the Manuscripts in these indices are their serial numbers in the Catalogue

<p>A</p> <p>Antarvyākaraṇam Nāṭyapariśiṣṭam, 95. Aṣṭādhyāyī, 2, 3, 4, 5, 130 Avyayārthadīpikā, 1.</p>	<p>Kātantrapariśiṣṭam savṛtti, 13. — parīśiṣṭatram, 14 — — — — — tīkā, 15. — — — — — vṛttih, 16. — — — — — pañjikā, 134, 158, 159. Kavikalpalūmah, 9, 10, 11, 143, 165, 179, 193. Kavirahasyam, 8. Kṛidvivaraṇam, 20.</p>
<p>B</p> <p>Bhūṣaṇasāradarpanaḥ, 119.</p>	<p>L</p> <p>Laghu-sabdendu-sekharaḥ, 76, 77, 78. Laghusiddhāntakaumudī, 79. Lūgaṇaśaṇam, 80, 176</p>
<p>D</p> <p>Dhātucandrikā, 30 — — — — — dīpikā, 31, 166. — — — — — pāṭha, 33. — — — — — Bhīmaseniyah, 34. — — — — — prakāśaḥ, 142. Durvārtikalakṣmaṇaḥ, 32.</p>	<p>M</p> <p>Mādhaviyadhātuvṛttih, 75 Madhyasiddhāntakaumudī, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 151. Mahābhāṣyapradīpavivaraṇam, 74. Mugdhabodham, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 65, 93. — — — — — Dugādhāśatikā, 157, 169. — — — — — paribhāṣāṭīkā, 94. — — — — — parīśiṣṭam, 73, 181. — — — — — tīkā, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72. — — — — — tīkāprabodhāṅkurā, 167.</p>
<p>G</p> <p>Gaṇaratnamahodadhiḥ, 129. Gīrvāṇapadamāñjarī, 25. Goyicandrakṛita-Saṁkṣiptasāraṭīkā, 141. See also under Saṁkṣiptasāra- tīkā, Goyicandrakṛitā. Gaṇḍhārthadīpinī, 26.</p>	<p>P</p> <p>Padamañjarī, 22. Pāṇiniyabhaṣā-vṛttih, 145. Paribhāṣāvṛttih, 131. Paribhāṣendu-sekharaḥ, 35. — — — — — tīkā, 107. Pradīpaḥ, 173.</p>
<p>K</p> <p>Kaiyaṭasahitam Mahābhāṣyam, 21, 23: — — — — — vṛttih, 24. Kāmadhenuḥ, 12. Kāraṇacakraṭīkā, 18, 168 — — — — — jñāpakāvalī, 138. Kāraṇakolāśaḥ, 17, 184. Kāśikāvṛttih, 19.</p>	

DESCRIPTIVE CATALOGUE
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS
IN THE LIBRARY OF THE
CALCUTTA SANSKRIT COLLEGE.

Prepared under the orders of the Government of Bengal,

BY
HRĪSHIKEŚA ŚĀSTRĪ,
SECOND GRAMMAR PANDIT, SANSKRIT COLLEGIATE SCHOOL,

SIVA CHANDRA GUI, M.A., B.L.,
LATI PROFESSOR, SANSKRIT COLLEGE

VOLUME IX. ASTROLOGY & ASTRONOMY MANUSCRIPTS.

CALCUTTA
PRINTED BY J. N. BANERJEE & SON, BANERJEE PRESS,
119, BOYTAKKHANA ROAD

1906.

ज्योतिष-निबन्धानाम् ।

ASTROLOGY & ASTRONOMY.

No. 1. कोष्ठोपदीपः । Kōsthīpradīpah. Substance, country-made white Kāśmīri paper, 15 × 6 inches. Folia, 23. Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Appearance, almost fresh. Verse Not correct. Complete.

Elements of horoscopy complete in three chapters or Prabhās, entitled Kōsthīpradīpa or a lamp for the horoscope, by Śrīnātha Bhaṭṭa, noticed by Dr. R Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 325. In the Cat cat. we find the mention of a different work of the same name, and on the same subject by a different author, Raghunandana.

Beginning. श्रीरामः । श्रीमथ्याय नम ॥

तच्चित्तामणिमन्त्रस्य स्वभावात् प्रभविष्ये ।

सर्ववेदार्थतत्त्वाय कथञ्चित् श्रेयसे नम ॥

पुराणतन्त्राणि विमृश्य भूयसा

शुभप्रकाशीज्ज्वलसारकल्पकम् ।

श्रीनाथभट्टः सुरनिम्नगातटे

कोष्ठोपदीपं विदधे विचक्षणः ॥

अथ जातचक्रम् ।

श्रीरश्मि उवाच ।

अतः परतरं दिवि शृणु चक्रं प्रयत्नत ।

अन्धशस्त्रे सुनिर्दिष्टं सुनिभि सत्त्वदृष्टिभिः ॥

अस्मिन्मृदे स्थितौ भागुत्तादादौ सूक्ष्मं तत्त्वम् ।

सुखे चोषि च दद्यानि एकैकं स्वान्वयोर्हयोः ।

वाङ्मोहयश्च नचचं हस्तयोश्च हयं तथा ॥

वीचि वीचि तथा पादे जानीयादवाजजन्मनि ।
 जानीर्विदशविरती मुखे स्यात् पारदारिकः ।
 नाभावमधनीजातो हृदये स्यान्महाधन ॥
 पादजातो भवेत्तूरी भुजयोर्दुःखमाजनम् ।
 स्कन्धोर्भोगिनिरती मुखे धर्मरतो धनी ॥
 मूर्ध्नि राजा भवेद्देवि बालानां ज्योती विदुः ॥
 पगेह चन्द्रमा लग्ने ऽ श्रीला स्त्री भवेद्भुवम् ।
 स्त्रीगेह चन्द्रमा लग्ने सुश्रीला च भवेद्भुवम् ॥
 स्त्रीणां हून सदा पुण्य स्ववशः सात् सदा पतिः ॥
 कदय्यश्च भवेन्नित्यं शर्मा हूने विदशवान् ॥
 दशम च पतिर्होनी कदय्य तथा पतिः ॥

End.

अथ राशिनक्षत्रज्ञानोपायः ।

मासराशी दर्शमाद्य तिथिं विचिन्तयन् च ।
 दद्याच्च या तिथिर्यत्र स राशर्नाम सशयः ॥
 मासस्य नाम नक्षत्रं यत्क वद्रा परे दशः ॥
 जातस्य तिथिमादाय नक्षत्रेषु तु तारकाः ।
 वैशाखादर्विशाखादीनि नक्षत्राणि ॥ *

Colophon.

इति कोष्ठीप्रदीपे तृतीयप्रभा समाप्ता ॥ * ॥ श्रीगुरुवे नमः ॥ * ॥ * ॥
 श्रीराम

विवरणम्—पण्डितश्रीश्रीनाथभट्टविरचितकोष्ठीप्रदीपोनाम फलितज्योतिषान्तर्गतनिबन्धविशेषः ।

No 2. कालक्रिया । Kālakriyā Substance, country made white paper, 14 × 6 inches Folia, 7 Lines, 8-9 in a page Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm eaten in parts Verse. Not correct Incomplete

A work on astronomy treating of the action of time, entitled Kālakriyā, incomplete, by Āryabhaṭṭa or Āryabhaṭa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणिपत्यैकमनेकं सत्यदेवतां परं ब्रह्म ।

चार्यभद्रस्त्रीणि गदति गणित कालक्रियां गोलम ॥ १ ॥

वर्गाक्षराणि वर्गेवर्गेवर्गाक्षराणि कात्री य ।

वृद्धिजनवैकखरा खवर्गे वर्गे नवात्यवर्गे वा ॥ २ ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—श्रीमदायभद्रविरचित कालस्य क्रियाभिधीयतिषनिबन्धविशेषः ।

No. 3. गार्गमतमुद्धर्त्तम् । Gargamatamuhūrttam Substance, country-made white paper, 10 x 4 inches Folia, 22 Lines, 10-14 in a page. Character, Nagari Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly worm eaten throughout Verse Not correct Incomplete

A work treating of suitable muhūrttas or hours for journey etc according to the method of Garga, entitled Gargamatamuhūrttas

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ गार्गमतमुद्धर्त्तम् ।

अष्टौ पादा बुधे स्यामव धरणि सुते सम जीवे पदानि

शेषा एकादशाके शशि शनि भगव सांख्यवेदपदानि ।

तस्मिन् काले मुद्धर्त्तं सकलगुणयुतं सर्वकार्याथसिद्धि

नाह पञ्चाङ्गयुद्धिर्न च खचरनले भावितं नर्गमख्यै ॥ १ ॥

तवः प्रभष्टं सुनितारकास्पृष्टमष्टौ प्राची भवेन्निर्मला

पीषद्रत्नाविखीडिनी च धवला दैवै सदा वाञ्छिता ।

नीवारा न तिथीर्नचापि करणं लग्नं च नापेक्ष्यते

इत्या दीवसइत्येकं अथमुखं नूनं करीत्पूर्णताम् (८) ॥ २ ॥

अथ होरा ।

• रवि शुक्रौ बुधशुक्रौ मन्दीजीवधरासुतः ।

सार्द्धादिनादिका होरा गृह्यतेति पुनः पुनः ॥ ३ ॥

गृहविंशति गमनी च शुक्ली
 ज्ञाने बुधः सर्वकार्येषु चन्द्रः ।
 भीमं च युद्धं रवीराजसिवनं
 मन्त्रेषु हीरामितिवाद्योगतः ॥ ४ ॥
 चर्कस्य हीरा तुरगस्य दर्शनं
 सीमं स्त्रिया वा मृगदर्शनञ्च ।
 भीमं च मेषी ज्वलितस्य वज्रं
 बुधे च वाणिज्यसुवारुणञ्च ॥ ५ ॥
 गुरौ विजातो गणिका च कुम्भ
 स्त्रीपुत्रयुक्ता कलशिन पूरणा ।
 सप्तैव काका वृषभाश्च सप्त
 नारीषु बन्ध्याश्च वदन्ति गर्गाः ॥ ६ ॥

End.

नास्ति ।

Colophon.

इति एकीद्विष्टयाकृतियिनिर्णयः ।

विवरणम्—तर्कयोग्यमृगदर्शनरूपणविवरणोऽयं निबन्धः ।

No. 4. गगसंहिता । *Gargasamhitā*. Substance, country-made yellow and white papers, 14 x 6 inches. Folia, 113. Lines, 7-13 in a page. Character, Nāgura. Date, ? Appearance, old, with different hand-writings. Prose and verse. Not correct Complete.

Gargasamhitā is a famous original work, treating of stars, planets, and their motions; etc., by the renowned sage, Garga. In the Notices of Sanskrit MSS., No. 153, by Dr. R. Mitra, we find a work of the same name but treating of different subjects.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

जगदिधात्रे तमसां निवृत्ते
 गोप्त्रे प्रजानां फलसंप्रदात्रे ।
 गन्धे चक्षुषीतसि भावकर्त्रे
 तस्मै नमो धीविधये सर्वत्रे ॥

अथातः संवत्सरनिर्देशं व्याख्यास्यामः । तत्र संवत्सरी नाम सूर्याचन्द्र-
 मसौर्यमण्डलचक्रवर्ती चोदयासमयकावृत्तिवर्तकं निमित्तचक्राद्यादिपुटि-

सर्वसुहृतादीनां पञ्चमासस्यैवविषयवदित्येवमादि प्रकृतस्य भूतभव्यभ-
विषयत्वात्तानिर्वर्त्तकस्य जरायुजागजस्वेदजोहिष्जोपवर्त्तिकस्य चतुर्विधस्य
भूतयामस्य जन्मानिवन्धनकर्मगुणाभिवर्त्तकस्य, श्रौतीश्वर्यानिजाभि-
धानकस्य सांग्रयोगानुगतव्यस्यलक्षणविदितसंवत्सराद्युपोस्थितवर्त्तमाने-
ष्वेवार्थज्ञानधिकृत इत्यधिकारीऽपि संवत्सरः । तथाकौत्तिक-वैदिकाध्या-
निकीर्तनामर्थानां कर्मगणानां सिद्ध्यर्थतिथिनिश्चयसुहृत्करणानाञ्च प्रयोगाः
तत्र संवत्सरपरिवत्सरेदावत्सरानुवत्सरेवत्सराणां पञ्चानां संवत्सराणां लक्षणा-
भिमगमाद्यैः संवत्सरज्ञानमधिकृत्य संवत्सरपरिवत्सरादीनां च सर्वकार्य-
क्रिया संसिद्धिसंयोजनार्थमादावभिमगमनीयो भवति ।

End.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

वाम्निविद्यां प्रत्ययासि ब्रह्मवेदाङ्गमत्तमम् ॥

ध्रुव सुहृत् नन्तु दिवसं पश्यसु च ।

वाम्निमसि पूजित वाम्निविद्याविशारदः ॥

यजमानैः प्रसगानैश्च देवतायतनाश्रयैः ।

• वाम्निर्कैशैव्यवक्ष्येय युता भूमिर्विगर्हिता ॥

उपरा भङ्गुरा क्रूरा ब्रह्मश्रमा शिलाचिता ।

नष्टोदका नष्टबीजा नष्टमारसहोरुहा ॥

रम्या सैकतसङ्गृष्टा रक्तदर्दुरमन्त्रा ।

तैस्किनी सर्वकृष्णामरुपस्य गृहं वसेत् ॥

पञ्चग्यासतताहारं पूजितं सुखावहः ।

सर्वस्वपोषितः क्षाती ब्रह्मचारी समाहितः ॥

दशे याने वने कृत्याः स्वस्था भवन्ति ते ।

क्षणे चतुर्दशीरात्रो निर्जने च चतुर्थे ॥

पञ्चामर्शनं कृशरेणादकेन वा ।

यस्यैवार्णवैव प्रविश्य दधिदग्धयोः ॥

पूरयित्वा पात्राणि चाप्येवा चतुर्थे ।

यः स राजा महाराजा प्रीताः सर्वे सवाहनाः ॥

उपस्थिता महायक्षाः सत्यं सुपूजिताः ।

समजाकृतमितस्य तु यक्षाणां प्रयतः शुचिः ॥

नद्यासटे तापहरे चाकारश्च निवर्त्यते ।

यथाशक्तिश्च रक्षेत एवं सत्यं वदन्ति ताः ॥

इति गर्गेण विहितं खड्गकं ज्ञानसुखम् ।

Colophon. इति श्रीबृहस्पतिर्गणेशसंहितायां ज्योतिःशास्त्रे खचक्रं नामाध्यायः समाप्तश्चायं
ग्रन्थः । ४००

विवरणम्—गणेशसंहिताभिधोज्योतिर्निबन्धोऽयम् ।

No. 5. ग्रहभावप्रकाशाख्यं भुवनदीपकं । *Grahabhāvaprakāśa-khyam alias Bhuvanadīpakam.* Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 2-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

A work treating of Astronomy and Astrology, entitled *Bhuvanabhāvadīpaka* or sometimes called *Grahabhāvaprakāśa*, by *Padmanābha Suri*. The contents of the work are fully mentioned in the introductory verses. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 850, under the name of *Bhūvanadīpikā* or *Bhāvabodhikā*. In his notice, we find some difference in the name of the author also, who is mentioned there as *Brahmaprabhu Suri* instead of *Padmanābha Suri*, while in the Cat. cat. the name is the same with ours. According to Burnell, the name of the author is *Padmanābha*. See Burnell's classified index of *Sanskrit MSS.*, p. 796, No. 4, 209.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

सारम्भतं नमस्कृत्य महः सूर्यतमोपहसम् ।

ग्रहभावप्रकाशेन ज्ञानसन्धील्यते मया ॥ १ ॥

ग्रहाधिपा उच्चनौचि चान्योन्यं मिवश्रवणः ।

राहोर्गृहीक्ष्णोचानि कृत्यंवावतिष्ठति ॥ २ ॥

स्वरूपं ग्रहचक्रस्य वीक्ष्य द्वादशवेश्मसु ।

निर्णयीभीष्टकालस्य यथाज्ञानं विचार्यते ॥ ३ ॥

ग्रही विनष्टो यादृक् स्यात् राजयोगचतुष्टयं ।

लाभादीनां विचारः स्यात्तत्र शांतिस्थितिः फलम् ॥ ४ ॥

गर्भस्य लेममारीर्यं गर्भिण्याः प्रसवी यदा ।

अथत्ययुष्मप्रसवी ये मासा गर्भसम्भवः ॥ ५ ॥

धृता विवाहितामायां विषकन्या यथा भवेत् ।

भावान्तकीग्रही यादृक्विवाहादिविचारणा ॥ ६ ॥

वक्तव्यता विवादस्य सर्वोर्णपदनिर्ययः ।
 निर्ययी नित्यपृच्छासु पयिकस्य समागमी ॥ ७ ॥
 स्वयूयीगी दर्गभङ्गयौरादिस्थानसतकम् ।
 प्रदायकाय्यविज्ञानं मौसतिर्मन्त्रं चयम् ॥ ८ ॥
 लाभादयो दिनेतीने फलं मासस्य लघपात् ।
 द्रेक्षाणादेः फलं सर्व्वं दीवज्ञानं महाहुतम् ॥ ९ ॥
 दिनचर्यां वृपादीनां गर्भेऽस्मिन् किं भविष्यति ।
 षट्त्रिंशदस्मिन् वाराणि शास्त्रे भुवनदीपके ॥ १० ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—यद्भवप्रकाशाभिधौ ज्योतिःशास्त्रोपनिबन्धविशेषोऽस्मिन् पुस्तकेऽसम्पूर्णं वर्तते ।
 एतदाख्यविषयास्तन्व्यान्धे यथाकर्म प्रदर्शिताः स्वयमेव ग्रन्थकृता ॥

No. 6. भुवनदीपकं सव्याख्यानं । Bhuvanadīpakam Savyākhyānam. Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 57, bound like a book. Lines, 5-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Complete.

Another complete copy of the same work with a short explanation under each of the verses.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

सारस्वतं तन्मन्त्रं महः सर्व्वतर्मापहम् ।
 यद्भवप्रकाशिनं ज्ञानमुन्मोष्यते मया ॥

व्याख्या ।

सारस्वत्याः सन्ध्वि सारस्वतं तच्च तन्मन्त्रं तन्मन्त्रं मया ज्ञानमुन्मोष्यते प्रकटीक्रियते, कथं भूतं महः सर्व्वस्यापि तमसोऽन्धकारस्यापहृत्कारकं विनाशकम् । केनेहोन्मोष्यते इत्याह । यद्वेति ॥ यद्वाः सूर्यादयः भावा निपादि-
 राशयः । तेषां प्रकाशनेन प्रकटीकरणेन अथवा यद्वाः सूर्यादयः तेषां बी

भावः कूराकूरादिस्वल्पपक्षत्प्रकाशनं । अस्मिन् ग्रन्थे षट्षिंशत्पञ्चाराणि
वर्त्यन्ते । अतस्तान्येव प्रत्युद्दिशन्ति ।

End.

गच्छन्त्याऽपि तमन्दिरेऽपि तमन्दिरे भिन्नात्वं गृह्यते
पथ्युर्थापि तदीयमन्दिरेण गृह्यते अभिव्याख्यम् ।
सोद्यारभ्यवादिद्वयस्थितितथान्दत्वा भूमीन्द्र ध्रुवान्
भावः वृद्धिभिरककन तनयो द्वाभ्यां सुता खन खम् ॥
यदीन्द्रः शुक्रसोमभ्यां गर्भो वा वाञ्छितः शुभैः ।
तदामो जायते पुनो नाव कात्या विचारणा ॥ ६२ ॥
चन्द्रो लघुपतिर्वापि यदि केन्द्रे शुभान्वितः ।
किं वदन्तो तदा सत्या स्यादसत्या विपर्यय ॥ ६३ ॥
ग्रहभावप्रकाशाय शास्त्रसंतत् प्रकाशितं ।
जगद्भावप्रकाशाय श्रोतृज्ञानमन्त्रिभिः ॥ ६४ ॥

Colophon.

इति श्रीराजानन्दोपकोसमाप्तम् । शुभसन्तु ॥ श्रीः ॥ भवानीश्वराभ्यां नमः ॥

रविः चन्द्रः मङ्गलः बुधः गुरुः शुक्रः शनिः रसाः ६, जन्दाः ८, शराः ५, वेदाः ४, वसाः ८
सागराः ७, गुणाः १ ।

धर्म विघ्ना वारमुक्तः गृह्यादीनां यथाकमात् ।
रविभोग्मसते दूरे समापि युधसोमयोः ॥
गुरुशुक्रावर्तभागं शनिराहोर्न दृश्यते ।
अश्विनीनक्षत्रगणना जन्मनक्षत्रलघुकरौच ॥
चौर्गणिकरोयं तिथि वार समन्वितं ।
नवभिस्तु हरिहाग शेष आचं कुरा (?) ॥ क ॥ क

विषयान्तर्गतपूर्वम् ।

- **No. 7. ग्रहयामलम् ।** Grahayāmala. Substance, country-made yellow paper, 20 x 4 inches. Folia, 44 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Not correct. Incomplete.

A Tāntrika work on the worship of the grahas or planets, etc., entitled Grahayāmala, in the form of a dialogue between Hara

and Pārvaṭī. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 393.

Beginning. नास्ति ।

End. नास्ति ।

Colophon. इति ग्रहयामलं श्रीहरपार्जतोसंवादे वास्तुग्रहद्विजपकरणविवेकः षोडशः पटलः ।

विवरणम्—ग्रहयामलाभिधां ग्रहपूर्वापुनर्यरणादिविषयकः कथितं सुप्रसिद्धसाम्प्रतिकनिबन्ध-
विशेषः ।

No. 8. ग्रहलाघवम् । *Graha-lāghavam.* Substance, country-made] white paper, 11 x 5 inches. Folia, 35. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct. Incomplete.

A compendium of astronomical calculation, entitled *Graha-lāghava*, *Siddhāntarahasya*, composed in 1590 A. D., by Ganeśa Daivajña of Nandigrāma, son of Kesava Daivajña. This is a well-known work generally used in preparing almanacs in our country. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 2932, and also by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 2024.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

ज्योतिःप्रबोधजननी परिशील्य चित्तं

तत्प्रयत्नकर्मचरणैर्गृह्णान्प्रवृत्त्या ।

स्वत्याचरापि च तदंशकृतैरुपायै-

र्व्यक्तौकता जयति केशववाक्श्रुतिश्च ॥ १ ॥

परिभ्रमसमौर्विकेशचापं

दृढगुणहारलसत्सुव्रतबन्धनम् ।

सुफलप्रदमात्तवृद्धं तत्

अरं रामं करणश्च विष्णुरूपम् ॥ २ ॥

यथाप्यकार्षुर्भवः करणानि धीरा-

क्षेत्राण्यकाधनुरपास्य न सिद्धिरस्मात् ।

ज्याचापकर्मरचितं सुलघ्नप्रकारं

कर्तुं यदप्रकरणं स्फुटमुद्यतोऽस्मि ॥ १ ॥

End.

नास्ति ।

Colophon.

इति श्रीसकलागमाचार्यवश्यश्रीकेशवत्तरात्मजगणेशविरचिते यद्वलाघवाब्धे
सिद्धान्तरहस्ये मध्यमाधिकारः ।

विवरणम्—श्रीगणेशदेवविरचितो यद्वलाघवाभिधः सुप्रसिद्धो ज्योतिर्निबन्धः ।

No. 9. सटीकं यद्वलाघवम् । Saṭīkaṁ Grahālāghavam. Substance, country-made colourless paper, 14 × 6 inches. Folia, 73. Lines, 11–13 in a page. Character, Nāgara.¹ Date, *? Appearance, very old, worn out, slightly torn, and writing effaced in parts. Verse and prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains the abovementioned work with a commentary, entitled Grahālāghavavivarana, by Viśvanātha, son of Divākara.

Beginning of the Commentary. श्रीगणेशाय नमः ॥

ज्योतिर्विदगुरुणा गणेशगुरुणा निर्मयं शास्त्रान्बुधं

यज्ञके यद्वलाघवं विवरणं कुर्वेऽस्य सत्प्रीतये ।

• श्रुत्वा शशुसुतं दिवाकरसुतस्तद विप्रनाथः कृतौ

जायज्योतिषगर्व्यगोकुलपरिवार्याय नारायणम् ॥ १ ॥

श्रीमदगुरुणा गणेशगणेशदेवज्ञेन ये यस्याः कृतास्ते तन्नाष्टपुत्रेण ।

शुचिं हव्यमितिर्विदा स्वकृतयद्वलाघवटीकायां श्रीकृष्णेन निबन्धाः ॥

तदयथा—

कृत्वादी लघ्नवृत्तिथ्यादिचिन्तामणिं

सत्सिद्धान्तशिरोमण्युष विवर्तितं खीलावतीव्याकृतिम् ।

श्रीवृन्दावनदीपिकां च विवर्तितं मीढर्ततत्त्वस्य वै

स आह्लादिविनिर्णयं च विवर्तितं हृन्दीर्घवाप्यस्य वै ॥

सुधीरञ्जनतर्जनीयत्वं च

सुलघ्नाष्टनीनिर्णयं श्रील्लिकायाः ।

कचपाशांलयात्मानपूर्व्यान् गवीश्री

गुरुर्ब्रह्मणि निर्व्यासमापन ॥

श्रीमत्कौशिकसुनिष्ठवंशीइरीयो जलधितोरनिकटभनिमन्दिबामनिवासी
सकलभूमन्त्रलपतिपूजितचरणयुगलाश्रीरुद्धो निखिलशास्त्रार्थे प्रवर्त्तो-
ऽष्टादशसिद्धाश्रीपपत्तिकीविदः समग्रवैयाकरणाश्रीरगणितगणितशास्त्र-
विचारसार चतुरीज्योतिर्वित्कुलावतंसः श्रीमत्केशवदेवशास्त्रजश्रीमद्-
गणेशदेवज्ञवर्त्यः सहलाचवार्थ्यं करणं चिकीर्षुलभादी निर्विघ्नेन यत्प्रसमा-
प्तार्थे तत्प्रचारार्थे च आशीर्गमस्त्रियावन्निर्द्वैतशास्त्रमा मंगलानां भूति-
देवता गुरु । गुरुवाक्निर्द्वैतशास्त्रं मङ्गलं प्रसन्नतिलकच्छन्दसा प्रतिबध्नाति
ज्योतिरिति ।

End.

नास्ति ।

Colophon.

इति श्रीदिवाकरदेवशास्त्रजश्रीविश्वनाथदेवज्ञविरचितसहलाचवार्थ्यं मध्यमध्य-
माविकारम्योदाहृतः समाप्तः (११) ॥

विवरणम्—श्रीविश्वनाथदेवज्ञविरचिता सहलाचवटीकाऽसम्पन्ना मूलसंहिताऽत्र विद्यते ।

No. 10. ग्रहालघवटीका । *Grahalāghavaṭīkā*. Substance, country-made white paper, 14 x 5 inches. Folia, 34. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old, but slightly worm-eaten and torn in parts. Prose. Not correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the commentary noticed above.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् पूर्वोन्निखितसहलाचवटीकामात्रमसम्पूर्णं विद्यते ॥

No. 11. ग्रहालघवटीका । *Grahalāghavaṭīkā*. Substance, country-made Kāśmīrī white paper, 16 x 6 inches. Folia, 70. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1836. Appearance, not old. Prose. Not correct. Complete.

A complete copy of the above noticed commentary of the *Grahalāghava*,

End.

पुर्व्वेति पुर्व्वे भास्करादयः प्रौढतराः क्वचित् स्थाने विप्रचारादौ किमपि गृह-
कर्म ह्यादि धनुर्ज्योतिष्ना चक्षुः, तेनैव करणेन सङ्गोन्नतिगर्भलक्षणी यैः
कुम्भत् पर्जन्यस्य एत उर्द्ध्वं गंगे शिखरे अधिरोहति यतस्मैकत्वं इति
कृतं लघुकार्यकसिद्धिनी गृहणकर्माचिता दारिसाधनमित्यादि इत्यादि
यस्ये मया अखिलं सर्वमिदानीन्तनं कर्म धनुर्ज्योतिर्विधिं हित्वा लघु सुगमं
कृतं तस्योपेक्षां सर्वैः मयि किं नाम्नु अपित् यदयस्मात् कारणादहं तच्छा-
स्वतः तेषां भास्करादीनां शास्त्रमवलीनं ब्रह्मधीः अस्मि तच्छास्त्रं विलीक्य
मम बुद्धिविश्रुता अतस्तदुपार्ज्ज्वं मयि नास्तीति । अद्यानन्तरं श्रीकसाह ।
नन्दियाम इति अपरां ते विषये अपरां यस्मिन् दिक् तस्यांता प्रांतः तस्मिन्
विषयेः स्थानं यस्य स यस्मिन् नन्दियाम् केशव आसीतः किंभूतः शिष्या-
दिभिः गाधिसुत कौशिकगोतजः कौशिकः शीतपन्नः सक्तलमच्छास्त्रार्थवित्
सर्वसमीचीनशास्त्रार्थवेत्ता एवंविधः केशवः तस्य मनुः गणेशः • तदंघ्रिपद्म-
भजनात् तच्छरणकुसलमेवनात् किञ्चित् किञ्चिदवशीर्षांशकं ज्ञानलवं
लब्ध्वा प्राप्य इदं चरणं स्पष्टं स्पष्टार्थं एतैः नानाकन्दोभिः विचित्रं अर्थेन
उद्धृतं च एतदकरोत् कृतवानित्यर्थः ।

गोलयामनिवासिना गुरुपदहन्ताजभक्ती रतः

काशीतस्य दिवाकरस्य तनयः श्रीविश्वनाथाभ्ययः ।

तेनेदं गृहलाघवस्य गणितं स्पष्टीकृतं तदुद्धृतं

श्रीर्ष्यं शुद्धमिदं तदा न गणकैः स्थाने मदा धार्यताम् ॥ १ ॥

Colophon.

इति श्रीदैवज्ञाचार्यदिवाकरात्मजविश्वनाथविरचितमिदज्ञानरहस्योदाहरणं
• समाप्तम् ॥ शुभमाप्तम् ॥ • ५ • ० ॥ संवत् १८३६ वर्षे फाल्गुन वदि ७ दिने
लिखितमिदं पुस्तकं राधाकृष्ण गोसामलो मध्ये सुतपाठनाथे शुभं
कल्याणं ॥ • ० • ० गण्यतीत्कर्तृता ॥

विवरणम्—पुस्तकं यस्मिन् पुर्व्वोक्ता गृहलाघवटीका सम्पूर्णा वर्तते ॥

No. 12. गृहलाघवटीका । Grahalaṅghavatikā. Substance,
country-made white paper, 11 x 6 inches. Folia, 70 (of which foll. 36—69
are wanting). Lines, 7—10 in a page. Character, Nāgarī. Date, ?
Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Not
correct. Incomplete.

The first part of this commentary entirely agrees with that of Viśvanātha, while in the latter part it differs from it, and in the colophon also we find the name of a different commentary, attributed to Gaṇeśa Daivajña, the author of the text. So we may infer that this codex contains parts of two different commentaries by two different authors. The first part of Viśvanātha's work occurs first, while at the end, the latter part of a different commentary of the same text, entitled Grahalāghavavivṛiti, by Gaṇeśa Daivajña. In the Cat. Cat., however, the Grahalāghavavivṛiti is attributed to Gaṅgādhara. The disagreement between these MSS. begins just after the end of the first chapter. The second chapter begins as follows :

अथ रविचन्द्रष्टीकरणपञ्चाङ्गानयनाधिकारी व्याख्यायते । तत्र
तावदयहस्पटीकरणाय भुजङ्गानं पदसंज्ञा च नृद्यमन्दीक्षमाह
दीप्तिभीनमिति । त्रिभागाश्चाश्रययादूने यत् किञ्चित् यद्वादिवास
एव दीर्घजः स्यात् । But the second chapter of Viśva-
nātha's work begins thus—अथ रविचन्द्रस्य स्पटीकरणं
पञ्चाङ्गानयनाधिकारी व्याख्या च व्याख्यायते दीप्तिभीन मिति
स्पष्टार्थः । etc.

Colophon. इति श्रीगणेशदेवज्ञविरचितायां यद्गलाघवविहृती पाताभ्यायः समाप्तः ।
समाप्तार्थाय नमः ॥ शुभमस्तु श्रीरम् ॥ क ॥ क ॥ क ॥ ॥

विवरणम्—पुलकेऽस्मिन् विग्रहायकृता यद्गलाघवटीका, श्रीगणेशदेवज्ञविरचिता यद्गलाघव-
विहृत्यभिधा काचिदपरा च टीका विद्यते । तत्र प्रथमं प्रथमनिबन्धस्य प्रथमाध्यायमात्रमपरस्य
चावशिष्टांशो वर्तते ।

No. 13. यद्गलाघवविहृतिः । Grahalāghavavivṛitiḥ. Substance,
country-made white paper, 8 × 4 inches. Folia, 152 (of which foll. 1—73
are wanting). Lines, 5—12 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, old. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the Grahalāghava, by Gaṇeśa Daivajña,
entitled Grahalāghavavivṛiti.*

Beginning. नास्ति ।

End. तेषां चतुर्णां फलानां संकृतिः धनधनवीर्योऽगः कृष्णचतुष्क-
संकृतिर्धनं ४१५१५७ । अतस्तपनास्ते चन्द्री दृश्यः अन्यथा चतुर्णां फलानां
संस्कारे न दृश्यत इति चन्द्रदर्शनं । अथ चक्राय इति ज्ञातव्यः ।

Colophon. इति श्रीगणेशदेवज्ञविरचितायां ग्रहलाघवविठ्ठी पाताध्यायः समाप्तः समाप्त
यायं ग्रन्थः शुभमस्तु श्रीरस्तु ॥ ६ ॥ ६ ॥ ६ ॥ * ॥

विवरणम्—श्रीगणेशदेवज्ञविरचितग्रहलाघवविठ्ठीनामकग्रहलाघवटीकास्वीयं निबन्धः ।

No. 14. ग्रहलाघवम् । *Grahalāghavam.* Substance, country-made white paper, 15 × 5 inches. Folio, 18. Lines, 5-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse and prose. Not correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the work noticed in No. 8.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 15. गोलाध्यायः मिताक्षराभाष्यसहितः । *Golādhyāyaḥ Mitākṣarābhāṣyasahitaḥ.* Substance, country-made white paper, 12 × 7 inches, bound like a book. Folia, 75, (of which foll. 1-8 are wanting). Lines, 6-13 in a page. Character, Nāgara. Date, (1) ? Appearance, old. Prose and verse. Not correct. Complete, (except the first eight folia).

This codex contains the *Golādhyāya* of the *Siddhānta Śiromaṇi* with a short explanatory commentary, entitled *Mitākṣarā*. In *Cat. Cat.*, the commentary is attributed to *Bhāskarācāryya*, the author of the text. Noticed in the Catalogue of the India office library, Nos. 2047-2050, p. 1015-1016.

(1) The date of the composition of the *Siddhānta Śiromaṇi*, as given at the end of the work, is 1072 Saka. The date of *Bhāskarācāryya*'s birth is Saka 1036. He wrote the *Siddhānta Śiromaṇi*, when he was 36 years old, 1036 + 36 = 1072.

Beginning. नास्ति ।

End.

इदानीं सिद्धान्तयथानुक्रममाह ॥

रसगुणपूर्वमहो १०३६ समशक्यपसमये मनोत्पत्तिः ।

रसगुण १६ वर्षेण मया सिद्धान्तशिरोमणीरचितः ॥

इदानीं विद्वज्जनानुनयनादनीहृत्य प्रतिपाद्य तद्वारेणात्मनः प्रागल्भ्यं प्रथयन्नाह ॥

गणितस्कन्धसन्दर्भोऽदर्भदर्भायधीमतः ।

उच्यतेऽनुचितो यन्मे धार्यं तत् क्षम्यतां विदः ॥

गणितस्कन्धस्य सन्दर्भानाम रचनाविशेषः । असौ अदर्भदर्भायधीमत उचितः । मूलप्रदेशोपरि यानि पुण्यानि अदीर्घाणि दर्भपत्राणि यत् असौ अदर्भदर्भसत्यायं यथा तीक्ष्णं तथा यस्य मतिस्तीक्ष्णा अभ्यस्यमपि प्रमेयं भित्वाऽन्तःप्रविशति । ग्राह्याविधेयं गणितस्कन्धः प्रबन्ध उचितः । अनुचितो मे तथापि कृतः । तद्वार्थं हे विद्वज्जना गणकास्त क्षम्यतां । इदानीमाद्य-द्वयव्यापाराधं परिहरन्नाह ॥

ये ह्यज्ञा लघवोऽपि ये च गणका ब्रह्मज्ञलिर्वच्मि तान्

क्षम्यन्मम तैर्मया यदधुना पूर्वोक्तियो दूषिताः ॥

कर्तव्ये स्फुटवासना प्रकथने पूर्वोक्तिविज्ञासिनां

तत्तद्वृथामकरेण नितरां नास्ति प्रतीतिर्यतः ॥

आसीत् समकुलाचलाश्रितपुरे निःशेषविद्यानिधिः

साधूनामवधिर्महेश्वरकृती देवश्चक्रवर्त्तमानविः ।

तज्जसश्चरणारविन्दयुगलप्राप्तप्रसादः सुधी-

सुग्रीवो धकरं विदग्धगणकप्रतीतिप्रदं स्फुटम् ॥

एतद्व्यक्तसदुक्तियुक्तिसवले ह्यज्ञाविगम्यं विदां

सिद्धान्तयथानं कुबुद्धिमयं चक्रे कविर्भास्करः ॥

प्रश्नान्मून् प्रपठती गणकस्य गोल

स्त्रन्धोऽज्ञसत्-सरल्युक्तिशतप्रबालैः ।

प्रश्नोत्तरार्थपरिबिम्बनवारिसिक्त-

मूलामलीममलता संसृपेति हृदिम् ॥

केचिदिदं पठिष्यन्ति प्रश्नाभ्यां यच्च केवलम् ।

तदर्थं लिखिता च प्रश्नाः प्राशुहिता अपि ॥

Colophon. इति मङ्गवरीपाध्यायसुतभास्कराचार्यविरचिते सिद्धान्तशिरोमणौ भवासना-
भाष्ये मितान्तरे गीलाध्यायः समाप्तः ॥ अत्र गीले द्यन्यसंख्या २१०० ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् सिद्धान्तशिरोमण्यन्तर्गतगीलाध्यायः संभाष्यो वर्तते ॥

No. 16. गोलाधिकारः । Golādhikārah. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 22. Lines, 5-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, rather old, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

A work treating of the Gola or spheric in Āryā metre, entitled Golādhikāra, by Āryya Bhaṭṭa. The codex under notice has neither a beginning nor an end, but only a few folia on the eclipse of the moon.

Beginning. नास्ति ।

End. नास्ति ।

Colophon. इत्याख्यमहाख्य मङ्गसिद्धान्ते गोलाध्यायाधिकारश्चतुर्दशः ।

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् श्रीमद्व्याख्यमङ्गलस्य गोलाध्यायस्य कति खण्डितानि पत्राणि सन्ति ।

No. 17. जयविनोदसारणी । Jayavinodasāraṇī. Substance, foolscap paper, 14 × 8 inches, bound in the form of a book. Folia, 19. Lines, 15-35 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Mathematical figures. Incomplete.

A table to calculate lunar days, etc., in order to prepare an almanac, entitled Jayavinodasāraṇī or a table prepared under the auspices of Mahārāja Jayasimha of Jayapur. This codex contains tables for the calculation of Tithis, Nakṣatras and Yogas only. Anonymous.

No. 18. वर्षतन्त्रम् वा वर्षफलम् । Varṣatan traṃ or Varṣaphalaṃ. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 36. Lines, 7-8 in a page. Character. Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Incomplete.

An astrological work for the preparation of horoscopes, entitled Varṣatantra or Varṣaphalā, by Nīlakaṇṭha, the famous author of the Tājika. It is in fact an extract of his Tājika made at the request of one Śiva, who is qualified with only the epithet *vidvāt*, the learned.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

स्वस्वाभिलाषं न हि लब्धमीशा
निर्विघ्नमीशानमुखाः सुरीषाः ।
विना प्रसादं किल यस्य भीमि
तं दुर्द्विराजं नतितामहेती ॥ १ ॥
जातकीदित दशाफलं यतः
स्थूलकालफलदं स्फुटं वृषाम् ।
तत न स्फुरति दैवविश्रुति
सदनुवेद्यफलमादिताजिकात् ॥ २ ॥
गताः समाः पादयुताः
प्रकृति रश्मि समानायात् ।
खवेदाप्तघटोयुक्ता
जन्मवारादि संयुताः ॥ ३ ॥
अथ प्रवेशे वारादि समं
तटे (?) विनिर्दिशेत्
शिव ११श्रीः स्वस्वाङ्गी दु १२०
लषाब्धः खाप्रि १० शेषितः ॥ ४ ॥

End. नास्ति ।

Colophon. इति भावस्य यद्वफलम् ।

At the end of each chapter occur verses to the following effect.

गमन्यभूषणं गन्धितविश्विनामन्वितात्सुती
 ऽनन्तीनन्मतिर्ध्वान् खलमतभ्यस्ये जगुःपद्धतिम् ।
 तत् सुगुः खलु नीलकण्ठ विनुधीविहङ्गिवागुन्नवा
 भावस्य यद्वपसदीष्टासुखतागुक्तं फलं सीधभात् ॥

विवरणम् — श्रीनीलकण्ठकृतजन्मपद्धतिविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 19. जातककर्मपद्धतिः । Yātakakarmapaddhatiḥ. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 17. Lines, 3-7 in a page. Character, Nagara. Date, 1737 Śaka. Appearance, not old. Verse. Generally correct. Complete.

A manual for preparing horoscopes, and foretelling the fate of a person by it, entitled 'Jātakarmapaddhati or Śrīpatipaddhati, complete in eight chapters, by Śrīpati Bhaṭṭa. Noticed in Dr. R. Mitra's Bikanēr Catalogue, No. 733, p. 338.

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः ॥

नला तां युतिदेवतां विसमयज्ञानीकृतेः कारणं
 तत् पादान्बुद्धप्रसादविकसवीधो नुषः श्रीपतिः ।
 शिष्यप्रार्थनया विचार्य सकलान् क्षीरागमार्गान् सुकु-
 र्वर्त्य जातककर्मपद्धतिमहं क्षीराविदा प्रीतये ॥ १ ॥
 ज्ञेयोऽयं प्रथमं हि जन्मसमयम्हायादियन्तैः स्फुटं
 तत्कालप्रभवविलप्रसङ्गिताः कार्यास्तस्य यद्वाः ।
 सिद्धान्तोक्तपरिस्फुटोपकरणैस्ते चासङ्गत् कर्मणा
 भावाः खेटदृश्यो बलानि च ततस्तेषां विधिन्यानि यद् ॥ २ ॥
 मध्याह्नाद्युत्तरीय एव विवरे कालः स सक्तीगतः
 सीऽप्यधोपि परिच्युतीरविनिशालभ्यान्तरे श्रीकृतः
 मध्याह्नात् पतिते तु वासरगते स्यात् प्राक्कपालेन तं ।
 यातेऽप्युदलोमिने पुनरिदं प्रत्यक्कपाले भवेत् ॥ ३ ॥
 रात्रेः शेषे गते वा भवति हि समये जन्म चैतद्वटीभिः
 संयुक्ते वासरार्धे खलु नतचटिकाः प्राक् प्रतीच्योनवैयुः ।

संख्यायेति लगटे क्कुटसन्निगुरतः स्त्रीदरेरिटकासा-
नघं कुर्व्यान् सवङ्कं तदपि सुगणकैरक्तनघं निदत्तम् ॥ ४ ॥

End.

स्त्रीचामूर्तं जातके यच पुं-
ज्जपाश्चन्द्रादीव्यं योगात् प्रकल्प्यं ।
योगात् तां यत् पुंभं वायुभं वा
तद्विशेषं कल्पयेत् स्त्रेष्टवीर्यान् ॥ ८ ॥
नेर्ष्याणि काये गदिताय योगाः
स्थितिं तेषामिह भावदृष्ट्या ।
विज्ञाय भीमान् यद्वियोगजातं
निशेषमस्मिन् परिकल्पयेच्च ॥ ९ ॥
कण्टकादि परिभाषयानया
प्रीक्तया संकल्पभावजातयः ।
जातकीदितफलस्य निश्चितं
प्रत्ययो भवति भीमतामिह ॥ १० ॥
इति जातककर्त्तृपद्धतिं
गुरुपादाज्जगत्प्रसादतः ।
वरं शिष्यजनप्रवीणमी
कृतवान् श्रीपतिरयमाश्रमीः ॥ ११ ॥
अध्यायानामष्टके हस्तसंख्या
संजाता स्यात् षट्त्रिचन्द्रप्रमाणा ।
प्रीक्तानुष्टुप्छन्दसा हस्तसंख्या
ह्योक्तेनैकेनाश्रया बहिःश्रया २०१॥१२
न वेत्ति यो जातककर्त्तृपद्धतिं
तद्वज्रहस्तिसहस्रभवनपि यद्वान् ।
यात्राविवाहादिषु काकसूचकी
श्रीयैव शल्यः खलु तत्स्वहृदपङ्क्तं ॥ १३ ॥

Colophon.

इति श्रीश्रीपतिभट्टविरचितायां जातककर्त्तृपद्धतौ प्रकीर्णकाध्यायीऽष्टमः ।
श्रीरस्तु

नगाग्निगच्छन्द्रे
मार्गक्यादिके तिथौ ।

पहति जगुषी व्यासः

सदानन्दी बिलेख वै ॥

गुह्यमस्तु । श्रीश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीश्री ।

विवरणम्— श्रीश्रीपतिभट्टविरचितजातककर्मपद्धतिनामक जन्मपत्रिकाविशेषाक्षीपयोगिनिबन्ध-
विशेषः ॥

No. 20. जातकपत्रिकाविवरणम् ।

Jātakapatrikāvivaraṇam.

Substance, country-made colourless paper, 14 x 6 inches. Folia, 41 (of which fol. 3 is wanting). Lines, 10-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Incomplete.

A manual containing directions for the preparation of horoscopes, entitled Jātakapatrikāvivaraṇam, by Vāmaṇa. The subjects treated of in this work are enumerated in the introductory verses.

Beginning. श्रीं नमोगणेशाय ॥

प्रथम्य विश्वजननीं विपुलां सर्वसिद्धिदाम् ।

वक्ष्मि सयुक्ति युगज्जन्मपत्रिका + + + + ॥ १ ॥

ज्ञात्वादौ जन्मसमर्थं तत्कालात्कालिकान् यद्वा ।

पथाज्ञात्वा जन्मलघ्नमिति स्पष्टं च साधयेत् ॥ २ ॥

मानं + + + + सार्थं नतमुत्तमैव च ।

भावचक्रे भावगतान् यद्वा न् सञ्चितयेदथ ॥ ३ ॥

सप्तवर्जं सप्तधर्मां यद्वायामुच्यते च ।

दृष्टकष्टविचारोऽथ विचारोरित्भङ्गयोः ॥ ४ ॥

आयुर्हायस्ततः सांध्येऽष्टकवर्गोऽसप्तमाम् ।

दशाक्षरीन्दशायाः क्रमः फलदशाक्रमः ॥ ५ ॥

गुह्यकष्टदशायां विचारं चिन्तयेत् ततः ।

भावस्थानां लीकयोगाद्भावानां चिन्तयेत्फलम् ॥ ६ ॥

एतन् सर्वं परिज्ञाय पट्टे लिख्या च पत्रिका ।

तत्रादौ जन्मसमर्थं परिज्ञानमिच्छीत्येते ॥ ७ ॥

End.

मालि ।

Colophon. इति गुह्यदशा उक्तीर्वा । इति शनिदशा उक्तीर्वा &c. &c

विवरणम् । जन्मपरविचारविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 21. जातकावली । Jātakāvalī. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 9. Lines, 2-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Verse. Not correct. Incomplete.

A treatise on horoscopy, entitled Jātakāvalī. Anonymous.

Beginning. योगजेशाय नमः ।

अथ प्रसूतिकाध्यायः ।

मीने मेषे द्वयोः प्रीक्षा चत्वारो हस्तकुम्भयोः ।

मकरे मिथुने तिस्रः सप्त हस्तिककर्कटे ॥ १ ॥

तुल्य कार्मुककन्यायां मृतिका पञ्च विद्यन्ते ।

सिंहं चैव भवेत् शीणि जन्मकाले विर्लोक्येत् ॥ २ ॥

End. नास्ति ।

Colophon. इति राज्ञ्ययोगः ।

विवरणम् । अयमपि निबन्धो जन्मः कालौ मल्लद्यादिविचारविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 22. जातकाभरणम् । Jātakābharanam. Substance, country-made colourless paper, 12 × 4 inches. Folia, 105. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

A work containing a dissertation on the future prospects of children from the astral conjunctions at their natal hour, entitled Jātakābharana, by Śrīdhruṇḍirāja. Noticed in the India Office

Catalogue, No. 3075, p. 1037 B. Also in die Handschriften-verzeichniss der Königlichen Bibliothek, No. 866 (Chambers 280), p. 259. See also Dr. R. Mitra's Bikaner Catalogue, No. 643, p. 299.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीविपरीतये नमः ॥

श्रीदे सदाहिं हृदयारविन्दे

पादारविन्दे परमस्य बन्दे ।

मन्दोपि यस्य आरणेन सद्यो

गौराङ्गवन्दोपमतां समेति ॥ १ ॥

उदारधौमन्दरभूधरेण

प्रमथ्य ह्रीर, गमसिन्धुराजम् ।

श्रीदुःखिराजः कुरुते किलाप्या

मार्त्यासपथ्याममलीतिवद्वैः ॥ २ ॥

ज्ञानराजगुरुपादपङ्कजं

मानसे खलु विचिन्त्य भक्तितः ।

जातकाभरणनाम जायकं

जातकज्ञसुखदे विधीयते ॥ ३ ॥

शास्त्रीतां यो जन्मपर्वी करोति

मानायन्यालोकनात् तस्य चित्तम् ।

अत्युद्दिष्टं स्यात् ततो जातकेऽस्मिन्

कुर्वे व्यक्तां जातकोक्तिं च सर्व्वाम् ॥ ४ ॥

विचित्रपत्रोकरणादराणां

अमं विमानुक्तविलेखनार्थं ।

समर्थमंतत् प्रकटार्थमवा-

त्यर्थं ततो नाम यथार्थमस्य ॥ ५ ॥

सुन्दरकलाश्रीवचनान्वितानि

पद्यानि चापि समुदाह्रियन्ते ।

ताम्बू व पत्नीकरणप्रवीणाः

त्रेयस्कराचि प्रथमं लिखन्तु ॥ ६ ॥

शुद्धामखल संप्रसारकलनेमौलीखलान्दीलने

नेंबीन्दीलनलीलनेरविरलश्रीकर्णतालकलनेः ।

दानालिप्तिमितैर्विलासरचितैरुद्दामनीपार्ष्णितै

+ + मंदभरः करोन्मदनी वः त्रैयसि कल्पताम् ॥ ७ ॥

According to Sanskrit Astronomy the years are divided into groups of sixty, each year having a peculiar name of its own, such as *Prabhāva*, *Vibhāva*, *Śukla*, etc. This work treats first of all of the effects of birth in each of these years, such as—

सम्बत्सरफलम् ।

सर्व्वबलु परिसंयद्भिरतः
 पुत्रसन्ततिरतीव सन्धतिः ।
 सर्व्वभोगयुतदीर्घजीवितो
 जायते प्रभवसम्भवः पुमान् ॥
 सत्पुत्रभोक्ता प्रियदर्शनश्च
 बलाधिशाली चतुरः कलाज्ञः ।
 राजा भवेदात्मकुलं सुशीलं
 विद्वान् मनुष्यं विभवाब्जजन्मा ॥
 सदा सङ्घर्षोचितसमुदारः (?)
 सैपुत्रदारोविभवैः समतः ।
 सङ्गायविद्याविनयोपपन्नो
 नूनं पुमान् युक्तसमुद्भवः स्यात् ॥
 दातासुतानन्दयुतोऽतिकालः
 सत्येन नित्यं सङ्घितोगुणो स्यात् ।
 दण्डश्च धूर्तः परकायिकर्ता
 प्रमोदजन्मा मनुजोऽभिमानो ॥

Afterwards the effects of birth in each of the *Ayanas* and *Ritus* are shown respectively, thus—

शश्वत्प्रसन्नो जनुमनुकान्ता —
 सन्तोषयुक्तोऽतितरां चिरायुः ।
 नरः सदाचारपरोऽत्युदारो
 धीरश्च साम्यायनजातजन्मा ॥ &c

Then the effects caused by a month are thus mentioned—

सत्कर्म्मविद्याविनयोपपन्नो
 भोगो नरः स्यान्मधुराज्ञभोक्ता ।
 सत्पात्रनिष्ठाशुरतश्च सन्तो
 धैवीह्रस्वस्यापि विशिष्यसन्तः ॥

सुखचर्यः पुण्यगुणानुशाली
 पुमान् बलीयान् हिजद्वभक्तः ।
 कामी चिरायुर्जनयानशीलः
 स्यान्माधवे बान्धवसीत्युक्तः ॥
 संभावितसखलचित्तवृत्ति
 विदेशवासामिदृशिय तीव्रः ।
 विचित्रवृत्तिः खलु दीर्घसूतो
 व्यतीहवः श्रेष्ठतरी नरः स्यात् ॥
 बहुव्ययीऽनल्पवेचोविलासः
 प्रमादशीलो रुच्यत्सल्य ।
 सदाप्रिमान्यः शुभकर्मकृत् स्या-
 दावाङ्मनी गाढदृढाभिमानः ॥
 पुत्रे च पौत्रे च कलत्रमित्रैः
 सुखी च तार्तस्य निर्देशकर्ता ।
 लोकप्रसिद्धः कफवान् वदान्धी
 यः श्रावणे पुण्यगुणैः प्रपन्नः ॥
 श्रीमान् भवेत् स्त्रीषुकलवरय
 दाता च कान्तासुतजातसौख्यः ।
 सुखे च दुःखे विक्रतो हि सखी
 भट्टीभवेद्वाद्रूपदामजन्मा ॥
 विद्वान् धनी राजकुलप्रियय
 सत्काव्यकर्ता बहुभृत्ययुक्तः ।
 दाता गुणज्ञो बहुभृत्यसम्पत्
 स्यादाग्निनेऽन्नादिसमृद्धिभाजो ॥
 सत्कर्मकर्ता बहुवाग्विलासो
 धनी लसत्मङ्गुचितालकय ।
 कामं सकामः क्रयविक्रयार्थी
 सत्कृत्यकृत् कार्तिकजातजन्मा ॥
 सत्पौर्ययाचार्निरतः सुशीलः
 कलाकलापे कुशलो विलासो ।
 परीपकर्ता हस्तसाधुमार्गी
 मार्गीहवीवै विभवेः समतः ॥

परीपकारी पिटवित्तौनः
 कटार्जितार्थव्ययकविधिमः ।
 सुगुप्तमन्त्रः कृतशास्त्रयनः ।
 पौर्वे विशेवात् पुनर्वः कृतशक्तः ॥
 सम्प्रत्यविद्वैदिकसाधुयोगी
 योगीकविद्याभ्यसनागुरुकः ।
 बुद्धेर्विशेषाग्निहतासिद्धी
 माधोग्नवः स्यादनघो मनुष्यः ॥
 परीपकारी कुशलो दयान-
 वलान्वितः कीमलकायशाली ।
 विलासिनी केलिविलासशीलो
 यः फाल्गुने फल्गुवर्षे विलासः ॥

Then the action of a fortnight and that of each of the lunar days are similarly mentioned. One born in full moon becomes—

चन्द्रचिरायुः सुतरां सुशीलः
 श्रोत्रवान् कीमलकायकान्तिः ।
 सदासदानन्दविनीतकालः
 वैजयन्तकालस्तु वल्लभपथः ॥

The characteristic of one born in Pratipat is thus given—

वज्रजनपरिवारशक्तविद्याविवेकी
 कलकमणिविभूषावेशशाली सुशीलः ।
 अति सुललितकान्तिर्भूमिपालातवित्तः
 प्रतिपदि यदि मृतिर्जायते यस्य जन्तोः ॥

So on. After this the effects of the Vāras (days) are thus mentioned—

शूरोऽत्यर्कशी विजयो रणाय
 श्यामारुचः पितृचयप्रकीपः ।
 दाता महीत्साह्वयतो सङ्कीर्णः
 दिने दिनेशस्य भवेन्मनुष्यः ॥
 प्राज्ञः प्रज्ञानः प्रियवाग्बिधिमः
 शक्रहरेन्द्राश्चरन्तिवर्त्तः ॥

सुखे च दुःखे च समस्तभावा
 वारे नरः प्रीतिकरस्य जातः ॥
 वक्रोक्तिरत्यन्तरणप्रियः स्या
 धरन्दमन्त्रो च धरोपजोषी ।
 सत्त्वान्वितस्त्रीव्रतरस्वभावा
 दिने भवेद्भाऽवनिगन्धनस्य ॥
 सद्रूपशाली मृदुवाग्मिलासः
 योमान् कलाकौशल्यतासमेतः ।
 वचिक्त्रियायां हि भवेदभिज्ञः
 प्राज्ञो गुणक्रीडदिनीह्रवो यः ॥
 विद्वान् धनो सर्वगुणोपपन्नी
 मनोरमः आपतिलम्बकालः ।
 आचार्यवर्धय्य जनप्रियः स्या-
 दारं सुधार्यस्य नरस्य जन्म ॥
 मुशीलसंकुचितकेशपाशः
 प्रसन्नवेशो मतिमान् विशेषात् ।
 युक्ताम्बर प्रीतिधरो नरः स्या-
 त्सन्मार्गो भार्गववारजातः,
 अकालसंप्राप्तजराप्रवृत्ति-
 र्वलीज्झितो दुर्वलदृढमष्टिः ।
 तमोगुणकौर्व्यचयासुभृतः
 शनेर्दिने जातजनुर्मेनुष्यः ॥

Then the effects of the Stars, Yogas, and Karanas are similarly mentioned. Thus the work is a most interesting one. It discusses all important matters in easy Sanskrit, so that one going through it can easily prepare Janmapatris or Horoscopes.

End. मासि ।

Colophon. इति ज्ञानकाभरणे नटजातकाध्यायः ।

विवरणम्—श्रीद्विष्टिराजविरचितजातकाभरणाभिधः सुप्रसिद्धजातकविषयकोनिबन्धोऽयम् ।

No. 23. जातकाभरणम् । Jātakābharapam. Substance, country-made white paper, 12 x 4 inches, bound like a book. Folia, 124, (of which foll. 1—6 are wanting). Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work having neither a beginning nor an end.

विशरणकृतप्रश्नम् ।

No. 24. जातकषट्प्रक्रमणिका । Jātakaṣaṭprakramanikā. Substance, country-made white (Kāśmīrī) paper, 12 x 5 inches. Folia, 5. Lines, 3—9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten, and torn in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

An elementary treatise on horoscopy for beginners, entitled Jātakaṣaṭprakramanikā. Anonymous.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ।

लग्नस्थितीदिनकरः कुरुतेऽङ्गपीडां

पृथ्वीसुतीवितनुने रुधिरप्रकोपम् ।

कायासुतः प्रकुरुते बहुदुःखभाजं

जीवेन्दुभार्गवबुधाः सुखकान्तदाः स्युः ॥ १ ॥

दुःखावहा धनविनाशकराः प्रदिष्टा

वित्तस्थिता रविशनेश्वरस्मिपुषाः ।

चन्द्रीबुधः सुरगुरुर्भृगुगन्धर्वा वा

नानाविधं धनचयं कुरुते धनस्थः ॥ २ ॥

भानुः करोति नीरुजं रजनौकरोऽति-

कीर्णान्वितं क्षितिसुतः प्रचुरप्रभावम् ।

सिद्धिर्बुधः सुधिवर्णं सुविनीतवैवं

स्त्रीणां प्रियं गुरुकवी रविजसूतीये ॥ ३ ॥

आदित्य भीमशंभयः सुरवर्जिताङ्गं
 कर्त्यन्ति जन्मनि नरं सुचिरं चतुर्थं ।
 सीमीबुधः सुरगुरुर्भृगुदेवजातः
 सौख्यं धियं नरपतिं यशसः प्रवर्तितम् ॥ ४ ॥

End. नास्ति ।

Colophon. इति नरजातकं । इति जन्मचन्द्र + + लीकनम् ।

विवरणम्—अयमपि जातकविषयको निबन्धः ।

No. 25. जातकोदाहरणम् । Jātakodāharanām. Substance, country-made colourless paper, • 12 × 5 inches, bound like a book. Folia, 70. Lines, 5-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaivāt 1712 ; Śaka 1577. Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Prose and verse. Not correct. Complete.

A commentary with illustrations on Śrīpati's Jātakapaddhati, entitled Jātakodāharanā, by Kṛiṣṇa Daivajña, son of Śrīvallabha Daivajña. The codex contains also passages of the text along with their commentary.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

नत्वा तां श्रुतिदेवतां त्रिसमयज्ञानीकृतेः कारणं

तत् पादान्बुद्धं प्रसादविकसद्भीषी बुधः श्रीपतिः ।

शिष्यप्रार्थनया विचार्य सकलान् हीरागमार्थान् मुह-

र्वत्ये जातककर्मपद्धतिमहं हीराविदां प्रीतयं ॥

व्याख्या—

अहं श्रीपतिः श्रीपतिभट्टनामा हिजः शिष्यप्रार्थनया जातककर्मपद्धतिं वत्ये । जातस्वेदं जातकं । जातस्य बालकस्य जन्मानुराजितसदसत्कर्म अनित्यमायुभक्षणनिरूपकं शास्त्रं जातकमित्युच्यते । जातकशास्त्रे यानि कर्माणि गणितक्रियाक्तेषां पद्धतिं मार्गं क्रमेण निरूपयमित्यर्थः । त्विह नत्वा सकलान् हीरागमार्थान् मुहूर्तारम्भारं विचार्य । हीरा जातक-

भाष्य । तदुक्तं सांगवल्या । हीरेतिशास्त्रसंज्ञा लघस्य तथा राशेयेति ।
 हीराजातकशास्त्रं तद्रूपा आगमा मूलग्रन्थात्मानं मुहूर्त्विचार्य किं सन्
 किमसत् किं बहुमतं किं स्वल्पमतं किं भाव्योक्तं किं निर्धनमनुक्तमिति पुनः
 पुनर्विचार्य युक्तियुक्तमर्थमक्रीकृत्य जातककर्त्तृपद्धतिं वक्ष्ये इत्यर्थः । किमर्थं
 हीराविदां जातकशास्त्रज्ञानं प्रीतये । पुनः किं कृत्वा तां प्रसिद्धां श्रुति-
 देवतां नत्वा । अतः श्रद्धालोषां देवतामधिष्ठात्री सरस्वतीं तामित्यर्थः ।
 यथा श्रुतयोर्वेदा स्तत्र या देवतामन्वित्वेन प्रतिपाद्या परमेश्वररूपा तामित्यर्थः ।
 कथं भूतां श्रुतिदेवतां त्रिसमयज्ञानीदगतः कारणं यथायां समयानां भूत-
 भविष्यवर्त्तमानानां त्रिसमयानां लक्षणया तत्तत्कालीनवस्तूनां यज्ञज्ञानं
 तस्य या उदगतिरूपमिति तस्याः कारणं । यस्याः श्रुतिदेवतायाः प्रसादनं
 चिकित्सदर्शित्वं भवतीत्यर्थः । कथं भूतोऽहं तत्पादाम्बुद्वयप्रसादविक-
 सवोधिः । तस्याः श्रुतिदेवतायाश्चरणकमलप्रसादनं विकसनवोधिः ज्ञानं यस्य
 स तथोक्तः । पुनः ५४ भूतोऽहं बुध् पण्डितः । अथात्र कर्त्तव्यं संक्षेपतः
 ब्राह्मणविक्रीकृतेन प्रतिजानोते ॥

End.

अथ ग्रन्थसमाप्तिं वैतालोग्येनाह—

इति जातककर्त्तृपद्धतिं गुरुपादाजयुगप्रसादतः ।

वरशिष्यजनप्रबोधिनीं कृतवान् श्रीपतिरयजायणीः ॥

व्याख्या—

अयजेषु ब्राह्मणेषु अयणीः श्रेष्ठः श्रीपतिराचार्यः गुरुपादाजयुगप्रसादतः
 जातककर्त्तृपद्धतिं इति कृतवान् । कौटुर्गी जातककर्त्तृपद्धतिं वरशिष्यजन
 प्रबोधिनीं वरः श्रेष्ठो यः शिष्यजनसंघं प्रबोधयितुं शीलमस्या अस्तीति । अथ
 ग्रन्थलीकर्थज्ञानार्थं तथा प्रलेपज्ञानार्थं च ग्रन्थसंख्यां जालित्याह—

अध्यायानामष्टके वृत्तसंख्या

संज्ञातास्यां षट् चिचन्द्रप्रमाणं ।

प्रोक्तानुष्टुप् चन्द्रसा ग्रन्थसंख्या

श्रीकेनैकेनाख्या हि विज्ञेया ॥

व्याख्या—

षट् चिचन्द्रप्रमाणा षट्चिचन्द्रविधौ इति १९६ प्रमाणं यस्मात्साहस्री प्रोक्ता
 अनुष्टुपचन्द्रसा तु एकैकं श्रीकेनाख्या विज्ञेया ग्रन्थसंख्या प्रोक्ता एतदुक्तं

भवति यानि व्रतानि निवृत्तानि तानि षट् विंशदधिकं व्रतमेव ११६ ।
यदातु द्वाविंशद्वराणामकः श्लोकः क्रियते इति संख्या गणना क्रियते
तदातु शतव्यसंख्य श्लोकाधिकं भवतीति ।

Colophon.

इति श्रीवृद्धभट्टदेवज्ञानश्रीलक्षणदेवज्ञविरचिते श्रीपतिभट्टीयज्ञातकपञ्चमुदा-
हरणं षट्मोऽध्यायः । सं १७१९ शके १५७७ यावण शुक्ल ७ रवौ आश्विणि
राजप्रासादेन ॥ श्रीरम्भु । शुभमस्तु ॥

विवरणम्—निबन्धोऽयं श्रीवृद्धभट्टदेवज्ञानश्रीलक्षणदेवज्ञविरचितज्ञातककर्मपञ्चमुदाहरणाभिधः
श्रीपतिभट्टकृतज्ञातककर्मपद्धतिटीकारूपः ।

No. 26. जीवप्रकाशोदाहरणम् । Jivaprakāśodāharaṇam. Sub-
stance, country-made white paper, 10 × 7 inches, bound in the form of a
book. Folia, 35. Lines, 6-14 in a page. Character, Nāgari. Date, ?
Appearance, very old, slightly torn and worm-eaten throughout. Prose.
Not correct. Complete.

A commentary on the Jivaprakāśa, an astrological work, by the
author of the text. But as the text is not in hand, the name of the
author cannot be found. Passages are quoted from the work of one
Jivaśarman by Varāhamihira, Keśava, etc. It would not be, therefore,
too much to think that this Jivaśarman is probably the author of
the Jivaprakāśa and its commentary.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

अथोदाहरणं जीव प्रकाशस्य प्रतन्वते ।

इदं समाप्तिं गयतां श्रीवृत्सिंहः स्वराट् प्रभुः ॥

प्रारिखितयन्त्रस्य निर्बिम्बपरिसमाप्तिकामनया विशिष्टशिष्टाचारपरम्पराप्राप्तं
नमस्कारस्तवनामकं मङ्गलं शिष्यशिष्याये निबध्योत्तराङ्गेन सप्रयोजनं
स्वचिकीर्षितं प्रतिजानीते ॥ श्रीमङ्गलश्रीवृत्सिंहमिति ।

End.

शनी सप्तदशा राशी सायतासु ४।० शुक्लस्य मूर्धोदयः तदेतदाह ॥ तत्तद-
यहाकर्त्तव्यतुल्यकं वेदिति ॥ ११ ॥ एवं पूज्याकपणिनीदयसाधने बुधस्याध्वेन
विकसितत्वात् सप्तमीनां सप्तभवाच्चेति दिक् ॥

Colophon. इति स्वकृतजीवप्रकाशीदाहरी नवमप्रपद्यः ॥ ६ ॥ श्रीरामाय लणाय
गोविन्दाय नमोनमः ॥

विवरणम्—जीवप्रकाशाभिधजातकनिबन्धविशेषटीकाद्वयोऽयं निबन्धः ।

No. 27. बालबोधः । Bālabodhaḥ. Substance, country-made colourless paper, 10×4 inches. Folia, 32. Lines, 2-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1709. Appearance, very old, and worn out. Verse. Not correct. Complete.

An elementary treatise on Astrology determining auspicious as well as inauspicious days, etc., for the performance of religious and domestic works, entitled Bālabodha, by Muñjāditya, & Brāhmaṇa. Noticed in the Catalogue of Sanskrit MSS. in the University Library, Leipsic, No. 1035, p. 318.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

विश्वेश्वरं नमस्कृत्य (a) देवैर् चैव सरस्वतीम् ।
गुरुच देवतानाञ्च प्रसादाद्भूतीमया ॥ १ ॥
नानाशास्त्रात् समुद्धृत्य क्रियते बालबोधकं ।
सुस्त्रादित्येन विप्रेण शिष्यार्थे सारसंग्रहः ॥ २ ॥
विदुषां ब्राह्मणानाञ्च गणकानां तथैव च ।
एतेषां कार्यसिद्ध्यर्थं बालबोधश्च विस्तरेत् ॥ ३ ॥
सद्यश्चलपर्यन्तं असाचलमङ्गीमिमाम् ।
विततीबालबोधीऽयं सुस्त्रादित्येन कारयत् ॥

End. अथ त्रिपुष्करं बह्ये सद्यः प्रलयकारकम् ।
पूर्वसागरपर्यन्तं पश्चिमीदधिसंयुतम् ।
ल्लयता क्रमते नित्यं स मां पातु दिनेश्वरम् (?) ॥

Colophon. श्रीसुस्त्रादित्येन विरचितं ज्योतिःपु बालबोधकं समाप्तम् ॥ सन्वत् १७०८ शके
१६ × × ।

विवरणम्—श्रीसुस्त्रादित्यविरचितबालबोधाभिधज्योतिर्निबन्धविशेषः ।

(a) The codex noticed in the Catalogue of the University Library of Leipsic reads विष्णुराजं नमस्कृत्य ।

No. 28. ज्योतिर्विदाभरणटीका सुखबोधिका । Jyotirvidābhara-
natikā Sukhabodhikā Substance, country-made white paper, 15 x 5
inches. Folia, 167. Lines, 4-9 in a page. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1885. Appearance, not very old, but torn and worm-eaten
throughout, with different hand-writings. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Jyotirvidabharana, entitled Sukhabodhikā,
or Subodhinī according to the Cat. Cat., by Bhāvamuni or Bhava-
ratna, pupil of Śrīmahinaprabha Surī, a Jain.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीमान् पार्श्वजनाविशेषकणं पादाः प्रभः पुरुषो
द्राक्षिन्प्रचलत्कुर्यागिकभवप्रीतिः प्रजानां पुर ।
सत्कीर्णनकनादपूरितजगत्साकल्य दृष्टार्थदी
गोलायेश्वरसेवितो विजयते विश्वैकचित्तामणिः ॥ १ ॥
नत्वा गुरुचिरमपीभमुखं खट्वा
शोकालिदासकविशक्तिविनिर्मितस्य ।
ज्योतिर्विदाभरणनामवरागमस्य
संतव्यते गुरुकृपं सुखबोधिकेयम् ॥ २ ॥
श्रीपतने प्रवरपीठिभिकाङ्गच्छे
टंढेरपीठकशुभाश्रयमश्रिताना
शोधुकपूज्यमहिमपभूरिरात्रा
शिव्येष भावसुनिना मयका यथोचित ॥ ३ ॥

अथ गन्धारम् गन्धकृत्कालिदासकविशक्तीवसन्तिलककण्ठेन समुचितेष्ट
देवतानमस्काररूपमङ्गलमाचरन्नुपव्यचतुष्टयमाह—

End.

अथ गन्धारम्समाप्तिकां दर्शयति वर्षेरिति सिन्दुरो हस्तो ८ दर्शनाग्निं
षट् ६ अक्षरं ख ० गुणास्तयः १ एभिर्वर्षैः १०६८ सम्मितं प्रमितं कलौ
कलिगुणे याते गते सति माधवसंज्ञिके वैशाखे मासे मया गन्धकृषोपजनः
गन्धकरणप्रारम्भो विहितः कृतः च पुनः ऊर्जे कार्तिकमासे गन्धसमाप्ति-
विहिता कृता कस्य ज्योतिर्विदा देवज्ञाना प्रीतये किं कृत्वा नानाकालविधान
शास्त्रगदितज्ञानमादरात् विलोक्य दृष्ट्वा अत्र गन्धान्ते सुकलमपि दर्शितं यतः
ज्योतिर्विदा प्रीता प्रसन्ना चासौ मा लज्जोद्य प्रीतमा तस्याः सम्प्रीयते हि
प्रीतये ह प्रसन्नलज्जा त्वमसि । ११ । अथ सुखबोधिकाकृतप्रशस्तिमाह—

अस्मैकालयद्विधानं स्वात्काराशीतरश्मि स-

दगुष्ठानफलापितं जयताम्येनदर्शनम् ॥

श्रीवर्द्धमानात्सुपरोपरांसं

पदं भवत् सूरिवरः श्रियम् ॥

चन्द्रभाष्यो विधुकाभिर्कीर्तिः

श्रीपौर्णमीयाभिधयस्तगच्छे ॥

तत्पदं च श्रियायुक्ती धर्मवोषस्ततो यतः ।

खड्गचन्द्रमिताः १२० जाता शास्त्राः पौर्णमिकाभिधाः ॥

परम्पराक्रमस्ततः श्रीविद्याप्रभः सूरिवरोऽपि पदं चभूव ।

शास्त्रार्थसुधासमुद्रप्रोक्षासनं चन्द्रसमानधन्यः ॥

खलितप्रभसूरिकृष्णरोऽजनि पदे तत आश्रितः श्रियं ।

विनयप्रभसूरिपङ्क्तवोऽजनि पदे तत आश्रितः श्रियं ॥

तत्पदपूज्याचलभागुमन्त्री

अयन्ति शशत्किलसूरिराजाः ।

गन्तव्यमाय गुणैरशेषैः

सर्वोत्तमः श्रीमद्विमप्रभाष्याः ॥

तच्छिष्याभ्युदभावरत्नाभिधानः

स्तत्पादाङ्गोपासनासक्तचित्तः ।

एतत्कृत्या कालिदासस्य गुर्व्या

ज्ञानार्थं यस्तदगुरोर्ज्ञानलाभात् ॥

तन्नामौ सुखबोधिका सुखलिता ज्योतिर्विदी तुष्टयं

शास्त्रस्यास्य कृता यथामति मया शीघ्रा बुधोभिर्यतः ।

संस्मृतानि पदान्यनेकश इहैकैकाक्षराभ्यामपि

काठिन्यं कठिनादगिरा समुदितं त्वान्मं खलत्वं पुनः ॥

परिश्रमोऽयं सफलमम स्यात्

तद्वाच्यमानेन विलेखनेन ।

सतां प्रसादाच्च ततो दधानैः

खलैः खलत्वं जगतीह किं स्यात् ॥

संज्ञनेभ्यो नमो नित्यं खल्लब्धोऽपि नमो नमः ।

भवन्त्येके गुणशाय दीवशास्तपरे परं ॥

उभयेषां मया दत्ता कृतिर्मे यातु श्रुतिता ।

अप्रसारं यथा हं न निर्दोषं विप्रश्रुतां ॥

श्रीविष्णुमाकांक्षदौषट् इत्यनुमिते गते १७६८ + + खलु राधमासे शुक्ले-

द्वितीये तिथौ गन्धर्वानुवारे समाप्ता सुखबोधिकेयम् ॥

रेभ्यान्निहारितवश्रिष्टपराशराये
मत्तोदितं जगत्तन्मन्त्रादिभिः ।
यथा मन्त्रं ननु तद्वत् निर्गुणं यदा क्व
ज्योतिर्विदाभरणानि मन्त्रं तन्मन्त्रम् ॥ १ ॥

अन्यान्सदृक्तिविहितोक्तमपचराशीन्
 व्यर्थानहं विरचयामि वरींक्तियुक्तैः ।
 मत्वा वराहमिहिरादिमतेरनेकै
 ज्योतिर्विदाभरणमप्यनसम्भताहं ॥ १ ॥
 सौरश्च सावनकसैन्दवमार्गमानं
 पंचं गुरोरथ मनोमंक्तमनेन ।
 मानं विधेर्नव तथागिहलकर्म्ममिहे-
 र्मानानि माननवकेन सुमिश्रयं स्यात् ॥

End.

तस्मिन् सदा विक्रममंदिनीशे
 विराजमाने समवलिताया ।
 सर्वप्रज्ञामगलसौख्यसम्पद
 बभूव सर्वेषु च वेदकर्म ॥
 शङ्खद्विपङ्गितवराः कव्यस्वनेका
 ज्योतिर्विदः समभवन्ध वराहपुष्पाः ।
 श्रीविक्रमार्कं नृपसंसदि प्राज्यवुञ्जि
 सौरप्यहं नृपसखा किल कालिदासः ॥
 काव्यवधं सुमतिक्रुद्धुषंशपुष्पं
 + + + ततो न न कियच्छ्रुतिकर्मवादः ।
 ज्योतिर्विदाभरणकालविधानशान्तं
 श्रीकालिदासकवितोहि ततो बभूव ॥
 वर्षैः सिधुरदर्शनावरगुणै ३०६८ यांते कलौ सन्धिते
 मासं माघवसंशिकं च विहितोद्यम्यक्रियोपक्रमः ।
 नानाकालविधानशास्त्रगदितं ज्ञानं विखोक्तादरा
 दृज्जं यम्यसमाभिरव विह्विता ज्योतिर्विदां प्रीतये ॥

Colophon.

इति श्रीविक्रमचूडामणिश्रीकविकालिदासोदिते श्रीज्योतिर्विदाभरणे
 यस्याभ्यायनिरूपणक्रमनृपश्रीविक्रमार्कवर्णनं नाम द्वाविंशतितमोऽध्यायः ॥
 २२ ॥ ० ॥ संपूर्णोऽयं ग्रन्थः सात्वतशिवप्रसादान् स एव शरणं मेऽस्तु ॥
 वृत्तसंख्या १४२४ सूत्रग्रन्थसंख्या २४२० जैष्ठमासे कृष्णपक्षेऽष्टम्यां भीमवासरे ॥

विवरणम्—श्रीकालिदासविरचितोज्योतिर्विदाभरणाभिधीयं सुप्रसिद्धो ज्योतिर्निबन्ध ।

No. 30. ज्योतिषरत्नसंग्रहः । Jyotiṣaratnasamgrahaḥ. Substance, country-made white paper, 10 x 5 inches. Folia, 48. Lines, 2-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Verse and prose Not correct. Complete.

A collection of useful Vacānas on astrology, entitled Jyotiṣa ratnasamgraha, by Govinda Paṇḍita, son of Jaya Paṇḍita Dharmādhikaranika.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥

नत्वा रामं घनश्यामं शारदां च गणेश्वर ।

बालबीधाय गोविन्दं कुरुते रत्नसंग्रहम् ॥ १ ॥

अथ सर्वकर्मोपयोगितया व्याख्यप्रकरणमुच्यते ॥ तत्र वशिष्ठः ।

चतुर्दशी चतुर्थी च अष्टमी नवमी तथा ।

षष्ठी च द्वादशी चैव पञ्चष्टिद्राक्लिथाः सृताः ॥

End.

क्षणपक्षचतुर्दश्यां प्रसूतः षड्विधं फलम् ।

चतुर्दशी च षड्भागा कथादासदौ शुभं कृतम् ॥

वितीयं पितरं हन्ति तृतीये मातरं तथा ।

चतुर्थे मातुलं हन्ति पञ्चमे वधनाशनम् ॥

षष्ठे तु घनहानिः स्यादात्मनोवधनाशनम् ॥

इति व्यवहारसारं ज्योतिषरत्नं समाप्तम् ॥

Colophon.

इति धर्माधिकरणिकजयपण्डितात्मजगोविन्दपण्डितकृते ज्योतिषरत्नसंग्रहः समाप्तः ॥

विवरणम् धर्माधिकरणिकजयपण्डितात्मजगोविन्दपण्डितविरचितोज्योतिषरत्नसंग्रहाभिधीय निबन्धः ।

No. 31. ज्योतिषसंग्रहः । Jyotiṣasamgrahaḥ. The codex under notice seems to be a fragmentary remnant of some astrological work or works, consisting of country-made white paper, 6 x 4 inches, bound like a book without page marks. It has neither beginning, nor end, and the

Handwriting is not legible in some places. Colophons too are seen of different kinds, such as इति ज्योतिःसारोद्धारः, इति मञ्जादित्यकृते बालबीधे उपनयन-
प्रकरणम्, etc. As two different works of the same name by two different authors are mentioned in the Cat. Cat., one by Kāśinātha and the other by Naracandra, the codex under notice may be one of these.

पुस्तकमिदं खण्डितमाद्यन्तरङ्गितमालोचनामर्हन्निव प्रतिभाति । अतीवआभिः परित्यक्तमिदम् ।

No. 32. ज्योतिर्विवेकः । Jyotirvivekaḥ. Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 26. Lines, 9 in a page. Character, Nāgura. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly worn-eaten throughout. Verse and prose. Not correct. Incomplete.

A handbook on astrology, determining auspicious stars, etc., as well as their effects on ritual and domestic business, entitled Jyotirviveka, by Nātha Datta. In this codex the mark of a full stop is generally used in the place of a coma, which is a peculiarity indeed, not to be found in Sanskrit MSS.

Beginning. श्रीमहाविद्याये नमः ॥

अखण्डमखण्डलाकारं व्याप्तं येन चराचरम् ।

तत्पदं दर्शितं येन तस्यै श्रीगुरवे नमः ॥ १ ॥

नत्वा देवीं गणपतिं बालानां हितकारकम् ।

वदत्यै ज्योतिर्विवेकं च नाथदत्तः शिवं कृतो ॥ २ ॥

इति मङ्गलम् । तदादौ राशिनिर्णयः । यदुक्तं रुद्रयामले ।

अश्विनी, भरणी, कृत्तिका, रोहिणी, मृगशिरा, आर्द्रा, पुनर्वसु, पुष्य,

अश्लेषा, मघा, पूर्वा, उत्तरा, ज्येष्ठा, चिन्ता, स्वाती, विशाखा, अनुराधा,

ज्येष्ठा, मूल, पूर्वाषाढ, अभिजित्, श्रवण, धनिष्ठा, शतभिष, पूर्वभाद्र

उत्तरभाद्र, रेवती ॥ २८ ॥ इति नक्षत्रनामानि ।

End.

नास्ति ।

Colophon. इति श्रीज्योतिर्विवेके नाथदत्तकृतो यदुक्तोपरप्रकरणम् ॥

विषयम्—ज्योतिर्विवेकाभिधयोनाथदत्तविरचितज्योतिर्विवेकविशेषः ।

No. 33. ज्योतिषसारः । Jyotiṣasārah. Substance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 29. Lines, 15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and writing effaced in parts. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

A treatise on astrology, entitled Jyotiṣasāra, by Nāracaṇḍra, a Jaina.

Beginning. ॥ ६४ ॥

श्रीशङ्कन जिने नत्वा नारचन्द्रेष धीमता ।

सारमुद्दिश्यते किन्तु ज्योतिष क्षीरमौरधे ॥ १ ॥

सरस्वती नमस्कृत्य यन्त्रकोशारटिपणौ ।

करिष्ये नारचन्द्रस्य बालानाम्बोधहृतवे ॥ २ ॥

तिथि १ वार २ धिष्ण्य ३ योग ४ राशि ५ शशि ६ तारकावली ७ भद्रा ८ कुलिकोटपकुम्भिका ९० । कंटका १११ प्रहरा १२ ॥ चैकाक्षवेला १३ चाख्यदिर १४ शुभा १५ शुभ १६ रज्यु १७ पा १८ कुमार १९ राजादियोग २० गण्डान्ता २१ पञ्चक २२ चन्द्रारख्या २३ त्रिपुष्कर २४ यमल २५ करणानि २६ ॥ इति सामान्यदिनश्रुति ॥

End. नानि ।

Colophon. इति विजययोग । इति त्रिपुष्करयमलयोगः । &c.

• विवरणम्—श्रीनारचन्द्रविरचितोज्योतिषसाराभिधीयते ज्योति शास्त्रीयनिबन्धविशेषः ।

No. 34. ज्योतिषसारसंग्रहः । Jyotiṣasārasaṅgrahaḥ. Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 29. Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1667 Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Not correct. Complete.

A collection of important verses from several astrological works, on auspicious time, etc., for domestic works as well as religious rites, entitled Jyotiṣasārasaṅgraha, complete in five chapters. Anonymous.

Beginning. श्री नमः श्रीगुरुभ्यः ॥

जगदीशं रविं गत्वा लोकानुपपन्नकारकम् ।
 ज्योतिःसारसंयुक्तीदृशं तन्वते सुखहेतवे * ॥
 रविः सोमोमङ्गलश्च बुधो जौषः सितः शनिः ।
 एतेषां नामती वाराः समैव कथिताः पुनः ॥
 शुक्रेन्दुबुधजौवानां वाराः सर्व्वेव शोभनाः ।
 भानुभुसुतमन्दानां शुभकर्म्मसु केचपि ॥
 नृपाभिषेको नृपतिप्रयाणं
 नृपस्य कार्य्यं नृपदर्शनञ्च ।
 यज्ञाग्निकार्य्यं भुवि किञ्चिदङ्गं
 सर्व्वं तदादित्यदिने प्रशस्तम् ॥
 भिदाभिघातं नगरे पुरे वा
 सेनापलित्वञ्च तथैव राज्ञाम् ।
 व्यायामश्स्त्रव्यसनादिसर्व्वं
 कृत्यादिने भूमिसुतस्य सर्व्वम् ॥
 इति वारगुणकथनम् ॥

End.

अथ वस्त्रचारसंयोगविशुद्धकथनं तद्वयथा ।
 मन्दमङ्गलवर्णेषु हादृश्यां याङ्गवौसरे ।
 वस्त्राणां चारसंयोगात् दृढत्यासप्तमं कुलम् ॥

अथ परीक्षा ।

शुक्लपत्रे शुभे लग्ने चन्द्रतारादिशोभने ।
 रविशुद्धौ गुरौचैव शुक्लेनक्षत्रगते तथा ।
 सिंहस्थे च गुरौ चैव परीक्षा न प्रशस्यते ॥
 यौग्ये शरदि पानीय तुला स्यात् सर्व्वकालिकी ।
 न प्राशवि विषं दद्यात् प्राष्टृकार्णं चटन्तथा ॥
 नाष्टस्यां न चतुर्दश्यां प्रायश्चित्तपरीक्षया ।
 न परीक्षा विवाहस्य अग्निभौमदिने तथा ॥

* Over "तन्वते सुखहेतवे", the passage "मगुरेशेभ तन्वते" is written in the margin.

Colophon.

इति ज्योतिःसारसंग्रहं पञ्चमोऽध्यायः ॥ ०१ ॥ ०० ॥ ०० ॥ श्रीरत्न
लेखके सदा ॥ ०० ॥ शकाब्दाः १६६७ ॥ श्रीरामशरदेवशर्मणः
पुस्तिकेय ॥ ०० ॥ श्रीकाशीनाथः (?) शर्मणा लिखितं ॥ ०० ॥
श्रीहरि. श्रीदत्ता सदायौ ॥

प्रयत्ननिर्मितामितां यो हरत् पुस्तिकां खलः ।

सर्वज्ञोयं गलत्कुलं तस्य शीघ्रं भविष्यति ॥

श्रीं नमः सरस्वत्ये ॥ श्रीरामः ॥

विवरणम्—ज्योतिषसारसंग्रहाभिधः शुभाशुभवारनक्षत्रादिनिरूपकज्योतिर्निबन्धविशेषः ।

No. 35. ज्योतिःसागरसारः। Jyotiḥsāgarasāraḥ. Substance country-made yellowish paper, 16 × 3½ inches. Folia, 26. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1775. Appearance, very old, worn out, torn in parts, and written by different hands. Verse. Generally correct. Incomplete.

A manual of Astrology, entitled Jyotiḥsāgarasāra, complete in five chapters. From the introductory verse, it appears that the author of the work is one Vidyānidhi. A closer examination, however, disclosed the fact that this work and the work noticed last, are one and the same, differing only in title and authorship. Dr. R. Mitra in his Notices, Vol. I, p. 280, mentions a work of this name, by Mathureśa, and in Vol. IX, pp. 247-48, the same work is attributed to Vidyānidhi and noticed as a different work. He did not evidently take the trouble to compare the codices. But on examining our MS., we find that Mathureśa and Vidyānidhi were not different persons. See India Office Catalogue, No. 3005, p. 1067 A.

Beginning. श्रीं श्रीपद्माय नमः ।

जगदीशं रविं नत्वा लोकानुग्रहकारक ।

ज्योतिःसागरसारीऽयं श्रीविद्यानिधिर्नोच्यते ॥

रवि. सीमोमङ्गलश्च बुधोऽश्विः सितः शनिः ।

एतेषां नामती वाराः सत्येव कथिताः पुरा ॥

युक्तेन्दुधजीवानां वारा. सर्व्वेषु श्रीभना ।

भानुभुसुतमन्दानां शुभकर्म्मसु केचपि ॥

End.

वर्षमेकं सुराचार्य्याष्टाविंशत् दिन भृगु ।

शनि सार्द्धवय + + + + + + + +

सकला स्वराशी भुङ्गते यदाः ॥

वक्रशीघ्रगतिभ्यां स्यात् भीमादिपक्षकेऽन्यथा ॥

Colophon.

इति श्रीमयुरेश्वरकवर्त्तिकृते ज्योति सारसरसारे पञ्चमीऽध्याय ॥ * ॥ * ॥

* ॥ श्रीश्री रचतु ॥

शरसिस्तुतिचोषोमितं श्राकं त्रितीयया ।

श्रीमद्राम + + + + + सुपुनिकाम् ॥ *

यवन लिखिता पुस्तौ येन चौरैष नोयत ॥

+ + + + + + + + + + +

विवरणम्—श्रीमयुरेश्वरकवर्त्तिक (विद्यानिधि) विरचितो ज्योति सारसारनामकोऽयं ज्योति-
निबन्धविशेषः । निबन्धोऽयं पूर्व्वालिखितज्योति सारसयद्वाभिधनिबन्धेन सद्वाभिन्न एवेति
वर्त्तयते ।

No. 36. ज्योतिषसारणी । Jyotiṣasārāṇī Substance, country-
made white paper, 15 × 7 inches Folia, 300 Lines, 11-19 in a page.
Character, Nagara Date, ? Appearance, very old, worn out, torn,
and worm eaten throughout Arithmetical figures Incomplete

A table of the movements of the planets during a century, in
arithmetical figures, generally used for the preparation of almanacs.
The codex under notice, entitled Rāmavinoda Saranī was most
probably prepared in the court of Rāmasimha, King of Jeypur, in
Samvat 1812, Saka 1677 and contains such tables relating to Śani,
Mangala, Vṛhaspati, Budha and Śukra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीविष्णुनिवासिन् श्रीवक्रज्जलदेव्यै नमः सब १८१२, शक १६७७ सप्तसाधनं ॥

वक्रवरस्य राजारम्भं सबत् १६१२ शक १४७७ एते इष्टशकमध्ये कृत-
शेष २००, एते इष्ट जीना. कार्य्या जातां १६५ सन्धारम्भादंगतसन्नाः ।

एते भीमयुषकेन ११५४ । १५६ युषिताः ५२१५ । ८८१०१६ ५५५८७०

भीमक्षेपकेण ४४७४०॥५५ युताः ३११८॥८५७२०५॥५८८५ षष्ठ्युताः
 ३२६८२२५ ऊर्द्धाङ्कः षष्ठितष्टः शेषं ४८०२५ जातीयमन्त्रिन् वर्षे चत्वारि
 भुवः सारणीतीगुणनं विना भीमभुवकसाधनं पूर्वतुल्यं भवति सा क्रिया ।
 यन्त्रशकविशदन्तरिताः अयिमायिमाङ्काः संपादिताः इष्टशकमध्ये पुस्तकीय-
 शक १६७२ शोधितः शेषं ५ पुस्तकीयशकाधः स्याङ्काः भीमस्य ४४७१६१००
 शेषाधः स्याङ्काः ३८१२०८० योगे जाताः ४३१४२४० एते भीमक्षेपकेण
 ४४७४०॥५५ युता ४८२२५ एवं यद्वाणां भुवघटीपलविपलादिकं कार्यम् ।
 नास्ति ।

End.

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—रामविनोदसारणीनामकः कश्चित् सारणीनिबन्धविशेषः ।

No. 37. होराणवसेतुः । Horāṇvasetuḥ Substance, country-made white paper, 12 x 5 inches, bound in the form of a book. Folia, 49. Lines, 14-17 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1842. Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Incomplete.

A work treating of Horās or auspicious hours for religious rites, etc., as well as times of birth and their effects in the course of life, entitled Horāṇvasetu, or a bridge over the Ocean of Horās, complete in sixty three chapters or pracchāsas, by Raghuvīra, son of Viṭṭala Daivajña, an inhabitant of Benares. The author wrote it in 1558 Śaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

कर्णास्कारैश्चालितानामस्त्रीनां
 चन्द्रगीताकर्णनीयत्प्रसीदः ।
 सोदायान्ता मोदकीयत्कराजः
 सिन्दूरीयत्सिन्दुरास्त्रीगणेशः ॥ १ ॥
 सा शारदा शारदमेघशुभा
 सञ्चारदेन्दुप्रभवकहासा ।
 वाचां प्रपञ्चे स्वविपश्चिच्छ-
 न्नाधुर्व्यसाविष्कृततादली मे ॥ २ ॥

काश्यामीजानस्य सोमं सव्यक्-
 देवश्च श्रीविद्वत्स्यात्मजेन ।
 होरापारावारपारप्रयाणे
 हतः सेतुर्बध्यते स्वीयपथे ॥ ३ ॥
 होराप्राग्वाः युक्तपराशरगर्गगार्गि
 व्यासत्रिकश्यपवसिष्ठमुखैः प्रणीताः ।
 होरार्णवी बहुविचारतरङ्गमाल-
 सेर्दुस्तरस्त्विति समासि निबन्धहंतुः ॥ ४ ॥
 बालिन किञ्चिद्रघुवीरनाम्ना
 संजल्पते तद्गुरवः समध्वं ।
 समोदमः स्वस्य विरोधहंती-
 रथं न चान्यस्य तु दूषणाय ॥
 शुभाशुभं प्राग्जननान्तरे वै
 जन्तुः स्वदेहैः सममर्ज्यं ददयत् ।
 व्यनक्ति तत् पक्तिमिदं हि शास्त्रं
 तमोगृहे वस्तु यथा प्रदीपः ॥ ५ ॥

At the end of the work, its contents are thus mentioned—

End.

होरा सेतौ प्रीत्यतः शुक्रमीऽथ
 प्रीत्यासानां षट् त्वि संख्यायुतानाम् ।
 होरापारावारसद्गन्तलाभो
 येषां नित्यं शीलनात् स्याद्बुधानाम् ॥
 शास्त्रावतारोऽपि च राशिभेदी
 यद्वस्त्ररूपार्थनैकसंज्ञः ।
 प्रभृतिचिन्ता शश्रिजातरिष्टं
 योगीश्वरायुस्त्वथ रिष्टभङ्गः ॥
 चतुर्विधायुर्गणना दशानां
 शुभाशुभत्वादिविनिर्णयश्च ।
 स्त्रीजन्मपत्नीलिखनेष्टपूर्व-
 फलानि खलीत्यफलानां कानि ॥
 यद्वराशिफलानि भावजाता-
 न्यथ भावीत्यविचारणा प्रपञ्चः ।

यश्चरुहफलानि च प्रकीर्णाः
 करणानां सर्पलः कृतिप्रकारः ॥
 खेटवयस्यापि युतेः फलाख्य-
 क्षणाश्च खेटवययोगजातः ।
 सव्याससत्कर्माविचिन्तनाख्यो
 नृपालयोगीयश्च राज्यभङ्गः ॥
 अनिष्टयोगाः प्रव्रज्या पूर्वोन्मुक्त्या च योगकाः ।
 अष्टवर्गाभिधयक्रप्रपञ्चश्च दशाफलम् ॥
 जातकाहर्षफलकं दशारिष्टं ततः परम् ।
 स्त्रीष्वेव जातकं दृक्छरूपं निर्याणसंज्ञकम् ॥
 नष्टाख्यं जातकं चानुक्रमाख्यमेति संयुक्तः ॥
 उच्छ्वासानां सन्निवन्धी ह्रीरासागरसेतुगः ॥
 लयति संगमनेरपुरांबरेऽ-
 चिनयनप्रभवामलकीर्तिभाक् ।
 त्रिसमयश्रगण्यायगतां गतो
 ह्रजवरः खलु बुद्धसमाह्वयः ॥
 तस्यात्मजा वेदविदा वरिष्ठा
 वेदैर्मिता वेदहरित्प्रतीताः ।
 तेषां वरिष्ठोऽथ गुणैर्गेरिष्ठः
 काशीप्रतिष्ठा गिरिजशनिष्ठः ॥
 श्रीमद्विहङ्गदीक्षितो गुणगणान्मोघो तदीयात्मजा
 वेकः श्रीधरनामकस्तदपरो वीरोत्तराङ्घ्रिरघुः ।
 तातात् प्राप्तसमस्तमास्त्रनिकरो ह्रीरार्थबोद्धव्ये
 सेतुं तच्च वचनं देवविदुषां प्रीत्ये कनीयान् सुतः ॥
 विश्वं नैतदयद्रघुवीर ईश्वी
 दृक्छरिण्यो प्रवचन् सेतुम् ।
 ह्रीराण्युधौ यद्रघुवीरशर्मा
 स्तम्भितरजैः प्रवचन् विश्वम् ॥
 प्राकिएवाद्येपुमंहीप्रभाये
 काशीनिवासी रघुवीरशर्मा ।
 वचन् सेतुं स्थिरकीर्तिहेतु-
 भूषादर्थं प्रीतिकरो वचनान् ॥

सञ्ज्ञासानी नाम संख्याननामा

श्रीशङ्कासीयं वदन्ति संख्यः प्रपूर्यः ॥ ६ ॥

समाप्तवाचं ययः ॥ ६ ॥ श्रीयज्ञपुरवार्पणमस्तु ॥ ६ ॥ सं १८४१

विवरणम्—श्रीमद्विष्णुदेवज्ञानश्रीरघुवीरदेवज्ञानविरचितोद्गीराखंभसेतुनामकज्योतिर्निबन्धोऽयं
वदन्ति संख्यः श्रीशङ्कासंपूर्णः । एतद्विषयातुलनास्तु यन्त्रकृता स्वयमेव निबन्धान्ते कन्दसा प्रदर्शितः ।

No. 38. जातकालङ्कारः । Jātakālāṅkāraḥ. Substance, country-made white paper, 9x4 inches. Folia, 26. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

A manual of horoscopy, entitled Jātakālāṅkāra, complete in seven chapters, though the codex under notice contains upto the end of the fifth chapter only, by Gaṇeśa Daivajña, son of Gopāla. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 2443.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥

सानन्दं प्रविपत्य सिद्धिसदनं लब्धोदरं भारतीं
मूल्यादियज्ञमण्डले निजगुरुं भक्त्या हृदयस्थितम् ।
येषामङ्गि सरोरुच्यकरणतीमानाविधाः सिद्धयः
सिद्धिं यान्ति लघु प्रयान्ति विलयं प्रसूदयैल्लज्जाः ॥ १ ॥
यत्पूर्वं परमं युक्त्यालङ्कितं सञ्जातकं + + का
रुपं गूढतमं तदेव विशदं कुर्वे गणेशोत्तरहम् ।
देवज्ञः सुतरां यथासुखमतिश्रीहर्षदं सन्धरा-
हृतैश्चानुष्ठां शुभायनमिदं श्रीमच्छिवांगुशया ॥ २ ॥
भूषांसः मन्त्रि भूमी निजपरमोच्चयां शालिनः शास्त्रगुणे
संख्यावन्तस्तथापि प्रचुरपरगुणैस्तोषवन्तोभवन्ति ।
पथं पोयूवरन्नासुरतद्वज्रकचन्दतः संप्रसादः
सारं रत्नाकरोपि व्रजति हि नितरां किञ्च हर्षे सरस्वान् ॥ ३ ॥
दिङ् द्रव्यपराक्रमी सुखसुतो मधुः कलत्रं वति-
भाग्यं राज्यपदं क्रमेण गदिताः लाभव्ययी लभतः ।
भावाद्वाद्य तत्र सीत्यशरणं दिङ् मतं दिङ्मना
तस्मादेव शुभाशुभाख्यालङ्कः कार्थी बुधैर्निर्णयः ॥ ४ ॥

End. नास्ति ।

Colophon. इति श्रीजातकालङ्कारे योगजायुर्दायीध्यायः पञ्चमः ॥

विवरणम् — श्रीमच्छंभुदेवप्रविरचितोजातकालङ्काराभिधौ जातकविषयकी ज्योतिर्विषयीऽयम् ।

No. 39. ज्ञानभास्करः । Jñānabhāskaraḥ. Substance, country made white paper, 14 × 6 inches. Folia, 53. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worn out, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

The codex contains only a part of the Jñānabhāskara or the Sun of knowledge, a voluminous work, treating of a good many different subjects relating to Hinduism in the form of a dialogue between Bhāskara (the Sun), and Aruṇa (his charioteer). It is divided into several parts, and each part into several chapters. Dr. R. Mitra in his *Bik. Cat.*, Nos. 853 and 854, p. 398, calls it a *Smṛiti* digest. The parts noticed by him, treating of expiations of different kinds, might have led him to come to such a conclusion, but we cannot agree with him in this, because the part noticed in the following No., which most probably is the first part of the work, plainly says in its introductory verses that this is a *Jyotiṣa* work, dealing with both Astronomy and Astrology. Dr. Weber in noticing also the same part in his catalogue, Vol. I, No. 939, p. 287, describes it to be a work on Astronomy, Astrology and Medicine. So it is evident that, in spite of its treating of a good many different subjects, Astronomy and Astrology are the principal ones. The part which this codex contains, is an incomplete one, having upto a portion of the seventh chapter, and professes to treat of the indication of one's past as well as future life from the first letter of one's name, voice, and marks in the body. The first chapter dwells on the *Paribhāṣā*; the second is entitled *Vargākṣaraṇāmni Sarvaprāśnopayogī-nirupaṇa*; the third treats of the *Svarabheda* (different kinds of voices) and so on.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

पुंसः स्वरादिकं नाम स्याच्च दायं विनैव तत् ।

मचने तत् समासेन वेदितव्यं मन्त्रात्मना ॥

दृश्यतीनामवर्णेन समुल्लेख्यं निधीजयेत् ।
 विभिद्यैव चरेद्भागं शेषं कर्त्तव्यविभावयेत् ॥
 एकेन पुरुषो ज्ञेयो हाभ्यां चवत्तु योचितः ।
 शब्देन मिलितं ज्ञेयमेवं कर्त्तव्यविभावना ॥

End. नास्ति ।

Colophon. इति ज्ञानभास्करे रीगाधिकारे षष्ठः ।

विवरणम्—ज्ञानभास्कराभिधः पर्यायसंवादादुपमानवनामाक्षरादिसूचितशुभाशुभफलविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 40. ज्ञानभास्करः । Jñānabhāskarah. Substance, white foolscap paper, 16 × 4 inches. Folia, 88. Lines, 6-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost fresh. Verse. Not correct. Incomplete.

This evidently appears to be the first part of the work noticed in the preceding number, treating of Astronomy and Astrology. Noticed by Dr. Weber in his Cat., Vol. I, No. 939, p. 287.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ श्री नमः सूत्राय श्रीज्ञानभास्करभारतीभ्यां नमः ।
 श्रीगणेशाय नमः ।

आनन्दयन् बुधमनः कमलै शुभारम्भं (?)
 प्राध्यासयन् हजिनर्द्धिनमस्तस्यम् ।
 कल्पान्तरीपचितकर्त्तव्यलोकहेतुः
 सज्ज्ञानभास्कर उदेत्तु उदय्यरे नः ॥
 सन्दिह्यमाने सन्दिग्धे सन्देह्याने च वन्तुनि
 ज्ञानमहासयज्ञेषु जयति ज्ञानभास्करः ॥
 गते मये स्वविषयानवामज्ञानसम्बन्धे
 पुरुषैः कांक्षसम्भूते प्रविष्टे चार्कसम्बलम् ।
 प्रथम्य शिरसा देवं भागुमन्ते कृताञ्जलिः ।
 प्रत्ययावन्तो भूत्वा अरुणोवक्त्रमम्रवीत् ॥

चदच उवाच ।

अही मयीमहाभागसपसा येन तीवितः ।
भगवानपि विशाखा दही ज्ञानमतीन्द्रियम् ॥
तदहं श्रुतिमिच्छामि त्वत्तः कमलवद्भव ।
यदि अयं मया स्वामिन्ननुयाजीष्य वै तव ॥

मूर्ध्नि उवाच ।

इदं रक्ष्यं परमं ज्योतिषं परमाहुतम् ।
अक्षुभं तं हि ते वक्ष्मि सर्वशास्त्रीतमोत्तमम् ॥
यज्ञादिकालसंसिद्धिहेतुभूतं सनातनम् ।
वेदार्थानां च सर्वेषां शुभकालप्रसाधनम् ॥

End.

नास्ति ।

Colophon.

इति श्रीज्ञानभास्करे श्रीमूर्ध्निष्यसंबुद्धे यज्ञ + + + धिकारे स्त्रीपरित्यागी-
त्पन्नाशुभकर्मप्रकाशः ॥

No. 41. . ज्ञानभास्करः । Jñānabhāṣkarah. Substance, country-made white paper, 14 x 6 inches. Folia, 120. Lines, 4-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1885. Appearance, almost fresh. Verse. Not correct. Incomplete.

Another part of the work, noticed in No. 39, dealing with the results of actions performed in one's previous births.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ पृच्छकविधिः ।

रविवारे च संक्रान्ती युते योगे तथा तिथौ ।
वैधृती व्यतिपाते च विप्राणां च गृह्णावने ।
दिवतायतने चैव नद्याय सङ्गमोत्तमे ।
अथ वास्तुगृहे चैव युते खाते विशेषतः ॥
ज्ञानं समाचरेद्दीप्तौ ह्यपुत्रीयतयत्नकः ।
कर्माणां दीक्षितो योऽसौ नारी वा पुत्रयोऽथवा ॥
धात्रीफलानि लीभ्यते गीमवं सर्वपाणिनाः ।
क्षतिका सप्तकपूर्वं च शीरं पुष्पचंयुतं ।
जीवन्मोक्षप्राप्तेयं कार्भं कुर्व्यात् प्रयत्नतः ॥

End.

प्रयोजकीनुमन्नी वा यः पुरासीदियुक्ते ।
 स्वसा बास्व सुता बापि सुवी वा कारणं विना ।
 प्रयोजकं पतिं हित्वा पत्युकरमुपेति सा ।
 प्रयोजकेऽथवा पत्या जाते सीस्यं यदा तदा ।
 लक्षणेति विज्ञातकर्म्मणिः कृतिमाचरेत् ॥
 पूर्वोक्तेन विधानेन तुलसीं विष्णुना सह ।
 यद्यथा सम्यगुद्धान् विभक्तः खल्लेखया ।
 दद्यादमीयुगलं शान्तं सर्वोपस्करसंयुतम् ।
 ब्राह्मणान् भोजयेत् पथात् यथाविभवसारतः ॥

Colophon.

इति श्रीज्ञानभास्करे सूर्यारण्यसंवादे कर्मप्रकाशिके स्वभाष्याधिकारे मित
 भाष्याधिगामिनोऽस्तभाष्ये कर्म्मलक्षणनिष्कृतिप्रकाशः समाप्तः ॥ संवत्
 १८८५ मिति वैशाख शुक्लदशम्यो गुरुवारे लिखितं पुस्तकं कर्मप्रकाशितं
 मया परस्वार्थं शुभम् ॥ शरीरम् ॥
 कश्चिदधी यदाज्ञस्य प्रज्ञया किं प्रयोजनम् ॥
 समी ती यदि न स्यातां प्रज्ञया किं प्रयोजनं ॥
 क ॥ क ॥ क ॥ क ॥ श्रीकालिकादेव्यै नमोनमः ।

विशरणम्—पूर्वोक्लिखितज्ञानभास्कराभिधपुस्तकस्य कश्चिदंगविशेषः ।

No. 42. ज्ञानमञ्जरी । Jñānamañjarī. Substance, country-made colourless paper, 10×5 inches. Folia, 10. Lines, 10–16 in a page. Character, Nāgara. Date, ?• Appearance, very old, worn out, torn, and writing injured and slightly effaced in parts. Verse. Not correct. Complete.

A work which professes to indicate stolen properties and foretell the fortune of an individual from his questions, entitled *Prāśnasāra* or *Jñānamañjarī*. The contents of the work are enumerated in the introductory verses. Anonymous. In *Cat. Cat.*, we find two works of the same name, *Jñānamañjarī*, one by *Raṣi Sarmā* and the other by *Somanātha*. The former is noticed in *Bik. Cat.*, No. 648, p. 302, and, appears to be different from that of ours. The latter is

said to be the same with the former in Ulwer Cat., Nos. 1776-77, but no extracts are given. However, we may point out this as the third work of the same name.

Beginning. नमः शिवाय ॥

नमस्कृत्य शिवं सम्यक् गृहं नारायणं तथा ।
प्रश्रसारमहं वक्ष्ये ज्ञानमञ्जरिकानिभम् ॥ १ ॥
ज्ञानमञ्जरिकायाम्ये अनुक्रमणिकां पुरा ।
पृष्ठकाशितदिशेष्वा पृष्ठकस्य परीक्षणम् ॥ २ ॥
देशवारप्रकरणं कालत्रयनिरूपणम् ।
पृष्ठाकालस्य संकेतः खगर्वष्टानिरूपणम् ॥ ३ ॥
सूक्ष्मराशिवर्गयोगिजीवप्रकरणं ततः ।
धातुप्रकरणादूर्ध्वं मूलप्रकरणं ततः ॥ ४ ॥
चित्तात्मशुद्धिका प्रीक्ता सृष्टिज्ञानात् शुभाशुभम् ।
प्रश्रकाली तथा ज्यैषी ज्ञयाजयविधिक्रमः ॥ ५ ॥

End.

उदितो यो यद्गः प्रथे तदधिज्ञानसंख्यया ।
भान्तिह्रीनोयद्गीतयो वर्गो नान्यः कदाचन ॥

Colophon. इति ज्ञानमञ्जरिका ॥

अ ८ आ १६ इ २४ ई २ उ ४० ऊ ४८ ए ५६ ऐ ६४ औ ७२
अ ८० अं ८८ अः ९६ क ७ ख १४ ग २१ घ २८ ङ ३५ च ६ छ १२
ज १८ झ २४ ञ ३० ट ५ ठ १० ड १५ ढ २० ण २५ त ४ थ ८
द १२ ध १६ न २० प ३ फ ६ ब ८ म १२ म १५ य २ र ४
ल ६ व ८ श १ ष २ स ३ ह ४ ञ ५ ल १० ।

प्रश्रावरमाया सत्तांकान् एकव कृत्वा

हार्निश्रद्धिर्गणयित्वा प्रुवाहान् ॥

विवरणम् - ज्ञानमञ्जरीनामकीऽयं प्रश्रनिर्णायकीनिबन्धविशेषः ।

No. 43. ज्योतिःसागरः । Jyotiḥsāgarah. Substance, country-made reddish paper, 15 × 3 inches. Folia, 33, (of which foll. 1—10 are wanting). Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains fragments of the fourth and fifth chapters of the *Jyotiṣasāgara*, a work treating of the leading topics of Hindu Astronomy and Astrology. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 2444.

Beginning. नास्ति ।

End. नास्ति ।

Colophon. इति ज्योतिःसागरे चतुर्थोऽध्यायः ।

विबरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् ज्योतिःसागराभिधज्योतिर्निबन्धस्य चतुर्थपञ्चाध्यायी खण्डितो वर्तते ।

No. 44. ताजकं ज्योतिर्निबन्धविशेषः । *Tājakam Jyotirnirbandha-viśeṣaḥ*. Substance, country-made white paper, 16 × 7 inches. Folia, 17. Lines, 11-14 in a page. Character, *Nāgara*. Date, *Sāmvat* 1871. Appearance, old, slightly torn, and worm-eaten in parts. Prose. Not correct. Incomplete.

Though styled *Tājaka* in the list of Sanskrit MSS., in the Sanskrit College Library, yet, containing, as the codex does, quotations from *Tājakasāra* and *Tājakālaṅkāra*, we are inclined to think it to be a different work altogether. . . But the real name of the work as also the name of the writer cannot be ascertained as the codex has neither a beginning, nor an end, nor a regular colophon, nor anything indicating the end of a chapter. All that can be said of it is that it contains fragments of some astrological work.

विबरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् ज्योतिर्निबन्धविशेषः खण्डितो वर्तते ।

No. 45. नीलकण्ठीटीका रसाला । *Nilakapṭhīṭīkā Rasāla*. Substance, country-made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 32. Lines, 9 in a page. Character, *Nāgara*. Date, . ? Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on Nilakaṇṭha's work, entitled *Rasāla*, by Govinda.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

नागाख्यं त्रिदिवेशसूक्तं निबद्धेः संसक्तपादाभ्युजं
भक्तानां सुखदं गिरौन्दतमयाहत्पङ्कजाङ्गुलीम् ।
ध्यात्वा लोकरणे करोमि विमला विहङ्गमनीश्वरिणीम्
गीर्विन्दः खरखररूपविहतिं प्रश्रमपञ्चेत्तिमाम् ॥ १ ॥

अथ यङ्गस्वरूपं व्याख्याय । अवास्तिन् मङ्गलध्याये सकलफलादिश्रीपद्मका
दृष्टवान्नादयः षोडशयोगा वृत्त्यन्ते तेषां च स्वरूपमादिष्यादियङ्गस्वित्थधीनं
यतीयङ्गा एव फलदातारः यदाह वामनः ।

यङ्गा रव्यादयः सप्त सदसत्फलदायकाः ।

पुसा फलविशेषस्य ज्ञानार्थं राक्षररुष्टम् ॥

इति फलदादन्वन्तु यङ्गस्वरूपार्थीनमती यङ्गस्वरूपाणि चर्चयितुकाम
क्तावन्तु सूर्यस्वरूपवर्णनमुपजातिकमाह ।

End. नास्ति ।

Colophon. देवशाग्रिमनीलकण्ठविदुषः श्रीचन्द्रिकाशालया
पुत्रेण यङ्गिनि प्रसारितधिया सञ्ज्ञाविवेकस्य हि ।
गीर्विन्देन विनिर्मिते मयानधी दिव्ये रसालाभिधे
व्याख्यां खरखररूपविहतिः पूर्याभवत् सन्मता ॥

विवरणम्—श्रीगीर्विन्दविरचितरसालाभिधोनौलकण्ठकृतचन्द्रिकाटीका रूपोनिबन्धविशेषः ।

No. 46. संज्ञाविवेकटीका रसाला । *Samjñāvivekātīkā Rasāla*.
Substance, country-made white paper, 15 x 5 inches. Folia, 22, foll.
33—54. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
old, torn, and worm-eaten in parts. Prose Not correct. Incomplete.

Only the latter part of the same work.

Beginning. (Already noticed)

End. अथ वज्रविचारः । तत्र यः कश्चिदयङ्गयतुर्वां हर्षज्ञानागो मध्ये एककिंचित्
ज्ञाने भवति तदा पञ्चविधोपमात्मकं बलं ज्ञात् एवं हर्षज्ञानवदे किंती

सत्या दशविंशोपकात्मकं बलं तथा हर्षस्यानवयस्त्रिती सत्या पञ्चदशविंशोपका-
त्मकं बलं चतुर्थं हर्षस्यानेषु चेत् ॥ ५४ ॥ तदा पूर्णं विंशतिविंशोपकात्मकं ;
बलं स्थापितं ताजिकविद्वांसं सम्प्रदायसेन यद्वस्य यत् विंशोपकात्मकं बल-
मानीतं तदनुसारिहर्षफलं वाच्यं नत्वच चैराशिकेन बलमानेयं सामान्यतः
कुल्यदृष्ट्या चैराशिकोत्पन्नं बलं ताजिकं यदानीतं तदनेन हर्षबलेन
विगुणेन शुभाधिकत्वे युक्तमशुभाधिकत्वेऽन्तरितं कार्यं तेन फलविवेकः
कार्यः ॥ ५८ ॥ अथ षोडशयोगोपसंहारं शार्ङ्गलक्षिकीकृतेनाह

श्रीगगान्वयमुपयं गणितविशिन्नामणिसत्सुतो-

ऽनतीऽनन्तमतिर्व्यधात् खलमतन्मस्ये जनुःपञ्चतिम् ।

तत् सूनुः खल नौलकण्डविबुधोविद्विष्टवानुश्रया

योगान् षोडश हर्षभाणि च तथा संज्ञाविवेकेऽप्यधात् ॥

चरणमयं पूर्वव्याख्यातमेव स नौलकण्डविबुधो षोडशयोगान्दिकबालादीन्
तथा हर्षभाणि हर्षस्यानां संज्ञाविवेकेऽप्यधात् वदति अथ अधिपूर्वाद्वाजी
जीहीत्यादिकात् लङि पूर्ववत् क्रिया ।

देवज्ञापिमनौलकण्डविदुषः श्रीचन्द्रिकायास्तथा

पुनरेवाहमवि प्रसारितधिया संज्ञाविवेकस्य हि ।

गोविन्देन निनिश्चितं मयनिधी दिव्ये रसालाभिधे

व्याख्याने यद्वरपषोडशयुति व्याख्यागमत् पूर्णताम् ॥

Colophon.

इति श्रीमन्नौलकज्योतिर्वित्पुनर्गोविन्दज्योतिर्विद्विरचितायां संज्ञा-
विवेकटीकायां रसालाभिधायां यद्वरपषोडशयोगविहतिः समाप्ति-
मगसत् ॥ १ ॥ रामचन्द्राय नमः ॥

विवरणम्—पूर्वोक्लिखितटीकानिबन्धस्य शेषभागः पुस्तकेऽस्मिन् वर्तते ।

No. 47. जातकपद्धतिटीका । Jātakapaddhatiṭikā. Substance,
country-made white paper, 12 × 8 inches, bound like a book. Folia, 14.
Lines, 23 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not
fresh, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Not correct. Incomplete.

An incomplete copy of a commentary on the Jātakapaddhati,
noticed in No. 19.

विवरणम्—पूर्वोक्तपुस्तकम् ।

No. 48. वर्षतन्त्रम् । Varṣatantram. Substance, country-made colourless paper, 9×5 inches. Folia, 20. Lines, 4-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1841; Śaka 1897. Appearance, old, worn out, and torn in parts. Verse. Not correct. Complete.

A complete copy of the work, noticed in No. 18.

विषयवस्तुपूर्वम् ।

No. 49. ताजकभूषणम् । Tājakabhūṣaṇam. Substance, country-made white paper, 10×5 inches. Folia, 43. Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1750. Appearance, very old, worn out, torn, and writing injured in most parts. Verse. Not correct. Complete.

An astrological work explaining the principles of the Tājika of Nilakanṭha, entitled Tājakabhūṣaṇa, by Gaṇeśa Daivajña, son of Dhunḍirāja. Noticed by Dr. R. Mitra in his Bik. Cat., No. 743, p. 348.

Beginning. श्रीगणेशान्विकायां नमः ।

भक्तिर्भक्तजनस्य यस्य भवति प्री + + + +

श्रेष्ठी वैशंपरम्परापरिगतः सर्व्वाभिलाषप्रदः ।

सौर्य + + + निकराराध्योऽसु लम्बीदरी

घोरोद्गर्जन विघ्नतर्जन + + + + +

सूर्ये च वीर्यसङ्गिते कटुके च चन्द्रे

चारुश्च तिलकमवलीतनये च सीम्ये ।

मित्रं गुरौ च मधुरं भृगुजे तद्यान्त्रं

मन्दे कषायमशने रतमात्मनसि ॥

एतन्नाजिकभूषणं परगुणीतृकषे सत्तया भ्रमम्

तथासर्व विभूषणाय विगुणानन्दाय मे द्योतने ।

यस्मात् सञ्जलदेन्द्रनीलतरला मुक्तावलीनिर्मला

नेत्रालङ्कृतये वलीतर + + स्तुष्टितये केवलम् ॥

श्रीमद्देवगिरीशदेशविलसद्दीपावरोत्कृतिः

दूरे पार्श्वे धुरन्धरं विजयते चित्रभारविभुतम् ।

ज्योतिःशास्त्रविचार + + रे संतुष्ट्यैः संवितं -
 तेषां पुण्यफलं किञ्चिदममलं मे वाञ्छितमिदमवत ।
 श्रीमन्मन्त्रसूत्रिपादकमन्त्रशास्त्रि से + इवः
 कृत्या कीमन्त्रवाञ्छितसन्तुष्ट्यामवयं भूषम् ।
 एतत्ताजिकभूषणं सुगन्धकमौख्यं चकारादरा
 दाक्षीक्याद्यज्ञतीर्णेशगणकः श्रीदुष्टराजात्मजः ॥

Colophon. इति श्रीदेवप्रदुष्टराजात्मजगणेश वि + वणे भीमनन्दिनाविचारः
 समाप्तोऽयं ग्रन्थः । सन्वत् १७५० वर्षे भागवदि ४ शुक्रवासरे ॥

विषयम्—श्रीदुष्टराजदेवशास्त्रगणेशदेवज्ञातताजिकभूषणाभिधः ज्योतिर्निबन्ध-
 विशेषः ।

No. 50. ताजकसंज्ञातन्त्रम् । Tājakaśamjñātāntram. Substance, country-made white paper, 10 × 2 inches Folia, 14. Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten in parts Verse Not correct. Complete.

A portion of Tājaka on the astrological influences of the twelve signs of the Zodiac, entitled Sanjñātāntra, by Nilakantha, son of Ananta Daivajña. Noticed by Dr R Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 2451.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥

प्रणम्य देवस्त्वमथो दिवाकरं
 गुरोरमन्तस्य तथा पदाम्बुजम् ।
 श्रीनीलकण्ठी विविनक्ति मुक्तिभि-
 क्षताजिकं मरिमन्त्रप्रसादकम् ॥
 पुमाचरोभिः सुहृदश्चतुष्पा
 द्रक्ष्यन्तिपितृतिरवीन्द्रियः ।
 पीतोद्दिनं प्राक् विषमोदरीन्म
 संगप्रजीवश्चमृपः समीजः ॥

End.

शुभयोगेष्वप्यात् सौख्यं पश्यवीथ्यानुसारतः ।
 दारिद्र्यमतिमाचारिकनीयूक्तोविषयः ॥ ५८ ॥

प्रत्यक्षादिपि सङ्ग संविधार्थं प्रष्टुं रिच्छया ।
 सर्वेषामुपयोगीयं चित्रं पृच्छन्ति यज्जनाः ॥ ५ ॥
 आसीदसीमगुणमखितपण्डितायसी-
 व्याख्यदमुलङ्गपण्थीः श्रुतिवित् सुव्रतः ।
 साहित्यरीतिनिपुणो गणितागमज्ञ
 श्रित्तासण्डिर्बिपुलगर्गकुलावतंसः ॥ ६० ॥
 तदात्मजीमन्तगुणोत्पन्नन्थी
 योधीक् सदक्नोः किल कामधेनुम् ।
 संस्तुष्टये जातकपञ्चतिं च
 न्यरुपयददृष्टमते निरस्य ॥ ६१ ॥
 पद्मान्ध्या सावितती विपर्यय-
 ष्ठीनीलकण्ठः श्रुतिसारनिष्ठः ।
 विद्वच्छिवप्रीतिकरं व्यधासीत्
 संज्ञाविवेकं सङ्गमावतंसम् ॥

Colophon. इति श्रीदेवज्ञानन्तसुतदेवज्ञश्रीनीलकण्ठविरचितं संज्ञातन्त्रं समाप्तम् इति-
 संख्या १५८ ॥

विवरणम्—श्रीनीलकण्ठदेवज्ञविरचितताजकान्तर्गतसंज्ञातन्त्राभिधीऽर्थं निबन्धः ।

No. 51. ताजकसंज्ञातन्त्रम् । Tājakasamjñātantram. Substance, country-made white paper, 12×5 inches. Folia, 24. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1859. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Another complete copy of the same work.

विवरणानुपूर्वम् ।

No. 52. ताजकसंज्ञातन्त्रम् । Tājakasamjñātantram. Substance, foolscap paper, 15×5 inches. Folia, 12. Lines, 5-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not fresh. Verse. Not correct. Complete.

A third complete copy of the same work.

विवरणानुसृतम् ।

No. 53. तिथ्यादिपत्रम् । Tithyādi-patram. Substance, country-made white paper, 12 × 6 inches. Folia, 26. Lines, 10-21 in a page. Character, Nāgara. Date, as regards the composition of the work, Śaka 1400. Appearance, old. Arithmetical figures. Generally correct. Incomplete.

A table for finding out Tithis or lunar days etc., entitled Tithyādi-patra by Makaranda. This table was prepared at Benares in Śaka 1400

Beginning. श्रीगणपतये नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ साव शिवाय नमः ॥

श्रीमथ्सिद्धान्तभतेन सत्य-

स्विधीपकाराय गुरुप्रसादात् ।

तिथ्यादिपत्रं वितनीति काश्या

मानन्दकन्दी मकरन्दनामा ॥ १ ॥

यस्यादौ शकीऽयं १४०० ॥

सिद्धान्तमकरन्दे तिथिकन्दे काश्यां

वारादी देशान्तरं सेकः धनं ० । ० । ४७ ॥

पृष्ठस्थितासप्तशकीमितेष्ट

शकावशिष्टभ्रमशकीष्टकस्यम् ।

तिथ्यादि वारादि सकैन्द्रकं तद्

योग्यं समीपस्थशकस्य कीष्टे ॥ १ ॥

अथान्योऽन्यशकान्तरं

तिथ्यन्तरं तिथिकन्दाः १२

वाराद्यन्तरं ६।६।१२

वज्रान्तरं ५।१०।१७

योजनं स्वचतुर्थीशङ्कीर्णं देशान्तरं भवेत् ।

प्राग्धनं स्याद्वयं यथात् कंदे कार्यं समध्यतः ॥

तिथिनिश्चययोगानां उक्तिः पञ्च ॥ रसा ६ श्लिभिः २
क्रमेणैव तु कौयले रस ६ वेद ४ गजेन्द्रकाया ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—श्रीमकरन्दविरचिततिथ्याद्यानयनसारणीविशेषरूपीऽर्थ निबन्धः ।

No. 54. दशाप्रकरणम् । Daśāprakaranam Substance, country-made white paper. 8 × 5 inches, bound like an ordinary book Folia, 25. Lines, 6-8 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance, not fresh, and slightly wormeaten in parts Verse Not correct. Incomplete.

An astrological work treating of Daśā or effects of the planets on the life of a man, entitled Daśāprakaraṇa. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

यथा संवलितः स्थाणु पति स्वच्छाययास्त्रिल ।

अपण्यं लतिका सा म वाक्फल सप्रयच्छतु ।

दृगुन २ नरजन्मर्चमिति अष्टानन्दैरवीन्दुकजराहुजीवा

मन्दशक्त्याम्कुरितः क्रमेण दशाधिपास्तप्रसुखास्तः स्युः ॥ १ ॥

End. नास्ति ।

Colophon. इति राजदशाफलानि ।

विवरणम्—दशाप्रकरणमिधदशाफलविषयकीऽर्थ निबन्धविशेषः ।

No. 55. दृक्पक्षसारणी । Drikpakṣasāraṇī. Substance, country-made white paper, 16 × 10 inches Folia, 26. Lines, 11-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost fresh. Arithmetical figures. Complete.

A table for finding out lunar days etc. according to the motions of the planets, as they are found by means of astronomical instruments,

entitled *Dṛikpakṣasāraṇī*, prepared in the court of Jaya Simha, king of Jaypur, which is identified in this book with the *Matsyadeśa* of the Paurāṇika age. A short account of the work has been given in the introduction.

Beginning. श्रीगणपतये नमः ॥

गजाननं गणाधिपं सुरासुराधिपान्निनं ।

समस्तभक्तकामदं नमामि विघ्नवारणम् ॥ १ ॥

राजाधिराजो जयसिद्धदेवो

योमत्स्यदेशाधिपतिस्तु सखाट् ।

श्रीरामपादाब्जं सतुषितो (१)

यज्वा सदा दानरत सुशीलः ॥ २ ॥

अपूर्वयत्नेषु नवीनयुक्ति

प्रचारदक्षो गणितगमश्च ।

सत्यप्रियः मैत्र्यरतः कृपालुः

क्षिप्रप्रतापो जयति लमाया ॥ ३ ॥

यमेष्टं बाजपेयाद्यैर्महादानानि वोऽश्च ।

दत्तानि हिजवर्त्येभ्यो गोयामहिपवाजिनः ॥ ४ ॥

सधर्मपालो गणितप्रवीणान्

ज्योतिर्विदो गोलविचारदक्षान् ।

कारुण्यसाहस्य चकार वेधे

नवीनयत्नेषु सदा च भाना ॥ ५ ॥

अथ मत्स्यदेशाधिपति राजाधिराजः श्रीजयसिद्धदेवः स्थापयित्तयत्नेः

साधितयज्ञेषु तथा यवनयत्ने साधितयज्ञेषु चान्नरं दृष्ट्वा सिद्धान्तविदो

देवज्ञानं सवहुमानमाह्वय यत्नेर्यज्ञैर्वेधे प्रवृत्तो बभूव । तत्रादावेव यत्न-

रचनान्मैन्द्रप्रस्थे सखाट् जयपुरे च कृतवान् ।

End & Colophon. दक्षप्रणसारणीयज्ञस्यष्टीकरणसमाप्तिभगात् । ४४८१ । ८०८१।४।१५।

४। समाप्तिं ।

विवरणम्—श्रीमज्जयपुराधिपजयसिद्धदेवसङ्कलितः सारणीरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 56. नरपतिजयचर्चास्वरोदयः । Narapatijayacarccāsvarodayah. Substance, country-made white paper, 15 x 5 inches. Folia, 81. Lines, 2-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1851. Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. • Complete.

A work treating of warlike operations and adventurous enterprizes by means of magic diagrams (cakra) marked with mystic letters or syllables, entitled Narapati Jayacarccā or means for securing the success of a king in warfare, by Narapati. According to Prof. Bhāṇḍārkar, the author was the son of Amradeva of Dhāra, the capital of Mālava, and wrote his work at Anahilapattan in the reign of Ajayapāla (1174—1177 A.D.) of the Calukya line of Gujrāt, completing it in 1176. The work is mainly based on Tāntrika works, especially on the seven Yāmalaś. See the Catalogue of the India Office Library, Nos. 3109—3115, pp. 1110—1114, and also the *Notices of Sanskrit MSS.* by Dr. R. Mitra, No. 1093.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

मोक्षार्थकारमयानां जनानां ज्ञानरश्मिभिः ।
 कृतसुद्धरणं यन् तं नौमि शिवसास्त्रम् (१) ॥ १ ॥
 अन्यक्तमय्यं श्रान्तं नितान्तं योगिनां प्रियम् ।
 सर्वानन्दस्वरूपं यत्तद्वन्दं ब्रह्मसर्वेशम् ॥ १ ॥
 विविधविबुधवन्द्या भारती वन्दमानः
 प्रवरचतुरभावादात्मकामोजनेभ्यः ।
 नरपतिरिति लोके ख्यातनामाभिषास्ये
 नरपतिजयचर्चानामकं शास्त्रमुत्तम् ॥ २ ॥
 ब्रह्मयामलमादौ ख्यात् द्वितीयं विष्णुयामलं
 रुद्रयामलमाख्यातं चतुर्थं चादियामलं ।
 स्कान्दं च यामलं चैव षष्ठं कूर्मस्य यामलं
 सप्तमं यामलं देव्या इति यामलसप्तकम् ॥ ४ ॥
 कृते जयार्थं नाम चेतायां ब्रह्मयामलं ।
 वापरे विजयाख्यातं कलौ चैव स्वरोदयः ॥ ५ ॥

(1) The first śloka is not quoted in either of the Catalogues referred to above. In the India Office Catalogue, the fourth śloka is found in the place of the fifth and the fifth in that of the fourth.

Shhd.

चक्राचारं विवेचनं चतुर्नामैकमध्यमं ।
 तत्र तस्य फलं वाच्यं वैष्टवर्गं गुणितम् ॥
 मध्ये शीघ्रं गृहे शत्रुं धार्यते हे गृहावधिः ।
 तत् परे ग्राममध्ये तु चतुर्थे ग्रामवाह्यतः ।
 शीर्षककर्णसु गृहेषु शत्रूणां साधनेषु च ।
 चक्रवैष्ट इति व्यास स्वशास्त्रेषु सर्वदा ॥

Colophon.

इति श्रीनरपतिजयचर्याखरीदयः ब्रह्मयामिनी उक्त चोराशी ८४ चक्रं भुव-
 चक्रं मन्वयत्वादितत्कालचन्द्रमूयसुमनायतकविष्टवर्गं खरीदयः समाप्तः *
 सप्तसुरेन्द्रशरगनागशशाहसक्ये
 मधौ शुभे पुस्तदिगायक्ये तिथौ ।
 वारे शशाहसुभने च खरीदयोऽयं
 शुभं व्यसिलीश्वरदत्तशर्मणा ॥ १ ॥
 श्रीगुरवे नमः ॥

विवरणम्—श्रीनरपतिविरचितनरपतिजयचर्याभिधचक्राद्यालौकिकीपायकरणकष्टपतिजयसाम-
 विषयकीडयं निबन्धः ।

No. 57. नरपतिजयचर्या । Narapatijayancarceā. Substance, country-made white paper, 15 × 6 inches. Folia, 47. Lines, 12-13 in a page. Character, Nāgara. Date, 1. Appearance, very old, worn out, torn and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Incomplete.

An incomplete copy of the same work, for this codex contains upto the end of the fifth chapter. This, like the codices noticed in the Catalogue of the India Office Library, and by Dr. R. Mitra, begins with the sloka अन्यक्तमव्ययं ज्ञानं etc. .

विवरणम्—नूतनपूर्वम् ।

No. 58. नारदसंहिता । Nāradasamhitā. Substance, country-made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 50. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1884. Appearance, not old, but slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Complete.

An astrological work, complete in 37 Adhyāyas or chapters, by Nārada. The contents of the work are enumerated in the introductory chapter. Noticed by Dr. Weber in his *Ersters Buch Die Sanskrit Handschriften*, No. 862, p. 257.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अथीरणुतरः साक्षादीश्वरी महतीमहान् (१)
 आत्मा गुहायां निहितो जन्तोर्जयत्यतीन्द्रियः ॥ १ ॥
 ब्रह्माचार्यो ब्रह्मिष्ठोऽविर्मनुः पीलव्यरोमशौ ।
 मरौचिरङ्गिराव्यासी नारदः श्रीमको भगुः ॥ २ ॥
 अवनो यवनो गर्गः कश्यपश्च पराशरः ।
 अष्टादशैत गम्भीरा ज्योतिःशास्त्रप्रवर्तकाः ॥ ३ ॥
 सिद्धात्यसंहिताहोराक्षस्तन्मन्त्रात्मकम्
 वेदस्य निर्मलं चक्षुर्ज्योतिःशास्त्रमनुत्तमम् ॥ ४ ॥
 अस्य शास्त्रस्य मन्त्रस्यो वेदाङ्गमिति कौर्त्तितः ।
 अभिषेद्यच्च जगतः शुभाशुभनिर्दपणम् ॥ ५ ॥
 यज्ञाध्ययनसंक्रान्तिरष्टादशोऽक्षकर्मणाम् ।
 प्रयोजनञ्च विज्ञेयं तत् तत् कालविनिर्णयम् ॥ ६ ॥
 विनैतदखिलं श्रूतं स्मार्त्तकर्म न सिध्यति ।
 तस्माज्जगद्दितायैव ब्रह्मणा रचितं पुरा ॥ ७ ॥
 तं विलोक्याथ तत् तृनुर्नारदीमुनिसत्तनः ।
 उक्त्वा स्तम्भद्वयं पूर्वं संहितास्तन्मनुत्तमम् ॥ ८ ॥
 वक्ष्ये शुभाशुभफलं ज्ञप्तये देहधारिणाम् ।
 होरास्तन्मन्त्रस्य शास्त्रस्य व्यवहारप्रसिद्धये ॥ ९ ॥
 संज्ञाव्यक्तानि सर्वेषां सभ्यक् ज्ञात्वा पृथक् पृथक् ॥
 शास्त्रपदयनाध्यायोऽष्टचारीपलक्षणम् ॥ १० ॥
 तिथिं वारश्च नक्षत्रं योगं तिर्यङ्गसंज्ञकम् ।
 मुहूर्त्तोऽपि यद्यौर्कस्य संक्रान्तिर्गोचरस्तथा ॥ ११ ॥

(1) The reading of the codex noticed by Dr. Weber differs from that of ours in many places, for instance we quote here the first śloka from his notice.

अथीरणुतरः साक्षादीश्वरी महतीमहान् ।

आत्मा गुहायां निहितो जन्तोर्जयत्यतीन्द्रियः ॥

अमृतारावलाध्यायः सर्व्वलभार्त्तवाङ्मयः ।

आधानपुंससीमन्तजातनामाद्भुक्तयः ॥ १२ ॥

चौलीकुरापणं मौलीचुरिकावन्मनमः ।

समावर्त्तनवेवाहपतिष्ठालप्रलक्षणम् ॥ १३ ॥

याचापवेशनं सद्योदष्टिः कूर्मविलक्षणं ।

उत्पातलक्षणं शान्तिमिश्रकं आङ्गलक्षणं ॥ १४ ॥

समर्चिशङ्खिख्यायेनारदीयस्य संज्ञिता ।

य इमां पठते भक्त्या स देवश्चो ह्य देववित् ॥ १५ ॥

त्रिकल्पश्चो दर्शनीयः श्रौतस्मार्त्तक्रियापरः ।

नैगमिकः सत्यवादी देवश्चो देवविद्वरः ॥ १६ ॥

तस्य कन्यागते वन्दे नचवयोगो यदा पितृकर्त्तव्यः ।

आनन्दयोगः पञ्चस्या यान्यर्त्तस्थे निशाकरे ।

भोजयेद् यः पितृस्तत्र पुत्रपौत्रघनं लभेत् ॥

यशस्करी समसी स्यादष्टमौ भोगदायिनी ।

आङ्ककर्त्तुश्च नवमी सर्व्वकामफलपदा ॥

सप्तम्या वा तथाष्टम्या नवम्या वा तिथौ पुने ।

योगी यः पितृकन्याणं पितृकास्त्रिन् समर्चयेत् ॥

इह सम्पदमाप्नोति पथात् सगैमनुत्तमम् ॥

दशम्या पुष्यनक्षत्रमंथोगोऽस्यतसंज्ञकः ।

अर्चयेद् यः पितृस्तत्र नित्यतमात् तस्य ते ॥

सर्व्वसम्पत्पदा कर्त्तुर्वां दशौ तिथिरुत्तमा ।

वयोदशो चतुर्दशोर्द्धाभिर्धनकलत्रयोः ॥

अनलपुत्रफलदा गजच्छाया वयोदशौ ।

शार्ङ्गं कर्त्तव्यमावास्या यत्र शार्ङ्गफलपदा ॥

पौष्करवये पुष्यचतुष्टये च ऋषभवये मैत्रचतुष्टये च ।

सीत्यष्टये च अश्वत्थवये च आङ्गपदानात् धनपुत्रवान् भवेत् ॥

Colophon. इति श्रीब्रह्मसूनुनारदविरचितायां नारदीयसंहितायां समर्चिश्रुतमीऽध्यायः

समाप्तः संवत् १८८४ आषाढ कृष्ण ८ रवौ ।

विवरचम्—श्रीनारदविरचितनारदसंहिताभिध्व्यतिर्निबन्धविशेषः ।

No. 59. पवनविजयः । Pavanavijayah. Substance, foolscap paper, 18×6 inches. Folia, 42. Lines, 4-9 in a page. Character, Bengali. Date, Samvat 1837. Appearance, not fresh. Prose and verse. Not correct. Complete (as regards the Jātaka part only).

This codex contains that part of the Pavanavijaya which treats of the Jātaka or astrology only. We find in different catalogues works of the same name (Pavanavijaya), treating of different subjects; for instance, in Dr. Mitra's *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 485, a work under the name of Pavanavijaya is noticed, which treats of the Tāntrika form of Yoga meditation. Similarly in *Catalogus codicum Sanscritorum* by T. H. Aufrecht, H. A. M., No. 167, p. 107, a Tāntrika work of the same name is also noticed treating of the victory of the Pavanas or winds acting in the body of a man. So it might be inferred that Pavanavijaya is a voluminous work treating of different subjects in its different parts.

Beginning. श्रीश्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीपवनविजयसंहितायां जातस्य प्रारम्भः । अथ
सूर्यादीनां यज्ञाणां भावफलान्याह ।

क्रयस्थितौ प्रकरोति जातं
इति श्रितवे निजकार्यधेयं ।
कर्षं विदावं पिशुनं धनाब्धं
पित्तान्वितं क्रीचवलीपतम् ॥

End.

वृषशतसहस्रकमादी मध्ये सुखितं धनान्वितं चान्ते ।
कर्कटधैर्यं पुरुषं करोति सङ्ख्ये गुरी सौरः ॥ ८ ॥
मीं ग्रं । दशम स्थाने रविजः करोति मत्स्यस्थितः सदा पुरुषं ।
वृषसचिवं भयं वाहनधनपूर्यं सुविख्यातम् ॥ १० ॥
मीं ग्रं । लाभगतीः सुतो वषराशौ भूपकुलीचितं मत्स्यकषाब्धं
भूपतिमाद्यविशने जातमहीनसुखं कुरुतेऽपि ॥ ११ ॥
मीं ग्रं ॥ व्ययवभनस्योरविजः करोति जातं वृटान्वितं कितवम् ।
मध्ये पीने सुखितं सुतसौख्यसमन्वितं चान्ते ॥ १२ ॥
मीं ग्रं ॥ इति श्रितभावाफलानि ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीपवनजातके भावफलानि पुराणि ॥ ० ॥ श्रीरघु ॥ सं १८२० ।
मां कु० २ । निरंगानि पुरिपां ॥ कृष्णराम जीनिधि ॥ ० ॥ * ॥ * ॥
श्रीश्रीहरिः श्रीकृष्णः

विवरणम्—पवनविजयसंहिताभिषय निबन्धस्य पुनर्लेखिन् जातकोशमानं विद्यते ॥

No. 60. प्रश्नसंग्रहः । *Praśnasamgrahaḥ.* Substance, country-made white paper, 12×5 inches. Folia, 10. Lines, 2-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn and worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Complete.

A little treatise on *Praśnas* or questions generally put to an astrologer by men for indicating their missing properties, entitled *Praśnasamgraha*. Anonymous. This work has been noticed by Theodor Fufrecht in his *Katalog Der Sanskrit Handschriften Der Universi Bibliothek Zu Leipzig*, No: 1052, p. 324.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीगणेशं नमस्कृत्य श्रीगुरुं निरिजापतिम् ।
 देवज्ञानां हितार्थाय क्रियते प्रश्नसंग्रहः ॥
 सभाप्रश्नीन वक्तव्यः कुटिलानां तथा निशि ।
 नापराहे नाविषसे स्वरितं न वर्दत् क्वचित् ।
 फलयुष्युतो यो हि देवश्च परिपूर्वकृति ।
 तस्यैव कथयेत् प्रश्नं सत्यो भवति नान्यथा ॥ १ ॥
 आदौ चिन्तापरिज्ञानं कृत्वा प्रश्नं विचारयेत् ॥
 व्योमहृदिर्भवेत्स्त्रीवो मूलं भूम्यवलीकने ॥ ४ ॥
 सभावलीकने धातुचिन्ताया लक्षणं स्मृतम् ॥
 शिरःस्थे जीवचिन्ता पादस्थे तु मूलकम् ।
 नाभिस्थे धातुचिन्ता धिक्तेया सर्वदा बुधेः ।
 स्तुभेः कललाट च जीवचिन्ता शुभप्रदा ॥ ६ ॥
 हृदीदरकटिस्थे धातुचिन्ता च मध्यमा ।
 गुह्यीरुपुच्छभागे च लघुसं मूलचिन्तनम् ॥ ७ ॥
 जानुजङ्घापदे जीवधातुमूलनिरुपचम् ।
 पूर्वस्थो धातुचिन्ता स्नात्वीरं दक्षिणतस्तथा ॥ ८ ॥
 उत्तरस्था पश्चिमाया मूलचिन्ता वदेद्विषयः ।
 प्रश्नाच्चरं विगुचिन्तनैकं च समन्वितं ॥ ९ ॥

वज्रिभिस्तु वरेदभानं शेषे चित्ता विनिर्द्दिशेत् ।

विषमांके जीवचित्ता समं धातुप्रकीर्त्तिता ॥ १० ॥

शून्ये मूले विजानीयाच्चित्ताया लक्षणं कृतम् ॥

End.

वर्षे दृष्टे शतैर्भागेरशेषं पूर्वोक्तमिव च ।

एवं कालस्य विज्ञानं मया सम्यक् प्रकीर्त्तितम् ॥

अथ भावः प्रत्यवर्षकिमावाहान् पूर्वोक्तचक्रीक्तानेकीकृत्यचतुर्भिर्भजेत् । एक १ वि २ त्रि ३ चतुः ४ शून्य शेषाणि क्रमेण दिने १ पचं २ तथा मार्गे ३ वर्षे भवति नियतं । तत्तत्तदनन्तरं नियित्य संख्या ज्ञानार्थमुपायः अथ मूले राशिनामप्रत्यवर्षमावाहयोग इति । यत्र वर्षे दृष्टे इत्यस्मीदृशस्य लाघवात् प्रदर्श्यते । अथ चतुर्भक्ते मूलराशी शून्यशेषे सन्ति वर्षाणि । अथ मूलराशिर्द्विचतुर्भक्तलब्धशेषे शून्यं अथागतं अथ लब्धं ५ मूलराशी १० योज्यां १५ वर्षे दृष्टे शतैर्भाज्यः लब्धशेषं २५ अथ लब्धस्य प्रयोजनाभावात्तच्छेष तुल्यानि वर्षाणि १५ लब्धमूलं योज्यं १०० वादशभिर्भागे द्वयः लब्धं ८ शेषे मानः ४ लब्धमूलं वादशभाज्ये योज्यं २० त्रिंशद्भाज्ये भागे द्वयः शब्दशेषदिनानि २० पञ्चदशभक्तानि लब्धं १ पच संश शेषे दिवसाः । एवं त्रिंशद्भाज्यं मूले त्रिंशद्भाज्यं योज्यं ३१ सप्तशेषे ३ वारसंशं शुक्लपक्षे शुक्लतः स्यादिति लब्धं ४ सप्तभाज्यमूलं योज्यं ११ षष्टिर्भक्तशेषे ११ चत्यादिकनिति स्पष्टार्थम् ।

Colophon.

इति प्रत्यवर्षकः समाप्तः शुभमस्तु लिखितं ब्रह्मचारिणा वंशीधरेण शुभं भूयान् कल्याणमस्तु ॥

च ४	क ५	च ६	ट ७	त ८	प ९	य १०	श ११
आ ५	ख ६	ङ ७	ठ ८	ड ९	फ १०	र ११	व १२
इ ६	ग ७	ज ८	झ ९	द १०	ब ११	ल १२	स १३
ई ७	घ ८	झ ९	ढ १०	ध ११	भ १२	व १३	ड १४
उ ८	ऊ ९	अ १०	आ ११	न १२	म १३	० ०	ः ०
क ९	ए १०	ऐ ११	ओ १२	औ १३	अं १४	अः १५	० ०

विवरणम्—प्रसंयही नाम प्रभासुसारतदुत्तरनिरूपणविषयकः कश्चिज्ज्योतिर्निबन्धविशेषः ।
 ब्रह्मेष्टिन् यन्त्रकर्तुर्नामादिकं न विद्यते ।

No. 61. पाशावली । Pāsāvalī. Substance, country-made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 9. Lines, 9–10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1862. Appearance, not fresh. Not correct. Complete.

A manual for ascertaining one's good or bad fortune from the marks of a die (Pāsā), entitled Pāsāvalī or Pāsākāvalī, complete in four chapters, by Garga. Noticed by A. Weber in his Die Handschriften Verzeichnisse Der Koniglichen Bibliothek Zu Berlin, No. 2235, p. 1185.

Beginning. श्री गणेशाय नमः ।

महादेवं नमस्कृत्य केवलं ज्ञानसागरं ।
 बल्ये सदगुरुणा साङ्गे यथाश्रित्य शुभाशुभम् ॥
 सुसुहृते सुवेलायां पाशकं कारयिष्ये भम् ।
 श्रेतार्कं गात्रदन्तं बाध्यङ्गुलावयवाधिकम् ॥ २ ॥
 अङ्गुष्ठमानविकीर्णं चतुरस्रं शुभावहम् ।
 यत् सत्यं विषु लोकेषु यत् सत्यं ब्रह्मचारिषु ॥ ३ ॥
 यत् सत्यं लोकपालानामिन्द्रे वैश्वदेवे यमे ।
 यत् सत्यं बरुणे वायौ यत् सत्यं चन्द्रसूर्ययोः ॥ ४ ॥
 धरणी तिष्ठते येन ज्ञानं येन प्रसिध्यति ।
 तेन सत्येन सकलै बद्धं देवि शुभाशुभम् ॥ ५ ॥

End.

ह्रीं चतुष्पतीं त्रिकं चान्ते ज्ञायिष्यति तव ।
 कार्यमारभ्यते यत् यत् तत्तदयत्नेन सिध्यति ॥
 प्राणानपि परस्वाधे तज्यते तन्निरर्थकम् ।
 अन्यमर्थं विधेह्याद्य तच्च सिद्धिर्भवति ॥

अथ पाठान्तरम् ।

दुर्दुभिः पतितस्तव सत्यं कार्यं च लाभश्च भविष्यति न संशयः ।
 बलीनं कार्यसंसिद्धिः प्रवेशश्च गृहे तथा ।
 चिन्तितं सत्यं धनधान्यादिसम्पदः ॥ ४४ ॥

चतुष्कचित्तं यत्र पतितं तत्र दृश्यते ।
 यत्त्वं चित्तयसे कार्यं तस्य सिद्धिर्न संशयः ॥
 प्रीतितागमनं तत्र स्थानलाभस्तथैव च ।
 नष्टस्यार्थस्य सर्वस्य हि प्रं लाभो भविष्यति ॥
 एकैनेवतु मासेन तथैकदिवसेन तु ।
 राजसम्मानसीत्यं च वस्त्रालङ्कारभूषणं ।
 ऐश्वर्यं धनधान्यादि चिन्तितं सफलं भवेत् ॥

Colophon. इति श्रीगर्गसुनिप्रणीता शकुनोपयोगिनौ पाशावली सम्पूर्णा ग्रन्थस्तु संवत्
 १८६२ ।

विवरणं—पतितपाशकाङ्क्षागुसारिभविष्यच्छुभाशुभनिर्दपकनिबन्धविशेषः श्रीगर्गसुनिप्रणीतः ।

No. 62. पञ्चस्वरनिर्णयः । Pañcasvaranirṇayaḥ. Substance, fool-
 scap paper, 15 × 5 inches. Folia, 10. Lines, 8 in a page. Character,
 Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Verse. Not correct.
 Complete.

A manual of divination with the first five vowels of the
 Sanskrit alphabet, entitled Pañcasvarā or Pañcasvaranirṇaya, com-
 plete in 7 chapters, by Prajāpati Dāsa of the Vaidya caste. The
 author, Prajāpati Dāsa, seems to belong to the same family with
 Gaṅgādāsa, the author of the Chāndomañjarī. For both are of the
 Vaidya Caste and have the same family God, Gopāla. Noticed
 by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 1478.

Beginning. श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

इष्टदेवं नमस्कृत्य गोपालं कुलदेवतम् ।
 श्रीप्रजापतिदासेन ज्ञायते ग्रन्थसंयुतः ॥
 नवग्रहात्मकस्य देवीं सरस्वतीं तथा ।
 प्रणिपत्य गुरुं किञ्चिज्ज्योतिर्विद्यं वदाम्यहम् ।
 वराहकृतसूत्रं यत्किञ्चित् ज्ञायते मया ।
 ज्योतिर्विदः प्रपश्यन्तु सन्तानां सुविचारकाः ॥
 पञ्चस्वराभिधानस्य ग्रन्थं निबन्धनसंयुतम् ॥

किंचिदुद्देश्यगम्यस्य सर्वं वक्ष्यमि ज्ञातव्यम् ।
 ज्योतिर्विद्विः परा सर्वैः कृतीस्त्रिचयविस्तरः ।
 तत्त्वादिव्ययपञ्चमं रात्रिचक्रे व्यपस्थितम् ॥
 धर्मं कर्म सुखं दुःखं सत्यादिसुतवाक्यवान् ।
 तनुहस्ता कुसतयीनन्दयन्ति तथा वृथा ॥
 अपास्य मरणं जीवं विचार्यन्ते शुभाशुभम् ।
 मरिष्यति यदा देवात् कीभीत्यति शुभाशुभम् ॥
 तस्मात्सर्वप्रयत्नेन आयुःस्थानं विचारयेत् ॥

End.

दशशतं भवेद्यत्र वर्षे वा गुरुशुक्रयोः ।
 क्लेशमात्रं भवेत्तस्य जीवने नात्र संशयः ॥
 विषुविषुद्वयोर्धौगिःस्थीत्यभागसम्भवे ।
 गुरुचन्द्रशनी वर्षे तथापि सत्यमादिशेत् ॥
 पिच्छे बुधदः शून्ने जन्मनि बुधदये कजे ।
 कर्मणि शुक्रदये शून्ने सत्युर्भवति नान्यथा ॥
 शुक्रे शून्ने दये कर्म स्थाने सत्युर्भवति नदा ।
 आयुर्दायं यथारिष्टं यदक्तं यद्वसंयद्व ।
 पापदये भवेद्विष्टः शुभयोगे भवेच्छुभम् ॥

Colophon. इति वैद्यप्रजापतिदासकृते पञ्चस्वरनिर्णये आयुर्दायी नाम सप्तमीऽध्यायः ॥०॥

विवरणम्—वैद्यजातीयप्रजापतिदासनिर्चितपञ्चस्वराभिधज्योतिर्निबन्धविशेषः सुप्रसिद्ध एव ।

No. 63. वराहसंहिता । Varāhasamhitā. Substance, country-made white and colourless papers, 10 × 5 inches. Folia, 180 (of which fol. 6 is wanting). Lines, 7–13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1840. Appearance, old, and worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Complete.

A compendium of astrology, entitled Varāhasamhitā or Vṛihat-samhitā, by Varāhamihira. The text has already been published in the Bibliotheca Indica, and an English translation of it by Dr. Kern in the journal of the American Asiatic Society. Noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 1491. See also the Catalogue of the India Office Library, No. 2979, p. 1055.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ।

नमो वरदसूर्ये ॥ नमः सूर्याय ॥ श्री ॥

जयति जगतः प्रभूतिर्विष्वात्मा सहजभूषणं नमसः ।

द्रुतकनकसदृशं शतमयूखमालाचिंतितः सविता ॥ १ ॥

प्रथममुनिकथितमवितथमवलीक्य ग्रन्थविलस्रस्यार्थे ।

माति लघुविपुलरंजनाभिरुचयतः स्पष्टमभिधातुम् ॥ २ ॥

मुनिविरचितमिदमिति यश्चिरन्तनं साधु न मनुजयथिते ।

तुल्येयंलरभेदादमन्त्रके का विशेषीतिः ॥ ३ ॥

नितितनयदिवसवारी न शुभकृदिति यदि पितामहम्रीते ।

कुजदिनमनिष्टमिति वा कीदृशं विशेषी वृद्धिपुत्रते ॥ ४ ॥

आत्रादिविनिःसृतमालुत्य ग्रन्थविलस्रं क्रमशः ।

क्रियमाणकर्मवैतत् समासतोऽतीमहीत्साहः ॥ ५ ॥

End.

शतमिदमध्यायानामनुपरिपाटिकमादनुक्रान्तम् ।

अथश्लोकसङ्ख्यावहान्युपाणि चत्वारि ॥

अथैवात्मभूतमन्त्रभूते परिशिष्यश्च निगदितं यात्रायाम् ।

वह्नायर्थं जातकमुक्तं करणञ्च बहुधेति शास्त्रानुक्रमणी ॥

Colophon.

इति वराहमिहिरविरचितायां संहितायां शास्त्रानुक्रमणी शततमोऽध्यायः ॥

१०० । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥ श्रीः ॥ समाप्तोऽयं संबत् १८४० मिति चै ११ ॥

वार रविदिने ॥ ० ॥

विवरणम्—श्रीमहाराष्ट्रमिहिरविरचितवृद्धसंहितापरपठ्यायकवराहसंहिताभिषेक्योतिर्निबन्धोऽयं
मुद्रितः १८४० । त्रिभुवनोऽयं कलिकातादिनगरे मुद्रणमुपगतः ।

No. 64. वराहसंहिता । Varāhasamhitā. Substance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 214. Lines, 4-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Complete.

Another copy of the same work, having six chapters more. The former is finished in one hundred chapters, while this one has one hundred and six. On closer examination it was found, that the

chapter preceding the last is divided into six separate chapters in the latter, but the matter is the same in both. Only the following stanzas, not found in the former, are added to at the end of the latter.

विधाष. शरदिन्दुकीटिधवला दंडानिवीचैर्मति
कृत्वाहं. पञ्चमखलैस्त्रिव पद रत्नावलीभागुपु ।
य संमीहमहीदधि कुमतजयाहान् समाकृष्टवान्
व्योतिर्मां सुचिरं वराहमिहिरहस्या हरि पातु व. ॥

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 65. वराहसंहिताटीका । *Vārahasamhitatika* Substance, country made white paper, 11 x 6 inches Folia, 629 (of which fol 356—378 are duplicate) Lines, 3—10 in a page Character, Nagari Date, ? (1) Appearance, old, slightly wormeaten throughout, and written by different hands Prose Not correct Incomplete

A commentary on the *Varahasamhitā* or *Vṛhatsamhitā*, entitled *Vivarana*, by Bhattotpala, noticed by Dr R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS*, No. 1478. This codex is incomplete as chapters 1—33 are wanting. It has been printed with the text at Benares, Calcutta &c.

Beginning. ओ नमोगणेशाय नम ॥

ज्ञात्वाभ्य विन्दुरिति ॥ अस्य विद्वत्स्य गण कण्ठ क्रथाऽसितो विन्दुस्तिलक-
लया सितकरडान् युक्तकपील स च रित्तमैत्र, स च तद्रित्त फल युज्य
सर्वं करोति ॥

End.

अवासां संहितायां अन्तर्भूतं मध्य भूत तथा परिशिष्टं यात्रायां निगदितसुक्तं
धूमलक्ष्मं दंडस्यन्दनादिकमनोपयुज्यते ॥ तथावाता इ कोटी । तथा
वाक्याश्रितमायर्थं प्रभु चित्त (१) पतन जातकं हाराशास्त्रसुक्तं । कथितं ।
तथाकरण तथावन्नवीध करण । सूत्रसिद्धान्तिकटीकायां शिष्यवृत्ताय

(1) At the end of the work, the author mentions the date of composition thus—वसन्तशुक्ल द्वितीये ज्ञाते विद्वत्सिन्धवा । I wrote this commentary in Saka 888.

प्रकाशितमिति ॥ इति भट्टीत्यल्लविरचितायां संहिताविहती शास्त्रातुल्य-
विकाश्याय. समाप्त ॥

आचार्यप्रवरस्य बोधजलधे पार तित्तीर्तुना (१)
व्यामुत्तम विधेयवर्जितया कथा तु दीर्घमिति ।
इत्येव विधिमाकलय्य कदाचालम्भा भट्टीत्यल
यन्ने तत्कृतिसंहिताविवरणे स्थेय पदं कीर्तये ॥
यदनाधिमूलं वा भान्या मत्या ऽज्ञतापि वा ।
विपश्यन् वा ज्ञात तत्त्वतश्च मनौषिभिः ॥
फाल्गुनस्य द्वितीयायामसिताया गुरोर्दिने ।
वसन्ताद ८८८ मिते शकं कृतये विहती मया ॥
चतुर्विंशतिसाहस्र मानमस्या अमुष्टुभाम् ।
वराहमिहिरे यस्मिन् ज्ञायात्कन्द मया कृता ॥ (१) ॥
वराहमिहिराचार्यरचिते संहितार्थे ।
अर्चिनामुत्पलसन्ने ऽध्यासये विहतिप्रवम् ॥

Colophon.

इत्याचार्य वराहमिहिरचिताया चतुःसाहस्रिकाया भट्टीत्यल्लविरचिताया
टीकायां शततमोऽध्याय. समाप्त ॥ इति भट्टीत्यल्लविरचिते विवरणे सप्तमं ।
समाप्तम् ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्टं तादृशं लिखितं मया । यदि यद्वस्यदं वा
मम दीया न दीयत ॥

विवरणम्—श्रीभट्टीत्यल्लविरचितविहतीविषयसहितं द्विनाटीकाद्वयीत्य निबन्धः ।

No. 66. बालविवेकिनी टीकासंहिता । Balavivekinitīkasahitā
Substance, country made colourless paper, 14 x 7 inches. Folia, 7. Lines,
10-12 in a page. Character, Nagari Date, Samvat 1845. Appearance,
very old. Verse and prose Not correct Complete.

A disquisition on auspicious times for marriage and other
domestic ceremonies, entitled Balavivekīnī, by Śrīpati (1). Dr. R.

(1) The author's name is written as Śrīpati, but in the colophon the
commentator speaks of himself as श्रीपतिदत्तपादपद्मनयः, or a bee to the lotus-like
foot of Śrīpatidatta. Hence we may infer Śrīpatidatta to be the author of

Mitra in his Bk. Cat., No. 624, p. 291, attributes this work to Nanhi Datta, while in other catalogues the work of the same name is attributed to different authors, thus in Buhler 4 fasc. No. 164 to Maladatta, in Stein, p. 166 to Ganapati Misra. The codex contains also a commentary on the text in both the margins. By Isānadatta.

Beginning of the Commentary. श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ वेवाङ्मनः । रेवती उत्तरा श्रीणि खगशिरा मघा मूल अशुराधाकरी
(इक्ष) स्वाती इद नक्षत्र वेवाङ्मनः । प्रमदा (कन्या) तुला मिथुनं इदं
सप्त । फाल्गुनमार्गमाचमयिषि (आषाढ) ज्येष्ठ माघव वैशाखा. शशा. ।

Beginning of the Text श्रीगणेशाय नमः ।

रेवत्युत्तरीङ्गिणीखगमघा मूलाशुराधाकर
स्वातीषु प्रमदातुलामिथुनमोलस्य विवाह. शुभ ॥
मासा. फाल्गुनमाघमार्गमचमयी ज्येष्ठसप्तमा माघव.
शशा सौम्यदिने तथैव तिथयोरिक्ताकुहवर्जितम् ।

इति विवाहः ।

End of the Text. अथ नक्षत्रवारप्रकरणम् ।

पूषा चार्धकरी शिवेन्दुपवनायुष्यचयं रोङ्गिणी
चित्रावाचशनो मघा हरियुगा पुष्याध्यर्मादचयं
पूर्वाषाढसुपुक्तमूलमङ्गन. प्राग्यामत. श्रीभन ॥

Colophon of the Text. इति श्रीपट्टविरचिता बालविवर्कनो समाप्ता ॥

End of the Commentary पूषा रेवती कवोन्द्र युक्तः, शिव आद्रा, खगशिर पवनस्वाती
पुष्याऽश्लेषा मघा रोङ्गिणीचित्रा शनी शनिः, मघा श्रवण धनिष्ठा अर्धमा
उत्तरा इक्षवित्रा पूषा रेवती पूर्वाषाढा उत्तराषाढा मूलप्राक् प्रहर
शोभने ।

बालानां शुभकर्म शस्तसमयज्ञान कलैकैकत.
ज्ञेशादस्त्विति सङ्कलप्य नियमान् शोकाश्चतुर्विंशतिम् ।
पूष्याचार्यकृतान् विलोक्य बहुशीज्योतिर्निबन्धान् बहून्
एव श्रीपतिपादपद्ममुप. श्रीशानदत्तो विज. ।
अथ गन्ध. किञ्चित् शुभाशुभसार्धं खट. ज्ञत. ॥

Colophon. इति बालविवेकिनो पटुविरचितसूक्तटीका लिखितं वा सदाशिवकपुत्रेण
श्रीजगन्नाथ इदं पुस्तकं लिखितं काशी मध्ये संवत् १८४५ नीति भाद्रपद
शुद्धि ॥ २ ॥ भीमवासरे । सता मर्मो पाति ।

विवरणम्—बालविवेकिनो नामकोविदादादिगुरुकार्यविषयकः कश्चिद्व्योतिर्निबन्धविशेषः श्रीपटु-
विरचितः श्रीमान्दत्तविरचितटीकासहितः पुस्तकेऽत्र वर्तते ॥

No. 67. बालविवेकिनो । Bālavivekini. Substance, country-made
colourless paper, 12 × 6 inches. Folia, 4. Lines, 10-11 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct.
Complete.

This codex contains only the text of the abovementioned work.
In the last verse of this, the author's name is written as Prīṇāhi
Datta. (श्रीबाहि दत्त)

विवरणसूक्तपूर्वम् ।

No. 68. बालबोधः । Bālabodhaḥ. Substance, country-made
colourless paper, 12 × 3 inches. Folia, 26. Lines, 6 in a page. Character,
Nāgura. Date, Samvat 1834. Appearance, old, torn and slightly worm-
eaten in parts. Verse. Not correct. Complete.

Another copy of Muñja Datta's Bālabodha, noticed in No. 27.

विवरणसूक्तपूर्वम् ।

No. 69. विवाहसुन्दारवन्दनम् । *Vivahayindāvanam.* Substance, country-made white paper, 15×6 inches Folia, 16 Lines, 2-9 in a page. Character, Nāgari. Date, Samvat 1884. Appearance, old, and worm-eaten throughout Verses Not correct Complete

Astrological calculations for ascertaining suitable times for marriage and other particulars connected with it, by Keśavārka, complete in sixteen chapters, of which the first chapter treats of the auspicious Nakṣatras or stars, the second of the months, the third of the *melakas* and so on. Noticed by Dr R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS*, No. 2454, and Bk. No 757, p. 350.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः श्रीसूर्य्यवे नमः श्रीशुक्राय नमः ॥

श्रीशार्ङ्गिणी सञ्जु बी नवसन्निवेश
 ज्ञेयव्ययं चतुर्वलन्युयनाचलनी ।
 यथाचलन्युयनमङ्गलमाचचार
 यत्नारहारमणिकौमुभरत्रिगुम्भ (१) ॥ १ ॥
 मङ्ग्यगर्गभृगुभागुरिरैभ्यगीर्भ्यं
 सारं वराहमिहिरादिमतानुसार ।
 स्फारम्भुरन् परिमलाद्यफलं (२) विवाह
 सुन्दारवन्दन विरचयामि विचाररस्यम् ॥ २ ॥
 भुवानुराधाद्यगुल्लरेवती
 करं मघाव्वातिरदूषणीगण ।
 रवेरनी नाम करादिषड्गुणी
 करयष्टि मङ्गलजन्मगीहशाम् ॥ ३ ॥
 अमृतहरणजमहर्षिर्वीर्ये
 विद्यावर्तसे युतितत्त्ववेदी ।
 वैशुद्धचारिणपद्मवर्त्तौ
 जगद्गौरी यात्रिणचक्रवर्त्तौ ॥ ४ ॥
 अक्षिन् त्रियादित्य इति स्मृतस्य
 सूनु. त्रियादित्य इति द्वितीयः ।

End.

(१) The codex noticed in the *Notices of Sanskrit MSS* has different readings such as मणिकौमुभरत्रिगुम्भ in the first verse

(२) परिमलाद्यफलं in the second

चिन्मन्त्रपारङ्गमरङ्गमन्त्र-

मदात्मन रङ्गिण इत्यदीये ॥ १ ॥

श्रीकेशवः सुकविरध्युनाध्वनीन

व्यूहानि तर्पयितुमर्थं पयः प्रवाहे

देवजराणिगमुत, सतपः श्रियास्मिन्

हन्दावने मुनिगवा निवहं ददोह ॥ २ ॥

अबुधदृष्टिधियः कियदप्यद

पदगभीरम् धीरभिर्गमुत ।

विश्वदशास्त्रविदस्मिदनेकदा

श्रुतिगतं रसनामु निश्च्युति ॥ ३ ॥

समाप्त चैतन्नन्दावने नाम विवाहपटले ।

कतिरियं महाकवेः केशवार्कस्य ॥ ४ ॥

Colophon. इति श्रीकेशवार्कदेवश्रितविवाहहन्दावनाभिधिविवाहानुक्तलक्षणवादिनिरूपकश्रुति

मीति जेट् सुदी ६ ।

विवरणम्—श्रीकेशवार्कदेवश्रितविवाहहन्दावनाभिधिविवाहानुक्तलक्षणवादिनिरूपकश्रुति
निबन्धविशेष ।

No. 70. वीजगणितटीका । VijaganitatIkā Substance, foolscap paper, 18×5 inches Folia, 136 Lines, 8 in a page. Character, Bengali Date ? Appearance. not fresh Prose Not correct Incomplete

A key to the Vijaganita with copious examples, entitled Vijōdāharanam, by Bhāskarācāryya. Noticed by Dr. R. Mitra in Bik. Cat. No. 756, p. 349. The codex under notice contains the text also.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

उत्तपादकं यत् प्रवदन्ति बुद्धे-

रधिष्ठितं सत् पुत्रवेषं सांख्ये ।

व्यक्तस्य कृतस्य तदेकबीज

सम्यक्तमीशं गणितस्य वन्दे ॥ १ ॥

पूर्वं प्रीत व्यक्तमव्यक्तबीजं,
 प्राय प्रन्ना नो वना व्यक्तकुत्रया ।
 ज्ञातु शक्या मन्त्रधीभिर्नितान्
 यस्मात्तस्मादस्मि बीजक्रियाश्च ॥ २ ॥

End. नास्ति ।

Colophon. इति श्रीभास्कराय बीजगणित चतुर्दशसंस्कीकरणम् ।

विवरणम्—बीजोदाहरणाभिधबीजगणितटीकाद्वयाऽयं निबन्ध. श्रीभास्कराचार्यविरचित. ।

No. 71. ब्रह्मसिद्धान्तकुट्टकाध्यायः । *Brahmasiddhāntakutta*

kadhyaayaḥ Substance, foolscap paper, 15 × 10 inches Bound in the form of a book Pages 123 Lines, 4-31 in a page Character, Bengali Date ? Appearance, old, worn out, worm eaten throughout, and torn in parts Prose and verse Not correct, Complete

Although in the list of MSS., this codex is marked with the heading *Brahmasiddhantakuttākadhyaḥ*, yet on perusal we found it containing copies of three different works by three different authors.

(1) पाठौकौमुदी । *Patikaumudī*, a first book on Arithmetic, by Narayana Paṇḍita, son of Nṛsiṃha, pp. 1-39 This work was written in Śaka, 1278

Beginning. आ नम शिवाय ॥ ० ॥ अथाकपाशमाह ॥

अथ साकानन्दकर संवपादहपाशकम् ।
 वक्ष्य नियते नियन्तमत्सरवन्ता दुष्टा कुगणकाय ॥

End.

नारायणाननसुधाकरमण्डलस्थौ
 चातुर्थ्यसूक्तिरचनामितविन्दुगुण्डी ।
 प्रोत्थेव सज्जनचकीरगणा. पिवन्तु
 श्रीकौमुदीमुदितद्वन्द्वकुमुद सदैवताम् ।
 वसुनगरविमितशक १२७८ दुर्गुण्यवध च भाटतिर्था ॥
 कृष्णदत्त गुरौ समामिज्जते गणितम् ॥

Colophon. इति श्रीसकलकल्याणविन्दुसिंहनन्दनगणितविद्याचतुरा नवनारायणपण्डित-
 विरचिताया पाश्या कौमुद्याख्याया भद्रगणित नाम चतुर्थेव्यवहार. ॥

विवरणम्—श्रीनारायणपण्डितविरचितपाठौकौमुदीनामकगणितनिबन्धोऽयम् ।

(2) गणितरचनामञ्जरी । Gapitarachanāmañjarī, a treatise on Arithmetic and Mensuration, by Gapeśa. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 2881, p. 1023. Pp. 40-89.

Beginning. श्री नमः शिवाय ॥ श्रीवरदसूक्तं नमः ॥

श्रीमत्कल्पतरोकवितिविलसत्सिंहासनाध्यासिन
 कर्षाकालनमालिनं मदमिलनमालिमात्राकुलं ।
 वामे सिद्धिविलासिनीविलसितं लीलाकुलदुर्गात्मजं
 भान्ति बालसुधाकरं दशकरं वन्दे करीन्द्राननम् ॥
 यत्पादतामरससंस्कारप्रदीपा-
 श्रीहस्तकारनिकरीतितरा निरस्त ।
 मन्मानसात् सुविलसद्गुणभूषणात्
 श्रीदुष्टिराजपितर स्वगुहं नमामि ॥ २ ॥
 पूर्व्याचार्योदितगणितलसत्कल्पभूमिद्वये
 प्रादुर्भूतामिव नवतरा मञ्जरी श्रीगणेशः ।
 कुर्व्ये पूर्व्यगणितरचनामञ्जरी नाम रम्या
 मन्दाक्रान्तामपि मतिभरं तत्कर्षार्थभिरर्षांम् ॥

End. इत्यादि हादशासपथस्त्येतद्वर्णनान्यवगन्त्यानि ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—श्रीगणेशविरचितगणितरचनामञ्जरीनामकीऽयं निबन्धः ।

(3) ब्रह्मसिद्धान्तकुट्टकाध्यायः सटीकः । Brahmasiddhāntakuṭṭa kādhyaṃ Satīkaḥ. This is the 18th chapter of the Brahmasiddhānta of Brahma Gupta, with an anonymous commentary. Noticed in the catalogue of the India Office Library, No. 2771, p. 995. A.

Beginning. श्री नमो गणेशाय ॥ • ॥

अथ कुट्टकाध्यायी लिख्यते व्याख्यायते ॥

तन्माही तद्वारभणप्रयोगजननाह ॥

प्राथम्यं यत्तत् प्रश्नाः कुट्टाकारादिते न शक्यन्ते ज्ञातुः ।

वस्त्यानि ततः कुट्टाकारं च प्रश्नेः ॥

End. . इदानीमध्यावीपसंहारायमाध्यायः—

प्रतिसूचनमी मन्ना पठिमा .सोहेअकेवु सूचेवु ।

आध्यायां आधिक्यतेन कुट्टकेष्टादशीध्याय ॥ ० ॥

सार्द्धेक पठि. ॥ ६१ ॥ मन्नायां सार्द्धेकचत्वारिंशत् ॥ ४१ ॥

Colophon. इति श्रीब्रह्मगुप्तविरचिते ब्रह्मसिद्धान्ते बीजगणितकुट्टकविवरण समाप्त ॥०॥
वीं ॥ वीं जम ।

विवरणम्—श्रीब्रह्मगुप्तविरचितब्रह्मसिद्धान्तान्तर्गतकुट्टकाध्यायद्वितीय निबन्ध ।

No. 72. बालबोधिध्याख्या । .. Bālabodhivyākhyā Substance,
country-made yellow paper, 12×6 inches Folia, 124 Lines, 7 in a
page Character, Nāgara Date, Samvat 1899 Appearance, old, and
torn in parts Prose Not correct Complete

A commentary on the Vijganita of Bhāskara, entitled Vijaganitō-
dāharanam or Balabōdhini by Kīrṇīrīma Mī-ra, son of Lakṣmī-
nārāyaṇa Mī-ra, a Gurjara Brāhmaṇa, an inhabitant of Ahmadābāda
in Gujrāt. The author composed this work in 1714 Śaka. Noticed
in the Catalogue of the India Office Library, No 2833, p 101 Bb.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ।

महेशानं गौरोगणपतिपुत्रं शुद्धमनसा
प्रथम्य ज्ञानाभ्योनिधिमयगुणं कायवचसा ।
रूपारानी मिथ प्रकृतं च ज्ञं बीजगणिन
अबीधध्यानीसमष्टरूपपरीक्षातिमिना ॥ १ ॥

उत्पादकमिति च बहुव्रीह्य वन्दे
इति क्रियाकारकयीजना बहुव्रीह्यबीज
गणाधिपमहं वन्दे नमस्तस्मैमीत्यर्थः ।

End.

देशे गुर्जरनामि धामि यशस्य स्थानेऽमदाबादे
भारतानुसूतिरभयवन्मीटिजीचायवी । . .
विद्याविदकात्मकाचलगतिकुर्जन्मतिर्जोतिष
मित्रः श्रीमदमन्दरहितपदमन्त्रमुर्वेदिक ॥ १ ॥

लक्ष्मीनारायण इति मतिव्यातकीर्तिर्धरिणा

तस्यात्मासीदमनमतिज्ञानगौरवाच्च एव ।

सूक्तस्याध्ययनविधिनीपानसिद्धान्तविद्यो

लक्ष्मीनाथामित्रजगद्वराष्ट्रीरूपारामनामा ॥ २ ॥

भुवनात्यष्टिमे शाके सुलभः पूर्णिमा गुरौ ।

बीजव्योदाहृतिमिमामकरीद बालबोधनीम् ॥ ३ ॥

Colophon.

इति श्रीगुर्जरनाथश्रीरामोत्तमानुर्वेदिमिश्रलक्ष्मीनारायणात्मजमिश्ररूपाराम-
देवशिवरचिते बीजीदाहरणे बालबोधव्याख्यायन्य समाप्तः ॥ स्वतः
१८८८ वैशाख ।

प्रवरचम्—गुर्जरनाथश्रीरूपाराममिश्ररचितभास्वरीयबीजगणितटीकाद्विष्णुविष्णु
बालबोधनीनामक ।

No. 73. अष्टवर्गफलम् । Astavargaphalam. Substance, country-
made colourless paper, 12 × 5½ inches Folia, 4. Lines, 12-14 in a page.
Character, Nāgarī. Date, ? Appearance, old Verse Generally
correct. Complete.

An astrological work on the influence of the particular situations
of a planet, by Bṛiddhayavana. Noticed by Aufrecht in his Katalog
Der Sanskrit Handschriften Der Universitäts Bibliothek Zu Leipzig,
No. 1081, p. 332.

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः ॥ अष्टवर्गफलम् ।

तत्कालसर्व्वयङ्मनुजभाना

विन्दूनि रेखाश्च विमिश्रयिला ।

समावर्तिवैच मितो यङ्गः स्व

स्वाष्टाशस्य फलमादधाति ॥ १ ॥

अन्वात् फलैरिटकदधीनामजं

फलं बलिही यदि तस्य पार्श्वतः ।

अतीत्यथा तस्य फलं निहन्ते

बीज्ये फलं यीनि सर्व्वजं + + ॥ २ ॥

रेखास्थितक्षीणकर प्रगल्भ
करीति मत्स्ये गजवाजियुक्त ।
मित्राङ्गसाधुस्वजनाङ्गयुक्त
स्थाने स्वके रोगविचर्जित च ॥ ३ ॥

End.

मीरी यदि स्यात् खलु सप्तमस्थी
नर किंयाहीनमनन्धवैरम् ।
सदा सरीगे मित्रवन्धुहीन
हस्तात्मकं बुद्धिविचर्जितं च ॥ १५ ॥
मीरूटसस्य कुरुते दण्डितं
नर सरीग वङ्गनीचरक्तम् ।
पिप्पीहवै-पीडितसुगणै
विन्देऽशभाजं पतितं कुबडिम्

Colophon.

इति श्रीवैद्यक-गणकम् ॥ इति वृद्धयवने अष्टवर्गफलम् ।

मन्यात फलाधिके लाभे लाभात् क्षीणफलं व्यय
यस्य व्ययाधिकं लघु ज्ञानवान् अर्थवान् हि स । १ ।
लघु यावत् फलानि स्युः सावर्षाच्छुभं वर्तते ।

विषयम् - श्रीवृद्धयवनकृताष्टवर्गफलाभिधन्योतिर्निधनविशेष ।

No. 74. वृद्धयवनजातकं । Vriddhayavanjātakam Substance,
country made white paper, 16 × 6 inches Folia, 204 (of which fol 1-144
are wanting) Lines, 10-11 in a page Character, Nagari Date, 1
Appearance, 1d. Verse Not correct Incomplete

A summary of astrological knowledge by Vriddhayavanācāryya
Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.* No 2452

Beginning. नास्ति ।

End. नास्ति ।

Colophon. इति श्रीवृद्धयवने काकदत्ताध्याय ॥

विषयम्—पुस्तकेऽस्मिन् वृद्धयवनाचार्यकृतजातकनिबन्धोऽसंपूर्णो वर्तते ।

No. 75. वृहज्जातकटीका । Vrihajātakatīkā. Substance, country-made white paper; 14 × 5½ inches. Folia, 254. Lines, 4-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1811. Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Vrihajātaka, a treatise on astronomy and astrology by Bhattotpala who completed his work in Śaka 888. Noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., No. 788.

Beginning. श्रीगणाधिपतये नमः ।

ब्रह्माज्ञाशङ्करवीर्यकुञ्जजनीव
युक्ताकपुत्रगणनाथगुरुन् प्रणम्य ।
य मयङ्गीर्णस्वरणाभविहउषष्टे
रावलिकस्य तमह विहयोमि हतुक्मन् ॥
यच्छान्त सविता चकार विपुलैः स्वर्गस्त्रिभिर्ज्योतिषम्
तस्योच्छ्रितिरायात पुन कलियुगे संश्रित्य यी भूतल ।
भूय. स्वल्पतर वराहमिहिरव्याजेन सर्वं व्यधा
दित्य सप्रवदन्ति मीनकुशलान्धो नमो भास्वते ॥ २ ।
वराहमिहिरौदधी सुवज्जमदतीयाकुर्ण
यहर्चगचयादसि प्रचुरयोगरत्नोज्ज्वल (१) ।
अमलि परितो यतो लघुधियोऽर्थलुब्धात्तत.
करोमि विवर्तितप्रवं निजप्रियाहमवोतपल. ॥ ३ ॥

End. सतां प्रसाध्यपूर्वकाणि कर्माणि प्रमाणं तानि कथ्यत शास्त्रावसाने
पूर्वप्रथेतया नमस्कारमाश्रयाह—

दिनकरमुनिगुरुचरणप्रतिपातकृतप्रसादमतिनेदं ।

शास्त्रमुपसंगृहीतं नमोस्तु पूर्वप्रथेतभ्यः ॥

दिनकरीडकलदादिकाः सर्वेष्व यथा. मुनयो वसिष्ठादयः गुरवादित्यवासः
तेषां चरणप्रतिपातकरणेन पादनमस्कारकरणेन यः कृतः प्रसादीऽनुचरः
तेन मतिर्बुद्धिर्यस्य तेन दिनकरमुनिगुरुचरणप्रतिपातकृतप्रसादमतिना
मयेदं शास्त्रमुपसंगृहीतं सन्निधीकृतं तस्मात् पूर्वप्रथेतभ्यः पूर्वशास्त्रकारेभ्यो
नमोस्तु नमस्कारोस्तु ॥

Colophon. इति श्रीभट्टीत्यलविरचितायां बृहज्जातकविवर्तनी उपसहाराध्याय षड्विंशो

ध्याय ॥ शुभमस्तु ॥ मन्थसंख्या ३००० संवत् १८११ कार्तिक शुक्ल ॥

विशेषणम्—पुस्तकेऽस्मिन् श्रीभट्टीत्यलविरचितबृहज्जातकटीका संपूर्णा वर्तते ॥

No. 76. बृहज्जातकं सटीकम् । Vrihajjātakam Satīkam Substance, country made white paper, 13 × 5 inches Folia, 13 Lines, 10-13 in a page Character, Nāgara Date, Appearance, old, and slightly worn eaten throughout Prose and verse Not correct Incomplete

This codex contains the above mentioned commentary with the text, both incomplete.

पुस्तकेऽस्मिन् भट्टीत्यलविरचित' बृहज्जातकसप्तपुण्य वर्तते ।

No. 77. बृहज्जातकटीका । Vrihajjātakatīka Substance, country made white paper, 12 × 6 inches Folia, 33 Lines, 9-11 in a page Character, Nāgara Date, Appearance, very old, worn out, torn and worm-eaten throughout Prose Not correct Incomplete

This codex contains the commentary noticed above upto the end of the second chapter

विवरणस्तूपूर्वम् ।

No. 78. बृहज्जातकटीका । Vrihajjātakatīka Substance, country made white paper, 12 × 5 inches Folia, 31 Lines, 7-14 in a page Character, Nāgara Date Appearance, old, with different hand writings. Prose. Not correct. Incomplete.

Another commentary on the Vrihajjātaka, entitled Vrihajjātaka-vivarāṇa, by Mahīdhara. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 2453. The codex contains upto a part of the 10th chapter.

Beginning श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्ये नमः ॥ श्रीसूत्राय नमः ॥

• श्रीगणेशं नृसिंहं च शारदां गुरुपद्मज ।

नत्वा स चपतां वर्ष्म हृद्भ्यामकटिपद्मीम् ॥

श्रीशारपालनाथपुत्र्यमिच्छिन्नसमाप्ता चारुतिकावायवराहमिहिरिकं
लक्ष्मणरोगवितस्त्यामन्तर हीरायन्य चिकीर्षुरद्धादहाविशतिशृङ्खलविकी
र्जितनाह मूर्त्तिले इच्छि

End. नास्ति ।

Colophon. इति श्रीमहोदधरकृत हृद्भ्यामकटिपद्मीनामध्यायः ।

विवरणम्—श्रीमहोदधरकृत हृद्भ्यामकटिपद्मीनामध्यायः ।

No. 79. हृद्भ्यामकटिपद्मीनामध्यायः । Vaidhātakavivaranam Substance, country made white paper, 12 x 5 inches 101a, 124 (of which folios 1-23 are wanting) Lines 5-15 in a page Character, Nāgara Date, Samvat 1863, Śaka 1725 Appearance, old, and written by different hands Prose Not correct Incomplete

This codex contains from the latter portion of the eleventh chapter up to the end

End. सता प्रार्थन वसन्ततिलकनाह—यन्त्यस्यति—प्रचरमायसास्य यन्त्यस्य यत्
लब्ध्याल्लखकदावान् पश्यति यदा मया यत् कृतं सति कृतं च यत् कृतं कर्त्तव्यं
न कृतं वा तत् बहुकुतानां पश्चितानां सुखात् योऽधिगतमव ज्ञानं तत् परि
प्राप्तौ विदुषा मात्सर्यं विहाय काव्य मदयन्यो न शासनीयचेत्यर्थः ।
शास्त्रावसाने सता नतिमाययाह—दिनकरेति—स्त्रीणां वशिष्ठादि मुनी
नामादित्यदासस्य च चरणनत्वा कृत प्रसादी, नैमल्य यस्यां इन्द्रश्रीमतिर्यस्य
तन मयद शास्त्रमुपनिम तस्मात् पूर्वप्रवेदभ्य पूर्वशास्त्रकर्तृभ्यो नति
रस्य ॥१०॥

Colophon. इति श्रीमहोदधरकृत हृद्भ्यामकटिपद्मीनामध्यायः उपसंहाराध्यायः षड्विंश सर्गः
१८६३ शके १७९८ माघे म शुक्लपक्षे तिथौ ११ एकादश बुधवासरे
राम राम राम राम राम राम राम ।

विवरणम्—पुस्तकंऽस्मिन् महोदधरकृतहृद्भ्यामकटिपद्मीनामध्यायः वर्त्तते ॥

No. 80. **बृहज्जातकविवरणम् ।** *Vṛhajjātakavivarapam.* Substance, country made colourless paper, 12 × 5½ inches. Folia, 88 Lines, 10-12 in a page Character, Nagari. Date, Samvat 1824, Śaka 1983 Appearance, old, slightly torn, and worm eaten in parts Prose Generally correct Complete

Another complete copy of the same work.

विवरणस्तूपूजम् ।

No. 81. **भास्वतोबालबोधिनीसहिता ।** *Bhasvatibālabodhini sahita* Substance, country made colourless paper, 14 × 6 inches Folia, 44 Lines, 10-18 in a page Character, Nagari Date, Śaka 1722, Samvat 1853 Appearance, very old, worn out and writing effaced in parts Verse and prose N correct Complete

A treatise on astronomy and astrology, entitled *Bhasvati* by Śatananda, son of Śankara by Sarasvatī. The work is based on the *Sūryyasiddhānta*, and was written in Śaka year 1021, A. D. 1099. A commentary, entitled *Balabodhini* by Balabhadra, son of Vasanta, is given in the codex in both the margins. The commentary was composed in Samvat 1466, A. D. 1521. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.* No 785.

Beginning of the Commentary श्री गण श्रीग्याय ॥

आदिमध्यान्तगुणाय विधा विग्रहधारिण

यद्व्यादिस्वरुपाय नित्याय हरय नम । १ ॥

आसीद्विजग्ना विसलाकराव्य

ख्यात सुश्रीसीद्विजद्वभक्त ।

तस्यात्मजश्रीहरिपादभक्तौ

नित्य हराराधनश्रान्तचित्त ॥

निस्तम्बश्च श्रीमान् दवश्च श्रीवसन्त इति नाम्ना

शास्त्रार्थविदगुणवान् विजगुणपादार्जने सदा निरत ॥

वसन्तस्य सुतीहरिगुणरचारविन्दकृतसिध ॥

कुरुते गुणीययुक्ता संक्षिप्ता (१) भास्वतो टीका ॥ ४ ॥

(१) Our codex reads here **सद्विद्यया** instead of **संक्षिप्ता** ।

इह तावद्विचारमि निर्विकल्पकमितिमुहिष्य स्वेष्टदेवताभक्त्यारपूर्वकं
मन्त्राचारमार्गमार्गमन्त्रमन्त्रपद्यानमन्त्रं यन्मन्त्रं श्रीकैशिकेनाह—
नन्वेति—

Beginning of the text

नत्वा सुरारेवरचारविन्दम्
श्रीमान् सदानन्द इति प्रसिद्धः ।
तां भाव्यती शिष्यहितार्थमाह
शक्तिं विष्णवे शशिप्रचक्षते ॥ १ ॥
सङ्गमनिष्ठं शिविभूमितीथ
संसिद्धभागीनभूषकशिव ।
सपञ्चर्षयुक्तदशमशुभे
चन्द्राष्टमगीर्षाधिकं शशाङ्क ॥ २ ॥

End of the text

चन्द्रार्कधीर्दक्षतममन्त्रस्य
सव्यापचक्ष्ये वलनायसूत्र ।
मध्यादुदन्दविषदं शपाता
तथोर्द्धमचेष्ट रवीन्दुखण्डम् ॥
सं ह्यर्चयेद्देवादगते युगाद्
दिव्योत्थित श्रीपुरुषोत्तमस्य ।
श्रीमान् सदानन्द इतीदमाह
सरस्वतीशङ्करशीलनूतः ॥

Colophon of the text. नास्ति ।

End of the Commentary अतश्चाधिकं चतुःसहस्रपरिमितं ४५०० कश्चिद्वचने देवज्ञ +
+ + + + श्रीपुरुषोत्तमस्य वाक्येन श्रीमान् सदानन्दनामा
गणितसिद्धान्तित्सरस्वतीशङ्करशीलनूतः सरस्वतीनातुर्गोमहेश्वरः पितु-
र्गोम तथी सरस्वतीशङ्करशीलनूतः पुत्र इमां भाव्यतीं कृतवान्

ध्याय्यायां यन्मयात्मकं यच्च युक्तिविवर्जितम् ।
आत्म्या वा लिखितं यच्च तत् कार्यं चम्यतां नृपः ॥
अररचमनुमितशक्तिं चैवशुद्धे तद्वितीयायां ।
शुद्धवारी चपूर्वोक्तवान् बुद्धमन्त्रनामा श्रीकान् ॥

स्वररक्षकसमेतिश्रीकै ज्ञातीवकुक्षी कण्ड (१)

वस्तुनवर्षे मया रचिता वालवीधिनो विमला ।

श्रीविष्णुमादित्य त्राके १४६५ चैत्रमीनस्य कृष्णद्वितीयायां तिथौ श्रीववासरे
श्रीमहाराजाधिराजश्रीमान् साहिबज्जमानराज्ये श्रीमतिगुमस्ताद्वै सन-
सत्तके नगरे श्रीमत् सकलविद्याविद्यारदकीशिकात्मजया देवज्ञमिरीमधि
श्रीमदसन्नात्मजबलभद्रनामा देवज्ञो श्रीतिर्विदिता वालवीधिनो टीका
कृतवान् ॥

Colophon.

इति श्रीवसन्नात्मजबलभद्रदेवज्ञविरचितायां वालवीधिन्यां परमिणीवि-
त्कार समाप्त । श्रीश्राके १७२२ श्रीसम्बत् १८५९ माघमास द्विने गते ३
कृष्णपक्षे द्वादश्यां तिथौ श्रीववासरे ज्योत्स्नापक्षे वीथी तद्विने श्रीमहाराजाज्य
वाल्मपुरदेशे गोखाराज्ये कवलसमीपे सिद्धेश्वरशरणे सिद्धलिकाद्विद्यानि
लिखितं पुस्तकं विद्याभिरक्षकीया संपूर्णं शुभमस्तु ॥ राम राम राम राम
राम राम राम राम राम

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् सटीका भाव्यती वर्णन ॥

No. 82. ग्रहभावप्रकाशः वा भुवनदीपकम् । *Grahabhāvaprakāśaḥ*
or *Bhuvanadīpakam* Substance, country made colourless paper, 14 x 4
inches. Folia, 14. Lines, 8-12 in a page Character, Nāgara Date, Appearance, very old, worn out and writing slightly effaced in parts.
Verse and prose Not correct Complete

A treatise on astrology, entitled *Grahabhāvaprakāśa* or *Bhuvanadīpakam*, with *Vyākhyā* or explanation by *Padmaprabhā*. Noticed in No. 5

विवरणम्—पुस्तकपूर्वम् ।

No. 83. मरीचिः । *Marīciḥ*. Substance, country-made [white paper, 16 x 6 inches. Folia, 25 (of which foll 1 and 16 are wanting). Lines, 9 in a page. Character, Nāgara Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout Prose Not correct. Incomplete

This codex contains a part of Marīci, a commentary on the Siddhāntasiromaṇi of Bhāskarācāryya by Viśvarūpa *alias* Munīśvara, son of Nārāyaṇa Daivajña.

पुस्तकेऽस्मिन् सिद्धान्तशिरोमणिटीका मरीचिनीमिका मुनीश्वरापरपञ्चायश्रीविश्वरूपप्रज्ञता
रचिता विद्यते ॥

No. 84. मकरन्दोदाहरणम्. Makarandodāharanam Substance, country-made white paper, 15×5 inches Folia, 18. Lines, 5-13 in a page. Character, Nāgara Date, ? Appearance, not old, but slightly worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Incomplete (1).

A commentary on Makaranda's Dinapatram by Vi-vanātha, son of Divākara Daivajña. See Bik. Catalogue by Dr. R. Mitra, No. 677, p. 314.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

मत्वा गजाननं देवं विद्वनाद्यं करीत्यसौ ।

उदाहरणमुक्त्वा मकरन्दस्य यवतः ॥

श्रीमुख्येत्येति । 'प्रज्ञा यतः प्राप्येति ॥ श्रीमद्विनादिति ॥ १ ॥ एतदर्थः ॥
अथ पञ्चाङ्गसाधनम् । तत्रादौ तिथिसाधनम् । तत्र चभीष्ट वर्षादितितिथि
वारादिसंज्ञानुमानमाह पृष्ठं न्यता सन्नेति ॥ ४ ॥ इष्टशकमध्ये पुन-
र्कोय शकः शीघ्रः ॥ स यथा पुनर्कोयशकपंक्ती इष्टशकासन्नी यो न्यूना-
ककी भवति स शीघ्रः यावदयमपुनर्कोयशकतुल्यो भवति । तदनन्तरं
वर्षानुगम्यथोः शकयोर्मध्ये पुनर्कोय शका ये चया एकेन चधिकी भूत्वा यदा
इष्टशकः अग्रे गच्छति तदा स न शीघ्रः । यस्तुल्यो जातः स शीघ्रः ।

End.

एवं हवाहिराशीनां आयव्ययाः ॥ दिग्भिर्दिग्नेर्वेदघटीभिरेकविंशप्रवि-
शाविभिध भवति दिनत्रयानन्तरतोऽभिजित् स्यात् स विश्वं धिषं प्रवि-
प्रविशत्यवश्यं ॥ प्रतिवर्षं यो राज्ञा भवति तस्यैवायव्यथो जेष्ठी सिस्रवन ॥

Colophon. इति श्रीदिवाकरदेवज्ञात्मजविद्वनाद्यविरचितं मकरन्दोदाहरणं समाप्तम् ॥

विवरणम्—श्रीविद्वनाद्यविरचितमकरन्दटीकाकृपनिबन्धोऽयम् ॥

(1) Although in the colophon of the codex the word समाप्त (finished) is used, yet on comparison with the following MS, it appears to be incomplete.

No. 85. मकरन्दोदाहरणम् । Makarandodāharanam Substance, country-made white paper, 14×5 inches. Folia, 18 Lines, 9-14 in a page. Character, Nāgara Date, ? Appearance, old Prose Not correct. * Incomplete

Another copy of the above mentioned work, containing something more than the first, but as there is no passage indicating the end, and nothing like a colophon, it cannot be ascertained whether this is a complete copy or not. We quote below the following verses which are found at the end of the codex

मधप्रवेशप्रभवातलाङ्ग
लता मुक्त मम दिनान्तरे स्यात्
मधो सितादंकिद्य स्ववेद
रसगङ्गीनादिनमद्य स्यात् ॥ १ ॥
तनान्विताऽऽ०समेषगा स'
प्राक् माधिता खेट लतातम् के ।
इष्टे दिने स्यादथ सप्ततष्ट
प्राग्वारयुक्तीयुगचोऽत्र वार ॥ २ ॥
कदाचिदेवा तलमस्थिताकि
मेकातिरेका सुधिया विधिया । ३ ॥
शुभमस्तु श्रीरम् ॥

पुष्पकेऽस्मिन् पूर्वोक्तिमितमकरन्दोदाहरणनिबन्ध किञ्चिदधिकपाठावसानको वर्त्तते ।

No. 86. मकरन्दोदाहरणम् । Makarandodāharanam Substance, country made yellow paper, 12×6 inches Folia, 28 Lines 8-10 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance, old and worn out, having the last page torn Verso Not correct Complete

Another copy of the same work having some extra verses on the *sphuta* after the colophon.

विबरचनानुपूर्वम् ।

No. 87. मकरन्दविवरणम् । Makarandavivarṇam. Substance, country made white paper, 12 × 6 inches. Folia, 11. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct Complete

A work illustrating rules for determining various astrological problems in connection with civil rites and ceremonies in verse, entitled Makarandavivarana, by Divākara Daivajña, son of Nṛṣimha and grandson of Śrīkṛṣṇa Daivajña. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 1301.

Beginning. श्रीगणपतये नमः ।

प्रज्ञां यतः प्राप्य कृतप्रतिष्ठा
स्पर्शां विद्यते प्रसन्न प्रतिष्ठा ।
अक्षीऽपि त श्रीगणनामधेय
गुरुपदं स्वीयगुरु भजेयम् ॥ १ ॥
श्रीमच्छिवाङ्गं समधिगम्य वरप्रसादं
हताशुभिविवरणाभिनवारविन्दम् ।
एतद्विवाकरविकाराश्रितमायैवय-
भङ्गाभजन्तु मकरन्दपिपासवी ये ॥ २ ॥
प्रकृष्टतासुप्रशक्तीनिर्दिष्ट
गङ्गावर्षप्रमकीलकथ्यम् ।
तिथ्यादि वारादि सर्वाङ्गिकं तद-
योग्यं समीपस्थं शक्यं कर्तुं ॥ ३ ॥
रेखा स्वदेशान्तरयोजनानि
निर्वाहयोजनानि फलैर्युतानि ।
पूर्वे परे वारमुच्यं भवेत्तन्-
मेषे दिनेष्टे वज्रघात स्वदेशे ॥ ४ ॥

End.

पञ्चादिपद्यप्रतिपादनेन
पुरातनोक्तादपि सन्निवेशम् ।
मृगन्दनीलाक्षरसिंहमनु-
प्रचीतमङ्गीकरणीयमार्थः ॥ १२ ॥
वालीदिनेऽपि वज्रं सुन्दरविकृतायै
तुष्टिं भजन्तु सुहृदी गतमनुसरा ये ।

आकस्मिक खलु सतां हृदयेषु जग

खीयानि पञ्जरयुक्तस्य वक्षसमीतु ॥ १३ ॥

Colophon. इति श्रीसकलजगत्सार्वभौमश्रीमन्नन्ददेवशास्त्रजट्टसिंहस्य सुतेन दिवाकरेण
विरचितं मकरन्दविवरणम् समाप्तम् ॥ ० ॥ श्री ॥ शुभमस्तु ॥ क ॥

विवरणम्—मकरन्दविवरणाभिधमकरन्दार्थप्रकाशकी निबन्धविशेष ।

No. 88. मकरन्दविवरणम् । Makarandavivarapam Substance, country made Kāśmīrī paper, 15 × 6 inches Folia, 10 Lines, 5-9 in a page Character, Nagara Date Samvat 1884 Appearance, not fresh, worm eaten throughout Verse Not correct Complete

Another complete copy of the above mentioned work

विवरणस्तु कृत्यम् ।

No. 89. मकरन्दसारणी । Makarandasaraṇī Substance, country made yellow paper, 16 × 8 inches Folia, 32 Lines, 9-25 in a page Character, Nagara Date, Samvat 1904, Bengali Era 1254, A D 1848 Appearance, old, worn out, and slightly torn in parts Mathematical figures Complete

An astronomical table on the movements of planets etc. in mathematical figures by Makaranda In Cat Cat., works of the same name by Paramātmānanda, by Ramadatta, Lakṣmipati, and by Sadāśiva are noticed as available in the libraries in the United Provinces. The work is full of mathematical figures except the following lines which are to be found at the very beginning

Beginning. श्रीमन्नन्ददेवश्रीकरसाय नमः । प्रथमाय वासुदेवनन्दाय । जग
मकरन्दस्य सारचर्लिख्यते ।

श्रीसूर्यसिद्धान्तभूतस्य सत्यम्

विश्वीयकाराय गुरुप्रसादात् ।

सिद्धान्ति बलं (पद्य १) विततीति काव्या-

मानन्दकन्दो मकरन्दनामा ॥ १ ॥

प्रवृत्तितासिद्ध शकीनिते

शेषावशेषमकोपकस्थम् ।

तिथ्यादि वारादि सबलिकनदे

धीज्य समीपस्थ शकस्य कन्द ॥ २ ॥

श्रीसिद्धान्तमकरन्दे तिथ्यादिकन्द काख्या वारादी दशान्तर' धन ० । ० ४७ ।

वशावल्याच्च ० । ० । २६ । २३ । धनम् । श्रीसीतापतय निखिलपनये नमो

मङ्गलजगन्नाथाय रामभद्राय च शुभद्राये । After the date, the name of the copyist is thus written —

संवत् १८०४ सन १२५४ इराजी २८४८ चैत्र कृष्ण ११ । ता २७ । २ । १ ।

लिखित श्रीगोविन्दचन्द्रशम्भय सम्पूर्ण मकरन्दसा ।

विवरणम्—मकरन्दसारणीनामकोऽय सारणीनिबन्धविशेष ।

..
— .

No. 90. मुहूर्तगणपति. Muhurtaganapathi Substance, country made white paper, 10 x 1 inches Ioha, 126 (of which foll 121-122 are wanting) Lines, 7-8 in a page Character, Nagaria Date, ? Appearance, old Verse Not correct Incomplete

An astrological work consisting of rules for determining auspicious days for the performance of domestic rites, also for coronation, and other civil and religious ceremonies, composed in Vikramārka Śaka 1742 (A. D. 1685) by Ganapati Ravala, son of Daivajña Ravala Harisaṅkar Suri and grandson of Ramadatta. Noticed in the catalogue of the India Office Library, No 3027, page 1075. See also the *Notices* of Sanskrit MSS by Dr R. Mitra, No. 1296. •

Beginning. श्रीमद्भागवतपरम श्रीकार्त्तवीर्यार्जुनाय नम श्रीनिर्व्विघ्नस्तु ।

श्रीमत्वा कल्पवृक्षेय हेमवत्या निरत्यय ।

जयत्यालिकृत कल्पद्रुम सत् फलद शिव. ॥ १ ॥

प्रवर्त्तयन्ति साक्षात् साक्षात् यथादि कल्पसु ।

यन्मूढना करोषा १)क वन्देऽक कालमोचरम् ॥ २ ॥

(१) The codex noticed in the catalogue of the India Office Library reads "यन्मूढना कराद्यान and the MS noticed by Dr R Mitra reads "यन्मूढनाकरोद्यानि".

श्रीविश्वेशं गच्छेत्तु गुरुचरन्त्यस्यै यज्ञमुक्तिं सुकोर्तिं
 नत्वा पित्री. पञ्चाङ्ग निखिलगुणिवरान् संहितासंप्रवेत्तु ।
 गन्तव्यीश्वरसिद्धाङ्गिरसविरचिता संहिता मूलभूता.
 ज्ञात्वा ज्योतिर्निबन्धानतिलक्षितपदा रत्नमाणा विचिन्त्य ॥ १ ॥
 संकेतान् संविहाय व्यवहृतिमुखदां बालवीधाय श्रीमं
 ज्योतिर्यन्वीदितार्थं सुगमलघुपदे सिसृकार्यैर्मुद्गर्तै ।
 ज्योति संहितान्वेषु श्रुतिविविधकलाशास्त्रपाशेषु
 गौडीर्ज्योतिर्व्यमानक्षितिपतितिलकेनार्थमानस्य भय ॥ ४ ॥
 श्रीरामदासजगदीश्वरिण्डरस्य
 श्रीरावल्स्य तनयोऽविनयीपपन्न ।
 यन्मं सूक्तगणपत्यभिध विधान
 विद्यानिर्गणपतिर्गोष्पितागमज ॥

End. नास्ति ।

Colophon after the first Prakarana इति श्रीमद्देवज्ञगवल्हरिण्डरसूरिप्रभु
 गणपतिज्ञतं सूक्तगणपत्या संवत्सरादिप्रकरणं प्रथमम् We find also in
 it some colophons like the following — इति श्रीसूक्तगणपती
 षट्पदप्रवेशप्रकरणम् ।

विवरणम्—सूक्तगणपत्यभिधयुग्मसूक्तादिनिरूपकज्योतिर्निबन्ध उग्रव सुपसिद्ध एव श्रीगण
 पतिविद्यानिधिविरचित ॥

No. 91. मुद्गादशा । Muddadasa Substance, country made white
 paper, 9 × 4 inches Folia, 5 Lines, 7-5 in a page Character, Nāgara
 Date, Samvat 1850. Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts
 Verse. Not correct Complete

A little work treating of the Dāśas or effects of the planets on
 men. Anonymous.

Beginning. श्रीनृशाय नमः ॥ अथ मुद्गादशा ॥

पद्माकारं लिखितं तत्र सूर्येन्दुमङ्गला ।

गुरुशरीरिदृशा कदम्बो राज्ञस्तुमध्यग ॥ १ ॥

अर्धेन्दुसप्तमा जीवसीरश्मिचिह्नमार्गवाः ।

यच्च तत्र लिखेद्वाणि वज्रादीनि पुनः पुनः ॥ २ ॥

नक्षत्रं गणयित्वा यत्सरान् सकक्षांस्ततः ।

पापवर्षे भवेद्दुःखं शुभवर्षे सुखमाप्तय ॥ ३ ॥

नक्षत्रसंख्या सहिता गताष्टदशगुणिता नंदेन हतावशिवाः ।

आर्चकराजो श्रवणेशपूर्वा (१) यद्वा दशाष्टांगानि इत्यमादि ॥

End.

विजिन्दे सङ्घ संप्राप्तिर्मपपुष्पोर्महात्मभिः ।

कुलस्त्रीषु सुतोत्पत्तिः केतोर्नगर्गते गुरौ ॥ ६ ॥

वातपित्तकृतापीडाः जीवजैः सङ्घ विग्रहः ।

विद्वेशमनं दुःख सीरे केतोर्गते कृष्णम् ॥ ७ ॥

सुहृदस्यसुतोर्वन्दी भूमिनिजः कलिर्भवेत् ।

द्विद्विपीडा ज्वरस्त्रीष्वा केतोर्नगर्गते बुधे ॥ ८ ॥

Colophon.

इति वेत्तुमद्वा । इति मुदा दद्या समानः (१) । शुभं भूयान् ॥ संवत्

१८५० मासोत्तमी मासे भाद्रपद कृष्णे पक्षे अष्टम्यां गुरुवासरे लिखितं
गणेशदत्तमिश्र इदं पुस्तकम् ॥

विवरणम्—यद्दशातलफलादिनिष्पत्तिकीर्त्ये निबन्धः । ग्रन्थकर्तृनामादिकं नाम लिखितं
ग्रन्थनाम च तावन्न विद्युद्वतया प्रतिभाति ।

No. 92. मुहूर्तचिन्तामणिःसटीकः । Muhūrtacintāmaṇiḥsatīkaḥ.

Substance, country-made white paper, 12 × 4½ inches. Folia, 95 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 5-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not fresh. Prose and verse Not correct. Incomplete.

This codex contains an incomplete text of the Muhūrtacintā maṇi. A treatise on the astrological determination of the right time for religious observances, complete in 13 prakaraṇas, such as (1) Śubhāsubhuprakaraṇa, (2) Naksatra prakaraṇa, (3) Saṅkrānti prakaraṇa, (4) Gocara prakaraṇa, (5) Saṃskāra prakaraṇa, etc., composed at Benares in 1599 A. D., by Rāma Daivajña, son of Ananta Daivajña, accompanied by a commentary of the same author, entitled Pramitāksarā, in both the margins. Noticed in the Catalogue of the

India Office Library, No 3019, p 1072. See also the Catalogue of Sanskrit MSS. by T. H. Aufrecht A M., No 789, p. 335. The codex under notice contains upto the end of the 10th or Rijabhiseka prakarana.

Beginning. नास्ति ।

End. नास्ति । •

Colophon. इति श्रीमुहूर्त्तचिन्तामणौ राशाभिषेकप्रकरणम् ॥

विवरणम्—श्रीरामदेवश्चविरचितमुहूर्त्तचिन्तामणिनामकाऽयं सुप्रसिद्धीज्योतिर्निबन्ध सटीक ।

No. 93. मिथ्याजीवानामणी । Mithyajiivasnamani Substance, foolscap paper, 10×9 inches, bound in the form of an ordinary book. Folia, 45 Lines, 30 in a page Mathematical figures, (Nagara) Date, Samvat 1950 Appearance, fresh Anonymous

In the covering, the subject is mentioned as Logarithmic tables, Sines and Tangents

पुस्तकंश्चिन् काचित् सारणी विद्यते ।

No. 94. पीयूषधारा । Piyūṣadhara Substance, country made colourless paper, 12×5 inches Folia, 70 Lines, 7 13 in a page Character, Nāgara Date, Samvat 1827 Appearance, old, worm eaten and torn in parts Prose Not correct Complete, as regards a chapter or portion only.

• This codex contains the Samskara prakarana only of Piyūṣadhārā, another commentary on the Muḥūrtacintamani, by Govinda, son of Nīlakaṇṭha and Candrikā, and the author of the commentary, entitled Saralā, on his father's Tapika. The codex noticed in the Katalog der Sanskrit handschriften der Universität's Bibliothek Zu Leipzig von Theoder Aufrecht, No. 1065, p. 326, contains only the same part of the work, while the codex noticed in the Catalogue

of the Sanskrit Manuscripts in the Library of H. H. the 'Mahārāja of Ulwar' by Peter Peterson, M. A., No. 1901, contains the whole work. See the extracts in No. 543 in the same.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीवैष्णोतनयमघात्रिदावमौश्रं
नला श्रीगुरुपदभक्तिलम्बविद्यः ।
गोविन्दोविबुधजनप्रज्ञादनी ता
संस्कारप्रकरणटिप्पणी तनीति ॥

अथ संस्कारप्रकरण व्याख्यायते । तत्र सङ्क्षिप्ततेऽनेन श्रीतन कर्मणा
आर्त्तेन वा इति संस्कारः स्वीयस्वीयजातौ सामान्यविशेषविहितवैदिक
कर्मगुणानुसारादृष्टविशेषविधायक इति यावत् लक्ष्यया तदर्थोक्तं दिन-
गुह्यादिक संस्कारशब्देनोच्यते तस्य प्रकरणसुपक्रमः ॥

End.

अधीत्य वेदाद्य तदर्थशास्त्राख्यभ्यस्य लम्बा च गुरोरनुज्ञां
कुर्यात् समावर्तनकर्म पद्यादगोदानतः पाणिनिपीडनान् प्राक् ॥
तत्रापि सत्यावश्यकत्वे द्वितीयवर्षे न कायमव । तदुक्तं यन्मात्रे ॥

बधूप्रवेशाखलमीचनस्य

पुनः पुनर्हारपरियङ्गस्य ।

नास्ते द्वितीय विदधीत धीमान्

वदन्ति गर्गात्रिविशिष्टमुखाः ।

इति स्त्रीमरणानन्तर पुनर्विवाहोद्वितीयवर्षे न भवतीत्यर्थः । पूर्वविवा-
हानन्तर द्वितीयविवाहोद्वितीयवर्षे भवतीति कस्यचिद्व्याख्यान-
मपाकृतम् ।

प्रमदावृत्तिवासरादित

पुनरुवाङ्मविधिवरस्य च ।

विषमं परिवत्सरे भवेद्-

गुणलेखेव मृतिप्रदीभवेत् ॥

इति संप्रदायकारवचनादिति शिष्यम् ॥ ६१ ॥ अथ संस्कारप्रकरणं नैवे-
द्योपसङ्गरिति ॥ इति श्रीदेवजानकसुतदेवशरामविरचिते सुब्रह्मचरिणामाजी
सपरिकरसंस्कारप्रकरणं । परिकरीऽलङ्कार उत्सर्गपवादस्यः । शिष्यं
अष्टाद्यं

श्रीतिर्विरलीलकण्ठविदुषः. श्रीचन्द्रिकायास्तथा
पुत्रेणाहिनवी प्रसारितधिया श्रीहर्तचिन्तामणौ ।

* गोविन्देन विनिर्मिते जयनिधौ दीयूषधाराभिधौ-
व्याख्याने खलु संस्कृतिप्रकरणं पूर्वं सदानन्ददः ॥

Colophon.

इति श्रीविद्यदेवशतकुटालङ्कारलीलकण्ठश्रीतिर्वित्पुत्रगोविन्दश्रीतिर्विर-
चितायां मुहूर्तचिन्तामणिटीकायां दीयूषधाराभिधायां सपरिकरसंस्कार-
प्रकरणं समाप्तमगमत् ॥ अन्त्यसंख्या २११३ । शुभमस्तु सर्वत् १८२७
वर्षे कार्तिके शुक्लद्वितीये शनिवासरे लिखिते इदं पुस्तकं धं श्रीकाशीरि ।

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् मुहूर्तचिन्तामणिनिबन्धान्तर्गतसंस्कारप्रकरणटीका श्रीलीलकण्ठदेव
विरचिता दीयूषधाराभिधा वर्तते ।

No. 95. मुहूर्तचिन्तामणिः । M. hūrtacintāmaṇiḥ. Substance,
country-made white paper, 16 × 8 inches, bound in book form. Folia, 12.
Lines, 12-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
old. Verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains only a little portion of the Muhūrtacintā-
maṇi, noticed in No. 92, from the beginning of the work upto a part
of the fifth prakaraṇa.

Beginning.

गीरीश्वरःकेतकपत्रभङ्ग-
माज्ज्य इत्येन ददन्मुखाय ।
विभ्र मुहूर्ताकलितवित्तौय
दत्तमरीचोद्धरतुष्टिपात्यः ॥ १ ॥
क्रियाकलापप्रतिपत्तिहेतु
संक्षिप्तसारार्थविलासगर्भम् ।
अमलदेवशतसुतः स रामो
मुहूर्तचिन्तामणिमातनीति ॥

End.

नास्ति ।

Colophon.

इति श्रीदेवशतसुतदेवशरामविरचिते मुहूर्त चिन्तामणौ गोचरप्रकरणं
अनुष्टम् ।

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् मुहूर्तचिन्तामणिनिबन्धस्य प्रारम्भतः पञ्चमप्रकरणसम्पूर्णं वर्तते ।

ताम्रविः सटीकः । Muhūrtacintāmaṇiḥsatīkaḥ.

white and yellow paper, 18 x 8½ inches. Folia, 107. 2-10 in a page Character, Nāgara. Date, 1(1) Appearance, not fresh, but torn in parts Prose and verse. Not correct. Incomplete.

This codex contains the text of the Muhūrtacintāmaṇi with commentary, entitled Pramitākṣara, by the author of the text, except the first prakaraṇa or chapter Each prakaraṇa has separate folio marks of its own and the third prakaraṇa is written twice. Noticed in No. 92.

End of the Text.

एवं सुखं च गृह्य प्रविश्य
 वितानपत्रं युतिषोषयुक्तम् ।
 शिल्पश्चदेवशक्तिप्रपौरान्
 राजार्चयद्भूमिचिरस्थवन्ते ॥ ७ ॥
 चासीद्वन्द्वपुरे षडङ्गनिगमाधेयैर्द्विजैर्मन्त्रित
 ज्योतिर्वित्तिलकः फणीन्द्रवित भाष्ये कृतातिशयम् ।
 तत्तज्ज्ञातकसङ्घितागणितकृन्मान्मिहभ्रुजो
 तत्कालकृतिवेदवाक्यविलसद्बुद्धिः स चिन्तामणिः ॥ ८ ॥
 ज्योतिर्विदगणयन्दिताग्निकमलसत्सूरासीत् कृती
 नामानन्त इति प्रथमधिगतोभुमन्त्राहस्तरः ।
 यो रम्यो जनिपठति समकरीडुटाशयार्थसिनीं
 टीकां चोत्तमकामधेनुगच्छतिऽकार्षीत् सता प्रीतये ॥ ९ ॥
 तदात्मजउदारधीर्विबुधनीलकण्ठानुजी
 गच्छेत्तद्वपुजं हृदि निधाय रामाभिध,
 गिरीश्वनमरेऽजरे भुजभुजेपुचन्द्रेर्मुनिं १५१२
 शक्ये विनिरमादिर्न खलु सुहृत्तचिन्तामणिः ॥

Colophon of the Text. इति श्रीदेवज्ञानसुतदेवशरामविरचिते सुहृत्तचिन्तामणिं गृह्य-
 प्रविशप्रकरण समाप्तम् ।

End of the Commentary, तदात्मजेति तस्यानन्तस्यात्मजो रामाभिधो गिरीश्वनमरे वारा

अस्यां मुद्रार्थचिन्तामणिं मुद्रार्थचिन्तामणिसंज्ञकं चर्चं सत्यसुखचर्चमिति ।
अथैव शक्तिप्रत्ययपञ्चदशममिति । अथैव विनिरमात् चकारात् शेषं स्पष्टम् ।

Colophon of the Commentary इति श्रीदेवज्ञानसुतदेवशरामविरचितायां सप्तत-

मुद्रार्थचिन्तामणिटीकायां प्रमिताचारायां गृह्यप्रवेष्टप्रकरणं समाप्तम् ॥

मङ्गले लंछकानाञ्च पाठकानाञ्च मङ्गलम् ।

मङ्गलं सर्वज्ञानानां भूमिर्भूपतिमङ्गलम् ॥

श्रीराम ।

विवरणम्—पुस्तकस्थितं प्रमिताचाराभिधटोकासहितस्य मुद्रार्थचिन्तामणिविषयस्य द्वितीय-
प्रकरणतः समाप्तपर्व्यन्तविषयभागो वर्तते ।

No. 97. पीयूषधारा । *Piyūṣadhāra*. Substance, country made white paper, 10 x 5 inches. Folio, 180. Lines, 1-9 in a page. Character, Nāgara. Date, 1525 (the date of composition of the work). Appearance, not old. Prose Not correct Incomplete

This codex contains another commentary on the *Muhūrtacintāmaṇi* by Govinda, son of Nīlakantha, incomplete, the *prakaraṇas* or chapters eight, nine and ten being wanting and each *prakaraṇa* having its separate page marks. Noticed in No. 94.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

दधान भङ्गालीमनिग्रममले गण्डयुभूषे

ददानं सर्वार्थान् निजचरणसेवासुततिने ।

• दयाधार सारं निखिलनिगमानामनुदिन

गजास्य खोरास्य तभिष्ट कलये चिन्तनिलये ॥ १ ॥

निपौतध्याताय प्रष्टमरकराद्यौघमहसे

निकामै कामानां वितरणविनीदव्यसनिने ।

समस्तप्रत्यङ्गप्रश्नमनकृत श्रीदिनकृति

नमस्तस्यै यद्ये स्पृहयति समस्तान्जगद्वशी ॥ २ ॥

खसक्तस्त्रीलौलावसतिरनिग्रं वेदविहित-

स्मुरद्वन्द्वधार. श्रुतिसुखपयोदः प्रतिविजम् ।

अतीव पृथ्वातः स जयति गुणानां जगन्मू

विद्वद्भाष्यी द्वित्री हरिरिव सदानन्दजनकः ॥ ३ ॥

तस्मिन् विदुर्भविष्ये विषये विदुष-

स्मिन्मन्त्रिर्दुर्मुखिरेव बभूव सूर्यः ।

जायन्तुर्भुक्षन्तुर्भुक्षशायिविद्या

माया प्रवर्त्तयितुमत्रपवित्रकौर्त्ति ॥ ४ ॥

वादे विजित्य धरण्योत्तलमासमुद्र

मुञ्चिद्रतर्कशतकर्कशबुद्धिसिद्धे ।

चत्वार उज्जितसमर्जितकौर्त्तिर्दन्ध

मन्त्रा दिशामु रचिता सकलासु येन ॥ ५ ॥

ज्योतिर्विदुष्यस्यश्रीहरणाय किवा

चन्द्राद्यभिर्मलकलाभरणाय किम्वा ।

विद्यासरोरुहदृश शरणाय किवा

श्रीमाननल इति तत्तन्मयीऽजगिष्ठ ॥ ६ ॥

तस्मात् पद्याव्यपव्यामर्तविमलमती वाकपती दिक्पतीनां

आशा कासारजातस्फुरदधिक्यश्रीराशिभिर्युग्यमानौ ।

प्राभृतां तौ तनूजो युतिगणगणिताचारधारापवित्री

जोषः श्रीनीलकण्ठसदगुणगणालङ्करी रामनामा ॥ ७ ॥

सीमा भीमासकला जतसुजतपय कर्कशसर्कशास्त्रे

ज्योति शस्त्रे च गर्गे फण्णपतिभञ्जितिव्याजतौशेषनागः ।

पृथ्वीशकम्बरस्य स्फुरदतुलसभामखन पण्डितेन्द्र-

साक्षाच्छ्रीनीलकण्ठ समजनि जगतीमण्डलं नीलकण्ठ' ॥ ८ ॥

रौमो हेरन्मभक्तेरधिगतविशदामेकविद्योऽनवद्यौ

बुद्धिप्रद्योतमानौगणितगुणवतां मानवानां सुखाय ।

यन्मैर्नामकारैरतिकठिनतरपन्थिनको विशाले

ज्योति शस्त्रार्णवे द्रागदृढतरमतुल सेतुबन्ध चकार ॥ ९ ॥

युतिष्मृतिप्रीतसमस्तकर्त्री

श्रीयुक्तमानन्दितश्चिष्टलीकम् ।

सुहृत्संचिन्तामचिन्तामक स

यस्य व्यधाच्छर्वपुरे स्वपद्ये ॥ १० ॥

श्रीनीलकण्ठस्य बभूव पत्नी

सा चन्द्रिकाश्रीभयवशदीप ।

नारायणस्त्रेण समुद्रकन्या

ब्रह्मस्य नीरीव विराजते सा ॥ ११ ॥

End.

Colophon. नास्ति ।

No. 98. प्रमिताक्षरा । Pramitāksarī Substance, country-made colourless paper, 12 x 5 inches Folia, 23, (of which fol 2 and 9 are wanting). Lines, 19-12 in a page Character, Nāgari Date, ? Appearance, very old, worn out and torn in parts Prose Not correct Incomplete .

. This codex contains only the last two prakaraṇas of the Pramatāk-arā, the well known commentary on the Muhūrttacintāmani.

पुनर्लेखितं मुहूर्ततत्त्वम् विष्णुटीकायाः प्रमिताक्षरायाः अभिमतकरणस्य वर्तते ।

No. 99. मुहूर्ततत्त्वम् । Muhūrttatattvam Substance, country-made white paper, 17 × 5 inches Folio, 17 Lines, 2-9 in a page Character, Nāgara Date, Samvat 1885 Appearance, not fresh Verse. Not correct Complete

An astrological hand-book for determining auspicious days for the performance of domestic rites as also for coronations and other civil and religious ceremonies, by Ke-ava Daivañña, son of Kamalākara, an inhabitant of Nandīgrāma. (1) Noticed by Dr. R. Mitra in his Bik Catalogue, No 688, p 319.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ।

गणाधीशं नमस्कृत्य ज्योतिषस्य बह्वांगिकम् ।
मुहूर्ततत्त्वं वक्ष्येऽथ वशावीऽद्याद्यशास्त्रतः ॥
यदक्तं कैशवेनेटं सखिमं तद्विप्रसुतम् ।
नानाविशेषैः सद्योग्यैर्गणेशेऽथ तदात्मनः ॥ १ ॥
त्यजन्त्युदधिपं दंफति सपि सदा दृष्टकुरुषु
सुमहर्षे गेहे खलदृशमपि स्वाप्तमनुजि ।
विधिज्ञात्वा विभक्तं हिलपतिबलं प्राप्य कमला
पतिं ध्यायन् प्राप्स्यत्यमलमनसर्जितमनुलाम् ॥ २ ॥

End.

तदीयपरिपुर्तयऽपि च स्वदीपसंयुतम् ।
विष्णुकथयुः सखनीमनः यशोभिन्नहो भवि ॥

Colophon.

सकलगणकाचार्यवर्यश्रीकमलाकरसुतश्रीकेशवदेवज्ञविरचितं मुहूर्ततत्त्वं
सम्पूर्णम् ॥ शुभमस्तु सन्वत् १८८५ श्रीरामचन्द्रलक्ष्मण ॥

विवरणम्—एतद्वक्तव्यं विहितं शुभमुहूर्तनिर्णयकमुहूर्ततत्त्वविधिः श्रीकेशवदेवज्ञविरचितः ।

(1) Nandīgrāma is a village in the Goomgaḍa Parganā of Medinipur under the zemindary of the Mahisādal estate It is renowned as a seat of learning from ancient times.

No. 100. मुहूर्ततत्त्वम् । Muhūrttatattvam. Substance, country-made white paper, 11×5 inches. Folia, 15. Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn and worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Incomplete.

An incomplete copy of the above-mentioned work.

विवरणं तत्पूर्वम् ।

No. 101. मुहूर्तदीपकः । Muhurtadipakah Substance, country-made white paper, 9 x 4 inches Folio, 23 lines, 8-9 in a page Character, Nigra Date, Samvat 1879 Saka 1743 Appearance, old. Verse Not correct Complete

An astrological work on the determination of auspicious times for domestic rites, etc., as also on the effects of planets on men, etc., entitled *Muhūrtadīpaka*, by Rāmasevaka Trivedin, son of Devidatta. Noticed in No. 1069, p. 329 of *Katalog der Sanskrit handschriften der Universitäts Bibliothek zu Leipzig von Theodor Aufrecht*. In *Cat. Cat.* we find other two works of the same name by two different authors, one by Nāgadeva, and the other by Mahādeva. The latter has also been noticed in No. 790, p. 336 of the *Catalogi Codicum Manuscriptorum Bibliothecae Bodleianae Pars Septima Codices Sanscriticos complectens confecit Th. Aufrecht, A. M.*

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीमन्नारायणं नत्वा राममवकशभ्यं ।

मुहूर्तदीपको नाम बालबोधाय रच्यते ॥ १ ॥

माघफालगुणवैशाखज्येष्ठाषाढ शुभ दिने ।

राहिणीमृगशिरास्त्यमघामूलोऽरात्रिते ॥ ९ ॥

स्वातीमित्रे तथायोगे पातश्रैभृतिवर्जित ।

रिक्तामावर्जिततिथौ विवाहः शुभदीर्घवेत् ॥ ३ ॥

वसुचये गुरोः प्रोक्ता कनविशतिवत्सराः ।

राजीसुं बादश प्रीता उत्तराभाद्रपदत ।

एकविंशतिवर्षाणि शुक्रस्य कृतिकावयम् ॥

इति अष्टौत्तरी दशा ॥ * ॥ * ॥

End.

Colophon. इति श्रीमद्देवीनन्दनाम्नजतिवदिरामसिक्कजतिमूर्हर्त्तदीपक. समाप्त ॥

सम्पूर्ण ॥ ११ ॥ सवत १८७८ शक १७४३ सांसीतमे मासे ज्येष्ठमासे

कृष्ण पक्षे नवम्या बुधवासरे इदं पुस्तकं लिखनीय धर्मार्थक क्रिया हे ॥

विवरणम्—मूर्हर्त्तदीपकीनाम शुभमूर्हर्त्तादिनिरूपकीज्योतिर्विषयविशेष श्रीरामसिक्कजतिवेदि-
विरचित. ।

• **No. 102. मूर्हर्त्तमार्तण्डः ।** Muhurtumartandah Substance, country made colourless paper, 7 x 1 inches Folia, 23, (of which fol. 1 is wanting) Lines, 6-16 in a page Character, Nagara Date, Samvat 1785 Saka 1650 Appearance, old, and worn out Verse Not correct Complete, excepting the first folium

An astrological calendar of auspicious moments, composed in 1572 A. D., by Nāṛyaṇa, son of Ananta, grandson of Kṛṣṇa. Noticed by Dr. R. Mitra in Bik Catalogue, No. 654, p 318. See also the Catalogue of the India Office Library, No. 3023, p. 1074.

Beginning. नास्ति ।

End.

श्रीमत्कर्माग्रकपावर्गहरिपदवन्द्यार्पितात्मा हरि
तज्जीऽमल इलाम् राचितगुणी नारायणस्तुतः ॥
ख्यात देवाग्र शिवालयमुदक् तस्माददक्टापर
यामस्तद्वसतिमुहूर्त्तभुवने मार्तण्डमवाकरोत् ॥ १ ॥
यं व्यायुतशतशतवज्रमेनं
मार्तण्ड पठति नर स विश्वपुण्य. ।
वक्रायु सुखधनश्रेयसिऽपुत्रान्
ममाग्रोऽविकलधीय तौर्धसिद्धिम् ॥ २ ॥
इति कन्दप्रमित १४८२ वष शालिवाहनजन्मत. ।
कृतस्तपसि मार्तण्डाऽयमल मुजयमुन्नत. ॥ ३ ॥
पूर्व्ववाक्यार्थमादाय शन्योय रचितो लघु ।
पठनार्थमशक्तानामङ्गीकार्यो बुधे. सदा ॥

Colophon. इति मूर्हर्त्तमार्तण्ड. समाप्त ॥ सवत १७४५ शक १६५० विक्रमसंवत्सरे
मार्गशुद्धे गङ्गपूर्णिमायां अगौ लिखितो गत्यः समाप्त. ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

विवरणम् - मूर्हर्त्तमार्तण्डाभिधः सुप्रसिद्धज्योतिर्विषयोऽयम् श्रीनारायणविरचितः ॥

No. 103 मुहूर्तमार्तण्डः । Muhūrttamarttandah Substance, country made colourless paper, 11 x 4 inches. Folia, 33 Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgarī. Date, Samvat 1519 Appearance, old, and slightly worm eaten in parts. Verse. Not correct. Complete

A complete copy of the above-mentioned work

Beginning. श्रोगणेशाय नमः ॥

सिन्दरीक्षसितमिभन्दवक्र

सन्वा श्रीविष्णु वियतिचरान् गुरुन् प्रणम्य ।

वह्मशविष्वमुद लघु मुहूर्तमार्त

मार्तण्ड मुगमसक्त तनामि सिद्धौ ॥ १

धामाङ्ग कुलिक दिनाङ्गमवधं पुष्पे दल पारिच

विष्टि वेधृतिपातसक्तमगणं गण्डालसकागलम्

कृष्णानङ्ग । दन रविश्रीशक्रान्त्यो समत्व मर्त्य

हीरा रानिदिनाङ्क चयः न पित्रीर्जनन्यात्तवम् ॥ २ ॥

End *Noticed above*

Colophon. इति श्रीमद्वनन्ताय्यचतुष्पात्ययाजपुवनारायणविरचित (मुहूर्तमार्तण्ड)
कविप्रशस्तिप्रकरणम् । सवन १८४६ मार्गशिव शुक्लप्रतिपदाया लिखित
इदं पुस्तकं गणेशदत्तमिश्र ॥ श्रीरन्तु शुभम् ॥ छ ६ ।

विवरणान्तपुष्पम् ।

No. 104 मार्तण्डवल्लभा । Marttanḍavallabhā Substance, country made colourless paper, 8 x 4 inches. Folia, 139, (of which foll 19-78 are wanting) Lines, 9-14 in a page. Character, Nāgarī. Date, ? Appearance, very old, worn out, worm eaten throughout, and written by different hands. Prose. Not correct. Incomplete

A commentary on the Muhūrttamarttandā, entitled Marttandā-vallabhā, by Narayana, the author of the text. Noticed by Dr R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS*, No. 1737.

Beginning. नास्ति । (1)

(1) Although the folia are marked with figures beginning from 1, the codex does not appear to contain the very beginning of the work

End. नालि ।

Colophon. इति मुहूर्तमार्तण्डटीकायां मिश्रप्रकरणम् ।

विवरणम्--पुस्तकं हि हिन्दी मूर्तमार्तण्डटीकायां अन्तर्गुह्यं वर्तते ।

No. 105. मार्तण्डवल्लीभा (मुहूर्तमार्तण्डटीका) । Mārttaṇḍa vāllabhā (Muhurtamārttandatikā) Substance, country made white paper, 10 × 4 inches Folia 78, (of which fol 13 are wanting) Lines, 9-15 in a page Character, Nagari Date, ? Appearance, old, and written by different hands . Prose Not correct Incomplete

Another incomplete copy of the same work.

Beginning. नालि

End. नालि ।

विवरणम्-पुस्तकम् ।

No. 106. मुहूर्तमाला । Muhurtamāla Substance, country made white paper, 10 × 4 inches Folia 36 Lines, 7-8 in a page Character, Nagari Date, ? Appearance, old Verse Not correct Incomplete

An astrological calendar of auspicious moments and conjunctions, entitled Muhurtamāla complete in nine prakaranas, (1) Samjñā, (2) Tyajyatājya, (3) Prakiraṇa, (4) Samkranti, (5) Gocara, (6) Samskṛiti, (7) Vivaha, (8) Yātrā, (9) Vāstu ; by Raghunātha, son of Sarasa of the Śaṇḍilya race, bearing the title of Cittapāvana. Noticed by Dr. R Mitra in his Bib Catalogue, No. 682, p 307. The codex contains upto the end of the 4th prakarana

Beginning. ॥ योगयोगाय नमः ॥

प्रेतसखस्त्वित्तिवन्तुतिन योक्तु

रक्ताक्षययवनकौतुकमन्वकारि ।

खदीहमहिगुणदानमल न भुवान्

भुवान् करणविधि विवधी विवाह ॥

रचयति कृष्णप्रोत्था रघुनाथः सरसदेववित्तमय ।
 गच्छा मुहूर्त्तमालामर्थवती मूर्तिमौक्तिकैर्बुधैः ॥१॥
 मञ्जुष्याज्याज्याप्रकीर्णं सक्तामिगीचरा क्रमतः ।
 मूर्त्तिविद्याद्वयादा वास्तव्यस्या नवप्रकरणानि ॥
 ये जीतिर्वित्तं कृत्वात्तपन्ना इतिमन्तोऽप्ययुज्य ।
 तद्विमितोयमारम्भ किमज्ञात मनोविषयम् ॥
 गुरु श्रीमान् राम सततहरिनामप्रणयवान्
 उपस्थो नामास्य सरसगणकोयस्य जनकः ।
 गुणान्मयैकेकं प्रथयितुमल किं पुनरत्र
 यथाया सङ्घातं सुकृतपरिपाकात् प्रमुदितः ॥ ५ ॥
 दीपदृष्टमिदमित्यवज्ञया हानुमिच्छतु न जातु साधवः
 शैवत्वं किल विहाय कवले निम्नल किमु न पीयत जलम् ॥ ६ ॥
 बागन्वाधुः तन्न धन्यं यदस्यापेक्षमात्रिणम् ।
 अयं व्यक्ता अस्मिन्वा वाग्मिभं सैव वाग्मिना ॥ ७ ॥
 नव्यथेमर्षोदितमन्यतन्वान्
 न प्रायशीत्याहुरणीयमस्ति ।
 कान्क्षेन शान्तं विदशास्त्रिं तोऽपि
 वक्तुं न शक्तः किमयं मनुष्य ॥ ८ ॥

End. नास्ति ।

Colophon. इति श्रीचित्तपावनजातीयशास्त्रिण्यकुलमण्डलज्योतिर्वित्तमरमात्मजरघुनाथ
 कविकृष्णदीरवविरचिताया मुहूर्त्तमालाया सक्तामिपकुरुण चतुर्थः ॥

विवरणम्—सरसदेवशास्त्रजरघुनाथकविकृष्णदीरवप्रणीतमुहूर्त्तमालाभिधं ग्रन्थमुहूर्त्तादिनिरूपक
 ज्योतिर्वित्तविशेषः ।

• No. 107. यात्रायुभायुभयहृपरीक्षा । Yātrāyubhāyubhagraha-
 parīksā Substance, country made white paper, 8 × 4 inches Folia, 3
 Lines, 3-11 in a page Character, Nāgarī Date, ? Appearance,
 old. Verse. Not correct. Complete

• A short work on the auspicious moments for undertaking a
 journey, by Garga.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

• अथ यात्रायां यज्ञवशात् कालनिर्णयं शुभाशुभं चाह ।

तन्म्याने यदा कुरी यात्राकाले प्रवृत्त्यतः ।

रीगो हानिश्च मृत्युश्चेत्यर्हमागे न संशयः ।

बुधः शुक्लो गुरुश्च सुकायफलदायकः ।

तन्म्याने समाप्नोति लाभं मासमावतः ॥ २ ॥

बुधश्च जीवी भगुनन्दनेन्दुः ।

प्रस्थानकालः च यदा द्वितीयः ।

मुक्तालाभश्च सुरङ्गलाभः ।

मासस्य मध्येऽत्र चतुर्दशे वा ॥ ३ ॥

End.

लज्जितः शोभितश्चैव तृषितः गच्छितलक्षः ।

मुषितः क्षुधितः च दया मः तद्वशेषु योजयतः ॥

Colophon. इति श्रीगणेशाय यात्राकालं द्वादशमासफलानि श्रीरत्नं

धिवरणम्—यात्राफलनिरूपको ज्योतिर्मन्त्रविशेषः

No. 108. यात्रायां होरावशेन शकुनविचारः । Yatrāyam horāv-
śena Śakunavicārah

A treatise on omens at the time of undertaking journeys, complete in one page containing seven lines Anonymous

यात्राविषयकोऽयं ज्योतिर्मन्त्रः प्रष्टेक संपूर्णः

No. 109. योगिनीदशा वा दशाचिन्तामणिः । Yoginīdaśā or
Daśācintāmaṇi Substance, country made white paper, 12 × 5 inches.
Folia, 14 Lines, 7-9 in a page Character, Nāgara Date, Samvat 1850
Appearance, old Verse Not correct Complete

A short work treating of the effects of Yoginīs on human destiny, entitled Yoginīdaśā, composed in Śaka 1555, by Rājarsi, son of Kalyāna Noticed by Dr R Mitra under the name of Daśācintāmaṇi in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No 2770. Peterson

in 6, 412, makes mention of a Yoginīdaśā from the Gaurijātaka. The codex under notice contains something additional about the Antardaśā, taken from the Sivoddāmarā, by the same author, which is not to be found in the codex noticed by Dr. R. Mitra

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

स्वयं पिनाकिनयनेः संदीप्य वसुभिर्हरिम् ।
शिवेश योगिनी ज्ञेया गन्धपात्रेण सङ्गता ॥ १ ॥
अभ्रमङ्गला पिरुला चमका च
तथा भामरी भटिका चोत्तिका च ।
तथा सिङ्गिका सङ्गताष्टी शिवम्
शिवाय परी योगिनीकृतवाच ॥

End.

एवमुक्त्वा विरुदा शान्ते ज्वालामुखी सदा ।
पुजनीया प्रयत्नेन न ह्यज्ञान्ये न संशय ॥ १०५ ॥
इदं रङ्गस्य परमं सुगीयम्
यद्वक्तव्यं तच्छिवयामले हि ।
अवस्थान्तीकस्य हिताय सर्वम्
राजर्षिणा तत् प्रकटीकृतं हि ॥ १०६ ॥
दशाचिन्ताभङ्गिं मुनू कल्याणस्य चकार हि ।
शक्तिं पञ्चशरेण्डुसम्यक् राजशुचिं जित्वा ॥ १०७ ॥

The additional part commences after this and consists of ten ślokaś as quoted below—

अथानन्दशायी च रीतिं स्वसंख्या
इती दिक् प्रवृत्तीदिताय ।
तस्य स्वीयसंख्यातीक्ष्णन्दशानु
शिवीउडामराज्ञेत्य राजर्षिणीकृत ॥ १०८ ॥
शब्दं ० नृप १६ खद्युतयो ४० दिनायो
धुवीमया चीपदशार्थयुक्त ।
महादशायाम् न गणदम्बादा
वसन्दशसंख्या हताय पश्चात् ॥ १०९ ॥
एवं कृतेनोपदशा भवन्ति
महादशावामपि मङ्गलायां ।

अनर्दयायानुप्रसंभवनि /
स्वकीयवर्षेणजीयमितम् ॥ ११० ॥

अनर्दभायां दिवसविनिष्ठा
पृथक् पृथक् स्वैय महादम्ये ।

षड्वक्त्रमन्त्रीपदभा दिनाद्या
ज्ञेयाः सुधीभिः शिवयामन्त्रीता ॥ १११ ॥

प्रकारान्तरमाह ।

अन्तर्दशाष्टयोगिन्यस्य समादिका ।

अधीपदशा मध्ये विदशा प्रवेशदिनादि ध्रुवकः ॥ ४१२ ॥

०।०२६।४६ ४०।०२६।४६ नगाचाधि २७ सकाजयी ४६ वै. खवेदा' ४०
दिनादिर्भव मोक्त एव ॥ ११३ ॥

महाष्टमतोऽन्तर्हशाया प्रमाणेन कथ्यात्
इदमपि द्वितीयादिगुणा भवेत्पदशा सदा ।

श्रीमद्भलायामेव माया
वीजं च संबोधितमगलादि ॥ २१४ ॥

नामाख्ये स्वस्य च वक्रिजाया
चैकादशार्णो हि मया निरुक्ता ।

पवर्गस्य वर्षो यवर्गस्य वर्षं
 तृतीय स्वरा सप्तमी नादविन्द ।

तत पिङ्गल वैरिवाविद्यतस्तत
प्रसीदत्यतः षट् मनु शक्रवर्ण

Colophon. इति दशाक्षिन्तामणि समाप्त संवत् १८५० ज्येष्ठे शुक्ल ॥

विवरणम्—कल्याणात्मजराजर्षिसंघोत्तयोगिनौदशाविषयकोऽयं निबन्धः ॥

No. 110. ज्योतिषरत्नमाला । Jyotiṣaratnamālā Substance, country made white paper, 14 × 7 inches. Folia, 18. Lines, 8-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Verse Not correct. Complete.

A treatise on astronomy and judicial astrology based on the maxims of Garga and complete in nineteen prakaranas or chapters.

by Śrīpati Datta. It treats of years, lunar days, sidereal days, days of the week Yogas, Karanas, Nakshatras, Muhūrtas, etc. etc., Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 1426.

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः ।

प्रभुविवरितमध्ये ज्ञानवन्द्या नितान्तं
विदितपरमतत्त्वा यत्र न योगिनापि ।
तमहमिह निमित्त विश्वजन्मायद्याना
मनुमितमिह वन्दे भयङ्गे कालमौलम् ॥
विलीका गगादिमुनिप्रणोतं
वराहलङ्गादिमतं च शास्त्रम् ।
देवशकण्ठभरणार्थमद्य
विवर्यते ज्योतिषरत्नमाला । २ ॥
शकेन्द्रकाला प्रथमाक्षतो १३ प्रा
जशाङ्गनन्द्याश्रियुगे ४७ १ समेत ।
शराद्विवस्मिन्नुक्त १८६ सलङ्ग
वय्यानशेषे प्रभवदादयोऽष्टा ॥ ३ ॥

End.

इति खलितसुहृता निम्नत्वा रत्नमाला
सुदृढरदाधकाया सदगुणा रत्नकोशाम्
निजगुरुपदभक्त श्रीपतिः शास्त्रद्वयो
चतुरगणककण्ठ राजतानुज्वलश्री ॥ ११ ।
सुहृत्तया श्रीपतिवर्जमानया
कण्ठम्यया ज्योतिषरत्नमालया
+ + + + +
सभासु भूम्या गणको विराजते ॥ १२ ॥
भातरद्यतनविप्रनिम्नितं
शास्त्रमतेदिति मा हृष्यात्यज ।
आगमोऽयमविभाजितार्थता
नावरं किमपि क्षीरितं मया ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीपतिभट्टविरचितायाः ज्योतिषरत्नमालायां सुरप्रतिष्ठाप्रकरणसंक्षेप-
तन्त्रविनिर्गतिः ॥ * * * ॥ १७ इति रत्नमाला समाप्ता ॥

पौषसासि सिते पक्षे सप्तम्यां शनिवासरे ।

भराश्रोत्रवे लिखितं पाठार्थं समाप्तम् ।

विवरणम्—श्रीपतिभट्टविरचितज्योतिषरत्नमालाभिधज्योतिर्निबन्धोऽयम् ।

No. 111. ज्योतिषरत्नमाला । Jyotisaratnamālā Substance, country made colourless paper, 12 × 5 inches Folia, 9 Lines, 6-11 in a page Character, Nagara Date, ? Appearance, very old, worn out and writing effaced in parts Verse Not correct Incomplete

Another incomplete copy of the same work.

विवरणम्—श्रीपतिभट्टविरचितज्योतिषरत्नमालाभिधज्योतिर्निबन्धोऽयम् ।

No. 112. रमलरहस्यम् । Ramalarahasyam Substance, country made white paper, 15 × 5 inches Folia, 511 Lines, 7 in a page Character, Nāgari Date, Samvat 1863 Appearance, not old, but slightly worm-eaten throughout Verse and prose Not correct Complete

A work on Ramala, a science unfolding the mysteries of human fate, borrowed from the Arabian and Persian books on divination, entitled Ramalarahasya, complete in four prakaraṇas. The first prakaraṇa has three chapters or adhyāyas, the second, twenty-one, the third, twelve, and the fourth, one, by Bhayabhañjana Śarman.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीनवग्रहभ्यो नमः श्रीकालभैरवाय नमः । श्रीरत्नल-

सांप्रदायिकेभ्यो नमोनमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः । श्री

ब्रह्माक्षरब्रह्मलसत्कारदण्डयुग्मा

भालान्तरालसितभक्तभृतनिपुङ्गा ।

ब्रह्माक्षरब्रह्मलसत्कारदण्डयुग्मा

श्रीरामदीक्षितगुरोर्मम सन्निवृत्तम् ॥ १ ॥

नक्षत्रार्थं नक्षत्रार्थं प्राक्कालं गुरु तदा ।

कुर्वन् सारतर्कं प्रत्येकं मानसिकं वर्दम् ॥ २ ॥

स्वाभावात् सुखं दुःखं जयस्यैव पराजयम् ॥ २ ॥

जीवनं मरणं गुह्यं मनीषित्वितं तथा .

वृत्तान्त सर्वजन्तूनां येन जानन्ति तद्विद ॥ ९ ॥

End.

य कुत्रापि परिभ्रमोश्चटि भवेत् पद्ये विशाले त्वह्ने ।

शब्दे वापि कलाव विकारशेतसश्चोध्यता सादरात् ।

सद्यस्तिरिज्जीदशः खेचराट्टया याष्टीषे विगण्य च क्षमात् ।

दक्षे समं हन्त्यसमं च वामं सुनयो वदन्ति

ये श्रिष्टाद्वितकारतत्त्वनिरता आत्मावबोधस्थया

विशतिर्मम सावधानमनसुक्षेपान्तु पादाब्जके ॥

इति श्रीभयभञ्जनशर्मण्डतो रमल्लरहस्ये सारसंग्रहे निम्नप्रकरणं समाप्तं ॥

संवत् १८६१ । पञ्चमस्य ५१२ पौषशुद्ध पञ्चमिती ३ तद्दिने मन्त्रः

समाप्तः ॥ शुभम् ॥

विवरणम् — रमलरहस्याभिधायभाषादिप्रश्ननिरूपकज्योतिर्निबन्धविशेषः श्रीभयभङ्गनखम्-

• विरचित. चारव्यपारस्यज्योतिःशास्त्रमूलकोऽय निबन्धः ।

No. 113. रमलशास्त्रम् । Ramalashāstram. Substance, country-made white paper, 11 × 5 inches. Folia, 29. Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1816. Appearance, very old and slightly worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Complete.

A treatise on Ramala or finding out one's desired objects from questions, by the throw of dice, entitled Ramalāsāstra,* by Cintāmani Daivajña. From the last colophon in the codex, the work

appears to be a part of the Pra-natanāra, probably a more extensive work of the author on the same subject, so that it seems that the author might have been first treating the subject according to the Hindu method and afterwards added to it the Ramala, which has been taken from the Yavana-astras. A work, Ramalacintāmani, by the same author is also mentioned in Cat Cat.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः

गङ्गास्य सिन्दूराक्षितवदनं विप्लवदमनं
मन्त्राद्येष्टं देवैर्नमितचरणं शोषकमलम् ।
तथा देवी वन्द्यं सुजनसुखदात्रीं विभुवनं
युद्धीप चक्रस्य सकलदेरितीषार्हममजं ॥ १ ॥
विलोक्य यावनं ग्राह्यं रामलं प्रपन्नसङ्गान् ।
चिन्तामणिस्तनीत्येव रमणीत्कर्तुं सुतनयम् ॥ २ ॥
सूयने मयमे मध्ये पाशान् धातुमयनृकुलम् ।
व्ययने तेषु शूच्यानि कर्तव्यानि यदादितम् ।

End.

अथ स्त्रियां गभी विद्यते न वा ।
प्रथमं वारिगेष्टं वा शुभं खण्डं यदा भवेत् ।
वनिताया तदा गभीं वर्तते नात्र सशयः ॥ १ ॥
प्रथमं शुभखण्डं चेत् षष्ठं वा बादश्रेष्ठं वा ।
पुनरुक्तं तदा गभी व्यत्यये व्यत्ययं वदेत् ॥ २ ॥

अथ कश्चिद्गृहं वर्तते न वा ?

चतुर्थे खारिजे खण्डे गृहं नास्तीति संवदेत् ।
चतुर्थे दाखिले खण्डे वर्तते नात्र सशयः ॥
द्वितीये पुनरुक्तं चेद् द्रव्यमाश्रित्य तिष्ठति ।
षष्ठे रोगयुती अथैव सप्तमे स्त्रीयुती भवेत् ॥
एवं सर्वेषु खण्डेषु पुनरुक्तिवशात् क्षणम् ।
ततः स्थानमवर्तेते गभी रमलं च विचक्षणैः ॥ ३ ॥

Colophon.

इति श्रीदैवज्ञचूडामणिश्रीमन्महाराजवन्दितपदान्मज्जिष्टजगन्महोदय-
सर्वविद्याकुशलसर्वेश्वरकृतयमश्रीमन्निशामणिविरचितायां ग्नीतिःश्रुतिः
प्रपन्नते रमलशास्त्रं सम्पूर्णम् ॥ ६ ॥ संवत् १८१६ ॥ यावत् कृतम् ।

विवरणम्—श्रीमन्निशामणिवैद्यविरचितप्रपन्नमन्त्रात्मगतरमलशास्त्रकपीठं निबन्धः ।

No. 114. रमलशास्त्रम् । * Ramalasāstram. Substance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 20, (of which foll. 1—2 are wanting). Lines, 5—13 in a page Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, writing slightly effaced in parts, and written by different hands Verse Not correct Complete (except the first two folia).

Another copy of the above-mentioned work.

विवरणस्तत्पूर्वम् ।

No. 115. रसाला, नीलकण्ठीटीका । Rasālā, Nīlakanthīṭikā Substance, country made colourless paper, 13 × 6 inches Folia, 23 Lines, 11—13 in a page Character Nāgarī Date, ? Appearance, very old, worn out, worm-eaten and torn in parts Prose Not correct. Incomplete

An incomplete copy of the commentary on Nīlakaṭha's Tājika, entitled Rasālā, by Govinda, noticed in No. 46.

विवरणस्तत्पूर्वम् ।

No. 116. रेखागणितक्षेत्रव्यवहारः । Rekḥāganita kṣetravyavahārah. Substance, country-made white paper, 14 × 7 inches Folia, 258. Lines, 10 in a page, Character, Nāgara Date, ? Appearance, not fresh. Prose Not correct Incomplete

A Sanskrit translation of Euclid's elementary Geometry, by Paṇḍita Śamrat Jagaunāṭha, under the auspices of king Jayasimha of Jaypur. This work with fifteen chapters was completed in the early part of the 18th century (1730) and has been included in his voluminous work Śamrat Siddhānta. The codex under notice contains up to the end of the 4th chapter only, without figures, for which blanks are left. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 2882, p. 1023, and also in Catalogi Codicum Manuscriptorum Bibliothecae Bodleianae Pars Septima Codices Sanscriticos complectens confecit Th. Aufrecht, A.M., No. 797, p. 340.

Beginning. सिद्धिः श्रीगणेशाय नमः ।

गजाननं गच्छाधिपं सुरासुरार्चितं सदा ।
 समस्तभक्तकामदे शिवासुतं सुखप्रदम् ।
 वितन्वच्चख्योगिनी समाजसम्भवर्तिनं
 प्रबलभूतिभूषणं भजामि विघ्नवारणं ॥ १ ॥
 लक्ष्मीनृसिंहचरणान्मूढं सुरेशैः
 रम्यं समस्तजनसेवितरेणुगन्धम् ।
 वाग्देवतामिच्छित्तमीदृशमीपहर्त्री
 वन्दे गुरुं गणितशालविशारदम् ॥ २ ॥
 श्रीगोविन्दसमस्तयादिविबुधान् ब्रह्माटवीनिर्गतान्
 यत्नैव निराकुलं युष्मिन्मोक्षाय स्वभक्त्यामयत ।
 श्रेष्ठान् मानसमुन्नतान् स्वतरसा निर्विण्य भूमन्त्रि
 जीयाञ्जीजयसिंहदेवदपतिः श्रीराजराजेश्वर ॥
 कवं जनार्दन नाम दूरीकृत्य स्वतेजसा ।
 आजते तः सङ्कीरोष्णं यथा यैमी दिवाकरः ॥ ३ ॥
 येनेष्टं बाजपेयाद्यैर्महादानानि कीदृशं
 दत्तानि विजयर्थेभ्यो गीशसमस्तवाजिन ॥ ४ ॥
 तस्य श्रीजयसिंहस्य तुष्टैरुचयति स्फुटम् ।
 विजुः सखाट जगन्नाथो रैखानगणितमूलम् ॥ ५ ॥
 अपूर्वं विदितं शास्त्रं यच्च कीर्त्तावपीधनात् ।
 लेखेषु ज्ञायते सम्यक् व्युत्पत्तिर्गणिते तथा ॥ ६ ॥
 शिष्यशास्त्रमिदं प्रीतां ब्रह्मणा विश्वकर्माणे ।
 पारम्पर्यवशादेतदागतं धरणीतले ॥ ७ ॥
 तद्विद्वत्तं महाराजजयसिंहपुत्राय पुनः ।
 प्रकाशितं सथा सम्यगणकानन्दहेतवे ॥ ८ ॥

अथ रैखानगणितं । अथ ग्रन्थे पञ्चदशाध्यायाः सन्ति अष्टसतीतरचतुःशत-
 प्रकलानि सन्ति तत्र प्रथमाध्यायेऽष्टचत्वारिंशच्छकलानि तथाही परि-
 भावाख्यः पदाक्षः । दर्शनयोग्यः विभागानर्हः स विन्दुर्वाणः ।

End.

Colophon.

नामि ।

चतुर्दशीऽध्यायः । श्रीमद्वाजाधिराजप्रभुवरज्येशसिंहस्य तु विजेन्द्रः श्रीमन्नाट-
 जगन्नाथ इति समभिचाददि तेन प्रणीते ग्रन्थेऽजित् रैखानगणित इति
 सुकीर्त्तावपीध प्रदानार्थं ध्यायीमीमीह्वार इहाविरतिं ब्रह्मगुणयोगीऽभूत् ॥ ९ ॥

विवरणम्—समाट्पण्डितजगन्नाथानूदितयुक्तिष्णतपुसिद्धरेखागणितामिथीऽयं निबन्धः ।

No. 117. रेखागणितम् । *Rekhāganitam.* Substance, country-made white paper, 15 × 10 inches, bound like a book. Folia, 315. Lines, 5-19 in a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1878. Appearance, very old, worn out, torn and worm-eaten throughout, and writings injured in several places. Prose. Not correct. Complete.

A complete copy of the above-mentioned work.

End. तदा पञ्च समभुजकोणा अपि समाना भविष्यन्ति पञ्च समभुजक्षेत्रस्य चयस्त्रय कोणा इष्टक्षेत्रस्य कोणाः स्युः तस्मात् इष्टक्षेत्रस्य कोणा अपि समाना भविष्यन्ति इदमव्याकर्मितम् ॥ २ ॥

Colophon. श्रीमद्राजधराजप्रभुः राजयसिंहस्य मुष्टे विजिन्द्र.
श्रीमन् ॥ १८ जगन्नाथ एति समभिधादितेन प्रणीते
यस्येऽस्मिन्नस्मि रेखागणितं सुकोणावबोधप्रदातं
व्याख्यायितुमीदृशपद्धतिं विरचितं चक्षुःस्थीयतीऽस्मत् १५ ।
समानोऽयं ग्रन्थः भूयात् ॥
यादृशं पुस्तकं दृष्टं तादृशं लिखितं मया ।
यदि ग्रन्थमशुद्धं वा मम दीपो न दीयते ॥
भगवद्भक्तियोगं कर्तुं दृष्टिरवाप्तुम् ।
कठेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् ॥ २ ॥
संवत् १८७८ आके मीति पौषमासे कृष्णपक्षे द्वितीयायां भोजवासरे ॥
शुभमस्तु ॥

विवरणम्—समाट्पण्डितजगन्नाथानूदितयुक्तिष्णतपुसिद्धरेखागणितामिथीऽयं निबन्धः ।

No. 118. उकाराख्यग्रन्थः । *Ukarākhyagranthaḥ.* Substance, country-made white paper, 10 × 7 inches, bound in book form. Folia, 54. Lines, 15-24 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1787 ; Saka 1652. (Probably the date of Sanskrit translation) Appearance, very old, worn out, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Not correct. Complete.

A work which appears, from the figures given in illustration of its course, to be a treatise on spherical Geometry, entitled *Ukarā-*

grantha. This was first composed in Yavānī or Greek language and translated into Arabic by several authors. Kustavivilukā bālbhūi had translated upto the fifth figure of the third chapter at the request of Abul Abbās Ahmed, and the remaining portion was translated by others whose names are not given. Sāvita vimkusais corrected the work, and Naisī made a commentary on it. Then Abid explained the Arabic text to Nayanasaṅkha who translated it into Sanskrit in Samvat 1787.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ सकाराख्योऽयम् । सावजूसयूस्संज्ञतीति ख्यते । तच्चास्य त्रयोध्याया एकीनवष्टि तुष्ट्यानि ५८ श्लोकाणि सन्ति । परं च कश्चिन् एककेऽष्टपञ्चाश ५८ श्रिताम्येव श्लोकाणि सन्ति तत्र प्रयोजनव्यत्येकं चेतनमव कृतम् । इदं यूनागौ भाषातः अरवभाषायां अतुल्यं अस्मात् अद्भुत-
स्याश्रया कुलाविविनुकावालावृक्षीसंज्ञेन तृतीयाध्यायस्य पञ्चमश्लोकपद्यन्तं
यथितं शेषमन्येयं यथितं इदं सावितविनकुसैस्मंज्ञेन शीथितं, नरसीर
संज्ञेन टीका कृता । सेयं संस्कृतशब्देर्नयनमुखोपाध्यायेर्निबध्यते । अथ
प्रथमाध्यायः । तत्र द्वाविंशति श्लोकाणि सन्ति । आदौ परिभाषा । एक
धरातर्जनं यत् शेषं तथा वेष्टुम् यथा तदन्तर्गतमध्यदेशैकचित्राणि स्रतानि
तृचाणि आवेष्टकधरातलपद्यन्तं सर्वेषां समानानि भवन्ति तस्य गालचेष-
मिति संज्ञा कृतास्ति । तच्चित्रं गोलस्य केन्द्रं भवति ।

End.

तच्चात् इवचाप कलचापस्य सजातीयं भविष्यति तच्चात् इवचाप कल-
चाप सजातीयस्य इतस्य चापात् अधिकं भविष्यति । पुनर्नतचाप इभू-
चापस्य सजातीयमस्ति । तच्चात् मतचापं इभूचापसजातीयस्य इतस्य
चापादधिकं भविष्यति इदमेवेष्टम् । इदमारवीभाषातः आविष्टसंज्ञः कश्चित्
नयनमुखोपाध्याये संज्ञानं यथितम् ।

Colophon.

इत्युक्तं सावजूसू यूस् संज्ञस्य समाप्तम् । अस्मिन् अध्यायव्यसनेकीनवष्टि
५८ श्लोकाणि समाप्ति सं १७८७ आके १६१२ चैव वदि १ शनि समाप्तं चायं
वदः ॥ शुभं भूयात् ॥

विवरणम्—निबन्धीऽयं श्रीनयनमुखोपाध्यायेनारवीभाषातः संस्कृतऽनूदितं चेतनस्यविशेषरूपः ।

NOTE—In this codex we find attached another work containing a part of the Samrāṭ Siddhānta of Jagannātha, of the following description—

सम्प्राट्सिद्धान्तः । Samrāt Siddhāntah. Substance, 'country-made colourless paper, 10×7 inches, bound in book form. Folia, 118. Lines, 20-27 in a page Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose Not correct. Incomplete.

An incomplete part of the Samrāt Siddhānta, by Paṇḍita Samrāt Jagannātha, a Paṇḍita in the court of Mahārāja Jaya Simha of Jaypur, treating of Hindu Astronomy.

Beginning. श्रीमहागणपतय नमः । श्रीसरस्वते नमः ॥

गजाननं गन्धाधिपं सुरासुरार्चितं सदा ।

समस्तभक्तकामदं शिवासुतं सुखप्रदम् ।

वितस्तु चण्डयोगिनोसमाजमध्यवर्तिनम् ॥

प्रशस्तभूतिभूषितं ममामि विप्रचारकम् ॥ १ ॥

लक्ष्मोन्मिद्वरणात्सु सुखे

वंश्यं समस्तजनसेवितरेणगन्धं ।

वाग्देवतां निखिललोहितलोपहर्त्री

वन्दे गुरुं गणितशास्त्रविप्रारदम् ॥ २ ॥

श्रीगोविन्दसमाह्वयदिविबुधान् वन्द्याटवोनिर्गताम्

यस्यैव निराकुलं पृथिवीमनोभावः स्वशक्तप्रानवत् ॥

क्षेत्रागमानसमुद्भूतान् स्वरसां निर्मित्व मूलस्थले

लोधाक्षीजयसिद्धदेववृषति, श्रीराजराजेश्वरः ॥ ३ ॥

करं जनार्दनं नाम दूरीकृत्य स्वतेजसा ।

भाजनं दुःसङ्कीर्णं यथा वीचीदिवाकरः ॥ ४ ॥

राजाचिराजी जयसिद्धदेवी

धीमत्स्यर्द्धशाधिपतिथं सदा ।

श्रीरामपादाभ्युजसक्तचित्तो

यज्जा सदादानरतं सुशीलः ॥ ५ ॥

गोलादिबन्धेषु नवीनयुक्ति

प्रचारदक्षीगणितगमय

सत्यप्रियः सत्वरतं जपालु

क्षिप्तप्रतापी जयति जनायाम् ॥ ६ ॥

दीपितं वाजपेयाद्यैर्होवादानि दीकृतं ।

द्वानि विजययैश्च गोचामविजवाजिनः ॥ ७ ॥

स धर्मपाणीगणितप्रवीणम्

ज्योतिर्विद् गोक्षविचारदधान् ।

काकुलथाङ्गय चकार वैधम्

गीतादियन्त्रसुसदास भानाम् ॥ ८ ॥

तेन श्रीजयसिंहेन प्रार्थितः शास्त्रसंविदा ।

करोति श्रीजगन्नाथ सखाद् सिद्धान्तसुतनम् ॥ ९ ॥

अथ वैधीपयोगीनि यन्त्राणि प्रीण्यते ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् जयपुराधिपमहाराजश्रीजयसिंहसभापण्डितपण्डितसखाट्जगन्नाथ
विरचितसखाटसिद्धान्ताभिधसङ्गणितनिबन्धस्य भारतीयज्योतिः शास्त्रसम्प्रदायवैधयन्त्रादिनिरूप-
कोऽष्टविंशोऽसम्पूर्णो वर्तते ।

No. 119. **सम्प्रदायसिद्धान्तः ।** Samrat Siddhantam Substance,
country-made yellowish paper, 10 x 7 inches Folia, 288 Lines, 14-23
in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance, old. Prose
Not correct Incomplete"

This codex contains a Sanskrit translation of the Arabic work
Almajest, by Paṇḍita Samrāt Jagannātha, at the request of
king Jayasimha, entitled Siddhāntasāra-kautubha. It has been
included in the Samrāt Siddhānta. This codex contains upto the
end of the ninth prakarana of the thirteenth or the last chapter.

Beginning. श्रीजगन्नाथ नमः ॥

The first eight verses are as in the preceding No.
Then follow—

यन्त्रं सिद्धान्तसखाजं सखाद् रचयति स्मृटम् ।

सुष्टौ श्रीजयसिंहस्य जगन्नाथाङ्गयः कविः ॥ ९ ॥

चारवीभाषया यन्त्री लिखती नामकः खितः ।

वास्तवतया सुवीधाय गीर्वाण्या प्रकटीकृतः ॥ १० ॥

अस्य ग्रन्थस्य त्रयोदशाध्यायाः सन्ति । एकचत्वारिंशदधिकशतं प्रकरणानि सन्ति प्रथमस्तुत्तरशतं चोत्तमं सन्ति । अथ प्रथमाध्यायः सप्त चतुर्दशप्रकरणाणि षोडशलोकाणि सन्ति तत्र प्रथमप्रकरणं । लीके विद्याव्ययमस्ति । एका ज्ञानविद्या एकाव्यवहारविद्या च ज्ञानविद्या त्रिविधा एकां सच्चिदानन्द ज्ञानस्वरूप भगवद्गुणभवासाममृता द्वितीया बुद्ध्या दृष्ट्या च यद्गुणस्वरूप ज्ञानकारिणी तृतीया च दृष्ट्या पाञ्चभौतिक ज्ञानकारिणी । व्यवहार विद्यापि त्रिविधा आचारव्यवहारप्रायश्चित्तरूपा । व्यवहारविद्या सुगममस्ति ज्ञानविद्याऽतिकठिनास्ति तत्रापि प्रथमविद्याऽतिकठिनास्ति, कुत अगोचरत्वात् तृतीयायान्तु विनाशशैलानां पदाथानां ज्ञानमस्ति । अतः द्वितीयाविद्या गौलगणितज्ञानरूपा मध्या इत्युक्ता ।

End.

नास्ति ।

Colophon.

राजाधिराजप्रभुतीर्थपाथे
सम्राट् = राजाधिराजसुभाष्ये ।
सिद्धान्तसारं खलु कौस्तुभेति
वर्कप्रमाणो विरति जगाम

विवरणम्—निबन्धाऽयं साजिष्टाभिधारवोनिबन्धानुवादरूपः सिद्धान्तसारकौस्तुभाख्यं पण्डित
सम्राट् श्रीजगन्नाथकृतसद्वैद्यसमाप्तासिद्धान्तसंगतं

No. 120. लग्नचन्द्रिका । *Lagna-chandrika* Substance, country made reddish paper, 13 x 6 inches. 104a, 16 Lines, 6 11 in a page. Character, Nagari. Date, ' Appearance, old, and slightly worn eaten through out. Verse Not correct. Complete

An astrological treatise on the influence of planetary conjunctions on the destiny of man, and the most auspicious moments for marriage, etc., complete in four chapters, by Kāsinatha. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No 856. See also the Catalogue of the India Office Library, No 3099, p. 1106.

Beginning

॥ श्रीं ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

तमिन्नाजगणेशं योजोवयति भूतलम् ।

तं नन्दे परमानन्दं सन्वसाविष्णुमीश्वरम् ॥ १ ॥

तनु धनस्य भाता च सुहृत्पुत्रोरिषुखिव ।

मृत्युश्च धर्मकर्मायुष्यया भावा प्रकीर्तिता ॥ २ ॥

विवर्तोऽद्यसम. पुस्तो मूरोऽमूरश्च नामत ।

चरस्त्रिरक्षिभावा निवायाराश्व कृता ॥ ३ ॥

End.

परमोच्चफलमाह—

दशा शोकं शशौ चंशे भीमोऽष्टाश्वमाशके ।

बुध पञ्चदशशे च पञ्चमांशे इहृन्पति ॥

सप्तविंशशके शुक्रोर्विशल्यंशे शनैश्चर ।

सैद्धिकंयश्च विंशशे परमोचो निगद्यते ॥

परमांशानां फलमिदमवाधुना यत् पूर्वमुक्तम् ।

Colophon.

(1) इति सव्यशास्त्रविशारद काशीनाथकृतौ लघुचिन्तामणि
समाप्ता ॥ ६ । ६ ॥

विवरणम्—श्रीकाशीनाथविरचितलघुचिन्तामणिधलप्रफलादिनिरूपकोज्योतिर्निबन्धविशेषः ।

No. 121. लघुचिन्तामणि. | Laghuçintamāṇi Substance,
country made reddish paper, 9 × 4 inches Folia, 4 Lines, 9 in a page.
Character, Nagari Date, ? Appearance, old, worn out, torn and
writing injured in most parts Versc Not correct Incomplete

An abridgment of the authors own work, entitled Tithicintā-
maṇi or Vṛhat Tithicintāmaṇi, on auspicious lunar days, etc., by
Ganeśa

Beginning. श्रीगणपतय नमः ॥ श्रीगणपतिप्रसाद ॥

यथिन्तामणिरङ्गलंस्वबहुलीप्याम्पक्रियी मत्कृतं

सिध्दाद्यावगमप्रदोऽस्य सुखिनी ये लेखने भीरवः ।

तत्प्रीत्यै लघुमन्यकृत्यममले तिथ्यादिचिन्तामणि

विश्वेश्वरकृतंमुञ्चान् प्रथम्य कुरुते श्रीमदगणेश. कृती ॥ १ ॥

भगयुगमनु १४४० शाकः स्थात् समीचीनतोऽयं

स्वरखण्ड कुभि १००० राती नागशब्दादप ८०० स्थात् ।

(1) The colophon in the codex noticed by Dr. R. Mitra reads
इति श्रीकाशीनाथकृतौ लघुचिन्तामणिसमाप्तः परिच्छेदः समाप्तः ॥

सुमुख इह कश्चिद् भावि ४३ हर्षयुक्तः

श्रुति ४ भिरिबुसमुद्रे ४५ भौ २७ र्यतः सप्ततटेः ॥

End. . नाति ।

Colophon. नाति ।

विषयम्—श्रीमश्विनिरचितः स्वकृततिथिचिन्तामणिमन्त्रोपमतलघुचिन्तामणि नामकोऽयं
व्योतिर्निबन्ध विशेषः ।

No. 122. लघुजातकम् । *Laghujātakam* Substance country
made white paper, 15 x 6 inches Folia, 10 Lines, 8-12 in a page
Character, Nāgara Date, Samvat 1855 Appearance, old Verse
Not correct Complete

A short manual of horoscopy, entitled *Laghujataka* or *Samskṛtjātaka*, by Varāhamihira. The text of the work has been published from the Berlin MSS. with a German translation by Dr. A. Weber. This work is an abridgment of the *Vṛhatjātaka*. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 3057, p. 1094, and also by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 812; also in *Bik.* No. 692, p. 321. See also *Die Handschriften verzeichnisse Koniglischen biblothek zu Berlin Von A. Weber*, No. 858, p. 256.

Beginning श्रीमश्विनिरचितः ॥

यस्योदयास्तमये सुसंस्कृतनिष्ठचरणकमलीपि ।

कुर्वतः सन्निविष्टः स जयति धाम्ना निधि मय ॥ १ ॥

श्रीराश्विनः हर्षयुक्तः भिरिबुसमुद्रे ४५ भौ २७ र्यतः सप्ततटेः ॥

यत तस्याध्याभिः सारमहं प्रवक्ष्यामि ॥ २ ॥

यदुपचितमन्त्रजन्मनि शुभाशुभ तस्य कर्मणः प्राप्तिं

व्यक्तयति शास्त्रमन्ततमसि द्रव्याणि दीप इव ॥ ३ ॥

श्रीर्वसुधन्वाहुहृदयोदराणि कटिवसिगुह्यसन्निधि ।

उदयः कानुजहं चरणमिति राश्विनीऽजायाः ॥ ४ ॥

कालनरव्यावयवा पुद्गलाणां चिन्तयेत् प्रसवकार्ण ।

सदस्यस्यसंयोगात् पुष्टान् क्षीपद्रवांश्च ॥ ५ ॥

End.

वैलामय विलप च ह्रीं मंशकमिव च ।

पञ्चकैर्वै च जानीयान्नष्टजातकसिद्धये ॥ ६ ॥

संस्कारं नान्यं मात्रा द्विगुणयान्नृत्तैः समायुक्ता ।

चिण्वकभक्ताः शेषं नक्षत्रं तद्वनिष्ठादि ॥ ७ ॥

द्विविचतुर्दशदशतिथिसप्तविगुणानवाष्टचन्द्रार्का ।

पञ्चदशज्ञा सदिसुखान्विताभधनिष्ठादि ॥ ८ ॥

Colophon.

इति लघुजातक नष्टजातकाध्याय ॥ १६ ॥ सवत १८५५ फाल्गुनमासे

कृष्णपक्षे शिवचतुर्दश्यां अशाङ्क वासरे । राम ।

विवरणम्—लघुजातकाभिधननष्टजातकसारभूतज्योतिर्निबन्धविशिषः ।

No. 123. लघुविनोदसारणी । *Laghuvinodasāraṇī* Substance, country made white paper, 13×6 inches Folia, 78 Lines, 9-11 in a page Mathematical figures Date, Appearance, very old, worn out and worm eaten throughout Complete

This codex contains a Sīraṇī only

पल्लकेऽस्मिन् काचित् सारणिर्विद्यते

No. 124. लघुसंग्रहः । *Laghusamgrahaḥ* Substance, country-made colourless paper, 12×4 inches Folia, 19 (of which foll 1-5 are wanting) Lines, 8 in a page Character Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten and injured in parts. Verse Not correct Incomplete.

A primer on Astronomy and Astrology, by Lakṣmīnārāyaṇa. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 2875.

Beginning. नाम्नि ।

End. नाम्नि ।

Colophon. इति लघुसंग्रहं लक्ष्मणप्रकरणम् ।

विवरणम्—श्रीलक्ष्मीनारायणविरचितप्रथमज्योतिर्निबन्धविशिषीलघुसंग्रहीनाम् ।

* **No. 125. लीलावती।** *Līlāvati*. Substance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 14. Lines, 9-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout, writing also injured in parts. Verse and prose. Not correct. Incomplete.

Līlāvati is the first part of the well-known mathematical work, *Siddhāntasiromani* of Bhāskarācāryya, the son of Mahesvaropādhyāya, who completed his great work in 1075 Śaka (A.D. 1150). It treats of arithmetic only, and has been published in Calcutta and Madras, and also translated into English by Mr. Colebrooke. There are also Hindi and Bengali translations of the work. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 2791, p. 1001.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

प्रीतिं भव्यं जनस्य यो जन्मगते विघ्नं विनिघ्नन् कृतः ।

तं हृन्दारकहृन्दबन्धितपदं नैला मतङ्गाननमः ।

पाटीं सदगणितस्य वक्ष्मि चतुरप्रोतिप्रदीं प्रस्तुटीं

संक्षिप्ताक्षरकीमलामलपदेर्लोकिल्यलीलावतीम् ॥ १ ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—श्रीभास्कराचार्यविरचित-सिद्धान्त-शिरोमणिनामक-प्रसिद्धनिबन्धोप-ग्रहमाश्रित-पाटीगणितविषयकोऽयं निबन्धः सुप्रसिद्ध एव । निबन्धोऽयं कलिकातादिनगरे मुद्रितः प्रकाशं नीतश्च । निबन्धोऽयं हिन्दीवङ्गाङ्गलभाषासु नूदितश्च ।

* **No. 126. लीलावती।** *Līlāvati*. Substance, foolscap paper, 15 × 5 inches. Folia, 55. Lines, 6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not fresh. Verse and prose. Not correct. Complete.

This codex contains the complete text of *Līlāvati*, noticed in the preceding No.

Beginning already given above.

17 a. c.

End.

न गुणी न हरी न कृतिर्न चमः पृथक्कापि दुष्टानाम् ।
 गव्यितगणवद्गुणा स्यात् पातोऽवश्यमप्यपेक्षितम् ॥ १६६ ॥
 येन सजातिगुणवर्गविभूषिताङ्गी
 शुद्धाखिलव्यवहति खल कण्ठसक्ता ।
 लीलावतीह सरसीक्तिमुदाहरन्ती
 तेषा सदैव मखसम्पदपेति ङ्गिहम् ॥ १६७ ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीभास्कराचार्यविरचितायां लीलावत्या मिश्रान्तरिरीमणेः प्रथमखण्डः
 सम्पूर्णं गणितपाठ्या समाप्तस्याष्टपाशाधिकारः ॥ ० ॥

अष्टौ व्याकरणाणि षट्च भिषगां व्याचष्ट ता संज्ञिता
 षट् तर्कान् गणितानि पञ्च चतुरो वेदानधीनानि यः ।
 रत्नाणि त्रितयं इह च बुबुधे मीमांसयीरत्नम्
 सद्वैदिक्यमगणवो धर्ममहिमा सीदत्याः कविर्भास्करः ॥ १ ॥

लीलावत्यां हस्तमंख्या २७१ समाप्तिर्दृश्यते । लिपिकृत दुष्किराजीसी ॥*

विषयवस्तुपूर्वम् ।

No. 127. लीलावती । Līlāvati Substance, country-made
 yellowish paper, 10 × 4 inches. Folia, 16 Lines, 11-14 in a page
 Character, Nāgari. Date, ? Appearance, very old, and worn out.
 Verse and prose Not correct. Incomplete

Another incomplete copy of the same work.

विषयवस्तुपूर्वम् ।

No. 128. शीघ्रबोधः । Sighrabodhah. Substance, country-made
 colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 31 Lines, 9-10 in a page.
 Character, Nāgari. Date, ? Appearance, old, and worn out. Verse
 Not correct. Incomplete.

A treatise on astrology, complete in four Prakaraṇas, consisting
 of 507 ślokaś, by Kāśinātha Bhaṭṭācāryya. Noticed in the Catalogue

of the India Office Library, No. 3015, p. 1071. See also Dr. Weber's Berlin Catalogue, No. 884, p. 266.

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः ॥

भासयन्तं जगद्भासा गत्वा भास्यन्तमव्ययम् ।

क्रियते काशीनाथेन श्रीमन्नबोधाय सयङ्कः ॥ १ ॥

शीर्षस्थितरवेवत्यो मुले स्वातिश्रुगोमयाः ।

अगुराधा च हस्तस्य विवाहे मङ्गलप्रदाः ॥ २ ॥

इति विवाहमन्त्राणि ।

साधे धनवती कन्या फाल्गुनी शुभगा भवेत् ।

वैशाखे च तथा ज्येष्ठे पत्न्युत्पत्तवज्रभा ॥ ३ ॥

आषाढे कुलहङ्गि. स्यादन्धे सासाय वर्जिता ।

मार्गश्रीर्षमपौष्कन्ति विनाई केऽपि कविदाः ॥ ४ ॥

End. नास्ति ।

Colophon. इति काशीनाथकृते श्रीमन्नबोधे ऋतुप्रकरण द्वितीयम् ॥ २ ॥

निबन्धन्—श्रीकाशीनाथकृतश्रीमन्नबोधाभिधन्योतिःसंयङ्गनिबन्धविशेषः ।

No. 129. शुद्धिदीपिकाप्रभा । *Suddhidīpikāprabhā*. Substance, foolscap paper, 16 x 5 inches. Folio, 40. Lines, 3-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the *Suddhidīpikā*, entitled *Prabhā*, by *Kṛṣṇācāryya*. The codex contains up to the end of the fifth chapter.

Beginning. श्री नमः सवित्रे ॥

प्रणम्यापारसंसारपारावारतरि हरिम् ।

कृष्णाचार्यो वितनुते दीपिकायाः प्रभासिनाम् ॥

अन्वयान्ते निर्विघ्नसमाप्तिकामाः सदाचारपरम्परागुणितवेदवीधितकर्तव्य

तार्कं मङ्गलमन्त्रचरन्ति । तदयमपि श्रीनिवासपञ्चितः ज्योतिःशास्त्राधि-

कृतस्य भगवतः श्रीपुण्यस्य सङ्कीर्तनरूपं कुर्वन्त्रयापकास्त्राभ्यासहेतुषागु-

सङ्गवीऽपि मङ्गलनिर्व्याहृत्य क्रियमाणदीपिकाख्यस्यादी निबन्धनात्—

दृष्टेति तरणिःसूर्यो वो युष्मान्, पातु दृष्टासंसारान्मोघैर्लङ्घने तरणिर्बहिष्-
रूपः ।

End.

श्रीमन्न्यासस्वभोगकालातिक्रमणन्तु श्रीमन्चार एवं विपरीतो वक्रगतिवान् एवं
भूते जीवेऽस्तसुपगते च त्रतीयाहो न कुर्वीत कृते दीपमाह जायते मरणं
ध्रुवमिति तत्रातिचारेण गुरो राश्वत्तरसञ्चरणएव दीपस्त्रिकीर्णजातेत्यादि-
परश्वोके तदितरेषु सामान्यविशेषवचनेषु राश्वत्तरप्रमाणानुवादास्तथैव
स्वरलोपसम्भवादिति टीकाकारकृतः ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीकृष्णानन्दाचार्यविरचितायां शुद्धिदीपिकाटीकायां पञ्चमीध्यायः ॥०॥

० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम् — श्रीकृष्णानन्दाचार्यविरचितशुद्धिदीपिकाटीकाभूतप्रभाभिधनिबन्धोऽयम् ।

No. 130. शुद्धिदीपिका । *Suddhidīpikā.* Substance, foolscap paper, 15 × 5 inches. Folia, 37. Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1749. Appearance, almost fresh. Verse. Not correct. Complete.

An astrological work treating of auspicious and inauspicious days &c., entitled *Suddhidīpikā*, complete in eight chapters, by Śrīnivāsa. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 325. See Aufrecht's, *Cat. Bodl.* No. 792, p. 386, and also the *Catalogue of the India Office Library*, No. 3007, p. 1068.

Beginning. श्री नमः श्रीसूर्याय ॥

दृष्टातर्जदुश्चरसंसारान्मोघैर्लङ्घने तरणिः ।

उदयवसुधाधरावसुकुटमणिः पातु वक्तरणिः ॥

॥ कृतं तत्रवति मिहिरेऽतिमलिनदोषाकुले च जीविभवे ।

॥ शुद्धिदृष्ट्यर्थं दीपिका क्रियते ॥

॥ नमः तानि हि ॥

स ॥ श्री ॥

इति शास्त्र...

सुहृत्संतिथिनश्चपश्यतवशासनानि च ।

सर्व्वाण्येवानुक्तानि स्युर्गं स्यात् साम्बत्सरी यदि ॥

इति देवप्रप्रशंसा ।

तमलोमावते विश्वे जगदंतश्चराचर ।

राशिघड्डीडुसंघातं सृजन् सूर्योऽभवत्तदा ॥

इति रव्यश्रुत्पत्तिः ।

ततः प्रभूति जन्तूनां सदसत्कर्मासूचकः ।

होराख्यी वर्त्तते कालोद्घाटीरात्रेऽव लोकेतः ॥

इति कालोत्पत्तिः ।

शीर्षमुखबाहुद्वयोदराणि कटिवक्षिगुह्यसंशकानि ।

ऊरुजानुकजङ्घे चरणाविति राशयेऽजायाः ॥

इति अजादिराशिभिः काललयस्याङ्गविभागः । मेषवृषमिथुनकर्कटसिंह-
कन्यातुलाश्विधनुश्चतुर्धनुश्च मकरकुम्भी मीन इति राशयः कथिताः ॥

End.

विषुवपितृपतिनरकाण्यगुरुदुर्गसिताङ्गवसूकङ्कयमौ ।

रिपुरंध्रे वृषारूपा नयन्ति चाक्षा विनिधनस्थाः (१) ॥

इति मृतदेवलोकादिगतिनिर्णयः ।

Colophon.

इति मङ्गलनामनीयसत्पण्डितश्रीश्रीनिवासविरचितायां शुद्धिदोषिकायां
यावानिर्णयी नामाष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ शुभमस्तु शक्राब्दाः
१७४६ ॥ पौषस्य पञ्चविंशतिदिवसे अर्कवारे सितपंच एकादश्यां तिथौ बेला
चतुर्थदण्डे समाप्तेऽयं ग्रन्थः ॥ ० ॥ ० ॥ यथा द्रष्टं तथा लिखितं यत्नेन
लिखितं ग्रन्थं यत्नतः परिपालयेत् ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—श्रीश्रीनिवासपण्डितविरचितशुद्धिदोषिकाभिधशुभाशुभदिनादिनिरूपणव्योतिर्निर्णय
विशेषः ।

(1) After this, the following verse is found in the codex noticed by
Dr. R. Mitra.

सुवित्तरे व्योतिषि यत्नतः कृतां

समस्तकर्माव्यवहारदर्शिकां ।

श्रीश्रीनिवासिनः समाह्वतामिमा-

ममत्सराः पश्यत शुद्धिदोषिकाम् ॥

This verse is also quoted and explained in the codex noticed below.

No. 131. शुद्धिदीपिकाटीका अर्थकौमुदी । *Suddhidīpikāṭikā*
Arthakāumudī Substance, foolscap paper, 15 x 5 inches Folia, 106.
 Lines, 8 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, not
 fresh Prose Not correct Complete

A commentary on the *Suddhidīpikā*, entitled *Arthakāumudī*, by
 Govindananda Kavikankana, son of Ganapati Bhatta. Noticed in
 the Catalogue of the India Office Library, No. 3010, p. 1069.

Beginning. श्री नम श्रीमय्याय ।

गापोमोहनमन्वी रतिकलकण्ठौकण

श्रवणकरोन्द्राननसुरारपुर्नुरलीध्वनिर्जयति ।

जगति ख्यातगुणाघो हरिरवतीषाऽशत पृथिव्या य ।

श्रीमद्गणपतिभट्टो ज्योतिर्विद्यायमार्गं ॥

कविकण्ठपण्डित श्रिया सङ्गितस्य सुतोऽर्थकौमुदी ।

तनुत किल शुद्धिदीपिकाख्योत्तरार्थविवेचनाविधिम् ॥

यन्यारम्भमिमतामिदं वाञ्छन्त्य श्रीमान् श्रीनिवासपण्डितो ज्योतिःशास्त्राधि-
 कारिण गङ्गाधिराज भुवनाङ्क उच्यते ।

End.

यथाद गङ्गादतीतजन्मज्ञान स चत्

तुङ्गो तदा तस्मिन् लोकं येय आसीत् ।

तद्गङ्गायात् सुमिषत्वेवस्थले सम

मीषश्चतुष्टयस्थले निरुष्ट इति ॥

उपसंहारमाह स्विकार इति ।

ह अमृतसरा श्रीश्रीनिवासपण्डितेन सव्यशास्त्रात् समाहृता शुद्धिदीपिका
 मिमां पश्यत जानोत इत्यर्थः । सकलकर्माज्ञानहेतुत्वात् ।

कविकण्ठपण्डितन यद्वाङ्मनितेयं विषमायकौमुदी ।

वचनान्तसारधारया गुणगृह्या परिचिन्त्यता बुधा ॥

एतां शुद्धिविधावतिप्रणयिना श्रीदीपिकां सञ्चदा

प्राज्ञादिभिरितस्तत प्रतिष्ठतामालोक्य मूलान्विताम् ॥

श्रीमन्तातपदारविन्दविलसङ्गुलीभरोद्देशत

श्रीगीविन्दविपयिता विरचितानामनामा कौमुदी ॥

अस्या प्रसाद क्रियतां जगन्मङ्गलैः ॥

Colophon.

इति श्रीश्रीगीविन्दानन्दकविकण्ठयाचार्यकृतायां शुद्धिदीपिकायामन्त-
 कौमुद्यां यावदनिर्णयी नामाष्टमोऽध्यायः ॥ ० ॥ ० ॥

विषयम् — श्रीगीविन्दनन्दकविकृतविषयविवेचितार्थकौमुदीमधुप्रज्ञदीपिकाटीकाकौमुदी
निबन्धः ।

No. 132. शुद्धिदीपिकाटीकाकौमुदी । *Suddhidipikāṭīkāṭhakaumudī*. Substance, foolscap paper, 15 × 5 inches. Folia, 128. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Prose. Not correct. Complete.

Another copy of the above mentioned work.

विवरणान्तर्गुह्यम् ।

No. 133. षट्पञ्चाशिका । *Ṣaṭpañcāśikā*.

A little work consisting of fifty-six verses on various subjects. This is a work of the Kāvya class, and would be noticed in our appendix. There is indeed an astrological work of the same name as noticed in our next number. This identity in the name might have misled to its being placed among Jyotiṣa works.

No. 134. षट्पञ्चाशिका सटीका । *Ṣaṭpañcāśikā Saṭīkā*. Substance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 17. Lines, 10-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1872 ; Śaka 1617. Appearance, old, worn out and torn in parts. Verse and prose. Not correct. Complete

This codex contains *Ṣaṭpañcāśikā*, a little work consisting of fifty-six verses, treating of foretelling one's fortunes from questions, entitled *Ṣaṭpañcāśikā*, by Prithuvasas, son of Varāhamihira, with a commentary, entitled *Ṣaṭpañcāśikāvivṛiti*, by Bhaṭṭotpala. The text has been noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 2992, p. 1058 B., in Weber's Berlin Cat., No. 257, and in Bik. Cat. No. 337, and the commentary in the Bik. Cat. No. 338.

Beginning of the Commentary श्रीगणेशाय नमः ।

केशाकारं निशाकरचित्तित्रविष्णोवास्तुजित्सूयमान्

विज्ञेयं स्वगुरुं प्रथम्य शिरसा देवीस्य वागीश्वरीम् ।

प्रश्नज्ञानविधौ वराहमिहिरखानस्य तद्वस्तुनि

लोकानां हितकाम्यया हिलवरटीकां करोत्युत्पल ॥ १ ॥

कानीह शास्त्रे सन्ध्याभिधेयप्रयोजनानि भवन्तीत्युच्यते । आत्राद्यादि-

विनि मृतमिदं वेदमिति सन्ध्या । लघुद्वेष्टीष्वनवमाशकादिना यद्विज्ञानद-
शनेन च समागमजयपराजयलाभालाभद्वतनटादिपरिज्ञानमभिधेयं सर्वेष्व-
युभायुभकथनादिह लोके प्रसिद्धिरिह प्रयोजनम् । किमभिवक्तैरित्येतन्
प्रोच्यते ।

सिद्धिं शीघ्रप्रवृत्तानां सन्ध्याकथनाद् यत ।

तस्मात् सर्वेषु शास्त्रेषु सन्ध्या पूर्वेमुच्यते ॥

सर्वस्यैव हि शास्त्रस्य कर्मणो वापि कस्यचित् ।

यावत् प्रयोजनं मोक्षं तावत् केन न गृह्यते ॥

इति कस्यास्मिन् शास्त्रेऽधिकार उच्यते हि जस्यैव ।

Beginning of the Text

प्रथिपस्य रविं सृष्ट्वा वराहमिहिरात्मजेन सदयशसा ।

प्रश्ने कृतार्थगणनापराधमिदं हि स्थ प्रशुयशसा ॥ १ ॥

श्रुतिर्विलम्बाद्भिरुकाश्च हति

मंध्यात् प्रवासीऽलमयान्निरति ।

वाच्यं यद्वैः प्रश्नविलम्बकाला

यद्वै प्रविष्टो ह्युक्ते प्रवासी ॥ २ ॥

End of the Text

अशकाज्ज्ञायते द्रव्यं द्रेक्षाणैस्तस्करा लृप्ता ।

राश्रिभ्यः कालदिग्देशा वयो जातिश्च लघुपात ॥ १६ ॥

End of the Commentary.

लघुपातश्च लघुस्वामिनयोरस्य वयः प्रमाणं जातिं च वदेत् । तथाच
सङ्घितायां

वयांसि तेषां तनया लृवास्त्यव्रतभ्यता यौननमज्जहता ।

अतीवहृदा इति चन्द्रभौमशुक्लजीवाकंशनेयराशाम् ॥

इत्येवं चन्द्रलघुपाती शिशुः ।

भीम बुधे ब्रह्मचारी आदयः । पुनो जीवनीयेतः चिरद्वर्षे वा वाचि न
दन् । गुरौ मध्यवया पञ्चाशदन् । सूर्ये द्वादशः सप्तदन् । सौरि
तथैव द्वादशः सप्तदधिकयेति अथवा प्रथममेकीकमेव स्यात् पुरुषेति ।
जातिः ब्राह्मणादि । जीवसितौ विप्राणां चत्वारिण्यम् । चन्द्री विप्रा ।
शुद्धाधिपश्चिनुतः जनैश्चरः संकरभवानामिति । जातिनिर्णयकार्य इति ।
इति श्रीभट्टोत्पलविरचितायां पञ्चाशिकाविवृतौ निश्चयाध्यायः सम्पूर्णः ।
संवत् १८८२ शके १६६७ आश्विन शुद्धपक्षीमन्वासरौ लिखितं ।
परादे वा । श्रीविश्वेश्वराय नमः । लिखितं महाराजेश्वर काश्या मध्ये ।

Colophon.

जीवर्त्त पुरुषांशकेषु बलिबिलप्राकं गुर्विन्दुभि
पुञ्जम् प्रवदेत् समाश्रयगते युग्मेषु तैर्योषिता ।
गुर्वर्को विषमे नर श्रमिमितौ वृक्षय युग्मे स्त्रिये ।
वागस्था बुधवीजण्याश्च युमले कुर्वन्ति पक्षे स्वके ॥ १ ॥
विषमरूपे युग्मवर्षांशके नष्टार्कगुरुय प्रमे तदा पुञ्जम्प्रदी भवति ।
एको योगगणप्राकं गुरुचन्द्रे . समराशी समनवांशे तदा ।
योषिता जन्मेति द्वितीययोगः ।
गुरुपथ्याविषमे विषमराशी च तदा पुञ्जम्प्रति तृतीययोगः ॥
चन्द्रशुक्रभीमाः युग्मे समराशी च तदा कन्याजन्मेति तुरीययोगः ।
गुरुपथ्ये हिस्वभावे बुधेन दृष्टा पुचद्वयजन्म ।
चन्द्रशुक्रभीमाः हिस्वभावे तदा कन्याश्रजन्मेति षट् योगः ।
श्रीगीर्वाणवत्तभाय नमः ॥

विषमरूपे - पक्षकेऽस्मिन् सटीकवत् पञ्चाशिकाभिधज्योतिर्निबन्धविशेषो वर्तते ।

No. 135. षट्पञ्चाशिकाविवृतिः । Satpañcāśikāvivṛtiḥ. Sub-
stance, country made white paper, 12 x 5 inches Folia, 4. Lines, 13-15
in a page Character, Nāgara Date, 1724 Appearance, old, slightly
worm-eaten throughout and torn in parts. Prose. Generally correct.
Complete

This contains only the commentary. of Bhaṭṭotpala, entitled
Satpañcāśikāvivṛti, as noticed above.

विवरचम् - पुस्तकेऽस्मिन् श्रीभट्टोत्पलवत्तवत् पञ्चाशिकाटीकामात्रं वर्तते ॥

No. 136. षष्टिसंवत्सरप्रकरणम् । *Ṣaṣṭisamvatsara Prakaraṇam.*

Substance, country made white paper, 12 × 6 inches. Folia, 24. Lines, 9-15 in a page. Character, Nagari. Date, Samvat 1833. Appearance, old, and worm eaten in parts. Verse. Not correct. Complete.

A work describing the effects of sixty years, twenty of Brāhmā, twenty of Viṣṇu and twenty of Rudra, in the form of a dialogue between Mahadeva and Pūrvaṭi, entitled Ṣaṣṭisamvatsara Prakaraṇa. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ साष्टिकं लिख्यति (१) ॥ पार्वत्यै नमः ॥

अथातः संप्रवक्ष्यामि यथोक्तं शिवभाषितम् ।

येन विज्ञातमात्रेण साष्टिकं गुण उच्यते ॥

पार्वत्युवाच ।

देवदेव महादेव दृष्टुं त्वं पतिरात्मन ।

अहं प्रच्छामि यत् त्वां च पृच्छिष्यशुभाशुभम् ॥

देवदेव जगन्नाथ भवनेन सम प्रभो ।

स समाद्य कथं त्वं शुभाशुभा च वतसरः (१) ॥

कथितं पृच्छिष्योऽश्वत्थ उच्यते योऽतिरुच्यते ॥

गुह्यार्थोपमा विद्या त्वया कथ्य सम प्रभः ॥

ईश्वर उवाच ।

यदि प्रच्छामि मां देवि चित्ताकर्षणपरिहृता ।

तदहं संपन्नमामि भवत्य नान्य संशयः ॥

End.

कथितं स्वस्था । कथितं भगवन् श्रीमद्देव उच्यते । एतत् परतरं लोके

सौख्यम् । इति कथ्यते । अन्तर्भाष्येण अर्थः युगं द्वादशमे ॥ १ ॥

द्वादशयुगार्थः ।

Colophon.

इति अष्टादशशतकं ४० विष्णुशतकं २० रुद्रशतकं २० वर्षे षष्ठ्यब्दे-
फलं समाप्तं । पलाफलम् अत्र समाप्तम् ॥ अभिसम् ॥

सामि सामि भवत्युद दुर्भिक्षयोगविप्रवाः ॥

यो यथ्य भवते स्वाभी तत् स-य जायते (१) ॥

आदौ मज्जनचोदणारतिलकं नैवाञ्जनं कुण्डलं

नाशामोर्ति क कविलकं शकुसुमं ल्कार यानं वरुणतः (२) ।

चन्दनपत्रं चक्रमाति । चद्रावलीघण्टिकाञ् ।

तावत् करकडुणे चतुरता शङ्करभूयो दश ॥

रूपमेव परं स्त्रीणां प्रथमं भूषणं मुने ।

शौलमेव द्वितीयं स्यात् तृतीयं वाक्यमेव च ।

आदायन्तु चतुर्थं स्यात् पञ्चमं पुष्पमुत्तमं ।

सधुरत्वं तथा षष्ठं शूद्रत्वं (?) सप्तमं महत् ॥

अष्टमस्य पतिर्माख्यं श्रुश्रुषा नवमं तथा ।

संविष्टता च दशमं रतिरंकादशं तथा ।

पतिव्रतं च विप्रं द्वादशमभरणं स्त्रियः (1: ?) ॥ शुभमस्तु

यादृशं पुष्पकं दृष्टं तादृशं लिखितं मया ।

यदि शुद्धमगच्छं वा मम दीपो न दीयते ॥

सम्बत्सर १८३३ । लिखितं कुशलरामब्राह्मण काशीक्षेत्रे गङ्गातटे

विश्वेश्वरसमीपे मानसन्दिरस्य सोमश्वरसुनिर्धो नारदश्वरसुनिर्धो ॥

रामचन्द्राय ॥

विवरणम्—षष्टिसम्बत्समरफलकस्य विषयकोऽयं नवत्यः ।

No. 137. सत्कृत्यमुक्तावली । Satkṛityamuktāvalī. Substance, country-made yellow paper, 10×1 inches. Folia, 14. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, . Appearance, old, and writing effaced in most parts. Verse. Not correct. Incomplete.

A compilation of all the leading facts regarding astronomy and astrology and the performance of auspicious domestic rites such as marriage etc., entitled *Satkṛityamuktāvalī*, by Raghunātha Sārva-bhauma Bhattacharyya, noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No 1664. Two MSS. of this work are to be found in the Library of the Asiatic Society, Bengal, Calcutta. This codex has been printed.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा भानगणेशशर्मागिरिजा ज्ञात्वा मुक्तोनां मतं

आतिःसंशुद्धमहितार्थमवधायाभावात्कथनं च ।

सारं तेषु निगूढसाङ्गतवता प्रजावतामाज्ञया

सूक्ष्मैरावनाथेन रचिता सत्कृत्यमुक्तावली ॥ १ ॥

राश्यादिनिर्णयविवाहनिषेकसुख्य

सीमन्तजातकपुभापुभनामधेय ।

अन्नाशचौलपठनमुतिवेधयज्ञ-

सूत्रप्रमाणसवनादिकमत्र वाच्यम् ॥ २ ॥

अथ राश्यादिनिर्णयः ।

मेषहषमिथुनकर्कटसिंहा. कन्यातुलादधिकभम् ।

धनुश्चमकरकुम्भी मीन इति च राशयः कथिताः ॥ ३ ॥

राशिस्वरूपकथनम् ।

अश्विन्या सह भरणी कृत्तिकापादय कीर्त्तनी मेष. ।

॥ मेषः कृत्तिकाशेष रीहिष्यर्द्धं च मृगशिरसः ॥ ४ ॥

मृगशिररीर्द्धं चाद्रा पुनर्वसास्त्रिपाद मिथुनम् ।

पाद. पुनर्वसोरन्त्यः पुष्याश्लेषा च कर्कटः ॥ ५ ॥

सिंहोद्य मघा पूर्वफल्गुनापाद चत्तराया. ।

तच्छ्रप हला चितार्द्धं च कन्यकोप्या ॥ ६ ॥

तौलनि चितार्द्धं स्वाती विशाखायाः पादद्वयम् ।

अनान विशाखापादस्वतुराधार्निता ज्येष्ठा ॥ ७ ॥

मूल पूर्वषाढा प्रथमशायुत्तराशक धनान् ।

मकरतन्त्रपरिणयः श्रवणा चार्द्धं धनिष्ठाया. ॥ ८ ॥

धनिष्ठार्द्धं शतभिषा पूर्वभाद्रपदं कुम्भः ॥

पूर्वभाद्रपदाश्लेषस्तथीतरा रेषतौ मीनः । ९ ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—श्रीरघुनाथसाखेभोमभट्टाचार्यविरचितमत्कृत्यमुक्तावलीविषयविनिर्णयस्य
मुद्रितः प्रकाशतो नीतश्च ।

No. 138. मत्कृत्यमुक्तावली । Satkṛityamuktavali. Substance, country made colourless paper, 15 × 3 inches. Folia, 63. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1689. Appearance, very old, worn out and writing slightly effaced in many parts. Verse. Generally correct. Complete

A complete copy of the same work.

End.

शनिचक्रं गराकारं लिखित्वा सौरिभावितः ।
 नाम सप्त भवेदयव फल तत्र शुभाशुभम् ॥
 एवं मुखे दक्षिणे चत्वारि षट् पदद्वये ।
 द्विदि पञ्च करे वामे चत्वारि मलके चयम् ॥
 इयं नेत्रद्वये गुप्ते इयं तत्र न्यसेद् बुधः ॥
 सुखं हानिफलं जयो दत्ते भ्रमः पादं स्थित्यो द्विदि ।
 वामं भीमस्तके राज्यं नेत्रे सौख्यं कृतिर्गुदं ।
 यस्य पीडाकरं सौरिलस्य चक्रं त्विदं फलम् ॥
 शनिसञ्चारफलम् ॥ ० ॥ * ॥
 धीराः प्रणम्य भवतो विनिवेदयामि
 श्रीकामदेवधरणीतलवासवस्य ।
 आश्रामवाप्य रक्षितो रक्षितो निबन्धो
 दीपो न न वलवतोऽहं यतो द्विजाशा ॥

Colophon.

इति रघुनाथसार्वभौमभट्टाचार्यविरचिता सत्कृत्यमुक्तावली समाप्ता ॥००॥
 लिखितेयं श्रीरघुनाथदेवशर्माशा शकाब्दाः १६८६ ॥

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 139. सत्कृत्यमुक्तावली । Satkṛityamuktāvalī. Substance country made yellow paper, 12 × 6 inches. Folia, 83. Lines, 2-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Verse. Not correct. Complete.

A third copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 140. सत्कृत्यमुक्तावली । Satkṛityamuktāvalī. Substance, country made yellowish paper, 18 × 3 inches: Folia, 73 (of which foll. 2, 4, 5, and 6 are wanting). Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance; old. Verse. Not correct. Incomplete.

The same work.

विवरणस्तूपूर्वम् ।

No. 141. सर्वविचारमाला । Sarvavicāramālā. Substance, country-made colourless paper, 10 × 1 inches. Folia, 18. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Not correct. Incomplete.

A work on astrology, treating of the effects of planets and stars on human destiny, entitled Sarvavicāramālā. Anonymous.

Beginning. ओ नमः सूर्याय ।

आदित्यचन्द्रभोगधनौषधकर्माराः । एते मम यज्ञाः । एषां देवतानि
ऊतवहः वरुणः षडाननः केशवः शक्रः शुचो प्रजापतिरिति । अथीपयज्ञाः
राहुः केतुर्भुवोऽगस्त्यरेते उपयज्ञाः । एषां देवतानि गणपतीन्द्रो धर्म्मो
यमश्च ।

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम् — यज्ञादिस्वरूपादिनिर्णयविषयको ज्योतिर्निबन्धविशेषः ।

No. 142. सर्वार्थचिन्तामणिः । Sarvārthacintāmaṇiḥ. Substance, foolscap paper, 10 × 8 inches; bound like a book. Folia, 118. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, rather old, and slightly worm eaten throughout. Verse. Not correct. Complete.

A treatise on astrological calculations, by Venkaṭeśa Śarmaṇ, son of Appaya. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 2870. See also the *Catalogue of the India Office Library*, No. 3108, p. 1109.

Beginning. श्रीगणेश भजे ॥

श्रीमच्छंभुगिरस्तटाधिपतिनित्यं श्रीवेङ्कटेश गुरुः

नत्वा वेङ्कटनाथकोत्पन्निदिनं जातोऽप्येवार्थात् सुधीः ।

ज्योतिःशास्त्रमुद्गात्रिपारगमने बह्यामि पीतात्मकं
 ज्योतिःशास्त्र + + विवेकविदषां सर्वार्थचिन्तामणिम् ॥ १ ॥
 नीलाम्बुदरुचिं देवे सकृदयान्ति मनोरथम् ।
 देवाः प्रणम्य य सर्वं तं नमामि गजाननम् ॥ २ ॥
 वागविभूतिप्रदा देवी या श्वेताम्बरहस्तिता ।
 गौचौरधयलाकारा स्वयं तिष्ठतु वाचि मे ॥ ३ ॥
 रुषादिराशयः सर्वे दिनशत्रुप्रमुखा यद्वाः ।
 ये च लोकोपकर्तारः पान्तु मामिह सर्वदा ॥ ४ ॥
 एवं चिन्तामणो प्रीतं वेङ्कटेशिन धीमता ।
 नीचभागादिश्रीगार्थं राजश्रीगादिकं फलम् ॥

End.

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्--सर्वार्थचिन्तामणिनामकज्योतिर्निबन्धस्वविशेषः श्रीवेङ्कटेशशर्मैविरचितः ।

No. 143. समयप्रदीपः । Samayapradīpah. Substance, country-made yellow paper, 18 x 3 inches Folia, 35. Lines, 5 6 in a page. Character, Bengali Date, 1758 Appearance, not fresh. Verso. Not correct. Complete.

A work treating of appropriate astral conjunctions and times for the performance of rites and ceremonies, by Harihara Ācāryya. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No. 1088, and a manuscript of this work is to be found in the Library of the Asiatic Society, Bengal, No. 1 A. 64. In Cat. Cat., we find different works of the same name by different authors, such as Vittala and Śrīpati Datta, of which the latter is quoted by Raghunandana and Vācaspati Miśra, etc.

Beginning. श्री नमः मर्यादय ॥

अनायासेन समयं कर्माणां यो विवित्सति ।

तदर्थं ज्योतिषः श्लोकान् करिष्यामि यथामति ॥ १ ॥

ज्योतिषं यत्कलापानां वचनाभ्यामप्य शिष्यबोधाय ।

समयप्रदीपनामकं कुरुते श्रीहरिकृष्णराचार्यः ॥

नाथीत्य ये ज्योतिषपुस्तकानि

विधित्तुस्यः नर्त्यकलोपकालम् ।

गृह्यन्ते ते मे समग्रपक्षीपम्

भवेद् यतीऽज्ञानतमोनिरासः ॥

तवाही चन्द्रशुद्धिः ।

सर्वकर्मण्युपादेया विशुद्धिसन्दतारयोः ।

तच्छुद्धादेव सर्वेषां यज्ञाणां फलदायता ॥

सप्तस पञ्चमाद्यलघुन्दः दर्शय श्रीभनः ।

शुक्लपक्षे द्वितीयस्तु पञ्चमी नवमस्तथा ॥

सप्ताद्यचन्द्रे भुवमर्थलाभः

षष्ठे तृतीये धनभोगमायुः ।

सर्वार्थसिद्धिं दशमे वदन्ति

एकादशे सर्वसुखाणि चैव ॥

अथ वासवैधेन चन्द्रशुद्धिः ।

सितशनिबुधजीवार्कल इन्दुर्नराणां

व्ययसुखनवमस्थीपीडदाताय तेषाम् ।

खसुतनिधनपसेमृत्युपुत्रार्थगोऽपि

प्रशुभ्रभ-फलः स्याद्वासवैधेन शुद्धिः ॥

End.

अथ शङ्करः ।

अथ सप्ताष्ट शृङ्गाः चतुर्थे दशमे विधी ।

त्रिजगन्नि त्रिनिधने न कथाद्राहुदशमम् ॥

द्वितीये तृतीये षष्ठे पञ्चमैकादशे विधी ।

त्रिजगन्नि च त्रिनिधने द्वित्वा पञ्चदे वि शुद्धम् ॥

नेऽविहास कर्मकालं तदर्थं

ज्योतिःश्रीका संगृहीता कियतः ।

अवाज्ञानाविष्कृतं मे यदि स्यात्

तद्धोमन्तः पण्डिताः श्रीधयन्तु ॥ ८ ॥

Colophon.

इति श्रीहरिहराचार्यविरचितः समग्रपक्षीपः समाप्तः ॥

श्रीके बारवाचमैवविनिते (१७५८) वैशाखमाने (१७) मधी

पक्षे चन्द्रक्षये दिने दिनकृती आत्मानिष्कृतं गुरीः ।

पाठार्थं लघुसूत्रं कतिनः सार्वत्रिकं तेनैव हि
सदृशं समयप्रदीपमलिखद्गुर्गाप्रसादी चितः ॥
अथि गुरी त्वयि मे विप्रतां मनः ।

विवरणम्—श्रीहरिहराचार्यविरचितः समयप्रदीपाभिधी ज्योतिर्निबन्धविशेषः ।

No. 144. समयप्रदीपः । Samayapradīpah. Substance, country made red paper, 15 × 3½ inches Folia, 20. Lines, 6-7 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, and worn out Verse Generally correct Incomplete

Another incomplete copy of the same work.

विवरणम्पूर्वम् ।

No. 145. समयप्रदीपः । Samayapradīpah Substance, country made red and white paper, 18 × 5 inches Folia, 17 Lines, 6-9 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old Verse Generally correct Incomplete

A third incomplete copy of the same work.

विवरणम्पूर्वम् ।

No. 146. समयप्रदीपः । Samayapradīpah Substance, country made foolscap paper, 18 × 6 inches Folia, 32 Lines 7-8 in a page Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh Verse Generally correct. Complete

A complete copy of the same.

विवरणम्पूर्वम् ।

No. 147. समरसारः सटीकः । Samarasārah Satīkah. Substance, country-made white paper, 15 × 6 inches. Folia, 16 Lines, 5-11 in a

page. Character, Nāgara Date, Appearance, not fresh. Prose and verse. Not correct Complete

A versified treatise on supernatural diversions, supposed to ensure success in warfare, by Rāmacandra Vājapeyin, son of Sūryya Dāsa, entitled Samasāra, with a commentary, entitled Saralā, by Bharata, the brother of the author, in both the margins. See the Catalogue of the India Office Library, No 3117, p 1115 and also No. 3118, p. 1116. The text is noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.* 11, p 204

Beginning of the Commentary

श्रीगणेशाय नमः ।

अपि वन्द्य रामचन्द्रे गुरु तदुक्तं स्वरशस्त्रम् ।

विद्वद्योमि यथाप्रज्ञ तदभिलिख्यार्थानुसारिण ॥ १ ॥

तत्र श्रीरामचन्द्रनामा शस्त्रज्ञप्रारिषितशस्त्रपरिसमाप्तिपरिपन्थिप्रत्युद्गारी-
ह्वय शिष्टाचारपरिपालनाय गुरुप्रणाम प्रतिजानीत । भूमि स्वरशास्त्राणि
ब्रह्मयामलादीनि । युद्धशस्त्र उपनक्षत्रार्थ । गेन वादी (१) प्रतिपादितमष्ट
शूतज्ञान्वादीनामपि जयपराजयपतिपादकलमस्य शस्त्रम् । धार्मिकाणा-
मिति शब्दाप्रासादयशस्वानिवारणाय श्री नमः ॥

Beginning of the Text.

नत्वा गुरु समालोक्य स्वरशास्त्राणि भरिष ।

बन्त्ये युद्धजयोपायौ धार्मिकाणां मन्त्रौचित्यम् ॥

ब्रह्मधा विदधेऽन सदाशिव स्वरतन्त्राणि तु ।

तद्वक्त्राकाशान्तु भगवानयमववेद मय्यक्

गुरुमार्गामगत परन्तु लोक ॥ २ ॥

End of the Text. इति शकनम् ।

सकल स्वरशास्त्रसारमतत

परिसृष्टिष्य मयात्वगादि सव्यं ।

गुरुभक्तिपुष्पेऽग्न धर्मैकते.

स्फुरतादितदभीक्ष्णितार्थेसिद्धौ ॥ ८ ॥ ह ह ह ह ॥

वैद्ये वत्सस्य सुनीश्वरशिवदासद्वाराद्व्यातित

सत्वादिप्रविदाप यस्य जनक शोभ्यदासी जनिम् ।

यन्मातुर्व्यशसा द्विशी दश विशालाख्या वल्लभा व्यधात् .
स प्रालम्बस्वरशास्त्रसारविचिन्ति रामो वसन्तेभिरे ॥ ८ ॥

Colophon. इति श्रीरामवाजपेयिविरचितः समरसाराख्यो ग्रन्थः समाप्तः ॥

End of the Commentary.

अथ ग्रन्थकृत् स्वर्गीचोत्कीर्तनपूर्वकं स्वपूर्वजानामकथनपूर्वकं सन्त्यन्माह-
वंशे वत्ससुनौश्वरस्येति वत्ससुनौश्वरस्य वंशे उद्धतरप्रसिद्धः शिवदासा-
ख्यात् यस्य जनकः सम्राट् उद्धत्यतिसवर्गभवाजपेययाजित्वान् अग्निचित्
सुवर्णचित्तिकारित्वात् श्रौसूयदासनामा जनि जन्म यथासंवाङ् बन्धाद्यु-
र्विशालाख्या यशसा पातित्रयाद्भूतेन दश द्विशी वल्लभिता वल्लभिताः स
रामनामा सीमयाजी कवि. नैमिवारण्ये वसन् स्वरशास्त्रं तस्य सः सारौऽभ्युप-
युक्ताश्रयस्य विचिन्ति सचयं व्यधादकुरीदित्यन्वयः । .

गुरुदितार्थस्य सुवीर्यहाय

परोपकाराय तथा व्यधात् यम् ।

ग्रमे समित्सारसस्ययस्य

टीकाकृतौ ते हरयऽर्पयामि ॥

ग्रन्थकृता रामस्य भाता भरतो लघुर्विद्वान् ।

टीकाभनानकरात् तदयन्यायप्रकाशिका सरलाम् ॥

Colophon of the Commentary.

इति श्रीरामचन्द्रसीमयाजिविरचितसमरसाराख्यटीका भरतकृता समाप्ता ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् श्रीरामचन्द्रवाजपयिकृत. समरसाराभिधौ भरतकृतसरलाख्यटीका-
सहितौ वर्तन्ते ।

No. 148. समरसारटोका सरला । Samarasāraṭikā Saralā. Sub-
stance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 31. Lines,
10-13 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance, old,
and slightly worm eaten in parts Prose Generally correct. Complete.

This codex contains the commentary on Samarasāra, entitled
Saralā, by Bharata, as noticed above.

विवरणकृतपूर्वम् ।

No. 149. समाविवेकटीका । Samāvivekaṭīkā. Substance, country-made white paper, 15 × 5 inches. Folia, 17. Lines, 4-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Prose. Not correct. Complete (as regards a part).

A commentary on the Samāviveka or Varṣatantra, entitled Śisubodhinī, by Mādhava, son of Govinda. The codex contains only a part of the work called Dvādaśa Bhāva Vicāraṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

गणनायकं हृदयवाञ्छितपदैः प्रणिपत्य तातपादपद्ममपि बुधमाधवः ।

प्रकुरुते विवृतिं प्रमिताक्षरांशरविभावतते ॥ १ ॥

अथ द्वादशफलाध्यायं वक्तुं कामः प्रथमादिक्रमे कारणाभावात् प्रथमभाव-
प्रकरणं वदन् सामान्यतः समस्तभावफलादेशं युगपदेवानुष्टुभा वृत्ते भाव
इति भावो नामस्थानविशेषः स्वामी क्रूरसौम्यौ वा सौम्यशुभयुद्धः द्वि-
चमसुपलक्षणं अतः सौम्येनासौम्याय सौम्येर्वा स्वामिना वा यो भावो दृष्टोप-
पत्त्या समुचितता वा स्यात्तदायं भाव एष मे वर्तते एष दृष्टो यो भावः
स्वामिव्यतिरिक्तं यद्दृष्टो दृष्टोयुतो वा समुचितो वा स्यात्तदा तस्य भावस्य
नाश मित्रं मोक्षः पापेय विपुक्ता दृष्टो वा यो भावो भवति तद्भावस्य
मित्रं शुभमशुभफलं वदत ।

End.

यस्यस्याध्याच्छन्दोनिर्मितत्वेन पाठस्य दुष्करत्वात् दुर्ब्धत्वाच्च तत्र सतानस-
न्तोष इदन्तु नानाविधैरिन्द्रवज्राप्रभृतिभिश्चन्द्रोभिर्निर्मितत्वेन सुपाठ्यं
सुबोधनं निर्मितमिति सता तीतो युक्त एवान्यश्चरणवयं व्याख्यातमेव
व्यधादिति व्यधामिति चानयोः पूर्ववत् प्रक्रियेति शिवम् ॥ १० ॥

विषदृष्टैवज्ञगणमेवितपादपद्म-

गीविन्दमंजसुतमाधवनिर्मितायां

श्रीवर्षतन्त्रपिष्टतां शिशुबोधिनीति-

तन्त्रादिभावविवृतिः परिपूर्तिमागात् ॥

Colophon.

इति श्रीविषदृष्टैवज्ञमुकटभूषणगीविन्दज्यातिर्विभूतसूमाधवज्योतिर्विद्विर-
चितायां समाविवेकटीकायां शिशुबोधिनीं तन्त्रादिद्वादशभावविचारणं
समाप्तमिति ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—श्रीमाधवज्योतिर्विचारितश्रीवर्षतन्त्रापरपर्यायसमाविवेकटीकारूपः शिशुबोधिनी-
नामधेयः प्रवक्ष्यो वर्तते ।

No. 150. सारसंग्रहः । *Sārasaṅgrahaḥ*. Substance, country-made white paper, 16 × 5 inches. Folia, 9. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Verse. Not correct. Complete,

A short compilation of astrology, entitled *Sārasaṅgraha*, by Hṛdayānanda Vidyālaṅkāra, treating of auspicious times for marriage, impregnation ceremony, naming ceremony, Annaprāsana, etc., as enumerated at the beginning quoted below. This work has not been properly described elsewhere.

Beginning. श्री नमः शिवाय ॥

वन्देऽहं परमानन्दमज्ञानतिमिरापहम् ।
भवसागरपाराय गीतं वेदान्तगैर्मुक्तम् ॥
विद्यालङ्कारविख्यातहृदयानन्दशर्मा ।
ज्योतिःशास्त्रं समाश्रित्य क्रियते सारसंग्रहः ॥
पण्डितज्ञायते सर्वं तदर्थं न परिश्रमः ।
संक्षिप्तविशदो ग्रन्थो बालकैर्गृह्यतां मुदा ।
अथ वाच्या विद्याहृदयं निषेकनामनी तथा ।
अन्नप्राशनचूडे च कर्णवैधीपवीतके ।
गृहस्थानं गृह्यारम्भो गृहसंस्कार एव च ।
हस्तसंयोजनवीजवपनं श्राव्यकर्तव्यम् ।
नवाग्रजातके याचा विद्यारम्भो प्रकीर्णके ।
प्रायो लोकादृता एते गौरवान्नेतरे मताः ॥

End.

सूत्राद्यशेषशान्त्ये धार्त्र्याणि भुञ्जेन ताम्रशङ्खविद्रुमकाष्ठनमुक्ता रजतलोहित-
राजपट्टानि । अन्यच्च

मूलं धार्त्र्यं त्रिशल्याः सवितुरि विग्रहे चौरिकामूलनिमी
जिह्वा हृषणि पुत्रे रजनिकरमुने वृष्कुदारस्य मूलम् ।
तार्क्ष्यं जीवेऽथ शुक्रं भवति शुभकरं सिंहपुच्छस्य मूलं
वाच्या (व्या ?) लक्ष्मार्कपुत्रे तमसि मलयजे कैतुदीपेऽश्वत्थम् ॥ ॥

Colophon. इति श्रीविद्यालङ्कारकृतः सारसंग्रहः समाप्तः ॥ ॥ ॥

विवरणम्—श्रीहृदयानन्दविद्यालङ्कारविरचितसारसंग्रहमभिधविद्यादिगृह्यकर्तृविवशकः कश्चि-
ज्योतिर्निबन्धविशेषः ।

No. 151. सम्राट्सिद्धान्तः । Samrāṭṣiddhāntaḥ.

The codex contains a copy of the Samrāṭṣiddhānta which appears to have been recently copied most probably under the principalship of Mahāmahopādhyāya Nilamaṇi Mukherjee Nyāyālaṅkāra, and has neither a beginning nor an end. The folia in most parts are in a disordered state. We find three lots of them (1) numbered 1-106, (2) 251-227, (3) 326-420, each having consecutive page marks indeed. The rest are absolutely wanting. The copies do not give figures but leave vacant spaces for them.

विवरणस्तूपूर्वम् ।

No. 152. सम्राट्सिद्धान्तः । Samrāṭṣiddhāntaḥ. Substance, country-made white paper, 17 × 8 inches. Folia, 325 (of which foll. 151-297 are wanting). Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Not correct. Incomplete.

This is also an incomplete copy of the Samrāṭṣiddhānta recently copied by the college authorities during Mahāmahopādhyāya Nilamaṇi Nyāyālaṅkāra's principalship. It contains the beginning of the work but not the ending or some of the intervening portions.

विवरणस्तूपूर्वम् ।

No. 153. स्वप्नाध्यायः । Svapnadhyāyaḥ. Substance, foolscap paper, 15 × 3½ inches. Folia, 4 Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Verse. Generally correct. Complete.

A chapter of the Sāmudrika, (or the Science of foretelling the fortunes of a man from various signs), narrating the meanings of dreams. In the Catalogue of the India Office Library two works of the same name and treating of the same subject are noticed in two consecutive numbers 3144 and 3145, p. 1125, but they seem to be two different versions only of this work.

Beginning. श्री नमः श्रीगणेशाय ।

स्वप्राध्यायं प्रवक्ष्यामि यधीति पश्ययोगिना ।
 प्रत्यक्षमिव स्वप्नेन यथाकाले शुभाशुभम् ।
 स्वप्नम् प्रथमे यामे फलदो वत्सरादिभिः ।
 द्वितीये चाष्टभिर्मासैस्त्रिमासे च त्रिमासकैः ।
 चतुर्थे चार्द्धमासेन फलस्याप्ताव संशयः ॥
 अरुणीदयवेलायां दशाहेन फलं लभेत् ॥
 पैतृकं श्रेष्ठजं स्वप्नं वातजञ्च निरर्थकम् ।
 अत ऊर्ध्वं प्रवक्ष्यामि पश्यान् पश्यतमं शृणु ॥

End.

कबन्धाः परिवृत्त्यन्ति वल्गान्ते स्फोटयन्ति च ।
 दीर्घवृत्तञ्च भवेत्तस्य दृढं नैव विनश्यति ॥
 मत्स्यानि धारयन्त गच्छ स्वल्पं वा यदि वा बहु ।
 तादृक् भवत्यस्य तस्य वोढुं वापि विनर्हति ॥
 चाण्डालं दर्शयन् भीचे व्याधिभिः परिपीडिते ।
 शीकाकले च दृष्टे च कथनं निष्फलं भवेत् ॥
 देवता यत्र दृश्यन्ति विषदन्ति हसन्ति च ॥
 धावतोऽधावतो वापि दंशस्य विनश्यति ॥
 रक्तचन्दनकाष्ठानि घृतमोदकमेव च ।
 साकल्यानां सङ्गत्वेण ह्येमांश्चान्तिर्विधीयते ।
 गायत्र्या च सङ्गत्वाणि जप्ता गान्तिर्विधीयते ॥
 अग्निवयं धीणि च पुष्कराणि यत्र यदुक्तं विपदा निवेद्यः ।
 ह्रस्वं चिन्तयेत् विपद्याञ्च गङ्गां स्मरामि दुःस्वप्नविनाशकारिणीम् ॥
 स्वप्राध्यायमिदं पुण्यं प्रातस्तथायः पठेत् ।
 सर्व्वदीर्घपशमनं कुरुते तस्य भास्करः ॥

Colophon. इति सामुद्रिकशस्त्रे स्वप्राध्यायः समाप्तः ।

विवरणम्—सामुद्रिकशस्त्रान्तर्गतस्वप्नशुभाशुभफलविषयकोऽध्यायविशेषः ।

Character, Nāgara Date, ! Appearance, very old, and slightly worm-eaten in parts Verse Generally correct Complete.

Another version of the same work

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

इन्द्राध्याय प्रवक्ष्यामि यद्यीक्षु गुरुभाषितम् ।
फल विज्ञायत यत्नं निरुमेव शुभाशुभम् ॥
ज्यायः प्रथमं यामं वतसरं फलपदम् ।
द्वितीयं चाभिमामे विभिर्मासैस्त्रिमासके ।
चतुर्थामे च यं स्वप्नी मासेन फलदं स्मृतम् ॥
अरुणोदयवैलाया दशाहं फलं लभेत् ।
वातिकं पौर्णिकं च अश्लेषार्तिंतया युतम् ।
पुरुषं शय्यं यं स्वप्नं प्रत्ययं न लभेत् कश्चित् ॥
आरोहणे गौर्हपकुसराणां
प्रामादशैलाश्वनरपतीनाम् ।
विज्ञानं नपां रुदितं सतं च
स्वप्नं श्रवात्यागमनं च धन्यम् ॥
आरिणं फलितं वृत्तं चैकाकी योधिरोद्धति ।
नवम्ययं विबुध्येत फलं शीघ्रमवाप्नुयात् ॥

End.

व्याधिं न समीक्षेत् चिन्तायस्तनं चैव हि ।
कामकामाक्षकयेव दृष्टे स्वप्ने फलं न हि ॥
दं स्वप्नी दृश्यते तेन पुनर्निद्रा च कारयेत् ।
ततो न स्यात् फलं तस्य शुभमेव भविष्यति ॥
वक्तव्यं न कदापि तातानि च हीमयेत् ।
गायत्र्यष्टसहस्राणि तनं सर्वं शुभं भवेत् ॥
इदं सुविमलपण्यं पवित्रं पापनाशनम् ।
पठेत् प्रातः समुत्थाय दं स्वप्नस्य फलं न हि ॥

Colophon. शुभमस्तु संपूर्णम् ॥ शिवम् ॥

विवरणम्—स्वप्नफलविषयक प्रवक्ष्यान्तरमेतत् ।

No. 155. सारङ्कुसव्याख्या. Svarāṅkuṣavyākhyā. Substance, country-made white paper, 8 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 15-19 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost old. Prose. Not correct. Complete.

On perusal it appeared to be an explanatory note or Vyākhyā on the Svarāṅkuṣa, a treatise on the accounts of the Rigveda by Jayanta, which consequently belongs to Vedic literature, and placed among Jyotiṣa MMS. through misapprehension. We will notice it in our appendix.

निबन्धोऽयमव्येदोऽथस्वरनिर्णायकसराङ्कुशमिधनिबन्धोऽथैव ।

No. 156. सामुद्रिकं । Sāmudrikam. Substance, country-made white paper, 10 × 5 inches. Folia, 15. Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn and worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Incomplete.

A work, treating of the science of foretelling one's fate from marks etc. in one's body, entitled Sāmudrika, Anonymous.

Beginning. ओ योगेश्वराय नमः ॥

आदिदेवं प्रणम्यादौ सर्वज्ञं सर्वदर्शनम् ।

सामुद्रिकं प्रवक्ष्यामि लक्षणं पुरुषस्त्रियोः ॥

पूर्वमायुः परीक्षेत पञ्चाङ्गचणमाचरेत् ।

आयुर्धर्मा नरानार्थीलक्षणैः किं प्रयोजनम् ॥

वासभाभि तु नारीणां दक्षिणे पुरुषस्य च ।

निर्दिष्टं लक्षणं ह्येवं सामुद्रिकचर्चनं यथा ॥

पञ्चदीर्घं चतुर्दशं चतुःसूक्तं चतुर्दशतम् ।

सप्तदशं त्रिंशत्तु चतुर्दशं प्रवक्ष्यते ॥

वाङ्मनोवाक्चक्षुः श्रोत्रं नासा तथैव च ।

कान्तोरन्तराक्षेव पञ्च दीर्घं प्रवक्ष्यते ॥

वीणा, प्रजननं वृद्धं वृद्धेन च प्रवक्ष्यते ।

वृद्धानि वक्ष्यन्ति वृद्धाणि पूज्यानि चैव ॥

सूत्राग्यज्ञलिप्यानि केशास्थिदशनाक्षया ।

अतु मूच्याणि त्रिधां स्तेस्युनरा दीर्घजीविनः ॥

कथा कुचिष्य वक्ष्य भ्रातृस्त्वललाटिका ।

सर्वभूतं निर्दिष्टं पञ्चमत्तं प्रशस्यते ॥

पाणिपादतली इक्षौ नेत्रान्तामि नखास्तथा ।

साम्प्रजिह्वाधरीसौ च समरन्तोर्ध्वान् भवेत् ॥

સર શિરી તલાટસ ત્રિવિસ્તીર્ણં પ્રશસ્યતે ।

स्वर सत्त्वं च नाभिः त्रिगम्भीरं सुखप्रदम् ॥

End. नास्ति ।

Colophon. इति साम्प्रतिके पुरुषस्य खण्डः समाप्तः ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् सामुद्रिकमसम्पूर्णं विद्यते ॥

No. 157. सामुद्रिकम् । Sāmudrikam Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches Folia, 11 Lines, 7-12 in a page Character, Nāgara Date, Samvat 1876 Appearance, old Verse Not correct. Complete

A complete copy of the above noticed work.

Beginning (already noticed)

End. पशिन्य प्रेममिच्छन्ति हर्षमिच्छति हृष्टिनी ।

चित्रिणी मागमिच्छन्ति कलासकृति शक्तिनी ॥ १०१ ॥

ज्ञातव्यं विबुधैः स्त्रीणां लक्षणशायलक्षणम् ।

कलहद्विर्गमोहद्विर्गमोहद्विभवेत्तत ॥

Colophon. इति श्रीसामुद्रिकशिल्प सम्पूर्णम् ॥ शुभमस्तु सर्वत्र १८७६ वैशाखशुक्ल-
पक्षे ११ ।

विवरणान्तर्गतपुर्व्वम् ।

No. 158. सामुद्रिकम् । Sāmudrikam. Substance, country-made white paper, 10 × 6 inches, bound in book form. Folia, 21. Lines, 3-9 in

a page. Character, Nāgara. Date, . Appearance, old Verse Not correct. Complete.

Another complete copy of the same work.

विबरचनूपूर्वम् ।

No. 159. सारणी । Sāraṇī

It contains a Sārāṇī without any particular description .

अन काचित् सारणी वर्तते ।

No. 160. सारणी । Sārāṇī .

This too contains an the Sārāṇī without any description in words.

अत्रापि काचित्परा सारणी विद्यते ।

No. 161. सिद्धान्तचूडामणिः । Siddhāntacūḍamāṇi Substance, foolscap white paper, 18 x 5 inches 101a, 16 Lines, 5-9 in a page Character, Bengali Date, Sakā 1785, Samvat 1834 Appearance, not fresh Verse Not correct Complete

A little work on astronomy, entitled Siddhāntacūḍamāṇi, by Ranganātha, son of Nṛsiṃha Garuk and grandson of Kṛṣṇa Daivajña. This work has not been properly described in any Catalogue.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

लक्ष्मीं धरणीधराश्रितपदं चात्यक्तवेलास्थिति

श्रीविद्याधरसेवितं पृथक्पासिभु सदानन्दम् ।

श्रीवध्वसितदुष्कृत विजयति श्रीवर्द्धन सदगुरु

तीर्थानामधिप दिवाकरमह नन्दे सुखा सर्वदा ॥ १ ॥

सिद्धान्तसिद्धान्तकलाकलापं

चूडामणि श्रीकमलाकराक्ष्य ।

नत्वा नृसिंहात्मजं गगाय.

सिंहात्मजं नृसिंहात्मजं ॥ १ ॥

वाचाङ्गतिशून्यं नृसिंहात्मजं

दिवाकरजो गतमासयुक्तः ।

प्रथमं विनिर्जितं प्रथमं गच्छ

नन्दैर्हृतलेन विहीनकीर्तित ॥ २ ॥

End.

नानिनाम्यसमय समीरित

सूत्रपर्वसदृशो नृसिंहात्मजः ।

तत्र दृष्टदृष्टपुत्र

कीर्तिकीर्तिकलमाह भागव. ॥ १२ ॥

श्रीमन्नृसिंहात्मजं गगाय

विनिर्जितं खेचरसाधनेऽस्मिन् ।

सिंहात्मजं नृसिंहात्मजं

पाताधिकार समगात् समाप्तिम् ॥ १४ ॥

Colophon.

इति श्रीमद्देवप्रसादसिंहसुतराचार्यविरचिते सिंहात्मजं नृसिंहात्मजं पाताधिकारी
वाच. ॥ १२ ॥

गोलप्रविष्टयुतगोलनाम्नि

याम् गुणैश्च प्रथितो बभूव ।

मथार्थनामा शिवलब्धनामा

श्रीकृष्णनामा गणकीर्णनामा ॥ १ ॥

तस्मादभूता सगद्यो तदाद्य

श्रीमन्नृसिंहात्मजं नृसिंहात्मजं ।

श्रीतिर्विदाचार्यपदं प्रयात.

स्वधामसन्निवितसङ्घिजीव ॥ २ ॥

कविज्ञानार्मादुपरि स्फुरन् यः

कविज्ञानसंवितापार्श्वभागः ।

श्रीतिर्विदां सूत्र्य इवाधगण्यः

श्रीमन्निवाह्यमनयो द्वितीयः ॥ ३ ॥

श्रीमन्नृसिंहात्मजं यथोपरिहाः

श्रीसूत्रनिष्ठा गुणिनां वरिष्ठाः ।

श्रीमद्भरवाङ्कुलावतंसा

लो सूनवी भूमितले जयन्ति ॥ ४ ॥

ज्येष्ठलोपु दिवाकरी विजयते सत्सम्प्रदायायचौः

सिद्धान्ताब्जबोधनेकमिहिरौ देवप्रवाचस्पति ।

तर्कोऽनल्पमति कविलक्षणे साक्षात् पुराणी.सुनि.

यस्मात्प्रत्यक्षमरातिदन्तिदलने शार्ङ्गलविक्रीडितम् ॥ ५ ॥

श्रीमानसीमगुणमण्डितपण्डितार्य

चूडामणि सुगणितगमचक्रवर्ती ।

चच्छागुचच्छाधिषणा कमलाकरीऽन्य.

आपाजयत्यखिलपण्डितवन्द्यपाद ॥ ६ ॥

कशाग्रबुद्धिर्गाणितगमज्ञ

गणायथीयो गुणिना वरिष्ठ ।

दिवाकुरा. वनशुभ्रतज्ज

श्रीगोपीनाथसनयसृतीय ॥ ७ ॥

तस्यानुज पण्डितरङ्गनाथ

सिद्धान्तचूडामणिनामधेय ।

सोरागुसार सुगमप्रकार

विनिर्मम देवविदा हिताय ॥ ८ ॥

मासानाकृतिरन्विष्टयुतिरसौ स्वाज्यैर्विहीना तिथि-

बोधैर्द्विद्वितीयुवासरमितिर्वाराङ्गभागात् पदम् ।

पञ्च सर्वयुति शकौ द्विद्विदिनैर्युक्ताव जानाति य

कस्याव्यक्तविटो नितान्तमधुरा देवाकरी भारती ॥ ९ ॥

इति श्रीमत्सकलगणकसार्वभौमश्रीमत्कृष्णदेवज्ञात्मजशशिद्विगणकसुतः .

रङ्गनाथविरचित सिद्धान्तचूडामणिं समाप्तमगमन ॥ छ सप्त १८३४

शके १७८५ ।

विवरणम्—सिद्धान्तचूडामणिनामकज्योति सिद्धान्तविषयक कश्चिन्नियन् श्रीरङ्गनाथ-
विरचितः ।

31-43 in page. Character, Nāgara, and mathematical figures. Date, Appearance, almost fresh. Not correct. Complete.

It consists of a Sāraṇi or the Solar tables, compiled by Sundaresvara Sūri.

श्रीसुन्दरेश्वरसूरिविरचितरविषाधनसाररूपीऽयं निबन्धः ।

No. 163. सिद्धान्तकौस्तुभः । Siddhāntakaustubhaḥ. Substance, Austrīan paper, 10×7 inches, bound in book form. Folia, 13. Lines, 8-20 in a page. Character, Nāgara. Date, Appearance, fresh. Verse. Not correct. Incomplete.

An astronomical work, entitled Siddhāntakaustubhaḥ, lately compiled by Sundaresvara Sūri, a living writer. The codex has been copied by the author himself in an exercise book made in Austria, and sent to the Sanskrit College Library with the above noticed solar tables on the 4th April, 1893.

As it is incomplete and too recent, we need not fully describe it along with the ancient codices.

पुस्तकेऽस्मिन् सिद्धान्तकौस्तुभाभिधः कश्चिदभिनवज्योतिर्निबन्धोऽसंपूर्णो वर्तते ।

No. 164. सिद्धान्तरहस्योदाहरणम् । Siddhāntarahasyōdāharaṇam. Substance, country made white paper, 15×5 inches. Folia, 31. Lines, 6-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1885. Appearance, almost fresh. Prose. Not correct. Incomplete (without a beginning.)

A commentary on the Siddhāntarahasya, entitled Siddhāntarahasyōdāharaṇam, by Visvanātha, son of Divākara.

Beginning. नास्ति ।

End.

पूर्वे भास्करादयः नराः प्रोक्ते कश्चित् स्थले विःप्रत्रादी क्षिप्तपि सप्तकर्म-
भाषादि धनुर्व्यादिषु व्यक्तः तेनैव कारणेन महान् अतिगर्व्यकथो दनक-
धत् पर्वतः तस्य ग्रहे उत् ऊर्ध्वं शिखरे चैधरीकृति अस्मिन् ग्रन्थे महा-
अस्मिन् सर्वसिद्धान्तोक्त धनुर्व्यादिभिर्हि हिता च कष्ट सुगमं कृतं तत्

तस्मात् तेषां गर्भेनपि किं नाम्नुपपत्तिरिति (?) यद्यस्मात् कारणात् अथ
तेषां भास्वरादीनां शास्त्रं विहीनं ननु बुद्धिर्दिष्टं न अत्रादगर्भेनपि
नास्ति (?) नन्दिशामं केशव आसीत् किन्तुतः शिष्यादिभिर्गीतः स्तुतः
कौशिकगीततः सकलशास्त्रविद् एवंविधः केशवः तस्य सूत्रगोप्यः तदप्रि-
पद्यभजनाभरणकमलसेवनात् किञ्चित् अवधीर्धोशके ज्ञानलवं लब्ध्वा प्राप्य
इदं कारणं स्पष्टं स्पष्टार्थं इत्तं छन्दोभिर्विचित्रं अथैकफलं च अकरोत् कृत
वानित्यर्थः ॥

Colophon.

इति श्रीदेवज्ञवर्धदिवाकरात्मजविश्वनाथविरचितं सिद्धान्तरहस्यटीकाद्वयं
समाप्तम् । श्रीमन्वत् १८८५ समेसासे कृष्णपक्षे अष्टम्यां शनिवासरे समाप्तम् ॥
श्रीरासाय नमो नमः ॥

विवरणम्—श्रीविश्वनाथैवज्ञविरचितसिद्धान्तरहस्यटीकाद्वयं नाम सिद्धान्तरहस्यटीकाद्वयीयं
निबन्धः ।

No. 165. Under this number two codices containing two different works by the same author are to be found ; viz (1) Siddhantatattva, (2) Grahagolatattva, which are described below.

(1) **सिद्धान्ततत्त्वम् ।** Siddhāntatattvam. Substance, country-made colourless paper, 10 × 6 inches, bound in book form Folia, 102. Lines, 1-18 in a page. Character, Nāgari. Date, ? Appearance, very old, worn out, worm-eaten, and torn throughout, and consequently having writings damaged in most parts. Verse. Not correct. Complete.

An astronomical work, entitled Siddhantatattva, by Kamalākara.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥

ब्रह्मास्त्रीदरसंस्थितावनजलान्मूर्ध्नुपुष्प + + +

+ + + स्वप्रबन्धान् + + इवा स्मृतिर्यथावस्थिता ।

कालिऽस्मिन् गङ्गे अथिऽस्ति सततं यथादियं तज्जय

त्वा + + त्रिगुणमीश + + + ब्रह्मैकतत्त्वं शुभम् ॥

End.

दिग्दिशकालीवज्जाल्यजाते-

र्यश्चागुयातैर्गणितं सुसूक्तम् ।

तदंश्रियन्मानयका निरुक्त-

सपूर्वमायधेकरं नृणां च ॥

कालदिग्दर्शनं किञ्चित् गणितं तदिहोदितं ।

तद्गुणसारमखिलं वदत्ये यस्यान्वयरेणोऽद्यतः ॥

Colophon. इति श्रीकमलाकरविरचितं सङ्गतात्मकं संपूर्णम् ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
श्रीगीर्णेशाय नमः ॥

• विवरणम्—श्रीकमलाकरविरचितसङ्गतात्मकत्वाभिधायोतिर्निबन्धविशेषः ।

(2) ग्रहगोलतत्त्वम् । . Grahagolatattvam. Substance, country-made colourless paper, 10 x 6 inches, bound in book form. Folia, 84. Lines, 12-13 in a page. Character, Nāgura. Date, Saka 1580. Appearance, very old, worn out, and worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Complete.

A different work on the same subject, entitled Grahagolatattva, by the same author.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अविदित्वैवं यद्विस्मयरूपं गणितं न सत्
सूत्रं सभासने निम्न वचारं कथयाम्यतः ॥ १ ॥
यद्वर्चद्वर्गगोला य ते तु तद्विस्मयगोलाः ।
आर्येणैव व्यासमानं तु प्रोक्तं योजनमण्डलम् ॥ २ ॥
तेजसां गोलकः सूर्यो यद्वर्चांश्च कगोलाः ।
प्रभावंको हि दृश्यन्ते सूर्यरश्मिप्रदीपिताः ॥ ३ ॥
इत्थं स्वानुभवादार्येण त्वार्थज्ञेः किलोदितम् ।
चित्तिताङ्गता दृश्यायादृश्यास्तदधीगताः ॥ ४ ॥
गोलेऽने तारकनीरगोलाः
सदीप्त्वाः सूर्यकरैर्विलम्बैः ।
दिने तु ते त्वर्ककरप्रदुष्टा
दृश्या न दृश्यः चित्तिपृष्ठमानाम् ॥ ५ ॥
गीदाबरीसीम्यविभागसंख्यम्
दुर्गमं यद्वैविधिरिति नाम्ना ।

End.

प्रसिद्धमन्त्राय (१६) योजनैः प्राग्
वाय्वान्तरायास्थितपाथरी च॥

विदर्भदेशान्तरगाति रम्या
राज्ञा पुरीकृततद्देशमध्ये ।

तस्मात् किञ्चित् परभाग एव
सार्द्धवितुष्यैः किल योजनेच ॥

गीदावरीवर्ति सदैव गङ्गा
या गीतमप्रार्थनया प्रसिद्धा ।

अस्याः सदा सौम्यतटीपकच्छ
यामोऽस्ति गोलाभिधया प्रसिद्धा ॥

तथैव याम्ये पुरुषोत्तमाया
पुरी तथीरन्तरगा स्वर्धसा ।

यस्याः सङ्गानन्दजले रमन्
मृदाधिदग्धा समुत्पादयन् ॥

परस्परं लीकरीषणायौ -
नं कोनकी भावयततपराणां ।

नी तृतिमाता विहगाः स्वतन्त्राः
सम्माननी तत्र सदा प्रहृष्टा ॥

गीदावरीनोरमसाप्रयण
यथा पवित्रा सहदी विजेन्द्रा ।

गीदावरीसौम्यतटीपकच्छ-
गोलाभ्यसदयामसुसिद्धभूमौ ।

विप्री मङ्गराष्ट्र इति प्रसिद्धी
रामो भरहानकुलावतसः ॥

बभूव तज्जीऽखिलमात्मभट्टा

चाख्येति प्राप्ते निपुण पवित्रः ।

सदा मुदा सेवितभर्गपु-

र्विवाकराजत नथी बभूव ।

वेदान्तशास्त्राभ्यसनेन काश्चां

य पुष्कराक्षां तनुमत्सर्ज्ज ॥

अस्यायैवमस्य विवाकरस्य

नीलाब्धेवम इति प्रसिद्धः ॥

बभूव पुत्रः सुतरां पश्चि.

सुचावैकर्त्तखिलशास्त्रविता ।

ततश्च सङ्कीर्णविदावर्णिनी

वृत्तिज्ञानमा गणकार्यबन्धः ।

बभूव येनाथ च मीरभाव्यम्

शिरोमणेर्वार्त्तिकसूत्रमहि

म्बार्थं परार्थश्च कृतत्वपुष्पं

कदगुक्तियुक्तं सङ्गोलतत्त्वम् ।

तज्जन्तु तस्यैव कृपालवेन

सज्जितसङ्क्षुब्धिकाकराख्यात ।

सावतसराख्याऽऽगुरुतः ॥ लक्ष-

शास्त्रावबोधो गणकार्यतुष्टः ॥

दृग्गोलनक्षेत्रनवीनयुक्ता

पुर्व्वोक्तितः श्रीकमलाकराख्यः ।

समस्तसिद्धान्तसुगोलतत्त्व

विवेकसञ्ज्ञा किल सौरतत्त्वम् ॥

खनागपक्षेन्दु(१८५०) शके व्यतीते

सिद्धान्तमाख्याभिमत समशम् ।

भगौरथीसौम्यतटीपकण्ठ

वारानसीस्थी रचयान्बभूव ॥

ये पाठयन्ति च पठन्ति लिखन्ति चेन

साथै सवासनमलं लिखितं समीक्ष्य ।

तेषां + + दिनयतागुणनैपुण्यानि

प्रज्ञे + + + सङ्गितानि भजन्ति वृद्धिम् ॥

Colophon. इति गणकारशिरोमणिकमलाकरविरचितसिद्धान्ततत्त्वविवेकः समाप्तः ॥

विषयम्—श्रीकमलाकरविरचितसिद्धान्ततत्त्वविवेकाभिधौ ज्योतिर्निबन्धोऽयम् ॥

inches. Folia, 107. Lines, 6-8 in a page Character, Bengali. Date, Appearance, not old Prose Not correct Incomplete.

A commentary on the Siddhanta Śrōmanī, entitled Vāsana-vārttika, by Nṛsiṃha, son of Kṛṣṇa Daivajña

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

यैकान्तं सर्वमिदं जगत् समुदितस्त्रोत्पद्यते पुर
कृत्वा तव निविश्य मानसगुणसंनिधौ हृद्या मन्त्रते ।
साङ्गानादिनवद्वसुक्त इति यं वेदीपमेष्वर्चिषि
ब्रह्मेत्याह न नेद कथिदपि यं प्रेमास्पदं तं भजे ॥ १ ॥
गङ्गाधराय सुरेन्द्रवन्द्याय जटाधराय ॥ २ ॥
नमामि लक्ष्मीपतिमिन्द्रवन्द्य
सुपन्द्रमिन्द्रावरजं चतुर्भुजम् ।
गङ्गाधराङ्गाङ्गमशङ्कम्
सुपर्णपृष्ठोपगं वरपदम् ॥ ३ ॥
या मूलप्रकृतिं जगद कपिली वेदान्तिनी या महा-
मायामित्यपरं हरस्य गृह्णीषी च लोकावकाशरीम् ।
भक्तावर्चिषवारिणी सुरगणैर्वन्द्यामिन्द्या जग-
हत्या ता प्रणमामि विश्वजगती वदेर्विस्मया पराम् ॥ ४ ॥
यद्वास खगभादिषु जलनय समुच्छ्रिता भान्वरा
भ्रान्तं तत् त्रययन्ति नेशमनिशं यं सर्वदा भासत ।
कालात्मा खलु कालकृत्समर्थोद्गद्गदस्य यो व्यञ्जक
लक्ष्मीचन्द्रतनो ध्योपचययो, कर्षं सवित्रे नमः ॥ ५ ॥
लक्ष्मीदरं विप्रविनाशनाथ
गजानन मौमि परावरणम् ।
यं कल्पकालं करणेन सद्य
कायस्य सिद्धिं विदधाति पदाम् ॥ ६ ॥
यस्याः प्रसादमासाद्य जडो याति बुधायताम् ।
ब्रह्मो जयति सा वाचो वाचापुस्तकधारिणी ॥ ७ ॥
निज तातस्य कृणुस्य कृत्वा पादान्जलिं हृदि ।
शास्त्रं पितृव्यतोऽधीत्य वक्ष्ये पूज्यं सुवामनाम् ॥ ८ ॥
सिद्धान्तवाङ्मनाभाष्यमिताथं मितार्थम् ।
व्याख्यायते नृसिंहेन गणेशाय नमः ॥ ९ ॥

विधाव सूक्ष्मसिद्धान्तवासनाभाष्यसुतमम् ।

वासनावार्त्तिकं कर्तुमुद्यतोऽपि शिरोमये ॥ १० ॥

End.

गीलायनसम्बिवाधन विना पातस्य भावाभावे गतैष्यते व्यभिचारः कान्-
स तु व्यभिचारी गीलाध्यायभाष्ये श्रीमताचार्येण स्पष्टमभिहितं । शेषं
भाष्ये स्पष्टम् ।

श्रीमत्कीदृशवासवादिकश्वसुतप्रस्तावबीधादुद्भाद-

गङ्गाचार्यसुताद्विवाकर इति स्थाताञ्जलिं प्राप्तवान् ।

य ज्ञानसमयेन तस्य रचिते सवासनावार्त्तिके

सत्सिद्धान्तशिरोमणेरयमगात् पाताधिकार स्फुटः ॥

Colophon.

इति वृत्तिवृत्तौ वासनावार्त्तिकं यद्व्यगच्छताध्याय ॥ एवमस्तु ॥ ० ॥ ० ॥

० ॥ ० ॥ ० ॥ श्रीहरि ॥

विवरणम्—श्रीहृत्स्विरचितसिद्धान्तशिरोमणिभाष्यवासनावार्त्तिकाभिधोऽयं निबन्ध ।

No. 167. सिद्धान्तशिरोमणिटीकामरीचि । *Siddhāntasiromap-
tika Maricīḥ* Substance, country made colourless paper, 14 × 4½ inches,
bound in book form Folia, 18 Lines, 10 in a page Character, Nāgara.
Date, } Appearance, old, and slightly worn eaten in parts Prose.
Generally correct Incomplete

A commentary on the Siddhanta Siromini, entitled Maricī, by
Munisvara. This codex contains only the first portion of the Uttara
part of the work.

Beginning. श्रीमन्नेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥

नित्यानन्दज्ञानरूपं नञ्जी यत

विज्ञानज्ञानभानविभ्य सदृशम् ।

श्रीज्ञानाख्य सर्वदाभीष्टसिद्धा

ध्यायामीशं सर्व्वग सर्व्वहेतुम् ॥ १ ॥

श्रीशिवरात्रौ गुरुनमः

स्वपितृव्यपादाजयुनप्रसादान् ।

व्याख्यावते सप्तशतिकाभिपुष्टौ

प्रज्ञातुष्टादिव सुमीश्वरिण ॥

अथ गन्धादी यन्त्रमध्ये मङ्गलमाचरेदिति श्रुताचारानुमितविधिना यथा
पूर्वार्धे निर्विघ्नं समाप्तं तथेदं गुणार्हं नारद्व्यास समाख्यातमिति कामनवा
युक्तं मनस्काररूपं मङ्गलं शिष्याश्रयायै निवर्धन् चक्रीर्वितं शार्ङ्गविधौ
कृतं हतेन शिष्यावधानार्थं प्रतिजानीत ।

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—पुस्तकस्थानम् सुनीयुरप्योतसिद्धान्तशिरोमणिटीकासरोचिनामकनिबन्धस्य शेष-
शेषप्रथमाश्रयायै वर्तते ।

No 168. सिद्धान्तशिरोमणिः । Siddhāntaśiromanī Substance,
country-made colourless paper 14 x 5 inches Folia, 51 Lines, 10 in a
page Character, Nagari Date, ? Appearance, very old, and worn
out Verse Not correct Incomplete

This codex contains a portion of the Siddhanta Śiromanī of
Bhāskara up to Yutiadhyaya

Beginning. श्रीवरदमुर्निज्ययति ॥

श्रीस + + श गुरोश्चरधारविन्द भजे ॥

यत्र चाग्रासदं जगज्जलिनिगोचरी + + +

ध्वान्तध्वंसविधा विधोतविममत्रि शेषदोषोद्यय ।

वर्तन्ते कृतव शतकतुमुखा दीव्यन्ति दवा दिवि

द्राक्ष सूक्ति + + व्यक्तु स गिर गोर्वाणवन्धरी रवि ।

कृतो जयति जिष्णुजी गणकचक्रचक्रामणि

जयन्ति जलितीक्ष्णयः प्रद्युततन्म सद्युक्तय ।

वराहमिहिरादय समवसाक्ष यथा कृतो

कृतो भवति माहश्रीऽप्यतमुतन्त्रवन्धेऽप्यधी । ॥ २ ॥

कृत्वा चतसि भक्तिती निजगुरो पादारविन्दं ततो

लब्ध्वा बोधस्वर्गं करोति सुमतिप्रज्ञासमुन्नायकम् ।

सद्वर्तनं कर्त्तव्यं युक्तमनसः सीतावबोधकृत्

सत्सिद्धान्तशिरोमणि सुमणिकपीत्ये कृतो भास्करः ॥

End. नास्ति । :

Colophon. इति भास्करोद्ये सिद्धान्तशिरोमणी समाध्यायः ।

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् सिद्धान्तशिरोमणिवरसूचीं वर्तते ।

No. 169. सिद्धान्तशिरोमणिः । Siddhāntaśiromaṇiḥ. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches Folia, 168 Lines, 1-7 in a page Character, Nāgara. Date, ' Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten and writing injured in most parts Verse. Not correct. Incomplete.

An incomplete copy of the above mentioned work.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् ।

No. 170. सिद्धान्तशिरोमणिटीकामरोचिः (पूर्वार्धम्) । Siddhāntaśiromaṇitīkā Marīcī (Purvārdham Substance, country-made white paper, 14 × 6 inches Folia, 192 Lines, 3-9 in a page Character, Nāgara Date, ' Appearance, almost fresh Prose. Not correct. Incomplete

This codex contains the first half of the Marīcī, the commentary on the Siddhānta Śiromaṇi by Munīvara *alias* Visvarūpa.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमहालक्ष्मणे नमः ॥ श्रीभैरवाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ।

प्रातर्बोधितपद्मपत्रविकसन्नं श्रीमन्मन्त्रं

य्नाम पोतदकुलश्रीभिततनुः श्रीवत्सलमुद्राश्रितः ।

वंशीबाह्वनतत्पराविसृतीतीतोपमो नैवकी-

शोपीभिः परिवेष्टीतो नमः मनस्वाला रमावल्लभः ॥ १ ॥

अ. पुरयत्यनुदिनं प्रयतस्य कामान्

वान्तः स्थितान् सकलविघ्नघ्नं गिरसः ।

सिन्दूरपूरपरिपूरितकुम्भयुक्ती

भयान्मुदे गुरुपतिर्गजराजवक्त्रः ॥ २ ॥

श्रीभारती सर्वव्यापकीना

सुखाश्रये नटनं करोति ।

खा मे सुखं वास्तुविधि करोतु
 वलु सदाशक्तिसिद्धिदात्री ॥ १ ॥
 यो भीषयत्यनुदिन विबुधां विन्द
 तत्पूर्वपञ्चरजनीतिमिरं निरस्य ।
 ज्योतिर्विभावनविधेस्तु निदानभूतम्
 श्रीमद्वराहमिहिरं मिहिर च वन्दे ॥ ४ ॥
 येनाथायि कुतुहलादतितमां पारि सुधाश्वीनिधे
 भौटाहकृतिवादिवारणगणपञ्चार ठकारव ।
 ज्योति आस्त्रदरलकालनमहासञ्चारपञ्चानन
 नं चातुःकलाकलापकञ्चल श्रीभास्कर भावय ॥ ५ ॥
 गौरीभर्तुर्भुजलकलय गीतकालं पितृव्य
 श्रीमद्वामी निखिलत्रयग लक्ष्म्यविप्रकाश
 ज्योतिस्तर्कानलकवने मूलभूतचकोर
 ज्ञानभाता जयति नितरां मदगुरुर्व्यय ॥ ६ ॥
 सिद्धान्ताख्यजीधनेकमिहिरस्त्रिस्तम्भपारङ्गमी
 न्याये नीतमति कवित्वकरणे साक्षात् पुराणी मूनि ।
 आकाशप्रतिपादितार्थपटनाविख्यातसारस्वती
 विष्णु ज्ञानगुरुर्जयत्यतितरा श्रीमद्गणेशपथी ॥ ७ ॥
 य श्रीज्ञानपदास्तुजाहितमात सिद्धान्तवारा निध
 पीतजीजह्मोर्भूमितिलकस्यानय विश्वासभ ।
 षट्शस्त्रेषु ज्ञतत्रयीस्त्रिलगुरुर्माखी वदान्ती विदा
 श्रीज्ञान किमु वर्णनीयविभव श्रीज्ञान एवापर ॥ ८ ॥
 श्रीरङ्गनाथामिधतातपादा
 ज्ञानानुताथीकमलाधिपाले ।
 विश्वस्तम्भपारङ्गमरङ्गमहा
 ब्रह्मात्मना भूमितले जयन्ति ॥ ९ ॥
 नारायणी गणितशास्त्रकलाकलाप
 प्रोक्षित सकलशास्त्रसरोजभङ्ग ।
 दशज्ञानगुरुषोदरती गुरुर्भ
 ज्ञायां जयत्यखिलपण्डितबन्धपादः ॥ १० ॥
 मुनीश्वरापराख्येन विश्वरूपेण वृण्वते ।
 बुद्धिज्ञाने मरीच्ये वत्सिद्धान्तशिरीमणि ॥ ११ ॥

End. नाति ।

Colophon. इति श्रीसत्त्वज्ञानकसंख्येभ्योऽन्यैश्च भट्टे वरुणसुरकृष्णानन्दे च कालकामुदीयरा-
परनामक-विश्वरूप-विरचिते सिद्धान्तशिरोमणिमरीची चन्द्र-सहायिकायाः
पद्यस समाप्तः ।

विश्वरूपम् पुनर्लेखितं सिद्धान्तशिरोमणिटीका मरीच्यभिधियाऽसम्पूर्णा वर्तते ।

No. 171. सिद्धान्तशिरोमणिटीकामरीचि (उत्तरार्द्धम्) । Siddhāntaśiromanīṭkāmarīcīh (Uttarārdham) Substance, country made white paper, 15 × 5½ inches Folia, 399 Lines, 9-11 in a page Character, Nāgara Date, Samvat 1872 Appearance, almost fresh, but slightly worm-eaten in parts Prose Not complete as regards the Uttarārdha

This codex contains the Uttarārdha of the Marīcīh noticed in No. 170

विश्वरूपसूत्रपूर्वम् ।

No. 172. सिद्धान्तशिरोमणिव्याख्यानम् । Siddhāntaśiromanīvyākhyānam Substance, country made yellow paper, 14 × 7 inches Folia, 673 Lines, 5-7 in a page Character, Bengali Date, 1723 * Appearance, not very old Prose Not correct Complete

* A commentary on the Siddhānta Śiromanī, entitled Ganitatattva-tāntāmaṇi, by Lakṣmī Dāsa, son of Vācāspati Mīśra.

Beginning. ॥ ६० ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

य पद्मिहवद्वदानवपिठस्थीषीतलस्यवपा

इ सख्यादिनभागबोधितजगत्प्राग्भारतध्यातकृत ।

गाढध्याततिरोहिताखिलपदार्थानात्मभावेर्जनी

हेग + + व्यर्थं च भासयति तं वन्दे यद्वाचा पतिम् ॥ १ ॥

श्रुतिस्मृतिविचारसाधनरचयित यच्च

विश्वकविज्ञानस्य सद्रूपसन्ध्यायः कृतौ ।

* This appears to be the date of the original composition of the commentary.
See the Colophon

मकुन्दचरणाङ्गनाविचरणापत्यं तद्युगासंभ-

स्वविभवाङ्गितायिजनसंशयः केशवः ॥ २ ॥

समुद्रतटसुन्दराविबुधसौहृदिविधिसिनी

स सुन्दरस्य सुन्दरप्रथितवादिद्विद्रावणः ।

बभूवुः कृत + + प्रगुणकीमधुमोदृत-

प्रधानकलिकल्पः प्रियसखः प्रबोधोद्भूतः ॥ ३ ॥

चञ्चलादासोदसीमप्रवरगुणगरिप्रसन्नवादे प्रतिह-

प्रेमोत्सासिप्रपद्यथितविधिविधिवन्धो वीततः कवीन्द्रः ।

व्याप्तो वाचस्पतिः स्वप्रचरकचिरकौस्त्यो कार्तिके वन्द्यकान्त्या

सुभाषश्रीशनीलैरगुरुविजकचा यो वन्द्यककार ॥ ४ ॥

तथाह्वानविवेक्तो वितजगन्माधुर्यध्वान्तथा

साध्वीनां भवि सदाश्रीः व विवशा उन्मां जनिं प्राप्तवान् ।

सन्धीदीप्ति त विजयचरगुणन्दारविन्दोदृत

स्वामीदाकुलसंकुलान्निबिलसल्लान्निबल्लालां लयः ॥ ५ ॥

END.

सिद्धान्तोक्तप्रगुणगणतज्ञान इत्या यदीया

गोलीच्छेद्यमलविपुलीलासम्भवासनाया ।

तेषु चित्ते निवसतिमियाशुक्तियुक्ता च व्याख्या

विद्याभिरतिमिरलस्याच्युताज्ञापरम्य ॥ (१)

Colophon.

इति श्रीमहाचस्पतिमिश्रप्रगुणोदासविरचित भास्करोयसिद्धान्तशिरोमणि-
व्याख्याने गणिततत्त्वचिन्तामणौ ज्योतिरुत्पत्तिः ॥ ॥

कृशानुनासत्यसमुद्रचन्द्रसौ-

मितं गते शाकपतेरनेहसि ।

विश्वहसिहतामशिरोमणेः सता

विबोधहृदयै विवृतिर्मयोदिता ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम्—श्रीवाचस्पतिमिश्रप्रगुणोदासविरचितगणिततत्त्वचिन्तामणिनामकासिद्धान्त-
शिरोमणिव्याख्यानरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 178. सिद्धान्तशिरोमणिः वासनाभाष्यसहितः । * Siddhānta-
śiromapiḥ Vāsanābhāṣyasahitaḥ. Substance, country-made colourless
paper, 14 × 4 inches, bound in book form. Folia, 33. * Lines, 12-17 in a

page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1704. Appearance, old, and slightly worn-eaten in parts Verse and prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains only a portion of the Siddhānta Sīromanī with its commentary Vāsanā.

पुस्तकेऽस्मिन् वासनासहितस्य सिद्धान्तशिरोमणेरंशमात्रं वर्तते ।

No. 174. सिद्धान्तशिरोमणिः वासनाभाष्यसहितः । Siddhānta-sīromanīḥ Vāsanābhāṣyasahitaḥ Substance, country-made colourless paper, 12×5 inches Folia, 186 (of which foll 1-45 are wanting). Lines, 3-10 in a page Character, Nāgara Date, Śaṃvat 1839 Appearance, very old Verse and prose Generally correct Incomplete

This codex contains an incomplete copy of the Siddhānta Sīromanī with Vāsanābhāṣya.

अत्रापि वासनाभाष्यसहितं सिद्धान्तशिरोमणिः खण्डितो वर्तते ॥

No. 175. सिद्धान्तशिरोमणिव्याख्या । Siddhānta-sīromanivyākhyā. Substance, country-made white paper, 14×5 inches Folia, 114 Lines, 10-11 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct Incomplete

This codex contains a portion of Lakṣmīdāsa's commentary on the Siddhāntasīromanī, entitled Gapitatattvacintāmaṇi.

विवरणान्तर्गम्यम् ।

No. 176. सिद्धान्तशिरोमणिवसनभाष्यटीका मिताक्षरा । Siddhāntasīromanivāsanābhāṣyatīkā Mitākṣarā. Substance, country-made white paper, 15×5 inches Folia, 131. Lines 3-9 in a page. Character, Nāgara. Date, 1663. Appearance, not old Verse and prose. Not correct. Complete.

This codex contains the text of the Siddhāntasīromani Vāsanā-
bhāṣya, by Bhāskarācāryya, the author of the text.

Beginning. श्रीमच्छास्त्रे नमः । सकलपण्डितशिरोमणिपण्डितश्री १०८ श्रीगुरु-
विजयनक्षत्रमुखाय नमः ।

जयति जयति गूढानन्धकारे पदार्थान्

जनघनघृष्टयात्रे व्यस्यन्नान्धमानि ।

विमलितमनसा सदासनाभ्यासयोगे-

रपि च परमतत्त्वं योगिना भानुरेकः ॥ १ ॥

टीका—जयति सर्वोत्कर्षेण वर्तते क भानु सूर्य किंविशिष्टः एको-
• ऽद्वितीय किं कुर्वन् व्यस्यन् प्रकाशयन् कान् पदार्थान् कथा जनघन-
घृष्टया घना चासी घृष्टा जनानां घनघृष्टा तथेत्यर्थः । न केवलं घटादीन्
पदार्थान् व्यस्यन् अपि च परमतत्त्वं परं ब्रह्म केवा योगिना कलुषित-
मनीभाववद्वृत्तरूपं तन्मुक्तं गूढान् किमिष्टिष्टानां योगिनां विमलित-
मनसा निश्चलीकृतचेतसा के सदासनाभ्यासयोगे । सती ब्रह्मणो वासना
सदासना तस्याभ्यासयोगात्तैरमलीकृतचेतसा योगिनां परमतत्त्वं व्यस्यति
को भानुरेव विजयते ।

End.

इदानीं पातप्रयोजनमाह पातस्थितिकालानामङ्गलकृत्यं न शस्यते तज्ज्ञे ।

• खालजफ्फीनदानादिकमन्त्रोदेति सर्वो हृदिम् ॥ १२ ॥ सुगमम् ।

Colophon.

इति श्रीमद्वज्ररोपाध्यायसुतश्रीभास्कराचार्यविरचिते सिद्धान्तशिरोमणी
वासनाभाष्ये मिताक्षरे पाताध्यायः १० ॥ चिरसमुत्पिबन्द् १०६१ मित-
मन्त्री श्लेषगुप्तसुवारे सिद्धान्तपुस्तकमिदं लिखेत् सङ्क्षिप्तजये १ संवत्
१८८४ मिति मार्गशीर्षशुक्लएकादश्यां गुरौ ॥ इदं पुस्तकं परस्मात् ॥

विवरणम्—पुस्तकैऽस्मिन् मिताक्षरामिधे सिद्धान्तशिरोमणिवासनाभाष्यं वर्तते ॥

No. 177. वासनासहितसिद्धान्तशिरोमणिः । Vāsanāsahitasid-
dhāntasīromanīḥ. Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches.
Folia, 78. Lines, 3-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Ap-
pearance, not fresh. Verse and prose. Not correct. Incomplete

This codex contains an incomplete copy of the Siddhāntasīro-
mani with Vāsanā.

• विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् वासनासहितः सिद्धान्तशिरोमणिः खण्डितो वर्तते ॥

No. 178. सिद्धान्तशिरोमण्यन्तर्गतभुवनकोषः सटीकः । *Siddhānta-
śiromanyāntargatabhuvanakoṣaḥ Saṭīkaḥ*. Substance, country-made white
paper, 12 × 5 inches Folia, 10. Lines, 9-11 in a page. Character,
Nāgara. Date, .? Appearance, old, torn, and worm-eaten, and writ-
ing injured in many parts. Verse and prose. Not correct. Complete
(as regards the Bhuvanakoṣa).

The codex contains Bhuvanakoṣa, a part of the *Siddhāntaśiromani*
describing the solar system, with a commentary in both the margins.

पुस्तकस्थितं सिद्धान्तशिरोमण्यन्तर्गतभुवनकोषः सटीकी वर्णन ॥

No. 179 सिद्धान्तसार्वभौमः । *Siddhāntasārvabhaumaḥ*. Sub-
stance, country made white paper, 12 × 5 inches Folia, 34. Lines, 6-9
in a page Character, Nāgara Date, Śaka 1725 Appearance, old.
Verse Generally correct. Complete (as regards the second half).

This codex contains the second half of an astronomical work
treating of the globe, entitled *Siddhānta Sārvabhauma*, by Munī-
svara *alias* Viśvarūpa, son of Ranganātha Jyotīrvit Sārvabhauma.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥

विष्टभ्य भूतान्यवतिष्ठमानः

पूर्णं परास्मै शकविष्णुरूपः ।

अथ यजुर्वेदः स जयत्यखण्डा-

नन्दो निदानं जगतामखण्ड्यः ॥ १ ॥

मध्याधिकारे बनिगीम उक्त-

नद्यापि तत्स्थितियुक्त्युक्तः ।

श्रियोः समीचीनतया न बुद्ध-

स्तस्यादहं वच्मि धरासुगीलम् ॥ २ ॥

श्रीवासुदेवाद्भवत् तदात्मा

सङ्कर्षः कामन एव तिम ।

जलं कर्तं तत् समभूतवीथ-

शक्त्या सुवर्णाखिलतो निवृत्तम् ॥ ३ ॥

हिरण्यगर्भो निखिलाश्वकार-
 विनाशकोऽयं सकलादिभूत ।
 प्रत्यक्षसूच्यादितिरक्तसूच्यो
 वेदप्रसिद्धो भवतीह नित्यम् ॥ ४ ॥
 तस्माज्जगत्सृष्टिमिमित्तमिच्छा-
 मशाब्दकारमयो विरिचि ।
 अभूततो लोचनतोऽर्कं इन्दु-
 र्यङ्गं ज्ञानासौजसं चत्वरूपः ॥ ५ ॥

End.

इति सिद्धान्ततत्त्वार्थे सुनीश्वरकृतेऽभवत् ।
 सिद्धान्तसार्वभौमोऽस्मिन् यन्त्राध्यायोऽतिकल्पनः ॥
 प्रथमार्धमिदं पुराणमुत्तमं
 गीतं नव समयावर्गगणे
 कृताखिलसुयन्त्रधरं सङ्ग-
 ष्टक्रीडनविभुर्वज्रमात्र्यः ॥ १ ॥
 व्योति परममसुबोधतुष्ट
 सुनीश्वरानुयङ्गसंगृहीत
 सत्काव्यबह्वचतुरानमान
 स्थितचिरं जीवतु सार्वभौमः ॥ २ ॥
 भाद्रे मासे शुक्लपक्षेऽद्वितीया-
 मिनन्दोर्वारे पुष्यमे योऽभवत्
 अष्टांशचक्षामिते श्रावण्यात-
 र्वर्षेऽकार्षीत् सार्वभौमं सुनीश्वरः ॥ ३ ॥
 भो पण्डिता पश्यत सार्वभौमं
 मालोकमावाहतिदुर्गमाव
 ददानमगं निखिलास्पदानां
 निमित्तभूतं सकलाभिपूज्यम् ॥ ४ ॥
 मया सार्वभौमो सुनीश्वर भगवा
 जगन्नाथपादज्जबीरपितले ।
 अनेन वसन्ती भव त्वं त्वदङ्ग-
 नचिह्नकं न सार्वविद्याप्रधान ॥ ५ ॥

Colophon.

इति सकलमन्त्रसार्धभीमरगनाथज्योतिर्विभूतपुत्रविश्वरूपपरमानन्दमुनीश्वर-
ज्योतिर्विवरितं सिद्धान्तसार्धभीमः परिपूर्णतामवततम् । उत्तरार्धमन्त्र-
संख्या ७०० संपूर्णं ग्रन्थसंख्या + + + इति १७१५ अक्षिक दीप-मूर्चिना
बुधवासरे समाप्तम् ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् विश्वरूपपरमानन्दमुनीश्वरविरचितस्य सिद्धान्तसार्धभीमस्य परार्ध-
मात्रं वर्तते ।

No. 180. सूर्यसिद्धान्तटीका (विवरणम्) । Sūryasiddhānta-
tikā (Vivaraṇam) Substance, foolscap paper, 17 × 6 inches Folia, 167.
Lines, 8 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, not
fresh Prose Not correct Complete

A commentary on the Sūryasiddhānta, entitled Vivaraṇa, by
Bhūdhara.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

नमस्कृत्य गुरुं मया ब्रह्मविष्णुशिवात्मकम् ।
इन्द्रादींलोकपालाञ्च तथा विष्णुविकर्षणम् ।
सोपपत्तिविवरणं सूर्यसिद्धान्तवितरम् ।
विरच्यते भूधरेण गणकानां हृताय वै ॥ २ ॥

अथ ग्रन्थस्य निर्विघ्नपरिसमाप्तिद्वितीरभिसतर्द्धतानां नमस्काररूपमन्त्र-
माचरति ।

अचिन्त्याव्यक्तरूपाय निर्गुणाय गुणात्मने ।
समस्तजगद्धारमूर्तये ब्रह्मणे नमः ॥
ब्रह्मणे नम इत्यन्वयः ।

End.

मयोपपत्त्या तज्ज्ञानं दिव्यं साक्षाद्विषयतः ।
कृतकृत्यत्वमात्मानं मेने निर्धूतकामधः ॥ १४ ॥
ज्ञानिनस्तृपयसाथ सूर्योन्नत्यवरं मयम् ।
परिवहुरुपेत्याथ तज्ज्ञानं प्राप्तमादिशम् ॥ १५ ॥
स तेष्वः प्रददी प्रीती यद्वाचां चरितं ममम् ।
अत्युत्तमं लोके रक्ष्यं ब्रह्मसंस्थितम् ॥ १६ ॥
एषा व्याख्या सुगता ।

Colophon. इति श्रीव्योतिर्बिन्दुदेवदत्तात्मजभूषणविरचिते सूर्यसिद्धान्तविवरणे नामा-
ध्यायचतुर्दश १७ प्रश्ने समाप्तं श्रीसिद्धान्तटीका ॥ * ॥ अथदुर्गा ॥ * ॥ * ॥
विवरणम्—भूषणविरचितविवरणाभिधा सूर्यसिद्धान्तटीका सम्यक्लिखितं वर्तते ।

No. 181. सूर्यसिद्धान्तटीकाकिरणवली । Sūryyasiddhāntatikā-
kiranāvalī. Substance, foolscap paper, 17 × 6 inches Folia, 101. Lines,
8 in a page Character, Bengali, Date, ? Appearance, not fresh.
Prose. Not correct Complete

A commentary on the Sūryyasiddhānta, entitled Kiranāvalī, by
Dadābhāi, son of Gangādhara Mādhava

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

प्रतिपद्य परं ब्रह्म संश्लेषयन्कोदये ।

सारं समुद्रस्य तनीमि किरणवलीम् ॥ १ ॥

चित्तपावनज्ञातीयमाधवात्मजसुधी ।

दादाभाई समाख्यं वरादादिकृतौ, स्फुटाः ॥ २ ॥

तत्र किलानिच्छिन्नपारम्पर्यं कथा कथ्यते—

* सिद्धवृष्टे सुखासीना सकला जगद्वरा ।

तदन्तरे समायातो ममि कश्चिद्विज्ञोत्तमः ॥

कृतोऽयं ज्ञागतं स्वामिन् तमूचुः श्रूयतां हिजा । ।

सूर्यलोकात् समायातं का कथा तत्र वर्तते ॥

श्रीसूर्य्यो देवमन्त्रतामपायप्रतिबोधितम् ।

कालज्ञानं मया तस्मात्तद्विज्ञातं मङ्गल्यैः ॥

स्वामिनः कथयस्वेति मूचुः सुख्यमानसा ।

ततस्तेन सूर्यमयसवादी सुनीन् प्रत्यादिष्टः ।

End. इति सूर्यसिद्धान्ते पाताधिकारः समाप्तः ॥ ० ॥ ० ॥

Colophon. इति चित्तपावनज्ञातीयश्रीगङ्गाधरमाधवात्मजश्रीदादाभाईकृत सूर्यसिद्धान्त-
विवरणे पाताधिकारः समाप्तः ॥ ० ॥ ० ॥ समाप्तसायं यन्त्र ॥ ० ॥ यथादृष्टं
लिखितम् ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् श्रीदादाभाईविरचितकिरणवलीसूर्यसिद्धान्तटीकाद्वयी निबन्धो
वर्तते ।

No. 182. सूर्यसिद्धान्तोदाहरणम् । Sūryyasiddhāntodāharanam. Substance, country-made white paper, 16 x 4½ inches. Folia, 50. Lines, 3-7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Not correct. Incomplete.

This contains a portion of a commentary on the Sūryyasiddhānta, entitled Sūryyasiddhāntodāharana, having neither a beginning nor an end. Anonymous.

पुनश्चेद्विद्वत् सूर्यसिद्धान्तोदाहरणं नाम कथितं सूर्यसिद्धान्तटीकाविषयः खण्डितो वर्तते ।

No. 183. सूर्यप्रकाशः । Sūryyaprakāśah. Substance, country-made white paper, 18 x 5 inches. Folia, 74. Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Vijaganita of Bhāskarācāryya, entitled Sūryyaprakāśa, by Sūryya Dāsa. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 2823-26, pp 1009—1010

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

ज्ञानप्रालियरश्मिः सुनयनशुगलीश्रीकान्ते सिद्धयौटी
कच्छे श्रीकच्छसूनीर्हमणिफणिलसत्सन्मनीनां प्रकाशः ।

आसे ब्रह्मादिमौलिन्यलमधुपगणी यत्पदाश्लोपौठ-

प्रान्तेऽनन्तप्रभावं गणपतिरिति य ज्योति + + + । १ ॥

यावत् कालकमीलवर्णदक्षिणं पीत सितं लोहितं

दामदारकरैरिव + + गुणैश्चारप्रवर्णैश्च दधत् ।

सन्मूलं सुमनीधरैरधिगतैस्तैर्वा धरायास्तु यत्

वेद्य योगविशेषः किमपि तत् लक्ष्येति वीजं भजे ॥ २ ॥

यत्पादास्तु बह्वप्रसादकषिकासञ्ज्ञातबोधादहम्

पाटीकुटुबीजतन्मज्जलधिप्रोन्नगपारं गतः ।

हृदयः संज्ञातिकाव्यमाडकमङ्गासञ्ज्ञीतशास्त्रार्थवित्

तं वन्दे निजतातमुत्तमगुणं श्रीज्ञानराजं शुद्धम् ॥ ३ ॥

अस्मै अक्षविहङ्गयोरेव युतिमिन्दोरिवाहः अर्थ

विज्ञेयं गच्छितार्थयोः कविसुखाश्लोके समुक्तास्यत् ।

अङ्गरादिरसौमुरक्तविषुधेक्षानामसौ पुङ्गवम्
 शश्वद्विचुपदस्त्रिरी विजयते सद्योचसूय्योद्भव ॥ ४ ॥
 कुरुदोजाश्वीधो विविधहरभागायसलिले
 विनिर्गीय पातानुपदमतमलीनाशमत-
 निमुग्धानां भिन्द्यामिह सदयवेता परिमिता
 सिद्धा व्याव्यानीऽहं सपदि वरय सृग्गणक ॥ ५ ॥
 बीज पदार्थं प्रथमं दृश्या
 महासमा तच्च विचारणीया ।
 तथापि भूयोऽहमुदावबुद्धि
 वीजं सवीजं विशदीकरोमि ॥ ६ ॥

End.

आद्या वणाणाङ्गताजातौद्वाणी ॥ १९७ ॥ एतन्मन्त्रापीति सिद्धं । अथ
 भिन्नक्रि (मौ) वि-दमाह अथति । अथ भाविनी कादिनोच्छेद
 व्यातदा इत्यादि यान मानानिह्रवामसौद्गतच्छेदगमादिन्यादिना
 पूर्वविधिना राश्यामानयनमित्ययमव्यस । आसौमस स्वर इत्यादयो वज्र
 वर्णनश्रीका स्पष्टायतया न न्याख्याता ।

दवज्जानराजान्मजकविगणकाचा-सूयाभिधानात्
 प्रोक्ते सवीजभाष्ये सुजनबुधजनाशेषभंवा विशेषे ।
 सम्यक् सूत्रप्रकाशे पटुपटुहृदयध्यानविधौ सदये ।
 समूचे तूर्णमतद्विविधमतिभरैभावितान्य हि बीजं ॥
 गीदावरीतटपूर्वतीर्थनिकटवामे तथा गाङ्गम् ।
 आसीदयाम इतन् पश्चिमदिशि क्रोशान्तरेण स्थित ।
 श्रीमत्पार्थपरं बभूव परमातारो द्विजन्मायणी ।
 ज्योति शस्त्रविचारविस्तृतमतिश्रीगगनाधामिध ॥ १ ॥
 पुत्रस्तस्य कलापकल्पकुशल न्नापालमानार्चित ।
 श्रीजन्मेतसुधाकर चित्तित्तौ सौभाग्यभाग्यास्पद ।
 कीर्तिर्यस्य दिगन्तरेषु विबुधैर्व्याख्यानमैख्यागमे
 विख्याता ननु सत्कविर्विजयते श्रीज्ञानराजा विधा ॥ २ ॥
 चिदान्तेसुन्दराख्य सङ्गमिदविधौ जातकैरकमैक
 साहित्ये गीतशास्त्रे परमितमकरो + + + यन्मरणा
 तत् सुनु सूर्यदास सुजनविधिविदां प्रोक्तये बीजभाष्यं
 चक्षे सूर्यप्रकाश स्वमतिपरिचयादादित सीपपति ॥ ३ ॥

सुत्रमगच्छन्तया सन्नित्यं प्रथाम्

प्रसूतिम् सन्तानादिशेषान् + + + ।

सुत्रविपरिकाराद् सन्तोऽप्यसन्

अथदयस्य सन्तोऽपि त्यज्यते दर्शयन् ॥ ४१ ॥

षट्तिशतगच्छति शाके दूत भाष्यमिष्टगच्छतमरे ।

निजि पद्यविशतिशतान्यनुष्टभा गन्धममृतिरलि कैवल ॥ ० ॥ १० ॥ ० ।

Colophon.

इति श्रीमद्देवशतानराजसुतपण्डितम् "दासविरचितं सूत्रप्रकाशनाम्
भास्करीयभाष्ये भाविताऽप्यकवीज समाप्तम् ॥ समाप्तार्थं गन्ध ॥ ० । ० ॥
सूत्रप्रकाशविरचितं सौरभाष्यबीजगणितम् ।

विवरणम्—पुनर्लेखितम् श्रीमद्देवशतसुतम् प्रकाशनात् सूत्रसिद्धान्तभाष्यं वर्तते ।

No. 184 **हयतयन्यः** । Hayatagranthih Substance, country made white paper, 10 x 6 inches Folia, 63 Lines, 8-13 in a page Character, Nāgara Date, Samvat 1863 Appearance, old Prose Not correct Complete

A work treating of mathematical subjects, Geometry etc, entitled Hayatagrantha Anonymous

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ हयतयन्यो लिख्यते ॥ तत्रादौ संज्ञाध्यायः ॥
मुख्येऽध्यायद्वयं, अने प्रकीर्णकः ॥ तत्र संज्ञाध्याये खण्डद्वयं प्रथमखण्डे
रेखागणितवार्तालि । द्वितीयखण्डे पञ्चतन्त्रविरचितपिण्डनिर्णयमलि ॥ तत्र
संज्ञाध्याये प्रथमरेखागणितवार्ता निर्णयने ॥ उपदेशस्य इत्यारम्भः ॥
इत्यस्य हि स्त्रीसंज्ञा । इत्यपि दर्शये विन्तु । केनापि प्रकारेण विभागानर्हः ।
सूत्राली । स. गुणकाचिद् वाच्य ॥ अथ चैकती विभागार्हः एकती
विभागानर्हः स रेखाग्रस्य खण्डसंज्ञा । अथ बीजयती विभागयतीः अरा-
तस्यस्य. खण्डसंज्ञा ।

End.

अथच बह्विनेन सूत्रे भिद्युनरात्री अष्टमांशरंभे स्नात् अथवा कर्षटका
पयोर्विद्युः स्नात् । तदा मध्याह्नकाक्षी अन्तः पूर्वोक्ताश्च + + +
सुखसूत्रो गच्छेत् । तत्रानो कृष्णायात् एवमेकानगदयं दिक्प्रेक्षा स्नात् ।

यदि मन्त्रानुशास्त्रात् निजर्दमनुशास्य। यत्किंच। सति। यच्च यदि स्थानाः
तदा मन्त्राणां पूर्वपक्षीरासंख्ये मन्त्राणां द्वादशपूर्व्याः ऋतुवाया मन्त्राणां
सिक्ततन्त्रं एव द्विष्टेया भवति यदि वायापूर्व्यं तदा निवृत्त्या पश्चिमेति।
वाया पश्चिमं तदा निवृत्त्या पूर्व्येति।

Cophon.

इति ह्यतयम् समाप्त ॥ ० ॥ अन्त १८६१. येन युक्तं प्रतिपत्तया १ ।
सम्पूर्णम् ५

विशेषम्—इत्येतदस्य सञ्चितं नञितविषयको निबन्ध नात्र सञ्चकर्तृर्नामादिकं दृश्यते ।

No 185. बाणविषिकिनी । Bilavisekimi Substance, country
made white paper, 12 x 6 inches Folia, 3. Lines, 11-12 in a page
Character, Nagara Date, 1853 Appearance, fresh Verse Generally
correct Complete

A disquisition on auspicious times for marriage and other domestic ceremonies, entitled *Bilvavakīnī*, by Śrīpati, already noticed in No 68.

विबरणस्तुतपूज्यम् ।

No. 186. केरलीसारसम्ग्रह । Keralīsarasaṃgrahah. Substance, country made yellow paper, 15 × 3 inches. Folia, 5 lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct. Complete.

A small compilation of the principle of the Kerala method of Hindu astrology.

Beginning. तनुभाषणम् ।

दशधोमसपापी व्यथिपुसुतिमसेतः । दहसीत्स
 न । साजसोमिजसे व्यथिपुसुतिमसतत्फलस्ये कता ।
 सुतां येन मूरखेष्टदगुतनुपति सौधयोधैः ।
 नानामृदुल सन् प्रजति दिनगुजा व्यथिनाधिप्रपाप ॥

End. अथ धादशभाष्यम् ।
 लघुस्ये विष्कनार्थं भवति सूत्रचर्मा नाम्नी रोगवान् खान् ।
 ।स्ये कार्पण्यद्विभङ्गतरपद्यवान् यामयुक्तसदाभ्या-
 र्थेतीर्थवलीकवपुनरवमति क्रूरयुक्ते च पापी
 मय्याकीषान्तकुतसानिरतमिदमितोद्यमेवं सुधीभिः ॥ २ ॥

Colophon. इति केरलीसारसंघः समाप्तः । ० ॥ श्रीरामः श्रीशिवः ।

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् केरलीसारसंघी नाम सुदृ. ज्योतिर्निबन्धी वर्तते ।

No. 187. मत्कृत्यमुक्तावली । Satkṛityamuktāvalī Substance, country made yellow paper, 16 × 4 inches Folia, 28 Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali Date, Appearance, very old Verse Generally correct Complete

A compilation of all the leading facts regarding astronomy and astrology and the performance of auspicious domestic rites such as marriage etc, entitled, Satkṛityamuktāvalī, by Raghunātha Sārva-bhauma, Bhaṭṭācāryya. Noticed in Nos 137, 138, 139, 140.

विवरणम्—पुस्तकपूर्वम् ।

No. 188. सटीका वराहसंहिता । Satikavarāhasamhitā. Substance, country-made white paper, 17 × 12 inches, bound in book form Folia, 200 Lines, 25-40 in a page Character, Bengali Date, Appearance, not old Verse and prose. Not correct Complete.

A compedium of astrology, entitled Varāhasamhitā or Vṛihat-Samhitā, by Varāhamihira, with the commentary of Bhaṭṭotpala. Noticed in Nos. 63 and 65.

विवरणम्—पुस्तकपूर्वम्

No. 189. ताजकवर्षतन्त्र । Tājakavarṣatāntra. Substance, country-made white paper, 12×5 inches. Folia, 19. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, 1953. Appearance, fresh. Not correct. Complete.

This work has been already noticed in No. 18.

विकरन्तूतपूर्वम् ।

No. 190. ब्रह्मसिद्धान्तः । Brahmasiddhāntaḥ Substance, country-made white paper, 14×6 inches. Folia, 23. Lines, 8-13 in a page. Character, Nāgara. Date, 1955. Appearance, fresh. Not correct. Incomplete.

An astronomical work consisting of a dialogue between Brahmā and Nārada, composed by Śākapaṇī, entitled Śākapanīyasaṁhitā or Brahmasiddhāntaḥ, consequently different from Brahma Gupta's work, noticed in No. 71 (3).

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

आनद्योगसमाददं ब्रह्माणं विजुगदगुरुम् ।

अभिप्रायं सुखासीनं नारदः परिपृच्छति ॥

नारद उवाच,

देवदेव जगन्नाथ सर्वज्ञ कमलासन ।

श्रुतिषां चरितं ज्ञानं ब्रूहि कालाग्र्यं मङ्गलम् ॥

अधीतमखिलं हन्दः श्यामुदये प्रतीयते ।

अङ्गीर्षिणा यथेवाङ्गी तस्मादितत् प्रसीद मे ॥

इत्येवमुक्त्वा विद्यान्मा नारदेन मङ्गलिषा ।

पुष्पेण धीमता प्रोत्था वाक्यमेतदभाषत ॥

End.

वाङ्मकन्दं गतं दिव्यं स्थानं तत् स्यात्प्रसीद मे ॥

निमोलनेऽमोलनीयस्त्रिधायाङ्मनीषितः ॥

अभ्यासतः शिवं सूर्ययज्ञं हव्यमेव तज्ज् ।

आन्तःस्थादकमिन्द्रोऽयं तद्विषयी विधितः ॥

युधत्तयं क्रमात् तयं तयतायं विनिर्दिशेत् ।
 किञ्चिद्वाधिकैः पादैस्तुल्यं कर्षितमव तत् ॥
 तदिदं यस्य कस्यापि रङ्गस्य आस्त्रमुत्तमम् ।
 चर्यन्त्याय मूर्खाय साङ्गहाराय पापिने ॥
 गुरुभक्तिविहीनाय पुत्रायापि वदेन्न हि ।
 एतद्देवं सुप्रियाय तुने वत्सरवासिने ॥ ० ॥

Colophon.

इति आकंपण्यसंहितायां ब्रह्मनारदसंवादे ऋतीयः प्रश्नी षष्ठोऽध्यायः ।
 इति चैत्रवदी भगवांसरे खण्डे १८५५ तम पूर्तिः जाता रामानन्देन
 कालिजमध्ये ब्रह्मसिद्धान्त संख्याः श्लोक ८४० ।

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् आकंपण्यसंहितापरम्परायां ब्रह्मसिद्धान्तो नाम ज्योतिर्निबन्धोऽस्त्युक्तो
 वर्तते । भिन्नोऽयं ब्रह्मगुप्तविरचितात् ब्रह्मसिद्धान्तात् ।

No. 191. बुद्धिविलामिनोटोका । *Buddhivilāsinītikā. Substance, country-made white paper, 16 × 5 inches. Folia, 84. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, 1956 Samvat. Appearance, fresh. Prose. Not correct. Complete.*

A commentary on the *Līlāvatī*, entitled *Buddhivilāsinī*, by Gaṇeśa Daivajña, son of Keśava Daivajña.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीविद्याधरसंविती विजयपतिः श्रीवर्द्धनाथस्यौ
 सूरिः श्रीहनुमान सदा सुमनसामानन्दपूरणः ।
 काव्याचार्यविद्याविद्यतृपदमिताः स्युः सप्रकाशा अपि
 द्युत्युता जयति विती सगपतिः श्रीकेशवः सद्गुरुः ॥

अथ मयवाटी

शरजावह्वरानीशा मनोरासुरध्वज
 शनज्जभाक पापाश मपापाहृदिआरज ॥

अष्टदशपत्रवत्श्लोकः ८ . . .

श्रीभक्तरोक्तवचनमपि संस्तुटानां
 व्याख्यानिर्देशकवनेन न चास्ति चिह्नं ।

End.

अमीपयतिः कचनेखिलसारभृत
 पश्यतु सुख्यगणक कुम बुद्धिचक्षुः ॥ * *
 श्रीमत सञ्जयसमद्वयवचिरे ज्ञातां बुधैः प्राकृतये
 नन्दिसामद्वयवचनं विज्ञवर श्रीकेशवस्यात्मज ।
 तत्पदादाजयुगात्तशास्त्रविभवश्रीमद्भगवत्प्रेक्षतां
 * ललायुक्तिमतीमनां दिगाहता लोलावती व्याकृतिः ॥
 श्रीशास्त्रिवाहनश्चै + + १४६७
 विन्वावती हरिदिसामिसधौसिताज
 लोलावतीं विवेति कृतवान् भगवत्
 स च केशवयोग्यक वर्य कलावतस ॥

Colophon.

इति श्रीसकलामाचार्यश्रीमद्भगवद्भक्तसूतगणेशदेवज्ञविरचिता लोलावती-
 टीका बुद्धिविलासिनो ममाता संस्कृत १८५३ का मोति फाल्गुनी सुदि
 पृष्ठ १५ मिति फाल्गुनी पृष्ठ १५ शककर एलीत ॥ विन्वावती लिखा ।
 फाल्गुनीपुर्णिमा १५ शुक्लाय्यावा लोलावती पूर्वाकावा शुभ
 चिन्तक + + + ११ ॥ श्रीरत्न कल्याणसस्तु श्री । श्री ॥

विवरण—पुस्तकेऽस्मिन् भोग्यगणेशदेवज्ञता बुद्धिविलासिनो नाम लोलावतीटीका वर्तते ।

No. 192. दीपिकाटीका । Dipikātkā Substance, foolscap
 paper, 16 x 5 inches Folia, 55 Lines, 7-8 in a page .Character,
 Bengali Date, ? Appearance, almost fresh Prose Not correct
 Complete

A commentary on the Śuddhidīpikā by Rāghavācāryya
 Beginning.

नमो गौरीदयित दृष्टा निहरिरचितशास्त्राणि ।

* श्रीराघवेण विदुषा लिख्यते दीपिका क्ख्याता ॥

शास्त्रोभिमतसिद्धार्थं कृतमिष्टदेवताकारणादिदृष्टमन्त्रस्य श्रव्यश्रवार्थं
 यन्वाक्ये निबध्नाति, दृष्टेति ।

End.

अथेति । * कच 'केश' विकटि इति ज्ञातानि गौरीतकी वदुःशब्दः ।

श्रीमद्विश्वनाथ राजमातेश्चादिषु, आद्यत चतुरस्रस्य इति अष्टासन तथा ।

दक्ष पञ्चव संस्थानं न रजस इहमुच्यते ।

व्यसनं कर्मपुत्रश्च धनुः सूपश्च वीर्यम् ॥

आयते सिद्धय सर्वापुत्ररक्षे धनागमः ।

भद्रासनेऽसौयत्नं हते पुष्टिविवर्द्धनं ॥

चक्रे दारिद्र्यमर्षीक + + सीमबाह्वके ।

इषास्त्रीकस्त्रिकीयेस्यात् षट्कीये च धनधनः ॥

Colophon. इति राघवाचार्यविरचितायां दीपिकाटीकायां सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥

पुस्तकेऽस्मिन् राघवाचार्यकृता गृहिदीपिकाटीका वर्तते ।

No. 193. सत्कृत्यमुक्तावली । Satkṛityamuktāvalī. Substance, country-made yellow paper, 15 × 8 inches. Lines, 2-11 in a page. Character, Bengali. Appearance, almost old. Verse.* Not correct. Incomplete.

Already noticed in Nos. 137, 138, 139, 140.

विवरणस्तुतपुर्व्वम् ।

